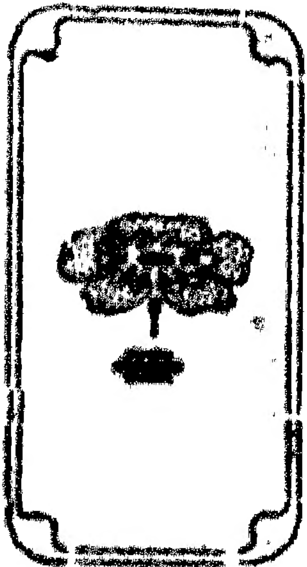
శ్రీరస్తు.

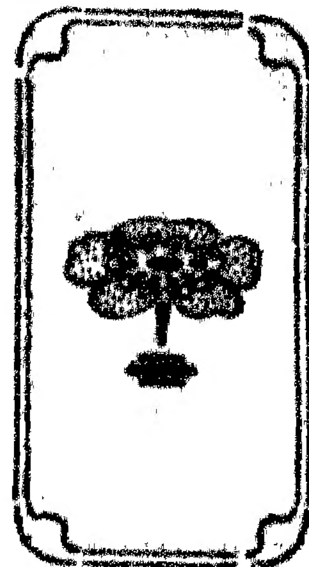
బమ్మెర పోతరాజ

ప్రణీతంబైన

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము.

వావిళ్ల, రామస్వామిశాస్త్రులు

అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

ఆదిసరస్వతీనిలయముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము.

చెన్నపురి.

1912.

అష్టమస్కంధము.

పుటసంఖ్య.

నవమస్కంధము.

దశమస్కంధము, పూర్వభాగము.

దశమస్కంధము, ఉత్తరభాగము.

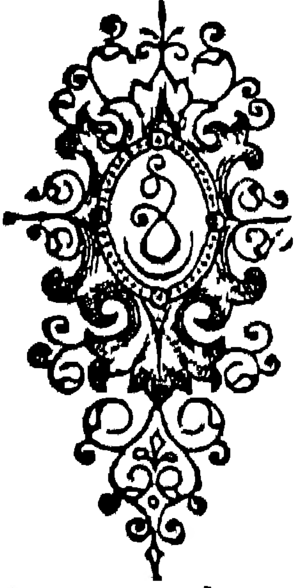
ఏకాదశస్కంధము.

ద్వాదశస్కంధము.

శ్రీరస్తు.
శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

అష్టమస్కంధము.

మన్నామ పయోద
శ్యామ ధరాభృల్లలామ జగదభిరామా
రామాజనకామ మహో
ద్దామ గుణస్తోమధామ దశరథరామా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీ
సమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేం
ద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

క. వినఁబడియెను స్వాయంభువ, మనువంశము వర్ణధర్మమర్యాదలతో
మనుజులదనుజులవేల్పుల, జననంబులు స్రష్ట లెల్ల జనియించుటయున్. 3

ఉ. ఏమనుకాలమందు హరి యీశ్వరుఁ డేటికి సంభవించె నే
మేమి యొనర్చె నమ్మనువు లే రతఁ డేక్రియఁ జేయుచున్నవాఁ
డేమి నటించు మీఁద గత మెయ్యది సజ్జను లైనవారు ము
న్నే మని చెప్పుచుందురు మునీశ్వర నా కెఱిఁగింపవే దయన్. 4

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 5

క. ఈకల్పంబున మనువులు, ప్రాకటముగ నార్వు రైరి పదునలువురలో
లోకములజనులపుట్టువు, లాకథితము లయ్యె వరుస నఖిలములు నృపా. 6

వ. ప్రథమమను వైనస్వాయంభువునకు నాకూతిదేవహూతు లనునిరువురుగూఁతులు
గలరు వారికిఁ గ్రమంబునఁ గపిలయజ్ఞనామంబుల లోకంబులకు ధర్మజ్ఞాన
బోధంబు సేయుకొఱకు హరి పుత్రత్వంబు నొందె నందుఁ గపిలునిచరిత్రంబు
మున్న చెప్పంబడియె యజ్ఞునిచరిత్రంబు సెప్పెద వినుము. 7

మ. శతరూపాపతి గామభోగవిరతిన్ సంత్యక్తభూభారుఁ డై
సతియుం దానును గాన కేఁగి శతవర్షంబుల్ సునందానదిన్
వ్రతి యై యేకపదస్థుఁ డై నియతుఁ డై వాచంయమస్ఫూర్తితో
గతదోషుం డు దపంబు సేసె భువనఖ్యాతంబుగా భూవరా. 8

వ. ఇట్లు తపంబు సేయుచు స్వాయంభువమనువు దనమనంబులోన. 9

సీ. సృష్టిచే నెవ్వఁడు చేతనపడకుండు సృష్టి యెవ్వనిచేతఁ జనించు [illegible]
జగములు నిద్రింప జాగరూకత నొంది యెవ్వఁడు బ్రహ్మాండ మెఱుఁగుచుండు
నాత్మ కాధారంబు నఖిలంబు నెవ్వఁడే నెవ్వనినిజధనం బింతవట్టుఁ
బొడగాన రాకుండఁ బొడగను నెవ్వఁడే నెవ్వనిదృష్టికి నెదురు లేదు
ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతిఁ జెందక, యెవ్వఁ డేడపకుండు నెల్లయెడలఁ
దనమహత్త్వసంజ్ఞఁ దత్త్వ మెవ్వఁడు దాన, విశ్వరూపుఁ డనఁగ విస్తరిల్లు. 10

వ. అని మఱియు నిరహంకృతుండును బుధుండును నిరాశియుఁ బరిపూర్ణుండును
ననన్యప్రేరితుండును నృశిక్షాపరుండును నిజమార్గసంస్థితుండును నిఖిలధర్మభావ
నుండును నైనపరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద నని యుపనిషదర్థంబులు వలుకు
చున్నమనువుం గనుంగొని. 11

క. రక్కసులు దినఁగఁ గడఁగిన, వెక్కసముగ యజ్ఞనామవిష్ణుఁడు వారిం
జక్కడిచెఁ జక్రధారల, మిక్కుటముగ వేల్పు లెల్ల మే లని పొగడన్. 12

వ. ఇది ప్రథమమన్వంతరం బింక ద్వితీయమన్వంతరంబు వినుము. 13

సీ. స్వారోచిషుం డన సప్తార్చిబిడ్డఁడు మనువు వానికి నాద్యుమత్సుషేణ
రోచిష్మదాదు లారూఢపుత్రులు ధాత్రి నేలిరి రోచనుఁ డింద్రుఁ డయ్యె
నధికులు తుషితాదు లమరు లూర్జస్తంబముఖ్యు లాఢ్యులు సప్తమునులు నాఁడు
వేదశిరుం డనువిప్రునిదయితకుఁ దుషితకుఁ బుత్రుఁ డై తోయజాక్షుఁ
ఆ. డవతరించెను విభుఁ డన నశీత్యష్టసహస్రమునులు నధికు లయినవారు
ఘను లనుగ్రహింపఁ గౌమారకబ్రహ్మచారి యగుచు నతఁడు సలిపె వ్రతము.

వ. తదనంతరంబ. 15

సీ. మనువు మూఁడవవాఁడు మనుజేంద్ర యుత్తముం డనఁ బ్రియవ్రతునకు నాత్మజుండు
పాలించె నిల యెల్లఁ బవనసృంజయయజ్ఞహోత్రాదు లాతనిపుత్రు లధిక
గుణులు వసిష్ఠునికొడుకులు ప్రమథాదు లైరి సప్తర్షులు నమరవిభుఁడు
సత్యజిత్తనువాఁడు సత్యభద్రాద్యులు సురలు ధర్మునికిని సూనృతకును
ఆ. బుట్టె సత్యనియతిఁ బురుషోత్తముఁడు సత్య, సేనుఁ డనఁగ దుష్టశీలయుతుల
దనుజయక్షపతుల దండించె సత్యజి, న్మిత్రుఁ డగుచు జగము మే లనంగ. 16

గజేంద్ర మోక్షణకథాప్రారంభము.

వ. చతుర్థమనువుకాలప్రసంగంబు వివరించెద. 17

సీ. మానవాధీశ్వర మనువు నాలవవాఁడు తామసుం డనఁగ నుత్తమునిభ్రాత
పృథివీశులు కేతువృషనరఖ్యాత్యాదు లతనిపుత్రులు పద్గు రధికబలులు
సత్యకహరివీరసంజ్ఞులు వేల్పులు త్రిశిఖనామమువాఁడు దేవవిభుఁడు
మునులుజ్యోతిర్వ్యోమముఖ్యులువారికిఁ బుట్టెహరిమేధునకుఁ బ్రీతిహారిణియందు

ఆ. గ్రాహబద్ధుఁ డయినగజరాజు విడిపించి, ప్రాణభయమువలనఁ బాపి కాచె
హరి దయాసముద్రుఁ డఖిలలోకేశ్వరుఁ, డనిన శుకునిఁ జూచి యవనివిభుఁడు.

క. సిరాటవనాటములకుఁ, బోరాటం బెట్లు గలిగెఁ బురుషోత్తముచే
నారాట మెట్లు మానెను, ఘోరాటవిలోనిభద్రకుంజరమునకున్. 19

క. మునినాథ యీకథాస్థితి, వినిపింపుము వినఁగ నాకు వేడుక పుట్టెన్
వినియెదఁ గర్ణేంద్రియముల, పెనుఁబండువు సేయ మనముఁ బ్రీతిం బొందన్.

క. ఏకథలయందుఁ బుణ్య, శ్లోకుఁడు హరి సెప్పఁబడును సూరిజనముచే
నాకథలు పుణ్యకథ లని, యాకర్ణింపుదురు పెద్ద లతిహర్షమునన్. 21

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేంద్రుండు బాదరాయణి నడిగె
నని చెప్పి సభాసదు లయినమునుల నవలోకించి సూతుండు పరమహర్ష సమే
తుం డై చెప్పె నట్లు శుకుండు రాజున కి ట్లనియె. 22

సీ. రాజేంద్ర విను సుధారాశిలో నొకపర్వతము త్రికూటం బనఁ దనరుచుండు
యోజనాయుత మగునున్నతత్వంబును నంతియ వెడలుపు నతిశయిల్లుఁ
గాంచనాయస్సారకలధౌతమయములై మూఁడుశృంగంబులు మొనసియుండుఁ
దటశృంగబహురత్నధాతుచిత్రితము లై దిశలు భూనభములుఁ దేజరిల్లు

తే. భూరిభూజలతాకుంజపుంజములును, మ్రోసిపడుతెంచుసెలయేటిమొత్తములును
మరగితిరిగెడుదివ్యవిమానములును, జఱులఁ గ్రీడించుకిన్నరచయముఁ గలిగి.

వ. అది మఱియును మాతులుంగ లవంగ లుంగ చూత చేతకీ భల్లాత కామ్రాతక
సరళ పనస బదరీ వకుళ వంజుళ వట కుటజ కుంద కురవక కురంటక కోవిదార
ఖర్జూర నారికేళ సిందువార చందన పిచుమంద మందార జంబూ జంబీర
మాధవీ మధూక తాల తక్కోల తమాల హింతాల రసాల సాల ప్రియాళు
బిల్వామలక క్రముక కదంబ కరవీర కదళీ కపిత్థ కాంచన కందరాళ శిరీష
శింశు పాశోక పలాశ నాగ పున్నాగ చంపక శతపత్త్రమరువక మల్లికా మతల్లి
కా ప్రముఖ నిరంతర వసంతసమయ సౌభాగ్య సంప దంకురిత పల్లవిత కోరకిత
కుసుమిత ఫలిత లలిత విటప విటపి వీరు న్నివహాలంకృతంబును మణివాలుకానేక
విమల పులినతరంగిణీసంగతవిచిత్రవిద్రుమలతామహోద్యాన శుక పిక నికర నిశి
త సమంచితచంచూపుట నిర్దళిత శాఖిశాఖాంతర పరిపక్వఫలరంధ్రి ప్రవర్షిత
రస ప్రవాహబహుళంబును గనకమయసలిలకాసార కాంచనకుముదకహ్లారకమల
పరిమళ మిళిత కిబళాహారసంతతాఁగీకారభారపరిశ్రాంత కాంతాసమాలింగిత
కుమార మత్తమధుకర విటసముదయ సమీపసంచార సముదంచిత శకుంతకల
హంస కారండవ జలకుక్కుట చక్రవాక బక బలాక కోయష్టిక ముఖర జల
విహంగవిసర వివిధకోలాహల బధిరీభూత భూనభోంతరాళంబును దుహినకర
కాంత మరకత కమలరాగ వజ్ర వైదూర్య నీల గోమేధిక పుష్యరాగ మనో

హార కనక కలధౌత మయానేకశిఖరతటదరీవిహరమాణ విద్యాధర విబుధ సిద్ధ చారణ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష మిథున సంతత సరససల్లాప సంగీత ప్రసంగ మంగళాయతనంబును గంధగజ గవయ గండభేరుండ ఖడ్గకంఠీరవ శరభ శార్దూల శశ చమర శల్య భల్ల సారంగ సాలావృక వరాహ మహిష మర్కటమహోరగ మార్జాలాదినిఖిలమృగనాథసమూహసమరసన్నాహసంరంభసంచకితశరణాగతశమనకింకరంబు నై యొప్పునప్పర్వతసమీపంబునందు.

క. భిల్లీ భిల్ల లులాయక, భల్లుక ఫణి ఖడ్గ గవయ వలిముఖ చమరీ
ఝిల్లీ హరి శరభక కిటి, మల్లాద్భుత కాక ఘూకమయ మగు నడవిన్. 25

శా. అన్యాలోకనభీకరంబులు జితాశానేకపానీకముల్
వన్యేభంబులు గొన్ని మత్తతను లై వ్రజ్యావిహారాగతో
దన్యత్వంబున భూరిభూధరదరీద్వారంబులందుండి సౌ
జన్యక్రీడల నీరుగాలి పడి కాసారావగాహార్థ మై. 26

ఆ. అంధకార మెల్ల నద్రిగుహాంతర, వీథులందుఁ బగలు వెఱచి డాఁగి
యెడరు వేచి సంధ్యనినుఁడు వృద్ధత నున్న, వెడలె ననఁగ గుహలు వెడలెఁ గరులు

క. తలఁగవు కొండల కైనను, మలఁగవు సింగముల కైన మార్కొను కడిమిం
గలఁగవు పిడుగుల కైనను, నిల బలసంపన్నవృత్తి నేనుఁగుగున్నల్. 28

సీ. పులులమొత్తంబులు పొదరిండ్లలోఁ దూఱు ఘోరభల్లూకముల్ గుహలుసొచ్చు
భూదారములు నేలబొఱియలలో డాఁగు హరిదంతముల కేఁగు హరిణచయము
మడువులఁ జొరఁబాఱు మహిషసంఘంబులు గండశైలంబులఁ గపులు ప్రాఁకు
వల్మీకములు సొచ్చు వనభుజంగంబులు నీలకంఠంబులు నింగి కెగయు

తే. వెఱచి చమరీమృగంబులు విసరు వాల, చామరంబుల విహరణశ్రమమువాయ
భయదపరిహేల విహరించు భద్రకరుల, గాలి వాఱినమాత్రన జాలిఁ బొంది.

క. మదగజదానామోదము, గదలనితమకములఁ ద్రావి కడుపులు నిండం
బొదలుచుఁ దుమ్మెదకొదమల, కదుపులు జుంజు మ్మటంచు గానము సేసెన్. 30

క. తేఁటి యొకటి యొరుప్రియకును, మాటికి మాటికిని నాగమదజలగంధం
బేటి కని తన్నుఁ బొందెడి, బోటికి నందిచ్చు నిండుబోఁటుఁదనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగన్మా, తంగీమదగంధ మగుచుఁ దద్దయు వేడ్కన్
సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె మ్రానుపెట్టెడిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాఱి మునుపడ, వల్లభ మని ముసరి రేని వారణదానం
బొల్లక మధుకరవల్లభు, లుల్లంబులఁ బొంది రెల్లయుల్లాసంబుల్. 33

వ. అప్పుడు. 34

మ. కలభంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఘ్రాణించి మట్టాడుచున్
ఫలభూజంబులు రాయుచుం జివురుజొంపంబుల్ వడిన్ మేయుచుం

బులులం గాఁ జెనుపోతులన్ మృగములం బో సీక శిక్షించుచుం
గొలఁకుల్ సొచ్చి కలంచుచున్ గిరుల పైఁ గొబ్బిళ్లు గోరాడుచున్. 35

క. తొండంబుల మదజలవృత, గండంబులఁ గుంభములను ఘట్టన సేయం
గొండలు దలక్రిందై పడు, బెండుపడున్ దిశలు సూచి బెగడున్ జగముల్.

క. ఎక్కడఁ జూచిన లెక్కకు, నెక్కువ యై యడవి నడచు నిభయూథములో
నొక్కకరినాథుఁ డెడ తెగి, చిక్కె నొకకరేణుకోటి సేవింపంగన్. 37

వ. ఇట్లు వెనుక ముందట నుభయపార్శ్వంబుల తృషార్దితంబు లై యరుగుదెంచు
నేనుంగుగములం గానక తెఱంగు దప్పి తొలంగుడుపడి యాశ్వారాయత్తం బైన
చిత్తంబు సంవిత్తంబు గా కుండుటం జేసి తానును దనకరేణుసముదయంబును
నొక్కతెరు వై పోవుచు. 38

సీ. పల్వలంబుల లేఁతపచ్చిక మచ్చికఁ జెలుల కందిచ్చు నచ్చికము లేక
నివురుజొంపములఁ గ్రొవ్వేలయుపూఁగొమ్మలఁ బ్రాణవల్లభలకుఁ బాలువెట్టు
ఘనదానశీతలకర్ణతాళంబుల దయితల చెమ టార్చుఁ దనువు లరసి
మృదువుగాఁ గొమ్ముల మెల్లన గళములు నివురుచుఁ బ్రేమతో నెఱపు వలపు

తే. పిఱుఁదుచక్కట్ల డగ్గఱి ప్రేమతోడ, డాసి మూర్కొని దివికిఁ దొండంబు సాఁచు
వెద వివేకించుఁ గ్రీడించు విశ్రమించు, మత్తమాతంగమల్లంబు మహిమతోడ.

సీ. తనకుంభములపూర్ణతకు డిగ్గి యువతులకుచములు పయ్యెదకొంగులీఁగఁ
దనయానగంభీరతకుఁ జాల కబలలమానంబు లందెల నండగొనఁగఁ
దనకరశ్రీఁ గని తలఁగి బాలలచిఱుదొడలు మేఖలదీప్తిఁ దోడు పిలువఁ
దనదంతరుచికోటి తరుణులనగవులు ముఖచంద్రదీప్తుల ముసుఁగు దిగువఁ

తే. దనదులావణ్యరూపంబుఁ దలఁచి చూడ, నంజనాభ్రముకపిలాదిహరిదిభేంద్ర
దయితలందఱుఁ దన వెంటఁ దగిలి నడవఁ, గుంభివిభుఁ డొప్పె నొప్పులకుప్ప వోలె.

వ. మఱియు నానాగహనవిహరణమహిమతో మదగజేంద్రంబు మార్గంబుఁ దప్పి
పిపాసాపరాయత్తచిత్తంబున మత్తకరేణువుల మొత్తంబుతుం దానునుం జని చని.

మ. అటఁ గాంచెం గరిణీవిభుండు నవఫుల్లాంభోజకహ్లారమున్
నటదిందీవర వారముం గమఠమీనగ్రాహదుర్వారమున్
వట హింతాల రసాల సాల సుమనోవల్లీకుటీతీరముం
జటులోద్ధూతమరాళచక్రబకసంచారంబుఁ గాసారమున్. 42

వ. ఇట్లనన్యపురుషసంచారం బై నిష్కళంకం బైనయప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని.

సీ. తోయజగంధంబు దోఁగి చల్లనిమెల్లసిగాడ్పుల మేను లలరఁ
గమలనాళాహారవిమలవాక్కలహంస రవములు సెవులపండువులు సేయ
ఫుల్లదిందీవరాంభోరుహామోదంబు ఘ్రాణరంధ్రంబుల గారవింప
నిర్మలకల్లోలనిర్గతాసారంబు వదనగహ్వరముల వాడు దేర్పఁ

తే. త్రిజగదభినవసౌభాగ్యదీప్తమైన, విభవ మీక్షణములకును విందు సేయ
నరిగి పంచేంద్రియవ్యవహారములను, మఱచి మత్తేభయూథంబు మడుఁగు సొచ్చె.

క. తొండంబులఁ బూరించుచు, గండంబులఁ జల్లుకొనుచు గళగళరవముల్
మెండుకొన వలుఁదకడుపులు, నిండన్ వేదండకోటి నీటిం ద్రావెన్. 45

వ. అప్పుడు. 46

మ. ఇభలోకేంద్రుఁడు హస్తరంధ్రముల నీ రెక్కించి పూరించి చం
డభమార్గంబున కెత్తి నిక్కి వడి నుద్ఘాడించి పింజింప నా
రభటిన్ నీరములోనఁ బెల్లెగసి నక్రగ్రాహపాఠీనముల్
నభమం దాడెడుమీనకర్కటముల న్బట్టెన్ సురల్ మ్రాన్పడన్. 47

వ. మఱియు నగ్గజేంద్రంబు నిరర్గళవిహారంబున. 48

సీ. కరిణీకరోజ్ఝితకంకణచ్ఛటఁ దోఁగి సెలయేటినీలాద్రిచెలువుఁ దెగడు
హస్తినీహస్తవిన్యస్తపద్మంబుల వేయిగన్నులవానివెరవు సూపుఁ
గలభసముత్కీర్ణకహ్లారరజమునఁ గనకాచలేంద్రంబు ఘనతఁ దాల్చుఁ
గుంజరీపరిచితకుముదకాండంబుల ఫణిరాజమండనప్రభ వహించు

ఆ. మదకరేణుముక్తమౌక్తికశుక్తుల మెఱుఁగుమొగిలుతోడ మేలమాడు
నెదురు లేనిగరిమ నిభరాజమల్లంబు, వనజగేహకేళి వ్రాలునపుడు. 49

వ. మఱియు నాసరోవరలక్ష్మి మదగజేంద్రవివిధవిహారవ్యాకులితనూతనలక్ష్మీవిభవయై యనంగవిద్యానిరూఢపల్లవప్రబంధపరికంపితశరీరాలంకార యగుకుసుమకోమలయునుంబోలె వ్యాకీర్ణచికురమత్తమధుకరనికరయు విగతరసవదనకమలయు నిజస్థానచలితకుచరథాంగయుగలయు లంపటితజఘనపులినతలయు నై యుండె నంత. 50

సీ. భుగభుగాయితభూరిబుద్బుదచ్ఛటలతోఁ గదలుచు దివికి భంగంబు లెగయ
భువనభయంకరఫూత్కారరవమున ఘోరనక్రగ్రాహకోటి బెగడ
వాలవిక్షేపదుర్వారఝంఝానిలవశమున ఘుమఘుమావర్త మడరఁ
గల్లోలజాలసంఘట్టనంబులఁ దటీతరులమూలంబులై ధరణిఁ గూల

తే. సరసిలోనుండి పొడగని సంభ్రమించి, యుదరి కుప్పించి లంఘించి హుంకరించి
భానుఁ గంబళించి పట్టుస్వర్భానుపగిది, నొక్కమకరేంద్రుఁ డిభరాజు నొడిసిపట్టె.

క. వడిఁ దప్పించి కరీంద్రుఁడు, నిడుదకరం బెత్తి వ్రేయ నీరాటంబుం
బొడ వడఁగినట్లు జలములఁ, బడి కడువడిఁ బట్టె బూర్వపదయుగళంబున్. 52

చ. పదములఁ బట్టినం దలఁకుబాటొకయింతయు లేక శూరతన్
మదగజవల్లభుండు ధృతిమంతుఁడు దంతయుగాంతఘట్టనం
జెదరఁగఁ జిమ్మె నమ్మకరిచిప్పలు పాదులు దప్ప నుప్పరన్
వదలి జలగ్రహంబు కరివారముమూలముఁ జీరె గోరులన్. 53

క. కరిఁ దిగుచు మకరి సరసికిఁ, గరి దరికిని మకరిఁ దిగుచుఁ గరకరి బెరయన్
గరికి మకరి మకరికిఁ గరి, భర మనుచును నతలకుతలభటు లరుదుపడన్. 54

వ. ఇట్లు కరిమకరంబులు రెండును నొండొండ సముద్దండదండంబు లై తలపడి నిఖిలలోకాలోకనభీకరంబు లై యన్యోన్యవిజయశ్రీవశీకరంబు లై సంక్షోభిత కమలాకరంబు లై హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకి పిఱుతివియక పెనంగు తెఱంగున నీరాటంబయిన పోరాటంబునం బట్టుచు వెలికి లోనికిం దిగుచుచుం గొలంకు గలంకం బొందఁ గడువడి నిట్టట్టుఁ బడి తడఁబడి బుడబుడానుకారంబు లై బుగులుబుగు ల్లనుచప్పుళ్లతో నురువులు గట్టుచు జలంబులు ప్పరం బెగయం జప్పరించుచుఁ దప్పక వదనగహ్వరంబుల నప్పళించుచు నిశితనితాంతదురంతదంత కుంతంబుల నింతింతలు తునియ లయి నప్పళంబునం బునుకచిప్పలు గుదుల్లు దప్పి రక్తంబులు గ్రమ్ముదేర హుమ్మని యొక్కుమ్మడిం జిమ్ముచు నితరేతరసమాకర్షణంబులం గదలక పదంబులమొదలిపట్టు వదలక కుదురై వర్తించుచుఁ బరిభ్రమణవేగంబున జలంబులం దిరుగుచు మకరకమఠకర్కటగండకమండూకాది సలిలనిలయంబుల ప్రాణంబులు క్షీణంబులు గా నెండొంటిం దాఁకురభసంబున సిక్కులువడ మ్రక్కుండ్రొక్కుచు మెండుచెడి బెండుపడి నాఁచుగుల్లసిప్పతండంబులఁ బరస్పరతాడనంబులకు నడ్డంబుగా నొడ్డుచు నోలమాస గొనక గెలుపుఁ దలంపులు బెట్టిదంబు లై రెట్టింప నహోరాత్రంబులుంబోలెఁ గ్రమక్రమ విజృంభమాణంబు లై బహుకాలకలహావిహారంబు లై నిర్గతనిద్రాహారంబు లై యవక్రపరాక్రమఘోరంబు లై పోరుచున్నసమయంబున. 55

క. జవమును జలమును బలమును, వివిధములుగఁ బోరుకరటివీరతకు భువిన్
దివి మకరమీనకర్కట, సివహము లొక్కటన మిత్రనిలయముఁ బొందెన్. 56

శా. ఆటోపంబునఁ జిమ్ము ఱొమ్ముగల వజ్రాభీలదంతంబులం
దాటించున్ మెడఁ జుట్టి పట్టి హరిదోర్దండాభశుండాహతిన్
నీటన్ మాటికి మాటికిం దిగువఁగా నీరాటము న్నీటిపో
రాట న్నోటమిపాటుఁ జూపుట కరణాట్యంబు వాచాట మై. 57

వ. అప్పుడు. 58

ఆ. మకరితోడఁ బోరుమాతంగవిభుని నొ, క్కరుని డించి పోవఁ గాళ్లు రాక
కోరి చూచు చుండెఁ గుంజరీయూథంబు, మగలు దగులుగారె మగువలకును. 60

వ. అంత.

ఆ. జీవనంబు దనకు జీవనం బై యుంట, నలవుఁ జలము నంతకంత కెక్కి
మకర మొప్పె డస్సె మత్తేభమల్లంబు, బహుళపక్షశీతభానుపగిది. 61

మ. ఉఱుకుం గుంభయుగంబుపై హరి క్రియన్ హుమ్మంచుఁ బాదంబులం
నెఱయం గంతము వెన్ను దన్ను నెగయు న్వాలాగతిన్ వాలముం

జలచరున్ నుగ్గుగఁ దాఁకు ముంచు మునుఁగున్ శల్యంబులున్ దంతముల్
విఱుగన్ వ్రేయుచుఁ బొంచి పొంచి కదియున్ వేదండయూథోత్తమున్. 62

మ. పొడగానం బడకుండ డాఁగు వెలికిం బోవంగఁ దా నష్టమై
పొడచూపుం జరణంబులం బెనఁగొనుం బోరాక రా రాక బె
గ్గడిలం గూలఁగ దాఁచు లేచుతటి నుద్ఘాటించు లంఘించు బ
ల్విడిఁ జీరుం దలఁగున్ మలంగు నొడియున్ వేధించుఁ గ్రోధించుచున్. 63

వ. ఇట్లు విస్మితనక్రచక్రంబయి నిర్వక్రవిక్రమంబున నల్పహృదయజ్ఞానదీపంబు నతిక్రమించుమహామాయాంధకారంబునుం బోలె నంతకంతకు నుత్సాహకలహసన్నాహబహువిధజలావగాహం బయినగ్రాహంబు మహాసాహసంబున.

శా. పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనున్ బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధిలతకున్ మాఱాకు హత్తించి ని
ష్ఖేదబ్రహ్మపదావలంబనరతిం గ్రీడించుయోగీంద్రుమ
ర్యాదన్ నక్రము విక్రమించెఁ గరి పాదాక్రాంతినిర్వక్రమై. 65

ఆ. వనగజంబు నెగచు వనచారి పొడగని, వనగజంబ కాన వజ్రగజము
వెల్ల నై సురేంద్రు వేచి సుధాంధులు, పట్టఁ బట్టనీక బయలు వ్రాఁకె. 66

ఉ. ఊహ గలంగి జీవనపుటోలమునం బడి పోరుచున్ మహా
మోహలతానిబద్ధపదమున్ విడిపించుకొనంగ లేక సం
దేహముఁ బొందుదేహిక్రియ దీనదశన్ గజ ముండె భీషణ
గ్రాహదురంతదంతపరిఘట్టితపాదఖురాగ్రశల్యమై. 67

వ. ఇవ్విధంబున. 68

క. అలయక సొలయక వేసట, నొలయక కరి మకరితోడ నుద్దండత రా
త్రులు సంధ్యలు దివసంబులు, సలిపెం బోరొక్క వేయిసంవత్సరముల్. 69

మ. పృథుశక్తిన్ గజ మా జలగ్రహముతోఁ బెక్కేండ్లు పోరాడి సం
శిథిలంబై తనలావు వైరిబలముం జింతించి మిథ్యామనో
రథ మింకేటికి దీని గెల్వ సరి పోరం జాల రా దంచు న
వ్యథమై యిట్లనుఁ బూర్వపుణ్యఫలదివ్యజ్ఞానసంపత్తితోన్. 70

శా. ఏరూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁ దేవెంటఁ జింతింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ రడ్డ మిఁక నివ్వారిప్రచారోత్తముల్
వారింపం దగువార లెవ్వ రఖిలవ్యాపారపారాయణుల్
లేరే మ్రొక్కెద దిక్కుమాలిన మొఱాలింపం బ్రపుణ్యాత్మకుల్. 71

శా. నానానేకపయూథముల్ వనములోనం బెద్దకాలంబు న
న్నానింపన్ దశలక్షకోటికరిణీనాథుండనై యుండి మ
ద్దానాంభఃపరిపుష్టచందనలతాంతచ్ఛాయలం దుండ లే

కీసీరాస ని వేల వచ్చితి భయం బెట్లో కదే యీశ్వరా. 72

ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ మెవ్వనిలోపల నుండు లీనమై
యెవ్వనియందు డిందుఁ బరమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూలకారణం
బెవ్వఁ డనాదిమధ్యలయుఁ డెవ్వఁడు సర్వముఁ దాన యైనవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు నీశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్. 73

క. ఒకపరి జగములు వెలి నిడి, యొకపరి లోపలికిఁ గొనుచు నుభయముఁ దానై
సకలార్థసాక్షి యగు న, య్యకలంకుని నాత్మమూలు నర్థిఁ దలంతున్. 74

క. లోకంబులు లోకేశులు, లోకస్థులుఁ దెగినఁ దుది నలోకం బగు పెం
జీఁకటి కవ్వల నెవ్వం, డేకాకృతి వెలుఁగు నతని నే సేవింతున్. 75

క. నర్తకునిభంగిఁ బెక్కగు, మూర్తులతో నెవ్వఁడాడు మునులు దివిజులుం
గీర్తింప నేర రెవ్వని, వర్తన మొరు లెఱుఁగ రట్టివాని నుతింతున్. 76

ఆ. ముక్తసంగులైన మునులు దిదృక్షులు, సర్వభూతహితులు సాధుచిత్తు
లసదృశవ్రతాఢ్యులై కొల్తు రెవ్వని, దివ్యపదము వాఁడు దిక్కు నాకు. 77

సీ. భవము దోషంబు రూపంబుఁ గర్మంబు నాహ్వయములు గుణము నెవ్వనికి లేక
జగములఁ గలిగించు సమయించు కొఱకు నై నిజమాయ నెవ్వఁడిన్నియును దాల్చు
నాపరేశునకు ననంతశక్తికి బ్రహ్మ కిద్ధరూపికి రూపహీనునకును
జిత్రచారునికి సాక్షికి నాత్మరుచికిని బరమాత్మునకుఁ బరబ్రహ్మమునకు

ఆ. మాటలను నెఱుకల మనములఁ జేరంగఁ, గాని శుచికి సత్యగమ్యుఁ డగుచు
నిపుణుఁ డైనవాని నిష్కర్మతకు మెచ్చు, వాని కే నొనర్తు వందనములు. 78

సీ. శాంతున కపవర్గసౌఖ్యసంవేదికి నిర్వాణభర్తకు నిర్విశేషు
నకు ఘోరునకు గూఢునకు గుణధర్మికి సౌమ్యున కధికవిజ్ఞానమయున
కఖిలేంద్రియద్రష్ట కధ్యక్షునకు బహుక్షేత్రజ్ఞునకు దయాసింధుమతికి
మూలప్రకృతి కాత్మమూలున కఖిలేంద్రియజ్ఞాపకునకు దుఃఖాంతకృతికి

ఆ. నెఱి నసత్యమనెడినీడతో వెలుగుచు, నుండు నెక్కటికి మహోత్తరునకు
నిఖిలకారణునకు నిష్కారణునకు న, మస్కరింతు నన్ను మనుచుకొఱకు. 79

క. యోగాగ్నిదగ్ధకర్ములు, యోగీశ్వరు లేమహాత్ము నొం దెఱుఁగక స
ద్యోగవిభావితమనముల, బాగుగ వీక్షింతు రట్టిపరము భజింతున్. 80

సీ. సర్వాగమామ్నాయజలధికి నపవర్గమయునికి నుత్తమమందిరునకు
సకలగుణారణిచ్ఛన్నబోధాగ్నికిఁ దనయంత రాజిల్లుధన్యమతికి
గుణలయోద్దీపితగురుమానసునకు సంవర్తితకర్మనిర్వర్తితునకు
దిశ లేనినాబోఁటిపశువులపాపంబు లడఁచువానికి సమస్తాంతరాత్ముఁ

ఆ. డై వెలుంగువాని కచ్ఛిన్నునకు భగ, వంతునకుఁ దనూజపశునివేశ
దారసక్తు లయినవారి కందఁగ రాని, వాని కాచరింతు వందనములు. 81

వ. మఱియును. 82

సీ. వరధర్మకామార్థవర్జితకాములై విబుధు లెవ్వాని సేవించి యిష్ట
గతిఁ బొందుదురు చేరి కాంక్షించువారి కవ్యయదేహ మిచ్చు నెవ్వాఁడు కరుణ
ముక్తాత్ము లెవ్వని మనుకొని చింతింతు రానందవార్ధిమగ్నాంతరంగు
లేకాంతు లెవ్వని నేమియుఁ గోరక భద్రచరిత్రంబుఁ బాడుచుందు

ఆ. రా మహేశు నాద్యు నవ్యక్తు నధ్యాత్మ, యోగగమ్యుఁ బూర్ణు నున్నతాత్ము
బ్రహ్మమయినవానిఁ బరు నతీంద్రియు, నీశు దూరు సూక్ష్ము నే భజింతు. 83

వ. అని మఱియు నిట్లని వితర్కించె. 84

సీ. పావకుం డర్చుల భానుండు దీప్తుల నెబ్భంగి నిగిడించు నెట్లడంచు
నా క్రియ నాత్మకరావళిచేత బ్రహ్మాదుల వేల్పుల నఖిలజంతు
గణముల జగముల ఘననామరూపభేదములతో మెఱయించి మగుడ నడంచు
నెవ్వాఁడు మనము బుద్ధీంద్రియంబులుఁ దాన యై గుణసంప్రవాహంబు నెఱపు

తే. స్త్రీనపుంసకపురుషమూర్తియును గాక, తిర్యగమరనరాదిమూర్తియును గాక
కర్మగుణభేదసదసత్ప్రకాశి గాక, వెనుక నన్నియుఁ దా నగువిభుఁ దలంతు.

క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిగణములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు గలఁడో లేఁడో. 86

సీ. కలుగఁడే నాపాలికలిమి సందేహింపఁ గలిమిలేములు లేక కలుగువాఁడు
నా కడ్డపడ రాఁడె నలి నసాధువులచేఁ బడినసాధుల కడ్డపడెడువాఁడు
చూడఁడే నా పాటుఁ జూపులఁ జూడక చూచువారలఁ గృపఁ జూచువాఁడు
లీలతో నా మొఱాలింపఁడే మొఱఁగుల మొఱ లెఱుంగుచుఁ దన్ను మొఱఁగువాఁడు

తే. అఖిలరూపములు దనరూప మైనవాఁడు
ఆదిమధ్యాంతములు లేక యడరువాఁడు
భక్తజనములదీనులపాలివాఁడు
వినఁడె చూడఁడె తలఁపఁడె వేగ రాఁడె. 87

క. విశ్వకరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేద్యు విశ్వు నవిశ్వున్
శాశ్వతు నజు బ్రహ్మప్రభు, నీశ్వరునిం బరమపురుషు నే భజియింతున్. 88

వ. అని పలికి తనమనంబున నగ్గజేంద్రుం డీశ్వరసన్నిధానంబు గల్పించుకొని
యి ట్లనియె. 89

శా. లావొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛ వచ్చెఁ దనువున్ డస్సెన్ శ్రమం బయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మన్నింపం దగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షింపు భద్రాత్మకా. 90

క. విను దఁట జీవులమాటలు, చను దఁట చనరానిచోట్ల శరణార్థుల కో

యను దాఁట బిలిచిన సర్వముఁ గను దాఁట సందేహ మయ్యెఁ గరుణావార్ధీ. 91

ఉ. ఓకమలాప్త యోవరద యోప్రతిపక్షవిపక్షదూర కు
య్యో కవియోగివంద్య సుగుణోత్తమ యోశరణాగతామరా
నోకహ యోమునీశ్వరమనోహర యోవిమలప్రభావ రా
వే కరుణింపవే తలఁపవే శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే. 92

వ. అని పలికి మఱియు నరక్షితరక్షకుం డైనయీశ్వరుం డాపన్నుం డైననన్నుం గాచుఁ గాక యని నింగి నిక్కి చూచుచు నిట్టూర్పులు నిగిడించుచు బయ లాలకించుచు నగ్గజేంద్రుండు మొఱ సేయుచున్నసమయంబున. 93

ఆ. విశ్వమయత లేమి వినియు నూరక యుండి, రంబుజాసనాదు లడ్డపడక
విశ్వమయుఁడు విభుఁడు విష్ణుండు జిష్ణుండు, భక్తియుతున కడ్డపడఁదలంచె. 94

మ. అలవైకుంఠపురంబులో నగరిలో నామూలసౌధంబుదా
పల మందారవనాంతరామృతసరఃప్రాంతేందుకాంతోపలో
త్పలపర్యంకరమావినోది యగునాపన్నప్రసన్నుండు వి
హ్వలనాగేంద్రము పాహి పాహి యనఁ గుయ్యాలించి సంరంభి యై. 95

మ. సిరికిం జెప్పఁడు శంఖచక్రయుగముం జేదోయి సంధింపఁ డే
పరివారంబును జీరఁ డభ్రగపతిం బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు వివాదప్రోత్థితశ్రీకుచో
పరిచేలాంచల మైన వీడఁడు గజప్రాణావనోత్సాహి యై. 96

వ. ఇట్లు భక్తజనపాలనపరాయణుండును నిఖిలజంతుహృదయారవిందసదనసంస్థితుండును నగునారాయణుండు కరికులేంద్రవిజ్ఞాపిత నానావిధదీనాలాపంబు లాకర్ణించి లక్ష్మీకాంతావినోదంబులం దగులు సాలించి సంభ్రమించి దిశలు నిరీక్షించి గజేంద్రరక్షాపరత్వంబు నంగీకరించి నిజపరికరంబు మరల నవధరించి గగనంబున కుద్గమించి వేంచేయునప్పుడు. 97

మ. తనవెంటన్ సిరి లచ్చివెంట నవరోధవ్రాతమున్ దానివె
న్కను బక్షీంద్రుఁడు వానిపొంతను ధనుఃకౌమోదకీశంఖచ
క్రనికాయంబును నారదుండు ధ్వజినీకాంతుండు రా వచ్చి రొ
య్యన వైకుంఠపురంబునం గలుగువా రాబాలగోపాలమున్. 98

వ. తదనంతరంబ ముఖారవిందమకరందబిందుసందోహపరిష్యంద మానానంద దిందిందిర యగునయ్యిందిరాదేవి గోవిందకరారవిందసమాకృష్యమాణసంవ్యానచేలాంచల యయి పోవుచు. 99

మ. తనవేంచేయుపదంబుఁ బేర్కొనఁ డనాథస్త్రీజనాలాపముల్
వినెనో మ్రుచ్చులు మ్రుచ్చిలించిరొ ఖలుల్ వేదప్రపంచంబులన్
దనుజానీకము దేవతానగరిపై దం డెత్తెనో భక్తులం

గని చక్రాయుధుఁ డేఁడి చూపుఁ డని ధిక్కారించిరో దుర్జనుల్. 100

వ. అని వితర్కించుచు. 101

శా. తాటంకాచలనంబుతో భుజనటద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
శాటీముక్తకుచంబుతో నదృఢచంచత్కాంచితో శీర్ణలా
లాటాలేపముతో మనోహరకరాలగ్నోత్తరీయంబుతోఁ
గోటీందుప్రభతో నురోజభరసంకోచద్విలగ్నంబుతోన్. 102

క. అడిగెద నని కడు వడిఁ జను, నడిగినఁ దను మగుడ నుడుగఁ డని నెడ నుడుగున్
వెడవెడ చిడిముడి తడఁబడ, నడు గిడు నడు గిడదు జడిమ నడు గిడునెడలన్.

సీ. నిటలాలకము లంట నివుర జుంజుమ్మని ముఖసరోజము నిండ ముసరుఁ దేఁట్లు
నళులఁ జోపఁగఁ జిల్క లల్ల నల్లన చేరి యోష్ఠబింబద్యుతు లొడియ నుఱుకు
శుకములఁ దోలఁ జక్షుర్మీనములకు మందాకినీపాఃకనలోక మెసఁగు
మీనపంక్తుల దాఁట మెయిదీఁగతో రాయ శంపాలతలు మింట సరణిఁగట్టు

ఆ. శంపలను జయింపఁ జక్రవాకంబులు, కుచయుగంబుఁ దాఁకి క్రొవ్వు నాపు
మెలఁత మొగిలుపిఱిఁది మెఱుఁగుఁదీవయుఁబోలె, జలదవర్ణు వెనుకఁ జనెడునపుడు.

మ. వినువీధిన్ జనుదేరఁ గాంచి రమరుల్ విష్ణున్ సురారాతిజీ
వనసంపత్తినిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు యోగీంద్రహృ
ద్వనవర్తిష్ణు సహిష్ణు భక్తజనబృందప్రాభవాలంకరి
ష్ణు నవప్రౌఢోల్లసదిందిరాపరిచరిష్ణున్ జిష్ణు రోచిష్ణునిన్. 105

వ. ఇట్లు వోడగని. 106

మ. చనుదెంచెన్ ఘనుఁ డల్లవాఁడె హరిపజ్జం గంటిరే లక్ష్మి శం
ఖనినాదం బదె చక్ర మల్లదె భుజంగధ్వంసియున్ వాఁడె క్ర
న్నన యేతెంచె నటంచు వేల్పులు నమోనారాయణాయేతిని
స్వనులై మ్రొక్కిరి మింట హస్తిదురవస్థావక్రికిం జక్రికిన్. 107

వ. అయ్యవసరంబునఁ గుంజరేంద్రపాలనపారవశ్యంబున దేవతానమస్కారంబు లంగీకరింపక మనస్సమానసంచారుండై పోయి పోయి కొంతదూరంబు శింశుమారచక్రంబునుంబోలె గురుమకరకుళీరమీనమిథునం బై కిన్నరేంద్రుని భాండాగారంబునుం బోలె స్వచ్ఛవరకచ్ఛపం బై భాగ్యవంతుని భాగధేయంబునుం బోలె సరాగజీవనం బై వైకుంఠపురంబునుంబోలె శంఖచక్రకమలాలంకృతం బై సంసారచక్రంబునుం బోలె ద్వంద్వసంకులపంకసంకీర్ణం బై యొప్పు నప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని. 108

మ. కరుణాసింధుఁడు శౌరి వారిచరమున్ ఖండింపఁగాఁ బంపె న
త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహోద్యద్విస్ఫులింగచ్ఛటా
పరిభూతాంబరశుక్రమున్ బహువిధబ్రహ్మాండభాండచ్ఛటాం

తరనిర్వక్రముఁ బాలితాఖిలసుధాంధశ్చక్రముం జక్రమున్. 109

వ. ఇట్లు నఁచిన. 110

శా. అంభోజాకరమధ్యనూతననళిన్యాలింగనక్రీడనా
రంభుం డైనవెలుఁగుఱేనిచెలు వారన్ వచ్చి నీటన్ గుభుల్
గుంభధ్వానముతోఁ గొలంకువు కలంకం బొందఁగాఁ జొచ్చి దు
ష్టాంభోవర్తి వసించుచక్కటికి డాయం బోయి హృద్వేగ మై. 111

శా. భీమం బై తలఁ ద్రుంచి ప్రాణములఁ బాపెం జక్ర మాశుక్రియన్
హేమక్ష్మాధరదేహముం జకితవన్యేభేంద్రసందోహముం
గామక్రోధనగేహమున్ గరటిరక్తస్రావగాహంబు ని
స్సీమోత్సాహము వీతదాహము జయశ్రీమోహమున్ గ్రాహమున్. 112

వ. ఇట్లు నిమిషస్పర్శనంబున సుదర్శనంబు మకరితలఁ ద్రుంచునవసరంబున. 113

క. మకర మొకటి రవిఁ జొచ్చెను, మకరము మఱి యొకటి ధనదుమాటున డాఁగెన్
మకరాలయమునఁ దిరిగెడు, మకరంబులు కూర్మరాజు మఱువున కరిగెన్. 114

మ. తమముం బాసినరోహిణీవిభుక్రియన్ దర్పించి సంసారదుః
ఖము వీడ్కొన్నవిరక్తచిత్తునిగతిన్ గ్రాహంబుపట్టూడ్చి పా
దము లల్లార్చి కరేణుకావిభుఁడు సౌందర్యంబుతో నొప్పె సం
భ్రమదాశాకరిణీకరోజ్ఝితసుధాంభస్స్నానవిశ్రాంతుఁ డై. 115

శా. పూరించెన్ హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాశిసౌజన్యమున్
భూరిధ్వానచలాచలీకృతమహాభూతప్రచైతన్యమున్
సారోదారశితప్రభాచకితపర్జన్యాదిరాజన్యమున్
దూరీభూతవిపన్నదైన్యమును నిర్ధూతద్విషత్సైన్యమున్. 116

మ. మొరసెన్ నిర్జరదుందుభుల్ జలరుహామోదంబు లై వాయువుల్
దిరిగెం బుష్పలవానజల్లు గురిసెన్ దేవాంగనాలాస్యము
ల్వరఁగెన్ దిక్కులయందు జీవజయశబ్దధ్వానముల్ నిండె సా
గర ముప్పొంగెఁ దరంగచుంబితనభోగంగాముఖాంభోజ మై. 117

క. నిడుద యగుకేల గజమును, మడుపున వెడలంగఁ దిగిచి మదజలరేఖల్
దుడుచుచు మెల్లన పుడుకుచు నుడిపెన్ విష్ణుండు దుఃఖ ముర్వీనాథా.

క. శ్రీహరికరసంస్పర్శను, దేహము దాహంబు మాని ధృతిఁ గరిణీసం
దోహంబుఁ దాను గజపతి, మోహనఘీంకారశబ్దములతో నొప్పెన్. 119

క. కరమున మెల్లన నివురుచుఁ, గర మనురాగమున మెఱసి కలయం బడుచుం
గరి హరికతమున బ్రదుకుచుఁ, గరపీడన మాచరించెఁ గరిణుల మరలన్. 120

సీ. జననాథ దేవలశాపవిముక్తుఁ డై పటుతరగ్రాహరూపంబు మాని
ఘనుఁడు హూహూనామగంధర్వుఁ డప్పుడు దనతొంటినిర్మలతనువుఁ దాల్చి

హరికి నవ్యయునకు నతిభక్తితో మ్రొక్కి తవిలి కీర్తించి గీతములు వాడి
యాదేవుకృప నొంది యందంద మఱియును వినతశిరస్కుఁడై వేడ్కఁ గొండ

ఆ. దళితపాపుఁ డగుచుఁ దనలోకమున కేఁగె, నపుడు శౌరి గేల నంటి నడవ
హస్తిలోకనాథుఁ డజ్ఞానరహితుఁడై, విష్ణురూపుఁ డగుచు వెలుఁగుచుండె.

మ. అవనీనాథ గజేంద్రుఁ డామకరితో నాలంబు గావించె ముం
ద్రవిళాధీశుఁ డతండు పుణ్యతముఁ డింద్రద్యుమ్ననాముండు వై
ష్ణవముఖ్యుండు గృహీతమౌనినియతిన్ సర్వాత్ము నారాయణున్
సవిశేషంబుగఁ బూజ సేసెను మహాశైలాగ్రభాగంబునన్. 122

మ. ఒకనాఁ డానృపుఁ డచ్యుతున్ మనములో నూహించుచున్ మౌనియై
యకలంకస్థితి నున్నచోఁ గలశజుం డచ్చోటికిన్ వచ్చి లే
వక పూజింపక యున్నమౌనిఁ గని నవ్యక్రోధుఁడై మూఢ లు
బ్ధ కరీంద్రోత్తమయోనిఁ బుట్టు మని శాపం బిచ్చె భూవల్లభా. 123

క. మునిపతి నవమానించిన, ఘనుఁ డింద్రద్యుమ్నవిభుఁడు గుంజరయోనిం
జననం బందెను విప్రులఁ, గని యవమానింపఁ దగదు ఘనపుణ్యులకున్. 124

క. కరినాథుఁ డయ్యె నాతఁడు, కరులైరి భటాదు లెల్ల గజముగ నయ్యున్
హరిచరణసేవకతమునఁ, గరివరునకు నధికముక్తి గలిగె మహాత్మా. 125

ఆ. కర్మతంత్రుఁ డగుచుఁ గమలాక్షుఁ గొల్చుచు, నుభయనియతవృత్తి నుండెనేని
జెడును గర్మ మెల్ల శిథిలమై మెల్లన, ప్రబలమైనవిష్ణుభక్తి సెడదు.

క. చెడుఁ గరులు హరులుధనములుఁ, జెడుదురునిజసతులుసుతులుఁ జెడు చెనఁటులకుం
జెడక మనునట్టిగుణులకుఁ, జెడనిపదార్థములు విష్ణుసేవానిరతుల్. 127

వ. అప్పుడు జగజ్జనకుం డగునప్పరమేశ్వరుండు దరహాసితముఖకమల యగునక్క
మల కిట్లనియె. 128

క. బాలా నావెనువెంటను, హేలన్ వినువీధినుండి యేతెంచుచు నీ
చేలాంచలంబుఁ బట్టుట, కాలో నే మంటి నన్ను నంభోజముఖీ.

క. ఎఱుఁగుదు తెలివా యెప్పుడు, మఱవను సకలంబు నన్ను మఱచినయెడలన్
మఱతు నని యెఱిఁగి మొఱఁగక, మఱవక మొఱ యిడిర యేని మఱియన్యములన్.

వ. అని పలికిన నరవిందమందిర యగునయ్యిందిరాదేవి మందస్మితచంద్రికాసుందర
వదనారవింద యగుచు ముకుందున కిట్లనియె. 131

క. దేవా దేనరయడుగులు, భావంబున నిలిపి కొలుచుపని నాపని గా
కోవల్లభ యే మనియెద, నీవెంటన వచ్చుచుంటి నిఖిలాధిపతీ. 132

క. దీనులకు య్యాలింపను, దీనులరక్షింప మేలు దీవనఁ బొందన్
దీనావన నీ కొప్పును, దీనపరాధీన దేవదేవ మహేశా.

వ. అని మఱియును సముచితసంభాషణంబుల నంకించు చున్నయప్పరమవైష్ణవి

రత్నంబును సాదరసరససల్లాపమందహాసపూర్వకంబుగా నాలింగనంబు గావించి స
పరివారుండై గరుడగంధర్వసిద్ధవిబుధగణజేగీయమానుండై గరుడారూఢుండ
గుచు నిజసదనంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె.

సీ. నరనాథ నీకును నాచేత వివరింపఁబడినయీకృష్ణానుభావ మైన
గజరాజమోక్షణకథ వినువారికి యశము లిచ్చును గల్మషాపహంబు
దుస్స్వప్ననాశంబు దుఃఖసంహారంబుఁ బ్రొద్దున మేల్కాంచి పూతవృత్తి
నిత్యంబుఁ బఠియించునిర్మలాత్మకు లైన విప్రులకును బహువిభవ మమరు
తే. సంపదలు గల్గుఁ బీడలు శాంతిఁ బొందు
సుఖము సిద్ధించు వర్ధిల్లు శోభనములు
మోక్ష మఱచేతి దై యుండు ముదము సేరు
ననుచు విష్ణుండు ప్రీతుఁ డై యాన తిచ్చె. 135

వ. అని మఱియు నప్పరమేశ్వరుం డిట్లని యాన తిచ్చె నెవ్వరేని నపరరాత్రాం
తంబున మేల్కాంచి సమాహితమనస్కు లయి నన్నును నిన్నును నీసరోవరం
బును శ్వేతద్వీపంబును నాకుం బ్రియం బైనసుధాసాగరంబును హేమనగంబు
ను నిగ్గిరికందరకాననంబులను వేత్రకీచకవేణులతాగుల్మసురపాదపంబులను నే
నును బ్రహ్మయు ఫాలలోచనుండును నివసించి యుండునక్కొండశిఖరంబులను
గౌమోదకీ కౌస్తుభ సుదర్శన పాంచజన్యంబులను శ్రీదేవిని శేష గరుడ వా
సుకి ప్రహ్లాద నారదులను మత్స్యకూర్మవరాహాద్యవతారంబులను దదవతార
కృతకార్యంబులను సూర్యసోమపావకులను బ్రణవంబును ధర్మతపస్సత్యంబు
లను వేదంబును వేదాంగంబులను శాస్త్రంబులను గోభూసురసాధుపతివ్రతా
జనంబులను జంద్రకాశ్యపజాయాసముదయంబును గౌరీ గంగా సరస్వతీ కాళిం
దీ సునందా ప్రముఖపుణ్యతరంగిణీనిచయంబును నమరులను నమరతరువులను
నైరావతంబును నమృతంబును ధ్రువుని బ్రహ్మర్షినివహంబును బుణ్యశ్లోకు
లయినమానవులను సమాహితచిత్తు లై తలంతురు వారలకుఁ బ్రాణావసానకా
లంబున మదీయం బగువిమలగతి నిత్తు నని హృషీకేశుండు నిర్దేశించి శంఖంబు
పూరించి సకలామరవందితచరణారవిందుం డై విహగపరివృఢవాహనుం డై
వెంచేసె విబుధానీకంబు సంతోషించె నని చెప్పి శుకుండు రాజున కిట్లనియె.

క. గజరాజమోక్షణంబును, నిజముగఁ బఠియించునట్టినియతాత్ములకున్
గజరాజవరదుఁ డిచ్చును, గజతురగస్యందనములుఁ గైవల్యంబున్. 137

క. తామసుతమ్ముఁడు రైవత, నామకుఁ డై వెలసె మనువు నలువురమీఁదన్
భూమికిఁ బ్రతివింధ్యార్జున, నామాదులు నృపులు మనువునందనులు నృపా.

సీ. మునులు హిరణ్యరోముఁడు నూర్ధ్వబాహుండు వేదశీర్షుం డనువీరు మొదలు
నమరులు భూతరయాదులు శుభ్రునిపత్ని వికుంఠాఖ్య పరమసాధ్వి

యాయిద్దఱకుఁ బుత్రుఁ డై తనకళలతో వైకుంఠుఁ డనఁ బుట్టి వారిజాక్షు
డవనిపై వైకుంఠ మనియెడిలోకంబుఁ గల్పించె నెల్లలోకములు మ్రొక్క
తే. రమయెదురుకోలు సేకొనె రాజముఖ్య, తదనుభావంబు గుణములుఁ దలఁపఁ దరమె
యీధరారేణుపటలంబు నెఱుఁగవచ్చుఁ, గాని రాదయ్య హరిగుణగణముసంఖ్య.
వ. తదనంతరంబ. 140
సీ. చక్షుస్తనూజుండు చాక్షుషుం డనువీఁ డాఱవమను వయ్యె నవనినాథ
భూమీశ్వరులు పురుపురుషసుద్యుమ్నాదు లాతనినందను లమరవిభుఁడు
మంత్రద్యుమాఖ్యుఁ డమర్త్యు లాప్యాదికు లాహవిష్మద్వీరకాదిమునులు
మును లందువిభుఁడు సంభూతికి వైరాజునకుఁ బుట్టి యజితుండు నాఁగ నొప్పె
ఆ. నతఁడ కాఁడె కూర్మ మై మందరాద్రిని, నుదధిజలములోన నుండి మోచె
నతఁడ చువ్వె దివిజు లర్థింప నమృతాబ్ధిఁ, ద్రచ్చి యిచ్చె నాసుధాంసంబు.

క్షీరసాగరమథనకథాప్రారంభము.

వ. అని పలికినం బరీక్షిన్నరేంద్రుండు మునీంద్రున కిట్లనియె. 142
మ. విను మున్నేటికిఁ ద్రచ్చె పాలకడలిన్ విష్ణుండు కూర్మాకృతిన్
వనధిం జొచ్చి య దెట్లు మోచె బలుకవ్వం బైనశైలంబు దే
వనికాయం బమృతంబు నెట్లు వడసెన్ వారాశి నేమేమి సం
జనితం బయ్యె మునీంద్ర చోద్యము గదా సర్వంబుఁ జెప్పం గదే. 143
క. అప్పటనుండి బుధోత్తమ, చెప్పెడుభగవత్కథావిశేషంబులు నా
కెప్పుడుఁ దనివి జనింపదు, చెప్పఁ గదే చెవులు నిండ శ్రీహరికృతముల్. 144
వ. అని మఱియు నడుగంబడినవాఁ డై యతని నభినందించి హరిప్రసంగంబు సెప్ప
నుపక్రమించె నని సూతుండు ద్విజుల కిట్లనియె నట్లు శుకుండు రాజుం జూచి.
క. కసిమసఁగి యసురవిసరము, లసిలతికల సురల నెగిన నసువులు వెడలం
బసఁ జెడిరి పడిరి కెడసిరి, యసమసమరవిలసనముల నను వెడలి నృపా. 146
క. సురపతివరుణాదులతో, సురముఖ్యులు గొంద ఱరిగి సురశైలముపై
సురనుతుఁ డగునజుఁ గని యా, సురదుష్కృతిఁ జెప్పి రవుడు సొలయుచు నతులై.
క. దుర్వాసుశాపవశమున, నిర్వీర్యత జగము లెల్ల నిశ్శ్రీకము లై
పర్వతఃపుతోఁ గూడన, పర్వము లయి యుండె హతసుపర్వావళు లై. 148
ఆ. నెలవు వెడలి వచ్చి నిస్తేజు లైనట్టి, వేల్పుగములఁ జూచి వేల్పుఁబెద్ద
పరమపురుషుఁ దలఁచి ప్రణతుఁ డై సంఫుల్ల, పద్మవదనుఁ డగుచుఁ బలికెఁ దెలియ.
క. ఏనును మీరును గాలము, మానవతిర్యగ్లతాద్రుమస్వేదజముల్
మానుగ నెవ్వనికళలము, వానికి మ్రొక్కుదము గాక వగవఁగ నేలా. 150
క. వధ్యుండు రక్షణీయుఁడు, సాధ్యుఁడు మాన్యుఁ డని లేక సర్గత్రాణా
వధ్యాదు లొనర్చునతం, డాద్యంతవిధానమునకు నర్హుఁడు మనకున్. 151

క. వరదుని బరము జగద్గురుఁ, గరుణాపరతంత్రు మనము గనుఁగొన దుఃఖ
జ్వరములు సెడు నని సురలకు, సరసిజజుని చెప్పి యజితుసదనంబునకున్.

వ. తానును దేవతాసమూహంబును నతిరయంబునం జని వినయంబునఁ గానం బడనియవ్విభు నుద్దేశించి దైవికంబు లగువచనంబుల నియతేంద్రియుం డై యిట్లని స్తుతియించె.

సీ. ఎవ్వనిమాయకు నింతయు మోహించుఁ దఱిమి యెవ్వనిమాయ దాఁట రాదు
తనమాయ నెవ్వఁ డింతయు గెల్చినట్టివాఁ డెవ్వనిఁ బొడగాన రెట్టిమునులు
సర్వభూతములకు సమవృత్తి నెవ్వఁడు చరియించుఁ దనచేత జనిత మయిన
ధరణిపాదములు చిత్తము సోము డగ్ని ముఖంబుగన్నులుసోమకమలహితులు

తే. సెవులు దిక్కులు రేతంబు సిద్ధజలము
మూఁడుమూర్తులపుట్టిల్లు మొదలినెలవు
గర్భ మఖిలంబు మూర్ధంబు గగన మగుచు
మలయు నెవ్వఁడు వాని నమస్కరింతు. 154

వ. మఱియు నెవ్వనిబలంబున మహేంద్రుండును బ్రసాదంబున దేవతలును గోపంబున రుద్రుండును బరుషంబున విరించియు నింద్రియంబులవలన వేదంబులును మునులును మేఢ్రంబునఁ బ్రజాపతియును వక్షంబున లక్ష్మియు ఛాయవలనఁ బితృదేవతలును స్తనంబులవలన ధర్మంబును బృష్ఠంబువలన నధర్మంబును శిరంబువలన నాకంబును విహారసంబువలన నప్సరోజనంబులును ముఖంబువలన విప్రులును గుహ్యం బైనబ్రహ్మంబును భుజంబులవలన రాజులును బలంబును నూరువులవలన వైశ్యులును నైపుణ్యంబును బదంబులవలన శూద్రులును నవేదంబును నధరంబున లోభంబును నుపరిరదచ్ఛదంబువలనఁ బ్రీతియు నాసాపుటంబువలన ద్యుతియు స్పర్శంబునఁ గామంబును భ్రూయుగళంబున యమంబును బక్షంబునఁ గాలంబును సంభవించె నెవ్వనియోగమాయావిహితంబులు ద్రవ్యవయఃకర్మగుణవిశేషంబులు చతుర్విధసర్గం బెవ్వనియాత్మతంత్రం బెవ్వనివలన సిద్ధించిలోకంబులును లోకపాలురున్ బ్రదుకు చుందురు పెరుఁగు చుందురు దివిజులకు నాయువు నంధంబు బలంబు నై నగంబులకు నీశుం డై ప్రజలకుఁ బ్రజనుం డై ప్రజావనక్రియాకాండనిమిత్తసంభవుం డగుజాతవేదుం డై యంతస్సముద్రంబున ధాతుసంఘాతంబులం బ్రపచించుబ్రహ్మమయుం డై ముక్తికి ద్వారం బై యమృతమృత్యుస్వరూపుం డై చరాచరప్రాణులకుఁ బ్రాణం బై యోజస్సహోబలవాయురూపంబు లైనప్రాణేంద్రియాత్మశరీరనికేతనుం డై పరమమహాభూతి యగునప్పరమేశ్వరుండు మాకుం బ్రసన్నుం డగుం గాక యని మఱియును. 155

క. మొదల జల మిడిన భూజము, దుదినడుమను జల్లఁదనము దొరకొనుమాడ్కిన్

మొదలను హరికిని మ్రొక్కిన, ముద మొందుదు మెల్లవేల్పుమూకలు నేనున్.

క. ఆపన్ను లగుదిదృక్షుల, కోపుణ్య భవన్ముఖాబ్జ మొయ్యన తఱితోఁ
బ్రాపింపఁ జేయు సంపద, నోపద్మదయానివాస యుజ్జ్వలతేజా. 157

వ. అని యిట్లు దేవగణసమేతుం డై యనేకవిధంబులఁ గీర్తించుచు నున్న పరమేష్ఠి యందుఁ గరుణించి దయాగరిష్ఠుం డగువిశ్వగర్భుం డావిర్భవించె. 158

మ. ఒకవేయబ్దులు గూడి గట్టిగనువై యుద్యత్ప్రభాభూతితో
నోకరూపై చనుదెంచుమాడ్కి హరి దా నొప్పారె నావేలుపుల్
వికలాలోకను లై విషణ్ణమతు లై విభ్రాంతు లై మ్రోలఁ గా
నక శంకించిరి కొంతప్రొద్దు విభుఁ గానం బోలునే వారికిన్. 159

వ. అప్పుడు. 160

సీ. హారకిరీటకేయూరకుండలపాదకటకకాంచీలతాకంకణాది
కౌస్తుభోపేతంబుఁ గౌమోదకీశంఖచక్రశరాసనసంయుతంబు
మరకతశ్యామంబు సరసిజనేత్రంబుఁ గర్ణాభరణకాంతిగండయుగముఁ
గలితకాంచనవర్ణకౌశేయవస్త్రంబు శ్రీవనమాలికాసేవితంబు

ఆ. నై మనోహరంబు నై దివ్యసౌభాగ్య, మైనయతనిరూపు హర్ష మెసఁగఁ
జూచి బ్రహ్మహరుఁడు సురలును దానును, బొంగి సముద్రిడఁగుచుఁ బొగడఁదొడఁగె.

క. జననస్థితిలయదూరుని, మునినుతు నిర్వాణసుఖసముద్రుని సుగుణుం
దనుతనునిఁ బృథులపృథులుని, ననఘాత్ము మహానుభావు నభినందింతున్. 162

క. పురుషోత్తమ నీరూపము, పరమశ్రేయంబు భువనపంక్తుల కెల్లన్
స్థిరవైదికయోగంబున, వరుసను మాయంద కానవచ్చెను మాకున్. 163

క. మొదలును నీలోఁ దోఁచెను, దుదియును నటఁ దోఁచె నడుము దోఁచెను నీవే
మొదలు నడుము దుది సృష్టికిఁ, గదియఁగ ఘటమునకు మన్ను గతియగుమాడ్కిన్.

క. నీమాయచేత విశ్వము, వేమాఱు సృజింతు వనుచు విష్ణుఁడ వనుచున్
ధీమంతులు గుణపదవిని, నేమంబున సగుణుఁ డైననినుఁ గాంతు రొగిన్. 165

ఆ. అన్న మవనియందు నమృతంబు గోవుల, యందు వహ్ని సమిధలందు నమర
యోగవశతఁ బొందునోజను బుద్ధిచే, నగుణు నిన్నుఁ గాంతు రాత్మవిదులు.

మత్తకోకిలము. పట్టు లేక బహుప్రకారవిపన్నచిత్తుల మైతి మే
మెట్టకేలకు నిన్నుఁ గంటి మభీప్సితార్థము వచ్చెఁ బె
న్పెట్ట యైనదవానలంబున వేఁగునేనుఁగుమొత్తముల్
నిట్ట వేర్చినగంగలోపల నీరు గాంచినచాడ్పునన్. 167

మత్తకోకిలము. నీకు నే మని విన్నవింతుము నీవు సర్వమయుండ వై
లోక మెల్లను నిండి యుండఁగ లోకలోచన నీపదా
లోకనంబు శుభంబు మాకును లోకపాలకు లేను నీ

నాకవాసులు నీవ వహ్నిఁ దనర్చు కేతుతతిక్రియన్. 168

వ. అని కమలసంభవప్రముఖులు వినుతిసేసి రని చెప్పి నరేంద్రునకు శుకుం డిట్లనియె.

శా. ఈరీతిం జతురాననాదినుతుఁడై యే పార జీమూతగం
భీరం బైనరవంబునం బలికె సంప్రీతాత్ముఁడై యీశ్వరుం
డారోమాంచితకాయులన్ నవవిముక్తాపాయులం బ్రేయులం
బ్రారబ్ధోగ్రమహార్ణవోన్మథనవాంఛానల్పులన్ వేల్పులన్. 170

క. ఓనలువ యోసురేశ్వర, యోనిటలతటాక్ష యోసురోత్తములారా
దానవులతోడ నిప్పుడు, మానుగఁ బోరామి గలిగి మనుటే యొప్పున్. 171

వ. అది యె ట్లంటిరేని. 172

క. ఎప్పుడు దనకును సత్త్వము, సొప్పడు నందాఁక రిపులఁ జూచియుఁ దనమైఁ
గప్పికొని యుండవలయును, నొప్పుగ నహి మూషకమున కొదిఁగినభంగిన్.

క. అమృతోత్పాదనయత్నము, విమలమతిం జేయు టొప్పు వేల్పులు వినుఁడీ
యమృతంబుఁ ద్రావి జంతువు, లమృతగతిం బ్రదుకు చుండు నాయుర్వృద్ధిన్.

సీ. పాలమున్నీటిలోపల సర్వతృణలతౌషధములు దెప్పించి చాల వైచి
మందరశైలంబు మంథానముగఁ జేసి తనర వాసుకిఁ దరిత్రాడు సేసి
నాసహాయతచేత నలి నందఱును మీరు తరువుఁడు వేగ మతంద్రు లగుచు
ఫలము మీఁ దయ్యెడు బహుళదుఃఖంబులఁ బడుదురు దైత్యులు పాపమతులు

ఆ. అలస టేమి లేక యఖిలార్థములుఁ గల్గు, విషధిలోన నొక్క విషము పుట్టుఁ
గలఁగి వెఱవ వలదు కామరోషంబులు, వస్తుచయమునందుః వలదు చేయ.

వ. అని యాదేశించి. 176

క. అంతాదిరహితుఁ డచ్యుతుఁ, డంతర్ధానంబు నొందె నజఫాలాక్షుల్
సంతోషంబునఁ దమతమ, కాంతాలయములకుఁ జనిరి గారవ మొప్పన్. 177

క. కయ్యంబు సేయ నొల్లక, నెయ్యంబున నతులు వెట్టి నిర్జరనికరం
బియ్యప్పనములు వెట్టుచుఁ, దియ్యంబునఁ గొల్చె బలిని దేవద్వేషిన్. 178

క. పస సెడి తనకును వశమై, సుసరవుగతిఁ గొల్చుచున్న సురసంఘములన్
గసిమసఁగి చంపఁ బూనిన, నసురుల వారించె బలియు నతినయయుక్తిన్. 179

వ. అట్లు వారించి వైరోచని రాక్షససముదయంబున కి ట్లనియె. 180

క. పగవారు శరణు చొచ్చిన, మగతనములు నెఱపఁ దగదు మగవారలకున్
దగుసమయ మెఱుఁగ వలదే, మగఁటిమిఁ బాటింప వల దమర్త్యులతోడన్.

వ. అని పలికి కొలువుకూటంబున సురనికరపరివృతుండై నిఖిలలోకరాజ్యలక్ష్మీసహితుండై యఖిలవిబుధవీరవిజయాహంకారనిజాలంకారుండై సుఖంబునం గొలువున్న విరోచననందనుం గని శచీవిభుం డుత్తమసచివుండునుంబోలె సాంత్వనవచనంబుల శాంతిం బొందించి పురుషోత్తమశిక్షితం బైననీతిమార్గంబున శంబ

రునికిం బ్రియంబు సెప్పి యరిష్టనేమి ననునయించి త్రిపురవాసు లగుదానవుల నొడంబఱిచి జంభునిసమ్మతంబు సేకొని హయగ్రీవునివిగ్రహంబు మాన్చి నముచితారకబాణాదులతో సఖ్యంబు నెఱపి విప్రచిత్తికిం బొత్తు హత్తించి శకుని విరోచన ప్రహేతులకుం బోరామి సూపి మయ మాలి సుమాలి ప్రముఖులకు మైత్రి యెఱింగించి కుంభనికుంభులకు సౌజన్యంబు గైకొలిపి పౌలోమకాలకేయనివాతకవచాదులయెడ బాంధవంబు ప్రకటించి వజ్రదంష్ట్రికి వశుం డై యితరదానవదైత్యసమూహంబువలన నతిస్నేహంబు సంపాదించి మనకు సక్కసెలియండ్రబిడ్డలకు నొడ్డారంబు లేమిటికి నేకకార్యపరత్వంబున సఖ్యంబు లేక బ్రదుకుద మన్యోన్యవిరోధంబు లేల తొల్లి యన్యోన్యవిరోధంబున నలంగితి మిది మొదలు దనుజదివిజసముదయంబులకు రాజు విరోచననందనుండ మన మందఱ మతనిపంపు సేయం గలవార ముభయకులంబును వర్ధిల్లునట్టియుపాయం బెఱింగింతు నని యమృతజలధిమథనప్రారంభకథనంబు దెలియం జెప్పి నట్లు సురాసురయూథంబులు బలారాతిబలిప్రముఖంబు లై పరమోద్యోగంబున సుధాసంపాదనాయత్తచిత్తు లై యైకమత్యంబు నొంది యమందగమనంబున మందరనగంబునకుం జని. 182

సీ. వాసవవర్ధకి వాఁడిగాఁ జఱచిన కుద్దాలముఖములఁ గొంత ద్రవ్వి
ముసలాగ్రములు సొన్పి మొదలిపాఁ తగలించి దీర్ఘపాశంబులఁ ద్రిండు సుట్టి
పెకలించి బాహులఁ బీడించి కదలించి పెల్లార్చి తమతమపేరు వాడి
పెఱికి మీఁదికి నెత్తి పృథులహస్తంబులఁ దలల భుజంబులఁ దరల కుండ
తే. నాని మెల్లన కుఱుతప్పటడుగు లిడుచు, భార మధికంబు మఱవకపట్టుఁడనుచు
మందరనగంబుఁ దెచ్చి రమందగతిని, దేవదైత్యులు జలరాశి తెరువు పట్టి.

క. మందరము మోవ నోపమి, నందఱుఁ బైఁ బడియె నదియు నతిచోద్యముగాఁ
గొందఱు నేలం గలిసిరి, కొందఱు నుగ్గయిరి చనిరి కొందఱు భీతిన్. 184

క. ఏలా హరికడ కేఁగితి, మేలా దొరఁకొంటి మధికహేలన శైలో
న్మూలనము సేసి తెచ్చితి, మేలా పెక్కండ్రు మడిసి రీలా నడుమన్. 185

క. ఏటికి మముఁ బని పంచెను, నేటికి మనపోఁటివారి కింతలు పను లీం
కేటికి రాఁడు రమేశ్వరుఁ, డేటి కుపేక్షించె మఱవ నేటికి మనలన్. 186

వ. అని కులకుధరపతనజన్యం బగు దైన్యంబు సహింప నోపక పలవించుచున్న దివిజదితిజులభయంబు మనంబున నెఱింగి సకలవ్యాపకుం డగుహరి దత్సమీపంబున.

మ. గరుడారోహకుఁ డై గదాదిధరుఁ డై కారుణ్యసంయుక్తుఁ డై
హరికోటిప్రభతో నోహో వెఱవకుం డంచుం బ్రదీపించి త
ద్గిరిఁ గేలన్ నలు వొందఁ గందుకముమాడ్కిం బట్టి క్రీడించుచు
న్గరుణాలోకసుధన్ సురాసురులప్రాణంబుల్ సముద్ధించుచున్. 188

క. వారలు గొలువఁగ హరియును, వారాన్నిధి కరుగు మనఁగ వసుధాధరమున్
వారిజనయనుఁ గొంచు న, వారితగతిఁ జనియె విహగవల్లభుఁ డఱుతన్. 189
క. చని జలరాశితటంబున, వనజాక్షుని గిరిని డించి వందనములు స
ద్వినుతులు సేసి ఖగేంద్రుఁడు, పనివినియెను భక్తి నాత్మభవనంబునకున్. 190
వ. అప్పుడు. 191
సీ. భూనాథ వినవయ్య భోగీంద్రు వాసుకిఁ బిలిపించి యతనికిఁ బ్రియము సెప్పి
ఫలభాగ మీ నొడఁబడి సమ్మతునిఁ జేసి మెల్లన చేతుల మేను నివిరి
నీవ కా కెవ్వరు నేర్తు రీపని కియ్యకొమ్మని యతనికై కోలు వడసి
కవ్వంపుఁగొండ నిష్కంటకంబుగఁ జేసి ఘర్షించి యతనిభోగంబుఁ జుట్టి
ఆ. కడఁగి యమృతజలధిఁ గలశంబుఁ గావించి, త్రచ్చునవసరమునఁ దలఁపు లమర
బద్ధవస్త్రకేశభారు లై యారెండు, గములవారు తరువఁ గదిసి రచట. 192
వ. తదనంతరంబ. 193
క. హరియును దేవానీకము, నురగేంద్రునితలలు పట్ట నుద్యోగింపన్
హరిమాయాపరవశు లై, సురవిమతులు గూడి పలుకఁ జొచ్చిరి కడిమిన్. 194
మత్తకోకిలము. స్వచ్ఛ మైనఫణాంబు మీరలు సక్కఁ బట్టి మథింపఁగాఁ
బుచ్ఛ మేటికి మాకుఁ బట్టఁగఁ బూరుషత్వము గల్గి మే
మచ్ఛ మైనతపోబలాధ్యయనాన్వయంబులవార మై
యిచ్ఛ యింతుమె తుచ్ఛవృత్తికి నిండు మాకు ఫణాగ్రముల్. 195
వ. అని పలుకుదనుజులం జూచి. 196
క. విస్మయముఁ బొంది దానవ, ఘస్మరుఁ డహిఫణము విడువఁ గైకొని యసురుల్
విస్మితముఖు లై యార్చి ర, విస్మితముగఁ గొనిరి సురలు వీఁకం దోఁకన్. 197
వ. ఇట్లు సమాకర్షణస్థానభాగనిర్ణయంబు లేర్పఱచుకొని దేవతలు పుచ్ఛంబును
బూర్వదేవతలు ఫణంబులుం బట్టి పయోరాశిమధ్యంబునం బర్వతంబు వెట్టి పర
మాయత్తచిత్తు లై యమృతార్థంబు త్రచ్చుచున్నసమయంబున. 198
క. విడు విడుఁ డనిఫణి పలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గుదురు గలుగమి గడ వై
బుడబుడరవమున నఖిలము, వడవడ వడఁకఁగ మహాద్రి వనధి మునింగెన్. 199
ఉ. గౌరవ మైనభారమునఁ గవ్వపుఁగొండ ధరింప లేక దో
స్సారవిహీను లై యుభయసైనికులుం గడుసిగ్గుతో నకూ
పారతటంబునం బడిరి పౌరుషముం జెడి పాండవేయ యె
వ్వారికి నేరఁ బోలు బలవంతపుదైవము నాక్రమింపఁగన్. 200
క. వననిధిజలములలోపల, మునిఁగెడిగిరిఁ జూచి దుఃఖమునఁ జింతాబ్ధిన్
మునిఁగెడివేల్పులఁ గనుఁగొని
వనజాక్షుఁడు వార్ధినడుమ వారలు సూడన్.

కూర్మావతారకథాప్రారంభము.

సీ. సవరనై లక్షయోజనముల వెడలుపై కడుఁ గఠోరము నైనకర్పరమును
నదనైన బ్రహ్మాండ మైన నాహారించు ఘనతరం బగుముఖగహ్వరంబు
సకలచరాచరజంతురాసుల నెల్ల మ్రింగి లోఁగొనునట్టిమేటికడుపు
విశ్వంబుపై వేఱువిశ్వంబు పైఁబడ్డ నాఁగినఁ గదలని యట్టికాళ్లు
తే. వెలికి లోనికిఁ జనుదెంచు విపులతుండ, మంబుజంబులఁ బోలెడునక్షియుగము
సుందరంబుగ విష్ణుండు సురలతోడి, కూర్మి సెలువొందనొకమహాకూర్మ మయ్యె.
మ. కమఠంబై జలరాశిఁ జొచ్చి లఘుముక్తాశుక్తిచందంబునన్
నమదద్రీంద్రము నెత్తె వాసుకిమహానాగంబుతో లీలతో
సమకేంద్రాదులు మౌళికంపములతో నౌ నౌఁ గదే బాపురే
కమలాక్షా శరణంచు భూదిశలు నాకాశంబునన్ మ్రోయఁగన్. 203

వ. ఇవ్విధంబున. 204
క. తరిగాండ్రిలోన నొకఁ డఁట, తరిగడవకుఁ గుదురు నాఁక త్రాఁడఁట చేరుల్
దరిగవ్వంబును దా నఁట, హరిహరి హరిచిత్రలీల హరియే యెఱుఁగున్. 205
ఆ. జలధిఁ గడవ సేయ శైలంబుఁ గవ్వంబు, సేయ భోగిఁ ద్రాడు సేయఁ దరువ
సిరియుసుధయుఁబడయ శ్రీవల్లభుఁడు దక్క, నొరుఁడు శక్తిమంతుఁ డొకఁడు గలఁడె.
ఆ. గొల్లవారిబ్రదుకు గోఱఁ దన వచ్చునె, గొల్లరీతిఁ బాలకుప్ప ద్రచ్చి
గొల్లలైరి సురలు గొల్లయ్యె విష్ణుండు, చేటులేనిమందు సిరియుఁ గనిరి. 207
వ. ఇట్లు సురాసురయూథంబులు హరిసనాథంబు లయి కవచంబులు నెట్టంబులు వెట్టికొని పుట్టంబులు విరిచుట్లు సుట్టికొని కరంబులు గరంబుల నప్పళించుచు భుజంబులు భుజంబుల నొరయుచు లెండు లెండు దరువఁ దొడంగుఁడు రండని యమందగతిం బెరుగుఁ ద్రచ్చుమందగొల్లలచందంబున మహార్ణవమధ్యంబున మంథాయమానమందరమహీధర విలగ్నభోగిభోగాద్యంతంబులం గరంబులం దెమల్చుచుం బెనుబొబ్బలం బ్రహ్మాండకటాహంబు నిర్భరం బయి గుబ్బుగుబ్బని యురలుకొండకవ్వంబు గుత్తి జఱజఱం దిరుగువేగంబున ఛటచ్ఛటాయమానంబు లయి బుగులుబుగుల్లనుచప్పుళ్లుప్పరం బెగసి లెక్కకు మిక్కిలిచుక్కల కొమ్మలచెక్కుల నిక్కలువ నుమిసినిగలమిఁదిమిఁగడపాలతేటసుగ్గుఁదుంపరలపరంపరలవలన నిజకరక్రమక్రమాకర్షణపరిభ్రాంత ఫణిఫణాగగ్భసముద్భూతనిర్భర విషకీలికీలజాలంబుల నప్పటప్పటికి నుప్పతిల్లినదప్పిం గొందొక మందగతిం జెందక యకూపారవేలాతటకుటజకుసుమగుచ్ఛ పిచ్ఛిలస్వచ్ఛమకరందసుగంధిగంధవహంబులం గ్రొంజెమటనీటిపెనువఱదగము లోడళ్ల నిగుర నొండొరులం బరిహాసించుచుం బేరువాడి విలసించుచు మేలుమేలని యుగ్గడించుచుం గాదు కాదని భంగించుచు నిచ్చ మెచ్చునిమచ్చరంబులవలన వనధివలమాన

వై శాఖవసుంధరాధరపరివర్తనసముజ్జనితఘుమఘుమారావంబును మథనగుణాయమాన మహాహీంద్రముఖముహుర్ముహురుచ్ఛ్వలితభూరి ఘోరఫూత్కారఘోషంబును గలకుధరపరిక్షేపణక్షోభితసముల్లంఘనసమాకులితంబులై వెఱచఱచి గుబురుగుబురులై యొరలుకమఠకర్కటకాకోదరమకరతిమితిమింగిలమరాళచక్రవాకబలాకభేకసారసాసీకంబుల మొఱలునుం గూడికొని ముప్పిరిగొని దనుజదివిజభటాట్టహాసతర్జనగర్జనధ్వనులు నలువురియై మొత్తినట్లైన దశదిగంతభిత్తులును బేఁ బెత్తి పెల్లగిలం ద్రుళ్లుచుఁ గికురుపొడుచుచు నోఁకఁ డోకని కంటె వడియునుం గడపునుం గలుగఁ ద్రచ్చుచుఁ బంతంబు లిచ్చుచు సుధాజననంబుఁ జింతించుచు నూతనపదార్థంబులకు నెదుళ్లు సూచుచు నెంతదడవు ద్రత్తమని హరినడుగుచు నెడపడనితమకంబులనంతకంతకు మురువుడింపక త్రచ్చుసమయంబున. 208

క. అప్పాలవెల్లిలోపల, నప్పటి కప్పటికి మందరాగము దిరుగం
జప్పుడు నిండె నజాండము, సెప్పెడి దే మజుని చెవులు సిందఱగొనియెన్. 209

వ. అంత నప్పయోరాశిమధ్యంబున. 210

క. ఎడమఁ గుడి మునుపు దిరుగుచుఁ, గుడి నెడమను వెనుకఁ దిరుగు కులగిరి గడలిం
గడ లెడల సురలు నసురలుఁ, బొడితొడిఫణిఫణము మొదలుఁ దుదియును దిగువన్.

క. వడిగొని కులగిరిఁ దరువఁగ, జడనిధి ఖగమకరకమఠఝషఫణిగణముల్
సుడివడఁ దడఁబడఁ గెలఁకులఁ, బడు భయపడి నెగసి బయలఁబడు నురలిపడున్.

క. అమరాసురకరవిహృతి, భ్రమణధరాధరవరేంద్రభ్రమణంబును దాఁ
గమఠేంద్రువీపుతీఁటను, శమియింపఁగఁ జాల దయ్యె జగతీనాథా. 213

వ. తదనంతరంబ 214

క. ఆలోలజలధిలోపల, నాలో నహి విడిచి సురలు నసురలుఁ బఱవం
గీలాకోలాహల మై, హాలాహలవిషము పుట్టె నవనీనాథా. 215

వ. అదియునుం బ్రళయకాలాభీలఫాలలోచనలోచనానలశతంబుచందంబున నమందంబై విలయదహనసహస్రంబుకైవడి వడియై కడపటిపట్టపగలింటివెలుంగులలక్షతెఱంగున దుర్లక్షితంబై తుదిరేయి వెలింగినమొగిలుగములవలనం బడుబలుపిడుగులపడువున బెడిదంబై పంచభూతంబులుం దేజోరూపంబులైనచాడ్పున దుస్సహంబై భుగభుగాయమానంబులైనపొగలును జిటచిటాయమానంబులైనవిస్ఫులింగంబులును ధగధగాయమానంబులైననెఱమంటలును గలిగి మహార్ణవమధ్యంబున మందరనగంబు మంథరంబుగం దిరుగునెడ జనియించి పటపటాయమానంబై నింగికిం బొంగి దిశలకుం గేలు సాఁచి బయళ్లు ప్రబ్బికొని తెరగవ్వంపుఁగొండ నండగొనక నిగిడి కడలి నలుగడలకుం బఱచి దరుల కుఱికి సురాసురసముదయంబులఁ దరికొని గిరివరగుహాగహ్వరంబుల సుడివడక కుల

శిఖరిశిఖరంబుల నెరగలివడి గహనంబుల దహించి కుంజపుంజంబుల భ
స్మంబుసేసి జనపదంబు లేర్చి నదీనదంబు లింకించి దిక్కుంభికుంభంబులు నిక్క
లువడ నిక్కి తరణితారామండలంబులపై మిట్టించి మహర్లోకంబు దరికొని యు
పరిలోకంబునకు మాఱుకొన లిడి సుడివడి ముసరుకొని బ్రహ్మాండగోళంబు నిట్టి
లిపడఁ దాఁటి పాతాళాదిలోకంబులకు వెళ్ళువాఱి సర్వలోకాధికంబై శక్యం
బు గాక యెక్కడఁ జూచినం దాన యై కురంగంబు క్రియం గ్రేళ్ళుఱుకుచు భు
జంగంబు విధంబున నొడియుచు సింగంబు భంగి లంఘించుచు విహంగంబు పగిది నె
గయుచు మాతంగంబు పోలికి నిలువంబడుచు నిట్లు హాలాహలదహనంబు జగంబు
లం గోలాహలంబు సేయుచున్న సమయంబున మొలకుసెగల మిడుకం జాలక ని
త్రైసదేవతలును నేలం గూలిన రక్కసులును డుల్లిన తారకలును గీటడంగిన కిన్నర
మిథునంబులును గమరిన గంధర్వవిమానంబులును జీకాకుపడిన సిద్ధచయంబులును
జిక్కుపడిన గ్రహంబులును జిందఱవందఱ లయిన నక్షత్రంబులును నిగిరి పో
యిన నదులును నింకిన సముద్రంబులును గాలిన కాననంబులును బ్రాఁగిలిన పురంబు
లును బ్రామఁగుపడిన పురుషులును బ్రొక్కపడిన పుణ్యాంగనాజనంబులును బగిలి
పడిన పర్వతంబులును భస్మంబులైన ప్రాణిసంఘంబులును వేఁగిన లోకంబులును
వివశలైన దిశలును నొద్దగెడవులైన భూజచయంబులును సెబవఱలైన భూము
లును నై యకాలవిలయకాలంబై తోఁచుచున్న సమయంబున. 216

క. ఒడ్డారించి విషంబున, కడ్డము చనుదెంచి కావ నధికులు లేమిం
గొడ్డేటి మ్రంది రాలన, బిడ్డన నెడ లేక జనులు పృథ్వీనాథా. 217

వ. అప్పుడు. 218

మ. చని కైలాసముఁ జొచ్చి శంకరునివాసద్వారముం జేరి యీ
శునిదౌవారికు లడ్డపడ్డఁ దల మంచుం జొచ్చి కుయ్యో మొఱో
విను మాలింపుము చిత్తగింపుము దయన్ వీక్షింపు మంచుం బ్రజా
సనముఖ్యుల్ గని రార్తరక్షణకళాసంరంభునిన్ శంభునిన్. 219

క. వారలు దీనత వచ్చుటఁ, గూరిమితో నెఱిఁగి దక్షకూఁతురుఁ దానుం
బేరోలగమున నుండి ద, యారతుఁడై చంద్రచూడుఁ డవసర మిచ్చెన్. 220

వ. అప్పుడు భోగిభూషణునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు గావించి ప్రజాపతిము
ఖ్యు లిట్లని స్తుతియించిరి. 221

సీ. భూతాత్మ భూతేశ భూతభావనరూప దేవ మహాదేవ దేవవంద్య
యీలోకముల కెల్ల నీశ్వరుండవు నీవ బంధమోక్షములకుఁ బ్రభుఁడ వీవ
యార్తశరణ్యుండ వగుదురుండవు నిన్నుఁ గోరి భజింతురు కుశలమతులు
సకలసృష్టిస్థితిసంహారకర్తవై బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యఁ బఱఁగు దీవు
ఆ. పరమగుహ్య మయిన బ్రహ్మంబు సదసత్త, మంబు నీవ శక్తిమయుఁడ వీవ

శబ్దయోని వీవ జగదంతరాత్మవు, నీవ ప్రాణ మరయ నిఖిలమునకు. 222

క. నీయంద సంభవించును, నీయందఁ వసించి యుండు నిఖిలజగములున్
నీయంద లయముఁ బొందును, నీయుదరము సర్వభూతనిలయము రుద్రా. 223

సీ. అగ్ని ముఖంబు పరాపరాత్మక మాత్మ కాలంబు గతి రత్నగర్భ పదము
శ్వసనంబు నీయూర్పు రసన జలేశుండు దిశలు కర్ణంబులు దివము నాభి
సూర్యుండు కన్నులు శుక్లంబు సలిలంబు జఠరంబు జలధులు సదలు శిరము
సర్వౌషధులు రోమచయములు శల్యంబు లద్రులు మానస మమృతకరుఁడు
తే. ఛందములు ధాతువులు ధర్మసమితి హృదయ
మాస్యపంచక ముపనిషదాహ్వయంబు
నయిన నీరూపు పరతత్త్వ మై శివాఖ్య
మై స్వయంజ్యోతి యై యొప్పు నాద్య మగుచు. 224

క. కొందఱు గలఁ డందురు నినుఁ, గొందఱు లేఁ డందు రతఁడు గుణిగాఁ డనుచుం
గొందఱు గలఁ డని లేఁ డని, కొందల మందుదురు నిన్నుఁ గూర్చి మహేశా.

సీ. తలఁప ఘ్రాణేంద్రియ ద్రవ్యగుణస్వభావుఁడవు కాలక్రతువులును నీవ
సత్యంబు ధర్మ మక్షరము ఋతంబును నీవ ముఖ్యుండవు నిఖిలమునకు
ఛందోమయుండవు సత్త్వరజస్తమశ్చక్షుండ వై యుందు సర్వరూప
కామపురాధ్వర కాలగరాదిభూతద్రోహభయము చోద్యంబు గాదు
తే. లీల లోచనవహ్నిస్ఫులింగశిఖల, నంతకాదులఁ గాల్చినయట్టినీకు
రాజఖండావతంస పురాణపురుష, దీనరక్షక కరుణాత్మ దేవదేవ. 226

ఆ. మూఁడు మూర్తులకును మూఁడు లోకములకు
మూఁడు కాలములకు మూల మగుచు
భేద మగుచుఁ దుది నభేద మై యొప్పారు
బ్రహ్మ మనఁగ నీవ ఫాలనయన. 227

క. సదసత్తత్త్వచరాచర, సదనం బగునిన్నుఁ బొగడ జలజభవాదుల్
వెదవులు గదలుప వెఱతురు, వదలక నినుఁ బొగడ నెంతవారము దేవా.

మత్తకోకిలము. బాహుశక్తి సురాసురుల్ సని పాలవెల్లి మథింప హా
లాహలంబు జనించె నేరి కలంఘ్య మై భువనంబు గో
లాహలంబుగఁ జేసి చిచ్చును లాగముం గొని ప్రాణిసం
దోహముల్ బ్రదికింపవే దయ దొంగలింపఁగ నీశ్వరా. 229

క. లంపటము నివారింపను, సంపదఁ గృప సేయ జయము సంపాదింపం
జంపెడివారి వధింపను, సొంపారఁగ నీక చెల్లు సోమార్ధధరా. 230

క. నీకంటె నొండెఱుఁగము, నీకంటెం బరులు గావ నేరరు జగముల్
నీకంటె నొడయఁ డెవ్వఁడు, లోకంబుల కెల్ల నిఖిలలోకస్తుత్యా.

వ. అని మఱియు నభినందించు చున్న ప్రజాపతిముఖ్యులం గని సకలభూతసముం
డగు నద్దేవుండు దనప్రియసతి కిట్లనియె. 232

శివుండు దేవప్రార్థితుం డై హాలాహలమును పానము సేయుట.

క. కంటె జగములదుఃఖము, వింటె జలజనితవిషము వేడిమి ప్రభు వై
యుంటకు నార్తులయాపద, గెంటింపఁగ ఫలము గాదె కీర్తి మృగాక్షీ. 233

క. ప్రాణేచ్ఛ వచ్చి చొచ్చిన, ప్రాణుల రక్షింప వలయుఁ బ్రభువుల కెల్లం
బ్రాణుల కిత్తురు సాధులు, ప్రాణంబులు నిమిషభంగురము లని మగువా. 234

క. పరహితము సేయ నెవ్వఁడు, పరమహితుం డగును భూతపంచకమునకుం
బరహితమె పరమధర్మము, పరహితునకు నెదురు లేదు పర్వేందుముఖీ. 235

క. హరి మది నానందించిన, హరిణాక్షీ జగంబు లెల్ల నానందించున్
హరియును జగములు మెచ్చఁగ, గరళము వారించు టొప్పుఁ గమలదళాక్షీ.

క. శిక్షింతు హాలహలమును, భక్షింతును మధురసూక్ష్మఫలరసము క్రియన్
రక్షింతుఁ బ్రాణికోట్లను, వీక్షింపుము నీవు నేఁడు వికచాబ్జముఖీ. 237

వ. అని పలికినప్రాణవల్లభునకు వల్లభ దేవా దేవరచిత్తంబుకొలంది నవధరింతు
గాక యని పలికె నని చెప్పిన నమ్మునీంద్రుం డిట్లనియె. 238

మ. అమరుల్ లోకహితార్థ మంచు నభవుం డౌఁ గాక యం చాడఁ బో
యమరుల్ భీతిని మ్రింగవే యనిరి వో యంభోజగర్భాదులుం
దముఁ గావన్ హర లెమ్ము లె మ్మనిరి ప్రా తౌఁ జూచి కిన్కం టన
య్యుమ ప్రాణేశ్వరు నెట్లు మ్రింగు మనె నయ్యుగ్రాగ్నికీలజ్వాలలన్. 239

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 240

క. మ్రింగెడువాఁడు విభుం డని, మ్రింగెడిదియు గరళ మనియు మే లని ప్రజకున్
మ్రింగు మనె సర్వమంగళ, మంగళసూత్రంబు నెంత మది నమ్మినదో. 241

మ. తనచుట్టున్ సురసంఘముల్ జయజయధ్వానంబులన్ బొబ్బిడన్
ఘనగంభీరరవంబుతో శివుఁడు లోకద్రోహి హుం పో కు ర
మ్మని కెంగేలఁ దెమల్చి కూర్చి కడిగా నంకించి జంబూఫలం
బని సర్వంకషమున్ మహావిషము నాహారించె హేలాగతిన్. 242

వ. అయ్యవిరళమహాగరళదహనపానసమయంబున. 243

మ. కదలం బాఱవు పాఁపపేరు లొడలన్ ఘర్మాంబుజాలంబు పు
ట్టదు నేత్రంబులు నెఱ్ఱ గావు నిజజూటాచంద్రుఁడుం గందఁడున్
వదనాంభోజము వాడ దా విషము నాహ్వానించుచో డాయుచోఁ
బదిలుం డై కడి సేయుచోఁ దిగుచుచో భక్షించుచో మ్రింగుచోన్. 244

క. ఉదరము లోకంబులకును, సదనం బగు టెఱిఁగి శివుఁడు చటులవిషాగ్నిం
గుదురుకొనఁ గంఠబిలమునఁ, బదిలంబుగ నిలిపె సూక్ష్మఫలరసముక్రియన్.

క. మెచ్చిన మచ్చిక గలిగిన, నిచ్చిన నీవచ్చుఁ గాక యిచ్చ నొరులకుం
జిచ్చుఁ గడిగొనఁగ వచ్చునె, చిచ్చఱరూపచ్చుపడినశివునకుఁ దక్కన్. 246

ఆ. హరుఁడు గళమునందు హాలాహలము పెట్టఁ, గప్పు గలిగి తొడవ్రకరణి నొప్పె
సాధురక్షణంబు సజ్జనులకు నెన్న, భూషణంబు గాదె భూవరేంద్ర. 247

వ. తదనంతరంబ. 248

క. గరళంబుఁ గంఠబిలమున, హరుఁడు ధరించుటకు మెచ్చి యౌ నౌ ననుచున్
హరియు విరించియు నుమయును, సురనాథుఁడుఁ బొగడి రంత సుస్థిరమతితోన్.

క. హాలాహలభక్షణకథ, హేలాగతి విన్న వ్రాయ నెలమిఁ బఠింపన్
వ్యాళానలవృశ్చికముల, పాలై చెడ రెట్టిజనులు భయవిరహితులై. 250

వ. మఱియు నారత్నాకరంబు సురాసురులు ద్రచ్చునెడ. 251

పాలకడలిం దరుచునెడ నైరావతాదులు జనించుట.

క. తెల్లనిమేనును నమృతము, జిల్లున జల్లించుపొదుగు శితశృంగములుం
బెల్లుగ నర్థులకోర్కులుఁ వెల్లిగొలుపు మొదవు పాలవెల్లిం బుట్టెన్. 252

ఆ. అగ్నిహోత్రి యనుచు నాసురభిని దేవ, మునులు పుచ్చికొనిరి మున్నెఱింగి
విబుధసంఘములకు వెరవుతో నధ్వర, హవులు వెట్టుకొఱకు నవనినాథ. 253

వ. మఱియు నాజలరాశియందు. 254

క. సచ్చంద్రపాండురంబై, యుచ్చైశ్శ్రవ మనఁగఁ దురగ మొగి జనియించెం
బుచ్చికొనియె బలిదైత్యుం, డిచ్చగొనం డయ్యె నింద్రుఁ డీశ్వరశిక్షన్. 255

క. ఒఱపగునురమును బిఱుఁదును, నెఱిఁ దోఁకయుముఖము సిరియునిర్మలఖురముల్
కుఱుచచెవులుఁ దెలిగన్నులుఁ, దఱచగుకందంబుఁ జూడఁ దగు నాహరికిన్.

వ. అంత నాపాలకుప్పయందు. 257

క. దంతచతుష్టాహతిశై, లాంతంబులు విఱిగి పడఁగ నవదాతకుభృ
త్కాంతం బగు నైరావణ, దంతావళ ముద్భవించె ధరణీనాథా. 258

క. తడ లేనినడపువడి గల, యొడలును బెనునిడుదకరము నురుకుంభములున్
బెడఁగై యువతులమురిపపు, నడకలకున్ మూలగురువనన్ గజ మొప్పెన్.

వ. మఱియు నత్తరంగిణీవల్లభు మథించునయ్యెడ. 260

ఆ. ఎల్లఋతువులందు నెలరారి పసవమై, యిందువిరులకోఁట కేపుదెచ్చి
కోరి వచ్చువారికోర్కుల నీనెడు, వేల్పుమ్రాను పాలవెల్లిఁ బుట్టె. 261

వ. మఱియునుం గొండకవ్వంబునం గడలి మథింప నప్సరోజనంబు జనించె నంత.

క. క్రొక్కారుమెఱుఁగుమేనులుఁ, గ్రిక్కిఱిసినచన్నుఁగవలుఁ గ్రిస్సిననడుముల్
పిక్కటిలి యున్నతుఱుములుఁ, జక్కనిచూపులును దివిజసతులకు నొప్పెన్.

వ. మఱియు నారత్నాకరంబునందు సుధాకరుం డుద్భవించి విరించియనుమతం
బునఁ దనయథాస్థానంబునం బ్రవర్తించుచుండె నంత. 264

క. తొలుకారు మెఱుఁగు కైవడి, తళతళ మని మేను మెఱవ ధగధగ మనుచుం
గలుముల నీనెడు చూపులఁ, జెలువంబుల మొదలిటెంకి సిరి పుట్టె నృపా. 265

సీ. పాలమున్నీటిలోపలి మీఁది మీఁగడ మిసిమి జిడ్డునఁ జేసి మేను నడపి
క్రొక్కారు మెఱుఁగుల కొనల క్రొత్తళుకుల మేనిచే గలసిగ్గు మెఱుఁగు సేసి
నాఁటి నాఁటికిఁ బ్రోదినవకంపుఁ దీవల నునుఁబోద నెయ్యంబు నూలుకొలిపి
క్రొవ్వారు కెందమ్మి కొలఁకుఁ బ్రొద్దునఁ బొలసిన వలపులఁ బ్రోదివెట్టి

తే. పసిఁడి చంపక దామంబు బాగుఁ గూర్చి, వాలు క్రొన్నెల చెలువున వాఁడి దీర్చి
జాణతనమునఁ జేతుల జడ్డు విడిచి, నలువ యీ కొమ్మ నొగిఁ జేసినాఁడు నేఁడు.

క. కెంపారెడు నధరంబును, జంపారెడి నడుము సతికి శంపారు చన్
సొంపారు మోముఁ గన్నులుఁ, బెంపారుచు నొప్పు గొప్పపిఱుఁదును గుచముల్.

వ. అని జనులు వొగడుచుండ. 268

సీ. తరుణికి మంగళస్నానంబు సేయింతు మని పెట్టె నింద్రుఁ డనర్ఘమైన
మణిమయపీఠంబు మంగళవతు లైన వేలుపుఁగరితలు విమలతోయ
పూర్ణంబు లై యున్న పుణ్యాహకలశంబు లిడిరి పల్లవముల నిచ్చె భూమి
గడిమి గోవులు పంచగవ్యంబులను నిచ్చె మలసి వసంతుఁడు మధు వొసంగె

తే. మునులు కల్పంబుఁ జెప్పిరి మొగిలుగములు, పణవ గోముఖ కాహళ పటహ మురజ
శంఖ వల్లకీ వేణు నిస్వనము లిచ్చెఁ, బాడి యాడిరి గంధర్వపతులు సతులు. 269

క. పండితనూక్తులతోడుత, దుండంబులు సాఁచి తీర్థతోయము లెల్లం
దుండముల ముంచి దిగ్వే, దండంబులు జలక మార్చెఁ దరుణీమణికిన్. 270

సీ. కట్టంగఁ బచ్చని పట్టుఁ బుట్టపుదోయి ముదితకుఁ దెచ్చి సముద్రుఁ డిచ్చె
మత్తాళినికరంబు మధువాన మూఁగిన వైజయంతీమాల వరుణుఁ డిచ్చెఁ
గాంచన కేయూర కంకణ కింకిణీ కటకాదులను విశ్వకర్మ యిచ్చె
భారతి యొకమంచి తారహారము నిచ్చెఁ బాణిపద్మము నిచ్చెఁ బద్మభవుఁడు

ఆ. గుండలీవ్రజంబు గుండలముల నిచ్చె, శ్రుతులు భద్రమైన నుతులు సేసె
నెల్లలోకములకు నేలికసాని వై, బ్రదికె దనుచు దిశలు వలికె నధిప. 271

వ. మఱియును. 272

సీ. పలుకుల నమృతంబు సిలుక నెవ్వానితో భాషించె నాఁడెపో బ్రహ్మ యనఁగ
నెలయించి కెంగేల నెవ్వని వరియించె వాఁడె లోకములకు వల్లభుండు
మెయి దీఁగె నెవ్వని మేనితోఁ గదియించె వాఁడెపో పరమసర్వజ్ఞమూర్తి
నెలఁతుక యెప్పుడు నివసించె నేయింట నాయిల్లు పరమగు నమృతపదము

ఆ. ఇంతిచూపు వాఱె నెచ్చోటి కచ్చోటు, జిష్ణు ధనద ధర్మజీవితంబు
కొమ్మ పిన్ననగవు గురుతర దుఃఖని, వారణంబు సృష్టికారణంబు. 273

వ. మఱియు నక్కొమ్మ నెమ్మనంబున. 274

సీ. భావించి యొకమాటు బ్రహ్మాండ మంతయు నాటలబొమ్మరి ల్లని తలంచుఁ
బోలించి యొకమాటు భువనంబులన్నియుఁ దనయింటిలోదొంతులనితలంచుఁ
బాటించి యొకమాటు బ్రహ్మాదిసురులను దనయింటిలో బొమ్మ లని తలంచు
గొనకొని యొకమాటు కుంభినీచక్రంబు నలవడ బొమ్మపీఁ టని తలంచు
ఆ. సొలసి యొక్కమాటు సూర్యేందురోచుల, నచటిదీపకళిక లని తలంచు
భామ యొక్కమాటు భారతీదుర్గల, నాత్మసఖు లటంచు నాదరించు. 275
వ. తదనంతరంబ. 276
ఆ. చంచరీకనికరఝంకారసినదంబు, దనరునుత్పలములదండ వెట్టి
మేఘకోటినడిమిమెఱుఁగుఁబుత్తడిమాడ్కి, సురలనడుమ నిల్చె సుందరాంగి.
క. ఆకన్నులు నాచన్నులు, నాకురు లాపిఱుఁదు నడుము నాముఖ మాన
వ్యాకారముఁ గని వేల్పులు, సీకాకునఁ బడిరి కలఁగి శ్రీహరి దక్కన్. 278
వ. అట్లు నిలిచి దశదిశలం బరివేష్టించి యున్నయక్షరక్షస్సిద్ధసాధ్యదివిజగరుడగం
ధర్వచారణప్రముఖనిఖిలయూథంబులం గనుంగొని యప్పురాణప్రౌఢకన్యకా
రత్నంబు దనమనంబున నిట్లని వితర్కించి. 279
సీ. ఐదువ నై యుండ నలవడ దొకచోట నొకచోట సవతితో నోర్వరాదు
తగ నొకచోట సంతతవైభవంబు గా దొకచోట వేఁడిమి నుండఁ బోల
దొకచోటఁ గరుణ లే దొక్కింత వెదకిన నొకచోట దగ్గఱియుండ బెట్ట
నెఱయంగ నొకచోట నిలుకడసాలదు చర్చింప నొకచోట జడత గలదు
ఆ. కొన్నిచోట్లు కామగుణగరిష్ఠంబులు, క్రోధసంయుతములు గొన్ని యెడలు
గొన్ని మోహలోభకుంఠితంబులు గొన్ని, ప్రమదమత్సరానుభావకములు.
వ. అని సకలసత్పురుషజనవర్తనంబులు మానసించి పరిహరించి. 281
సీ. అమర ముత్తైదువ నై యుండ వచ్చును వరుసకు సవతు లెవ్వరును లేరు
వెలయంగ నశ్రాంతవిభవ మీతనియిల్లు శృంగారచందనశీతలుండు
గలఁగఁ డెన్నఁడు శుద్ధకారుణ్యమయమూర్తి విమలుండు గదిసి సేవింప వచ్చు
నెఱి నాడి తిరుగఁడు నిలుకడ గలవాఁడు సకలకార్యములందు జడత లేదు
ఆ. సాధురక్షకుండు షడ్వర్గరహితుండు, నాథుఁ డయ్యెనేని నడప నోపు
నతఁడె భర్త యనుచు నింతి సరోజాక్షుఁ, బుష్పదామకమునఁ బూజసేసె.
క. ఇందీవరదామమున ము, కుందునిఁ బూజించి తనకుఁ గూడి వసింపన్
మందిరముగఁ దద్వక్షము, నందంద సలజ్జదృష్టి నాలోకించెన్. 283
ఆ. మోహరుచులవలన ముద్దియ దల యెత్తు, సిగ్గువలన బాల శిరము వంచు
నింతి వెఱపువలన నెత్తదు వంపదు, తనదుముఖము ప్రాణదయితుఁ జూచి.
క. హరి సూచిన సిరి సూడదు, సిరి సూచిన హరియుఁ జూడ సిగ్గును బొందున్
హరియును సిరియును దమలో, సరిచూపులఁ జూడ మరుఁడు సందడిపెట్టెన్.

చ. జగములతండ్రి యై తనరుశౌరి జగంబులతల్లి నిందిరం
దగ నురమందుఁ దాల్చె నటఁ దత్కరుణారసదృష్టిచేఁ బ్రజల్
మగుడఁగఁ దొంటిభంగి పతిమంగళసాధ్వీపతిత్వసంపదల్
నెగడినలోకముల్ గని రనేకశుభంబులఁ బొంది రత్తఱిన్. 286

వ. అట మున్న యబ్ధిరాజు దనయందు నున్న యమూల్యం బయినకౌస్తుభంబు పేరిటి యనర్ఘమణిరాజంబు నయ్యంబుజాక్షునకు సమర్పించిన దానిం దనవక్షస్స్థలంబున ధరియించె నప్పుడయ్యాదిలక్ష్మియు శ్రీవత్సకౌస్తుభవైజయంతీవనమాలికాతారహారాద్యలంకృతం బైనపుండరీకాక్షువక్షస్స్థలంబున వసియించె నయ్యనసరంబున. 287

శా. మ్రోసెన్ శంఖమృదంగవేణురవముల్ మున్నాడి పెంజీఁకటుల్
వాసెన్ నర్తనగానలీలల సురల్ భాసిల్లి రార్యుల్ జగ
ద్వ్యాసుల్ విష్ణుని బ్రహ్మదేవముఖరుల్ దల్లింగమంత్రంబులం
బ్రాసక్తిన్ వినుతించి రుల్లసితపుష్పశ్రేణి వర్షించుచున్. 288

క. ఆపాలవెల్లికూఁతురు, దీపులచూపులను దోఁగి తిలకింపఁ బ్రజల్
చేపట్టిరి సంపదలను, బ్రాపించెను మేలు జగము బ్రదికె నరేంద్రా. 289

క. పాలేటిరాచకన్నియ, మేలారెడుచూపులేక మిడుమిడుకంచుం
జాలిం బురపురఁ బొక్కుచుఁ, దూలిరి రక్కసులు కీడు దోఁచిన నధిపా. 290

క. వారిధిఁ దరువఁగ నంతట, వారుణి యన నొక్కకన్య వచ్చిన నసురుల్
వారిజలోచనుసమ్మతి, వారై కైకొనిరి దాని వారిజనేత్రన్. 291

వ. మఱియుం దరువం దరువ నప్పయోరాశియందు. 292

సీ. తరుణుండు దీర్ఘదోర్దండుండు గంబుకంధరుఁడు పీతాంబరధారి స్రగ్వి
లాసితభూషణాలంకృతుం డరుణాక్షుఁ డున్నతోరస్కుఁ డత్యుత్తముండు
నీలకుంచితకేశనివహుండు జలధరశ్యాముండు మృగరాజసత్త్వశాలి
మణికుండలుఁడు రత్నమంజీరుఁ డచ్యుతు నంశాంశసంభవుం డమలమూర్తి

ఆ. భూరియాగభాగభోక్త ధన్వంతరి, యనఁగ నమృతకలశహస్తుఁ డగుచు
నిఖిలవైద్యశాస్త్రనిపుణుఁ డాయుర్వేది, వేల్పువెజ్జు గడలి వెడలి వచ్చె. 293

వ. తదనంతరంబ. 294

ఆ. అతనిచేతనున్న యమృతకుంభము సూచి, కెరలు వొడిచి సురలఁగికురువెట్టి
పుచ్చికొనిరి యసురపుంగవు లెల్లను, మాఱు లేనిబలిమి మానవేంద్ర. 295

వ. వెండియు. 296

ఆ. చావు లేనిమందు చక్కఁగ మన కబ్బె, ననుచుఁ గడవ నసురు లాఁచికొనిన
వెఱచిసురలు హరికి మొఱలు వెట్టిరిసుధా
పూర్ణఘటము వోయెఁ బోయెననుచు.

శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినీస్వరూపంబు నొందుట.

వ. ఇట్లు శరణాగతులైన వేల్పులదైన్యంబు వొడగని భృత్యజనకామదుం డగు నప్పర
మేశ్వరుండు మీరలు దుఃఖింప వలవ దేను నామాయాబలంబునం జేసి మీయర్థం
బు మరల సాధించెద ననిపలికెఁ దత్సమయంబున నయ్యమృతపూరంబు నేమ త్రా
వుదు మని తమకించు దైత్యదానవజనంబులలోపల నమంగళం బగుకలి సంభవిం
చినకతంబునఁ బ్రబలు లగురక్కసులు విలోకించి సత్త్రయాగంబునందు నడచు
చందంబునఁ దుల్యప్రయాసహేతువు లగుసురలును సుధాభాగంబున కర్హు లగు
దురు గావునఁ బంచి కుడుచుట కర్తవ్యం బిది సనాతనం బగుధర్మం బగుటం జేసి
యియ్యమృతకుంభంబు విడువుం డని దుర్బలు లగునిశాచరుల జాతమత్సరులై
ప్రబలులైన తమవారల వారించుచున్న సమయంబున. 298

ఆ. ఒకనిచేత నుండ నొకఁడు బలిష్ఠుఁడై, పుచ్చికొనిన వానిఁ బొదుగఁ బట్టి
యంతకంటె నధికుఁ డమృతకుంభము నెత్తి,కొంచుఁ బాఱెఁ బరులు గుయ్యిడంగ.

వ. అంత. 300

సీ. మెత్తనియడుగుల మెఱుఁ గారుజానువు లరఁటికంబములదోయైనతొడలు
ఘన మగుజఘనంబుఁ గడులేఁతనడుమును బల్లవారుణకాంతిపాణియుగముఁ
గడుదొడ్డపాలిండ్లుఁ గంబుకంఠంబును బింబాధరముఁ జంద్రబింబముఖముఁ
దెలిగన్నుఁగవయును నలికుంతలంబులు బాలేందుసన్నిభఫాలతలము

తే. సమరఁ గుండలకేయూరహారకంక, ణాదు లే పార మంజీర నాద మొప్ప
నల్లనవ్వులఁ బద్మదళాక్షుఁ డసుర, పతుల నడఁగింప నాఁడురూపంబుఁ దాల్చి.

వ. అయ్యవసరంబున జగన్మోహనాకారంబున. 302

సీ. పాలిండ్లపై నున్నపయ్యెద జాఱించు జాఱించి మెల్లన చక్కనొత్తుఁ
దళ్కుదళ్కనుగండఫలకంబు లొలయించు నొలయించి కెంగేలనుజ్జగించుఁ
గడుమెఱుంగులు వాఱుకడకన్ను లల్లార్చు నల్లార్చి ఱెప్పల నడఁగొలుపు
సవరనిదరహాస చంద్రికఁ జిలికించుఁ జిలికించి కెమ్మోవిఁ జిక్కుపఱచు

తే. దళితధమ్మిల్లకుసుమగంధమ్ము నెఱపుఁ, గంకణాదిఝణంకృతుల్ గడలుకొలుపు
నొడలికాంతులు పట్టులే కులుకఁ బాఱు, సన్నవలిపంపుఁబయ్యెద సొకళింప.

వ. ఇవ్విధంబున నక్కపటయువతీరత్నంబు జగన్మోహనదేవతయునుంబోలె నెమ్మొ
గంబు తావికి మత్తిల్లిన తేఁటిమొత్తంబులఁ గెలిచి చిగురుజొంపంబుల నెడగలు
గ జడియుచు మఱియు చుండ రాక్షసవరులు గనుంగొని. 304

సీ. అవుఁగదే లావణ్య మవుఁగదే మాధుర్య మవుఁగదే సతి నవయౌవనాంగి
యెటనుండి వచ్చితి వేమి యిచ్చించెదు నీనామ మెయ్యది నీరజాక్షి
యమరగంధర్వసిద్ధాసురచారణమనుజకన్యలకు నీమహిమ గలదె
ప్రాణచిత్తేంద్రియపరిణామదాయి యై నిర్మించెఁ బో విధి నిన్నుఁ గరుణ

తే. వనిత గశ్యపుసంతతివార మేము, భ్రాతలము సురలకు సిద్ధపౌరుషులము
జ్ఞాతులకు మాకు నేకార్థసంగతులకుఁ, బాలుదీరనియర్థంబు పంచి యిమ్ము. 305

క. సభ యై యుండెద మిందఱ, మభయంబున నచ్చుకొలఁది నమృతంబును నీ
విభరాజగమన తప్పక, విభజింపు విపక్షపక్షవిరహితమతి వై. 306

వ. అని మందలించినదైత్యులం గని మాయాయువతీరూపుం డగుహరి తనవాఁడి
వాలుచూపుటంపఱవలన వారల తాలుముల నగలించి చిఱునగవు లెగయ
మొగ మెత్తి యిట్లనియె. 307

క. సుందరు లగుపురుషులఁ గని, పొందెడునాయంపు నిజము పుట్టునె మీకున్
బృందారకరిపులారా, చెందరు కామినుల విశ్వసింపరు పెద్దల్. 308

క. పలుకులు మధురసధారలు, దలఁపులు నానాప్రకారదావానలముల్
సెలుములు సాలావృకములు, సెలువల నమ్ముటలు వేదసిద్ధాంతము లే. 309

క. నానేర్చుకొలఁది మీకును, మానుగ విభజించి యిత్తు మానుఁడు శంకం
గా నిం డనవుడు నిచ్చిరి, దానవు లమృతంపుఁగడవఁ దరుణీమణికిన్. 310

క. ఆశాంతాలోకనములు, నాశీతలభాషణములు నాలాలితముల్
రాశిపరంపర లగుచుం, బాశము లై వారినోళ్లు బంధించె నృపా. 311

వ. ఇట్లు సుధాకలశంబు కేల నందికొని మందస్మితభాషణంబుల నంగనారూపుం
డగుముకుందుండు మేలు గీడనక నేను బంచి యిచ్చినతెఱంగున నంగీకరించుట
కర్తవ్యం బనవుడు నగుం గాక యని సురాసురదైత్యదానవసమూహం బుపవ
సించి కృతస్నాను లై హోమంబు లాచరించి విప్రులకు గోభూహిరణ్యాది
దానంబులు సేసి తదాశీఃప్రవచనంబులు గైకొని ధవళపరిధాను లై గంధ
మాల్యధూపదీపాలంకృతం బగుకనకరత్నశాలామధ్యంబునఁ బ్రాగగ్రకుశపీఠంబు
లం బూర్వదిశాభిముఖు లై పంక్తులు గొని యున్నసమయంబున. 312

క. శ్రోణీభరకుచయుగభర, వేణీభరములను డస్సి విభూషాభరణ
క్షీణయయి యువిద వచ్చెను, బాణిసరోజమున నమృతభాండముఁ గొంచున్.

క. భాసురకుండలభాసిత, నాసాముఖకర్ణగండనయనాంచల యై
శ్రీసతి యగుసతిఁ గని దే, వాసురయూథంబు మోహ మందె నరేంద్రా. 314

వ. అప్పుడు. 315

క. అసురుల కమృతము వోయుట, వోసఁగదు పాములకుఁ బాలు వోసినమాడ్కిన్
దోసఁ బగు నంచును వేఱొక, దెసఁ గూర్చుండంగఁ బెట్టె దేవాహితులన్. 316

వ. ఇట్లు రెండుపంక్తులుగా నేర్పరించి. 317

సీ. వేగిరపడకుఁడీ వినుఁడు దానవులార తడవు సేయక వత్తు దైత్యులార
యటు సక్కఁ గూర్చుండుఁ డని కన్ను లల్లార్చి చనుఁగవపయ్యెద జాఱఁదిగిచి
వదినెమఱుఁదలి వావులు కల్పించి మర్మంబు లెడలించి మఱుఁగు సేసి

మెల్లనినగవుల మేనులు మఱపించి కడుజాణమాటలఁ గాకుపఱిచి
ఆ. యసురవరులనెల్ల నడకించి సురలను, దడవు సేయ వలదు ద్రావుఁ డనుచు
వచ్చుకోలఁది నమృతవారి విభాగించెఁ, దరుణి దివిజు లెల్లఁ దనిసి పొగడ. 318
వ. అయ్యవసరంబున. 319
సీ. మనకు వేల్పులకును మందట లే కుండఁ బంచి పెట్టెద నని పడఁతి వూనెఁ
దా నేల తప్పును దప్పదు తరళాక్షి గాక ర మ్మనుచును గడఁకఁ బిల్వ
మఱుమాట లాడదో మఱి చూడ కుండునో చనుఁగవఁ గప్పునో చాలు ననుచు
నొండాడఁ గలఁగుచు నొక్కింత సొలయునో మనయెడఁ గందునో మగువ యనుచు
ఆ. నెలఁతచూడ్కిఁగముల నీ రై కరంగుచుఁ
బ్రణయభంగభీతి బద్ధు లగుచు
నూర కుండ్రు గాని యువిద తే తె మ్మని
యడుగఁ జాల రప్పు డసురవరులు. 320
వ. అప్పుడు. 321
మ. అమరవ్రాతముతోనఁ జొచ్చి దివిజుం డై రాహు పీయూషపా
నము సేయం గని చంద్రభాస్కరులు సన్నల్ సేయ నారాయణుం
డమరారాతిశిరంబు చక్రహతిఁ దున్మాడెన్ సుధాసిక్త మై
యమరత్వంబును జెందె మూర్ధము దదన్యాంగంబు నేలం బడెన్. 322
ఆ. అజుఁడు వానిశిరము నంబరవీథిని, గ్రహము సేసి పెట్టి గారవించె
వాఁడు పర్వములను వైరంబు దప్పక, భానుచంద్రములను బట్టుచుండు.
క. ఒకబొట్టుఁ జిక్క కుండఁగ, సకలసుధారసము నమరసంఘంబులకుం
బ్రకటించి పోసి హరి దన, సుకరాకృతిఁ దాల్చె నసురశూరులు బెగడన్. 324
మ. అమరుల్ రక్కసులుం బ్రయాసబలసత్త్వార్థాభిమానంబులన్
సము లై లబ్ధవికల్పు లైరి యమరుల్ సంశ్రయముం బొందిర
య్యమరారుల్ బహుదుఃఖముల్ గనిరి తా మత్యంతదోర్గర్వు లై
కమలాక్షున్ శరణంబు వేఁడనిజనుల్ గల్యాణసంయుక్తు లే. 325

దేవాసురయుద్ధము.

క. దానవు లమృతము ద్రావం, బూని పయోరాశిఁ ద్రచ్చి పొగిలినమాడ్కిన్
శ్రీనాథపరాఙ్ముఖు లగు, హీనులు వొందంగఁ జాల రిష్టార్థంబుల్. 326
క. శోధించి జలధి నమృతము, సాధించి నిలింపవైరిచక్షుర్గతులన్
రోధించి సురల కిడి హరి, బోధించి ఖగేంద్రు నెక్కి పోయె నరేంద్రా. 327
క. శుద్ధముగ సురల కమృతము, సిద్ధించిన నసురవరులు సిడిముడిపడుచున్
గ్రుద్ధులు నానాయుధస, న్నద్ధులు నయి యుద్ధమునకు నడచిరి బలిమిన్. 328
క. ధన్యులు వైరోచనిశత, మన్యుప్రముఖులు మదాభిమానులు దమలో

నన్యోన్యరణము బాహా, విన్యాసంబులను బేర్చి చేసిరి కడిమిన్. 329

మ. అరుదై కామగమై మయాసురకృతంబై లోకితాలక్ష్యమై
వరశస్త్రాస్త్రసమేతమై తరళమై వైహాయసంబై మహా
సురయోధాన్వితమైనయానమున సంశోభిల్లెఁ బూర్ణేందుసు
స్థిరకాంతిన్ బలి చామరధ్వజచమూదీప్తస్థితిన్ ముందటన్. 330

వ. మఱియు నముచి శంబర బాణ ద్విమూర్ధ కాలనాభ శకుని జంభాయోముఖ ప్రహేతి హేతి భూతసంత్రాస హయగ్రీవ కపి లేల్వ లోత్కల మేఘదుందుభి మయ త్రిపురాధిప విప్రచిత్తి విరోచన వజ్రదంష్ట్ర తార కారిష్టారిష్టనేమి శుంభ నిశుంభ శంకుశిరః ప్రముఖులును పౌలోమ కాలేయులును నివాతకవచప్రభృతులును దక్కనదండయోధులునుం గూడికొని యరదంబులం దురగంబుల మాతంగంబుల హరిణంబుల హరి కిరి శరభ మహిష గవయ ఖడ్గ గండభేరుండ చమరీ జంబుక శార్దూల గోవృషాదిమృగంబులను గంకగృధ్ర కాక కుక్కుట బక శ్యేన హంసాదివిహంగంబులను దిమి తిమింగిలాదిజలచరంబులను నరులను నసురసురనికరవికృతవిగ్రహరూపంబు లగుజంతువులను నారోహించి తమను నడియాలంబు లగుగొడుగులు పడగలు జోడుఁగైదువులు పక్కెరలు బొమిడికంబులు మొద లగుపోటుముట్లాయితంబుగఁ గైకొని వేఱువేఱ మొనలై విరోచననందనుం డగుబలిముందటనిలువంబడిరి దేవేంద్రుండును నైరావతారూఢుండై వైశ్వానరవరుణవాయుదండధరాద్యనేకనిర్జరవాహినీసందోహంబును దానునెదురుపడి పిలిచివియక మోహరించె నట్లు సంరంభసన్నాహసముత్సాహంబుల రెండుదెఱంగులవారును బోరాడువేడుకల మీఁ టగుమాటల సందడించుచున్న సమయంబున. 331

సీ. వజ్రదంష్ట్రాంచితవ్యజనంబులును బర్హచామరంబులు సితచ్ఛత్రములును
చిత్రవర్ణధ్వజచేలంబులును వాతచలితోత్తుంగోష్ణీషజాలములును
జప్పళ్ల నెసఁగుభూషణకంకణంబులుఁ జండాంశురోచులశస్త్రములును
వివిధఖేటకములు వీరమాలికలును బాణపూర్ణము లైనతూణములును

ఆ. నిండి పెచ్చు రేఁగి నిర్జరాసురవీర, సైన్యయుగ్మకంబు సాల నొప్పె
గ్రాహతతులతోడఁ గలహంబునకు వచ్చు, సాగరములభంగి జనవరేణ్య.

క. భేరీభాంకారంబులు, వారణఘీంకారములును వరహరిహేషల్
భూరిరథనేమిరవములు, ఘోరము లై పెల్లగించెఁ గులశైలములన్. 332

వ. ఇవ్విధంబున నుభయబలంబులును మోహరించిబలితో నింద్రుండును దారకునితో గుహుండును హేతితో వరుణుండును బ్రహేతితో మిత్రుండును గాలనాభునితో యముండును మయునితో విశ్వకర్మయు శంబరునితోఁ ద్వష్టయు విరోచనునితో సవితయు నముచితోఁ బరాజితుండును వృషపర్వునితో నశ్వినీదేవతలు

ను బలిసుత బాణాదిపుత్త్రశతంబుతో సూర్యుండును రాహువుతో సోముండును బులోమునితో ననిలుండును శుంభనిశుంభులతో భద్రకాళీదేవియు జంభునితో వృషాకపియును మహిషునితో విభావసుండును నిల్వలవాతాపులతో బ్రహ్మపుత్త్రులును దుర్మర్షణునితోఁ గామదేవుండును నుత్కలునితో మాతృకాగణంబును శుక్రునితో బృహస్పతియు నరకునితో శనైశ్చరుండును నివాతకవచులతో మరుత్తులును గాలేయులతో వసువులు నమరులును బౌలోములతో విశ్వేదేవగణంబును గ్రోధవశులతో రుద్రులును నివ్విధంబునం గలసి పెనంగి ద్వంద్వయుద్ధంబు సేయుచు మఱియు రథికులు రథికులను పదాతులు పదాతులను వాహనారూఢులు వాహనారూఢులనుం దాఁకి సింహనాదంబులు సేయుచు నట్టహాసంబు లిచ్చుచు నాహ్వానంబు లొసంగుచు నన్యోన్యతిరస్కారంబులు సేయుచు బాహునాదంబుల విజృంభించుచుఁ బెనుబొబ్బల నుబ్బి రేఁగుచు హుంకరించుచు నహంకరించుచు ధనుర్గుణంబులఁ డంకరించుచు శరంబుల నాఁటించుచు బరశువుల నఱకుచుఁ జక్రంబులం జెక్కుచు శక్తులం దునుముచుఁ గశలం బెట్టుచుఁ గుఠారంబులఁ బొడుచుచు గదల నడుచుచుఁ గరంబులఁ బొడుచుచుఁ గరవాలంబుల వ్రేయుచుఁ బట్టిసంబుల నొంచుచుఁ బ్రాసంబులం ద్రెంచుచుఁ బాశంబులం గట్టుచుఁ బరిఘంబుల మొత్తుచు ముసలంబుల మోఁదుచు ముద్గరంబులన్ జడియుచు ముష్టివలయంబుల ఘట్టించుచుఁ దోమరంబుల నుఱుముచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు నఖంబులం జీరుచుఁ దరుశైలంబుల నువ్వుచు నుల్ముకంబులం జూఁడుచు నిట్లు బహువిధంబులం గలహవిహారంబులు సలుపు నవసరంబున భిన్నంబు లైనశిరంబులును విచ్ఛిన్నంబు లైనకపాలంబులును వికలంబు లైనకపోలంబులును జిక్కువడిన కేశబంధంబులును భగ్నంబు లైనదంతంబులును గృత్తంబు లైనభుజంబులును ఖండితంబు లైనకరంబులును విదళితంబు లైనమధ్యంబులును వికృతంబు లైనవదనబింబంబులును వికలంబు లైన నయనంబులును విశీర్ణంబు లయినకర్ణంబులును విశీర్ణంబు లైననాసికలును విఱిగిపడినయూరుదేశంబులును విసంధు లయినపదంబులును జిఱిఁగినకంకటంబులును రాలినభూషణంబులును వ్రాలినకేతనంబులును గూలినఛత్త్రంబులును మ్రొగ్గినగజంబులును నుగ్గయినరథంబులును నుఱు మైనహయంబులును జిందఱవందఱ లైనభటసమూహంబులును నొఱలెడు కొఱప్రాణంబులును బొరలెడుమేనులును నుబ్బి యాడెడుభూతంబులును బాఱెడురక్తప్రవాహంబులును గట్టలుగొన్నమాంసంబులును నెగసి తిరిగెడికళేబరంబులును గలకలంబులు సేయుకంకగృధ్రాదివిహంగంబులు నయి యొప్పునప్పో రతిఘోరం బయ్యె నప్పుడు. 334

శా. నాకాధీశుఁ బదింట మూఁట గజమున్ నాల్గింట గుఱ్ఱంబులన్
ఏకాస్త్రంబున సారథిం జొనిపె దైత్యేంద్రుండు దా నాకస

ల్లోకాధీశుఁడు ద్రుంచి యన్నిటిని దోర్దర్పోన్నతి న్భల్లంబులన్
రా కుండన్ రిపువర్గముం దునిమె గీర్వాణారి యగ్గింపఁగన్. 335

సీ. తనతూపు లన్నియుఁ దర మిడి శక్రుండు నఱికిన జోదువిన్ననువు మెఱసి
బలి మహాశక్తిచేఁ బట్టిన నదియును నతఁడు ఖండించె నత్యద్భుతముగ
మఱి ప్రాసశూలతోమరములు గైకొన్నఁ దోర్దర్పోద్ధత నవియును దునిమె నైచె
నంతటఁ బోక యెయ్యది వాఁడు సాగించెఁ దొడరి తా నదియును దుమురు సేసె

ఆ. నసురభర్త విరథుఁడై తనపగఱకుఁ, గానఁబడక వివిధకపటవృత్తి
నేర్పు మెఱసి మాయ నిర్మించె మింటను, వేల్పుగములు సూచి వెఱఁగుపడఁగ.

వ. ఇట్లు దానవేంద్రునిమాయావిశేషవిధానంబున సురానీకంబులపైఁ బర్వతంబులు వడియె దావాగ్నిదందహ్యమానతరువర్షంబులు గురిసె నటంకశిఖరనికరశిలాసారంబులు గప్పె మహోరగదందశూకంబులు గఱచె వృశ్చికంబులు మీఱె వరాహవ్యాఘ్రసింహంబులు గదిసి విదళింపన్ దొరఁకొనియె వనగజంబులు మట్టి మల్లాడం జొచ్చె శూలహస్తులు దిగంబరులు నై రంకు రం డని బలురక్కసులు శతసహస్రసంఖ్యులు భేదనచ్ఛేదనభాషణంబులు సేయం దొడంగిరి వికృతవదనులు గదాదండధారులు నాలంబితకేశభారులు నై యనేక రాక్షసవీరులు పోనీకు పోనీకుఁడు తునుము తునుము డని వెనుతగిలిరి పరుషగంభీరనిర్ఘాతసమేతంబు లయినజీమూతసంఘాతంబులు వాతాహతంబు లై యుప్పతిల్లి నిప్పులకుప్పలు మంటలప్రోవులుం గురిసె మహాపవనవిజృంభితం బైన కార్చిచ్చు ప్రళయానలంబుచందంబునం దఱికొనియెఁ బ్రచండఝంఝానిలప్రేరితసముత్తుంగతరంగావర్తభీషణం బగునమహార్ణవంబు సెలియలికట్ట దాఁటి వెల్లివిరిసిన ట్లమేయం బై యుండె నాసమయంబునం బ్రళయకాలంబునుంబోలె మిన్నుమన్నును రేయుం బగలు నెఱుంగరా దయ్యె నయ్యవసరంబున.

క. ఆయసురేంద్రు బహుతర, మాయాజాలంబులకును మాఱెఱుగక న
వ్ప్రాయుధముఖరాదిత్యుల, పాయంబును బొంది చిక్కువడిరి నరేంద్రా. 338

వ. అప్పుడు.

క. ఇయ్యసురులచేఁ జిక్కుఱి, యెయ్యది దెరు వెంకఁ జొత్తు మిటు వోలయుఁ గదే
యయ్యా దేవ జనార్దన, కుయ్యో మొఱ్ఱో యటంచుఁ గూయిడి రమరుల్.

వ. అని మొఱ యిడునవసరంబున. 341

మ. విహగేంద్రాశ్వసిరూఢుఁ డై మణిరమావిభ్రాజితోరస్కుఁ డై
బహుశస్త్రాస్త్రరథాంగసంకలితుఁ డై భాస్వత్కిరీటాదిదు
స్సహుఁ డై నవ్యపిశంగచేలధరుఁ డై సంఫుల్లపద్మాక్షుఁ డై
విహితాలంకృతితోడ మాధవుఁడు దా వేంచేసె నచ్చోటికిన్. 342

చ. అసురులమాయ లన్నియును నబ్జదళాక్షుఁడు వచ్చినంతటన్

గసిబిసి యై నిరర్థ మయి గ్రక్కునఁ బోయెను నిద్ర నొంది సం
తసమున మేలుకొన్న గతిఁ దాల్చి చెలంగిరి వేల్పు లందఱుం
బస సెడ కేల యుండు హరిపాదపరిస్మృతి సేయ నాపదల్. 343

వ. అయ్యెడ. 344

ఆ. కాలనేమి ఘోరకంఠీరవము నెక్కి, తార్క్ష్యశిరము శూలధారఁ బొడువ
నతనిపోటు పట్టు హరి గేల నంకించి, దానఁ జావఁ బొడిచె దానవునిని. 345

క. పడపడి మాలిసుమాలులు, బెదరించినఁ దలలు ద్రుంచెఁ బృథుచక్రహతిన్
గదఁగొని గరుడునిఱెక్కలు, సెదరించినమాల్యవంతు శిరమున్ ద్రెసెన్. 346

వ. ఇట్లు పరమపురుషుం డగుహరి కరుణాపరత్వంబునం బ్రత్యుపలబ్ధమనస్కు
లై నవరుణవాయువాసవప్రముఖులు పూర్వంబున నెవ్వ రెవ్వరితోఁ గయ్యంబు
సేయుదురు వారు వారలం దలపడి నొప్పించి రయ్యవసరంబున. 347

క. బాహుబలంబున నింద్రుఁడు, సాహసమున బలిని గెలువ సమకట్టి సము
త్సాహమున వజ్ర మెత్తిన, హాహానినదంబు సేసి రఖిలజనములున్. 348

వ. ఇట్లు సముద్యతభిదురహస్తుం డై యింద్రుండు దనపురోభాగంబునం బరాక్ర
మించు చున్న విరోచననందను నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 349

మ. జగతిన్ వైరి మొఱంగి గెల్చు టదియున్ శౌర్యంబె ధైర్యంబె తా
మగవాఁ డయ్యును దన్నుఁ దా నెఱిఁగి సామర్థ్యంబునుం గల్గియున్
బగవానిం గని డాఁగనేని మొఱ సూపం జాలఁడేనిం గటా
నగరే బంధులు దిట్టరే బుధులు గన్యల్ గూర్తురే దానవా. 350

శా. మాయల్ సేయఁగ రాదు పో. నగవులే మాతోడిపోరాటముల్
దాయా చిక్కితి వ్రక్కలించెదఁ గనద్దంభోళిధారాహతిన్
నీయిష్టార్థము లెల్లఁ జూడుము వెసన్ నీవారలం గూడుకో
నీయాటోపము నిర్జరేంద్రుఁ డడఁచున్ నేఁ డాజిలో దుర్మతీ. 351

వ. అని యుపాలంభించిన విని విరోచననందనుం డిట్లనియె.

శా. నీవే పోటరివే సురేంద్ర తెగడన్ నీ కేల గెల్పోటముల్
లేవే యెవ్వరిపాలఁ బోయినవి మేల్గీడుల్ విధించాదులుం
ద్రోవం జాలుదు రెవ్విధానమున సంతోషింప శోకింప నా
దైవం బేమి కరస్థలామలకమే దర్పోక్తులుం బాడియే. 353

ఆ. జయము లపజయములు సంపద లాపద, లనిలచలితదీపికాంచలములు
చంద్రకళలు మేఘచయములు దరఁగలు, మెఱుఁగు లమరవర్య మిట్టిపడకు.

వ. అని యిట్లాక్షేపించి 355

క. వీరుఁడు దానవనాథుఁడు, నారసముల నింద్రు మేన నాటించి మహా
ఘోరాయుధకల్పము లగు, శూరాలాపములు సెవులఁ జొనిపెన్ మరలన్.

వ. ఇట్లు తథ్యవాది యైనబలిచే నిరాకృతుం డై. 357

క. శత్రువు నాక్షేపంబునఁ, దోత్త్రాహతగజముభంగిఁ ద్రుళ్లుచు బలి నా
వృత్రారి వీచి వైచిన, గోత్రాకృతి నతఁడు నేలఁ గూలె నరేంద్రా. 358

క. చెలికానిపాటు గనుఁగొని, బలిసఖుఁ డగుజంభుఁ డతులబాహాశక్తిం
జలితనము సాల నెఱపుచు, నిలు నిలు మని వీఁకఁ దాఁకె నిర్జరనాథున్. 359

క. పంచాననవాహనుఁ డై, చంచద్గద జంభుఁ డెత్తి శైలారిని దాఁ
కించి సురేభంబును నొప్పించి విజృంభించి యార్చి పేర్చెఁ గడిమిన్. 360

క. వీఁక చెడి ఘనగదాహతిఁ, దోఁకయుఁ గదలింప లేక దుస్సహపీడన్
మోఁకరిలఁ బడియె నేలను, సోఁకోర్వక దిగ్గజంబు సుడిసుడిఁగొనుచున్. 361

వ. అయ్యెడ. 362

క. సారథి వేయుహయంబుల, తే రాయితపఱిచి తేర దేవేంద్రుఁడు దా
నారోహించెను దైత్యుఁడు, దారత మాతలిని శూలధారం బొడిచెన్. 363

ఆ. శూలనిహతి నొంది స్రుక్కక యోర్చిన, సూతు నెఱుకు మెచ్చు సురవిభుండు
వానిశిరముఁ దునిమె వజ్రఘాతంబున, దైత్యసేన లెల్లఁ దల్లడిల్ల. 364

చ. చని సురనాథుచేఁ గలన జంభుఁడు సచ్చుట నారదుండు సె
ప్పిన విని వానిభ్రాతలు గభీరబలాధికుఁ డాబలుండు పా
కనముచు లాపురందరునిఁ గాంచి ఖరోక్తులఁ దూల నాడుచున్
ఘనజలధారలన్ నగముఁ గప్పినచాడ్పునఁ గప్పి రమ్ములన్. 365

సీ. విబుధలోకేంద్రుని వేయుగుఱ్ఱంబుల నన్నికోలల బఁగఁ బదర నేసె
నిన్నూట మాతలి నిన్నూట రథమును నారీతి నింద్రుప్రత్యంగకమును
వేధించెఁ బాకుండు వింట వాఁ డస్త్రంబు లేయుట దొడుగుట యెఱుఁగ రాదు
కనకపుంఖంబులకాండంబు లోకపదియేనింట నముచియు నేసి యార్చె

ఆ. బలిమి నిల్లు ముగురు పగవాని రథసూత, సహితు ముంచి రస్త్రజాలములను
వనజలోకసఖుని వానకాలంబున, మొగిలుగములు మునుఁగ మూఁగినట్లు. 366

వ. అయ్యవసరంబున. 367

మ. అమరారాతులబాణజాలములపాలై పోయితే చెల్లరే
యమరాధీశ్వర యంచు ఖిన్నతరులై యంభోధిలోఁ జంచల
త్వమునం గ్రుంకువణిగ్జనంబులక్రియన్ దైత్యాధిపవ్యూహమ
ధ్యమునం జిక్కిరి వేల్పు లందఱు విపద్ధ్వానంబులం జేయుచున్. 368

శా. ఓహో దేవతలార కుయ్యిడకుఁ డే నున్నాఁడ నం చంబుభృ
ద్వాహుం డాశరబద్ధపంజరము నంతం జించి తేజంబునన్
వాహోపేతరథంబుతోడ వెలికిన్ వచ్చెన్ నిశాంతోల్లస
న్మాహాత్మ్యంబునఁ దూర్పునం బొడుచునామార్తాండుచందంబునన్. 369

వ. ఇట్లు వెలువడి. 370

చ. విఱిగినసేనఁ గాంచి సురవీరుఁ డహో యని బిట్టు చీరి క్ర
మ్మఱఁ బురికొల్పి పాకబలమస్తకముల్ నిశితాస్త్రధారలన్
నెఱసినతీక్ష్ణవజ్రమున నేలకు వ్రాల్చెను వానిచుట్టముల్
వెఱచిరి తచ్చమూపతులు విహ్వలులై చెడి పాఱి రార్తితోన్. 371

వ. అప్పుడు నముచి నిలువంబడి. 372

మ. తనచుట్టంబులఁ జంపె వీఁ డనుచు నుద్యచ్ఛోకరోషాత్ముఁడై
కనకాంతంబును నశ్మసారమయమున్ ఘంటాసమేతంబునై
జనదృగ్దుస్సహమైనశూలము నొగిన్ సారించి వైచెన్ సురేం
ద్రునిపై దీనహతుండ వౌ దని మృగేంద్రుం బోలి గర్జించుచున్. 373

శా. ఆకాశంబున వచ్చుశూలమును జంభారాతి ఖండించి నా
నాకాండంబుల వానికంఠము దెగన్ దంభోళియున్ వైచెన
స్తోకేంద్రాయుధమున్ సురారిగళముం ద్రుంపంగ లేదయ్యె వాఁ
డాకంపింపక నిల్చె దేవవిభుఁ డత్యాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 374

వ. ఇట్లు నిలిచి యున్న నముచిం గనుంగొని వజ్రంబు ప్రతిహతం బగుటకు శంకించి బలభేది దనమనంబున. 375

సీ. కొండలఱెక్కలు ఖండించి వైచుచో వజ్ర మెన్నఁడు నింత వాఁడి సెడదు
వృత్రాసురాదుల విదళించుచో నిది దిరుగ దెన్నఁడు పనిఁ దీర్చికాని
యింద్రుండఁ గానొకో యేను దంభోళియుఁ గాదొకో యిది ప్రయోగంబు సెడెనొ
దనుజాధముఁడు మొనతాఁకుఁ దప్పించెనో భిదురంబు నేఁ డేల బెండుపడియె

ఆ. ననుచు వజ్రి వగవ నార్ద్రశుష్కంబులఁ, జావ కుండఁ దపము సలిపె నీతఁ
డితర మెద్ది యైన నింద్ర ప్రయోగింపు, వైళ మనుచు దివ్యవాణి వలికె. 376

వ. ఇట్లాదేశించినదివ్యవాణిపలుకు లాకర్ణించి పురందరుండు. 377

ఆ. ఆత్మబుద్ధిఁ దలఁచి యార్ద్రంబు శుష్కంబు, గానిసాధనంబు ఫేన మనుచు
నది యమర్చి దాన నమరులు మెచ్చంగ,నముచిశిరముఁ ద్రుంచె నాకవిభుఁడు.

వ. అయ్యవసరంబున. 379

సీ. పురుహూతు నగ్గించి పుష్పాంజలులు సేసి మునులు దీవించిరి ముదముతోడ
గంధర్వముఖ్యులు ఘనులు విశ్వావసుఁడును బరావసుఁడు నింపెసయఁ బాడి
రమరాంగనాజను లాడిరి దేవతాదుందుభులును మ్రోసె దురములోన
వాయువహ్నికృతాంతవరుణాదులును బ్రతిద్వంద్వులఁ గెల్చి రుద్దండవృత్తి

తే. నల్పమృగముల సింహంబు లట్ల తోలి, రమరవర్యులు దనుజుల నదటు వాయ
నజుఁడు పుత్తెర నారదుఁ డరుగుదెంచె, దైత్యహరణంబు వారింప ధరణినాథ.

వ. వచ్చి సురలకు నారదుం డిట్లనియె. 381

శా. సిద్ధించెన్ సురలార మీ కమృతముల్ శ్రీనాథసంప్రాప్తులై
వృద్ధిం బొందితి రెల్లవారలును విద్వేషుల్ మృతిం బొంది రీ
యుద్ధం బేటికి నింకఁ జాలుఁ బసిలే దోహో పురే యంచు సం
బద్ధాలాపము లాడి మాన్చె సురలం బాండవ్యవంశాగ్రణీ. 382

వ. ఇట్లు నారదవచననియుక్తులై రాక్షసులతోడిసంగ్రామంబు చాలించి సకలదేవముఖ్యులును త్రివిష్టపంబునకుం జనిరి హతశేషులైనదైత్యదానవులు విపన్నులై నబలిం దోడ్కొని పశ్చిమశిఖరిశిఖరంబుఁ జేరిరి విధ్వంసమానకంధరులై వినష్టదేహులగు నామినీచరుల నెల్లను శుక్రుండు మృతసంజీవని యైనతనవిద్య పెంపునం జేసి బ్రదికించె బలియును భార్గవానుగ్రహంబున విగతశరీరవేదనుండై పరాజితుం డయ్యును లోకతత్త్వవిచక్షణుం డగుటం జేసి దుఃఖింపక యుండె నని చెప్పి రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 383

సీ. కైలాసగిరిమీఁద ఖండేందుభూషణుం డొకనాఁడు గొలువున నున్న వేళ
నంగనయై విష్ణుఁ డసురుల వంచించి సురలకు నమృతంబు నూఱి యిడుట
విని దేవియును దాను వృషభేంద్రగమనుఁడై కడువేడ్కభూతసంఘములు గొలువ
మధుసూదనుం డున్న మందిరంబున కేగి పురుషోత్తమునిచేతఁ బూజ వడసి
తే. తాను గూర్చుండి పూజించె దనుజవైరిఁ, గుశలమే మీకు మాకును గుశలమనుచు
మధురభావలహరిమీఁద మైత్రి నెఱపి, హరుఁ డుపేంద్రాత్ముఁ జూచి యి ట్లనియెఁ బ్రీతి.

సీ. దేవ జగన్మయ దేవేశ జగదీశ కాలజగద్వ్యాపకస్వరూప
యఖిలభావములకు నాత్మయు హేతువు నైనయీశ్వరుఁడ వాద్యంతములకు
మధ్యంబు బయలును మఱి లోపలయు లేక పూర్ణమై యమృతమై భూరిసత్య
మానందచిన్మాత్ర మవికార మాద్య మనన్య మశోకంబు నగుణ మఖిల
తే. సంభవస్థితిలయములదంభకంబు, నైనబ్రహ్మంబు నీవ నీయంఘ్రియుగము
నుభయసంగవిసృష్టులై యున్నమునులు, గోరి కైవల్యకాములై కొల్తు రెపుడు.

సీ. భావించి కొందఱు బ్రహ్మంబు నీ వని తలపోసి కొందఱు ధర్మ మనియుఁ
జర్చించి కొందఱు సదసదీశ్వరుఁ డని సరవిఁ గొందఱు శక్తిసహితుఁ డనియుఁ
జింతించి కొందఱు చిరతరుం డవ్యయుఁ డాత్మతంత్రుఁ డుపరుం డధికుఁ డనియుఁ
దొడరి యూహింతురు తుది సద్వ్యయద్వ్యయసదసద్విశిష్టసంశ్రయుఁడ వీవు
తే. తలఁపనొక్కింతవస్తుభేదంబు గలదె, కంకణాదులు పసిఁడియొక్కటియ కాదె,
కడలు పెక్కైనవార్ధియొక్కటియ కాదె, భేద మొందును నిను వికల్పింపవలదు.

సీ. యద్విలాసము మరీచ్యాదు లెఱుంగరు నిత్యుఁడవై యున్న నిన్ను నెఱుఁగ
యన్మాయ నంధులై యమరాసురాదులు వసరెద రట యున్నవార లెంత
యేరూపమునఁ బొంద కే పారుమవు నీవు రూపివై సకలంబు రూపు సేయ
రక్షింపఁ జెఱుపఁ గారణమైనసచరాచరాఖ్యమై విలసిల్లు దంబరమున

తే. నసలుఁ డేరీతి విహరించు నట్లు నీవు, గలసి వర్తింతు సర్వాత్మకత్వ మొప్ప
జగములకు నెల్ల బంధమోక్షములు నీవ, నీవ సర్వంబుఁ దలపోయ నీరజాక్ష.

మ. ఘనతర్క నీమగపోఁడుముల్ వలుమఱుంగన్నారఁ గన్నార మే
నిను విన్నారము చూడ మెన్నఁడును మున్ నీయాఁడుఁజందంబు మో
హిని వై దైత్యులఁ గన్నుఁబ్రామి యమృతం బింద్రాదిదేవాళి కి
చ్చిననీరూపముఁ జూపుమా కుతుకముం జిత్తంబునం బుట్టెడిన్. 388

క. మగవాఁడ వై జగంబులఁ, దగిలిచి చిక్కులను బెట్టుదంటవు నీవున్
మగువతన మున జగములఁ, దగులము బొందింప నెంతదడవు ముకుందా.

వ. అని పలుకు చున్న శూలపాణిచే నపేక్షితుం డై విష్ణుండు భావగంభీరం బగున
వ్వు నివ్వటిల్ల నవ్వామదేవున కి ట్లనియె. 390

శా. శ్రీకంఠా నిను నీవ యేమఱకుమీ చిత్తంబు రంజించెదన్
నాకద్వేషుల డాఁగురించుటకు నై నాఁ డేను గైకొన్న కాం
తాకారంబు జగన్నిమజ్జనము నీ కై చూచెదేఁ జూపెదం
గైకో నర్హము లండ్రు కాముకులు సంకల్పప్రభావంబులన్. 391

హరి దనమోహినీరూపంబుచే నీశ్వరుని మోహింపఁ జేయుట.

వ. అని పలికి కమలలోచనుం డంతర్హితుం డయ్యె నయ్యుమాసహితుం డయిన
భవుండు విష్ణుం డెటు వోయెనో యెందుఁ జొచ్చెనో యని దశదిశలం గలయ
నవలోకించు చుండం దనపురోభాగంబున. 392

సీ. ఒకయెలదోఁటలో నొకవీథి నొకనీడఁ గుచకుంభములమీఁదికొంగు దలఁగఁ
గబరికాబంధంబు గంపింప నుదుటిపైఁ జికురజాలంబులు చిక్కువడఁగ
ననుమాన మై మధ్య మల్లాడఁ జెక్కులఁ గర్ణకుండలకాంతి గంతు లిడఁగ
నారోహభరమున నడుగులు దడఁబడ దృగ్దీప్తిసంఘంబు దిశలఁ గప్ప

తే. వామకరమున జాఱినవలువఁ బట్టి, కనకనూపురయుగళంబు గల్లనంగఁ
గంకణంబులు ఝణఝణత్కార మెసఁగ, బంతిచే నాడు ప్రాయంపుటింతిఁ గనియె.

వ. కని మున్ను మగువ మరగి సగ మయినమగవాఁ డమ్మగువవరారూపగుణ
విలాసంబులు దన్ను నూఁటింపం గనుఱెప్ప వేయక తప్పక చూచి మత్తనయి
న చిత్తంబున. 394

శా. ఈకాంతాజనరత్న మెవ్వరి దొకో యీయాఁడురూపంబు ము
న్నేకల్పంబులయందుఁ గాన మజుఁ డీయింతిన్ సృజింపంగఁ దా
లేకుం డెల్ల నిజంబు వల్లభత నీలీలావతిం జేరఁ గా
నేకాంతుండు గలండొ క్రీడలకు నా కీయింతి సిద్ధించునే. 395

వ. అని మఱియుం జెఱకువిలుతునిమెఱచవికిఁ దరపినఱెబిరుదు వెఱంగుపడం
దెఱవ దుఱిమినతుఱుముబిగిముడి వదలి కదలి భుజముల మెడల నదిరి చెదరి

నకురులు నొసలిమృగమదతిలకంపుటసలు మసల, విసవిస నగుమొగము మెఱుం
గులు దశదిశలం బసలుకొలుపఁ జిఱునగవు మెఱయఁ నునుఁజెమటం దడంబడి
పులకరములు గులకరములుగొనహృదయానందకందంబగు కందుకంబు గరారవిం
దంబునం దమ్మి యక్కునం జేర్చి చెక్కున హత్తించి చుబుకంబు మోపి
చూచుకంబులం గదియించి నఖంబుల మీటుచు మెల్లమెల్లన గల్లాముకరకమ
లంబులఁ గనకమణివలయంబులు ఘుణఘుణ యనం గుచకలశంబు లొండొం
టి నొరయ నెడమఁ గుడిం దడంబడ గ్రమ్మన నెగురఁ జిమ్ముచు నెగురఁ జిమ్మి తన
కుఁ దానె కొన్ని చిన్ని పన్నిదంబులు సేసికొని బహుగుణము బెడఁకి వడవడ
వడంక నళితిసరులు గలయంబడఁ దిరుగుచు తిరుగు నెడఁ బెనఁకువలుగొనఁ జెవు
లతొడవులరుచులు గటముల నటనములు సలుపఁ బరిరితిరిగి మొుసియుచు నొసిసి
కెలంకులకు జడియుచు జడసి జడనుపడక నలువ నెలవు వదలి దిగంబడం గటి
స్థలంబునఁ గాంచీకనకమణికింకిణులు మొరయఁ జరణకటకమ్ములు గల్లుగల్లు మనం
గరకంకణమణిగణములు మెఱయ వెనుకొని యుఱికి పట్టుచుఁ బట్టి పుడమిం బ
డవైచి పాటువెంటన మింటి కెగసి గొంటక కరంబునం గరంబు దిరంబు పలు
మఱు నెగయ నడుచుచు నెగయు నెడం దిగంబడుతఱిని నీలంపుమెఱుంగునిగ్గు
సొగపగ్గంబులవలలు వైచి రాఁ దిగిచినపగిది వెనుకొనంగ విలోకనజాలంబులు
నిగిడించుచు మగిడించుచుఁ గరలాఘవంబున నొకటి పది నూఱు వేయి సేసి
నేర్పులు వాటించుచు నరుణచరణకమలరుచుల నుదయశిఖరిశిఖరతరళీకరణి
సేయుచు ముఖచంద్రచంద్రికలఁ జంద్రమండలంబులు గావించుచు నెసనెడ ను
రోజదుర్గనిర్గతచేలాంచలంబుఁ జక్కనొత్తుచుఁ గపోలఫలకాలోలఘర్మజలబిం
దుబృందంబుల నఖాంకురంబుల నోసరించుచు నధరబింబారుణసంభ్రాంతిసమా
గతరాజకీరంబులం జోపుచు ముఖసరోజపరిమళాసక్తమత్తమధుపంబుల నివా
రించుచు మదంగమనాభ్యాసకుతూహలాయత్తమరాళయుగ్మంబులకుం దలం
గుచు విలాసవీక్షణానందితమయూరమిథునంబులకు నెడగలుగుచుఁ బొదరిండ్ల
యీఱములకుఁ బోకమలంగుచుఁ గరకిసలయాస్వాదకాముకకలకంఠదంపతులకుఁ
దూరమగుచుఁ దీఁగెయుయ్యెలల నూఁగుచు మాధవీమండపంబు లెక్కుచుఁ
గుసుమరేణుపటలంబులగుబ్బళ్లు వ్రాఁకుచు మకరందస్యందబిందుబృందంబు ను
త్తరించుచుఁ గృతకశైలంబుల నారోహించుచుఁ బల్లవపీఠంబులం బథిశ్రమం
బు పుచ్చుచు లతాసౌధభాగంబులఁ బొడసూపుచు నున్నతకేతకీస్తంభంబుల
నొరగుచుఁ బుష్పదళరచితవాతాయనంబులం దొంగిచూచుచుఁ గమలకాండపా
లికల నాలంబించుచుఁ జంపకదేహళీమధ్యంబుల నిలువఁబడుచుఁ గదళీకాప
త్త్రికవాటంబుల నుద్ఘాటించుచుఁ బరాగనిర్మితసాలభంజికానివహంబుల నా
దరించుచు మణికుట్టిమంబులఁ మురియుచుఁ జంద్రకాంతవేదికల నొలయుచు

రత్నపంజరశారికానివహంబులకుం జదువులు సెప్పుచుఁ గోరినక్రియం జూచు
చుఁ జూచినక్రియ మెచ్చుచు మెచ్చినక్రియ వెలుఁగుపడుచు వెలుఁగుపడినక్రియ
మఱచుచు మఱవక యేకాంతం బగునవ్వనాంతంబున ననంతవిభ్రమంబుల జగ
న్మోహిని యై విహరించుచు నున్నసమయంబున. 396

ఆ. వాలుఁగంటివాఁడివాలారుఁజూపుల, శూలి ధైర్య మెల్లఁ గోలుపోయి
తఱలి యెఱుక లేక మఱచె గుణంబుల, నాలి మఱచె నిజగణాలి మఱచె. 397

వ. అప్పుడు. 398

ఆ. ఎగుర వైచి పట్ట నెడలేమిఁ జే దప్పి, వ్రాలుబంతిఁ గొనఁగ వచ్చునెడను
బడఁతివలువ వీడి పడియె మారుతహతిఁ, జంద్రధరునిమనము సంచలింప.

మ. రుచిరాపాంగిని వస్త్రబంధనపరన్ రోమాంచవిభ్రాజితం
గుచభారానమితం గరద్వయపుటీగూఢీకృతాంగిం జల
త్కచబంధం గని మన్మథాతురత నాకంపించి శంభుండు ల
జ్జ చలింపం దనకాంతసూడఁ గదిసెం జంద్రాస్యకేల్దమ్మికిన్. 400

ఆ. పదము సేర వచ్చుఫాలాక్షుఁ బొడగని, చీర వీడి పడిన సిగ్గుతోడ
మగువ నగుచుఁ దరులమాటున డాఁగెను, వేల్పుఱేఁడు నబల వెంటఁ బడియె.

మ. ప్రబలోద్యత్కరిణిం గరీంద్రుఁడు రమింపన్ వచ్చులీలన్ శివుం
డబలా పోకుము పోకుమీ యనుచు డాయం బాఱి కెంగేలఁ ద
త్కబరీబంధము వట్టి సంభ్రమముతోఁ గౌఁగిళ్ల నోలార్చె నం
త బహిఃప్రక్రియ నెట్టకేనిఁ గదియం దద్బాహునిర్ముక్త యై. 402

సీ. వీడి వెన్నున నాడువేణీభరంబుతో జఘనభారాగతశ్రాంతితోడ
మాయావధూటి యై మరలిచూచుచుఁ బాఱఁ విష్ణునద్భుతకర్ము వెంటఁదగిలి
యీశాను మరల జయించె మరుం డనఁ గరిణి వెన్నునకరికరణిఁ దాల్చి
కొండలు నేఱులుఁ గోలఁకులు వనములు దాఁటి శంభుఁడు సనం దన్మహాత్ము

తే. నిర్మలామోఘవీర్యంబు నేలమీఁదఁ, బడినచో నెల్ల వెండియుఁ బైఁడి యయ్యె
ధరణివీర్యంబువడఁదన్నుఁదా నెఱింగి, దేవమాయాజడత్వంబు దెలిసె హరుఁడు.

క. జగదాత్మకుఁ డగుశంభుఁడు, మగిడెను హరి నెఱిఁగి తనదుమాహాత్మ్యమునన్
విగతత్రపుఁ డై నిలిచెను, మగువతనం బుడిగి హరియు మగవాఁ డయ్యెన్.

ఆ. కాము గెలువవచ్చుఁ గాలారి గావచ్చు, మృత్యుజయము గలిగి మెఱయవచ్చు
నాఁడువారిచూపుటంపఱ గెలువంగ, వశముగాదు త్రిపురవైరి కైన. 405

వ. ఇట్లు పురుషాకారంబు వహించినహరి హరున కిట్లనియె. 406

సీ. నిఖిలదేవోత్తమ నీ వొక్కరుఁడు దక్క నెవ్వఁడు నామాయ నెఱుఁగనేర్చు
మానిని యైననామాయచే మునుఁగక ధృతిమోహితుండ వై తెలిసి తీవు
కాలరూపంబునఁ గాలంబుతోడ నాయందును నీమాయ యధివసించు

నీమాయ నన్ను జయింప నేరదు నిజ మకృతాత్ములకు నెల్ల ననుపలభ్య
తే. మిపుడు నీ నిష్ఠ పెంపున నెఱిఁగి తనుచు, సత్కరించిన సఖ్యంబు సాల నెఱపి
దక్షతనయగణంబులుఁ దన్నుఁ గొలువ, భవుఁడు విచ్చేసెఁ దగ నిజభవనమునకు.

శా. పారావారము ద్రచ్చుచోఁ గిరిసముద్యద్భార మై కచ్ఛపా
కారుం డైనరమేశువర్తనము నాకర్ణింపఁ గీర్తింపఁ గం
సారాంభోనిధిలో మునుంగుకుజనుల్ సంశ్రేయముం బొంది వి
స్తారోదారసుఖంబుఁ జెందుదురు తథ్యం బింతయున్ భూవరా. 408

మ. ఎలమిన్ దైత్యుల నాఁడు రూపమున మోహింపించి పీయూషముం
జలితాపన్నులకున్ సురోత్తములకుం జక్కన్ విభాగించి ని
ర్మలరేఖన్ విలసిల్లు శ్రీవిభుని దన్మాయావధూరూపముం
దలఁతున్ మ్రొక్కెద నాత్మలోన దురితధ్వాంతార్కరూపంబుగన్. 409

410
వ. అని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె.

తే. నరవరాధీశ యిప్పుడు నడుచు చున్న, వాఁడు సప్తమమనువు వైవస్వతుండు
శ్రాద్ధదేవుం డనం దగు జనవరేణ్య, పదురు నందను లతనికిఁ బ్రకటబలులు.

వ. వార లిక్ష్వాకుండును నభగుండును ధృష్టుండును శర్యాతియు నరిష్యంతుండును నాభాగుండును దిష్టుండును గరూశకుండును బృషధ్రుండును వసుమంతుండును నను వారు పదుగురు రాజులు పురందరుం డను వాఁ డింద్రుం డాదిత్యమరుదశ్వివసురుద్రసంజ్ఞలు గలవారు దేవతలు గౌతమకశ్యపాత్రివిశ్వామిత్రజమదగ్ని భరద్వాజ వసిష్ఠు లను వారు సప్తర్షు లయి యున్నవా రందుఁ గశ్యపున కదితిగర్భంబున విష్ణుండు వామనరూపుం డై జనియించి యింద్రావరజుం డయ్యె నిప్పు డేడుమన్వంతరంబులు సెప్పంబడియె రాఁ గలమన్వంతరంబులును శ్రీహరిపరాక్రమంబునుం జెప్పెద దత్తావధానుండ వై విను మని శుకుం డిట్లనియె. 412

సీ. జననాథ సంజ్ఞయు ఛాయయు నను వారు గల రర్కునకు విశ్వకర్మతనయ
యిరువురు వల్లభ లిట మున్న చెప్పితిఁ బరఁగు దృతీయయు బడబ యనఁగ
సంజ్ఞకు యముఁడును శ్రాద్ధదేవుండును యమునయుఁ బుట్టిరి హర్ష మెసఁగ
ఛాయకుఁ దపతియు సావర్ణియును శనైశ్చరుఁడును గలిగిరి సంవరణుఁడు
తే. దపతి నాలిఁగఁ గైకొనెఁ దా వరించి, యశ్వియుగళంబు బడబకు నవతరించె
వచ్చు నష్టమమనువు సావర్ణి వాఁడు, తపము సేయుచు నున్నాఁడు ధరణినాథ.

క. ఒకపరి నూచిన వెండియు, నొకపరి నూడంగ లేక యుండు సిరుల కై
యొకనొకనిచేటు వేళకు, నొకఁ డొక్కఁడు మనువుఁ గాచి యుండు నరేంద్రా.

వ. సూర్యసావర్ణిమన్వంతరంబున సతనితనయులు నిర్మోహవిరజస్కాద్యులు రాజులును సుతపోవిరజోమృతప్రభు లను వారు దేవతలును గాఁ గలరు గాలవుండును దీప్తిమంతుండును బరశురాముండును ద్రోణపుత్రుం డగు నశ్వత్థామయుఁ

గృపుండును మజ్జనకుం డగు బాదరాయణుండును ఋశ్యశృంగుండును సప్తఋషు లయ్యెదరు వార లిప్పుడు దమతమ యోగబలంబుల నిజాశ్రమమండలంబులం జరియించు చున్న వారు విరోచననందనుం డగుబలి యింద్రుం డయ్యెడు నని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 415

సీ. బలి మున్ను నాకంబు బలిమిమైఁ జేకొన్న వామనుం డై హరి వచ్చి వేడఁ
బాదత్రయం బిచ్చి భగవన్నిబద్ధుఁ డై సురమందిరముకంటె సుభగ మైన
సుతలలోకంబున సుస్థితి నున్నాఁడు వెత లేక యట మీఁద వేదగుహ్యకి
నాసరస్వతికిఁ దా నట సార్వముమందు నాఁ బ్రభు వయి హరి నాకవిభునిఁ

ఆ. బద విహీనుఁ జేసి బలిఁ దెచ్చి నిలుపును, బలియు నిర్జరేంద్రపదము నొందు
నింద్రపదము హరికి నిచ్చినకతమున, దానఫలము సెడదు ధరణినాథ. 416

వ. అట మీఁదటికాలంబున వరుణనందనుం డగుదక్షసావర్ణి తొమ్మిదవమను వ య్యెడు నతనికొడుకులు ధృతకేతుదీప్తకేతుప్రముఖులు రాజులును బరమరీచిగర్గాదులు నిర్జరులును నద్భుతుం డనువాఁ డింద్రుండును ద్యుతిమత్ప్రభృతు లగు వారలు ఋషులును నయ్యెద రందు. 417

ఆ. దనుజహరణుఁ డంబుధార కాయుష్మంతు, నకు జనించి రక్షణంబు సేయ
మూఁడులోకములను మోదంబుతో నేలు, నద్భుతాఖ్య నొప్పు నమరవిభుఁడు.

వ. మఱియు నుపశ్లోకసుతుం డగు బ్రహ్మసావర్ణి దశమమను వయ్యెడిఁ దత్పుత్రులు భూరిషేణాదులు భూపతులును హవిష్మత్ప్రముఖులు మునులును శంభుం డనువాఁ డింద్రుండును విబుద్ధాద్యులు నిర్జరులును నయ్యెద రందు. 419

ఆ. విశ్వసృజునియింట విభుఁడు విషూచికి, సంభవించు నంశసహితుఁ డగుచుఁ
జెలిమి శంభుతోడఁ జేయు విష్వక్సేనుఁ, డనఁగ జగముఁ గాచు నవనినాథ.

వ. మఱియుం దదాగమిష్యత్కాలంబున ధర్మసావర్ణి పదునొకండవమను వయ్యెడి మనుతనూజులు సత్యధర్మాదులు పదుండ్రుధరణిపతులును విహంగమకామగమన నిర్వాణరుచు లనువారు సురలును వైధృతుం డనువాఁ డింద్రుండును నరుణాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 421

ఆ. అంబుజాతనేత్రుఁ డాసూర్యసూనుఁ డై, ధర్మసేతు వనఁగఁ దగ జనించి
వైభవాఢ్యుఁ డగుచు వైధృతుఁ డలరంగఁ, గరుణఁ ద్రిజగములనుగావఁగలఁడు.

వ. మఱియుఁ దద్భవిష్యత్సమయంబున భద్రసావర్ణి పండ్రెండవమను వయ్యెషి నతనినందనులు దేవవదుపదేవ దేవ జ్యేష్ఠాదులు వసుధాధిపతులును ఋతుధాముం డనువాఁ డింద్రుండును హరితాదులు వేల్పులును దపోమూర్తితపాగ్నీధ్రిగాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 423

ఆ. జలజలోచనుండు సత్యతపసూనృ, తలకు సంభవించుఁ దనయుఁ డగుచు
ధరణిఁ గాచు నంచితస్వధామాఖ్యుఁ డై, మనువు సంతసింప మానవేంద్ర.

వ. మఱియుం దదేష్యత్కాలంబున నాత్మవంతుం డగు దేవసావర్ణి పదుమూఁడవ మను వయ్యెడి మనుకుమారకులు చిత్రసేనవిచిత్రాదులు జగతీనాయకులును సుకర్మసుత్రామసంజ్ఞలు గలవారు బృందారకులును దివస్పతి యనువాఁ డింద్రుండును నిర్మోహతత్త్వదర్శ్యాద్యులు ఋషులును నయ్యెద రంత. 425

ఆ. ధరణి దేవహోత్ర దయితకు బృహతికి యోగవిభుఁడు నాఁగ నుద్భవించి
వనజనేత్రుఁ డాదివస్పతి కెంతయు, సౌఖ్య మాచరించు జగతినాథ. 426

వ. మఱియు నట వచ్చుకాలంబున నింద్రసావర్ణి పదునాలవమను వయ్యెడి మనునందనులు గంభీరవస్త్వాదులు రాజులును బవిత్రచాక్షుషు లనువారు దేవగణంబులును శుచి యనువాఁ డింద్రుండును నగ్నిబాహుశుచిశుక్రమాగధాదులు ఋషులును నయ్యెద రంత. 427

తే. తనరసత్త్రాయణునకు వితానయందు, భవమునొందెడిహరి బృహద్భానుఁ డనఁగ
విస్తరించుఁ గ్రియాతంతువిసరములను, నాకవాసులు ముద మంద నరవరేణ్య.

క. జగతీశ త్రికాలములను, బాగఁ బొందు మనుప్రకారములు సెప్పఁబడెన్
దగఁ బదునలువురు మనువులు, దెగ యుగములు వేయు నడవ దినమున కొగిన్.

వ. అనినఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె. 430

ఆ. ఈపదంబు లందు నీమనుప్రముఖుల, నెవ్వ రనుచువార లేమి చేసి
నధికవిభవు లైరి హరి యేల జనియించె, నెఱుఁగఁ బలుకు నాకు నిద్ధచరిత.

వ. అనినం బారాశర్యకుమారుం డిట్లనియె. 432

సీ. మనువులు మునులును మనుసుతు లింద్రులు సురులు హరి యాజ్ఞ నడఁగువారు
యజ్ఞాదు లందఱు హరిపౌరుషాకృతు లామనువులు దత్ప్రేరితు లై
జగముల నడపుదు రొగి నాల్గుయుగముల కడపటఁ గాలసంగ్రస్త మైన
నిగమచయంబును నిజతపోబలముల మరలఁ గాంతురు ఋషివరులు దొంటి

తే. పగిది ధర్మంబు నాలుగుపాదములును, గలిగి వర్తిల్లు మనువులు గమలనేత్రు
నాజ్ఞఁ దిరుగుదు రేలుదు రవనిపతులు, జగతిభాగించి తమతమసమయములను.

వ. మఱియుఁ బ్రాప్తు లయినవారల నింద్రపదంబులను జసబ్బప్రకారంబుల దేవపదంబులను హరి ప్రతిష్ఠించుచుండు వారలు విహితకర్మంబుల జగత్త్రయంబును బరిపాలింతురు లోకంబులు సువ్యక్తు లై యుండు. 434

సీ. యోగీశరూపుఁ డై యోగంబుఁ జూపుచు మౌనిరూపమునఁ గర్మంబు దాల్చు
సర్గంబు సేయుఁ బ్రజాపతిరూపుఁ డై యింద్రుఁ డై దైత్యుల నేపడంచు
జ్ఞానంబు నెఱిఁగించుఁ జతురసిద్ధాకృతిఁ గాలరూపమునఁ బాకంబు సేయు
నానావిధము లైన నామరూపంబులఁ గర్మలోచనులకుఁ గానఁబడఁడు

ఆ. చవిసరూపములను జనురూపముల నింక, జనఁగ నున్నరూపచయము గలఁడు
వివిధుఁ డై యనేకవృత్తుల వెలిఁగించు, విష్ణుఁ డవ్యయుండు విమలచరిత.

వామనచరిత్రకథాప్రారంభము.

వ. అనిన భూవరుం డిట్లనియె. 436

మ. బలి నంభోరుహనేత్రుఁ డేమిటికి నై పాదత్రయిన్ వేఁడె ని
ష్కలుఁడున్ బూర్ణుఁడు లబ్ధకాముఁడు రమాసంపన్నుఁ డై తాఁ బర
స్థలికిన్ దీనునిమాడ్కి నేల చనియెం దప్పేమియున్ లేక ని
ష్కలుషున్ బంధన మేల చేసెను వినం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 437

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 438

సీ. పురుహూతుచే నొచ్చి పోయి భార్గవులచే బలి యెట్టకేలకు బ్రదికి వారి
చిత్తంబు రాఁ గొల్చి శిష్యుఁ డై వర్తింప వారు నాతనిభక్తివలన మెచ్చి
విశ్వజిద్యాగంబు విధితోడఁ జేయింప భవ్యకాంచనపట్టబద్ధరథము
నర్కవాజులఁ బోలుహరులఁ గంఠీరవధ్వజము మహాదివ్యధనువుఁ బూర్ణ

తే. తూణయుగళంబుఁ గవచంబుఁ దొలుత హోమ, పావకుం డిచ్చె నమ్లానపద్మమాలఁ
గలుషహరుఁ డగు తనతాత కరుణ నొసఁగె, సోమసంకాశశంఖంబు శుక్రుఁ డిచ్చె.

వ. ఇవ్విధంబున. 440

క. పాణియు రథియుఁ గృపాణియుఁ, దూణియు ధన్వియును స్రగ్వి తురగియు దేహ
త్రాణియు ధిక్కృతవిమత, ప్రాణియు మణికనకవలయపాణియు నగుచున్. 441

మ. పలుదానంబుల విప్రులం దనిపి తద్భద్రోక్తులం బొంది పె
ద్దలకున్ మ్రొక్కి విశిష్టదేవతల నంతర్భక్తిఁ బూజించి ని
ర్మలుఁ బ్రహ్లాదునిఁ జీరి నమ్రశిరుఁ డై రాజద్రథారూఢుఁ డై
వెలిఁగెన్ దానవభర్త శైలశిఖరోద్వేల్లద్దవాగ్నిప్రభన్. 442

క. దండితమృత్యుకృతాంతులు, ఖండితసురసిద్ధసాధ్యగంధర్వాదుల్
పిండితదిశు లమరాహిత, దండాధీశ్వరులు సములు దన్నుం గొలువన్. 443

క. చూపుల గగనము మ్రింగుచు, నేపున దివి భువియు నాత లీలల సేయన్
రూపించుచు దనుజేంద్రుఁడు, ప్రాపించెను దివిజనగరపథము నరేంద్రా. 444

వ. ఇట్లు బలవంతుం డగుబలి సురేంద్రుని సాధింప సమకట్టి దండగమనంబు సేసి
నిడుదపయనంబులం జని చని. 445

మ. కనియెం బుణ్యజనాకమున్ విగతరోగస్వప్నపీడాస్సుఖా
దనసంశోకముఁ బుష్పపల్లవఫలోద్దామద్రుమానీకమున్
స్వనితోద్ధూతపతాకముం బ్రవిచరద్వైమానికానీకమున్
ఘనగంగాసలిలైకమున్ మఘవయుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్. 446

వ. కని రక్కసులఱేఁడు వెక్కసం బై చాల్పు గలవేల్పులనెలవు దఱియం జొచ్చి
చెచ్చెర ముందటికిం జని చని ముందట నెడపడక మొన మోసి యుఁగురుచుచిగురు
తలిరాకుజొంపంబు నన మొగుడుమొగ్గ యరవిరి నెఱవిరి గుత్తి పిండె పూఁప

దోరగాయ పండు గలకతంబుల వ్రేఁగులాఁగ లేక మూఁగి నీఁగి వ్రేఁక లగు మ్రాఁకుల ప్రోకలకుం జేటలగు పెందోఁటలును దోఁటల గాటంబు లై సివ్వటిల్లు మవ్వంపుం గ్రొవ్విరులకుం గవలు విస్సుక కసిమసలు గలిగి మసరి కొసరి పూని పోని తేనియ లాని విసరు గలిగి మసరు కవిసి క్రొవ్వి రిమ్మగొని జుమ్మ్మజుమ్మనుచు జంజాటించు తేఁటిదాఁటులును దాఁటునడకఁ నాఁటుకొని కూని జోకుకిపిక క్రొవ్వన్నెపులకమ్ముసకొమ్మల సిమ్ముల మసరి పసిమి గలకిసలయమ్ములు వాసిగ మెసఁగి కీరుపడక కసరు సెడి బిట్టు రట్టడితనంబు లలమి మించిక రాళించు కోయిలల మొత్తంబులును మొత్తంబు లై చిత్తంబులు మత్తంబులుగం దత్తఱంబునం దివ్యాశికంఠ్లెకుం గయ్యంబులు సేసి చయ్యన సేసఁ దేఁగి బేసంబులు గాసంబులు గొని వాసికెక్కి పలుబాస లాడుచు బహుప్రకారంబు లగు కీరంబులును గిరంబులను సరి గడచి మింట నంట నెగసి పెట్టలం బట్టి చీరి యుట్టట్ట చనక నెట్టుకొని నిలువుల ప్రాలుచు నింపుగలరవమ్ములుగలుగుకలరవమ్ములును గలరవమ్ములలో దోలకులకొలంకుల కెలంకులం గడంకల బ్రియల నిడుకొని క్రొమ్మదమ్ము సేసి మెలవమ్మితూఁడుల వాఁడు లగు చంచుపులం జించి మెక్కి చొక్కి మిక్కిలి కలఁకల బడుచు నలబలంబులు సేయు కలహంసంబులును హంసరుచిజితపరిజనములు పికపిక నగుచుం బస గలిగి మిసమిస మెఱయుచు సిడిఁ కౌఁదమ్ము లిందిరామందిరమ్ములు చందమ్ములుగ నందమ్ము లగు కొలంకులును కొలంకుల కరళ్లఁ దడిసి నవనవ నడంకువ నల్లిబిల్లులు గొని సాఁగిన తీఁగయుండ్లగండ్లయూఁటముల దోఁరములు సెడి పలు విరుల కమ్మవలపుల వేఁగునం దూఱలేక యీఁడిగిలం బడగాడ్పులను గాడ్పుల వలన నెగసి గగనమున విరిసి పలువన్నెలం జెన్నగు మేలుకట్టుఁబుట్టుఁబుల తెఱంగున దట్టంబు లయిన కుసుమపరాగంబులును బరాగంబుల సరాగంబు లగు వాఁగు వ్రంతల చెంతల గుంపులు గొని గఱికెజొంపంబుల లంపులు దిని మంపులుగొని నెల్లు నెమర్లు వెట్టుచు నొదుఁగుల పొదుగులు గడల వాడల వాడల జాడలం బరుగులిడు దూడల క్రీడల వేడుకలం గూడుకొని యుండ్లవాకిండ్లకుం జేరి పౌరుల కోరికల కనుసారిక లగుచు నమృతంబు గురియు కామధేనువులును గామధేనువులకు నిలువనీడ లగుచు నడిగిన జనమ్ములకు ధనమ్ములు ఘనమ్ముగఁ బుడుకుకల్పతరువులును గల్పతరువుల పల్లవమంజరులం గుంజరులకు విఱిచి యిచ్చుచు మచ్చికలకలిమి నిచ్చ మెచ్చుచుం గృతకగిరుల చఱుల సిరుల నదరుపడంతుల నడలకు గురువు లగుచు మెఱయు మురువుల నొత్తరించు మత్తేభంబులును నిభంబుల సరస నొరసికొని వరుసం బరుసందనము లెడలి సుకరము లగు మకరతోరణస్తంభంబులును తోరణస్తంభంబుల చేరువ నిలిచి చెఱకువిలుతుం జూఱవెఱికిన వెడిదము లగునవకంపు మెఱుంగుంజిగురుటడిదముల తెఱంగున నిలుకడసంపదలు గలుగు శంపల సొంపుసం గర చరణాదిశాఖలు గలచంద్రరేఖల పోఁడిమిని వాహిని గల మోహిని

విద్యల గ్రద్దనఁజూపులకుం దీపు లొదవించుచు మర్మకర్మంబువశంబు లరయు
యశంబులు గలిగి యనూనంబు లగువిమానంబు లెక్కి చచ్చివచ్చినసచ్చరిత్రు
లకుం జెచ్చెర నెదురుచని తూకొని తోకొనిపోవురంభాదికుంభికుంభకుచలకల
కలంబులును గలహంసకారండవకోకసారసబృందసుందరసుందరియు నిందీవ
రారవిందనంద దిందిందిరయు నభంగయు సభంగయు నగుగంగ సింగికిం బొంగె
నో యని మిగుల దిగులుపడఁ బొగడ్తల కెక్కినయగడ్తలును నగడ్తల మిన్నేటి
తేటసీట సీటులీనుపాటి నూటిచల్లులాటల మేటికూటువలు గొనుచు నేచినఖేచర
కన్యకావారంబులును వారవనితాసుపూజితవిరాజితదేహళీపాటవంబు లగుగో
పురకనకకవాటంబులును గవాటవేదికాఘటితమణిగణకిరణోదారంబు లగునిం
ద్రనీలస్తంభగంభీరతలును గంభీర విమలకమలరాగ పాలికామాలికావారంబు
లగుచతుర్ద్వారంబులును ద్వారదేశంబులచావిళ్లం గాప ల్లుండి ప్రొద్దు వ్రాకర
క్కసుల వేల్పుల కయ్యంబులు నెయ్యంబులం జెప్పికొను చున్నయస్త్రశస్త్రి
ధారులు శూరులు నయినమహాద్వారపాలకవీరులును వీరరసజలధి వేలోదారం
బు లయి శుద్ధస్ఫటికబద్ధమహోత్తానంబు లగు సోపానసుభగాకారంబులును
సుభగాకారప్రదీప్రంబు లగువజ్రమహారజతవప్రంబులును వప్రోపరివజ్రకుడ్య
శిరోభాగచంద్రకాంతతరుణహిమకరకిరణముఖరంబులగుసాలశిఖరంబులునుశిఖ
రస్తోమధామనికృత్తతారకంబులును దారకారమణిశిలాకఠోరంబు లగుచు మి
గుల గరిత యగునగరిసిరి మీఱ నమరుమొగులు వోడగని నిలుకడలకు నలువ
నడిగికొని పడసినపసిఁడి తెరలవలువల బెడంగునం దోరంబు లగుప్రాకారంబులును
ప్రాకారకాంచనాంచితయుద్ధసన్నద్ధమహాఖర్వగంధర్వవాహినీపాలకంబు లగుమ
రకతాట్టాలకంబులును నట్టాలకోత్తుంగవజ్రమయస్తంభోదంచనంబులును బర
భటప్రాణవంచనంబులు సముదంచనంబులు నగుదంచనంబులును దంచనం
బులతుదలు రథంబులయిరుసులు నొరసికొనం గోటయీవలియావలితివియని
దివియలకరణి రుచిరము లగుచుఁ బచరించునహిమకరహిమకరమండలంబు
లును హిమకరమండలంబు నిద్దంపుటద్దం బని మూఁగితొంగిచూచుచు నళికఫల
కంబులఁ గులకములు గొనునలకములం దరపి తిలకములం దెఱఁగుపఱు చుకొను
సమయముల వెనుక నొదిఁగి కదిసి ముకురంబులం బ్రతిఫలితు లైనపతు లితర
సతులరతుల కనుమతు లని కనుకనిఁ మఱలి నీడ తలంగినం గలంగి చని కాం
తులు వోలయ నలయుముగుదలకు నేకాంతంబు లై గగనసముత్సేధంబు లైన
రాజసౌధంబులును సౌధంబులసీమలముత్తియంపుసరులతోడి సిబ్బరపుగుబ్బ
చన్నులచెన్నులం బ్రక్కలం జుక్కలపదువు లుండ మండితసౌధశిఖరంబు
లకు శృంగారంబు లయినభృంగారంబులును భృంగారశయనజాలక డోలి
కానిశ్రేణికాదివిశేషరమ్యంబుల యినహర్మ్యంబులునుహర్మ్యకనకగవాక్షరంధ్రి

నిర్గతకర్పూరకుంకుమాగురుధూపధూమంబులును ధూమంబులు జీమూతస్తో
మంబు లని ప్రేమంబు లుబ్బ గొబ్బునం దబ్బాటు నృత్యంబు లబ్బె నని మురులు
గొని పురులవన్నియలసిరులు సరులుగొనం గుటజటపములఁ బటపెట నటించుచుఁ
బలుకులు విరిసి కికురువాడుచు వలఱేనిమెఱుఁగుఁజనువులంచీకల నానేక లీను నెమి
ళ్లును నెమిళ్లపురులనారలు నాఁదు లగురతనంపుమిండ్లసనము లనుతలంపుల
దోఁకలు జడిసి పీఁకలు మెఱసి మూఁకలు గొని దివి కెగిరి రవికిం గవిసిన రాహు
వుక్రియం దివిఁ దడఁబడఁబడగలును బహగలును గొడుగులును డమరు
నాలంబులకు నసిమాలంబులుగఁ దోరంబు లైనసాదంబుల బీరంబులు మోఁపి
బెబ్బులులగబ్బునం గరులసిరుల సింగంబులభంగుల శరభంబులవిభసంబుల
ధూమకేతువులరీతుల వైరిం జీరికిం గొనక శౌర్యంబు లుసిగి లోకె లిడుచు లోకె లై
లెక్కకు మిక్కిలి యగుచు రక్కసులచక్కటి యెక్కటికయ్యములు దుర్గ్యము
లెఱుఁగం దిరుగుపిరభటకదంబంబులును గదంబకరవాలశూలాంకుశ మెఱుం
గులు మెఱుపులతెఱంగుల దిశలచెఱంగుల దొలంగలింప నెమ్మిసద బులు
దరము లగునుఱుములు గనడ మొగిళ్ల పెల్లునం బ్రవర్తిల్లి నవధిక మనోరథంబులగు
రథంబులగములును గములు గొని గమనవేగంబులవలన హాహాహూల నగి గాలిం
జాలిం బడం జేసికొని ఘనంబులగు మనంబులం దెగడి నిగనిగసురంగంబు లగు
తురంగంబులునురంగదుత్తుంగవిశదమదకలకరటకటతటజనితమదసలిలధారాగావి
గళితదశశతనయనభుజసరళమిళితలలితనిఖిలదిగధిపతిగుభకరికరికరికటకఘటిత
మణిసముదయసముదిత రేణువర్గదుర్గమంబు లయిన నిర్వక్రమార్గంబులును మార్గ
స్థలోపరిగతాగతశతశతాయుతానేకగణనాతీతరోహణాచలతలవిరాజమానంబు
లగువిమానంబులును విమానవిహారమాణసుందరీసందోహసంవాదితభూ
రిభేరీవీణాపణవమృదంగకాహళశంఖాదివాదనానూనగానసాహిత్యనృత్యవిశే
షంబులును విశేషరత్నసంఘటితశృంగారశృంగాటక వాటికాదేహళీప్రదీ
పంబులును దీప్యమానమానితసభామండప ఖచితరుచిరరత్నంబులు
నుం గలిగి రత్నాకరంబునుం బోలె ననిమిషకౌశికవాహినీవిస్తృతం బయి శ్రుతి
వాక్యంబునుం బోలె సకలసువర్ణప్రభూతం బయి భూతపతికంఠంబునుం
బోలె భోగిరాజకాంతం బయి కాంతాకుచంబునుం బోలె సువృత్తం బయి
వృత్తజాతంబునుం బోలె సదాగురులఘుప్రియమాభిరామం బయి రామచం
ద్రునితేజంబునుం బోలె ఖరదూషణాదిదోషాచరానుపలబ్ధం బయి లబ్ధవర్ణుచరి
త్రంబునుం బోలె విమలాంతరంగద్యోతమానం బయి మానధనుపిండితదియునుం
బోలె సన్మార్గఘాతిసుందరం బయి సుందరోద్యానంబునుం బోలె రంభాంచితా
శోకపున్నాగం బయి పున్నాగంబునుం బోలె సురభికుసుమవిశేషం బయి
శేషాహిమస్తంబునుంబోలె సున్నతక్షమావిశారదం బయి శారదసముదయంబు

నుంబోలె ధవళజీమూతప్రకాశితం బయి సితేతరాజినదానంబునుంబోలె సరస
తిలోత్తమం బై యుత్తమపురుషవచనంబునుం బోలెననేకసుధారసప్రవర్షం బై
వర్షాదియునుంబోలె నుల్లసదింద్రగోపం బయి గోపతిమూఁపురంబునుంబోలె
విచక్షురార్యాలంకృతం బయి కృతార్థం బయినయమరావతీనామనగరంబు
సేరం జని కోటచుట్టునుం బట్టుగలుగ బలంబులఁ జలంబున విడియం బంచి
పొంచి మార్గంబు లెల్ల నరికట్టుకొని యేమఱక యుండె నంత. 447

క. మాయరు నగఫలకును గను, మాయరు కాలంబుకతన ముదియరు ఖలులన్
డాయరు పుణ్యజనంబులఁ, బాయరు సురరాజువీటిప్రమదాజనముల్. 448

వ. అప్పుడు. 449

క. దుర్భరదానవశంఖా, విర్భూతధ్వనులు నిండి విబుధేంద్రవధూ
గర్భములు వగిలి లోపలి, యర్భకతతు లావు రనుచు నాక్రోశించెన్. 450

వ. అంత. 451

సీ. బలి వచ్చి విడియుట బలభేది వీక్షించి గట్టిగాఁ గోటకుఁ గావు వెట్టి
దేవవీరులఁ దాను దేవతామంత్రిని రప్పించి సురవైరిరాకఁ జెప్పి
ప్రళయానలునిభంగి భాసిల్లుచున్నాఁడు ఘోరరాక్షసులను గూడినాఁడు
మన కోడి చని నేఁడు మరల వీఁ డేతెంచె నేతపంబున వీని కింత వచ్చె

ఆ. నీదురాత్మకునకు నెవ్వఁడు దోడయ్యె, నింక వీని గెల్వ నేది త్రోవ
యేమి సేయువార మెక్కడిమగఁటిమి, నెదురు మోహరింప నెవ్వఁ డోపు.

క. మ్రింగెడు నాకాశంబును, బొంగెడు నమరాద్రికంటెఁ బొడవై వీఁడుం
మ్రింగెడుఁ గాలాంతకుక్రియ, భంగించును మరలఁ బడ్డఁ బంకజగర్భున్. 453

క. ఈ రాదు రాజ్య మెల్లను, బో రాదు రణంబు సేయఁ బోయితి మేనిన్
రా రాదు దనుజుచేతను, జా రా దిట మీఁద నేమిజాడ మహాత్మా. 454

వ. అనిన సురరాజునకు నాచార్యుం డిట్లనియె. 455

సీ. వినవయ్య దేవేంద్ర వీనికి సంపద బ్రహ్మవాదులు భృగుప్రవరు లర్థి
నిచ్చిరి రాక్షసునెదురను నిలువంగ హరి యీశ్వరుఁడు దక్క నన్యజనులు
నీవును నీసముల్ నీకంటె నధికులుఁ జాలరు రాజ్యంబు సాలు నీకు
విడిచి పోవుట నీతి విబుధనివాసంబు వినుతులు నలఁగెడువేళ నూచి

తే. మరలి మఱునాఁడు వచ్చుట మామతంబు, విప్రబలమున వీనికి వృద్ధి వచ్చె
వారిఁ గైకొనకిటమీఁద వాఁడి సెడును, దలఁగుమందాఁక రిపుపేరుదడవవలదు.

క. పరు గెలువ వలయు నొండెను, సరి పోరఁగ వలయు నొండె జావలె నొండెన్
సరిగెలుపు మృతియు దొరకమి, సరసంబుగ మున్న తొలఁగిచనవలెనొండెన్.

వ. అనినఁ గార్యకాలప్రదర్శి యగుబృహస్పతివచనంబులు విని కామరూపు లై దివి
జులు త్రివిష్టపంబు విడిచి తమతమపొందుపట్లకుం జనిరి బలియునుం బ్రతిభటవి

వర్జిత యగుదేవధాని నధిష్ఠించి జగత్త్రియంబును దనవశంబు సేసికొని విశ్వవి
జయుం డై పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేయుచుండె శిష్యవత్సలు లగుభృగ్వా
దు లతనిచేత శతాశ్వమేధంబులు సేయించిరి తత్కాలంబున. 458

శా. అర్థుల్ వేఁడరు దాతలుం జెడరు సర్వారంభముల్ పండు బ్ర
త్యర్థుల్ లేరు మహోత్సవంబులను దేవాగారముల్ పొల్చుఁ బూ
ర్ణార్థుల్ విప్రులు వర్షముల్ గురియుఁ గాలార్హంబు లై ధాత్రికిన్
సార్థం బయ్యె వసుంధరాత్వ మసురేంద్రాధీశు రాజ్యంబునన్. 459

వ. అంత. 460

సీ. తనతనూజులప్రోలు దనుజులు గొనుటయు వేల్పులెల్లను డాఁగ వెడలుటయును
భావించి సురమాత పరితాపమునఁ బొంది వగ ననాథాకృతి వసరు చుండ
నాయమ్మపెనిమిటి యగుకశ్యపబ్రహ్మ మఱి యొకనాఁడు సమాధి మాని
తనకుటుంబిని యున్నధామంబునకు నేఁగి నాతిచే విహితార్చనములు వడసి

ఆ. వంది వ్రాలి కుంది వాడినయిల్లాలి, వదనవారిజంబు నసువ్వఁ జూచి
చేరఁ దిగిచి మగువచిబుకంబు పుడుకుచు, వారిజాక్షి యేల వగచె దనుచు.

వ. అమ్మహాత్ముం డిట్లనియె. 462

మ. తెఱవా విప్రులు పూర్ణులే వెలుఁగునే దేవార్చనాచారముల్
తఱితో వేలుతురే గృహస్థులు సుతుల్ ధర్మానుసంధానులే
నెఱి నభ్యాగతకోటి కన్న మిడుదే నీరంబునుం బోయుదే
మఱి లే కర్థుల దాసులన్ సుజనులన్ మన్నింపుదే పైదలీ. 463

ఆ. అన్న మైనఁ దక్ర మైనఁ దోయం బైన, శాక మైనఁ దనకుఁ జరగుకొలఁది
నతిథిజనుల కడ్డ మాడక యిడ లేని, లేమ వాఁడు గలిగి లేనివాఁడు. 464

వ. మఱియు 465

ఆ. నెలఁత విష్ణునకును నిఖిలదేవాత్మున, కాననంబు శిఖియు నవనిసురులు
వారు దనియఁ దనియు వనజాతలోచనుఁ, డతఁడు దనియ జగము లన్నిదనియు.

క. బిడ్డలు వెఱతురె నీ కఱ, గొడ్డంబులు సేయ కెల్లకోడండ్రును మా
ఱొడ్డారింపక నడతురె, యొడ్డము గా కున్న దే మృగేక్షణ యింటన్. 467

వ. అని పలికినం బతికి సతి యిట్లనియె. 468

ఉ. ప్రేమ యొకింత లేక దితిబిడ్డలు బిడ్డలబిడ్డలున్ మహా
భీమబలాఢ్యు లై తనదుబిడ్డల నందఱఁ దోలి సాహసా
క్రామితవైరు లయ్యు నమరావతి నేలుచు నున్నవారు నీ
కేమని విన్నవింతు హృదయేశ్వర మేలు దలంచి చూడవే. 469

క. అక్కాచెల్లెం డ్రయ్యును, దక్కరు నాతోడిపోరు దానున్ దితియున్
రక్కసులు సురల మొత్తఁగ, నక్కట వల దనదు చూచు నానా ననుచున్.

సీ. ఎండకన్నెఱుఁగనియింద్రునియిల్లాలు పలుపంచలను జాలిఁ బడియె నేఁడు
త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబుఁ గోల్పోయి దేవేంద్రుఁ డడవులఁ దిరిగె నేఁడు
గలిమి గారాబుబిడ్డలు జయంతాదులు శబరార్భకులవెంటఁ జనిరి నేఁడు
నమరుల కాధార మగునమరావతి యసురుల కాటపట్టయ్యె నేఁడు

ఆ. బలి జగముల నెల్ల బలియుచు నున్నాఁడు, వాని గెలువ రాదు వాసవునకు
యాగభాగ మెల్ల నతఁ డాహరించుచు, గడఁగి సురల కొక్కకడియు నీఁడు.

క. ప్రజలకు నెల్లను సముఁడవు, ప్రజలను గడు పారఁ గన్న బ్రహ్మవు నయ్యుం
బ్రజలందు దుష్టమతులను, నిజముగ శిక్షింప వలదె నీవు మహాత్మా. 472

మ. సురలన్ సభ్యుల నార్తులన్ విరథులన్ శోకంబు వారించి ని
ర్జరధానిన్ నిలుపంగ రాత్రిచరులన్ శాసింప సత్కార్య మే
వెర వేరీతిఘటిల్లు నట్టిక్రమమున్ వేగంబ చింతింపవే
కరుణాలోకసుధార్ఘుకిం దనుపవే కల్యాణసంధాయకా. 473

వ. అనిన మనోవల్లభపలుకు లాకర్ణించి ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి విజ్ఞాన
దృష్టి నవలంబించి భావికాలకార్యంబు విచారించి కశ్యపబ్రహ్మ యి ట్లనియె.

మ. జనకుం డెవ్వఁడు జాతుఁ డెవ్వఁడు జనిస్థానంబు లెచ్చోటు సం
జననం బెయ్యది మేను లేకొలఁది సంసారంబు లేరూపముల్
వినుమా యింతయు విష్ణుమాయ దలఁపన్ వే ఱేమియున్ లేదు మో
హనిబంధంబు నిదాన మింతటికి జాయా విన్నఁబో నేటికిన్. 475

వ. అగు నయినను గాలోచితకార్యంబు సెప్పెద. 476

మ. భగవంతుం బరముం జనార్దనుఁ గృపాపారీణు సర్వాత్మకున్
జగదీశున్ హరి సేవ సేయు మతఁడున్ సాంగత్యముం బొంది నీ
కగునిష్టార్థము లెల్ల నిచ్చు నిఖిలార్థావాప్తి సేకూరెడిన్
భగవత్సేవలఁ బొంద రాదె బహుసౌభాగ్యంబులం బ్రేయసీ. 477

వ. అనిన గృహస్థునకు గృహిణి యి ట్లనియె. 478

క. నారాయణుఁ బరమేశ్వరు, నేరీతిఁ దలంతు మంత్ర మెయ్యది విహితా
చారంబు లేప్రకారము, లారాధనకాల మెద్ది యానతి యీవే. 479

వ. అనిన గశ్యపప్రజాపతి సతికిఁ బయోభక్షణం బనువ్రతం బుపదేశించి తత్కా
లంబును దన్మంత్రంబును దద్విధానంబును దదుపవాసదానభోజనప్రకారంబు
లును నెఱింగించిన నదితియును ఫాల్గునమాసంబున శుక్లపక్షంబునఁ బ్రథమదివ
సంబునన్ దొరఁకొని పండ్రెండుదినంబులు హరిసమర్పణంబుగా వ్రతంబు సేసి
వ్రతాంతంబున నియత యై యున్నయెడఁ జతుర్బాహుండును బీతవాసుండును
శంఖచక్రగదాధరుండును నై నేత్రంబుల కగోచరుం డైననారాయణదేవుండు
ప్రత్యక్షుం బైనం గనుంగొని.

క. కన్నులసంతోషాస్రులు, చన్నులపైఁ బఱవఁ బులకజాలము లెసఁగన్
సన్నతులును సన్నుతులును, నున్నతరుచిఁ జేసి నిటలయుక్తాంజలి యై. 481
క. చూపుల శ్రీపతిరూపము, నాపోవక త్రావి త్రావి హర్షోద్ధత యై.
వాపుచ్చి మందమధురా, లాపంబులఁ బొగడె నదితి లక్ష్మీనాథున్ 482
సీ. యజ్ఞేశ విశ్వంభ రాచ్యుత శ్రవణమంగళనామధేయ లోకస్వరూప
యాపన్నభక్తజనార్తివిఖండన దీనలోకాధార తీర్థపాద
విశ్వోద్భవస్థితివిలయకారణభూత సంతతానంద శశ్వద్విలాస
యాయువు దేహంబు ననుపమలక్ష్మియు వసుధయు దివముఁ ద్రివర్గములును
తే. వైదికజ్ఞానయుక్తియు వైరిజయము నిన్నుఁ గొలువనినరులకు నెఱయఁ గలదె
వినుతమందార గుణహార వేదసార, ప్రణతవత్సల పద్మాక్ష పరమపురుష.
ఆ. అసురవరులు సురల నదలించి బెదరించి, నాక మేలు చున్న నాఁటనుండి
కన్నకడుపుగాన కంటఁ గూరుకు రాదు, కడుపుఁబొక్కు మాన్పి కావవయ్య.
వ. అనిన విని దరహాసితవదనుం డయి యాశ్రితకామధేను వైన యప్పరమేశ్వరుం
డి ట్లనియె. 485
శా. నీకోడండ్రును నీకుమారవరులున్ నీనాథుఁడున్ నీవు సం
శ్లోకింపన్ సతులుం బతుల్ మిగుల సమ్మోదింప రాత్రించరుల్
శోకింపన్ భవదీయగర్భమునఁ దేజోమూర్తి జన్మించెదన్
నాకున్ వేడుక పుట్టు సునీతుఁడ నై నర్తించి వర్తింపఁగాన్. 486
మ. బలిమిన్ దైత్యులఁ జంప రాదు వినయోపాయంబునం గాని సం
చలనం బొందరు నేను నీనియతికిన్ సద్భక్తికిన్ మెచ్చితిన్
బలివిద్వేషియు నానిలింపగణముం బౌలోమియున్ మెచ్చ దై
త్యులరాజ్యంబు హరింతు నింద్రునికి నిత్తున్ దుఃఖ మిం కేటికిన్. 487
క. నీరమణుని సేవింపుము, నారూపము మానసించి నలి నీగర్భా
గారంబు వచ్చి చొచ్చెద, గారామునఁ బెంప వమ్మ కరుణన్ నన్నున్. 488
క. ఏలింతు దివము సురలను, బాలింతు మహేంద్రయువతి భాగ్యశ్రీలం
దూలింతు దానవుల ని, ర్మూలింతు రిపుప్రియాంగములభూషణముల్. 489
వ. అని యిట్లు భక్తజనపరతంత్రుం డగుపురాణపురుషుం డాన తిచ్చి తిరోహితుం
డయ్యె నయ్యదితియుఁ గృతకృత్య యై సంతోషంబునఁ దనమనోవల్లభుం డగు
కశ్యపు నాశ్రయించి సేవించు చుండె నంత నొక్కదినంబున. 490
ఆ. ఘనసమాధినుండి కశ్యపుఁ డచ్యుతు, నంశ మాత్మ నిలయ నదితియందుఁ
దనదువీర్య మధికతరము సేర్చెను గాలి, శిఖిని దారువందుఁ జేర్చినట్లు. 491
వ. ఇట్లు కశ్యపచిరతరతపస్సంభృతవీర్యప్రతిష్ఠితగర్భ యై సురలతల్లి యుల్లంబున
నుల్లసిల్లుచు నుండె నంత. 492

క. చలచల నై పిదపిద నై, గలలం బై కరుడు గట్టి గళనాళముతోఁ
దల యేర్పడి గర్భం బై, నెలమసలం జీరచిక్కె నెలఁతకు నధిపా. 493
క. నెలఁతకుఁ జూ లై నెల రె, న్నెల లై మఱి మూఁడు నాల్గు నెల లై వరుసన్
నెల లంత కంత కెక్కఁగ, నెలలును డగ్గఱిన నఘరనిర్మూలతకున్. 494
క. మహితతరమేఘమాలా, పిహితాయుతచండభానుబింబప్రభతో
విహితాంగంబులఁ గశ్యపు, గృహిణీగర్భమున శిశువు గ్రీడించె నృపా. 495
క. తనకడుపున నొకయిరవున, వనరుహగర్భాండభాండవనధిచయంబుల్
గొనకొని జగములు నిడుకొని, తనుగతిఁ గడు నడఁగి మడఁగి తనరెన్ బెడఁగై.
వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు క్రమక్రమంబున. 497
మ. నిలిపెన్ దెప్పల బృందిమన్ విశదిమన్ నేత్రంబులం జూచుకం
బుల నాకాళిమ మేఖలం ద్రఢిమ నెమ్మో మారఁగాఁ బాండిమ
న్వలిమిం జన్నుల శ్రోణిపాళి గరిమ న్మధ్యంబునన్ బృంహిమ
న్వలితాత్మన్ లఘిమన్ మహామహిమ మేనన్ గర్భదుర్వార మై. 498
క. పెట్టుదురు నుదుట భూతిని, బొట్టిడుదురు మేనఁ బట్టుఁబుట్టపుదోయిం
బెట్టుదురు వేల్పులమ్మకుఁ, గట్టుదురు సురక్ష పడఁతిగర్భంబునకున్. 499
వ. ఇవ్విధంబున. 500
తే. విశ్వగర్భుఁడు దనగర్భవివరమందుఁ, బూఁటపూటకుఁ బూర్ణుఁడై పొటకరింప
వేఁకఁ జూలాలితనమున వేల్పుఁబెద్ద, పొలఁతి కంతట నీళ్లాడుప్రొద్దు లయ్యె.
వ. తదనంతరంబునం జతురాననుం డరుగుదెంచి యదితిగర్భపరిభ్రమవిభ్రముం
డగునప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి యి ట్లని స్తుతియించె. 502
సీ. త్రిభువనజయరూఢ దేవ త్రివిక్రమ పృథులాత్మ శిపివిష్ట పృశ్నిగర్భ
ప్రీతత్రిణాభ త్రిపృష్ఠ జగంబుల కాద్యంతమధ్యంబు లరయ నీవ
జంగమస్థావరజననాదిహేతువు నీవ కాలంబ వై నిఖిల మాత్మ
లోపల ధరియింతు లోనిజంతుల నెల్ల స్రోతంబులోఁ గొని సుందరతను
తే. బ్రహ్మలకు నెల్ల సంభవభవన మీవ, దివమునకుఁ బాసి దుర్దశ దిక్కు లేక
శోకవార్ధి మునింగినసురల కెల్లఁ, దేల నాధార మగు చున్న తెప్ప నీవ. 503
క. విచ్చేయు మదితిగర్భము, చెచ్చెర వెలువడి మహాత్మ చిరకాలంబుల్
విచ్చలవిడి లేకమరులు, ముచ్చటపడి యున్నవారు ముద మందింపన్. 504

—వామనమూర్త్యావిర్భావఘట్టము.—

వ. అని యిట్లు కమలసంభవుండు వినుతి సేయునయ్యవసరంబున. 505
మ. రవి మధ్యాహ్నమునం జరింప గ్రహతారాచంద్రభద్రస్థితిన్
శ్రవణద్వాదశినాఁడు శ్రోణ నభిజిత్సంజ్ఞాతలగ్నంబునన్
భువనాధీశుఁడు పుట్టె వామనగతిం బుణ్యవ్రతోపేతరున్

దివిజాధీశ్వరుమాతకుం బరమపాతివ్రత్యవిఖ్యాతకున్. 506

వ. మఱియు నద్దేవుండు శంఖచక్రగదాకమలకలితచతుర్భుజుండును పిశంగవర్ణవస్త్రుండును మకరకుండలమండితగండభాగుండును శ్రీవత్సవక్షుండును నలినచక్షుండును నిరంతరశ్రీవిరాజితరోలంబకదంబాలంబితవనమాలికాపరిష్కృతుండును మణికనకాంచితకాంచీవలయాంగదకిరీటహారనూపురాలంకృతుండును గమనీయకంఠకౌస్తుభాభరణుండును నిఖిలజనమనోహరణుండును నై యవతరించిన సమయంబున. 507

శా. చింతం బాసిరి యక్షతార్క్ష్యసుమనస్సిద్ధోరగాధీశ్వరుల్
సంతోషించిరి సాధ్యచారణమునీశబ్రహ్మవిద్యాధరుల్
గాంతిం జెందిరి భానుచంద్రములు రంగద్గీతవాద్యంబులన్
గంతుల్ వైచిరి మింటఁ గింపురుషులున్ గంధర్వులుం గిన్నరుల్. 508

క. దిక్కులకావిరి వాసెను, నెక్కొననిర్మలత నొందె నేఁడుపయోధుల్
నిక్కమెయి నిలిచె ధరణియుఁ, జుక్కలశ్రోవయును విప్రసురసేవ్యము లై.

క. ముంపుగొని విరులవానల, జొంపంబులు గురియు సురలు సుమనోమఘువుల్
తుంపర లెగయఁ బరాగపు, రొంపుల భూభాగ మతినిరూపిత మయ్యెన్. 510

వ. తదనంతరంబ. 511

ఆ. ఈమహానుభావుఁ డెట్లింతకాలంబు, నుదరమందు నిలిచి యుండె ననుచు
నదితి వెఱఁగువడియె నానందజయశబ్ద, ములను గశ్యపుండు మొగి నుతించె.

వ. అంత నవ్విభుండు సాయుధసాలంకారం బగుతనదివ్యరూపంబు నుజ్జగించి రూపాంతరం బంగీకరించి కపటవటునిచందంబున నుపనయనవయస్కుం డై నవామనబాలకుం డై దల్లిముందటఁ గుమారసముచితాలాపంబు లాడుచుఁ గ్రీడించుసమయంబున నదితియుం దనయవిలోకనపరిణామపారవశ్యంబున. 513

ఆ. నన్నుఁ గన్నతండ్రి నాపాలిదైవము, నాతపఃఫలంబ నాకుమార
నాదుచిన్నివడుగ నాకులదీపక, రాఁగదయ్య భాగ్యరాశి వగుచు. 514

క. అన్నా రమ్మని డగ్గఱి, జన్నులపా లేఱు వాఱ సంశ్లేషిణి యై
చిన్నారిమొగము నివురుచుఁ, గన్నారం జూచెఁ గన్నకడుపై యుంటన్.

క. వురుడు డీబోటికి నిందిర, వురుడంబిక గాక యొరులు వురుడే యనుచున్
బురుటాలికిఁ బదిదినముల, వురుడు ప్రవర్తించి రెలమిఁ బుణ్యాపుగరితల్. 516

వ. అంత నబ్బాలునకు సంతసంబున మహర్షులు గశ్యపప్రజాపతిం బురస్కరించుకొని సముచితోపనయనకర్మకలాపంబులు సేయించిరి సవిత సావిత్రి నుపదేశించె బృహస్పతి యజ్ఞోపవీతంబును గశ్యపుండు ముంజియుఁ గౌపీనం బదితియు ధరణి కృష్ణాజినంబును దండంబు వనస్పతి యగు సోముండును గగనాధిష్ఠానదేవత ఛత్త్రంబును గమండలువు బ్రహ్మయు సరస్వతి యక్షమాలికయు

సప్తర్షులు గుశపవిత్రంబులు నిచ్చిరి మఱియును. 517

క. భిక్షాపాత్రిక నిచ్చెను, యక్షేశుఁడు వామనునకు నక్షయ మనుచున్
సాక్షాత్కరించి పెట్టెను, భిక్షునకు భవాని పూర్ణభిక్ష నరేంద్రా. 518

క. శుద్ధబ్రహ్మర్షిసమా, రాద్ధుం డై విహితమంత్రరాజిఁ జదువుచుం
బ్రోద్ధం బగుననలంబున, వృద్ధాచారమున వటుఁడు వేల్చెం గడఁకన్. 519

బలిచక్రవర్తికడకు వామనమూర్తి యేతెంచుట.

వ. ఇట్లు కృతకృత్యుం డై నమాయామాణవకుండు దేశాంతరసమాగతు లగుబ్రాహ్మణులం గొందఱ నవలోకించి యిట్లనియె. 520

క. వత్తురె విప్రులు వేఁడఁగ, నిత్తురె దాతలును వేడ్క నిష్టార్థములం
దెత్తురె మీరును సంపద, లిత్తెఱఁగున దానవీరుఁ డెవ్వఁడొ చెపుఁడా. 521

వ. అనిన నఖిలదేశీయు లగుభూసురు లిట్లనిరి. 522

మ. కలరున్ దాతలు నిత్తురున్ ధనములుం గామ్యార్థముల్ గొంచు వి
ప్రులు నేతెంతురు గాని యీవిని బలిం బోలన్ వదాన్యుండు లేఁ
డలఘుం డై యొనరించె నధ్వరశతం బా భార్గవానుజ్ఞచే
బలి వేఁడం బడయంగ వచ్చు బహుసంపల్లాభముల్ వామనా. 523

వ. అని తెలియం జెప్పిన బ్రాహ్మణులవచనంబు లాలకించి లోకంబులకుం బ్రీతి పుట్టింపఁ బయనం బై లాభవచనంబులు గైకొనుచుఁ దల్లిదండ్రుల వీడ్కొని శుభముహూర్తంబునం గదలి. 524

క. ప్రక్షీణదివిజవల్లభ, రక్షాపరతంత్రుఁ డగుచు రాజీవాక్షుం
డాక్షణమున బలియింటికి, భిక్షాగమనంబు సేసెఁ బేదఱికము తోన్. 525

క. హరిహరి సిరి యురమునఁ గల, హరి హరిహయుకొఱకు దనుజు నడుగం జనియెం
బరహితరతమతియుతు లగు, దొరలకు నడుగుటయు నొడలి తొడవగు బుడమిన్. 526

క. సర్వప్రపంచగురుభర, నిర్వాహకుఁ డగుటఁ జేసి నెఱిఁ జనుదేరన్
ఖర్వుని వ్రేఁగు సహింపక, నుర్వీస్థలి గ్రుంగె మ్రొగ్గె నురగేంద్రుండున్. 527

వ. ఇట్లు సని చని. 528

క. శర్మద యమదండక్షత, వర్మద నతికఠినముక్తివనితాచేతో
మర్మద నంబునివారిత, దుర్మద నర్మదఁ దరించెఁ ద్రోవన్ వటుఁడున్. 529

వ. దాఁటి తత్ప్రవాహంబున కుత్తరతటంబునందు. 530

శా. చండస్ఫూర్తి వటుండు గాంచె బహుధాజల్పన్నిశాటంబు ను
ద్దండాహూతమునీభ్యబిభ్యదమృతాంధస్సిద్ధకూటంబు వే
దండాశ్వధ్వజినీకవాటము మహోద్యద్ధూమసంఛన్నమా
ర్తండస్యందనఘోటమున్ బలిమఖాంతర్వేదికావాటమున్. 531

వ. కని దానవేంద్రునిహయమేధవాటి దఱియం జొచ్చునయ్యవసరంబున. 532

శా. శంభుండో హరియో పయోజభవుఁడో చండాంశుఁడో వహ్నియో
దంభాకారత వచ్చెఁ గాక ధరణిన్ ధాత్రీసురుం డెవ్వఁడీ
శుంభద్ద్యోతనుఁ డీమనోజ్ఞతనుఁ డంచున్ విస్మయభ్రాంతులై
సంభాషించిరి బ్రహ్మచారిఁ గని తత్సభ్యుల్ రహస్యంబుగన్. 533

క. గుజగుజలు వోవువారును, గజిబిజిఁ బడువారుఁ జాలఁ గలకలపడుచున్
గజబిజి యైరి సభాస్థలిఁ, బ్రజ యెల్లను బొట్టివడుగుపాపనిరాకన్. 534

వ. ఆసమయంబున బలిసభామండపంబుఁ దఱియం జొచ్చి. 535

సీ. చవులుగాఁ జెవులకు సామగానంబులు సమపునుస్వరాతల చదువు వినుచు
మంత్రతంత్రార్థసంబాధభావములు వేర్వేఱ నెడిసహోతల శోధఁ గూడికొనుచు
హోమకుండంబులం దున్నత్రేతాగ్నుల వెలిఁగించుయాజకవితతిఁ గనుచు
దక్షులై బహువిధాధ్వరవిధానంబులు సెప్పెడుసభ్యులఁ జేరఁ జనుచు

తే. బెట్టు గోరెడువేడుక వట్టుపఱుచు, నదితిపుట్టువు లచ్చికి నాటపట్టు
గోరి చరియించె సభలోనఁ గొంతదడవు, పుట్టు వెన్నఁడు నెఱుఁగనిపొట్టివడుగు.

వ. మఱియును. 537

క. వెఱచుచు వంగుచు వ్రాలుచు, నతిముఱిగుబుజులకుఁ జనుచు హరిహరియనుచున్
మఱుఁగుచు నులుకుచు దిఱదిఱఁ, గుఱుమట్టపు బొట్టివడుగు గొంతనటించెన్.

క. కొందఱతోఁ జర్చించును, గొందఱతో జటలు సెప్పు గోష్ఠిం జేయుం
గొందఱతోఁ దర్కించును, గొందఱతో ముచ్చటాడుఁ గొందఱ నవ్వున్.

వ. మఱియు ననేకవిధంబుల నందఱకు నన్నిరూపులై వినోదింపుచు. 540

క. వెడవెడ నడకలు నడచుచు, నెడనెడ నడు గిడఁగ నదరి యిల దిగఁబడఁగా
బుడిబుడి నొడువులు నొడువుచుఁ, జిడిముడి తడఁబడఁగ వడుగు సేరెన్ రాజున్.

వ. ఇట్లు డగ్గఱి మాయాభిక్షుకుండు రక్షోవల్లభుం జూచి యిట్లనియె. 542

మ. ఇతఁడే దానవచక్రవర్తి సురలోకేంద్రాగ్నికాలాదిది
క్పతిగర్వాపనయప్రవర్తి గతలోభస్ఫూర్తి నానామఖ
వ్రతదానప్రవణానువర్తి సుమనోరామామహోభేదనో
ద్ధతచంద్రాతపకీర్తి సత్యకరుణాధర్మోల్లసన్మూర్తి దాన్. 543

వ. అని కుశపవిత్రాక్షతసంయుతం బగుదక్షిణహస్తంబు పాఁచి యిట్లనియె. 544

ఉ. స్వస్తి జగత్త్రయీభువనశాసనకర్తకు హాసమాత్రవి
ధ్వస్తనిలింపభర్తకు నుదారపదవ్యవహర్తకున్ మునీం
ద్రస్తుతమంగళాధ్వరవిధానవిహర్తకు నిర్జరీగళ
న్యస్తసువర్ణసూత్రపరిహర్తకు దానవలోకభర్తకున్. 545

వ. అని దీవించి కరచరణాద్యవయవంబులు ధరించిన వేదరాశియుంబోలె ముం
దట నకుటిలుండును జటిలుండును సదండచ్ఛత్త్రుండును గక్షలంబితభిక్షాపాత్రుం

డును గరకలితజలకమండలుండును మనోహరవదనచంద్రమండలుండును మాయావాదననటుండును నగువటువుం గని దినకరకిరణపిహితంబు లైనగ్రహంబుల చందంబునఁ దిరోహితు లై భృగువులు గూర్చున్న యెడల లేచి నేమం బడిగి తియ్యనిమాటల నాదరించిరి బలియును నమస్కరించి తనగద్దియ నునిచి పాదంబులు దుడిచి తనప్రాణవల్లభ పసిండిగిండి నుదకంబులు వ్రోయ వడుగుకొమరునిచరణంబులు గడిగి తడి యొత్తి తత్సమయంబున. 546

ఆ. వటునిపాదశౌచవారి శిరంబునఁ, బరమభద్ర మనుచు బలి వహించె
నేజలము గిరీశుఁ డిందుజూటుఁడు దేవ, దేవుఁ డుద్వహించె ధృతి శిరమున.

వ. మఱియు నయ్యాజమానుం డభ్యాగతున కి ట్లనియె. 548

మ. వడుగా యెవ్వరివాఁడ వెవ్వఁడవు సంవాసస్థలం బెయ్య ది
య్యెడకున్ నీ వరుదెంచుటన్ సఫల మయ్యెన్ వంశమున్ జన్మముం
గడు ధన్యాత్ముఁడ నైతి నీమఖము యోగ్యం బయ్యె నాకోరికల్
గడతేఱెన్ సుహుతంబు లయ్యె శిఖులుం గల్యాణ మిక్కాలమున్. 549

మ. వరచేలంబులొ మాడలో ఫలములో వన్యంబులో గోవులో
హరులో రత్నములో రథంబులొ విమృష్టాన్నంబులో కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో గ్రామంబులో భూములో
ధరణీఖండమొ కాక యే మడిగెదో ధాత్రీసురేంద్రోత్తమా. 550

వ. అని ధర్మయుక్తంబుగాఁ బలికినవైరోచనివచనంబులు విని సంతోషించి యీశ్వరుం డి ట్లనియె. 551

సీ. ఇది నాకు నెల వని యేరీతిఁ బలుకుదు నొకచో టనక యొందు నుండ నేర్తు
నెవ్వనివాఁడ నం చే మని పలుకుదు నాయంతవాఁడ నై నడవ నేర్తు
నీనడవడి యని యెట్లు వక్కాణింతుఁ బూని ముప్పోకలఁ బోవ నేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు నని యేల చెప్పంగ నేరుపు లన్నియు నేన నేర్తు

ఆ. నొరులు గారు నాకు నొరులకు నే నాదు, నొంటివాఁడ జుట్ట మొకఁడు లేఁడు
సిరియుఁ దొల్లి గలదు చెప్పెద నా వెంకి, సుజనులందుఁ దఱచు సొచ్చియుందు.

వ. అది యట్లుండ నిమ్ము. 553

సీ. జననాథ నీమాట సత్యంబు సత్కీర్తిదంబుఁ గులార్హంబు ధర్మయుతముఁ
గరుణానువర్తులు ఘనతత్త్వమూర్తులు గాని మీకులమందుఁ గలుగ రొరులు
రణభీరువులు వితరణభీరువులు లేరు ప్రత్యర్థు లర్థులు ప్రబ్బికొనిన
దావశౌండిమమున దనుపుదు రధికు లై మీతాత లందఱు మేటిమగలు

ఆ. మీకులంబునందు మేలయుఁ బ్రహ్లాదుండు, మింటిచంద్రుమాడ్కి మేలిరుచులఁ
బ్రథితకీర్తితోడ భవదీయవంశంబు, నీరరాశిభంగి నెగడుచుండు. 554

వ. తొల్లి మీమూఁడవతాత హిరణ్యాక్షుండు విశ్వజయంబు నేసి గదాయుధుం డై

భూతలంబునఁ బ్రతివీరులం గానక సంచరింప విష్ణుండు వరాహరూపంబున నతని సమయించెఁ దద్భ్రాత యగు హిరణ్యకశిపుండు దాని విని హరిపరాక్రమంబునకు నాశ్చర్యంబు నొంది తనజయంబును బలంబునుం బరిహసించి క్రద్దన నుద్దవిడి నద్దనుజమర్దనుమందిరంబునకుం జనియె నప్పుడు. 555

క. శూలాయుధహస్తుం డై, కాలాకృతి వచ్చుదనుజుఁ గని విష్ణుండుం
గాలజ్ఞత మాయాగుణ, శీలత నిట్లని తలంచెఁ జిత్తములోనన్. 556

మ. ఎదు రై పోర జయింప రా దితనిఁ గా కెందేనిఁ బోవ భీ
ప్రదుఁ డై ప్రాణులఁ దోలు మృత్యువుక్రియం బై వచ్చు నంచుం గ్రియా
విదుఁ డబ్జాక్షుఁడు సూక్ష్మరూపమున నావేశించె నిశ్శ్వాసరం
ధ్రదిశన్ దైత్యహృదంతరాళమునఁ బ్రత్యక్క్రియాభీరుఁ డై. 557

వ. అంత నద్దైత్యవల్లభుండు వైష్ణవాలయంబు సొచ్చి వెదకి హరిం గానక కోపంబు మానక మిన్ను మన్ను నన్వేషించి త్రిదివంబున నరసి దిశలం బరికించి భూవివరంబులు వీక్షించి సముద్రంబులు వెదకి పురంబులు శోధించి వనంబులు విమర్శించి పాతాళంబు పరీక్షించి జగంబున నదృష్టశత్రుం డై మార్గణంబు సాలించి తనలో నిట్లనియె. 558

క. పగవాఁడు మడియ నోపును, దెగఁ జేనిని నెదురుపడఁడె దేహధరులకుం
దెగినయెడఁ బగఱమీఁదను, బగ గొనఁ దగ దనుచు నుడిగెఁ బ్రాభవశక్తిన్.

వ. అతండు మీ ప్రపితామహుం డతనిగుణంబు లనేకంబులు గల వవి యట్లుండ నిమ్ము.

క. ఆతురభూసురగతిఁ బురు, హూతాదులు దన్ను వేఁడ నొగిఁ గొం డనుచున్
మీతండ్రి యిచ్చె నాయువు, నేతన్మాత్రుఁడవె నీవు నీలోకమునన్. 561

క. ఏలితివి మూఁడుజగములుఁ, దోలితి వింద్రాదిసురులఁ దొల్లిటివారిం
బోలితివి దానగుణములఁ, సోలితివి పిశాచరాక్షసుల రక్షింపన్. 562

వ. అదియునుం గాక. 563

క. రాజ్యంబు గలిగె నేనిని, బూజ్యులకును యాచకులకు భూమిసురులకున్
భాజ్యముగ బ్రదుకఁ జేనిం, ద్యాజ్యంబులు వానిజన్మధనగేహంబుల్. 564

క. ము న్నెన్నుదురు వదాన్యుల, నెన్నెడుచో నిన్నుఁ ద్రిభువనేశుం డనుచు
న్నిన్నిదినంబులనుండియు, నెన్నఁడు నినుఁ బెట్టు మనుచు నిండ్రము సేయున్.

ఆ. ఒంటివాఁడ నాకు నొకటి రెండడుగుల, మేర యిమ్ము సొమ్ము మేర యొల్లఁ
గోర్కి దీఱె బ్రహ్మకూఁకటి ముట్టెద, దానకుతుకసాంద్ర దానవేంద్ర. 566

వ. అనినఁ బరమయాచకునకుఁ బ్రదాత యిట్లనియె. 567

ఆ. ఉన్నమాట లెల్ల నొప్పును నీవుండ, సత్యగతులు వృద్ధసమ్మతంబు
లడుగఁ దలఁచి కొంచె మడిగితి వోచెల్ల, దాత పెంపు సొంపుఁ దలఁపవలదె.

మ. వసుధాఖండము వేఁడితో గజములన్ వాంఛించితో వాజులన్
వెస నూహించితొ కోరితో యువతులన్ వీక్షించి కాంక్షించితో
పసిబాలుండవు నేర వీ వడుగ నీభాగ్యంబు లీపాటి గా
కసురేంద్రుండు పదత్రయం బడుగ నీయల్పంబు నీ నేర్పునే.

వ. అనిన మొగంబునం జిఱునగవు మొలకలొత్త గృహమేధికి మేధావి యిట్లనియె.

మ. గొడుగో జన్నిదమో కమండలువొ నాకున్ ముంజియో దండమో
వడుగే నెక్కడ భూమి లెక్కడ కరుల్ వామాశ్వ లక్షంబు లె
క్కడ నిత్యోచితకర్మ మెక్కడ మదాకాంక్షామితం బైనమూఁ
డడుగుల్ మేరయ త్రోవ కిచ్చు టది బ్రహ్మాండంబు నాపాలికిన్. 572

వ. అదియునుం గాక. 573

క. వ్యాప్తిం బొందక వగవక, ప్రాప్తం బగులేశ మైనఁ బదివేలనుచుం
దృప్తిం జెందనిమనుజుఁడు, సప్తద్వీపముల నయినఁ జక్కంబడునే. 574

శా. ఆశాపాశము దాఁ గడున్ నిడుపు లేదంతంబు రాజేంద్ర వా
రాశిప్రావృతమేదినీవలయసామ్రాజ్యంబు చేకూడియుం
గాసిం బొందిరి గాక వైన్యగయభూకాంతాదులు న్నర్థకా
మాశన్ బాయఁగ నేర్చిరే మును నిజాశాంతంబులం జూచిరే. 575

సీ. సంతుష్టుఁడీమూఁడుజగములఁ బూజ్యుండు సంతోషి కెప్పుడు జరగు సుఖము
సంతోషి గాకుంట సంసారహేతువు సంతసంబున ముక్తిసతియు దొరకుఁ
బూఁటపూఁటకు జగంబుల యదృచ్ఛాలాభతుష్టిని దేజంబు దోనపెరుఁగుఁ
బరితోషహీనతఁ బ్రభ చెడిపోవును జలధార ననలంబు సమయునట్లు

ఆ. నీవు రాజ వనుచు నిఖిలంబు నడుగుట, దగవు గాదు నాకుఁ దగినకొలఁది
యేను వేఁడికొనిన యీపదత్రయమును, జాల దనక యిమ్ము చాలుఁ జాలు.

వ. అని యిట్లు పలుకు చున్న ఖర్వునకు నుర్వీదానంబు సేయం దలంచి కర
కలితసలిలకలశుం డైన యవ్వితరణముఖరునిం గని నిజవిచారయుక్తదనుజ
రాజ్యచక్రుం డగుశుక్రుం డిట్లనియె. 577

సీ. దనుజేంద్ర యీతఁడు ధరణీసురుఁడు గాఁడు దేవకార్యంబు సాధించుకొఱకు
హరి విష్ణుఁ డవ్యయుం డదితిగర్భంబునఁ గశ్యపసూనుఁ డై కలిగె నకట
యెఱుఁగ కీతనికోర్కి నిచ్చెద నంటివి దైత్యసంతతి కుపద్రవము వచ్చు
నీలక్ష్మిఁ దేజంబు నెలవు నైశ్వర్యంబు వంచించి యిచ్చుఁ దా వాసవునకు

ఆ. మొనసి జగములెల్ల మూఁడుపాదంబుల, నఖిలకాయుఁ డగుచు నాక్రమించు
సర్వధనము విష్ణు సంసర్జనము సేసి, బడుగుపగిది నెట్లు బ్రదికె దీవు. 578

క. ఒక్కపదంబున భూమియు, నొక్కటఁ ద్రిదివంబుఁ ద్రొక్కి యున్నతమూర్తిన్
దిక్కులు గగనముఁ దా నై, వెక్కస మై యున్న నెందు వెడలెదు చెపుమా.

సీ. ఇచ్చెద నని పల్కి యీకున్న నరకంబు ద్రోవ నీవును సమర్థుఁడవు గావ
యేదానమున నాశ మేతెంచు నదియును దానంబు గాదండ్రు తత్త్వవిదులు
దానంబు యజ్ఞంబుఁ దపముఁ గర్మంబును దా విత్తవంతుఁడై తలఁపవలయుఁ
దనయింటఁ గలసర్వధనమును నైదుభాగములుగా విభజించి కామమునకు
ఆ. నర్థమునకు ధర్మ యశముల కాశ్రిత, బృందములకు సమతఁ బెట్టునట్టి
పురుషుఁడిందునందుఁ బూర్ణుఁడై మోదించుఁ,దన్ను మానిచేత దగవుగాదు.
వ. అదియునుం గాక యీయర్థంబునందు బహుభంగి బహ్వృచగీతార్థంబు గల 581
దొక్కటి సావధానుండ వై యాకర్ణింపుము.
సీ. అంగీకరించిన నఖిలంబుఁ బోవుచో ననృతంబుగాదు లే దనిన నధిప
యాత్మవృక్షముమూల మనృతంబునిశ్చయ మనృతమూలముగల్గనాత్మ సెడదు
పుష్పఫలములాత్మభూజంబునకుసత్య మామాఁటను బ్రమకమి నదియుఁజెడును
ఫలపుష్పములు లేక పస సెడి వృక్షంబు మూలంబుతోఁ వృద్ధిఁ బొందఁగాదె
తే. చేటుఁ గొఱఁతయు లఘిమయుఁ జెందకుండ
నిచ్చుపురుషుండు సెడకుండు నిద్ధచరిత
కాక యంచితసత్యసంగతి నటంచు
నిజధనం బర్థి కిచ్చిన నీకు లేదు. 582
ఆ. సర్వ మయినచోట సర్వధనంబులు, నసుగ లేదటంచు ననృత మాడు
చెనఁటిపంద నేమి సెప్పఁ బ్రాణముతోడి, శవము వాఁడు వానిజన్మ మేల. 583
వ. మఱియు నిందొక్కవిశేషంబు గలదు వివరించెద. 584
ఆ. వారిజాక్షులందు నైవాహికములందుఁ, బ్రాణవిత్తమానభంగమందు
జకితగోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు, బొంక వచ్చు నఘము వొందఁ డధిప. 585
మ. కులమున్ రాజ్యముఁ దేజమున్ నిలుపు మీకుబ్జుండు విశ్వంభరుం
డలఁతిం బోఁడు త్రివిక్రమస్ఫురణుఁడై నిండు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్ప నొకండు నాపలుకు లాకర్ణింపు కర్ణంబులన్
వల దీదానము గీనముం బనుపుమా వర్ణిన్ వదాన్యోత్తమా. 586
వ. అని యిట్లు హితంబు వలుకుచున్నకులాచార్యునకు క్షణమాత్రనిమీలితలోచ
నుండయి యశస్వి యిట్లనియె. 587
సీ. నిజ మానతిచ్చితి నీవు మహాత్మక మహిని గృహస్థధర్మంబు నిదియు
యర్థంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియు నెయ్యది ప్రార్థింప నిత్తు ననియు
నర్థలోభంబున నర్థిఁ బొమ్మను టెట్లు పలికి లే దనుకంటెఁ బాప మెద్ది
యెట్టిదుష్కర్ముని నే భరించెదఁ గాని సత్యహీనుని మోవఁ జాల ననుచుఁ
తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవి బ్రహ్మతోడ, సమరమున నుండి తిరుగక చచ్చుకంటెఁ
బలికి బొంకక నిజమునఁ బరఁగుకంటె,మానధనులకు భద్రంబు మఱియుఁగలదె.

క. ధాత్రిని హాలికునకును సు, క్షేత్రము బీజములు నొకటఁ జేకుఱుభంగిం
జిత్రముగ దాత కీవియుఁ, బాత్రము సమకూరునట్టిభాగ్యము గలదే. 589

శా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే గర్వోన్నతిం బొందరే
వారేరీ సిరి మూటఁ గట్టికొని పోవం జాలిరే భూమిపైఁ
బేరైనం గలదే శిబిప్రముఖులుం బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యీరే కోర్కులు వారలన్ మఱచిరే యిక్కాలమున్ భార్గవా. 590

క. ఉడుగనిక్రతువుల వ్రతములఁ, బొడగనఁ జననట్టిపొడవు పొడవునఁ గుఱుచై
యడిగెడి నఁట ననుబోఁటికి, నిడ రాదె మహానుభావ యిష్టార్థంబుల్. 591

శా. ఆదిన్ శ్రీసతికొప్పుపైఁ దనువుపై నంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపైఁ బాలిండ్లపై నూత్నమ
ర్యాదం జెందుకరంబు గ్రిందగుట మీఁదై నాకరం బుంట మేల్
గాదే రాజ్యము గీజ్యమున్ సతతమే కాయంబు నాపాయమే. 592

మ. నిరయం బైన నిబంధ మైన ధరణీనిర్మూలనం బైన దు
ర్మరణం బైనఁ గులాంత మైన నిజమున్ రా నిమ్ము కా నిమ్ము పో
హరుఁ డైనన్ హరి యైన నీరజభవుం డభ్యాగతుం డైన నాఁ
డిరుగన్ నేరదు నాదుజిహ్వ వినుమా ధీవర్య వే యేటికిన్. 593

ఆ. నోడివినంతవట్టు నుసలక యిచ్చుచో, నేల కట్టు విష్ణుఁ డేటిమాట
గట్టెనేనిఁ దాన కరుణించు విడుచును, విడువ కుండ నిమ్ము విమలచరిత. 594

క. మేరువు దలక్రిం దైనను, బారావారంబు లింకఁ బాఱిన లోలో
ధారుణి రజ మై పోయినఁ, దారాధ్వము బద్ధ మైనఁ దప్పక యిత్తున్. 595

మత్తకోకిలము. ఎన్నఁడుం బరు వేఁడఁ బోఁ డఁట యేకలుం డఁట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లే రఁట యన్నివిద్యలమూలగో
ష్ఠి న్నెఱింగిన పోఁడగుజ్జఁట చేతు లొగ్గి వసింప నీ
చిన్నిపాపనిఁ ద్రోసి పుచ్చఁగఁ జిత్త మొల్లదు సత్తమా. 596

వ. అని యిట్లు సత్యపదవీప్రమాణతత్పరుండును వితరణకుతూహలసత్వరుండును విమలయశస్కుండును దృఢమనస్కుండును నియతసత్యసంధుండును నరిజనకమలబంధుండును నైనబలిం జూచి శుక్రుండు గోపించి మదీయశాసనం బతిక్రమించితివి గావున శీఘ్రకాలంబునఁ బదభ్రష్టుఁడవు గ మ్మని శాపం బిచ్చె బలియును గురుశాపతప్తుం డయ్యు ననృతమార్గంబున కభిముఖుండు గాకుండె నప్పుడు.

ఆ. బ్రదుక వచ్చుఁ గాక బహుబంధనము లైన, వచ్చుఁ గాక లేమి వచ్చుఁ గాక
జీవధనము లైనఁ జెడుఁ గాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగ లేరు మానధనులు. 598

వ. అయ్యవసరంబున. 599

ఆ. దనుజలోకనాథుదయిత వింధ్యావళి, రాజవదన మదమరాళగమన

వటునికాళ్లు గడుగ వరహేమఘటమునఁ, జలము దెచ్చె భర్త సన్న యెఱిఁగి. 600

వ. అయ్యవసరంబునఁ గపటవటునకు సద్దానవేంద్రుం డిట్లనియె. 601

క. రమ్మా మాణవకోత్తమ, లెమ్మా నీవాంఛితంబు లే దన కిత్తుం
దెమ్మా యడుగుల నిటు రా, నిమ్మా కడుగంగ వలయు నేటికిఁ దడయన్. 602

వ. అనిన విని. 603

మ. బలిదైత్యేంద్రకరద్వయీకృతజలప్రక్షాళనవ్యాప్తికిన్
జలజాతాక్షుఁడు సాఁచె యోగిమనసంప్రార్థితశ్రీపదముం
గలితానమ్రమరమాలలాటఘుసృణకస్తూరికాశోణమున్
నలినామోదము రత్ననూపురితనానావేదముం బాదమున్. 604

క. సురలోకసముద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణ మఖిలనిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడిగె నసురోత్తముఁడున్.

వ. ఇట్లు ధరణీసురదక్షిణచరణప్రక్షాళనంబు సేసి వామపాదంబు గడిగి తత్పావన
జలంబు శిరంబునం జల్లుకొని నాఁడు దేశకాలాదిపరిగణనంబు సేసి. 606

శా. విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవతే విష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణీం దాస్యామి యంచుం గ్రియా
క్షిప్రుండై దనుజేశ్వరుండు వడుగుం జేసాఁచి పూజించి బ్ర
హ్మప్రీత మ్మని ధార వోసె భువనం బాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 607

వ. తత్కాలంబున. 608

ఆ. నీరధారఁ బడఁగ నీక యడ్డంబుగాఁ, గలశరంధ్ర మాఁటఁ గాను దెలిసి
హరియుఁ గావ్యునేత్ర మటఁ గుశాగ్రంబున, నడుమ నేకనేత్రుఁ డయ్యె నతఁడు.

వ. అంత. 610

మ. అమరారాతికరాక్షతోజ్ఝితపవిత్రాంభఃకణశ్రేణికిం
గమలాధీశ్వరుఁ డొడ్డె ఖండితదివౌకస్స్వామిజిహ్మాస్తముం
గమలాకర్షణసుప్రశస్తము రమాకాంతాకుచోపాస్తమున్
విమలశ్రీకుచశాతచూచుకతటీవిన్యస్తమున్ హస్తమున్. 611

క. మునిజననియమాధారను, జనితాసురయువతినేత్రజలకణధారన్
దనుజేంద్రనిరాధారను, వనజాక్షుఁడు గొనియె బలివివర్జితధారన్. 612

ఆ. కమలనాభు నెఱిఁగి కాలంబు దేశంబు, నెఱిఁగి శుక్రుమాట లెఱిఁగి నాశ [గలఁడె.
మెఱిఁగి పాత్రమనుచు నిచ్చె దానము బలి, మహిఁ వదాన్యుఁ డొరుఁడు మఱియుఁ

క. బలి సేసినదానమునకు, నలినాక్షుఁడు నిఖిలభూతనాయకుఁ డగుటం
గలకల మని దశదిక్కులు, బళిబళి యని పొగడె భూతపంచక మనఘా. 614

క. క్షితిదాన మిచ్చునతఁడును, వతి కాంక్షఁ బరిగ్రహించునతఁడును దురిత
చ్యుతులై శతవత్సరములు, శతమఖలోకమునఁ గ్రీడ సలుపుదు రెలమిన్.

వ. అట్లు గావున నేదానంబును భూదానంబునకు సదృశంబుగానేరదు గావున వసుంధరాదానంబిచ్చితి వుభయలోకంబులం గీర్తిసుకృతంబులు వడయు మని పలికి యమ్మాయావటుం డిట్లనియె. 615

క. ఇది యేమి వేఁడి తని నీ, మది వగవక ధార వోయుమా సత్యము పెం
పొదవఁగఁ గోరిన యర్థం, బిది యిచ్చుట ముజ్జగంబు లిచ్చుట మాకున్.

వ. అని పలికినవటునిపలుకులకు హర్షనిర్భరచేతస్కుండై వైరోచనుండు. 617

ఆ. పుట్టి నేర్చుకొనెనో పుట్టక నేర్చెనో, చిట్టిబుద్ధు లిట్టి పొట్టివడుగు
పొట్ట నున్న వెల్ల బూమెలు నని నవ్వి, యెలమి ధరణిదాన మిచ్చె నపుడు.

వామనమూర్తి విశ్వరూపము నొంది విజృంభించుట.

ఆ. గ్రహమునీంద్రసిద్ధగంధర్వకిన్నర, యక్షపక్షిదేవతాహిపతులు
వొగడి రతనిపెంపుఁ బుష్పవర్షంబులు, గురిసె దేవతూర్యకోటి మొరసె. 619

వ. ఇట్లు ధారాపరిగ్రహంబు సేసి. 620

శా. ఇంతింతై వటుఁ డింతయై మఱియుఁ దా నింతై నభోవీథిపై
నంతై తోయదమండలాగ్రమున కల్లంతై ప్రభారాశిపై
నంతై చంద్రుని కంతయై ధ్రువునిపై నంతై మహర్వాటిపై
నంతై సత్యపదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతసంవర్ధియై. 621

మ. రవిబింబం బుపమింపఁ బాత్ర మగు ఛత్త్రంబై శిరోరత్నమై
శ్రవణాలంకృతియై గళాభరణమై సౌవర్ణకేయూరమై
ఛవిమత్కంకణమై కటిస్థలి నుదంచద్ఘంటయై నూపుర
ప్రవరంబై పదపీఠమై వటుఁడు దా బ్రహ్మాండమున్ నిండుచోన్. 622

వ. ఇట్లు విష్ణుండు గుణత్రయాత్మకం బగువిశ్వరూపంబు ధరియించి భువియును నభంబును దివంబును దిశలును దిశాఛిద్రంబులును సముద్రంబులును జలదఖిలభూతనివహంబులుం దానయై యేకీభవించి క్రమక్రమంబున భూలోకంబునకుం బాడ వై భువర్లోకంబు నతిక్రమించి సువర్లోకంబును దలకడచి మహర్లోకంబు దాఁటి జనోలోకంబునకు మీఁదై తపంబునకు నుచ్ఛ్రితుండై సత్యలోకంబుకంటె నౌన్నత్యంబు వహించి యెడలిఱుకులు సందులు రంధ్రంబులు లేకుండ నిండి మహాదేహమహితుండై చరణతలంబున రసాతలంబును బాదంబుల మహియును జంఘల మహీధ్రంబులును జానువులఁ బతత్త్రిసముదయంబులును నూరువుల నింద్రసేనమరుద్గణంబులును వాసస్థలంబున సంధ్యయు గుహ్యంబునఁ బ్రజాపతులును జఘనంబున దనుజులును నాభిని నభంబును నుదరంబున నుదధిసప్తకంబును నురంబునఁ దారకానికరంబును హృదయంబున ధర్మంబును నురోజంబుల ఋతుసత్యంబులును మనంబునఁ జంద్రుండును వక్షంబునఁ గమలహస్త యగులక్ష్మియుఁ గంఠంబున సామాదిసమస్తవేదంబులును భుజంబులఁ

బురంద రాదిదేవతలును గర్ణంబుల దిశలును శిరంబున నాకంబును శిరోజంబుల మేఘంబులును నాసాపుటంబున వాయువులును నయనంబుల సూర్యుండును వదనంబున వహ్నియు వాణి నఖిలచ్ఛందస్సులును రసనను జలేశుండును భ్రూయుగళంబున విధినిషేధంబులును ఱెప్పల నహోరాత్రంబులును లలాటంబునఁ గోపంబును నధరంబున లోభంబును స్పర్శంబునఁ గామంబును రేతంబున జలంబును బృష్ఠంబున నధర్మంబును గ్రమణంబుల యజ్ఞంబులును ఛాయల మృత్యువును నగవున ననేకమాయావిశేషంబులును రోమంబుల నోషధులును నాడీప్రదేశంబుల నదులును నఖంబుల శిలలును బుద్ధి నజుండును బ్రాణంబుల దేవర్షిగణంబులును గాత్రంబున జంగమస్థావరజంతుసంఘంబులును గలవాఁడయి జలధరనినదశంఖశార్ఙ్గసుదర్శనగదాదండఖడ్గాక్షయబాణతూణీరవిభ్రాజితుండును మకరకుండలకిరీటకేయూరహారకటకకంకణకౌస్తుభమణిమేఖలాంబరవనమాలికావిరాజితుండును సునంద జయవిజయప్రముఖపరిచరవాహినీసందోహపరివృతుండును సమేయతేజోవిరాజితుండును నై బ్రహ్మాండంబు దనమేనికప్పు తెఱంగున నుండ విజృంభించి. 623

మ. ఒకపాదంబున భూమిఁ గప్పి దివి వే ఱొంటన్ నిరోధించి యొం
డొకటన్ మీఁదిజగంబు లెల్లఁ దొడి యొండొంటన్ విలంఘించి ప
ట్టక బ్రహ్మాండకటాహముం బలిగి వేఁడం బై పరుల్ గాన రా
కొకఁడై వాగ్ధ్వగలభ్యుఁడై హరి విభుం డొప్పారె విశ్వాకృతిన్. 624

ఆ. ఒకపదంబు క్రింద నుర్వి పద్మము నంటి, కొన్న పంకలవముకొమరుఁ దాల్చె
నొకటి మీఁదఁ దమ్మి కొదిఁగిన తేఁటి నా, వెలసె మిన్ను నృపత్రివిక్రమమునఁ. 626

వ. తత్సమయంబున.

ఆ. జగము లెల్ల దాఁటి చనినత్రివిక్రము, చరణనఖరచంద్రచంద్రికలను
బూనుఁగుపడియె సత్యమున బ్రహ్మతేజంబు, దివసకరునిరుచుల దివియవోలె 627

సీ. భవబంధములఁ బాసి బ్రహ్మలోకంబునఁ గాఁపురంబులు సేయుఘనులు రాజ
లామరీచ్యాదులు నాసనందాదులు నాదివ్యయోగీంద్రులచట నెపుడు
మూర్తిమంతంబులై మ్రోయుపురాణతర్కామ్నాయనియమేతిహాసధర్మ
సంహితాదులు గురుజ్ఞానాగ్నినిర్దగ్ధకర్ములై మఱియును గలుగునట్టి

ఆ. వార లెల్లఁ జొచ్చి వచ్చు సర్వాధవు, నంఘ్రిఁ జూచి మ్రొక్కి రధికభక్తిఁ
దమమనంబులందుఁ దలఁచునిధానంబు, గంటిమనుచు నేఁడు మంటి మనుచు. 628

మ. తనపుట్టిల్లిదె హా మ్మటంచు నజుఁడుం దన్నాభిపంకేరుహం
బు నిరీక్షించి నటించి యున్నతపదంబుం జూచి తత్పాదసే
చనముం జేసెఁ గమండలూదకములం జల్లించి తత్తోయముల్
వినువీధిం బ్రవహించె దేవనది నా విశ్వాత్మకీర్తిప్రభన్. 629

వ. తత్సమయంబున. 630

సీ. యోగమార్గంబున నూహించి బహువిధ, పుష్పదామంబులఁ బూజ సేసి
దివ్యగంధంబులు దెచ్చి సమర్పించి ధూపదీపములఁ దోడ్తోడ నిచ్చి
భూరిలాజాక్షతంబులు సల్లి ఫలములు గానిక లిచ్చి రాగములఁ బొగడి
శంఖాదిరవములుజయఘోషములుఁజేసి కరుణాంబునిధిత్రివిక్రమ యటంచు
ఆ. బ్రహ్మ మొదలు లోకపాలురు గొనియాడి, రెల్లదిశల వనచరేశ్వరుండు
జాంబవంతుఁ డరిగి చాటె భేరిధ్వని, వెలయఁజేసి విష్ణువిజయ మనుచు. 631

క. అన్నిజగంబులఁ దానై, యున్నజగన్నాథుఁ జూడ నొగి భావింపం
గన్నందక మన మందక, సన్నుతులం జేసి రపుడు సభ్యులు బలియున్. 632

వ. అంత నొయ్యన పూర్వప్రకారంబున వామనాకారంబు వహించి యున్న వామ
నునిం గని పదత్రయవ్యాజంబున నితండు సకలమహీమండలంబు నాక్రమించెఁ
గపటవటురూపతిరోహితుం డగువిష్ణుం డని యెఱుంగక మనదానవేంద్రుండు
సత్యసంధుండు గావున మాట దిరుగక యిచ్చె నతనివలన నేరంబు లే దీకుబ్జుం
డప్రతిహత తేజఃప్రభావంబున సజ్జకంబుగా నిజ్జగంబులం బరిగ్రహించి పర్జ
న్యాదులకు విసర్జనంబు సేయం దలంచి యున్న వాఁ డీపాఱునిం దూఱి పాఱ నీక
నిర్జించుట కర్జం బని తర్జనంబులును గర్జనంబులును జేయుచు వజ్రాయుధాదిమరు
జ్జేత లగుహేతిప్రహేతివిప్రచిత్తిముఖ్యు లయినరక్కసులు పెక్కండ్రుక్కుమిగిలి
యుద్ధంబునకు సన్నద్ధులై పరశుపట్టిసభల్లాదిసాధనంబులు ధరియించి కసిము
సంగి మూసరికొని దశదిశలం బ్రసరించినం జూచి హరిపరిచరులును నందనందజయ
జయంత విజయ ప్రబలోద్బల కుముద కుముదాక్ష తార్క్ష్య పుష్పదంత విష్వ
క్సేన శ్రుతదేవ సాత్వతప్రముఖు లగుదండనాథు లయుత వేదండసముద్దండబలులు
దమతమయూథంబుల నాయుధంబులతోడం గూర్చుకొని దానవానీకంబులఁ
బరలోకంబున కనుచువార లై వారల నెదుర్కొని కదనంబునకుఁ బరవసంబు
సేయు చున్నం గనుంగొని శుక్రశాపంబుఁ దలంచి దనుజవల్లభుం డిట్లనియె.

సీ. రాక్షసోత్తములార రండు పో రాదక కాలంబు గా దిది కలహమునకు
సర్వభూతములకు సంపదాపదలకుఁ బ్రభు వైనదైవంబుఁ బరిభవింప
మన మోపుదుమె తొల్లి మనకు రాజ్యంబును సురలకు నాశంబు సొరిది నిచ్చి
విపరీతముగఁ జేయువేల్పు నే మందము మనపాలిభాగ్యంబు మహిమ గాక
తే. వెఱచి పలుమాఱుఁ బాఱెడివిష్ణుభటులు, మిమ్ము నెగచుట దైవంబుమేరగాదె
మనకు నెప్పుడు దైవంబుమంచిదగును, నాఁడుగెలుతముపగవారి నేఁడువలదు.

వ. అదియునుం గాక. 635

క. బలుదుర్గంబులు సచివులు, బలములు మంత్రౌషధములు బహుశేముషియుం
గలిగియు సామోపాయం, బులఁ గాల మెఱింగి నృపుఁడు పోరుట యొప్పున్.

వ. అట్లు గావున రణంబున కిప్పుడు శత్రుల మోహరించుట కార్యంబుగాదు మనకుం దగుకాలంబున జయింతము నలంగక తొలంగుం డనినఁ దలంగి భాగవతభట భీతులై చిక్కి రక్కసులు రసాతలంబునకుం జని రంత హరిహృదయంబెఱింగి తార్క్ష్యనందనుండు యాగసుత్యాహంబున వారుణపాశంబుల నసుర వల్లభుని బంధించె నంత. 637

క. బాహులుఁ బదములుఁ గట్టిన, శ్రీహరికృప గాక యేమి సేయును నని సం
దేహింపక బలి నిలిచెను, హాహారవ మెసఁగె దశదిగంతములందున్. 638

క. సంపద సెడియును దైన్యముఁ, గంపంబును లేక తొంటికంటెను బెంపుం
దెంపును నెఱుకయు ధైర్యము, నంపసురవైరిఁ జూచి వటుఁ డిట్లనియెన్.

సీ. దానవ త్రిపదభూతల మిత్తు నంటివి ధరణి జంద్రార్కు లెందాఁక నుండు
రంతభూమియు నొక్కయడుగయ్యె నాకును స్వర్లోకమును నొక్కచరణమయ్యె
నీసొమ్ము సకలంబు నేఁడు రెండడుగులు గడమపాదమునకుఁ గలదె భూమి
యిచ్చెద నన్నర్థ మీనిదురాత్ముండు నిరయంబుఁ బొందుట నిజము గాదె
తే. కాన దుర్గతికిని గొంతకాల మరుగు, కాక యిచ్చెదవేని వేగంబ నాకు
నిపుడు మూఁడవపదమున కిమ్ముఁ జూపు, బ్రాహ్మణాధీనములు ద్రోన బ్రహ్మపశమె.

వ. అని యిట్లు వామనుండు పలుక సత్యభంగసందేహవిషదిగ్ధశల్యనికృత్తహృదయుం డయ్యును విషణ్ణుండు గాక వైరోచని ప్రసన్నవదనంబుతోడఁ జిన్నిప్రోడ వడుగున కిట్లనియె. 641

ఆ. సూనృతంబు గాని సుడియదు నాజిహ్వ, బొంకఁ జాల నాకు బొంకు లేదు
నీతృతీయపదము నిజము నాశిరమున, నెలవు సేసి పెట్టు నిర్మలాత్మ. 642

ఆ. నిరయమునకుఁ బ్రాప్తనిగ్రహంబునకును, బదవిహీనతకును బంధనమున
కర్థభంగమునకు నఖిలదుఃఖమునకు, వెఱవ దేవ బొంక వెఱచినట్లు. 643

వ. అదియునుం గాక. 644

సీ. తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములుఁ జెలికాండ్రు గురువులు శిక్షింపఁ గొఱఁతవడునె
పిదప మేలగుఁగాక పృథుమదాంధులకును దానవులకు మాకుఁ దఱి యెఱింగి
విభ్రంశచక్షువు వెలయ నిచ్చుటఁ జేసి గురువులలో నాదిగురువ వీవ
నీవు బంధించిన నిగ్రహమో లజ్జయో నష్టియో బాధయో తలంప
తే. నిన్ను నెదిరించి పోరాడి నిర్జరారు, లాదియోగీంద్రులందెదునట్టియింకి
నందరే తొల్లి పెక్కండ్రు హర్షమూర్తి, యీశ నీయెడ దుర్లభ మేమి గలదు.

మ. చెలియే మృత్యువు చుట్టమే యముఁడు సంజీవార్థులే కింకరుల్
శిలలం జేసెనె బ్రహ్మ దన్ను దృఢమే జీవంబు నోచెల్లరే
చలితం బాట యెఱుంగ కీకపటసంసారంబు నిక్కంబుగాఁ
దలఁచున్ మూఢుఁడు సత్యదానకరుణాధర్మాదినిర్ముక్తుఁడై. 646

సీ. చుట్టాలు దొంగలు సుతులు ఋణస్థులు కాంతలు సంసారకారణములు
ధనము లస్థిరములు దను వతిచంచల గార్యార్థు లన్యులు గడచుఁ గాల
మాయువు సత్వర మైశ్వర్య మతిశీఘ్రి మని కాదె తమతండ్రి నతకరించి
మాతాత సాధుసమ్మతుఁడు ప్రహ్లాదుండు నీపాదకమలంబు నియతిఁ జేరె
తే. భద్రుఁ డతనికి మృతి లేనిబ్రదుకు గలిగె, వైరులై కాని తొల్లి మావారు గాన
రర్థులై వచ్చి నీవు నన్నడుగు టెల్లఁ, బద్మలోచన నాపుణ్యఫలము గాదె. 647
వ. అని యిట్లు పలుకు చున్న యవసరంబున. 648
శా. ఆదైత్యేంద్రుఁడు పీనవత్సు నవపద్మాక్షుం బిశంగాంబరా
చ్ఛాదుర్ నిర్మలసాధువాదు ఘనసంసారాదివిచ్ఛేదు సం
శ్రీదుర్ భక్తిలతాతిరోహితహరిశ్రీపాదు నిఃఖేదుఁ బ్ర
హ్లాదుర్ బోధకళావినోదుఁ గనియెర్ హర్షంబుతో ముందటన్. 649
వ. ఇట్లు సమాగతుం డైనతమతాతం గనుంగొని విరోచననందనుండు వారుణపా
శబద్ధుండు గావునఁ దనకుం దగిననమస్కారంబు సేయ రామింజేసి సంకులాశ్రు
విలోలలోచనుం డై సిగ్గుపడి నతశిరస్కుం డై నమ్రీభావంబున మ్రొక్కు
సెల్లించె నంతఁ బ్రహ్లాదుండు మఖమండపంబున సునందాదిపరికరసమేతుం డై
కూర్చున్న వామనదేవునింగని యానందబాష్పంబులుఁ బులకాంకురంబులుఁ
నెఱయ దండప్రణామం బాచరించి యిట్లని విన్నవించె. 650
సీ. ఇతనికి మున్ను నీ వింద్రపదం బిచ్చి నేఁడు త్రిప్పుటయును నెఱయ మేలు
మోహనాహంకృతి మూలంబు గర్వాంధతమసవికారంబు దాని మాన్పి
కరుణ రక్షించుట గాక బంధించుటే తత్త్వజ్ఞునకు మహేంద్రత్వ మేల
నీపాదకమలంబు నియతిఁ గొల్చినదానిఁ బోలునే సురరాజ్యభోగపరత
తే. గర్వ మేపారఁ గన్నులు గానరావు, చెవులు వినరావు చిత్తంబు సిక్కువడును
మఱచు నీ సేవ లన్నియు మహిమ మాన్పి, మేలు సేసితి నీమేటి మేర నూపి.
వ. అని పలికి జగదీశ్వరుండును నిఖిలలోకసాక్షియు నగునారాయణదేవునకు నమ
స్కరించి ప్రహ్లాదుండు వలుకు చున్న సమయంబున. 652
మ. తతమత్తద్విపయాన యై కుచనిరుంధచ్చోళసంవ్యాన యై
ధృతబాష్పాంబువితాన యై కరయుగాధీనాలికస్థాన యై
పతిభిక్షాం మమ దేహి కోమలమతే పద్మాపతే యంచుఁ ద
త్సతి వింధ్యావళి సేర వచ్చెఁ ద్రిజగద్రక్షామనుర్ వామనున్. 653
వ. వచ్చి యచ్చేడియ తచ్చరణసమీపంబునం బ్రణత యై నిలువంబడి యిట్లనియె.
క. నీకుం గ్రీడార్థము లగు, లోకంబులఁ జూచి పరులు లోకులు కుమతుల్
లోకాధీశుల మందురు, లోకములకు రాజ వీవ లోకస్తుత్యా. 655
క. కా దనఁడు పొమ్ము లే దీ, రా దనఁడు జగత్త్రిమైకరాజ్యము నిచ్చెర్

నాదయితుఁ గట్ట నేటికి, శ్రీదయితాచిత్తచోర శ్రితమందారా. 656

వ. అని యిట్లు వింధ్యావళియుం బ్రహ్లాదుండును విన్నవించు నవసరంబున హిరణ్యగర్భుండు సనుదెంచి యిట్లనియె. 657

సీ. భూతలోకేశ్వర భూతభావన దేవదేవ జగన్నాథ దేవవంద్య
తనసొమ్ము సకలంబుఁ దప్పక నీ కిచ్చె దండయోగ్యుఁడు గాఁడు దానపరుఁడు
గరుణింప నర్హుండు కమలలోచన నీకు విడిపింపు మీతని వెఱపు దీర్చి
తోయపూరము నల్లి దూర్వాంకురంబులఁ జేరి నీపదము లర్చించునట్టి
తే. భక్తియుక్తుఁడు లోకేశపదము నందు, నీవు ప్రత్యక్షముగ వచ్చి నేఁడు వేఁడ
నెఱిఁగి తనరాజ్యమంతయు నిచ్చినట్టి, బలికిఁ దగునయ్య దృఢపాశబాధనంబు.

వ. అని పలికిన బ్రహ్మవచనంబులు విని భగవంతుం డిట్లనియె. 659

సీ. ఎవ్వనిఁ గరుణింప నిచ్చించితిని వాని యఖిలవిత్తంబు నే నపహరింతు
సంసారగురుమదస్తబ్ధుఁడై యెవ్వఁడు దెగడి లోకము నన్ను ధిక్కరించు
నతఁ డెల్లకాలంబు నఖిలయోనులయందుఁ బుట్టుచు దుర్గతిఁ బొందుఁ బిదప
విత్తవయోరూపవిద్యాబలైశ్వర్య కర్మజన్మంబులగర్వ ముడిగి
తే. యేకవిధమునవిమలుఁడై యెవ్వఁడుండు, వాఁడునాకూర్చిరక్షింపవలయువాఁడు
స్తంభలోభాభిమానసంసారవిభవ, మత్తుఁడై చెడ నొల్లఁడు మత్పరుండు.

శా. బద్ధుండై గురుశాపతప్తుఁడయి తా బంధుప్రజత్యక్తుఁడై
సిద్ధైశ్వర్యముఁ గోలుపోయి విభవక్షీణుండునై పేదయై
శుద్ధత్వంబును సత్యముం గరుణయుం జొం పేమియుం దప్పఁ డీ
ద్బుద్ధుండై యజయాఖ్యమాయ గెలిచెం బుణ్యుం డితం డల్పుఁడే. 661

ఆ. అసురనాథుఁ డనుచు ననఘునిమర్యాద, యేను జూత మనుచు నింత వలుక
నిజము వలికెఁ నితఁడు నిర్మలాచారుండు, మేలు మేలు నాకు మెచ్చువచ్చు.

క. సావర్ణిమనువువేళను, దేవేంద్రుం డగు నితండు దేవతలకు దు
ర్భావిత మగునాచోటికి, రావించెద నంతమీఁద రక్షింతు దయన్. 663

క. వ్యాధులుఁ దప్పులు నొప్పులు, బాధలుఁ జెడి విశ్వకర్మభావితదనుజా
రాధితసుతలాలయమున, నేధితవిభవమున నుండు నితఁ డందాఁకన్. 664

వ. అని పలికి బలిం జూచి భగవంతుం డిట్లనియె. 665

సీ. సేమంబు నీకింద్రసేనమహారాజ వెఱవకు మేలు నీవితరణంబు
వేలుపు లం దుండ వేడుకపడుదురు దుఃఖంబు లిడుమలు దుర్మరణము
లాతురతలు నొప్పు లం దుండువారికి నొందవు సుతలమం దుండు నీవు
నీపంపు సేయనినిర్జరారాతుల నాచక్రమే తెంచి నఱకుచుండు
ఆ. లోకపాలకులకు లోను గా వక్కడ, నన్యు లెంతవార లచట నిన్ను
నెల్లప్రొద్దు వచ్చి యేను రక్షించెదఁ, గరుణతోడ నీకుఁ గాన వత్తు. 666

క. దానవదైత్యులసంగతిఁ, బూనిననీయసురభావమును దోడ్తో మ
ద్ధ్యానమునఁ దలఁగి పోవును, మానుగ సుతలమున నుండుమా మాయాజ్ఞన్.

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న ముమ్మూర్తులముదుకవేల్పు తియ్యని నెయ్యంపుబలుకుఁ జెఱకురసంపుసోనలు వీనులతెరువులం జొచ్చి లోను బయలు నిండి తెప్పలకప్పు దప్పం ద్రోచికొని కనుఁగవకోలంకుల నలుఁగులు వెడలినచందంబున సంతసంబునం గన్నీరు మున్నీరై పఱవ నురగఫలకంబునం బులకంబులు కులకంబు లయి తిలకంబు లొత్తఁ గేలు మొగిడ్చి నెక్కొన్న వేడుకం ద్రొక్కుడువడుచుఁ జిక్కని చిత్తంబునఁ జక్కనిమాటల రక్కసులఱేఁ డిట్లనియె. 668

ఉ. ఎన్నఁడు లోకపాలకుల నీకృపఁ జూడనినీవు నేఁడు న
న్నున్నతుఁ జేసి నాబ్రదుకునోజయు నానతి యిచ్చి కాచి తీ
మన్నన లీదయారసము మాటలపెద్దఱికంబుఁ జాలవే
పన్నగతల్ప నిన్నెఱిఁగి పట్టిన నాపద గల్గ నేర్చునే. 669

వ. అని పలికి హరికి నమస్కరించి బ్రహ్మకుం బ్రణామంబు సేసి యిందుధరునకు వందనం బాచరించి బంధవిముక్తుండై తనవారలతోఁ జేరికొని బలి సుతలంబునకుం జనియె నంత హరికృపావశంబునం గృతార్థుండై కులోద్ధారకుం డయినమనుమనిం గని సంతోషించి ప్రహ్లాదుండు భగవంతున కిట్లనియె. 670

సీ. చతురాననుఁడు నీప్రసాదంబు గానఁడు శర్వుఁ డీలక్ష్ములజాడఁ బొందఁ
డన్యుల కెక్కడి దసురులకును మాకు బ్రహ్మాదిపూజితపదుఁడ వయిన
దుర్లభుండవు నీవు దుర్గపాలుఁడ వైతి పద్మజాదులు భవత్పాదపద్మ
మకరందసేవనమహిమ నైశ్వర్యంబు లందిరి కాక మే మల్పమతుల

తే. మధికదుర్బోధులము కుత్సితాత్మకులము, నీకృపాదృష్టిమార్గంబు నెలవు సేర
నేమితపమాచరించితి మెన్నఁగలమె, మమ్ముఁ గాచుట చిత్రంబు మంగళాత్మ.

వ. అదియునుం గాక. 672

ఆ. సర్వగతుఁడ వయ్యు సమదర్శనుఁడ వయ్యు, నొకటవిషమవృత్తినుండుదరయ
నిచ్చ లేనివారి కీవు భక్తులు గోరు, తలఁపు లిత్తు కల్పతరువుమాడ్కి. 673

వ. అని విన్నవించుచున్న ప్రహ్లాదుం జూచి పరమపురుషుం డిట్లనియె. 674

తే. వత్స ప్రహ్లాద మేలు నీవారు నీవు, సారిది మనుమనిఁ దోడ్కొనిసుతలమునకుఁ
బయనమై పొమ్ము నే గదాపాణి నగుచుఁ, జేరి రక్షింప దురితంబు సెందదచట.

వ. అని యిట్లు నియమించినం బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి వలగొని కరకమలపుటఘటితనిటలతటుండై వీడ్కొని బలిం దోడ్కొని సకలాసురయూథంబునుం దాను నొక్కమహాబిలద్వారంబు సొచ్చి ప్రహ్లాదుండు సుతలలోకంబునకుం జనియె నంత బ్రహ్మవాదు లయినయాజకులసభామధ్యంబునం గూర్చున్న శుక్రునిం జూచి నారాయణుం డిట్లనియె. 676

ఆ. ఏమి గొఱఁతపడియె నీబలిజన్నంబు, విస్తరింపు కడమ విప్రవర్య
విషమ మగునకర్మవిసరంబు బ్రాహ్మణ, జనులు నూఁదిసంత సమతఁ బొందు. 677

వ. అనిన శుక్రుం డిట్లనియె.

సీ. అఖిలకర్మంబుల కధినాథుఁడవు నీవ యజ్ఞేశుఁడవు నీవ యజ్ఞపురుష
ప్రత్యక్షమున నీవు పరితుష్టి నొందినఁ గడ మేల కల్గు నేకర్మములకు
ధనదేశకాలార్హతంత్రమంత్రంబులఁ గొఱఁతలు నిన్నుఁ జేర్కొనిన మాను
నయినఁ గావింతు నీయానతి భవదాజ్ఞ మెలఁగుట జనులకు మేలు గాదె

తే. యింతకంటెను శుభము వాకెచటఁ గలుగు, ననుచు హరిపంపు శిరమునఁ నావహించి
కావ్యుఁ డసురేంద్రుజన్నంబు కడమ దీర్చె, మునులు విప్రులు సాహాయ్యమునఁ జరింప.

వ. ఇవ్విధంబున వామనుండయి హరి బలి నడిగి మహిం బరిగ్రహించి తనకు నగ్రజుం
డగు నమరేంద్రునకుం ద్రిదివంబు సదయుండయి యొసంగె నత్తఱి దక్షభృగు
ప్రముఖప్రజాపతులును భవుండును గుమారుండును దేవర్షిపితృగణంబులును
రాజులును దానును గూడికొని చతురాననుండు గశ్యపునకు నదితికి సంతో
షంబుగా లోకంబులకు లోకపాలురకు వామనుండు వల్లభుండని నియమించి
యంత ధర్మంబునకు యశంబునకు లక్ష్మికి శుభంబులకు దేవతలకు వేదంబు
లకు స్వర్గాపవర్గంబులకు నుపేంద్రుండు ప్రధానుం డని సంకల్పించె నాసమ
యంబున. 679

క. కమలజుఁడు లోకపాలురు, నమరేంద్రునిఁ గూడి దేవయానంబున స
య్యమరావతికిని వామను, నమరంగొనిపోయి రంత నటమీఁద నృపా. 680

ఆ. బల్లిదంపుఁదోడు ప్రాపున నింద్రుని, కింద్రపదము సేరు టెట్లు గలిగెఁ
దనకు నాథుఁ డైనతమ్ముఁడు గలిగినఁ, గోర్కు లన్ని కేల కొఱఁత నొందు.

క. పాలసుగఁడు మే లడుగం, జాలఁడు భిక్షించి యన్న కిచ్చెఁ ద్రిజగముల్
వేలుపులతల్లికడుపటి, చూలుం బోలంగఁ గలరె సొలయనితమ్ముల్. 682

ఆ. కడుపు బదరఁ గాఁగఁ గొడుకులఁ గనుకంటెఁ, దల్లి కొకఁడె చాలు బల్లిదుండు
త్రిదశగణముఁ గన్నయదితి గానుపు దీఱెఁ, జిన్ని మేటివడుగుఁ గన్నయట్లు.

వ. ఇట్లు దేవేంద్రుండు వామనభుజపాలితం బగు త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబు మరల
నంగీకరించె నప్పుడు బ్రహ్మయు శర్వుండును గుమారుండును భృగుప్రముఖు
లయినమునులును బితృదేవతలును దక్షాదిప్రజాపతులును సిద్ధులును వైమాని
కులును మఱియుం దక్కినవారలును బరమాద్భుతం బైన విష్ణునిమహాకర్మం
బులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచుఁ బ్రశంసించుచు నాడుచుం బాడుచుఁ దమతమ
నివాసంబులకుం జని రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 684

తే. మనుజనాథ త్రివిక్రమమహిమ కొలఁది, యెఱుఁగఁ దర్కింప లెక్కింప నెవ్వఁ డోపుఁ
గుంభినీరేణుకణములు గుఱుతు వెట్టు, వాఁడు నేరఁడు దక్కినవారివశమె.

క. అద్భుతవర్తనుఁ డగుహరి, సద్భావిత మైనవిమలచరితము వినువాఁ
డుద్భటవిక్రముఁ డై తుది, నుద్భాసితలీలఁ బొందు నుత్తమగతులన్. 686

తే. తగిలి మానుషపైతృక దైవకర్మ, వేళలందుఁ ద్రివిక్రమవిక్రమంబు
లెక్కడెక్కడఁ గీర్తింతు రెవ్వ రేని, బొందుదురు నిత్యసౌఖ్యంబు భూవరేంద్ర.

మత్స్యావతారకథాప్రారంభము.

వ. అని యిట్లు శుకుండు రాజునకు వామనావతారచరితంబు సెప్పె నని సూతుండు మునులకుం జెప్పిన విని వార లతని కిట్లనిరి. 688

సీ. విమలాత్మ వినమాకు వేడ్కయయ్యెడు మున్ను హరిమత్స్య మైనవృత్తాంత మెల్లఁ
గర్మబద్ధునిభంగి ఘనుఁ డీశ్వరుఁడు లోకనిందితం బై తమోనిలయ మైన
మీనరూపము నేల మే లని ధరియించె నెక్కడ వర్తించె నేమి సేసె
నాద్య మై వెలయునయ్యవతారమునకు నెయ్యది కారణంబు గార్యాంశమెట్లు

ఆ. నీవు దగుదు మాకు నిఖిలంబు నెఱిఁగింపఁ, దెలియఁ జెప్ప వలయు దేవదేవు
చరిత మఖిలలోకసౌభాగ్యకరణంబు, గాదె విస్తరింపు క్రమముతోడ. 689

వ. అని మునిజనంబులు సూతు నడిగిన నతం డిట్లనియె మీర లడిగినయీయర్థంబుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డడిగిన భగవంతుం డగుబాదరాయణి యిట్లనియె. 690

సీ. విభుఁ డీశ్వరుఁడు వేదవిప్రగోసురసాధు ధర్మార్థములఁ గావఁ దనువుఁ దాల్చి
గాలిచందంబున ఘనరూపములయందుఁ దనురూపములయందుఁ దగిలియుండు
నెక్కువదక్కువ లెన్నఁడు నొందక నిర్గుణత్వంబున నెఱయుఘనుఁడు
గురుతయుఁ గొఱఁతయు గుణసంగతి వహించు మనుజేశ చోద్య మే మత్స్య మగుట

తే. వినుము పోయినకల్పాంతవేళఁ దొల్లి, ద్రవిళదేశపురాజు సత్యవ్రతుండు
నీరు ద్రావుచు హరిఁ గూర్చి నిష్ఠతోడఁ, దపముఁ గావించె నొకయేటితటమునందు.

వ. మఱియు నొక్కనాఁ డమ్మేదినీకాంతుండు కృతమాలిక యనునేటిపొంత హరిసమర్పణంబుగా జలతర్పణంబు సేయుచున్నసమయంబున నారాజుదోసిట నొక్కమీనుపిల్ల దవిలి వచ్చిన నులికిపడి మరలం దరంగిణీజలంబునందు శకులశాబకంబు విడిచె నట్లు విడివడి నీటిలోనుండి జలచరపోతంబు భూతలేశ్వరున కిట్లనియె.

మత్తకోకిలము. పాటు వచ్చినజ్ఞాతిఘాతులు పాపజాతిఝషంబు లీ
యేటఁ గొండొకమీనుపిల్లల నేఱి పట్టి వధింప న
చ్చోట నుండక నీదుదోసిలి సొచ్చి వచ్చిననన్ను న
ట్టేటఁ ద్రోవఁగఁ బాడియే కృప యింత లేక దయానిధీ. 693

ఆ. వలలు దారు నింక వచ్చి జాలరివేఁట, కాఱు నేఱు గలఁచి కార వెట్టి
మిడిసి పోవ నీక మెడఁ బట్టుకొని యెద, రప్పు డెందుఁ జొత్తు ననఘచరిత.

క. భక్షించు నొండెఁ ఝషములు, శిక్షింతురు ధూర్తులొండెఁ జెడ కుండ నను

రక్షింపు దీనవత్సల, ప్రక్షీణులఁ గాచుకంటె భాగ్యము గలదే. 695

వ. అనిన విని కరుణాకరుం డగునవ్విభుండు మెల్లన యయ్యంభశ్చరడింభకంబును గమండలు జలంబునం బెట్టి తననెలవునకుం గొనిపోయె నదియు నొక్కరాత్రంబునం గుండిక నిండి తనకు నుండ నిమ్ము సాలక రాజన్యున కిట్లనియె. 696

క. ఉండ నిది గొంచె మెంతయు, నొండొకటిం దెమ్ము భూవరోత్తమ యనుడున్
గండకముఁ దెచ్చి విడిచెను, మండలపతి సలిలకలశమధ్యమునందున్. 697

వ. అదియును ముహూర్తమాత్రంబునకు మూఁడుచేతులనిడుపై యాభాజనంబు నిండి పట్టుసాలక వేఱొండు దెమ్మనవుడు నారాచపట్టి కమణాగుణంబునకు నాట పట్టు గావున గండకంబు నొండొక్కచిఱుతమడుఁగున నునిచె నదియు నాసరోవరజలంబునకు నగ్గలం బై తనకు సంచరింప నది గొంచెం బని పలికినం బుడమిఱేఁడు మంచివాఁ డగుటం జేసి యాకంచరంబు నుచితజలాస్పదం బైన హ్రదంబునందు నిడియె నదియు నాసలిలాశయంబునకును నధికం బై పెరుఁగ నిమ్ము సాల దని చెప్పికొనిన నప్పుణ్యుం డొప్పెడినడవడిం దప్పనివాఁ డైనకతంబున నమ్మహామీనంబును మహార్ణవంబున విడిచె నదియును మకరాకరంబునం బడి రాజున కిట్లనుఁ బెనుమొసళ్ళు ముసరికొని కసిముసంగి మ్రింగెడి నింతకాలంబు నడపి కడపట దిగవిడువకు వెడలఁ దిగువు మని మెలంగింపం దెలిసి యన్నిటి తిరుగుడు ప్రోడకుం బుడమిఱేఁ డిట్లనియె. 698

సీ. ఒకదినంబున శతయోజనమాత్రము విస్తరించెదు నీవు వినము చూడ
మిటువంటిఝషముల నెన్నఁడు నెఱుఁగము మీనజాతుల కిట్టిమేను గలదె
యేమిటి కెవ్వఁడ వీలీలఁ ద్రిప్పెదు కరుణ నాపన్నులఁ గావ వేడి
యంభశ్చరం బైనహరివి నే నెఱిఁగితి నవ్యయ నారాయణాభిధాన

తే. జననసంస్థితిసంహారచతురచిత్త, దీనులకు భక్తులకు మాకు దిక్కు నీవ
నీదులీలావతారముల్ నిఖిలభూత, భూతిహేతువుల్ మ్రొక్కెదఁ బురుషవర్య.

క. ఇతరులము గాము చిత్సాం, గతులము మాపాల నీవు గలిగితి భక్త
స్థితుఁడ వగునిన్ను నెప్పుడు, నతి సేసినవాని కేల నాశము గలుగున్. 700

క. శ్రీలలనాకుచవేదికఁ, గేళీపరతంత్రబుద్ధిఁ గ్రీడించుసుఖా
లోలుఁడవు దామసాకృతి, నేలా మత్స్యంబ వైతి వెఱిఁగింపు హరీ.

వ. అని పలుకుసత్యవ్రతమహారాజునకు నయ్యుగాంతకడపటఁ బ్రళయవేళాసముద్రంబున నేకాంతజనప్రీతుం డయి విహరింప నిచ్ఛించి మీనరూపధరుం డైన హరి యిట్లనియె. 702

సీ. ఇట మీఁద నీరాత్రి కేడవదినమునఁ బద్మగర్భున కొక్కపగలు నిండు
భూర్భువాదికజగంబులు మూఁడు విలయాబ్ధిలోన మునుంగు నాలోనఁ బెద్ద
నావ సేరఁగ వచ్చు నాపంపుపెంపున దానిపై నోషధితతులు బీజ

రాసులు నిడి పయోరాశిలో విహరింపఁ గలవు సప్తర్షులుఁ గలిసి తిరుగ
ఆ. మ్రోలఁ గాన రాక ముంచు పెంజీఁకటి, మిడుకుచుండు మునుల మేనివెలుఁగు
దోలఁకుచుండు జలధి దోధూయమాన మై నావ దేలు చూడు నరవరేణ్య.
వ. మఱియు నన్నావ మున్నీటికెరళ్లకు లోను గాకుండ నిరుగెలంకుల వెనుక ముం
దట నేమఱ కుండఁ బెన్నెఱు లగునాగఱులన్ జడియుచుఁ బొడువ వచ్చినబ
లుగ్రాహంబుల నొడియుచు సంచరించెద నొక్క పెనుఁబాము చేరువ నాయ
నుమతిం బొడనూపెదు దానం జేసి సుడిగాడ్పులకతంబున నావ వడిం దిరుగం
బడకుండ నాకొమ్ముతుదిం బదిలముచేసి నీకును మునులకును నలజడి పెంద కుం
డ మున్నీట నిప్పాటం దమ్మిచూలిరేయి వేగునంతకు మెలంగెద నది కారణంబు
గా జలచరరూపంబుఁ గయికొంటి మఱియునుం బ్రయోజనంబు గలదు నామ
హిమ పరబ్రహ్మం బని తెలియుదువు నిన్ను ననుగ్రహింతు నని సత్యవ్రతుండు
నూడ హరి దిరోహితుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 704
ఆ. మత్స్యరూపి యైనమాధవునడుగులు, దలఁచికొనుచు రాచతపసి యొక్క
దర్భశయ్యఁ దూర్పు దలగడగాఁ బండి, కాచి యుండె నాఁటికాలమునకు. 705
వ. అంతఁ గల్పాంతంబు డాసిన.
క. ఉల్లసితమేఘపంక్తులు, జల్లించి మహోగ్రవృష్టి జడిగొని కురియన్
వెల్లి విరిసి జలరాసులు, సెల్లెలికట్టలను దాఁటి సీమల ముంచెన్. 707
వ. తదనంతరంబ. 708
తే. మున్ను పోయినకల్పాంతమున నరేంద్ర, బ్రాహ్మ మనఁగ నైమిత్తికప్రళయవేళ
నింగిపై నిట్టతొలఁకుమున్నీటిలోనఁ, గూలె భూతాళి జగములకొలఁదు లెడలి.
వ. అంత నమ్మహారాత్రియందు. 710
మ. నెఱి నెల్లప్పుడు నిల్చి ప్రాణిచయమున్ నిర్మించి నిర్మించి పీ
ఱియన్ నీల్గుచు నావ్రలించుచు నజుం డేసృష్టియున్ మాని మే
నొఱగన్ ఱెప్పలు మూసి కేల్ దలగడై యుండంగ నిద్రించుచున్
గుఱువెట్టం దొడఁగెం గలల్ గనుచు నిర్ఘోషించుచున్ భూవరా. 711
ఆ. అలసి సొలసి నిదుర నందినపరమేష్ఠి, ముఖమునందు వెడలె మొదలిశ్రుతులు
నపహరించెనొకహయగ్రీవుఁడనుదైత్య, భటుఁడుదొంగఁదొడర బహులవశమె.
క. చదువులు దనచేపడినం, జదువుచుఁ బెన్బయల నుండ శంకించి వడిం
జదువులముదుకఁడు గూరుకఁ, జదువులతస్కరుఁడు సొచ్చె జలనిధికడుపున్.
వ. ఇట్లు వేదంబులు దొంగిలి దొంగరక్కసుండు మున్నీట మునింగిన వాని
జయింప వలసియు మ్రానుదీఁగెల విత్తనంబులపొత్తరలు పెన్నీట నాని చెడ
కుండ నునుప వలసియు నెల్లకార్యంబులకుం గావలి యగునాపురుషోత్తముం
డప్పెనురేయిచొరుదలయందు. 714

క. కుఱుగఱులు వలుఁదమీసలు, చిఱుదోఁకయుఁ బసిఁడిమొడలు సిరిగలపొడలుం
నెఱిమొగము నొక్కకొమ్మును, మిఱుచూపులుఁ గలిగి విభుఁడు మీనం బయ్యెన్.

వ. అట్లు లక్షయోజనాయతం బయినపాఠీనం బై విశ్వంభరుండు జలధి సొచ్చి.

సీ. ఒకమాటు జలజంతుయూథంబుతోఁ గూడు నొకమాటు దరులకు నుఱికివచ్చు
నొకమాటు మింటికి నుదరి యుల్లంఘించు నొకమాటు లోపల నొదిఁగి యుండు
నొకమాటువారాశినోడలుముంపఁగఁ జూచు నొకమాటు బ్రహ్మాండ కొనయఁదలఁ
నొకమాటుఝషకోటినొడిసియాహారించు నొకమాటుజలములనుమిసి వైచు [చు

తే. గఱులు సారించు మీసలు గదలుకొలుపుఁ
బొడలు మెఱయించుఁ గన్నుల పొలప మార్చు
నోడలు జళిపించుఁ దళతళ లొలయుమీన
వేషి పెన్నీట నిగమగవేషియగుచు.

వ. అంతకు మున్న సత్యవ్రతుండు మహార్ణవంబులు మహీవలయంబు ముంచునవ
సరంబున భక్తపరాధీనుం డగుహరిం దలంచుచు నుండ నారాయణప్రేరిత యై
యొక్కనావ వచ్చినం గనుంగొని. 718

మ. చని సత్యవ్రతమేదినీదయితుఁ డోజం బూని మ్రాన్దిఁ గవి
త్తనముల్ పెక్కులు నావపై నిడి హరిధ్యానంబుతో దానిపై
మునిసంఘంబులు దాను నెక్కి వెఱతో మున్నీటిపైఁ దేలుచుం
గనియెం ముందట భక్తలోకహృదలంకర్మీణముం మీనమున్. 719

వ. కని జలచరేంద్రునికొమ్మున నొక్క పెనుఁబాపత్రాట నన్నావఁ గట్టి సంత
సించి డెందంబు నివురుకొని తపస్వులుం దాను నారాచపెద్ద మీనాకారుం డగు
వేల్పుతేని ని ట్లని పొగడం దొడంగె. 720

మ. తమలోఁ బుట్టినవిద్య గప్పికొనుచుం దన్మూలసంసారవి
భ్రమము లై కొందఱు దేలుచుం గలఁగుచుం బల్వెంటలం దైవయో
గమునం దేవరమేశుఁ గొల్చి ఘను లై కైవల్యసంప్రాప్తు లై
ప్రమదం బందుదు రట్టినీవు కరుణం బాలింపు మమ్మీశ్వరా. 721

ఉ. కన్నులు గల్గువాఁడు మఱి కాననివానికిఁ ద్రోవఁ జూపఁగాఁ
జన్న తెఱంగు మూఢునకు సన్మతి దా గురుఁ డౌట సూర్యుఁడే
కన్నులు గాఁగ భూతములఁ గాంచుచు నుందురమేశ మాకు ను
ద్యన్నయమూర్తి వై గురువ వై యలసద్గతిఁ జాడఁ జూపవే. 722

క. ఇంగలముతోడిసంగతి, బంగారము వన్నె గలుగుభంగిని ద్వత్సే
వాంగీకృతులయఘంబులు, భంగంబులఁ బొందు ముక్తి ప్రాపించు హరీ. 723

క. హృదయేశ నీప్రసన్నత, పదివేలవపాలిలేశభాగముకతనం
ద్రిదశేంద్రత్వము గల దఁట, తుది నిను మెప్పింప నేది దొరకదు శ్రీశా.

క. పెఱవాఁడు గురుఁ డటంచును, గొఱ గానిపదంబు సూపఁ గుజనుం డగు నీ
నెఱిత్రోవ నడవ నేర్చిన, నఱమఱ లేనట్టిపదము నందు దయాబ్ధీ. 725

మ. చెలి వై చుట్టమ వై మనస్థితుఁడ వై చిన్మూర్తి వై యాత్మ వై
వల నై కోర్కులపంట వై విభుఁడ వై వర్తిల్లు ని న్నెల్లకే
పలువెంటం బడి లోక మక్కట వృథాబద్ధాశ మై పోయెడిన్
నిలువన్ నేర్చునె హేమరాశిఁ గనియున్ నిర్భాగ్యుఁ డంభశ్శయా. 726

ఆ. నీరరాశిలోన నిజకర్మబద్ధ మై, యుచితనిద్రఁ బొంది యున్నలోక
మే మహాత్ముచేత నెప్పటి మేల్కాంచు, నట్టినీవు గురుఁడ వగుట మాకు. 727

క. ఆలింపుము విన్నప మిదె, వేలుపుగమికాని నిన్ను వేఁడికొనియెదన్
నాలోనిచిక్కు మాన్చి, నీలోనికిఁ గొంచుఁ బొమ్ము నిఖిలాధీశా. 728

వ. అని యిట్లు సత్యవ్రతుండు పలికిన సంతసించి మత్స్యరూపంబున మహాసముద్రం
బున విహరించుచు హరి పురాణపురుషుం డగుటం జేసి సాంఖ్యయోగక్రియాసహిత
యగుపురాణసంహిత నుపదేశించె నమ్మహారాజు మునిసమేతుం డై భగవన్నిగ
దితం బై సనాతనం బగుబ్రహ్మస్వరూపంబు విని కృతార్థుం డయ్యె నతం డిమ్మహా
కల్పంబున వివస్వంతుం డనం బరఁగినసూర్యునకు శ్రాద్ధదేవుం డన జన్మించి శ్రీహరి
కృపావశంబున నేడవ మను వయ్యె నంత నవ్విధంబున పెనురేయి నిండునంతకు
సంచరించి జలచరాకారుం డగునారాయణుండు దన్నిశాంతసమయంబున. 729

మ. ఉఱ కంభోనిధి రోసి వేదములకుయ్యున్ దైన్యముం జూచి వే
గఱు లల్లార్చి ముఖంబు సాఁచి బలుపీఁకం దోఁక సారించి మే
న్మెఱయన్ దాడలు దీటి మీస లదరన్ మీనాకృతిన్ విష్ణుఁ డ
క్కఱటిం దాఁకి వధించె ముష్టిదళితగ్రావున్ హయగ్రీవునిన్. 730

వ. అంతం బ్రళయావసానసమయంబున. 731

సీ. ఎప్పుడు వేగునం చెదురుసూచుచునుండు మునులడెందంబులు ముదమునొందఁ
జెలివిఁకఁ బ్రక్కనిద్రించుభారతి లేచి యోరపయ్యెదఁ జక్కనొత్తికొనఁగ
మలిన మై పెనురేయి మ్రక్కినతేజంబు దొంటిచందంబునఁ దొంగలింప
బ్రాణులసంచితభాగధేయంబులు గన్నులకొలుకులఁ గానఁబడఁగ
తే. నవయవంబులు గదలించి యావులించి
నిదురఁ దెప్పిఱి మేల్కాంచి నీల్గి మలఁగి
యొడలు విఱుచుచుఁ గనుగవ లుసుముకొనుచు
ధాత గూర్చుండె సృష్టిసంధాత యగుచు. 732

వ. అయ్యవసరంబున. 733

ఆ. వాసవారిఁ జంపి వానిచేపడియున్న, వేదకోటిచిక్కు విచ్చి తెచ్చి
నిదుర మాని యున్ననీరజాసనునకు, నిచ్చెఁ గరుణతోడ నీశ్వరుండు. 734

క. జలరుహనాభునికొఱకై, జలతర్పణ మాచరించి సత్యవ్రతుఁ డా
జలధి బ్రదికి మను వయ్యెను, జలజాక్షునిఁ గొలువ కెందు సంపద గలదే. 735

ఆ. జనవిభుండ దపసి సత్యవ్రతుండును, మత్స్యరూపి యైన మాధవుండు
సంచరించినట్టిసదమలాఖ్యానంబు, విననవాఁడు బంధవిరహితుండు. 736

క. హరిజలచరావతారముఁ, బరువడిఁ బ్రతిదినముఁ జదువఁ బరమపదంబున్
నరుఁ డొందు వానికోర్కులు, ధరణీశ్వర సిద్ధిఁ బొందుఁ దథ్యము సుమ్మీ. 737

మ. ప్రళయాంభోనిధిలోన మేన్మఱచి నిద్రం జెందువాణీశుమో
ములవేదంబులు గొన్నదైత్యుని మృతిం బొందించి సత్యవ్రతుం
డలరన్ బ్రహ్మము మాటలం దెలిపి సర్వాధారుఁ డై మీన మై
జలధిం గ్రుంకుచుఁ దేలుచున్ మెలఁగురాజన్మూర్తికిన్ మ్రొక్కెదన్. 738

వ. అని చెప్పి. 739

క. రాజేంద్ర దైత్యదానవ, రాజమహాగహనదహన రాజస్తుత్యా
రాజావతంస మానిత, రాజధరార్చితగుణాఢ్య రాఘవరామా. 740

మాలిని. దివిజరిపువిదారీ దేవలోకోపకారీ
భువనభరనివారీ పుణ్యరక్షానుసారీ
ప్రవిమలశుభమూర్తీ బంధుపోషప్రవర్తీ
ధవళబహుళకీర్తీ ధర్మనిత్యానువర్తీ. 741

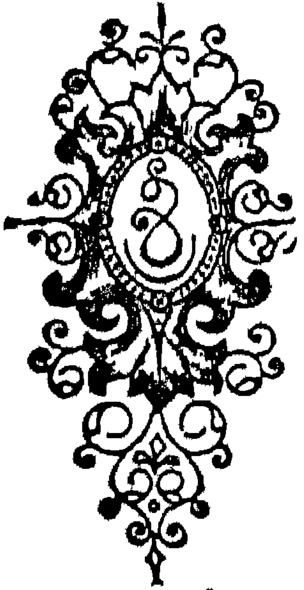
గద్యము. ఇది శ్రీ పరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతపురాణం బను మహాప్రబంధంబునందు స్వాయంభువ స్వారోచి షోత్తమ తామసమనువులచరిత్రంబును గరిమకరంబులయుద్ధంబును గజేంద్రరక్షణంబును రైవతచాక్షుషమనువులవర్తనంబును సముద్రమథనంబును కూర్మావతారంబును గరళభక్షణంబును నమృతాదిసంభవంబును దేవాసురకలహంబును హరి కపటకామినీరూపంబున నసురుల వంచించి దేవతల కమృతంబు వోయుటయు రాక్షసవధంబును హరిహరసల్లాపంబును హరికపటకామినీరూపవిభ్రమంబును వైవస్వత సూర్యసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణి భద్రసావర్ణి దేవసావర్ణీంద్రసావర్ణి మనువులవృత్తాంతంబును బలియుద్ధయాత్రయును స్వర్గవర్ణనంబును దేవపలాయనంబును వామనావతారంబును శుక్రబలిసంవాదంబును త్రివిక్రమవిస్ఫురణంబును రాక్షసులసుతలగమనంబును సత్యవ్రతోపాఖ్యానంబును మీనావతారంబును ననుకథలు గలయష్టమస్కంధము. 742

శ్రీరస్తు.
శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

నవమస్కంధము.

రాజిత మునిపూజిత
వారిధిగర్వాతిరేకవారణబాణా
సూరిత్రాణ మహోజ్జ్వల
సారయశస్సాంద్ర రామచంద్ర నరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీ
సమేతుం డయినసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డయిన పరీక్షిన్నరేం
ద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

సీ. మనువులనడవళ్లు మర్యాదలును వింటి మన్వంతరంబుల మాధవుండు
దిరిగినజాడలు దెలిసె సత్యవ్రతుఁ డనురాజు ద్రవిళదేశాధిపుండు
పోయినకల్పాంతమున విష్ణు సేవించి విజ్ఞానమునఁ బొంది వెలుఁగుతేని
కతఁడు వైవస్వతుం డై పుట్టి మను వయ్యె నతనికి నిక్ష్వాకుఁ డాది గాఁగఁ
తే. బదురు గొడుకులు గల రందు పరఁగ వారి, వంశ మేరీతి వర్తించె వారిలోనఁ
జనినవారిని జనువారిఁ జనెడువారిఁ, జెప్పవే వ్యాసనందన చిత్తగించి. 3

క. చెవులార నేఁడు వినియెద, రవివంశమునందుఁ గలుగురాజులకీర్తుల్
వివరింపు వరుసతోడను, భువిఁ బుణ్యులకీర్తి వినినఁ బుణ్యము గాదే. 4

వ. అనినం బరాశరమునిమనుమం డిట్లనియె. 5

ఆ. వినుము మనువుకులము వేయునూఱేండ్లును, బరఁగ విస్తరించి పలుక రాదు
నాకుఁ దోఁచినంత నరనాథ వేగంబ, యెఱుకపడఁగఁ బ్రీతి నేర్పరింతు. 6

క. ఎక్కువదక్కువపొడవుల, కెక్కటిమొద లయినపురుషుఁ డింతయుఁ జెడఁ దా
నొక్కఁడుఁ గల్పాంతంబున, నక్కజ మై నిల్చి విశ్వయుఁ డై యుండున్. 7

సీ. భూమీశ యమ్మహాపురుషునినాభిమధ్యమున బంగారుఁగెందమ్మి మొలచె
నాతమ్మిపూవులో నటమీఁదఁ దనయంత నాలుగుమోములనలువ పుట్టె

నా బ్రహ్మమానసమున నట మరీచి జనించెఁ గశ్యపుం డతనికిఁ గలిగె సూతి
నా కశ్యపునకు దక్షాత్మజ యదితికిఁ గొడుకుఁ డై చీఁకటిగొంగ పొడమె
తే. జలజబంధుని పెండ్లాము సంజ్ఞయందు
శ్రాద్ధదేవుం డను మనువు సంజాతుఁ డయ్యె
మనువునకు శ్రద్ధ యను సతిమగువయందుఁ
బదుగు గొడుకులు గలిగిరి భద్రయశులు. 8
వ. వార లిక్ష్వాకుండును నృగుండును శర్యాతియు దిష్టుండును ధృష్టుండును గరూశకుండును నరిష్యంతుండును బృషధ్రుండును నభగుండును గవియు నన నెగడి రట మున్ను మనువు గొడుకులు లేనివాఁ డై మిత్రావరుణుల నుద్దేశించి.
సీ. మనువు బిడ్డలు పుట్ట మఖ మాచరించుచో నతని భార్యయు హోత నాశ్రయించి
కూఁతురు పుట్ట నాకుం జేయు మని పల్కె నవిధఁ గ్రియఁ బయోవ్రతము సలిపె
నా సతి చెప్పిన ట్లధ్వర్యుఁడును హోత నగుఁ గాక వేల్వ మనువుఁ బలికి
హవి నందుకొని కూఁతు రయ్యెడు మని వషట్కారంబు చెప్పుచుఁ గదిసి వేల్వ
తే. హోత పెడచేత నిల యనునువిద పుట్టె
దానిఁ బొడగని మనువు సంతాపమంది
కొడుకు మేల్ గాక యేటికిఁ గూఁతు రకట
చెప్పవే యని పోయె వసిష్ఠుకడకు.
వ. చని యి ట్లనియె. 11
క. అయ్యా కొడుకులకొఱకై, యియ్యాగము మీయనుజ్ఞఁ జేయం గా
నియ్యాఁడు దేల పుట్టెను, మీయంతటివారి కొఱఁత యేనియుఁ గలదే. 12
వ. అదియునుం గాక మీరు బ్రహ్మవాదులరు మంత్రవాదులరు శాపంబు లాదకుండఁ జేయించువా రిది యేమి యనవుడు మాతాత వసిష్ఠుండు హోతృవ్యభిచారం బెఱింగి మనువున కిట్లనియె. 13
తే. అధిప సంకల్పవైషమ్య మగుటఁ జేసి, హోతకల్లతనంబున నువిద గలిగె
నైనఁ గలిగింతు నీకుఁ బ్రియాత్మజుని, నీవు మెచ్చంగఁ జూడు నా నేర్పుబలిమి.
వ. అని పలికి భగవంతుం డగు వసిష్ఠుండు కీర్తితవ్రతుండు గావున మనువుకూఁతు మగతనంబుకొఱకు నేకచిత్తంబున నాదిపురుషుం డగు హరిం బొగడిన నప్పరమేశ్వరుండు మెచ్చి తపసికోరినవరం బిచ్చె నది నిమిత్తంబుగా నిలాకన్యక సుద్యుమ్నుం డను కుమారుం డయి రాజ్యంబు సేయుచు. 15
సీ. పొద్దు వోకకు నాఁడు వోయి పేరడవుల వెంట వేఁటాడుచు వేడ్కతోడఁ
గొందఱుమంత్రులు గూడ రా సైంధవం బయిన గుఱ్ఱము నెక్కి యందమైన
బలువిల్లుఁ గ్రొవ్వాఁడి బాణంబులును దాల్చి పెనుమెకంబుల వెంట బిఱుసుతోడ
నుత్తరదిశకు మహోగ్రుఁ డై చని చని మేరువుపొంతఁ గుమారవనము

తే. జేరి నందు మహేశుండు శివయు నెపుడు
రతి సలుపు చుందు రందుఁ జొరంగఁ బోవ
నాఁడు దయ్యెను రాజు రాజానుచరులుఁ
బడఁతు లైరి తదశ్వంబు బడబ యయ్యె.

వ. ఇట్లు మగతనంబు సెడి మగువ లై యొండొరుల మొగంబులు సూచి మఱుఁగు చుండి రనిన విని శుకునకు రా జి ట్లనియె. 17

ఆ. రాజుఁ దోడివారు రమణు లై రంటివి, కాంత లగుట యేమికారణమున
నిట్టిదేశ మెఱుఁగ మెన్నఁడు నాకథల్, వేడ్క దీర నాకు విస్తరింపు.

వ. అదియునుం గాక. 19

ఆ. మగువతనము మాని మగవాఁడు గా వచ్చుఁ, గాక పేరుఁ బెంపు గాసి గాఁగ
మగతనంబు మాని మగువ గా వచ్చునె, మానవంతుఁ డైనమానవునకు. 20

వ. అని యడిగిన నర్జునపౌత్రునకు వ్యాసపుత్త్రుం డి ట్లనియె.

సీ. పురవైరి కొకనాఁడు పొడసూపువేడుకఁ దద్దయు దిక్కులతమము లెల్లఁ
దమతమవెలుఁగులు దగిలి గొందలు సొరఁ గొందఱు మౌనులు గోరి రాఁగఁ
బ్రాణేశుతొడలపై భాసిల్లునంబిక వారలఁ జూచి మై వలువ లేమి
సిగ్గు పుట్టిన లేచి చీరఁ గట్టినఁ జూచి దేవియు దేవుఁడు దీర్ఘలీల

తే. నొంటి దమలోనఁ గ్రీడించు చున్నవారు
మనకు సమయంబు గా దని మరలి మునులు
నరుఁడు నారాయణుండు ననారతంబు
మెలఁగుచోటికి నడచిరి మేదినీశ. 22

వ. అది కారణంబుగా భగవంతుం డగుశివుండు దనప్రియురాలివేడుకకొఱకు ని ట్లని వక్కాణించె. 23

క. ఈనెల వెవ్వఁడు సొచ్చిన, మానిని యగు ననినతొంటిమాటకతమునన్
మానవుఁడు మగువపోఁడిమి, మానక పేరడవులందు మఱియుం దిరిగెన్. 24

వ. ఇట్లు చెలికత్తియలమొత్తంబులుం దానును నారాచపుఁబోఁడి వాఁడిచూపుల నాఁడుపోఁడిమి నెఱపుచు దైవయోగంబున సోమసుతుండును భగవంతుండును నగుబుధునియాశ్రమంబు సేరి మెలఁగు చున్నయెడ. 25

ఆ. రాజుకొడుకుఁ జూచె రాజీవదళనేత్ర, రాజవదనఁ జూచె రాజుపట్టి
దొంగకాముఁ డంత దొందడిఁ జిగురాకు, వాలు వెఱికి యుఱికి వారి మొత్తె.

వ. ఇట్లలరువిల్తుని నెఱబిరుసుచిగురుటడిదంబు మొనకు నోహటించి వార లిరువురుం బైపడి వేడుకలకుం జొచ్చిన వారలకుం బురూరవుం డనుకుమారుండు పుట్టె నివ్విధంబున. 27

ఆ. మనుసుతుండు ఘనుఁడు మగనాలితనమునఁ, గొడుకుఁ గాంచి విసివి కుంది కుంది

చింతఁ బొంది గురు వసిష్ఠుని భావించె, నతఁ డతలఁపులోన యతఁడు వచ్చె.

వ. వచ్చి సుద్యుమ్నుండు మగవాఁ డగుకొఱకు నమ్మునిపుంగవుండు శంకరు నారాధింప నీశ్వరుండును దపసిప్రయాసంబునకు సంతసిల్లి యిట్లనియె. 29

మ. తనము న్నాడినమాటయుం నిజముగాఁ దన్మౌనికిం బ్రీతిగా మనుజుండుం నెల యో నెలం బురుషుఁడై మాసాంతరం బైనఁ గా మిని యై యీగతి వీడు పాటమర భూమిం దాన రక్షించుఁ బో మ్మనినం వచ్చె వసిష్ఠుఁ డామనుసుతుం డారీతి రాజ్యస్థుఁడై. 30

ఆ. మగువ యగుచు మరల మగవాఁ డగుచును, భూతధాత్రి యేలె నాఁడు శీలి బ్రజలు సంతసింప బాహుబలముతోడ, గురుని కరుణఁ జేసి కుశలయశుఁడు. 31

వ. అతనికి నుత్కలుండును గయుండును విమలుండును ననుకొడుకులు మువ్వురు గలిగి ధర్మపరులై యుత్తరాపథంబునకు రాజు లయిరి సుద్యుమ్నుండు ముదుసలి యై ప్రతిష్ఠానపురంబు విడిచి పురూరవునకు భూమి యిచ్చి వనంబునకుం జనియె నివ్విధంబున. 32

సీ. కొడుకు సుద్యుమ్నుండు గోరరాఁ బుత్రుల కేఁగ నందుచు మనువు వైవస్వతుండు దనకు బిడ్డలు గల్గఁ దప మాచరించెను హరిఁ గూర్చి నూఱేండ్లు యమునలోన హరి యంత నిక్ష్వాకుఁ డాదిగాఁ బదుగురు పుత్రుల నిచ్చెను బొసఁగ వారి యందుఁ బృషధ్రాఖ్యుఁ డనువాఁడు గురునాజ్ఞ విమలధర్మంబులు వెలయఁ బూని

తే. పసులకదుపులఁ గాచుచు బలుమొగిళ్లు, వచ్చినను రేయి జోరున వాన గురియ మందవిడియించి చుట్టు నేమఱక యుండె, నడవిమెకములు సొరకుండ సరసికొనుచు.

వ. అంత. 34

క. ప్రబ్బికొనిన పెంజీఁకటి, నిబ్బరముగ నడికి నడికి నింగికి వడితోఁ గొబ్బున నెగసి తటాలున బెబ్బులి మందావుఁ బట్టెఁ బెలుకుఱి యాఁవన్.

క. ఉల్లములు గలఁగి మొదవుల, వెల్లువ లన్నియును లేచి విచ్చలవిడితోఁ జెల్లాచెదరై పాఱెను, బెల్లుగ నంబే యటంచు బెబ్బులిగాలిన్. 36

వ. అయ్యవసరంబున. 37

శా. ఆపెంజీఁకటి మోఁప్రిల గాన కడిదం బాకించి శార్దూల మం చావుల్లావుశిరంబుఁ ద్రుంచి తెగదో యంచుం బులిన్ వాఁడియున్ వాపోవం దెగ వ్రేసి భూవరుఁడు ద్రోవన్ ఖడ్గరక్తంబు చేఁ బై పై గీయుచుఁ జేరి చూచెఁ దల ద్రెవ్వంబడ్డయద్ధేనువున్. 38

వ. చూచి దుఃఖితుండై యున్న పృషధ్రునిం గని కులగురుం డగువసిష్ఠుండు కోపించి నీవు రాజత్వంబునకుం బాసి యీయపరాధంబున శూద్రుండవు గమ్మని శపియించె నతండును గృతాంజలి యై తనకులాచార్యునివలన మరలం గై కోలు వడసి యతనియనుమతంబున. 39

సీ. అఖిలాత్ముఁ డగు చున్నహరియందుఁ బరునందు భక్తితోఁ జాలఁ దత్పరత మెఱసి
యూర్ధ్వరేతస్కుఁడై యున్నప్రాణులకెల్ల నాప్తుఁడై సర్వేంద్రియములు గెల్చి
సంగంబునకుఁ బాసి శాంతుండు నపరిగ్రహుండు నై కోరక యుండి తనకు
వచ్చినయదియ జీవనము గావించుచుఁ దనుఁ దాన నిలుపుచు ధన్యబుద్ధి
తే. జడుని తెఱఁగున నంధునిచందమునను
విజెటిభంగిని మహి నెల్లఁ జెల్లఁ దిరిగి
యడవులకు నేఁగి కార్చిచ్చునందుఁ జొచ్చి
చిక్కి నియతుఁడై బ్రహ్మంబుఁ జెందె నతఁడు. 40
క. కవి యనుకడపటికొమరుఁడు, భవనము రాజ్యంబు విడిచి బంధులతో నేఁ
గి వనమునఁ బరమపురుషునిఁ, బ్రవిమలమతిఁ దలఁచి తలఁచి పరముం బొందెన్.
వ. మఱియుఁ గరూశుం డనుమానవునివలనం గొందఱు కారూశులు క్షత్త్రియులుగ
లిగి ధర్మంబుతోడిప్రియంబున బ్రహ్మణ్యులై యుత్తరాపథంబునకు రక్షకులైరి
ధృష్టునివలన బధార్ష్టం జనువంశంబు గలిగి భూతలంబున బ్రహ్మభూయంబు నొంది
నెగడె నృగునివంశంబున సుమతి పుట్టె నతనికి భూతజ్యోతి పుట్టె నతనికి వసువు
జనించె వసువునకుం బ్రతీతుండు గలిగెఁ బ్రతీతునికి నోఘవంతుండు జనించె నతని
కూఁతు నోఘవతి యనుకన్యకను సుదర్శనుండు వివాహం బయ్యె నరిష్యంతుం
డనుమనుపుత్రునికిఁ జిత్రసేనుం డావిభునకు దక్షుం డాపుణ్యునకు మీఢ్వాంసుం
డాసుజనునికి శర్వుం డమ్మహాత్మునికి నింద్రసేనుం డారాజునకు వీతిహోత్రుం డా
సుమతికి సత్యశ్రవుం డాఘనునికి నురుశ్రవుం డావీరునకు దేవదత్తుం డాపండితు
నకు నగ్నివేశుండు సుతు లయి జనియించి రయ్యగ్నివేశుండు గానీనుం డన నెగడి
జాతకర్ణుం డనుమహర్షి యై వెలసె నతనివలన నాగ్నివేశ్యాయనం బను బ్రహ్మకు
లంబు గలిగె నివ్విధంబున. 42
క. తెలుపఁబడె నరిష్యంతుని, కులమెల్లను నీకు దిష్టకులముం దెలియం
దెలిపెద రాజేంద్రోత్తమ, తెలియుము సర్వంబు నీకుఁ దేటపడంగన్. 43
వ. దిష్టునికొడుకు నాభాగుం డనువాఁడు కర్మవశంబున వైశ్యత్వంబు నొందె
నానాభాగునికి హాలంధనుండు కలిగె నతనికి వత్సప్రీతియు వత్సప్రీతికిఁ బ్రాంశువు
నతనికిఁ బ్రమతియుఁ బ్రమతికి ఖనిత్రుండు ఖనిత్రునికిఁ జాక్షుషుండు నతనికి వి
వింశతియు వివింశతికి రంభుండు రంభునికి ధార్మికుండై నఖనినేత్రుండు నతనికిఁ
గరంధనుండునుఁ గరంధనున కవిక్షిత్తు నాయవిక్షిత్తునకు మరుత్తుండు జనియించి
రామరుత్తుండు చక్రవర్తి యయ్యె నతనిచరిత్రంబు వినుము. 44
సీ. అంగిరస్సుతుఁడు మహాయోగి సంవర్తుఁ డతనియాగమునకు యాజకుండు
దిరిగి యుండెడివారు మరుదాఖ్యగణము లొప్పారువిశ్వేదేవు లచటిసభ్యు
లధికదక్షిణల బ్రాహ్మణకోటిఁ దనిపెను సోమపానంబున సురవరుండు

మది నుబ్బి బంగారుమయము గావించెను యాగవస్తువు లెల్ల నధికనియతి
తే. నామరుత్తుఁడు సేసినయట్టిభంగి, ధీరభావంబుఁ జాగంబుఁ దెంపుఁ గలిగి
మఖముసేసినవారిని మఱియు నెఱుఁగ, మెల్లలోకములందు నరేంద్రముఖ్య.
వ. ఆమరుత్తునకు దముండును దమునకు రాజవర్ధనుండును రాజవర్ధనునకు సుధృతియు సుధృతికి సౌధృతేయుండును సౌధృతేయునకుఁ గేవలుండును గేవలునకు బంధుమంతుండును నతనికి వేదవంతుండును వేదవంతునికి బంధుండును బంధునకుఁ దృణబిందుండును సంభవించి రంత. 46
క. అచ్చరకన్య యలంబుస, గ్రచ్చఱఁ దృణబిందుఁ జూచి కామించి తుదిం
బచ్చవిలుకానియమ్ములఁ, ముచ్చిచ్చున వెచ్చి పొందె మోహాతురయై. 47
వ. ఆదంపతులకు నిలబిల యనుకూఁతురు జన్మించె నాకొమ్మను విశ్రవసుండువొందిన నైలబిలుండనం గుబేరుండు వుట్టె మఱియు నాతృణబిందునకు విశాలుండును శూన్యబంధుండును ధూమ్రకేతుండును ననువారు మువ్వురు గొడుకులు గలిగి రందువిశాలుండు వంశవర్ధనుండై వైశాలి యనునగరంబు నిర్మించె నారాజునకు హేమచంద్రుండను రేంద్రునకు ధూమ్రాక్షుం డావుడమికేపకి సహదేవుండు డా బలిష్ఠునకుఁ గృశాశ్వుం డాతనికి సోమదత్తుండును జనించె నతండు. 48
ఆ. అమరవిభుఁడు మెచ్చ నశ్వమేధము సేసి, భూరిపుణ్యగతికిఁ బోయె నెలమి
సోమదత్తుకొడుకు సుమతికి జనమేజ, యుం డనంగఁ గొమరుఁ డుప్పతిల్లె. 49
వ. వీరలువైశాలురనం బరఁగి తృణబిందునికీర్తివహించి రాజ్యంబు సేసిరిమఱియును.
సీ. శర్యాతి యనురాజు జనియించె బ్రహ్మపరుండై నమనువుకు రూఢశోడ
నతఁ డంగిరునిసత్త్రమందు రెండవనాఁటి విహితకర్మము లెల్ల వెలయఁ జెప్పె
నతనికూఁతురు సుకన్యక యనువనజాక్షి దనతండ్రితోఁ దపోవనికి నరిగి
చ్యవనాశ్రమముఁ జేరి సఖులును దానును ఫలపుష్పములు గోయఁ బాఱితిరిగి
ఆ. యొక్కపుట్టలోన నొప్పారుజ్యోతుల, రెంటిఁ గాంచి వాఁడిముంటఁ బొడిచెఁ
గన్య ముగుద మఱచి ఖద్యోతయుగ మంచు, దైవవశముకతనఁ దమకితగుచు.
క. జ్యోతుల ముంటం బొడిచిన, వాతుల నెత్తురులు గురిసె వసుధేశభట
వ్రాతములకెల్ల నచ్చట, నాతతి మలమూత్రబంధ మయ్యె నరేంద్రా. 52
వ. వారలం జూచి రాజర్షి యగుశర్యాతి విస్మితుండై మీర లియ్యాశ్రమదూషణంబు సేయ నోపుదు రది కారణంబు గా మీకీనిరోధంబు సిద్ధించె నని పలుకునవసరంబునఁ దండ్రికి సుకన్యక యిట్లనియె. 53
తే. అయ్య యీపుట్టచేరువ నాడి యాడి, యిందులో రెండుజ్యోతుల నేను గాంచి
కంటకంబునఁ బొడువ రక్తంబు గురిసె, నేవిధంబునఁ గురిసెనో యెఱుఁగ మీవు.
వ. అనిన విని శర్యాతి భీతుండై కూఁతుం దోడ్కొని వల్మీకంబుకడకుం జని యందుఁ దపంబు సేయుచున్న చ్యవనునిం గని తననేర్పున నతనివలనఁ బ్రసన్నత వడసి

తపసిచిత్తంబు నెఱింగి తనపుత్త్రిక నిచ్చి యెట్టకేలకుఁ బ్రదికినవాఁ డై మునీ
శ్వరుని వీడ్కొని పురంబునకుం జనియె నంత. 55

ఆ. పరమకోపుఁ డయినభార్గవుఁ బతిఁ జేసి, మిగులఁ బనులయెడల మెచ్చఁదిరిగి
యతనిపర్ణశాల నాసుకన్యక యను, మగువ గొన్నియేండ్లు మనువు మనియె.

వ. అంత నొక్కనాఁ డయ్యాశ్రమంబునకు వేల్పువెజ్జు లైనయాశ్వినులిద్దఱు వచ్చిన
వారలం బూజించి తనముదిమి నూపి చ్యవనుం డి ట్లనియె మీకు మున్ను యాగ
భాగంబుల లేనిసోమపానంబు నేను గల్పించి యిచ్చెద సోమపానసమయంబునఁ
బానపాత్త్రంబు మీకు నందిచ్చెద నాముదిమి మానుపుం డని యి ట్లనియె. 57

క. నవకం బగుప్రాయంబున, జవరాండ్రఁ గరంచుమేనిచక్కఁదనంబున్
శివతరముగఁ గృప సేయుఁడు, దివిజాధిపవైద్యులార దీవింతు మిమున్. 58

వ. అనిన నశ్విదేవతలు సంతోషించి సిద్ధసరిత్తం బయినయీమడుఁగున మునుఁగు
మని పలికి. 59

సీ. ముసలితాపసుఁ బట్టి మొగినెత్తుకొని పోయిముగురు నామడుఁగున మునిఁగి లేచి
వనితాజనము నెల్ల వలపించువార లై సుందరమూర్తు లై సుభగు లగుచుఁ
గమలమాలికలతోఁ గనకకుండలములతో మంచిచీరలతోడఁ దుల్యు
లై సూర్యతేజస్కు లై యున్నవారల మువ్వురఁ బొడగాంచి ముగుదబాల
తే. యిందుఁ బెనిమిటి వీఁడని యెఱుఁగ లేక, గరిత గావున నిజనాథుఁ గానఁ గోరి
సుభగమతులార నానాథుఁ జూపుఁడనుచు, నశ్విదేవతలకపు డయ్యబల మ్రొక్కె.

వ. వార లాపతివ్రతనిజమరితనంబునకు మెచ్చి వయోరూపసంపన్నుం డయిన
చ్యవనుం జూపి దంపతుల వీడ్కొని విమానారూఢు లై వేల్పులప్రోలికిం జని రంత.

సీ. యాగంబు సేయంగ నర్థించి శర్యాతి చ్యవనమునీంద్రు నాశ్రమముకడకుఁ
గూఁతు నల్లునిఁ దోడుకొని పోవువేడుక వచ్చి పుత్త్రికకుఁ బార్శ్వంబునందు
సూర్యతేజంబున సొంపారునరుఁ గని వీఁ డెవ్వఁడో దీనివిభుఁడు గాఁడు
చెల్లరే యని పుత్త్రి సేసినప్రియములు మ్రొక్కులు నొల్లక మోమువాంచి
తే. మాఱుమాటాడ దీవింప మనసు రోసి, చ్యవనుఁ డధికుండు మునిజనసత్తముండు
భువనసన్నుతుఁ డతఁ డెందుఁ బోయె నాతఁ, డెట్లు వంచింపఁబడియె వీఁ డెవ్వఁ డబల.

మ. తగవే ధర్మమె శీలమే కులజవై దర్పించి మోదింప నా
జగదారాధ్యునిఁ బుణ్యశీలుఁ దపసిన్ సాధ్వీ మనస్సమ్మతున్
మగనిన్ మాని భుజంగుఁ బొందఁ దగునే మానంబు వాటింపఁగాఁ
దగదే దుర్గతిఁ ద్రోచితే కఠిన వై తండ్రిం బతిం గూఁతురా. 63

ఆ. పద్మనయన మగఁడు ప్రాయంపువాఁ డైనఁ, గాపువెట్టి కొంతఁ గావ నేర్చుఁ
గడఁగి ముసలితపసి గావంగ నేర్చునే, యువతి ముదుకఁ గూర్ప నొప్ప దెందు.

వ. అని పలికిన నప్పరమపతివ్రతాలలామంబు చిఱునగవు సెక్కుటద్దంబులఁ జిడిముడి

పడఁ దండ్రి కిట్లనియె. 65

క. నీయల్లుఁ డితఁడు భార్గవుఁ, డయ్యా జారుండు గాఁడు హర్షముతోడన్
నెయ్యంబు నిల్పు మంచును, దొయ్యలి సర్వంబుఁ దండ్రికిని వినిపించెన్. 66

వ. అంత శర్యాతియు నప్రమత్తుండై కూఁతుం గౌఁగిలించుకొని గారవంబున నయిదువవు గమ్మని దీవించె నంత భార్యాసహితుండై చ్యవనుండు సని తనమామకు యాగంబు సేయించి యొక్కపాత్రంబున సోమభాగంబుఁ బట్టి నిజతపోబలంబున నశ్వినీదేవతల కిచ్చినం జూచి. 67

క. కోపముతోడను వాసవుఁ డేపున మునినైన వజ్రమెత్తిన మరలం
దాపసుఁడు వజ్రభుజమున, నాపవి నిలిపెన్ జగంబు లాశ్చర్యపడన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నశ్వినీదేవత లిద్దఱు వైద్యులై సోమభాగంబు లేనివా రయ్యుఁ జ్యవనుసామర్థ్యంబునఁ బ్రాప్తభాగు లయి చనిరి శర్యాతికి నుత్తానబర్హియు నానర్తుండును భూరిషేణుండు ననుమువ్వురు కొడుకులు గలిగి రందు. 69

సీ. ఆనర్తునకు రైవతాహ్వయుం డుదయించె నతఁడు కుశస్థలి యనుపురంబు
నీరధిలోపల నిర్మించెఁ బెంపుతో నానర్తముఖవిషయంబు లేలెఁ
గనియెఁ గకుద్మిముఖ్యులైన నందనశతము రైవతుఁడు విశాలయశుఁడు
దనకూఁతు రేవతి ధాత యుండెడుచోటి కగువరు నడిగెడితలఁపుతోడఁ

తే. గన్యఁ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకమున కేగి, యచట గంధర్వకిన్నరు లజునిమ్రోల
నాటపాటలుసలుపఁగ నవసరంబు, గాక నిలుచుండె నతఁ డొక్కక్షణముతడవు.

వ. అంత నవసరం బయిన నజునికి నమస్కరించి రైవతుండు రేవతిం జూపి యిట్లనియె.

ఆ. చాల ముద్దరాలు జవరాలుఁ గోమరాలు, సౌభాగ్యరాలి రేవతి దీని కొక్క
మగఁడు సెప్పు మనిన మదిఁ జూచి పకపక, నవ్వి భూమిపతికి నలువ పలికె.

సీ. మనుజేశ దీనికై మదిలోనఁ దలఁచినవార లెల్లను గాలవశతఁ జనిరి
వారలబిడ్డల వారలమనుమల వారలగోత్రంబు వారి నైన
వినము మేదినిమీఁద వినుము నీవచ్చినయీలోన నిరువదియేడుమాఱు
లొండొండ నాలుగుయుగములుఁ జనియె నీవటుగాన ధరణికి నరుగు మిపుడు

తే. దేవదేవుండు హరి బలదేవుఁ డనఁగ, భూమిభారంబు మాన్పఁగఁ బుట్టినాఁడు
సకలభూతాత్మకుఁడు నిజాంశంబుతోడ, యువతిమణి నిమ్ము జనమణి కున్నతాత్మ.

వ. అని యాన తిచ్చిన బ్రహ్మకు నమస్కరించి భూలోకంబునకుఁ జనుదెంచి సోదరస్వజనహీనం బగుతననగరంబున కారాజు వచ్చి బలభద్రుం గాంచి రేవతికన్య నతని కిచ్చి నారాయణాశ్రమం బగుబదరికావనంబునకు నియమంబునఁ దపంబు సేయం జనియె. 74

క. నభగుఁ డనుమనుజపతికిని, శుభమతి నాభాగుఁ డనఁగ సుతుఁ డుదయించెన్
బ్రభులై కవి యనుతలఁపున, విభజించిరి భ్రాతలతని విత్తము నధిపా. 75

వ. అంత నాభాగుండును బ్రహ్మచారి యై తనతోడంబుట్టువులను ధనంబుపా లడిగి న వారలు * దండ్రి చెప్పినక్రమంబున నిచ్చెద మనిన నాభాగుండు తండ్రియగు నభగు కడకుం జని విభాగంబు సేయు మని పలికిన నతం డిందు నంగిరసులు మేధ గలవార లయ్యును సత్త్రయాగంబు సేయుచు నాఱవదినంబున నర్హకర్మంబులు దోఁపక మూఢు లయ్యెదరు వారలకు నీవు వైశ్వదేవసూక్తంబులు రెం డెఱింగించినఁ గవి యనం బ్రసిద్ధి కెక్కెదవు దానంజేసి వారు కృతకృత్యులై స్వర్గంబునకుఁ బోవుచు సత్త్రపరిశేషితం బైనధనంబు నీ కిచ్చెద రని పలికినం దండ్రి వీడ్కొని నాభాగుండు సని యట్లు సేసిన నంగిరసులు సత్త్రపరిశేషితధనంబు లతని కిచ్చి నాకంబునకుం జని రంత. 76

క. అంగిరసు లిచ్చుపసిఁడికి, మంగళమతిఁ జేరునృపుని మానిచి యొకఁ డు త్తుంగుఁడు కృష్ణాంగుఁడు దగ, ముంగల నిలు చుండి విత్తముం జేకొనియెన్.

వ. వానిం జూచి నాభాగుండు దనకు మును లిచ్చుటంజేసి తనధనం బని పలికిన న మ్మహాపురుషుండు మీతండ్రి సెప్పినక్రమం బక ర్తవ్యం బనిన నాభాగుండు నభగు నడిగిన నతండు యజ్ఞమందిరగతం బై యుచ్ఛిష్టం బగుధనంబు దొల్లి మహా మునులు రుద్రున కిచ్చి రది కారణంబుగా నాదేవుండు సర్వధనంబునకు నర్హుం డనిన విని వచ్చి నాభాగుండు మహాదేవునకు నమస్కరించి దేవా యీధనంబు నీయధీనం బని మాతండ్రి సెప్పె నే నపరాధంబు సేసితి సహింపు మనవుడు భ క్తవత్సలుం డగునమ్మహాపురుషుండు నభగుసత్యవచనంబునకు నాభాగునినిజంబు నకు మెచ్చి నీవు దప్పక పలికితివి కావున సత్త్రపరిశేషితం బగుధనంబు నీకు ని చ్చితి నని పలికి యంతర్గ్నిత్వంబును సనాతనం బగుబ్రహ్మజ్ఞానంబును నుపదేశిం చి తిరోహితుం డయ్యె నివ్విధంబున. 78

క. భువిలో నాభాగునికథ, దవిలి మతిన్ రేపు మాపుఁ దలఁచినమాత్రం గవి యగు మంత్రజ్ఞుం డగుఁ,. బ్రవిమలగతిఁ బొందు నరుఁడు భద్రాత్మకుఁ డై.

వ. అంత నాభాగునకు నంబరీషుండు జనియించె నతనియందు జగదప్రతిహతం బైన బ్రాహ్మణశాపంబు నిరర్థకం బయ్యె ననిన విని యేమికారణంబున దురంతం బైనబ్ర హ్మదండంబువలన నతండు విడువంబడియె ననిన నప్పుడమిఱేనికి శుకుం డి ట్లనియె.

అంబరీషోపాఖ్యానము

శా. సప్తద్వీపవిశాలభూభరము దోస్స్తంభంబునం బూని సం
ప్రాప్తశ్రీయుతుఁ డై మహావిభవసంపచ్ఛాతురిం గల్గి దు
ర్వ్యాప్తిం జెందక వైష్ణవార్చనలమేరం గాలముం బుచ్చుచున్
సుప్తిం బొందక యొప్పె సద్గుణగరిష్ఠుం డంబరీషుం డిలన్. 81

సీ. చిత్తంబు మధురిపుశ్రీపాదములయంద పలుకులు హరిగుణపఠనమంద

* ఇచ్చో నిందలివిషయమ్మునకును సంస్కృతభాగవతవిషయమునకును భేదము గానంబడియెడు.

కరములు విష్ణుమందిరమార్జనములందు శ్రవములు హరికథాశ్రవణమునందు
చూపులు గోవిందరూపవీక్షణమునందు శిరము కేశవనమస్కృతులయందు
పదము లీశ్వరగేహపరిసర్పణములందు కామంబు చక్రికైంకర్యమందు

తే. సంగ మచ్యుతజనతనుసంగమందు, ఘ్రాణ మసురారిభక్తాంఘ్రిగంధమందు
రసన దులసీదళములందు రతులు పుణ్య,సంగతులయందు నయ్యా రాజచంద్రమునకు. 83

వ. మఱియు నమ్మహీవిభుండు.

సీ. ఘనుఁడై భవంబునఁ గల్మషదూరుఁడై యజ్ఞేశుఁ బరము యజ్ఞాళిఁ గూర్చి
మొనసి వసిష్ఠాదిమునివల్లభులతోడఁ దగిలి సరస్వతీతటమునందు
మేధతో బహువాజిమేధంబు లొనరించి గుణవంతులకు దానదక్షిణలు నిచ్చి
సమలోష్టహేముఁడై సర్వకర్మంబులు హరిపరంబులుగాఁగ నవని యేలె

ఆ. విష్ణుభక్తులందు విష్ణుభావనమున గలుగు మొదలు మునులు కొలువ నెల్ల
విహితరాజ్యవృత్తి విడువనివాఁ డయ్యె, యతఁడు రాచతనసి యెసఁగ నొప్పె. 85

వ. వెండియు నమ్మహాభాగవతుండు.

క. హరి యని సంభావించును, హరి యని దర్శించు నన్యు నాఘ్రాణించున్
హరి యని రుచిగొనఁ దలఁచును, హరి హరి యను నతఁడు నలువిడి పొగడన్.

వ. ఇట్లు పుణ్యచిత్తుండును నీశ్వరాయత్తుండును నై యల్లనల్లన రాజ్యంబు సేయుచున్న 87
సమయంబున.

ఆ. అతని కీహ మాని హయములందుఁ గరులందు, ధనములందుఁ గేళివనములందుఁ
బుత్రులందు బంధుమిత్రులయందును, బురమునందు నాలిఁబ్రేమ నుడిగె. 88

వ. అంతఁ గొంతకాలంబున కమ్మేదినీకాంతుండు సంసారంబువలని తగులంబు విడిచి
నిర్మలుండై యేకాంతంబున భక్తిపరవశుండయి యుండ నారాయణుండు నిజభక్త
లోకవత్సలుం డగు పురుషోత్తముండు ప్రతిభటభీకరంబును నిజజనరక్షకంబును
నిఖిలజగదవక్రంబును నగు చక్రంబు నిచ్చి చనియె నంత. 89

క. తనతోడినీడ కైవడి, ననుమానపగుణాఢ్యయైన యాత్మమహిషితో
జనవిభుఁడు ద్వాదశీవ్రత, మొనరఁగ హరిఁగూర్చి చేసె నొకయేఁడు దగన్. 90

వ. ఇట్లు వ్రతంబు సేసి యావ్రతాంతంబున గార్తికమాసంబున మూఁడు రాత్రు
లుపవసించి కాళిందీజలంబుల స్నాతుండయి మధువనంబున మహాభిషేకవిధా
నంబున వివిధోపకరణసంపన్నుండయి హరి నభిషేకంబు సేసి మనోహరంబు
లగు గంధంబులు సమర్పించి యభినవామోదంబులైన పుష్పంబులం బూజిం
చి తదనంతరంబ. 91

శా. పాలేత్తై ప్రవహింప నంగరుచులుం బ్రాయంబులుం రూపము
ల్మేలై ధూర్తలు గాక వాఁడిగొరిజల్ హేమోరుశృంగంబులుం
గ్రాలం గ్రేవుల యట్టు నాఁకుచును రంగచ్ఛేలలై యున్నముం

దాలఁ న్యస్పదపట్క మిచ్చె విభుఁ డుద్యద్వైదికశ్రేణికిన్. 92

క. పెక్కండ్రు విప్రవరులకు, గ్రక్కున నతిభక్తిఁ గోడె గడుపులు నిండం
జొక్కపుటన్నం బిడి విభుఁ, డొక్కెడఁ బారణము సేయ నుద్యోగింపన్. 93

వ. అయ్యవసరంబున. 94

క. భాసురనిగమపదోప, న్యాసుఁడు సుతపోవిలాసుఁ డనుపమయోగా
భ్యాసుఁడు రవిభాసుఁడు దు, ర్వాసుఁ డతిథి యయ్యెఁ దన్నివాసంబునకున్.

వ. అట్లతిథి యై వచ్చిన యమ్మునివల్లభునకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి కూర్చుండ గద్దియ యిడి పాదంబులు గడిగి పూజించి సేమం బరసి తనయింట నన్నంబు గుడువుమని నమస్కరించిన నమ్మహాత్ముండు సంతసించి భోజనంబునకు నంగీకరించి నిర్మలంబు లగుకాళిందీజలంబులం బరమధ్యానంబు సేయుచు మునింగి లేచి రాక తడవు సేసిన ముహూర్తార్ధావశిష్ట యగుద్వాదశియందుఁ బారణ సేయ వలయుటఁ జింతించి బ్రాహ్మణాతిక్రమదోషంబునకు శంకించి విద్వజ్జనంబుల రావించి వారల నుద్దేశించి. 96

క. ముని నీరు సొచ్చి వెడలఁడు, చనియెడు ద్వాదశియు నింత సనియె న్నీలో
నన పారణయుఁ వలయుచు, వినిపింపుం డర్హధర్మవిధ మెట్టిదియో. 97

వ. అని పలికిన నారాజునకు బ్రాహ్మణజను లిట్లనిరి. 98

ఆ. అతిథి పోయి రామి నధిప యీద్వాదశి, పారణంబు మానఁ బాడి గాదు
గుడువ కుంట గాదు కుడుచుటయును గాదు, సలిలభక్షణంబు సమ్మతంబు.

వ. అని ధర్మసందేహంబు వాపిన నారాజర్షిశ్రేష్ఠుండును మనంబున హరిం దలంచి నీరు పారణంబు సేసి జలంబుల మునింగినతపసి రాక కెదురుచూచుచున్న సమయంబున. 100

సీ. యమునలోఁ గృతకృత్యుఁ డై వచ్చి రాజుచే సేవితుం డై రాజుచేష్టితంబు
బుద్ధిలో నూహించి బొమముడిమొగముతో నదరెడిమేనితో నాగ్రహించి
రెట్టించి యాఁకలి గొట్టు మి ట్టాడంగ నీసంపదున్మత్తు నీనృశంసు
నీనిరహంకారు నిందఱుఁ గంటిరే విష్ణుభక్తుఁడు గాఁడు వీఁడు నన్నుఁ

తే. గుడువరమ్మనిమునుమున్నెఁగుడిచినాఁడు, ధర్మభంగంబు సేసి దుష్కర్ముఁ డయ్యె
నయిన నిప్పుడు చూపెదనన్నిదిశల, నేను గోపింప మాన్పువాఁ డెవ్వఁ డనుచు.

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీఁటుచును భీకరుఁ డై కనుఁగ్రేవ నిప్పుకల్
పొటపొట రాల గండములు పొంగ మునీంద్రుఁడు హుంకరించుచున్
జటయొకటి లంటఁగాఁ బెఱికి చక్కన దానన కృత్య నాయుధో
త్కటపరశూలహస్త యుతఁ గా నొనరించి కవించె రాజుపైన్. 102

వ. అంత. 103

క. కాలానలసన్నిభ యై, శూలాయుధహస్త యగుచు సుఱుసుఱు స్రుక్కన్

నేలఁ బదంబులఁ ద్రొక్కుచు, వాలి మహాకృత్య మనుజవల్లభుఁ జేరెన్.

ఆ. ఆప్రకార మెఱిఁగి హరి విశ్వరూపుఁడు, వెట్టితపని సేయు వేడబాబుఁ
జక్కఁబెట్టు మనుచుఁ జక్రంబుఁ బంచిన, వచ్చె నదియుఁ బ్రళయవహ్నిపగిది.

వ. వచ్చి మునిపంచినకృత్యను దహించి తనివి సనక మునివెంటఁ బడిన మునియును మేరుగుహ సొచ్చిన నదియు వ్యాళంబు వెనుకొనుదవానలంబుచందంబునఁ దోన చొచ్చి మఱియును. 106

మ. భువిఁ దూఱన్ భువిఁ దూఱు నబ్ధిఁ జొర నబ్ధుల్ సొచ్చు నుద్వేగియై
దివిఁ బ్రాఁకన్ దివిఁ బ్రాఁకు దిక్కులకుఁ బో దిగ్వీథులం బోవుఁ జి
క్కి వెసం గ్రుంగినఁ గ్రుంగు నిల్వ నిలుచుం గ్రేడింపఁ గ్రేడించు నొ
క్కవడిన్ దాపసువెంట నంటి హరిచక్రం బన్యదుర్వక్రమై. 107

శా. ఏలోకంబున కైన వెంటఁ బడి తో నేతెంచుచక్రానల
జ్వాలల్ మానుప్రవారు లేమిఁ జని దేవజ్యేష్ఠు లోకేశు వాఁ
డాలోకించి విధాత విశ్వజననవ్యాపారపారీణ రే
ఖాలీలేక్షణ చూడవే కరుణఁ జక్రంబున్ నివారింపవే. 108

వ. అనిన బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 109

మ. కర మర్థిన్ ద్విపరార్ధసంజ్ఞ గల యీకాలంబుఁ గాలాత్ముఁడై
సొరిదిన్ నిండఁగఁ జేసి లోకములు నాచోటున్ విభుం డన్వయఁడో
పరిపూర్తిన్ గనుఁగ్రేవఁ గెంపు గదురన్ భస్మంబు గాఁ జేయు నా
హరిచక్రానలకీల కన్యుఁ డొకరుం డడ్డంబు గా నేర్చునే.

ఆ. ఏనుభవుఁడుదక్షుఁ డింద్రాదులును బ్రజాపతులుభృగుఁడు భూతపతులుశిరము
లంటఁ దాల్తు మతని యాజ్ఞ జగద్ధితం, బంచు భూరికార్య మతుల మనుచు.

వ. కావున సుదర్శనానలనివారణ బునకు నోప నని విరించి పలికిన దుర్వాసుండు కైలాసంబునకుం జనుదెంచి శర్వు నాలోకించి చక్రానలంబు తెఱం గెఱింగించిన నమ్మహాదేవుం డి ట్లనియె. 112

సీ. వినవయ్య తండ్రి యీవిశ్వేశ్వరునియందుఁ జతురాస్యజీవకోశములు పెక్కు
వేలసంఖ్యలు గూడి వేళతో నిబ్భంగి, నగుచుండుఁ జనుచుండు నదియుఁ గాక
యెవ్వానిచే భ్రాంతి నే మందుచున్నార మేను దేవలుఁ డను శేంద్రసుతుఁడు
నారదుఁ డజుఁడు సనత్కుమారుఁడు ధర్ముఁ డాకపిలుఁడు మరీచ్యాదు లన్య

ఆ. పారవిదులు సిద్ధపతులు నెవ్వనిమాయ, నెఱుఁగలేము దాన నింత వడుదు
మట్టినిఖిలనాథునాయుధశ్రేష్ఠంబుఁ, దొలఁగఁజేయ మాకు దుర్లభంబు. 113

వ. మునీంద్రా నీవు నమ్మహాత్ముశరణంబు వేఁడు మతండు మేలు సేయం గలవాఁ డని పలికిన నీశ్వరునివలన నిరాశుండై దుర్వాసుండు వైకుంఠనగరంబునకుం జని.

శా. ఆవైకుంఠములో నిభర్మమణిసౌధాగ్రంబుపై లచ్చి దాఁ

గేరివన్ మెల్లన నర్మభాషణములం గ్రీడించుపుణ్యుల్ హరిన్
దేవాధీశ్వరుఁ గాంచి యోవరద యోదేవేశ యోభక్తర
క్షావిద్యాపరతంత్ర మానుపఁ గదే చక్రాగ్నిజ్వాలలన్. 115

ఉ. నీమహిమార్ణవంబుతుది నిక్కము గా నెఱుఁగంగ లేక నీ
ప్రేమకు వచ్చుదాసులకుఁ గ్రించుతనంబున నెగ్గు సేసితిన్
నామఱపుల్ సహింపు మట నారకుఁడైన మనంబులో భవ
న్నామము చింత సేసిన ననంతసుఖస్థితి నొందఁ గుండునే. 116

వ. అని పలికి పాదకమలంబులకు మ్రొక్కి లేవక యున్న దుర్వాసునిం గని హరి
యి ట్లనియె. 117

చ. చలమున బుద్ధిమంతు లగుసాధులు నాహృదయంబు లీల దొం
గిలి కొని పోవు చుండుదు రకల్బిషభక్తిలతాచయంబులన్
నిలువఁగఁ బట్టి కట్టుదురు నేరుపుతో మదకుంభికైవడిన్
వలలకుఁ జిక్కి భక్తజనవత్సలతం జన కుందుఁ దాపసా. 118

ఆ. నాకు మేలు గోర నాభక్తులక కాని, భక్తజనుల కేన పరమగతియు
భక్తుఁ డెందు జనినఁ బఱతెంతు వెనువెంట, గోవువెంటఁదగులు కోడెభంగి.

వ. అదియునుం గాక. 120

ఆ. తనువు మనువు విడిచి తనయులఁ జుట్టాల, నాలి విడిచి సంపదాలి విడిచి
నన్న కాని యన్య మెన్నఁడు నెఱుఁగని, వారి విడువ నెట్టివారి నైన. 121

క. పంచేంద్రియముల తెరువుల, వంచించి మనంబునందు వరమతులు ప్రతి
ష్ఠించి వహింతురు నన్నును, మంచివరుం బుణ్యసతులు మరగినభంగిన్. 122

క. సాధులహృదయము నాయది, సాధులహృదయంబు నేను జగముల నెల్లన్
సాధుల నేన యెఱుంగుదు, సాధు లెఱుంగుదురు నాదుచరితము విప్రా. 123

ఆ. ధారుణీసురులకుఁ దపము విద్యయు రెండు, ముక్తిసేయు చుండు ముదముతోడ
దుర్వినీతు లగుచు దుర్జను లగువారి, కివియుఁ గీడు సేయ కేల యుండు. 124

క. నా తేజము సాధులలో, నాతత మై యుండు వారి నలఁచుజనులకున్
హేతిక్రియ భీతి నిచ్చును, జేతోమోదంబుఁ జెఱుచు సిద్ధము సుమ్మీ. 125

క. అదె పో బ్రాహ్మణ నీకును, సదయుఁడు నాభాగసుతుఁడు జనవినుతగుణా
స్పదుఁ డిచ్చు నభయ మాతని, మది సంతసపఱచి వేఁడుమా శరణంబున్.

మ. అని శ్రీవల్లభుఁ డానతిచ్చిన మహోద్యచ్చక్రకీలావళీ
జనితాయాసుఁడు నిర్వికాసుఁ డుదితశ్వాసుండు దుర్వాసుఁ డ
ల్లన యేతెంచి సుభక్తిఁ గాంచెఁ గరుణాలావణ్యవేషున్ విదో
షు నయోదారమనీషు మంజుమితభాషు న్నంబరీషున్ వెసన్. 127

వ. కని దుఃఖితుం డయి యమ్మహీవల్లభుపాదంబులు వట్టి విడువకున్న నానరేంద్ర

చంద్రుండు చరణస్పర్శనంబునకు నోడుచుఁ గరుణారసభరితహృదయుం డయి
హరిచక్రంబు నిట్లని స్తుతియించె. 128

సీ. నీవ పావకుఁడవు నీవ సూర్యుండవు నీవ చంద్రుండవు నీవ జలము
నీవ నేలయు నింగి నీవ సమీరంబు నీవ భూతేంద్రియనికర మీవ
నీవ బ్రహ్మంబును నీవ సత్యంబును నీవ యజ్ఞంబును నీవ ఫలము
నీవ లోకేశులు నీవ సర్వాత్మయు నీవ కాలంబును నీవ జగము

తే. నీవ బహుయజ్ఞభోజివి నీవ నిత్య, మూలతేజంబు నీకు నే మ్రొక్కువాఁడ
నీరజాక్షుండు చాల మన్నించునట్టి, శస్త్రముఖ్యమ కావవే చాలు మునిని.

మ. హరిచే నీవు విసృష్టమై చనఁగ ము న్నాలించి నీధారలన్
ధరణిన్ వ్రాలుట నిక్క మంచు మునుపే దైత్యేశ్వరవ్రాతముల్
శిరముల్ బాదములున్ భుజాయుగళముల్ ఛేదిల్లి యంగంబు ల
ప్పారగం బ్రాణసమీరముల్ వదలు నీ యుద్ధంబులం జక్రమా. 130

ఆ. కలఁగి నిద్ర వోవఁ గలలోన వచ్చిన, నిన్నుఁ జూచి దీర్ఘనిద్ర వోదు
రసురవరులు శయ్యలం దున్న సతులు ప్ర, భాతమందు లేచి పలవరింప. 131

ఉ. చీఁకటిఁ బాపుచున్ వెలుఁగు సేయుచు సజ్జనకోటి నెల్ల స
శ్రీకను జేయు నీరుచులు సెల్వుగ ధర్మసమేతలై నినున్
వాకున నిట్టి దట్టి దని వర్ణన సేయ విధాత నేరఁ డ
స్తోకము నీమరూపు గలదుం దుది లేదు పరాత్పరాద్యమై. 132

తే. కమలలోచనుండు ఖలుల శిక్షింపంగఁ, బాలు సేయ నీవు పాలు పడితి
వైన నింకఁ జాలు నాపన్నుఁడై యున్న, తపసిఁ గావు మీవు ధర్మవృత్తి.

వ. అని వినుతించి కేలుదమ్మిదోయి నొసలం బొసంగించి యి ట్లనియె. 134

ఆ. ఏ నమస్కరింతు నింద్రశాత్రవఘాతు, కేతువునకు ధర్మసేతువునకు
విమలరూపమునకు విశ్వదీపమునకుఁ, జక్రమునకు గుప్తశక్రమునకు. 135

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 136

ఆ. విహితధర్మమందు విహరింతు నేనిని, నిష్టమైనద్రవ్య మిత్తునేని
ధరణిసురుఁడు మాకు దైవతం బగునేని, విప్రునకు శుభంబు వెలయుఁ గాక.

క. అఖిలగుణాశ్రయుఁ డగుహరి, సుఖియై నాకొలువువలనఁ జొక్కెడినేనిన్
నిఖిలాత్మమయుం డగుటకు, సుఖ మందుం గాక భూమిసురుఁ డివ్వేళన్. 138

వ. అని యివ్విధంబునం బొగడుపుడమిఱేనివలన మన్నించి తపసిని దాహంబు నొం
దింపక రక్కసులగొంగచక్రంబు తిరిగి చనియె నంత దుర్వాసుండు శాంతిం
బొంది మెల్లనిమాటల నారాజున్ దీవించి యి ట్లనియె. 139

మ. నరనాథోత్తమ మేలు సేసితి కదా నాతప్పు మన్నించి శ్రీ
హరిపాదాబ్జము లింత ముట్టఁ గొలుతే యాశ్చర్య మా నెన్నుచో

నగుదం డ్రే నినుబోఁటిసాధునకుఁ దా నై యిచ్చుటల్ గాచుటల్
సొరిదిన్ నైజగుణంబు లై సరస వచ్చుం గాదె మిత్త్రాకృతిన్. 140

వ. అదియునుం గాక. 141

మ. ఒకమా ఱెవ్వనిపేరు కర్ణములలో నొయ్యార మై సోఁకినన్
సకలాఘుంబులు పల్లటిల్లి తొలఁగున్ సంభ్రాంతితో నట్టిస
త్సుకరున్ మంగళతీర్థపాదు హరి విష్ణున్ దేవదేవేశునిన్
అకలంకస్థితిఁ గొల్చుభక్తులకు లే దడ్డంబు రాజాగ్రణీ. 142

మత్తకోకిలము తప్పు లోఁగొని చక్రపావకదాహముం బెడఁబాపి తొ
నెప్పు నెప్పు భవద్దయారస మోనరేశ్వర ప్రాణముల్
సెప్ప మున్మును వోయి క్రమ్మఱఁ జేరె ధన్యుఁడ నైతి నీ
కెప్పుడున్ శుభ మేను గోరెద నింకఁ బోయెద భూవరా. 143

క. అనిన విని రాజముఖ్యుఁడు, మునివల్లభుపాదములకు మ్రొక్కి కడున్ మ
న్నన నేసి యిష్టభోజన, మనువుగఁ బెట్టించెఁ దృప్తుఁ డయ్యె నతండున్.

వ. మఱియు నమ్మునీంద్రుం డిట్లనియె. 145

శా. కంటిన్ నేఁటికి నిన్ను నీవచనముల్ కర్ణద్వయిం బ్రీతిగా
వింటి న్నన్నముఁ గొంటి నీగృహమునన్ వేడ్కన్ ఫలం బబ్బె నే
మంటెం బోయెద నీచరిత్ర మమరుల్ మర్త్యుల్ సుఖాసీను లై
మింటన్ మేదిని సన్నుతింపఁ గల రీమీఁదన్ నరేంద్రాగ్రణీ. 146

వ. అని చెప్పి దుర్వాసుం డంబరీషుని దీవించి కీర్తించి మింటితెరువున బ్రహ్మలో
కంబునకుం జనియె మునీశ్వరుండు వచ్చి మగుడం జను వేళకు నొక్కవత్సరం
బు నిండి వ్రతంబు పరిపూర్ణం బైన. 147

ఆ. అవనిసురుఁడు గుడువ నతిపవిత్రం బైన వంటకంబు భూమివరుఁడు గుడిచెఁ
దపసినెగులుమాన్పఁ దా నెంత వాఁ డను,హరికృపామహత్త్వమనుచుఁదలఁచి.

వ. మఱియును. 149

క. హరిఁ గొల్చు చుండువారికిఁ, బరమేష్ఠిపదంబు మొదలు పదభోగంబుల్
నరకసమము లనుతలఁపున, ధరణీరాజ్యంబుతోడితగులము మానెన్. 150

వ. ఇట్లు విరక్తుం డై. 151

ఆ. తనకు సదృశు లైనతనయుల రావించి, ధరణిభరము వారిఁ దాల్పఁ బంచి
కాననంబు సొచ్చెఁ గామాదివిజయుఁ డై, నరవిభుండు హరిసనాథుఁ డగుచు.

క. ఈయంబరీషుచరితముఁ, దీయంబున విన్నఁ జదువ ధీసంపన్నుం
డై యుండును భోగపరుం, డై యుండును నరుఁడు పుణ్యుఁ డై యుండు నృపా.

వ. విను మయ్యంబరీషునకు విరూపుండును గేతుమంతుండును శంభుండును నను
వారు ముగ్గురు గొడుకు లందుఁ గేతుమంతుండును శంభుండును హరిం గూర్చి

తపంబు సేయువారై వనంబునకుం జనిరి విరూపునికిఁ బృషదశ్వుండును బృష
దశ్వునకు రథీతరుండును గలిగి రమ్మహాత్మునికి సంతతి లేకున్న నంగిరసుం డను
మునీంద్రుం డతనిభార్యయందు బ్రహ్మతేజోనిధు లయినకొడుకులం గలిగించె
వారలు రథీతరగోత్రులు నాంగిరసు లనుబ్రాహ్మణులు నై యితరులందు ముఖ్యు
లయి ప్రవర్తిల్లి రని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 154

ఇక్ష్వాకువంశానుక్రమము.

క. ఒకనాఁడు మనువు దుమ్మిన, వికలుఁడు గా కతనిఘ్రాణవివరము వెంటం
బ్రకటయశుం డిక్ష్వాకుం, డకలంకుఁడు వుట్టె రవికులాధీశుం డై. 155

సీ. ఇక్ష్వాకునకుఁ బుత్రు లెలమిఁ బుట్టిరి నూర్వు రమర వికుక్షియు నిమియు దండ
కుండు నాతనిపెద్దకొడుకులు మువ్వు రార్యావర్తమందు హిమాచలంబు
వింధ్యాద్రిమధ్య ముర్వీమండలము గొంత యేలిరి యిరువదియేవు రొక్క
పొందున నాతూర్పుభూమి వాలించిరి యందఱు పడమటి కధిపు లైరి

తే. యున్న నలువదియేడ్వురు నుత్తరోర్వి, దక్షిణోర్వియుఁ గాచిరి తండ్రి యంత
నష్టకాశ్రాద్ధ మొనరింతు ననుచు నగ్ర, సుతు వికుక్షి నిరీక్షించి శుద్ధమైన
మాంసఖండంబు దెమ్మనె మహితయశుఁడు. 156

మ. అగుఁ గా కంచు వికుక్షి వేఁట సని ఘోరారణ్యభూమిం దగన్
మృగసంఘంబులఁ జంపి బిట్టలసి తా మేనొల్లఁ బోనాఁకటన్
సగమై యొక్కశశంబుఁ బట్టి తిని శేషం బైనమాంసంబు శీ
ఘ్రగతిం దండ్రికిఁ దెచ్చి యిచ్చె నకలంకస్ఫూర్తి వర్ధిల్లఁగాన్. 157

తరలము. కులగురుండు వసిష్ఠుఁ డంత వికుక్షికుండెలు దింట లో
పల నెఱింగి యనర్హ మొంగిలి పైతృకం బొనరింపఁ గా
వలదు వీఁడు దురాత్మకుం డన వానితండ్రియు వానిఁ జెం
తలను జేరఁగ నీక దేశము దాఁటి పో నడిచెన్ వడిన్. 158

ఆ. కొడుకు వెడలఁ గొట్టి గుణవంతుఁ డిక్ష్వాకుఁ, డావసిష్ఠుఁ జేమి యాన తిచ్చె
నదియుఁ జేసి యోగి యై వనంబునఁ గళేబరము విడిచి ముక్తిపదము నొందె.

చ. జనకుఁడు ముక్తి కేఁగ నయశాలి వికుక్షి శశాదుఁ డంచు భూ
జనులు నుతింప నీధరణిచక్ర మశేషము నేలి యాగముల్
గొనకొని చేసెఁ బ్రీతి హరిఁ గూర్చి పురంజయుఁ బుత్రుఁ గాంచెఁ బే
రొక్కనె నమరేంద్రవాహుఁడుఁ గకుత్స్థుఁడు నంచును వాని లోకముల్. 160

సీ. కృతయుగాంతంబున దితిసుతామరులకు రణ మయ్యె నందు నారాక్షసులకు
నమరవల్లభుఁ డోడి హరితోడఁ జెప్పిన జలజనేత్రుఁడు పురంజయునియందు
వచ్చి నే నుండెద వాసవ వృషభంబ వై మోవు మని పల్క నమరవిభుఁడు
గోరాజమూర్తిఁ గకుత్ప్రదేశంబున నాపురంజయు మోచె నంత నతఁడు

తే. విష్ణుతేజంబు దనయందు విస్తరిల్ల, దివ్యచాపంబు చేఁ బట్టి దీర్ఘనిశిత
బాణములఁ బూని వేల్పులు ప్రస్తుతింప, నంతఁ గాలాగ్నిచాడ్పున ననికి నడచె.
చ. నడచి శరావళిన్ దనుజనాథులమేనులు సించి కంఠముల్
దొడిఁదొడి ద్రుంచి కాలపురిత్రోవకుఁ గొందఱఁ బుచ్చి కొందఱన్
వడి నురగాలయంబున నివాసము సేయఁగ దోలి యంత నూ
ఱడక నిశాచరేంద్రులపురంబులు గూల్చెఁ బురంజయాఖ్యతన్. 162
వ. ఇవ్విధంబున శశాదపుత్త్రుండు రాక్షసులపురంబులు జయించినకతనం బురంజయుండును వృషభరూపుఁడైనయింద్రుండు వాహనం బగుటం జేసి యింద్రవాహనుండును నతనిమూఁపురం బెక్కి రణంబు సేసినకారణంబునఁ గకుత్స్థుండును నన నీమూఁడునామంబులం బ్రసిద్ధి కెక్కి దైత్యులధనంబుల నింద్రున కిచ్చె నప్పురంజయునిపుత్త్రుం డనేనసుం డతనిపుత్త్రుండు పృథుండు పృథునకొడుకు విశ్వగంధుండు విశ్వగంధునకు నందనుండు చంద్రుండు చంద్రసుతుండు యవనాశ్వుండు యవనాశ్వతనూభవుండు శవస్తుం డతండు శావస్తినామనగరంబు నిర్మించె శవస్తతనయుండు బృహదశ్వుండు బృహదశ్వతనూజుండు గువలయాశ్వుం డానరేంద్రచంద్రుండు. 163
క. లావు మెఱసి యిరువదియొక, వేవురు నందనులుఁ దాను వీరుఁ డతఁడు భూ
దేవుఁ డుదంకుఁడు వనుపదు, రావహుఁడై చంపె ధుంధు నసురాబంధున్.
వ. అది కారణంబుగా ధుంధుమారుం డన నెగడె నయ్యసురముఖానలంబునఁ గువలయాశ్వకుమారు లందఱు భస్మంబైరందు దృఢాశ్వుండును గపిలాశ్వుండును భద్రాశ్వుండును ననువారలు ముగ్గురు సిక్కిరందు దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును హర్యశ్వునకు నికుంభుండును నికుంభునకు బర్హిణాశ్వుండును బర్హిణాశ్వునకుఁ గృతాశ్వుండును గృతాశ్వునకు సేనజిత్తును సేనజిత్తునకు యువనాశ్వుండును జనించి రయ్యువనాశ్వుండు గొడుకులు లేక నూర్వురుభార్యలుం దానును నిర్వేఱపడి యుండ నారాజునకు మునులు గృప చేసి యింద్రునిఁగూర్చి సంతతికొఱకు నైంద్రయాగంబు సేయించి రందు. 165
సీ. భూమీశుభార్యకుఁ బుత్రలాభమునకై పోయుతలంపున భూమిసురులు
జలములు మంత్రించి జలకలశము దాఁచి నియమంబుతోఁ గూడి నిద్ర వోవ
ధరణీశ్వరుఁడు పేరుదప్పితో నారాత్రి ధృతి లేక యజ్ఞమందిరముఁ జొచ్చి
యానీరు ద్రావిన నంతమేల్కని వార లెవ్వఁడు ద్రావె నీ రెందుఁ బోయె
ఆ. ననుచు రాజు ద్రావుటంతయు భావించి, యెఱిఁగి చోద్యమంది యీశ్వరాజ్ఞ
యెవ్వఁ డోపుఁ గడవ నీశ్వరునకు నమ, స్కార మనుచు నేది కార్య మనుచు.
వ. వారలు దుఃఖించుచుండు నంతఁ గొంతదడవునకు యువనాశ్వునికడుపు వ్రక్కలించుకొని చక్రవర్తిచిహ్నంబులు గలకుమారుండు జన్మించి తల్లి లేనికతంబునఁ

గడుపునకు లేక యేడ్చు చుండ నింద్రుండు వచ్చి శిశువునకు నాఁకలి దీఱుకొఱకు
వానినోటం దనదేశిని నిడినం ద్రావినకతంబున వానిపేరు మాంధాత యని
నిర్దేశించి చనియె నివ్విధంబున. 167

ఆ. కడుపు వగుల ముద్దుకొడుకు జన్మించినఁ, దీఱఁ డయ్యెఁ దండ్రి దేవవిప్ర
కరుణ యట్లకాదె కడిఁది దైవములావు, గలుగువాఁడు బ్రదుకుఁ గాక చెడునె.

వ. ఇట్లు బ్రదికి యున్నయువనాశ్వుండు గొంతకాలంబునకుఁ దపంబు సేసి సిద్ధిం
బొందె నంత. 169

సీ. పడమటఁ బొడమెడు బాలచంద్రునిమాడ్కిఁ బూఁటపూఁటకువృద్ధిఁ బొందె బాలుఁ
డల్లన పరిపూర్ణయౌవనారూఢుఁ డై రావణాదిపుల రాజవరుల
దండించి తనుఁ ద్రసదస్యుఁ డంచు సురేంద్రుఁ డంకింప శూరుఁ డై యఖిలదేవ
మయు నతీంద్రియు విష్ణు మాధవు ధర్మాత్ము నజుని యజ్ఞాధీశు నాత్మఁ గూర్చి
తే. చేసెఁ గ్రతువులు భూరిదక్షిణల నిచ్చి, ద్రవ్యయజమానవిధిమంత్రధర్మయజ్ఞ
కాలఋత్విక్ప్రదేశముఖ్యంబులెల్ల, విష్ణురూపంబులనుచు భావించి యతఁడు.

క. బలిమి నడంచుచు నరులం, జలివెలుఁగున్ వేఁడివెలుఁగుఁ జనుచో టెల్లన్
జలరుహనయనునికరుణను, జెలువుగ మాంధాత యేలె సిరి నిండారన్. 171

వ. అంత నారాజునకు శతబిందునికూఁతు రగుబిందుమతియందుఁ బురుకుత్సుండు
నంబరీషుండును ముచుకుందుండును నను వారు ముగ్గురు గొడుకులు నేఁబండ్రు
గూఁతులును జనియించి పెరుఁగుచున్న యెడ. 172

సీ. యమునాజలములోన నధికుఁడు సౌభరి తపము సేయుచు జలస్థలమునందుఁ
బిల్లలుఁ దనప్రాణవల్లభయును గూడి మెలఁగ నానందించుమీనరాజుఁ
గనుఁగొని సంసారకాంక్షి యై మాంధాత నొకకన్య నడుగ నృపోత్తముండు
దరుణి నిత్తును స్వయంవరమునఁ జేకొను మనవుడు ననుఁజూచి యావనాంగి
ఆ. యేల ముసలిఁ గోరు సిటటటు వడఁకెడి, వాఁడఁ జాల నరసినాఁడ నొడల
జిగియు బిగియు లేని శిథిలుండఁ గరఁగింప, బాలఁ దిగిచికొనునుపాయ మెట్లు.

వ. అదియునుం గాక. 174

ఆ. బాల పువ్వుఁబోఁడి ప్రాయంపువానిని, జెన్నువాని ధనముఁ జేర్చువాని
మరగె నేనిఁ గొంత మరఁగుగా కెదిరిఁ ద, న్నెఱిఁగి ముసలితపసి నేల మరగు.

వ. అని విచారించి సౌభరి దనతపోబలంబునం జేసి ముసలితనంబు విడిచి యెలప్రా
యంపుఁగొమరుం డై యలంకరించుకొని ముందట నిలువంబడిన మాంధాత
యుఁ గన్నియలనగరు గాచికొని యున్నవారికి సెలవు సేసిన వా రమ్మునీంద్రుని
నారాజపుత్రిక లున్నయెడకుం గొనిపోయి చూపిన. 176

ఉ. కోమలులార వీఁడు నలకూబరుఁడో మరుఁడో జయంతుఁడో
యేమఱి వచ్చె వీనిఁ దడ వేల వరింతుము నేమ యేను యం

చాముని నాథుఁ జూచి చలితాత్మిక లై సొరిదిన్ వరించి రా
భామిను లందఱుం గుసుమబాణుఁడు గీ యని ఘంట వ్రేయఁగన్. 177

వ. ఇట్లు రాజకన్యకల నందఱం జేకొని సౌభరి నిజతపఃప్రభావంబున ననేకలీలా వినోదంబులఁ గల్పించి.

సీ. గృహరాజములయందుఁ గృతకాచలములందుఁ గలువలు విలసిల్లుకొలఁకులందుఁ
గలకంఠశుకమధుకరనినాదములచే వర్ణనీయములైన వనములందు
మణివేదికలయందు మహనీయపర్యంక పీఠలీలాశైలబిలములందు
శృంగారవతు లగుచెలువలు పలువురు తనపంపు సేయు సుస్థలములందు

తే. వస్త్రమాల్యానులేపనసువర్ణహార, భూరిసంపద నిష్టాన్నభోజి యగుచుఁ
బూఁటపూఁటకు నొకవింతపొలుపుఁ దాల్చి, రాజకన్యల నందఱ రతులఁ దేల్చె.

క. పెక్కండ్రు రాజముఖులకు, నొక్కఁడు మగఁ డయ్యుఁ దనియకుండె మునీంద్రుం
డెక్కుడుఘృతధారలచే, నక్కజమై తృప్తి లేనియనలునిభంగిన్. 180

వ. ఇవ్విధంబున. 181

క. ఆరామంబున మునివరుఁ, డారామలతోడ బహువిహారముయుం డై
పోరాములఁ దన కిట్టటు, పోరాములు సేసి కొన్ని ప్రొద్దులు పుచ్చెన్. 182

వ. అంత నొక్కనాఁడు మాంధాతృమేదినీవల్లభుండు మునీశ్వరుం డెందుఁ బోయెఁ గూఁతు లెక్కడ నలజడిఁ బడుచున్న వారలో యని తలంచి వెదక వచ్చి యొక్క మహాగహనంబున మణిమయసౌధంబులం జక్రవర్తియుం బోలెఁ గ్రీడించుచున్న తాపసరాజుం గని సంతసించి వెఱఁగుపడి మన్ననలం బొంది మెల్లన కూఁతులం బొడగని సత్కరించి యిట్లనియె. 183

క. నాతోడులార మీపతి, మీతోడే పనులయెడల మేలే యనుడున్
నాతో డిదె నాతో డిదె, తాతా మే లనుచు ననిరి తనుజులు వరుసన్. 184

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు గృహగతచర్యుం డగుసౌభరి యేకాంతంబునఁ దన్నుఁ దాన చింతించుకొని మీనమిథునసంగదోషంబునం గాఁపురంబు దనకు నగపడుట యెఱింగి పశ్చాత్తాపంబున నిట్లనియె. 185

మ. ఉపవాసంబుల డయ్యుటో విషయసంయోగంబు వర్జించుటో
తపముం బూని చరించుటో హరిపదధ్యానంబునన్ నిల్చుటో
యపలాపంబున నేల పొందితి హతం బయ్యెం దపం బెల్ల నీ
కపటస్త్రీపరిరంభముల్ ముకులకుం గైవల్యసంసిద్ధులే. 186

చ. ముని నఁట తత్త్వవేది నఁట మోక్షము కాని సుఖంబు లెవ్వియుం
జన వఁట కాంత లేఁబదఁట సౌధచయం బఁట వాసదేశముం
దనయులు నైదువే లఁట నిదానను మీనకుటుంబి సౌఖ్యముం
గను టఁట చెల్లరే నగవు గాక మహాత్ములు సూచి మెత్తురే. 187

ఆ. తపము సేయువాఁడుఁ దత్త్వజ్ఞుడగువాఁడు, నెలమి మోక్షమిచ్చ నెనంచువాఁడు
నేకతంబు విడిచి యేర్పడ నేరఁడు, కాఁపురంబు సేయుఁ గలఁటితపసి. 188

వ. అని దుఃఖించి తన్నుం దాన నిందించుకొని తనవేడబంబు వివేకించుచు నిహపర సాధకుండై కాఁపురంబు విడిచి సతులుం దానును వానప్రస్థధర్మంబున నడవికిం జని ఘోరతపంబు సేసి శరీరంబు గుదియించి యగ్నిసహితుండై పరబ్రహ్మంబు సొచ్చె నంత. 189

క. మునిపతి వనమున కరిగిన, వనితలుఁ దో నరిగి ప్రాణవల్లభుగతికిం
జనిరి వెనుతవిలి విడువక, యనలునితో శిఖలు నిలువ కరిగినభంగిన్. 190

వ. అంత మాంధాత పెద్దకొడుకగునంబరీషునిం దత్పితామహుం డగుటం జేసి యువనాశ్వుండు దనకుఁ బుత్త్రుండు గావలయు నని కోరి పుచ్చుకొనియె నయ్యంబరీషునకు యౌవనాశ్వుం డతనికి హారితుండు జనియించి రది కారణంబుగా నంబరీష యౌవనాశ్వ హారితులు మాంధాతృగోత్రంబునకుఁ బ్రవరు లైరి మాంధాత రెండవకొడుకు పురుకుత్సుం డతని నురగలోకంబునకుఁ గొనిపోయి భుజంగకుమారులు దమచెల్లెలి నర్మద యనుకన్యకను వివాహంబు చేసిరి పురుకుత్సుం డక్కడ ననేక గంధర్వనాథుల వధించి తననాగలోకసంచరణంబు దలంచువారికి నురగభయంబు లేకుండ వరంబు వడసి తిరిగి వచ్చె నాపురుకుత్సునకుఁ ద్రసదస్యుండుఁ ద్రసదస్యునకు ననరణ్యుండు నాయనరణ్యునకు హర్యశ్వుండు హర్యశ్వునకు నరుణుండు నరుణునకుఁ ద్రిబంధనుండుఁ ద్రిబంధనునకు సత్యవ్రతుండును జన్మించి రా సత్యవ్రతుండ త్రిశంకు డనం బరఁగె నతండు. 191

సీ. గురుశాపవశమునఁ గూలి చండాలుఁడై యనఘాత్ముఁ గౌశికు నాశ్రయించి
యతనిలావున దివిజాలయంబున కేఁగ మన్నింప కమరులు మరలఁ ద్రోయఁ
దలక్రిందుగాఁ బడి దైన్యంబుతో రాఁగఁ గౌశికుఁ డెప్పటిఘనత మెఱసి
నిలిపె నాకసమున నేఁడు నున్నాఁడు త్రిశంకుఁ డాతఁడు హరిశ్చంద్రుఁ గనియె

తే. నా హరిశ్చంద్రుఁ గౌశికుఁ డర్థిఁ జేరి
యాగదక్షిణామిషమున నఖిలధనముఁ
గొల్లగొని మీఁదఁ గులహీనుఁ గొలువఁ బెట్ట
బొంక కలజడిఁ బొందె నాభూవరుండు. 192

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్త్రుండు హరిశ్చంద్రు నెగులుపఱచుట విని వసిష్ఠుండు విశ్వామిత్త్రుని గృధ్రమ్మవు గ మ్మని శపించె విశ్వామిత్త్రుండును వసిష్ఠుని బకఁబవు గ మ్మని శపించెఁ బక్షిరూపు లయ్యును వైరంబు మానక యయ్యిరువురును యుద్ధంబు సేసి రంత హరిశ్చంద్రుండు పుత్త్రులు లేక నారదునుపదేశంబున వరుణోపాసనంబు నతిభక్తితోఁ జేయ నావరుణుండు ప్రత్యక్షుం డైన నతనికి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

ఆ. వరుణదేవ నాకు వరవీరగుణముల, కొడుకు పుట్టెనేని కొడుకుఁ బట్టి
పశువుఁ జేసి నీవు పరిణమింపఁగ వేల్తుఁ, గొడుకు నీఁ గదయ్య కొసరు లేక.

వ. అని పలికినం గుమారుండు గలిగెడు మని వరం బిచ్చి వరుణుండు సనియె నంత హరిశ్చంద్రునకు వరుణప్రసాదంబున రోహితుం డనుకుమారుండు జన్మించె వరుణుండును హరిశ్చంద్రకుమారు నుద్దేశించి. 195

సీ. పుట్టిలోపల వచ్చి పుత్త్రి వేలువు మన్నఁ బురుడు వోయినఁగాని పోఁగ దనియెఁ
బలు రాకమునువచ్చి బాలు వేలువు మన్నఁ బండ్లు లేకుంట నభావ్యుఁ డనియెఁ
బండ్లు రాఁ జూచి డింభకుని వేలువు మన్నఁ బడిపండ్లు రామి నభావ్యుఁ డనియెఁ
బడిపండ్లు వొడమినఁ గొడుకు వేలువు మన్నఁ బోరుల కొదవక పోల దనియెఁ

ఆ. దొడరి యిట్లు గొడుకుతోడి మోహంబునఁ, బ్రొద్దు గడపుచుండె భూవరుండు
దండ్రి తలఁపుకోలఁదిఁ దనలోనఁ జింతించి, యింటనుండ కడవి కేఁగెఁ గొడుకు.

వ. ఇట్లు వనంబునకుం జని శరశరాసనధరుం డయి రోహితుండు దిరుగుచుండి వరుణగ్రస్తుం డై హరిశ్చంద్రుండు మహోదరవ్యాధిచేఁ బీడితుండు గా నుండుట విని పురంబునకుం దిరిగి రా గమకింప నింద్రుండు ముసలితపసి యై వచ్చి యిట్లనియె. 197

ఆ. పుణ్యభూము లరుగు పుణ్యతీర్థంబులఁ, గ్రుంకు పుణ్యజనులఁ గోరి చూడు
పుణ్యకథలు వినుము భూపాలపుత్త్రక, మేలు గలుగునట్టిమేర గలదు. 198

వ. అని యిట్లు మగిడించినం దిరిగి చని రోహితుం డొక్కయేఁ డవ్వనంబునం దిరిగి క్రమ్మఱఁ జనుదేర నింద్రుండు వచ్చి తొంటియట్ల నివారించె నివ్విధంబున.

సీ. ఐదేండ్లు మరలించె నమరేంద్రుఁ డాబాలు నాఱవయేఁటఁ దా నడవినుండి
యింటికి వచ్చుచు నెలమి నజీగర్తు మధ్యమపుత్త్రి సన్మాన్యచరితు
ఘను శునశ్శేఫునిఁ గొని యాగపశువుగ నాహరిశ్చంద్రున కాతఁ డిచ్చెఁ
బురుషమేధము సేసి భూపాలవర్యుఁడు వరుణాదినిఖిలదేవతలఁ దనిపె

తే. హోత కౌశికుఁ డధ్వర్యుఁ డోనర భృగువు
బ్రహ్మ జమదగ్ని సామంబు పాడువాఁడు
ముని వసిష్ఠుఁ డామఖమున ముదముఁ బొంది
కనకరథ మిచ్చె నింద్రుఁ డామనుజపతికి. 200

వ. శునశ్శేఫునిప్రభావంబు వెనుక వివరించెద నంత భార్యాసహితుం డై నహరిశ్చంద్రునివలన నత్యంతప్రీతుం డై విశ్వామిత్రుం డతనికి ముఖ్యజ్ఞానంబు గృపసేసిన మనం బన్నమయంబు గావున మనంబున నన్నరూపి యైనపృథివి నెఱింగి పృథివిని జలంబువలన నడంచి జలంబుఁ దేజంబువలన నింకించి తేజంబు వాయువువలనం జేరిచి వాయువు నాకాశంబునం గలిపి యాకసంబుఁ దామసాహంకారంబునందు లయంబు సేసి యహంకారత్రయంబు మహత్తత్త్వంబునందు డిందించి

పరతత్త్వంబునకు లోకంబులు సృజించెద ననుతలం పైన మహత్తత్త్వంబునం
దు విషయాకారంబు నివర్తించి విషయవివర్జితుం డై బరతత్త్వంబు నెఱుంగుచు
నయ్యేఱుకవలన సంసారహేతు వైనప్రకృతిని భస్మంబు సేసి యయ్యేఱుకను
నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబునం బరిహరించి సకలబంధవిముక్తుం డై హరిశ్చంద్రుం
డవాఙ్మనసగోచరం బయిననిజరూపంబుతో వెలుంగుచుండె నతనికుమారునకు
హరితుండు వుట్టె హరితునకుం జంపనామధేయుండు జనియించె నతండు దనపే
రం జంపానగరంబు నిర్మించె నాచంపునికి సుదేవుండు సుదేవునికి విజయుండు విజ
యునకు రురుకుండు రురుకునకు వృకుండు వృకునకు బాహుకుండు జనియించి
రందు బాహుకుండు. 201

సగరచక్రవర్తికథాప్రారంభము.

సీ. దండించి పగవారు దనభూమిఁ జేకొన్న నంగనలును దాను నడవి కేఁగి
యడవిలో ముసలి యై యాతఁడు సచ్చిన నాతనిభార్య దా ననుగమింపఁ
గదియుచో నా స్త్రీకి గర్భంబు గలుగుట యౌర్వమునీశ్వరుఁ డాత్మ నెఱిఁగి
వారించె నంత నవ్వనజాక్షి సవతులు సూలు నిం డారినఁ జూడఁ జాల
తే. కర్థి నన్నంబు గుడుచుచో నందుఁ గలిపి
విషము వెట్టిరి పెట్టిన విరిసి పడక
గరముతోఁ గూడ సగరుండు ఘనుఁడు వుట్టి
వరయశస్స్ఫూర్తితోఁ జక్రవర్తి యయ్యె. 202

శా. చండస్ఫూర్తి నతండు తండ్రిపగకై సంగ్రామరంగంబులం
జెండెన్ హైహయబర్బరాదుల వధించెం దాళజంఘాదులం
ముండీభూతులుగా నిరంబరులు గా మూర్తుల్ సబీభత్సలై
యుండం జేసె నిజారులన్ సగరనామోర్వీవిభుం డల్పుఁడే. 203

క. ఖగరాజరుచులు గలయిల, పగరాజుల నడఁచి యేలె బాహాశక్తిన్
నగరాజధీరు శూరున్, సగరున్ హతవిమతనగరుఁ జను వినుతింపన్. 204

సీ. ఔర్వుండు సెప్పంగ నమర వేదాత్మకు హరి నీశు నమృతు ననంతుఁ గూర్చి
వాజిమేధంబులు వసుధేశ్వరుఁడు సేసె నందొక్కమఖమున హయము విడువ
నగభేది గొనిపోయి నాగలోకంబునఁ గపిలునిచేరువఁ గట్టి తొలఁగ
నంత గుఱ్ఱముఁ గాన కారాజు దనపుత్ర నివహంబు దిశలకు నెమకఁ బంప
తే. వారు నిలయేడుదీవుల వరుస వెదకి, మఖతురంగంబు లేకున్న మగిడి రాక
ప్రాభవంబున దోర్దండ బలము మెఱసి, త్రొచ్చి కోరాడి త్రవ్విరి కుతల మెల్ల.

వ. ఇట్లు సుమతికొడుకులు నేలం ద్రవ్వి పాతాళంబునం దూర్పుముట్టియున్నయుత్తర
భాగంబునం గపిలమునిపొంత నున్నతురంగంబుఁ గని. 206

చ. ఎఱిఁగితి మద్దిరయ్య తడ వేటికి గుఱ్ఱపుదొంగ వీఁడె యా

జలభునిఁ బట్టి చంపుఁ డతి సాధుమునీంద్రుఁడుఁబోలె నేత్రము
ద్దెఱవక వాకినోరు మెదలింపక బైసుక పట్టె నంచు న
య్యఱువదివేవురున్ నిజకరాయుధముల్ జళిపించి డాయుచోన్. 207

చ. కపిలుఁడు నేత్రముల్ దెఱవఁ గాఁ దమమేనుల మంట పుట్టి తా
రపగతధైర్యులై పడి యహంకరణంబున మూఢచిత్తులై
నృపసుతు లందఱున్ ధరణి నీఱయి రాతుణమంద సాధులం
దపసులఁ గాసిఁ బెట్టెడిమదస్ఫురితాత్ములు నిల్వ నేర్తురే. 208

సీ. కొందఱు కపిలునికోపానలంబున మ్రందిరి సగరకుమారు లనుచు
నందు రాముని శాంతుఁ డానందమయమూర్తి తొడరి కోపించునే దువ్వ నేలఁ
గాక జన్మించునే గగనస్థలంబున నే సాంఖ్యమతమున నిద్ధమతులు
భవసముద్రము మృత్యుభయమును లంఘింతు రాబుద్ధిఁ జేయుపరాత్మభూతుఁ

తే. డఖిలబోధకుఁ డతనికి నరసి చూడ, సఖు లమిత్రులు నెవ్వరు సగరసుతులు
దాము దమచేయునేరమిఁ దనువులందు, ననలకీలలు పుట్టి నీఱైరి గాక.

వ. మఱియు సగరుండు కేశినియందుఁ గన్నపుత్త్రుం డసమంజసుం డనువాఁడు సమం
జసగుణంబులు లేక పూర్వజన్మంబున యోగీశ్వరుం డై యుండి సంగదోషంబు
వలన యోగభ్రష్టుం డయి సగరునకు జన్మించి జాతిస్మరజ్ఞానంబు గలిగి లోకం
బువారలకుఁ దమవారలకు నప్రియంబగువర్తనంబునం దిరుగుచు నొక్కనాఁడు.

చ. వరుస నయోధ్యలోనఁ గలవారల నాడెడుపిన్నవాండ్ర నా
సరయువులోన వైచి జనసంఘముఁ దండ్రియుఁ దిట్టుచుండ వాఁ
డురుమతిఁ గొన్ని ప్రొద్దులకు యోగబలంబునఁ జేసి బాలురం
దిరిగి పురంబులోపలికిఁ దెచ్చిన నివ్వెఱఁ గంది రందఱున్. 211

వ. అయ్యసమంజసునికొడుకంశుమంతుం డనువాఁడు వినీతుం డయి తనయొద్దఁ
బనులు సేయుచుండునంత సగరుం డమ్మనుమని నంశుమంతు నశ్వంబు వెదకి
తెమ్మని పంచిన నతండు దనతండ్రులచొప్పునం జని వారలు ద్రవ్వినమహాఖా
తంబు సొచ్చి యందు భస్మరాసులపొంత నున్నహయంబుఁ గని హయసమీ
పంబునం దున్నకపిలాఖ్యుం డయినవిష్ణునికి దండప్రణామంబు సేసి యిట్లని
స్తుతియించె. 212

సీ. మతి సిక్కఁ బట్టి సమాధిగౌరవమున వ్రాలియుఁ దనకు నవ్వల వెలుంగు
నినుఁ గానఁ డొకనాఁడు నిన్నెఱుంగునె బ్రహ్మ యజునిమనంబున నవయవముల
బుద్ధి జన్మించినభూరిజంతువులందు హీనుల మైనమా కెఱుఁగ వశమె
తమలోన నీ వుండఁ దామెఱుంగరు నిన్ను గుణములఁ జూతురు గుణమ్ములైన

తే. గాన రొకవేళఁ జీఁకటిఁ గందు రాత్మ
లందుఁ దెలియరు వెలుపల నమరుబొందు

లరయుదురు దేహధారు లత్యంధు లగుచుఁ
గడిఁదినీమాయ నెన్నఁడుఁ గడవ లేక. 213

వ. అని వినుతి సేయుచు హయంబు విడువు మని చెప్పక తనతండ్రులు నీఱగుటం దడవక మ్రొక్కి నిలుచున్న యంశుమంతునికిఁ గరుణావిపులుం డగుకపిలుం డి ట్లనియె. 214

క. గుఱ్ఱముఁ గొనిపో బుద్ధుల, కుఱ్ఱఁడ మీతాతయొద్దకుఁ నీతండ్రుల్
వెఱ్ఱులు నీఱైరదె యీ, మిఱ్ఱున గంగాజలంబు మెలఁగ శుభ మగున్. 215

వ. అని పల్కిన నమస్కరించి తురంగంబుఁ గొని వచ్చి యాసగరుని కిచ్చిన సగరుం డాపశువువలన జన్నంబు కడమ నిండించి యంశుమంతునకు రాజ్యం బిచ్చి ముక్తబంధనుం డై యౌర్వుండు సెప్పినమార్గంబున నుత్తమగతికిం జనియె నంత.

క. జనకులు మ్రగ్గినచోటికి, ననిమిషనదిఁ దెత్తు ననుచు నటవీస్థలికిం
జని తపము సేయఁ జాలక, మనమున వగ లొలయ నంశుమంతుఁడు దీఱెన్.

క. ఆతనికొడుకు దిలీపుఁడు, భూతలమున గంగ దెచ్చి పొందించుట కై
ప్రీతిం దపంబు సేయుచు, భాతిగఁ దే లేక కాలపరవశుఁ డయ్యెన్. 218

క. అతని సుతుండు భగీరథుఁ, డతితప మొనరించి కనియె నమృతాపాంగన్
సుతరంగన్ ముఖవనరుహ, రతభృంగన్ శివజటాగ్రరంగన్ గంగన్. 219

వ. కని నమస్కరించిన గంగ కృప చేసి వరంబు వేఁడు మనిన నారాచపట్టి యి ట్లనియె. 220

క. మావారిభస్మరాసుల, నీవారిం గలపికొనుము నెఱి మావారల్
నీవారిఁ గలయ నాకము, మావారికిఁ గలుగు నిది ప్రమాణము దల్లీ. 221

ఇంద్ర. చెల్లన్ మదిన్ నిన్ను భజింతు గంగన్, ఫుల్లాంతరంగన్ బహుపుణ్యసంగం
గల్లోలలక్ష్మీజితకాశమల్లిం దల్లిన్ సుధీకల్పలతామతల్లిన్. 222

వ. అని వినుతి సేయుచున్న రాజకుమారునకు లోకపావని యి ట్లనియె. 223

మ. వినువీదిం బఱతెంచి నేలఁ బడ నా వేగంబునున్ నిల్ప నో
పినవాఁ డెవ్వఁడు మేదినీతలము నే భేదించి పాతాళముం
జనుదున్ వచ్చితి నేని నాజలములన్ సంస్నాతు లై మానవుల్
ననుఁ బొందించునఘవ్రజం బెచట నే నాశంబుఁ బొందించెదన్. 224

వ. అది కారణంబుగా విచారించెద నని పలుకుచున్న లోకమాతకు రాజన్యవర్యుం డగుభగీరథుం డి ట్లనియె. 225

మ. పరతత్త్వజ్ఞులు శాంతచిత్తులు తపఃపారీణు లార్యుల్ ఘనుల్
పురుషశ్రేష్ఠులు వచ్చి తల్లి భవదంభోగాహముల్ సేయఁ గా
సరసంఘౌఘము నిన్నుఁ బొందునె జగన్నాథుండు నానాఘసం
హరుఁ డావిష్ణుఁడు వారిచిత్తములఁ దా నై యుంట మందాకినీ. 226

మ. తనలో నిన్ని జగంబులుం గలుగుటం దా నిన్నిటం గల్గుటన్
జననీ తంతువులందుఁ జీర గలయాచందంబునన్ విశ్వభా
వనుఁ డై యొప్పు శివుండు గాక మఱి నీవారిన్ నివారింప నే
ర్చినవా రెవ్వరు నిన్ ధరించుకొఱకై శ్రీకంఠుసం గొల్చెదన్. 227

వ. అని యొఱంగించి వీడ్కొని చని భగీరథుండు మహేశ్వరు నుద్దేశించి గ్రద్దనఁ
దపంబు సేసిన. 228

ఆ. భక్తవత్సలుండు ఫాలాక్షుఁ డాభగీ,రథుని మెచ్చి నిజశిరంబునందు
శౌరిపాదపూత సలిల యై దివి నుండి, ధరకు వచ్చుగంగఁ దాల్చె నపుడు.

శ్రీపరమేశ్వరజటానిర్గతగంగాప్రవాహమహిమానువర్ణనము.

వ. ఇట్లు మహానది పురారాతిజటాజూటరంధ్రంబులవలన దిగంబడి నిరర్గళప్రవా
హం బై నేలకు జల్లించి నెఱసి నిండి పెల్లు వెల్లిగొని పెచ్చు పెరిఁగి విచ్చలవిడిం
గ్రేపు వెంబడి నుఱక క్రేళ్లుఱుకుమఱకప్రాయంపుఁగామధేనువుచందంబున ముం
దఱికి నిగుడుచు ముద్దుఁజందురుతోడి నెయ్యంబునఁ గ్రయ్యన దరి చొప్పు దప్పక
సాఁగి చనుదెంచుసుధార్ణవంబు కై వడిఁ బెంపు గలిగి మహేశ్వరువదనగహ్వరం
బువలన నోంకారంబుపిఱుంద వెలువడుశబ్దబ్రహ్మంబుభంగి నదభ్రవిభ్రమం బై
యమ్మహీపాలతిలకంబు తెరువు వెంట నంటి వచ్చు వెలియేనుఁగుతొండంబుల నను
కరించి పఱచు వఱదమొగంబులును వఱదమొగంబులపిఱుంద నందంద క్రం
దుకొని పొడచూపి తొలంగు బాలశారదాకుచకుంభంబులకు నగ్గలం బైనబుగ్గ
లును బుగ్గలసంగడంబునం బారిజాతకుసుమస్తబకంబులచెలువంబులం దెగడు
వెలినురువులును వెలినురువులచెంగట నర్ధోన్మీలితకర్పూరతరుకిసలయంబులం
గేలిగొనుసుళ్లును సుళ్లకెలంకుల ధవళజలధరరేఖాకారంబులబాగు మెచ్చని
నిడుదయేఱులును నేఱులం గలసి వాయువశంబున నొండొంటిం దాఁకి
బిట్టుమిట్టించి మీఁది కెగయు దురితభంగంబు లైనభంగంబులును భంగం
బులకొనల ఛిన్నభిన్నంబు లై కుప్పించి యుప్పరం బెగసి ముత్తియంపుసరు
లవడువున మల్లికాదామంబులతెఱంగునఁ గర్పూరఖండకదంబంబులచెలువంబు
న నిందుశకలంబులతేజంబునఁ దారకానికరంబులపోలువున మెఱయుచు ముక్తి
కన్యావశీకరంబు లైనశీకరంబులునుం గలిగి మధ్యమలోకశ్రీకరం బై శ్రీకరం
బుతెఱంగున విష్ణుపదంబు ముట్టి విష్ణుపదంబుభాతి నుల్లసితహంసరుచిరం బై
రుచిరపక్షంబురీతి నతిశోభితకువలయం బై కువలయంబుచెన్నున బహుజీవనం
బై జీవనంబులాగున సుమనోవికాసప్రధానం బై ప్రధానపర్వంబుపోలువున నేక
చక్రబకభీమమహాభంగసుభద్రార్జున చరిత్రాభిరామం బై రామచిత్తంబుమెలఁ
పునం దనవారిలోఁ జొచ్చినదోషాచరులకభయప్రదానచరణం బై ప్రదానచణ
వర్తనంబుభాతి సముపాసితమృత్యుంజయం బై మృత్యుంజయురూపంబుపోలిక

విభూతిసుకుమారం బై కుమారచరిత్రంబు తేవను గ్రౌంచప్రముఖవిజయం బై వి
జయరథంబుభాతి హరిహయామంథరం బై మంథరవిచారంబు గ్రద్దన మహారా
మగిరివనప్రవేశకామం బై కామకేతనంబు పెల్లున నుద్దీపితమకరం బై మకరకే
తను బాణంబు లై వడి విలీనపరవాహినీకలితశంబరం బై శంబరారాతిచిగురు
గొంతంబునూటి నధ్వగవేదనాశమనం బై శమనదండంబుజాడ నిమ్నోన్నతస
మవృత్తం బై వృత్తశాస్త్రంబువిధంబున వడి గలిగి సదాగురులఘువాక్యచ్ఛటా
పరిగణితం బై గణితశాస్త్రంబుకొలందిని ఘనఘనమూలవర్గమూలసంకలితభిన్న
మిశ్రప్రకీర్ణఖాతభీష్మం బై భీష్మపర్వంబు పెంపున ననేకభగవద్గీతం బై గీతశా
స్త్రంబు నిలుకడను మహాసుషిరతనుఘననానాశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రంబు మర్యా
దనచ్చువడి హల్లు గలిగి మహాభాష్యరూపావతారవృత్తివృద్ధిగుణసమర్థం బై
యర్థశాస్త్రంబుమహిమను బహుప్రయోజనప్రమాణదృష్టాంతం బై దృష్టాం
తంబు తెఱంగున సర్వసామాన్యగుణవిశేషం బై శేషవ్యాపారంబుకరణిని సుస్థి
రోద్ధరణతత్పరం బై పరబ్రహ్మంబుగరిమ నతిక్రాంతానేకనిగమం బై నిగమంబు
నడవడిని బ్రహ్మవర్ణపదక్రమసంగ్రహం బై గ్రహశాస్త్రంబుపరిపాటిని గర్కట
మీనమిథునమకరరాశిసుందరం బై సుందరీముఖంబుపోడిమిని నిర్మలచంద్ర
కాంతం బై కాంతాధరంబురుచిని శోణచ్ఛాయావిలాసం బై విలాసవతికొప్పు
నొప్పునఁ గృష్ణనాగాధికం బై యధికమతిశాస్త్రసంవాదంబుసొంపున నపారస
రస్వతీవిజయవిభ్రమం బై విభ్రమవతిచనుదోయిపగిది నిరంతరపయోవ్యాప్తా
ఖిలలోకజీవనప్రదతుంగభద్రాతిరేఖాసలలితం బై లలితవతినగవుమించున నప
హసితచంద్రభాగధేయం బై భాగధేయవంతునివివాహంబులీల మహామేఖలక
న్యకావిస్తారం బై తారకెంగేలియొడికంబున నాక్రాంతసూర్యతనయం బై
సూర్యతనయుశరవర్షంబుపోలిక భీమరథ్యాటోపవారణం బై వారణంబు పరు
సునం బుష్కరోన్నతసంరంభం బై రంభ నెమ్మోముడాలున సురసాతిశయదశం
బై దశరథతనయుబాణముడిచాడ్పున సింధుగర్వప్రభంజనం బై ప్రభంజనతన
యుగదపెట్టుమాడ్కిని సమీపగతదుశ్శాసనదుర్మదనివారకం బై వారకన్యక
ముంజేతిగతిని ముహుర్ముహురుచ్చలితకంకణాలంకృతం బై కృతయుగంబునోజ
నపంకం బై పంకజాసనుముఖంబునొఱపునఁ బ్రభూతముఖ్యవర్ణం బై వర్ణగణి
తంబు తెఱకువను బహుదీర్ఘబిందువిసర్గం బై సర్గబంధకావ్యంబునున్నువున
గంభీరభావమధురం బై మధురాపురంబుసొబగున మహానందనందనం బై నందన
వనంబుపొందున విహరమాణకౌశికం బై కౌశికహయంబురీతి సుదశధ్రువం బై
[illegible]ధ్రువచరిత్రంబుప్రక్రియం గ్రియాభక్రిశ్రితవిశ్వంభరం బై విశ్వంభరునిశంఖంబురూపున
[illegible] దక్షిణావర్తోత్తరం బై యుత్తరాభివారంబుచొద్దంబునఁ బ్రమదితనరం బై నర
[illegible] సుందరనఖరంబులుభ్రాతిఁ [illegible] ప్రహ్లాదగుర్వభిమానప్రదానం బై దానవకాండంబు

సిరిం గామధేనుకల్పలతాద్యభినవం బై నవసూతికాకుచంబు పేర్మిని నిరంతర పయోవర్ధనం బై ధనదునిలయంబు తూనిక ననుసంభృతమకరపద్మమహాపద్మకచ్ఛపం బై కచ్ఛపకర్పరంబు బలిమిని బతితశైలసముద్ధరణం బై ధరణీధరంబు సాటి నుత్తుంగతటముఖ్యం బై ముఖ్యవరాహంబు గరిమ నున్నతక్షమం బై క్షమాసురహస్తంబు గరగరికను సత్పవిత్రమనోభిరామం బై రామచంద్రుబాణంబు కడిందిని నభ్యాగతఖరదూషణమదాపహరణముఖరం బై ముఖరరామకుఠారంబు రీతిని భూభృన్మూలచ్ఛేదనప్రబలం బై బలరామహలంబు భాతిని బ్రతికూలసన్నికర్షణప్రబుద్ధం బై బుద్ధదేవుని మేనియొఱపున నభియాతిరక్షోదారమనోహరం బై హారతాండవంబు మేర నుల్లసితానిమిషం బై యనిమిషావతారంబు కీర్తిని శ్రుతిమంగళప్రదం బై ప్రదాతయాగిసూటి నర్థపరంపరావామనం బై వామనచరణరేఖను బలివంశవ్యపనయం బై నయశాస్త్రంబు మార్గంబున సామభేదమాయోపాయచతురం బై చతురాననాండంబు భావంబున నపరిమితభువనజంతుజాలసేవ్యమానం బై మానిని యన లోంతు సూపక గరిత యన నడిచప్పుడు సేయక ముగుద యన బయలుపడక ప్రమద యన గ్రయ్యం బాఱుచుం బతివ్రత యన నిట్టట్టుం జనక తల్లి యన నెవ్వి యైన లోఁగొనుచు దైవం బన భక్తమనోరథంబు లిచ్చుచు నంతకంతకు గుటి గడచి యవాఙ్మనసగోచరం బై ప్రవహించి. 230

మ. జగతీనాథురథంబు పజ్జ బహుదేశంబుల్ వడిన్ దాఁటి త
త్సగరక్ష్మాపకుమారభస్మములమీఁదన్ ముంచి పాఱన్ మరు
న్నగరావాసము వారు వొందిరి నవీనశ్రీలతో గంగసీ
రుగతిం గాక మహాదురంతసుజనద్రోహానలం బాఱునే. 231

మ. హరు మెప్పించి మహాతపోనియతుఁ డై యాకాశగంగానదిన్
ధరకుం దెచ్చి నితాంతకీర్తిలతికాస్తంభంబు గా నన్యసు
స్థిరలీలం బితృకృత్య మంతయు నొనర్చెన్ వారితానేకదు
స్తరవంశవ్యథుఁ డాభగీరథుఁడు నిత్యశ్రీకరుం డల్పుఁడే. 232

క. హరిఁ దమ మనములలో నిడి, హరిపాదాంభోజజనిత మైననదిన్ సు
స్థిరు లై క్రుంకి మునీంద్రులు, హరిఁ గలిసిరి త్రిగుణరహితు లై యవ్వేళన్.

వ. అంత నాభగీరథునకు శ్రుతుండును శ్రుతునకు నాభావరుండును నాభావరునకు సింధుద్వీపుండును సింధుద్వీపునికి నయుతాయువును నయుతాయువునకు ఋతుపర్ణుండును జనియించె నతండు. 234

ఆ. నయవిశాలబుద్ధి నలచక్రవర్తితోఁ, సఁగడీనితనము సాలఁ జేసి
యక్షహృదయ మతని కవ్యస్తముఁగ నిచ్చి, యశ్వవిద్య నేర్చె నతనివలన.

వ. ఆ ఋతుపర్ణునకు సర్వకాముండును సర్వకామునకు మదయంతీవల్లభుం డైన సుదాసుండును బుట్టె నా రాజశేఖరుని మిత్రసహుండును గల్మాషపాదుండు నని

చెప్పుము రాభూవరుండు వసిష్ఠునిశాపంబున రాక్షసుండయి తనకర్మంబున నన
పత్యుం డయ్యె ననిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డేమికారణంబున సుదాసునకు గురు
శాపంబు ప్రాప్తం బయ్యె నని యడిగిన శుకుం డిట్లనియె. 236

సీ. ఆసుదాసుఁడు వేఁట కై వనంబున కేఁగి గర్వించి యొక్కరక్కసునిఁ జంపి
వానితోఁ బుట్టినవానిఁ బో విడిచిన వాఁడును దనతోడివానిచావు
నోర్వక కపటి యై భూపాలుగృహమున నడబాలతనమున నర్థిఁ గొలిచి
యుండ వసిష్ఠున కుర్వీశుఁ డొక్కనాఁ డన్నంబు సేయంగ నతనిఁ బనుప

తే. వాఁడు మానవమాంసంబు వండి తెచ్చి, మునికి వడ్డింపఁ గోపించి ముని నరేంద్రుఁ
బిలిచి మనుజామిషంబును బెట్టి తనుచు, నలుకతో రాక్షసుఁడవుగ మ్మనిశపించె.

వ. ఇట్లు శపియించి పదంపడి రాక్షసుండు వండి తెచ్చుటయు సుదాసుం డెఱుంగ
మియుఁ దనమనంబున నెఱింగి వసిష్ఠుండు పండ్రెండేండ్లు రక్కసుండ వయి
యుండు మని నియమించె నయ్యవసరంబున. 238

మ. గురునిన్ మాఱు శపింతు నంచు జలముల్ గోపంబుతోఁ దోయిటన్
నరనాథుండు ధరింపఁ దత్సతి పతి న్వారింప మిన్నుం దిశల్
ధరయున్ జీవమయంబ కా నిఖిలముం దాఁ జూచి చల్లెన్ ధరా
వరుఁ డాత్మీయపదంబులం గరపుటీవాఃపూరముం బొక్కుచున్. 239

వ. ఇట్లు మిత్రసహుండు గావునఁ గళత్రానుకూలుం డై శపియింప నొల్లక సుదా
సుండు రాక్షసభావంబు నొంది కల్మాషవర్ణంబు లయినపాదంబులతో నడవు
లం దిరుగుచు. 240

క. ఆఁకట మలమల మాఁడుచు, వీఁక నతం డడవి నున్న విప్రమిథునముం
దాఁకి తటాలున విప్రునిఁ, గూఁకటి చేఁ బట్టి మ్రింగఁ గొనిపోవుతఱిన్. 241

వ. అంత నాబ్రాహ్మణునిభార్య మోఁదికొనుచుం బెగ్గడిల్లిడగ్గుత్తికతోఁ బతికి నడ్డంబు
వచ్చి యేడ్చుచు రాచరక్కసున కిట్లనియె. 242

క. మానుషదేహము గలుగుట, భూనాయక దుర్లభంబు పుట్టినమీఁదన్
దానముఁ బరోపకారము, భూనుతకీర్తియును వలదె పురుషున కెందున్. 243

మ. రవివంశాగ్రణి వై సమస్తధరణీరాజ్యానుసంధాయి వై
భువనస్తుత్యుఁడ వై పరార్థరతి వై పుణ్యానుకూలుండ వై
వివరం బేమియు లేక నాపెనిమిటిన్ విప్రుం దపశ్శీలు స
త్ప్రవరున్ బ్రహ్మవిదున్ జగన్నుతగుణున్ భక్షింపఁగాఁ బాడియే. 244

శా. తండ్రీ మీకు దినేశవంశజులకున్ దైవం బగున్ బ్రాహ్మణుం
డండ్రా మాటలు లేవె భూమిసురగోహత్యాభిలాషంబు గై
కొండ్రే మీయటువంటిసాధువులు రక్షోభావ మిట్లేల మీ
తండ్రిం దాతలఁ బూర్వులం దలఁపవే ధర్మంబునం బోఁ గదే. 245

శా. అన్నా చెల్లెల నయ్యెదన్ విడువు నీకన్నంబు వెట్టింతు నా
హృన్నాథున్ ద్విజు గంగిరుత్త్రి నకటా హింసింప నేలయ్య నీ
వెన్నం డింతులతోడఁ బుట్టవె నిజం బిట్టైన మున్ ముట్ట నా
పన్నన్ నన్ను శిరంబు ద్రుంచి మఱి మత్ప్రాణేశు భక్షింపవే. 246

క. అని కరుణ పుట్ట నాడుచు, వనితామణి పలవరింప వసుధాదేవుం
దిని యె నతఁడు పులి పశువుం, దినుక్రియ శాపంబుకతన ధీరహితుం డై. 247

వ. అంత నా బ్రాహ్మణి గోపించి కామార్తనయిన నాదు పెనిమిటి భక్షించితివి గావున నీవు నెలంతలం బొందఁ జేరిన వేళ మరణంబుఁ బొందు మని కల్మాషపాదుని శపించి పతిశల్యంబులతో నగ్నిప్రవేశంబు సేసి సుగతికిం జనియె నంతఁ బండ్రెం డేండ్లు సనిన నా రాజు మునిశాపనిర్ముక్తుం డై. 248

ఆ. రతులకొఱకు నాలి రావింప నదియును, బెదరి విప్రసతి శపించు టెఱిఁగి
మగని నడ్డపెట్టి మైథునకర్మంబు, మాన్చె సతులగోష్ఠి మానె నతఁడు. 249

క. అది కారణము గఁ బుత్త్రా, భ్యుదయము లే దాసుదాసభూపాలునకుం
దదనుమతి నవ్వసిష్ఠుఁడు, మదయంతికిఁ గడుపు సేసె మదనక్రీడన్. 250

వ. ఇట్లు సుదాసునిభార్య యగుమదయంతి వసిష్ఠు వలన గర్భిణి యై యేడేండ్లు గర్భంబు ధరించి నీళ్లాడ సంకటపడుచున్న వసిష్ఠుండు వాఁడి యగునశ్మంబున నాగర్భంబుఁ జీరిన నశ్మకుం డనుకుమారుండు పుట్టె నతనికి మూలకుండు పుట్టె నతండు. 251

క. వీరుఁ డగుపరశురాముఁడు, ఘోరకుఠారమున నృపులఁ గూలుచువేళన్
నారీజనములు దాఁచిన, నారీకవచుం డనంగ నలి నుతి కెక్కెన్. 252

వ. ఆనారీకవచుండు నిర్మూలం బయినరవివంశంబునకు మూలం బగుటం జేసి మూలకుం డనం బరఁగె నామూలకునకు విశ్వసహుండు పుట్టె విశ్వసహునకు ఖట్వాంగుండు పుట్టి చక్రవర్తి యయ్యె నతండు. 253

సీ. అమరులు వేఁడిన నసురనాథులఁ జంపి త్రిదశులతోఁ దన బ్రదుకుకాల
మెం తని యడిగిన నిదె నిండుచున్నది తడవు లే దేమైన నడుగు మనిన
వరములు గోరక వరవిమానం బెక్కి తనపురి కేతెంచి తత్త్వబుద్ధిఁ
బరమేశ్వరునియంద భావంబుఁ గీలించి కులదైవతద్విజకులముకంటె

తే. నంగనాప్రాణరాజ్యపుత్త్రాదు లెల్లఁ, గావు ప్రియములు ధర్మంబు గడచి నాదు
మతి ప్రవర్తింప దెన్నఁడు మది నెఱుంగ
నన్య మాయీశ్వరునిఁ దక్క ననుచు మఱియు. 254

మ. ఇలమీఁదన్ బ్రదు కేల వేల్పులవరం బేలా ధనం బేల చం
చలగంధర్వపురీవిడంబనము లైశ్వర్యంబు లేలా జగం
బులఁ బుట్టించుతలంపునం బ్రకృతితోఁ బొత్తై తుదిం బాసి ని

ర్గల మై వాఙ్మనసామితం బగుపరబ్రహ్మంబు నేఁ జెందెదన్. 255

వ. అని నిశ్చయించి. 256

మ. కలసెన్ సంగము లెల్లఁ బాసి నియతిన్ ఖట్వాంగుఁ డశ్రాంత మై
కల దయ్యున్ మఱి మీఁద లే దనెడి దై కల్యాణ మై యాత్మలోఁ
దలఁపం బల్కఁగ రాని దై పరమ మై తత్త్వజ్ఞు లూహించి హృ
జ్జలజాతంబుల వాసుదేవుఁ డని సంస్థాపించునా బ్రహ్మమున్. 257

వ. అట్టిఖట్వాంగునకు దీర్ఘబాహుండు దీర్ఘబాహునకు రఘువు రఘువునకుఁ బృథుశ్రవుండుఁ బృథుశ్రవునకు నజుండు నజునకు దశరథుండును బుట్టె నాదశరథునకు సురప్రార్థితుం డై పరబ్రహ్మమయుం డైనహరి నాల్గువిధంబు లై శ్రీరామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న నామంబుల నిజాంశసంభూతుం డై జన్మించెఁ దచ్చరిత్రంబు వాల్మీకిప్రముఖు లైనమునులచేత వర్ణితం బైనది యైనను జెప్పెద సావధాన మనస్కుండ వై యాకర్ణింపుము. 258

శ్రీ రామ చరిత్రము.

మ. అమరేంద్రాశకుఁ బూర్ణచంద్రుఁ డుదితుం డైనట్లు నారాయణాం
శమునం బుట్టె మదాంధరావణశిరస్సంఘాతసంఛేదన
క్రమణోద్దాముఁడు రాముఁ డాగరితకుం గౌసల్యకున్ సన్నుతా
సమనైర్మల్య కతుల్య కంచితజనుస్సంసారసాఫల్యకున్. 259

మ. సవరక్షార్థము దండ్రి పంపఁ జని విశ్వామిత్రుఁడుం దోడ రా
నవలీలం దునుమాడె రాముఁ డదయుం డై బాలుఁ డై కుంతల
చ్ఛవిసంపజ్జితహాటకం గపటభాషావిస్ఫురన్నాటకన్
జవభిన్నార్యమఘోటకం గరవిరాజత్ఖేటకం దాటకన్. 260

క. గారామునఁ గౌశికమఖ, మారాముఁడు గాచి దైత్యు నధికు సుబాహున్
ఘోరాజిఁ ద్రుంచి త్రోలెను, మారీచున్ నీచుఁ గపటమంజులరోచున్. 261

మ. ఒకమున్నాఁడు గదల్చి తెచ్చినలలాటోగ్రాక్షుచాపంబు బా
లకరీంద్రంబు సులీలమైఁ జెఱకుఁగోలం ద్రుంచుచందంబునన్
సకలోర్వీశులు సూడఁగా విఱిచె దోశ్శక్తిన్ విదేహక్షమా
పకగేహంబున సీతకై గుణమణిప్రస్ఫీతకై లీలతోన్. 262

క. భూతలనాథుఁడు రాముఁడు, ప్రీతుం డై పెండ్లి యాడెఁ బృథుగుణమణిసం
ఘాతన్ భాగ్యోపేతన్, సీతన్ ముఖకాంతివిజితసితఖద్యోతన్. 263

క. రాముఁడు నిజబాహుబల, స్థేమంబున భంగపఱిచె దీర్ఘకుఠారో
ద్దామున్ విదళీకృతనృప, భామున్ రణరంగభీము భార్గవరామున్. 264

క. దశరథుఁడు మున్ను గైకకు, వశుఁ డై తా నిచ్చినట్టివరముకతన వా
గ్దశ సెడక యడవి కనిచెను, దశముఖముఖకమలతుహినధామున్ రామున్.

క. జనకుఁడు పనిచిన మే లని, జనకజయును లక్ష్మణుండు సంసేవింపన్
జనపతి రాముఁడు విడిచెను, జనపాలారాధ్య ద్విపదసాధ్య నయోధ్యన్. 266
క. భరతున్ నిజపదసేవా, నిరతున్ రాజ్యమున నునిచి నృపమణి యెక్కెన్
సురుచిరరుచిపరిభావిత, గురుగోత్రాచలముఁ జిత్రకూటాచలమున్. 267
ఉ. పుణ్యుఁడు రామచంద్రుఁ డట పోయి ముదంబునఁ గాంచెఁ దండకా
రణ్యముఁ దాపసోత్తమశరణ్యము నుద్ధతబర్హిబర్హలా
వణ్యము గౌతమీవిమలవాఃకణపర్యటనప్రభూతసా
ద్గుణ్యము నుల్లసత్తరునికుంజవరేణ్యము నగ్రగణ్యమున్. 268
సీ. ఆవనంబున రాముఁ డనుజసమేతుఁ డై సతిఁగూడ నొకపర్ణశాల నుండ
రావణు చెల్లెలు రతిఁ గోరి వచ్చిన మొగి లక్ష్మణుఁడు దానిముక్కుఁ గోయ
నది విని ఖరదూషణాదులు పదునాల్గువేలు వచ్చిన రామవిభుఁడు గలన
బాణానలంబున భస్మంబు గావింప జనకనందనమేనిచక్కఁదనము
తే. విని దశగ్రీవుఁ డంగజవివశుఁ డగుచు
నర్థిఁ బంచినఁ బసిఁడిఱ్ఱి యై నటించు
నీచు మారీచు రాముఁడు నేఱి వధించె
నంతలో సీతఁ గొనిపోయె నసురవిభుఁడు. 269
ఉ. ఆయసురేశ్వరుండు వడి నంబరవీథిఁ నిలాతనూజ న
న్యాయము సేసి నిష్కరుణుఁ డై కొనిపోవఁగ నడ్డ మైన ఘో
రాయతహేతిఁ ద్రుంచె నసహాయత రామనరేంద్రకార్యద
త్తాయువుఁ బక్షవేగపరిహాసితవాయువు నజ్జటాయువున్. 270
వ. అంత నారామచంద్రుండు లక్ష్మణసహితుం డై సీత వెదక నరుదెంచి నిజకార్యనిహ
తుం డైన జటాయువునకుఁ బరలోకక్రియలు గావించి ఋశ్యమూకంబునకుం జని.
క. నిగ్రహము నీకు వల దిఁక, నగ్రజు వాలిన్ వధింతు నని నియమముతో
నగ్రేసరుఁ గా నేలెను, సుగ్రీవుం జరణఘాతచూర్ణగ్రావున్.
క. లీలన్ రామవిభుం డొక, కోలం గూలంగ నేసె గురునయశాలిన్
శీలిన్ సేవితశూలిన్, మాలిన్ వాలిన్ దశాస్యమానోన్మూలిన్. 273.
క. ఇలమీఁద సీత వెకఁగ, నలఘుఁడు రాఘవుఁడు పనిచె హనుమంతు నతి
చ్ఛలవంతున్ మతిమంతున్, బలవంతున్ శౌర్యవంతుఁ బ్రాభవవంతున్. 274
క. అలవాటుకలిమి మారుతి, లలితామితలాఘవమున లంఘించెను శై
వలినీగణసంబంధిన్, జలపూరితధరణిగగనసంధిం గంధిన్. 275
వ. అట్లు సముద్రంబు దాఁటి సీతం గని హనుమంతుండు దిరిగి చనుదెంచుచు
నక్షకుమారాదుల వధియించి. 276
క. సముదగ్రత ననిలసుతుం, డమరాహితదత్తవాలహస్తాగ్నుల భ

స్మము సేసె నిరాతంకన్, సమదాసురసుభటవిగతశంకన్ లంకన్. 277

వ. ఇట్లు లంకాదహనంబు సేసి వచ్చి వాయుజుండు సీతాకథనంబు సెప్పిన విని రామచంద్రుండు వనచరనాథయూథంబులుం దానును జని చని. 278

శా. ఆరాజేంద్రుఁడు గాంచె భూరివిధరత్నాగారమున్ మీనకుం
భీరగ్రాహకఠోరమున్ విపులగంభీరంబు నభ్రభ్రమ
ద్ఘోరాన్యోన్యవిభిన్నభంగభవనిర్ఘోషచ్ఛటాంభఃకణ
ప్రారుద్ధాంబరపారమున్ లవణపారావారముం జేరువన్. 279

వ. కని తనకుఁ ద్రోవ యి మ్మని వేఁడిన నదియు మార్గంబు సూపక మి న్నందిన నారాచపట్టి రెట్టించినకోపంబున. 280

క. మెల్లనినగవున నయనము, లల్లార్చి శరంబు విల్లు నందినమాత్రన్
గుల్లలు నాఁచులుఁ జిప్పలుఁ, బెల్లలు నై జలధి పెద్దబీ డై యుండెన్. 281

వ. ఇట్లు విపన్నుం డగుసముద్రుండు నదులతోఁగూడి మూర్తిమంతుం డయి చనుదెంచి రామచంద్రునిచరణంబులు శరణంబుఁ జొచ్చి యి ట్లని స్తుతియించె. 282

శా. ఓ కాకుత్స్థకులేశ యోగుణనిధీ యోదీనమందార నే
నీకోపంబున కెంతవాఁడ జడధిన్ నీ వేమి భూరాజవే
లోకాధీశుఁడ వాదినాయకుఁడ వీలోకంబు లెల్లప్పుడున్
నీకుక్షిం బ్రభవించు నుండు నడఁగున్ నిక్కంబు సర్వాత్మకా. 283

క. ధాతల రజమున దేవ, వ్రాతము సత్త్వమున భూతరాశిఁ దమమునన్
జాతులఁగా నొనరించుగు, ణాతీతుఁడ వీవు గుణగణాలంకారా. 284

క. కట్టుము సేతువు లంకం, జుట్టుము నీబాణవహ్ని సురవైరితలల్
గొట్టుము నేలం బడఁ జే, పట్టుము నీయబల నధికభాగ్యప్రబలన్. 285

ఆ. హరికి మామ నగుదు నట మీఁద శ్రీదేవి, తండ్రి నూర కేల తాఁగడింపఁ
గట్టఁ గట్టి దాఁటు కమలాప్తకులనాథ, నీయశోలతలకు నెలవుగాఁగ. 286

వ. అని విన్నవించిన రామచంద్రుండు సముద్రునిం బూర్వప్రకారంబున నుండు పొ మ్మని వీడుకొల్పె నంత. 287

క. ఘనశైలంబులుఁ దరువులు, ఘనజవమునఁ బెఱికి తెచ్చి కపికులనాథుల్
ఘనజలరాశిం గట్టిరి, ఘనవాహప్రముఖదివిజగణము నుతింపన్. 288

వ. ఇట్లు సముద్రంబు దాఁటి రామచంద్రుండు రావణుతమ్ముం డైనవిభీషణుండు శరణంబు వేఁడిన నభయం బిచ్చి కూడుకొని లంకకుఁ జని విడిసి వేడెపెట్టించి లగ్గలు పట్టించిన. 289

సీ. ప్రాకారములు ద్రవ్వి పరిఖలు పూడిచి కోటకొమ్మలు నేలఁ గూలఁ ద్రోచి
వప్రంబు లగలించి వాకిళ్లు వెకలించి తలుపులు విఱిచి యంత్రములు సెఱిచి
ఘనవిటంకంబులు ఖండించి పడ వైచి గోపురంబులు నేలఁ గూలఁ దన్ని

మకరతోరణములు మహిం గూర్చి కేతనంబులు సించి సోపానములు గదల్చి
ఆ. గృహము లెల్ల వ్రచ్చి గృహరాజముల గొ్రిచ్చి, భర్మకుంభచయము పాఱవైచి
కపులు కొలను సొచ్చి కలంచినకైవడిఁ, గపులు లంకఁ జొచ్చి కలఁచి రపుడు.
వ. అంత నయ్యసురేంద్రుండు పంచినఁ గుంభ నికుంభ ధూమ్రాక్షవిరూపాక్షసురాం
తక నరాంతక దుర్ముఖ ప్రహస్త మహాకాయ ప్రముఖులగుదనుజవీరులు శరశరా
సనతోమరగదాఖడ్గశూలభిండిపాలపరశుపట్టిసప్రాసముసలాదిసాధనంబులు ధరి
యించి మాతంగతురంగస్యందనసందోహంబుతో బవరంబు సేయ సుగ్రీవ
పవనతనయ పనస గజ గవయ గంధమాదన నీలాంగద కుముద జాంబవదాదు
లారక్కసుల నెక్కటికయ్యంబులందుఁ దరుల గిరులఁ గరాఘాతంబుల నుక్క
డంచి త్రుంచి రంత. 291
క. ఆయెడ లక్ష్మణుఁ డుజ్జ్వల, సాయకములఁ ద్రుంచె శైలసమకాయు సురా
జేయు ననర్గళమాయో, పాయుః నయగుణవిధేయు నయ్యతికాయున్. 292
ఆ. రామచంద్రవిభుఁడు రణమున ఖండించె, మేటికడిమి నీలమేఘవర్ణు
బాహుశక్తిపూర్ణుఁ బటుసింహనాదసం, కుచితదిగిభకర్ణుఁ గుంభకర్ణు. 293
క. అలవున లక్ష్మణుఁ డాజి, స్థలిఁ గూల్చెన్ మేఘనాదుఁ జటులాహ్లాదున్
బలభేదిజయవినోదున్, బలజనితసుపర్వసుభటభావవిషాదున్. 294
వ. అంత. 295
క. తనవా రందఱు మ్రగ్గిన, ననిమిషపతివైరి పుష్పకారూఢుం డై
యనికి నడచి రామునితో, ఘనరౌద్రముతోడ నంపకయ్యము సేసెన్. 296
వ. అయ్యవసరంబున. 297
క. సురపతిపంపున మాతలి, గురుతర మగుదివ్యరథముఁ గొని వచ్చిన నా
ధరణీవల్లభుఁ డెక్కెను, ఖరకరుఁ డుదయాద్రి నెక్కుకైవడి దోఁపన్. 298
వ. ఇట్లు దివ్యరథారూఢుం డయి రామచంద్రుండు రావణున కిట్లనియె. 299
మ. చపలత్వంబున డాఁగి హేమమృగముఁ సంప్రీతిఁ బుత్తెంచుటో
కపటబ్రాహ్మణమూర్తి వై యబల నాకాంతారమధ్యంబునం
దపలాపించుటయో మదీయశితదివ్యామోఘబాణాగ్నిసం
తపనం బేగతి నోర్చువాఁడవు దురంతం బెంతయున్ రావణా. 300
క. నీచేసినపాపములకు, నీచాత్మక యముఁడు వలదు నేఁ డిట నానా
రాచములఁ ద్రుంచి వైచెద, ఖేచరభూచరులు గూడి క్రీడం జూడన్. 301
వ. అని పలికి. 302
మ. బలువింటన్ గుణటంకృతంబు నిగుడన్ బ్రహ్మాండభీమంబుగాఁ
బ్రళయోగ్రానలసన్నిభం బగుమహాబాణంబు సంధించి రా
జలలాముం డగురాముఁ డేసె ఖరభాషాశ్రావణున్ దేవతా

బలవిద్రావణు వైరిదారజనగర్భస్రావణున్ రావణున్. 303

క. దశరథసూనుం డేసిన, విశిఖము హృదయంబుఁ దూఱ వివశుం డగుచున్
దశకంధరుండు గూలెను, దశవదనంబులను రక్తధారలు దొరఁగన్. 304

వ. అంత నా రావణుండు దెగుట విని. 305

సీ. కొప్పులు బిగి వీడి కుసుమమాలికలతో నంసభాగంబుల నావరింప
సేసముత్యంబులు సెదరఁ గర్ణిక లూడఁ గంఠహారంబులు గ్రందుకొనఁగ
వదనపంకజములు వాడి వాతెఱ లెండఁ గన్నీళ్లవఱద లంగములు దడుప
సన్నపునడుములు జవ్వాడఁ బాలిండ్లబరువులు నడుములఁ బ్రబ్బికొనఁగ

ఆ. నెత్తి మోఁదికొనుచు నెఱిఁ బయ్యెదలు జాఱ, నట్టునిట్టుఁ దప్పటడుగు లిడుచు
నసురసతులు వచ్చి రట భూతవేతాళ, సదనమునకు ఘోరకదనమునకు. 306

వ. ఇట్లు వచ్చి తమతమనాథులం గని శోకించి రందు మందోదరి రావణుం జూచి
యిట్లనియె. 307

ఉ. హా దనుజేంద్ర హా సురగణాంతక హా హృదయేశ నిర్జరేం
ద్రాదుల గెల్చి నీవు కుసుమాస్త్రనికోలల కోర్వలేక సో
న్మాదము గల్గి రఘుప్రవరుమానిని నేటికిఁ దెచ్చి తప్పు డేఁ
గాదని చెప్పినన్ వినక కాలవశంబునఁ బొంది తక్కటా. 308

ఆ. ఎండఁ గాయ వెఱచు నినుఁడు వెన్నెలఁ గాయ, వెఱచు విధుఁడు గాలివీవ వెఱచు
లంకమీఁద నిట్టిలంకాపురికి మాకు, నధిప విధవభావ మడరె నేఁడు. 309

క. దురితముఁ దలఁపరు గానరు, జరుగుదు రెట కైన నిమిషసౌఖ్యంబులకై
పరవనితాసక్తులకును, బరధనరక్తులకు నిహముఁ బరముం గలదే. 310

వ. అని విలపింప నంత విభీషణుండు రామచంద్రునిపంపు వడసి రావణునకు దహ
నాదిక్రియలు గావించె నంత రాఘవేంద్రుండు నశోకవనంబున కేఁగి శింశుపా
తరుసమీపంబునందు. 311

శా. దైతేయప్రమదాపరీత నతిభీతన్ గ్రంథిబంధాలక
వ్రాతన్ నిశ్శ్వసనానిలాశ్రుకణజీవంజీవదారామభూ
జాతన్ శుష్కకపోలకీలితకరాబ్జాతం బ్రభూతం గృశీ
భూతం బ్రాణసమేత సీతఁ గనియెన్ భూమీశుఁ డాముందటన్. 312

వ. కని రామచంద్రుండు దాపంబు నొంది భార్యవలన దోషంబు లే కుండుట
వహ్నిముఖంబునం బ్రకటంబు సేసి దేవతలపంపున దేవిం జేకొని. 313

ఉ. శోషితదానవుండు నృపసోముఁడు రాముఁడు రాక్షసేంద్రతా
శేషవిభూతిఁ గల్పసమజీవిని గమ్మని నిల్పె నర్థిసం
తోషణుఁ బాపశోషణు నదూషణు శశ్వదరోషణున్ మితా
భాషణు నార్యపోషణుఁ గృపాగుణభూషణు నవ్విభీషణున్. 314

వ. ఇట్లు విభీషణసంస్థాపనుండై రామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణసమేతుండై సుగ్రీవ హనుమదాదులం గూడికొని పుష్పకారూఢుండై వేల్పులు గురియుపువ్వుల సోనలం దడియుచుం దొల్లి వచ్చిన తెరువుజాడలు సీతకు నెఱిగించుచు మరలి నందిగ్రామంబునకు వచ్చె నయ్యవసరంబున. 315

ఆ. రామచంద్రవిభుఁడు రాక వీనుల విని, భరతుఁ డుత్సహించి పాదుకలను
మోచికొనుచు వచ్చి ముదముతోఁ బురజను, లెల్లఁ గొలువ నన్న కెదురువచ్చె.

వ. వచ్చి పాదుకల ముందట నిడికొని యెడ నెడ సాష్టాంగదండప్రణామంబులు సేయుచు మెల్లన డాసి రామచంద్రునిపాదంబులు దననొసలం గదియించి తచ్చరణరేణువులు దుడిచి శిరంబునం జల్లికొని తనివి సనక మఱియు నప్పదకమలంబు లక్కున మోపికొనుచు సంతసంపుఁ గన్నీటం గడిగి సేమంబు లరయుచుండె నంత సీతాలక్ష్మణసహితుండై విభుండును దన కెదురు వచ్చినబ్రాహ్మణజనంబులకు నమస్కరించి తక్కినవారలచేత మన్ననలు వొంది వారల మన్నించె నయ్యవసరంబున. 317

చ. నృపవర పెక్కునాళ్లఁ గొలె నీ గన కుండినయట్టి నేఁడు మా
తపములు పండె నిందఱము ధన్యుల మైతి మటంచుఁ బుట్టముల్
చపలతఁ ద్రిప్పి పువ్వులవసంతము లాడుచుఁ బాడుచున్ గత
త్రపు లయి యాడుచుం బ్రజలు దద్దయుఁ బండుగు సేసి రెల్లెడన్. 318

సీ. కవ గూడి యిరుదెసఁ గపిరాజు రాక్షస రాజు నొక్కటఁ జామరములు వీవ
హనుమంతుఁ డతిధవళాతపత్రముఁ బట్టఁ బాదుకల్ భరతుండు భక్తిఁ దేర
శత్రుఘ్నుఁ డమ్ములుఁ జాపంబుఁ గొనిరాగ సౌమిత్రి భృత్యుఁడై చనవునూప
జలపాత్ర చేఁబట్టి జనకజ గూడిరాఁ గాంచనఖడ్గ మంగదుఁడు మోవఁ

ఆ. బసిఁడికేడె మర్థి భల్లూకపతి మోచి
కొలువఁ బుష్పకంబు వెలయ నెక్కి
గ్రహము లెల్లఁ గొలువఁ గడు నొప్పుసంపూర్ణ
చంద్రుపగిది రామచంద్రుఁ డొప్పె. 319

వ. ఇట్లు పుష్పకారూఢుండై కపిబలంబులు సేన కొలువ శ్రీరాముం డయోధ్యకుం జనియె నంతకు మున్న యప్పురంబునందు. 320

సీ. వీథులు సక్కఁ గావించి తోయంబులు సల్లి రంభాస్తంభచయము నిలిపి
పట్టుఁజీరలు సుట్టి బహుతోరణంబులుఁ గలువడంబులు మేలుకట్లుఁ గట్టి
వేదిక లలికించి వివిధరత్నంబు మ్రుగ్గులు పలుచందములుగఁ బెట్టి
కలయ గోడల రామకథ లెల్ల వ్రాయించి ప్రాసాదముల దేవభవనములను

తే. గోపురంబుల బంగారుకుండ లెత్తి, యెల్లవాకిండ్లఁ గానిక లేర్పరించి
జనులు గై సేసి తూర్యఘోషములతోడ, నెదురు నడతెంచి రా రాఘవేంద్రుకడకు.

క. సమదగజదానధారల, ఘుమఘుమ లై యున్న పెద్దత్రోవలతోడన్
రమణీయ మయ్యె నప్పురి, రమణుఁడు వచ్చినఁ గరంగురమణియపోలెన్. 322
ఆ. రామభూవరేంద్రు రాకఁ దూర్యములతో, రథగజాశ్వసుభటరాజితోడ
సమరెఁ బురము చంద్రుఁ డరుదేర ఘూర్ణిల్లు, జంతుభంగమిళితజలధిభంగి.
వ. ఇట్లొప్పుచున్న యప్పురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబున రామచంద్రుం
డరుగుచున్న సమయంబున. 324

మ. ఇతఁడే రామనరేంద్రుఁ డీయబలకాయింద్రారి ఖండించె న
ల్లతఁడే లక్ష్మణుఁ డాతఁడే కపివరుం డాపొంతవాఁడే మరు
త్సుతుఁ డాచెంగట నావిభీషణుఁ డటంచుం జేతులం జూపుచున్
సతు లెల్లం బరికించి చూచిరి పురీసౌధాగ్రభాగంబులన్. 325
వ. ఇట్లు సమస్తజనంబుఁ జూచుచుండ రామచంద్రుండు రాజమార్గంబునం
జనిచని. 326
సీ. పటికంపుగోడలు పవడంపువాకిండ్లు నీలంపుటరుఁగులు నెఱయఁ గలిగి
కమనీయవైడూర్యకస్తంభచయముల మకరతోరణముల మహితమగుచుఁ
బడగల మాణిక్యబద్ధచేలంబులఁ జిగురుఁదోరణములఁ జెలువు మీఱి
పుష్పదామకముల భూరివాసనలను బహుతరధూపదీపముల మెఱసి
తే. మాఱువేల్పులభంగినిమలయు చున్న, సతులఁ బురుషులు నెప్పుడు సందడింప
గుఱుతు లిడ రానిధనములకుప్పలున్న, రాజసదనంబునకు వచ్చె రామవిభుఁడు.
వ. ఇట్లు వచ్చి. 328
ఉ. తల్లుల కెల్ల మ్రొక్కి తమతల్లికి వందన మాచరించి య
ల్లల్ల బుధాళికిన్ వినతుఁడై చెలికాండ్రను దమ్ములం బ్రసం
ఫుల్లతఁ గౌఁగిలించుకొని భూవరుఁ డోలిఁ గృపారసంబు రం
జిల్లఁగఁ జాల మన్ననలు సేసె నమాత్యులఁ బూర్వభృత్యులన్. 329
వ. తత్సమయంబునఁ దల్లులు. 330
చ. కొడుకులఁ బెద్దకోడలును గొబ్బున మ్రొక్కిన నెత్తి చేతులం
బుడుకుచు మోములుం దలలు బోరన ముద్దులు గొంచు నవ్వుచుం
దొడలకు వారి రాఁ దిగిచి తోఁగఁగఁ జేసిరి నేత్రధారలన్
వెడలినప్రాణముల్ దగఁ బ్రవిష్టము లయ్యె నటంచు నుబ్బుచున్. 331
వ. అంత వసిష్ఠుం డరుగుదెంచి శ్రీరామచంద్రుని జటాబంధంబు విడిపించి కులవృద్ధు
లుం దానును సమంత్రకంబుగ దేవేంద్రుని మంగళస్నానంబు సేయించుబృహస్పతి
చందంబున సముద్రనదీజలంబుల నభిషేకంబు సేయించె రఘువరుండును సీతా
సమేతుం డై జలకంబు లాడి మంచిపుట్టంబులు గట్టికొని కమ్మనిపువ్వులు దుఱిమి
సుగంధంబు లలందికొని తొడవులు దొడిగికొని తనకు భరతుండు సమర్పించిన

రాజసింహాసనంబునం గూర్చుండి యతని మన్నించి కౌసల్యకుం బ్రియంబు
సేయుచు జగత్పూజ్యంబుగ రాజ్యంబు సేయుచుండె నప్పుడు. 332

సీ. కలఁగుటెల్లను మానెఁ గంధులే డింటికిఁ జలనంబు మానె భూచక్రమునకు
జాగరూకత మానె జలజలోచనునకు దీనభావము మానె దిక్పతులకు
మాసి యుండుట మానె మార్తాండవిధులకుఁ గావిరి మానె దిగ్గగనములకు
నుడిగిపోవుట మానె నుర్వీరుహంబుల కడఁగుట మానె ద్రేతాగ్నులకును
ఆ. గడఁది వేఁగు మానెఁ గరిగిరికిటినాగ, కమఠములకుఁ బ్రజలకలఁక మానె
రామచంద్రవిభుఁడు రాజేంద్రరత్నంబు, ధరణిభరణరేఖఁ దాల్చునపుడు.
వ. మఱియును. 334

సీ. పొలఁతులవాలుచూపులయంద చాంచల్య మబలలనడుములయంద లేమి
కాంతాలకములంద కౌటిల్యసంచార మతివలనడపులయంద జడిమ
ముగుదలపరిరంభములయంద పీడన మంగనాకుచములయంద పోరు
పడఁతులరతులంద బంధసద్భావంబు సతులఁ బాయుటలంద సంజ్వరంబు
తే. ప్రియులు ప్రియురాండ్రమనముల బెరసి తార్పు
లంద చౌర్యంబు వల్లభులాత్మసతుల
నాఁగి క్రొమ్ముళ్లు వట్టులం దక్రమంబు
రామచంద్రుండు పాలించు రాజ్యమందు. 335

క. తండ్రిక్రియ రామచంద్రుఁడు, తండ్రుల మఱపించి ప్రజలఁ దా రక్షింపం
దండ్రుల నందఱు మఱచిరి, తండ్రి గదా రామచంద్రధరణిపుఁ డనుచున్.

వ. మఱియు నారామచంద్రుండు రాజర్షిచరితుండును నిజధర్మనిరతుండును నేక
పత్నీవ్రతుండును సర్వలోకసమ్మతుండును నగుచు ధర్మవిరోధంబు గాకుండఁ
గోరిక లనుభవించుచుఁ ద్రేతాయుగం బైనను గృతయుగధర్మంబుఁ గావించుచు
బాలమరణంబు మొదలగునరిష్టంబులు ప్రజలకుఁ గలుగకుండ రాజ్యంబు
సేయుచుండె నయ్యెడ. 337

ఆ. సిగ్గు వడుట గల్గి సింగారమును గల్గి, భక్తి గల్గి చాల భయముఁ గలిగి
నయముఁ బ్రియముఁ గల్గి నరనాథుచిత్తంబు, సీత దనకు వశము సేసికొనియె.
వ. అనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 339

ఆ. భ్రాతృజనులయందు బంధువులందును, బ్రజలయందు రాజభావ మొంది
యెట్లు మెలఁగె రాఘవేశ్వరుం డెవ్వనిఁ గూర్చి క్రతువు లెట్లు గోరి చేసె.
వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 341

సీ. భగవంతుఁ డగురామభద్రుండు ప్రీతితో దేవోత్తముని సర్వదేవమయునిఁ
దనుఁ దాన కూర్చి యధ్వరములు సేసెను హోతకుఁ దూర్పు నుత్తరంబు
సామగాయకునికి శమనదిగ్భాగంబు బ్రహ్మకుఁ గ్రమమునఁ బడమ రెల్ల

నధ్వర్యునకు శేష మాచార్యునకు నిచ్చి సొమ్ములఁ బంచి భూసురుల కొసఁగి
తే. తనదు రెండుపుట్టంబులుఁ దనకు నయిన, మేలఁతమఁగళసూత్రంబుమినుకుఁ దక్క
వినతుఁ డై యుండె నారాముచితరణంబు, పాండవోత్తమ యే మని పలుకవచ్చు.
వ. అంత నారామచంద్రునిదానశీలత్వంబునకు మెచ్చి విప్రవరులు దమతమభూ
ములు మరల నిచ్చి యి ట్లనిరి. 343
ఆ. ధరణి వలను మాకుఁ దపసుల కేల నీ, వఖిలలోకగురుఁడ వైనవాఁడవి
మామనంబులందు మలయుచీఁకటిఁ బాపు, భవదుదారరుచులఁ బార్థివేంద్ర.
వ. అని పలికి బ్రహ్మణ్యదేవుం డైనరామచంద్రుని వినయోక్తులం బూజించి ము
నులు సని రిట్లు పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేసి రాఘవేంద్రుం డొక్కదినంబున.
సీ. వసుధపైఁ బుట్టెడు వార్త లాకర్ణించుకొఱకు నై రాముండు గూఢవృత్తి
నడురేయి దిరుగుచో నాగరజనులలో నొక్కఁడు దనసతి యొప్ప కున్న
నెరునింటఁ గాఁపురంబున్న చంచలురాలిఁ బాయంగ లేక చేపట్ట నేమి
తా వెట్టి యగురామధరణీశ్వరుండనే బేల పొమ్మనుమాట బిట్టు వలుక
ఆ. నాలకించి మఱియు నామాట చారుల, వలన జగములోనఁ గలుగఁ దెలిసి
సీత నిద్ర వోవఁ జెప్పక వాల్మీకి, పర్ణశాలఁ బెట్టఁ బనిచె రాత్రి. 346
వ. అంత సీతయు గర్భిణి గావునఁ గుశలవు లనియెడికొడుకులం గనియె వారికి
వాల్మీకి జాతకర్మంబు లొనరించె లక్ష్మణునకు నంగదుండును జంద్రకేతుండును
భరతునకుఁ దక్షుండును బుష్కలుండును శత్రుఘ్నునకు సుబాహుండును
శ్రుతసేనుండును సంభవించి రయ్యెడ. 347
క. బంధురబలుఁ డగుభరతుఁడు, గంధర్వచయంబుఁ ద్రుంచి కనకాదుల స
ద్బంధుఁ డగునన్న కిచ్చెను, బంధువులును మాతృజనులుఁ బ్రజలుఁ మెచ్చన్.
ఆ. మధువనంబులోన మధునందనుం డగు, లవణుఁ జంపి భుజబలంబు మెఱసి
మధుపురంబు సేసె మధుభాషి శత్రుఘ్నుఁ, డన్న రామచంద్రుఁ డౌ ననంగ.
వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు రామచంద్రునికొమారు లయినకుశలవు లిద్దఱును
వాల్మీకివలన వేదాదివిద్యలయందు నేర్పరు లై పెక్కుసభల సతానంబుగా
రామకథాశ్లోకంబులు వాడుచు నొక్కనాఁడు రాఘవేంద్రునియజ్ఞశాలకుం
జని. 350
మత్తకోకిలము. వట్టిమ్రాఁకులు పల్లవింప నవారి యై మధుధార దా
నుట్టఁ బాడిన వారిపాటకు నుర్వరాధిపుఁడుం బ్రజల్
బిట్టు సంతస మంది రయ్యెడఁ బ్రీతిఁ గన్నుల బాష్పముల్
దొట్ట నాఁదల లూఁచి వారలతోడిమక్కువ పుట్టఁగాన్. 351
వ. అంత నారామచంద్రుండు కుమారుల కి ట్లనియె. 352
ఆ. చిన్నియన్నలార శీతాంశుముఖులార, నళినదళవిశాలనయనులార

మధురభాషులార మహిమీఁద నెవ్వరు, దల్లి దండ్రి మీకు ధన్యులార. 353

వ. అనిన వార లేము వాల్మీకిపౌత్రులము రాఘవేశ్వరునియాగంబు సూడ వచ్చితి మనవుడు మెల్లన నగి యెల్లిప్రొద్దున మీతండ్రి నెఱింగెద రుండుం డని యొక్క నివాసంబునకు సత్కరించి పనిచె మఱునాఁడు సీతం దోడ్కొని కుశలవుల ముందట నిడుకొని వాల్మీకి వచ్చి రఘుపుంగవుఁ గని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యి ట్లనియె. 354

ఆ. సీత సుద్దరాలు చిత్తవాక్కర్మంబు, లందు సత్యమూర్తి యమలచరిత
పుణ్యసాధ్వి విడువఁబోలదు చేకొను, రవికులాబ్ధిచంద్ర రామచంద్ర. 355

వ. అని వాల్మీకి వలుక రామచంద్రుండు పుత్త్రార్థి యై విచారింపఁ గుశలవులను వాల్మీకికి నొప్పగించి రామచంద్రచరణధ్యానంబు సేయుచు నిరాశ యై సీత భూవివరంబు సొచ్చె నయ్యెడ. 356

మ. ముదితా యేటికిఁ గ్రుంకితీవు మనలో మోహంబు చింతింపవే
వదనాంభోజము సూపవే మృదువు నీవాక్యంబు విన్పింపవే
తుది సేయం దగ దంచు నీశ్వరుఁడు నై దుఃఖించె భూపాలుఁ డా
పద గాదే ప్రియురాలిఁ బాసినయెడ న్భావింప నెవ్వారికిన్. 357

వ. అని వగచి రామచంద్రుండు బ్రహ్మచర్యంబు ధరియించి పదుమూఁడువేల యేం డ్లెడ తెగ కుండ నగ్నిహోత్రంబులు సెల్లించి తా నీశ్వరుండు గావునఁ దనమొదలి నెలవునకుం జనియె నివ్విధంబున. 358

ఆ. ఆదిదేవుఁ డైనయా రామచంద్రుని, కబ్ధి గట్టు టెంత యసురకోటిఁ
జంపు టెంత కపులసాహాయ్య మది యెంత, సురలకొఱకుఁ గ్రీడ సూపెఁ గాక.

చ. వశుఁడు గ మ్రొక్కెదన్ లవణవార్ధివిజృంభణతానివర్తికిన్
దశదిగధీశమౌళిమణిదర్పణమండితదివ్యకీర్తికిన్
దశశతభానుమూర్తికి సుధారుచిభాషికి సాధుపోషికిన్
దశరథరాజుపట్టికిని దైత్యపతిం బొరిగొన్న జెట్టికిన్. 360

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు మహాశుగంబులున్
విల్లును దాల్చువాఁడుఁ గడు విప్పగువక్షమువాఁడు మేలు పైఁ
జల్లెడువాఁడు నిక్కినభుజంబులవాఁడు యశంబు దిక్కులం
జల్లెడువాఁడు నై నరఘుసత్తముఁ డిచ్చుత మా కభీష్టముల్ 361

ఆ. రామచంద్రుఁ గూడి రాకలఁ బోకలఁ గదిసి తిరుగువారుఁ గన్నవారు
నంటికొన్నవారు నాకోసలప్రజ, లరిగి రాదియోగు లరుగుగతికి. 362

క. మంతనములు సద్గతులకుఁ, బొంతనములు ఘనము లైనపుణ్యములకిదా
నీంతనపూర్వమహాఘని, కృంతనములు రామనామకృతిచింతనముల్. 363

వ. ఆరామచంద్రునకుఁ గుశుండును గుశునకు నతిథియు నతిథికి నిషధుండును నిష

ధునకు నభుండును నభునికిఁ బుండరీకుండును బుండరీకునకు క్షేమధన్వుండును క్షేమధన్వునకు దేవానీకుండును దేవానీకునకు నహీనుండును నహీనునకుఁ బారియాత్రుండును బారియాత్రునకు బలుండును బలునకుఁ జలుండును జలునకు నర్కసంభవుం డగువజ్రనాభుండును వజ్రనాభునకు శంఖణుండును శంఖణునకు విధృతియు విధృతికి హిరణ్యనాభుండును జనియించి రతండు జైమినిశిష్యుం డై నయాజ్ఞవల్క్యమునివలన నధ్యాత్మయోగంబు నేర్చి హృదయకలుషంబులం బాసి యోగచర్యుం డయ్యె నాహిరణ్యనాభునకుఁ బుష్యుండును బుష్యునకు ధ్రువసంధియు ధ్రువసంధికి సుదర్శనుండును సుదర్శనునకు నగ్నివర్ణుండును నగ్నివర్ణునకు శీఘ్రుండును శీఘ్రునకు మరు వనురాజశ్రేష్ఠుండును బుట్టె నారాజ యోగి సిద్ధుం డయి కలాపగ్రామంబున నున్నవాఁడు కలియుగాంతంబున నష్టం బయ్యెడుసూర్యవంశంబుఁ గ్రమ్మఱఁ బుట్టింపం గలవాఁ డామరువునకుఁ బ్రశుశ్రుకుండును నా ప్రశుశ్రుకునకు సంధియు నతనికి నమర్షణుండును నాయమర్షణునికి మహాస్వంతుండును నామహాస్వంతునకు విశ్వసాహ్వుండును నావిశ్వసాహ్వునకు బృహద్బలుండును జనియించి రాబృహద్బలుఁడు భారతయుద్ధంబున మీతండ్రి యగునభిమన్యునిచేత హతుం డయ్యె వినుము. 364

భవిష్యద్రాజేతిహాసము.

తే. పరఁగ నిక్ష్వాకుఁడును బృహద్బలుఁడు మొదలుఁ
దుదయుఁ గాఁ గలరాజులఁ దోడుతోడ
నెఱుఁగఁ జెప్పితి నీవారి నింక మీఁదఁ
బుట్టఁ గలవారిఁ జెప్పెద భూవరేంద్ర. 365

వ. ఆబృహద్బలునకు బృహద్రణుండును బృహద్రణునకు నురుక్రియుండును నాతనికి వత్సప్రీతుండును వత్సప్రీతునకుఁ బ్రతివ్యోముండును బ్రతివ్యోమునకు భానుండును భానునకు సహదేవుండును సహదేవునకుఁ బృహదశ్వుండును బృహదశ్వునకు భానుమంతుండును భానుమంతునకుఁ బ్రతీకాశ్వుండును బ్రతీకాశ్వునకు సుప్రతీకుండును సుప్రతీకునకు మేరుదేవుండును మేరుదేవునకు సుతక్షత్త్రుండును సుతక్షత్త్రునకు ఋక్షకుండును ఋక్షకునకు నంతరిక్షుండును నంతరిక్షునకు సుతపుండును సుతపునకు నమిత్రజిత్తును నతనికి బృహద్వాజియు నతనికి బర్హియు బర్హికి ధనంజయుండును ధనంజయునకు రణంజయుండును నతనికి సృంజయుండును సృంజయునకు శాక్యుండును శాక్యునకు శుద్ధాదుండును శుద్ధాదునకు లాంగలుండును లాంగలునకుఁ బ్రసేనజిత్తును నతనికి క్షుద్రకుండును క్షుద్రకునకు ఋణకుండును ఋణకునకు సురథుండును సురథునకు సుమిత్రుండును బుట్టుదురు సుమిత్రునియనంతరకాలంబున సూర్యవంశంబు నశింపఁగలదు వీరలు బృహద్బలునినుండి క్రమంబునం బుట్టం గలవార లని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె.

సీ. ధన్యుఁ డాయిక్ష్వాకుతనయుఁ డౌనిమి యాగమాచరింపఁగఁ గోరి యావసిష్ఠు
నార్త్విజ్యమునకుఁ దా నర్థింపఁ గని యాతఁ డింద్రునిమఖము సేయింప నియ్య
కొని నాఁడ మఱి వత్తుఁ గొదవ లేదన వచ్చి సంసార మెంతయుఁ జంచలంబు
కాలయాపన మేల క్రతువు సేసెద నని యన్యఋత్విక్కుల నతఁడు గూర్చి
తే. సేయ నింద్రునియాగంబు సెల్లఁ జేసి, గురుఁడు సనుదెంచి శిష్యుపైఁ గోపమెత్తి
యోరి నావచ్చునందాఁక నుండ వనుచు, నతని దేహంబు వడఁగాత మనిశపించె.
వ. ఇట్లు వసిష్ఠుండు శపించిన నిమియును వసిష్ఠుని దేహంబు వడఁగాక యని మ
రల శపియింప నవ్వసిష్ఠుండు మిత్రావరుణులవలనఁ గడపట నూర్వశికి జన్మించె
గురుశాపంబున బ్రహ్మజ్ఞాని యైననిమి విగతదేహుం డైన నతని దేహంబు మునీ
శ్వరులు గంధవస్తువులం బొదివి దాఁచి దొరఁకొన్న సత్త్రయాగంబు సెల్లిం
చిరి కడపట దేవగణంబులు మెచ్చి వచ్చిన వారలకు నిమిదేహంబు నూపి
బ్రదుకం జేయుం డనవ్వుడు వారలు నిమిప్రాణంబు వచ్చుంగాక యని పలికిన నిమి
దనదేహంబు సొర నొల్లక యిట్లనియె. 368
మ. అతిమోహాకులితంబు సాంద్రమమతాహంకారమూలంబు సం
తతనానాసుఖదుఃఖపీడిత మనిత్యం బిట్టిదేహంబు సం
సృతి నా కేటికి మీనదేహమునభంగిన్ భీతిబాహుళ్య మం
చితరుల్ పెద్దలు దీనిఁ జేకొనరు సర్వేశున్ హరిం గొల్చుచున్. 369
వ. అని పలికిన నిమిమాటలు క్రమ్మఱింపనేరక శరీరులు గన్నులు దెఱచినప్పుడును
మూసినప్పుడును నిమి గాన వచ్చుం గాక యని పల్కి దేవతలు చని రంత.
ఆ. పెద్ద లైనమునులు పృథివీస్థలికి రాజు, లేమిఁ జూచి నిమికళేబరంబు
దరువ నొకఁడు పుట్టెఁ దనయుండు వానిని, జనకుఁ డనుచుఁ బలికె జగము లెల్ల.
వ. మఱియు నతండు విదేహజుండు గావున వైదేహుం డనియు మథనజాతుండు
గావున మిథిలుం డనియు ననం బరఁగె నమ్మిథిలునిచేత నిర్మితం బయినది మిథిలా
నగరంబు నాఁ బరఁగె నాజనకునకు నుదావసుండును నుదావసునకు నందివర్ధనుం
డును నందివర్ధనునకు సుకేతుండును సుకేతునకు దేవరాతుండును దేవరాతు
నకు బృహద్రథుండును బుట్టె రాతనికి మహావీర్యుండును నతనికి సుధృతియు
నతనికి ధృష్టకేతుండును నతనికి హర్యశ్వుండును నతనికి మరువును నతనికిఁ బ్రతిం
ధకుండును నతనికిఁ గృతరయుండును నతనికి దేవమీఢుండును నతనికి విధృతుం
డును నతనికి మహాధృతియు నతనికిఁ గీర్తిరాతుండును నతనికి మహారోముండును
నతనికి స్వర్ణరోముండును నతనికి హ్రస్వరోముండును నతనికి సీరధ్వజుండును
బుట్టిరి. 372
ఆ. అతఁడు మఖము సేయ నవని దున్నింపంగ, లాంగలంబుకొనను లక్షణాంగి
సీత జాత యయ్యె సీరధ్వజుం డనఁ, దానఁ జెప్పఁబడియె ధన్యుఁ డతఁడు.

వ. అసీరధ్వజునకుఁ గుశధ్వజుండును గుశధ్వజునకు ధర్మధ్వజుండును ధర్మధ్వజునకుఁ గృతధ్వజ మితధ్వజు లనువా రిద్దఱుఁ బుట్టి రందుఁ గృతధ్వజునకుఁ గేశిధ్వజుం డుదయించె నతండు తన్నుఁ దా నెఱింగెడివిద్యయందు నేర్పరి యయ్యె మితధ్వజునకు ఖాండిక్యుం డనువాఁడు జన్మించి తండ్రివలన నెఱుక గలవాఁడై కర్మతంత్రంబు నేర్చి కేశిధ్వజునివలన భీతుండై యేఁగె ఖాండిక్యునకు భానుమంతుండును భానుమంతునకు శతద్యుమ్నుండును శతద్యుమ్నునికి శుచియు శుచికి సనద్వాజుండు సనద్వాజునకు నూర్ధ్వకేతుండును నూర్ధ్వకేతునకు నజుండును నజునకుఁ గురుజిత్తును గురుజిత్తునకు నరిష్టనేమియు నరిష్టనేమికి శ్రుతాయువును శ్రుతాయువునకుఁ బార్శ్వకుండును బార్శ్వకునకుఁ జిత్రరథుండును జిత్రరథునకు క్షేమాపియు క్షేమాపికి హేమరథుండును హేమరథునకు సత్యరథుండును సత్యరథునకు నుపగురుండును నుపగురునకు నగ్నిదేవుప్రసాదంబున నుపగుర్వుండును నుపగుర్వునకు సావనుండును సావనునకు సువర్చసుండును గల్గి రతండె సుభూషణుం డని వినంబడు నాసుభూషణునకు జయుండును జయునకు విజయుండును విజయునకు ధృతుండును ధృతునకు ననఘుండును ననఘునకు వీతిహవ్యుండును వీతిహవ్యునకు ధృతియు ధృతికి బహుళాశ్వుండును బహుళాశ్వునకుఁ గృతియుఁ గృతికి మహావశియును జన్మించిరి వీరలు మైథిలు లగు రాజు లని చెప్పంబడుదురు యోగీశ్వరప్రసాదంబున గృహస్థులై యుండియు బంధనిర్ముక్తులై యాత్మజ్ఞానంబు గలిగి నిరంతర బ్రహ్మానుసంధానంబు సేయుచు నుండుదు రని పలికి శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 374

చంద్రవంశ్యు లగు రాజులయితిహాసము.

ఆ. చంద్రగౌర మైనచంద్రవంశమునందుఁ, జంద్రకీర్తితోడ జనిత మైన
యట్టిపుణ్యమతుల నైళాదిరాజుల, నింక వినుము మానవేంద్రచంద్ర. 375

సీ. ఒక వేయితలలతో నుండుజగన్నాథుబొడ్డుఁదమ్మిని బ్రహ్మ పుట్టె మొదల
నతనికి గుణముల నతనిఁ బోలినదక్షుఁ డగునత్రి సంజాతుఁ డయ్యె నత్రి
కడగంటిచూపులఁ గలువలసంగడీఁ డుదయించి విప్రుల కోషధులకు
నమరఁ దారాతతి కజునిపంపున నాథుఁ డై యుండి రాజసూయంబు చేసి

తే. మూఁడులోకములను గెల్చి మోఱకమున
జని బృహస్పతిపెండ్లాముఁ జారుమూర్తిఁ
దార నిలు సొచ్చి కొనిపోయి తన్నుగురుఁడు
వేఁడునందాఁక నయ్యింతి విడువఁ డయ్యె. 376

వ. అంత వేల్పులతో రక్కసులకుఁ గయ్యం బయ్యె బృహస్పతితోడివైరంబునం జేసి రాక్షసులుం దానును శుక్రుండు చంద్రునిం జేపట్టె సురాచార్యునిం బోఁదోలిన హరుండు భూతగణసమేతుం డై తనగురుపుత్రుం డైనబృహస్పతిం

జేపట్టె దేవేంద్రుండు సురగణంబులుం దానును బృహస్పతికి నడ్డంబు వచ్చె
నయ్యవసరంబున బృహస్పతిభార్యానిమిత్తంబున రణంబు సురాసురవినాశకరం
బయ్యె నాలోన బృహస్పతితండ్రి యగునంగిరసుండు సెప్పిన విని బ్రహ్మదేవుండు
వచ్చి చంద్రునిం గోపించి గర్భిణి యైనతారను మరల నిప్పించినం జూచి బృహ
స్పతి దాని కి ట్లనియె. 377

ఉ. సిగ్గొకయింత లేక వెలచేడియకైవడి ధర్మకీర్తులన్
బొగ్గులు సేసి జారు శశిం బొంది కటా కడు పేల దెచ్చుకొం
టెగ్గు దలంపఁగా వలదె యిప్పుడు గర్భము దించుకొమ్ము నిన్
మ్రగ్గఁగఁ జేసెదం జెనఁటి మానవతుల్ నినుఁ జూచి మెత్తురే. 378

వ. అని కోపించు చుండ నా చెలువకుఁ బసిండిచాయమేను గలకుమారుండు వుట్టె
వానిం జూచి మోహంబు సేసి బృహస్పతి దనకొడుకు కనియునుం జంద్రుండు
దనకన్నవాఁ డనియునుం జగడించి రప్పుడు.

ఆ. వారివాదు సూచి వారింపఁగా వచ్చి, యేర్పరింప లేక యెల్లమునులు
నమరవరుల నడుగ నావేడుకలకత్తె, యెఱుఁగుఁ గాని యితరు లెఱుఁగ రనిరి.

వ. ఆపలుకులు విని సిగ్గుపడి యున్నతారకుఁ జన్నికొమరుం డి ట్లనియె. 381

క. ఇలువరుస చెడఁగ బంధులు, దల వంపఁగ మగఁడు రోయఁ దల్లీ కట్టా
వెలి నేల నన్నుఁ గంటివి, కలిగించినవాఁడు శీతకరుఁడో గురుఁడో. 382

వ. అని పలుకు చున్నకొడుకునకు మఱుమాట లాడ నేరక యూరక యున్నతార
నేకాంతంబునకుం జీరి మంతనంబున బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 383

మ. చెలువా నీయెలసిగ్గు వాసి గురుఁడో శీతాంశుఁడో యెవ్వఁ డీ
లలితాకారుఁ గుమారుఁ గన్నయతఁ డేలా దాఁప నీపాటు నీ
తలనే పుట్టెనె వెచ్చ నూర్పకుము కాంతల్ గాముకుల్ గారె మా
టల నిం దేమియుఁ బోదు పో యొరులతోడం జెప్ప విన్పింపవే. 384

వ. అని పలికిన బ్రహ్మకు నెదురు మాటాడ వెఱచి మంతనంబున నయ్యింతి చంద్రు
నికిం గన్నవాఁ డనవుడు నా బాలకునకు బుధుం డని పేరు వెట్టి చంద్రున కిచ్చె
బ్రహ్మ చనియె నంత. 385

ఆ. బుద్ధిమంతుఁ డయినబుధుఁడు పుత్త్రుం డైన, మేను వెంచి రాజు మిన్ను ముట్టె
బుద్ధిగలసుతుండు పుట్టినచోఁ దండ్రి, మిన్ను ముట్ట కేల మిన్న కుండు. 386

వ. ఆబుధునకుఁ దొల్లి చెప్పినయిళాకన్యకవలనఁ బురూరవుండు వుట్టె నాపురూర
వునకుం గల శౌర్యసౌందర్యగాంభీర్యాదిగుణంబులు నారదునివలన నింద్రసభ
లోన నూర్వశి విని మిత్త్రావరుణశాపంబున మనుష్యస్త్రీరూపంబు దాల్చి
భూలోకంబునకు వచ్చి ముందట నిలువంబడి. 387

తరలము. సరసిజాక్షు మృగేంద్రమధ్యు విశాలవక్షు మహాభుజున్

సురుచిరాననచంద్రమండలశోభితున్ సుకుమారు నా
పురుషవర్యుఁ బురూరవుం గని పువ్వుటమ్ములజోదుచేఁ
దోరఁగుక్రొవ్విరితూపులన్ మది దూలి పోవఁగ భ్రాంత యై. 388

వ. ఊర్వశి నిలిచి యున్నంత. 389

ఉ. భావజుదీమమో మొదలుఁ బాసి వెలుంగుమెఱుంగొ మోహినీ
దేవతయో నభోరమయొ దీనికరగ్రహణంబు లేనిచో
జీవన మేటి కంచు మరుచేఁ జగురాకడిదమ్ముజిమ్ములం
దా వడఁకెన్ బురూరవుఁడు దామరపాకుజలంబు కైవడిన్. 390

వ. ఇట్లా రాచపట్టి చెఱకువింటివానిదాడికి నోడి యెట్టకేలకు సైరణ సేసి నిలు
కడఁ దెచ్చికొని యచ్చెలువ కిట్లనియె 391

ఉ. ఎక్కడనుండి రాక మన కిద్దఱకుం దగు నీకు దక్కితిన్
మ్రుక్కడి వచ్చె నేయలరుముల్కులవాఁ డడిదంబుఁ ద్రిప్పుచే
దిక్కు నెఱుంగఁ జూడు నను దేహము దేహముఁ గేలుఁ గేల నీ
చెక్కునఁ జెక్కు మోపి తగుచెయ్వుల నన్ను విపన్నుఁ గావవే. 392

వ. అనినం బ్రోడచేడియ యి ట్లనియె. 393

మ. ఇవె నాకూర్చుతగళ్లు రెండు దగ నీ వెల్లప్పుడుం గాచె దే
ని వివస్త్రుండవు గాక నాకడఁ దగన్ నీ వుండుదేనిన్ విశే
షవిలాసాధిక నీకు నాఘృతము భక్ష్యం బయ్యె నేనిన్ మనో
జవినోదంబుల నిన్నుఁ దేల్తు నగునే చంద్రాన్వయగ్రామణీ. 394

వ. అని పలికిన వేల్పులవెలయాలి ప్రతినమాటల కియ్యకొని తనమనంబున. 395

క. మంచి దఁట రూపు సంతతి, నంచిత యాదేవగణిక యఁట మరుచేతన్
సంచలితచిత్త యై కా, మించిన దఁట యింతకంటె మేలుం గలదే. 396

వ. అని నిశ్చయించుకొని. 397

ఆ. రాజు రాజముఖిని రతిఁ దేల్చె బంగారు, మేడలందుఁ దరులనీడలందుఁ
దోఁటలందు రత్నకూటంబులందును, గొలఁకులందు గిరులకెలఁకులందు. 398

వ. అంత నయ్యిద్దఱకుం దగులంబు నెలకొని. 399

క. ఒకదిక్కు కాని చనఁ బో, రొకచోటన కాని నిలిచియుండరు దమలో
నొకటియ కాని తలంపరు, నొకనిమిషముఁ బాయ లేరు నువిదయు ఱేఁడున్.

క. దయ్య మెఱుంగున్ వారల, నెయ్యంబులు మక్కువలును నిజసురతనముల్
వియ్యములును నెడసందిని, బయ్యెదకొం గడ్డ మైనఁ బ్రాణము వెడలున్.

వ. ఇట్లూర్వశియుం బురూరవుండు నొండొరువులవలన మక్కువలు చెక్కులొత్తం
బగళ్లు రేలు నెల్లెడల విహరింప నొక్కనాఁడు దేవలోకంబున దేవేంద్రుండు
గొలు వుండుతఱిఁ గొలువున నూర్వశి లేకుండుటం జూచి. 402

క. ఇన్నిదినంబులకును మన, మున్నసభామధ్యవేది యూర్వశి లేమిన్
విన్నఁదనంబున నున్నది, వన్నె దఱఁగియున్నబసిఁడివఁడువున ననుచున్. 403

వ. ఇందు గ్రిందు గంధర్వులం బనిచిన వారు నడురేయిం జని చీఁకటి నూర్వశి పెంచు చున్న మేషకంబులం బట్టిన నవి రెండును మొఱ వెట్టిన వాని మొఱ విని రతి ఖిన్నుం డై మేను మఱచి కూరుకుచున్న పురూరవుకౌఁగిట నుండి యూర్వశి యి ట్లనియె. 404

మ. అదె నాబిడ్డలఁ బట్టి దొంగలు మహాహంకారు లై కొంచు ను
న్నదు లై పోయెద రడ్డపాటునకు సామర్థ్యంబునన్ హీనుఁ డై
కదలం డీమగవంద కూరుకుగతిం గన్మూసి గుర్వెట్టుచున్
వదలంజాలఁడు నాదుకౌఁగిలియు దా వంధ్యాత్ముఁ డై చెల్లరే. 405

క. పగతురు దొంగల రేఁపఁగ, మగఁటిమి వాటింప లేక మగతన మెల్లన్
మగువలకౌఁగిటఁ జూపెడు, మగవాఁ డగుకంటె మగఁడు మగు వగు టొప్పున్.

ఆ. అధముఁ డైనవాని కాలగుకంటె న,త్యధికునింట దాసి యగుట మేలు
హీనుఁ బొంది యోని హింసింపఁగా నేల, యువతిజనుల కూర కుంట లెస్స.

క. ఏటికి నీరాచఱికం, బాఁటది మొఱవెట్టఁ బసువు లాతురపడ నో
యాఁట దని లేచి దొంగల, గీఁటవు వెడలంగ శవము క్రియ నుండె దిదే.

క. విని యు వినవు రణభీరువు, మనుజాధను నిదురపోతు మందుని నకటా
నినుఁ జక్రవర్తిఁ జేసిన, వనజాసనుకంటె వెఱ్ఱివాఁడును గలఁడే. 409

వ. అని పెక్కుభంగుల నయ్యింతి పరుషనిపలుకు లనుకఱకువాలమ్ములు సెవులఁ జొనుప నారాజశేఖరుం డంకుశంబుపోట్ల నదరుమదగజంబుచందంబునఁ జీర మఱచి దిగంబరుం డై లేచి వాలు కేల నంకించి యానడురేయి దొంగల నఱికి వైచి మేషంబుల విడిపించుకొని తిరిగి వచ్చునెడ. 410

ఆ. చీర లేనిమగనిఁ జెలువ దా నీక్షించి, కన్ను మొఱఁగి పోయెఁ గడఁక నతఁడు
వెఱ్ఱివానిభంగి వివశుఁ డై పడి లేచి, పొరలి తెరలి సుక్కి సొక్కిపడియె.

వ. మఱియుఁ బురూరవుండు మదనాతురుం డై వెదకుచు సరస్వతీనదీతీరంబునం జెలికత్తెలతోఁ గూడియున్న యూర్వశిం గని వికసితముఖకమలుం డై యిట్లనియె.

మ. తనుమధ్యా యిది యేల వచ్చి తకటా ధర్మంబె శర్మంబె ముం
మనలో నుంకుగ నాడికొన్నపలుకుల్ మర్యాదలుం దప్పెనే
నిను నేఁ బాసినయంతనుండి తనువు న్నేలం బడం బాఱెనన్
దినను నుగ్రంపుమృగాళి దీనుఁ గరుణాదృష్టిన్ విలోకింపవే. 413

వ. అనిన నూర్వశి యి ట్లనియె. 414

క. మగువలకు నింత లోఁగెదు, మగవాఁడవె నీవు పశువుమాడ్కిన్ వగవం
దగవే మానుషపశువును, మృగములుఁ గని రోయుఁ గాక మే లని తినునే.

వ. అదియునుం గాక. 416

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ విభుం డైనపు
వ్విలుతున్ మెచ్చర యన్యులన్ వలతు రేవిశ్వాసమున్ లేదు క్రూ
రలు తోడుం బతి నైనఁ జంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం డ్రెక్కడ వారి వేడబము లా వేదాంతసూక్తంబులే. 417

ఉ. ఇం కొకయేఁడు పోయిన నరేశ్వర యాతలిరేయి నీవు నా
లంకెకు వచ్చి యాత్మజుల లక్షణవంతులఁ గాంచె దేమియుం
గొంకక పొమ్ము నీ వనుడుఁ గ్రమ్మను గర్భిణిఁ గాఁ దలంచుచున్
శంక యొకింత లేక నృపసత్తముఁ డల్లన పోయె వీటికిన్. 418

వ. ఇట్లు మరలి చని తనపురంబున నొక్కయేఁ డుండి పిదప నూర్వశికడ కేఁగి యొక్కరేయి పురూరవుం డయ్యింతికడ నున్న నావెలందియు గంధర్వవరుల వేఁడికొనుము నన్నిచ్చెద రనవు డతండు గంధర్వవరులం బ్రార్థించిన వార లతండు వొగడుటకు మెచ్చి యగ్నిస్థాలి నిచ్చిన నయ్యగ్నిస్థాలి నూర్వశిం గాఁ దలంచుచు దానితో నడవిం దిరుగుచుండి యొక్కనాఁ డది యూర్వశిగా దగ్నిస్థాలియని యెఱింగి వనంబునం దిగవిడిచి యింటికిఁ జనుదెంచి నిత్యంబు రాత్రిదానిన చింతించుచుండఁ ద్రేతాయుగంబు సొచ్చిన నారాజుచిత్తంబునఁ గర్మబోధంబు లయి వేదంబులు మూఁడుమార్గంబులం దోఁచిన నాభూవరుండు స్థాలికడకుం జని యందు శమీగర్భజాతం బైనయశ్వత్థంబుఁ జూచి యాయశ్వత్థంబుచేత నరణులు రెండు గావించి ముందటియరణి దానును వెనుకటియరణి యూర్వశియును రెంటినడుమ నున్నకాష్ఠంబు పుత్రుండు నని మంత్రంబు సెప్పుచుం ద్రచ్చుచుండ జాతవేదుం డనునగ్ని సంభవించి విహితారాధన సంస్కారంబునం జేసి యాహవనీయాదిరూపి యై నెగడి పురూరవునిపుత్త్రుం డని కల్పింపంబడియె నాయగ్ని పురూరవునిఁ బుణ్యలోకంబునకుం బనుపం గారణం బగుటం జేసి. 419

క. ఆయగ్నిచేఁ బురూరవుఁ, డాయజ్ఞేశ్వరు ననంతు హరి వేదమయున్
శ్రీయుతుఁ గూర్చి యజించె గు, ణాయుతుఁ డూర్వశిఁ గనంగ నరిగెడుకొఱకై.

ఉ. ఒక్కఁడ వహ్ని వేల్పు పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడ సర్వవాఙ్మయం
బొక్కఁడ వేద మాప్రణవ మొక్కఁడ వర్ణము దొల్లి త్రేతయం
దెక్కటి మాన్చి మూఁడుగను నేర్పఱిచెం దనబుద్ధి పెంపుచేఁ
జక్కఁగ నాపురూరవుఁ డశక్తులకున్ సులభంబు గాఁగతిన్. 421

వ. ఇట్లు వేదవిభాగంబు గల్పించి యాగంబుసేసి పురూరవుం డూర్వశి యున్నగంధర్వలోకంబునకుం జనియె నతనికి నూర్వశిగర్భంబున నాయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు రయుండు జయుండు విజయుం డన నార్గురు పుత్రులు గలిగి రందు

శుచితాయువునకు వసుమంతుండును సత్యాయువునకు శుచితంజయుండును రయునకు శుచితుండు నేకుం డననిరువురును జయునకు నమితుండును విజయునకు భీముండును జనించి రాభీమునకుఁ గాంచనుండు కాంచనునకు హోత్రకుండు హోత్రకునకు గంగాప్రవాహంబు పుక్కిటం బెట్టినజహ్నుండు జహ్నునకుఁ బూరుండు పూరునకు బాలకుండు బాలకునకు నజకుం డజకునకుఁ గుశుండు గుశునకుఁ గుశాంబుండు ధూర్తయుండు వసువు కుశనాభుండన నలువురును సంభవించి రందుఁ గుశాంబునకు గాధి యనువాఁడు గలిగె నాగాధి రాజ్యంబు సేయు చుండ. 422

సీ. సత్యవతిని గాధిజాతను గన్యను విప్రుఁడు ఋచికుండు వేఁడికొనిన
గాధియు సుత కీఁడు గాఁ డని తెల్లనినవకంపు మేనులు నల్లచెవులు
గలగుఱ్ఱములు వేయి కన్యకు నీ వుంకు విచ్చినఁ గూఁతు నే నిత్తు ననిన
వసుధామరుండును వరుణునికడ కేఁగి హరులఁ దెచ్చినఁ గూఁతు నాతఁ డిచ్చె
ఆ. నామహాత్ముసతియు నత్తయుఁ గొడుకులఁ, గోరి యడుగ నియ్యకొని యతండు
విప్రరాజమంత్రవితతుల వేల్పించి, చరువు సేసి క్రుంకఁ జనియె నదికి. 423

వ అయ్యెడం దల్లి యడిగిన సత్యవతి బ్రహ్మమంత్రంబుల వేల్పించిన చరువు దల్లి కిచ్చి క్షాత్త్రమంత్రంబులం దల్లికి వేల్పించినచరువు దా నందుకొని యుండ నాముని సనుదెంచి చరువు వీడ్వడుట యెఱింగి భార్య కి ట్లనియె. 424

ఆ. తల్లిచరువు నీవు దాల్చి నీచరు వేల, తల్లిపాల నిడితి తరళనేత్ర
కొమ్మ యింక నీకుఁ గూఁరుఁడు పుట్టు మీ, యమ్మ బ్రహ్మవిదుని ననఘుఁ గాంచు.

వ. అనిన నయ్యింతి వెఱచి మ్రొక్కి వినయంబు లాడినం బ్రసన్నుండై నీకొడుకు సాధు వై నీమనుమండు కూరుం డగుం గాక యని ఋచికుం డనుగ్రహించిన నాసత్యవతికి జమదగ్ని సంభవించె సత్యవతియుం గౌశికీనది యై లోకపావని యై ప్రవహించె నాజమదగ్నియు రేణువుకూఁతు రయిన రేణుకను వివాహం బై వసుమనాదికుమారులం గనియె నందు. 426

క. పురుషోత్తమునంశంబున, ధర జమదగ్నికి జనించి ధన్యుఁడు రాముం
డిరువదియొకమఱి నృపతుల, శిరములఁ జక్కడిచెఁ దనదుచేగొడ్డంటన్. 427

వ. అనిన విని భూవరుండు శుకున కి ట్లనియె. 428

పరశురామునిచరిత్రము.

ఉ. ఏటికిఁ జంపె రాముఁ డవనీశులఁ బల్వుర వారియందుఁ ద
ప్పేటికిఁ గల్గె విప్రుఁ డతఁ డేటికి రాజసతామసంబులన్
వాటముఁ బొందె భూభరము వారిత మాటది యేవిధంబు నా
మాటకు మానిచంద్ర మఱుమాట ప్రకాశము గాఁగఁ జెప్పవే. 429

వ. అనిన విని శుకుం డి ట్లనియె. 430

సీ. హైహయాధీశ్వరుం డర్జునుం డనువాఁడు ధరణీశ్వరులలోనఁ దగినవాఁడు
పురుషోత్తమాంశాంశుఁ బుణ్యు దత్తాత్రేయు నారాధనముసేసి యతనివలనఁ
బఱపంథిజయమును బాహుసహస్రంబు నణిమాదిగుణములు యశము బలము
యోగీశ్వరత్వంబు నోజయుఁ దేజంబుఁ జెడనియింద్రియములు సిరియుఁ బడసి
తే. గాలికైవడి సకలలోకంబులందుఁ, దనకుఁ బోరాని రారాని తావులేక
యెట్టిచోనైనఁ దనయాజ్ఞ యేపుమిగుల, ధరణి వెలుఁగొందె వినువీదిఁ దరణిమాడ్కి.
మ. ఒకనాఁ డామనుజేంద్రుఁ డంగనలతో నుద్దాముఁడై పీట నుం
డక రేవానది కేఁగి యందుఁ దెలినీటం జల్లుపోరాడి దీ
ర్ఘకరాబ్జంబుల నానదీజలములం గట్టెన్ వడిన్ నీరు మో
లకుఁ బెల్లుబ్బి రణాగతుం డయినయాలంకేశుపైఁ దొట్టఁగన్. 432
వ. ఇట్లు దిగ్విజయార్థంబు వచ్చినరావణుం డారాజుచేకట్టం దొట్టినయేటినీటికి స
హింపక రోషంబునం బోటరియుంబోలె నమ్మేటిమగనితోడి పోరాటకుం దొడరి
నఁ బాటింపకఁ దన బాహుపాటవంబున. 433
క. వీఁకమెయి నతఁడు రావణుఁ, గూఁకటు లగలించి పట్టికొని మోఁకాళ్లం
దాఁకించి కోఁతికైవడి, నాఁకం బెట్టించెఁ గింకరావళిచేతన్. 434
వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబున కేతెంచి. 435
క. ఆరాజేంద్రుఁడు రావణు, నోరీ యిట మీఁద నూరకుండుము జగతిన్
వీరుఁడ ననకుము కాచితిఁ, బోరా యని సిగ్గుపఱిచి పుచ్చెన్ మరలన్. 436
వ. అంత. 437
సీ. ధరణీశుఁ డొకనాఁడు దైవయోగంబున వేఁటకై కాంతారవీథి కేఁగి
తిరిగి యాఁకట శ్రాంతదేహుఁడై జమదగ్ని మునియాశ్రమముఁ జేరి మ్రొక్కి నిలువ
నామునీంద్రుఁడు రాజు నర్థితోఁ బూజించి యారాజునకు రాజనుచరులకుఁ
దనహోమధేనువుఁ దడయక రప్పించి యిష్టాన్నములు గురియింప నతఁడు
తే. గుడిచి కూర్చుండి మొదవుపైఁ గోర్కిఁ జేసి
సంపద యదేల యీయావు చాలుఁగాక
యిట్టిగోవుల నెన్నండు నెఱుఁగ మనుచుఁ
బట్టి తెం డని తనయొద్దిభటులఁ బనిచె. 438
వ. పంచిన వారలు దర్పంబునం జని. 439
క. క్రేపుం బాపకుఁ డంచును, హా పీడం బడితి ననుచు నంబే యనుచుం
జూపోపరు నృపు లంచును, వాపోవన్ మొదవుఁ గొనుచు వచ్చిరి పురికిన్.
వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబునకు వచ్చునెడ రాముం డాశ్రమంబున
కేతెంచి తద్వృత్తాం బంతయు విని. 441
ఆ. అద్దిరయ్య యింట నశనంబు గుడిచి మా, యయ్య వల దనంగ నాక్రమించి

కోరి మొదవు రాజు గొనిపోయినాఁడఁట, యేను రాముఁ డౌట యెఱుఁగఁడొ [కొ.

వ. అని పలికి.

మ. ప్రళయాగ్నిచ్ఛటభంగిఁ గుంభి విదళింపం బాఱుసింహాకృతిం
బెలుచన్ రాముఁ డిలేశువెంట నడచెం బృథ్వీతలం బెల్ల నా
కుల మై క్రుంగఁ గుఠారి యై కవచి యై కోదండి యై కాండి యై
ఛలి యై సాహసి యై మృగాజినమనోజ్ఞశ్రోణి యై తూణి యై. 444

వ. చని మాహిష్మతీపురంబుఁ జేరి నిలుచున్న సమయంబున. 445

మ. కనియెన్ ముందటఁ గార్తవీర్యుఁడు సమిత్కాముం బ్రకామున్ శరా
సనతూణీరకుఠారభీము నతిరోషప్రోచ్ఛలద్భ్రూభ్రియుగా
ననేత్రాంచలసీము నైణపటనానామాలికోద్దాము నూ
తనసంరంభనరేంద్రదారశుభసూత్రఘ్నామునిన్ రామునిన్. 446

వ. కని కోపించి. 447

ఉ. బాలుఁడు వెఱ్ఱి బ్రాహ్మణుఁడు బ్రాహ్మణుకైవడి నుంట మాని భూ
పాలురతోడ భూరిబలభవ్యులతోడ భయంబు దక్కి క
య్యాలకు వచ్చినాఁడు మనయం దిఁకఁ బాపము లేదు లెండు లెం
డేల సహింప భూసురుని నేయుఁడు వ్రేయుఁడు గూల్పుఁ డిమ్మహిన్. 448

వ. అని కదలించి దండనాయకులఁ బురికొల్పిన వారు రథగజతురగపదాతిసమూహంబులతో లెక్కకుం బదియేడక్షౌహిణులతో నెదురునడచి శరచక్రగదాఖడ్గభిందిపాలశూలప్రముఖసాధనంబుల నొప్పించిన నవ్విప్రుండు గన్నులకొలుకుల నిప్పులు గుప్పలుగొన రెట్టించిన కట్టల్క మిట్టిపడి యజ్ఞోపవీతంబు సక్కనిడికొని కరాళించి బిట్టు దట్టించి కఠోరం బగుకుఠారంబు సారించి పూఁకలపై కుతికి తొలకరి మొగంబునం గ్రొచ్చెలికపట్టునం జెట్టులు గొట్టుకృషీవలుని తెఱంగునఁ బదంబులు ద్రెంచుచు ననఁటికంబంబులఁ దెగనడుచునారామకారునిపగిది మధ్యంబులఁ ద్రుంచుచుఁ దాళఫలంబులు రాల్చువృక్షారోహకునికైవడి శిరంబులు ద్రుంచుచు మృగంబుల వండం దుండించుసూపకారునిభంగినవయవంబులం జెక్కుచు నంతటం దనివి సనక విలయకాలకీలికేలిని మంట లుమియుచు విల్లందె యెల్లెడం బిడుగులసోనలు గురియుబలుమొగిళ్లవడువున నప్రమాణంబు లగు బాణంబులఁ బఱపి సుభటసైన్యంబుల దైన్యంబు నొందించుచు నడ్డంబు లేనియార్భటంబులు గలబాణవర్షప్లుతంబులతో రాహుతులం గోపానలంబున కాహుతులు సేయుచు తురంగంబులనిరంగంబులఁ గావించుచు రథంబుల విశ్లథంబులఁగా నొనర్చుచు ద్విరదంబులనరదంబులపైఁ బఱపం దోలుచు నివ్విధంబున సేనల నంపవానల ముంచి రూపు మాపిన. 449

క. మత్తిల్లి భూతజాలము, చిత్తంబులఁ జొక్కి వేడ్కఁ జిందులు వాఱన్

జొత్తిల్లి సమిత్తలమున, నెత్తురుమేదంబు పలలనికరం బయ్యెన్. 450

వ. అయ్యవసరంబున. 451

క. మేలిబ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు, నేలం బడఁ గూల్చె సైన్యనిచయము నెల్లన్
బాలార్చు నేల యీతనిఁ, దూలించెదఁ గాక నాదుదోర్బలమువడిన్. 452

వ. అని పలికి. 453

మ. ఒకయేనూటఁ కరంబులన్ ధనువు లత్యుల్లాసియై తాల్చి వే
ఱొకయేనూట గుణధ్వనుల్ నిగుడ శాతోగ్రాస్త్రముల్ గూర్చి వి
ప్రకుతారంబును నిన్నుఁ గూల్తు ననుచున్ భర్జించి పుంఖానుపుం
ఖకఠోరంబుగ నేసి యార్చె రయరేఖాధాముఁడై రాముపైన్. 454

క. వడిఁ దూపు లెగయ గుడుసులు, పడి కార్ముకపంచశతము పరఁగ విభుఁడు సొం
పడరెఁ బరివేషమండలి, నడుమఁ గరద్యుతుల వెలయునలినాప్తుక్రియన్. 455

వ. ఇట్లర్జునుండు బాణవిలాసంబు సూపిన. 456

మ. ధరణీదేవుఁడు రాముఁ డాధ్యుఁడు జగద్ధానుష్కరత్నంబు దు
ష్కరచాపం బొక టెక్కువెట్టి శరముల్ సంధించి పెల్లేసి భూ
వరుకోదండము లొక్కచూడ్కిఁ దునిమెన్ వాఁ డంతటం బోక వే
తరువుల్ ఱువ్వఁ గుఠారధార నఱకెం దద్బాహుసందోహమున్. 457

క. కరములు దునిసిన నతనికి, శిర మొక్కటి చిక్కె శైలశిఖరముభంగిం
బరశువున నదియుఁ ద్రుంచెను, బరసూదనుఁ డైనఘనుఁడు భార్గవుఁడు వడిన్.

ఆ. తండ్రి వడిన నతనితనయులు పదివేలు, దలఁగి పోయి రతనిఁ దాఁక లేక
పరభయంకరుండు భార్గవుం డంత నా, గోవుఁ గ్రేపుఁ గోడఁ గొనుచుఁ జనియె.

వ. ఇట్లు హోమధేనువు మరలం దెచ్చి యిచ్చి తనపరాక్రమంబు దండ్రికిం దోఁ
బుట్టువులకుం దెలియం జెప్పిన జమదగ్ని రామున కిట్లనియె. 460

క. కలవేల్పు లెల్లఁ దమతమ, చెలువంబులు దెచ్చి రాజుఁ జేయుదు రకటా
బలువేల్పు రాజు వానిం, జలమున నిట్లేల పోయి చంపితి పుత్రా. 461

క. తాలిమి మనకును ధర్మము, తాలిమి మూలంబు మనకు ధన్యత్వమునం
దాలిమి గల దని యీశుం, డేలించును బ్రహ్మపదము నెల్లన్ మనలన్. 462

క. క్షమ గలిగిన సిరి గలుగును, క్షమ గలిగిన వాణి గలుగు సౌరప్రభయున్
క్షమ గలుగఁ దోన గలుగును, క్షమ గలిగిన మెచ్చు శౌరి సదయుఁడు దండ్రీ.

క. పట్టపురాజును జంపుట, గట్టలుకన్ విప్రుఁ జంపుకంటెను బాపం
బట్టిట్టనకుము నీ వీ, చెట్ట సెడం దీర్థసేవ సేయుము దనయా. 464

క. అని తన్నుఁ దండ్రి పనిచినఁ, బని పూని ప్రసాద మనుచు భార్గవుఁడు రయం
బున నొకయేఁడు ప్రయాణము, సని తీర్థము లెల్ల నాడి చనుదెంచె నృపా.

ఉ. ఆయెడ నొక్కనాఁడు సలిలార్థము రేణుక గంగలోనికిం

బోయి ప్రవాహమధ్యమునఁ బొల్పుగ నచ్చరలేమపిండుతోఁ
దోయవిహారముల్ సలుపుదుర్లభుఁ జిత్రరథున్ సరోజమా
లాయుతుఁ జూచు చుండెఁ బతియాజ్ఞ దలంపక కొంతప్రేమతోన్. 466

వ. ఇట్లు గంధర్వవల్లభునిం జూచుకారణంబునం దడసి. 467

ఉ. అక్కట వచ్చి పెద్దతడ వయ్యెను హోమమువేళ దప్పె నే
నిక్కడ నేల యుంటి ముని యేమనునో యని భీతచిత్తయై
గ్రక్కునఁ దోయకుంభము శిరస్థలమం దిడి తెచ్చి యిచ్చి వే
మ్రొక్కి కరంబు మోడ్చి పతిముందట నల్లన నిల్చె నల్కుచున్. 468

వ. అప్పుడు. 469

క. చిత్తమున భార్య దడసిన, వృత్తాంతం బెఱిఁగి తపసి వే కని సుతులన్
మత్తం దీనిం జావఁగ, మొత్తుం డన మొత్తరైరి మునుకుచు వారల్. 470

క. కొడుకులు పెండ్లముఁ జంపమిఁ, గొడుకులఁ బెండ్లాముఁ జంప గురుఁ డానతియీ
నడుగులకు నెఱిఁగి రాముం, డడు గిడ కుండంగఁ ద్రుంచె నన్నలఁ దల్లిన్.

శా. తల్లిన్ భ్రాతల నెల్లఁ జంపు మనుచోఁ దాఁ జంపి రా కున్నఁ బెం
పెల్లం బోవ శపించుఁ దండ్రి తనపం పేఁ జేయుదున్ మెచ్చి నా
తల్లిన్ భ్రాతల నిచ్చు నిక్కము తపోధన్యాత్ముకుం డంచు వే
తల్లిన్ భ్రాతలఁ జంపె భార్గవుఁడు లేదా చంపఁ జేయాడునే. 472

వ. ఇవ్విధంబున. 473

క. అడ్డము సెప్పక కడపటి, బిడ్డఁడు రాముండు సుతులఁ బెండ్లము నచటన్
గొడ్డంటం దెగ నడిచిన, జడ్డనఁ దల యూఁచి మెచ్చె జమదగ్ని మదిన్. 474

క. మెచ్చినతండ్రిని గనుఁగొని, చెచ్చెర నీపడినవారిజీవంబులు నీ
విచ్చితి నను మని మ్రొక్కిన, నిచ్చెన్ వారలును లేచి రెప్పటిభంగిన్. 475

ఆ. పడినవారి మరల బ్రదికింప నోపును, జనకుఁ డనుచుఁ జంపె జామదగ్న్యుఁ
డతఁడు సంపె ననుచు నన్నలఁ దల్లిని, జనకునాజ్ఞ యైనఁ జంపఁ దగదు. 476

సీ. పరశురాముని కోడి పరుగులు వెట్టిన యర్జునుపుత్రకు లాత్మ యందు
దండ్రి మ్రగ్గుటకు సంతప్తులై పొగులుచు నింతట నంతట నెడరు వేచి
తిరిగి యాడుచు నొక్కదివసమునం దా రాముఁ డడవి కన్నలతోడ నరుగఁ బిదప
బగఁ దీర్పఁ దఱి యని పఱతెంచి హోమాలయంబున సర్వేశు నాత్మ నిలిపి

తే. పరమసుధ్యానసుఖవృత్తి నిలిచియున్న, పుణ్యు జమదగ్ని నందఱుఁ బొదివిపట్టి
కుదలకుండంగఁ దలఁ ద్రెంచికొనుచుఁ జనిరి, యడ్డమై తెంచి రేణుక యడిచికొనఁగ.

వ. మఱియును. 478

మ. జనకుం జంపినవైరముం దలఁచి రాజన్యాత్మజుల్ నేఁడు మీ
జనకుం జంపిరి రామ రామ రిపులన్ శాసింతు రమ్మంచు స

మ్మునిపై వ్రాలి లతాంగి మోఁదికొనియెన్ ముయ్యేడుమాఱుల్ రయం
బున రాముం డరుదెంచి యెన్నికొన నాపూర్ణాపదాక్రాంత యై. 479

వ. అప్పుడు దల్లిమొఱ విని జమదగ్నికుమారులు వచ్చి యి ట్లని విలపించిరి. 480

క. వాకిలి వెడలవు కొడుకులు, రా కుండఁగ నట్టిసేవు రాజసుతులచేఁ
జీకాకు నొంది పోవఁగ, నీకా ళ్లెట్లాడెఁ దండ్రి నిర్జరపుఁకిన్. 481

వ. అని విలపించుచున్నయన్నలం జూచి రాముం డి ట్లనియె. 482

ఉ. ఏమన నేల తండ్రితను వేమఱు కుంఠుఁడు తోడులార నే
నూ డిదె తీర్తు నంచుఁ బరశుద్యుతిభీముఁడు రాముఁ డుగ్రుఁ డై
యోడక యర్జునాత్మభవు లున్నపురంబున కేఁగి చొచ్చి గో
డాడఁగఁ బట్టి చంపె వడి నర్జునజాతుల బ్రహ్మఘాతులన్. 483

క. ఖండించి రిపులశిరములు, గొండలు గాఁ బ్రోగు లిడియె గురురక్తనదుల్
నిండికొని పాఱ నుబ్బుచు, భండనమున విప్రఃపులు భయ మందఁ నృపా.

485

వ. మఱియు నంతటఁ బోక.

ఆ. అయ్యపగకు రాముఁ డలయక రాజుల, నిరువదొక్కమాఱు నరసి చంపె
జగతిమీఁద రాజశబ్దంబు లేకుండ, నూఁడు దీర్పలేని సుతుఁడు సుతుఁడె.

వ. మఱియు నారాముండు శమంతపంచకంబున రాజరక్తంబులం దొమ్మిదిమడుఁగులు గావించి తండ్రిశిరంబు దెచ్చి శరీరంబుతో సంధించి సర్వదేవమయుం డగుదేవుండు దాన కావునఁ దన్ను నుద్దేశించి యాగంబు సేసి హోతకుం దూర్పును బ్రహ్మకు దక్షిణభాగంబును నధ్వర్యునకుఁ బడమటిదిక్కును నుద్గాతకు నుత్తరదిశయు నున్నవారలకవాంతరదిశలును గశ్యపునకు మధ్యదేశంబును నుపద్రష్టకు నార్యావర్తంబును సదస్యులకుం దక్కినయెడలును గలయ నిచ్చి బ్రహ్మనదియైనసరస్వతియం దవభృథస్నానంబు సేసి కల్మషంబులం బాసి మేఘవిముక్తుండయినసూర్యుండునుం బోలె నొప్పు చుండె నంత. 487

క. ఆపుఁ డగుపుత్త్రువలనను, బ్రాప్తతనుం డగుచుఁ దపముబలిమిని మింటన్
సప్తర్షిమండలంబున, సప్తముఁ డై వెలుఁగు చుండె జమదగ్ని నృపా. 488

క. ఆజమదగ్నితనూజుఁడు, రాజీవాక్షుండు ఘనుఁడు రాముఁ డధికుఁ డై
యోజను సప్తర్షులలో, రాజిల్లెడు మీఁదిమనువు రా నవ్వేళన్. 489

ఆ. శాంతచిత్తుఁ డగుచు సంగవిముక్తుఁ డై, భవ్యుఁ డై మహేంద్రపర్వతమున
నున్నవాఁడు రాముఁ డోజతో గంధర్వ, సిద్ధవరులు నుతులు సేయు చుండ.

క. భగవంతుఁడు హరి యీక్రియ, భృగుకులమునఁ బుట్టి యెల్ల పృథివీపతులన్
జగతీభారము వాయఁగఁ, బగ గొని పలుమాఱుఁ జంపె బవరమున నృపా.

వ. అంత గాధికి నగ్నితేజుం డగువిశ్వామిత్త్రుండు జన్మించి తపోబలంబున రాజధర్మంబును మాని బ్రహ్మర్షి యై యేకశతసంఖ్యాగణితు లగుకొడుకులం గనియె

నయ్యెడ భృగుకులజాతుం డయిన యజీగర్తుని కొడుకు శునశ్శేఫుండు దల్లిదండ్రులచేత హరిశ్చంద్రుని యాగపశుత్వంబునకు నమ్ముడువడి బ్రహ్మాదుల వినుతి సేయుచు మెప్పించి దేవతలచేత బంధవిముక్తుం డయిన వానియందుఁ గృప గలిగి విశ్వామిత్రుండు పుత్రుల కిట్లనియె. 492

క. కన్నులఁ గంటిరి వీనిని, మన్నన కొమరుండు నాకు మక్కువ మీరో
యన్నన్న యనుచు నీతని, మన్నింపుం డనినఁ జూచి మదసంయుతులై. 493

క. ఇతఁ డన్నఁట వో మాకును, గృతకృత్యుల మయితి మనుచు గేలి యొనర్పన్
సుతులన్ మ్లేచ్ఛులు గం డని, ధృతి లేక శపించెఁ దపసి తిరుగుడువడఁగన్.

వ. అయ్యెడ నతని శాపంబునకు వెఱచి యానూర్వురయందు మధ్యముం డయిన మధుచ్ఛందుం డేఁబండ్రు దమ్ములుం దానును నమస్కరించి తండ్రీ నీ చెప్పిన క్రమంబున శునశ్శేఫుండు మా కన్న యని మన్నింపంగలవార మనవుడు సంతసించి మంత్రదర్శి యైన శునశ్శేఫుని వారలయందుఁ బెద్దఁ జేసి మధుచ్ఛందున కిట్లనియె. 495

ఆ. పాడి సెడక వీఁడు నేఁడు మీకతమునఁ, గొడుకు గలిగె నాకుఁ గొడుకులార
కడుపు లార మీరు గొడుకులఁ గనుఁ డింకఁ, బ్రీతిఁ దోడ దేవరాతుఁ గూడి.

వ. అని పలికె నట్లు శునశ్శేఫుండు దేవతలచేత విడివడుటం జేసి దేవరాతుం డయ్యె మధుచ్ఛందుండు మొదలయిన యేఁబండ్రు నా దేవరాతునకుఁ దమ్ములైరి పెద్దలయిన యష్టకహారీతజయంతసుమదాదు లేఁబండ్రును వేఱై చని రీక్రమంబున విశ్వామిత్రు కొడుకులు రెండువిధంబు లయిన ప్రవరాంతరంబు గలిగె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె నా పురూరవు కొడు కగు నాయువునకు నహుషుండును క్షత్త్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును ననేనసుండును నను వారు పుట్టి రందు క్షత్త్రవృద్ధునకుఁ గుమారుం డగు సుహోత్రునకుఁ గాశ్యుండుఁ గుశుఁడు గృత్సమదుండు నన ముగ్గురు గలిగి రా గృత్సమదునకు శునకుండును శునకునకు శౌనకుండును నమ్మహాత్మునికి బహ్వృచప్రవరుండును జన్మించి రా బహ్వృచప్రవరుండు దపోనియతుం డై చనియెఁ గాశ్యునకుఁ గాశియుఁ గాశికి రాష్ట్రుండును రాష్ట్రునకు దీర్ఘతపుండును జనియించిరి. 497

క. ఆదీర్ఘతపుని కధికుఁడు, శ్రీదయితాంశమునఁ బుట్టె సేవ్యుం డాయు
ర్వేదజ్ఞుఁడు ధన్వంతరి, ఖేదంబులు వాయు నతనిఁ గీర్తన సేయన్. 498

వ. వాసుదేవాంశసంభూతుం డగు నా ధన్వంతరి యజ్ఞభాగంబున కర్హుం డతనికిఁ గేతుమంతుండుఁ గేతుమంతునకు భీమరథుండు నతనికి దివోదాసుం డనం బరఁగు ద్యుమంతుండు నుదయించి రా ద్యుమంతునకుఁ బ్రతర్దనుండు జన్మించె నా ప్రతర్దనుండు శత్రుజిత్తనియు ఋతధ్వజుం డనియుం జెప్పంబడె నాతనికిఁ గువలయాశ్వుండు సంభవించె. 499

ఆ. వసుమతీశ విను కువలయాశ్వభూభర్త, లలితపుణ్యు ఘను నలర్కుఁ గనియె
నాతఁ డేలె నేల నఱువదియాఱువే, లేండ్లు వానిభంగి నేల రెవరు. 500

వ. అయ్యలర్కునకు సన్నతియును నతనికి సునీతుండును నతనికి సుకేతనుండును నతనికి ధర్మకేతువును నతనికి సత్యకేతువును నాతనికి ధృష్టకేతువును నాధృష్టకేతువునకు సుకుమారుండును సుకుమారునకు వీతిహోత్రుండును వీతిహోత్రునకు భర్గుండును భర్గునకు భార్గభూమియు జనియించిరి.

ఆ. వాఁడు తుదయుఁ గాఁగ వరుస నాకాశ్యాది, యైనవారు కాశు లనఁగ నెగడి
రవనిమీఁద వార లాక్షత్రివృద్ధుని, వంశజాతు లగుచు వంశవర్య. 502

వ. మఱియు క్షత్రివృద్ధునికి రెండవకొడుకగు కుశునికిఁ బ్రీతియును వానికి సంజయుండును సంజయునికి జయుండును జయునికిఁ గృతుండును గృతునికి హర్యధ్వనుండును హర్యధ్వనునకు సహదేవుండును సహదేవునికి భీముండును భీమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సంకృతియు సంకృతికి జయుండును జయునికి క్షత్రిధర్ముండును బుట్టిరి వీరలు క్షత్రివృద్ధునివంశంబునం గలరాజులు రంభునికి రభసుండును రభసునికి గంభీరుండును గంభీరునికిఁ గృతుండును గల్గి రాకృతునికి బ్రహ్మకులంబు పుట్టె నయ్యేనునకు శుద్ధుండును శుద్ధునకు శుచియు శుచికి బ్రహ్మసారథి యైనత్రికకుత్తును జనించి రతనికి శాంతరజుండు పుట్టె నతండు విజ్ఞానవంతుండుఁ గృతకృత్యుండు విరక్తుండు నయ్యె. 503

సీ. రజి యనువానికి రాజేంద్ర యేనూఱుకొడుకులు గలిగిరి ఘోరబలులు
వేల్పు లెల్లను వచ్చి వేఁడిన నారజి దైత్యులఁ బెక్కండ్ర ధరణిఁ గూల్చి
నాకంబు దేవేంద్రునకు నిచ్చె నిచ్చిన రజికాళ్లఁ గెఱఁగి సురప్రభుండు
వెండియు నతనికి విబుధగేహము నిచ్చి సంతోషబుద్ధి నర్చన మొనర్చె

ఆ. నంత నారజి మృతుఁ డైన నతనిపుత్త్రు, లమరవిభుఁడు తమ్ము నడిగికొనిన
నీక యింద్రలోక మేలిరి యాగభా, గములు పుచ్చికొనిరి గర్వమంది. 504

క. వేలుపులఱేఁడు గురుచే, వేలిమి వేల్పించి బలిమి వెలయఁగ నిజదం
భోళిని రజిసుతులను ని, ర్మూలము గావించి నాకముం గైకొనియెన్. 505

వ. అది యట్లుండె నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియతియుఁ గృతియు నన నార్గురు గొడుకులు దేహికి నింద్రియంబుల చందంబున సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కగుయతికి రాజ్యం బిచ్చిన నతండు విరక్తుం డై. 506

క. రాజ్యంబు పాపమూలము, రాజ్యముతో నొడ లెఱుంగ రాదు సుమతియుఁ
రాజ్యమునఁ బూజ్యు నెఱుఁగఁడు, రాజ్యము గీజ్యమ్ము ముక్తిరతునకు నేలా. 507

వ. అని పలికి వాఁడు రాజ్యంబునకుం బాసి చనియె. 508

క. ఆనహుషుఁడు మఖశతమును, మానుగఁ గావించి యింద్రమానినిఁ గవయం

బూని మునీంద్రులు మెచ్చిన, యానముపై నుండి కూలె నహియై నేలన్. 509

ఉ. అన్నయుఁ దండ్రియుం జన యయాతి మహీపతి యై చతుర్దిశల్
పన్నుగఁ గావఁ దమ్ములకుఁ బా లిడి శుక్రునికూఁతురున్ సుసం
పన్నగుణాభిరామ వృషపర్వునికూఁతురు నోలి నాంత్రు గా
సన్నయశాలి యీధరణిచక్రధురంధరుఁ డయ్యెఁ బేర్మితోన్. 510

వ. అనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 511

యయాతిచరిత్రము.

ఆ. పార్థివుఁడు యయాతి బ్రహ్మర్షిభార్గవుఁ, డల్లుఁ డగుట మామ యగుటయెట్లు
రాజు రాచకూఁతు రతి సేయఁ దగుఁ గాక, విప్రకన్య నొందఁ విహిత మగునె.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 513

సీ. దనుజేంద్రుకూఁతురు తరళాక్షి శర్మిష్ఠ పురములో నొకనాఁడు ప్రొద్దు వోక
వేవురు బోటులు వెంట రా గురుసుత యగుదేవయానితో నాట మరగి
పూచినపొలదోఁటపొంత జొంపము గొన్న క్రొమ్మావిచేరువకొలఁకుఁ జేరి
యంచుఁదమ్ముల తేనె లానిచొక్కుచు మ్రోయునళులఝంకృతులకు నదరిపడుచు

ఆ. వలువ లూడ్చి కొలఁకు వడిఁ జొచ్చి తమలోనఁ, బెల్లురేఁగి నీటఁ జల్లులాడ
నంది నెక్కి మౌళి నిందురోచులు పర్వ, శూలి వచ్చెఁ గొండచూలితోడ.

చ. మలహరుఁ జూచి సిగ్గుపడి మానిను లందఱు సంభ్రమంబునన్
వలువలు గట్టుచో దనుజవల్లభుకూఁతురు దేవయానిదు
వ్వలువ ధరించి వేగమున వచ్చినఁ జూచి యెఱింగి నా
వలు విడి యెట్లు కట్టికొని వచ్చును దాసికి నంచుఁ దిట్టుచున్. 515

వ. దేవయాని యిట్లనియె. 516

శా. ఆలోకేశుముఖంబునం గలిగె బ్రాహ్మణ్యంబు బ్రహ్మంబు నా
మేలై వైదికమార్గముల్ దెలుపుచున్ మి న్నందియుండున్ మహా
శీలున్ భార్గవు లందు శుక్రుఁడు సుధీసేవ్యుండు నే వానికిం
జూలన్ నావలు వెట్లు గట్టితివి రక్షోజాత వై చేటికా. 517

క. మహిమవతు లైనభూసుర, మహిళలవిత్తములు పెఱమగువల కగునే
మహిఁ బసిఁడిగొలుసు లిడినన్, విహితము లే కుక్కలకు హవిర్భాగంబుల్.

క. మీతండ్రి మాకు శిష్యుఁడు, మాతండ్రి గురుండు గొంతమాత్రం బైనం
బ్రీతిం గావింపక పరి, భూతం జేయుదువె తులువపోఁడిమిఁ జెనఁటీ.

వ. అని భర్జించు చున్న దేవయానిపలుకులు విని కరాళించి మ్రోఁగు చున్న భుజంగి
చందంబున నిట్టూర్పులు నిగిడించి పెదవులు గొఱుకుచు శర్మిష్ఠ యిట్లనియె.

శా. భిక్షుం డై తమతండ్రి మాజనకునిన్ భిక్షించినం దన్ను సం
రక్షింపం దుది నింత యై మఱపుతో రాజప్రసూనాకృతి

న్రక్షో రాజతనూజతో సుగుణతో నాతో సమం బాడెడిం
గుక్షిస్ఫోటము గాఁగ దీసి జెలు లీకూపంబునం ద్రోవరే. 521

వ. అని పలికి. 522

ఆ. బోటిపింఛుచేతఁ బాదువంగఁ బట్టించి, రాజసమున దైత్యరాజతనయ
దాడరి దేవయానిఁ ద్రోసించె వలు వీక, క్రుంకి నూతిలోనఁ గుతిలకొనఁగ. 523

వ. ఇట్లు సేసి శర్మిష్ఠ వోయిన వెనుక యయాతిభూపాలుండు వేఁటమార్గంబున నడవిం దిరుగుచు దైవయోగంబున నాదేవయాని యున్ననూయి సేరం జనుదెంచి యుండు.

క. బంధువుల నెల్లఁ జీరుచు, నంధుజలామగ్నమధ్యయై వగచుచు ని
ర్బంధమునఁ జిక్కి పీడా, సింధువున మునింగి యున్నచేడియఁ గనియెన్. 525

వ. కనుంగొని. 526

దేవయాని యయాతిని వరించుట.

శా. సప్తాంభోనిధిమేఖలావృతమహాసర్వంసహాకన్యకా
ప్రాప్త్యుద్యద్వరదక్షుదక్షిణకరపాలంబముం జేసి ప్రో
త్క్షిప్తం జేసె యయాతి గట్టుకొనఁ బైచేలంబు మున్నిచ్చి ప
ర్యాప్తస్వేదజలాంగి నాళిసముదాయస్వర్గవిన్ భార్గవిన్. 527

వ. ఇట్లు నూయి వెడలించిన రాజునకు రాజవదన యిట్లనియె. 528

మ. ననుఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చితి కదా నాభర్తవున్ నీవ దై
వనియోగం బిది తప్ప దప్పురుషతావాక్యంబు సిద్ధంబు సౌ
ఖ్యనివాసున్ నిను మాని యొండువరునిం గాంక్షింప నే నేర్తునే
వనజం బానెడి తేఁటి యన్యకుసుమావాసం బపేక్షించునే. 529

వ. అదియునుం గాక. 530

సీ. సుగుణాఢ్య విను నేను శుక్రునికూఁతుర దేవయానిని దొల్లి దేవమంత్రి
తనయుండు కచుఁడు మాతండ్రిచేత మృతసంజీవనిఁ దా నభ్యసించువేళ
నతనిఁ గామించిన నతఁ డొల్లననవుడు నతఁడు నేర్చినవిద్య యడఁగి పోవ
నతని శపించిన నతఁడు నాభర్త బ్రాహ్మణుఁడు గాకుండెడు మని శపించె

తే. నది నిమిత్తంబు నాకు బ్రాహ్మణుఁడు గాఁడు
ప్రాణనాథుఁడ వీ వని పడఁతి వలుకఁ
దనదుహృదయంబు నెలఁతపైఁ దగులువడినఁ
దమక మొకయింతయును లేక తలఁచి చూచి. 531

మత్తకోకిలము. దైవయోగము గాక విప్రసుతన్ వరించునె నామనం
బేవిధంబున నీశ్వరాజ్ఞయు నిట్టి దంచు వరించె ధా
త్రీవరుండును దేవయానిని ధీరబుద్ధులకున్ మనో

భావ మొక్కటియే ప్రమాణ మభావ్యభావపరీక్షకున్. 532

వ. ఇట్లు వరించి యయాతి సనిన వెనుక దేవయాని శుక్రునికడకుం జని శర్మిష్ఠ సేసిన వృత్తాంతం బాతయుం జెప్పి కన్నీరు మున్నీరుగా వగచిన. 533

క. క్రూరాత్ములమందిరములఁ, బౌరోహిత్యంబుకంటె పాపం బీసం
సారము కంటె శిలల్ దిని, యూరక కాపోతవృత్తి నుండుట యొప్పున్. 534

వ. అని వృషపర్వుకడ నుండుట నిందించుచు శుక్రుండాకూఁతుం దోడ్కొని పురంబు వెడలి చన నయ్యసురవల్లభుం డెఱింగి శుక్రునివలన దేవతల గెలువ దలంచి తెరువున కడ్డంబు వచ్చి పాదంబులపైఁ బడి ప్రార్థించి ప్రసన్నుం జేసిన నాకోపంబు మాని శుక్రుండు శిష్యున కిట్లనియె. 535

తరలము. చెలులు వేవురుఁ దాను నీసుత చేటికై వడి నాసుతం
గొలుచుచుండినఁ దీఱుఁ గోపము గొల్వఁ బెట్టెద వేని నీ
వెలఁది దోడ్కొని పత్తు నావుడు వేగ రమ్మని భార్గవిం
గొలువఁ బెట్టె సురారివర్యుఁడు గూఁతు నెచ్చెలిపిండుతోన్. 536

మ. చల మింకేల ని తన్నుఁ దండ్రి వదుపన్ శర్మిష్ఠ సన్నిష్ఠతో
జలజాతాస్యలు సద్వయస్యలు సహస్రంబు న్నజస్రంబుఁ ద
న్నలమన్ దాసి సుదాసి యయ్యెఁ బగ వాయన్ భూరికోపానలా
కలితగ్లానికిఁ దేవయానికి మహాగర్వోద్యమస్థానికిన్. 537

వ. అంత. 538

ఉ. ఆతత మైన వేడ్క దనుజాధిపమంత్రి సురారినందనో
పేతఁ దనూభవం బిలిచి పెండ్లి యొనర్చె మహావిభూతికిం
బ్రీతి మహోగ్రజాతికి నభీతికి సాధువినీతికిన్ సిత
ఖ్యాతికి భిన్నదుఃఖబహుకార్యభియాతికి నయ్యయాతికిన్. 539

వ. ఇట్లు యయాతికి దేవయాని నిచ్చి శుక్రుండు శర్మిష్ఠాసంగమంబు సేయకు మని యతని నియమించి పనిచె పిదప దేవయానియు నయ్యయాతివలన యదు తుర్వసు లనుకుమారులం గనియె నొక్కరేయి సెజ్జంగు మాసి దేవయాని వెలుపల నున్న యెడ శర్మిష్ఠ యెడరు వేచి యేకాంతంబున యయాతికడకుం జని చెలువు వింటిజోదుపువ్వుటంపఱ కోహటించి తనతలంపు సెప్పిన. 540

శుక్రాచార్యులు యయాతికి శాపం బొసంగుట.

ఉ. ఆజవరాలిఁ జూచి మన మాఁపఁగ లేక మనోభవార్తుఁడై
యాజనభర్త మున్ను కవి యాడినమాట దలంచి యైనఁ జే
తోజసుఖంబులం దనిపెఁ ద్రోవఁగ వచ్చునె దైవయోగముల్
రాజఁట సద్రహస్య మఁట రాజకుమారిని మాన నేర్చునే. 541

వ. ఇట్లు యయాతివలన శర్మిష్ఠ గర్భంబై క్రమంబున ద్రుహ్యుండు ననువుఁ

బూరువు ననమువ్వురు తనయులం గాంచె నంత దేవయాని తద్వృత్తాంతం
బంతయు నెఱింగి కోపించి శుక్రుకడకుం జని క్రోధమూర్ఛిత యై యున్నసమ
యంబున యయాతి వెంటం జని యి ట్లనియె. 542

ఆ. మామ కేల చెప్ప మాను సరోజాక్షి, దనుజతనయఁ బొందితప్పు వడితిఁ
గామి నయిననన్నుఁ గరుణింపు పతిమాట, తండ్రిమాటకంటెఁ దగును సతికి.

వ. అని పలికి పాదంబుల కెఱఁగిన నయ్యింతి యొడంబడక యుండె నంత నది యెఱింగి
శుక్రుం డి ట్లనియె. 544

క. నామాటఁ ద్రోచి దానవ, భామను బొందితివి ధరణిపాలక తగవే
యేమాట యేది రూపము, కాముకులకు లోలుపులకుఁ గలవే నిజముల్. 545

వ. అని పలికి నిన్ను వనితాజనహేయం బయినముదిమి వొందెదు మని శపియించిన
యయాతి యి ట్లనియె. 546

క. మామా నాపైఁ గోపము, మామా నీపుత్రియందు మానవు నాకుం
గామోపభోగవాంఛలు, ప్రేమన్ రమియించి ముదిమిఁ బిదపం దాల్తున్. 547

వ. అని పలికి యనుజ్ఞ గొని దేవయానిం దోడ్కొని పురంబునకుం జని పెద్దకొడు
కగుయదువుం బిలిచి యయాతి యి ట్లనియె. 548

శా. నీతల్లిం గనినట్టిశుక్రువలనన్ నేఁ డీజరం బొందితిన్
నాతండ్రీ యదునామధేయ తనయా నావృద్ధతం దాల్పవే
నీతారుణ్యము నాకు నీవె తనివో నిం డారఁ గొన్నాళ్లు నేఁ
జేతోజాతసుఖంబులం దిరిగెదన్ శృంగారి నై పుత్రకా. 449

వ. అనిన విని తండ్రికి యదుం డి ట్లనియె. 550

శా. కాంతాహేయము దుర్వికారము దురాకండూతిమిశ్రంబుహృ
చ్చింతామూలము పీనసాన్వితము ప్రస్వేదవ్రణాకంపన
శ్రాంతిస్ఫోటకయుక్త మీముదిమి వాంఛం దాల్చి నానాసుఖో
పాంతం బైనవయోనిధాన మిది యయ్యా తేర ఝూ వచ్చునే. 551

వ. అని యదుం డొడం బడ కున్న యయాతి దుర్వసుద్రుహ్యాదుల నడిగిన వారును
యదువు వలికినట్ల పలికినఁ గడగొట్టుకొమారుం డైనపూరువున కి ట్లనియె. 552

ఉ. పిన్నవు గాని నీవు కడుఁ బెద్దవు బుద్ధులయందు రమ్ము నా
యన్న మదాజ్ఞ దాఁటవు గదన్న వినీతుఁడ వన్న నీవు నీ
యన్నలు సెప్పినట్లు పరిహారము సెప్పకు మన్న నాజరన్
మన్ననఁ దాల్చి నీతరుణిమం బొనఁగూర్పుము నాకుఁ బుత్రకా. 553

వ. అనిన విని గురుభక్తిగుణాధారుం డయినపూరుం డి ట్లనియె. 554

శా. అయ్యా నన్నిటు వేఁడ నేల భవదీయాజ్ఞానముల్లంఘనం
బయ్యుండం బరిహారముల్ నొడువ నే నన్యాయినే నీజరన్

నెయ్యం బొప్పఁగఁ దాల్చి నాతరుణిమన్ నీకిచ్చెదం బంచినం
గయ్యం బాడెడిపుత్త్రకుండు క్రిమిసంకాశుండు గా కుండునే. 555

వ. అదియునుం గాక. 556

క. మునివృత్తి డయ్య నేటికి, జనపాలక సుగతిఁ గోరుసత్పురుషులకుం
దనుఁ గన్నతండ్రి సెప్పిన, పని సేసిన సుగతి గొంగుపసిఁడియ కాదే. 557

క. పనుపక చేయుదు రధికులు, పనిచిన మధ్యములు వెందుపఱుతురు తండ్రుల్
పని చెప్పి కోరి పనిచిన, ననిశము మాఱాడుపుత్త్రు లధములు దండ్రీ. 558

వ. అని పలికి పూరుండు ముదిమి సేకొని తనలేఁతప్రాయంబు యయాతి కిచ్చె
నయ్యయాతియుం దరుణుం డై. 559

శా. ఏడై ద్వీపము లేడువాడలు గసర్వోర్వీతలం బెల్లఁ బె
న్వీడై పోఁడిగ నేలుచుం బ్రజల నన్వేషించి రక్షించుచుం
దోడన్ భార్గవి రా మనోజసుఖసంతోషంబులం దేలుచుం
గ్రీడించెన్ నియతేంద్రియుం డగుచు నాక్రీడాతిరేకంబులన్. 560

క. మర్మంబుల నతిసాధ్వి, ధర్మంబుల దేవయాని దనప్రాణేశున్
నర్మముల మనోవార్తను, కర్మంబుల నొండు లేక కడు మెప్పించెన్. 561

శా. ఆకాశంబున మేఘబృందము ఘనం బై సన్నమై దీర్ఘ మై
యేకం బై బహురూప మై యడఁగున ట్లీదేవుగర్భంబులో
లోకశ్రేణి జనించుచున్ మెలఁగుచున్ లోపించు నాదేవు సు
శ్రీకాంతున్ హరిఁ గూర్చి యాగములు సేసెన్ నాహుషుం డిమ్ములన్. 562

వ. మఱియును. 563

మ. చెలికాండ్రం గరులన్ రథమ్ముల భటశ్రేణిం దురంగంబులం
గలలోఁ గన్నధనావళిన్ సమములం గాఁ జూచుచున్ భార్యతోఁ
బలువేలేండ్లు మనోజభోగలహరీపర్యాప్తుఁ డై తేలియున్
బలుతృష్ణం గడఁ గాన కెంతయు మహాబాధంబులన్ స్రుక్కుచున్. 564

వ. ఒక్కదినంబున నాత్మజ్ఞానంబునం జేసి కాంతానిమిత్తంబున మోసపోవుట
యెఱింగి యయాతి యతివిషాదంబు నొంది దేవయాని కిట్లనియె. 565

యయాతి దేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనెడివ్యాజంబు దెలుపుట.

క. మనచారిత్రమువంటిది, విను మితిహాసంబు గలదు వృద్ధజనములున్
మునులును మెత్తురు నీవును, మనమున నంగీకరింపు మంజులవాణీ. 566

వ. అది యెట్టి దనిన. 567

సీ. అజ మొకం డడవిలో నరుగుచుఁ దాఁ గర్మఫలమున నూతిలోపలికి జాఱి
లోఁగెడిఛాగి నాలోకించి కామి యై కొమ్మున దరిఁ గొంత గూలఁ ద్రోచి
వెడలింప నచ్ఛాగి విభునిఁ గాఁ గోరెన నగుఁ గాక యని తాను వదియుఁదిరుగ

నెన్ని యేసిని దన్ను నెంత కామించిన నన్నిటికిని భర్త యై తనర్చి
తే. వాని నేప్రొద్దు రతులకు వశలఁ జేసి, సోదిఁ గ్రీడించి క్రీడించి చొక్కిచొక్కి
కాముఁ డనియెడిదుస్సహగ్రహముకతనఁ, జిత్త మేమఱి మత్తిల్లి చెల్లఁ జిక్కి.
క. వెడవిలుతుకేళిఁ జిగురా, కడిదపువేఁటునకు లోఁగి యతిమోహితుఁ డై
విడువక సతులం దగిలెను, జడునకు నెక్కడివి బుద్ధిచాతుర్యంబుల్. 569
వ. అంత నచ్ఛాగంబు దనపిదపం దగిలినఛాగీనివహంబులోపలం జూడనొప్పెడి ఛాగియందుఁ దగిలి క్రీడింపం గని నూతిలోపలం బడి వెలువడినఛాగి తనపతి వలనినెయ్యంబు లేకుండుటకు విన్న నై తనమనంబున. 570
క. పలికినపలుకులు వలుకఁడు, కలయుఁ నవకాంతఁ జూచి కడుసంచలుఁ డై
నిలిచినచోటఁ నిలువఁడు, నిలు వెల్లను గల్ల కామి నిజమరి గలఁడే. 571
వ. అని పలికి విడిచి చనిన నయ్యజవల్లభుండు సురతపరతంత్రుం డై మిసిమిసి యను శబ్దంబుసేయుచుఁ దచ్ఛాగివెంటం జని యొడంబఱుపం జాలకుండె నంత దానికిఁ గర్త యైనబ్రాహ్మణుండు రోషంబున రతిసమర్థంబు గాకుండ నల్లాడుచుండ ఛాగవృషణంబులు ద్రెంచివేసిన నచ్ఛాగంబు గ్రిందఁబడి వేఁడుకొనినఁ బ్రయోజనంబు వొడ గని యోగవిదుండు గావున బ్రాహ్మణోత్తముండు గ్రమ్మఱ నయ్యజవృషణంబులు సంధించిన. 572
క. వృషణములు మరలఁ గలిగిన, సుషముం డై ఛాగవిభుఁడు సుందరితోడన్
విషయసుఖంబులఁబొందుచుఁ, దృషతుదిఁగనఁడయ్యెఁబెక్కుదివసము లయ్యున్.
వ. అని యివ్విధంబున యయాతి దేవయానికి నిజవృత్తాంతంబు గథారూపంబున నెఱింగించి యిట్లనియె. 574
మ. అబలా నీనిబిడాతిదుర్జయసలజ్జాపాంగభల్లంబులం
బ్రబలం బైనమనంబు భగ్నము గ నాప్రావీణ్యముం గోలుపో
యి బలిష్ఠుం డగుకాముబారిఁ బడి నే నెట్లోర్తునే బందిక
త్తెబడిం బాపవుఁదృష్ణ యిప్పు డకటా దీర్ఘాకృతిన్ రొప్పెడిన్. 575
క. అదలదు ప్రాణము లదలినఁ, గదలదు సర్వాంగకములుఁ గదలుచు నుండన్
వదలదు బిగువులు వదలినఁ, దుదిలే దీతృష్ణ దీనిఁ ద్రుంపఁగ వలయున్.
క. వెయ్యేం డ్లయ్యెను నీతోఁ, గ్రయ్యంబడి యున్నవాఁడఁ గామసుఖములం
గ్రుయ్య దొకయించు కైన, న్డయ్యదు కొన లిడియెఁ దృష్ణ నవపద్మముఖీ.
క. ముదిసెను దంతావళియును, ముదిసెను గేశములు దనువు ముదిసెం దనకున్
ముదియ నివి రెండు సిక్కెను, బ్రదికెడితీపియును విషయపతృస్పృహయున్.

-ండియు నాశాపాశము, ఖండింపఁగ లేవు మఱియుఁ గడమయ చుమ్మీ
మోపభోగసుఖములు, వేమాఱును బురుషుఁ డనుభవించుచు నున్నం
గంబు శాంతిఁ బొందదు, ధూమధ్వజుఁ డాజ్యవృష్టిఁ దృంగుచువడునే. 581
- తల్లి చెల్లె లాత్మజ యెక్కిన, పాను పెక్కఁ జనదు పద్మనయన
మయోగి కైన బలిమిని నింద్రియ, గ్రామ మధికపీడఁ గలుగఁ జేయు. 582
గలివిత్తయి తిరుగుచుఁ, గంగాకై చెడక ముక్తిఁ గాంక్షించునతం
గనలత్రోడ విడువని, సంగడములు వదల వలయు జలజాతముఖీ. 583

గావున నేఁడు మొదలు తృష్ణాఖండనంబు సేసి నిర్విషయుండ నయి
హంకారంబువిడిచి మృగంబులం గలసి వనంబున సంచరించెదఁ బరబ్రహ్మం
బందుఁ జిత్తంబు సేర్చెద బ్రహ్మనిష్ఠ మనుష్యులకు నాశానివారిణి యగు
జేసి యే నందుఁ దత్పరుండనై యాహారనిద్రాదియోగంబులం బరిహరిం
గ నాత్మవిదుండై సంసారనాశంబులఁ దలంచినవాఁడె విద్వాంసుం డని పలికి
రునియౌవనం బతని కిచ్చి ముదిమి దాను గైకొని విగతలోభుండై నిజ
బశక్తిపాలితం బగుభూమండలంబు విభాగించి ద్రుహ్యునకుఁ బూర్వభాగంబును
దువునకు దక్షిణభాగంబును దుర్వసునకుఁ బశ్చిమదిగ్భాగంబును ననువునకు
త్తరదిగ్భాగంబును సంరక్షింపుం డని యిచ్చి వారలసముఖంబున. 584
లుగుచెఱఁగులనేలయుఁ, బాలింపుం డనుచు నగ్రభవులను బంచెన్
లోక మేలు మనుచును, బాలాగ్రోద్దారుఁ బూరుఁ బట్టము గట్టెన్. 585
పూరునికి రాజ్యం బిచ్చి పెక్కువర్షంబులందు ననుభూతంబు లయిన
ంద్రియసుఖంబులు విసర్జించి. 586
క్కలిసుజ్ఞానంబునఁ, జక్కఁగఁ దెగ నడిచి వైరిషడ్వర్గంబుల్
క్కలు వచ్చినవిహగము, గ్రక్కున నీడంబు విడుచుకరణి నుదితుఁడై.
రుణికోత్తముఁ డగుహరి, కారుణ్యముకతన నతఁడు ఘనుఁడై గెలిచెం
-రము లగువిషయంబుల, నూరక గెలువంగ శక్తుఁ డొక్కఁడు గలఁడే. 588
ఱియు నిర్మూలితసంగుండై సత్త్వరజస్తమోగుణంబుల దిగనాడి నిర్మలం
బు పరమంబయిన వాసుదేవాభిధానబ్రహ్మంబునందు యయాతిభూపాలుండు
తస్సిద్ధ యయినభాగవతగతిం జెందె నంత. 589
ణేశుఁ డాడినపలుకులు నగవులు గాఁ జూడ కంతరంగమున నిలిపి
ఖకు లై పోవుచుఁ బాసియశాలలఁ జల్లగా నుండెడిజనులయట్ల
ంసారమునఁ గర్మసంబంధు లై వచ్చి యాలుబిడ్డలు మగం డనుచుఁ గూడి

వ. అని యిట్లు యయాతిచరితంబు సెప్పి భగవంతుండును సర్వభూతనివాసుండును శాంతుండును వేదమయుండును నైన వాసుదేవునికి నమస్కరించెద నని శుకుం డిట్లనియె. 591

క. భారత నీవు జనించిన, పూరునివంశంబునందుఁ బుట్టినవారిం
జారుయశోలంకారుల, ధీరుల వినిపింతు నధిక తేజోధనులన్. 592

వ. పూరునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకుఁ బ్రాచిన్వాంసుండు నాప్రాచిన్వాంసునకుఁ బ్రవిరోధనమన్యువు నతనికిఁ జారుపుఁ బుట్టి రాచారుపునకు సుద్యువు సుద్యువునకు బహుగతుండును బహుగతునకు శర్యాతియు శర్యాతికి సంయాతియు సంయాతికి రౌద్రాశ్వుండును రౌద్రాశ్వునకు ఘృతాచి యను నచ్చరలేమయందు ఋతేపువుఁ గక్షేపువు స్థలేపువుఁ గృతేపువు జలేపువు సన్నతేపువు ధర్మేపువు సత్యేపువు వ్రతేపువు వనేపువు ననువారు జగదాత్మభూతుండైన ప్రాణునకు నింద్రియంబులచందంబునఁ బదుగురు గొడుకులు జన్మించి రందు ఋతేపువునకు నంతిసారుండును నంతిసారునకు సుమతియు ధ్రువుండు నప్రతిరథుండు నన ముువ్వురు పుట్టి రందు నప్రతిరథునికిఁ గణ్వుండును గణ్వునికి మేధాతిథియు నతనికిఁ బ్రస్కందుండు మొదలగుబ్రాహ్మణులును జన్మించి రా సుమతికి రైభ్యుండు పుట్టె రైభ్యునకు దుష్యంతుండు పుట్టె. 593

క. పారావారపరీతో, దారధరాభారదక్షదక్షిణహస్త
శ్రీ రాజిల్లఁగ నొకనాఁ, డా రాజేంద్రుండు వేఁటయం దభిరతుఁ డై. 594

క. గండకకంఠీరవభే, రుండశశవ్యాళకోలరోహిషరురువే
దండవ్యాఘ్రమృగాదన, చండశరభశల్యభల్లచమరాటవులన్. 595

క. చప్పుడు సేయుచు మృగముల, రొప్పుచు నీరములయందు రోయుచు వలలం
ద్రిప్పుకొని పడఁగఁ జోపుచుఁ, దప్పక వ్రేయుచును వేఁటతమకం బొప్పన్.

క. మృగయూథంబుల వెంటను, మృగలాంఛనసన్నిభుండు మృగయాతురుఁ డై
మృగయులుగొందఱుగొలువఁగ, మృగరాజపరాక్రమంబు మెఱయఁగ వచ్చెన్.

వ. ఇట్లు వచ్చి వచ్చి దైవయోగంబునఁ గణ్వమహామునితపోవనంబు సేరం జని.

సీ. ఉరుతరశ్రాంతాహియుగళంబులకుఁ బింఛముల విసరెడి కేకిముఖ్యములను
గరుణతో మదయుక్తకలభంబులకు మేఁత లిడుచు ముద్దాడు మృగేంద్రములను
ఘనమృగాదనములు గాపు గా లేళ్లతో రతులు సాగించుసారంగములను
నునుపుగా హోమధేనువులకంఠంబులు దువ్వుచు నాడుశార్దూలములను
తే. దారి కలహించునుందురుదంపతులకు, మైత్రి నంకించుమార్జాలమల్లములను

ల్లకబిసరుహసరసీ, కల్లోలోత్ఫుల్లయూథి కాగిరిమల్లీ
ల్లీమరువకకురుపక, సల్లలితానిలమువలన సంతుష్టుం డై. 601
పస్యంతుండు వచ్చునవసరంబున. 602
దిందిరాతిసుందరి, యిందిందిరచికుర యున్న దిందింద శుభం
ం దిందువంశ యనుక్రియ, నిందీవరవీథి మ్రోసె నిందిందిరముల్. 603
ాకందర్పుశరములు, మాకందము లగుటఁ జేసి మాకందంబుల్
ాకందము లనుకైవడి, మాకందాగ్రములఁ బికసమాజము లులిసెన్. 604
ంత. 605
దున్న కణ్వమునికిని, వందన మొనరించి తిరిగి వచ్చెద ననుచుం
ందుగ ననుచరులను దా, నందఱ నందంద నిలిపి యటఁ జని మోలన్.
కణ్వాశ్రమమందు నీరజనివాసాంతప్రదేశంబులన్
ాకందంబులనీడఁ గల్పలతికామధ్యంబులన్ మంజురం
ాకాండాంచితశాలలోఁ గుసుమసంపన్నస్థలిం జూచె నా
ాకాంతుండు శకుంతలన్ నవనటద్భ్రూపర్యటత్కుంతలన్. 607
ట్టపుఁదుఱుమును మీఁదికి, మిట్టించినచన్నుఁగవయు మిఱుమిఱుచూడ్కుల్
ట్టాడునడుముఁ దేనియ, లుట్టెడుమోవియును మనము నూరింపంగన్. 608
ంత నారాజకుమారుం డలరుటమ్ములవిలుకానివెడవింట ఘణఘణాయమాన
ము మ్రోయుఘంటలకుం బంటించి తనమనంబున. 609
న్యాహారములన్ జితేంద్రియత నావాసించునాకణ్వుఁ డీ
న్యారత్నము నేగతిం గనియెడిం గా దీకురంగాక్షి రా
న్యాపత్యము గాఁగ నోపు నభిలాషం బయ్యెఁ గా దేని నే
మన్యాయక్రియలందుఁ బౌరవుల కెం దాశించునే చిత్తముల్. 610
డిగిన నృపసుతఁ గా నని, నొడివెడినో యిది మనంబు నొవ్వ నని విభుం
డురాజవదన నడుగక, తడుమన యొకకొంతప్రొద్దు దడఁబడ జొచ్చెన్.
ంటియు నెట్టకేలకుఁ దనచిత్తసంచారంబు సత్యంబు గాఁ దలంచి యిట్లనియె.
ాపాలకకన్యక వని, నీపయిఁ జిత్తంబు నాఁటె నీవా రేరీ
పే రెవ్వరు నిర్జన, భూపర్యటనంబు దగవె పూర్ణేందుముఖీ. 613
ని పలుకు చున్న రాజకుమారునివదనచంద్రికారసంబు నేత్రచకోరంబుల వలనం
ావుచు నయ్యువిద విభ్రాంత యయి యున్న సమయంబున. 614
ంతే కాలునిచేతం, గుంఠితుఁ డగు టెట్లు మరుఁడు కుసుమాస్త్రంబుల్

మ. అనివార్యప్రభ మున్ను మేనకయు విశ్వామిత్రభూభర్తయుం
గని రామేనక డించి పోయె నడవిం గణ్వుండు నన్నింత గా
మని చేన్ సర్వము నామునీంద్రుఁ డెఱుఁగున్ మద్భాగధేయంబునన్
నినుఁ గంటిం బిదపం గృతార్థ నగుదున్ నేఁ డీవనాంతంబునన్. 617

క. నీవారము ప్రజ లేమును, నీవారము పూజ గొనుము నిలువుము నీవున్
నీవారును మాయింటను, నీవారాన్నంబు గొనుఁడు నేఁడు నరేంద్రా! 618

వ. అని పలికిన దుష్యంతుండు మెచ్చి మచ్చెకంటియిచ్చ యెఱింగి యి ట్లనియె.

ఆ. రాజతనయ వగుదు రాజీవదళనేత్ర, మాట నిజము లోని మాట లేదు
తనకు సదృశుఁ డయినతరుణునిఁ గైకొంట, రాజసుతకుఁ దగవు రాజవదన.

వ. అని మఱియుఁ దియ్యనినెయ్యంపుంబలుకులవలన నయ్యువిద నియ్యకొలిపి.

క. బంధురయశుఁడు జగన్నుత, సంధుఁడు దుష్యంతుఁ డుచితసమయజ్ఞుం డై
గంధగజగమన నప్పుడు, గాంధర్వవిధిన్ వరించె గహనాంతమునన్. 622

భరతుని చరిత్రము.

వ. ఇవ్విధంబున నమోఘవీర్యుం డగునారాచపట్టి దపసిరాచూలికిఁ జూలు నిలిపి మఱునాఁడు తనవీటికిం జనియె నయ్యింతియుం గొంత కాలంబునకుఁ గొడుకుం గనినఁ గణ్వమునీంద్రుం డారాచపట్టికి జాతకర్మాదిమంగళాచారంబు లొనర్చె నాడింభకుండును దినదినంబునకు బాలచంద్రుండునుం బోలె నెదుగుచు. 623

క. కుంఠితుఁడు గాక వాఁడు, త్కంఠం దనపిన్ననాఁడె కణ్వవనచర
త్కంఠీరవముఖ్యంబుల, కంఠములం బట్టి యడుచుఁ గట్టున్ విడుచున్. 624

వ. అంత నాకణ్వమునీంద్రుండు బాలకుం జూచి శకుంతల కి ట్లనియె. 625

ఉ. పట్టపురాజు నీమగఁడు పాపఁడు నన్నిట నెక్కుడంతకుం
బట్టపుదేవి వై కఱువబాగున నుండక పాఱువారితో
గట్టువనంబులో ననయఁ గాఁ బని లే దిటఁ దర్లి పోఁ గదే
పుట్టినయిండ్ల మానినులు పోరచి గా ననిశంబు నుందురే. 626

వ. అనిన నియ్యకొని. 627

క. ఆపిన్నవాని నతుల, వ్యాపారు నుదారు వైష్ణవాంశోద్భవునిం
జూపెద నంచు శకుంతల, భూపాలునికడకు వచ్చెఁ బుత్రునిఁ గొనుచున్. 628

వ. వచ్చి దుష్యంతుం డున్నసభామండపంబునకుం జని నిలిచి యున్న యెడ. 629

మ. వలకేలన్ గురుచక్రరేఖయుఁ బదద్వంద్వంబునం బద్మరే
ఖలు నొప్పారఁగ నందు వచ్చినరమాకాంతుండు నాఁ గాంతి న

దె నీవల్లభ వాఁడు నీసుతుఁడు భార్యాపుత్రులం బాత్రులక్
రలం గా దలనాఁటికణ్వవనికావై వాహికారంభముల్
ది నూహింపు శకుంతలావచనముల్ మాన్యంబుగా భూవరేం
దయం జేకొను మంచు మ్రోసెను వియద్వాణీవఘూవాక్యముల్. 632
ట్లశరీర వాణి సర్వభూతంబులకుఁ దేటపడ భరింపు మని పలికిన నాకుమారుండు
రతుం డయ్యె నంత నా రాజు రాజవదన నంగీకరించి తనూభవుం జేకొని కొంత
లంబు రాజ్యంబు సేసి పరలోకంబునకుం జనియెఁ దదనంతరంబ. 633
డవహారిక్రియ ధరణీ, మండలభారంబు నిజసమంచితబాహా
డమున నిలిపి తనకును, భండనమున నెదురు లేక భరతుం డొప్పెన్. 634
జేయు నాదాప్యంతి యమునాతటంబున దీర్ఘతపుండు పురోహితుండు నా
బ్బదియెనిమిదియును గంగాతీరంబున నేఁబదియయిమును నిట్లు నూటముప్పది
గాఁ డశ్వమేధయాగంబులు సదక్షిణంబులు గా నొనర్చి దేవేంద్రవిభవంబున
శయించి పదుమూఁడువేలు నెనుబదినాలుగుకదుపుధేనువులు గలయది
ంద్వం బనం బరఁగు నట్టివేయిద్వంద్వంబులపాఁడిమొదవులఁ గ్రేపులతోడ
ంకారసహితలం జేసి వేవురు బ్రాహ్మణుల కిచ్చి మష్కారతీర్థకూలంబున
ప్రముఖ్యులకుఁ గనకభూషణశోభితంబు లయి ధవళదంతంబులు గలనల్లని
ంనుంగులం బదునాలుగులక్షల నొసంగె దిగ్విజయకాలంబున శకశబర
ప్పరకమకిరాతకహూణమ్లేచ్ఛదేశంబులరాజులఁ బీచం బడంచి రసాతలంబున
క్షుసకారాగృహంబులం దున్నవేల్పులగరితలం బెక్కండ్ర విడిపించి తెచ్చి
రలవల్లభులం గూర్చెఁ ద్రిపురదానవుల జయించి నిర్జరుల నిజమందిరంబుల
చె నతనిరాజ్యంబున గగనధరణీతలంబులు ప్రజలు గోరినకోరిక లిచ్చుచుండె
ర్థంబున. 635
చంతమందుఁ జలమందు బలమందు, భాగ్యమందు లోకపతులకంటె
కడైనపేర్మి నిరువదియేడువే, లేండ్లు ధరణి భరతుఁ డేలె నధిప.
పతికంటెఁ గలిమిఁ గృ, తార్థుం డై యతులశౌర్య మలవడియు నతం
ములను బ్రాణములను, వ్యర్థము లని తలఁచి శాంతుఁ డయ్యె నరేంద్రా.
తునిభార్యలు ముగ్గురు, వరుసం బుత్రకులఁ గాంచి వల్లభు తోడన్
గా రని తోడ్తోడను, శిరములు దును మాడి రాత్మశిశువుల నధిపా. 638
విదర్భరాజపుత్రికలు శిశువులం జంపిన భరతుం డపుత్రకుం డై మరుత్స్తో
బనుయాగంబు పుత్రార్థి యై చేసి దేవతల మెప్పించె నయ్యవసరంబున.

యోనిలోపలివీర్య మూఁడ దన్నిన నేలఁ బడి బిడ్డఁడై యున్నఁ బాయలేక
ఆ. నితని పెంపుకొడుకు లిరువురుజన్మించి, రనుచు వెలయఁజేయు మనినమమతఁ
బెంపఁ జాల నీవ పెంపు భరింపు మీ, ద్వాజ ననుచుఁ జనియె దాని విడిచి.
వ. ఇట్లుచథ్యునిభార్య యగుమమతయు బృహస్పతియు శిశువుం గని ద్వాజుం డైన
వీని నీవ నీవ భరింపు మని వదినెమఱఁదులు దమలో నొండొరువులం బలికినకారణంబున వాఁడు భరద్వాజుం డయ్యె గర్భస్థుం డయినవాఁడు బృహస్పతిశాపంబున
దీర్ఘతముం డయ్యె నంత నాబృహస్పతియు మమతయు నుదయించినవాని విడిచి
నిజేచ్ఛం జనిన మరుత్తులు వానిం బోషించి పుత్రార్థి యయినభరతున కిచ్చిరి
భరతుండు వానిం జేకొనియె వితథంబయినభరతవంశంబునకు నాభరద్వాజుండు
వంశకర్త యగుటం జేసి వితథుం డనం బరఁగె నావితథునికి మన్యువు మన్యువునకు
బృహత్క్షత్రి జయ మహావీర్య నర గర్గు లనువా రేవురు సంభవించి రందు నరు
నికి సంకృతి సంకృతికి గురుండు రంతిదేవుం డన నిరువురు జన్మించి రందు. 641

రంతిదేవుని చరిత్రము.

సీ. రాజవంశోత్తమ రంతిదేవునికీర్తి యేల చెప్పఁగ విను మిందు నందు
నారాజు దనసంచితార్థంబు లన్నియు నెడపక దీనుల కిచ్చి యిచ్చి
సకుటుంబుఁడై ధైర్యసంయుతుండై పేద యై కూడు నీరు లేక ధమవృత్తి
నొందేని నలువదియెనిమిదివివసముల్ చరియింప నొకదివసంబు రేపు
ఆ. నెయ్యి పాయసంబు నీరును గలిగిన, బహుకుటుంబభారభయముతోడ
నలసి నీరువట్టునాఁకలియును మిక్కి, లొదవఁ జూచి కుడువ నుత్సహించె.
వ. అయ్యవసరంబున. 643
సీ. అతిథిభూసురుఁ డొక్కఁ డాహార మడిగినఁ గడపక ప్రియముతో గారవించి
హరిసమర్పణ మంచు నన్నంబులో సగ మిచ్చిన భుజియించి యేఁగె నాతఁ
డంతలో నొకశూద్రుఁ డశనార్థి యై వచ్చి పొడసూప లే దనఁ బోక తనకు
నున్నయన్నములోన నొకభాగ మిచ్చిన సంతుష్టుఁడై వాఁడు సనిన వెనుక
ఆ. కుక్కగమియుఁ దాను నొక్కఁడేతేర నా, యన్నశేష మిచ్చి సన్నయంబు
లాడి మ్రొక్కి పంప నోడక చండాలుఁ, డొక్కఁ డరుగుదెంచి చక్క నిలిచి.
క. హీనుఁడఁ జండాలుండను, మానవకులనాథ దప్పి మానదు నవలం
బో నేర నీరుఁ జిక్కిన, పానీయము నాకుఁ బోసి బ్రదికింపఁగదే. 645
వ. అనిన వానిదీనాలాపంబులకుఁ గరుణించి రా జిట్లనియె. 646
ఉ. అన్నము లేదు కొన్నిమధురాంబువు లున్నవి త్రావు మన్న రా
వన్న శరీరధారులకు నాపద వచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సుఖంబులు సేయుటకన్న నొంచుమే
లున్నదె నాకు దిక్కు పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడ చుమ్ము పుల్కసా. 647

వ. అని పలికి. 648

మ. బలవంతం బగునీరువట్టున నిజప్రాణాంత మై యున్నచో
నలయం డేమియు వీనిహృజ్జ్వరము నాయాసంబు ఖేదంబు నా
జలదానంబున నేఁడు మానె ననుచున్ సర్వేశ్వరాధీనుఁ డై
జలముం బోసెను రంతిదేవుఁడు దయం జండాలపాత్రంబునన్. 649

వ. తదనంతరంబ బ్రహ్మాదిదేవతలు సంతోషించి రంతిదేవునికి మేలు సేయం దలంచి నిజాకారంబులతో ముందట నిలువంబడి యారాజధైర్యపరీక్షార్థంబు దమ చేసినన్నృపలాదిరూపంబు లగువిష్ణుమాయ నెఱింగించిన నానరేంద్రుం డందఱకు నమస్కరించి. 650

క. వారల నేమియు నడుగక, నారాయణభక్తి దనమనంబున వెలుఁగన్
ధీరుం డాతఁడు మాయా, పారజ్ఞుం డగుచుఁ బరమపదముం బొందెన్. 651

క. ఆరాజర్షిని గొలిచిన, వా రెల్లఁ దదీయయోగవైభవమున శ్రీ
నారాయణచింతను లై, చేరి యోగీశు లగుచు సిద్ధపదంబున్. 652

వ. ఇట్లు రంతిదేవుండు విజ్ఞానగర్భిత యగుభక్తివలనఁ బరమపదంబునకుం జనియె నంత గర్గునకు శిని జన్మించె శినికి గార్గ్యుండు గలిగె నాతనినుండి బ్రాహ్మణకులం బయ్యె మహావీర్యునికి దురుక్షయుండును దురుక్షయునకుఁ ద్రయ్యారుణియుఁ గవియుఁ బుష్కరారుణియు నను మువ్వురు సంభవించిరి వారును బ్రాహ్మణు లయి చనిరి బ్రహ్మక్షత్త్రునికి సుహోత్రుండు సుహోత్రునకు హస్తియు జనించి రాహస్తి దనపేర హస్తినాపురంబు నిర్మించె నాహస్తికి నజమీఢుండును ద్విమీఢుండును బురుమీఢుండును నన మువ్వురు జనియించి రందజమీఢుని వంశంబునం బ్రియమేధాదులు గొందఱు పుట్టి బ్రాహ్మణు లయి చని రయ్యజమీఢునికి బృహదిషుఁడు నతనిపుత్త్రుండు బృహద్ధనువు నతనికి బృహత్కాయుండు నతనికి జయద్రథుండు నతనికి విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకు సేనజిత్తు సేనజిత్తునకు రుచిరాశ్వుండు దృఢహనుఁడుఁ గాశ్యుండు వత్సుండు నన నలుగురు జనించి రందు రుచిరాశ్వునకుఁ బ్రాజ్ఞుండును నతనికిఁ బృథుసేనుండును బృథుసేనునికిఁ బారుండును వానికి నీపుండును నీపునికి నూర్వురుగొడుకులును బుట్టిరి మఱియును. 653

ఆ. శుకునికూఁతు రైనసుందరి సత్కృతిఁ, బొంది వేడ్క నీపభూవిభుండు
విమలయోగవిత్తు విజ్ఞానదీపితో, దారచిత్తు బ్రహ్మదత్తుఁ గనియె. 654

వ. ఆబ్రహ్మదత్తుండు జైగిషవ్యోపదేశంబున యోగతంత్రంబునం జేసి గోదేవియను భార్యవలన విష్వక్సేనుం డనుకుమారునిం గనియె విష్వక్సేనునకు నుదక్సేనుండు నుదక్సేనునకు భల్లాదుండు వీరలు బార్హదిషవు లనురాజు లైరి ద్విమీఢునకు యవీనరుండు యవీనరునికిఁ గృతిమంతుండు గృతిమంతునికి సత్యధృతి

సత్యధృతికి దృఢనేమి దృఢనేమికి సుపార్శ్వకృత్తు సుపార్శ్వకృత్తునకు సుపార్శ్వుండు సుపార్శ్వునకు సుమతి సుమతికి సన్నతిమంతుండు సన్నతిమంతుకొడుకు కృతి యనువాఁడు హిరణ్యనాభునివలన యోగమార్గం బెఱింగి శోకమోహంబులు విడిచి తూర్పుదేశంబున సామసంహిత పఠియించె నతనికి నుగ్రాయుధుండు నుగ్రాయుధునకు క్షేమ్యుండు క్షేమ్యునకు సువీరుండు సువీరునకుఁ బురంజయుండుఁ బురంజయునకు బహురథుండును జన్మించిరి హస్తికొడుకు పురుమీఢునికి సంతతి లేదయ్యె నయ్యజమీఢునికి నళిని యనుభార్యయందు నీలుండు నీలునికి శాంతియు శాంతికి సుశాంతియు సుశాంతికిఁ బురుజుండు బురుజునికి నర్కుండు నర్కునికి భర్మ్యాశ్వుండు భర్మ్యాశ్వునకు ముద్గల యవీనర బృహదిషు కాంపిల్య సృంజయు లనువా రేవురుం బుట్టిరి. 655

క. మించినభర్మ్యాశ్వుఁడు సుత, పంచకమును జూచి విషయపంచకమును వ
ర్జించితిఁ దల మని పల్కినఁ, బాంచాలురు నాఁగ సుతులు పరఁగిరి ధరణిన్.

వ. అంత ముద్గలునినుండి బ్రాహ్మణకులం బై ముద్గలగోత్రంబు నా నెగడె భర్మ్యాశ్వపుత్త్రుం డైనయాముద్గలునికి దివోదాసుండు నహల్య యనుకన్యకయునుం బుట్టి రాయహల్యయందు గౌతమునికి శతానందుండు పుట్టె శతానందునికి ధనుర్వేదవిశారదుం డయినసత్యధృతి పుట్టె నతం డొకనాఁడు వనంబున నూర్వశిం గనిన నతనికి రేతఃపాతం బై తద్వీర్యంబు శరస్తంబంబునం బడి మిథునం బయ్యె నా సమయంబున. 657

క. చపలరతి శంతనుం డను, నృపవరుఁ డడవికిని వేఁటనెపమునఁ జనుచుం
గృపతోఁ శిశుయుగముం గని, కృపియుఁ గృపుం డనుచుఁ దెచ్చిగృహమునఁ బెంచెన్.

వ. ఆకృపి ద్రోణునకు భార్య యయ్యె దివోదాసునకు మిత్రాయువు మిత్రాయువునకుఁ జ్యవనుండుఁ జ్యవనునకు సుదాసుండు సుదాసునకు సహదేవుండు సహదేవునకు సోమకుండు సోమకునకు సుజన్మకృత్తు సుజన్మకృత్తునకు నూర్వురుగొడుకులుం గలిగిరి వారిలో జంతు వనువాఁడు జ్యేష్ఠుండు కడచూలు పృషతుండు పృషతునకు ద్రుపదుండు ద్రుపదునకు ధృష్టద్యుమ్నాదు లయినకొడుకులును ద్రౌపది యనుకూఁతురుం గలిగిరి ధృష్టద్యుమ్నునకు ధృష్టకేతువు పుట్టె వీరలు పాంచాలరాజు లని యెఱుంగుము మఱియు నయ్యజమీఢునికొడుకు బుక్షుండు బుక్షునకు సంవరణుం డాసంవరణుండు తపతి యనియెడిసూర్యకన్యయందుఁ గురువుం గనియె నాకురువుపేరం గురుక్షేత్రం బయ్యె నాకురువునకుఁ బరీక్షిత్తు సుధనువు జహ్నువు నిషధుండు ననువారు నలువ్రరు పుట్టి రందుఁ బరీక్షిత్తు కొడుకులు లేక చనియె సుధనువునకు సుహోత్రుం డతనికిఁ జ్యవనుండు చ్యవనునకుఁ గృతి గృతికి వసువు వసువునకు బృహద్రథకుసుంభమత్స్యప్రత్యగ్రచేదిపాదులు పుట్టి రందు బృహద్రథునకుఁ గుశాగ్రుండు గుశాగ్రు

నికి ఋషభుండు ఋషభునికి సత్యహితుండు సత్యహితునికిఁ బుష్పవంతుండు
పుష్పవంతునకు జహ్ను వనువాఁడు మఱియును. 659

సీ. ఆబృహద్రథునకు నన్యభార్యాగర్భమున రెండు తనుఖండములు జనించెఁ
దునుకలు గని తల్లి త్రోలఁగంగ వైచిన సంధించె నొకటి గా జర యనంగ
నొకదైత్యకాంత వాఁ డొప్పె జరాసంధుఁ డన గిరివ్రజపుర మాతఁ డేలె
నతనికి సహదేవుఁ డతనికి సోమాపి తనయుఁ డాతనికి శ్రుతశ్రవుండు
తే. జహ్నుపుత్త్రుండు సురథుండుజనవరేణ్య, యతనికొడుకు విదూరథుఁ డతనిపట్టి
సార్వభౌముండు వానికి సంభవుండు, విను జయత్సేనుఁ డనువాఁడు విమలకీర్తి.

వ. ఆజయత్సేనునికి రథికుండు రథికునకు నయుతాయువు నయుతాయువునకుఁ గ్రోధ
నుండుఁ గ్రోధనునకు దేవాతిథియు దేవాతిథికి ఋక్షుండు ఋక్షునికి భీమసే
నుండు వానికిఁ బ్రతీపుండుఁ బ్రతీపునకు దేవాపి శంతను బాహ్లికు లన మువ్వురు
గొడుకులు పుట్టి రందు. 661

సీ. దేవాపి రాజ్యంబు దీర్ప నొల్లక వనంబునకేఁగెఁ దమ్ముండు పూర్వజన్మ
మందు మహాభిషుఁ డనియెడువాఁడు శంతనుఁ డయ్యె వాఁడె యీధాత్రి నెల్ల
నేలుచుఁ గరముల నేవృద్ధు ముట్టిన వాఁ డెల్ల నిండుజవ్వనము నొందు
నతఁడు శాంతిప్రాప్తుఁ డై యున్న దానఁ బండ్రెండేండ్లు వజ్రి వర్షింపకున్న
ఆ. వృష్టి లేనిచొప్పు విప్రుల నడిగిన, నన్న యుండఁ దమ్ముఁ డగ్నిహోత్ర
దారసంగ్రహంబు దాల్చినఁ బరివేత్త, యండ్రు గాన నీవ యతఁడ వైతి. 662

వ. అది కారణంబు గా నన్న యుండఁ దమ్ముండు రాజార్హ్యుండు గాఁడు నీవు పరి
వేత్తవు మీయన్నకు రాజ్యం బిచ్చిన ననావృష్టిదోషంబు సెడు నని బ్రాహ్మ
ణులు వల్కిన శంతనుండు వనంబునకుం జని దేవాపికిఁ బ్రియంబు సెప్పి రా
జ్యంబు సేకొమ్మని పల్క నంతకుమున్న వానితండ్రి దేవాపిని రాజ్యంబున కర్హుం
జేయం దలంచి విప్రులం బిలిచిన నావిప్రులు పాషండమతవాక్యంబులు దేవా
పికి నుపదేశించిన దేవాపి వేదంబుల నిందించిన పాషండుండును దేవదూషకుం
డును నయ్యెం గావున దేవాపికి రాజ్యంబు లే దని బ్రాహ్మణులు సెప్పిన శంత
నుండు మగిడి వచ్చి రాజ్యంబుఁ జేకొనియె నంత వర్షంబును గురిసె నివ్విధంబున.

క. దేవాపి కలాపపురం, బావాసము గాఁగ యోగి యై యున్నాఁ డు
ర్వీవర కలి నష్టం బగు, జై వాత్మకకులము మీఁద సంస్థాపించున్. 664

వ. బాహ్లికుం డనువానికి సోమదత్తుండు పుట్టె సోమదత్తునకు భూఃయు భూరిశ్ర
వసుఁడును శలుండు ననువారు మువ్వురు పుట్టిరి. 665

క. భాతి గ శంతనునకు గం, గాతటినికి వైష్ణవాగ్రగణ్యుఁడు ఘోరా
రాతినయననీలోత్పల, భీతికరగ్రీష్ముఁ డైనభీష్ముఁడు పుట్టెన్. 666

ఆ. పరశురాముతోడఁ బ్రతిఘటించిజయింప, నన్య నొకనిఁ గాన మతనిఁ దక్క

వీరయూథపతి వివేకధర్మజ్ఞుండు, దివిజనదీసుతుండు దేవసముఁడు. 667

వ. ఆశంతనునకు దాశకన్యక యైనసత్యవతియందుఁ జిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు వుట్టి రందుఁ జిత్రాంగదుండు గంధర్వులచే నిహతుం డయ్యె మఱియును. 668

ఉ. సత్యవతీవధూటి మును శంతను పెండ్లము గానినాఁడు సాం
గత్యమునం బరాశరుఁడు గర్భము సేసిన బాదరాయణుం
డత్యధికుండు శ్రీహరికళాంశజుఁ డై ప్రభవించె నిత్యముల్
సత్యము లైనవేదముల సాంగములన్ విభజింపఁ దక్షుఁ డై. 669

ఆ. బాదరాయణుండు భగవంతుఁ డనఘుండుఁ బరమగుహ్య మైనభాగవతము
నందనుండ నయిననాకుఁ జెప్పెను శిష్య, జనుల మొఱఁగి యేను జదువుకొంటి.

వ. ఆవిచిత్రవీర్యునికిఁ గాశిరాజుకూఁతుల నంబికాంబాలికల భీష్ముండు బలాత్కా రంబునఁ దెచ్చి వివాహంబు సేసిన విచిత్రవీర్యుండు వారలం దగిలి మనోజ రాగమత్తుం డై చిరకాలంబు నానావిధక్రీడల విహరించుచు రాజయక్ష్మపీడితుం డై మృతుం డయ్యె నంత. 671

క. అతనిసతులవలన సుతుల, సుతకను మని తల్లి వనుప సొరిదిం గనియెన్
ధృతరాష్ట్రపాండువిదురుల, నుతచరితుఁడు బాదరాయణుండు నరేంద్రా.

వ. అందు ధృతరాష్ట్రునికి గాంధారియందు దుర్యోధనాదు లగుకొడుకులు నూ ర్వురును దుశ్శల యనుకన్యకయును జన్మించిరి మృగశాపభయంబునం జేసి భార్యం బొంద వెఱచిన పాండునకుఁ గుంతీదేవియందు ధర్మానిలేంద్రులప్రసా దంబున యుధిష్ఠిరభీమార్జును లనుమువ్వురును మాద్రిదేవివలన నాసత్యప్రసా దంబున నకులసహదేవు లనువారిద్దఱును గా నేవురు వుట్టి రయ్యేవురకును ద్రుప దరాజపుత్త్రి యైనద్రౌపదియందుఁ గ్రమంబునం బ్రతివింధ్యుండును శ్రుతసేనుం డును శ్రుతకీర్తియు శతానీకుండును శ్రుతకర్ముండును నన నేవురు వుట్టిరి మఱియు యుధిష్ఠిరునకుఁ బౌరవతియందు దేవకుండును భీమసేనునికి హిడింబయందు ఘటోత్కచుండును గాళియందు సర్వగతుండును సహదేవునికి విజయయందు సుహోత్రుండును నకులునకు రేణుమతియందు నిరమిత్రుండును నర్జునునకు నులూపి యనునాగకన్యకయందు నిలావంతుండును మణలూరుపతిపుత్త్రి యయిన చిత్రాంగదయందు బభ్రువాహనుండును సుభద్రయందు శౌర్యధైర్యతేజోవిభ వంబుల నఖిలరాజనికరంబునం బ్రఖ్యాతుం డైనయభిమన్యుండును జన్మించి రం దు బభ్రువాహనుం డర్జునునియోగంబున మాతామహునిగోత్రంబునకు వంశ కర్త యయ్యె. 673

ఉ. అన్యసుపూజ్య నీజనకుఁ డై యభిమన్యుఁడు భూవరేంద్రమా
ర్ధన్యుఁడు ధన్యమార్గణకదంబవిదారితవైరివీరరా
జన్యుఁడు జన్యభీతగురుసైన్యుఁడు సైన్యసమూహనాథదృ

జ్ఞాన్యుఁడు మాన్యకీర్తిమహిమం దనరెం గురువంశకర్తయై. 674

వ. ఆయభిమన్యునకు నుత్తరయందు నీవు జన్మించితివి. 675

క. ద్రోణసుతుతూపు వేఁడిమిఁ, బ్రాణంబులఁ బాసి హరికృపాదర్శనసం
త్రాణంబున బ్రదికితె కా, క్షోణీశ్వర మున్ను నీశిశుత్వమువేళన్. 676

వ. నీకుమారులు జనమేజయశ్రుతసేనభీమసేనోగ్రసేను లనునల్వురు వీరలయందు.

ఆ. నీవు తక్షకాహినిహతుండ వని విని, సకలసర్పలోకసంహృతము గ
సర్పయాగ మింక జనమేజయుఁడు సేయఁ,గలఁడు పూర్వరోషకలితుఁ డగుచు.

వ. మఱియు నతండు సర్వధరణీమండలంబును జయించి కావషేయుండు పురో
హితుండుగా నశ్వమేధంబు సేయంగలవాఁడు వానికి శతానీకుండు జనియించి
యాజ్ఞవల్క్యునితోడ వేదంబులు పఠించి కృపాచార్యునివలన విలువిద్య నేర్చి
శౌనకునివలన నాత్మజ్ఞానంబుఁ బడయంగలవాఁ డాశతానీకునికి సహస్రానీ
కుండు వానికి నశ్వమేధజుం డశ్వమేధజునికి నాసీమకృష్ణుం డాసీమకృష్ణునకు
నిచకుం డానిచకుండు గజాహ్వయంబు నదిచే హృతంబు గాఁ గౌశాంబి
యందు వసియించు నాతనికి నుప్తుం డుప్తునికిఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు
శుచిరథుండు శుచిరథునికి వృష్టిమంతుండు వృష్టిమంతునికి సుషేణుండు
సుషేణునికి సుపీతుండు సుపీతునికి నృచక్షువు నృచక్షువునకు సుఖాని
లుండు సుఖానిలునికిఁ బరిప్లవుండు బరిప్లవునకు మేధావి మేధావికి సునయుం
డు సునయునికి నృపంజయుండు నృపంజయునికి దూర్వుండు దూర్వునికి నిమి
నిమికి బృహద్రథుండు బృహద్రథునకు సుదాసుండు సుదాసునికి శతా
నీకుండు శతానీకునకు దుర్దమనుండు దుర్దమనునికి విహీనరుండు విహీనరునికి
దండపాణి దండపాణికి మితుండు మితునకు క్షేమకుండు క్షేమకునకు బ్రహ్మ
క్షత్త్రుండు వాఁడు నిర్వంశుండై దేవర్షిసత్కృతుండై కలియుగంబునందుఁ
జనంగలవాఁడు. 679

క. జగతి నిటమీఁదఁ బుట్టెడు, మగధాధీశ్వరుల నిఖిలమనుజేశ్వరులన్
నిగమాంతవిదులఁ జెప్పెద, సుగుణాలంకార ధీర శుభగవిచారా. 680

వ. జరాసంధపుత్త్రుండైన సహదేవునికి మార్జాలి మార్జాలికి శ్రుతశ్రవుండు శ్రుత
శ్రవునకు నయుతాయువు నయుతాయువునకు నిరమిత్రుండు నిరమిత్రునకు
సునక్షత్రుండు సునక్షత్రునికి బృహత్సేనుండు బృహత్సేనునికిఁ గర్మజిత్తు గర్మ
జిత్తునకు శ్రుతంజయుండు శ్రుతంజయునకు విప్రుండు విప్రునకు శుచి శుచికి
క్షేముండు క్షేమునికి సువ్రతుండు సువ్రతునకు ధర్మనేత్రుండు ధర్మనేత్రునకు
శ్రుతుండు శ్రుతునకు దృఢసేనుండు దృఢసేనునికి సుమతి సుమతికి సుబలుండు
సుబలునకు సునీతుండు సునీతునకు సత్యజిత్తు సత్యజిత్తునకు విశ్వజిత్తు విశ్వజి
త్తునకుఁ బురంజయుండును జన్మించెద రని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 681

ఆ. వినుము మగధదేశవిభులు జరాసంధ
ప్రముఖధరణిపతులు ప్రబలయశులు
వీరు కలియుగమున వేయేండ్లలోపలఁ
బుట్టఁ గిట్టఁ గలరు భూవరేంద్ర. 682

వ. యయాతికొడుకు కనువునకు సభానరుండుఁ జక్షువుఁ బరోక్షుండు ననువారు ముగ్గురు పుట్టి రందు సభానరునికిఁ గాలనాథుండు గాలనాథునకు సృంజయుండు సృంజయునకుఁబురంజయుండుఁ బురంజయునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకు మహాశాలుండు మహాశాలునికి మహామనసుండు మహామనసునకు నుశీనరుండు తితిక్షు వన నిరువురు జన్మించి రందు నుశీనరునకు శిబివనక్రిమిదర్వు లన నలువురు జన్మించి రందు శిబికి వృషదర్భ సువీర మద్ర కేకయులు నలువురు పుట్టిరి తితిక్షునకు రుశద్రథుండు రుశద్రథునకు హేముండు హేమునకు సుతపుండు సుతపునకు బలియుఁ బుట్టె నాబలివలన నంగవంగకళింగసింహపుండ్రాంధ్రు లను పేళ్లు గలవా రార్వురుకుమారులు పుట్టిరి వారలు దూర్పుదేశంబునకు రాజులయి దేశంబులకుఁ దమతమనామధేయంబు లిడి యేలిరి సువీరునకు సత్యరథుండు సత్యరథునికి దివిరథుండు దివిరథునికి ధర్మరథుండు ధర్మరథునకుఁ జిత్రరథుండుఁ బుట్టె నాచిత్రరథుండు రోమపాదుండు నాఁ బరఁగె. 683

క. సంతతి లేనికతంబునఁ, జింతించుచు నుండ నతనిచెలికాఁ డగుధీ
మంతుఁడు దశరథుఁ డతనికి, సంతతి గా నిచ్చె నాత్మజను శాంతాఖ్యన్. 684

వ. అంత రోమపాదుండు దనకూఁతురు శాంత యని కైకొని మెలంగు చుండు నారాజు రాజ్యంబునఁ గొంతకాలంబు వర్షంబు లేమికిం జింతించి విభాండకసుతుం డైనఋశ్యశృంగుండు వచ్చిన వర్షంబు గురియు నని పెద్దలవలన నెఱింగి. 685

క. ఆరాజు ఋశ్యశృంగుని, ఘోరతపోనియముఁ దెచ్చుకొఱకై పనిచెన్
వారసతుల నేర్పరుల ను, దారస్తనభారభీరుతరమధ్యగలన్. 686

వ. వారలుఁ జని. 687

ఆ. కాంతలార మెకము గన్నది మొదలుగాఁ, నాఁడువారి నెఱుఁగఁ డడవిలోన
గోఁచి బిగియఁగట్టుకొనినయావడుగని, మత్తికాని రతికి మరపవలయు. 688

వ. అని పలుకుచు. 689

క. ఆడుచుఁ జెవులకు నింపు గఁ, బాడుచు నాలోకనిశితబాణౌఘములన్
వీడుచు డగ్గఱ నోడుచుఁ, జేడియ లాతపసికడకుఁ జేరిరి కలఁపన్. 690

వ. అయ్యవసరంబున వారలం జూచి. 691

సీ. మిళితాళినీలధమ్మిల్లభారంబులు చారుజటావిశేషంబు లనియు
భర్మాంచలోజ్జ్వలప్రభదుకూలంబులు తతచర్మవస్త్రభేదంబు లనియు

బహురత్న కీలితభాసురహారంబు లధికరుద్రాక్షమాలాదు లనియు
మలయజమృగనాభిమహితలేపంబులు బహువిధభూతిలేపంబు లనియు
తే. మధురగానంబు శ్రుతియుక్తమంత్రజాతు, లనియువీణెలుదండంబులనియు సతుల
మూర్తులెన్నఁడు నెఱుఁగని మృగుదతపసి, వారిఁదాపసులని డాయవచ్చి మ్రొక్కె.
వ. ఇట్లు వచ్చి మ్రొక్కినఋశ్యశృంగుం జూచి నగుచు డగ్గఱి. 693
సీ. సేమమే యని సతుల్ సేతుల గ్రుచ్చి కర్కశకుచంబులు మోవఁ గౌఁగిలించి
చిరతపోనియతి డస్సితిగదా యనిమోముఁ గంఠంబునాభియుఁ గలయఁబుడికి
క్రొత్తదీవన లివి గొను మని పీనుల పొంత నాలుకలఁ జప్పుళ్లుచేసి
మావనంబులపండ్లు మంచివి తిను మని పెక్కుభక్ష్యంబులు ప్రీతి నొసఁగి
ఆ. నూతనాజినంబు నును పిది మే లని, గోఁచి విడిచి మృదుదుకూల మిచ్చి
మౌని మరగఁజేసి మాపర్ణశాలకుఁ, బోద మనుచుఁ గొంచుఁబోయి రతని.
వ. ఇట్లు హరిణీసుతుండు కాంతాకటాక్షపాశబద్ధుం డై వారలవెంటం జని రోమ
పాదుకడకుం బోయిన నతండు దనప్రియనందన యైనశాంత నిచ్చి పురంబున
నునిచికొనియె నమ్మునీశ్వరుండు వచ్చిన వర్షప్రతిబంధదోషంబు సెడి వర్షంబు
గురిసె నంత. 695

ఆ. ఆనృపాలచంద్రుఁ డనపత్యుఁ డై యుండ
నెఱిఁగిమునికు లేందు్రిఁ డిందు్రిఁగూర్చి
యిష్టిచేసి సుతుల నిచ్చె నాతనికృపఁ
బంక్తిరథుఁడు పిదపఁ బడసె సుతుల. 696
వ. ఆరోమపాదునకుఁ జతురంగుండును జతురంగునకుఁ బృథులాక్షుండును బృథు
లాక్షునికి బృహద్రథుండు బృహత్కర్ముండు బృహద్భానుండు నను వారు
ముువ్వురు పుట్టిరందు బృహద్రథునకు బృహన్మనుఁడు బృహన్మనసునకు జయ
ద్రథుండు జయద్రథునకు విజయుండు విజయునకు సంభూతి యనుభార్యయందు
ధృతియు నాధృతికి ధృతవ్రతుండు ధృతవ్రతునకు సత్యకర్ముండు సత్యకర్మునకు
నతిరథుండును జన్మించిరి. 697
అ. కుంతి పిన్న నాఁడు గోరి సూర్యునిఁ బొంద, బిడ్డఁ డుదితుఁ డైనఁ బెట్టెఁ బెట్టి
గంగనీట విడువఁ గని యతిరథుఁ డంత, గర్ణుఁ డనుచుఁ గొడుకు గారవించె.
వ. ఇట్లతిరథునకుఁ గానీనుం డైనకర్ణుండు కొడుక య్యెఁ గర్ణునకు వృషసేనుండు పుట్టె
నయ్యయాతికొడు కైనదు్రిహ్యునకు బభు్రిసేతువు బభు్రిసేతువునకు నారబ్ధుం
డు నారబ్ధునకు గాంధారుండు గాంధారునకు ఘర్మండు ఘర్మునకు ఘృతుండు
ఘృతునకు దుర్మదుండు దుర్మదునకుఁ బ్రచేతసుండు బ్రచేతసునకు నూర్గురు పుట్టి
మ్లేచ్ఛాధిపతు లయి యుదగ్దిశ నాశ్రయించిరి తుర్వసునకు వహ్ని వహ్నికి
భర్గుండు భర్గునకు భానుమంతుండు భానుమంతునకుఁ ద్రిసానువు ద్రిసానువు

నకుఁ గరంధముండును గరంధమునకు మరుత్తుండు నతనికి యయాతిశాపంబున
సంతతి లే దయ్యె వినుము. 699

యదువంశచరిత్రము.

చ. అనఘ యయాతిపెద్దకొడు కైనయదుక్షితిపాలువంశమున్
వినినఁ బఠించినన్ నరుఁడు వెండియుఁ బుట్టఁడు ముక్తిఁ బొందు న
య్యనుపమమూర్తి విష్ణుఁడు న రాకృతిఁ బొంది జనించెఁ గావునన్
వినుము నరేంద్ర నాపలుకు వీనులపండువు గాఁగఁ జెప్పెదన్. 700

వ. యదువునకు సహస్రజిత్తుఁ గ్రోష్టువు నలుండు రిపుండు నను వారు నలువురు సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కైనసహస్రజిత్తునకు శతజిత్తు గలిగె నాశతజిత్తునకు మహాహయ వేణుహయ హైహయు లనువారు మువ్వురు జనించి రందు హైహయునకు ధర్ముండు ధర్మునకు నేత్రుండు నేత్రునకుఁ గుంతి గుంతికి మహిష్మంతుండు మహిష్మంతునికి భద్రసేనుండు భద్రసేనునకు దుర్మదుండు దుర్మదునికి ధనకుండు ధనకునికిఁ గృతవీర్య కృతాగ్ని కృతకర్మ కృతౌజు లను నలుగురు సంభవించి రందుఁ గృతవీర్యునికి నర్జునుండు జనియించె నతండు. 701

సీ. హరికళాసంజాతుఁ డైనదత్తాత్రేయు సేవించి సద్యోగసిద్ధిఁ బొంది
బహుయజ్ఞదానతపంబులు గావించి సకలదిక్కులు గెల్చి జయముతోడ
సతతంబు హరినామసంకీర్తనము సేసి ధనముల నొంది యుదారవృత్తి
నెనుబదియైదు వే లేండ్లు భూచక్రంబు ఘనకీర్తిఁ దనపేరు గాఁగ నేలె

ఆ. ముదిమి లేక తరుణమూర్తి యై యురుకీర్తి
నమరెఁ గార్తవీర్యుఁ డనఁగ విభుఁడు
నిజము వానిభంగి నేలయేలినయట్టి
రాజు నెఱుఁగ మెందు రాజముఖ్య. 702

వ. అయ్యర్జునునకుం గలపుత్రసహస్రంబునం బరశురాముని బారికిం దప్పి జయధ్వజుండు శూరసేనుండు వృషణుండు మధువు నూర్జితుండు నను వా రేవురు బ్రదికిరి జయధ్వజునకుఁ దాళజంఘుండును దాళజంఘునకు నౌర్వముని తేజంబున నూర్వురు గొడుకులును గలిగి రందుఁ బ్రథముండు వీతిహోత్రుండు మధువునకు వృష్ణుండు వృష్ణునకుఁ బుత్రశతంబు పుట్టె నందుఁ బ్రథముండు వృష్ణి మఱియు మధు వృష్ణి యదువులయావంశంబులవారు మాధవులు వృష్ణులు యాదవులు ననం బరఁగిరి యదుపుత్రుం డైనక్రోష్టువునకు వృజినవంతుండు వృజినవంతునకు శ్వాహితుఁడు శ్వాహితునకు భేరుశేకుండు భేరుశేకునకుఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శశిబిందుండుఁ బుట్టిరి. 703

మ. కృశమధ్యల్ పదివేవు రంగనలతోఁ గ్రీడం బ్రమోదింప న
త్కుశలుం డై పదివేలలక్షలు సుపుత్రుల్ భక్తి సేయం జతు

ర్దశగత్తుం డను యోగి నాఁ బరఁగి సప్తద్వీపరాజేంద్రుఁడై
శశిబిందుం డురునీతిమంతుఁ డమరెఁ సత్కాంతిపూర్ణేందుఁడై. 704

వ. అతఃకొడుకుల మొత్తంబునకు ముఖరు లయినయార్వురలోఁ బృథుశ్రవుం డను వానికి ధర్ముండు పుట్టె ధర్మునకు నుశనుండు పుట్టి నూఱశ్వమేధంబులు సేసె నయ్యుశనునకు రుచకుండు పుట్టె నారుచకునకుఁ బురుజిత్తు రుక్ముండు రుక్మేషువుఁ బృథువు జ్యామఘుండు ననువా రేవురు పుట్టి రందు జ్యామఘుండు.

సీ. తొట్రుకొల్పెడు శైబ్యతోడిప్రేమంబున ననపత్యుఁ డయ్యును నన్యభార్యఁ
గైకొన కొకకొంతకాలంబునకుఁ బోయి పగవారియింటను బలిమిఁ బట్టి
యొకకన్యఁ దేరిపై నునిచి తోడ్తేరంగ జననాథుఁ గన్యను శైబ్య సూచి
కోపించి మానవకుహక యీపడుచును దెచ్చియు నే నుండఁ దేరిమీఁదఁ

ఆ. బెట్టినాఁడ వనుచు బిఱుసులు వలుకంగ, నతఁడు వలికె నంత నతివతోడ
నాకుఁ గోడ లింత నమ్ము మీలలితాంగి, సవతి గాదు నీకు సత్య మనుచు.

వ. అయ్యవసరంబున శైబ్య కొడుకుం గాంచు నని యెఱింగి విశ్వేదేవతలును బితృదేవతలును సంతసించిరి వారలప్రసాదంబున. 707

క. తనసవతి యెఱిఁగి పెనిమిటి, తనుఁ బొందిన శైబ్య మఱి విదర్భునిఁ గనియెం
దనయుఁ గని జ్యామఘుండును, దన తెచ్చినకన్యఁ దెచ్చి తనయున కిచ్చెన్. 708

వ. ఆకన్యకయందు విదర్భునకుఁ గుశుండును గ్రథుండును రోమపాదుండునుం బుట్టిరారోమపాదునకు బభ్రువు బభ్రువునకు విభువు విభువునకుఁ గృతి గృతికి నుశికుం డుశికునకుం జేది చేదికిఁ జైద్యాదులు వుట్టిరి క్రథునకుఁ గుంతి గుంతికి ధృష్టి ధృష్టికి నిర్వృతి నిర్వృతికి దశార్హుండు దశార్హునకు వ్యోముండు వ్యోమునకు జీమూతుండు జీమూతునకు వికృతి వికృతికి భీమరథుండు భీమరథునకు నవరథుండు నవరథునకు దశరథుండు దశరథునకు శకుని శకునికిఁ గుంతి గుంతికి దేవరాతుండు దేవరాతునకు దేవక్షత్త్రుండు దేవక్షత్త్రునకు మధువు మధువునకుఁ గురువశుండు గురువశునకు నను వనువునకుఁ బురుహోత్రుం డతనికి నంశు వతనికి సాత్వతుండు సాత్వతునకు భజమానుండును భజియును దివ్యుండును వృష్ణియు దేవావృధుండును నందకుండు మహాభోజుండును నన నేడ్గురు వుట్టి రందు భజమానునకుఁ బ్రథమభార్యయందు నిమ్రోచికంకణవృష్ణులు ముగ్వురును రెండవభార్యయందు శతజిత్తు సహస్రజిత్తు నయుతజిత్తు నన ముగ్వురును బుట్టి రందు దేవావృధునకి బభ్రువు వీర లిరువురప్రభావంబులఁ బెద్దలు శ్లోకరూపంబునఁ బఠియింతు రట్టిశ్లోకార్థం బెట్టి దనిన. 709

తే. వినుము దూరంబునం దేమి వినుచు నుందు
మదియ చూతుము డగ్గఱ నరుగు దేర
నరులలో బభ్రుకంటె నున్నతుఁడు లేఁడు

యోజ దేవాపృథున కేన యొకఁడు గలఁడే. 710

క. పదునాలుగువేవురు నఱు, వదియేవురు నరులు ముక్తి వడసిరి బభ్రుం
డుదితుఁడు దేవాపృథుఁడును, బదపడి యోగంబుఁ దెలియఁ బలికినకతనన్.

వ. మహాభోజుం డతిధార్మికుండు వానివంశంబువారు భోజు లని పలుకం బడిరి వృష్ణికి సుమిత్రుండు యుధాజిత్తును జన్మించి రందు యుధాజిత్తునకు శినియు ననమిత్రుండును జనించి రనమిత్రునికి నిమ్నుండు నిమ్ననికి సత్రాజితుండుఁ బ్రసేనుండు నన నిరువురు పుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునికి శిని యనువాఁడు వేఱొకండు గలఁ డతనిపుత్రుండు సత్యకుండును నతనికి యుయుధానుం డనం బరఁగిన సాత్యకియు నాసాత్యకికి జయుండును జయునకుఁ గుణియు నాకుణికి యుగంధరుండునుం బుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునకుఁ బృశ్ని యను వేఱొకకొడుకు గలఁడు వానికి శ్వఫల్కచిత్రకులు గలిగి రందు శ్వఫల్కునకు గాందినియం దక్రూరుండును నసంగుండును సారమేయుండును మృదుకుండును మృదుపచ్ఛిపుండును వర్మదృక్కును ధృష్టవర్మండును క్షత్త్రోపేక్షుండును నరిమర్దనుండును శత్రుఘ్నుండును గంధమాదనుండును బ్రతిబాహువును ననువారు పన్నిద్దఱుకొడుకులును సుచారు వనుకన్యకయు జనించిరి వారియం దక్రూరునికి దేవలుండును ననుపదేవుండునుం బుట్టిరి మఱియుఁ జిత్రునకుఁ బృథుండును విడూరథుండును మొదలుగాఁ గలవారు పెక్కండ్రు వృష్ణివంశజాతు లైరి భజమానుండు కుకురుఁడు శుచి కంబళబర్హిషుండు నన నలువు రంధకునకుఁ బుట్టిరి కురునికి వృష్ణి వృష్ణికి విలోమతనయుండు విలోమతనయునికిఁ గపోతరోముండు కపోతరోమునికిఁ దుంబురుసఖుం డైనయనువును ననువునకు దుందుభి దుందుభికి దవిద్యోతుండు దవిద్యోతునకుఁ బునర్వసువు నతనికి నాహుకుం డనుకుమారుండు నాహుకి యనుకన్యయుం గలిగి రాయాహుకునికి దేవకుం డుగ్రసేనుండు నన నిరువురు జనించి రందు దేవకునికి దేవలుం డనుపదేవుండు సుదేవుండు దేవవర్ధనుం డన నలుగురు గలిగిరి వారలకు ధృతదేవయు శాంతిదేవయు నుపదేవయు శ్రీదేవయు దేవరక్షితయు సహదేవయు దేవకియు ననఁ దోఁబుట్టువు లేడ్వురు గలిగిరి వినుము. 712

క. అసదృశలలితాకారలఁ, గిసలయకరతలల దేవకీముఖ్యల నా
బిసరుహనయనల నందఱ, వసుదేవుఁడు పెండ్లియాడె వసుధాధీశా. 713

వ. ఉగ్రసేనునకుఁ గంసుండును న్యగ్రోధుండును సునామకుండును గహ్వుండును శంకుండును సుభువును రాష్ట్రపాలుండును విసృష్టుండును దుష్టిమంతుండును నను కొడుకులును కంసయుఁ గంసవతియు సురాభువును రాష్ట్రపాలికయు ననుకూఁతులుం బుట్టిరి వారు వసుదేవానుజభార్య లైరి భజమానునికి విడూరథుండును విడూరథునికి శినియు నతనికి భోజుండు భోజునికి హృదికుండునుం గలిగి రందు హృదికునికి దేవమీఢుండు శతధనువు కృతవర్మయు నను కొడు

కులు గలిగి రాదేవమీఢుండు శూరుండు ననంబడు శూరునికి మారిష యను భార్యయందు వసుదేవుండును దేవభాగుండును దేవశ్రవుండును నానకుండును సృంజయుండును శ్యామకుండును గంకుండును నశీకుండును వత్సకుండును వృకుండును ననువారు పదుగురు గొడుకులును బృథయు శ్రుతదేవయు శ్రుతకీర్తియు శ్రుతశ్రవసయు రాజాధిదేవియు ననుకూఁతు లేవురును బుట్టి రందు. 714

—వసుదేవుని వంశక్రమానువర్ణనము.—

ఉ. ధీనయశాలి యైనవసుదేవుఁడు వుట్టినవెంట మింటిపై
నానకదుందుభుల్ మొరసె నచ్యుతుఁ డీతనికిం దనూజుఁ డై
మానుగఁ బుట్టు నంచు గరిమంబున దేవత లుబ్బ రాజపం
చానన తన్నిమిత్తమున నానకదుందుభి యయ్యె వాఁ డిలన్. 715

క. తనచెలికాఁ డగుకుంతికిఁ, దనయులు లే కున్నఁ జూచి తనతనయఁ బృథం
దనయఁగ నిమ్మన శూరుఁడు, దనయుం దలిమైత్రి నిచ్చె ధరణీనాథా. 716

వ. అయ్యింతి కుంతిభోజునింటం బెరుఁగు చుండ నొకనాఁడు దుర్వాసుం డరుగుదెంచిన నమ్మహాత్మునకుఁ గొన్నిదినంబులు పరిచర్యలు సేసి వేల్పులం జేరం జీరువిద్యం బడసి యావిద్యలా వెఱుంగ నొక్కనాఁ డేకాంతంబున వెలుంగుఱేని నాకర్షించిన నాదేవుండు వచ్చినం జూచి వెఱఁగుపడి యి ట్లనియె. 717

క. మంత్రపరీక్షార్థం బఖి, మంత్రించితిఁ గాని దేవ మదనక్రీడా
తంత్రంబుఁ గోరి చీరను, మంత్రించినతప్పు సైఁచి మరలు దినేశా. 718

వ. అనిన నయ్యువిదకుఁ బద్మినీవల్లభుం డి ట్లనియె.

మ. తెలివా నీపలు కట్ల యౌఁ ననదు లే దేవోత్తమాహ్వానముల్
మొఱఁగం బోలునె వేల్పులం బడయుటల్ మోఘంబులే నీకు నీ
తటి గర్భం బగుఁ బుత్రుఁడుం గలుగు నీతారుణ్యముం బాజ్య మా
వెలవం గార్యము లేదు సిగ్గు దగునే వ్రీడావినమ్రాననా. 720

చ. అని తగ నియ్యకొల్పి లలితాంగికి గర్భము సేసి మింటికిం
జనియె దినేశ్వరుం డపుడు సక్కని రెండవసూర్యుఁడో యనం
దనరెడుపుత్త్రుఁ గాంచి కృప దప్పి జగజ్జనవాదభీత యై
తనయుని నీటఁ బో విడిచి తా నరిగెం బృథ దండ్రియింటికిన్. 721

వ. అయ్యువిదను నీప్రపితామహుం డైనపాండురాజు వివాహం బయ్యె నయ్యంగనకుఁ బాండురాజువలన ధర్మజభీమార్జునులు వుట్టి రమ్మగువచెల్లె లగుశ్రుతదేవను గారూషకుం డైనవృద్ధశర్మ పెండ్లియాడె నయ్యిద్దఱకు మునిశాపంబున దంతవక్త్రుఁ డనుదానవుండు జన్మించె దానితోడంబుట్టువగుశ్రుతకీర్తిని గేకయరాజయినధృష్టకేతుండు పెండ్లి యాడె నాదంపతులకుఁ బ్రతర్దనాదు లేవురు పుట్టిరి దానిభగిని యైనరాజాధిదేవిని జయత్సేనుండు పరిణయం బయ్యె నావిఘు

నంబునకు విందానువిందులు సంభవించిరి చేదిదేశాధిపతి యైనదమఘోషుండు శ్రుతశ్రవసను బరిగ్రహించె వారలకు శిశుపాలుం డుదయించె వసుదేవునితమ్ముం డైనదేవభాగునికిఁ గంసయందుఁ జిత్రకేతు బృహద్బలు లిరువురు జనించిరి వాని భ్రాత యగుదేవశ్రవుం డనువానికిఁ గంసవతియందు వీరుండును నిషుమంతుం డును నుప్పతిల్లిరి వానిసోదరుం డయినకంకునికిఁ గంక యనుదానికి బకుండు సత్యజిత్తుఁ బురుజిత్తు ననువా రుద్భవిల్లిరి వానిసహజుం డయినసృంజయునికి రాష్ట్రపాలియందు వృషదుర్మర్షణాదు లావిర్భవించిరి వానియనుజాతుం డయిన శ్యామకునకు సురభూమియందు హరికేశహిరణ్యాక్షులు ప్రభవించిరి వానితమ్ముం డైనవత్సుండు మిశ్రకేశి యనునప్సరసయందు వృకాదిసుతులం గనియె వానియనుజుం డైనవృకుండు దూర్వాక్షియందుఁ దక్షపుష్కరసాళ్వాదుల నుత్పాదించె వాని జఘన్యజుం డయినయనీకుండు సుదామని యనుదానియందు సుమిత్రానీకబాణాదు లయినకొడుకులం బడసె వానియనుజుం డైనయానకుండు గర్ణికయందు ఋతధామజయులం గాంచె వసుదేవునివలన రోహిణియందు బలుండును గదుండును సారణుండును దుర్మదుండును విపులుండును ధ్రువుండును గృతాదులును బౌరవియందు సుభద్రుండును భద్రబాహుండును దుర్మదుండును భద్రుండును భూతాదులుం గూడఁ బన్నిద్దఱును మదిరయందు నందోపనందకృతకశ్రుతశూరాదులును గౌసల్యయందుఁ గేశియు రోచనయందు హస్తహేమాంగాదులును నిళయందు యదుముఖ్యు లయినయురువల్కలాదులును ధృతదేవయందుఁ ద్రిపృష్ఠుండును శాంతిదేవయందుఁ బ్రశ్రమప్రశ్రితాదులును నుపదేవయందుఁ గల్పవృష్ట్యాదులు పదుండ్రును శ్రీదేవయందు వసుహంససుధన్వాదు లార్గురును దేవరక్షితయందుఁ గదాదులు దొమ్మండ్రును సహదేవయందుఁ బురూఢశ్రుతముఖ్యు లెనమండ్రును దేవకియందుఁ గీర్తిమంతుండును సుషేణుండును భద్రసేనుండును ఋజువును సమదనుండును భద్రుండును సంకర్షణుండును ననువా రేడ్వురును బుట్టిరి మఱియును. 722

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టజనానుగ్రహంబు సేయుటకొఱకై
యష్టమగర్భమున గుణో, త్కృష్టుండు దేవకికి విష్ణుదేవుండు వుట్టెన్. 723

ఆ. విష్ణుఁ డుదితుఁ డైనవెనుక నాదేవకి, భద్రమూర్తి యగుసుభద్రఁ గనియె
నాగుణాఢ్య ముత్త వగు నీకు నర్జును, దయిత యగుటఁ జేసి ధరణినాథ.

క. ఎప్పుడు ధర్మక్షయ మగు, నెప్పుడు పాపంబు వొడము నీలోకములో
నప్పుడు విశ్వేశుఁడు హరి, దప్పక విభుఁ డయ్యు దన్నుఁ దా సృజియించున్.

క. తనమాయ లేక పరునకు, ఘనునకు నీశ్వరున కాత్మకర్తకు హరికిన్
జనములకుఁ గర్మములకును, మనుజేశ్వర కారణంబు మఱియును గలదే. 726

క. తలఁపఁగ నెవ్వనిమాయా, విలసనములు జననవృద్ధివిలయంబులకుం

గలిమి కనుగ్రహమోక్షం, బులకును జీవునికి మూలములు నా నెగడున్.727

సీ. అట్టిసర్వేశుని కరయంగ జన్మాదిపరతంత్ర భావ మెప్పాటఁ గలదు
రాజలాంఛనముల రాక్షసవల్లభు లక్షౌహిణీశు లై యవనిఁ బుట్టి
జనులను బాధింప శాసించుకొఱకు నై సంకర్షణునితోడ జనన మంది
యమరులమనముల కైన లెక్కింపంగ రా కుండునట్టికర్మములఁ జేసి

తే. కలియుగంబున జన్మింపఁ గలుగునరుల
దుఃఖశోకతమంబులఁ దొలఁగ జడిసి
నేలవేఁ గెల్ల వారించి నిఖిలదిశల
విమలకీర్తులు వెదచల్లి వెలసె శౌరి. 728

క. మంగళహారికీర్తిమహా, గంగామృత మించు కైనఁ గర్ణాంజలులన్
సంగతము సేసి త్రావఁ దొ, లంగును గర్మంబు లావిలం బగుచు నృపా. 729

క. వనజాక్షునిమందస్మిత, ఘనకుండలదీప్తిగండకలితాననమున్
వనితలుఁ బురుషులుఁ జూచుచు, ననిమిషభావంబు లేమి కలయుదు రధిపా.

సీ. జనకునిగృహమున జన్మించి మందలోఁ బెరిఁగి శత్రుల నెల్లఁ బీఁచ మడఁచి
పెక్కండ్రుభార్యలఁ బెండ్లి యై సుతశతంబులఁ గాంచి తను నాదిపురుషుఁ గూర్చి
క్రతువులు పెక్కులు గావించి పాండవకౌరవులకు నంతకలహ మయిన
నందఱ సమయించి యర్జును గెలిపించి యుద్ధవునకుఁ దత్త్వ మొప్పఁ జెప్పి

తే. మగధపాండవసృంజయమధుదశార్హ,భోజవృష్ణ్యంధకాదిసంపూజ్యుఁ డగుచు
నుర్విభరమునివారించియుండనొల్ల, కామహామూర్తినిజమూర్తియందుఁబొందె.

చ. నగుమొగమున్ సుమధ్యమును నల్లనిదేహము లచ్చి కాటప
ట్టగునురమున్ మహాభుజము లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృపారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపుఁగాతఁ గనుమూసినయప్పుడు విచ్చునప్పుడున్. 732

వ. అని చెప్పి. 733

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపినశైలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతిశయసంచారా. 734

మాలినీ. జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవిద్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 735

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాం
డిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబు
నందు సూర్యవంశారంభంబును వైవస్వతమనుప్రజన్మంబును హైమచంద్ర

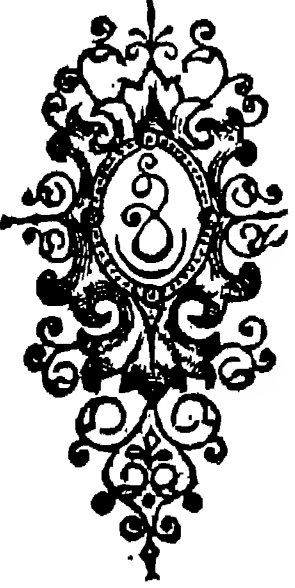
కథనంబును సుద్యుమ్నాదిమనుసూనులచరిత్రంబును మరుత్త తృణబిందు శర్యాతి కకుద్మి సగర నాభాగ ప్రముఖులచరిత్రంబులును నంబరీషునియందుఁ బ్రయోగింపం బడినదుర్వాసునికృత్య నిరర్థక యగుటయు నిక్ష్వాకువికుక్షి మాంధాతృ పురుకుత్స హరిశ్చంద్రసగర భగీరథ ప్రముఖులచరిత్రంబులును భాగీరథీ ప్రవాహవర్ణనంబును గల్మాషపాదఖట్వాంగ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును శ్రీరామచంద్రకథనంబును దదీయవంశపరంపరాగణనంబును నిమికథయును జంద్రవంశారంభంబును బుధపురూరవులకథయును జమదగ్ని పరశురాములవృత్తాంతంబును విశ్వామిత్ర నహుష యయాతి పూరు దుష్యంత భరత రంతిదేవ పాంచాల బృహద్రథ శంతను భీష్మ పాండవ కౌరవ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును ఋశ్యశృంగ వ్రతభంగంబును ద్రుహ్యానుతుర్వసులవంశంబును యదు కార్తవీర్య శశిబిందు జామదగ్న్యాదులచరిత్రంబును శ్రీకృష్ణావతారకథాసూచనంబును నను కథలు గలనవమస్కంధము. 736

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

దశమస్కంధము, పూర్వభాగము.

కంఠచాపఖండన
పాకారిప్రముఖవినుతభండన విలస
త్కాకుత్స్థవంశమండన
రాకేందుయశోవిశాల రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డయినసూతుం డి ట్లనియె నట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

క. తెలిపితివి సోమసూర్యుల, కులవిస్తారంబు వారికులము ధరిత్రీ
శులనడవళ్లును వింటిమి, కలరూపము లెల్ల మాకుఁ గడు వెఱఁగులు గన్. 3

క. శీలము గలయదుకులమున, నేలా పుట్టెను మహాత్ముఁ డీశుఁడు విష్ణుం
డేలీల మెలఁగె నేయే, వేళల నేమేమి సేసె వివరింపు తగన్. 4

క. భవములకు మందు చిత్త, శ్రవణానందము ముముక్షుజనపదము హరి
స్తవము పశుఘ్నుఁడుదక్కను, జెవులకుఁ దనివయ్యె ననెడిచెనఁటియుఁ గలఁడే.

క. మాపెద్దలు మును వేల్పులు, నోపనిభీష్మాదికురుకులోత్తమసేనా
కూపారము నేకోలము, ప్రాపున లంఘించి రొక్కబాలపదముగాన్. 6

క. మాయమ్మకుక్షి గురుసుత, సాయకపీడితుఁడ నైనజను నన్నును గాం
తేయకురుకులము నిలుపఁగ, నాయుత్తముఁ డాత్తచక్రుఁ డై రక్షించెన్. 7

ఆ. కలసి పురుషమూర్తి కాలరూపములను, లోకజనుల వెలిని లోన నుండి
జన్మమృత్యువులను సంసారముక్తుల, నిచ్చు నతనిచరిత మెల్లఁ జెపుము. 8

సీ. ఊహించి రాముఁడు రోహిణికొడుకంచు నప్పుడు యోగీంద్ర చెప్పి తీవు
దేవకికడుపున నేవెరవున నాతఁ డుండెను దేహంబు నొందు లేక
తనతండ్రియిలువాసి వనజాక్షుఁ డేరీతి మందకుఁ బోయె నేమందిరమున
నుండి యెయ్యది సేయుచుండెను దనమేనమామ కంసుని నేల నామ మడఁచె

ఆ. నెన్ని యేండ్లు మనియె నిలమీఁద మనుజుఁడై, యెందఱైరి భార్యలెట్లు మెలఁగె
మఱియు నేమి సేసె మాధవుచారిత్ర, మెంత గలదు నాకు నేర్పరింపు. 9

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 10

ఆ. నీముఖాంబుజాతనిర్ముక్తహరికథా, మృతముఁ ద్రావఁ ద్రావ మేను వొదలె
వంత మాను నీరువట్టు నాఁకలియును, దూర మయ్యె మనము తొంగలించె.

వ. అని పలుకు చున్న రాజుమాటలు విని వైయాసి యి ట్లనియె. 12

క. విష్ణుకథారతుఁ డగునరు, విష్ణుకథల్ సెప్పునరుని విను చుండునరుల్
విష్ణుకథాసంప్రశ్నము, విష్ణుపదీజలముభంగి విమలులఁ జేయున్. 13

సీ. రాజేంద్ర విను తొల్లి రాజలాంఛనముల వేలసంఖ్యలదైత్యవిభులు దన్ను
నాక్రమించిన భార మోర్వఁగఁ జాలక భూమి గోరూప యై బ్రహ్మఁ జేరఁ బోయి
కన్నీరు మున్నీరు గా రోదనము సేయఁ గరుణతో భావించి కమలభవుఁడు
ధరణి నూఱడఁ బల్కి ధాత్రియు వేల్పులుఁ గదలి రా విష్ణునిఁ గాన నేఁగి

తే. పురుషసూక్తంబుఁ జదివి యద్భుతసమాధి
నుండి యొకమాట విని వారిజోద్భవుండు
వినుఁడు వేల్పులు ధరయు నే విన్న యట్టి
పలుకు వివరింతు నని ప్రీతిఁ బలికెఁ దెలియ. 14

క. యాదవకులమున నమరులు, మేదినిపైఁ బుట్టఁ జనుఁడు మీయంశములన్
శ్రీదయితుఁడు వసుదేవున కాదరమునఁ బుట్టి భార మంతయుఁ బాపున్. 15

క. హరిపూజార్థము పుట్టుఁడు, సురకన్యలు భూమియందు సుందరతను లై
హరి కగ్రజుఁ డై శేషుఁడు హరికళతోఁ బుట్టు దత్ప్రియారంభుం డై. 16

ఆ. ఈప్రపంచ మెల్ల నేమాయచే మోహి, తాత్మ మగుచు నుండు నట్టిమాయ
కమలనాభునాజ్ఞఁ గార్యార్థ మై నిజాం, శంబుతోడఁ బుట్టు జగతియందు.

వ. అని యిట్లు వేల్పుల నియ్యకొలిపి పుడమిముద్దియ నోడంబఱిచి తమ్మిచూలి దన
మొదలినెలవునకుం జనియె నంత యదువిభుం డయినశూరసేనుం డనువాఁడు
మధురాపురంబు తనకు రాజధానిగా మాథురంబులు శూరసేనంబు లనియెడు
దేశంబు లేలెం బూర్వకాలంబున. 18

క. ఏమధురయందు నిత్యము, శ్రీమన్నారాయణుండు సెలఁగుఁ బ్రియుమునై
నామధుర సకలయాదవ, భూమీశుల కెల్ల మొదలిపురి యయ్యె నృపా. 19

సీ. ఆశూరసేనున కాత్మజుం డగువసుదేవుఁ డాపురి నొక్కదివమునందు
దేవకిఁ బెండ్లి యై దేవకియును దానుఁ గడువేడ్క రథ మెక్కి కదలువేళ
నుగ్రసేనునిపుత్త్రుఁ డుల్లాసి కంసుండు చెల్లెలు మఱఁదియు నుల్లసిల్ల
హరులపగ్గములఁ జే నంది రొప్పఁదొడఁగె ముందట భేరులు మురజములును

ఆ. శంఖపటహములును జడిగొని మ్రోయంగఁ, గూఁతుతోడి వేడ్క గొనలుసాఁగ

దేవకుండు సుతకు దేవకీదేవికి, నరణ మీఁద లంచి యాదరించి. 20

వ. సార్థంబు లయినరథంబుల వేయునెనమన్నూటిని గనకదామసముత్తుంగంబు లయినమాతంగంబుల నన్నూటిని బదివేలతురంగంబులను విలాసవతు లయిన దాసీజనంబుల నిన్నూటిని నిచ్చి యనిచినం గదలి వరవధూయుగళంబు దెరువు నం జనుసమయంబున. 21

క. పగ్గములు వదలి వేగిర, మగ్గలముగ రథముఁ గడపునాకంసుఁడు లో
బెగ్గిలి యెగ్గని తలఁపఁగ, దిగ్గన నశరీరవాణి దివి నిట్లనియెన్. 22

క. తుష్ట యగుభగిని మెచ్చఁగ, నిష్టుఁడవై రథము గడపె దెఱుఁగవు మీఁదర్
శిష్ట యగుసీతలోదరి, యష్టమగర్భంబు నిన్ను హరియించుఁ జుమీ. 23

వ. అని యిట్లాకాశవాణి వలికిన నులికి పడి భోజకులపాంసనుం డైనకంసుండు సంచలదంసుండై యడిదంబు బెడిదంబు గాఁ బెఱికి ఝళిపించి దెప్పరంబుగ ననుజకొప్పుఁబట్టి కప్పరపాటున నొప్పుఱం దిగిచి యొడిసిపట్టి తోఁబుట్టు వని త లంపక తెంపు సేసి తెగ వ్రేయ గమకించుసమయంబున వసుదేవుండు డగ్గఱి.

క. ఆపాపచిత్తు మత్తుం, గోపాగ్నిశిఖానువృత్తు గొనకొని తనస
ల్లాపామృతధారావి, క్షేపంబునఁ గొంత శాంతుఁ జేయుచుఁ బలికెన్. 25

ఉ. అన్నవు నీవు చెల్లెలికి నక్కట మాడలు సీర లిచ్చుటో
మన్నన సేయుటో మధురమంజులభాషల నాదరించుటో
మిన్నుల మ్రోఁతలే నిజము మే లని చంపకు మన్న మాని రా
వన్న సహింపు మన్న తగ దన్న వధింపకు మన్న వేఁడెదన్. 26

వ. అదియునుం గాక. 27

మ. చెలియల్ గన్నియ ముద్దరా లబల నీ సేమంబ చింతించు ని
ర్మల దీనిన్ బయ లాడుమాటలకు నై మర్యాదఁ బోఁదట్టి స
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా కోపంబు పాపంబు నె
చ్చెలి నోహో తెగ వ్రేయఁ బాడి యగునే చింతింపు భోజేశ్వరా. 28

సీ. మేనితోడన పుట్టు మృత్యువు జనులకు నెల్లి నేఁ డైన నూ ఱేండ్ల కైనఁ
దెల్లంబు మృత్యువు దేహంబు పంచత్వ నందఁ గర్మానుగుం డై శరీరి
మాఱుదేహమునూఁది మఱితొంటిదేహంబుఁ బాయుచుదనపూర్వభాగమెత్తి
వేఱొంటిపైఁ బెట్టి వెనుకభాగం బెత్తి గమనించుతృణజలూకయును బోలె

ఆ. వెంటవచ్చుకర్మవిసరంబు మును మేలు, గన్న వేళ నరుఁడు గన్న విన్న
తలఁపఁబడినకార్యతంత్రంబు కలలోనఁ, బాడితోడఁ గానఁబడినయట్లు. 29

క. తనతొంటికర్మరాశికి, ననుచర మై బహువికార మై మనసు వడిం
జను నింద్రియముల తెరువులఁ, దనువులు పెక్కైనఁ జెడవు తనకర్మంబుల్.

ఆ. జలఘటాదులందుఁ జంద్రసూర్యాదులు, గానఁబడుచు గాలిఁ గదలుభంగి

నాత్మకర్మనిర్మితాంగంబులను బ్రాఁశి, గదలు చుండు రాగకలితుఁ డగుచు.
క. కర్మములు మేలు నిచ్చును, గర్మంబులు గీడు నిచ్చుఁ గర్తలు దనకుం
గర్మములు బ్రహ్మ కైనను, గర్మగుఁ డై పరులఁ దడవఁ గా నేమిటికిన్. 32
క. కావునఁ బరులకు హింసలు, గావింపఁగ వలదు తనకుఁ గల్యాణముగా
భావించి పరుల నొంచినఁ, బోవునె తత్ఫలము పిదపఁ బొందక యున్నే. 33
మత్తకోకిలము. వావిఁ జెల్లెలు గాని పుత్రికవంటి దుత్తమురాలు సం
భావనీయచరిత్ర భీరువు బాల నూత్నవివాహసు
శ్రీవిలాసిని దీనకంపితచిత్త నీ కిదె మ్రొక్కెదం
గావవే కరుణామయాత్మక కంస మానవవల్లభా. 34
వ. అని మఱియు సామరూపంబు లగుపలుకులు పలికిన వినియు వాఁడు వేఁడిచూపుల రాలునిప్పులుఁ గుప్పలుగొన ననుకంప లేక తెంపుసేసి చంపకగంధిం జంపఁ జూచుట యెఱింగి మొఱంగెడితెఱంగు విచారించి తనలో నిట్లనియె. 35
క. ఎందుచు గాలము నిజ మని, పందతనంబునను బుద్ధిఁ బాయక ఘను లై
యొందాఁక బుద్ధి నెగడెడి, నందాఁకఁ జరింప వలయు నాత్మబలమునన్. 36
వ. అని నిశ్చయించి. 37
సీ. ఆపన్నురా లైనయంగన రక్షించి సుతుల నిచ్చెద నంట శుభము నేఁడు
మీఁ దెవ్వఁ డెఱుఁగును మేలఁత ప్రాణంబుతో నిలిచిన మఱునాఁడు సేరరాదె
సుతులు పుట్టిరయేని సుతులకు మృత్యువు, వాలాయ మై వెంట వచ్చెనేని
బ్రహ్మచేతను వీఁడుపాటేమియును లేక యుండునే సదుపాయ మొకటిలేదె
తే. పొంతమ్రాఁకులఁ గాల్పక పోయి వహ్ని, యొగసి దవ్వులవాని దహించుభంగిఁ
గర్మవశమునభవమృతికారణములు,
దూరగతిఁబొందు నిది యేల తొట్రుపడఁగ. 38
క. కొడుకుల నిచ్చెద నని సతి, విడిపించుట నీతి వీఁడు విడిచినమీఁదం
గొడుకులు పుట్టినఁ గార్యము, దడఁబడదే నాఁటి కొక్కదైవము లేదే. 39
క. ఎనిమిదవచూలు వీనిం, దునుమాడెడి నంచు మింటఁ దోరపుఁబలుకుల్
వినఁబడియె నేల తప్పును, వనితను విడిపించు టొప్పు వైళం బనుచున్. 40
క. తిన్ననిపలుకులు పలుకుచుఁ, గ్రన్నన తగఁ బూజ చేసి కంసు నృశంసుం
మన్నించి చిత్త మెరియఁ బ్ర, సన్నాననుఁ డగుచుఁ బలికె శౌరి నయమునన్.
క. లలనకుఁ బుట్టినకొమరుని, వలనం దెగె దనుచు గగనవాణి పలికె నం
చలిగెద వేని మృగాక్షికిఁ, గలకొడుకులఁ జంప నిత్తుఁ గ్రమమున నీకున్. 42
వ. అని యిట్లు పలికిన విని కంసుండు కంపితావతంసుం డై సంతసించి గుణగ్రాహిత్వంబు గైకొని కొందల మందుచెలియలి మందల విడిచి చనియె వసుదేవుండును బ్రదుకుమందలఁ గంటి ననుచు సుందరియుం దానును మందిరంబునకుం

బోయి డెందంబున నానందంబు నొంది యుండె నంతఁ గొంతకాలంబు సనిన
సమయంబున. 43

క. విడువక కంసునియొగ్గులఁ, బడి దేవకి నిఖిలదేవభావము దనకే
ర్పడ నేఁట నొకనిలెక్కను, గొడుకుల నెనమండ్ర నెక్కకూఁతుం గనియెన్.

వ. అందు. 45

ఆ. సుదతి మున్ను గన్న సుతుఁ గీర్తిమంతునిఁ, బుట్టు దడవ కంసభూవరునకుఁ
దెచ్చి యిచ్చెఁ జాల ధృతి గల్గి వసుదేవుఁ, డానపడక సత్యమందు నిలిచి. 46

క. పలికినపలుకులు దిరుగక, సొలయక వంచనము లేక సుతుల రిపునకుం
గలఁగక యిచ్చినధీరుం, డిల వసుదేవుండు దక్క నితరుఁడు గలఁడే. 47

ఆ. మానవేంద్ర సత్యమతికి దుష్కర మెయ్య, దెఱుక గలుగువాని కిష్ట మెయ్య
దీశభక్తిరతుని కీ రాని దెయ్యది, యెఱుక లేనివాని కేది కీడు. 48

వ. ఇట్లు సత్యంబు దప్పక కొడుకు నొప్పించిన వసుదేవునిపలుకునిలుకడకు మెచ్చి
కంసుం డిట్లనియె. 49

ఆ. కొడుకు నీవు మరలఁ గొనిపొమ్ము వసుదేవ, వెఱపు లేదు నాకు వీనివలన
నల్గ వీనికి భవదష్టమపుత్త్రుండు, మృత్యు వఁట వధింతు మీఁద నతని. 50

వ. అనిన నానకదుందుభి నందనుం గొని చనియు నానందంబు నొందక దుష్టస్వ
భావుం డగుబావపలుకులు వినియు నులుకుచుండె నంత. 51

సీ. ఒకనాఁడు నారదుం డొయ్యన కంసుని యింటికిఁ జనుదెంచి యేకతమున
మందలోపల నున్ననందాదులును వారి భార్యలుఁ బుత్త్రులు బాంధవులును
దేవకి మొదలగు తెఱవలు వసుదేవుఁ డాదిగాఁ గలసర్వయాదవులును
సురలు గాని నిజంబు నరులు గా రని చెప్పి కంసుండ నీవు రక్కసుఁడ వనియు

ఆ. దేవమయుఁడు చక్రి దేవకీదేవికిఁ, బుత్త్రుఁడై జనించి భూతలంబు
సెఱుపఁ బుట్టినట్టిచెనఁటిదైత్యుల నెల్లఁ, జంపు ననుచుఁ జెప్పి చనియె దివికి.

క. నారదుమాటలు విని పె, ల్లారాటముఁ బొంది యదువు లనిమిషు లనియున్
నారాయణకరఖడ్గవి, దారితుఁ డగుకాలనేమి దానసియు మదిన్. 53

మ. కలఁగం బాఱి మఱందిఁ జెల్లెలి నుదగ్రక్రోధుఁడై పట్టి బ
ద్ధులఁ గావించి హరిం దలంచి వెసఁ దోడ్తో వారు గన్నట్టిపు
త్త్రులఁ జంపెన్ గురు నుగ్రసేను యదుఁ దద్భోజాంధకాధీశు ని
రలుఁ బట్టెం గడు వాలి యేలెఁ జల మారన్ శూరసేనంబులన్. 54

ఆ. తల్లిఁ దండ్రి నైనఁ దమ్ముల నన్నల, సఖుల నైన బంధుజనుల నైన
రాజ్యకాంక్షఁజేసి రాజులు సంపుదు, రవనిఁ దఱచు జీవితార్థు లగుచు.

వ. మఱియు బాణ భౌమ మాగధ మహాశన కేశి ధేనుక బక ప్రలంబ తృణావర్త
చాణూర ముష్టి కారిష్ట ద్వివిద పూతనాదిసహాయసమేతుం డై కంసుండు గదనం

బున మదంబు లడంచిన వదనంబులు వంచికొని సదనంబులు విడిచి యదవ లై యదువులు పదవులు వదలి నిషధకురుకోసలవిదేహవిదర్భ కేకయపాంచాలసాల్వ దేశంబులు సొచ్చిరి మచ్చరంబులు విడిచి కొందఱు కంసు నింగొలిచినిలిచిరంత.

క. తొడిఁబొడిఁ గంసుఁడు దేవకి, కొడుకుల నార్వుర వధింప గుణశేషాఖ్యం
బొడ వగుహరిరుచి యాసతి, కడుపున నేడవది యైనగర్భం బయ్యెన్. 57

వ. అయ్యవసరంబున విశ్వరూపుం డగుహరి దన్ను నమ్మినయదువులకుఁ గంసుని వలన భయంబు గలుగు నని యెఱింగి యోగమాయాదేవి కి ట్లనియె. 58

సీ. గోపికాజనములు గోపాలకులు నున్న, పసులమందకుఁ బొమ్ము భద్ర నీవు
వసుదేవుభార్యలు వరుసఁ గంసునిచేత, నాఁకలఁ బడి యుండ నందుఁ జొరక
తలఁగి రోహిణి యనుతరళాక్షి నందగోకులమందు నున్నది గుణగణాఢ్య
దేవకికడుపున దీపించుశేషాఖ్య, మైననా తేజ మీా వమరఁ బుచ్చి

ఆ. నేర్పు మెరసి రోహిణీదేవికడుపునఁ, జొనుపు దేవకికిని సుతుఁడ నగుదు
నంశభాగయుతుఁడ నై యశోదకు నందు, పొలఁతి కంత మీాఁదఁ బుట్టెదీవు.

క. నానావిధసంపదలకుఁ, దానక మై సర్వకామదాయిని వగుచున్
మానవులు భక్తిఁ గొలుతురు, కానికలును బలులు నిచ్చి కల్యాణమయీా.

వ. మఱియు నిన్ను మానవులు దుర్గ భద్రకాళి విజయ వైష్ణవి కుముద చండిక కృష్ణ మాధవి కన్యక మాయ నారాయణి యీశాన శారద యంబిక యనుప దునాలుగునామంబులం గొనియాడుదు రమ్యస్థానంబులయం దని యెఱింగించి సర్వేశ్వరుం డగుహరి పొమ్మని యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని యయ్యోగ నిద్ర యయ్యకొని మ్రొక్కి చయ్యన నియ్యెల కయ్యెడ వాసి వచ్చి. 61

తే. దేవకీదేవికడుపులోఁ దేజరిల్లు, దీప్తగర్భంబు మెల్లన దిగిచి యోగ
నిద్ర రోహిణికడుపుననిలిపిచనియెఁ, గడుపు దిగె నంచుఁబౌరులుగలఁగఁబడఁగ.

వ. అంత. 63

ఆ. బలము మిగులఁ గలుగబలభద్రుఁ డన లోక, రమణుఁ డగుటఁ జేసి రాముఁడనఁగ
సతికిఁ బుట్టె గర్భసంకర్షణమున సం,కర్షణుం డనంగ ఘనుఁడు సుతుఁడు. 64

వ. తదనంతరంబ. 65

క. ఆనకదుందుభి మనమున, శ్రీనాథుం డంశభాగశిష్టతఁ జొరఁగన్
భానురుచి నతఁడు వెలిఁగినఁ, గానఁగఁ బట్టయ్యె భూతగణములకు నృపా. 66

ఉ. ఆవసుదేవుఁ డంతఁ దనయం దఖిలాత్మక మాత్మభూతముం
బావనరేఖమున్ భువనభద్రము నై వెలుఁ గొందు చున్న ల
క్ష్మీవిభుతేజ మచ్చుపడఁ జేర్చినఁ దాల్చి నవీనకాంతితో
దేవకి యొప్పెఁ బూర్వ యగుదిక్సతి చంద్రునిఁ దాల్చుకై వడిన్. 67

వ. అనిన విని తరువాతివృత్తాంతం బె ట్లయ్యె నని రా జడిగిన శుకుం డి ట్లనియె. 68

క. గురుతరముగఁ దనకడుపున, సరసిజగర్భాండభాండచయములు గలయా
హరి దేవకికడుపున భూ, భరణార్థము వృద్ధిఁ బొందె బాలార్కు క్రియన్. 69

వ. అంత. 70

సీ. విమతులమోములు వెలవెలఁ బాఱంగ విమలాస్యమోము వెల్వెలుకఁ బాఱె
మలయువైరులకీర్తి మాసి నల్లన గాఁగ నాతిచూచుకములు నల్లనయ్యె
దుష్టాలయంబుల ధూమరేఖలు వుట్ట లేమయూరున రోమలేఖ మెఱసె
నరిమానసముల కాహారవాంఛలు దప్ప వనజాక్షి కాహారవాంఛ దప్పె

తే. శ్రమము సంధిల్లె రిపులకు శ్రమము గదుర
జడత వాటిల్లె శత్రులు జడనుపడఁగ
మన్ను రుచి యయ్యెఁ బగతురు మన్నుసొరఁగ
వెలఁదియుదరంబులో హరి వృద్ధిఁ బొంద. 71

వ. మఱియును. 72

సీ. సలిల మాయెలనాఁగజఠరార్భకునిఁ గానఁ జనినకై వడి ఘర్మసలిల మొప్పె
నొగిఁ దేజమాయింతియుదరడింభకుఁ గొల్వఁ గదిసిన క్రియ దేహకాంతి మెఱసెఁ
బవనుఁ డాకొమ్మగర్భస్థుని సేవింప నొలసె నా మిక్కిలియూర్పు లమరెఁ
గుంభిని యాలేమకుక్షిగు నర్చింపఁ జొచ్చుభంగిని మంటిచొరవ దనరె

ఆ. గగన మిందువదనకడుపులో బాలు సే, వలకు రూపు మెఱసి వచ్చినట్లు
బయలువాటినడుము బహుళమయ్యెను బంచ, భూతమయుఁడు లోనఁ బొదలసతికి.

వ. తదనంతరంబ. 74

సీ. అతివకాంచీగుణం బల్లన బిగియంగ వైరివధూగుణవ్రజము వదలె
మెల్లన తన్వంగి మొయిదీవ మెఱుఁగెక్క దుష్టాంగనాతనుద్యుతు లడఁగె
నాతి కల్లన భూషణములు పల్చలన గాఁ బరసతీభూషణపంక్తు లెడలెఁ
గలకంఠి కొయ్యన గర్భంబు దొడ్డు గాఁ బరిపంథిదారగర్భములు వగిలెఁ

తే. బోలఁతి కల్లన నీళ్లాడుప్రొద్దు లెనుగ, నహితవల్లభ లైదువ లై తనర్చు
ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమునఁ బోవఁ దొడఁగె, నువిదకడుపున నసురారి యుంటఁ జేసి.

వ. ఇవ్విధంబున. 76

ఆ. జ్ఞానఖలునిలోని శారదయునుబోలె, ఘటములోని దీపకళికవోలె
భ్రాంతియుంట నాఁకఁ బడియుండె దేవకీ, కాంత విశ్వగర్భగర్భ యగుచు. 77

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు నెమ్మొగంబు తెలివియును మేనిమెఱుంగును మెలంగెడి
సొబగునుం జూచి వెఱఁగుపడి తలఁచు వెఱచుచుఁ గంసుండు దనలో నిట్లనియె.

క. కన్నులకుఁ జూడ బరువై, యున్నది యెలనాఁగగర్భ ముల్లము గలఁగన్
మున్నెన్నఁడు నిట్లుండదు, వెన్నుఁడు సొరఁ బోలు గర్భవివరములోనన్. 79

ఉ. ఏమి దలంచువాఁడ నిఁక నెయ్యది కార్యము నాఁటినాఁటికిం

గామినిఁ జూలాలు పెం పెసఁగ గర్భిణిఁ జెల్లెలి నాఁడుపేద నే
నే మని చంపువాఁడఁ దగ వే లని చంపితి నేని శ్రీయు న
ద్దామయశంబు నాయువును ధర్మమునుం జెడి పోవ కుండునే. 80

క. వావి యెఱుంగని క్రూరుని, జీవన్మృతుఁ డనుచు నింద సేయుదు రతఁడుం
బోవును నరకమునకు దు, ర్భావముతో బ్రదుకు టొక్క బ్రదుకే తలఁపన్. 81

వ. అని నిశ్చయించి క్రౌర్యంబు విడిచి ధైర్యంబు నొంది గాంభీర్యంబు వాటించి శౌర్యంబు ప్రకటించికొనుచు దిగ్గనం జెలియలిం జంపునగ్గలిక మొగ్గని యుగ్గడించి మాని మానియుఁ బోలె నూరకుండియు. 82

ఆ. పాప రాని దొడ్డపగ పుట్టె నిఁక నెట్టు, లిందుముఖికిఁ జక్రి యెపుడు పుట్టుఁ
బుట్టినపుడె పట్టి పురిటింటిలోఁ ద్రెగఁ, జూతు ననుచు నెదురు సూచుచుండె. 83

వ. మఱియు వైరానుబంధంబున నన్యానుసంధానంబు మఱచి యతండు. 84

క. తిరుగుచుఁ గుడుచుచుఁ ద్రావుచు, నరుగుచుఁ గూర్చుండి లేచు చనవరతంబున్
హరిఁ దలఁచి తలఁచి జగమా, హరిమయ మని చూచెఁ గంసుఁ డాఱనియలుకన్.

వ. వెండియు. 86

సీ. శ్రవణరంధ్రముల నేశబ్దంబు వినఁబడు నది హరిరవ మని యాలకించు
నక్షిమార్గమున నెయ్యది సూడఁబడు నది హరిమూర్తి గా నోపు నంచుఁ జూచుఁ
దిరుగుచో దేహంబు తృణ మైన సోఁకిన హరికరాఘాత మో యనుచు నులుకు
గంధంబు లే మైన ఘ్రాణంబు సోఁకిన హరిమాలికాగంధ మనుచు నదరుఁ

తే. బలుకు లెవ్వి యైనఁ బలుకుచో హరిపేరు, వలుకఁబడియె ననుచు బ్రమసి పలుకుఁ
దలఁపు లెట్టి వైనఁ దలఁచి యాతలఁపులు, హరితలంపు లనుచు నలుగఁ దలఁచు.

వ. అయ్యవసరంబున ననుచరసమేతు లైన దేవతలును నారదాదిమునులునుం గూడి నడవ నలువయును ముక్కంటియు నక్కడకు వచ్చి దేవకీదేవిగర్భంబున నర్భకుండై యున్న పురుషోత్తము నిట్లని స్తుతియించిరి. 88

బ్రహ్మాదిదేవతలు దేవకీగర్భస్థుం డగు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

సీ. సత్యవ్రతుని నిత్యసంప్రాప్తిసాధనుఁ గాలత్రయమునందుఁ గలుగువాని
భూతంబు లైదును బుట్టుచో టగువాని నైదుభూతంబులం దమరువాని
నైదుభూతంబులు నడఁగినపిమ్మటఁ బరఁగువానిని సత్యభాషణంబు
సమదర్శనంబును జరపెడువానిని నిన్నాశ్రయింతుము నీయధీన

తే. మాయచేత నెఱుకమాలినవారలు, పెక్కుగతుల నిన్నుఁ బేరుకొందు
రెఱుఁగ నేర్చువిబుధు లేకచిత్తంబున, నిఖిలమూర్తు లెల్ల నీవ యందు. 89

వ. అదియునుం గాక.

సీ. ప్రకృతియొక్కటిపాదు ఫలములు సుఖదుఃఖములు రెండు గుణములు మూఁడువేళ్లు
తగురసంబులు నాల్గు ధర్మార్థముఖరంబు లెఱిఁగెడువిధము లైదింద్రియంబు

లాఱు స్వభావంబు లాశోకమోహాదు లూర్ములు ధాతువు లొక్క యేడు
పై పొర లెనిమిది ప్రంగలు భూతంబు లైదు బుద్ధియు మనోహంకృతులును
తే. రంధ్రములుదొమ్మిదియుఁగోటరములుప్రాణ, పత్త్రిదశకంబుజీవేశపక్షియుగముఁ
గలుగుసంసారవృక్షంబుగలుగఁజేయఁ, గావ నడఁగింప రాజ వొక్కరుఁడవీవ.
క. నీదెసఁ దమచిత్తము లిడి, యేదెసలకుఁ బోక కడతు రెఱుక గలుగువా
రాదూఁడయడుగుక్రియ నీ, పాదం బనునావకతన భవసాగరమున్. 92
ఆ. మంచివారి కెల్ల మంగళప్రద లయ్యుఁ, గల్లరులకు మేలు గానియట్టి
తనువు లెన్ని యైనఁ దాల్చి లోకములకు, సేమ మెల్లప్రొద్దుఁ జేయు దీవు. 93
క. ఎఱిగినవారల మనుచును, గొఱమాలినయెఱుక లెఱిఁగి కొందఱు నీపై
రెఱిఁగియుఁ దలఁపఁగ నొల్లరు, పఱతు రధోగతులజాడఁ బద్మదళాక్షా. 94
క. నీవారై నీదెసఁ దమ, భావంబులు నిలిపి ఘనులు భయవిరహితులై
యేవిఘ్నంబులఁ జెందక, నీవఱలెడిమేటిచోట నెగడుదు రీశా. 95
క. నిను నాలుగాశ్రమంబుల, జనములు సేవింప నఖిలజగముల సత్త్వం
బును శుద్ధంబును శ్రేయం, బును ననుగాత్రంబు నీవు పొందుదువు హరీ. 96
సీ. నలినాక్ష సత్త్వగుణంబు నీగాత్రంబు గా దేని విజ్ఞానకలిత మగుచు
నజ్ఞానభేదకం బగు టెట్లు గుణముల యందును వెలుఁగ నీ వనుమతింపఁ
బడుదువు సత్త్వరూపంబు సేవింపంగ సాక్షాత్కరింతువు సాక్షి వగుచు
వాఙ్మనసముల కవ్వలి దైనమార్గంబు గలుగునీగుణజన్మకర్మరహిత
తే. మైనరూపును బేరు నత్యనఘబుద్ధు
లెఱుఁగుదురు నిన్నుఁ గొల్చి యూహించుకొనుచు
వినుచుఁ దలఁచుచు బొగడుచు వెలయువాఁడు
భవము నొందఁడు నీపాదభక్తుఁ డగుచు. 97
క. ధరణీభారము వాసెను, బురుషోత్తమ యీశ నీవుపుట్టువున భవ
చ్చరణాంబుజములప్రాపున, ధరణియు నాకసముఁ గాంచెనము నీకరుణన్. 98
ఉ. పుట్టువు లేనినీ కభవ పుట్టుట క్రీడయ కాక పుట్టుచే
యెట్టనుఘా భవాదిదశ లెల్లను జీవులయం దవిద్యఁ దాఁ
జుట్టుచునుండుఁ గాని నినుఁ జుట్టినదిం బలెఁ బొంత నుండియుం
జుట్టఁగ లేమిఁ దత్క్రియలఁ జొక్కనియెక్కటి వౌదు వీశ్వరా. 99
మ. గురుపాఠీనమవై జలగ్రహమవై కోలంబవై శ్రీనృకే
సరివై భిక్షుఁడవై హయాననుఁడవై క్ష్మాదేవతాభర్తవై
ధరణీనాథుఁడవై దయాగుణగణోదారుండవై లోకముల్
పరిరక్షించిననీకు మ్రొక్కెద మిలాభారంబు వారింపవే. 100
క. ముచ్చిరి యున్నది లోకము, విచ్చలఁ గంసాదిఖలులు నిర్దయు లేచన్

మచ్చిగఁ గావఁగ వలయును, విచ్చేయుము తల్లికడుపు వెడలి ముకుందా. 101

వ. అని మఱియు దేవకీదేవిం గనుంగొని. 102

మ. త్తకోకిలము తల్లి నీయుదరంబులోనఁ బ్రధానపూరుషుఁ డున్నవాఁ
డెల్లి పుట్టెడిఁ గంసుచే భయ మింత లేదు నిజంబు మా
కెల్లవారికి భద్ర మయ్యెడు నింక నీకడు పెప్పుడుం
జల్ల గావలె యాదవావళి సంతసంబునఁ బొందఁగన్. 103

వ. అని యివ్విధంబున హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి దేవత లీశానబ్రహ్మాల
ము న్నిడుకొని చని రంత. 104

శ్రీకృష్ణావతారఘట్టము.

క. పంకజముఖి నీ బిడ్డడను, సంకటపడ ఖలులమానసంబుల నెల్లన్
సంకటము దోఁచె మెల్లన, సంకటములు లేమి దోఁచె సత్పురుషులకున్. 105

సీ. స్వచ్ఛంబులై పొంగె జలరాసు లేడును గలఘోషణముల మేఘంబు లుఱిమె
గ్రహతారకలతోడ గగనంబు రాజిల్లె దిక్కులు మిక్కిలి తెలివిఁ దాల్చెఁ
గమ్మనిచల్లనిగాలి మెల్లన వీచె హోమానలంబు సెన్నొంది వెలిఁగెఁ
గొలఁకులు కమలాళికులములై సిరినొప్పెఁ బ్రవిమలతోయలై పాఱె నదులు

తే. వరపురగ్రామఘోషవై మెవసుధయొప్పె, విహగరవపుష్పఫలముల వెలసె వనము
లలరుసోనలు గురిసి రయ్యమరవరులు, దేవదేవుని దేవకీదేవి గనఁగ. 106

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి రంభాదికాంత లానందమునం
గూడిరి సిద్ధులు భయముల, వీడిరి చారణులు మొరసె వేల్పులభేరుల్. 107

వ. అయ్యవసరంబున. 108

క. సుతుఁ గనె దేవకి నడురే, యతిశుభగతిఁ దారలును గ్రహంబులు మండన్
దితిసుతనిరాకరిష్ణున్, శ్రితవదనాలంకరిష్ణు జిష్ణున్ విష్ణున్. 109

క. వెన్నుని నతిప్రసన్నునిఁ, గన్నన గని మెఱుఁగుఁబోఁడి గడు నొప్పారెం
బున్నమనాఁడు కళానిధిఁ, గన్నమహేంద్రాశ చెలువు గలిగి నరేంద్రా. 110

వ. అప్పుడు. 111

సీ. జలధరదేహు నాజానుచతుర్బాహు సరసీరుహాక్షు విశాలవక్షుఁ
జారుగదాశంఖచక్రపద్మవిలాసుఁ గంఠకౌస్తుభమణికాంతిభాసుఁ
గమనీయకటిసూత్రకంకణకేయూరు శ్రీవత్సలాంఛనాంచితవిహారు
నురుకుండలప్రభాయుతకుంతలలలాటు, వైదూర్యమణిగణవరకిరీటు

తే. బాలుఁ బూర్ణేందురుచిజాలు భక్తలోక, పాలు సుగుణాలవాలుఁ గృపావిశాలుఁ
జూచి తిలకించి పులకించి చోద్యమంది, యుబ్బి చెలరేఁగి వసుదేవుఁ డుత్సహించె.

క. స్నానము సేయఁగ రామిని, నానందరసాబ్ధిమగ్నుఁడై విప్రులకున్
ధేనుపులం బదివేలను, మానసమున దారవోసె మతి యిచ్చుటకున్. 113

వ. మఱియు వసుదేవుండు. 114

క. ఈపుట్టిటియింటి కుడ్య, ద్దీపంబునుబోలెం జాల దీపించె నిజం
బీపాపఁడు నలుమొగముల, యీపాపనిఁ గనినమేటి యగు నని భక్తిన్. 115

ఆ. చాఁగి మ్రొక్కి లేచి సరగున నొసలిపైఁ, గేలుఁదమ్మిదోయిఁ గీలుకొలిపి
పాపఁ డనక వెఱక పాపని మొదలింటి, పోక లెల్లఁ దలఁచి పొగడఁ దొడఁగె.

క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శను, జ్ఞానానందస్వరూపు సంతతు నపరా
ధీనుని మాయాదూరుని, సూనునిఁ గాఁ గంటి నిట్టిచోద్యము గలదే. 117

క. అచ్చుగ నీమాయను మును, చెచ్చెరఁ ద్రిగుణాత్మకముగఁ జేసిన జగముం
జొచ్చినక్రియఁ జొర కుందువు,చొచ్చుటయును లేదు లేదు చొరకుండుటయున్.

సీ. అదియు నెట్లన మహదాదులఁ బోలెడి దై వేఱువేఱ యై యన్నివిధము
లగుసూక్ష్మభూతంబు లమర షోడశవికారములతోఁ గూడి విరాట్టనంగఁ
బరమాత్మునకు నీకుఁ బఱ పైనమేను సంపాదించి యందులోఁ బడియుఁ బడక
యుండు సృష్టికి మున్న యున్న కారణమున వానికి లోనిభవంబు గలుగ

ఆ. దట్లు బుద్ధి నెఱుఁగ నను వైనలాగునఁ, గలుగునింద్రియముల కడల నుండి
వాని పట్టు లేక వరుస జగంబులఁ, గలసి యుండియైనఁ గలయ వెపుడు.

క. సర్వము నీలోనిది గా, సర్వాత్ముఁడ వాత్మవస్తుసంపన్నుఁడ వై
సర్వమయుఁడ వగునీకును, సర్వేశ్వర లేవు లోను సంధులు వెలియున్. 120

ఆ. ఆత్మవలనఁ గలిగి యమరుదేహాదుల, నాత్మకంటె వేఱు లవి యటంచుఁ
దలఁచువాఁడు మూఢతముఁడు గావున నీశ, విశ్వమెల్ల నీవ వేఱు లేదు.

వ. ఇదియునుం గాక. 122

సీ. గుణము వికారంబుఁ గోరికయును లేనినీవలన జగంబు నెఱి జనించుఁ
బ్రబ్బు లే దగు నంచుఁ బలుకుట దప్పుగా దీశుఁడ వై బ్రహ్మ మీవ యైన
నినుఁ గొల్చుగుణములు నీయానతులు సేయ భటులశౌర్యంబులు పతికి వచ్చు
పగిది నీగుణములబాగులు నీ వని తోఁచును నీమాయతోడఁ గూడి

ఆ. నీవు రక్తధవళనీలవర్ణంబుల, జగము సేయఁ గావ సమయఁ జూడ
దనరు దట్లు నేఁడు దైత్యుల దండింపఁ, బృథివిఁ గావ నవతరించి తీశ. 123

శా. మింటన్ మ్రోసినమ్రోఁత దాలిమిని లోమేండ్రింప మున్ నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచుఁ గంసుఁడు దొడ్డిన్ హింసించె నీయన్నలం
గంటొ గూరుకుఁ దేఁడు నీయుదయ మీకారాజనుల్ సెప్పఁ గా
బొంటింపం డెదురేఁగుదెంచు వడి నీపై నేఁడు సన్నద్ధుఁ డై. 124

దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట.

వ. అను చుండ దేవకీదేవి మహాపురుషలక్షణుండును విచక్షణుండును సుకుమారుండును నైనకుమారునిం గని కంసునివలని వెఱపున శుచిస్మితయై యిట్లనియె.

సీ. అట్టిట్టి దనరాని దై మొద లై నిండుకొన్న దై వెలుఁగుచు గుణము లేని
దై యొక్కచందంబు దై కల దై నిర్విశేష మై క్రియ లేక చెప్ప రాని
దేరూప మని శ్రుతు లెప్పుడు నొడివెడి నారూప మగుచు నధ్యాత్మదీప
మై బ్రహ్మ రెఁడవయర్ధంబుతుది గజంబులు నశింపఁగఁ బెద్దభూతగణము
ఆ. సూక్ష్మభూతమందుఁ జొరఁగ నాభూతంబు
ప్రకృతిలోనఁ జొరఁగ బ్రకృతి వోయి
వ్యక్తమందుఁ జొరఁగ వ్యక్త మడంగను
శేషసంజ్ఞ నీవు సెలువ మగుదు. 126

ఉ. విశ్వము లీలఁ ద్రిప్పుచు నవిద్యకుఁ జుట్టమ వైననీకుఁ దా
శాశ్వత మైనకాల మిది సర్వము వేడబ మందు రట్టివి
శ్వేశ్వర మేలుకుప్ప నిను నెవ్వఁడు గోరి భజించు వాఁడ పో
శాశ్వతలక్ష్మిమృత్యుజయసౌఖ్యయుతుం డభయుండు మాధవా. 127

మత్తకోకిలము. ఒంటి నిల్చి పురాణయోగులు యోగమార్గనిరూఢు లై
కంటి మందురు కాని నిక్కము కాన రీభవదాకృతిం
గంటి భద్రముఁ గంటి మాంసపుఁగన్నులం గనఁ బోల దీ
తొంటిరూపుఁ దొలంగఁ బెట్టుము తోయజేక్షణ మ్రొక్కెదన్. 128

ఆ. విలయకాలమందు విశ్వంబు నీపెద్ద, కడుపులోన దాఁచుకడిమిమేటి
నటుఁడ వీవు నేఁడు నాగర్భజుఁడ వౌట, పరమపురుష వేడబంబు గాదె. 129

తరలము. నలినలోచన నీవు నిక్కము నాకుఁ బుట్టెద వంచు నీ
ఖలుఁడు గంసుఁడు పెద్దకాలము కారయింట నడంచె దు
ర్మలినచిత్తుని నాజ్ఞ సేయుము మమ్ముఁ గావుము భీతులన్
నలుసు లేక ఫలించె నోఁచిననోము లెల్లను నీవ మై. 130

దేవకీవసుదేవుల పూర్వజన్మముల వృత్తాంతము.

వ. అని యిట్లు దేవకీదేవి విన్నవించిన నీశ్వరుం డిట్లనియె నవ్వా నీవు దొల్లి స్వాయంభువమన్వంతరంబునఁ బృశ్ని యనుపరమపతివ్రతవు వసుదేవుండును సుతపుం డనుప్రజాపతి మీ రిరువురును సృష్టికాలంబున బ్రహ్మపంపునం బెంపున నింద్రియంబుల జయించి తెంపున వానగాలియెండమంచులకు సైరించి యేకలముఁ లయి యాకలములు దిని యేకలంకంబును లేక వేంద్రంబుగఁ బండ్రెండువేలదివ్యవర్షంబులు దపంబులు సేసిననపంబున మీరూపంబులు మెఱయ నోజ నాజపంబులు సేసి డాసి పేర్చి యర్చింప మీకు నాకుం గలరూపుఁ జూపి యేను దిరంబు లగువరంబులు వేఁడుం డనిన మీరు నామాయం బాయనిమోహంబున బిడ్డలు లేనిదొడ్డయడ్డంబున దుర్దమం బగునపవర్గంబు గోరక నాయీడుకొడుకు నడిగిన మెచ్చి యట్ల వరం బిచ్చి మీకేను బృశ్నిగర్భుం డన నర్భ

కుండ నయితి మఱియును. 131

క. అదితియు గశ్యపుఁడును నన, విదితుల రగుమీకుఁ గుఱుచవేషంబున నే
నుదయించితి వామనుఁ డనఁ, ద్రిదశేంద్రానుజుఁడ నై ద్వితీయభవమునన్.

క. ఇప్పుడు మూఁడవబామునఁ దప్పక మీ కిరువురకును దనయుఁడ నైతిం
జెప్పితిఁ బూర్వము మీయం, దెప్పటికిని లేదు జన్మ మిటపై నాకున్. 133

క. నందనుఁ డనియుం బరమా, నందం బగు బ్రహ్మ మనియు నను దలఁచుచు నా
పెందెరువు నొందెదరు నా, యందలి ప్రేమమున భవము నందరు మీరల్.

వ. అని యిట్లు పలికి యీశ్వరుం డారూపంబు విడిచి. 135

క. ఱెప్ప లిడక తలిదండ్రులు, దప్పక తనుఁ జూడ మాయఁ దనరి లలితుఁ డై
యప్పు డటు గన్నపాపని, యొప్పున వేడుకలు సేసె నొకకొన్ని నృపా.

వ. అంత వసుదేవుండు దనకుం జేయవలసినపను లీశ్వరుం డైనహరివలన నెఱింగిన
వాఁడు గావున. 137

క. ఆపురిటియిల్లు వెలువడి, పాపనిఁ దరలించుకొనుచుఁ బఱచెద ననుచున్
రూపింప నందుభార్యకుఁ, బాప యగుచు యోగమాయ ప్రభవించె నృపా.

వ. అయ్యవసరంబున. 139

క. బిడ్డనిఁ గరముల ఱొమ్మున, నడ్డంబుగఁ బట్టి పదము లల్లన యిడుచున్
జడ్డన గావలివారలఁ యొడ్డు గడచి పురిటిసాల యొయ్యన వెడలెన్. 140

వ. అంత నట. 141

క. నందునిసతికి యశోదకుఁ, బొందుగ హరియోగమాయ పుట్టిన మాయా
స్పందమున నొక్క యెఱుఁగమి, క్రందుకొనియె నూరివారిఁ గావలివారిన్.

వ. అప్పుడు సప్పుడు గా కుండఁ దప్పటడుగు లిడుచు నినుపగొలుసుల మెలసులు వీ
డినఁ దాలంబులు మహోత్తాలుం డయిన బిడ్డనికి నడ్డంబు గాక కీ లూడి వీడి
పడ నరళంబులు విరళంబు లయిన సరళంబు లగుమొగసాలలం గడచి పాపఱేఁ
డు వాకిండ్లు మరల మూయుచుఁ బడగ లెడ గలుగ విప్పి కప్పి యేచి కాచి
కొని వెంట నంటి రాఁగఁ దూఁగి నడచునెడ. 143

క. ఆశౌరికిఁ దెరు వొసఁగెఁ బ్ర,కాశోద్ధతతుంగభంగకలితధరాశా
కాశ యగుయమున మును సీ, తేశునకుఁ బయోధి త్రోవ యిచ్చినభంగిన్.

వ. ఇట్లు యమున దాఁటి దూఁటి చని నందునిమందం జేరి యం దమందనిద్రం
బొంది యొడ లెఱుంగనిగొల్లలం దెలుప నొల్లక నిత్యప్రసాద యగుయశోద
శయ్య నొయ్యన చిన్నినల్లనయ్య నునిచి చయ్యన నయ్యవ్వకూఁతు నెత్తుకొని
మరల నింటికిఁ బఱటింపక పచ్చి యచ్చిఱుతపాపను దేవకిప్రక్కం జక్క నిడి.

క. పదముల సంకెల లిడుకొని, మదిఁ దలఁకుచు శూరసుతుఁడు మందుఁడుఁ బోలెన్
బెదరు గలరీతి దేహము, గదలించుచు నొదిఁగి యుండె గఱువతనమునన్.

క. వనజాక్షునిఁ దెచ్చుటయును, దనసుతఁ గొనిపోవుటయును దా నెఱుఁగక మ్రాఁ
గిననిద్రఁ జొక్కి యుండెను, వనజాక్షి యశోద చేయి వసుధాధీశా. 147

సీ. అంత బాలిక యేడ్పు రని యేడ్చుచిఱుచప్పు డాలించి వే కన నాఁకయింటి
కావలివారు మేల్కని చూచి తలుపులతాళముల్ తొంటివిధమున నుండఁ
దెలిసి చక్కన వచ్చి దేవకి నీ ళ్లాడె రమ్ము ర మ్మని భోజరాజుతోడఁ
జెప్పిన నాతఁడు సిడిముడిపాటుతోఁ దల్పంబుపై లేచి తత్తఱమున

తే. వెండ్రుకలు వీడఁ బై చీర వ్రేలి యాడ, దాల్మి కీ లూడ రోషాగ్ని దర్ప మాడ
భూరివైరంబుతోఁ గూడఁ బురిటియింటి
జాడ జనుదెంచి యాపాపఁ జంపఁగదియ.

వ. అంత దేవకీదేవి యడ్డంబు వచ్చి యి ట్లనియె. 149

ఉ. అన్న శమింపు మన్న తగ దల్లుఁడు గాఁ డిది మేనుగోడ లా
మన్నన సేయు మన్న విను మానినిఁ జంపుట రాచపాడి గా
దన్న సుకీర్తి వై మనఁ గ దన్న మహాత్ములు ప్రోవుత్రోవఁ బో
వన్న భవత్సహోదరిఁ గ దన్న నినున్ శరణంబు వేఁడెదన్. 150

క. కట్టా యార్గురుకొడుకులఁ, బట్టి వధించితివి యాఁడుఁబడు చిది గోడల్
నెట్టన చంపఁగ వలెనే, కట్టిఁడివి గ దన్న యన్న కరుణింపఁ గదే. 151

క. పుత్రుఁడు నీ బ్రదుకునకును, శత్రుం డని వింటి గాన సమయింపఁ దగుం
బుత్రులకు నోఁచ నైతిని, బుత్రీదానంబు సేసి పుణ్యముఁ గనవే. 152

వ. అని పయ్యెదఁ జక్క సవరించుకొనుచుఁ బలవరించుచు భ్రాంతిపడి కూఁతున్
గ్రక్కున నక్కునం జక్కహత్తించుకొని చెక్కు చెక్కున మోపి చయ్యన ను
త్తరీయాంచలంబున సంచలతం గప్పి చప్పుడు గాఁ గుయ్యెడ నయ్యెడం గ్రయ్యం
బడి వాఁడు పోఁడిమి సెడఁ దోఁబుట్టువుం దిట్టి చిట్టిపట్టి నావు రని వాపోవఁ గావ
రంబున నడుగు లొడిసి తిగిచి వడిం బెడిసిపడం బుడమిపయిం బడ వైచిన నబ్బా
లయు నేలం బడక యవలీల నెగసి నవ్యదివ్యమాలికాగంధబంధురమణిహారాం
బరాద్యలంకారమనోహారిణియు గదా శంఖచక్రచర్మశరచాపాసిశూలధారిణి
యు నై యెనిమిదికరంబులం గరం బొప్పుచు సిద్ధచారణకిన్నరగరుడగంధర్వాది
వైమానికనికాయంబు గానిక లిచ్చి పొగడ నెగడుచు నచ్చరలయాటవాట
లకు మెచ్చుచు మింట నుండి కంటఁబడి కంటువడఁ గంసున కి ట్లనియె. 153

ఉ. తెంపరి వై పొరిం బొరిని దేవకిబిడ్డలఁ జిన్నికుఱ్ఱలం
జంపితి వంత నైన నుపశాంతి వహింపక బాలమీఁద నొ
ప్పింపఁగ నిస్సిరో యిదియు బీరమె నాసరసన్ జనించి నిన్
జంపెడివీరుఁ డొక్కదెస సత్కృతి నొందెడువాఁడు దుర్మతీ. 154

వ. అని పలికి. 155

క. మహనీయగుణాస్పద యై, మహిలో నాదేవి జనము మన్నింపం గా
బహునామనివాసంబుల, బహునామములం జరించె భద్రాత్మిక యై. 156

వ. అంత నాభోటి వలికినకలికిపలుకులు ములుకు లై చెవులం జలికిన నులికిపడి జళుకుగదిరినమనంబున ఘనంబుగ వెఱఁగంది కంది కుందెడు దేవకీవసుదేవుల రావించి యాదరంబున సంభావించి చేరి వారితో ని ట్లనియె. 157

ఉ. పాపుఁడ బాలఘాతుకుఁడ బంధువిరక్తుఁడ దుష్టచిత్తుఁడం
గోపనుఁడం జరన్మృతుఁడఁ గ్రూరుఁడ బ్రాహ్మణహంతభంగి మీ
పాపలఁ జంపితిం బయలిపల్కులు నమ్మితి సాధులార నా
పాపము లుగ్గడింపక కృపాపరు లై కనరే శమింపరే. 158

ఉ. ఒక్కఁడఁ బ్రాణు లందఱు నిజోచితకర్మము లోలిఁ ద్రిప్పఁగా
నొక్కొకమేనితోఁ బొడమి యొక్కొకత్రోవను రాకపోకలం
జిక్కులఁ బొందు చుండుదురు చెల్లిని సంసృతితోడఁ బాయ రే
నెక్కడిహంత మీశిశువు లెక్కడి హన్యులు దూఱ నేటికిన్. 159

క. పగతురఁ జెఱిచితి ననియును, బగతురచేఁ జెడితి ననియు బాలుఁడు దలఁచుం
బగసెలుములు లే వాత్మకుఁ, బగసెలుములకీలు కర్మబంధము సుండీ. 160

వ. అని పలికి కన్నీరు నించి వగచి వెఱచుచు దేవకీవసుదేవులపాదంబులఁ బట్టుకొని సంకెలలు విప్పించి మిక్కిలియక్కఱ గలవాక్యంబుల నైక్యంబులు నెఱపిన వారును బరితప్తుం డైనకంసునిం జూచి రోషంబును బాసి రంత నావసుదేవుండు బావ కి ట్లనియె. 161

శా. బావా నీవచనంబు నిక్కము సుమీ ప్రాణుల్ గతజ్ఞాను లై
నీ వే నంచును లోభమోహమదభీనిర్మిత్రతామోదశో
కావేశంబుల నొందొరుం బొడుతు రేకాకారుఁ డై సర్వరూ
పావిష్టుం డగునీశ్వరుం దెలియ లే రన్యోన్యవిభ్రాంతు లై. 162

వ. అని యిట్లు ప్రసన్ను లైనదేవకీవసుదేవులయనుజ్ఞ వడసి కంసుం డింటికిం జని యా రేయి గడపి మఱునాఁడు ప్రొద్దున గద్దనం దసకుఁ బరతంత్రు లగుమంత్రుల రావించి యోగనిద్రవలనం దా వినినవృత్తాంతం బంతయు మంతనంబున నెఱింగించిన నపుడు వార లతని కి ట్లనిరి. 163

క. ఇట్టయినఁ దడయ నేటికిఁ, బట్టణముల మంద లందుఁ బల్లెల నెల్లం
బుట్టెడి పెరిఁగెడి శిశువులఁ, బట్టి వధించెదము మమ్ముఁ బంపు మహీశా. 164

మ. భవదీయోజ్జ్వలబాహుచాపవిలసద్బాణావళీభగ్ను లై
దివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ యేదేశంబులన్ డాఁగిరో
శివునిం జొచ్చిరొ బ్రహ్మఁ జెందిరొ హరిన్ సేవించిరో మౌనివృ
త్తి వనాంతంబుల నిల్చిరో మనకు శోధింపం దగున్ వల్లభా. 165

క. నొచ్చిరి శాత్రవు లనుచును, విచ్చలవిడిఁ దిరుగ వలదు వివిధాకృతులన్
మ్రుచ్చిలి వత్తురు వారలు, సచ్చినయందాఁక మఱవఁ జన దధిపునకున్.
క. ఒత్తికొనుచు రా నీఁ జన, దెత్తినరోగముల రిపుల నింద్రియముల ను
త్తృత్తిసమయములఁ జెఱుపక, మెత్తన గారాదు రాదు మీఁద జయింపన్. 167
మ. అమరశ్రేణికి నెల్లఁ జక్రి ముఖరుం డాచక్రియే ధర్మమం
దమరున్ గోవులు భూమిదేవులు దితిక్షామ్నాయకారుణ్యస
త్యములున్ యాగతపోదమంబులును శ్రద్ధాశాంతులున్ విష్ణుదే
హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం డంతంబునుం బొందెడిన్. 168
వ. కావున. 169
ఉ. చంపుదుమే నిలింపులను జంకెల ఱంకెలఁ దాపసావలిం
బంపుదుమే కృతాంతకునిపాలికిఁ గ్రేపులతోడ గోవులం
ద్రుంపుదుమే ధరామరులఁ దోలుదుమే నిగమంబులన్ విదా
రింపుదుమే వసుంధర హరింపుదుమే జననాథ పంపుమా.
వ. అని పలుకుమంత్రులమంత్రంబుల నిమంత్రితుం డై బ్రాహ్మణనిరోధంబు నిషి
ద్ధం బని తలంపక కాలపాశబద్ధుం డై విప్రాదిసాధుమానవులఁ జంప దానవులం
బంపి యంతిపురంబునకుం జనియె ననంతరరంబ యారక్కసులు వెక్కసంబు లగు
మొక్కలంబుల సజ్జనులపజ్జలం బడి తర్జనగర్జనభర్జనాదిదౌర్జన్యంబులం జేసి
నిర్జించి పాపంబు లార్జించిరి. 171
ఆ. వెదకి వెదకి దైత్యవీరులు సాధుల, నడఁప వారిబలము లడఁగి పోయె
యశము సిరియు ధర్మ మాయువు భద్రంబు, నార్యహింస సేయ నడఁగు గాదె.
వ. అంత మందలో నందుండు నందనుండు పుట్టుట యెఱింగి మహానందంబున నెఱ
వాదు లగు వేదవిదులం బిలిపించి జలకంబు లాడి శుచి యై శృంగారించుకొని
స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి జాతకర్మంబులు సేయించి పితృదేవతల
నర్చించి క్రేపులతోడం గూడఁ గై సేసినపాఁడిమొదవుల రెండులక్షలను గనక
కలశమణివసనవిశాలంబు లై నితిలశైలంబు లేడింటిని భూదేవతల కిచ్చిన. 173
క. ఈయాభీరకుమారుఁడు, శ్రీయుతుఁ డై వీరవైరిజేతయు నై దీ
ర్ఘాయుష్మంతుం డగు నని, పాయక దీవించి రపుడు బ్రాహ్మణజనముల్. 174
క. దుందుభులు మొరసె గాయక, సందోహము వాడె సూతసముదాయముతో
వందిజనులు గీర్తించిరి, క్రందుగ వీతెంచె భద్రకాహళరవముల్. 175
క. పల్లవతోరణసురుచిర, వల్లీధ్వజరాజిధూపవాసనములతో
నల్లలితము లై యొప్పెను, వల్లవవల్లభులయిండ్లు వాకిం డ్లెల్లన్. 176
క. పసువులు నూనెలు నలఁదిన, బసఁ దనరి సువర్ణబర్హిబర్హప్రభతోఁ
బసిమి గలిగి వెలుఁ గొందుచుఁ,బసు లన్నియు మంద లందుఁ బ్రసరించె నృపా

క. క్రేళ్లుతికి మసలె లేఁగలు, మల్లడిగొని ఱంకె లిడియె మదవృషభంబుల్
పెల్లుగ మొదవులపొదుఁగుల, జల్లించెం బాలు బాలుసంభవవేళన్. 178
క. ఆరఁగఁ జదివెడిపొగడెడి, వారికి విద్యలను బ్రదుకువారికి లేమిం
జేరినవారికి నెల్లను,గోరక మును నందుఁ డిచ్చె గోధనచయముల్. 179
వ. ఆసమయంబున. 180
క. కంచుకములుఁ దలచుట్లును, గాంచనభూషాంబరములుఁ గడు మెఱయఁగ నే
తెంచిరి గోపకు లందఱు, మంచిపదార్థములు గొనుచు మాధవుఁ జూడన్.
క. ఏతెంచి చూచి చెలఁగుచు, నేతులఁ బెరుఁగులను బాల నీళ్లను వెన్నం
బ్రీతి వసంతము లాడిరి, యేతరులై సరసభాష లెసఁగఁ గొల్లల్. 182
వ. తదనంతరంబ. 183
ఆ. ఏమినోముఫలమొ యింతప్రొద్దొకవార్త, వింటి మబలలార వీను లలర
మనయశోద చిన్నిమగవాని గనె నఁట, చూచి వత్త మమ్మ సుదతులార. 184
వ. అని యొండొరుల లేపికొని గోపిక లోపికలు లేనిచిత్తంబుల నెత్తినతత్తఱంబు
లొత్తుకొన నుదారంబు లగుశృంగారంబులతో నిండ్లు వెలువడి. 185
క. జడగతులును బలుపిఱుఁదులుఁ, బిడికెఁడునడుములును వలుఁదబిగిచనుఁగవలుం
వెడఁదనయనములు సిరి దడఁ, బడుమోములు భ్రమరచికురభరములు నమరన్.
ఉ. వేడుకతోడఁ గ్రొమ్ముడులు వీడఁ గుచోపరిహారరేఖ ల
ల్లాడఁ గపోలపాలికల హాటకపత్త్రిరుచుల్ వినోదనం
బాడఁ బటాంచలంబు లసియాడఁగఁ జేరి యశోదయింటికిం
జేడియ లేఁగి చూచి రొగి జిష్ణుని విష్ణునిఁ జిన్నికృష్ణునిన్. 187
వ. చూచి సంతసించి తెచ్చినకానిక లిచ్చి. 188
తే. పాపనికి నూనెఁ దల యంటి పసుపుఁ బూసి
బోరుకాడించి హారిరక్ష పొమ్మటంచు
జలము లొకకొన్ని చుట్టి రాఁ జల్లి తొట్ల
నునిచి దీవించి పాడి రయ్యువిద లెల్ల. 189
క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజమధ్య జోజో కృష్ణా
జోజో పల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన జోజో యనుచున్. 190
వ. ఇవ్విధంబున. 191
క. పలుతోయంబుల జగముల, బలుతోయములందు ముంచి భాసిల్లెడియా
పలుతోయగాఁడు వల్లవ, లలనాకరతోయములఁ జెలంగుచుఁ దడియున్. 192
క. లోకములు నిదుర వోవఁగ, జోకొట్టుచు నిదురవోనిసుభగుఁడు రమణుల్
జోకొట్టి పాడ నిదురం, గైకొనుక్రియ నూర కుండెఁ గను దెఱవకయున్.
సీ. ఏబాము తెఱుఁగక యే పారుమేటికిఁ బసులకాపరియింట బాము గలిగె

నేకర్మములు లేక యెనయు నెక్కటికిని జాతకర్మంబులు సంభవించె
నేతల్లిచనుఁబాలు నెఱుఁగని ప్రౌఢ యశోదచన్నులపాలచొరవ నెఱిఁగె
నేహానివృద్ధులు నెఱుఁగని బ్రహ్మంబు పొడిఁగిటిలో వృద్ధిఁ బొందఁ జొచ్చె
ఆ. నేతపములనైన నెలమిఁ బండనిపంట, వల్లవీజనముల వాడఁ బండె
నేచదువుల నైన నిట్టిట్టి దనరాని, యర్థ మవయవముల నంద మొందె. 194
మ. చెయువుల్ సేయుతఱిఁ విధాతకరణం జెన్నొందు సంతోషదృ
ష్టియుతుం డై నగుచుఁ జనార్దనునిమాడ్కిం బాల్చు రోషించియు
న్నయెడఁ రుద్రునిభంగి నొప్పును సుఖానందంబునం బొంది త
న్మయుఁ డై బ్రహ్మముభాతి బాలుఁ డమరు న్బాహుళ్యబాల్యంబునన్. 195
వ. అయ్యవసరంబున. 196
ఆ. కొడుకుఁ గన్న వేడ్కఁ గొనసాగ రోహిణిఁ, జీరఁ బాచి చిత్రచేలములను
మండనముల నిచ్చి మన్నించె నందుఁ డా, యంబుజాక్షి ప్రీత యై చరింప.
వ. అది మొదలు మొదవులకదుపులు బొదువులు గలిగి యుండె నంత నందుండు
గోపకుల ననేకుల గోకులరక్షకు దక్షు లైనవారిని నియమించి మధురకుం జని
కంసునికి నేఁటేఁటం బెట్టెడియరిం బెట్టి వీడ్కొని వసుదేవునికడకుం జని యథో
చితంబుగ దర్శించిన. 198
క. నందునిఁ గనుఁగొని ప్రాణము, పొందినబొందియును బోలెఁ బొలు పారుచు నా
నందాశ్రులు గడకన్నులఁ, గ్రందుకొనం గేలు సాఁచి కౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 199
వ. మఱియుఁ గౌఁగిలించుకొని సుఖాసీనునిం జేసి వసుదేవుండు దనకొడుకువలని
మోహంబు దీపింప నందునకి ట్లనియె. 200
క. సంతతి లే దని మాను ఘన, చింతనముల మునిఁగి ముదిసి చిక్కిననీకుఁ
సంతతి గలిగెను భాగ్యము, సంతతిహీనునికి సౌఖ్యసంతతి గలదే. 201
క. పొడగంటి నిన్ను బ్రదికితిఁ, గడచితి నాపదల నింకఁ గార్యంబుల నే
యెడమడుగు లేనినెచ్చెలిఁ, బొడగాంచుట చచ్చి మరలఁ బుట్టుట గాదే. 202
క. పలుపాటులఁ బహుజనులకు, నిల నొకచో నుండఁ గలదె యేఱుల వెంటం
గలిసి చనుమ్రాఁకు లన్నియుఁ, బలువెంటలఁ బోవుఁ గాక పాయక యున్నే. 203
మ. పలురోగంబుల నొంద కున్నవె పసుల్ పాలిచ్చునే ధేనువుల్
గొలఁకుల్ వాఁగులు వారిపూరితములే గోష్ఠప్రదేశంబులం
బులులుం దువ్వలు సంచరింపవు గదా పొల్పారునే ఘోషముల్
కలవే పచ్చనిపూరిజొంపములు తత్కాంతారభాగంబులన్. 204
క. తనపుత్రమిత్త్రముఖరులఁ, దనుపక చూడకయు వారు దఱిఁగి నశింపన్
మనుచు గృహమేధియాశ్రమ, మున నుండెడివాని కొక్క మోదముఁ గలదే.
క. నీకాంతయొద్ద నీవును, నీకాంతయు గారవింప నినుఁ దండ్రిఁ గ నా

లోకించుచు నీమందను, నాకొడు కున్నాఁడు నంద నందాన్వయుఁ డై. 206

వ. అనిన నందుం డి ట్లనియె. 207

శా. నీకుం దేవకికిం జనించినసుతానీకంబుఁ దోడ్తోడ ము
న్నీకంసుండు వధించె నీసుతఁ దుది న్హింసింపఁ జేఁ దప్పి తా
నాకాశంబున కేఁగె బాల యది దైవాధీన మాపద్దశా
శోకం బందునె తజ్జ్ఞుఁ డూఱడుము నాసూనుండు నీసూనుఁడే. 208

వ. అని వసుదేవుండు నందునికి మఱియు ని ట్లనియె. 209

క. జనపతి కరి యిడితివి మముఁ, గనుఁగొంటివి మేము నిన్నుఁ గంటిమి మేల
య్యెను బో మ్మింకను గోకుల, మున నుత్పాతములు దోఁచె మునుకొనవలయున్.

కంసునిపంపున పూతన యనురాక్షసి వ్రేపల్లెకుఁ జనుదెంచుట.

వ. అని పలికి వసుదేవుండు నందాదు లయినవల్లవుల వీడ్కొలిపిన వారలు గొబ్బున వడి గలగిబ్బలం బూనినశకటంబులు ప్రకటంబులుగ నెక్కి తమతమపల్లెలత్రోవలు వట్టి చని రానందుండు ప్రతీతంబు లైనయుత్పాతంబులు ముందటఁ బొడగని శౌరి దనతోఁ బలికినపలుకులు దప్ప వనుచుఁ దలంచుచుం జనియె నంత.

సీ. కంసుపంపున బాలఘాతిని పూతన పల్లెల మందలఁ బట్టణముల
నిల నెల్లచో బాలహింసఁ గావించుచుఁ జనుచు నెవ్వనిపేరు శ్రవణవీథిఁ
బడినయంతన సర్వభయనివారణ మగు నట్టిదైత్యాంతకుం డవతరించి
యున్న నందునిపల్లె కొకనాఁడు ఖేచరి యై వచ్చి యందు మాయాప్రయుక్తిఁ

తే. గామరూపిణి యై చొచ్చి కాన కుండ, నరిగి యిల్లిల్లుఁ దప్పక యరసికొనుచు
నంద గృహమున బాలుని నాద మొకటి, విని ప్రమోదించి సుందరీవేష యగుచు.

మత్తకోకిలము. క్రాలుకన్నులు గుబ్బచన్నులుఁ గందు వొందనిచందురుం
బోలుమోమును గల్దు లే దన బుద్ధిఁ దూఱనికౌను నే
రాళ మైనపిఱుందుఁ బల్లవరాగపాదకరంబులుం
జాల దొడ్డగుకొప్పు నొప్పఁగ సర్వమోహనమూర్తితోన్. 213

మానిని. కాంచనకుండలకాంతులు గండయుగంబునఁ గ్రేళ్లుఱుకం జడపై
మించిన మల్లెలమేలిమితావులు మెచ్చి మదాళులు మింటను రా
సంచితకంకణహారరుచుల్ సెలు వారఁగఁ బైవలు వంచల నిం
చించుక జాఱఁగ సింహనిభాసన యేఁగెఁ గుమారునియింటికి నై. 214

వ. ఆసమయంబున. 215

మ. సిరి మమ్ముం బ్రదుకంగఁ జూచుకొఱకై శృంగారవేషంబుతో
నరుదే నోపు నటంచు గోపికలు జిహ్వాల్ రాక మోహించి త
త్పర లై చూడ లతాంగి వోయి కనియెం బర్యంకమధ్యంబునం
బరు భస్మానలతేజు దుర్జనవధప్రారంభకుం డింభకున్. 216

వ. కని కదియ వచ్చుసమయంబున. 217

శా. ఆలోకేశ్వరుఁ డాచరాచరవిభుం డాబాలగోపాలుఁ డా
బాలధ్వంసిని గొంతు గంటిడి వెసన్ బాలెంతచందంబునం
బాలిండ్లన్ విస మూని వచ్చుట మదిన్ భావించి లో నవ్వుచున్
గాలుం గేలు నెఱుంగ కున్నకరణిం గన్మోడ్చి గుర్పెట్టఁగన్. 218

క. ఆపాపజాతి సుందరి, యాపాపనిపాన్పుఁ జేర నరిగి కరములన్
లేపి చనుంగవ శిశువున్, మోపుచు ముద్దాడి శిరము మూర్కొని పలికెన్.

క. చను నీకుఁ గుడుపఁ జాలెడి, చనువారలు లేరు నీవు చన వలె ననుచుం
జను గుడిపి మీఁద నిలుకడఁ, జనుదాన ననంగ వేడ్కఁ జనుఁ జను గుడుపన్.

క. నా చనుఁబా లొకగ్రుక్కెఁ, డోచిన్నికుమార త్రావు మొయ్యన పిదపన్
నీచెలువ మెఱుఁగ వచ్చును, నా చెలువము సఫల మగును నలినదళాక్షా. 221

వ. అని బాలు నుద్దేశించి ముద్దాడెడిభంగి మాట లాడెడిచేడియం జూచి. 222

మ. వనితా ముట్టకు మమ్ము చన్నుగుడుపన్ వద్దమ్మ నీచన్ను మా
తనయుం డొల్లఁడు వాసి పొమ్మని యశోదారోహిణుల్ నీరఁ గై
కొన కీక్షించుచు మాయఁ బన్ని పెలుచం గోశంబులో వాలుమె
ల్పున రాజిల్లుచు మాటమెత్తఁదనమున్ లోవాఁడియు న్నేర్పడన్. 223

వ. కదిసి కలికిపలుకులు వలుకుచు నులుకు సెడి జళుకు సొరక యెసర నిదుర గదిరిన ఫణిని ఫణి యని యెఱుంగక గుణమతిం దిగుచుజడమతి బెడంగునఁ గఱటి జఱభితెఱవ వెరవునం జనుదెంచి పఱపునడుమ నెఱపు గలిగి మెఱయుచుఁ గన్నుదెఱవక వెఱపు మఱపు నెఱుంగక కొమరు మిగులు చిఱుతకొమరునిం దిగిచి తొడలనడుమ నిడుకొని యొడలు నివురుచు నెడనెడ మమతం గడలు కొలుపుచు నాఁకొన్న చిన్నయన్న చన్నుగుడువు మని చన్నిచ్చుసమయంబున.

సీ. మేల్కొన్న తెఱఁగున మెల్లన కను విచ్చి క్రేఁగంటఁ జూచుచుఁ గిదికి నీల్గి
యావులించుచుఁ జేతులాదరంబునఁ జాఁచి యొదిఁగిలియాఁకొన్న యోజ నూఁది
బిగిచన్నుఁగవఁ గేలఁ బీడించి కబళించి గ్రుక్కగ్రుక్కకు గుటుగుటుకు మనుచు
నొకరెండుగ్రుక్కల నువిద ప్రాణంబులు సైతము మేనిలో సత్త్వ మెల్లఁ

తే. ద్రావె నదియును గుండెలు దల్లడిల్లఁ, జిమ్మఁ దిరుగుచు నిలువక శిరము వ్రాలి
నితరబాలుర క్రియ వాఁడ వీవు గావు, చన్ను విడువుము విడువుము చాలు ననుచు.

క. నిబ్బరపు దప్పి మంటలు, ప్రబ్బిన ధృతి లేక నేత్రపదహస్తంబుల్
గొబ్బున వివృతములు గ నా, గు బ్బగు చున్నట్టికూఁతఁ గూలెన్ నేలన్.

మ. అదరెం గొండలతోడ భూమి గ్రహతారానీకముల్ మింటిపై
బెదరెన్ దిక్కులమాఱుమ్రోఁత లెసఁగెన్ భీతిల్లి లోకంబులుం

గదలం బాఱెను వజ్రభిన్నగిరిరేఖం బూర్వదేహంబుతోఁ
ద్రిదశధ్వంసిని గూలి కుయ్యిడినతద్ఘోరుఘోషంబునన్. 227

క. అప్పుడు దెప్పర మగునా, చప్పుడు హృదయములఁ జొచ్చి సందడి వెట్టన్
ముప్పిరిగొని పడి రెఱుకలు, దప్పి ధరన్ గొల్ల లెల్లఁ దల్లడపడుచున్. 228

క. ఆజఱభిరండ రక్కసి, నైజశరీరంబు నేల నలియం బడినన్
యోజనమున్నరమేర ధ, రాజంబులు నుగ్గు లయ్యె రాజవరేణ్యా. 229

సీ. దారుణలాంగలదండదంతంబులు నగగహ్వరముఁబోలు నాసికయును
గండశైలాకృతి గలకుచయుగమును, విరిసి తూలెడిపల్లవెంట్రుకలును
జీఁకటినూతులఁ జెనయునేత్రంబులుఁ బెనుదిబ్బఁ బోలెడి పెద్దపిఱుఁదుఁ
జాఁగుకట్టలఁ బోలు చరణోరుహస్తంబు లింకినమడువుతో నెనయుకడుపుఁ

తే. గలిగి పట్క్రోశదీర్ఘమై కదిసిచూడ
భయద మగుదానిఘనకళేబరముఁజూచి
గోపగోపీజనంబులు గుంపు గూడి
బెగడు చుండిరి మనముల బెదరు గదిరి. 230

వ. ఇవ్విధంబున. 231

క. ఆతఱిఁ గుడువఁగ నడచెన్, నూతనఫుల్లాబ్జలోచనుఁడు హరి మృత్యు
ద్యోతనఁ గృతముఃసముదయ, యాతనఁ బూతన నెఱింగి యాతనలీలన్. 232

క. విషధరరిపుగమనునికిని, విషగళసఖునికిని విమలవిషయనునికిన్
విషభవభవజనకునికిని, విషకుచచనువిషముఁ గొనుట విషమే తలఁపన్. 233

వ. అంత నాగోపగోపీజనంబులు తెలిసి రోహిణీయశోదలం గూడుకొని బెగ్గడిలక
డగ్గఱి. 234

శా. నేలం గూలినదానిపెన్నురముపై నిర్భీతిఁ గ్రీడింప నో
బాలా ర మ్మని మూపుఁ జేర్చుకొని సంస్పర్శించి యూరార్చుచున్
గోలాంగూలముఁ ద్రిప్పి గోఖురజమున్ గోమూత్రముం జల్లి త
ద్బాలాంగంబుల గోమయం బలఁది రాపంద్రెండునామంబులన్. 235

వ. మఱియు నంతటం దనియక గోపిక లాచమనంబులు సేసి దక్షు లయి మును
పుగాఁ దమకు రక్షాకరం బగుబీజన్యాసంబు సేసికొని చిన్ని యన్న నీయడుగు
లజుండును జానువు లనిలుండును దొడలు యజ్ఞుండును గటితలం బచ్యుతుం
డును గడుపు హయాస్యుండును హృదయంబు గేశవుండును నుర మీశుండును
గంఠం బినుండును భుజంబులు చతుర్భుజుండును ముఖంబు త్రివిక్రముండును
శిరం బీశ్వరుండును రక్షింతురు ముందు చక్రియు వెనుక గదాధరుం డైనహ
రియుఁ బార్శ్వంబుల ధనుర్ధరుం డైనమధువైరియు నసిధరుం డగు నజనుండును
గోణంబుల శంఖచక్రగదాధరుం డైనయురుగాయుండును మీఁ దుపేంద్రుండును

క్రిందు తార్క్ష్యుండును నంతటను హలధరుం డగుపురుషుండును గాతురు నీ యింద్రియంబుల హృషీకేశుండును బ్రాణంబుల నారాయణుండును జిత్తంబును శ్వేతద్వీపపతియును మనంబును యోగీశ్వరుం డైన కపిలుండును బుద్ధిని పృశ్నిగర్భుండును నహంకారంబును భగవంతుం డైనపరుండును బాలనంబు సేయుదురు నీవు క్రీడించునెడ గోవిందుండును శయనించుతఱి మాధవుండును నడచువేళ వైకుంఠుండును గూర్చున్నసమయంబున శ్రీపతియును గుడుచుకాలంబున సర్వభక్షకుం డైనయజ్ఞభుజుండును నేమఱ కుండుదురు నిన్నుఁ జేరఁ్కొనిన దుస్స్వప్న వృద్ధబాలగ్రహంబులును గూశ్మాండడాకినీయాతుధానులును భూత ప్రేత యక్ష రాక్షస పిశాచ వినాయకులును గోటరా రేవతులును జ్యేష్ఠా పూతనలును మాతృకాదిగణంబులు నశియింతురు నీయందుఁ బ్రాణేంద్రియశరీరనిరోధంబు లయినయున్మాదంబులును నపస్మారంబులును మహోత్పాతంబులును బొంద కుండుం గావుత మని రక్ష సేసి దీవించి రంత. 236

క. ఆపెద్దవేడబంబుల, పాపనికిని జన్ను గుడిపి పానుపుపై సం
స్థాపించి కప్పి కూరుకు, మోపాపఁడ యని యశోద యొయ్యన పాడెన్.

వ. అంత నందుండు మొద లయినగోపకులు మధురనుండి వచ్చి రక్కసిమేను గని వెఱఁగుపడి మున్న వసుదేవుం డుత్పాతంబు లెఱింగి చెప్పె నతండు మహాయోగి యని పొగడి కఠోరం బగుపూతనయొడలు కుఠారంబుల నఱికి తమ కుటీరంబులకుం ద వ్వగుప్రదేశంబునఁ బటీరంబుల దహనంబు సంగ్రహించి దహించి రంత. 238

ఆ. పొగిలి పొగిలి కాలు మగువదేహంబున, నగురుపరిమళములపొగలు వెడలె
దేహకల్మషములు శ్రీహరిముఖమునఁ, ద్రావఁబడుటఁ జేసి భూవరేణ్య. 239

క. హరి దనమీఁదం బదములుఁ, గరములు నిడి చన్ను గుడిచి కదిసినమాత్రన్
హరిజననిపగిది బరగతి, కరిగెను దురితములఁ బాసి యసురాంగనయున్.

క. వెన్నుని కొకమరి విష మగు, చన్నిచ్చినబాలహంత్రి చనె నఁట దివికిన్
వెన్నునిఁ గని పెంచుచుఁ దన, చన్నిచ్చినసతికి మఱియు జన్మము గలదే.

క. హరిఁ గని చన్నులు గుడిపెడి, తరుణులు ప్రాపించుపదము దలఁపఁగ వశమే
హరి యారగించుటకుఁ బా, ల్గురిసినధేనువులు ముక్తికొనలఁ జరించున్. 242

క. ఆపూతనమెయిగంధము, గోపాలు రెఱింగి యిట్టికువనితయొడలం
దీపాటిస్వాదుగంధము ప్రాపించునె యనుచుఁ జనిరి పల్లెల కధిపా. 243

వ. అంత నందుండు పరమానందంబున నింటికిం జని వ్రేతలచేత రక్కసిచేఁత లన్నియు నెఱింగి వెఱంగుపడి పాపని లేపి శిరంబు మూర్కొని ముద్దాడి ముదంబున నుండె నని చెప్పిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 244

క. ఏయేయవతారంబుల, నేయేకర్మములు సేసె నీశుఁడు హరి భ

ద్రాయతనము లన్నియు వినఁ, బాయదు చిత్తంబు సెవులపండువు లయ్యెన్.
క. ఉరుసంసారపయోనిధి, తరణంబులుఁ బాపపుంజదరణంబులు శ్రీ
కరణంబులు ముక్తిసమా, చరణంబులు బాలకృష్ణుసంస్మరణంబుల్. 246
వ. అని తరువాత బాలకృష్ణుం డేమి సేసె నాయందుఁ గృప గల దేనిం జెప్పవే
యని యడిగిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 247

బాలకృష్ణుండు శకటముం దనపాదమునఁ గూలఁ దన్నుట.

సీ. బాలకుం డోదిఁగిలఁ బడ నేర్చె నని జన్మనక్షత్రమం దొకనాఁడు నందు
పొలఁతి వేడుక బోర్కుఁ బోయవ్రేతలఁ జీరి వాదిత్రగీతారవంబు సెలఁగ
విప్రులతోఁ గూడ వేదమంత్రంబుల నభిషేచనాదిక మాచరించి
వారిదీవన లొంది వారికి మొదవుల నన్నంబుఁ జీరల నడిగినట్టు
ఆ. లిచ్చి బాలుఁ దియ్య మెసఁగఁ బానుపు సేర్చి, నిదుర వుచ్చి గోపనివహమునకు
గోపికలకుఁ బూజఁ గొమరారఁ జేయుచు, జనని కొడుకు మఱచె సంభ్రమమున.
వ. ఆసమయంబున. 249
క. నిదురించినశిశు వాఁకొని, కిదుకుచుఁ జను గోరి కెరలి కిసలయవిలస
న్మృదుచక్రచాపరేఖా, స్పదపదమునఁ దన్నె నెక్కుబండిఁ దండిన్. 250
క. శకటము హరి దన్నిన దివిఁ, బ్రకటం బై యెగసి యిరుసు భరమునఁ గండ్లున్
వికటంబుగ నేలంబడె, నకటా యని గోపబృంద మాశ్చర్యపడన్. 251
వ. అప్పు డందున్న సరసపదార్థంబులు వ్యర్థంబు లై నేలం గూలుటం జూచి యశో
దానందముఖ్యు లైనగోపగోపికాజనంబులు పనులు మఱచి పబ్బంబులు మాని
యుబ్బు సెడి వెఱపులు ఘనంబులుగ మనంబులందు. 252
క. మిన్నున కూరక యెగయదు, తన్న సమర్థుండు గాఁడు తల్పగతుం డీ
చిన్నికుమారుఁడు దేరే, విన్ననువున నెగసె దీనివిధ మెట్టిదియో. 253
వ. అని వితర్కించుసమయంబున. 254
క. బాలకుఁ డాఁకొని యేడ్చుచుఁ, గాలెత్తినఁ దాఁకి యెగసెఁ గాని శకట మే
మూలమున నెగయ దని య, బ్బాలునికడ నాడు చుండి పలికిరి శిశువుల్.
వ. ఇట్లు శిశువులు వలికినపలుకులు విని. 256
శా. బాలుం డెక్కడ బండి యెక్కడ నభోభాగంబుపైఁ జేడ్పడం
గాలం దన్నుట యెక్క డేల పడుచుల్ గల్లాడి రీజడ్డుఁబ
ల్కేలోకంబున నైనఁ జెప్పఁబడునే యేచందమో కాక యం
చాలాపించుచు వ్రేలు వ్రేతలుఁ బ్రభూతాశ్చర్యు లై రందఱున్. 257
వ. అప్పు డాబాలునిరోదనంబు విని యశోద పఱతెంచి. 258
ఆ. అలసితివి గదన్న యాఁకొంటివి గదన్న, మంచియన్న యేడ్పు మాను మన్న
చన్ను గుడువు మన్న సంతస పడు మన్న, యనుచుఁ జన్ను గుడిపె నర్భకునకు.

వ. అంత నబ్బాలుని మేన బాలగ్రహంబు సోఁకును గదా యని శంకించి గోపకులనే
కులనేక బలివిధానంబులు సేసిరి బ్రాహ్మణులు దధికుశాక్షతంబుల హోమంబు
లాచరించిరి ఋగ్యజుస్సామమంత్రంబుల నభిషేచనంబులు సేయించి స్వస్తిపు
ణ్యాహవాచనంబులు సదివించి కొడుకున కభ్యుదయార్థంబు నందుం డలంక
రించిన పాఁడిమొదవుల విద్వజ్జనంబుల కిచ్చి వారలయాశీర్వాదంబులు గై
కొని ప్రమోదించె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 260

క. కొడుకు నొకనాఁడు దొడపై, నిడుకొని ముద్దాడి తల్లి యెలమి నివురుచోఁ
గడుదొడ్డకొండశిఖరము, వడువున వ్రేఁగయ్యె నతఁడు వసుధాధీశా. 261

తృణావర్తుఁ డను రాక్షసుఁడు సుడిగాలి యై కృష్ణు నెత్తుకొని పోవుట.

క. బరువైన కొడుకు మోవను, వెరవిఁడి యిలమీఁదఁ బెట్టి వెఱచి జనని దా
ధరఁ గావఁ బుట్టినమహా, పురుషుఁడు గాఁ బోలు ననుచు బుద్ధిఁ దలంచెన్.

వ. అప్పుడు. 263

క. ఖరుఁ డగుకంసునిపంపున, నరిగి తృణావర్తుఁ డవని కవచాటము గా
సురకరువలి యై బిసబిస, నరు దరు దన ముసరి విసరి హరిఁ గొనిపోయెన్.

క. సుడి యెఱుఁగనిహరి సుడివడ, సుడిగాలి తెఱంగురక్కసుఁడు విసరెడియా
సుడిగాలి ధూళి గన్నుల, సుడిసిన గోపకులు బెగడి సుడివడి రధిపా. 265

వ. మఱియు నవ్వలయపవనదనుజుండు వలయపవనుని తెఱంగున గసిమసంగి ముసరి
మసరు గవిసి విసరెడిసురకరువలిం బొడమినపుడమిరజంబు వడి నెగసి గగనమున
మెఱసి తరణికిరణములకు మఱుఁగువడిన నిబిడమగు బెడిదంపుఁదిమిరమున దశ
దిశ లెఱుంగఁ బడక గోకులం బాకులత నొంద నొండొరుల నెఱుంగక బెండు
పడుచున్న జనంబులమనంబుల ఘనం బగుభయంబు రయంబునం జెంద నదభ్ర
పరిభ్రమణశబ్దంబున దిగంతంబులు సెవుడుపడి పరిభ్రాంతంబులుగ నొక్క
ముహూర్తమాత్రంబున భువనభయంకరత్వంబు దోఁచె నాసమయంబున. 266

ఉ. పాపనిఁ జూడఁ గానక విపద్దశ నొంది కలంగి తల్లి యో
పాపఁడ బాలసూర్యనిభ బాలశిరోమణి నేఁడు గాలికిం
జేపడి పోయితే యనుచుఁ జీరుచు దైవముఁ జాల దూఱుచుం
దాపము నొంది నెవ్వగల దయ్యుచుఁ గ్రుయ్యుచు బిట్టు గూయుచున్. 267

క. సుడిగాలి వచ్చి నిన్నుం, సుడిగొని కొనిపోవ మింట సుడిసుడి గొనుచుం
బెడఁ గడరెడినాముద్దుల, కొడుకా యే మంటి వనుచు ఘోరం బనుచున్.

ఉ. ఇక్కడఁ బెట్టితిం దనయుఁ డిక్కడ నాడుచు నుండె గాలి దా
నెక్కడ నుండి వచ్చె శిశు వెక్కడిమార్గము వట్టి పోయె నే
నెక్కడఁ జొత్తు నంచుఁ గమలేక్షణ గ్రేపుఁ దొఱంగి ఖిన్న యై

పొక్కుచు వ్రాలుగోవుక్రియ భూస్థలి వ్రాలె దురంతచింత మై.

క. పాపనికై యిటు వగిలెడి, యాపాపనితల్లిఁ జూచి యారటపడుచున్
గోపాలసతులు బాష్పజ, లాపూరితనయన లైరి యార్తిం బడుచున్. 270

శా. ఆలోఁ జక్రసమీరదైత్యుఁడు మహాహంకారుఁ డై మింటికిన్
బాలుం దాఁ గొనిపోయి పోయి తుదిఁ దద్భారంబు మోవన్ బల
శ్రీ లేమిం బరిశాంతవేగుఁ డగుచుం జేష్టింపఁగా లేక ము
న్నీలాగర్భకుఁ జూడ నంచు నిటమీఁదె ట్లంచుఁ జింతించుచున్. 271

వ. అట్లు దనుజుండు చింతించుచున్న సమయంబున. 272

క. బాలద్విరదకరంబులఁ, బోలెడికరములను దనుజు బొండుగ బిగియం
గీలించి వ్రేలఁ బడియెను, బాలకుఁ డొకకొండభంగి బరు వై యధిపా. 273

క. మెడ బిగియఁ బట్టుకొని డిగఁ, బడియెడిబాలకునిచేతఁ బర్వతనిభుచే
విడివడఁ జాలక వాఁ డురిఁ, బడి బెగడెడుఖగముభంగి భయముం బొందెన్.

క. హరికరతలపీడనమునఁ, బరవశుఁ డై తాలమీఁద భగ్నాంగకుఁ డై
సురవైరిభటుఁడు గూలెను, బురభంజనుకోలఁ గూలుపురముంబోలెన్. 275

వ. అంత గోపకాంత లంతయుం గని రోదనంబులు మాని సమ్మోదంబున విక్కవిరిసి రక్కసునియురంబున మురువు గలిగి బరువు లేక వ్రేలుబాలుం గొనివచ్చి ముచ్చిరుచున్నతల్లి కిచ్చి రప్పుడు గోపగోపికాజనంబు లందఱుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 276

క. రక్షణము లేక సాధుఁడు, రక్షితుఁ డగు సమతఁ జేసి రాయిడులందున్
రక్షణములు వెయి గలిగిన, శిక్షితుఁ డగు ఖలుఁడు పాపచిత్తుం డగుటన్.

మ. గతజన్మంబుల నేమి నోఁచితిమొ యాగశ్రేణు లే మేమి సే
సితిమో యెవ్వరి కేమి వెట్టితిమొ యేచింతారతిం బ్రొద్దు వు
చ్చితిమో సత్యము లేమి వల్కితిమొ యేసిద్ధప్రదేశంబుఁ ద్రొ
క్కితిమో యిప్పుడు జూడఁ గంటి మిచటం గృష్ణార్భకున్ నిర్భయున్. 278

వ. అని పలికి రంత నందుండు మున్ను దనకు వసుదేవుండు సెప్పినమాటలకు వెఱంగుపడుచుండె మఱియును. 279

సీ. జననాథ యొకనాఁడు చన్ను సేఁపినఁ దల్లి చిన్నిముద్దులకృష్ణుఁ జేరఁ దిగిచి
యెత్తి పెందొడలపై నిడికొని ముద్దాడి చ న్నిచ్చి నెమ్మోము సక్క నివిరి
యల్లనినగవుతో నావులించిన బాలువదనగహ్వరమున వారినిధులు
దిశలు భూమియు వనద్వీపశైలంబులు నేఱులు గాలియు నినుఁడు శశియు

ఆ. దహనుఁ డాకసంబుఁ దారలు గ్రహములు, నఖిలలోకములుఁ జరాచరంబు
లైనభూతగణము లన్నియు నుండుటఁ, జూచి కన్ను మోడ్చి చోద్యపడియె.

వ. అంత నొక్కనాఁడు వసుదేవుపంపున యాదవపురోహితుం డైనగర్గుండు మం

దకుం జనుదెంచిన నందుం డతనిఁ గనుంగొని లేచి నిలిచి కృతాంజలి యై. 281

క. కోరి భజించెను నందుఁడు, సారగుణాచారమార్గు సత్సంసర్గు
న్నారాధితభర్గుఁ మతి, దూరితషడ్వర్గుఁ గుజనదుర్గుఁ గర్గున్. 282

వ. మఱియుఁ దగినసత్కారంబులు సేసి యి ట్లనియె. 283

క. ఊరక రారు మహాత్ములు, వా రధములయిండ్లకడకు వచ్చుట లెల్లం
గారణము మంగళములకు, నీరాక శుభంబు మాకు నిజము మహాత్మా. 284

శా. జ్యోతిశ్శాస్త్రముల కెల్ల మేటరివి తేజోమూర్తి వాశాంతవి
ఖ్యాతస్ఫూర్తివి బ్రహ్మబోధనుఁడ వాకర్ణింపు నాపల్కు ని
ర్ణీతుం డైనగురుండు మానవులకు న్విప్రోత్తముం డండ్రు నీ
చాతుర్యంబున నీకుమారులకు సంస్కారంబు గావింపవే. 285

వ. అని రామకృష్ణులం జూపిన గర్గుండు మున్ను కంసునిచేత వ్రేటువడి దివి కెగసి
పోయిన తెఱవ సెప్పిన తెఱంగు దేటపఱిచి దేవకీదేవికొడుకని కృష్ణునిఁ గంసుం
డు దలంచుం గావున రహస్యంబున సంస్కారంబు సేయుట కార్యం బని నం
దానుమతంబున రోహిణీకుమారు నుద్దేశించి. 286

క. జనులు రమియింపఁ దిరిగెడి, యనువుకలిమి రాముఁ డనియు యదుసంకర్షం
బున సంకర్షణుఁ డనియును, ఘనబలమున బలుఁడు ననియు గణుతించె నృపా.

వ. మఱియుం గృష్ణు నుద్దేశించి తొల్లి యీశిశువు ధవళారుణపీతవర్ణుం డై యిప్పుడు
నల్ల నైనకతంబునఁ గృష్ణుం డయ్యె వసుదేవునకు నొక్కెడ జన్మించినకారణం
బున వాసుదేవుం డయ్యె నీపాపనికి గుణరూపకర్మంబు లనేకంబులు గలుగుటం
జేసి నామంబు లనేకంబులు గలవు నీశాబకునివలన మీరు దుఃఖంబులఁ దరి
యింతు రీయర్భకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబును సజ్జనరక్షణంబునునగునీకుమారుండు
నారాయణసమానుం డని చెప్పి తనగృహమ్మున కమ్మునీశ్వరుండు సనియె నందుం
డును బరమానందంబున నుండె నంత. 288

శ్రీకృష్ణబలరాములబాలక్రీడాభివర్ణనము.

సీ. జానుభాగముల హస్తమ్ములు వీడ్వడ నిడుచు దిగ్గనఁ బోదు రింత నంత
నవ్వలపయ్యెద లంది జవ్వాడుదు రాలక్రేపులతోఁక లలమి పట్టి
విడువ నేరక వానివెనువెంట జరగుదు రప్పంకముల దుడు కడరఁ జొత్తు
రెత్తి చన్నిచ్చుచో నిరుదెసఁ బాలిండ్లు చేతులఁ బుడుకుచుఁ జేఁపు గలుగ
తే. దూఁటుదురు గ్రుక్కగ్రుక్కకుఁ దోర మగుచు
నాడుదురు ముద్దుపలుకు లవ్యక్తములు గ
గరము లంఘ్రులు నల్లార్చి కదలుపుదురు
రామకృష్ణులు శైశవరతులఁ దగిలి. 289

క. తడ వాడిరి బలకృష్ణులు, దడ వాడిరి వారిఁ జూచి తగ రంభాదుల్

దడవాఁడి రరులు భయమునఁ, దడ వాడిరి మాతనములఁ దపసులు వేడ్కన్.

సీ. తల యెత్తి మెల్లన దడవి యాడెడు వేళఁ బన్నగాధీశుల పగిదిఁ దాల్తు
రంగసమ్మృష్టపంకాంగరాగంబుల నేనుఁగుగున్నల యెత్తు వత్తు
రసమంబులైన జవాతిరేకమ్ముల సింగంపుఁగొదముల సిరి వహింతు
రాననంబులఁ గాంతు లంత కంతకు నెక్క బాలార్కచంద్రుల పగిదిఁ దోఁతు

తే. రెలమిఁ దల్లులచన్నుఁ బాలెల్లఁ ద్రావి, పరమయోగోద్భవామృతపానలీల
సోలి మెఱుఁగనియోగుల సొంపుగందు, రాకుమారులు జనమనోహారులగుచు.

క. చూడనివారల నెప్పుడుఁ, జూడక లోకములు మూఁడు చూపులఁ దిరుగం
జూడఁగ నేర్చిన బాలక, చూడామణి జనుల నెఱిఁగి చూడఁగ నేర్చెన్. 292

క. నగవుల నవిద్యపోఁడిమి, నగుఁబాటుగఁ జేయ నేర్చునగవరి యంతన్
నగుమొగముతోడ మెల్లన, నగుమొగములసతులఁ జూచి నగ నేర్చె నృపా.

క. అవ్వల నెఱుఁగక మువ్వురి, కవ్వల వెలుఁగొందుపరముఁ డర్భకుఁడై యా
యవ్వలకు సంతసంబుగ, నవ్వా యవ్వా యనంగ నల్లన నేర్చెన్. 294

క. అడుగులు వేగలిగియు రెం, డడుగులనే మన్ను మిన్ను నలమిన బాలుం
డడుగిడఁ దొడఁగెను శాత్రవు, లడుగులు సడుగులును వదలి యడుగవనిఁ బడన్.

వ. మఱియును. 296

సీ. తనువున నంటిన ధరణీపరాగంబు పూసిన నెఱిభూతిపూఁత గాఁగ
ముందఱ వెలుఁగొందు ముక్తాలలామంబు తొగలసంగడికాని తునుక గాఁగ
ఫాలభాగంబుపైఁ బరఁగు కావిరిబొట్టు కాముని గెల్చిన కన్ను గాఁగఁ
గంఠమాలికలోని ఘననీలరత్నంబు గమనీయ మగు మెడకప్పు గాఁగ

ఆ. హారవల్లు లురగహారవల్లులు గాఁగ, బాలలీలఁ బ్రౌఢబాలకుండు
శివునిపగిది నొప్పె శివునికిఁ దనకును, వేఱు లేమిఁ దెల్ప వెలయునట్లు. 297

క. ఆపాపలవిహరణములు, దీపులు పుట్టింప మరగి తేఁకువ లేకా
గోపాలసతులు మక్కువ, నేపనులును మఱచి యుండి రీక్షణపరలై. 298

వ. ఆసమయంబున బాలకులతల్లులు గోరుగోఱగొమ్ములు గలజంతువులవలన నేమఱక జలదహనకంటకాదులయెడ మోసపోక బాలసంరక్షణంబు సేయుచు నుల్లంబుల మొల్లంబులైన ప్రేమంబు లభిరామంబులుగా విహరించుచుండి రంత.

క. తనయీడుగోపబాలురు, దనుఁ గొలువఁగ రాముఁ గూడి తనువు గలుగుచుం
దనుగమనంబులఁ గృష్ణుఁడు, తనుమధ్యలు మెచ్చ నీలతనురుచి మెఱసెన్.

వ. మఱియు నాకుమారుండు దినదినంబునకు సంచారసంభాషణదక్షుండై. 301

ఉ. చప్పుడు సేయకుండుమని జంకె యొనర్చిన నల్గి పోవఁగా
నప్పుడు బార సాఁచి తనయఱ్ఱలివిందులు వచ్చి రంచు న
వ్వొప్పఁగఁ జీరుతల్లిదెస కొత్తిలి కృష్ణుఁడు రంతు సేయుచు

న్నెప్పటి వచ్చి చ న్గుడుచు నింపొలయన్ మొలగంట మ్రోయఁగన్. 302

క. వల్లవగృహనవనీతము, లెల్లను భక్షించి వచ్చి యెఱుఁగనిభంగిం
తల్లిఁ గదిసి చిట్టాడుచు నల్లన చను బువ్వఁ బెట్టు మవ్వా యనుచున్. 303

వ. మఱియు గోపకుమారులం గూడికొని కృష్ణుండు. 304

సీ. గోవల్లభుఁడ నేను గోవులు మీ రని వడి నంకె వైచుచు వంగి యాడు
రాజు నే భటులు మీరలు రండు రం డని ప్రాభవంబునఁ బెక్కుపనులు వనుచు
నేఁ దస్కరుండ మీ రింటివా రని నిద్ర వుచ్చి సొమ్ములు గొనిపోయి డాఁగు
నే సూత్రధారి మీ రిందఱు బహురూపు లని చెలంగుచు నాట లాడఁ బెట్టు

తే. మూలలకును డాఁగిలిమూఁతలాడు, నుయ్యెలలనూఁగుఁ జేబంతులొనర వైచు
జారచోరులజాడలఁ జాల నగుచు, శౌరి బాలురతో నాడుసమయమందు. 305

వ. మఱియు నాకుమారశేఖరుండు కపటశైశవంబున దొంగజాడలం గ్రీడింప గోపి
క లోపికలు లేక యశోదకడకు వచ్చి యిట్లనిరి. 306

గోపికలు శ్రీకృష్ణునిదుడుకుఁజేఁతల యశోదాదేవితోఁ జెప్పుట.

క. బాలురకుఁ బాలు లే వని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టఁ బకపక నగి యీ
బాలుం డాలము సేయుచు, నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచె నంభోజాక్షీ. 307

క. పడఁతీ నీబిడ్డఁడు మా, కడవలలో నున్నమంచి కాఁగినపాలా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కిన, కడవలఁ బో నడిచె నాజ్ఞ గలదో లేదో. 308

క. మీపాపఁడు మాగృహముల, నాపోవఁగఁ బాలు ద్రావ నగపడ కున్నం
గోపించి పిన్నపడుచుల, వాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు వచ్చెం దల్లీ. 309

మత్తకోకిలము. పుట్టి పుట్టఁడు నేఁడు దొంగిలఁ బోయి మాయిలు సొచ్చి తా
నట్టె యందక ఱోళ్లఁ బీఁటలు నొక్కప్రోవిడి యెక్కి చే
వెట్టఁ జాలక కుండక్రిం దొక పెద్దతూఁ టొనరించి మీ
పట్టి మీఁగడ పాలుఁ జేరలఁ బట్టి త్రావెఁ దలోదరీ. 310

క. ఆడం జని వీరలపెరుఁ, గోడక నీసుతుఁడు ద్రావి యొకయించుక తాఁ
గోడలిమూఁతిం జరిమినఁ, గోడలు మ్రుచ్చనుచు నత్త గొట్టె లతాంగీ. 311

క. వా రిల్లు సొచ్చి కడవలఁ, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి తుది నాకడవల్
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డవా దయ్యె సతీ. 312

క. వేలుపు లెఱు నాకం బెను, వేలుపు మఱి యెవ్వఁ డనుచు వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడపై నో, హేలావతి నీతనూజుఁ డెంగిలిఁ జేసెన్. 313

క. వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మా, పిన్నది యడ్డంబు వచ్చి పిఱిఁదికిఁ దివియం
జన్నొడిసి పట్టి చీరెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు శీతాంశుముఖీ. 314

క. ఇమ్మగువ దన్ను వాకిటఁ, గ్రుమ్మరుచోఁ జీరి నిలిపికొని పేరడుగం
గెమ్మోవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుఱ్ఱఁ డల్పుఁడె చెపుమా. 315

క. చేబంతి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి భవనము వెనుకన్
మాబిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలువ దెచ్చె నెలఁతుక తగునే. 316
క. ఇచ్చెలువఁ జూచి మ్రుచ్చిలి, యచ్చుగ నుటికించుకొనుచు నరిగెద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాఁ, డిచ్చిఱుతఁడు సుదతి చిత్ర మిట్టిది గలదే. 317
క. కొడుకులు లే రని యొకసతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగనిఁ గాఁ గైకొనినం
గొడుకులు గలిగెద రని పైఁ, బడినాఁ డిది వినుము శిశువుపనులే తల్లీ. 318
క. తలఁగినదానం దల యనఁ, దలఁగక యాచెలికి నాన తల యెత్తఁగ నీ
తలఁగినచో టెయ్యది యని,తల యూఁచెన్ నీసుతుండు దగవె మృగాక్షీ. 319
క. వ్రాలఁగ వచ్చిన నీసతి, చూలాలం దలఁగు మనుఁడు జూ లగుటకు నే
మూలంబు సెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు సెప్పుదురె సతులు పర్వేందుముఖీ.
క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటు వోవఁ జూచి మంతనమునకుం
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల ము న్నిట్టిశిశువు సదువంబడెనే. 321
ఆ. నమ్మి నిదురవోవ నాపట్టిచుంచు మా, లేఁగతోఁకతోడ లీలఁ గట్టి
వీథులందుఁ దోలె వెలది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన నవ్వ మేలె. 322
క. నాపట్టిపొట్ట నిండఁగఁ, బైపడ నీపట్టి వెన్న బానెం డిడినాఁ
డూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నే మైన నీవ చుమ్ము లతాంగీ. 323
క. తెఱవ యొకతె నిద్రింపఁగ, నెఱిఁ గట్టినవలువ వీడ్చి నే టగు తేలుం
గఱపించి నీకుమారుఁడు, వెఱచుచు నది పఱవ నగియె విహితమె సాధ్వీ. 324
క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమునఁ బెనఁగఁ బాము నీతఁడు వైవం
గోక లెఱుఁగక పాఱినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు గుణమె గుణాఢ్యా.
ఆ. తరుణి యొకతె పెరుఁగు ద్రచ్చుచోఁ దూదివంగి, వెన్న దీయనొదిఁగి వెనుకఁ గదిసి
మగువ నీసుతుండు మగపోఁడుములు సేయ, సాగినాఁడు తగదె చక్కఁ జేయ.
సీ. కలకంఠి మావాడ గరితల మెల్ల నీపట్టి రాఁ గలఁ డని పాలు వెరుఁగు
లిండ్లలోపల నిడి యే మెల్లఁ దనత్రోవఁ జూచుచో నెప్పుడు సొచ్చినాఁడొ
తలుపులముద్రలుఁ దాళంబులును బెట్టి యున్నచందంబున నున్న వరయ
నొకయింటిలోనాడు నొకయింటిలోఁ బాఁడు నొకయింటిలో నవ్వు నొకటఁ దిట్టు
ఆ. నొకట వెక్కరించు నొక్కొకచో మృగ, పక్షిఘోషణములు పరఁగఁ జేయు
నిట్లు సేసి వెనుక నెక్కడఁ బోవునో, కాన రాఁడు రిత్తకడవ లుండు. 327
క. కడులచ్చి గలిగె నేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక కొడుకుల నగుచున్
బడుగులవాడలపైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు విమలేందుముఖీ. 328
క. ఓయమ్మ నీకుమారుఁడు, మాయిండ్లను బాలుఁ బెరుఁగు మన నీఁ డమ్మా
పోయెద మెక్కడి కైనను, మాయన్నల సురభులాన మంజులవాణీ. 329
వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల బాలకృష్ణుండు సేయువినోదంబులు దమయందుఁ

జేయుమహాప్రసాదంబు లని యెఱుంగక దూఱు చున్నగోపికలకు యశోద యి ట్లనియె. 330

క. చన్ను విడిచి చనఁ డిట్టటు, నెన్నఁడు బొరుగిండ్లత్రోవ లెఱుఁగడు నేఁడుం గన్నులు దెఱవనిమాయీ, చిన్నికుమారకుని యవ్వ నేయం దగునే. 331

తే. అన్య మెఱుఁగఁడు తనయంత నాడుచుండు,మంచివాఁ డీతఁడెగ్గులు మానరమ్మ రామలార త్రిలోకాభిరామలార, తల్లులార గుణవతీమతల్లులార.

వ. అని యశోద వారల నొడంబఱిచి పంపి కొడుకుం గోపింపం జాలక యుండె నిట్లు.

మృద్భక్షణవిశ్వరూపప్రదర్శనాద్యభివర్ణనము.

ఉ. కాంతలు దల్లితోఁ దనవికారము లెల్ల గణింప భీతుఁడై
శాంతునిపోలువునం బరమసాధునిపెంపున గోలమాడ్కి వి
భ్రాంతునికైవడిన్ జడునిభంగిఁ గుమారకుఁ డూరకుండె నే
వింతయు లేక తల్లికుచవేదికపైఁ దల మోపి యాడుచున్. 334

వ. అంత నొక్కనాఁడు బలభద్రప్రముఖు లైనగోపకుమారులు వెన్నుండు మన్ను దినె నని చెప్పిన యశోద బాలునికేలు వట్టికొని యి ట్లనియె. 335

క. మ న్నేటికి భక్షించెదు, మన్నియమము లేల నీవు మన్నింపవు మీ
యన్నయు సఖులును జెప్పెద, రన్నా మ న్నేల మఱి పదార్థము లేదే. 336

వ. అని పలికిన ముగుదతల్లికి నెఱదంట యైనకొడుకి ట్లనియె. 337

శా. అమ్మా మన్ను దినంగ నే శిశువనో యాఁకొంటినో వెఱ్ఱినో
నమ్మం జూడకు వీరిమాటలు మదిన్ నన్నీవు గొట్టంగ వీ
రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కాదేనిన్ మదీయాస్యగం
ధమ్మాఘ్రాణము సేసి నావచనముల్ దప్పైన దండింపవే. 338

వ. అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడామనుజబాలకుం డైన యీశ్వరుండు తననోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన. 339

క. ఆలలితాంగి గనుంగొనె, బాలునిముఖమందు జలధిపర్వతవనభూ
గోళశిఖితరణిశశిది, క్పాలాదికరండ మైనబ్రహ్మాండంబున్. 340

వ. కనుంగొని. 341

మ. కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసంకల్పార్థమో సత్యమో
తలఁపన్ నేరక యున్నదాననొ యశోదాదేవిఁ గానో పర
స్థలమో బాలకుఁ డెంత యీతనిముఖస్థం బై యజాండంబు ప్ర
జ్వల మై యుండుట కేమి హేతువొ మహాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్. 342

ఆ. బాలమాత్రుఁ డగుసలీలునిముఖమందు, విశ్వ మెల్ల నెట్లు వెలసి యుండు
బాలుభంగి నితఁడు భాసిల్లుఁ గాని స, ర్వాత్ముఁ డాదివిష్ణుఁ డగుట నిజము.

వ. అని నిశ్చయించి. 344

ఆ. ఏమహాత్మువలన నీవిశ్వరూపంబు, గానఁబడిన బుద్ధికంప మయ్యె
నామహాత్ము విష్ణు నఖిలలోకాధారు, నార్తు లెల్లఁ బాయ నాశ్రయింతు.
క. నామగఁడు నేను గోవులు, నీమందయు గోపజనులు నిబ్బాలుని నె
మ్మోమున నున్నవిధము గని, యేమఱితిమి గాని యీశుఁ డీతఁడు మాకున్.
వ. అని తన్నుఁ బరమేశ్వరుం డని తలంచుచున్నయశోదయందు నాకృష్ణుండు వైష్ణవమాయం బొందించిన. 347
క. జడనుపడి యెఱుక సెడి యా, పడఁతుక సర్వాత్ముఁ డనుచుఁ బలుకక యతనిం
గొడు కని తొడపై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మమత గావించె నృపా. 348
వ. అనిన విని రా జిట్లనియె. 349
ఆ. జగదధీశ్వరునకుఁ జన్నిచ్చుతల్లిగా, నేమి నోము నోఁచె నీయశోద
పుత్త్రుఁ డనుచు నతనిఁ బోషించుతండ్రిగా, నందుఁ డేమి సేసె నందితాత్మ.
క. ప్రబ్బినభక్తిని హరిపైఁ గబ్బంబులు సెప్పి కవులు కైవల్యశ్రీ
కబ్బుదు రఁట హరిపోషణ, మబ్బినతలిదండ్రు లెచటి కబ్బుదురో తుదిన్. 351
వ. అనిన విని రాజయోగికి శుకయోగి యిట్లనియె. 352

యశోదానందుల పూర్వజన్మవృత్తాంతము.

సీ. అవనీశ వినుద్రోణుఁ డనువాఁడు వసువులయందు ముఖ్యుఁడుధర యతనిభార్య
వారి నిద్దఱ బ్రహ్మ వసుధపై జన్మింపుఁ డంచుఁ బంచిన వార లతనిఁ జూచి
విశ్వేశ్వరుం డైనవిష్ణుసేవారతి మా కిచ్చితేనిని మహి జనింతు
మనవుడు నట్ల కా కనియె వేల్పులపెద్ద యాద్రోణుఁ డీనందుఁ డై జనించె
ఆ. ధర యశోద యయ్యె దనుజేంద్రవైరియుఁ, గమలగర్భుమాట గారవించి
తల్లిదండ్రు లనుచుఁ దగ వారి మన్నించె, నధికభక్తితోడ నలరి రిట్లు. 353
వ. అంత నొక్కనాఁడు దనయింటికడపాప లందఱు నయ్యైపనులవెంటఁ బంపువడి పోయిన నందసుందరి సంరంభంబునం దరికంబంబుకడఁ గుదురున నొక్కదధికుంభంబు వెట్టి మిసిమి గలమీఁగడపెరుఁగు గూడం బోసి వీఁక నాఁకత్రాడు కవ్వంబున నలవరించి. 354

యశోద దధిభాండవికలనాదులు సేసినకృష్ణునిఁ బట్టుకొనుట.

సీ. కరకమలారుణకాంతిఁ గవ్వపుఁద్రాడు పవడంపునునుఁదీవపగిది మెఱయఁ
గ్రమముతో రజ్జు వాకర్షింపఁ బాలిండ్లుపిడ్వడి యొండొంటి వీఁక నొత్తఁ
గుచకుంభములమీఁదికొంగుజాఱఁగఁజిక్కువడుచుహారావళుల్బయలుపడఁగఁ
బొడమినచెమటతోఁ బొల్పారునెమ్మోము మంచుపైపడినపద్మంబుఁదెగడఁ
తే. గాను నులియంగఁ గంకణక్వణన మెసఁగఁ
దుఱుము బిగి వీడఁ గర్ణికాద్యుతులు మెఱయ
బాలు నంకించి పాడెడిపాటవలనఁ

దరువు లిగు రొత్తఁ బెరుఁ గింతి దరువఁ జొచ్చె. 355

వ. ఆసమయంబున. 356

క. సుడియుచు వ్రాలుచుఁ గిదుకుచు, నడి గొట్టుచు నమ్మ రమ్మ చన్నిమ్మనుచున్
వెడవెడగంతులు వైచుచుఁ, గడవఁ గదిసి బాలకుండు గవ్వముఁ బట్టెన్.

క. కవ్వముఁ బట్టినప్రియసుతు, నవ్వనరుహనేత్ర దిగిచి యంకతలమునన్
నవ్వుచు నిడుకొని కూఁకటి,దువ్వుచుఁ జన్నిచ్చె నతఁడు దూఁటుచుఁ గుడిచెన్.

మ. కడుపారం జనుఁబాలు ద్రావనిసుతుం గంజాక్షి పీఠంబుపై
నిడి పొంగారెడిపాలు డించుటకునై యేఁగంగఁ దద్బాలుఁ డె
క్కుడుకోపంబున వాఁడిఱాత దధిమత్కుంభంబు వోఁ గొట్టి తెం
పడరం గుంభములోనివెన్నఁ దినె మిథ్యాసంకులద్బాష్పుఁడై. 359

వ. అంత నాలోలలోచన పాలు డించి వచ్చి వికలంబు లయినదధికుంభశకలంబులం
బొడగని తుంటకొడుకు వెన్న దింట యెఱింగి నగుచు నాకలభగామిని యతనిం
గానక చని చని. 360

ఆ. వికచకమలనయన వే ఱొకయింటిలో, వెలయ ఱోలు దిరుగ వేసి యెక్కి
యుట్టిమీఁదివెన్న నులుకుచు నొకకోఁతి, పాలు సేయుచున్న బాలుఁ గనియె.

మ. కని చేతన్ సెలగోల వట్టికొనుచుం గా నిమ్ము గా నిమ్ము రా
తనయా యెవ్వరియందుఁ జిక్కువడ నేదండంబునుం గాన నే
విని వారంబును బొంద నేవెఱపు నేవిభ్రాంతియుం జెంద ము
న్ననియో నీ విటు నన్నుఁ గైకొనమి నేఁ డారీతి సిద్ధించునే. 362

వ. అని యదలించుచుఁ గొడుకునడవడిం దలంచి తనుమధ్య దనమనంబున. 363

సీ. బాలుఁ డీతం డని భావింతు నందునా యేపెద్దలును నేర రీక్రమంబు
వెఱ పెఱుంగుటకునై వెఱపింతు నందునా కలిగి లే కొక్కఁడు గాని లేఁడు
వెఱపుతో నాబుద్ధి వినిపింతు నందునా తనుఁ దాన యై బుద్ధిఁ దప్పకుండు
నొం డెఱుంగక యింట నుండెడి నందునా చొచ్చిచూడని దొకచోటు లేదు

ఆ. తన్ను నెవ్వ రైనఁ దలపోయఁ బాఱెడి, యోజ లేదు భీతి యొకటి యెఱుఁగఁ
డెలమి నూరకుండఁ డెక్కసక్కెము లాడుఁ, బట్టి శాస్తి సేయుభంగి యెట్లు.

వ. అని వితర్కించి. 365

క. లాలనమున బహుదోషము, లోలిం బ్రాపించుఁ దాడనోపాయములన్
జాల గుణంబులు గలుగును, బాలురకును దాడనంబ పథ్యం బరయన్. 366

వ. అని నిశ్చయించి కేల నున్నకోల జళిపించి బాలా నిలు నిలు మని బగ్గుబగ్గున
నదల్చుచుఁ దల్లి డగ్గఱిన బెగ్గడిలినచందంబున నగ్గలిక సెడి ఱోలు డిగ్గ నుఱికె.

క. గజ్జెలు గల్లని మ్రోయఁగ, నజ్జలు ద్రొక్కుటలు మాని యతిజవమున యో
షిజ్జనములు నగఁ దల్లియుఁ, బజ్జం జనుదేర నతఁడు పఱు విడె నధిపా. 368

వ. అప్పుడు. 369

మ. స్తనభారంబున డస్సి కుస్సి యసదై జవ్వాడుమధ్యంబుతోఁ
జనితస్వేదముతోఁ జలత్కబరితోఁ స్రస్తోత్తరీయంబుతో
వనజాక్షుణఁ గూడఁ బాఱి తిరిగెన్ వారించుచున్ వాకిటన్
ఘనయోగీంద్రమనంబులున్ వెనుకొనంగా లేనిలీలారతున్. 370

వ. ఇట్లు గూడం జని. 371

సీ. స్తంభాదికంబులు దనకు నడ్డంబైన నిట్టట్టు సని పట్ట నీనివాని
నీతప్పు సైరింపు మింక దొంగిలఁ బోవ నే నని మునుముట్ట నేడ్చువానిఁ
గాటుక నెఱయంగఁ గన్నులు నులుముచు వెడలుకన్నీటితో వెగచువాని
నేదెస వచ్చునో యిది యని పలుమాఱు సురుఁగు మఁగేగ్రఁగంటఁజూచువానిఁ

ఆ. గూడఁ బాఱి పట్టుకొని వెఱపించుచుఁ, జిన్ని వెన్నదొంగ సిక్కె ననుచు
నలిగి కొట్టఁ జేతు లాడక పూఁబోఁడి, కరుణతోడ బాలుఁ గట్టఁ దలఁచి.

వ. ఇట్లనియె. 373

క. వీ రెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు, గారా యెన్నఁడును వెన్నఁ గాన రఁట కదా
చోరత్వం బించుకయును, నేర రఁట ధరిత్రి నిట్టినియతులు గలరే. 374

క. పట్టినఁ బట్టువడనినినుఁ, బట్టెద నని చలముగొనినఁ బట్టుట బెట్టే
పట్టువడ వండ్రి పట్టీ, పట్టుకొనన్ నాకుఁ గాక పరులకు వశమే. 375

క. ఎక్కడ నైనను దిరిగెద, వ్రెక్కయెదన్ గుణము కలిగి యుండవు నియమం
బెక్కడిది నీకు మఱచినఁ, జక్కగఁ బోయెదవు పెక్కుజాడలఁ బుత్రా.

సీ. తోయంబు లివి యని తొలఁగక చొచ్చెదు తలఁచెదు గట్టినఁ దరల నెత్త
మంటితోనాటలు మానవు కోరాడెదు న్నత స్తంభంబు లూఁపఁ బోయె
దన్యుల నల్పంబు లడుగంగ బాఱెదు రాచవేఁటలఁ జాలఁబవ్వ దెచ్చె
దలయవు నీళ్లకు నడ్డంబు గట్టెదు, ముసలిపై హరివృత్తి మొనయఁ జూచె

ఆ. దంబరంబు మొలకు నడుగవు తిరిగెద, వింకఁ గల్కిచేత లేల పుత్ర
నిన్ను వంపవ్రాల్ప నే నేర ననియె నీ, విట్లు క్రిందు మీఁదు నెఱుఁగ కునికి.

—॰ ఉలూఖలబంధనయమళార్జునభంజనాద్యభివర్ణనము. ॰—

వ. అని మర్త్యంబు లెత్తి పలికి. 378

క. ఆలలన గట్టె ఱోలన్, లీలన్ నవసితచౌర్యలీలుం బ్రియవా
గ్జాలుం బరివిస్మితగోపాలున్ ముక్తాలలామఫాలున్ బాలున్. 379

క. ఱోలను గట్టువడియు న, బ్బాలుఁడు విలసిల్లె భక్తపరతంత్రుం డై
యాలానసన్నిబద్ధ వి, శాలమదేభేంద్రకలభ సమరుచి నధిపా. 380

క. వెలిలోను మొదలుదుదినడుములు లేక జగంబుతుదియు మొదలున్ నడుమున్

వెలియును లో నగునీశ్వరు, నలవడునే కట్టఁ బ్రణతురాల్ గాకున్నన్. 381

ఆ. పట్టి యెల్లలోఁటి పట్టి యీతం డని, గట్టితలఁపుతోడఁ గట్టెఁ గాక
పట్టికడుపు పెక్కు బ్రహ్మాండములు పట్టు, టెఱిఁగె నేని దల్లి యేల కట్టు.

క. చిక్కఁడు సిరికౌఁగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగిచిత్తాబ్జములం
జిక్కఁడు శ్రుతిలతికావళిఁ, జిక్కె నతఁడు లీలఁ దల్లిచేతన్ ఱోలన్. 383

వ. ఇట్లు గ్రద్దన నాముద్దియ ముద్దులపట్టియుదరంబు గట్ట నడరుచుఁ జతురంబుగఁ జక్క నొక్కత్రాడు సుట్టిన నది రెండంగుళంబులు గడమపడియె మఱియు నొక్కబంధనంబు సంధించి వలగొనిన నంతియ కొఱంత యయ్యె వెండియు నొక్కపాశంబు గూర్చి పరివేష్టించిన వెల్తి చూపె నిట్లు. 384

క. తజ్జనని లోఁగిటం గల, రజ్జుపరంపరలఁ గ్రమ్మఱన్ సుతుఁ గట్టన్
బొజ్జ దిరిగి రాదయ్యె జ, గజ్జాలము లున్నబొజ్జఁ గట్టన్ వశమే. 385

వ. అప్పు డాయవ్వయు గోపికలును వెఱంగుపడిరి తదనంతరంబ. 386

ఆ. ఒడలఁ జెమట లెగయ నుత్తరీయము జాఱ,వీడి యున్న తుఱుము విరులు రాలఁ
గట్ట రానితన్నుఁ గట్టెద ననిచింతఁ, గట్టుకొనినతల్లిఁ గరుణఁ జూచి. 387

క. బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు, బాధింపఁ బెనంగుజననిపాటోర్చి సుహృ
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టువడియెఁ బాటించి నృపా. 388

క. సంగడిఁ దిరిగెడుశంభుఁడు, నంగాశ్రయ యైనసిరియు నాత్మజుఁ డైయు
ప్పొంగెడిపద్మజుఁడును గో, పాంగనక్రియఁ గరుణ వడయ రఖిలేశ్వరుచేన్.

క. జ్ఞానులచే మానులచే, దానులచే యోగసంవిధానులచేతం
బూని నిబద్ధుం డగునే, శ్రీనాథుఁడు భక్తియుతులచేతం బోలెన్. 390

వ. అంత నయ్యశోద యింటికడం బనులవెంటం దిరుగఁ గృష్ణుండు దొల్లి నారదు శాపంబున నిరుమద్దు లైయున్న నలకూబరమణిగ్రీవులను గుహ్యకుల నిద్దఱిం గని ఱో లీడ్చుకొని చనియె నని చెప్పిన శుకయోగివరునకు భూవరుం డిట్లనియె.

క. నారదుఁ డేల శపించెను, వా రావృక్షత్వమునకు వచ్చినపనికిం
గారణ మెయ్యది యోగికు, లారాధ్య యెఱుంగఁ జెప్పు మయ్యా వినియెదన్.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె మున్ను కుబేరునికొడుకు లిరువురు శంకరకింకరు లై యహంకరించి వెండికొండమీఁద విరులతోఁటలం బాడెడిచేడియలం గూడికొని కరేణుసంగతంబు లైనయేనుంగులభంగి సురంగంబు లైనమందాకినీతరంగంబులం గ్రీడింప నారదుండు వచ్చిన నచ్చెలువలు సెచ్చెర వలువలు ధరియించిరి మదిరాపానపరవశులు గావున వార లిరువురు వివస్త్రు లై మెలంగుచున్న నా మునీశ్వరుండు చూచి శపియించువాఁ డై ప్రతీతం బగుగీతంబు వాడె వినుము.

శా. సంపన్నుం డొరుఁ గాన లేఁడు తనువున్ సంసారమున్ నమ్మి హిం
సింపం జూచు దరిద్రుఁ డెత్తువడి శుష్కీభూతుఁ డై చిక్కి హిం

సింపం డన్యుల నాత్మకు న్సములుగాఁ జింతించు నట్లాటఁ ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ దారిద్ర్య మూహింపఁగన్. 394

వ. అని గీతంబు వాడి తనమనంబున. 395

క. కలవానిసుతుల మనుచును, గలకంఠులతోడఁ గూడి కానరు పరులం
గలలో నైనను వీరికిఁ, గలక్రొవ్వడఁగించి బుధులఁ గలుపుట యొప్పున్. 396

వ. అని చింతించి విజ్ఞానవిశారదుం డగునారదుండు నలకూబరమణిగ్రీవులం జూచి మీరలు స్త్రీమదాంధులరు గావున భూలోకంబున నర్జునతరువు లై నూఱుదివ్యవర్షంబు లుండుం డట మీఁద గోవిందచరణారవిందపరిస్పందంబున. 397

క. ముక్తుల రై నారాయణ, భక్తుల రై పరమసాధుభావశ్రీసం
సక్తుల రై సురలోక, వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాదువాక్యముకతనన్. 398

వ. అని యిట్లు వలికి నారదుండు నారాయణాశ్రమంబునకుం జనియె వా రిరువురును సంగడిమద్దు లై రి పరమభాగవతుం డైననారదుమాటలు వీటింబుచ్చక పాటించి.

క. ముద్దులతక్కరిబిడ్డఁడు, మద్దులఁ గూల్పంగఁ దలఁచి మసలక తా నా
మద్దికవ యున్నచోటికిఁ, గ్రద్దన ఱోలీడ్చుకొనుచుఁ గడఁకం జనియెన్. 400

వ. చని యాయర్జునమహాబలుండు నిజోదరదామసమాకృష్యమాణతిర్యగ్భవదులూఖలుం డై యారెండుమ్రాఁకులనడుమం జొచ్చి ముందటికి నిగుడుచు.

క. బాలుఁడు ఱోలడ్డము దివ, మూలంబులు వెకలి విటపములు విఱిగి మహా
భీలధ్వనిఁ గూలెను శా, పాలస్యవివర్జనములు యమళార్జునముల్. 402

వ. ఇట్లు నిర్మూలంబు లయి పడినసాలంబులలోనుండి కీలికీలలు వెల్వడుపోలిక నెక్కుడుతేజంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లం బ్రసిద్ధు లైనసిద్ధు లిద్దఱు వెడలి వచ్చి ప్రబుద్ధు లై భక్తలోకపాలకుం డైనబాలకునకు మ్రొక్కి లేచి కరకమలంబులు మొగిచి యి ట్లనిరి. 403

క. బాలుఁడ వె నీవు పరుఁడ వ, నాలంబుఁడ వధికయోగి వాద్యుఁడవు తను
స్థూలాకృతి యగువిశ్వము, నీలీలారూప మండ్రు నిపుణులు కృష్ణా. 404

సీ. ఎల్లభూతంబుల క్రిందియాహంకృతి ప్రాణంబులకు నధిపతివి నీవ
ప్రకృతియుఁ బ్రకృతిసంభవమహత్తును నీవ వీని కన్నిటికిని విభుఁడ వీవ
ప్రాకృతగుణవికారములఁ బొందక పూర్వసిద్ధుండ వగునిన్నుఁ జింత సేయ
గుణవృతుం డోపునే గుణహీన నీయంద కలగుణంబుల నీవ కప్పఁబడుదు

తే. మొదల నెవ్వనియవతారములు శరీరు,లందుసరిదోడు లేనివీర్యములఁ దనువు
లడర జన్మించి వారలయందుఁ జిక్క, వట్టిపరమేశ మ్రొక్కెద మయ్య నీకు.

క. భువనములు సేయఁ గావఁగ, నవతీర్ణుఁడ వైతి కాదె యఖిలేశ్వర యో
గివరేణ్య విశ్వమంగళ, కవిసన్నుత వాసుదేవ కల్యాణనిధీ. 406

ఉపేంద్రవజ్రము. తపస్వివాక్యంబులు దప్ప వయ్యో

నెపంబునం గంటిమి నిన్నుఁ జూడం
దపంబు లొప్పెన్ మముఁ దావకీయ
ప్రపన్నులం జేయుము భక్తమిత్రా. 407

శా. నీపద్యావళు లాలకించు చెవులున్ నిన్నాడు వాక్యంబులున్
నీపేరం బనిసేయు హస్తయుగముల్ నీమూర్తిపైఁ జూపులున్
నీపాదంబులపొంత మ్రొక్కు శిరముల్ నీసేవపైఁ జిత్తముల్
నీపైబుద్ధులు మాకు నిమ్ము కరుణన్ నీరేజపత్రేక్షణా. 408

వ. అనియిట్లుకీర్తించినగుహ్యకులంజూచినగుచునులూఖలబద్ధుండైనహరియిట్లనియె.

క. తమతమధర్మము దప్పక, సము లైనను నమ్మి తిరుగుసభ్యులకును బం
ధము నన్నుఁ జూడ విఱియును, గమలాప్తుఁడువొడమవిఱియుఘనతమము క్రియన్.

క. కారుణ్యమానసుండగు, నారదువచనమునఁ జేసి ననుఁ బొడఁగనుటన్
మీరు ప్రబుద్ధుల రైతిరి, చేరెన్ నామీఁదితలఁపు సిద్ధము మీకున్. 411

వ. అని యీశ్వరుండు మీరు మీనెలవులకుం బొం డని యానతిచ్చిన మహాప్రసా
దం బని వలగొని పెక్కు మ్రొక్కు లిడి వీడుకొని నలకూబరమణిగ్రీవు లుత్తర
భాగంబున కరిగి రంత నందాదు లయినగోపాలకులు నిర్మూలంబు లయి పడినసా
లంబులచప్పుడు పిడుగుచప్పు డని శంకించి వచ్చి చూచి. 412

క. ఈపాదపములు గూలఁగ, నీపాపఁ డులూఖలమున నిటు బద్ధుం డై
యేపగిది బ్రదికెఁ గంటిరె, వే పోవఁడు వెఱవఁ డెట్టివాఁడో యితఁడున్. 413

ఆ. పిడుగు వడదు గాక పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట గాన రాదు
బాలుఁ డితఁడు వట్టి పడఁ ద్రోయఁ జాలఁడు, తరువు లేల కూలె ధరణిమీఁద.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబుల నుత్పాతంబులు గావలయు నని శంకింప నక్క
డ నున్న బాలకు లిట్లనిరి. 415

క. నందునికొమరుఁడు వినుఁడీ, సందున మును దూఱె ఱోలు సరి యడ్డముగా
ముందటి కీడ్చినమద్దులు, గ్రందుకొనం గూలె జనులఁ గంటి మిరువురన్. 416

వ. అని యిట్లు పలికిన బాలకాలాపంబులు విని కొందఱు మిథ్యారూపంబు లనిరి
కొందఱు నానావిధంబుల సందేహించి రంత నందుండు వికసితవదనారవిందుం
డగుచుఁ బట్టికట్టు విడిచె నట్టియెడఁ దనతెఱం గెవ్వరు నెఱుంగకుండ వలె నని
కపటకుమారుండు. 417

ఉ. పాడున్ మందునిభంగి గోపవనితల్ పాణిధ్వనుల్ సేయఁగా
నాడున్ జంత్రముకైవడిం బరవశుం డై హస్తముల్ ద్రిప్పుచుం
జూడ న్నేరనివానిభంగి జనులం జూచున్ నగున్ బాలురం
గూడుం బెద్దలపంపు సేయఁ జను డాఁగున్ మట్టిఁ జిట్టాడుచున్. 418

క. చుం చెదుగుఁ బాలు ద్రావు ము, దంచితముగ నడుచు బాలుదాఁచి జననితోఁ

జుం చెదుగ దనుచు లీలా, చుంచుండై యతఁడు చుంచుఁ జూపు నరేంద్రా.

క. సెలగోల వట్టుకొని జల, కలశములో నీడఁ జూచి కలశయుతుండై
సెలగోలఁ బాపఁ డొకఁ డిదె, తలఁచెన్ ననుఁ గొట్ట ననుచుఁ దల్లికిఁ జెప్పెన్.

క. భిక్షులు వచ్చెద రేడ్చిన, భిక్షాపాత్రమున నైచి బెగడించి నినున్
శిక్షించెద రని చెప్పిన, భిక్షులఁ గని తల్లిఁ గనియు భీతిల్లు నృపా. 421

నందాదులు బృందావనంబునకు నరుగుదెంచుట.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బహువిధంబులఁ గపటబాలలీలల వినోదింప బృహద్వనంబున నందాదు లైనగోపవృద్ధులు మహోత్పాతంబు లగుటయు వానివలన బాలుం డుత్తరించుటయుఁ జూచి యేకాంతంబున నొక్కనాఁడు విచారింప నుపనందుం డనువృద్ధగోపకుండు దనయెఱుక మెఱసి యి ట్లనియె. 422

ఉ. ఇక్కడ నుందురే మనుజు లీమనకృష్ణున కెగ్గు సేయఁగా
రక్కసురాలు చన్నొసఁగె రాలపయిన్ సుడిగాలి వీచెఁ బైఁ
గ్రిక్కిఱియం దరుల్ వడియెఁ గేశవుసత్కృపఁ దప్పెఁ జాలు నేఁ
డెక్కడ కైనఁ బోవలయు నిం కిట గోపకులార వింటిరే. 423

క. కసవు గల దిరవు పసులకు, లసదద్రినదీమహీజలతికావలి పెం
పెసఁగును గాఁపురమునకును, బొసఁగును బృందావనంబు వోదఁ డచ్చటికిన్.

వ. అని పలుకునుపనందునిపలుకుల కార్యు లైనగోపకు లిదియ కార్యంబుమందల యని కొందల మందక యాలమందల నమందగమనంబున ముందర నడవం బనిచి పిఱుందం గ్రందుకొన కుండ బాలవృద్ధనారు లెక్కిన తేరులు సాగించి తారు తనుత్రాణతూణీర బాణధరు లై విండ్లఁ బట్టుకొని నడవ బండ్ల వెనుకం గొమ్ము లిమ్ములం బూరించుచు నవార్యంబు లగుతూర్యరవంబులు సెలంగ నార్యపురోహితసమేతు లై వేడుకలు కొనలు నిగుడ మొన లేర్పఱచుకొని పావనం బగుబృందావనంబునకుం జని రప్పుడు. 425

తరలము. పసుపులాడి యురోజకుంకుమపంకశోభిత లై లస
ద్వసన లై కచభారచంపకదామ లై సులలామ లై
పసిఁడిమాడలకాంతు లఱ్ఱులఁ బర్వఁ దేరులమీఁదఁ బెం
పెసఁగఁ బాడిరి వ్రేత లాహరిహేల లింపగు నేలలన్. 426

వ. అప్పుడు రోహిణీయశోద లేకరథంబునఁ బరిపూర్ణమనోరథ లై రామకృష్ణుల ముందట నిడుకొని వారలవినోదంబులకుఁ బ్రమోదంబు నొందుచుం జని రిట్లు గోపకులు బృందావనంబు సొచ్చి యం దర్ధచంద్రాకారంబుగ శకటసందోహంబు నిలిపి మందల విడియించి వసియించిరి. 427

క. చెందిరి బలమాధవు లభి, నందించుచుఁ బరమపావన ముదంచితకా
ళిందీసంజీవనమున్, బృందావనమున్ మునీంద్రబృందావనమున్. 428

వ. ఇట్లు బృందావనంబుఁ జెంది యందుఁ గొంతకాలంబునకు రామకృష్ణులు సమాన
వయస్కులైన గోపబాలకులం గూడికొని వేడుక లాడుకొన దూడలఁ గాచుచు.

సీ. వేణువు లూఁదుచు వివిధరూపములతో గంతులు వైతురు కౌతుకమున
గురుకంబళాదుల గోవృషంబులఁ బన్ని పరవృషభము లని ప్రతిభటింతు
రల్లులు దట్టించి యంఘ్రులగజ్జెలు మొరయఁ దన్నుదు రోలి ముమ్మరముగఁ
బన్ని దంబులు వైచి ఫలమంజరులు గూల్చి వ్రేటు లాడుదురు ప్రావీణ్య మొప్ప

తే. వన్యజంతుచయంబుల వానివాని, పదురు పదురుచు వంచించి పట్టఁబోదు
రంబుజాకరములఁ జల్లులాడఁ జనుదు, రాకుమారులు బాల్యవిహారు లగుచు.

క. పోరుదురు గికురు వొడుచుచుఁ, దూఱుదురు భయంబు లేక తోరపుటిరవుల్
జాఱుదురు ఘనశిలాతటి, మీఱుదు రెన్నంగ రానిమెలఁకువల నృపా. 431

వ. అంత నొక్కనాఁడు యమునాతీరంబున నాకుమారులు గోపకుమారులుం దారు
ను క్రేపుల మేప నొక్కరక్కసుండు క్రేపురూపున వచ్చి వారలహింసింపందలంచి.

వత్సాసుర బకాసురులవధ.

క. క్రేపులయఱ్ఱులు నాకుచుఁ, గ్రేపులలో నిదియె మంచిక్రేపనఁగఁ గడుం
జూపట్టి భక్తసంగతిఁ, గ్రేపై చనువాని మ్రోలఁ గ్రేపై తిరిగెన్. 433

వ. వాని నెఱింగి కృష్ణుండు రామునకుం జెప్పి. 434

చ. ఇది యొకమంచిలేఁగ వినుఁ డెంతయు నొప్పెడి నంచు దాని త
త్పదములుఁ దోఁకయుం బిగియఁ బట్టి చెలంగి వెలంగమ్రానితోఁ
జదియఁగ మొక్క పెట్టుగొని చంపెఁ గుమారుఁడు లేఁగరక్కసుం
గుదులుకొనంగ బాలకులు గో యని యార్వ నఖర్వలీలతోన్. 435

వ. ఇట్లు రక్కసుండు వ్రేటువడి విశాలం బగుసాలంబుతో నేలం గూలె నప్పుడు.

క. గొంగడు లెగురఁగ వైచుచుఁ, జంగున దాఁటుచును జెలఁగి చప్పట లిడుచుం
బొంగుచుఁ గృష్ణునిఁ బొగడుచుఁ, గ్రుంగినరక్కసునిఁ జూచి త్రుళ్ళిరి కొమరుల్.

వ. ఆసమయంబున వేలుపులు విరులవానలు గురియించి రివ్విధంబున. 438

క. వత్సములపగిది జగముల, వత్సలతన్ మనుపఁ జూచువాఁడై యుంటన్
వత్సముల మేపు చుండియు, వత్సాసురుఁ జంపె భక్తవత్సలుఁ డధిపా. 439

వ. మఱియు నొక్కనాఁడు రేపకడ గోపకుమారులు క్రేపులం గొంచు నడవికిం జని
యెండం బడి మెండుకొనినదప్పిని బెండువడినతమతము లేఁగకదుపుల నేర్పరించి
నిలువరించుకొని కలంకంబు లేనియొక్కకొలంకున నీరు ద్రావించి తారును
జలపానంబు సేసి వచ్చునెడ నందు. 440

క. అకలంకులు బాలురు గని, యకుటిలదంభోళిహతసితాద్రిశిఖరరూ
పకముఁ గ్రూరహింసారం, భకముం బకముం విశాలభయదాంబకమున్.

వ. కని దానియొడలిపొడవునకు వెఱఁగుపడి చూచుచుండ. 442

ఆ. ఎల్లపనులు మాని యేకాగ్రచిత్తుఁడై, మానివృత్తి నితరమమత విడిచి
వనములోన నిలిచి వనజాక్షుపై దృష్టి, జేర్చి బకుఁడు దపసిచెలువుఁ దాల్చె.
వ. ఇవ్విధంబున నొదుఁగువెట్టుకొనియుండి. 444
చ. చంచువు దీటి పక్షములు జల్లున విచ్చి పదంబు లెత్తి కు
ప్పించి నభంబుపై కెగసి భీషణఘోషణవక్త్రుఁడై విజృం
భించి గరుత్సమీరమున భిన్నములై తరులోలిఁ గూలఁగా
మించి బకాసురుం డొడిసి మ్రింగె సహిష్ణునిఁ జిన్నికృష్ణునిన్. 445
క. సంగడి లోకము లన్నియు, మ్రింగుచుఁ గ్రక్కుచును బయల మెలఁగించుచు ను
ప్పొంగెడు వేడుకకాఁ డటు, మ్రింగుడు వడె బకునిచేత మీఁ దెఱిఁగి నృపా.
క. దనుజుఁడు మ్రింగినఁ గృష్ణునిఁ, గన లేక బలాదిబాలకప్రముఖులచే
తను లై వెఱఁ గందిరి చ, య్యనఁ బ్రాణము లేనియింద్రియంబులభంగిన్.
వ. ఇట్లు మ్రింగుడువడి లోనికిం జనక. 448
శా. కంఠోపాంతము సొడలన్ మెఱమచుం గాలాగ్నిచందంబునం
గుంఠీభూతుఁడు గాక వేండ్ర మగునాగోపాలబాలున్ జయో
త్కంఠున్ బ్రహ్మగురున్ మహామహిముఁ జక్కన్ మ్రింగ రా దంచు ను
ల్లుంఠం బాడుచు వాఁడు గ్రక్కె వెడలన్ లోకం బశోకంబు గన్. 449
క. క్రక్కి మహాఘోషముతోఁ, జక్కగఁ దనుఁ బొడువరాఁగఁ జంచులు రెండున్
స్రుక్కఁగఁబట్టి తృణము క్రియ, గ్రక్కున హరి సీరెబకునిఁ గలహోత్సుకునిన్.
వ. అప్పు డానందనందనునిమీఁద వేలుపులు సాలుపులుగా నందనమల్లికాదికుసుమ
వర్షంబులు హర్షంబునం గురియించిరి దేవవాద్యంబులు మొరసె రామాది
గోపకుమారులు ప్రాణంబులతోఁ గూడినయింద్రియంబులుంబోలెఁ గ్రమ్మఱఁ
గృష్ణునిం గని రమ్మని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణసహితులయి లేఁగదాఁటుల మరల
దాఁటించుకొని మందగమనంబున మంద కరిగిరి వారలచేత నావృత్తాంతం బం
తయు విని వెఱఁగుపడి గోపగోపికాజనంబులు. 451
క. ఆపదలమీఁద నాపద, లీపాపనిఁ జెంది తొలఁగె నీయర్భకుపై
వేపడినఖలులు దహనుని, పైఁ బడు శలభములపగిదిఁ బడిరి ధరిత్రిన్. 452
వ. అని పలికిరి మఱియు నారామకృష్ణులు కౌతుకులం గాచుతఱి. 453
సీ. కపులమై జలరాశిఁ గట్టుదమా యని కట్టుదు రడ్డంబు గాలువలకు
మునులమై తపములు మొనయుదమా యని మౌనులై యుందురు మాటలేక
గంధర్వవరులమై గానవిద్యలు మీఱఁ బాడుదమా యని పాడఁ జొత్తు
రప్సరోజనులమై యాడుదమా యని యాఁడురూపులఁ దాల్చి యాడఁ జనుదు
ఆ. రమరదైత్యవరులమై యబ్ధిఁ ద్రచ్చుదమా, యని సరోవరములయందు హస్త
దండచయముఁ ద్రిప్పి తరుతురుతమయాడు, కొమరులనుచరింపఁ గొమరుమిగుల.

శ్రీకృష్ణుఁడు గోపకులతో బంతిచల్దులు గుడువ వనమున కేఁగుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు రామకృష్ణులు గాంతారంబున బంతిచలుదులు గుడువ నుద్యోగించి ప్రొద్దున లేచి గ్రద్దనం దమయింటి లేఁగకదుపులఁ గదలించి సురంగంబు లగుశృంగంబులు పూరించిన విని మేలుకని సంరంభంబున గోపడింభకులు చలిదికావడులు మూపుల వహించి సజ్జంబు లగుకజ్జంబులు గట్టికొని పదత్రాణ వేత్రదండధరు లై లెక్కలకు వెక్కసం బై నతమతమ క్రేపుకదుపులం జప్పుడించి రొప్పుకొనుచుఁ గాననంబు సొచ్చి కాంచనమణిపుంజగుంజాదిభూషణభూషితు లయ్యును ఫలకుసుమకోరకపల్లవవల్లరులు దొడవులుగా నిడికొని కొమ్ము లిమ్ముగఁ బూరించుచు వేణువు లూఁదుచుఁ దుమ్మెదలం గూడి పాడుచు మయూరంబుల తోడం గూడి యాడుచుఁ బికంబులం గలసి కూయుచు శుకంబులం జేరి రొదలు సేయుచుఁ బులుఁగులనీడలం బాఱుచుఁ బొదరిండ్లం దూఱుచు సరాళంబు లగువాఁగులు గడచుచు మరాళంబులచెంత నడచుచు బకమ్ములం గని నిలుచుచు సారసంబులం జోపి యలంచుచు నదీజలంబులం దోఁగుచుఁ దీవయుయ్యెలల నూఁగుచుఁ బల్లంబులన్ డాఁగుచు దూరంబుల కేఁగుచుఁ గపులసంగడిఁ దరువు లెక్కుచు ఫలంబుల మెక్కుచు రసంబులకుం జొక్కుచు నింగికి నిక్కుచు నీడలు సూచి నవ్వుచుఁ గయ్యంబులకుం గాలు ద్రవ్వుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు వ్రాలుచు సోలుచు బహుప్రకారంబుల శరీరవికారంబులు సేయుచు మఱియును. 455

క. ఒకనొకనిచల్దికావడి, నొకఁడొకఁ డడకించి దాఁచు నొకఁ డొకఁ డది వే
ఱొకఁ డొకని మొఱఁగికొని చన, నొకఁడొకఁ డది దెచ్చి యిచ్చు నుర్వీనాథా.

క. ఒక్కఁడు మున్నే మఱి చన, నొక్కఁడు బలుబొబ్బ వెట్టు నులికిపడన్ వే
ఱొక్కఁడు మిట్టి తటాలున, నొక్కనికనుదోయి మూయు నొక్కఁడు నగఁగన్.

క. తీపు గలకజ్జ మన్యుఁడు, గోపింపఁగ నొడిసి పుచ్చుకొని త్రోపాడం
బై పది యది గొని యొక్కఁడు, క్రేపులలో నిట్టు నట్టుఁ గికురించు నృపా.

క. వనజాక్షుఁడు మున్నరిగిన, మునుపడఁగా నతని నేనె ముట్టెద ననుచుం
జని మును ముట్టనివానిన్, మును ముట్టినవాఁడు నవ్వు మొనసి నరేంద్రా. 459

వ. ఇవ్విధంబున. 460

ఉ. ఎన్నఁడునైన యోగివిభు లెవ్వనిపాదపరాగ మింతయుం
గన్నులఁ గాన రట్టిహరిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుచుఁ జెట్టఁ బట్టుచుం
దన్నుచు గ్రుద్దుచున్ నగుచుఁ దద్దయుఁ బైపడి గూడి యాడుచున్
మన్నన సేయువల్లవకుమారులభాగ్యము లింత యొప్పునే. 461

క. విందులకును బ్రహ్మసుఖా, నందం బై భక్తగణమునకు దైవత మై
మందులకు బాలుఁ డగుహరి, పొందుఁ గనిరి గొల్ల లిట్టిపుణ్యులు గలరే. 462

వ. అని పలికి శుకయోగీంద్రుండు మఱియు ని ట్లనియె. 463

క. అమరు లమృతపానంబున, నమరినవా రయ్యు నేనిశాటునిపంచ
త్వమునకు నెదుళ్లు సూతురు, తము నమ్మక యట్టియఘుఁడు దర్పోద్ధతుఁ డై.

క. బకునికిఁ దమ్ముఁడు గావున, బకమరణము దెలిసి కంసుపంపున గోపా
లకబాలురతోఁ గూడను, బకవైరిని ద్రుంతు ననుచుఁ బటురోషమునన్. 465

క. బాలుర ప్రాణంబులు గో,పాలురకు మదగ్రజాతుప్రాణముమా త్రీ
బాలురఁ జంపిన నంతియ, చాలును గోపాలు రెల్లసమసినవారల్. 466

వ. అని నిశ్చయించి యోజనంబునిడుపును మహాపర్వతంబుపొడువును గొండ తుదల మీఱినకోఱలును మిన్ను దన్ని పన్నిననల్ల మొగిళ్లపెల్లు గలపెదవులును బిలంబులకు నగ్గలం బైనయిగుళ్లసందులును నంధకారబంధురం బైనవదనాంతరాళంబును దావానలజ్వాలాభీలం బైనదృష్టిజాలంబును వేఁడిమికి నివాసంబు లైనయుచ్ఛ్వాసనిశ్శ్వాసంబులును మెఱయ నేల నాలుకలు వఱచుకొని ఘోరం బగునజగరాకారంబున. 467

క. జాపిరము లేక యిప్పుడు, గ్రేవుల గోపాలసుతుల గృష్ణునితోడన్
గీపెట్టఁగ మ్రింగెద నని, పాపపురక్కసుఁడు త్రోవఁ బడి యుండె నృపా. 468

వ. ఆసమయంబున. 469

మ. ఒకవన్యాజగరేంద్ర మల్లదె గిరీంద్రోత్సేధ మై దావపా
వకకీలాపరుషప్రచండతరనిశ్శ్వాసంబుతో ఘోరవ
హ్నికరాళాతతజిహ్వతోడ మనలన్ హింసింప నీక్షించుచున్
వికటం బై పడి సాఁగి యున్నది పురోవీథిం గనుంగొంటిరే. 470

వ. అని యొండొరులకుం జూపుచు. 471

మ. బకునిం జంపినకృష్ణుఁ డుండ మనకుం బా మంచుఁ జింతింప నే
టికి రా పోదము దాఁటి కాక యది కౌటిల్యంబుతో మ్రింగుడున్
బకువెంటం జనుఁ గృష్ణుచేత ననుచుం బద్మాక్షు నీక్షించి యు
త్సుకు లై చేతులు వేసికొంచు నగుచున్ దుర్వారు లై పోవఁగన్. 472

వ. వారలం జూచి హరి దనమనంబున. 473

ఉ. అర్భకు లెల్లఁ బాము దివిజాంతకుఁ డౌట యెఱుంగ రక్కటా
నిర్భయు లై యెదుర్కొనిరి నేఁ గల నంచు విమూఢు లంచు నా
విర్భవదాగ్రహాత్మమున వెన్నగులం దమ లేఁగపిండుతో
దుర్భరఘోరసర్పఘనతుండబిలాంతముఁ జొచ్చి రందఱున్. 474

వ. అయ్యవసరంబున. 475

శా. వేల్పుల్ సూచి భయంబు నొంద గ్రసనావేశంబుతో నుజ్జ్వల
త్కల్పాంతోజ్జ్వలమానజిహ్వదహనాకారంబుతో మ్రింగె న

స్వల్పాహీంద్రము మాధవాశ్రితమనోవ్యాపారసంచారులన్
స్వల్పాకారుల శిక్యభారులఁ గుమారాభీరులన్ ధీరులన్. 476

వ. ఇట్లు పెనుఁబాముచేత మ్రింగుడుపడుసంగడికాఱగమిం జూచి కృష్ణుండు. 477

ఉ. పసులు లేఁగలుం గలసి పైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ మా
కొడుకు ల దేల రా రనుచు గోపిక లెల్లను బల్క నేక్రియన్
నొడివెద నేఁడు పన్నగమునోటికి వీరికి నెక్కలంకె గా
నొడఁబడ నేల చేసె విధి యోడక సేయుఁ గదయ్య క్రౌర్యముల్. 478

వ. అని తలపోసి నిఖిలలోచనుండును నిజాశ్రితనిగ్రహమోచనుండును నైనతమ్మికంటి మింటితెరువరులు మొఱలిడ రక్కసు లుక్కు మిగుల వెక్కసం బగునజగరం బయి యున్న యన్నరభోజనుకుత్తుకకుఁ బొత్తుగొని మొత్తంబు వెంట నంటం జని తమ్ము నందఱఁ జిందఱవందఱ సేసి మ్రింగ నగ్గలించునజగరంబుకంఠద్వారంబున సమీరంబు వెడల కుండఁ దనశరీరంబు వెంచి గ్రద్దన మిద్దె సఱచిన ట్లుండ.

క. ఊపిరి వెడలక కడుపున, వా పొదవినఁ బాముప్రాణవాతంబులు సం
తాపించి శిరము వ్రక్కలు,వాపికొనుచు వెడలి చనియెఁ బటుఘోషముతోన్.

శా. క్రూరవ్యాళవిశాలకుక్షిగతులన్ గోవత్ససంఘంబుతోఁ
గారుణ్యామృతవృష్టిచేత బ్రదుకం గాఁ జూచి వత్సంబులున్
వారుం దాను దదాస్యవీథి మగుడన్ వచ్చెన్ ఘనోన్ముక్తుఁ డై
తారానీకముతోడ నొప్పెసఁగునాతారేశుచందంబునన్. 481

ఆ. అమరవరులకొఱకుఁ గమలజాండం బెల్ల, బలిఁ దిరస్కరించి బలియువడుగు
గోపసుతులకొఱకుఁ బాపుఁ బెనుఁబాము,గళము దూఁటుగట్టు బలియకున్నె.

ఉ. ఆ పెనుఁబాము మేన నొకయద్భుత మైనవెలుంగు దిక్తటో
ద్దీపక మై వడిన్ వెడలి దేవపథంబునఁ దేజరిల్లుచుం
గ్రేపులు బాలురున్ బెదరఁ గృష్ణుని దేహము వచ్చి చొచ్చె నా
పాపఁడు సొచ్చి ప్రాణములఁ బాపినయంతన శుద్ధసత్త్వ మై. 483

క. తనరూ పొకమాత్రైనను, మనమున నిడికొనినఁ బాపమయు నైనను లోఁ
గొని చనుహరి దను మ్రింగిన, దనుజునిఁ గొనిపోవ కున్నె తనలోపలికిన్. 484

వ. తదవసరంబున సురలు గుసుమవర్షంబులు గురియించిరి రంభాదు లాడిరి గంధర్వులు పాడిరి మేఘంబులు మృదంగంబులభంగి ఘోషించె సిద్ధగణంబులు జయజయభాషణంబులు భాషించి రంత. 485

శా. ఆ వాద్యంబులు నామహాజయరవం బాపాట లాయాటలుం
దేవజ్యేష్ఠుఁడు పద్మజుండు విని ప్రీతిన్ భూమి కేతెంచి నేఁ
డీవత్సార్భకులన్ భుజంగపతి హింసింపంగ నీబాలకుం
డే వెంటన్ బ్రదికించె మే లనుచు నూహించెం గడున్ నివ్వెఱన్. 486

వ. అంత నయ్యజగరచర్మంబు గొన్ని దివసంబుల కెండి పెద్దకాలంబు గోపాలబాలురకుం గేళీబిలం బై యుండె నిట్లు కౌమారవిహారంబున నైదవయేటఁ గృష్ణుం డఘాసురునిం దెగఁజూచుటయుఁ దమ్ముం గాచుటయు నాఱవయేటి దైనపౌగండ వృత్తాంతం బని చిత్తంబుల గోపకుమారులు దలంచు చుందు రని చెప్పిన నప్పుడమితేఁ డప్పరమయోగీంద్రున కిట్లనియె. 487

సీ. అయిదేండ్లు కౌమార మటమీఁద నైదేండ్లు పౌగండ మనియెడుప్రాయమందు
నయిదేండ్లవాఁ డైనయబ్జాక్షుచరితంబు పౌగండ మని గోపబాలు రెల్లఁ
దలఁతు రంటివి యెట్లు దలఁతురు వారలు నిరుడు సేసినపని నేఁటి దనఁగ
వచ్చునే యిది నాకు వరుసతో నెఱిఁగింపు మనవుడుయతిచంద్రుఁ డైనశుకుఁడు
ఆ. యోగదృష్టిఁ జూచి యొక్కింత భావించి, వినుము రాజవర్య వినయధుర్య
పరమగుహ్య మనుచుఁ బలుకుదు రార్యులు,శిష్యజనుల కీవు సేయుతలఁపు.
క. ప్రియురాలివలనివార్తలు, ప్రియజనులకు నెల్లప్రొద్దుఁ బ్రియ మగుభంగిం
బ్రియుఁ డగుహరిచరితంబులు, ప్రియభక్తుల కెల్ల యెడలఁ బ్రియములు గావే.
వ. అని పలికి యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె నట్లఘాసురుముగంబువలనం గడచనిన లేఁగల గోపకుమారులఁ బ్రదికించి వారును దానునుం జని చని. 490

మ. కనియెం గృష్ణుఁడు సాధునీరము మహాగంభీరముం బద్మకో
కనదాస్వాదవినోదమోదమదభృంగద్వంద్వఝంకారముఁ
ఘనకల్లోలలతావితానవిహరత్కాదంబకోలాహల
స్వనవిస్ఫారము మందవాయుజకణాసారంబుఁ గాసారమున్. 491

గోపాలబాలురు కృష్ణునితోఁ గూడి చల్దు లారగించుట.

వ. కని తమ్మికంటి తమ్ములయింటిసొబగునకు నిచ్చ మెచ్చుచుఁ జెచ్చెర గాలి నోలిం గదలెడుకరళ్లతుంపురులజల్లుపెల్లున నొడళ్లు గగురుపొడువఁ గొలంకుఁగెలంకులఁ గాయవండులగోలలవ్రేఁగున వీఁగి పట్టు గలచెట్లుఁదుటుమునీడల నొప్పు చున్న యిసుకతిప్పలవిప్పు నూచి వేడుక పిచ్చలింప నెచ్చెలుల కిట్లనియె. 492

శా. ఎండన్ మ్రగ్గితి రాఁకటం బడితి రింకేలా విలంబింపఁగా
రం డోబాలకులార చల్ది గుడువన్ రమ్యస్థలం బిక్కడీ
దండన్ లేఁగలు నీరు ద్రావి యిర వందం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండం బై విహరించు చుండఁగ నమంద ప్రీతి భక్షింతమే. 493

వ. అనిన నగుఁ గాక యని వత్సంబుల నుత్సాహంబున నిర్మలంబు లగుజలంబులు ద్రావించి పచ్చికలమొల్లంబులు గలపల్లంబుల నిలిపి చొక్కంబు లగుచల్దుల చిక్కంబులు సక్క డించి. 494

మ. జలజాంతస్థితకర్ణికం దిరిగి రా సంఘంబు లై యున్నతే
కులచందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగి రాఁ గూర్చుండి వీక్షించుచున్

శిలలుం బల్లవముల్ దృణంబులు లతల్ చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులు కంచంబులు గా భుజించి రచటన్ గోపార్భకుల్ భూవరా. 495

సీ. మాటిమాటికి వ్రేలు మడిచి యూరించుచు
నూరుఁగాయలు దిను చుండు నొక్కఁ
డొకనికంచములోని దొడిసి చయ్యన మ్రింగి
చూడు లేదని నోరు చూపు నొక్కఁ
డేగు రార్గురచద్దు లెలమిఁ బన్నిద మాడి
కూరొక్కని కూరొక్కని కుడుచు నొక్కఁ
డన్ని యుండఁగఁ బాచి యిడుట నెచ్చెలితన
మనుచు బంతెనగుండు లాడు నొకఁడు

ఆ. కృష్ణుఁ జూడు మనుచుఁ గికురించి పరు మ్రోల
మేలిభక్ష్యరాశి మెసఁగు నొకఁడు
నవ్వు నొకఁడు సఖుల నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొకఁడు మురియు నొకఁడు. 496

వ. అయ్యవసరంబున. 497

సీ. కడుపున దిండుగాఁ గట్టినవలువలో లాలితవంశనాళంబుఁ జొనిపి
విమలశృంగంబును వేత్రదండంబును జాఱి రానీక డాచంక నిఱికి
మీఁగడపెరుఁగుతో మేళవించినచల్దిముద్ద డాపలిచేత మొనయ నునిచి
చెలరేఁగి కొసరి తెచ్చినయూరుఁగాయలు వ్రేళ్లసందులయందు వెలయ నిఱికి

ఆ. సంగడీలనడుమఁ జక్కఁగఁ గూర్చుండి, నర్మభాషణముల నగవు నెఱపి
యాగభోక్త కృష్ణుఁ డమరులు వెఱఁగంద, శైశవంబు మెఱసి చల్ది గుడిచె.

వ. ఇట్లు కృష్ణసహితు లయినగోపకుమారులు చల్దులు గుడుచు నెడఁ గ్రేపులు మేపులకుం జొచ్చి పచ్చనిగఱికిజొంపంబులగుంపుల కుఱికి లంపులు మేయుచు ఘోరంబగునరణ్యంబునడుమఁ దోరం బగుదూరంబు సనిన వానిం గానక వెఱచుచున్న గోపడింభకులకు నంభోజనయనుం డిట్లనియె. 499

మ. వినుఁ డోబాలకులార క్రేపు లటవీవీథిన్ మహాదూరముం
జనియెం గోమలఘాసఖాదనరతోత్సాహంబుతో నెందుఁ బో
యెనొ యే మయ్యెనొ క్రూరజంతువులచే నేయాపదం బొందెనో
కని తెత్తుం గుడువుండు చల్దిఁ గొఱఁతల్ గాకుండ మీ రందఱున్. 500

వ. అని చెప్పి. 501

బ్రహ్మ గోవత్సములను గోపబాలకుల నంతర్ధానంబు సేయుట.

శా. కర్ణాలంబితకాకపక్షములతో గ్రైవేయహారాళితో
స్వర్ణాభాసితవేత్రదండకముతో సత్పింఛదామంబుతోఁ

బూర్ణోత్సాహముతో ధృతాన్నకబళోత్ఫుల్లాబ్జహస్తంబుతోఁ
దూర్ణత్వంబున నేఁగె లేఁగలకునై దూరాటవీవీథికిన్. 502

వ. ఇట్లేఁగుచు. 503

క. ఇచ్చోఁ బచ్చిక మేసిన, విచ్చోఁ ద్రావినవి తోయ మేఁగిన విచ్చో
నిచ్చోట మంద గొన్నవి, యిచ్చోఁ బాసినవి జాడ యిదె యిదె యనుచున్.

క. కంజదళాక్షుఁడు వెదకెను, గొంజక లేఁగల నపారగురుతృణవనికా
పుంజంబుల భీకరమృగ, కుంజంబులఁ దరుల గిరులఁ గొలఁకుల నదులన్. 504

వ. అంత. 505

శా. బాలుం డయ్యు నితం డఘాసురుఁడు ద్రుంపన్ బాలురం గ్రేపులన్
ఏలీలన్ బ్రదికించె నొక్కొ భువి నూహింపం గడుం జోద్యమం
చాలో నంబుజసంభవుండు సని మాయాబాలుశుంభద్బలం
బాలోకింపఁ దలంచి డాఁచె నొకచో నాలేఁగలన్ బాలురన్. 506

వ. ఆసమయంబున దూడలువోయినజాడ యెఱుంగక తప్పి యప్పద్మలోచనుం డెప్ప
టికొలంకుకడకు వచ్చి యచ్చోట నెచ్చెలులం గానక వారిం జీరి లే కుండుట
నిశ్చయించి గోవిందుండు విశ్వవిదుండు గావున నిది విరించి మొఱం గని యెఱింగి
తిరిగి పోవుచు. 507

శా. వంచింపం బని లేదు బ్రహ్మకిచటన్ వత్సంబులన్ బాలురన్
వంచించెం గనుఁబ్రామి తన్ను మరలన్ వంచించు టాశ్చర్యమే
వంచింపన్ మన కేల తెచ్చుటకునై వ ల్దంచు బ్రహ్మాండము
ల్వంచింపన్ మరలింప నేర్చుహరి లీలన్ మందహాసాస్యుఁడై. 508

క. గోపాలసుతులు లే రని, గోపికలకుఁ జెప్ప నేల గోపాలకులన్
గోపికలు నలర బాలుర, గ్రేపులరూపముల నేఁ జరించెద ననుచున్. 509

మ. కరముల్ పాదములున్ శిరంబు లవలగ్నంబుల్ ముఖంబుల్ భుజాం
తరముల్ ముక్కులుఁ గన్నులున్ శ్రవణముల్ దంతాదులున్ దండకాం
బరస్రగ్వేణువిషాణభూషణవయోభాషాగుణాఖ్యానత
త్పరతల్ పేర్వడ కుండఁ దాల్చె విభుఁ డావత్సార్భకాకారముల్. 510

క. రూపంబు లెల్ల నగు బహు, రూపకుఁ డిటు బాలవత్సరూపంబులతో
నే పారు టేమి చోద్యము, రూపింపఁగ నతని కితరరూపము గలదే. 511

క. మరలుపు మనియెడుకర్తయు, మరలించుకుమారకులును మరలెడిక్రేపుల్
పరికింప దాన యై హరి, మరలం జనె లీలతోడ మందకు నధిపా. 512

వ. ఇట్లు బాలవత్సరూపంబులతో విహరించుచు మందకు వచ్చి వారివారిదొడ్లన
య్యైవత్సంబుల ముందటికందువల నిలిపి తత్తద్బాలరూపంబుల నందటిగృహం
బులం బ్రవేశించి వేణునాదంబులు సేసిన. 513

చ. కొడుకుల వేణునాదములు గొబ్బున వీనులకుం బ్రియంబు లై
ముడివడ లేచి యెత్తికొని మూర్కొని తల్లులు గౌఁగిలించుచుం
జడిగొనఁ జేఁపు వచ్చి తమచన్నులయందు సుధాసమంబు లై
వెడలెడిపాలు నిండుకొనువేడుక నిచ్చిరి తత్సుతాళికిన్. 514

వ. మఱియుఁ దల్లు లుల్లంబులఁ బెల్లుగ వెల్లిగొనువేడుకలం దమనందనులకు నలుంగు లిడి మజ్జనంబులు గావించి గంధంబు లలంది తొడవులు దొడిగి నిటల తటంబుల రక్షాతిలకంబులు వెట్టి సకలపదార్థసంపన్నంబు లయినయన్నంబు లొసంగి సన్నములు గానిమన్ననలు సేసిరి. 515

క. ఏతల్లుల కేబాలకు, లేతెఱఁగునఁ దిరిగి ప్రీతి నెసఁగింతురు ము
న్నాతల్లుల కాబాలకు, లాతెఱఁగునఁ బ్రీతిఁ జేసి రవనీనాథా. 516

వ. ఆసమయంబున. 517

ఉ. పాయనివేడ్కతో నుసికిపట్టులకుం జని గోవు లెల్ల నం
బే యని చీరి హుమ్మనుచుఁ బేరిచి మూర్కొని పంచితిల్లి పె
ల్లై యతిరేక మై పొదుఁగులం దెడలేక స్రవించుచున్న పా
లావెడ నాకుచుం సుముఖ లై యొసఁగెం నిజవత్సకోటికిన్. 518

క. వేత్రలకును గోవులకును, మాతృత్వము సాలఁ గలిగె మఱి మాధవు పై
మాత లని హరియు నిర్మల, కౌతూహల మొప్పఁ దిరిగెఁ గడుబాల్యమునన్.

ఆ. ఘోషజనుల కెల్లఁ గుఱ్ఱలపై వేడ్క, పూఁటపూఁట కెలమిఁ బొటకరించె
నిచ్చ క్రొత్త యగుచు నీరజాక్షునిమీఁద, వేడ్క దమకుఁ దొల్లి వెలసినట్లు.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బాలవత్సరూపంబులు దాల్చి తన్నుఁ దాన రక్షించుకొనుచు మందను వనంబున నమందమహిమంబున నొక్కయేఁడు క్రీడించె నాయేఁటికి నై దాఱుదినంబులు కడమపడి యుండ నం దొక్కనాఁడు బలభద్రుండును దానును వనంబునకుం జని మందచేరువ లేఁగల మేప నతిదూరంబునం గోవర్ధనశైలశిఖరంబున ఘాసంబులు గ్రాసంబులు గొను చున్నగోవు లాలేఁగలం గని. 521

చ. ముదమున హుంకరించుచును మూపులపై మెడ లెత్తి చాఁచుచుం
బదములు నాల్గు రెండయిన భాగునఁ గూడఁగఁ బెట్టి దాఁటుచుం
వదనములం విశాలతరవాలములం వడి నెత్తి పాఱి యా
మొదవులు సన్నులం గుడిపె మూఁతుల మ్రింగెడిభంగి నాకుచున్. 522

వ. అంత గోపకులు గోవుల వారింప నలవి గాక దిగ్గన నలుకతోడసిగ్గు లగ్గలం బుగ దుర్గమమార్గంబున వానివెంట నంటి వచ్చి లేఁగల మేపు చున్నకొడుకులం గని. 523

ఉ. అయ్యలఁ గంటి మంచుఁ బులకాంకురముల్ వెలయంగఁ గుఱ్ఱలం
జయ్యన డాసి యెత్తుకొని సంతస మందుచుఁ గౌఁగిలించి తా

రయ్యేడ నోఁదలల్ మనము లారఁగ మూర్కొని ముద్దు సేయుచున్
దయ్యా మెఱుంగు గోపకులు దద్దయు నుబ్బిరి నిబ్బరంబుగన్. 524

వ. ఇట్లు బాలికాలింగనంబుల నానంద బాష్పపూరితనయను లై గోపకులు గోవుల మరలించుకొని తలంగి చన వారలం జూచి బలభద్రుండు దనలో ని ట్లని తలంచె.

సీ. చన్ను మానినయట్టి శాబకశ్రేణిపై గోగణంబులకును గోపకులకు
నిబ్బంగి వాత్సల్య మెబ్బంగి నుదయించె హరిఁ దొల్లి మన్నించునట్లు వీరు
మన్నించు చున్నారు మమతఁ జేయుచుఁ బ్రీతి నంబుజాక్షునిఁగన్నయట్లు నాకు
బ్రేమమయ్యెడిడింభబృందంబుఁగనుఁగొన్న నిదిమహాద్భుత మెందు నెఱుఁగరాదు

తే. మనుజదైవతదానవమాయ యొక్కొ
కాక నాథర్త యగు చున్నకమలనయను
మాయయొ కాక యితరులమాయ నన్నుఁ
గలఁప నోపదు విభుమాయ గాఁగ నోపు. 526

క. అని మున్ను ముగ్ధుఁ డయ్యును, దనయందులదివ్యదృష్టి దప్పక బుద్ధిం
దన చెలికాండ్రను గోవుల, వనజాక్షుం డనుచుఁ జూచె వసుధాధీశా. 527

వ. ఇట్లు విజ్ఞానదృష్టిం జూచి యెఱింగియు నమ్మక బలదేవుండు గొండలంపడుచుఁ గృష్ణుం జూచి మహాత్మా తొల్లి యెల్లక్రేపులును ఋషులయంశం బనియును గోపాలకులు వేల్పులయంశం బనియును దోఁచు చుండు నిపుడు వత్సబాలకసందోహంబు సందేహంబు లేక నీవ యని తోఁచు చున్న దిది యేమి యని యడిగిన నన్నకు నున్న రూపు వెన్నుండు మన్నన సేసి క్రన్నన యెఱింగించె నతండు నెఱింగె నివ్విధంబున హరి బాలవత్సంబులు దాన యై సంచరించినయేఁడు విరించికిఁ దనమానంబున నొక్కత్రుటిమాత్రం బయిన విరించి చనుదెంచి వత్సబాలకాకారుం డైనకృష్ణబాలకుం జూచి వెఱంగుపడి యి ట్లని వితర్కించె.

శా. మందం గల్గినవత్సబాలకులు నామాయాగుహాసుప్తు లై
యెందుం బోవరు లేవ రిప్పుడును వేఱే చేయ నా కన్యు లొం
డెందున్ లేరు విధాతలుం బరులు వీ రెవ్వార లెల్లై రొకో
యెం దేతెంచిరొ కృష్ణుతో మెలఁగువా రేఁ డయ్యెడిన్ నేఁటికిన్. 529

మత్తకోకిలము. బ్రహ్మపంపునఁ గాని పుట్టదు ప్రాణిసంతతి యెప్పుడున్
బ్రహ్మ నొక్కఁడఁ గాని వేఱొక బ్రహ్మ లేఁడు సృజింపఁగా
బ్రహ్మ నేను సృజింప నొండొక బాలవత్సకదంబ మే
బ్రహ్మమందు జనించె నెక్కట బ్రహ్మ మా నది చూడఁగాన్. 530

వ. అని యిట్లు సకలంబును సుకరంబున నెఱింగెడి నెఱవాదిముదుక యెఱుక గలప్రోడ వెఱంగుపడి గ్రద్దనఁ బెద్దప్రొద్దు దద్దయుం దలపోసి కర్జంబుమొదల యెఱుంగక కొండలంపడుచు నాందోళనంబున. 531

క. మోహము లేక జగంబుల, మోహింపఁగఁ జేయ నేర్చి మొనసినవిష్ణున్
మోహింపించెద ననియెడు, మోహమున విధాత దాన మోహితుఁడయ్యెన్.
తే. పగలు ఖద్యోతరుచి చెడుపగిది రాత్రి, మంచు చీకటి లీనమై మాయుమాడ్కి
విష్ణుపై నన్యమాయలు విశద మగునె, చెడి నిజేశులగరిమంబుఁ జెఱుచుఁగాక.
వ. మఱియును. 534
క. పుట్టితి బుద్ధి యెఱింగితిఁ, బుట్టించితి జగము సగము ప్రొయెను బ్రాయం
బిట్టివి నూతనసృష్టులు, పుట్టుట లే దార యిట్టిబూమెలు భూమిన్. 535
వ. అని యిట్లు దలవాకిట వాణి గలపోఁడిమిచే వాఁడిమి కెక్కిన నలుమొగం బులతక్కరిగొంటు పెనుదంట పలువెంటలం దనమనంబున వితర్కించి విచారిం చునెడ నతండు గనుంగొను చుండ నబ్బాలకులు మేఘశ్యాములును హారకుండల కిరీటవనమాలికాభిరాములును శ్రీవత్స మంగళాంగద నూపుర కనకకటక కంకణ కటిఘటితకాంచీగుణోద్దాములును నాపాదమస్తకతులసీదళదాములును విల సదంగుళీయకస్తోములును శంఖచక్రగదాకమలహస్తులును జతుర్భుజప్రశస్తు లును బీతకౌశేయవాసులును జంద్రికాధవళహాసులును గరుణాకటాక్షవీక్ష ణవిలాసులును రవికోటిభాసులును ననంతసచ్చిదానందరూపమహితులును నణి మాదిగుణోపేతులును విజాతీయభేదరహితులును శ్రీమన్నారాయణప్రతిమాన విగ్రహస్వరూపులును నయి తమకుఁ బరతంత్రు లగుచు నృత్తగీతాదిసేవా విశేషంబులకుం జొచ్చి మెలంగుచు మూర్తిమంతంబు లయినబ్రహ్మాదిచరా చరంబులు నణిమాదిసిద్ధులును మాయాప్రముఖంబు లైనశక్తులును మహదాది చతుర్వింశతితత్త్వంబులును గుణక్షోభకాలపరిణామహేతుసంస్కారకామకర్మ గుణంబులును సేవింప వేదాంతవిదుల కైన నెఱుంగ రాని తెఱంగున మెఱయుచు గానంబడిన వారలం గనుంగొని. 536
ఉ. బాలురఁ గంటి నాచెయిదిఁ బాసినవారిని మున్ను వారి నేఁ
బోలఁగఁ జూచునంతటన భూరినిరర్గళ దుర్గమ ప్రభా
జాలముతోడఁ జూపులకుఁ జాలమిఁ దెచ్చుచు నున్నవార లే
మూలమొ మార్గ మెయ్యదియొ మోసము వచ్చెఁ గదే విధాతకున్. 537
వ. అని సకలేంద్రియంబులకు వెక్కసం బయిన స్రుక్కి. 538
ఉ. ఏపరమేశుతేజమున నీసచరాచర మైనలోక ము
ద్దీపిత మయ్యె నట్టివిభుతేజముఁ గన్నులఁ జక్కఁ జూడఁగా
నోపక పారవశ్యమును నొందుచు సంస్తిమితాఖిలేంద్రియుం
డై పరమేష్ఠి మై మఱచె నప్పుడు చిత్రపురూపుకైవడిన్. 539
వ. ఇట్లు మాయాతీతుండును వేదాంతవిజ్ఞానదుర్లభుండును స్వప్రకాశానందుండు ను నైనతనబాహుళ్యంబుఁ జూచి నివ్వెఱ పడినబ్రహ్మం గని యీశ్వరుండు.540

శా. బాలుం డై చతురాననుండు తనయా బ్రహ్మాభిమానంబునన్
లోలుం డై మతి దప్పి నా మహిమ యాలోకింప నేతెంచెఁ దా
నాలోకింపఁగ నెంతవాఁ డనుచు మాయాజాలమున్ విప్పి త
ల్లీలారూపము లెల్ల దాఁచె నటఁ గేళీచాతురీధుర్యుఁ డై. 541

వ. అంతలోన నజీవుండు సజీవుం డైన తెఱంగున నెనిమిదికన్నులు గలవేలుపుగమికాఁడు తేఱి తెప్పిఱి కాలుఁ గేలుఁ గదలించి చెచ్చెరం గన్నులు విచ్చి చూడ సమర్థుం డై ముందటఁ గని వెనుకఁ జూచి దివి విలోకించి దిక్కులు వీక్షించి యెల్లయెడలం గలయ దర్శించి తనపురోభాగంబున హరి సంచరించుటం జేసి జాతివైరంబులు లేనినరపక్షిమృగాదులకు నాటపట్టయి సిరి గలిగి కామక్రోధాదిరహితులకు జీవనం బైనబృందావనంబుం బొడగాంచి యందు. 542

సీ. తన కన్యములు లేక తనరారి మున్మూల విభుఁ డయ్యుఁ గ్రేవుల వెదకువాని
నఖిలజ్ఞుఁ డై యొక్కఁ డయ్యు నజ్ఞాకృతిఁ జెలికాండ్రఁ బెక్కండ్ర జీరువాని
బహిరంతరాద్యంతభావశూన్యుం డయ్యు నంతంత నడుగుచొప్పరయువాని
గురుగభీరుం డయ్యు గురువులు వాఱుచు నట్టిట్టుఁ బాతరలాడువాని
ఆ. జాతిరహితుఁ డయ్యుఁ జతురగోపార్భక, భావ మెల్ల నచ్చు వడినమేని
చెలువువాని హస్తశీతాన్నకబళంబు, వానిఁ గాంచె నపుడు వాణిమగఁడు. 543

వ. కని సంభ్రమించి విరించి రాయంచ డిగ్గనుఱికి కనకదండసుకుమారం బైనశరీరంబుతోడ నేలం జాఁగిలంబడి మణిగణసుప్రకాశంబు లైనతనకిరీటశిఖరప్రదేశంబు లాకుమారునిపాదపద్మంబులు మోవ మ్రొక్కి తోరంబు లగునానందబాష్పజలపూరంబుల నతనియడుగులు గడిగి మఱియును. 544

క. అడుగులపైఁ బడు లేచుం, బడుఁ గ్రమ్మఱ లేచు నిట్లు భక్తిన్ మును తాఁ
బొడగనిన పెంపుఁ దలఁచుచు, దుడుకనిమహిమాబ్ధి నజుఁడు దుడుకడిఁ జెన్నృపా.

వ. అంత నల్లనల్లన లేచి నిలుచుండి నయనారవిందంబులు దెఱచి గోవిందుని సందర్శించి చతుర్ముఖుండు ముఖంబులు వంచి కృతాంజలి యై దిగ్గన డగ్గుత్తిక యిడుచు నేకచిత్తంబునఁ జతుర్ముఖంబుల నిట్లని స్తుతియించె. 546

సీ. శంపాలతికతోడి జలదంబుకైవడి మెఱుఁగుటొల్లియతోడి మేనివానిఁ
గమనీయమృదులాన్నకబళవేత్రవిషాణవేణుచిహ్నంబుల వెలయువాని
గుంజావినిర్మితకుండలంబులవాని శిఖిపింఛవేష్టితశిరమువానిఁ
వనపుష్పమాలికావ్రాతకంఠమువాని నలినకోమలచరణములవానిఁ
ఆ. గరుణ గడలుకొనినకడగంటివాని గో, పాలబాలుభంగిఁ బరఁగువాని
నగుమొగంబువాని ననుఁ గన్నతండ్రిని, నిను భజింతు మ్రొక్కి నీరజాక్ష.

మ. నను మన్నించి భవజ్జనంబులకు నానందంబు నిండించుచున్
తనురూపం బిదె నామనంబున కచింత్యం బయ్యె నీయుల్లస

ఘ్నవిశ్వాకృతి నెవ్వఁ డోపు నెఱుఁగం గైవల్య మై యొప్పు నా
త్మనివేద్యం బగునీదువై భవముచందం బెట్టిదో యీశ్వరా. 548

క. విజ్ఞానవిధము లెఱుఁగక, తజ్ఞులు నీవార్తఁ జెప్పఁ దనువాఙ్మనముల్
యజ్ఞేశ నీకు నిచ్చిన, యజ్ఞులు నినుఁ బట్టి గెలుతు రజితుఁడ వైనన్. 549

క. శ్రేయములు గురియుభక్తిని, జేయక కేవలము బోధసిద్ధికిఁ దపముం
జేయుట విఫలము పొల్లున, నాయము నేకుఱునె తలఁప నధికం బైనన్. 550

క. నిజముగ నెన్నెఱుఁగఁగ మును, నిజవాంఛలు నిన్నుఁ జేర్చి నీకథ వినుచున్
నిజకర్మలబ్ధభక్తిన్, సుజనులు నీ మొదలిటెంకిఁ జొచ్చి రధీశా. 551

సీ. విక్రియాశూన్యమై విషయత్వమును లేని దగుచు నాత్మాకార మై తనర్చు
నంతఃకరణ మొక్క యధికసాక్షాత్కారవిజ్ఞానమునఁబట్టి వే ఱొరులకు
నెఱుఁగంగ రాని దై యే పారి యుండుటఁ జేరి నీనిర్గుణశ్రీవిభూతి
బహిరంగవీథులఁ బాఱక దిరము లై యమలంబు లగునింద్రియములచేత

ఆ. నెట్టకేలకైన నెఱుఁగంగ నగుఁ గాని, గుణవిలాసి వగుచుఁ గొమరు మిగులు
నీగుణవ్రజంబు నేర రా దెఱుఁగంగ, నొక్కమితము లేక యుంట నీశ. 552

క. తారాతుషారశీకర, భూరజముల కైన లెక్క బుధు లిడుదురు భూ
భారావతీర్ణకరుఁ డగు, నీరమ్యగుణాలి నెన్న నేర రగణ్యా. 553

శా. ఏవేళం గృపఁ జూచు నెన్నఁడు హరిన్ వీక్షింతు నం చాధ్యుఁ డై
నీవెంటం బడి తొంటికర్మచయమున్ నిర్మూలముం జేయుచున్
నీవాఁ డై తనువాఙ్మనోగతుల ని న్సేవించువిన్నాణి ప్రా
కైవల్యాధిపలక్ష్మి నుద్దవడిఁ దాఁ గైకొన్న వాఁ డీశ్వరా. 554

ఉ. మాయలు గల్గువారలను మాయలఁ బెట్టెడిప్రోడ నిన్ను నా
మాయఁ గలంచి నీమహిమ మానముఁ జూచెద నంచు నేరమిం
జేయఁగఁ బూనితిం గరుణ సేయుము కావుము యోగిరాజవా
గ్గేయ దవాగ్నిఁ దజ్జనితకీలము గెల్చి వెలుంగ నేర్చునే. 555

సీ. సర్వేశ నే రజోజనితుండ మూఢుండఁ బ్రభుఁడ నే నని వెఱ్ఱిప్రల్లదమున
గర్వించినాఁడను గర్వాంధకారాంధనయనుండఁ గృపఁ జూడు ననుఁ బ్రధాన
మహదహంకృతినభోమరుదగ్నిజలభూమిపరివేష్టితాండకుంభంబులోన
నేడుజేనలమేన నెనయునే నెక్కడ నీదృగ్విధాండంబు లేరి కైన

తే. సంఖ్య సేయంగ రానివి సంతతంబు, నోలిఁ బరమాణువులభంగి నొడలిరోమ
వివరములయందు వర్తించువిపులభాతి, నెనయు చున్ననీ వెక్కడ నెంత కెంత.

తరలము. కడుపులోపల నున్న పాపఁడు గాలఁ దన్నినఁ గిన్కతో
నడువఁ బోలునె క్రాఁగి తల్లికి నాద్య సన్నము దొడ్డు నై

యడఁగి కారణకార్యరూపము లైనయీసకలంబు నీ
కడుపులోనిది గాదె పాపఁడఁ గాక నే మఱి యెవ్వఁడన్. 557

క. భూరిలయజలధినిద్రిత, నారాయణనాభికమలనాళమున నజుం
డారయఁ బుట్టె ననుట నిజ, మోరాజీవాక్ష పుట్టె నోటు తలంపన్. 558

సీ. నళినాక్ష నీవాదినారాయణుండవు జలము నారము జీవచయము నార
మందు నీ వుంట నీయం దవి యుంటను నారాయణుం డనునామ మయ్యె
సకలభూతములకు సాక్షి వధీశుండ వబ్ధి నిద్రించునారాయణుండ
నీమూర్తి యదినీకు నిజమూర్తి యనరాదు నలిననాళముత్రోవ నడచిమున్ను

తే. కడఁగి నూఱేండ్లు వెదకి కేఁ గాన నయితి, నేకదేశస్థుఁడవుగా వనేకరుచివి
జగము లోనుండు నీలోన జగములుండు,నరుదు నీమాయ నెల్లైన నగుచునుండు.

మ. విను మాయీశ్వర వెల్వలన్ వెలుఁగు నీవిశ్వంబు నీమాయ గా
క నిజం బైన యశోద యెట్లు గని యెంగ న్నార నీకుక్షిలోఁ
గనెఁ బో క్రమ్మఱఁ గాంచె నే భవదపాంగశ్రీఁ బ్రపంచంబు చ
క్కన లో నా వెలి యౌను లోను వెలియుం గా దే దదన్యం బగున్. 560

మ. ఒకఁడై యుంటివి బాలవత్సములలో నొప్పారితీ వంతటన్
సకలోపాసితు లౌ చతుర్భుజులు నై సంప్రీతి నేఁ గొల్వఁగాఁ
బ్రకటశ్రీగలవాఁడ వైతి వటపై బ్రహ్మాండముల్ సూపి యొ
ల్లక యిట్లొక్కఁడ వైతి నీవివిధలీలత్వంబుఁ గంటిం గదే. 561

క. ఎఱిఁగినవారికిఁ దోఁతువు, నెఱిఁ బ్రకృతిం జేరి జగము నిర్మింపఁగ నా
తెఱఁగున రక్షింపఁగ నీ, తెఱఁగునఁ బ్రహరింప రుద్రు తెఱఁగున నీశా. 532

క. జలచరమృగసురమునినర, కులముల జన్మించి తీవ్ర కుజనులఁ జెఱుపం
జెలిమిని సుజనుల మనుపను, దలపోయఁగ రాదు నీవిధంబు లనంతా. 563

ఆ. మ్రబ్బుగొలిపి యోగమాయ నిద్రించిన, యోపరాత్మ భూమ యోగిరాజ
యే తెఱంగు లెన్ని యెప్పు డెచ్చోటనీ, హేల లెవ్వఁ డెఱుఁగు నీశ్వరేశ.

సీ. అది గాన నిజరూప మన రాదు కలవంటిదై బహువిధదుఃఖమై విహీన
సంజ్ఞానమై యున్నజగము సత్సుఖబోధతనుఁడ వైతుది లేక తనరు నీదు
మాయచేఁ బుట్టుచు మనుచు లేకుండుచునున్నచందంబున నుండు చూడ
నొకఁడ వాత్ముఁడ వితరోపాధిశూన్యుండ వాద్యుండ వమృతుండ వక్షరుండ

ఆ. వద్వయుండవును స్వయంజ్యోతి వాపూర్ణుఁ
డవు పురాణపురుషుఁడవు నితాంత
సౌఖ్యనిధివి నిత్యసత్యమూర్తివి నిరం
జనుఁడ వీవు దలఁపఁ జనునె నిన్ను. 565

వ. దేవా యిట్టినీవు జీవాత్మస్వరూపుండవును సకలాత్మలకు నాత్మ యైనపరమాత్మ

స్వరూపకుఁడవు నని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారు గదా గురు వనియెడుదినకరుని
వలనఁ బ్రాప్తం బైనయుపనిషదర్థజ్ఞానం బనుసునేత్రంబునం జేసి సంసారమిథ్యా
సాగరంబుఁ దరించినచందంబున నుండుదురు రజ్జువందు రజ్జు వని యెఱింగెడి
యెఱుక లేకుండ నయ్యెఱుంగమి నది సర్పరూపంబయి తోఁచినపిదప నెఱింగిన
వారివలన రజ్జువు రజ్జు వనియెఱుంగు చుండ సర్పరూపంబు లేకుండుకైవడి నాత్మ
యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగరు వారి కయ్యెఱుంగమివలన సకలప్రపం
చంబు గలిగి తోఁచు నాత్మ యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారిక
య్యెఱుకవలనఁ బ్రపంచంబు లేకుండు నజ్ఞానసంభావితనామకంబు లైనసంసార
బంధమోక్షంబులు జ్ఞానవిజ్ఞానంబులలోనివి గావు కావునఁ గమలమిత్రునకహో
రాత్రంబులు లేనితెఱంగునఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమూర్తి యగునాత్మయందు నజ్ఞానంబు
లేమిని బంధంబును సుజ్ఞానంబు లేమిని మోక్షంబును లే వాత్మ వైననిన్ను దేహా
దికం బని తలంచియు దేహాదికంబు నిన్నుఁగాఁ దలంచియు నాత్మ వెలి నుండు
నంచు మూఢులు మూఢత్వంబున వెదకు చుందురు వారిమూఢత్వంబుఁ జెప్ప
నేల బుద్ధిమంతు లైపరతత్త్వంబుగానిజడంబును నిషేధించుచున్నసత్పురుషులు
తమతమశరీరంబుల యంద నిన్నరయు చుందు రది గావున. 566

శా. దేవా నీచరణప్రసాదకణలబ్ధిం గాక లేకున్న నొం
డేవెంటం జను నిమహామహిమ నూహింపంగ నెవ్వాఁడికిన్
నీవారై చనువారిలో నొకఁడ నై నిన్ గొల్చుభాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటిజన్మమం దయిన నొం డైన నో యీశ్వరా. 567

తరలము. క్రతుశతంబులఁ బూర్ణకుక్షివి గాని నీవిటు క్రేపులున్
సుతులు నై చనుఁబాలు ద్రావుచుఁ జొక్కి యాడుచుఁ గౌతుక
స్థితిఁ జరింపఁగఁ దల్లు లై విలసిల్లుగోవుల గోపికా
సతులధన్యత లెట్లు సెప్పఁగ జాలువాఁడఁ గృపానిధీ. 568

క. పరిపూర్ణంబుఁ బురాణముఁ, బరమానందంబు నైనబ్రహ్మమె చెలికాఁ
డరు దరుదు నందఘోష, స్థిరజనములభాగ్యరేఖ చింతింపంగన్. 569

సీ. ఏకాదశేంద్రియాధీశులు చంద్రాదు లేను ఫాలాక్షుండు నిట్లు గూడఁ
బనుమువ్వురము నెడపడక నింద్రియపాత్రముల నీపదాంభోజముల మరంద
మమృతంబుగాఁ ద్రావియమరనేకైకేంద్రియాభిమానులమయ్యునతికృతార్థ
భావుల మైతిమి పరఁగ సర్వేంద్రియవ్యాప్తులు నీమీఁద వ్రాల్చి తిరుగు
తే. గోపగోపికాజనముల గురువిశిష్ట, భాగ్యసంపదఁ దలపోసి ప్రస్తుతింప
నలవి గా దెవ్వరికి నైన నంబుజాక్ష, భక్తవత్సల సర్వేశ పరమపురుష. 570

శా. ఏలా బ్రహ్మపదంబు వేదములకున్ వీక్షింపఁగా రానిని
న్నీలోకంబున నీవనాంతరమునం దీనుందలోఁ గృష్ణయుం

చాలా పాదిసమస్తభావములు నీయందే సమర్పించునీ
వ్రేలం దొక్కనిపాదరేణువులు పై వేష్టించినం జాలదే. 571

మ. నిను హింసించినపూతనాదులకు మున్ నీమేటిసంకేత మి
చ్చిన నీకుం బురదారపుత్రగృహగోస్త్రీప్రాణదేహాదు లె
ల్లనువంచింపక యిచ్చుగోపకులకున్ లక్షింప నే మిచ్చెదో
యని సందేహము దోఁచుచున్నది ప్రపన్నానీకరక్షామణీ 572

క. దేహము కారాగేహము, మోహము నిగళంబు రాగముఖరములు రిపు
వ్యూహములు భక్తితో ని, న్నూహింపనియంతదడవు నో కమలాక్షా. 573

ఆ. ఆశ్రయించుజనుల కానందసందోహ, మీఁ దలంచి వివిధహేలతోడ
నప్రపంచకుండ వయ్యుఁ బ్రపంచంబు, వెలయఁజేయు దీవు విశ్వమూర్తి. 574

క. ఎఱిఁగినవారి యెఱుంగమి, యెఱుఁగమె బహుభాష లేల యీశ్వర నీపెం
పెఱుఁగ మనోవాక్కులకున్, గుఱి సేయం గొలఁది గాదు గుణరత్ననిధీ. 575

క. సర్వము నీవ యెఱుంగుదు, సర్వవిలోకనుఁడ వీవ జగదధిపతివిన్
సర్వాపరాధు నను నో, సర్వేశ యనుగ్రహింపు చనియెద నింకన్. 576

క. జిష్ణు సిశాటవిపాటన, వృష్ణికులాంభోజసూర్య విప్రామరగో
వైష్ణవసాగరహిమకర, కృష్ణా పాషండధర్మగృహదావాగ్నీ. 577

వ. దేవా నీకుఁ గల్పపర్యంతంబు నమస్కరించెద నని యివ్విధంబున సంస్తుతించి
ముమ్మాఱు వలగొని పాదంబులపైఁ బడి వీడ్కొని బ్రహ్మ దన నెలవునకుం జనియె
నతని మన్నించి భగవంతుం డైనహరి తొల్లి చెడి తిఱిగి వచ్చినవత్సబాలకులం
గ్రమ్మఱం గైకొని పులినంబుకడఁ జేర్చె నిట్లు. 578

క. క్రించుతనంబున విధి దము, వంచించినయేఁడు గోపవరనందను లొ
క్కించుకకాలంబుగ నీ, క్షించిరి రాజేంద్ర బాలకృష్ణునిమాయన్. 579

ఆ. ఏమహాత్ముమాయ నీవిశ్వమంతయు, మోహితాత్మక మయి మునిఁగి యుండు
నట్టివిష్ణుమాయ నర్భకు లొక్క యేఁ, డెఱుఁగకుండి రనుట యేమివెఱఁగు. 581

వ. అప్పుడు.

మ. చెలికాఁడా యరుదెంచితే యిచటికిన్ సేమంబునం గ్రేపులున్
నెలవుల్ సేరె నరణ్యభూమివలనన్ నీవచ్చునందాఁకఁ జ
ల్దులు పీరించుక యెవ్వరుం గుడువ రాలోకింపు రమ్మంచు నా
జలజాక్షుండు నగన్ భుజించి రచటన్ సంభాషలన్ డింభకుల్. 582

వ. ఇట్లు బాలకులతోడఁ జల్ది గుడిచి వారలకు నజగరచర్మంబు సూపుచు వనంబున
నుండి తిరిగి. 583

పంచచామరము. ప్రసూనపింఛమాలికాప్రభావిచిత్రితాంగుఁడుం
బ్రసిద్ధశృంగవేణునాదపాశబద్ధలోకుఁడుం

ప్రసన్న గోపబాలగీత బాహువీర్యుఁ డయ్యె ను
ల్లసించి యేఁగె గోపకుల్ సెలంగి చూడ మందకున్. 584

వ. ఆసమయంబున. 585

క. పెనుఁబాము దమ్ము మ్రింగిన, మననందసుతుండు పాము మర్దించి మమున్
మనిచె నరణ్యములోపల, నని ఘోషించిరి కుమారు లాఘోషములోన్. 586

వ. అనిన విని నరేంద్రుం డిట్లనియె. 587

క. కని మనిచి యెత్తి పెంచిన, తనుజన్ములకంటె నందతనయుం డాఘో
షనివాసులకు మనోరం,జనుఁ డెట్లయ్యెను బుధేంద్ర చను నెఱిఁగింపన్.

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 589

సీ. అఖిలజంతువులకు నాత్మ వల్లభుఁ డైనభంగి బిడ్డలు నిండ్లుఁ బసిఁడి మొదలు
వస్తువు లెవ్వియు వల్లభంబులు గావు సకలాత్మకుం డైనజలజనేత్రుఁ
డఖిలజంతువులకు నాత్మ గావున ఘోషవాసుల కెల్లను వల్లభత్వ
మునను మిక్కిలి యొప్పె మూఁడులోకములకుహితము సేయఁగ జలజేక్షణుండు

ఆ. మాయతోడ మూర్తిమంతుఁ డై యొప్పారుఁ, గలఁడతండు నిఖిలగణములందు
భవతిధాతు వెట్లు భావార్థమై సర్వ, ధాతుగణమునందుఁ దనరు నట్లు.

క. శ్రీపతిపద మనునావను, బ్రాపించి భవాబ్ధి వత్సపదముగ ధీరుల్
రూపించి దాఁటి చేరుదు, రాపత్పరహితు లగుచు నమృతపదంబున్. 591

ఆ. అఘునిఁ జంపి కృష్ణుఁ డాప్తులుఁ దానును, జల్ది గుడిచి జలజసంభవునకుఁ
జిద్విలాస మైనచెలువు సూపినకథఁ, జదువ వినినఁ గోర్కె సంభవించు. 592

వ. అని చెప్పి మఱియు వ్యాసనందనుం డిట్లనియె. 593

క. రాగంబున బలకృష్ణులు, పౌగండవయస్కు లగుచుఁ బశుపాలకతా
యోగంబున బృందావన, భాగంబునఁ గాచి రంతఁ బశువుల నధిపా. 594

వ. అయ్యెడఁ గృష్ణుం డొక్కనాఁడు రేపకడ లేచి వేణువు పూరించి బలభద్రస
హితుం డై గోపకుమారులు దన్ను బహువారంబులు గైవారంబులు సేయ
మ్రోల నాలకదుపుల నిడికొని నిరంతరఫలకిసలయకుసుమంబులును గుసుమమ
కరందనిష్యందపానానంద దిందిందిరకదంబంబును గదంబాది నానాతరులతా
గుల్మసంకులంబును గులవిరోధరహితమృగపక్షిభరితంబును భరితసరస్సరోరు
హపరిమళమిళితపవనంబును నయినవనంబుఁ గని యందు వేడుకం గ్రీడింపనిశ్చ
యించి వెన్నుం డన్న కిట్లనియె. 595

శా. శాఖాపుష్పఫలప్రభారనత లై చర్చించి యో దేవ మా
శాఖిత్వంబు హరింపు మంచు శుకభాషన్ నీ కెఱింగించుచున్
శాఖాహస్తములం బ్రసూనఫలముల్ సక్కన్ సమర్పించుచున్
శాఖిశ్రేణులు నీపదాబ్జముల కోర్కెన్ మ్రొక్కెడిం జూచితే. 596

సీ. నిఖిలపావన మైననీకీర్తిఁ బాడుచు నీతుమ్మెదలు వెంట నేఁగుదెంచె
నడవిలో గూఢుండ వైనయీశుఁడ వని ముసరి కొల్వఁగ వచ్చె మునిగణంబు
నీలాంబరముతోడి నీవు జీమూతమ వని నీలకంఠంబు లాడఁ దొడఁగెఁ
బ్రియముతోఁ జూచుగోపికలచందంబున నినుఁ జూచె నదె హరిణీచయంబు
ఆ. నీవు విందు వనుచు నిర్మలసూక్తులు, వలుకుచున్న విచటఁ బరభృతములు
నేఁడు విపినచరులు నీవు విచ్చేసిన, ధన్యులైరి గాదె తలఁచి చూడ. 597

సీ. నీపాదములు సోఁకి నేఁడు వీరుత్తృణపుంజంబుతో భూమి పుణ్య యయ్యె
నీనఖంబులు దాఁకి నేఁడు నానాలతాతరుసంఘములు కృతార్థంబు లయ్యె
నీకృపాదృష్టిచే నేఁడు నదీశైలఖగమృగంబులు దివ్యకాంతిఁ జెందె
నీపెన్నురము మోవ నేఁడు గోపాంగనాజనములపుట్టువు సఫల మయ్యె
ఆ. నని యరణ్యభూమి నంకించి పసులను, మిత్రజనులు దాను మేపు చుండి
నలినలోచనుఁడు నదులందు గిరులందు, సంతసంబు మెఱయ సంచరించె. 598

వ. మఱియు నయ్యీశ్వరుండు. 599

సీ. ఒకచోట మత్తాళియూథంబు ఝుమ్మని మ్రోయంగ ఝుమ్మని మ్రోయుచుండు
నొకచోటఁ గలహంసయూథంబు గూడి కేంకృతులు సేయంగఁ గేంకృతులు సేయు
నొకచోట మదకేకియూథంబు లాడంగ హస్తాబ్జములు ద్రిప్పి యాడఁదొడఁగు
నొకచోట వనగజయూథంబు నడవంగ నయముతో మెల్లన నడవఁ జొచ్చుఁ
ఆ. గ్రౌంచచక్రముఖరఖగము లొక్కొకచోటఁ, బలుక వానియట్ల పలుకుఁ గదిసి
పులులసింహములను బొడగనియొకచోటఁ,బఱచుమృగములందుఁ దఱచుఁగూడి.

వ. మఱియును. 601

సీ. రా పూర్ణచంద్రిక రా గౌతమీ గంగ రమ్ము భగీరథరాజతనయ
రా సుధాజలరాశి రా మేఘమాలిక రమ్ము చింతామణి రమ్ము సురభి
రా మనోహారిణి రా సర్వమంగళ రా భారతీదేవి రా ధరిత్రి
రా శ్రీమహాలక్ష్మి రా మందమారుతి రమ్ము మందాకిని రా శుభాంగి
ఆ. యనుచు మఱియుఁ గలుగునాఖ్యలు గలగోవు లడవిలోన దూర మందు మేయ
ఘనగభీరభాషఁ గడునొప్పఁ జీరు నా, భీరజనులు వొగడఁ బెంపు నెగడ. 602

క. కాంతారవిహారమ్ముల, శ్రాంతుండై గోపకాంకశయుఁ డగునన్నన్
సంతుష్టిఁ బొందఁజేయు ని, రంతరకరచరణమర్దనాదుల నధిపా. 603

క. పాడుచు నాడుచు మందట, లాడుచు నొండొరులఁ దాఁకు నాప్తులఁ గని బి
ట్టాడుచుఁ జేతులు వ్రేయుచుఁ, గ్రీడింతురు నగుచు బలుఁడుఁ గృష్ణుఁడు నొకచోన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 605

సీ. వేదాంతవీథుల విహరించువిన్నాణి విహరించుఁ గాంతారవీథులందు
ఫణిరాజశయ్యపైఁ బవళించుసుఖభోగి పల్లవశయ్యలఁ బవ్వళించు

గురుయోగిమానసగుహలఁ గ్రుమ్మరుమేటి గ్రుమ్మరు నద్రీంద్రగుహలలోనఁ
గమలతోడఁ బెనంగి కడు డయ్యుచతురుఁ డా భీరజనులతోడఁ బెనఁగి డయ్యు
ఆ. నఖిలలోకములకు నాశ్రయుం డగుధీరుఁ, డలసి తరులనీడ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము లాహరించుమహాత్ముఁ, డడవిలోనిఫలము లాహరించు.
వ. ఆసమయంబున. 607
సీ. అలసినచోఁ గొంద ఱతిమోదమున వీఁపు లెక్కించుకొని పోదు రేపు మెఱసి
సొలసి నిద్రించినచో నూరుతల్పంబు లిడుదురు కొందఱు హితవు గలిగి
చెమరించి యున్నచోఁ జిగురుటాకులఁ గొంద ఱొయ్యనవిసరుదురుత్సహించి
దవ్వేఁగి నిలుచుచోఁ దడయక కొందఱు పదము లొత్తుదు రతిబాంధవమున
ఆ. గోపవరులు మఱియుఁ గొందఱు ప్రియమున, మాధవునకుఁ బెక్కుమార్గములను
బనులు సేసి రెల్లభవములఁ జేసిన, పాపసంచయములు భస్మములు గ. 608
వ. అయ్యవసరంబున శ్రీదామనామధేయుం డైనగోపాలకుండు రామకేశవులం
జూచి యిట్లనియె. 609

గార్దభాకారుం డైనధేనుకాసురుని బలభద్రుఁడు వధించుట.

క. దూరంబునఁ దాలతరు, స్ఫారం బగువనము గలదు పతితానుపత
ద్భూరిఫలసహిత మది యే, ధీరులు సొర వెఱతు రందు ధేనుకుఁ డుంటన్.
వ. ఆధేనుకాసురుండు మహాశూరుండును ఖరాకారుండును నై సమానసత్త్వసమేతు
లైనజ్ఞాతులుం దానును మనుష్యులం బట్టి భక్షించుచుండు నయ్యెడఁ బరిమ
ళోపేతంబు లైననూతనఫలవ్రాతంబు లసంఖ్యాతంబులు గలవు వినుఁడు.
క. ఫలగంధము నాసాపుట, ములఁ జొచ్చి కలంచి చిత్తములఁ గొనిపోయెన్
ఫలముల నమలింపుఁడు మము, బలియురకును మీకు దైత్యభటు లడ్డంబే.
వ. అని పలికినచెలికానిపలుకు లాదరించి విని నగి వారునుం దారును నుత్తాలం
బగుతాలవనంబునకుం జని యందు. 613
క. తత్తఱమున బలభద్రుఁడు, తత్తాలానోకహములఁ దనభుజబలసం
పత్తిఁ గదల్చుచు గ్రక్కున, మత్తేభముభంగిఁ బండ్లు మహిపై రాల్చెన్.
వ. అప్పుడు పండ్లు రాల్చినచప్పుడు సెవులకు దెప్పరం బయిన నదరిపడి రిపుమర్దన
కుతుకంబున గార్దభాసురుండు. 615
మ. పదవిక్షేపములన్ సవృక్షధరణీభాగంబు గంపింపఁ గా
రదముల్ దీటుచుఁ గత్తిరించినచెవుల్ రాజిల్ల వాలంబు భీ
తిద మై తూలఁగఁ గావరంబున సముద్దీపించి గోపాలకుల్
బెదరన్ రామునిఱొమ్ముఁ దన్నె వెనుకై బీరంబు దోరంబు గన్. 616
క. మఱియును దనుజుఁడు రాముని, గఱవఁగ గమకించి తెఱపి గానక యతనిం
జుఱచుఱఁ జూచుచు శౌర్యము, పఱిపోవఁగ నింత నంతఁ బదములఁ దన్నెన్.

వ. అంత బలభద్రుండు రౌద్రాకారంబున గర్దభాసురుపదంబులు నాలుగు నొక్క
కేల నంటం బట్టి బెట్టు దట్టించి త్రిప్పి విగతజీవునిం జేసి. 618

మ. ఒకతాలాగ్రముఁ దాఁక వైవ నది కంపోద్రిక్తమై త్రుళ్ళి వే
ఱొకతాలాగ్రముపైఁ బడ న్నదియు నయ్యుగ్రాహతిన్ నిల్వ కొం
డొకతాలాగ్రముపైఁ బడన్ విఱిగి యిట్లొండొంటిపైఁ దాలవృ
క్షకముల్ గూలెఁ బ్రచండమారుతము దాఁకం గూలుచందంబునన్. 619

ఉ. తంతువులందుఁ జేలమువిధంబున నేపరమేశుమూర్తియం
దింతయుఁ బుట్టు నట్టిజగదీశుఁ డనంతుఁడు దైత్యమాత్రు ని
ట్లంతము సేయు టెంతపని యద్భుతమే విను మంతలోన వాఁ
డంతముఁ బొందు టెల్లఁ గని యాతనిబంధులు గార్దభంబులై. 620

క. బలకృష్ణులపైఁ గవిసిన, బలియుర ఖరదైత్యభటులఁ బశ్చిమపాదం
బులు వట్టి తాలశిఖరం, బుల కెగురఁగ వైచి వారు పొరిగొని రధిపా. 621

వ. అప్పుడు. 622

క. అలమున నోలిఁ గూలిన, తాలద్రుమఖండదైత్యతనుఖండములన్
గీలితమై ధర జలధర, మాలావృత మైనమింటిమాడ్కిన్ వెలిఁగెన్. 623

క. ధేనుకవనమున నమలిరి, మానవు లావేళఁ దాటిమ్రాఁకులఫలముల్
ధేనువులు మేసెఁ లేఁగసవులు, ధేనుకహరభక్తకామధేనువు గలుగన్. 624

వ. ఆసమయంబున సురలు విరులవానలు గురియించి దుందుభులు మ్రోయించి రంతఁ
గమలలోచనుండు గోపజనగేయమానవర్తనుండై యన్నయుం దానును గోగ
ణంబులం దోలుకొని మందకుం జనియె నయ్యెడ. 625

ఉ. గోపదరేణుసంకలితకుంతలబద్ధమయూరపింఛు ను
ద్దీపితమందహాసశుభదృష్టిలసన్ముఖు నవ్యపుష్పమా
లాపరిపూర్ణు గోపజనలాలితవేణురవాభిరాము నా
గోపకుమారునిం గనిరి గోపసతుల్ నయనోత్సవంబు గన్. 626

ఆ. కమలనయనువదనకమలమరందంబుఁ, దవిలి నయనషట్పదములవలనఁ
ద్రావి దినవియోగతాపంబు మానిరి, గోపకాంత లెల్ల గోర్కు లలర.

వ. ఇట్లు గోపికలు సాదరంబుగం జూడ వ్రీడాహాసవినయంబులం జూచుచుఁ గ్రీడా
గరిష్ఠుం డయినప్రౌఢ గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నంత రోహిణీయశోదలు గుఱ్ఱలవలని
మచ్చికలు పిచ్చలింప నిచ్చకు వచ్చినట్లయ్యె వేళల దీవించిరి వారును మజ్జనోన్మ
ర్దనాదులంగీకరించి సురభికుసుమగంధంబులు గైకొని రుచిరచేలంబులు గట్టికొని
రసోపపన్నంబు లయినయన్నంబులు గుడిచి తృప్తులై మంజులశయ్యల సుప్తు
లయియుండి రందు.

శ్రీకృష్ణుఁడు కాళియమర్దనము గావించుట.

సీ. ఒకనాఁడు బలభద్రుఁ డొక్కఁడు రాకుండ గోపాలకులుదానుఁ గూడి కృష్ణుఁ
డడవికిఁ జని యెండ నాగోవులును గోపకులు నీరువట్టునఁ గుంది దప్పి
కాళిందిలో విషకలితతోయముఁ ద్రావి ప్రాణానిలంబులు వాసి పడిన
యోగీశ్వరేశుండు యోగివంద్యుఁడు కృష్ణుఁడీక్షణామృతధార లెలమిఁ గురిసి
ఆ. పసులగోపకులను బ్రదికించె వరలంగ, వారు దమకుఁ గృష్ణువలన మరల
బ్రదుకు గలిగె నంచు భావించి సంతుష్ట, మానసములఁ జనిరి మానవేంద్ర.
క. కాళియఫణిదూషిత యగు, గాళిందిఁ బవిత్రఁ జేయఁ గా నుత్సుకుఁ డై
కాళిందీజలవర్ణుఁడు, కాళియు వెడలంగ నడిచెఁ గారవముఖ్యా. 630
వ. అనిన నయ్యగాధజలంబువలన మాధవుం డెట్టినేర్పున సర్పంబుదర్పంబు మాపి
వెడలించె నందుఁ బెద్దకాలం బావ్యాళం బేల యుండె నెఱింగింపుము. 631
క. తొఱ్ఱులఁ గాచిననందుని, కుఱ్ఱనిచరితామృతంబు గొనకొని చెవులన్
జుఱ్ఱంగఁ దనివి గల్గునె, వెఱ్ఱుల కయినను దలంప విప్రవరేణ్యా. 632
వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 633
సీ. మానవేశ్వర యొక్కమడుఁగు కాళిందిలోఁ గల దది యెప్పుడుఁ గాళియాహి
విషవహ్నిశిఖలచే వేఁచు చుండును మీఁదఁ బఱతెంచినంతన పక్షు లైనఁ
బడి మ్రగ్గు నందుఁ దద్భంగశీకరయుక్త పవనంబు సోఁకినఁ బ్రాణు లెవ్వ
యైన నప్పుడ చచ్చు నట్టియామడుఁగులో నుదకంబు పొంగుచు నుడుకుచుండఁ
తే. జూచి వెఱఁ గంది కుజనుల స్రుక్కఁ జేయ
నవతరించినబలువీరుఁ డాగ్రహించి
భుజగవిషవహ్నిదోషంబు వొలియఁ జేసి
సుజలఁ గావించి యీనదిఁ జూతు ననుచు. 634
వ. కృతనిశ్చయుం డై పూర్వజన్మభాగ్యంబునం దనచరణస్పర్శంబునకు యోగ్యం
బై తత్సమీపంబునవిశాలవిటపశాఖాకదంబంబుతో నున్నకదంబభూజంబు నెక్కి.
మ. కటిచేలంబు బిగించి పింఛమునఁ జక్కం గొప్పు బంధించి దో
స్తటసంస్ఫాలన మాచరించి చరణద్వంద్వంబుఁ గీలించి త
త్కుటశాఖాగ్రముమీఁద నుండి యుఱికెన్ గోపాలసింహంబు ది
క్తటముల్ మ్రోయ హ్రదంబులో గుభగుభధ్వానం బనూనంబు గన్. 636
ఉ. భూరిమహాప్రతాపపరిపూర్ణభయంకరగోపబాలకం
ఠీరవపాతవేగవికటీకృతదుర్విషభీషణోర్మిసం
పూరిత మై వడిం గలఁగి పొంగి ధనుశ్శతమాత్రభాగవి
స్తారము వొంగె నమ్మడుఁగు తప్తపయఃకణబుద్బుదోగ్ర మై.
శా. పాఠీనాకృతిఁ దోయరాశినడుమన్ భాసిల్లి మున్నాథుఁ డై

కాళిన్దక్రియ నీఁదు నేర్పు దనకుం గల్గన్ భుజంగేంద్రహ్రా
త్సీతాగ్రంబున రోషవహ్ని లెగయన్ భీమంబు గా నీఁదె ను
ల్లోలోత్తుంగతరంగ మై మడుఁగు దుర్లోక్యంబు గా బాహులన్. 638

వ. ఆసమయంబున. 639

శా. బాలుం డొక్కఁడు వీఁడు నామడుఁగు విభ్రాంతోచ్చలత్కర్ణక
ల్లోలం బై కలఁగం జరించె నిట నేలో నుంటఁ జూడండు మ
త్కాలాభీలవిశాలదుస్సహవిషాగ్ని జ్వాలలన్ భస్మ మై
కూలం జేసెద నేఁడు లోకులకు నాకోపంబు దీపింపఁగన్. 640

వ. అని తలంచి విజృంభించి. 641

ఉ. ఘోరవిషానలప్రభలు గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్పసైన్యవి
స్ఫారుఁడు గాళియోరగుఁడు వాఱి వడిం గఱచెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయకంపవిదూరు మహాగభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవపీతశుభాంబరధారు ధీరునిన్. 542

ప. కఱచి పిఱుతివక మఱియును, వెఱవక నిజవదనజనితవిషదహనశిఖల్
మెఱయఁ దననిఘదయొడలిసి, నెఱి హరిఁ బెనఁగొనియెభుజగనివహాపతివడిన్.

వ. ఇట్లు భోగిభోగపరివేష్టితుం డై చేష్టలు లేనివాని తెఱంగునఁ గానంబడు చున్న ప్రాణ
సఖునిం గనుంగొని తత్ప్రభావంబు లెఱుంగక తత్సమర్పితధనదారమనోరథ
మానసులు గావున. 644

చ. అదె మనకృష్ణునిం గఱచె నంతటఁ బోక భుజంగమంబు దు
ర్మదమున మేనఁ జుట్టికొని మానక యున్నది యింక నేమి సే
యుద మెటఁ జొత్త మేపురుషు లోపుమ రీయహి నడ్డపెట్ట నె
య్యది సదుపాయ మంచుఁ బడి రార్తరవంబులఁ దూలి గోపకుల్. 645

క. గోపకుమారకశేఖరు, నేపున సర్పంబు గఱచు టీక్షించి వగన్
మేపులకుఁ దొలఁగి గోవులు, వాపోవుచు నుండె వృషభవత్సంబులతోన్.

క. భూతలము వడఁకె నుల్కా, పాతంబులు మింటఁ గానఁ బడె ఘోషములో
వ్రేతలకును గోపకసం, ఘాతముల కదరె వలవడకన్ను లిలేశా. 647

వ. అంత నాదుర్నిమిత్తంబులు వొడగని బెగడు గదిరినచిత్తంబుల నుత్తలపడుచు
మంద నున్న నందయశోదాదు లైనగోపగోపికాజనంబులు హరిదళసరి యెఱుం
గక గోపాలగోగణపరివృతుం డైనకృష్ణుం డెక్కడ నైనం జిక్కునో వు నని పొ
క్కుచుం బెక్కువ లయినమక్కువలు చెక్కు లొత్త నొక్కపెట్ట బాలవృద్ధసమే
తు లై మహాఘోషంబున నాఘోషంబు వెలువడి. 648

క. వా రిబ్భంగి నెఱుంగని, వారై హరిఁ జూడఁ బోవ వడిగొని నగుచున్
వారింపఁ డయ్యె రాముఁడు, వారిని హరిలా వెఱుంగువాఁ డయ్యు నృపా. 649

వ. అంతలోన వారునుం దానును గాంతారమార్గంబు వట్టి పోవుచు నెడనెడ గోప
గోష్పదంబులసందుల నింత నంత నక్కడక్కడ యవాంకుశహలకమలకులిశ
చక్రచాపకేతనాదిరేఖాలంకృతంబు లై మార్గాభరణంబు లైన హరిచరణంబుల
జాడఁ గని చొప్పు దప్పక చని దుర్ఘటం బయినయమునాతటంబు సేరి వారిమధ్యం
బున నితరుల కసాధ్యం బయినసర్పంబుచేతఁ గాటువడి దర్పంబు సూపక భోగిభోగ
పరివృతుం డైనకృష్ణుని గృష్ణకృష్ణేతివిలాపంబులఁ దాపంబులం బొందు
చుఁ దత్కాలంబునం బ్రతికూలం బయ్యె ననుచు దైవంబు దిట్టుగోపకుల
ను గోపకులం గలసి మేఁత లుడిగి ఱెప్ప లిడక కృష్ణునిం దప్పకచూచుచు
నొరలు చున్న గోవులం గని రందు గోపికలు యశోదం బట్టుకొని విలపించు
చుఁ గృష్ణు నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 650

సీ. ఎదురువచ్చినఁ జాల నెదురుగాఁ జను దెంతు వెదురువచ్చిన నేఁ డదేల రావు
చూచినఁ గృపతోడఁ జూచు చుందువు నీవు సూచినఁ గను విచ్చి చూడ వేల
డాసిన నఱలేక డాయంగ వత్తువు డాసిన నేటికి డాయ విచటఁ
జీరిన నో యని చెలఁరేఁగి బలుకుదు విది యేమి సీరిన నెలుఁగ కుంట

ఆ. తలఁపు సేయునంతఁ దలపోయు చుందువు, తలఁపు సేయ నేఁడు దలఁప వకట
యనుచు భక్తివివశ లాడెడికైవడి, వ్రేత లెల్ల నాడి వివశ లైరి. 651

వ. ఆసమయంబున నందయశోదాదులు హరిం జూచి యధికం బైనశోకంబున
ని ట్లనిరి. 652

క. విషకుచయుగ యగురక్కసి, విషకుచదుగ్ధంబు ద్రావి విషవిజయుఁడ వై
విషరుహలోచన యద్భుత, విషయుం డగునీకు సర్వవిష మెక్కెఁ గదా. 653

క. కట్టా కూ్రరభుజంగము, గట్టలుకన్ నిన్నుఁ గఱవఁ గంపించితివో
తిట్టితివో పాపువిధిఁ, బట్టి మముం దలఁచి కాఁక బలవించితివో. 654

క. పన్నగము మమ్ముఁ గఱవక, ని న్నేటికిఁ గఱచెఁ గుఱ్ఱ నెమ్మి గలిగి నీ
వున్నను మము రక్షింతువు, నిన్నున్ రక్షింప నేము నేరము తండ్రీ. 655

ఉ. చూడ వ దేమి గారవపుఁజూపుల మమ్ము సఖాలిఁతోడ మా
టాడ వ దేమి నర్మముగ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నేఁ
డాడ వ దేమి నర్తనము లవ్వలమోఁ్రలను గోపికావళిం
గూడ వదేమి నవ్వులకు గోపకుమారవరేణ్య చెప్పుమా. 656

సీ. శ్రవణరంధ్రంబులు సఫలతఁ బొందఁగ నెలమి భాషించువా రెవ్వ రింకఁ
గరచరణాదులకలిమి ధన్యత నొంద నెగిరి పైఁ బ్రాఁకువా రెవ్వ రింక
నయనయుగ్మంబు లున్నతిఁ గృతార్థములుగా నవ్వులు సూపువా రెవ్వ రింక
జిహ్వలు గారవశ్రీఁ జేరఁ బాటల యెడఁ బలికించువా రెవ్వ రింకఁ

ఆ. దండ్రి నీవు సర్పదష్టుండ వై యున్న, నిచట మాకుఁ బ్రభువు లెవ్వ రింక

మఱగి పాయ లేము మాకు నీతోడిద, లోక మీవు లేని లోక మేల. 657

వ. అని యొండొరులం బట్టుకొని విలపించుచుం గృష్ణుని తోడన మడుఁగుఁ జొత్తము చత్త
మనుచుఁ గృష్ణవిరహవేదనానలభారతప్తులై మడుఁగుఁ జొరఁ బాఱుచున్న వా
రలఁ గనుంగొని భగవంతుండైన బలభద్రుండు మీరు మీఁదెఱుంగరు ధైర్యం
బు విడుచుట కార్యంబు గాదు సహించి చూడుం డనుచు వారిని వారించె. 658

క. తనుఁ గూర్చి యివ్విధంబున, వనితలు బిడ్డలును దారు వాపోయెడి ఘో
షనివాసులఁ గని కృష్ణుఁడు, మనుజుని క్రియ నొకముహూర్తమాత్రము జరపెన్.

శా. అంతం గృష్ణుఁడు మేను వెంప భుజగుం డావృత్తులం బాసి తా
సంతప్తాయతభోగుఁడై కఱచుటల్ సాలించి నిట్టూర్పుతో
శ్రాంతుండై తల యెత్తి దుర్విషము నాసావీథులం గ్రమ్మ దు
శ్చింతన్ దిక్కులు సూచుచున్ దలఁగి నిల్చెన్ ధూమకాష్ఠాకృతిన్. 660

చ. వెఱ మెర లేనియట్టిబలువీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్కచేఁ
జఱచి ఖగేంద్రుచందమునఁ జక్కన దాడలు వట్టి కన్నులం
జొఱచొఱ దుర్విషానలము జొబ్బిలుచుండఁగ నెత్తి లీలతో
జిఱజిఱఁ ద్రిప్పి వైచెఁ బరిశేషితదర్పముఁ గ్రూరసర్పమున్. 661

వ. ఇట్లు వేగంబుగ నాగంబు వీచి వైచి జగజెట్టి యైననందునిపట్టి రెట్టించిన సం
భ్రమంబున. 662

సీ. ఘనయమునానదీకల్లోలఘోషంబు సరసమృదంగఘోషంబు గాఁగ
సాధుబృందావనచరచంచరీకగానంబు గాయకసుగానంబు గాఁగఁ
గలహంససారసకమనీయమంజుశబ్దంబులు దాళశబ్దములు గాఁగఁ
దివి నుండి వీక్షించుదివిజగంధర్వాదిజనులు సభాసీనజనులు గాఁగఁ

తే. బద్మరాగాదిరత్నప్రభాసమాన, మహితకాళియఫణిఫణామండపమున
నళినలోచనవిఖ్యాతనర్తకుండు, నిత్యనైపుణమునఁ బేర్చి నృత్య మాడె. 663

శా. కుక్షిన్ లోకము లున్న గౌరవముతో గోపాకృతి న్నున్న యా
రక్షోహంత వడిన్ మహాఫణిఫణారంగప్రదేశంబుపై
నక్షీణోద్ధతి నాడుఁ బాడుఁ జెలఁగున్ హాసంబుతోడం బద
ప్రక్షేపంబులు సేయుఁ గేళిగతులం బ్రాణైకశేషంబు గన్. 664

క. ఘనతరసుషిరానంద, స్వనములతో సిద్ధసాధ్యచారణగంధ
ర్వనిలింపమునిసతులు చ, య్యనఁ గురిసిరి విరులవాన లాడెడుహరిపై. 665

వ. ఇట్లు దుష్టజనదండధరావతారుండైనహరి వడి గలిగినపడగలమీఁదఁ దాండ
వంబు సలుప బెండువడి యొండొండ ముఖంబుల రక్తమాంసంబు లుమియు
చుఁ గన్నుల విషంబు గ్రక్కుచు సుక్కుసెడి చిక్కి దిక్కులు సూచుచుం గంత
గతప్రాణుండై ఫణీంద్రుండు తనమనంబున. 666

ఉ. వేలుపు లైన లావు సెడి వేదనఁ బొందుచు నావిషానల
జ్వాలలు సోఁకినంతటన చత్తురు నేఁ డిది యేమిచోద్య మా
భీలవిషాగ్నిహేతిచయపీడకు నోర్చియు గ్రమ్మఱంగ నీ
బాలుఁడు మత్ఫణాశతము భగ్నముగా వెసఁ ద్రొక్కి యాడెడిన్.

క. ఈతఁడు సర్వచరాచర, భూతేశుం డైనపరమపురుషుఁడు సేవా
ప్రీతుఁడు శ్రీహరి యగు నని, భీతిఁ శరణంబు నొందె బి ట్టలసి నృపా. 668

కాళియునిభార్య లైననాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట.

వ. ఇట్లు ఘోరంబు లైన హరిచరణప్రహారంబులం బడగ లెడపి నొచ్చి చచ్చిన
క్రియం బడి యున్న పతిం జూచి నాగకాంతలు దురంతం బైనచింతాభరంబున
నివ్వటిల్లెడునెవ్వగల నొల్లం బోయి పల్లటిల్లినయుల్లంబుల. 669

మ. కచబంధంబులు వీడ భూషణము లాకంపింప గాఁదీవియల్
కుచయుగ్మంబుల వ్రేఁగునం జడియఁ బైకొంగుల్ వడిఁ జీరఁగాఁ
బ్రచురభ్రాంతిఁ గలంగి ముందట రుదద్బాలావలిం గొంచు స్రు
క్కుచు భక్తిం జని కాంచి రాగుణమణిఁ గోపాలచూడామణిన్. 670

వ. కని దండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటఘటితకరకమల లై యి ట్లనిరి. 671

క. క్రూరాత్ముల దండింపఁగ, ధారుణిపై నవతరించి తనరెడినీ కీ
క్రూరాత్ముని దండించుట, క్రూరత్వము గాదు సాధుగుణము గుణాఢ్యా. 672

క. పగవారిసుతులయందును, బగ యించుక లేక సమతఁ బరఁగెడినీకుం
బగ గలదె ఖలుల నడఁచుట, జగదవనముకొఱకుఁ గాక జగదాధారా. 673

క. నిగ్రహమె మము విషాస్యుల, నుగ్రుల శిక్షించు టెల్ల నూహింప మహా
నుగ్రహము గాక మా కీ, నిగ్రహము విషాస్యభావనిర్గతిఁ జేసెన్. 674

ఉ. ఎట్టితపంబు సేసె నొకొ యెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో
యెట్టినిజంబు వల్కె నొకొ యీఫణి పూర్వభవంబునందు ము
న్నెట్టిమహానుభావులకు నెన్నఁడుఁ జేరువ గానినీవు నేఁ
డిట్టివినోదలీలఁ దల లెక్కి నటించెద వీఫణీంద్రుపై. 675

మ. బహుకాలంబు దపంబు సేసి వ్రతముల్ వాటించి కామించి నీ
మహనీయోజ్జ్వలపాదరేణుకణసంస్పర్శాధికారంబు శ్రీ
మహిళారత్నము దొల్లి కాంచె నిదె నేమం బేమియుఁ లేక యీ
యహి నీపాదయుగాహతిం బడసె నేఁ డత్యద్భుతం బీశ్వరా. 676

ఉ. ఒల్లరు నిర్జరేంద్రపద మొల్లరు బ్రహ్మపదంబు నొందఁగా
నొల్లరు చక్రవర్తిపద మొల్లరు సర్వరసాధిపత్యము
న్నొల్లరు యోగసిద్ధి మఱి యొండుభవంబుల నొందనీనినీ
సల్లలితాంఘ్రిరేణువులసంగతి నొందినధన్యు లెప్పుడున్. 677

క. ఘనసంసారాహతు లగు, జను లాకాంక్షింపఁ గడు నశక్యం బగుశో
భనము సమక్షంబున నహి, గనియెం దామసుఁడు రోషకలితుం డయ్యున్.
వ. దేవా సకలపురుషాంతర్యామిరూపత్వంబువలనఁ బరమపురుషుండ వయ్యును నప
రిచ్ఛిన్నత్వంబువలన మహాత్ముండ వయ్యును నాకాశాదిభూతసమాశ్రయత్వంబు
వలన భూతవాసుండ వయ్యును భూతమయత్వంబువలన భూతశబ్దవాచ్యుండ
వయ్యును గారణాతీతత్వంబువలనఁ బరమాత్ముండ వయ్యును జ్ఞానవిజ్ఞానపరిపూర్ణ
త్వంబు గలిగి నిర్గుణత్వనిర్వికారత్వంబులవలన బ్రహ్మంబ వయ్యును బ్రకృతిప్రవ
ర్తకత్వంబువలన ననంతశక్తివై యప్రాకృతుండ వయ్యును గాలచక్రప్రవర్తకత్వం
బువలనఁ గాలుండ వయ్యును గాలశక్తిసమాశ్రయత్వంబువలనం గాలనాభుండ
వయ్యును సృష్టిజీవనసంహారాదిదర్శిత్వంబువలనం గాలావయవసాక్షి వయ్యును
నొప్పు నీకు నమస్కరించెదము మఱియును. 679
సీ. విశ్వంబు నీవ వై విశ్వంబుఁ జూచుచు విశ్వంబు సేయుచు విశ్వమునకు
హేతువ వై పంచభూతమాత్రేంద్రియ ములకు మనఃప్రాణబుద్ధిచిత్త
ముల కెల్ల నాత్మ వై మొనసి గుణంబుల నావృత మగుచు నిజాంశభూత
మగునాత్మచయమున కనుభూతి సేయుచు మూఁడహంకృతులచే ముసుఁగువడక
తే. నెఱి ననంతుఁడవై దర్శనీయరుచివి, గాక సూక్ష్ముఁడ వై నిర్వికారమహిమఁ
దనరి కూటస్థుఁడన సమస్తంబు నెఱుఁగు, నీకు మ్రొక్కెద మాలింపు నిర్మలాత్మ.
వ. మఱియుఁ గలండు లేఁడు సర్వంబు నెఱుంగు నించుక యెఱుంగు బద్ధుండు
విముక్తుం డొకం డనేకుండు నను నివి మొదలుగాఁ గలవాదంబులు మాయవలన
ననురోధింపుదురు గావున నానావాదానురోధకుండ వయ్యును నభిధానాభిధేయ
శక్తిభేదంబులవలన బహుప్రభావప్రతీతుండ వయ్యును జక్షురాదిరూపంబుల
వలనఁ బ్రమాణరూపకుండ వయ్యును నిరపేక్షజ్ఞానంబు కలిమిం గవి వయ్యును
వేదమయనిశ్శ్వాసత్వంబువలన శాస్త్రయోని వయ్యును సంకర్షణవాసుదేవ
ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధరూపంబులవలనఁ జతుర్మూర్తి వయ్యును భక్తజనపాలకుండ
వయ్యును నంతఃకరణప్రకాశకత్వంబు గలిగి సేవకజనఫలప్రదానంబుకొఱకు
గుణాచ్ఛాదకుండ వయ్యును జిత్తాదివర్తనంబులఁ గానం దగినగుణంబులకు
సాక్షివై యొరుల కెఱుంగరామి నగోచరుండ వయ్యును దర్కింప రాని పెంపు
వలన నవ్యాహతవిహారుండ వయ్యును సకలకార్యహేతు వయ్యు నంతఃకరణ
ప్రవర్తకత్వంబువలన హృషీకేశుండ వయ్యును సాధనవశంబు గాని యాత్మారా
మత్వంబువలన ముని వయ్యును స్థూలసూక్ష్మగతుల నెఱుంగుచు నెందుం
జెందక నీవు విశ్వంబు గాకయు విశ్వంబు నీవ యయ్యును విశ్వభావాభావసంద
ర్శనంబు సేయుచు విద్యావిద్యలకు హేతు వయిన నీకుం బ్రణామంబు లాచరిం
చెద మనధరింపుము. 681

క. లోకజనిస్థితిలయములు, గైకొని చేయుదువు త్రిగుణకలితుఁడ వై కా
లాకారమున నమోఘ, శ్రీకలితుఁడ వగుచు నిచ్చ సెందక యీశా. 682

క. నీశాంతలు గానితనువు, లీశా యీమూఢజాతు లీసజ్జాతుల్
నీశాంతతనువులందుఁ బ్ర, కాశింతువు ధర్మహితముగా సుజనులలోన్. 683

ఉ. నేరము లెన్న నెక్కుడివి నేము దలంచుతలంపులోపలన్
నేరుపు లున్నవే సుతుల నేరమిఁ దండ్రులు ప్రోచి పుచ్చరే
నేరము సేయువారి ధరణీపతు లొక్కొకమాటు గావరే
నేరము గల్గుమద్విభుని నేఁడిటఁ గావఁ గదే కృపానిధీ. 684

శా. బాలుం డీతఁడు మంచివాఁ డనుచుఁ జెప్పన్ రాము క్రూరుండు దు
శ్శీలుం డౌ నవు నైన నేము సుభగశ్రీఁ బాసి వైధవ్యదు
ష్టాలంకారముఁ బొంద నోడెద మనాథాలాప మాలింపవే
చాలున్ నీపదతాండవంబు పతిభిక్షం బెట్టి రక్షింపవే. 685

ఉ. ఆకుల మయ్యె భోగ మిదె యాఁదల లన్నియు వ్రస్సెఁ బ్రాణముల్
రాకలఁ బోకలన్ బొలిసె రాయిడి వెట్టక మానిజేశుపై
నీకరుణాకటాక్షములు నిల్పఁ గదే తగ నోసమస్తలో
కైకశరణ్య యోయభయకారణ యోకమలామనోహరా. 686

ఆ. మమ్ముఁ బెండ్లిసేయు మాప్రాణవల్లభు, ప్రాణ మిచ్చికావు భక్తవరద
నీవు సేయుపెండ్లి నిత్యంబు భద్రంబుఁ, బిన్ననాఁటిపెండ్లి పెండ్లి గాదు. 687

ఇంద్ర. నీయాన యెవ్వారిని నిగ్రహింపం, డాయుగ్రపాపాకృతి నందఁ డింకన్
నీయాజ్ఞలో నుండెడు నేఁటఁగోలెన్, మాయీశుప్రాణంబులు మాకు నీవే.

వ. అని యిట్లు తమపెనిమిటి బ్రదుకుఁ గోరెడిభుజగసతులయందు శరణాగతరక్షకుం
డైనపుండరీకాక్షుండు గరుణించి చరణఘట్టనంబు సాలించి తలంగిన నెట్టకేలకుఁ
బ్రాణేంద్రియంబుల మరలం బడసి చిదిసి నలఁగినతలలు సవరించుకొని వగర్చుచు
భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలి సేసి మెల్లన యిట్లనియె. 689

చ. మలఁకలు మాప్రచారములు మాముఖముల్ విషవహ్ని ఘోరముల్
ఖలులము రోషజాతులము గర్వుల మే మొకమంచివారమే
నలినదళాక్ష ప్రాణులకు నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే
వెలయవె మావికారములు వింతలె మే లొనరించి తీశ్వరా. 690

సీ. వివిధభావాకారవీర్యబీజాశయజవయోనియుతముగా జగము లెల్ల
నీవ చేసితి మున్న నే మాజగంబులో సహజకోపనులము సర్పములము
దుర్వార మైననీఘోరంపుమాయ నే మెట్టేఁగి దాఁటెదుపవి కెంతవార
మంతకుఁ గారణ మఖిలేశ్వరుండవు సర్వజ్ఞుఁడవు నీవు జలజనయన
తే. మనిచె దేనిని మన్నించి మనుపు నన్ను, నిగ్రహించెద వేనిని నిగ్రహింపు

మింకసర్వేశమాయిమ్ము లెందుఁగలవు, చిత్తమందున్న క్రమమునఁ జేయఁ దగును.

క. నాపుణ్య మేమి సెప్పుదు, నీపాదరజంబుఁ గంటి నే సనకాదుల్
నీపాదరజము గోరుదు, రేపదమం దున్న నైన నిఁక మేలు హరీ. 692

వ. అని విన్నవించినఁ గాళియుపలుకులు విన నవధరించి కారుణ్యమానసుం డయిన సర్వేశ్వరుం డతని కిట్లనియె. 693

క. గోవర్గముతో మనుజులు, ద్రావుదు రీమడుఁగునీరు దగ దిం దుండన్
నీవును నీబాంధవులును, నీవనితలు సుతులుఁ జనుఁడు నేఁ డంబుధికిన్. 694

క. నిను నేశాసించినకథ, మనమునఁ జింతించి రేపు మాపును గీర్తిం
చినమనుజులు నీభయమును, విను మెన్నఁడుఁబొంద రెందువిషవిజయముతోన్.

చ. ఇది మొద లెవ్వ రైన నరు లీయమునాతటి నీహ్రదంబులో
నదలక త్రోఁగి నన్ను నుపవాసముతోడఁ దలంచి కొల్చుచుం
గదలక దేవతాదులకుఁ గా జలతర్పణ మాచరించినన్
సదమలచిత్తు లై దురితసంఘముఁ బాయుదు రాక్షణంబునన్. 696

ఆ. గరుడభీతి రమణకద్వీప మొల్ల కీ, మడువుఁ జొచ్చి తీవు మత్పదాబ్జ
లాంఛనములు నీతలను నుంటఁ జూచి యాఁ, పక్షిరాజు నిన్నుఁ బట్టఁ డింక. 697

వ. అని యిట్లు విచిత్రవిహారుం డైనగోపాలకృష్ణకుమారుం డాన తిచ్చిన నియ్యకొని చయ్యన నయ్యహీంద్రుండు దొయ్యలులుం దానును నెయ్యంబున నయ్యాశ్వరునకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణరత్నమాలికానులేపనంబులు సమర్పించి తేఁటి తండంబులకు దండ యగునీలోత్పలంబులదండ యిచ్చి పుత్త్రమిత్త్రకళత్త్రసమేతుం డై బహువారంబులు గైవారంబు సేసి వలగొని మ్రొక్కి లేచి వీడ్కొని రత్నాకరద్వీపంబునకుం జనియె నిట్లు. 698

క. వారిజలోచనుఁ డెవ్వరు, వారింపఁగ లేనిఫణినివాసత్వంబున్
వారించిన యమున సుధా, వారిం బోలుపారె నెల్లవారికిఁ బ్రియ మై. 699

కాళియుని పూర్వకథ.

వ. అనిన విని మునీంద్రా యేమికారణంబునఁ గాళియుండు భుజగనివాసం బయిన రమణకద్వీపంబు విడిచె నతం డొక్కరుండును గరుడున కేమి తప్పు దలంచె నని నరవరుం డడిగిన మునివరుం డిట్లనియె. 700

సీ. సర్పభీరువు లైనజను లెల్ల నెలనెల సరసభక్ష్యములు వృక్షములమొదల
సర్పంబులకుఁ బెట్ట సర్పంబులును మును సర్పాంతకుఁడు దమ్ముఁ జంపకుండఁ
బ్రతిమాసమును దమభాగభక్ష్యంబు లా పక్షిరాజున కిచ్చి బ్రదుకుచుండ
విషవీర్యదుర్మదావిష్టుఁ డై కాళియుఁ డహికులాంతకునిపా లపహరించి

తే. యాఁక తనపాలిబలిభాగ మెల్లఁ దినిన, విని ఖగేంద్రుఁడు కోపించి వీనితలలు
నీరి చెండాడి భోగంబు చించివైచి, ప్రాణముల బాపి వచ్చెదఁ బట్టి యనుచు.

క. ఆక్షీణకనకసన్నిభ, పక్షయుగోద్ధూతఘోరపవమానమహా
విక్షేపకంపితాశే, కక్షోణిధరేంద్రుఁ డగుచు గరుడుఁడు వచ్చెన్. 702

ఉ. వచ్చినసర్పవైరిఁ గని వ్రాలక లేచి మహాఫణావళుల్
విచ్చి దృగంచలంబుల నవీనవిషాగ్నికణంబు లొల్కఁగా
నుచ్చలదుగ్రజిహ్వాలు మహోద్ధతిఁ ద్రిప్పుచు నూర్పులందుఁ గా
ర్చిచ్చెగయంగఁ బాఱి కఱచెన్ విహగేంద్రు నహీంద్రుఁ డుగ్రతన్. 703

క. కఱచినభుజగము రదములు, విఱుగఁగ వదనముల విషము వెడలఁగ శిరముల్
పఱియలు గ నడిచె గరుడుఁడు, తఱిమి కనకరుచులు గలుగుతనడాఱెక్కన్.

వ. ఇట్లహికులారాతిచేత వ్రేటువడి వెఱచి పఱతెంచి కాళియుం డీగభీరం బయిన
మడుఁగుఁ జొచ్చె మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు. 705

సీ. మున్న సౌభరియనుముని యీహ్రదంబునఁ దపముసేయుచునుండ ధరణిలోన
నాఁకలిగొని పన్నగాంతకుఁ డొకనాఁడు సనుదెంచి యిందులజలచరేంద్రు
నొడిసి భక్షించిన నున్నమీనము లెల్ల ఖిన్నంబులై వగఁ గ్రిస్సి యున్నఁ
జూచి యామునిరాజు శోకించి కోపించి గరుడుఁడు నేఁడాది గాఁగ నిందుఁ

తే. జొచ్చి మీనంబులను మ్రింగఁ జూచెనేనిఁ
జచ్చుఁ గావుత మని యుగ్రశాప మిచ్చెఁ
గాళియుం డొక్కఁ డాశాపకథ యెఱుంగు
నితరభుజగంబు లెవ్వియు నెఱుఁగ వధిప. 706

వ. అది కారణంబుగాఁ గాళియుం డీమడుఁగుఁ జొచ్చియున్న గోమనుజరక్షణార్థంబు
కృష్ణుండతనివెడలించె నిట్లు దివ్యగంధాంబరసువర్ణమణిగణమాలికాలంకృతుం
డై మడుఁగువెడలి వచ్చినమాధవుం గని ప్రాణలాభంబులం బొందినయింద్రియం
బులం బోలె యశోదారోహిణీసమేత లయినగోపికలును నందసునందాదు
లైనగోపకులును మూర్ఛలం బాసి తేఱి తెప్పిఱి లేచి పరమానందంబునం
బొందిరి బలభద్రుండు తమ్ముని నాలింగనంబు సేసె నప్పుడు. 707

క. అంకెలు వైచె వృషభము ల, హుంకారముతోడ లేఁగ లట్టిట్టుఱికెన్
బొంకముల నొప్పె ధేనువు, లంకురితము లయ్యెఁ దరువు లాహరి రాకన్. 708

క. నీసుతుఁ డహిచే విడివడె, నీసురుచిరభాగ్యమహిమ నిశ్చల మనుచున్
భూసురులు సతులు దారును, భాసురవచనముల నందుఁ బలికిరి లేశా. 709

శా. నిన్నా యుగ్రభుజంగమంబు గఱవన్ నీ వాపదం బొందుచున్
నన్నేమంటి తనూజ యోడవు గదా నాకూన నాతండ్రి రా
వన్నా యంచు శిరంబు మూర్కొని నిజాంకాగ్రంబుపై నిల్పుచుం
గన్నీ రొల్కఁగఁ గౌఁగిలించెఁ దనయున్ గారాముతోఁ దల్లిదాన్. 710

వ. ఇట్లు పరమసంతోషులై ఘోషజను లా రేయి కాళిందీతటంబున నాఁకలి నీరు

వట్టుల డస్సి క్రుస్సి గోవులుం దారు నుండ నగణ్యం బగునయ్యరణ్యంబున నొక్క దవానలంబు పుట్టి చుట్టు ముట్టికొని నడురేయి నిద్రితం బైన వ్రజంబుమీఁద గదసిన నదరిపడి లేచి దందహ్యమానదేహు లయి సకలజనులును మాయామనుజబాలకుం డైనహరికి శరణాగతు లై యిట్లనిరి. 711

గోగోపగోపికాసంఘమును గార్చిచ్చు చుట్టుకొనుట.

మ. అదె వచ్చెన్ దవవహ్ని ధూమకణకీలాభీలదుర్వార మై
యిదె కప్పెన్ మము నెల్లవారి నిట మీఁ దేలాగు రక్షింపు నీ
పదపద్మంబుల కాని యొం డెఱుఁగ మాపద్బాంధ యో కృష్ణ మ్రొ
క్కెద మో రామ మహాపరాక్రమ దవాగ్నిన్ వేగ వారింపవే. 712

క. నీపాదంబులు నమ్మిన, నాపద లెక్కడివి జనుల కత్యుగ్రమహా
దీపితదావజ్వాలనము, పైపడ కుండెడివిధంబు భావింపఁ గదే. 713

వ. అని ఘోషించుఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుం డగుననంతుం డనంతశక్తియుతుం డై గహనంబు నిండినదావదహనంబు పానంబు సేసిన విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె నంతం గృష్ణుండు గోగణజ్ఞాతిసహితుం డై మందయానంబున మందకుం జనియె నిట్లు రామకేశవులు గోపాలబాలవేషంబులం గ్రీడించు సమయంబున. 714

గ్రీష్మర్తువర్ణనము.

సీ. దినము లంతంతకు దీర్ఘంబు లై యుండె దిననాథుఁ డుత్తరదిశఁ జరించె.
నాఁటినాఁటికి నెండ నవ్య మై ఖర మయ్యె వెచ్చనిగాడ్పులు విసరఁ జొచ్చె
మేదినిరేణువుల్ మింట సంకుల మయ్యె నేఱులుఁ గొలఁకులు నిగిరిపోయెఁ
బానీయశాలలఁ బథికసంఘము నిల్చెఁ జప్పరంబుల భోగిచయము డాఁగెఁ

ఆ. దరులఁ గుసుమచయము దళములతో వాడె, మిథునకోటికి రతి మెండు వోఁచె
నఖిలజంతుభీష్మ మైనగ్రీష్మము రాకఁ, గీలి యడవులందుఁ గేలి సలిపె. 715

ఆ. వాఁడిరుచులు గలుగువానివేఁడిమి గ్రీష్మ, కాలమందు జగము గలయఁబడియె
బ్రహ్మ జనులకొఱకు బ్రహ్మాండఘటమున, నుష్ణరసముఁ దెచ్చి యునిచె ననఁగ.

వ. ఇట్లాభీలం బయిననిదాఘకాలంబు వర్తింప బృందావనంబు రామగోవింద మందిరం బైనకతంబున నిదాఘకాలలక్షణంబులం బాసి నిరంతరగిరినిపతితనిర్ఝరశీకరపరంపరాభాసితపల్లవితకుసుమితతరులతం బయ్యును దరులతాకుసుమపరిమళమిళితమృదులపవనం బయ్యును బవనచలితకమలకహ్లారసరోవరమహాగభీరనదీహ్రదం బయ్యును నదీహ్రదకల్లోలకంకణప్రభూతపంకం బయ్యును బంకసంజనితహరితాయమానతృణనికుంజం బయ్యును జనమనోరంజనం బై వసంతకాలలక్షణంబులు గలిగి లలితమృగపక్షిశోభితం బయి యొప్పుచుండె మఱియు నందు.

క. పికములకోలాహలమును, శుకసంఘముకలకలంబు సుభగమయూర
ప్రకరము కేకారవ మళి, నికరమురొదయును జెలంగె నెఱి నయ్యడవిన్. 718

క. ఆతతయయునాసరసీ, జాతతరంగాభిషిక్తజలరుహగంధో
పేతానిల మడఁచె నిదా, ఘాతతదావాగ్నిపీడ నవ్వనమందున్. 719

వ. ఇట్లామనికందువ తెఱంగు గల్గి సుందరం బైనబృందావనంబునకు బలకృష్ణులు గోవ్రల రొప్పికొని చని గోపకులుం దారును నొండొరులతో నగుచుఁ దెగడుచుఁ జెలంగుచుఁ దలంగుచు జఱజఱం దిరుగుచుఁ దరులసందుల కరుగుచు దాఁగిలిమ్రాఁత లాడుచు గీతంబులు వాడుచు వేణునాదంబులు ఘటియించుచు నటియించుచు గతులు దప్పినక్రియ నొఱగుచుఁ గుప్పల కుఱుకుచుఁ జప్పటలు గొట్టుచుఁ గంకణంబులఁ దట్టుచు నుప్పరం బెగసి దర్దురంబులచందంబున దాఁటుచు నామలకబిల్వాదిఫలంబుల మీటుచుఁ గుటవిటపంబులఁ గదల్చుచు మృగంబుల నదల్చుచుఁ బెరల రేఁపుచు మధుమక్షికలఁ జోపుచుఁ దేనియలు ద్రావుచు సొమ్ములు వోవుచు గురుశిష్యకల్పనంబులం బనులు సేయుచుఁ గాకపక్షధరు లై ముష్టియుద్ధంబులకు డాయుచుఁ బన్నిదంబులు నఱచుచుఁ బులుఁగులభంగి నఱచుచు బహురూపంబులు వన్నుచు నెగిరి తన్నుచు సేవ్యసేవకమిత్రామిత్రభావంబులు వహించుచు నుత్సహించుచు మఱియు ననేకవిధంబులఁ గ్రీడించి రంత. 720

క. మాపాలికి బలకృష్ణులు, భూపాలకు లంచు నెగిరి బొబ్బ లిడుచు న
గ్గోపాలురు మోతురు ప్రేమ, దాపాదకు లగుచు వల్లికాందోళికలన్. 721

క. గోపకు లందఱు నాడుచు, దీపింపఁగ రామవాసుదేవుల వెనుకం
బై పడి పాఠక గాయక, రూపంబులఁ బొగడుదురు నిరూఢాత్మకు లై.

క. ప్రీతిన్ గోపకు లందఱు, గీతంబులు వాడఁ దరుల క్రిందను నగుచుం
జేతులు ద్రిప్పుచు వెడవెడ, పాతర లాడును యశోదపాపం డడవిన్. 723

మ. జలజాక్షుండును రాముఁడున్ నటనముల్ సల్పంగ గోపాలమూ
ర్తులతో వారలఁ గొల్చునిర్జరులు సంతోషించి వేణుస్వనం
బులు గావించుచుఁ గొమ్ము లూఁదుచు శిరంబుల్ ద్రిప్పుచుం బాడుచున్
వల నొప్పన్ వినుతించి రప్పుడు నటుల్ వర్ణించుచందంబునన్. 724

బలభద్రుండు ప్రలంబాసురుని వధించుట.

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు నదనదీతీరంబులఁ గొలంకులసమీపంబుల గిరులచఱుల సెలయేఱులపొంతల మడుఁగులచెంతలఁ బొదల క్రేవలఁ బసిమి గలకసవుజొంపంబులఁ బసుల మేపుచుండఁ బ్రలంబుం డనురక్కసుం డుక్కుమిగిలి గోపాలరూపంబున వచ్చి వారల హింస సేయం దలంచుచుండ నయ్యఖిలదర్శనుం డగుసుదర్శనధరుం డెఱింగియు నెఱుంగనితెఱంగున. 725

క. ఆరామునిసహజన్ముఁడు, రా రమ్మని వానిఁ జీరి రాకం బోకన్
గారాము సేసి మెల్లన, పోరామి యొనర్చెఁ బిదపఁ బోరిఁ గొనుకొఱకున్.

వ. ఇట్లు ప్రలంబునితోఁ జెలిమి సేయుచుఁ గృష్ణుండు గోపాలకులకు నిట్లనియె.

ఆ. మనకుఁ బ్రొద్దుపోదు మనమిందఱము రెండు, గములవారమగుచుఁ గందుకముల
శిలలు గుఱులు సేసి చేరి క్రీడింతము, రండు వలయు జయపరాజయములు.

వ. అని యిట్లు పలికి తానును బలభద్రుండును పెన్నుద్దులై యితరవల్లవు లెల్ల నుద్దించుకొని చిఱుద్దులై వచ్చినసమయంబున విభజించికొని రెండుగములవారై మార్గంబులందుఁ దృణదారుశిలాకల్పితంబు లగుగుఱు లొడ్డి కందుకశిలాది ప్రక్షేపణంబుల లక్ష్యంబులఁ దాఁకవైచి జయపరాజయనిర్ణయంబులు గైకొని వాహ్యవాహకలక్షణంబుల నిర్జితులు జేతల వహించి క్రీడించుచు బలరామునికి వానిచందంబు రహస్యంబున నెఱింగించి పసుల వెల్చుచు భాండీరకం బను వటంబు సేరి రాసమయంబునఁ గ్రీడయందు శ్రీదామనామధేయుం డైనగోపకుండు శ్రీకృష్ణుని వహించె భద్రసేనుండు వృషభు నెక్కించుకొనియె బలభద్రుండు ప్రలంబు నారోహించె నప్పుడు. 729

మ. వనజాక్షున్ బలిమిన్ బలాఢ్యుఁడు దృణావర్తుండు మున్ మింటికిం
గొని పోఁజాలక చిక్కెనాఁ డతని నాకున్ మోవ రా దంచు నా
దనుజారిన్ గొనిపోఁ దలంపక వడిన్ దైత్యేశుఁ డయ్యాటలోఁ
గొని పోయెన్ గిఱి దాఁటి రాము నఖిలక్రూరక్షమోద్దామునిన్. 730

వ. ఇట్లు క్రీడాకల్పితవాహనుం డైనప్రలంబుండు బలభద్రునిం గొనిపోవుచు.

మ. గురుశైలేంద్రసమానభారుఁ డగునాగోపాలకున్ మోవ లే
క రయోద్రేకము మాని దైత్యుఁడు నరాకారంబు సాలించి భీ
కరదైత్యాకృతి నేఁగె హేమకటకాకల్పంబుతో రాముతో
మురు వొప్పంగఁ దటిల్లతేందుయుతజీమూతంబుచందంబునన్. 732

ఉ. మోసము లేక వానిపెనుమూపున నుండుచు నాహలాయుధుం
డాసమయంబునం గనియె హాటకరత్నకిరీటకుండలో
ద్భాసితమస్తకున్ భ్రుకుటిభాసురదారుణనేత్రు నుగ్రదం
ష్ట్రాసహితుం బ్రలంబు నురుశౌర్యవిలంబు మదావలంబునిన్. 733

వ. కని నక్తంచరుం డని యించుక శంకించి వెఱవక. 734

క. కడువడిఁ దను దివికిం గొని, వడిఁ జనియెడు దనుజుశిరము వ్రయ్య హలధరుం
డదరి పటుచటులతర మగు, పిడికిట వెస విసరి పొడిచె బిఱుసున నలుకన్. 735

క. హలధరుబలుపిడికిటిహతిఁ, దల వగిలినరుధిరజలము దనువివరములం
దొలఁక మెఱ యిడుచు దనుజుఁడు, బలరిపుపవినిహతనగముపగిదిం బడియెన్.

మత్తకోకిలము. మేలు మేలు గ దయ్య రాముఁడు మేటికర్కశు నొక్కఁడున్

నేలఁ గూలిచె నొక్కపోటున నేఁడు విస్మయ మంచు గో
పాలకుల్ గని చచ్చి వచ్చినభ్రాంతిఁ గన్నవిధంబునం
జాల దీవన లిచ్చి రాముని సత్కరించిరి వేడుకన్. 737

క. బలవంతుఁ డగు ప్రలంబుఁడు, బలుముష్టిన్ నిహతుఁ డైనఁ బ్రదికితి మనుచున్
బలసూదనాదిదివిజులు, బలుపైఁ గుసుమములవానఁ బరఁగించి రొగిన్. 738

శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిని మ్రింగి గోపకగోసంఘమును గాపాడుట.

వ. ఇట్లు గోపకులు క్రీడింప గోవు లంతంతఁ గాంతారంబున వితతకసవులు మేయుచు మేఁతవడి నొం డడవికి దూరంబు సని యందు దవదహనపవనసంస్పర్శంబు సైరింపక కంపించి దప్పి నొప్పి సెడి ఘోషించిన. 739

శా. ఆగోపాలకు లందఱుం బసులకు య్యాలించి కౌమారకే
ళీగాఢత్వము మాని గోఖురరదాళిచ్ఛిన్నఘాసంబుతో
బాగై యున్నపథంబునం జని దవాపన్నంబు గాఁ గుండ వే
వేగన్ గోగణముల్ మరల్చి రటవీవీథిన్ జవం బొప్పఁగన్. 640

క. జలధరగభీరరవమున, నలినదళాక్షుండు దమ్ము నామాంకములం
బిలిచిన విని ప్రతిఘోషణ, ములు సేయుచుఁ బసులు దిరిగె ముదమున నధిపా.

వ. అంత నవ్వనంబున దైవయోగంబునం బుట్టినకార్చిచ్చు బిట్టు విసరెడికఱువలి వలన మిన్నుముట్ట మిట్టిపడి గట్టు చెట్టనక దరికొని యట్టె క్రాలుచుఁ జుట్టుకొని పరవం గని పల్లటిల్లినయుల్లంబులతో వల్లవు లెల్లఁ దల్లడిల్లి సబలుం డైనహరికి మృత్యుభీతులరీతిం జక్క మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 742

క. అభ్రంకషధూమాయుత, విభ్రాంతమహాస్ఫులింగవిసరోగ్రశిఖా
విభ్రష్టదగ్ధలోకా, దభ్రం బై వచ్చెఁ జూడు దవశిఖి కృష్ణా. 743

శా. నీచుట్టాలకు నాపదల్ గలుగునే నే మెల్ల నీవార మ
న్యాచారంబు లెఱుంగ మీశుఁడవు మా కాభీలదావాగ్ని నేఁ
జేచందంబున నింక డాఁటుదుము మ మ్మీక్షించి రక్షింప వ
న్నా చంద్రాభ విపన్నులన్ శిఖివితానచ్ఛన్నులన్ ఖిన్నులన్. 744

వ. అని విన్నవించి రంత. 745

ఉ. బంధుజనంబుచేత నిటు ప్రార్థితుఁ డై హరి విశ్వరూపుఁ డో
బంధువులార మీనయనపంకజముల్ ముకుళింపుఁ డగ్ని నీ
సంధి నడంతు నే ననినఁ జక్కన వారలు నట్ల చేయుడున్
బంధురదావపావకముఁ బట్టి ముఖంబునఁ ద్రావె లీలతోన్. 746

వ. ఇట్లు నిజయోగవైభవంబున దావదహనంబు పానంబు సేసి నిమిషమాత్రంబున గోపకుల నందఱ భాండీరకవటసమీపంబునకుం దెచ్చి విడిచిన వారు వికసితనయనకమలు లయి కృష్ణునియోగమాయాప్రభావంబున నెరగలిచిచ్చు మ్రగ్గ

నని యగ్గించుచుఁ దమమనంబులందు. 747

క. కార్చిచ్చార్పుపటుత్వము, నేర్చునె నరుఁ డొకఁడు శౌరి నేఁ డిదె కార్చి
చ్చార్చి మనల రక్షింపఁగ, నేర్చె నితం డజుఁడొ హరియొ నిటలాక్షుండో. 748

వ. అని వితర్కించి రంతఁ గృష్ణుండు సాయాహ్నసమయంబున రామసహితుం డై వంశనాళంబు పూరించుచు గోపగణగేయమానుం డై గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నప్పుడు. 749

క. కమలాక్షుఁ డొద్ద నుండని, నిమిషము యుగశతము గాఁగ నెగడినగోప
ప్రమదలు సంభ్రమమున నా, కమలాక్షునిఁ జూచి ముదము గనిరి మహీశా.

వ. ఆసమయంబున గోపకు లిండ్లకడ నున్నవృద్ధకాంతాజనంబులకు రామకృష్ణుల చిత్రచరిత్రంబులు సెప్పిన విని వారు వారిని గార్యార్థు లై వచ్చినవియచ్చర వరు లని తలంచి రంత. 751

వర్షర్తువర్ణనము.

సీ. పూర్వవాయువులు ప్రభూతంబు లై వీచెఁ బడమట నింద్రచాపంబు దోఁచెఁ
బరివేషయుక్తమై భానుమండల మొప్పె మెఱపు లుత్తరదిశ మెఱవఁదొడఁగె
దక్షిణగాము లై తనరె మేఘంబులు జలచరానీకంబు సంతసించెఁ
జాతకంబులపిపాసలు కడపలఁ జేరెఁ గాంతారవహ్ను లగర్వమడఁగె

ఆ. నిజకరాళివలన నీరజబంధుండు, దొల్లి పుచ్చుకొన్నతోయ మెల్ల
మరల నిచ్చుచుండె మహికర్షకానంద, కంద మైనవానకందువ నొగి. 752

క. వర్షా కాలభుజంగుఁడు, హర్షముతో నిడిననవనఖాంకము లని యు
త్కర్షింప భూమిసతిపైఁ, గర్షకహలరేఖ లమరె గహనాంతములన్. 753

క. చెలువుఁడు ప్రావృట్కాలుఁడు, పొలసినఁ బులకించుభూమిపులకము లనఁగా
మొలచి తల లెత్తి నిక్కుచు, సలలితగతి జాలు వాఱె సస్యము లధిపా. 754

వ. మఱియుఁ జటులపవనచలితంబు లై పన్ని మిన్ను దన్ని లెక్కకు మిక్కిలి యై ఱెక్కలు గలనీలగిరులసిరుల మీఱి కాఱుకొని తెఱపిపడక నిబిడంబు లై శిశిర కిరణతరణిమండలంబులచొప్పు దప్పించి విప్పు గలిగి చదలు గప్పుకొనినలీలం గ్రాలునీలమేఘంబులును మేఘవిముక్తంబు లయి జలదసమయవిటుండు సరస గతి ధరణీసతియురమ్మున దర్పించి నేర్పున సమర్పించుకర్పూరఖండంబులవడు వునఁ బుడమిం బడుకరకలును గరకానుగతంబు లై యసితభోగిభోగంబులబా గున నీలమణిమాలికావిశేషంబులవిధంబున నెడపడక పడుసలిలధారలును ధా రాధరవిగళితవిమలసలిలంబులం దోఁగుచు మదజలాభిషిక్తమత్తమాతంగంబుల సొబగున నుండుకొండలును గొండలతుదలనుండి గండశైలంబులపైఁ బడి వికీర్య మాణంబు లగునిర్ఝరంబులశీకరంబులును శీకరపరంపరలఁ జొదుగులు మదు గులుగొనినఁ బిదపిద నగుచుఁ జిదుకుచిదుకు మనురొంపులును రొంపులుగ్రొ

చ్చి క్రచ్చఱ నుచ్చలితంబు లై పఱచు వఱదలును వఱదలవలన మెదలి క
దలి పాఱెడి యేఱులును నేఱులవెంట గఱులు త్రిప్పుచు గములు గొని క్రొన్ని
టి కెదురునడచు మీనంబులును మీననయనల మెఱుంగుసొంపు పెంపు సై
రింపక కంపించి తిరిగి సుడిఁగి చనియెడికరణి మేఘమధ్యంబులం బొలసి మలసి
నిలువక మరలి చను క్రొమ్మెఱుంగులును మెఱుంగులతెఱంగున మగువలు పురు
షులం దగిలి నిలువ రని జనుల కెఱుంగ నలువ మొఱ యిడినతెఱంగున మొర
యును ఱుములును నుఱుముల కులికిపడక కికురుపొడుచుచుఁ బింఛంబులు గొం
చెంబెలు సేయక విప్పి డెప్పరంబుగ రొప్పుచు నర్తనంబులు సేయుమయూరంబు
లును మయూరఘోషంబులు భీషణంబు లై చెవులు సోఁక ననూనంబులై నమా
నంబుల నాసలు సెడి యొండొరులకుఁ గ్రిందుపడి క్రందుకొను విరహిజనులును
జనులకు రేపు మాపని నిరూపింపరాక మాలతీకుసుమవిసరవికసనవిదితావసా
నంబు లగు దుర్దినంబులును దినావసానసమయంబున మినుకు మినుకు మని మెఱ
యుచుం దిరుగు ఖద్యోతంబులును ఖద్యోతసందర్శనంబు గోరుచు నుడుగక
విడువక కురియుజడిం బడి వలిగొని వడఁకుచు నశనయత్నంబులు వర్జించి
ఖర్జూరజంబూ ఫలభక్షణంబుల దేహసంరక్షణంబు లాచరించు వనచరులును
వనచరానందకారిణు లై వారరమణులరుచి ననవరతభుజగ సమేత లగు కేత
కులును గేతకీకదంబయూథికాకుటజ కుసుమ పరిమళమిళితంబు లగువిపినమా
ర్గంబులును మార్గనిరోధంబు లగుచుం బెరిఁగి రసికంబు లై పసరుదొలం
కుచు హరిన్మణికిరణపుంజంబులభంగి రంజిల్లి తొంగలించుచు జొంపంబులు
గొనినకసవులును గసవులు మెసవి మిసమిసం దనుపులు మెఱవ వలుఁదపొదుఁ
గులబరువునం గదలక నిలిచి నెమ రమర నిడుధేనువులును గలిగి ధేనువ్రజంబు
లై వడిఁ బయఃకణమనోహరం బై హరకరంబుభంగిఁ బరిపూర్ణసారంగభాసురం
బై సురగిరిచెలువున హరిశరాసనవిభీషణం బై విభీషణహృదయంబుపోలికం బ్రక
టితహరిశబ్దవైభవం బై భవపూజనంబుచందంబున నింద్రగోపాదివిభవ జనకం
బై జనకయాగంబుభాతి సీతాప్రకరణాలంకృతం బై కృతయుగంబుసొంపున
బహువర్షంబు నై వర్షాగమంబు చెలు వొందె నప్పుడు. 755

క. వాడక వ్రాలక తెవుళులఁ, గూడక తగ సల్ల గెఱలుగొని నవకము లై
చూడఁగ భద్రము లగుచును, వీడెన్ సస్యంబు లిడుమ వీడం బ్రజకున్. 756

క. జీవనము సాలఁ గలిగియుఁ, గావరమున మిట్టిపడనిఘనుని క్రియ నదీ
జీవనములు సార జలనిధి, ప్రావృట్కాలమున డిందుపడి యుండె నృపా. 757

శా. ఆవర్షాగమమందు గోవుల నరణ్యాంతంబులన్ మేపుచున్
గోవిందుండు ప్రలంబవైరియుతుఁ డై గోపాలవర్గంబుతోఁ
బ్రావీణ్యంబునఁ గందమూలఫలముల్ భక్షించుచున్ మంజుల

గ్రావాగ్రంబులఁ బ్రీతిఁ జల్ది గుడిచెం గాసారతీరంబులన్. 758

వ. ఆసమయంబున. 759

సీ. విశ్వమోహన మైనవేణునినాదంబు, సరసగంభీరగర్జనము గాఁగ
మహనీయనిర్మలమందహాసద్యుతి లలితసౌదామనీలతిక గాఁగఁ
దలచుట్టు బాగుగఁ దనరుపింఛపుదండ శైలభేదనశరాసనము గాఁగఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధావర్షంబు సలిలధారాప్రవర్షంబు గాఁగఁ

తే. జాడ నేతెంచుగోపాలజనమునీంద్ర, చాతకంబులదురవస్థ సక్కఁజేసి
కృష్ణమేఘంబు బహుతరకీర్తి నొప్పె, విమలబృందావనాకాశవీథియందు. 760

క. గోవులవృషవత్సంబుల, వావిరిఁ బూజించి పిదప వర్షాకాల
శ్రీవనితను బూజించెను, శ్రీవల్లభుఁ డయ్యె గోపశేఖరుఁ డధిపా. 761

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు విహితవిహారంబుల వర్షాకాలంబు పుచ్చె నంత. 762

శరదృతువర్ణనము.

క. జొంపములుగొనియె వనములు,రొంపు లిగిరె నెమలిగములరొదలుడిగెనదుల్
పెంపులకుఁ బాసె నుఱుముల, శంపలసంపదలు మానె శారదవేళన్. 763

వ. మఱియు జీవనంబులు విడిచి విమలజ్ఞానవశంబున ముక్తు లగుపురుషరత్నంబుల చెన్నున నన్ను వదలి మిన్ను విడిచి వాయువశంబు లై వెల్లివిరిసి చనుమేఘంబులును మేఘపటలరహితంబును గలశభవమునిసహితంబును నై విజ్ఞానదీపవిలసితం బగుయోగిహృదయంబుచందంబున శుభ్రం బయినయభ్రంబును నభ్రంబున నీలదుకూలవితాన సంయుక్తముక్తాఫలంబులవడువున నెగడునుడుగణంబులును నుడుగణమయూఖంబుక్రొవ్వు లువ్వెత్తుగొని నివ్వటిల్లుచు బ్రహ్మాండకరండ కర్పూరఖండాయమానంబు లగుచంద్రకిరణంబులును జంద్రకిరణసంస్పర్శనంబున సగర్భంబు లై భూమికి దుర్భరంబు లగుచు నిండి పండి హాలికకరనిశితలవిత్రధారాసంరంభంబుఁ దలంచి తల్లడిల్లి వెలువెలుకంబాఱుచుఁ దల్లి యగువిశ్వంభరకు మునుకొని ప్రణతంబు లై వడంకుచు నెఱుఁగ మొఱ యిడుచున్న పెంపున సంపన్నంబు లయినయెన్నులవ్రేఁగున వ్రాలి గాలిం దూలుచు మర్మరధ్వనులసారస్యంబు లగుకలమాదిసస్యంబులును సస్యకమంజరీపుంజంబులఁగొంచక చంచువులఁ ద్రుంచి కబళించి పిల్లపెంటితండంబులం గూడి కడుపులు నిండ మెక్కి విక్కపిరిపి చొక్కుచుఁ ద్రిక్కులు గొనిమహోత్తుంగ సముంచితమంచప్రదేశంబు లెక్కిసంచరించుచు వెన్నులకావలి యున్నయన్నులకెమ్మోవులు బింబఫలంబు లని కఱచి తత్కరాస్ఫాలనంబుల నులికిపడి యెగసి చనుశుకనికరంబులకలకలంబులును గలహంసకోకసారసకోలాహలమండితంబు లై నిండిన నిర్మలజలంబులు గలజలాశయంబులును జలాశయంబులజలంబు లనుదినంబు నిగురగృహంబుల బ్రదుకుదినంబులు సనుట యెఱుంగని మనుజులగమనికం దిరుగుజల

చరంబులును జలచరహృదయంబుల బెదరు గదుర డాఁకి యింకిననదులును నదులందుఁ గర్పూరమండపంబుల తెఱంగున మణికుట్టిమంబులమాడ్కి నిసౌధసోపానమార్గంబులజాడను విలోకితంబు లగునూతనసైకతంబులును సైకతప్రదేశంబుల నుదయవేళల నిత్యకర్మానుష్ఠాననిరతు లగుమునులును మునికన్యకాకరకలశసలిలాభిషిక్తమూలంబు లగుతపోవనబాలరసాలసాలంబులును సాలవిటపివాసంతికాకుంజపుంజంబులతఱచున నిముడుకొని దినకరకిరణంబులకుం గరువలికిం జొర వెరవుపడనివనమ్ములును వనమ్ములం దరులకొనల నాకలములు నేకలములై మెసంగి మసరుకవిసి క్రొవ్వి కొమ్ముకొనల నూటి నేటిదరులు త్రవ్వి చిమ్మి కుమ్మి కోరాడెడివనగజంబులును గజకుంభకనకకుంభరుచిరకుచభారభీరుమధ్యసమంచిత లగుచెంచితలును జెంచితల కూరిమ్ములగువాలమ్ముల సారమ్ములు సెడి ఖేదమ్మున బాదమ్ములు దొట్రుపడఁ బెనుగాతమ్ములం బడువరాహపుండరీకంబులును బుండరీకకుముదకురంటకాదికుసుమమకరందంబులు గ్రోలి తేలి సోలి వాలి మహాహంకృతుల ఝుంకృతులు సేయు తేఁటికదుపులును గదుపులం గలయక యొడ గలిగి మదమున నదనుపద నెఱింగి మదనమార్గణప్రేరితంబు లై పెంటితుటుమ్ముల వెంటం జని యొండొంటి గెంటించుచుఁ దగుల నెక్కి గర్భంబులు నెక్కొలుపుమృగవృషభరాజంబులును గలిగి రాజరాజగృహంబుపగిది విలసితకుందపద్మసౌభాగ్యం బై భాగ్యహీనుకర్ణరేఖగతి నశ్రుతనీలకంఠశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రవేదిహృదయంబు బాగున విశ్వప్రకాశాభిరామం బై రామసంగ్రామంబు కైవడి బాణాసనాలంకృతం బై కృతాంతహృదయంబు కరణి నపంకం బై పంకజాసనుగేహంబుసొంపున రాజహంసవిరాజమానం బై మానధనునిచరిత్రంబుసొబగున నకల్మషజీవనం బై వననిధిపోలువున సమ్మిళితభూభృద్వాహినీసంకులం బై కులపధూరత్నంబు చెలువున సదృష్టపయోధరం బై ధరణికిం దొడ వగుచు శరత్కాలంబు వచ్చె నంత. 764

క. వాజులనీరాజనములు, రాజులజయగమనములును రాజితలక్ష్మీ
పూజలు దేవోత్సవములు, రాజిల్లెను జగతియందు రాజకులేంద్రా. 765

క. చేగ గలచెఱకువింటను, బాగుగ నీలోత్పలంబు బాణంబుగ సం
యోగంబు సేసి మదనుఁడు, వేగంబున విరహిజనుల వేఁటాడె నొగిన్. 766

వ. ఇట్లు భాసురంబు లయినశరద్వాసరంబుల గోవిందుండు గోబృందసమేతుం డై బృందావనంబునఁ బసుల బొసంగ మేపుచు. 767

సీ. కర్ణావతంసితకర్ణికారప్రభ గండభాగద్యుతిఁ గడలుకొలుప
భువనమోహన మైనభ్రూవిలాసంబుతో వామభాగానతవదన మొప్ప
నపసవ్యకరమృదులాంగుళీచాతురి షడ్జధ్వనికి మర్మసరణిఁ జూప
డాకాలిమీఁద నడ్డము సాఁచి నిల్పినపదనఖద్యుతి భూమిఁ బ్రబ్బికొనఁగ

తే. మౌళిపింఛముఁ గంఠదామమును మెఱయ, విలసితగ్రామముగ నొక్క వేణువందు
బ్రహ్మగాంధర్వగీతంబు పరగఁ జేసెఁ, జతురనటమూర్తి గోపాలచక్రవర్తి. 768

వ. ఇట్లు హరి వేణునాదంబు పూరించిన మారవికారహేతు వగుతద్గీతం బాలించి సిగ్గులు సాలించి మక్కువలు సెక్కు లొత్త గోపిక లోపికలు లేక తమతమ పొత్తుకత్తెలుం దారును దత్తఱంబునఁ బదుగురు నేగురుఁ దుటుములు గట్టి జిలిబిలిముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలోన. 769

మ. శ్రవణోదంచితకర్ణికారకముతో స్వర్ణాభచేలంబుతో
నవతంసాయితకేకిపింఛకముతో నంభోజదామంబుతో
స్వవశుం డై మధురాధరామృతముచే వంశంబుఁ బూరించుచు
న్నవిదా మాధవుఁ డాలవెంట వనముం దొప్పారెడిం జూచితే. 770

శా. రావే సుందరి యేమె బోటి వినవే రాజీవనేత్రుండు బృం
దావీథిం దగ వేణు వూఁదుచు లసత్సవ్యానతాస్యంబుతో
భ్రూవిన్యాసము లంగుళీక్రమములుం బొల్పార షడ్జంబు గాఁ
గావించెన్ నటుభంగి బ్రహ్మ మగుతద్గాంధర్వసంగీతమున్. 771

క. తలఁకెను గొబ్బునఁ జిత్తము, నలినాక్షునిమధురవేణునాదము నావీ
నులు సోఁకినంతమాత్రన, చెలియా యిఁక నేటివెఱపు చింతింపఁగదే. 772

క. నాతోడ వెఱవ వలదే, నాతోడనె కొనుచుఁ బోయి నలినదళాక్షున్
నీతోడుతఁ బలికించెద, నీతోడిజనంబు మెచ్చ నీతోడు సుమీ. 773

వ. అని పెక్కుభంగుల నొరొరు నుద్దేశించి పలుకుచు గోపసుందరులు బృందావనంబునకు గోవిందున కెదురు చని పరమానందంబున నతనిం దమమనంబులఁ బ్రతిపదంబును నాలింగనంబు సేసినవార లగుచు రామకృష్ణుల నుద్దేశించి.

మ. నవగోష్ఠాసకరంగమందుఁ బరమానందంబుతోఁ జూతప
ల్లవనీలోత్పలపింఛపద్మదళమాలావస్త్రసంపన్ను లై
కవ లై వేణువు లూఁదుచున్ బహునటాకారంబులం గేళితాం
డవముల్ సేసెద రీకుమారకులు వేడ్కం గామినుల్ గంటిరే. 775

క. ఓ చెలువలార వినుఁడీ, వాచాలతకంబు లేల వర్ణింపంగా
లోచనములకలిమికి ఫల, మీచెలువురఁ జూడఁ గలుగుటింతియ సుండీ. 776

వ. అని పలికి రందుఁ గొందఱు గోవిందు నుద్దేశించి. 777

మ. ఒనరన్ వ్రేతల కించుకేని నట లేకుండంగ గోపాలకృ
ష్ణుని కెమ్మోవిసుధారసంబు గొనుచుం జోద్యంబుగా మ్రోయుచుం
దనపర్వంబులు నేత్రపర్వములుగా దర్పించెఁ బూర్వంబునన్
వనితా యెట్టితపంబు సేసె నొకొ యీవంశంబు వంశంబులోన్. 778

మ. ముదితా యేతటినీపయఃకణములన్ మున్ వేణు వింతయ్యె నా

నది సత్పుత్త్రుఁ గన్నతల్లిపగిదిన్ నందంబుతో నేఁడు స
మ్మద హంసధ్వనిపాటగా వికచపద్మశ్రీశిరోమాంచ మై
యొదవం దుంగతరంగహస్తనటనోద్యోగంబు గావింపదే. 779

క. నలినోదరుభక్తునిఁ గని, కులజును నందాశ్రుజలము గుఱియుపగిది మ్రాఁ
కులు పూఁదేనియ లొలికెను, నలినాక్షునిచేతివంశనాళము మ్రోఁతన్. 780

శా. నామోహంబున కెద్ది మేర వినవే నాపూర్వజన్మంబులన్
లేమా నోములు నోఁచుచో నకట కాళిందీతటిన్ వేణు వై
భూమిం బుట్టెద నంచుఁ గోరఁ దగదే బోధిల్లి యట్లైన నీ
బామం దిప్పుడు మాధవాధరసుధాపానంబు గల్గుం గదే. 781

క. కాళిందీకూలంబున, నాళీ యీనందతనయునధరామృతముం
గ్రోలెడివేణువ నగునో, మేలాగున నోఁచవచ్చు నెఱిఁగింపఁ గదే. 782

క. వనితా కృష్ణుఁడు నల్లని, ఘన మఱియున్ వేణురవము గర్జన మనియున్
మనమునఁ దలంచి రొప్పుచు, ననపరతము నెమిలితుటుము లాడెడిఁ గంటే.

క. గిరిచరమిథునము లోలిం, బరికింపఁగఁ గృష్ణపాదపద్మాంకిత మై
సురరాజునగరికంటెను, ధరణీ బృందావనంబు దద్దయు నొప్పెన్. 784

మ. అమరేంద్రాంగన లాకసంబున విమానారూఢ లై పోవుచుం
గమలాక్షున్ శుభమూర్తిఁ గాంచి మురళీగానంబు లాదంద క
ర్ణములన్ నిల్పుచు మేఖలల్ వదలఁగా నాథాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా వ్రాలిరి చూచితే వివశ లై పంచాశుగభ్రాంత లై. 785

ఉ. కానల నుండుచున్ సరసగానవివేకవిహీనజాతు లై
వీనుల నేఁడు కృష్ణముఖవేణురవామృతధార సోఁకినన్
మేనులు మేఁతలున్ మఱచి మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని చూడ వమ్మ బహుమానము సేసెఁ గృతార్థచిత్త లై. 786

ఉ. తల్లులచన్నుఁబాలు మును ద్రావుతఱిన్ దమకర్ణవీథులన్
వల్లభ మైనమాధవునివంశరవామృతధార సొచ్చినం
ద్రుళ్లక పాలు రాఁ దివక దూఁటక మానక కృష్ణుమీఁద దృ
గ్వల్లులు సేర్చి నిల్చె నదె వత్సము లంగసలార గంటిరే. 787

మ. మమతన్ మోములుఁ మీఁది కెత్తుకొని రోమంథంబు సాలించి హృ
త్కమలాగ్రంబులఁ గృష్ణు నిల్పి మురళీగానామృతశ్రేణి క
ర్ణములం గ్రోలుచు మేఁత మాని గళితానందాశ్రు లై చిత్రరూ
పము లై గోవులు సూచు చున్న వదిగోఁ బద్మాక్షి వీక్షించితే. 788

మ. జగతీజంబులశాఖ లెక్కి మురళీశబ్దామృతస్యందమున్

మిగులన్ వీనులఁ ద్రావి వేఁగువడి నెమ్మిం గృష్ణరూపంబు చి
త్తగమై యుండఁగ నడ్డపెట్టుక్రియ నేత్రంబుల్ దగన్ మూసి యా
ఖగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే మునిజనాకారంబులం గామినీ. 789

మ. క్రమ మొప్పన్ నదు లెల్ల వంశరవ మాకర్ణించి సంజాతమో
హములన్ మన్మథసాయకక్షతవిశాలావర్తలై హంసవా
క్యములం జీరి తరంగహస్తముల నాకర్షించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్చనంబు సలిపెన్ రామా విలోకించితే. 790

ఆ. వనిత నేఁడు కృష్ణవంశనినాదంబు, విని పయోధరంబు విరులు గురిసి
తనశరీర మెల్ల ధవళాతపత్రంబుఁ, జేసి మింట నీడఁ జేసెఁ గంటె. 791

క. మంచిఫలంబులు హరిచే, నించి కరాలంబనముల నెగడుచు నిదె క్రీ
డించెద రంగన చూడుము, చెంచితలం బింఛపత్త్రిచేలాంచితలన్. 792

క. ఉల్లసితకుచభరంబుల, నల్లాడెడినడుముతోడ నలరులదండన్
భల్లి యొకతె హరికిచ్చెను, హల్లోహలకలిత యగుచు నంగన కంటె. 793

క. గిరు లెల్ల జలము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె ధరణీగగనభూ
చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళీరవామృతము సోఁక ముద్దియ కంటే.

మ. బలకృష్ణాంఘ్రిసరోజసంగమముచే భాసిల్లుచున్ ధన్యమై
ఫలపుష్పంబులఁ గానికల్ గురిసి సంభావించి మిన్నందుచున్
జలఘాసంబుల గోవులం దనిపి చంచద్భూజరోమాంచమై
వెలసెం జూడఁగ దమ్మ యీగిరి పురోవీథిన్ సరోజాననా. 795

వ. అని యిట్లు బృందావనవిహారి యైనగోవిందుని సందర్శించి పంచబాణభల్లభగ్న
హృదయ లయి వల్లవకాంత లేకాంతంబులఁ జింతించుచుఁ దత్పరతంత్ర లయి
యుండి రంత. 796

హేమంతఋతువర్ణనము.

క. చామంతికాస్రగంచిత, సీమంతవతీకుచోష్ణజితశీతభయ
శ్రీమంతం బయి గొబ్బున, హేమంతము దోఁచె మదనుఁ డేఁచె విరహులన్.

క. ఉత్తరపుగాలి విసరె వి, యత్తలమునఁ దుహినకిరణుఁ డహితుం డయ్యెం
బొత్తు జరిగె మిథునములకు, నెత్తమ్ములు దఱిఁగె హిమము నెలకొనియె నృపా.

క. అహములు సన్నము లయ్యెను, దహనము హిత మయ్యె దీర్ఘదశ లయ్యె నిశల్
బహుశీతోపేతం బయి, యహహా యని వడఁకె లోక ముర్వీనాథా. 799

క. అన్నులచన్నులదండ వి, పన్నులు గా కెల్లవారు బ్రతికిరి గాకీ
చన్నులు మీఱిన వలి నా, పన్నులు గాకుండఁ దరమె బ్రహ్మాదులకున్ 800

ఆ. పొడుపుఁగొండమీఁదఁ బొడుచుట మొదలుగాఁ, బరువువెట్టియినుఁడు పశ్చిమాద్రి
మఱుఁగుఁ జొచ్చెఁ గాక మసలినఁ జలిచేతఁ, జిక్కెఁ జిక్కె ననఁగఁ జిక్కకున్నె.

క. చెంగల్వవిరులగంధము, మంగళముగఁ గ్రోలు చున్న మధుపము లొప్పె
న్నంగజవహ్నులపై ను, ప్పొంగి విజృంభించుపొగలపోలిక నధిపా 802
ఆ. శంభుకంట నొకటి జలరాశి నొక్కటి,మఱియు నొకటి మనుజమందిరముల
నొదిఁగెఁగాక మెఱసి యున్నమూఁడగ్నులు,చలికి నులికి భక్తి సలుప కున్నె.
శా. ఈహేమంతము రాకఁ జూచి రమణీహేలాపరీరంభస
త్సాహాయ్యంబునఁ గాని దీని గెలువన్ శక్యంబు గా దంచుఁ దా
రూహాపోహవిధిం ద్రిమూర్తులు సతీయుక్తాంగు లైనారు గా
కోహో వార లదేమి సంతతవధూయోగంబు రాఁ గందురే. 804
క. ఈహేమంతము రాకకు, శ్రీహరి యొక్కింత వడఁకి చింతింపంగా
నోహో వెఱవకు మని తా, మాహరికిని శ్రీకుచంబు లభయం బిచ్చెన్.
వ. ఇట్లు నితాంతం బగు హేమంతంబున మొదలినెలతొలిదినంబునందు నందుని
మందం గలగోపకుమారికలు రేపకడ లేచి చని కాళిందీజలంబులందోఁగి జలతీ
రంబున నిసుమునం గాత్యాయనీరూపంబుఁ జేసి సురభికుసుమగంధంబు లిడి
ధూపదీపంబు లిచ్చి బహువిధోపహారంబులు సమర్పించి. 806
క. ఓకాత్యాయని భగవతి, నీకున్ మ్రొక్కెదము నేము నేఁ డనుకంపన్
మాకిందఱకును వైళమ, శ్రీకృష్ణుఁడు మగఁడు గాఁగఁ జేయుము తల్లీ. 807
క. ఓతల్లి మాకుఁ గృష్ణుఁడు, చేతోవిభుఁ డైననాఁడు చెలువల మెల్లన్
నేతివసంతము లాడుచు, జాతర సేసెదము భక్తిచాతురితోడన్. 808
వ. అని నమస్కరించి హవిష్యంబులు గుడుచుచు నివ్విధంబున మాసవ్రతంబు సలి
పి రం దొక్కనాఁడు.

గోపికావస్త్రాపహరణము.

మ. రమణుల్ ప్రొద్దున మేలుకాంచి సఖులన్ రం డంచు నాత్మీయనా
మములం జీరి కుచద్వయీభరములన్ మధ్యంబు లల్లాడఁగాఁ
బ్రమదోద్దామగజేంద్రయాన లగుచుం బద్ధాత్మునిం బాడుచున్
యమునాతీరముఁ జేరఁ బోయిరి గృహీతాన్యోన్యహస్తాబ్జ లై. 810
వ. ఇట్లానదీతీరంబు సేరం జని గజగమనలు విజనస్థలంబున వలువలు విడిచి యిడి
మది శంక లేక యకలంక లై క్రుంకు లిడఁ జలంబుల జలంబులు సొచ్చి. 811
క. వారిజలోచనుఁ బాడుచు, వారిజలోచనలు వారివారికి వేడ్కన్
వారివిహారము సలిపిరి, వారివిహారములు జగతి వారికిఁ గలవే. 812
వ. ఆసమయంబున.
క. తోయజనయనలు యమునా, తోయములం దుండు టెఱిఁగి దూరగుఁ డయ్యెం
దోయజనయనుఁడు హరి తన, తోయముగోపకులు దానుఁ దోఁతెంచె నృపా.
తరలము. కదలకుం డని తోడివారలఁ గన్నుసన్నల నిల్పుచుం

బదను లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ బద్మనేత్రుఁడు మానియై
పొదలమాటున నల్ల నల్లన పొంచి పొంచి నతాంగుఁడై
యదను గోరుచు డాసి వ్రేతలయంబరంబులు దొంగిలెన్. 815

వ. ఇట్లు దొంగిలి. 816

శా. ఉద్యద్గంధగజేంద్రగౌరవముతో యోషాంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకభంగి నర్భకులతో హాసార్ద్రుఁడై కొంచుఁ ద
న్నద్యంభఃకణశీతవాతజనితానందంబుతో నెక్కెఁ దా
సన్నోద్యుక్తదురంతపాదపజనుస్సంతాపముక్ నీపమున్. 817

వ. అప్పు డయ్యింతు లి ట్లనిరి. 818

క. మామావలువలు ముట్టకు, మామా కొనిపోకు పోకు మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెదు, మామానసహరణ మేల మానుము కృష్ణా. 819

సీ. బహుజీవనముతోడ భాసిల్లి యుండుటో గోత్రంబు నిల్పుటో కూర్మితోడ
మహినుద్ధరించుటో మనుజసింహంబవై ప్రజలఁ గాచుటొ కాక బలిఁదెరల్చి
పిన్నవై యుండియుఁ బెంపు వహించుటో రాజుల గెల్చుటో రణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో గుణనిధివై బలప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో భద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చ భువిఁ బ్రబుద్ధతమెఱయుటో, కల్కితనముసేయ ఘనతగలదె
వావి లేదు వారివాడు నావా రను, నెఱుక గలదె వలువ లిమ్ము కృష్ణ. 820

క. కొంటివి మాహృదయంబులు, గొంటివి మానంబు లజ్జఁ గొంటివి వలువల్
గొంటి విఁక నెట్లు సేసెదొ, కొంటెవు గద నిన్ను నెఱిఁగికొంటిమి కృష్ణా.

సీ. రాజసంబున నీవు రంజిల్లు టెఱుఁగమే చెలరేఁగి వింతలు సేయు చుండ
సత్త్వసంపద గల్గి జరగుటఁ దలఁపమే సిరి గల్గి యన్యులఁ జెనకు చుండ
గురుతరశక్తియుక్తుఁడ వౌట యెఱుఁగమే తామసంబున నెగ్గు దలఁచు చుండ
నొకభంగితో నుండకుంటఁ జింతింపమే మాయావివై మాఱుమలయు చుండ

ఆ. నేమిజాడవాఁడ వేపాటి గలవాఁడ, వేగుణంబు నెఱుఁగ వెల్లయెడల
నొదిఁగి యుండ నేర వూరంతప్రొద్దును, బటము లీఁగదయ్య పద్మనయన.

క. రాజుల నెఱుఁగవు బలిమిని, రాజిల్లెదు చీర లీవు రమణుల మింకన్
రాజున కెఱిఁగించెద మో, రాజీవదళాక్ష నీవు రాజవె ధరకున్. 823

వ. అని పలికినకన్నియలవలుకు లాలించి మందహాససుందరవదనారవిందుండై గో
పాలబాలకులకరంబులం గరంబులు వ్రేసి యమ్ముద్దియల నుద్దేశించి నెఱవాదిచ
తురుండై యిట్లనియె. 824

శా. రామల్ రాజులతోడ నీపనికి నారంభింతురే మీక్రియన్
మోమోటేమియు లేక దూఱెదరు మీమోసంబు చింతింప రం
భోమధ్యంబున నుండి వెల్వడి వెసం బూర్ణేందుబింబాననల్

మీమీచీరలు వచ్చి పుచ్చుకొనుఁడా మీ కిచ్చెదం జెచ్చెరన్. 825

వ. అనిన నమ్మానవతు లొండొరుల మొగంబులు సూచి నగుచు మర్మంబులు నాఁటు నమ్మాటలకు మగుడం బలుక సిగ్గు పడుచు నగ్గలం బయినచలిని వలిగొని కంఠ ప్రమాణజలంబులం దుండి డోలాయమానమానస లై యి ట్లనిరి. 826

క. మానవలువ లాగడంబున, నీ వేటికిఁ బుచ్చుకొంటి నీ వల్లుఁడవే
నీ వెఱుఁగని చే మున్నది, నీ వీఁదఱలోన ధర్మనిరతుఁడవు గదే. 827

శా. ఇంతుల్ తోయము లాడు చుండ మగవా రేతెంతురే వచ్చిరా
యింతల్ సేయుదురే కృపారహితు లై యేలోకమం దైన నీ
వింతల్ నీతలఁ బుట్టెఁ గాక మఱి యేపీ కృష్ణ యోచెల్ల నీ
చెంతన్ దాసుల మై చరించెదము మాచేలంబు లిప్పింపవే. 828

క. వచ్చెదము నీవు పిలిచిన, నిచ్చెద మే మైనఁ గాని యొటఁ జోరు మనినం
జొచ్చెదము నేఁడు వస్త్రము, లిచ్చి మముం గరుణతోడ నేలుము కృష్ణా.

వ. అనిన దరహసితవదనుం డై హరి యి ట్లనియె. 830

క. ఏతరుణుఁడు మగఁ డౌటకు, మీతపములు సెప్పఁ డింక మీయానలు సుం
డీ తప్పిన నీకూరిమి, మీతలలనె పుట్టె నోటు మేదిని లేదే. 831

క. ఎవ్వనిఁ గని మోహించితి, రెవ్వఁడు మీమానధనము లెల్ల హరించెన్
నివ్వటిలె మీకుఁ గూరిమి, యెవ్వనిపైఁ బలుక రాదె యే నన్యుఁడనే. 832

వ. అనిన విని సుందరు లనోన్యసందర్శనంబులు సేయుచు హృదయారవిందంబు లందుఁ గందర్పుండు సందడింప నగుచు నిరుత్తర లయి యున్న లోకోత్తరుం డి ట్లనియె. 833

క. నాయింటికి దాసుల రై, నాయాజ్ఞ వహించి మీరు నడచెద రేనిన్
మీయంబరంబు లిచ్చెదఁ, దోయంబులు వెడలి రండు తొయ్యలులారా. 834

వ. అనిన విని హరిమధ్యలు చలికి వెఱచి సలిలమధ్యంబున నిలువ నోపక. 835

క. కొందఱు వెడలుద మందురు, కొందఱు వెడలుటయు సిగ్గుఁ గొను గోవిందుం
డందురు కొందఱు దమలోఁ, గొందల మందుదురు వడఁకు గొని మనుజేంద్రా.

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ జిత్తంబులు గట్టిపఱచుకొని తనుమధ్యలు తోయమధ్యంబు వెలువడి. 837

క. చంచత్పల్లవకోమల, కాంచననవరత్నఘటితకంకణరుచిరో
దంచితకరసంఛాదిత, పంచాయుధగేహ లగుచుఁ బడఁతులు వరుసన్. 838

వ. చని పౌఢ లైనసుందరుల ముందట నిడుకొని మందగమనలు మందహాసంబు తోడ నెదుర నిలిచిన నరవిందనయనుం డి ట్లనియె. 839

సీ. శృంగారవతులార సిగ్గేల మిముఁ గూడి పిన్ననాఁటను గోలెఁ బెరిఁగినాఁడ
నెఱుఁగనే మీలోన నెప్పుడు నున్నాఁడ నేను జూడనిమర్మ మెద్ది గలదు

వ్రతనిష్ఠలై యుండి వలువలు గట్టక నీరు సొత్తురె మీరు నియతి దప్పి
కాత్యాయనీదేవిఁ గల్ల సేయుట గాక, యీరీతి నోఁచువా రెందుఁ గలరు
ఆ. వ్రతఫలంబు మీరు వలచినఁ జక్కఁగ, నింతు లెల్లఁ జేతు లెత్తి మ్రొక్కి
చేరి పుచ్చుకొనుఁడు చీరలు సిగ్గు వో, నాడ నేల యెగ్గు లాడ నేల. 840
వ. అనిన విని మానవతులు దమలోన. 841
మ. వ్రతముల్ సేయుచు నొక్కమాటయిన నెవ్వారిన్ విచారించినన్
వ్రతభంగంబులు మాను నట్టివరదున్ వామాక్షు లీక్షించియున్
గతచేలాప్లవనంబు నేఁడు వ్రతభంగం బంచు శంకించి ఫా
లతటన్యస్తకరాబ్జలై సరసలీలన్ మ్రొక్కి రట్లందఱున్. 842
క. బాలలకు హస్తకీలిత, ఫాలలకు నితాంతశీతపవనాగమనా
లోలలకు నంబరములు గృపాలుఁడు హరి యిచ్చె భక్తపాలకుఁ డగుటన్.
ఆ. చీర లపహరించి సిగ్గులు విడిపించి, పరిహసించి యైనఁ బరఁగ మనకు
ఘనుఁడు నోముకొఱఁతగాకుండ మ్రొక్కించె, ననుచు హరి నుతించి రబలలెల్ల.
క. ఉల్లములు నొవ్వ నాడినఁ గల్లలు సేసినను నగినఁ గలఁచిన నైనన్
వల్లభులు సేయుకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు గాదు వల్లభ మధిపా. 845
వ. ఇట్లు హరి వలువ లిచ్చినం గట్టుకొని సతు లతనియందు బద్ధానురాగ లయ్యుఁ జలింపక తెప్ప లిడక తప్పక చూడ నాప్రోడ యెఱింగి చేరి వారి కిట్లనియె.
సీ. లక్షణవతులార లజ్జించి చెప్పరు గాని మీమర్మముల్ గానఁ బడియె
నను గొల్వఁ దలఁచినారు నాచేతను సత్యంబు మీనోము సఫల మగును
గామితార్థంబులకలిమి జెప్పఁగ నేల ననుఁ గొల్వ ముక్తికి నడవ వచ్చుఁ
గడమ కూడఁగ నంబికాదేవి నోఁచంగ నటమీఁద రాత్రులయందు మీకు
ఆ. నన్నుఁ బొందఁ గల్గు నమ్మి పొం డని హరి, వల్క నింతు లెల్ల భ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండె ననుచుఁ దత్పదాంభోజముల్, మానసించుకొనుచు మందకడకు.

ముని భార్యలన్నముఁ దీసికొనివచ్చి శ్రీకృష్ణుని నారగింపఁ జేయుట.

వ. ఇట్లు గోపకన్యకలం బ్రసన్నుండై గోవిందుండు బృందావనంబు దాఁటి దూరంబున ధేనువుల మేపుచుండఁ జండకిరణుని యెండం బడి దండిచెడి తరులదండ నండ గొనుచు నాతపత్రాకారంబులై నీడలు సేయుచున్న వృక్షంబుల నీక్షించి కృష్ణబలశ్రీరామదేవప్రశస్తవిశాలార్జునప్రముఖులకుం దక్కినగోపకు లిట్లనిరి.
మ. అపకారంబులు సేయ మెవ్వరికి నేకాంతంబులం దుండు నా
తపశీతానిలవర్షవారణములై త్వగ్గంధనిర్యాసభ
స్మపలాశాగ్రమరందమూలకుసుమచ్ఛాయాఫలశ్రేణిచే
నుపకారంబులు సేయు నర్థులకు నీయుర్వీజముల్ గంటిరే. 849
వ. అని చిగురాకు పువ్వు గాయ పండు తండంబుల వ్రేఁగున వీఁగినతరువులనడిమి

తెరువునం బసుల దాఁటుల దాఁటించి యమునకుం జని వెడఁదమడుఁగుల మె
ల్లన చల్లనినీరు ద్రావించి తత్సమీపంబున మేపుచు వల్లవు లెల్ల మూఁకలు గొని
యాఁకలిగొంటి మని విన్నవించినఁ దనకు భక్తురాండ్రగువిప్రభార్యలవలనం
బ్రసన్నుఁ డై వారలం జూచి రామసహితుం డైనహరి యి ట్లనియె. 850

సీ. వల్లవులార యీవనమున విప్రులు బ్రహ్మవాదులు దేవభవనమునకు
నరుగుట కాంగిరసాహ్వయసత్త్రంబు సలుపుచు నున్నారు సనుఁడు మీరు
మీనామములు సెప్పి మైత్రితో నడిగిన నన్నంబు వెట్టెద రనుచుఁ బలుక
వారలు చని విప్రవరుల కెల్లను మ్రొక్కి పసుల మేపుచు బలభద్రకృష్ణు
తే. లలసి పుత్తెంచి రిట మమ్ము నన్న మడుగ, ధర్మవిదులార యర్థిప్రదాతలార
పెట్టుఁడన్నంబు శ్రాంతులఁబిలిచి తెచ్చి, పెట్టుదురుగాదె మిముబోఁటిపెద్ద లెల్ల.

క. ఘనదీక్షితునకు నైనం, జనుఁ గుడువఁగఁ బశువధంబు సౌత్రామణియుం
జనినవెనుక దోషము లే, దనఘాత్మకులార పెట్టుఁ డన్నము మాకున్. 852

వ. అని గోపకులు పలికిన. 853

మ. క్రతువున్ మంత్రముఁ దంత్రమున్ ధనములుం గాలంబు దేశంబు దే
వతయున్ ధర్మము నన్యముల్ దలఁప నెవ్వాఁ డట్టిసర్వేశ్వరున్
మతి నూహింపక గోపబాలుఁ డనుచున్ మందస్థితిం జూచి దు
ర్మతు లై యన్నము లేదు లే దనిరి సమ్మానక్రియాశూన్యు లై. 854

వ. అంత గోపకులు నిరాశు లై వచ్చి యెఱింగించిన హరి లౌకికానుసారి యగుచు
మీ రయ్యార్యుల నడుగక వారిభార్యలకు మా రాకఁ జెప్పుం డన్నంబు వెట్టెద
రని పంచిన వారలు సని బ్రాహ్మణసతుల దర్శించి నమస్కరించి సంపూజితు లై
యి ట్లనిరి.

క. గోవుల మేపుచు నాఁకొని, గోవిందుం డన్న మడిగికొని రం డని మ
మ్మీవేళం బుత్తెంచెను, ధీవిలసితలార రండు తెం డన్నంబుల్. 856

వ. అనిన విని గోవిందసందర్శనకుతూహల లై ధరణీసురసుందరులు సంభ్రమానం
దంబులు డెందంబుల సందడింప భక్ష్య భోజ్య లేహ్య చోష్య పానీయభేదంబు
లుం గలిగి సంస్కారసంపన్నంబు లైనయన్నంబులు కుంభంబుల నిడికొని సం
రంభంబున సముద్రంబునకు నడచునదుల తెఱంగున. 857

క. బిడ్డలు మగలును భ్రాతలు, నడ్డము చని వల దనంగ నటు దలఁ డని మా
ఱొడ్డుచు జగదీశ్వరునకు, జడ్డన నన్నంబు గొనుచుఁ జని రా సుదతుల్. 858

వ. చని యమునాసమీపంబున నవపల్లవాతిరేకంబును విగతవనచరశోకంబును
నైనయశోకంబుక్రింద నిర్మలస్థలంబున. 859

సీ. ఒకచెలికానిపై నొకచేయి సాఁచి వే ఱొకచేత లీలాబ్జ మూఁచువానిఁ
గొప్పున కందనికొన్నికుంతలములు సెక్కుల నృత్యంబు సేయువానిఁ

గుజ్జచెంగులు వుచ్చి కొమరారఁ గట్టిన, పసిఁడివన్నియ గలపటమువాని
నొసలఁ దిరిగి రానలవడఁ జుట్టిన, దట్టంపుఁబించెపుదండవాని
తే. రాజితోత్పలకర్ణపూరములవాని, మహితపల్లవపుష్పదామములవాని
భువనమోహననటవేషభూతివానిఁ, గనిరి కాంతలు కన్నులకఱవు దీఱ. 860
క. కని లోచనరంధ్రంబుల, మును మిడి హరిలలితరూపమును లోఁగొని నె
మ్మనములఁ బరిరంభించిరి, తనుమధ్యలు హృదయజనితతాపము వాయన్. 861
వ. ఇవ్విధంబున. 862
క. వారితసర్వస్పృహలై, వారందఱుఁ దన్నుఁ జూడ వచ్చుట మదిలో
వారిజనయనుఁడు వొడగని, వారికి నిట్లనియె నగి యవారితదృష్టిన్. 863
శా. కాంతారత్నములార మీగృహములం గల్యాణమే యేమి గా
వింతుర్ మీ కిటు రంగ మమ్ము నచటన్ వీక్షింప నేతెంచినా
రెంతే వేడుకతో నెఱుంగుదురు నిర్వాతుస్థితిన్ నన్ను ధీ
మంతుల్ మీ క్రియఁ జేరి కందురు గదా మత్సేవలన్ సర్వమున్. 864
వ. కావున గృహస్థులైనమీపతులు మిమ్ముం గూడి క్రతువు నిర్విఘ్నంబుగా సమా
ప్తి సేసెదరు మీరు యాగవాటంబునకుం జనుం డనిన విప్రభార్య లిట్లనిరి. 865
మ. తగునే మాధవ యిట్టివాఁడిపలుకుల్ ధర్మంబులే మాయెడన్
మగలున్ బిడ్డలు సోదరుల్ జనకులున్ మమ్మున్ నివారింప మ
చ్చిగ నీయంఘ్రులు సేరినార మటఁ బోఁ జేకొందురే వార లిం
పగి దేమొల్లము కింకరీజనులఁ గా భావించి రక్షింపవే. 866
వ. అనిన జగదీశ్వరుండు. 867
సీ. నాసమీపమున నున్నా రంచు నలుగరు బంధులు భ్రాతలు పతులు సుతులు
మిమ్ము దేవతలైన మెత్తు రంగనలార నాదేహసంగంబు నరుల కెల్ల
సౌఖ్యానురాగసంజనకంబు గాదు ముక్తిప్రదాయకము నాకీర్తనమున
దర్శనాకర్ణనధ్యానంబులను గర్మబాధదేహంబులఁ బాసి మీరు
తే. మానసంబులునాయందు మరగఁజేసి,నన్నుఁ జేరెద రటమీఁద నమ్ముఁడనుచుఁ
బలికి వారలు దెచ్చినభక్షణాదు, లాప్తవర్గంబుతో హరి యారగించె. 868
క. పరమేశ్వరార్పణంబు గఁ, బరజనులకు భిక్ష యిడినఁ బరమపదమునం
బరఁగెద రఁట తుది సాక్షా, త్పరమేశుఁడు భిక్ష గొన్న ఫల మెట్టిదియో.
వ. ఇట్లు సర్వేశ్వరుం డయినహరికి భిక్ష యిడి తమభార్య లతనివలనం గృతార్థ
లగుట యెఱింగి భూసురవరులు తమలో నిట్లనిరి. 870
చ. కటకట మోసపోయితిమి కాంతలపాటియు బుద్ధి లేదు నేఁ
డిట హరిఁ గానఁ బోనెఱుఁగ మేము దురాత్ముల మేము కల్మషో
ద్భటులము విష్ణుదూరగులప్రాజ్ఞత లేల తపంబు లేల ప

ర్యటనము లేల శీలములు యాగములుఁ మఱి యేల కాల్ప నే. 871
క. జపహోమాధ్యయనంబులుఁ, దపములు వ్రతములును లేనితరుణులు హరిప
త్కృపఁ బడసి రన్ని గలిగియుఁ, జపలతఁ బొందితిమి భక్తి సలుపమి నకటా.
క. సురగురు లగుయోగీంద్రుల,నరుదుగ మోహితులఁ జేయుహరిమాయ మముఁ
నరగురుల మూఢవిప్రుల, నురవడి మోహితులఁ జేయ నోపక యున్నే. 873
మ. క్రతువుల్ ధర్మము మంత్రతంత్రధనముల్ కాలంబు దేశంబు దే
వతయుఁ వహ్నులు మేదినీసురులు నెవ్వాఁ డట్టిసర్వేశుఁ డీ
క్షితి రక్షింప జనించినాఁ డెఱుఁగ మాశీర్భ ర్తకుం గర్తకుం
గుతోద్ధర్తకు మేము మ్రొక్కెదము రక్షోనాథసంహర్తకున్. 874

—నందాదు లింద్రయాగము సేయ శ్రీకృష్ణునితో నాలోచించుట.—

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబులం బొంది హరిం దలంచి శమింపు
మని మ్రొక్కి బ్రాహ్మణులు కంసభీతు లయి బలకృష్ణసందర్శనంబు సేయం జనరై
రంత నక్కడ నఖిలదర్శనుం డైనహరి యింద్రయాగంబు సేయం దలంచి తన
కడకు వచ్చిననందాదిగోపవృద్ధులం గని నంమున కిట్లనియె. 875
సీ. యాగంబు సేయంగ నర్థించి వచ్చితి రీయాగమున ఫల మేమి గలుగు
నెవ్వాఁడు దీనికి నీశ్వరుం డధికారి యెవ్వాఁడు సాధన మెంత వలయు
శాస్త్రీయమో జనాచారమో కార్యంబు వైరుల కెఱిఁగింప వలదు గాని
యెఱిఁగెడిమిత్రుల కెఱిఁగింపఁదగుఁ జేరి యెఱిఁగి చేసినఁ గోర్కు లెల్లఁ గలుగుఁ
ఆ. బగయుఁ జెలిమి లేక పరఁగినమిముబోఁటి, మంచివారి కేల మంతనంబు
తలఁపు లెల్ల మాకుఁ దగ నెఱిఁగింపవే, తాత వాక్సుధాప్రదాత వగుచు.
వ. అని పలికినపౌత్రకుమారునికిఁ దండ్రి యిట్లనియె. 877
సీ. పర్జన్యుఁడధికుండు భగవంతుఁడమరేంద్రుఁ డతనికిఁ బ్రియమూర్తులగుచునున్న
మేఘబృందంబులు మేదినీతలముపై నతనిపంపున భూతహర్షణము గ
జలములు గురియుఁ దజ్జలపూరములఁ దోఁగి పండు సస్యంబు లాపంట దమకు
ధర్మార్థకామప్రదాయకంబు గ లోకు లెల్లను బ్రదుకుదు రింత యెఱిఁగి
తే. మేఘవిభుఁ డైనయింద్రుండు మెచ్చుకొఱకు
నింద్రయాగము సేయుదు రెల్లనృపులు
కామలోభభయద్వేషకలితు లగుచుఁ
జేయ కుండిన నశుభంబు సెందుఁ బుత్ర. 878
వ. అదియునుం గాక. 879
ఆ. మఖము సేయ వజ్రి మది సంతసించును, వజ్రి సంతసింప వాన గురియు
వాన గురియఁ గసవు వసుమతిఁ బెరుఁగును,గసవు మేసి ధేనుగణము బ్రదుకు.
క. ధేనువులు బ్రదికె నేనిఁ, మానదు ఘన మైనపాఁడి మందలఁ గలుగుఁ

మానుగను బాఁడి గలిగిన, మానవులును సురలుఁ దనిసి మనుకురు పుత్రా.

వ. అని యిట్లు నొడివిన నందునివచనంబులు విని యింద్రునికిఁ గోపంబు దీపింప దనుజదమనుండు తండ్రి కిట్లనియె. 882

క. కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్మమునన వృద్ధిఁ బొందుఁ గర్మమునఁ జెడుం
గర్మమె జనులకు దేవత, కర్మమె సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా. 883

క. కర్మములకుఁ దగుఫలములు, కర్తలకు నిడంగ రాజు గాని సదా ని
ష్కర్ముఁ డగునీశ్వరుండును, గర్మవిహీనునికి రాజు గాఁడు మహాత్మా. 884

వ. కావునఁ గర్మానుయాతంబు లయినభూతంబులకుఁ బురుహూతునివలనిభీతి యేటికి పురాతనజన్మసంస్కారంబులు గుప్పలుగొని కప్పినఁ గర్మంబులఁ దప్పించి పెంపు వడయ నప్పరమేశ్వరుండును నేరఁ డితరులం జెప్పనేల సురాసురనరానీకం బులతోడిలోకంబు నిజసంస్కారవశంబై యంద డిందియున్నది సందేహంబు లేదు దేహి గర్మవశంబున గురుతనుదేహంబులం జొచ్చి వెడలు నొజ్జ వేలుపు నెచ్చెలి పగఱు చుట్టంబులు కర్మంబు జీవుండు కర్మంబుతోడన వర్తించు నత నికిఁ గర్మంబు దైవతంబు కర్మంబునం బ్రదుకుచు నితరసేవ సేయుట సతి పతి విడిచి జారుం జేరినచందం బగు విప్రుండు వైదికకర్మంబున మెలంగు నర పతి ధరణీపాలనంబున సంచరించు వైశ్యుండు వాణిజ్యకృషికుసీదగోరక్షణా దుల వర్తించు శూద్రుం డగ్రజన్ముల సేవించి బ్రదుకు సత్త్వరజస్తమోగుణం బు లుత్పత్తిస్థితిలయకారణంబు లందు రజంబున జగంబు జన్మించు రజోగుణ ప్రేరితంబు లయి మేఘంబులు వర్షించు వర్షంబునం బ్రజావృద్ధి యగు నింద్రుం డేమి సేయం గలవాఁ డదియునుం గాక. 885

శా. కోపింపం బని లేదు శక్రునికిఁ దాఁ గోపించుఁ గా కేమి సం
క్షేపం బయ్యెడి దేమి పట్టణములుం గేహంబులుం దేశముల్
వ్యాపారంబులు మాకుఁ బోయెడిని శైలారణ్యభాగంబులన్
గోపత్వంబున నుండుచున్ మనకు సంకోచింపఁగా నేటికిన్. 886

సీ. పసులకుఁ గొండకు బ్రాహ్మణోత్తములకు మఖము గావించుట మంచిబుద్ధి
యింద్రయాగంబున కే మేమి దెప్పింతు రవి యెల్లఁ దెప్పింపుఁ డరసి మీరు
పాయసంబులు నపూపములు సైఁదపుఁబిండివంటలుఁ బప్పును వలయునట్టి
ఫలశాకములు వండఁ బంపుఁడు హోమంబు సేయుఁడు ధేనుదక్షిణల నిచ్చి

తే. బహురసాన్నంబు వెట్టుఁడు బ్రాహ్మణులకు
నచలు లై పూజ లొనరింపుఁ డచలమునకు
నధమచండాలశునకసంహతికిఁ దగిన
భక్ష్యముల నిండు కసవులు పసుల కిండు. 887

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచే గై సేసి యిష్టాన్నముల్

బంధుశ్రేణియు మీరలుం గుడిచి నాభాషారతిన్ వేడుకల్
సంధిల్లన్ గిరిగోద్విజానలనమస్కారంబు గావింపుఁ డో
జం ధర్మం బని తోఁచెనేని జనకా జన్మంబు ధన్యం బగున్. 888

వ. అని మఱియు నిలింపపతిసొంపు దింపుతలంపున నిమ్మఖంబు తనకు సమ్మతం బని గోవిందుండు వలికిన నందాదులు మేలు మే లని తద్వచనప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి ధరణిసురులకు భోజనంబు లిడి పసులకుం గసవు లొసంగి రప్పుడు. 889

మ. సకలాభీరులు వీఁడె కృష్ణుఁ డన నైజం బైనరూపంబుతో
నకలంకస్థితి నుండి శైల మిదె మీ రర్చింప రం డంచుఁ దా
నొకశైలాకృతిఁ దాల్చి గోపకులతో నొండొండ పూజించి గో
పకదత్తాన్నము లాహరించె విభుఁ డాప్రత్యక్షశైలాకృతిన్. 890

మ. వినుఁడీ శైలము కామరూపి ఖలులన్ వేధించు నాజ్యాన్నముల్
మన మొప్పించిన నాహరించె మనలన్ మన్నించెఁ జిత్తంబులో
ననుకంపాతిశయంబు సేసె మనపై నంచున్ సగోపాలుఁడై
వనజాక్షుండు నమస్కరించె గిరికిన్ వందారుమందారుఁడై.

వ. ఇట్లు గోపకులు హరిసమేతులై గిరికిం బూజనోపహారంబులు సమర్పించి గోధనంబులం బురస్కరించుకొని భూసురాశీర్వాద వచనంబులతో గిరికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి రాసమయంబున. 892

క. గుఱ్ఱములపరువు మెచ్చని, నఱ్ఱులఁ గట్టినరథంబు నందప్రముఖుల్
గుఱ్ఱలయార్పులు సెలఁగఁగఁ, దొఱ్ఱులగమి వెంట నంటఁ దోలి రిలేశా. 893

క. పాటించి గానవిద్యా, పాటవమునఁ దేరు లెక్కి బహుతానములం
బాటలగంధులు కృష్ణునిఁ, బాటలఁ బాడిరి విరోధిపాటనుఁ డనుచున్. 894

క. కుండనిభాపీనంబులు, మండితవర్ణములు వివిధమహితాకృతులున్
నిండినకడుపులుఁ గన్నుల, పండువులు గఁ బాఁడికుఱ్ఱిపసువులు నడచెన్. 895

క. పొగ రెక్కినమూఁపురములుఁ, దెగ గలవాలములు శైలదేహంబులు భూ
గగనములు నిండుఱంకెలు, మిగుల మెఱయువృషభగణము మెల్లన నడచెన్.

వ. ఇట్లు పర్వతప్రదక్షిణంబు సేసి గోపకులు మాధవసమేతులై మందకుం జని రంత మహేంద్రుం డంతయు నెఱింగి మహాకోపంబునఁ బ్రళయప్రవర్తకంబు లగుసంవర్తకమేఘంబులం జీరి యిట్లనియె. 897

మ. పెరుఁగుల్ నేతులు ద్రావి క్రొవ్వి భువి నాభీరుల్ మదాభీరులై
గిరిసంఘాతకఠోరపత్త్రిదళనక్రీడాసమారంభదు
ర్భరదంభోళిధరుం బురందరు ననుం బాటించి పూజింప క
గ్గిరికిం బూజలు సేసి పోయి రిదె పో కృష్ణుండు ప్రేరేపఁగన్. 898

క. గురుదేవహీను బాలుని, గిరిభూజప్రముఖవాసుఁ గృష్ణు ననీశుం
బరిణామశీలుఁ గులగుణ, విరహితుఁ జేపట్టి యింద్రు విడిచిరి గొల్లల్. 899

ఆ. విమలఘనతరాత్మవిజ్ఞానవిద్యచే, నిగుడ లేక యుడుప నిభము లగుచుఁ
గర్మమయము లైనక్రతువుల భవమహా, ర్ణవము గడవఁ గోరినారు వీరు. 900

శా. ఉద్యత్సంపద నమ్మిన ందతనయోద్యోగంబులన్ వెఱ్ఱు లై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని రీమర్త్యుల్ వడిన్ మీరు మీ
విద్యుద్వల్లులఁ గప్పి గర్జనములన్ వేధించి గోవుల్ జనుల్
సద్యోమృత్యువుఁ బొంద జాల్ గురియుఁడీ శౌర్యం బవార్యంబుగన్. 901

క. మీ వెంట వత్తు నే నై, రావణనాగంబు నెక్కి రయ మొప్పంగా
దేవగణంబులతోడను, గోవిందునిమంద లెల్లఁ గొందలపెట్టన్. 902

వ. అని యిట్లు వలికి జంభవైరి సంరంభంబున దంభోళి జళిపించి బింకంబున శంకింపక కింకతోడ సంకలియ లూడ్చిన మహానిల ప్రేరితంబు లయి చని నందుని మందమీఁద నమోఘంబు లైనమేఘంబులు మహాఘంబు లై పన్ని ప్రచండగతిం జండమరీచిమండలంబుఁ గప్పి దివి నిండి దిశ లావరించి రోదోంతరాళంబు నిరంతరనీరంధ్రనిబిడాంధకారబంధురంబుగ నిరోధించి బలిభంజనద్వితీయపాదపల్లవభగ్నం బైనబ్రహ్మాండభాండంబు చిల్లుల జల్లించి తొరఁగుబహిస్సముద్రసలిలనిర్ఝరంబులవడువున నెడ తెగక ఘోరంబు లైననీరధారలం గురియుచు శిలల వర్షించుచుఁ బిడుగుల ఉవ్వ్రుచు నుండ మిఱ్ఱుపల్లంబులు సమతలంబు లయి యేకార్ణవంబు రూపుసూపినసందు దుడుకడుచుచు నీఁదుచువిలయశిఖిశిఖాసంరంభవిజృంభమాణవిద్యుల్లతావిలోకంబున రిమ్ము లుగొని సొమ్ములు వోవుచున్న లేఁగలును లేఁగలకుమూఁతు లడ్డంబు లిడి ప్రళయభైరవభేరీభాంకారభీషణంబు లగుగర్జనఘోషణంబులఁ జెవుడువడి చిందఱవందఱ లైనడ్డ్ఱదంబులం గంది కుంది వ్రాలుధేనువులును ధేనువుల వెనుక నిడుకొని దురంతకల్పాంతకాలకీలికరాళకాలకంఠకరవిశాలగదాఘాతప్రభూతంబు లైననిర్ఘాతపాతంబులకు భీతంబు లై హరికి మ్రొక్కి రక్ష రక్షేతిశబ్దంబులు సేయుకై వడి విడువనిజడిం బడి సైరింపక శిరంబులు వంచుకొని గద్గదకంఠంబున నంభారవంబులు సేయువృషభంబులును వృషభాదిగోరక్షణంబు సేయుచు దుర్వారఘోరశిలాసారంబుల సారంబులు సెడి శరీరంబులు భారంబు లైన మ్రానుపడుగోపకులును గోపకులం బట్టుకొని దట్టం బయినవానకొట్టునం బెట్టువడి బడుగునడుములు నుసులువడ వడవడ వడంకుచు గోవిందునిం జీరుగోపికలును గోపికాజనకఠినకుచకలశయుగళంబులమఱుంగునం దలలు వెట్టుకొని పరవశు లైనశిశువులునుం గలిగి మహాఘోషంబుతోడ నష్టం బైనఘోషంబుఁ జూచి ప్రబుద్ధు లైనగోవవృద్ధులు గొందఱు దుర్జనశిక్షకుండును సజ్జనరక్షకుండును నైనపుండరీకాక్షునకు మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 903

ఉ. అక్కట వానఁ దోఁగి వ్రజమూకుల మయ్యెఁ గదయ్య కృష్ణ నీ
వెక్కడ నుంటి వింతదడ వేల సహించితి నీపదాబ్జముల్
దిక్కుగ నున్నగోపకులు దీనత నొంద భయాపహారి వై
గ్రక్కునఁ గావ కిట్లునికి కారుణికోత్తమ నీకుఁ బాడియే. 904

క. ఈయుఱుములు నీమెఱుములు, నీయశనులఘోషణములు నీజలధారల్
నీయాన దొల్లి యెఱుఁగము, కూయాలింపం గదయ్య గుణరత్ననిధీ. 905

క. వారి బరు వయ్యె మందలఁ, వారికి నిదె పరులు లేరు వారింపంగా
వారిదపటలభయంబును; వారిరుహదళాక్ష నేఁడు వారింపఁ గదే. 906

వ. అనిన విని సర్వజ్ఞుం డైనకృష్ణుం డంతయు నెఱింగి. 907

ఉ. తన్నొకయింత గైకొనరు తప్పిరి యాగము చేసి రంచుఁ దా
మిన్నున నుండి గోపకులమీఁద శిలల్ గురియించుచున్నవాఁ
డున్నతనిర్జరేంద్రవిభవోర్జితగర్వనగాధిరూఢుఁ డై
కన్నులఁ గానఁ డింద్రుఁ డిటు గర్వపరుం డొరుఁ గాన నేర్చునే. 908

క. దేవత లందఱు నన్నును, సేవింతురు రాజ్యమదముఁ జెందరు చెఱుపం
గా వలదు మానభంగము, గావింపఁగ వలయు శాంతి గలిగెడుకొఱ కై. 909

వ. అని చింతించి శిలావర్షహతు లై శరణాగతు లైనఘోషజనుల రక్షించుట
తగ వని సకలలోకరక్షకుం డయినవిచక్షణుండు. 910

చ. కలఁగకుఁడీ వధూజనులు కంపము నొందకుఁడీ వ్రజేశ్వరుల్
తలఁగకుఁడీ కుమారకులు తక్కినవారలు జాలవానచే
నలఁగకుఁడీ పశువ్రజము నక్కడ నక్కడ నిల్వ నీకుఁడీ
మెలఁపున మీఁకు నీశ్వరుఁడు మే లొనఁగుం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డై. 911

వ. అని పలికి. 912

శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధనపర్వతము నెత్తుట.

క. కిరి యై ధర నెత్తినహరి, కరిసరసిజముకుళ మెత్తుగతిఁ ద్రిభువనశం
కరకరుఁ డై గోవర్ధన, గిరి యెత్తెం జక్క నొక్క కేలన్ లీలన్. 913

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెండులక్రియఁ బట్టి యెగురఁ జిమ్మెడుహరికిన్
గొండఁ బెలికలించి యెత్తుట, కొండొకపని గాక యొక్కకొండా తలఁపన్.

వ. ఇట్లు గిరి యెత్తి. 915

శా. బాలుం డాడుచు నాతపత్రమని సంభావించి పూగుత్తిఁ గెం
గేలం దాల్చినలీల లేనగవుతోఁ గృష్ణుండు దా నమ్మహా
శైలంబున్ వలకేలఁ దాల్చి విపులచ్ఛత్త్రంబుగాఁ బట్టె నా
భీలాభ్రచ్యుతదుశ్శిలాచకితగోపీగోపగోపంక్తికిన్. 916

వ. ఇట్లు గోత్రంబు ఛత్త్రంబుగాఁ బట్టి గోపజనులకు గోపాలశేఖరుం డిట్లనియె.

క. రా[illegible]ల్లి రమ్ము తండ్రి, వే్రితలు గోపకులు రండు వినుఁడీ గర్త
త్స్య[illegible]తలమున నుండుఁడు గో, వ్రాతముతో మీరు మీకు వలసినయెడలన్.

శా. బా[illegible]ఁ డీతఁడు కొండ దొడ్డది మహాభారంబు సైరింపఁగాఁ
జా[illegible]డో యని దీని క్రింద నిలువన్ శంకింపఁగాఁ బోల దీ
శై[illegible]ంభోనిధి జంతుసంయుతధరాచక్రంబు పైపడ్డ నా
కే[illegible]ల్లాడదు బంధులార నిలుఁ డీక్రిందం బ్రమోదంబునన్. 919

వ. అని [illegible] పలుకు చున్న హరిపలుకులు విని నెమ్మనమ్ముల నమ్మి కొండయడుగునం దమ తమ[illegible]ుమ్ములం బుత్రమిత్రకళత్రాదిసమేతులై గోవులుం దారును గోపజనులు జన[illegible]ర్ధనకరుణావిలోకనామృతవర్షంబున నాఁకలిసీరువట్టులఁ జొప్పెఱుంగక కృష్ణకథ[illegible]వినోదంబుల నుండి రివ్విధంబున. 920

మ. హ[illegible]దోర్దండము గామ గుబ్బ శిఖరం బాలంబిముక్తావళుల్
పర[illegible]ర జాతెముతో యబిందువులు గోపాలాంగనాపాంగహా
సరు[illegible]మల్ రత్నచయంబు గాఁగ నచలచ్ఛత్త్రింబు శోభిల్లెఁ ద
ద్గిరిభి[illegible]ద్దరదభంజి యై జలధరాక్లిన్నప్రజారంజి యై. 921

[illegible]. రాజీ[illegible]వాతునిచే నొక, రాజీవముభంగి శైలరాజము మెఱసెన్
రాజ[illegible]ద్ర మీఁద మసుకర, రాజక్రియన్ మేఘరాజి రాజిల్లెఁ గడున్. 922

[illegible]. వడి[illegible]ని బలరిపుపనుపున, నుడుగక జడి గురిసె నేడహోరాత్రము ల
వ్యో[illegible] గోపజనులు బ్రదికిరి, జడిఁ దడియక కొండగొడుగుచాటున నధిపా.

వ. ఇట్లు [illegible]హరి యేడహోరాత్రంబులు గిరి ధరించిన గిరిభేది విసిగి వేసరి కృష్ణు చరిత[illegible]ులు విని వెఱఁగుపడి విఫలమనోరథుం డై మేఘంబుల మరలించుకొని చని[illegible] నంత నభోమండలంబు విద్యోతమానఖద్యోతమండలం బగుట విని గోవ[illegible]ధరుండు గోపాలకుల కిట్లనియె. 924

క. ఉడి[illegible] వానయు గాలియు, వడి సెడి నదు లెల్లఁ బొలిచె వఱద లిగిరెఁ గొం
డ[illegible] నుండక వెడలుఁడు, కొడుకులుఁ గోడండ్రు సతులు గోవులు మీరున్.

వ. అనిన [illegible]ని సకలగోపజనులు శకటాద్యుపకరణసమేతు లయి గోవులుం దారును గొండ[illegible]డుగు విడిచి వచ్చి రచ్యుతుండును జెచ్చెరఁ దొల్లింటియట్ల నిజస్థానంబున [illegible] నిలిపె నంత వల్లవులెల్లం గృష్ణుం గౌఁగిలించుకొని సముచితప్రకారంబు సంభావించి దీవించిరి గోపికలు సేస లిడి దధ్యన్నకబళంబు లొసంగుచు నాశీర్వదించిరి నంద బలభద్రరోహిణీ యశోద లాలింగనంబు సేసి భద్రవాక్యంబులు బలికిరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వవరులు విరులు గురియించిరి సురలు శంఖదుందుభులు మ్రోయించిరి తుంబురుప్రముఖు లయినగంధర్వులు పాడి రప్పుడు. 926

క. వల్లవ[illegible]తలు దనకథ, లెల్లను బాడంగ నీరజేక్షుఁడు దంతన్
వల్లవసంయుతుఁ డై, యొల్లన గోష్ఠంబు సేరె నుర్వీనాథా. 927

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుచరిత్రంబులు దలంచి వెఱఁగుపడి గోపజనులు 928
కి ట్లనిరి.

సీ. కన్నులు దెఱవనికడుఁ జిన్నిపాపఁ డై, దానవిచనుఁబాలు ద్రావి చంపె
మూఁడవనెలనాఁడు ముద్దులబాలుఁ డై, కోపించి శకటంబుఁ గూలఁ [illegible]
నేఁడాదికుఱ్ఱఁ డై యెగసి తృణావర్తు, మెడఁ బట్టుకొని కూల్చి మృత[illegible]
దల్లి వెన్నలకు నై తను ఱోలఁ గట్టినఁ, గొమరుఁ డై మద్దులు గూల[illegible]
తే. బసులఁ గ్రేపులఁ గాచుచు బకునిఁ జీరె, వెలఁగ ద్రోసి వత్సదైత్యుని [illegible]
సబలుఁ డై ఖరదైత్యుని సంహరించె, నితఁడు కేవలమనుజుఁడే యెం[illegible]

క. తెంపరి యై రామునిచేఁ, జంపించెఁ బ్రలంబుఁ ద్రుంగఁ జటులదవాగ్[illegible]న్. 930
సొంపు సెడఁ ద్రొక్కి కాళియుఁ, ద్రుంపక కాళింది వెడలఁ దోలెన్ [illegible]

క. ఏడేండ్లబాలుఁ డెక్కడ, క్రీడం గరి దమ్మి యెత్తు క్రియ నందఱముం 931
జూడ గిరి యెత్తు టెక్కడ, వేడుక నొకచేత నేఁడు వెఱఁ గాఁ గా[illegible]

క. ఓనంద గోపవల్లభ, నీనందనుఁ డాచరించు నేర్పరితనముల్ 932
మానవులకు శక్యంబులె, మానవమాత్రుండె నీకుమారుఁడు దండ్రీ.

వ. అనిన విని నందుఁడు వారలం జూచి మున్ను తనకు గర్గమహాముని [illegible]తాం
తంబు దెలిసి శంక లేదు కృష్ణుండు లోకరక్షకుం డయిన పుండరీకా[illegible]
శంబ యనుచు నంతరంగంబునం జింతింతు నని పలికిన వెఱఁగుపడి [illegible]పకులు 933
గృష్ణుం డనంతుం డని పూజించి రంత.

మ. హరి గేలన్ గిరి యెత్తి వర్షజలఖిన్నాభీరగోరాజికిన్
శరణం బైనఁ ద్రిలోకరాజ్యమదముం జాలించి నిర్గర్వుఁ డై
సురభిం గూడి బలారి వచ్చి కనియెన్ సొంపేది దుష్టప్రజే
శ్వరదుర్మానవిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు శ్రీకృష్ణునిన్. 934

క. కని యింద్రుఁడు పూజించెను, దినకరసన్నిభనిజకిరీటదీధితిచేతన్
మునిహృదలంకరణంబులు, సునతోద్ధరణములు నందసుతుచరణంబుల్. 935

వ. ఇట్లు నమస్కరించి కరకమలంబులు ముకుళించి హరికి హరిహయుం డిట్లనియె.

సీ. పరమ నీధామంబు భాసురసత్త్వంబు శాంతంబు హతరజస్తమము నిత్య
మధికతపోమయ మట్లు గావున మాయ నెగడెడిగుణములు నీకు లేవు
గుణహీనుఁడవు గాన గుణముల నయ్యెడిలోభాదికములు నీలోనఁ జేర
వైన దుర్జననిగ్రహము శిష్టరక్షయుఁ దగిలి సేయఁగ దండధారి వగుచు
తే. జగము భర్తవు గురుఁడవు జనకుఁడవును, జగదధీశుల మనుమూఢజనులు దలఁక
నిచ్చపుట్టినరూపంబు లీవు దాల్చి, హితము సేయుదు గాదె లోకేశ్వరేశ. 937

క. నావంటివెట్టివారిని, శ్రీవల్లభ నీవు శాస్తి సేసితి వేనిం
గావరము మాని పెద్దల, త్రోవన్ జరగుదురు బుద్ధిశోధులు నీశా. 938

క. ఒకలోకముఁ గాచుచు, నెక్కుడుగర్వమున నేమె యీశుల మనుచుం
జొనుబోఁటి వెఱ్ఱులు, నిక్కము నీమహిమఁ దెలియనేర రనంతా. 939

ఆ. వాసుదేవ కృష్ణ వరద స్వతంత్ర వి, జ్ఞానమయ మహాత్మ సర్వ పుణ్య
పురుష నిఖిలబీజభూతాత్మక బ్రహ్మ, నీకు వందనంబు నిష్కలంక.

శా. నీ సామర్థ్య మెఱుంగ మేఘములచే నీఘోషముల్ భీషణో
గ్రాసారంబున ముంచితిన్ మఖము నా కై వల్లవుల్ సేయ రం
చీశత్వ భవన్మహత్త్వమున నాయుద్యోగ మిట్లయ్యె నీ
దాసున్ నన్నుఁ గృతాపరాధుఁ గరుణన్ దర్శింపవే మాధవా.

మ. నిను బ్రహ్మాదు లెఱుంగలేరు జడతానిష్ఠుండ లోకత్రయా
వనస్థానగరిష్ఠుఁడన్ విపులదుర్వైదుష్యభూయిష్ఠుఁడన్
ఘనత్యాగవరిష్ఠుఁడం గుజనగర్వశ్రేష్ఠుఁడన్ దేవ నీ
ఘన లీలావిభవంబు పెంపుఁ దెలియం గా నెవ్వఁడన్ సర్వగా. 942

వ. అని నిను వినగుచు జలధరగంభీరరవంబున శక్రునకుం జక్రి యి ట్లనియె. 943

మ. ఘనరాజ్యాధీశ్వర లక్ష్మితోఁ దగిలి యి ట్లంధుండ వై యున్న నీ
మనముద్రేకము ద్రుంచి వైచుటకు నీజన్నంబు దప్పించితిం
బలశీకులు దండధారి నగురన్ భావింప రెవ్వాని ని
క్కముమదరక్షింపఁ దలంతు వాని నధనుం గావింతు జంభాంతకా. 944

క. నాయాజ్ఞ సేయు చుండుము, నీయధికారంబునందు నిలువు సురేంద్ర
శ్రీయుతుఁడ వై మదింపకు, శ్రేయంబులు గల్గుఁ బొమ్ము సితకరిగమనా. 945

వ. అని యిట్లు జిష్ణునిం బలుకు చున్నకృష్ణునికి మ్రొక్కి గోగణసమేత యయిన
కామధేను వప్పు భక్తజనకామధేను వయినయీశ్వరున కి ట్లనియె. 946

క. విశ్వేశ విశ్వభావన, విశ్వాకృతి యోగివంద్య విను నీచేతన్
శాశ్వతుల మైతి మిప్పుడు, శాశ్వతముగఁ గంటి మధికసౌఖ్యంబు హరీ. 947

వ. దేవా మాకుం బరమదైవతంబ విన్ద్రుండవు భూసురగోసురసాధుసౌఖ్యంబుల
కొఱకు నిన్నింద్రునిం జేసి పట్టంబు గట్టు మని విరించి నియమించి పుత్తెంచె
నీవు నఖిలభూరిభారనివారణంబు సేయ నవతరించినహరి వని పలికి యంత.

మ. సురభిక్షీరములన్ సురద్విపమహాశుండాలతాసిత ని
ర్జరగంగాంబువులన్ నిలింపజననీ సన్మౌనిసంఘంబుతో
సురనాథుం డభిషిక్తుఁ జేసి పలికెన్ సొంపార గోవిందుఁ డం
చు రమాకాంతవిపత్తుఁ దోయజదళాక్షున్ సాధుసంరక్షణున్. 949

సీ. తుంబురునారదాదులు సిద్ధచారణగంధర్వులును హరికథలు వాడి
రమరకాంతలు మింట నాడిరి వేల్పులు గురియించి రంచితకుసుమవృష్టి
జగములుమూఁడును సంతోషమును బొందె, గుఱ్ఱులచన్నులఁ గురిసెఁ బాలు

నవజలంబులతోడ నదు లెల్లఁ బ్రవహించె నిఖిలవృక్షములు దేనియలు వడిసె
తే. సర్వలతికలఫలపుష్పచయము లమరెఁ, బర్వతంబులు మణిగణప్రభల నొప్పెఁ
బ్రాణులకు నెల్లఁ దమలోనిపగలు మానె, వాసుదేవునియభిషేకవాసరమున.
వ. ఇట్లు గోపగోగణపతిత్వంబునకు గోవిందు నభిషిక్తుం జేసి వీడ్కొని పురంద రుండు దేవగణంబులతో దివంబున కరిగె నంత. 951

→ శ్రీకృష్ణమూర్తి నందుని వరుణనగరమునుండి గొని తెచ్చుట. ←

సీ. నందుఁ డేకాదశినాఁ డుపవాసంబు సేసి శ్రీహరిపూజ సేసి దనుజ
వేళ యెఱుంగక వేగకముందర ద్వాదశీస్నానంబు దగ నొనర్ప
యమునాజలము సొర నప్డు వరుణుదూత నందుని వరుణుని నగరమునకు
గొనిపోవఁ దక్కినగోపకు లందఱు నందగోపకునిఁ గానక కలంగి
తే. రామకృష్ణులఁ బేర్కొని రవము సేయఁ
గృష్ణుఁ డీశుండు దమతండ్రిఁ గికురు వెట్టి
వరుణభృత్యుండు గొనిపోయి వరుణుఁ జేర్చు
టెఱిఁగి రయమున నచ్చోటి కేఁగె నధిప. 952
వ. అప్పుడు. 953
క. వచ్చినమాధవుఁ గనుఁగొని, చెచ్చెర వరుణుండు పూజ సేసి వినతుఁడై
యచ్చుగ నిట్లని పలికెను, విచ్చేసితి దేవ నానివేశంబునకున్. 954
ఉ. ఏవిభుపాదపద్మరతు లెన్నఁడు నెవ్వరుఁ బొంద లేనిపెం
ప్రోవఁ జరింతు రట్టిబుధతోషక నీ వరుదెంచుటం బ్రమో
దావృత మయ్యెఁ జిత్తము గృతార్థత నొందె మనోరథంబు నీ
సేవఁ బవిత్రభావమును జెందె శరీరము నేఁడు మాధవా. 955
ఉ. ఏపరమేశ్వరుల్ జగము లిన్నిటిఁ గప్పినమాయ గప్పఁ గా
నోపక పారతంత్ర్యమున నుండు మహాత్మక యట్టినీకు ను
ద్దీపితభద్రమూర్తికి సుధీజనరక్షణవర్తికిం దనూ
తాపము వాయ మ్రొక్కెద నుదారతపోధనచక్రవర్తికిన్. 956
చ. ఎఱుఁగఁడు వీఁడు నాభటుఁ డొకించుక యైన మనంబులోపలం
దెఱుకువ లేక నీజనకుఁ దెచ్చె దయం గొని పొమ్ము ద్రోహముల్
మఱవుము నన్ను నీభటుని మన్నన సేయుము నీదుసైరణల్
వఱలుదుఁ గాదె యోజనకవత్సల నిర్మల భక్తవత్సలా. 957
వ. అని యిట్లు వలుకు చున్నవరుణునిం గరుణించి తండ్రిం దోడ్కొనిహరి దిరిగి వచ్చె నంత నందుండు దన్ను వెన్నుండు వరుణనగరంబుననుండి విడిపించి తెచ్చిన వృత్తాంతం బంతయు బంధువుల కెఱింగించిన వారలు కృష్ణుం డీశ్వరుం డని తలంచి రక్షకుదర్శనుం డయినయీశ్వరుండును వారలనెల్లం బెఱింగి వారికోరిక

సఫలంబు సేయుదు నని వారి సందఱ బ్రహ్మహ్రదంబున ముంచి యెత్తి. 958

ఆ. ప్రకృతి కామకర్మపరవశ మై యుచ్చ
నీచగతులఁ బొంది నెఱయ భ్రమసి
తిరుగుచున్న జనము తెలియ నేరదు నిజ
గతివిశేష మీజగంబునందు. 959

మ. అని చింతించి దయాళుఁ డైనహరి మాయాదూర మై జ్యోతి యై
యనిరూప్యం బయి సత్య మై యెఱుక యై యానంద మై బ్రహ్మ మై
యనఘాత్ముల్ గుణనాశమందుఁ గనునిత్యాత్మీయలోకంబు గ్ర
క్కునఁ జూపెం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచున్ గోపాలకశ్రేణికిన్. 660

వ. ఇట్లు హరిము న్నక్రూరుండు వొందినలోక మంతయుం జూపి బ్రహ్మలోకంబు
సూపినం జూచి నందాదులు పరమానందంబునం బొంది వెఱఁగుపడి హంసస్వ
రూపకుం డైనకృష్ణునిం బొడగని పొగడి పూజించి రంత. 961

చ. కలువలమేలికందువలు కాముని కయ్యపుఁబాళెముల్ వియో
గులఁ దలఁకించువేళలు చకోరకపంక్తులభోగకాలముల్
సెలువలు సైరణల్ విడిచి చిక్కుతఱుల్ ఘనచంద్రచంద్రికా
జ్వలితదిశల్ శరన్నిశలు జారకదుర్దశ లయ్యె నయ్యెడన్. 962

ఆ. కామతంత్రటీక కలువలజోక కం, దర్పుడాక విటులతాల్మి పోక
చకితచక్రవాక సంప్రీతజనలోక, రాక వచ్చె మేలురాక యగుచు. 963

క. పతి దనకరములఁ గుంకుమ, సతిమొగమున నలఁదుభంగి సముదయవేళాం
చితకరరాగమున నిశా, పతి రంజించెన్ నరేంద్ర ప్రాక్సతిమొగమున్. 964

సీ. విటసేనపై దండు వెడలెడువలఱేని గొల్లెనపై హేమకుంభ మనఁగఁ
గాముకధృతివల్లికలు ద్రెంప నెత్తినశంబరాంతకుచేతిచక్ర మనఁగ
మారుండు పాంథులమానాటవులు గాల్పఁ గూర్చిననిప్పులకుప్ప యనఁగ
విరహిమృగముల వేఁటాడ మదనుండు దెచ్చినమోహనదీప మనఁగ

ఆ. వింతనునుపు గల్గి వృత్త మై యరుణ మై, కాంతిఁ జకోరగణము లుబ్బఁ
బొడుపుఁగొండచక్కిఁ బొడిచె రాకాచంద్ర, మండలంబు గగనమండలమున.

శరద్రాత్రిం గాన మొనర్చుకృష్ణుసన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట.

వ. ఇట్లు వొడిచి నవకుంకుమాంకితరమాముఖమండలంబునుంబోలె నఖండం బైన
చంద్రమండలంబుఁ బొడగని పుండరీకనయనుండు యమునాతటవనంబున జగ
న్మోహనంబు గా నొక్కగీతంబుఁ బాడిన విని పరాయత్తచిత్త లై తత్తఱంబున
వ్రేత లేపనులకుం జేతు లాడకయు గోవులకుం గ్రేపుల విడువకయు విడిచి
విడిచియు నీడకయు నీడి యీడియు నీడినపాలు కాఁపకయుఁ గాఁచి కాఁచియుఁ
గాఁగినపాలు డింపకయు డించి డించియు డించినపాలు బాలురకుం బోయకయుఁ

బోసి పోసియుఁ బతులకుఁ బరిచర్యలు సేయకయుఁ జేసి చేసియు నశనంబులు గుడువకయుఁ గుడిచి కుడిచియుఁ గుసుమంబులు ముడువకయు ముడిచి ముడిచియుఁ దొడవులు దొడుగకయుఁ దొడిగి తొడిగియు గోష్ఠంబులపట్టుల నుండకయుఁ బాయసంబు నెఱయ వండకయు నయ్యెయెడల నిలువం బడకయుఁ గాటుకలు సూటి నిడకయుఁ గురులు సక్క నొత్తకయుఁ గుచంబుల గంధంబులు గలయ మెత్తకయుఁ బయ్యెదలు విప్పి కప్పకయు సఖులకుం జెప్పకయు సహోదరులు మగలు మామలు మఱందులు బిడ్డలు నడ్డంబు చని నివారింపం దలారింపకయు సంచలించి పంచభల్లునిభల్లంబుల మొల్లంపుజల్లుల పెల్లునం దల్లడిల్లి డిల్లపడి మొగళ్ళగమివెలువడి యుల్లసిల్లుతటిల్లతలపొందున మంద గమన లమందగమనంబుల మంద వెలువడి గోవిందసందర్శనంబునకుం జనిరప్పుడు.

మ. తరుణుల్ గొందఱు మూలగేహముల నుద్దండించి రారాక త
ద్విరహాగ్నిం బరితాప మొందుచు మనోవీథిన్ విభున్ మాధవుం
బరిరంభంబులు సేసి జారుఁ డనుచున్ భావించియుం జొక్కి పొం
దిరి ముక్తిన్ గుణదేహమున్ విడిచి ప్రీతిన్ బంధనిర్ముక్తలై. 967

వ. అనిన నరేంద్రుం డిట్లనియె. 968

క. జారుఁ డని కాని కృష్ణుఁడు, భూరిపరబ్రహ్మ మనియు బుద్ధిఁ దలంపన్
నేరరు గుణమయదేహము, లేరీతిన్ విడిచి రింతు లెఱిఁగింపు శుకా. 969

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 970

మ. మును నేఁ జెప్పితిఁ జక్రికిం బగతుఁడై మూఢుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్యపదంబు నొందెఁ బ్రియులై పొందంగ రాకున్నదే
యనఘుం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుణుం డైనట్టిగోవిందుమూ
ర్తి నరశ్రేణికి ముక్తిదాయిని సుమీ తెల్లంబు భూవల్లభా. 971

ఆ. బాంధవమున నైనఁ బగ నైన వగ నైనఁ, బ్రీతి నైనఁ బ్రాణభీతి నయిన
భక్తి నైన హరికిఁ బరతంత్రులై యుండు, జనులు మోక్షమునకుఁ జనుదు రధిప.

వ. అటు గావునఁ బరమపురుషుండును నజుండును యోగీశ్వరేశ్వరుండును నైన హరిని సోఁకినస్థావరం బయిన ముక్తం బగు వెఱఁగుపడ వలవ దివ్విధంబున.

క. ఘనమధురగీతనినదము, విని వచ్చినగోపికలను వీక్షించి నయం
బున మేటి సుగుణి నేర్పరి, తనవాగ్వైభవము మెఱయఁ దగ నిట్లనియెన్.

శా. మేలా మీకు భయంబు పుట్టదు గదా మీమందకున్ సింహశా
ర్దూలానేకపముఖ్యముల్ దిరిగెడిన్ దూరంబు లేతెంతురే
యేలా వచ్చితి రీనిశాసమయమం దిచ్చోట వర్తింతురే
చాలుం జాలు లతాంగులార చనుఁడీ సంప్రీతితో మందకున్. 975

చ. మీ రేతెంచినజాడఁ గానక వగన్ మీతల్లులుం దండ్రులున్
మీరాముల్ మఱఁదుల్ తనూజులు గురుల్ మీసోదరుల్ బంధువుల్
మేరల్ మీఱిరి లేరు పోయి రనుచున్ మీఘోషభూభాగమం
దేరీతిం బరికించిరో తగవులే యీసాహసోద్యోగముల్. 976

చ. ఇలువడి సున్న సేసి హృదయేశుల సిగ్గులు పుచ్చి యత్తమా
మల నెరియించి సోదరులమానము సూఱలు వుచ్చి తల్లిదం
డ్రులరుచి మాన్చి బంధులకు రోఁత యొనర్చుచు జారవాంఛలన్
వలనఱి సత్కులాంగనలు వత్తురె లోకులు సూచి మెత్తురే.

సీ. ప్రాణేశుఁ డెఱిఁగినఁ బ్రాణంబునకుఁ దెగు దండించు నెఱిఁగిన ధరణివిభుఁడు
మామ యెఱింగిన మను వెల్లఁ జెడిపోవుఁ దలవరి యెఱిఁగినఁ దగులు సేయుఁ
దలిదండ్రు లెఱిఁగినఁ దల యెత్త కుండుదు రేరా లెఱింగిన నెత్తి పొడుచు
నాత్మజు లెఱిఁగినఁ నాదరింపరు చూచి బంధువు లెఱిఁగిన బహి యొనర్తు

ఆ. రితరు లెఱిఁగిరేని నెంతయుఁ జుల్కగాఁ, జూతు రిందు నందు సుఖము లేదు
యశము లేదు నిర్భయానందమును లేదు, జారుఁ జేరఁ జనదు చారుముఖికి.

క. నడవడి గొఱగా కున్నను, బడు గైనఁ గురూపి యైనఁ బామరుఁ డైనన్
జడుఁ డైన రోగి యైనను, విడుచుట మరియాద గాదు విభు నంగనకున్. 979

చ. ఇది యమునానదీజలసమేధితపాదపపల్లవప్రసూ
నదళవిరాజితం బగువనంబు మనంబుల మేర దప్పెనో
పొదిఁగిట నేడ్చుబిడ్డలకుఁ బోయుఁడు పాలు విడుండు లేఁగలన్
మొదవులకున్ నిజేశ్వరుల ముద్దియలార భజింపుఁ డొప్పుగన్. 980

చ. వనితలు నన్నుఁ గోరి యిట వచ్చితి రింతఁ గొఱంత లేదు మే
లొనరె సమస్తజంతువులు నోలిఁ బ్రియంబులు గావె నాకు నై
నను నిలువంగఁ బోలదు సనాతనధర్మము లాఁడువారికిం
బెనిమిటులన్ భజించుటలు పెద్దలు సెప్పుచు నుందు రెల్లెడన్. 981

క. ధ్యానాకర్ణనదర్శన, గానంబుల నాతలంపు గలిగినఁ జాలుం
బూనెదరు కృతార్థత్వము, మానవతుల్ చనుఁడు మరలి మందిరములకున్.

వ. అని పలికిన విని. 983

సీ. విరహాగ్నిశిఖలతో వెడలునిట్టూర్పుల ముమ్మరంబుగఁ దాఁకి మోము లెండ
గన్నుల వెడలెడికజ్జలధారలు కుచకుంకుమంబుల గ్రొచ్చి పాఱఁ
జెక్కులఁ జేర్చినచేతుల వేడిమి మోముఁదమ్ములమేలిమురువు డిందఁ
బోరఁబోరఁబుంఖానుపుంఖంబు లై తాఁకుమదనుకోలలధైర్యమహిమ సెడఁగ

తే. దుఃఖభరమునమాటలు దొట్రుపడఁగఁ, బ్రియము లాడని ప్రియుఁ జూచి బెగ్గడిల్లి
చరణములనేలవ్రాయుచుసంభ్రమమునఁ, గాంత లెల్లను వగలనాక్రాంతలగుచు.

వ. ఇట్లనిరి. 985
మ. అకటా నమ్మితి మేము కూర్మిరఁ డన నిన్నర్థింబె మాయిండ్లలో
సకలవ్యాప్తుల డించి నీపదసరోజాతంబు లర్చింపఁ జొ
క్కక యేతెంచితి మీశుఁ డాఢ్యుఁడవు మోహాసక్తులం గాచుపో
లికఁ గావం దగుఁ గావవే విడువ మేలే కాంతలన్ భ్రాంతలన్. 986
మ. పతులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం బాటించు టే ధర్మప
ద్ధతి యా నంటివి దేహధారికులకున్ ధర్మజ్ఞ చింతింపుమా
పతిపుత్రాదికనామమూర్తి వగుచున్ భాసిల్లునీయందుఁ ద
త్పతిపుత్రాదికవాంఛలన్ సలిపి సంభావించు టన్యాయమే. 987
మత్తకోకిలము. నీపయిన్ రతి సేయు చుందురు నేర్పరుల్ సతతప్రియో
ద్దీపకుండవు గాన నెవ్వగఁ దెచ్చు నాథసుతాదులం
జూప నేటికి మన్మహాశలు సుట్టి నీకడ నుండఁగాఁ
బాప నేల మదీయతాపముఁ బాపఁ బోలుఁ గృపానిధీ. 988
సీ. నీపాదకమలంబు నెమ్మి డగ్గఱఁ గాని తరలి పోవంగఁ బాదములు రావు
నీకరాబ్జంబులు నెఱి నంటి తివఁ గాని తక్కినపనికి హస్తములు సొరవు
నీవాగమృతధార నిండఁ గ్రోలఁగఁ గాని చెవు లన్యభాషలు సేరి వినవు
నీసుందరాకృతి నియతిఁ జూడఁగఁ గాని చూడ వన్యంబులఁ జూడ్కి కవలు
ఆ. నిన్నకాని పలుక నేరవు మాజిహ్వ, లొల్ల ననుచుఁ బలుక నోడ వీవు
మామనంబు లెల్ల మరపించి దొంగిలి, తేమి సేయువార మింకఁ గృష్ణ.
చ. సిరికి నుదారచిహ్నములు సేయుభవచ్చరణారవిందముల్
సరసిజనేత్ర మాతపముసంపదఁ జేరితి మెట్టకేలకున్
మరలఁగ లేము మామగలమాటల నొల్లము పద్మగంధముల్
మరగినతేఁటు లన్యకుసుమంబులచెంతను జేర నేర్చునే. 990
ఆ. సవతులేక నీవిశాలవక్షస్థ్సలిఁ, దొలసితోడఁ గూడఁ దోయజాక్షు
మనువు మనుచు నెపుడు మాకాంత నీపాద,కమలరజముఁ గోరుఁగాదె కృష్ణ.
ఉ. అత్తలు మామలున్ వగవ నాఱడి కోడక నాథులన్ శుగా
యత్తులఁ జేసి యిల్వరుస లాఱడి వ్రోవఁగ నీకునర్హ్వలన్
మెత్తనిమాటలన్ మరుఁడు మేకొని యేఁచిన వచ్చినార మే
పొత్తుల నొల్ల మోపురుషభూషణ దాస్యము లిచ్చి కావవే. 992
మ. మగుపల్ సిక్కరె తొల్లి వల్లభులకున్ మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతంబు దలంపరే తగులముల్ మాపాలనే పుట్టనే
మగవా రాడెడుమాటలే తగవు నీమాటల్ మనోజాగ్నిచేఁ
బొగులం జాలము కౌఁగిలింపుము మముం బుణ్యాంబు పుణ్యాత్మకా. 993

ఉ. కుండలదీప్తగండమును గుంచితకుంతలఫాలముం సుధా
మండితపల్లవాధరము మంజులహాసవిలోకనంబు నై
యుండెడునీముఖంబుఁ గని యుండఁగ వచ్చున మన్మథేషుకో
దండవిముక్తబాణముల దాసుల మయ్యెద మాదరింపవే. 994

సీ. నీయధరామృతనిర్ఝరంబుల నేఁడు నేరి వాతెఱలపైఁ జిలుకకున్న
నీవిశాలాంచితనిర్మలవక్షంబుఁ గుచకుట్మలంబులఁ గూర్పకున్న
నీరమ్యతరహస్తనీరజాతంబులు చికురబంధంబులఁ జేర్పకున్న
నీకృపాలోకననివహంబు మెల్లన నెమ్మొగంబులమీఁద నెఱపకున్న

ఆ. నీనవీనమాననీయసల్లాపంబు, కర్ణరంధ్రదిశలఁ గప్పకున్న
నెట్లు బ్రదుకువార మెందుఁ జేరెడువార, మధిపవినఁగఁదగ దెయాఁడుకుయులు.

మ. భవదాలోకనహాసగీతజము లై భాసిల్లు కామాగ్నులన్
భవదీయాధరపల్లవామృతముచేఁ బాపం దగుం బాపవే
ని వియోగానలహేతిసంహతులచే నీ త్రై భవచ్చింతలన్
భవదంఘ్రిద్వయవీథిఁ బొందెదము నీపాదాంబుజానం బ్రియా. 996

క. తరుమృగఖగగోగణములు, కర మొప్పెడునిన్నుఁ గన్న గానము విన్నన్
గరఁగి పులకించు నబలలు, గరఁగరె నినుఁ గన్న నీదుగానము విన్నన్. 997

సీ. ఈపంచబాణాగ్ని నేమిట నార్తుము, నీమంజువాగ్వృష్టి నెగడదేని
నీమన్మథాంభోధి నెట్లీవఁ గడతుము నీదృష్టి నావ యై నిలువదేని
నీచిత్తజధ్వాంత మేజాడఁ జెఱుతుము నీహాసచంద్రిక నిగుడదేని
నీదర్పకజ్వర మేభంగి నడఁతుము నీనవాధరసుధ నింప వేని

ఆ. నెట్లు నిర్వహింతు మేలాగు మాలాగు, కరుణ సేయ వేనిఁ గదియ వేని
మరుఁతు నిర్దయుండు మన నిచ్చునే యశో, దాకుమార యువతిధైర్యహార.

క. అమరులఁ గాచినహరిక్రియఁ, గమలేక్షణ నీవు నేఁడు కరుణ నభయహ
స్తము మాయురముల శిరములఁ, బ్రమదంబుననిడుముమూర్ఛపాల్పడకుండన్.

క. కట్టా తలమునుకలునై, దట్టపువిరహాబ్ధితెరలు తరుణుల నేచన్
నెట్టున్ దరి జేర్ప వయో, కట్టిఁడివి గదా కుమార కరుణోదారా. 1000

వ. అని యిట్లు కుసుమశరుశరపరంపరాపరవశ లై యోషితలు లేక పలికిన గోపి
కలదీనాలాపంబులు విని నవ్వి యోగేశ్వరేశ్వరుం డయినకృష్ణుం డాత్మారా
ముం డై వారలతో రమించె నప్పుడు. 1001

మ. కరుణాలోకములం బటాంచలకచాకర్షంబులన్ మేఖలా
కరబాహుస్తనమర్శనంబుల నఖాంకవ్యాప్తులన్ నర్మవా
క్పరిరంభంబుల మంజులాధరసుధాపానంబులం గాంతలం
గరఁగించెన్ రతికేళిఁ గృష్ణుఁడు గృపం గందర్పుఁ బాలార్చుచున్. 1002

క. మక్కువ వికసితవదనలు, చక్కఁగఁ దనుఁ గొల్వ హాసచంద్రికతోడన్
మిక్కిలి మెఱసెను గృష్ణుఁడు, చుక్కలగమినడిమిపూర్ణసోమునిభంగిన్. 1004

ఆ. సతులు దన్నుఁ బాడ సంప్రీతి నాడుచు, నఱుత నున్న వైజయంతితోడ
వనజలోచనుండు వనభూషణుం డయ్యె, యువతిజనశతంబు లోలిఁ గొలువ.

ఉ. చిక్కక యీశుఁ డై యెదిరిఁ జిక్కుల బెట్టెడిమాయలాఁకకుం
జిక్కి కృతార్థ లై మరునిచిక్కులఁ జొక్కి లతాంగు లుండఁగా
మక్కువ శాంతి సేయుటకు మన్నన సేసి ప్రసన్నుఁ డౌటకుం
జక్కన నావిభుండు గుణశాలి దిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 1005

వ. ఇట్లు హరి గను మొఱంగి చనినతఱిం గానక కరిం బాసి తిరుగుకరేణులపోల్కి నుల్లంబు దల్లడిల్ల వల్లవకాంతలు తదీయగమనహాసలీలావిలాసవీక్షణవిహారవచనరచనానురాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి వివిధచేష్టలకుం బాల్పడి తదాత్మకత్వంబున నేన నేన కృష్ణుండ నని కృష్ణగుణావేశంబులం జరియించుచు. 1006

క. భూతములలోనఁ వెలిఁ బ్ర, ఖ్యాతుం డగునట్టివానిఁ గాంతలు కాళిం
దీతీరవనాంతరముల, బ్రాంతిన్ వెదకంగఁ జని పాడుచు నధిపా. 1007

సీ. పున్నాగ కానవే పున్నాగవందితుఁ దిలకంబ కానవే తిలకనిటలు
ఘనసార కానవే ఘనసారశోభితు బంధూక కానవే బంధుమిత్రు
మన్మథ కానవే మన్మథాకారుని వంశంబ కానవే వంశధరునిఁ
జందన కానవే చందనశీతలుఁ గుందంబ కానవే కుందరదను

తే. నింద్రభూజమ కానవే యింద్రవిభవుఁ
గువలవృక్షమ కానవే కువలయేశుఁ
బ్రియకపాదప కానవే ప్రియవిహారు
ననుచుఁ గృష్ణుని వెదకి రయ్యబ్జముఖులు.

వ. మఱియును. 1009

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు కృపారసంబు పైఁ
జల్లెడువాఁడు మౌళిపరిసర్పితపింఛమువాఁడు నవ్వు రా
జిల్లెడుమోమువాఁ డొకఁడు చెల్వలమానధనంబుఁ దెచ్చె నో
మల్లియలార మీపొదలమాటున లేఁడు గదమ్మ చెప్పరే. 1010

ఉ. అంగజు నైనఁ జూడ హృదయంగముఁ డై కరఁగించువాఁడు శ్రీ
రంగధురంబువాఁడు మధురంబగు వేణురవంబువాఁడు మ
మ్మంగజుపువ్వుఁదూపులకు నగ్గము సేసి లవంగలుంగనా
రంగములార మీకడకు రాఁడు గదా కృప నున్నఁ జూపరే. 1011

సీ. మానినీమన్మథు మాధవుఁ గానరే సలలితోదారవత్సకములార
సలలితోదారవత్సకవైరి గానరే సుందరోన్నతలతార్జునములార

సుందరోన్నతలతార్జునభంజుఁ గానరే ఘనతరలసదశోకంబులార
ఘనతరలసదశోకస్ఫూర్తిఁ గానరే నవ్యరుచిర కాంచనంబులార
ఆ. నవ్యరుచిర కాంచనకిరీటుఁ గానరే, గహనపదవికురవకంబులార
గహనపదవికురవకనివాసిఁ గానరే, గణికలార చారుగణికలార. 1012
సీ. అదె నందనందనుం డంతర్హితుం డయ్యెఁ బాటలీతరులార పట్ట రమ్ము
హేలావతులఁ గృష్ణ యేల పాసితి వని మైలేయలతలార యడుగ రమ్ము
వనజాక్షుఁ డిచటికి వచ్చి డాఁగఁడు గదా చూతమంజరులార చూడ రమ్ము
మానినీమదనుతో మారాక యెఱిఁగించి మాధవీలతలార మనుప రమ్ము
ఆ. జాతిసతులఁ బాయ నీతియే హరి కని, జాతులార దిశలఁ జాట రమ్ము
కదళులార పోయి కదలించి శిఖిపింఛ, జూటుఁ దెచ్చి కరుణఁ జూప రమ్ము.
క. హరిచరణములకుఁ బ్రియ వై, హరి నిను మన్నింప భద్ర మందెదు తులసీ
హరి నీదెస రాఁడు గదా, హరిచొప్పెఱిఁగించి శుభము లందింపఁ గదే.
తే. పొగడఁ దగువానిఁ గానరె పొగడలార, యీడెఱుంగనివిభుఁ జూపుఁ డీడలార
మొల్ల మగుకీర్తివాఁ డేఁడి మొల్లలార, శుకసగదితునిఁ జెప్పుఁడు కింశుకములార.
క. తరుణీకుచకుంకుమయుత, హరికంధరదామగంధ మడరెడుఁ జూడ్కుల్
హరిఁ గనినపగిదిఁ దనరెడి, హరిణీ హరిజాడఁ బుణ్య మయ్యెడిఁ జెపుమా.
క. కిటి వై కౌఁగిటఁ జేర్చెను, వటుఁ డై వర్ధిల్లి కొలిచె వడిఁ గృష్ణుం డై
యిటఁ బదచిహ్నము లిడెఁ గ్రిం, దటిభామున నేమి నోఁచి తమ్మ ధరిత్రీ. 1017
వ. అనుచు మదనోన్మాదచిత్తలై తదాత్మకత్వంబునఁ గృష్ణులీలల ననుకరించుచు.
సీ. పూతన నై యొక్క పొలఁతి చరింపంగ శౌరి నై యొకకాంత చన్నుగుడుచు
బాలుఁ డై యొకభామ పాలకు నేడ్చుచో బండి నే నను లేమఁ బాఱఁదన్ను
సుడిగాలి నని యొక్కసుందరి గొనిపోవ హరి నని వర్తించు నబ్జముఖియు
బకుఁడ నే నని యొక్కపడఁతి సంరంభింపఁ బద్మాక్షుఁ డను కొమ్మ పరిభవించు
ఆ. నెలఖి రామకృష్ణు లింతు లిద్దఱు గాఁగ, గోపవత్సగణము గొంద ఱగుదు
రసురవైరి ననుచు నబలయొక్కతె చీఁకఁ, బసుల మనెడిసతుల భరతముఖ్య.
ఆ. లోక మెల్లఁ గుక్షిలోపల నున్నది, మాధవుండ నేను మాత వీవు
చూడుమనుచు నొక్క సుందరి యొకతెకు, ముఖముఁ దెఱచి చూపు ముఖ్యచరిత.
క. వెన్నలు దొంగిలి తినియెడి, వెన్నుఁడ నని యొకతె నుడువ వేఱొక్కతె చే
సన్నల యశోద నంచును, గ్రన్నన కుసుమములదండఁ గట్టు నిలేశా. 1021
క. కాళియఫణి యిది వీరలు, కాళియఫణిసతులు మ్రొక్కఁ గడఁగిరి నే గో
పాలకుమారుఁడ ననుచును, లీలాగతి నాడు నొక్కలేమ నరేంద్రా. 1022
క. తరుణులు గోపకు లందఱు, హరిహయుఁ డిదె వాన గురిసె హరి నే నని భా
సురచేలాంచల మొక్కతె, గిరి నెత్తెద ననుచు నెత్తెఁ గెంగేల నృపా. 1023

క. మీరలు గోపకు లేనసు, రాఁని దావాగ్ని వచ్చె నటు చూడకుఁడీ
వారించెద నని యొక్కతె, సేరి బయల్కబళనంబు సేయు నరేంద్రా. 1024
వ. ఇట్లు తన్మయత్వంబున గోపసుందరులు బృందావనంబునం గలతరులతాదుల
హరినడుగుచు దుర్గమంబు లయినవిపినమార్గంబుల సరోజాతకేతనహలకులిశకల
శాంకుశాదిశుభలక్షణలక్షితంబు లయి మనోహరంబు లగుచున హరిచరణంబుల
చొప్పుఁ గని తప్పక చెప్పికొనుచుఁ దమలో నిట్లనిరి. 1025
సీ. కొమ్మకుఁ బువ్వులు గోసినాఁ డిక్కడ మొనసి పాదాగ్రంబు మోపినాఁడు
సతి నెత్తుకొని వేడ్క జరిగినాఁ డిక్కడఁ దృణములోఁ దోఁపదు తెఱవజాడ
ప్రియకు ధమ్మిల్లంబు వెట్టినాఁ డిక్కడఁ గూర్చున్నచో టిదె కొమరుమిగులు
నింతికిఁ గెమ్మోవి యిచ్చినాఁ డిక్కడ వెలఁది నిక్కినగతి పేశల మయ్యె
ఆ. సుదతితోడ నీరు సొచ్చినాఁ డిక్కడఁ, జొచ్చి తా వెడలిన చోటు లమరెఁ
దరుణిఁ గాముకేళిఁ దనిపినాఁ డిక్కడ, ననఁగి పెనఁగి యున్న యంద మొప్పె.
వ. మఱియును. 1027
సీ. ఒకరమెలనాఁగిచే యూఁదినాఁ డిక్కడ సరస నున్నవి నాల్గుచరణములును
నొకనీలవేణితో నొదఁగినాఁ డిక్కడ మగజాడలో నిదె మగువజాడ
యొకలేమ మ్రొక్కిన నురివినాఁ డిక్కడ రమణిమ్రొక్కినచొప్పు రమ్యమయ్యె
నొకయింతి కెమురుగా నొలసినాఁ డిక్కడ నన్యోన్యముఖములై యంఘ్రులొప్పె
ఆ. నొకతె వెంటఁ దగుల నుండక యేఁగినాఁ, డడుగుమీఁదఁ దరుణి యడుగులమరె
నబల లిరుగెలంకులందు రాఁ దిరిగినాఁ, డాఱుపదము లున్నవమ్మ యిచట.
సీ. ఈచరణంబులే యిందునిభానన సనకాదిమునియోగ సరణి నొప్పు
నీపాదతలములే యెలనాఁగ శ్రుతివధూసీమంతవీథులఁ జెన్ను మిగులు
నీపదాబ్జంబులే యిభకులోత్తమయాన పాలేటిరాచూలిపట్టుఁగొమ్మ
లీసుందరాంఘ్రులే యిందీవరేక్షణ ముక్తికాంతామనోమోహనంబు
ఆ. లీయడుగులరజమె యింతి బ్రహ్మేశాది, దివిజవరులు మౌళిదిశలఁ దాల్తు
రనుచుఁ గొంద ఱబల లబ్జాక్షుఁ డేఁగిన, క్రమముఁ గనియు నతనిఁ గానరైరి.
వ. అప్పుడు. 1030
సీ. పతులదైన్యంబును భామలకార్శ్యంబుఁ జూపుచు విభుఁ డొక్క సుదతితోడ
విహరింప నది యెల్ల వెలఁదుల వర్జించి నాయొద్ద నున్నాఁడు నాథుఁ డనుచు
గర్వించి రాఁజాలఁ గమలాక్ష మూఁపున నిడుకొనుమనుడు నయ్యీశ్వరుండు
మొఱఁగిపోయినఁ దాపమునుబొంది యోకృష్ణ యెక్కడఁ జనితి ప్రాణేశ రమణ
తే. నీకు వరవుడ నయ్యెద నిలువుమనుచు, వగవఁ గొందఱు కాంత లావనితఁ జూచి
వరుఁడు మన్నింప గర్వించి వనజనేత్ర, చిక్కెనే నని వెఱఁగును జెందిరపుడు.
వ. మఱియును. 1032

సీ. ఈపొదరింటిలో నిందాఁకఁ గృష్ణుండు నాతోడ మన్మథనటన మాడె
నియ్యేల మగుచోట నిందాఁకఁ జెలువుండు గాఢంబుగానన్నుఁ గౌఁగిలించె
నీమహీజమునీడ నిందాఁక సుభగుండు చిట్టంటుచేఁతల సిగ్గుగొనియె
నీపుష్పలతపొంత నిందాఁక దయితుండు నను డాసి యధరపానంబు సేసె
ఆ. నీప్రసూనవేది నిందాఁక రమణుండు, గుసుమదామములను గొప్పఁ దీర్చె
ననుచుఁ గొంద ఱతివ లంభోజనయనుని; పూర్వలీలఁ దలఁచి పొగడి రధిప.
మ. అని యిబ్భంగి లతాంగు లందఱును బృందారణ్యమం దీశ్వరున్
వనజాక్షుం బరికించి కానక విభున్ వర్ణించుచుం బాడుచున్
మనముల్ మాటలుఁ జేష్టలుం గ్రియలు నమ్మానాథుపైఁ జేర్చి వే
చని రయ్యామునసైకతాగ్రమునకున్ సంత్యక్తగేహేచ్ఛలై. 1034
వ. చని గోపికలు హరి నుద్దేశించి యిట్లనిరి. 1035

—॥ గోపికాగీతలు ॥—

క. నీవు జనించినకతమున, నోవల్లభ లక్ష్మి మంద నొప్పె నధికమై
నీవెంటనె ప్రాణములిడి, నీవా రరసెదరు చూపు నీరూపంబున్. 1036
క. శారదకమలోదరరుచి, చోరక మగుచూపువలన సుందర మమ్ముం
గోరి వెల యీనిదాసుల, ధీరత నొప్పించు టిది వధించుట గాదే. 1037
ఆ. విషజలంబువలన విషధరదానవు, వలన ఱాలవానవలన వహ్ని
వలన నున్నవానివలనను రక్షించి, కుసుమశరుని బారిఁ గూల్పఁదగునె. 1038
ఉ. నీవు యశోదబిడ్డఁడవె నీరజనేత్ర సమస్తజంతుచే
తోవిదితాత్మ వీశుఁడవు తొల్లి విరించి దలంచి లోకర
క్షావిధ మాచరింపు మని సన్నుతి సేయఁగ సత్కులంబునన్
భూవలయంబుఁ గావ నిటు పుట్టితి గాదె మనోహరాకృతిన్. 1039
ఆ. చరణసేవకులకు సంసారభయమును, బాపి శ్రీకరంబు పట్టు గలిగి
కామదాయి యైనకరసరోజంబు మా, మస్తకముల నునిచి మనుపు మీశ.
ఉ. గోవులవెంటఁ ద్రిమ్మరుచుఁ గొల్చినవారలపాపసంఘముల్
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీఁ దనరి దుష్టభుజంగఫణాలతాగ్రసం
భావిత మైననీచరణపద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్భావజపుష్పభల్లభవబాధ హరింపు వరింపు మాధవా. 1041
క. బుధరంజనియును సూక్తయు, మధురయు నగునీదువాణి మరగించెను నీ
యధరామృతసంసేవన, విధి సంగజతాప మెల్ల విడిపింపఁ గదే. 1042
క. మగువలయెడ నీక్రౌర్యము, దగునే నిజభక్తభీతిదమనుఁడ వకటా
తగదు భవద్దాసులకును, నగుమొగముం జూపి కావు నళినదళాక్షా. 1043
మ. ఘనలక్ష్మీయుతమై వినన్ శుభదమై కామాదివిధ్వంసి యై

సనకాదిస్తుత మై నిరంతరతపస్సంతప్తపున్నాగజీ
వన మై యొప్పెడునీకథామృతము ద్రావం గల్గునే భూరిదా
ననిరూఢత్వము లేనివారలకు మానారీమనోహారకా. 1044

క. నీనగవులు నీచూడ్కులు, నీనానావిహరణములు నీధ్యానంబుల్
నీనర్మాలాపంబులు, మానసముల నాఁటి నేఁడు మగుడవు కృష్ణా. 1045

ఆ. ఘోషభూమి వెడలి గోవుల మేపంగ, నీరజాభ మైననీపదములు
గసవు శిలలఁ దాఁకి కడునొచ్చునో యని, కలఁగుమామనములు కమలనయన.

ఉ. మాపటివేళ నీవు వనమధ్యము వెల్వడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాపితధూళిధూసరితభాసితకుంతల మై సరోరుహా
ద్దీపిత మైననీమొగము ధీరజనోత్తమ మాకు వేడ్కతోఁ
జూపి మనంబులన్ మరునిఁ జూపుదు గాదె క్రమక్రమంబునన్. 1047

ఆ. భక్తకామదంబు బ్రహ్మసేవిత మిలా, మండనంబు దుఃఖమర్దనంబు
భద్రకరము నైనభవదంఘ్రియుగము మా, యురములందు రమణ యునుపఁదగదె.

ఆ. సురతవర్ధనంబు శోకాపహరణంబు, స్వరితవంశనాళ సంగతంబు
నన్యరాగజయము నైననీమధురాధ, రామృతమునఁ దాప మార్పు వీశ.

ఉ. నీ వడవిం బగల్ దిరుగ నీకుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్ఛావిధిఁ జూడకున్న నిమిషంబులు మాకు యుగంబు లై చనుం
గావున రాత్రు లైన నినుఁ గన్నుల నెప్పుడుఁ జూడకుండ ల
క్ష్మీవర ఱెప్ప లడ్డముగ జేసె నిదేల విధాత కూరుఁ డై. 1050

ఉ. అక్కట బంధులన్ మగలు నన్నలఁ దమ్ములఁ బుత్రకాదులన్
నెక్కొని రాత్రిఁ బోకుఁ డన నీమృదుగీతరవంబు వీనులన్
వెక్కస మైన వచ్చితిమి వేగమె మోహము నొంది నాథ నీ
వెక్కడఁ బోయితో యెఱుఁగ మిక్క్రియ నిర్దయుఁ డెవ్వఁ గల్గునే. 1051

తే. మదనుఁ దార్వంగ నీ వాడు మంతనములు, నవరసాలోకనం బగునగుమొగంబు
కమల కిర వైనమహితవక్షస్థలంబు, మామనంబుల లోఁగొని మరపెఁ గృష్ణ.

మ. అరవిందంబులకంటెఁ గోమలము లై యందంబు లై యున్న నీ
చరణంబుల్ కఠినంబు లై మొనయుమాచన్నుంగవల్ మోవఁగా
నెరియం బోలు నటంచుఁ బొక్కుదుము నీ యాకర్కశారణ్యభూ
పరిసంచారము కృష్ణ నీప్రియలకుం బ్రాణవ్యథం జేయదే. 1053

క. కట్టా మన్మథుకోలలు, నెట్టన నోనాఁట బెగడి నీ పాదంబుల్
వట్టికొనఁగ వచ్చినమము, నట్టడవిని డించి పోవ నాయమె కృష్ణా. 1054

క. హృదయేశ్వర మాహృదయము, మృదుకరముగఁ జేసి తొల్లి మిక్కిలి కడ నీ
హృదయము కఠినము చేసెను, మదీయసౌభాగ్య మిట్టిమాందము గలదే.

ఉ. క్రమ్మి నిశాచరుల్ సురనికాయములన్ వడిఁ దాఁకి పీఁక వా
లమ్ముల తెట్టెముల్ వఱప నడ్డము వచ్చి జయింతు వండ్రు ని
న్నమ్మినముగ్ధలన్ రహితనాథల నక్కట నేఁడు రెండుమూఁ
డమ్ముల యేటు కాఁ డెగవ నడ్డము రాఁ దగదే కృపానిధీ. 1056

క. తియ్యవిలుకాఁడు డీకొని, వ్రయ్యలు గాఁ దూఱ నేసె వనితలమనముల్
వియ్యాన నింక నయినఁ, గుయ్యాలింపంగ దయ్య గోవింద హరీ. 1057

మ. అని యిట్లంగన లంచితస్వరముతో నంకించుచుం బాడుచుం
దను రావే యని చీరి యేడువ జగత్త్రాణుండు త్రైలోక్యమో
హనుఁడై మన్మథమన్మథుం డయి మనోజ్ఞాకారియై హారియై
ఘనపీతాంబరధారియై పొడమెఁ దత్కాంతాసమీపంబునన్. 1058

క. వచ్చినవల్లభుఁ గనుఁగొని, విచ్చేసె నటంచు సతులు వికసితముఖులై
యచ్చుగఁ బ్రాణము లొడలికి, వచ్చిన నిలు చుండునవయవంబులభంగిన్.

సీ. అబల యొక్కతె భక్తి నంజలి గావించి ప్రాణేశుకెంగేలు పట్టికొనియె
నింతి యొక్కతె జీవితేశ్వరుబాహువు మూపున నిడికొని ముదము నొందె
వనిత యొక్కతె తనవల్లభుతాంబూలచర్విత మాత్మహస్తమునఁ దాల్చెఁ
బడఁతి యొక్కతె ప్రియుపదములు విరహాగ్నితప్తకుచంబులఁ దాపుకొనియె

ఆ. భామ యొకతె భ్రుకుటిబంధంబు గావించి, ప్రణయభంగరోషభాషణమున
దష్టదశన యగుచు దండించుకైవడి, వాఁడిచూడ్కిగముల వరునిఁ జూచె.

క. హరిముఖకమలముఁ జూచుచుఁ, దరుణి యొకతె ఱెప్ప లిడక తనియక యుండెన్
హరిపదకమలముఁ జూచుచు, మఱగి తనివి లేనిసుజనుమాడ్కి నరేంద్రా.

ఉ. ఒక్కలతాంగి మాధవునియుజ్జ్వలరూపము సూడ్కితీవలం
జిక్కఁగఁ బట్టి హృద్గతముఁ జేసి వెలిం జనకుండ నేత్రముల్
గ్రక్కున మూసి మేనఁ బులకంబులు గ్రమ్మఁగఁ గౌఁగిలించుచుం
జొక్కము లైనలోచనులఁ జొక్కుచు నుండెను యోగికైవడిన్. 1062

సీ. ఎలయించి ప్రాణేశ యెందుఁ బోయితి వని తోరంపుటలుకతో దూఱె నొకతె
జలజాక్ష ననుఁ బాసి చనఁగ నీపాదంబు లెట్లాడె నని వగ నెయిదె నొకతె
నాథ నీ వరిగిన నాప్రాణ మున్నది కూర్మియే యిది యని కుందె నొకతె
యీశ్వర నను నిన్ను నిందాఁకఁ బాపెనే, పాపపువిధి యని పలికె నొకతె

ఆ. తలఁగి పోవునట్టితప్పేమి సేసితి, నధిప పలుకు ధర్మ మనియె నొకతె
యేమినోముఫలమొ హృదయేశ నీ మోము, మరలఁ గంటి ననుచు మసలె నొకతె.

క. పలికినఁ బ్రతిజ్ఞఁ దప్పెడిఁ, బలికించినఁ గాని రమణుఁ బలుకన టంచుం
గలకంఠి యొకతె చెలితోఁ, బలుకుల నమృతములు గురియుపగిదిం బలికెన్.

క. పట్టినఁ గాని మనోవిభుఁ, బట్టఁ గదా యంచు నొక్కబాలిక సఖిచే

పట్టుకొని చెప్పె ధైర్యము, ప ట్టెల్లను మఱుని కొంకిపట్టు గ నధిపా. 1065

క. చెలువుఁడు సెప్పక పోయిన, సొలవున నొకముగ్ధ మున్నుచూపె ననుచు నొం
దల వంచి యుండఁ జాలక, దల యెత్తును లోన మఱుఁడు దల యెత్త నృపా.

వ. ఇవ్విధంబున. 1067

క. హరిసురుచిరలలితాకృతిఁ, దరుణులు గని ముక్తవిరహతాపజ్వర లై
పరమోత్సవంబు సలిపిరి, పరమేశ్వరుఁ గనినముక్తబంధులభంగిన్. 1068

వ. అంత నక్కాంతుండు గాంతాజనపరిక్రాంతుం డై వనాంతరంబున శక్తినికరసంయుక్తుం డైనపరమపురుషుండునుం బోలె వారలం దోడ్కొని మందారకుందకుసుమపరిమళమిళితపవమానమానితమధుకరనికరఝంకారసుకుమారంబును శరత్కాల చంద్రకిరణసందోహసందళితాంధకారంబును యమునాతరంగసంగతకోమలవాలుకాస్ఫారంబును నై యమలినం బైనపులినంబు ప్రవేశించె వారును జ్ఞానకాండంబున నీశ్వరుం గని శ్రుతులు ప్రమోదంబునం గామానుబంధంబులు విడిచినవిధంబున హరిం గని విరహవేదనలు విడిచి పరిపూర్ణమనోరథ లై.

క. పాకీననయన లెల్లన, కౌశేయపటాంచలములఁ గౌతుకములు హృ
త్పీఠముల సందడింపఁగఁ, బీఠముఁ గల్పించి రంతఁ బ్రియునకు నధిపా. 1070

ఆ. పరమయోగిహృదయభద్రపీఠంబుల, నుండు మేటి వ్రజవధూత్తరీయ
పీఠమున వసించి పెంపారెఁ ద్రిభువన, దేశలక్ష్మి మేనఁ దేజరిల్ల. 1071

మ. మదనోద్దీపకుఁ డైననాథునికి సమ్మానంబు గావించుచున్
ముదితల్ హాసవిలోకవిభ్రమములన్ మోదించుచుం జేరి త
త్పదముల్ హస్తతలంబులం బిసుకుచుం బై ముట్టుచున్ దూఱుచుం
జదురుల్ వల్కుచుఁ గూర్మి నిట్లనిరి యీషత్కోకపదీప్తాస్య లై. 1072

క. కొలిచినఁ గొలుతురుకొందఱు, గొలుతురు దముఁ గొలువకున్నఁ గొందఱు పతులం
గొలిచినను గొలువకున్నను, గొలువరు మఱి కొంద ఱిలమి గోపకుమారా.

వ. అని తన్నుద్దేశించి రహస్యంబుగాఁ బలికినసుందరులపలుకులు విని గోపాలసుందరుం డి ట్లనియె. 1074

సీ. కొలిచినఁ గొలుతురు కొందఱు పశువులభజనముభంగిని ఫలముకొఱకు
నై సఖ్యధర్మములందు సిద్ధింపవు కొందఱు తండ్రులగుణముఁ దాల్చి
దయ గలవారలు తగినసుహృత్తులు గొలువనివారలఁ గొల్తు రెపుడు
ధర్మకామంబులు దనరంగఁ గొందఱు కొలువనివారిని గొలుచువారిఁ

ఆ. గొలుచుతలఁపు లేమిఁ గొలువ రాత్మారాము, లాప్తకాము లజ్ఞు లతికఠినులు
వారియందుఁ బిదప వానిఁగాఁ జింతించి, యే లతాంగులార యిట్టు లనుట.

క. ఏ నిం దెవ్వఁడ నయినం, గా నంగనలార పరమకారుణికుండన్
మానసబంధుఁడ నిత్య, ధ్యానము మీ కొసఁగ వలసి తలఁగితిఁ జూండీ. 1076.

మ. నను సేవించుచు నున్నవారలకు నే నారూపముం జూపఁ జూ
చినఁ జాలించి మదించి వారు మఱి నన్ సేవింపరో యంచు ని
ర్ధనికుం డాత్మధనంబు సెడ్డ నెపుడుం దత్పారవశ్యంబుఁ దా
ల్చినభంగిన్ ననుఁ బాసి మత్ప్రియుఁడు దాఁ జింతించు నారూపమున్. 1077

తరలము. తగవు ధర్మముఁ జూడ నొల్లక తల్లిదండ్రుల బంధులన్
మగల బిడ్డలఁ బాసి వచ్చినమన్నిషక్తల మిమ్ము నేఁ
దగదు పాసితిఁ దప్పు సైఁపుఁడు తద్వియోగభరంబునన్
వగలఁ బొందుచు మీర లాడినవాక్యముల్ విను చుండితిన్. 1078

ఉ. పాయనిగేహశృంఖలలఁ బాసి నిరంతరమత్పరత్వముం
జేయుచు నున్నమీకుఁ బ్రతి సేయ యుగంబుల నైన నేర నన్
బాయక గొల్చుమానసము ప్రత్యుపకారము గాఁ దలంచి నా
పాయుటఁ దప్పుగాఁ గొనక భామినులార కృపన్ శమింపరే. 1079

క. చక్కఁగ హరి యిటు పలికిన, చక్కనివాక్యముల నతనిసంగమమున లో
నిక్కినవియోగతాపము, లొక్కట విడిచిరి లతాంగు లుర్వీనాథా. 1080

రాసక్రీడాభివర్ణనము.

ఉ. ఆసమయంబునన్ విభుఁ డనంతుఁడు కృష్ణుఁడు చిత్రమూర్తి యై
చేసెను మండలభ్రమణశీలపరస్పరబద్ధబాహుకాం
తాసువిలాసమున్ బహువిధస్ఫురితాననహస్తపాదవి
న్యాసము రాసముం గృతవియచ్చరనేత్రమనోవికాసమున్. 1081

వ. ఇట్లు బహుగతులం దిరుగ నేర్పరి యగుహరి దర్పించి తనయురుగెలంకుల నలంకృత లయి కళంకరహితచంద్రవదన లిద్దఱు నుద్దియ లుద్దిగొని వీణ లందుకొని వీణలం బ్రవీణ లై సొంపుమెఱసి యింపుగ వాయించుచు నానందలహరీనిధానం బగుగానంబు సేయ నవిరళం బై తరళంబు గాని వేడుక సరళం బగుమురళంబు లీలం గేల నందుకొని మధురం బగునధరంబునం గదియించి మించి కామినీజనకబరికాసౌగంధికగంధబంధురకరాంగుళీకిసలయంబులు యతిలయంబులం గూడి వివరంబుగ మురళీవివరంబుల సారించి పూరించుచు సరి లేనిభంగిం ద్రిభంగి యై కమలకర్ణికాకారంబున నడుమ నిలిచి మఱియు గోపసుందరు లెందఱందఱకు నంద ఱయి సుందరులకవలియెడలం దానును దన కవలియెడల సుందరులును దేజరిల్ల నృత్తవిద్యామహార్ణవవేలావలయవలయితం బై విస్మితాఖండలం బైనరాసమండలంబు గల్పించి వేల్పులు హర్షంబునం గుసుమవర్షంబులు గురియ నందుఁ బ్రసూనమంజరీసహచరంబు లైనచంచరీకంబుల మించుప్రకటించుచు సువర్ణమణిమధ్యగంబు లైనమహేంద్రనీలంబులతెఱంగు నెఱపుచుఁ గరిణీవిహారబంధురంబు లైనసింధురంబులచెలువుఁ గైకొనుచుఁ బల్లవితకుసుమిత

లతానుకూలంబు లైనతమాలంబులసొబగు నెగడించుచు మెఱుపుఁదీవల నెడనెడఁ
బెడం గడరునల్ల మొగిళ్ల పెల్లు సూపుచు తరంగిణీసంగతంబు లయినరోహణాచల
శృంగంబుల బాగు లాగించుచు జగన్మోహనుండై యుండి రక్తకమలారుణంబులును
జంద్రశకలనిర్మల నఖరసంస్ఫురణంబులును శ్రుతినితంబినీసీమంతవీథికాలంకర
ణంబులును త్రిలోకరక్షాకరణంబులును సనకసనందనాదియోగీంద్రమానసా
భరణంబులును నయినచరణంబులు గదియ నిడి సమస్థితి నంజలిపుటంబులఁ
బుష్పంబు లుల్లసిల్లఁ జల్లి సల్లలితకమలప్రశస్తంబు లయినహస్తంబులు వల్లి
వీజనులకంఠంబులపై నిడి తాను గీతానుసారంబుగ విచిత్రపాదసంచారం
బులు సలుపుచు వర్తులాకారరాసబంధంబుల నర్తనంబుసం బ్రవర్తించి వెండి
యు వేఱితలుం దానును శంఖ పద్మ వజ్ర కందుక చతుర్ముఖ చక్రవాళ చతు
ర్భద్ర సౌభద్ర నాగ నంద్యావర్త కుండలీకరణ ఖురరీబాధ ప్రముఖంబు లగునన
విశేష రాసబంధంబులకుం జొచ్చి యేకపాద సమపాద వినివర్తిత గతాగత
వలిత వైశాఖమండల త్రిభంగిప్రముఖంబు లైనతానకంబుల నిలుచుచుఁ గనక
కింకిణీమంజులమంజీరశింజనంబులు జగజ్జనకర్ణరంజనంబు లై చెలంగ ఘటిత
మర్దితపార్శ్వగప్రముఖంబు లైనపాదకర్మభేదంబులు సేయుచు సమపాదశకట
వదనమతల్లీసుస్థిప్రముఖంబు లైనపార్థివచారివిశేషంబులును సపక్రాంతడోలా
పాదసూచీప్రముఖంబు లైనవ్యోమచారివిశేషంబులనుం జూపుచు సురేంద్ర
శాఖిశాఖామనోహరంబులును నవహాసితదిక్కరీంద్రకరంబులును త్రిలోకక్షే
మంకరంబులును నగుకరంబులం దిరంబు లగురత్నకటకంబుల మెఱుంగులు సింగి
చెఱంగులం దఱచుకొన నర్ధచంద్ర కర్తరీముఖ కపిత్థ కటకాముఖ శుకతుండ
లాంగూల పద్మకోశ పతాకప్రముఖంబు లైనస్వస్వభావసూచక నానావిధకర
భావంబు లాచరించుచుఁ గటిసీబద్ధసువర్ణవర్ణచేలాంచలప్రభానికరంబులు సుక
రంబు లై దిశాంగనాముఖంబులకు హారిద్రాలేపనముద్రాలంకారంబు లొసం
గుచునాస్కందితభ్రమరశకటాసన ప్రముఖంబు లైనజానుమండలభేదంబులును
నలాత దండలాత లలిత విచిత్రప్రముఖంబు లైనదైవమండలంబులు నొనర్చు
చుఁ గమనీయకంబుకంఠాభిరామంబులు నుద్దామతేజస్తోమంబులు నైనసీలమౌక్తి
కవజ్రవైదూర్యదామంబులనుచు లిందిరాసుందరీమందిరంబు లయి సుందరంబు
లైనయురంబులం దిరుగుడువడి కలయం బడ నంగాంతరవాహ్యాలకు ఛత్రిప్ర
ముఖంబు లైనభ్రమరవిశేషంబుల విలసించుచు సిద్ధంబు లగుచెక్కుటద్దంబుల
నుద్దవిడిం దద్దయుం బ్రభాసితచంద్రమండలంబు లగుకుండలంబుల మెఱుంగు
మొత్తంబులు నృత్యంబు లొనరింపఁగటిభ్రాంతదండరచితలలాటతిలకమయూర
లలితచక్రమండలనికుంచితగంగావతరణ ప్రముఖంబు లైనకరణంబు లెఱింగించు
చు వెలిదమ్మివిరులసిరులఁ జెన్ను మిగులుకన్నులవలన దీనజనదైన్యకర్కశంబు లె

తనరుకటాక్షదర్శనజాలంబులుజాలంబులై కామినీజననయనమీనంబులనావరింప లలితకుంచితవికాసముకుళ ప్రముఖంబు లయినచూడ్కులం దేజరిల్లుచు ననేకపరిపూర్ణచంద్రసౌభాగ్యసదనంబు లగువదనంబులఁ బ్రసన్నరాగంబులు ప్రకటించుచు నుదంచితపింఛమాలికామయూఖంబు లకాలశక్రచాపంబులసొంపు సంపాదింప నికుంచితాకుంచితకంపితాకంపితపరివాహితపరావృత్తప్రముఖంబులైనశిరోభావంబులు నెఱపుచు మృగనాభితిలకంబులు గలనిటలఫలకంబులఁ జికురంబులనికరంబులు గప్ప నపరాజితసూచికావిద్ధపరిచ్ఛిన్న విష్కంభ రేచిత ప్రముఖంబు లగునంగహారంబుల విలసిల్లుచుఁ జరణకటికరకంఠరేచకంబు లాచరించుచు నొప్పె నప్పుడా రాసంబు సంజనితసకలజనమానసోల్లాసకరంబై సుధార్ణవంబునుం బోలె నుజ్జ్వలరసాభిరామంబై రామరాజ్యంబునుం బోలె రాగపరిపూర్ణంబై పూర్ణచంద్రమండలంబునుంబోలెఁగువలయానందంబై నందనవనంబునుం బోలె భ్రమరవిరాజమానంబై మానధనునిచిత్తంబునుం బోలెఁ బ్రధానవృత్తిసమర్థంబై సమర్థకవివిలసనంబునుంబోలె బహుప్రబంధభాసురంబై సురలోకంబునుంబోలె వసుదేవనందనవిశిష్టంబై శిష్టచరితంబునుం బోలె ధరణీగగనమండలసుందరంబై సుందరీరత్నంబునుంబోలె నంగహారమనోహరంబై హారవధూనిలయంబునుంబోలె ననేకచారీసుకుమారంబై సుకుమారవృత్తంబునుం బోలె నుద్దీపితవంశంబై యుండె నందు. 1082

చ. నఖములు వీఁగి యాడఁ జిఱునవ్వులు నివ్వటిలంగ హారముల్
సుడివడ మేఖలల్ వదలఁ జూడ్కి మెఱుంగులు వర్వ ఘర్మముల్
వొడమఁ గురుల్ చలింప శ్రుతిభూషణముల్ మెఱయన్ సకృష్ణలై
పడఁతుక లాడుచుం జెలఁగి పాడిరి మేఘతటిల్లతాప్రభన్. 1083

క. అంకరహితేందువదనలు, పంకజలోచనునిఁ గూడి పరఁగ నటింపం
గింకిణుల నూపురంబుల, కంకణముల మ్రోఁత లెసఁగెఁ గర్ణోత్సవమై. 1084

క. హరిణీనయనలతోడను, హరి రాసక్రీడ సేయ నంబరవీథిన్
సురనాథులు భార్యలతో, సొరిది విమానంబు లెక్కి చూచి రిలేశా. 1085

క. కురిసెం బుష్పలవానలు, మొరసెన్ దుందుభులు మింట ముదితలు దారున్
సరసన్ గంధర్వపతుల్, వరుసన్ హరిఁ బాడి రపుడు వసుధాధీశా. 1086

క. రామలతోడను రాసము, రామానుజుఁ డాడఁ జూచి రాగిల్లి మనో
రాములమీఁద వియచ్చర, రామలు మూర్ఛిల్లి పడిరి రాజకులేంద్రా. 1087

క. తారాధిపనిభవదనలు, తారాధిపవంశ్యుఁ గూడి తారు నటింపం
దారలతోడ సుధాంశుఁడు, దారున వీక్షింప రేయి దడవుగ జరగెన్. 1088

మ. యమునాకంకణచారి యై వనజపుష్పామోదసంచారి యై
రమణీఘర్మనివారి యై మదవతీరాసశ్రమోత్తారి యై

ప్రమదామానసనవ్యభవ్యసుఖసంపత్కారి యై చేరి యా
కమలాక్షుం డలరంగ గాలి విసరెం గల్యాణభావంబునన్. 1089

వ. అప్పుడు. 1090

చ. ప్రమద యొకర్తు మాధవుఁడు పాడ విపంచి ధరించి కేల సం
భ్రమమునఁ దంత్రి మీటుచుఁ జిరంబుగ తాయము సేసి యొక్క రా
గము దగ నాలపించి సుభగస్వరజాతులు వేఱువేఱ తా
నమరఁగఁ బాడెఁ దత్ రమణుఁ డౌ నన దారువు లంకురింపఁగన్. 1091

క. ఆడుచుఁ బాడుచు నం దొక, చేడియ మంజీరమంజుశింజిత మమరం
గూడి హరికరము సమఁగవ, పైఁ డాయఁగ దిగిచె జఘనభారాలస యై. 1092

క. చందనలిప్తం బై యర, విందామోదమున నొప్పువిపులభుజము గో
విందుఁ డొకతరుణిమూపునఁ, బొందించిన నది దెమల్చి పులకించె నృపా.

సీ. చెలువయొక్కతె చెక్కుఁజెక్కుతో మోపినవిభుఁడు దాంబూలచర్వితము నెట్ట
నాడుచు నొకలేమ యలసినఁ బ్రాణేశుఁ డున్నతదోస్తంభ మూఁత సేసెఁ
జెమరించి యొకబాల చేరినఁ గొనగోరఁ జతురుఁడు కుచఘర్మజలము వాపె
నలకంబు లొకయింతి కళిక చిత్రరేఖ నంటినఁ బ్రియుఁడు వాయంగ దువ్వెఁ

ఆ. బడఁతియొకతె పాట వాడి డస్సిన నధ, రామృతమున నాథుఁ డాదరించె
హార మొక్కసతికి నంసావృతం బైనఁ, గాంతుఁ డురముఁ జేర్చి కౌఁగిలించె.

క. హాసంబులఁ గరతలవి, న్యాసంబుల దర్శనముల నాలాపములన్
రాసశ్రాంతల నాహరి, సేసెన్ మన్ననలు కరుణ సేసి నరేంద్రా. 1095

క. హరి తనుసంగసుఖంబునఁ బరవశ లై వ్రేత లెల్లఁ బయ్యెదలు నిజాం
బరములు నెఱుఁగమి చోద్యమె, సురసతు లీక్షించి కరఁగి సొక్కిరి మింటన్.

వ. ఇట్లు భగవంతుం డైనకృష్ణుం డాత్మారాముం డయ్యును గోపసతు లెంద ఱంద
ఱకు నంద ఱై నిజప్రతిబింబంబులతోడం గ్రీడించు బాలుపోలిక రాసకేళిసలిపిన.

క. తగఁ గూడి యాడి మనముల, నగెఁ జూచెం బలికె నందనందనుఁ డనుచున్
మగువలు పెద్దఱికముతోఁ, బొగడిరి తమపూర్వజన్మపుణ్యశ్రేణిన్. 1098

జలక్రీడావర్ణనము.

వ. ఇట్లు హరి రాసకేళి సాలించి కరకాంచిత లగుతటిల్లతలచెలువున ఘర్మసలిలకణా
క్రాంత లగుకాంతలం గూడి జలక్రీడాకుతూహలుం డై యమునాజలంబులు
సొర నందు ముందర సుందరులు సొచ్చి పదప్రమాణంబు జానుదఘ్నంబు కటి
ద్వయసంబు మధ్యమాత్రంబు కుచంబులబంటి యని పలుకుచుం గుచనయన
నాభివివరకుంతలంబులు చక్రవాకజలచరావర్తశైవాలంబులచందంబున నందం
బుగ నీదు వొందినయేఱు లని కళిందనందన గరంబులు సాఁచి పరిరంభంబులకు
నారంభించు కైవడి నెదురు చనుదెంచి తాఁకుతరంగంబులకు నులుకుచు

సారసంబులకుం గరంబులు సాఁచుచు మరాళంబులం జోపుచుఁ జెన్ను మిగిలిన యన్నులచన్నులయెత్తువత్తు మను నెపంబులం దపంబుల నీటఁగావించుమాడ్కిని సంచరించుచక్రవాకంబులం దోలుచు నితాంతకాంతిసదనంబు లగువదనంబులకు నోడి వ్రీడం జెంది కంది చందురుండు సలం బుడిగి జలంబునం బడి కంపించుకరణి నిజకరచలితజలప్రతిబింబితుండై కదలుచంద్రునిం గని మెచ్చి పోలుచు సలిలావగాహసమయసముచ్చలితవారిశీకరపరంపరలవలన మకరందపానమత్తమధుకరపక్షవిక్షేపణసంజాతవాతసముద్ధూతకుముదాదిపరాగపటలంబులం జేరుచు మోముఁదమ్ములకమ్మఁదనంబునకు మూఁగి జుమ్ము రనుతుమ్మెదలకు వెఱచుచుఁ గరంబులనీ రెగయం జఱచుచు నీలనీరదనిపతితపయోబిందుసందోహంబులం దడియుపువ్వుఁదీవియలభాగునఁ గృష్ణకరిద్వయతోయంబులం బెక్కుతోయంబులం దడియుచుఁ గ్రందుకొని సుడియుచు నసమబాణునివులుగడిగినకుసుమబాణంబులపగిది మేనులు మెఱయ సలిలావగాహనపరాయత్తచిత్త లగుచు మొత్తంబులై సరసభాషణంబులం ద్రుళ్లుచుఁ గరంబుల నీరు నించి హరిమీఁదం జల్లుచుఁ జల్లునెడం దడఁబడక దాఁటుచు దాఁటి చనక నిలువరించుచు వినోదింప హరియుం గరేణుకరవికీర్ణనీరధారాభిషిక్తం బగుశుండాలంబులీల నాభీరకామినీకరసముజ్ఝితజలాసారంబులం దోఁగుచు వ్రజవధూజనహస్తప్రయుక్తకహ్లారకైరవపరాగపటలంబువలనభూతిభూషణుసిరివహించుచుగోపికాజనపాణికిసలయసమున్ముక్తకమలదళంబులవలన సహస్రనయనునిరూపుఁ జూపుచు గోపాలబాలికాకుచకలశకుంకుమపంకంబువలనఁ బ్రభాతబాలభానునిభంగి భాసిల్లుచు ఘోషయోషాకటాక్షవిక్షేపణంబులవలన మధుపపరివృతహరిచందనసౌందర్యంబు నొందుచు వల్లవీహాసరుచులవలనఁ జంద్రికాప్రభాభాసితనీలశైలంబుక్రియ నమరె నంత. 1099

మ. సతులుం దానును నీటిలో వెడలి భూషాగంధచేలాద్యలం
కృతుఁడై కుంభి కరేణుయూథములతోఁ గ్రీడించుచందంబునన్
లతలందుం దరులందుఁ బుష్పమయలీలాశయ్యలందున్ సుఖో
న్నతుఁడై కృష్ణుఁడు క్రీడలం దనిపె నానారీలలామంబులన్. 1100

వ. ఇట్లు శరత్కాలంబున వెన్నుం డింద్రియస్ఖలనంబు సేయక గోపికలతోడ రమించె నని చెప్పిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 1101

మత్తకోకిలము. ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ధర్మమూర్తియు నైనస
త్కర్ముఁ డీశుఁడు ధర్మశిక్షయు ధర్మరక్షయుఁ జేయఁ గా
నర్మిలిన్ ధరమీఁదఁ బుట్టి పరాంగనాజనసంగ మే
ధర్మ మంచుఁ దలంచి చేసె నుదాత్తమానస చెప్పుమా. 1102

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 1103

ఆ. సర్వభక్షుఁ డగ్ని సర్వంబు భక్షించి, దోషి గానిపగిది దోష మైనఁ
జేసి దోషపదముఁ జెందరు తేజస్వు, లగుటఁ జంద్ర వాసవాదు లధిప.
క. ఈశ్వరుఁడు గానివాఁడు న, రేశ్వర పరకాంతఁ దలఁచి యెట్లు బ్రదుకు గౌ
రీశ్వరుఁడు దక్క నన్యుఁడు, విశ్వభయదవిషము మ్రింగి వెలయఁగ గలఁడే.
క. సత్యము ప్రభువులవచనము, నిత్యముఁ దద్వచనవీథి నిలుతురు పెద్దల్
సత్యాసత్యగు గావున, సత్య మనుచుఁ జనరు వారిచరితమున నృపా.
మ. ఘను లై యెవ్వనిపాదపంకజపరాగధ్యానసంప్రాప్తయో
గనిరూఢత్వముచే మునీంద్రులు మహాకర్మంబులం బాసి బా
ధనిరోధంబులు లేక విచ్చలవిడిన్ దర్పింతు రాదివ్యశో
భనుఁ డెట్లుండిన నుండెఁ గాక కలవే బాధంబు లుర్వీశ్వరా. 1107
ఆ. గోపజనములందు గోపికలందును, సకలజంతులందు సంచరించు
నామహాత్మునకుఁ బరాంగన లెవ్వరు, సర్వమయుఁడు లీల సలిపెఁ గాక. 1108
వ. అని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె నంత బ్రాహ్మముహూర్తంబునఁ గృష్ణుఁ బోవఁ గాని
గోపిక లిచ్ఛ లేకయు నిండ్లకడ కేఁగినం గృష్ణమాయామోహితు లైన గోపకులు
వారలం గోపింప నేర రై రివ్విధంబున. 1109
ఇంద్ర. గోపాలకృష్ణుండును గోపకాంతల్, ప్రాపించి క్రీడించినభంగు లెల్లన్
రూపించి వర్ణించి నరుండు హృత్సం, తాపంబులన్ బాయును దత్ప్రసక్తిన్.

సర్పరూపి యగు సుదర్శనుం డను గంధర్వుని శాపవిమోచనము.

వ. అంత నొక్కనాఁడు నందాదు లైన గోపకు లంబికావనంబునకు శకటంబు లెక్కి
జాతరకుం జని సరస్వతీనదీజలంబుల స్నానంబులు సేసి యుమామహేశ్వరుల
నర్చించి కానిక లిచ్చి బ్రాహ్మణులకు గోహిరణ్యవస్త్రాన్నదానంబు లొసంగి
జలప్రాశనంబు సేసి నియమంబున నుండ దైవయోగంబున నాఁకొని యొక్క
మహోరగంబు నిదుర వోయిన నందునిం గఱచి మ్రింగ నగ్గలింప నతండు కృష్ణ
కృష్ణేతివచనంబులం దన్ను విడిపింపు మని మొఱ యిడిన విని 1111
క. గోపకు లందఱు మేల్కొని, కోపముతోఁ బెద్దగుదెలఁ గొఱవుల మొత్తం
దాపము నొందియు వదలక, పాపపుఁ బెనుఁబాము నందుఁ బట్టె నృపాలా.
వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దర్పించి పాద తాడనంబు సేసి త్రొక్కిన సర్పంబు
సర్పరూపంబు విడిచి విద్యాధరేంద్రరూపంబుఁ దాల్చి హరికి మ్రొక్కిన నత
నికి హరి యిట్లనియె. 1113
ఉ. మండితమూర్తితోఁ గనకమాలికతోఁ శుభలక్షణుండ వై
యుండెదు నీకుఁ గష్టపుమహోరగదేహ మి దేల వచ్చె నె
వ్వండవు నామ మెయ్యది భవంబున కెద్ది మిషంబు నాకు నొం
డొండ యెఱుంగఁ జెప్పుము బుధోత్తమ నీ వని చోద్య మయ్యెడిన్. 1114

వ. అనిన వాఁ డిట్లనియె దేవా యేను సుదర్శనుం డనువిద్యాధరుండ విమానా
రూఢుండనై రూపసంపద్గర్వంబులం జొక్కి దిక్కులం జరించుచు నొక్కయెడ
నాంగిరసులైన ఋషులం గురూపులైనవారలం గని నగిన వారును నీవు రూప
దర్పంబున మమ్ము నగితివి గావున మహాసర్పంబవై యుండు మని శపించి పిదప
నే వేఁడుకొనిన నిట్లనిరి. 1115

చ. యదుకులమందు భక్తులభయంబు హరించుటకుం జనార్దనుం
డుదయము నొంది యీయడవి కొక్కదినంబున రాఁ గలండు త
త్పదమున నీవు దన్నఁబడి పన్నగదేహము వీడఁ బాసి నీ
మొదలిటిమేను గాంచెదవు మూఢుఁడ పొమ్మని రాదయానిధుల్. 1116

మ. నినుఁ జింతించిన విన్నఁ జేరుకొనినన్ నిర్మూలమై క్రుస్సి పా
పనికాయంబు వినష్ట మౌ నఁట భవత్పాదంబు నామీఁదఁ బె
ట్టినఁ దద్బ్రాహ్మణశాపసంజనితకౌటిల్యంబు దా నిల్చునే
వనజాతేక్షణ నేఁడు వాసె నురగత్వం బెల్ల నేఁ బోయెదన్. 1117

వ. అని విన్నవించి హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి మ్రొక్కి సుదర్శనుండు దివంబు
నకుం జనియె సర్పంబువలన నందుండు విముక్తుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబు విని
వెఱఁగుపడి గోపకులు దేవతామహోత్సవంబు సమాప్తి నొందించి కృష్ణకీర్త
నంబు సేయుచు మరల మందకుం జని రంత. 1118

కుబేరభటుం డగుశంఖచూడుం డనుగుహ్యకుని సంహరించుట.

చ. మఱి యొకనాఁటిరాత్రి బలమాధవు లుజ్జ్వలవస్త్రమాలికా
ధరులును లేపనాభరణధారులునై చని మల్లికాదిపు
ష్పరసనిమగ్నమత్తమధుపంబులగీతము వించుఁ దద్వనాం
తరమున వెన్నెలన్ వ్రజనితంబినులుండఁగఁ బాడి రింపుగన్. 1119

క. ఆపాట సెవుల సోఁకిన, నేపాటియు దేహలతల నెఱుఁగక దృగ్వా
చాపాటవములు సెడి పడి, రాపాటలగంధు లెల్ల నటవీవీథిన్. 1120

వ. ఇట్లు సకలభూతసమ్మోహనం బగుగానంబు సేయుచు నిచ్ఛావర్తనంబులం బ్రమ
త్తులచందంబున రామకృష్ణులు క్రీడింపఁ గుబేరభటుండు శంఖచూడుం డను
వాఁడు రామకృష్ణరక్షిత లగుగోపికలం దనయోగబలంబున నుత్తరపుదిక్కు
నకుం గొనిపోవ నయ్యోషిజ్జనంబులు రామకృష్ణేతిభాషణంబులం జీరి పులికి
నగపడినమొదవులక్రియ మొఱ లిడిన విని. 1121

ఉ. గ్రద్దన సాలవృక్షములు గైకొని బల్లిదు లన్నదమ్ము లా
యిద్దఱుఁ గాలమృత్యువుల యేపున వే చని యోడకుండుఁ డో
ముద్దియలార యంచుఁ దను ముట్టినఁ జూచి కలంగి గుహ్యకుం
డుద్దవడిం దగం బఱచె నుత్తర మింతుల డించి భీతుఁడై. 1122

వ. ఇట్లు గుహ్యకునిచేత విడివడినగోపికల రక్షించుకొని యుండు మని బలభద్రునిం బలికి. 1123

శా. ఓరీ గుహ్యక పోకు పోకు మని రోషాసక్తిఁ బకారాతి వాఁ
డేరూపంబున నెందుఁ జొచ్చె నటఁ బోయెం దోడఁ దా నేఁగి దు
ర్వారోదంచితముష్టి వానితలఁ ద్రెవ్వం బట్టి తద్వీరుకో
టీరభ్రాజితరత్నముం గొనియె దండిం గోపికల్ సూడఁగన్. 1124

వ. ఇట్లు శంఖచూడునిం జంపి వానిశిరోరత్నంబు దెచ్చి బలభద్రుని కిచ్చి మెప్పించె మఱియు నొక్కదినంబునం గృష్ణుండు వనంబునకుం జనిన నతనిలీలలు వాడుచు నిండ్లకడఁ దద్విరహవేదనానలభరంబు సహింపక గోపికలు దమలో నిట్లనిరి.

శా. భ్రూవిక్షేపముతోడ దాపలిభుజంబుం జెక్కుఁ గీలించి కె
మ్మోవిన్ వేణువుఁ గూర్చి సుస్వరముగా మ్రోయించుచున్ నంగుళీ
ప్రావీణ్యంబు విభుండు సూపఁ గని సప్రాణేశలై యుండియున్
నీవిబంధము లూడఁ జొక్కుదురు వో నింగిన్ నిలింపాంగనల్. 1126

మ. నవమాధుర్యము గల్గుకృష్ణమురళీనాదామృతస్యందముల్
చెవులం జొచ్చి హృదంతరాళముల భాసిల్లన్ సవత్సంబులై
యువిదా మేపులకుం దొఱంగి మృగగోయూథంబు లుత్కంఠతోఁ
దివికిం గంఠము లెత్తి లో వదలుఁ బో దేహేంద్రియవ్యాప్తులన్. 1127

శా. ఓకంజేక్షణ కృష్ణుఁ డుజ్జ్వలితహారోద్దాముఁడై గానవి
ద్యాకౌతూహలితన్ మనోజ్ఞమురళీధ్యానంబు గావింపఁగా
నాకర్ణించి సకంప మై మొరయునీలాభ్రంబుగాఁ జూచుచుం
గేకారావము లిచ్చుచున్ మురియుఁ బో కేకీంద్రసంఘాతముల్. 1128

మ. లలనా యేటికిఁ దెల్లవాఱె రవి యేలా తోఁచెఁ బూర్వాద్రిపైఁ
గలకాలంబు నహంబు గాక నిసి గాఁ గల్పింపఁ డా బ్రహ్మ దా
వలఱేఁడుం గృప లేఁడు కీరములు దుర్వారంబు లెట్లో కదే
కలదే మాపటివేళయుం గలుగునే కంజాక్షుసంభోగముల్. 1129

ఉ. ఎప్పుడు ప్రొద్దు గ్రుంకు హరి యెప్పుడు గోవుల మేపి వచ్చు నా
కెప్పుడు తన్ముఖాంబుజసమీక్షణ మబ్బు నతండు వచ్చి న
న్నెప్పుడుఁ గారవించుఁ దుది యెప్పుడు మద్విరహాగ్నిరాశికిం
జెప్పఁ గదమ్మ బోటి మరుచేఁతల నుల్లము దల్లడిల్లెడిన్. 1130

మ. చెలియా కృష్ణుఁడు నన్నుఁ బాసి వనముం జేరంగ నయ్యాక్షణం
బులు నా కన్నియు నుండ నుండఁ గడు నాపూర్ణంబులై సాఁగి లోఁ
పలఁ దోఁచుం బ్రహరంబు లై దినము లై పక్షస్వరూపంబు లై
నెల లై యబ్దము లై మహాయుగము లై నిండారుకల్పంబు లై. 1131

వ. అని మఱియుఁ గృష్ణవిరహదుఃఖంబున బహువిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబు నొందుచు గోపిక లోపికలు లేక యెట్టకేలకు దివసంబు గడపి దినాంతసమయంబు నందు. 1132

మ. అదె భానుం డపరాద్రిఁ జేరె నిదె సాయంకాల మేతెంచె న
ల్లదె గోపాదపరాగ మొప్పెసఁగె బృందారణ్యమార్గంబునం
దిదె వీతెంచె వృషేంద్రఘోషము ప్రియుం డేతెంచె రండంచుఁ దా
యెదు రేతెంతురు మాపు కృష్ణునికి నయ్యింతుల్ పరిభ్రాంతలై. 1133

వ. ఇట్లు దన కెదురువచ్చిన మచ్చికల నచ్చెలువల నచ్యుతుం డిచ్ఛానువర్తనంబుల గారవించె నంత నొక్కనాఁడు. 1134

— వృషభాసురసంహారము —

సీ. ఎవ్వనిమూఁపుర మీక్షించి మేఘంబు లద్రిశృంగం బని యాశ్రయించు
నెవ్వనిఱంకె కర్ణేంద్రియంబులు సోకఁ గర్భపాతం బగు గర్భిణులకు
నెవ్వనిపదహతి నెగయుపరాగంబు లంధకారారాతి నావరించు
నెవ్వఁడు గొమ్ముల నెదిరించి చిమ్మినఁ బృథ్వీధరంబులు వెల్లగిల్లు
తే. నట్టివృషభాసురేంద్రుఁ డహంకరించి, వాలలత యెత్తి పెనుఱంకె వైచి నేలఁ
గాలు ద్రవ్వుచు నిశితశృంగములు సాఁచి, మంద బెగడంగఁ గవిసె సమందగతిని.

వ. ఇట్లు వృషభాకారంబున నరిష్టుం డను హరికి నరిష్టంబు సేయం దలంచి పై కుఱికిన.

ఉ. క్రేపులు వాఱె గోవులకుఁ గ్రేపులు గోవులు గోవృషంబులం
బైపడె వత్సధేనువృషభంబులు గోపకులందఱుఁ జొచ్చె నా
గోపకు లావృషేంద్రములు గోవులు లేఁగలు విచ్చి పాఱఁ గా
గోపచమూవిభుండు గనె గోవృషదైత్యుఁడు వెంట నంటఁగన్. 1137

వ. ఇట్లు భయభ్రాంతులై కాంతలుం దారును గృష్ణ కృష్ణ రక్షింపు రక్షింపు మని మొఱగోపకులకు నడ్డంబువచ్చి దీనజనరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుం డి ట్లనియె.

ఉ. బాలుర నింతులం బసులఁ బాఱఁగఁ దోలుట బంటుపంత మే
చాలు వృషాసురేంద్ర బలసంపదఁ జూపఁగ నెల్లబోఁటిగో
పాలురమంద గాదు చనఁ బైపడితేనిఁ బ్రచండకృష్ణశా
ర్దూలము నేఁడు నీగళముఁ ద్రుంపక చంపక పోవ నిచ్చునే. 1139

ఆ. అనుచు ధిక్కరించి హస్తతలంబుల, జప్పుడించి నగుచుఁ జలము మీఱఁ
బన్నగేంద్రభయదబాహుదండము సాఁచి, దండిమెఱసి దనుజుదండ నిలిచె.

వ. అప్పుడు. 1141

చ. ఖురముల నేలఁ ద్రవ్వుచు నకుంఠితవాలసమీరణంబులన్
విరవిరఁ బోయి మేఘములు విచ్చ విషాణము లొడ్డికొంచు దు
స్తరతరమూర్తియై వృషభదైత్యుఁడు గన్నుల నిప్పు లొల్కఁగా

దురదుర వచ్చి తాఁకె రిపుదుర్దమమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 1142

ఉ. యాదవకుంజరుండు వృషభాసురుకొమ్ములు రెండుఁ బట్టి య
ష్టాదశపాదమాత్రము గజంబు గజంబును ద్రొబ్బుకై వడిన్
భేదిల ద్రొబ్బ నయ్యసుర బిమ్మిటి నొంది చెమర్చి మ్రొగ్గి దు
ర్నాదముతోడ డీకొనెఁ బ్రమత్తవిమర్దను నాజనార్దనున్. 1143

ఆ. అంత గోపసింహుఁ డసురకొమ్ములు వట్టి, ధరణి ద్రొబ్బి త్రొక్కి దైత్యభంగుల
కొమ్ము వీఁగ సురలకొమ్ము వర్ధిల వాని, కొమ్ము వెఱికి మొత్తి కూల్చె నధిప.

క. ఉక్కు సెడి రోఁజి నెత్తురు, ముక్కున వాతను స్రవింప మూత్రశకృత్తుల్
మిక్కిలి విడుచుచుఁ బసరపు, రక్కసుఁ డసు సమసెఁ బ్రజకు రాగం బమరన్.

వ. ఇట్లు వృషభాసురుం జంపిన నిలింపులు గుంపులు గొని విరులు వర్షింప గోపకులు హర్షింప, గోపసతు లుత్కర్షింప బలభద్రుండును దానును గోవిందుండు పరమానందంబున మందకుం జనియె నంత. 1146

చ. ఘనుఁ డొకనాఁడు నారదుఁడు కంసునితోడ యశోద గూఁతుఁ దాఁ
గనుటయుఁ జక్రి దేవకికి గర్భజుఁ డౌటయు మున్ను రోహిణీ
తనయుఁడు రాముఁ డౌటయును దద్విభు లిద్దఱు మంద నున్నవా
రని యెఱుఁగంగఁ జెప్పిన మహాద్భుత మంచుఁ జలించి నక్కతోన్. 1147

చ. కొడుకుల మందలోన నిడి గొంటుతనంబున మోసపుచ్చె నీ
బడుగును బట్టి చంపు టిది భావ్య మటంచుఁ గృపాణపాణి యై
వడి వసుదేవునిం దునుమ వచ్చినకంసునిఁ జూచి నారదుం
డుడుగుము చంపఁ బోల దని యోడక మాన్చి పోయె నింటికిన్. 1148

వ. మఱియు నలుక దీఱక కంసుండు దేవకీవసుదేవుల లోహపాశబద్ధులం జేసి కేశి యనువానిం బిలిచి రామకేశవులం జంపు మని పంపి మంత్రిభటగజారోహక చాణూరముష్టిక సాల్వకోసల ప్రముఖుల రావించి యిట్లనియె. 1149

శా. ఎందున్ న న్నెదిరించి పోరుటకు దేవేంద్రాదులుం జాల రీ
బృందారణ్యముమంద నిప్పుడు మదాభీరార్భకుల్ రామగో
విందుల్ వర్ధిలుచున్నవా రఁట రణోర్విం గంసునిం ద్రుంతు మం
చున్ దర్పంబులు పల్కుచుండు రఁట యీచోద్యంబులన్ వింటిరే. 1150

క. పట్టణజనములు నూతురు, దట్టంబుగ మల్లరంగతలపార్శ్వములన్
బెట్టింపుఁడు తమకంబులు, పుట్టింపుఁడు వీట మల్లుపోరనుమాటన్. 1151

శా. విన్నాణంబులఁ బోర నేర్తురు మహావీర్యప్రతాపాదిసం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం బ్రఖ్యాతులై పెంపుతో
మన్నా రాబలకృష్ణులం బెనఁకువన్ మర్దించి మత్ప్రీతిగా
సన్నుల్ గండు పురీజనుల్ పొగడ నోచాణూర యోముష్టికా. 1152

శా. రారా హస్తిపకేంద్ర గండమదధారాగంధలోభాంధగం
భీరాళివ్రజమైన మత్కువలయాపీడద్విపేంద్రంబు మ
ద్ద్వారోదంచితదేహళీప్రసరస్తంభంబు డాయంగ నా
భీరుల్ రా నదలించి డీకొలుపు నీబీరంబు ఘోరంబు గన్. 1153

క. పశువిశసనములు సేయుఁడు, పశుపతికిం బ్రియము గాఁగ భావించి చతు
ర్దశినాఁడు ధనుర్యాగము, విశదంబుగఁ జేయ వలయు విజయముకొఱకున్.

వ. అని తనవారి నందఱ నయ్యైపనులకు నియమించి యదుశ్రేష్ఠుం డగునక్రూ
రునిం బిలిపించి చెట్ట వట్టికొని యి ట్లనియె. 1155

శా. అక్రూరత్వముతోడ నీవు మనఁగా నక్రూరనామంబు ని
ర్వక్రత్వంబునఁ జెల్లె మైత్రి సలుపన్ వచ్చున్ నినుం జేరి నీ
వక్రోధుండవు మందలోన బలకృష్ణాభీరు లస్మద్వినా
శక్రీడారతులై చరింతు రఁట యోజం దెచ్చి యొప్పింపవే. 1156

ఆ. నాఁడు వెఱచి సురలు నారాయణుని వేఁడి, కొనిన నతఁడు వచ్చి గోపకులము
నందుఁ గృష్ణమూర్తి నానకదుందుభి, కుదితుఁ డయ్యె నన నొకటి వింటి.

వ. కావున నీవు గోపకులచేత నరులు గొని ధనుర్యాగంబుఁ జూడ రండని వారలం
దోడ్కొని రమ్ము వచ్చిన. 1158

శా. కొండల్ గూలఁగఁ ద్రొబ్బుకొమ్ములతుదిం గోపించి కోరాడుచో
దండిన్ దండి నధఃకరించు నొకవేదండంబు నాయింట బ్ర
హ్మాండం బైనఁ గదల్ప నోపు బలకృష్ణాభీరులం బోరిలో
ఖండింపం దడ వెంత దాని కదియుం గాదేని నక్రూరకా. 1159

శా. చాణూరుండును ముష్టికుండును సభాసంఖ్యాతమల్లుల్ జగ
త్ప్రాణుల్ మెచ్చరు సత్త్వసంపదల బాహాబాహిసంగ్రామపా
రీణుల్ వారలు రామకృష్ణులబలోద్రేకంబు సైరింతురే
క్షీణప్రాణులఁ జేసి చంపుదురుసూ సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1160

సీ. ఆరామకేశవు లంతరించిన వసుదేవముఖ్యులఁ జంపి తెగువ మెఱసి
వృష్ణిభోజదశార్హవీరులఁ దెగటార్చి ముదుకఁడు రాజ్యకాముకుఁడు ఖలుఁడు
నగునుగ్రసేను మాయయ్య గీటడఁగించి పినతండ్రి దేవకుఁ బిలుకుమార్చి
మఱియు వైరుల నెల్ల మర్దించి నే జరాసంధ నరక బాణ శంబరాది

ఆ. సఖులతోడి భూమిచక్ర మేలెదఁ బొమ్ము, తెమ్ము వేగ వసుదేవసుతుల
మఖముపేరు సెప్పి మంత్రభేదము సేయ
వలయుఁ బెంపఁ జనదు వైరిజనుల.

వ. అనిన నక్రూరుం డి ట్లనియె. 1162

ఉ. పంపినఁ బోనివాఁడనె నృపాలక మానవు లెన్నఁ దమ్ము నూ

హింపరు దైవయోగముల నించుక గానరు త్రోఁచినట్లు ని
ష్కంపగతిం జరింతు రది గా దన వచ్చునె యీశ్వరేచ్ఛఁ ద
ప్పింపఁగ రాదు నీపగతుబిడ్డలఁ దెచ్చెదఁ బోయి వచ్చెదన్. 1163

శ్రీకృష్ణుండు కేశివ్యోమాసురుల సంహరించుట.

వ. అని పలికి రథం బెక్కి యక్రూరుండు సనిన సకలజనులను వీడుకొలిపి కంసుం
డంతిపురంబునకుం జనియె నంతఁ గంసప్రేరితుం డై. 1164

సీ. ఖురపుటాహతిఁ దూలి కుంభినీచక్రంబు ఫణిరాజఫణలకు బరువు సేయ
భీషణహేషావిభీషితు లై మింట నమృతాంధు లొండొరు నండ గొనఁగఁ
జటులచంచలసటాచ్ఛటలగాడ్పుల మేఘములు విమానములపై మునుఁగుపడఁగ
వివృతాస్యగహ్వరవిపులదంతంబులు ప్రళయాగ్నికీలలపగిది మెఱయ
ఆ. గాలపాశలీల గా వాల మేపార, వాహ మగుచు గంధవాహగతుల
విజితశక్రవాజివీర్యపయోరాశి, కేశి వచ్చె మంద క్లేశ మంద. 1165

క. భీషణఘోటకదానవ, హేషానిర్ఘోషభిన్నహృదయనిఖిలగో
ఘోషాపురుషార్భక మై, ఘోషము హరి సూడ దైన్యఘోషం బయ్యెన్.

వ. అయ్యవసరంబున. 1167

ఉ. పేదల ఘోషగోపకుల బిట్టదలించుట వీరధర్మమా
కాదు వ్రజంబులో దనుజఘస్మరుఁ డేఁ డని తన్ను డాయు క్ర
వ్యాదునిఁ జూచి గోపకుల కడ్డము వచ్చి నిశాట యింకఁ బో
రా దని శౌరి సీరె మృగరాజక్రియ న్నెదిరించె దైత్యుఁడున్. 1168

ఆ. నిష్ఠురోగ్రసింహనినదంబుతో నింగి మ్రింగుభంగి నోరు మిగులఁ దెఱచి
కఱవ రాఁగ నతఁడు గాటు దప్పించినఁ, దన్నె సెగసి తురగదానవుండు. 1169

ఉ. తన్నినతన్నునం బడక దానవహంత సమీరకరంత యై
కన్నులఁ గెంపు పెంపెనయ గ్రక్కున ఘోషనిశాటుపాదముల్
వన్నె సెడంగఁ బట్టి వడి వైచె ధనుశ్శతమాత్రదూరముం
బన్నగడింభముం విసరి పాఱఁగ వైచుఖగేంద్రుకైవడిన్. 1170

ఉ. వైచిన మ్రొగ్గి లేచి వెస వాజినిశాటుఁడు హుంకరించి సం
కోచము లేక పైపడిన గోపకులేంద్రుఁడు దిగ్గజేంద్రశుం
డాచటులప్రభాబలవిడంబక మైనభుజార్గళంబు దో
షాచరునోటిలో నిడియెఁ జండఫణిం గుహ నుంచుకైవడిన్. 1171

శా. దంభోళిప్రతిమానకర్కశమహోద్యద్బాహుదోస్తంభమున్
శుంభల్లీల నఘారి వాజిరదముల్ చూర్ణంబు లై రాలఁగా
గంభీరంబుగఁ గుక్షిలోఁ జొనిపి వీఁకన్ వృద్ధిఁ బొందించుచుం
గుంభించెన్ బవనంబు పిక్కటిలఁ దత్కుక్షిన్ నరేంద్రోత్తమా. 1172

క. వాయువు వెడలక నిలిచినఁ, గాయంబు సెమర్పఁ గన్నుఁగవ వెలికుఱుకన్
మాయసెడి తన్నుకొనుచును, గూలుచు నశ్వాసురుండు గూలెన్ నేలన్.

ఆ. ఘోటకాసురేంద్రుకుక్షిలోఁ గృష్ణుని, బాహు వధిక మైనఁ బట్టలేమిఁ
బగిలి దోసపండుపగిదిఁ దద్దేహంబు, వసుమతీశ రెండువ్రయ్య లయ్యె.

క. నలినాక్షుఁడు లీలాగతి, విలయముఁ బొందించె నిట్లు వీరావేశిం
బలరాశిన్ జగదభినవ, బలరాశిన్ విజితశక్రపాశిం గేశిన్.

వ. ఆసమయంబునం బుష్పవర్షంబులు గురియించి సురలు వినుతించి రంత హరి
భక్తివిశారదుం డైననారదుండు వచ్చి గోవిందుని సందర్శించి రహస్యంబున ని
ట్లనియె. 1176

సీ. జగదీశ యోగీశ సర్వభూతాధార సకలసంపూర్ణ యీశ్వర మహాత్మ
కాష్ఠగతజ్యోతికైవడి నిఖిలభూతములందు నొకఁడ వై తనరు దీపు
సద్బాధుఁడవు గుహాశయుఁడవు సాక్షివి నీయంతవాఁడ వై నీవు మాయఁ
గూడి కల్పింతువు గుణముల వానిచేఁ బుట్టించి రక్షించి పొలియఁ జేయు

ఆ. దీప్రపంచ మెల్ల నిట్టి నీ విప్పుడు, రాజమూర్తు లయినరాక్షసులను
సంహరించి భూమిచక్రంబు రక్షింప, నవతరించినాఁడ వయ్య కృష్ణ. 1177

వ. దేవా నీచేత నింకఁ జాణూర ముష్టిక గజ కంస శంఖ యవన ముర నరక పౌం
డ్రక శిశుపాల దంతవక్త్ర సాల్వప్రముఖులు మడిసెదరు పారిజాతం బపహృతం
బయ్యెడిని నృగుండు శాపవిముక్తుం డగు శమంతకమణిసంగ్రహం బగు మృత
బ్రాహ్మణపుత్రప్రదానంబు సిద్ధించు నర్జునసారథి వై యనేకాక్షౌహిణీబలంబుల
వధియించెదవు మఱియును. 1178

శా. కృష్ణా నీ వొనరించుకార్యములు లెక్కింపన్ సమర్థుండె వ
రిష్ఠుం డైన విధాత మూఁడుగుణముల్ దీపించు లోపించు రో
చిష్ణుత్వంబున నుండు నీవలన నిస్సీమంబు నీరూపు నిన్
విష్ణున్ జిష్ణు సహిష్ణు నీశు నమితున్ విశ్వేశ్వరున్ మ్రొక్కెదన్. 1179

వ. అని వినుతించి వీడుకొని నారదుం డరిగె నంత నొక్కనాఁడు కృష్ణసహితు
లయి గోపకుమారు లడవికిం జని పసుల మేపుచు నొక్కకొండదండ నిలాయన
క్రీడ సేసి రందు. 1180

క. కొందఱు గొఱియల మంచును, గొందఱు పాలకుల మంచుఁ గుటిలత్వమునం
గొందఱు దొంగల మనుచును, జెంది కుమారకులు గ్రీడ సేసిరి తమలోన్.

శా. ఆలో దొంగలలో మయాసురసుతుం డాద్యుండు వ్యోముండు గో
పాలుం డై చని మేషకల్పనలతో భాసిల్లి క్రీడించుత
ద్బాలవ్రాతము నెల్ల మెల్లన చతుఃపంచావశిష్టంబుగా
శైలాంతర్గుహలోనికిం గొని చనెం జౌర్యాం బవార్యంబు గన్. 1182

వ. ఇట్లు కొండగుహాలోనఁ గ్రమక్రమంబున గోపకుమారుల నిడి యొక్కపెను
ఱాతఁ దద్ద్వారంబు గప్పి యెప్పటియట్ల వచ్చిన. 1183

ఉ. వీరుఁడు మాధవుం డఖిలవేది నిశాచరభేది నవ్వ్యోమా
కార నిశాట దొంగతన మచ్చుపడెన్ నెఱదొంగ వీఁడు నా
భీరుల నెల్ల శైలగుహఁ బెట్టెతి చిక్కనవాఁడిఁ బెట్ట రా
రార యటంచుఁ బట్టెఁ మృగరాజు వృకాఖ్యముఁ బట్టుకైవడిన్. 1184

ఉ. పంకజలోచనుం డొడిసిపట్టిన శైలనిభాసురాకృతిన్
బింకముతోడఁ బొంగి విడిపించుకొనంగ బలంబు లేమి లో
శంకిలి బిట్టు తన్నుకొనఁ జక్కన యారణభీము వ్యోముని౦
గొంకకఁ గూల్చె నవ్విభుఁడు గో యని మింట సుపర్వు లార్వఁగన్.

ఆ. ఘోరదనుజు నేలఁ గూల్చి పర్వతగుహా, వాత నున్న శిలయు వ్రయ్యఁ దన్ని
గుహఁ జరించు చున్న గోపాలకులఁ గొంచు, బల్లిదుండు గొల్లపల్లె కరిగె.

వ. అంత నారాత్రి మథురానగరంబున నక్రూరుండు వసియించి మఱునాఁడు వేకువ
కడ లేచి నిత్యకృత్యంబు లాచరించి రథం బెక్కి కదలి నందగోకులంబునకుం
బోవుచుం దెరువునఁ దనలో ని ట్లనియె. 1187

కంసునిపంపున నక్రూరుండు బృందావనంబునకుఁ జనుదెంచుట.

ఉ. ఎట్టితపంబు సేయఁబడె నెట్టిచరిత్రము లబ్ధ మయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్థులకు నీఁ బడెనో తొలిబామునందు నా
యట్టివివేకహీనునకు నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగ లేనియీశ్వరుని బ్రహ్మమయున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెడిన్. 1188

ఉ. సూరులు దొల్లి యేవిభునిశోభితపాదనఖప్రభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ జిక్కక దాఁటుదు రట్టిదేవునిన్
వైరముతోడ నైనఁ బిలువన్ ననుఁ బంచి శుభంబు సేసె ని
ష్కారణ మైనప్రేమ నిదె కంసునిఁ బోలుసఖుండు గల్గునే. 1189

మ. ఇతఁ డాకంసునిచేతఁ బంపునడి నన్ హింసింప నేతెంచినాఁ
డతిదుష్టుం డని చూచునో సకలభూతాంతర్బహిర్మధ్యసం
గతుఁ డౌటం దలపోసి నన్ను సుజనుం గాఁ జూచునో యెట్టియు
న్నతి గావించునొ యేక్రియం బలుకునో నాభాగ్య మె ట్లున్నదో. 1190

వ. అని మఱియును. 1191

మ. అలకభ్రాజిత మై సుధాంశునిభ మై హాసప్రభోద్దామ మై
జలజాక్షుం బయి కర్ణకుండలవిరాజద్గండ మై యున్నయా
జలజాతాక్షుముఖంబు సూడఁ గలుగన్ సత్యంబు వో నాకు నా
వల ది క్కేఁగుచు నున్న వీవనమృగవ్రాతంబు లీత్రోవలన్. 1192

ఉ. మాపటివేళ నేను జని మాధవుపాదసమీపమందు దం
డాపతితుండ నైన నతఁ డాశుగకాలభుజంగవేగసం
తాపితభక్తలోకభయదారణ మైనకరాబ్జ మాఁదలన్
మోపి హసించి నాకభయముం గృపతోడుత నీయ కుండునే. 1193

వ. అని మఱియు నక్రూరుం డనేకవిధంబుల గోవిందసందర్శనంబు గోరుచు నమంద
గమనంబున సుందరస్యందనారూఢుం డై చని చని. 1194

క. ముందటఁ గనె ఘనచందన, కుంద కుటజ తాల సాల కురవక వట మా
కందన్ నందితబలగో, విందన్ వికచారుణారవిందన్ బృందన్. 1195

వ. కని బృందావనంబు దఱియం జొచ్చి యందు సాయంకాలంబున నడవికి నెఱిఁగల మేఁతల వెంబడిం దిగంబడి రాక చిక్కిన కుఱ్ఱగోడె పడ్డతండంబులం గానక పొదయిఱువు మిట్టు పల్లం బనక తూఱి పాఱి వెదకి కానక చీరెడు గోపకులయాహ్వానశబ్దంబు లాకర్ణించుచుఁ గోమలఘాసఖాదనకుతూహలంబులం జిక్కి మక్కువం గ్రేవులం దలంచి తలారింపక తమకంబులం దమతమయంత నంభారవంబులు సేయుచు నూధంబులు స్రవింపఁ బరువు లిడు ధేనువులును ధేనువులకు నోసరించుచు సద్యోజాతంబు లగుతర్ణకంబుల వహించి నవసూతికలు వెనుతగులుటవలన దామహస్తు లై చనువల్లవుల మెల్లన విలోకించుచు మందయిరుగెలంకులం గలంకరహితు లై పులి చివంగి వేఁగి లోనగువాలుమెకంబుల మొత్తంబులవలన నప్రమత్తులయి కుఠారకుంతశరాసనప్రముఖాయుధంబులు ధరియించి కావలి తిరుగు వ్రేలం గడచి నానావిధసరసతృణకబళఖాదన గరిష్ఠ లై గోష్ఠంబులు ప్రవేశించి రోమంథలీలాలస లై యున్నధేనువులును జన్నులు గుడిచి తల్లులమ్రోలఁ బెల్లు రేఁగి క్రేళ్లుఱుకు లేఁగలును వెదలైనమొదవులం బైకొని పరస్పరవిరుద్ధంబు లై డీకొని కొమ్ముల యుద్ధంబులు సలుపువృషభంబులును నకుంఠితబలంబులం గంఠరజ్జువులం ద్రెంచుకొని పొద లుఱికి దాఁటి తల్లులం దూఁటి కుడుచుతఱపిదూడల దట్టించి పట్ట నోపక గ్రద్దనఁ బెద్దలం జీరుగోపకుమారులును గొడుకుల మగల మామల మఱందుల వంచించి పంచాయుధభల్లభగ్నహృదయ లై గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణాగమతత్పర లై యున్నగోపకామినులును గోష్ఠప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గ్రేవుల విడిచి యొడ్డుచు మరలం గట్టుచు నీడుచుం గ్రీడించుగోపకులును గోఖురసముద్ధూతకరీషపరాగపటలంబులవలన నుల్లారి దులదుల నై నధేనుదోహనవేళావికీర్ణపయోబిందుసందోహపరంపరా సంపాదితపంకంబులును దోహనసమయగోపకరాకృష్టగోస్తననిర్గతంబు లయి కలశంబులందుఁ బడిమొఱయుక్షీరధారలచప్పుళ్లును మహోత్సుకంఠసమ్మార్జనస్నిగ్ధంబు లైనమందిరద్వారదారుస్తంభంబుల పొంతల నుండి యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని నూతనజనవిలోకనకుపి

తంబు లై కరాళించుసారమేయంబులునుం గలిగి బలకృష్ణబాహుదండప్రాకార రక్షావిశేషభూషణం బైనఘోషంబుఁ బ్రవేశించి యంత. 1196

క. జలజాంకుశాదిరేఖలు, గలహరిపాదములచొప్పుఁ గని మోదముతోఁ
బులకించి రథము డిగి యు, త్కలికిఁ సంతోషబాష్పకలితాత్ముం డై. 1197

మ. కనె నక్రూరుఁడు పద్మనేత్రులను రంగద్గాత్రులన్ ధేనువ్రో
హనవాటీగతుల న్నలంకృతుల నుద్యద్భాసులం బీతనీ
లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమాలాధారులన్ ధీరులన్
వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగద్వంద్యక్రమోద్దాములన్. 1198

క. కని వారలపాదములకు, వినయంబున మ్రొక్కె భక్తినివసుం డగుచుం
దనువునఁ బులకాంకురములు, మొనయఁగ నానందబాష్పములు జడిగురియన్.

వ. తదనంతరంబ. 1200

క. ఆ కూ్రరు లైనజనుల న, వక్రగతిం గాచుభక్తవత్సలుఁ డంతే
న్నక్రూరుఁ గౌఁగిలించెను, జక్రాంకితహస్తతలముఁ జాఁచి నరేంద్రా. 1201

వ. మఱియు నక్రూరుండు బలభద్రునికిం బ్రణతుం డైన నతండు నతనిఁ గౌఁగిలించి చేపట్టి కొని కృష్ణసహితుం డై గృహంబునకుం గొనిపోయి మేలడిగి గద్దియ యిడి పాద ప్రక్షాళనంబు సేసి మధుపర్కంబు సమర్పించి గోవు నిచ్చి యాదరంబున రసవ దన్నంబు వెట్టించి తాంబూలగంధమాల్యంబు లొసంగ నయ్యవసరంబున నందుం డుపవిష్టుం డైనయక్రూరుని సత్కరించి యి ట్లనియె. 1202

క. చెలియలు మొఱ యిడ నల్లుర, ఖలుఁ డై పొరిగొన్నయట్టికంసుఁడు బ్రదుకం
గలదే మనకి దశాగ్నుల, కిలపై మీసేమ మింక నే మని యడుగన్. 1203

వ. అని పలికె నంత నక్రూరుం డొకపర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుం డై యుండ హరి యి ట్లనియె. 1204

మ. శుభమే నీకుఁ బ్రమోదమే సఖులకున్ జుట్టాలకున్ సేమమే
యభయంబే ప్రజ కెల్ల గోత్రజుల కాత్మానందమే మామ ము
త్కభయుండే వసుదేవదేవకులు తత్కారాగృహంబందు మ
త్ప్రభవవ్యాజనిబద్ధు లై బ్రదికిరే ప్రాణానిలోపేతు లై. 1205

మ. నెఱి నేఁ డిక్కడ నీవు రాఁగ వగతో నీతోడ నేమైన నా
కెఱుఁగం జెప్పు మటంచుఁ జెప్పరు గదా యేమందు రావార్త యే
తెఱఁగున్ లే దని డస్సిరో వగచిరో దీనత్వముం జెందిరో
వెఱతో నాతలిదండ్రు లెట్లు వడిరో విస్పష్టమక్రూరకా. 1206

వ. మఱియు నీ వేమికారణంబున వచ్చి తని హరి యడిగిన నతండు కంసునికి నార దుండు వచ్చి చెప్పినవైరానుబంధప్రకారంబును గంసుండు దేవకీవసుదేవుల వధియింపన్ గమకించి మానినతెఱంగును ధనుర్యాగంబుపేరు సెప్పి పుత్తెంచిన

ప్రకారంబును నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగి తమ్ముం బరివేష్టించిననందాది
గోపకులం జూచి కృష్ణుం డి ట్లనియె. 1207

శా. భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం బుత్తెంచినాఁ డవ్విభుం
గానం బోవలెఁ బాలునెయ్యి వెరుఁగుల్ గట్నంబులుం గానికల్
మీ నేర్పొప్పఁగ గూడఁ బెట్టుఁడు తగన్ మీమీనివాసంబులన్
యానంబుల్ గొని రండు పొండు మధురాయాత్రాభిముఖ్యంబు గన్. 1208

వ. అని నియమించె నంత నక్రూరుండు మధురకు హరిం గొనిపోయెడి నని యెఱింగి
వ్రేతలు గలంగి. 1209

మ. హరినవ్వుల్ హరిమాటలున్ హరిమనోజ్ఞాలాపముల్ లీలలున్
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరాబ్జాలంబనాహ్వానముల్
హరిణీలోచన లందఱున్ మఱి యుపాయం బెట్లొకో యంచు లో
నెరియన్ ముచ్చట లాడి రంత గములై యేకాంత గేహంబులన్. 1210

వ. మఱియుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 1211

ఉ. మేటిగృహస్థు బ్రహ్మ యని మిక్కిలి నమ్మితి మమ్ము చూడ నే
పాటియు లేదు మాకుఁ బరిపాలకుఁ డైనసరోజనేత్రు ని
చ్చోట వసింప నీక యొకచోటికిఁ బో విధియించి పిన్నబి
డ్డాటలు చేసె నీదుడుకు లక్కట భారతి కైనఁ జెప్పరే. 1212

వ. అని విధిం దూఱుచు మదనతాపాయత్తచిత్తలై. 1213

ఉ. రమ్మని చీరినంతన పురంబున కేఁగెడుఁ గాని నన్ను నీ
కొమ్మలు నమ్మినారు మరుకోలల కగ్గము సేసి పోవఁ గా
ముమ్మర మైనతాపమున మ్రొగ్గుదురో యనఁ డంబుజాక్షుఁ డా
యమ్మలు గోపవృద్ధులుఁ బ్రయాణము వల్దన రైరి చెల్లరే. 1214

శా. అక్రూరుం డని పేరు వెట్టుకొని నేఁ డస్మన్మనోవల్లభుం
జక్రిన్ మాకడఁ బాపికొంచు నరుగం జర్చించి యేతెంచినాఁ
డక్రూరుం డట క్రూరుఁ డీతఁడు నిజం బక్రూరుఁ డౌ నేని ని
ర్వక్రత్వంబునఁ గృష్ణుఁ బెట్టి తనతో వ్రేవం బో విచారింపఁడే. 1215

ఉ. ఫుల్లసరోజలోచనలు పూర్ణసుధాంశుముఖుల్ పురాంగనల్
మెల్లనె యెల్లి పట్టణము మేడలనుండి సువర్ణ లాజముల్
సల్లఁగ వారిఁ జూచి హరి సంగతి సేయఁ దలంచుఁ గాక వ్రే
పల్లె వసించుముద్దియలపైఁ బడ నేల తలంచు నక్కటా. 1216

క. పురసతులవిలోకనములు, సరసాలాపములు నర్మసంభోగములున్
మరగి హరి మనల నొల్లఁడు, నరవరు లోయమ్మ నూతనప్రియులు గదే.

క. పుట్టెన్నఁడు హరి నెఱుఁగని, పట్టణసుందరుల కితనిఁ బతిఁ జేసి కదున్

దట్టపువిరహాగ్నులకును, గట్టిఁడియై వాఁడు ఘోషకాంతల వెడలెన్. 1218

మ. హరి నేలా కొనిపోయె దంచు మన మాయక్రూరుఁ బ్రార్థింతమా
హరిఁ బోనీకుఁడు నిల్పరే యనుచు నేఁ డర్థింతమా వేల్పులన్
హరిపాదంబుల కడ్డముల్ పడుదమా హా దైవమా యంచు నా
తరుణుల్ మేనులుఁ జీరలున్ మఱచి కందర్పజ్వరభ్రాంతలై. 1219

మ. ఉవిదల్ సిగ్గులు మాని కన్నవల నీరొండొండ వర్షింపఁగా
వివశత్వంబులఁ గపోలతటసంవిన్యస్తహస్తాబ్జలై
పవనోద్ధూతలతాభలై మముఁ గృపం బాలింపు గోవింద మా
ధవ దామోదర యంచు నేడ్చిరి సుజాతం బైన గీతంబులన్. 1220

వ. అంత మఱునాఁడు సూర్యోదయకాలంబునం గృష్ణుండు దనపోఁడఁ బయనం
బునకు గమకించి నడచుగోపికలను మరలి వత్తు నని దూతికాముఖంబున నివ
ర్తించి శకటంబులందుఁ గానికలు గోరసంబు నిడికొని నందాదు లయినగోప
కులు వెనుతగుల నక్రూరచోదితం బయినరథం బెక్కి మధురాభిముఖుం డై 1221
చనుచునయంబున.

చ. అదె చనుచున్నవాఁడు ప్రియుఁ డల్లదె తేరదె వైజయంతి య
ల్లదె రథఘోటకాంఘ్రిరజ మాదెస మార్గము చూపుఁ డంచు లో
నొదవెడి మక్కువన్ హరిరథోన్ముఖలై గములై వ్రజాంగనల్
గదలక నిల్చి చూచి రటు గన్నుల కబ్బినయంతదూరమున్. 1222

వ. ఇట్లు బలభద్రాక్రూరసహితుండై చని చని. 1223

క. అవలోకించెను గృష్ణుఁడు, ప్రవిమలకల్లోలపవనభాసితజనసం
న్నవసన్నపాపసైన్యం, గవిజనమాన్యం గళిందకన్యన్ ధన్యన్. 1224

వ. కని తత్కాళిందియందుఁ బవిత్రపుణ్యమునిగణసముజ్జ్వలంబు లగుజలంబులు ద్రావి
తరుసమూహసమీపంబున రామసహితుండై కృష్ణుండు రథంబు ప్రవేశించె
నంత నక్రూరుండు వారలకు మ్రొక్కి వీడ్కొని కాళిందీహ్రదంబు సొచ్చి విధి
పూర్వకంబుగ వేదమంత్రంబుల జపించుచు. 1225

అక్రూరుండు యమునన్ రామకృష్ణుల దర్శించి నుతించుట.

ఉ. స్నానము సేసి చేసి నదిచల్లనినీరను రామకృష్ణులన్
మానుగఁ జూచి వీరు రథమధ్యమునన్ వసియించి యున్నవా
రీనదినీటిలోపలికి నెప్పుడు వచ్చి రటంచు లేచి మే
ధానిధి సూచె వారిని రథస్థుల భక్తమనోరథస్థులన్. 1226

వ. జూచి వెఱఁగుపడి. 1227

శా. కంటిన్ మున్ను రథంబుపై జలములోఁ గంటిన్ మఱిం గృష్ణులం
గంటిం దొంటిరథంబుమీఁద నిదె యీకల్యాణచారిత్రులే

వెంటం దోఁచిరి రెండుదిక్కుల మనోవిభ్రాంతియో సిరిలో
నుం టాశ్చర్యము చూతు నంచు మఱియు న్నూహించి మగ్నాంగుఁ డై.

ఉ. పోషితబాంధవృందు యదుపుంగవుఁ డాజలమందుఁ గాంచె స
ద్భాషు సహస్రమస్తకవిభాసితభూషు నహీశు భూమిభృ
ద్వేషుఁ గృపాభిలాషుఁ బ్రతివీరచమూవిజిగీషు నిత్యసం
తోషు నరోషు నిర్దళితదోషు ననేకవిశేషు శేషునిన్. 1229

వ. మఱియు నీలాంబరసంయుతుండును సిద్ధోరగాదిసన్నుతుండును నై యొప్పు
నప్పాఁపఱేనిం దప్పక కనుంగొని. 1230

సీ. ఆభోగిభోగపర్యంకమధ్యంబున వల నొప్పుపచ్చఁ గవలువవాని
మేఘంబుపై నున్న మెఱుఁగుచందంబున నురమున శ్రీదేవి యొప్పువాని
ముసరు తేఁటులువివ్వముఖచతుష్కము గల తనయుఁ డాడెడిబొడ్డుఁ దమ్మివానిఁ
గదలినబహుపదక్రమవిశేషంబుల రవము నూపెడినూపురములవాని

ఆ. జలజగర్భరుద్రసనకసనందన, సద్ద్విజామరప్రశస్యమాన
చరితుఁ డైనవాని సౌందర్యఖని యైన, వాని నొక్కపురుషవర్యుఁ గాంచె.

వ. మఱియును జారులక్షణలక్షితనఖపాదగుల్ఫజానుజంఘోరుకటినాభిమధ్యోదరుం
డును సాదరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికావిరాజితవిశాలవక్షుండును
బుండరీకాక్షుండును శంఖచక్రగదాపద్మహస్తుండును సత్త్వగుణప్రశస్తుండును
బ్రహ్మసూత్రకటిసూత్రహారకేయూరకటకకంకణకుండలకిరీటాదివిభూష
ణుండును భక్తజనపోషణుండును సుందరకపోలఫాలనాసాధరవదనకర్ణుండును
నీలనీరదవర్ణుండును గంబుకంధరుండును గరుణాగుణబంధురుండును బ్రహ్లాద నా
రదసునందనందప్రముఖసంభావితుండును శ్రీపుష్టితుష్టికీర్తికాంతీలోర్జావిద్యా
విద్యాశక్తిమాయాదిసేవితుండును నై యొప్పున ప్పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి భక్తి
సంభ్రమంబు లగ్గలంబులు గ గద్గదకంఠుం డై దిగ్గనం గరంబులు ముకుళించి
యి ట్లని వినుతించె. 1232

దండ. శ్రీమానినీమానచోరా శుభాకార వీరా జగద్ధేతుహేతుప్రకారా సమస్తంబు
నస్సంగతంబై మహాలోలకల్లోలమాలాకులాభీలపాథోనిధిం గూలఁగా బాలకేళీగ
తిం దేలి నారాయణాఖ్యం బటుఖ్యాతిశోభిల్లు నీనాభికంజంబులో లోకపుంజంబులం
బన్ను విన్నాణి యై యున్న యాబ్రహ్మ యుత్పన్నుఁ డయ్యెం గదా పావకాకాశవా
తావనీవార్యహంకారమాయామహామానసాదుల్ హృషీకాదులున్ లోకముల్
లోకబీజంబులున్ నిత్యసందోహ మై నీమహాదేహమం దుల్లసించున్ వసించున్
నశించున్ జడత్వంబు లే కాత్మ యై యొప్పు నీయొప్పిదం బెల్ల నో చెల్ల చెల్లన్
విచారింపఁ దా రెంతవా రెంతవా రైన మాయాదులా మాయతోఁ గూడి క్రీ
డించులోకానుసంధాత యాధాత నిర్ణేత యే నీకళారాశికిం గొంద లంభోజగ

ర్భాదు లధ్యాత్మలందు నశేషాధిభూతంబులందున్ ననేకాధిదైవంబులందున్ సదా సాక్షి వై యుండుదువు దదంతర్గతజ్యోతి వీవ వగుదు త్రయీపద్ధతిం గొంద ఱింద్రాది దేవాభిధానంబులన్ నిక్కు దొక్కండ వనుచున్ మఱిం గొంద ఱారూఢకర్మంబులం ద్రుంచి సంసారముం ద్రెంచి సన్న్యస్తులై మించి విజ్ఞానఘనుండ వనుచున్ మఱిం బాంచరాత్రానుసారంబుగాం ద్వన్మయత్వంబునం గొంద ఱీ వాత్మ వనుచున్ మఱిం గొంద ఱా వాసుదేవాదిభేదంబులన్ నల్వురై చెల్వు వాటింతు వనుచున్ మఱిన్ నీవు నారాయణాఖ్యుండ వనుచున్ శివాఖ్యుండ వనుచున్ మఱిం బెక్కుమార్గంబులన్ నిన్ను నగ్గింతు రెగ్గమి యేఱుల్ పయోరాశి నే రాసులై కూడుకొన్నిడన్ విశేషంబు లెల్ల నశేషంబులై డిందిన్ నీయందు నానంబు లీనంబు లౌనేక రాకేందుబింబంబు కుంభాంతరంభంబుల న్బింబితం బైన వే అున్న దే యెన్న నేలా ఘటాంతర్గతాకాశముల్ దద్ఘటాంతంబులం దేక మాకాశ ల్లోకావధిన్ వీక నేపోకలం బోక యేకాకి వై యుండు దీశా కృశానుండు నెమ్మోము భానుండు గన్నుల్ దిశల్ గర్ణముల్ భూమిపాదంబు లంభోనిధుల్ గుక్షి శల్యంబు లద్రుల్ లతాసాలముల్ రోమముల్ గాలి ప్రాణంబు బాహుల్ సురేంద్రుల్ ఘనంబుల్ గచంబుల్ నభోవీథి నాభిప్రదేశంబు రేలుం బగళ్లున్ నిమేషంబు లంభోజగర్భుండు గుహ్యంబు వర్షంబు వీర్యంబు నాకంబు మూర్ధంబుగా నేక మై యున్న నీమేన దండంబ బయోజాతగర్భాండముల్ మండిత్రోదుంబరానోకహానేక శాఖాఫలాపూరితానంతజంతుప్రకాండంబు లీలం బ్రసిద్ధోదరాశిస్థజాతుప్రకారంబుగా నిండి యుండున్ మహారూప నీరూపముల్ వెగ్గలం బుగ్గడింపన్ లయాంభోధిలో మీనువై నన్ విరోధిన్ నిరోధించి సాధించి మున్ వేధకున్ వేదరాశిం బ్రసాదింపవే త్రుంపవే కైటభశ్రీమధుం జక్రి వై మొత్తవే యెత్తవే మందరాగంబు రాగంబునం గూర్మలీలాపరిస్ఫూర్తి వై పంది వై మేదినిన్ మీదికిం దోంచి దోషాచరుం గొమ్ములన్ నెమ్ములం జిమ్ముచున్ గ్రువ్వవే త్రవ్వవే ఘోరవైరిన్ నృసింహుండ వై దండి వై దండివైరోచనిం జూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండమున్నిండం బాఱుండ వై రాజకోటిన్ విపాటింపవే రాజవై రాజబింబాస్యకై దుర్మదారిన్ విదారింపవే నొంపవే శూరులన్ వాసుదేవాదిరూపంబులన్ శుద్ధబుద్ధుండ వై వైరిదారాంతరంగంబుల న్నంతరంగంబులుంగా గరంగింపవే పెంపు దీపింపవే కల్కిమూర్తిం బ్రవర్తించి నిన్నెన్న నే నెవ్వండన్ నన్ను మాయావిపన్నున్ విపన్నుం బ్రపన్నుం బ్రసన్నుండ వై ఖిన్నతం బాపి మన్నింపవే పన్నగాధీశతల్పా కృపాకల్ప వందారుకల్పా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

మ. కలలం బోలెడిపుత్రమిత్రవనితాగారాదిసంయోగముల్

జలవాంఛారతి నెండమావులకు నాసల్ సేయుచందంబునం
దలఁతున్ సత్యము లంచు మూఢుఁడ వృథాతత్త్వజ్ఞుఁడన్ నాకు నీ
విలసత్పాదయుగంబు సూపి కరుణన్ వీక్షింపు లక్ష్మీపతీ. 1234

వ. అని మఱియును వినుతింప నక్రూరునికి యమునాజలంబులలోనన తన మొదలి మేనుసూపి చాలించి నటునికైవడిఁ దిరోహితుం డైన నక్రూరుండు నీరు వెడలి వెఱఁగుపడుచు వచ్చి రథారోహణంబు సేసిన హరి యిట్లనియె. 1235

క. జలములు చేరువ నున్నవి, తలపోయఁగ నీవు పోయి తడ వయ్యె నదీ
జలముల నభమున ధరణిం, గలుగని చోద్యములు నీకుఁ గానంబడెనే. 1236

వ. అనిన నతం డిట్లనియె. 1237

క. నీలోన లేని చోద్యము, లేలోకములందుఁ జెప్ప రీశ్వర నీటన్
నేలన్ నింగిని నున్నవె, నీలోఁ జోద్యంబు లెల్ల నెగడె మహాత్మా. 1238

వ. అని పలికి సాయంకాలంబునకు నక్రూరుఁడు మథురానగరంబు సేర రథంబు గడపె నంత నటమున్న చని నందాదులు పురోపవనంబున విడిసి యుండ వారలం గూడికొని కృష్ణుం డక్రూరునిం జూచి నీవు రథంబు గొనుచు నగరంబునకుం జనుము మేము వెనుక వచ్చెద మనిన నతం డిట్లనియె. 1239

క. నాయింటికి విచ్చేయుము, నీయంఘ్రిసరోజరేణునికరము సోఁకన్
నాయిల్లు పవిత్రం బగు, శ్రీయుత నీభటునిఁ బెద్ద సేయం దగదే. 1240

వ. అని మఱియుం బ్రార్థించిన హరి యిట్లనియె. 1241

—శ్రీకృష్ణమూర్తి మథురానగరప్రవేశము సేయుట.—

క. యదుకులవిద్వేషణుఁ డై, మదమున వర్తించుకంసు మర్దించి భవ
త్సదనంబుఁ జూడ వచ్చెదఁ, బొద యీస్యందనము గొనుచుఁ బురమునకనఘా.

వ. అని పలికిన నక్రూరుండు పురంబునకుం జని రామకృష్ణులు వచ్చి రని కంసున కెఱింగించి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నపరాహ్ణంబున బలభద్రగోపాల సహితుం డై కృష్ణుండు. 1243

మ. పరిఖల్ గోటలుఁ గొమ్మలుం బడగలుం బ్రాసాదముల్ వీథులున్
హరులుం దేరులు వీరులున్ గజములున్ హర్మ్యంబులున్ వాద్యముల్
తరుణుల్ ధాన్యములున్ ధనంబులు మహోద్యానంబులున్ దీర్ఘికల్
గర మాశ్చర్యరుచిం దనర్చుమథురన్ గాంచెన్ విభుం డంతటన్. 1244

వ. కని యప్పురంబు ప్రవేశించి వచ్చుసమయంబున. 1245

ఉ. నందతపఃఫలంబు సుగుణంబులపుంజము గోపకామినీ
బృందము నోముపంట సిరివిందు దయాంబుధి యోగిబృందముల్
డెందములందుఁ గోరెడుకడింది నిధానము సేరవచ్చె నో
సుందరులార రండు చని చూతము కన్నులకోర్కి దీఱఁగన్. 1246

వ. అని మఱియు గోవిందసందర్శనకుతూహలంబులఁ బౌరసుందరులు పరస్పరా
హూయమానలై భుంజానలై భోజనభాజనంబులు దలంగఁ ద్రోచియు శయా
నలై లేచియు నభ్యజ్యమానలై జలంబు లాడకయు గురుజనశిక్ష్యమాణలై
యోడకయు గృహకార్యప్రవర్తమానలై పరిభ్రమింపకయు రమణరమమాణ
లై రమింపకయు శిశుజనబిభ్రాణలై డించియు నలంకుర్వాణలై యన్యోన్య
వస్త్రాభరణమాల్యానులేపనంబులు వీడ్వడ ధరించియు నరిగి. 1247

క. వీటఁ గలచేడె లెల్లను, హాటకమణిఘటితతుంగహర్మ్యాగ్రములం
గూటువలు గొనుచుఁ జూచిరి, పాటించి విశాలవక్షుఁ బద్మదళాక్షున్. 1248

సీ. వీఁడటే రక్కసి విగతజీవనఁగఁ జన్నుఁబాలు ద్రావినమేటిబాలకుండు
వీఁడటే నందునివెలఁదికి జగమెల్ల ముఖమందుఁ జూపినముద్దులాఁడు
వీఁడటే మందలో వెన్నలు దొంగిలి దర్పించి మెక్కినదాఁపరీఁడు
వీఁడటే యలయించి వ్రేతలమానంబు సూఱలాడినలోకసుందరుండు
తే. వీఁడు లేకున్నపుర మటవీస్థలంబు, వీనిఁ బొందనిజన్మంబు విగతఫలము
వీనిఁ బలుకనివచనంబు విహగరుతము, వీనిఁ జూడనిచూడ్కులు వృథలు వృథలు.

మ. చెలియా గోపిక లీకుమారతిలకుం జింతించుచుం బాడుచుం
గలయం బెక్కుచు నంటుచున్ నగుచు నాకర్షించుచున్ హస్తగా
మలకక్రీడకుఁ దెచ్చి నిచ్చలును సన్మానంబులం బొందఁగాఁ
వాలిజన్మంబుల నేమి నోఁచిరొ కదే దుర్గప్రదేశంబులన్. 1250

క. అని మఱియుఁ బౌరకాంతలు, మునుకొని హరిరూపు నేత్రములవెంటను లోఁ
గొని తాల్చిరి హృదయములను, జనితప్రమదమున విరులు సల్లుచు నధిపా.

వ. మఱియును. 1252

క. నానావిధగంధములుఁ బ్ర, సూనఫలాదులును హరితశుభలాజములుం
గానిక లిచ్చుచు విప్రులు, మానుగఁ బూజించి రాకుమారోత్తములన్. 1253

వ. ఆసమయంబున నగరద్వారంబున నుండి వచ్చు రాగకాండు డగునొక్కరజకుం
గని హరి యిట్లనియె. 1254

శ్రీకృష్ణుండు రజకుని జంపి వాయకసుదాము లొసంగుపూజల నంగీకరించి మేలొసంగుట.

ఉ. విందుల మైనరేశ్వరుని వీటికి వచ్చితి మేము మాకు మా
మందలలోనఁ గట్టికొన మంచిపటంబులు లేవు నీయుడిక్
సుందరధౌతచేలములు శోభిలుచున్నవి తెమ్ము నిన్ను మే
లందెడు నిమ్ము రాజుదెస నల్లుర మోరజకాన్వయాగ్రణీ. 1255

వ. అనిన రోషించి వాఁ డిట్లనియె. 1256

శా. ఎట్టెట్రా మనుజేంద్రుచేలములు మీ కీఁ బాడియే మీరలుం
గట్టం బోలుదురే పయోఘృతదధిగ్రాసంబులన్ మత్తులై

యిట్టాడం జనెఁ గాక గొల్లలకు మీ కెబ్బంగి నోరాడెడిన్
గట్టా ప్రాణముఁ గోలుపోయెదు సుమీ కంసోద్ధతిన్ బాలకా. 1257
క. మారాజుసొమ్ముఁ గైకొన, నేరాజులు వెఱతు రింత యెల్లిదమే నీ
కీరాజరాజగృహమున, నీరాజస మేల గొల్ల యేఁగుము తలఁగన్. 1258
వ. అనిన విని రోషించి. 1259
క. ఘోరకరాగ్రతలంబున, ధీరుఁడు కృష్ణుండు శిరము దెగిపడఁ గొట్టెన్
బౌరులగుండెలు వగులఁగ, వీరోద్రేకిన్ మదావివేకిన్ జాకిన్. 1260
వ. ఇట్లు భగ్నుం డైనరజకునిం జూచి వానివారలు పటంబులు డించి వెఱచి పఱ
చిన రామకృష్ణులు వలసినవస్త్రంబులు ధరియించి కొన్ని గోపకుల కొసంగి
చనుచుండ. 1261
క. అంతట నొకవాయకుఁ డా, క్రాంతిన్ వసుదేవసుతులఁ గని బహువర్ణా
త్యంతమృదుపటాభరణము, లెంతయు సంతసముతోడ నిచ్చెన్ మెచ్చన్.
శా. కారుణ్యంబున వానిఁ గైకొని యలంకారంబు గావించి శృం
గారోదంచితదిగ్గజేంద్రకలభాకారంబులం బొల్చి రా
శూరుల్ మాధవుఁ డంత వాయకునికున్ శ్రూషన్ మహాప్రీతుఁ డై
సారూప్యంబును లక్ష్మియు న్నొసఁగె నైశ్వర్యాదిసంధాయి యై. 1263
వ. అంత నారామకృష్ణులు సుదాముం డనుమాలాకారుగృహంబునకుం జనిన
నతండు గని లేచి గ్రక్కున మ్రొక్కి చక్కన యర్ఘ్యపాద్యాదికంబు లాచరించి
సానుచరు లయినవారలకుఁ దాంబూలకుసుమగంధంబు లొసంగి యిట్లనియె.
ఉ. పావన మయ్యె నాకులము పండెఁ దపంబు గృహంబు లక్ష్మికిన్
సేవిత మయ్యె నిష్టములు సేకుఱె విశ్వనిదానమూర్తు లై
భూవలయంబు గావ నిటు వుట్టినమీరలు రాకఁ జేసి నే
నేవిధ మాచరింతుఁ బను లెయ్యవి బంట నెఱుంగఁ జెప్పరే. 1265
వ. అని పలికి. 1266
క. దామోదరరాముల కు, ద్దామయశోహసితతుహినధాములకు వధూ
కాములకుఁ దెచ్చి యిచ్చె సు, దాముఁడు ఘనసురభికుసుమదామము లధిపా.
క. వారును మాలికుఁ డిచ్చిన, భూరికుసుమదామములను భూషితు లై నీ
కోరినవర మిచ్చెద మని, కారుణ్యము సేయ నతఁడు గని యిట్లనియెన్. 1268
క. నీపాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడి నెయ్యమును నితాం
తాపారభూతదయయును, దాపసమందార నాకు దయసేయఁ గదే. 1269
వ. అని వేఁడికొనిన నిచ్చి మఱియును మాధవుం డమ్మాలికునకు బలాయుఃకాంతికీర్తి
సంపద లొసంగి వానిగృహంబు వెడలి రాజవీథిం జని చని. 1270
క. ఆనలినాక్షుఁడు గాంచెను, నానాలేపములభాజనము సేకొనుచుం

బూని చనుదెంచుదానిని, నాననదుచినిచయవినమితాబ్జం గుబ్జన్. 1271
వ. కని యి ట్లనియె. 1272
క. ఎవ్వరిదానవు లేపము, లెవ్వరికిం గోరి కొనుచు నేఁగెదు నీవే
రెవ్వతె మాకి మ్మిన్నియు, నివ్వటిలెదు చక్క నగుచు నీరజనేత్రా. 1273
వ. అనిన నయ్యాబల యి ట్లనియె. 1274
ఉ. చక్కనివాఁడ వౌదు సరసంబుల నొంపకు మెల్లవారికిన్
జక్కఁదనంబు లెక్కడివి చారుశరీర త్రివక్ర యండ్రు నే
నిక్కము కంసుదాసిని విని ర్మలలేపనవిద్యదాన నన్
మిక్కిలి రాజు మెచ్చుఁ దగ మీరు విలేపనముల్ ధరింపరే. 1275
క. అని పలికి యాకుమారుల, తనువులు నగవులును వీక్షితమ్ములు మాటల్
దనచిత్తముఁ గరఁగించిన, నను లేపము లిచ్చె వారి కబల ప్రియముఖోన్.
సీ. ఇవ్విధంబునఁ గుబ్జ యిచ్చిన లేపంబులన్నియుఁ దాను దేహమున నలఁది
కొని ప్రసన్నత నొంది కుబ్జమువ్వంకల యొడలు సక్కఁగ నొత్తియుచుపఁదలచి
తత్పదంబులమీఁదఁ దనపదంబులు ద్రొక్కి హస్తాంగుళి ద్వయ మబలగౌద
క్రింద విప్పుగ నిడి కృష్ణుఁడు మీఁదికి నెత్తిన వక్రత లెల్ల మాసి
ఆ. చక్కనైనచిత్తజన్మబాణము క్రియఁ, గొమరు మిగిలి పిఱుఁదు గుచయుగంబు
సొంపు సేయఁ దరుణిసుందరమూర్తి యై, కమలనయనుఁ జూచి కాంక్షతోడ.
క. వేంచేయుము నాయింటికిఁ, బంచశరాకార యనుచుఁ బైకొం గాక
ర్షించి హరిఁ దిగిచెఁ గామిని, పంచాశుగబాణజాలభగ్నహృదయ యై. 1278
క. కామిని తిగిచినఁ గృష్ణుఁడు, రాముని వీక్షించి నగుచు రాజానన మ
త్కామితముఁ దీర్చి పిదపన్, నీమందిరమునకు వత్తు నేఁ డలుగకుమీ. 1279
వ. అని వీడుకొలిపి కృష్ణుండు విపణిమార్గంబునం జని చని తాంబూలమాలికా
గంధంబులును బహువిధంబు లయినకానికలును బౌరు లిచ్చినఁ బరిగ్రహిం
చుచు ధనుశ్శాల కరిగి యందు. 1280
క. సురరాజువింటికై వడి, గురుతర మై భూరివీరగుప్తం బయి దు
స్తర మైనవిల్లు పొగడని, నరులు వల దనంగ బిట్టు నగి వికసితుఁ డై. 1281
శా. బంధుల్ మే లన వామహస్తమున జాపం బెత్తి మౌర్వీలతా
సంధానం బొనరించి కొంచెపుఁదెగన్ శబ్దించుచున్ ధీరతా
సింధుం డాహరి దాని ఖండితముగాఁ జేసెన్ జనుల్ చూడఁగా
గంధేభంబు రసాలదండము నొగిన్ ఖండించుచందంబునన్. 1282
క. కోదండభంగనిర్గత, నాదము వీనులకు భీషణం బయి యాశా
రోదోంతరములు నిండుచు, భేదించెన్ భోజవిభునిబింకము నధిపా. 1283
వ. అప్పుడు. 1284

ఉ. అద్దిర రాచవిల్ విఱిచె నర్భకుఁ డెంతయు శంక లేక నేఁ
డుద్దవిడిన్ సహింపఁ దగ దుగ్రతఁ బట్టుఁడ మంచుఁ గ్రుద్ధులై
గ్రద్దన లేచి తద్ధనువు కావలివా రరుదేర వారి న
య్యుద్దఱుఁ గూడి పట్టి మడియించిరి కార్ముకఖండహస్తులై.

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు మథురాపురంబున విహరించి వెడలి విడిదలకుం జని రంత.

—సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయములవర్ణనము.—

మ. గగనారణ్యచరాంధకారగజముం గాలాహ్వయవ్యాధుఁ డ
చ్చుగఁ బట్టం గమకించి మచ్చిడుట కై చూతాంకురశ్రేణిచే
నొగిఁ గల్పించినకందుకం బనఁగ సూర్యుం డంత వీక్షింపఁగాఁ
దగె మందప్రభుఁ డోడఁ బశ్చిమమహాధాత్రీధ్రకేంద్రంబునన్. 1287

క. తరుణుఁ డగుశీతకరుఁడున్, మరగి వియల్లక్ష్మి దన్ను మాని ముదుకఁడున్
ఖరకరుఁడు ననుచు ద్రొబ్బిన, కరణిన్ రవి పశ్చిమాద్రికడఁ గ్రుంకె నృపా.

ఆ. కళలు గలుగుఁ గాక కమల తోఁ డగుఁ గాక, శివునిమౌళిమీఁదఁ జేరుఁగాక
నన్య నొల్లఁ దపనుఁ డైనమత్పతి యని, సాధ్వి భంగిఁ గమలజాతి మొగిడె.

క. సుందరసాయంసంధ్యా, వందనవిప్రార్ఘ్యతోయవజ్రహతోద్య
న్మందేహాసురరక్త, స్యందముక్రియఁ గెంపుసొం పెసఁగె నపరదిశన్. 1290

ఆ. భూమి నిండి మింటఁ బూర్ణమై కర్కట, మకర మీనరాశి మహిత మైన
హరియశస్సుధాబ్ధియందలి తుంపుఱు, లనఁగఁ జుక్క లొప్పె నాకసమున.

క. ఎల్లదిశలు నిండినశ్రీ, వల్లభుగుణమహిమ బ్రహ్మ వాసించుటకై
చల్లినమృగమద మనఁగా, వెల్లి విరిసెఁ దమము గగనవీథుల నెల్లన్. 1292

క. ఆచీఁకటి వెనుతగిలినఁ, బ్రాచీదిశనుండి గంతుఁబఱువున రవి భ
ర్మాచలముమలఁకతోఁ బ్రవను, వే చనియెం గాక నిలిచి విఱుగక యున్నే. 1293

ఉ. మీకును వైరి యెప్పుడును మిక్కిలి మాకును వైరి రాజు దో
షాకరుఁ డింక వచ్చు జలజాతములార మదీయబాలురం
జేకొనుఁ డంచు బాలకులఁ జీఁకటి దాఁచినభంగిఁ జిక్కి రా
రాక వసించెఁ దుమ్మెదలు రాత్రి సరోరుహకుట్మలంబులన్. 1294

సీ. ప్రాచీదిశాంగనాఫాలతలంబున దీపించుసిందూరతిలక మనఁగ
దర్పించి విరహులధైర్యవల్లులు ద్రెంప దర్పకుం డెత్తినదాత్ర మనఁగ
నలిగి కాలకిరాతుఁ డంధకారమృగంబు ఖండింప మెఱయుచుఖడ్గ మనఁగ
గగనతమాలవృక్షముపూర్వకొమ్మను లలిత మై మెఱయుపల్లవ మనంగఁ

ఆ. దొగలు సంతసిల్ల దొంగలు భీతిల్లఁ, గడలి మిన్ను ముట్టి కడలుకొనఁగఁ
బొడిచె శీతకరుఁడు భూరిచకోరక, ప్రీతికరుఁడు జారభీతికరుఁడు. 1295

క. దర్పితతారాధిపపరి, సర్పితకిరణౌఘమిళితసకలదిశం బై

యేర్పడి కమలభవాండము, గర్పూరపుఁ గ్రోవి భంగిఁ గనుపట్టె నృపా. 1296

క. ఆరేయి గోపయుతులై, క్షీరాన్నము గుడిచి రామకృష్ణులు మదిఁ గం
సారంభ మెఱిఁగి యిష్టవి, హారంబుల నప్రమత్తులై యుండి రటన్. 1297

క. తనపురికి రామకృష్ణులు, సనుదెంచి నిజానుచరులఁ జంపుటయు మహా
ధనువుఁ గదిసి విఱుచుటయును, విని కంసుఁడు నిద్రలేక విహ్వలమతియై.

సీ. కర్ణరంధ్రములు చేఁ గప్పిన లోపలి ప్రాణఘోషము వినఁబడక యుండెఁ
దోయాదికములందుఁ దొంగిచూచినయంతఁ దలగానరాదయ్యెఁ దనువుమీఁదఁ
గరశాఖ నాసికాగ్రంబుపై నిడిచూడ గ్రహతారకలు రెండుగా నగపడె
వెలుఁగున నిలుచుండి వీక్షింపఁగా మేని, నీడ సరంధ్రమై నేలఁ దోఁచె
ఆ. నడుగుజాడ దృష్టమాట లేదయ్యెను
దరువులెల్ల హేమతరువు లగుచు
మెఱయుచుండెఁ గాలమృత్యువు డగ్గఱి
బుద్ధి యెల్లఁ గలఁగె భోజపతికి. 1299

క. గరళముఁ దినుటయుఁ బ్రేతముఁ, బరిరంభించుటయు నగ్నభావుఁ డవుటయుఁ
శిరమునఁ దైలము వడుటయు, ఖరపతి నెక్కుటయు నతఁడు కలలోఁ గనియెన్.

వ. మఱియు రక్తకుసుమమాలికాధరుండై యొక్కరుండ నెక్కడికేనియుం జను
చున్నవాఁడ నని కల గాంచి మరణహేతుకభ్రాంతిజంతాక్రాంతుండై నిద్రఁ
జెందక వేగించుచున్న సమయంబున. 1301

సూర్యోదయ వర్ణనము.

క. అరుణహరినఖరవిదళిత, గురుతిమిరేభేంద్రకుంభతటవిసృ
క్తరుధిరమౌక్తికముల క్రియఁ, సురపతిదిశఁ గెంపుతోడఁ జుక్కలు మెఱసెన్.

సీ. పౌలోమి దనబాలుపాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ బన్నిన పవడంపుబంతి యనఁగ
నాయురర్థములవ్యయంబు లొత్తిలి చాటు కాలజాంఘికుచేతిఘంట యనఁగ
ఘనజంతుజీవితకాలరాసుల విధి కొలువ నెత్తిన హేమకుంభ మనఁగఁ
బశ్చిమదిక్కాంత పరఁగఁగై సేయుచో ముందట నిడుకొన్న ముకుర మనఁగఁ
తే. గోకతాపోపశమదివ్యఘుటిక యనఁగఁ
బద్మినీకాంతనోములఫల మనంగ
మూఁడుమూర్తులసారంపుముద్ద యనఁగ
మిహిరమండల ముదయాద్రిమీఁద నొప్పె. 1303

క. వచ్చెం జల్లనిగాడ్పులు, విచ్చెం గమలములు దమము విరిసి బిలంబుల్
చొచ్చెం బద్మమరందము, మెచ్చెం దుమ్మెదలు గ్రోలి మిహిరుఁడు వొడమన్.

క. సంకాశితోదయాచల, పంకజసఖకిరణరాగపరిపూర్ణంబై
పంకేరుహగర్భాండము, కుంకుమసలిలంపుఁ గ్రోవికొమరున నొప్పెన్. 1305

వ. తదనంతరంబున. 1306

సీ. పాషాణపల్లీకపంకాదిరహితంబు మృదులకాంచననిభమృణ్మయంబు
గమనీయకస్తూరికాజలసిక్తంబు బద్ధచందనదారుపరివృతంబు
మహనీయకుసుమదామధ్వజతోరణమండితోన్నతమంచమధ్యమంబు
బ్రాహ్మణక్షత్త్రాదిపౌరకోలాహలం బశ్రాంతతూర్యత్రయాంచితంబు

ఆ. నిర్మలంబు సముదితస్ఫాటికంబునై, పుణ్యపురుషుమనముఁ బోలి కంస
సైన్యతుంగ మగుచు సంతుష్టలోకాంతః రంగమైన మల్లరంగ మొప్పె.

క. ఆమల్లరంగపరిసరఁ, భూమిస్థితమంచమందు భోజేంద్రుఁడు మా
న్యామాత్యసంయుతుండై భూమీశులు గొలువ నుండెఁ బొక్కుచు నధిపా.

మ. సకలాంభోనిధిమేఖలావహనముం జాలించి యేతెంచునా
గకులాగంబులభంగి నొప్పుచుఁ దగం గై సేసి చాణూరము
ష్టికకూటుల్ శలతోసలుల్ గురుపుల్ సేవించుచుల్ రంగధా
త్రికఁ జేతెంచిరి తూర్యఘోషముల నుద్రేకం బనేకంబుగన్. 1309

క. నందాదు లైనగోపకు, లందఱు చని కానుకలు సమర్పించి నృపున్
సందర్శించి తదనుమతిఁ, జెంది మహామంచముల వసించిరి వరుసన్. 1310

వ. అంత రామకృష్ణులు నలంకృతు లై మల్లదుందుభినినదంబు విని సందర్శనకుతూహలంబున. 1311

క. ఓడక రంగద్వారము, జాడం జని వారు కనిరి సమదకువలయా
పీడంబున్ భిన్నపరా, క్రీడంబున్ బ్రమదకంటకీతమూడంబున్. 1312

వ. కని తత్కరిపాలకశ్రేష్ఠుం డైనయంబష్ఠునికి మేఘనాదగంభీరభాషణంబుల రిపుభీషణుం డగుహరి యి ట్లనియె. 1313

శ్రీకృష్ణుండు కువలయాపీడ మనుగజంబును వధించుట.

శా. ఓరీ కుంజరపాల మాదెసకు నీయుద్యన్మదేభేంద్రముం
బ్రేరేపం బనిలేదు త్రిప్పు మరలం బ్రేరేచినన్ నిన్ను గం
భీరోగ్రాశనితుల్యముష్టిహతులన్ భేదించి నేఁ డంతకుం
జేరం బుత్తు మహాత్రరద్విపముతో సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1314

వ. అని పలికి 1315

ఉ. మించినకొప్పుఁ జక్కనిడి మేలనఁ బచ్చనిచీర కాసె బం
ధించి లలాటకుంతలతతిన్ మరలించుచు సంగరక్రియా
చుంచుతఁ బేర్చి బాలకుఁడు చూచుజనంబులు దన్ను బాపురే
యంచు నుతింప డగ్గఱియె హస్తజితాగము గంధనాగమున్. 1316

క. అంజక బాలకుఁ డనియును, గొంజక దయమాలి రాజకుంజర యంతన్
గుంజరమును డీకొలిపెను, గుంజరపాలకుఁడు గోపకుంజరుమీఁదన్. 1317

వ. మఱియు నయ్యనేకపం బనేకపపాలకప్రేరితం బయి మహావాతసంఘాతస
ముద్ధూతం బగువిలయకాలకీలికీలిని బిట్టు మిట్టిపడి మృత్యుదేవత యెత్తువంగాలు
పోలిక శమనునిం గమనిక నెదిరి మదసలిలపరిమళలుబ్ధపరిభ్రమద్భ్రమరగాయక
ఝుంకృతు లహంకృతి సంపాదింపం గులకుంభినీధరగుహాకుంభగుంభనంబుగా
ఘీంకరించి రోషభీషణశేషభోగిభోగభయంకరం బగుకరంబునం శౌరిం జీ
రికింగొనక పట్టిన నట్టిట్టు గెంటి యఘంతుదపదనగహ్వరంబువలన విడివడి యు
ఱుకుతరణికరణి దప్పించి కుప్పించి పాదమధ్యంబునకు నసాధ్యుండై దూంటి
దాంటిమాటుపడినం గ్రోధగంధురం బై సింధురంబు మహార్ణవమధ్యమంథాయ
మానమంథరమహీధరంబుకైవడి జఱజఱం దిరిగి కానక భ్రమమానకం బై గాలివె
రవునం గని బొంగి చెంగటం బ్రళయదండిదండప్రశస్తం బగుహస్తంబు సాచి
వంచించి చుట్టిపట్టి పడవ్రేయం గమకించినం జలింపక తెప్పున హరి కరిపిఱింది
కుఱికి మహోరాహువాలవల్లి కాకర్షణోద్దీర్ణుం డగుసుపర్ణుచెలుగున నిగిడి శుం
డాలంబువాలంబు లీలం గేల నొడిసిపట్టి జడిపించి పంచవింశతిబాణాసనప్రమా
ణదూరంబు తీరంబునం ద్రిప్పిన నవ్వారణంబు దుర్నివారణం బై రణంబున
కోహటింపక సవ్యాపసవ్యపరిక్రమణంబుల నవక్రం బై కవిసిన సపసవ్యసవ్యక్ర
మంబులం దప్పించి రొప్పి కుప్పించి యెదుర్కొనినం గర్కశుం డయి మేచకా
చలతుంగశృంగనిభం బగుకుంభికుంభంబు చక్కటి వ్రక్కలై చెక్కు లెగయ
దురంతకల్పాంతజీమూతప్రభూతనిర్ఘాతనిష్ఠురం బగుముష్టి సారించి యూంచి
పొడిచినం దద్వికీర్ణపూర్ణరక్తసిక్తమౌక్తికంబులు వసుంధరకు సంధ్యారాగరక్త
తారకాచ్ఛన్నం బగు మిన్నుచెన్నులవరింపనిలువరింపక మొగ్గిమోంకరిలి మొ
గ్గకదిగ్గన నగ్గజంబు లేచి చూచి త్రోచి నడచి సంహారసమయసముద్రసంఘాత
సంభూతసముత్తుంగభంగసంఘటితం బగుకులాచలంబు క్రియం గ్రమ్మర నమ్ము
భుజుని భుజాదండంబులవలన ఘట్టితం బై కట్టలుక ముట్టి నెట్టుకొనుముమ్మరంబు
గం గొమ్ములం జిమ్మిన నమ్మేటి చేనూటి మెఱసి హస్తాహస్తిసంగరంబునం గరం
బొప్పి దప్పిం బడక నొప్పించిన నకుంఠితకాలకంఠకఠోరభల్లభగ్నం బగుపురంబుప
గిది జలధిం జటులఝంఝానిలవికలం బగుకలంబుకైవడిన మ్మదకలంబు బలంబు
దక్కి చిక్కి స్రుక్కిపడి లోభికరంబునుం బోలె దానసలిలధారావిరహితం బై
విరహితలంపునుం బోలె నిరంతరచింతజాతనిగ్రహం బై గ్రహణకాలంబునుం
బోలెం బరాధీనఖరకరం బై ఖరకరోదయంబునుం బోలె భిన్నపుష్కరం బై
పుష్కరవైరివిలసనంబునుం బోలె నభాసితపద్మకం బై యున్నసమయంబున.

శా. కాలం ద్రొక్కి సలీలుఁ డై నగవుతోఁ గంఠీరవేంద్రాకృతిన్
గేలన్ భీషణదంతముల్ వెఱికి సంక్షీణంబుగా మొత్తి గో
పాలగ్రామణి వీరమౌళిమణి యై ప్రాణంబులం బాపె నా

శైలేంద్రాభముఁ బ్రాణలోభము నుదంచత్సారగంధేభమున్. 1319

వ. మఱియు దంతిదంతతాడనంబుల దంతావళపాలకులం గాలుప్రోలి కనిపి తత్ప్రదేశంబు వాసి. 1320

మ. కరిదంతంబులు మూఁపులందు మెఱయన్ ఘర్మాంబువుల్ మోములన్
నెరయం గోపకు లంతనంత మలయన్ నిత్యాహవస్థేము లా
హరిరాముల్ చనుదెంచి కాంచిరి మహాహాగాఢంబరాపూరితా
మరమర్త్యాదిజనాంతరంగము లస న్మల్లావనీరంగమున్. 1321

సీ. మహితరౌద్రంబున మల్లుర కశని యై నరుల కద్భుతముగ నాథుఁ డగుచు
శృంగారమునఁ బురస్త్రీలకుఁ గాముఁ డై నిజమృత్యు వై కంసునికి భయముగ
మూఢులు బీభత్సమును బొంద వికటుఁ డై తండ్రికి దయరాఁగఁ దనయుఁ డగుచు
ఖలులకు విరసంబుగా దండి యై గోపకులకు హాస్యంబుగా గులజుఁ డగుచు

ఆ. బాంధవులకుఁ బ్రేమ భాసిల్ల వేలుపై, శాంత మొనర యోగిజనుల కెల్లఁ
బరమతత్త్వ మగుచు భాసిల్లె బలునితోఁ, మాధవుండు రంగమధ్యమందు.

వ. అప్పుడు. 1323

క. చచ్చినకుంభీంద్రంబును, వచ్చినబలమాధవులను వరుసం గని తా
నొచ్చినచిత్తముతోడుతఁ, జెచ్చెరఁ గడు వెఱచె భోజసింహుం డధిపా. 1324

ఉ. ధీరుల వస్త్రమాల్యమణిదీప్తవిభూషణధారులన్ సటా
కారుల సర్వలోకశుభకారుల మానవమానినీమనో
హారుల రంగభూతలవిహారుల గోపకుమారులన్ మహా
వీరులఁ జూచి చూచి తనివిన్ దుదిముట్టక లోకు లందఱున్. 1325

ఉ. సన్నుతరామకృష్ణముఖచంద్రమయూఖసుధారసంబులన్
గన్నులఁ ద్రావుచందమునఁ గాంచుచు జిహ్వల నంటి చూచులీ
ల న్నుతి సేయుచున్ గరములం బరిరంభము సేయుభంగి న
త్యున్నతిఁ జూపుచుం దగిలి యొండొరుతోడ రహస్యభాషలన్. 1326

క. వసుదేవునివాసంబున, వసుధన్ రక్షింప వీరు వైష్ణవతేజో
ల్లసనమునఁ బుట్టినా రఁట, పసిబిడ్డ లనంగఁ జనదు పరదేవతలన్. 1327

సీ. చంపె రక్కసిఁ బట్టిచక్రవాతునిఁ గూల్చెఁ బడఁ ద్రొబ్బె మద్దుల బకునిఁ జీరె
నఘుదైత్యుఁ బొరిగొనె నడరివత్సకుఁ ద్రుంచె గిరియెత్తె దేవేంద్రుఁ గ్రిందుపఱిచెఁ
గాళియు మర్దించె గహనానలముఁ ద్రావెఁ గేశి నంతకుపురి కేఁగ కనిచె
మయుపుత్త్రుఁ బరిమార్చె మఱియును దానవభటులమర్దించి గోపకులఁ గాచె

తే. గోపకాంతలమనములఁ గోర్కెఁ దీర్చె, సరసిరుహలోచనుం డీశుభాంగుఁ
డీమహామహుఁ డీదిగ్గజేంద్రనిభుఁడు, మనుజమాత్రుఁడె తలపోయ మాధవుండు.

-శ్రీకృష్ణబలరాములు చాణూరముష్టికులను వధించుట.-

వ. అని పలుకుచుం బౌరజనులు చూచుచుండ రామకృష్ణులకుం జాణూరుం డిట్లనియె.

మ. వనమార్గంబున గోపబాలకులతో వత్సంబులన్ మేపుచుం
బెనఁగన్ మిక్కిలి నేర్చినా రనుచు నీపృథ్వీజనుల్ సెప్ప మా
మనుజేంద్రుం డిట మిమ్ముఁ జీరఁ బనిచెన్ మల్లాహవక్రీడకుం
జనదే కొంత పరాక్రమింప మనకున్ సభ్యుల్ విలోకింపఁగన్. 1330

మ. జవసత్త్వంబులు మేలె సాము గలదే సత్త్రాణమే మేను భూ
ప్రవరుం బోసన మిమ్మనంగ వలెనే పాపీ లభీష్టంబు లే
పవివో కాక కృతాంతదండకమవో ఫాలాక్షునేత్రాగ్ని వో
నవనీతంబులముద్ద గాదు మెసఁగన్ నాముష్టి గోపార్భకా. 1331

క. జనములు నేర్చినవిద్యలు, జననాథునికొఱకుఁ గాదె జననాథుఁడు నీ
జనములు మెచ్చఁగ యుద్ధం, బున మనముం గొంత ప్రొద్దు పుత్తమె కృష్ణా.

వ. అనిన విని హరి యిట్లనియె. 1333

ఉ. సాములు లేవు పిన్నలము సత్త్వము గల్గనరాదు మల్లసం
గ్రామవిశారదుల్ కులిశకర్కశదేహులు మీరు మీకడ
న్నేము చరించు టెట్లు ధరణీపతివేడ్కలు సేయువారముం
గాము వినోదముల్ సలుపఁ గా దనవచ్చునె యొక్క మాటికిన్. 1334

క. నీతోడుత నేఁ బెనఁగెదఁ, బ్రీతిన్ ముష్టికునితోడఁ బెనఁగెడి బలుఁడు
గ్రతతమల్లాహవమున, భూతలనాథునికి మెచ్చుఁ బుట్టింతు సభన్. 1335

వ. అనిన విని రోషించి చాణూరుం డిట్లనియె. 1336

శా. నాతోఁ బోరఁగ నెంతవాఁడ విసిరో నాపాటియే నీవు వి
ఖ్యాతుండం గులజుండ సద్గుణుఁడ సత్కర్మస్వభావుండ నీ
కేతాదృగ్విభవంబు లెల్లఁ గలవే యీవీటఁ బోరాటల్
వేత్రల్ చూడఁగఁ గుప్పిగంతు లిడుటే వీక్షింపు గోపార్భకా. 1337

శా. స్థాణున్ మెచ్చఁడు బ్రహ్మఁ గైకొనఁడు విష్వక్సేను సర్వున్ జగ
త్ప్రాణున్ రమ్మనఁ డీడు గాఁ డని మహాబాహాబలప్రౌఢి న
క్షీణుం డాజికి నెల్లి నేఁ డనఁడు నైచిత్రిన్ వినోదించున
చ్చాణూరుం డొకగోపబాలుపనికిన్ శక్తుండు గాకుండునే. 1338

క. ప్రల్లద మేటికి గోపక, బల్లిదుఁడను లోకమందుఁ బ్రఖ్యాతుఁడ నా
చల్లడముక్రిందఁ దూఱని, మల్లురు లే రెందు ధరణిమండలమందున్. 1339

సీ. చలమున నను డాసి జలరాశిఁ జొరరాదు నిగిడి గోత్రముదండ నిలువరాదు
కేడించి కుంభినిక్రిందికిఁ బోరాదు మనుజసింహుఁడ నని మలయరాదు
ఛేనఁ బడవైతుఁ జెయి సాఁపఁగా రాదు బెరసి నాముందరఁ బెరుఁగరాదు

భూనాథహింసకుఁ బోరాదు నను మీఱి శోధింతుఁ గానలఁ జొరఁగ రాదు

ఆ. ప్రబలమూర్తి ననుచు భాసిల్లఁగా రాదు, ధరఁ బ్రబుద్ధుఁడ నని తలఁపరాదు
కల్కితనము చూపి గర్వింపఁగా రాదు, తరము గాదు కృష్ణ తలఁగు తలఁగు.

వ. అది గాక నీవు శ్రీహరి నంటేని. 1341

సీ. మహిమతో నుండంగ మధురాపురము గాని పోలుపార వైకుంఠపురముగాదు
గర్వంబుతో నుండఁ గంసుని సభ గాని సంసారరహితులసభయుఁ గాదు
ప్రకటించి వినఁగ నా బాహునాదము గాని నారదువీణాస్వనంబుగాదు
చదురులాడఁగ మల్లజనవిగ్రహము గాని, రమతోడి ప్రణయవిగ్రహము గాదు

తే. వెలసి తిరుగంగ వేదాంతవీథిగాదు, మొఱఁగి పో మునిమనములమూలగాదు
సాఁగి నడువంగ భక్తులజాడగాదు, శౌరి నా మ్రోల నీ వెందుఁ జనియె దింక.

వ. అని పలికి. 1343

సీ. రోషాగ్నిధూమప్రరోహంబుకై వడి శిరమున సన్నపుశిఖ వెలుంగ
నాశామదేభేంద్రహస్తసన్నిభములై, బాహుదండంబులు భయదములుగ
లయసమయాంతకోల్లసితదంష్ట్రిలభంగి జాఁగినకోఱమీసములు మెఱయ
నల్లనితెగగల నడగొండచాడ్పున నాభీలనీలదేహంబు మెఱయ

ఆ. జరణహతుల ధరణి సంచలింపఁగ నభోమండలంబు నిండ మల్ల సఱచి
శౌరిదెసకు నడచెఁ జాణూరమల్లుండు, పౌరలోకహృదయభల్లుఁ డగుచు.

వ. ఇట్లగ్గలం బగునగ్గలిక డగ్గఱిన మల్లునిం గని మెల్లన మొల్లం బగుబీరంబు వెల్లిగొన వల్లవవల్లభుం డుల్లసిల్లి బాహానాదంబున రోదోంతరాళంబు పూరించి మించి కవిసె నిట్లిద్దఱు నుద్భవిడి నున్నతవిషమంబు లగుతాణ లిడి కరి కరియును హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకువీఁకం దలపడి యితరేతర హేతిహింసితంబు లగుదవానలంబుల తెఱంగునఁ బరస్పరదీర్ఘనిర్ఘాతఘట్టితంబు లగుమహాభ్రంబులవిభ్రమంబున నన్యోన్యతుంగతరంగతాడితంబు లగుకల్పాంతకాలసముద్రంబులరౌద్రంబున నొండొరుల ముష్టిఘట్టనంబుల ఘట్టితశరీరులై దద్దరిలక డగ్గఱి గ్రద్దన నయ్యిద్దరుం దిరుగునెడ హరి సొచ్చి పేర్చి యార్చి జెట్టిం బట్టి పడం దిగిచి పాదంబుల జాడించి సముల్లాసంబున నెసకంబునకు వచ్చిన మెచ్చి నొచ్చి యచ్చపలుండు మీఱి మోర సారించి తెరలక సారలం ద్రొబ్బిన నబ్బలానుజుం డుబ్బి గొబ్బున మేను వర్ధిల్ల నర్ధాంగకంబున నుండి జానువుల నొత్తుచు నురవడిం గరవడంబున నున్న నాదుర్నయుండును బాల మేలుమే లని లిలం గాలు సార సిచ్చి త్రోచినం జూచి యేచి ఖేచరు లగ్గించి యుగ్గడింప నగ్గోపకుమారుండు పాటవంబునను రాటవంబునకుం జని వెన్నెక్కి నిక్కిన నక్కంసభటుండు మదజలరేఖాబంధురం బగుగంధసింధురంబు చందంబునఁ బదంబును బదంబునం గరంబును గరంబునం గ్రహించి సహించి

వహించి నైపుణంబున లోపలం దిరిగి యట్టిట్టు తప్పించిన దిట్టతనంబునం దిటవు దప్పక యప్పద్మలోచనుండు కేడించి యేచి సమతలంబున వైచి ప్రచండం బగువాని పిచండంబు వ్రేఁగించి కాలం గాలు గీలించి డొక్కరంబు గొనిన నయ్యభ్యాసి సభ్యులు సన్నుతింపం గ్రమ్మఱించి జడ్డనం గా లడ్డగించి రక్షించు కొనిన నారక్షోవైరి వానికటిచేలంబు పట్టి యెత్తి యొత్తి నసమసరాగ యిఁడి సందువెట్టి నవ్విన నవ్విరోధి కాలు కాలిలో నిడి వేధించి నిరోధించిన నిరోధంబుఁ బాసి తిరిగి వసుదేవుపట్టి పట్టిసంబు గొని దట్టించిన నుబ్బరికచేసి చాణూరుండు హరికరంబు పట్టి హుమ్మని నెమ్మొగంబునం గాలిడి మీఁదైన గోళి బాలకుండు కాలిం గాల నివారించి మీఁదై నెగడి యుండనీక దుర్వారబలంబున విదలించి లేచి గృహీతపరిపంథిచరణుం డై విపక్షునివక్షుంబు వజ్రనఖ్రసన్నిభం బగు పిడికిటం బొడిచిన వాఁడు వాఁడిచెడక విజృంభించి యంభోరాశి మధ్యంబునం దిరుగు శైలంబుపోలిక నేల జిఱజిఱం దిరిగి తన్నిన వెన్నుండు కుప్పించియుప్పరం బెగసి మీఁద నుఱికిన నతండు కృష్ణపాదసాధిపరిక్షిప్తపాదుం డై యెగసి లేచి సముద్ధతుం డయ్యె నయ్యెడ. 1345

క. బలభద్రుండు ముష్టికుఁడును, బలములు మెఱయంగఁ జేసి బాహాబాహిం
బ్రళయాగ్నులక్రియఁ బోరిరి, వెలయఁగ బహువిధము లయినవిన్నాణములన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 1347

క. వల్లవులు పెనఁగి రున్నత, గల్లులతో భిన్నదిగిభకరవల్లులతో
మల్లులతో రిపుమానస, భల్లులతో భీతగోపపల్లులతోడన్. 1348

వ. ఆసమయంబునఁ బౌరకాంతలు మూఁకలుగట్టి వెచ్చనూర్చుచు ముచ్చటలకుం
జొచ్చి తమలో ని ట్లనిరి. 1349

ఉ. మంచికొమారులం గుసుమమంజులశరీరులఁ దెచ్చి చెల్లరే
యంచితవజ్రసారులు మహాద్రికఠోరులు నైనమల్లురం
గ్రించులఁ బెట్టి రాజు పెనఁగించుచుఁ జూచుచు నున్నవాఁడు చే
లించుక లేదు మాను మనఁ డిట్టిదురాత్ముని మున్ను వింటిమే. 1350

క. చూచెదరు గాని సభికులు, నీ చిన్నికుమారకులకు నీమల్లురకున్
ఓచెల్ల యీడు గా దని, సూచింపరు పతికిఁ దమకు శోకము గాదే. 1351

సీ. వేణునాళముల మై వెలసిన మాధవుం డధరామృతము లిచ్చి యాదరించుఁ
బింఛదామముల మై పెరిఁగిన వెన్నుఁడు మస్తకంబునఁ దాల్చి మైత్రి నెఱపుఁ
బీతాంబరముల మై బెరసిన గోవిందుఁ డంసభాగమునఁ బాయక ధరించు
వైజయంతికలమై వాలినఁ గమలాక్షుఁ డతికుతూహలమున నఱుతఁ దాల్చుఁ

తే. దనరుబృందావనంబునఁ దరులమైనఁ, గృష్ణుఁ డానందమునఁ జేరి క్రీడ సల్పు
నెట్టినోముల నయిన మున్నిట్టివిధము, లేల కామైతి మోయమ్మ యింక నెట్లు.

ఉ. పాపపుబ్రహ్మ గోపికలపల్లెలలో
న్నీ పురిలోపలన్ మసల నేలన
జేపడఁ గాదె యీసుభగుఁ
గోపకుమారుఁ బొంద మును

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, గోపా
గోపాలు రెంతధన్యులో, గో

క. శ్రమజలకణసిక్తం బై, కమ
హిమజలకణసిక్తం బై, కమ

ఆ. సభకుఁ బోవరాదు సభవా
నెఱిఁగి యుండి యైన నిట్ట

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధ

క. ధృతిచెడి లోఁబడె మల్లుం,
హితకరికిన్ ధృతగిరికిన్, త

క. హరికిని లోఁబడి బెగడక,
హరి కుసుమమాలికాహత

క. శౌరి నెఱేఁ జొచ్చి కరముఁ
శూరుం గలహాగభీరున్,

క. శోణితము నోర నొలుకఁగ
క్షీణుం డై క్షోణిం బడి,

క. బలభద్రుండును లోకులు,
బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను

ఆ. త్రిప్పి నేల నైవ దిగ్గన ర
ముష్టికుండు ఘోరముష్టి

వ. మఱియును.

క. పాటవమునఁ బలుపిడికిట,
హాటోపనృపతికీటుం, గు

వ. అంత నద్దనుజాంతకుం
లం గూటతోసలశలుల

క. వల్లవబాలకు లసి మన,
బల్లిదులు తలఁడు తలఁ

ఉ. మల్లురఁ జంపి గోపకస
భిల్లఁగఁ బాదపద్మముఁ
వల్లవరాజనందనుల వ

ఉ. పాపపుబ్రహ్మ గోపికలపల్లెలలోన సృజింపరాదె ము
ప్పీపురిలోపలన్ మసల నేలసృజించె నవైన నిచ్చలుం
జేపడుఁ గాదె యీసుభగుఁ జెందెడిభాగ్యము సంతతంబు నీ
గోపకుమారుఁ బోఁద మును గోపకుమారిక లేమి నోఁచిరో. 1353

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, గోపాలనవేళలందుఁ గూడి తిరుగునా
గోపాలు రెంతధన్యులొ, గోపాలుర కైన నిట్టిగురురుచి గలదే. 1354

క. శ్రమజలకణసిక్తం బై, కమలదళేక్షణునివదనకమలము మెఱసెన్
హిమజలకణసిక్తం బై, కమనీయం బగుచు నున్నకమలముభంగిన్. 1355

ఆ. సభకుఁ బోవరాదు సభవారిదోషంబు, నెఱిఁగి యూర కున్న నెఱుఁగ కున్న
నెఱిఁగి యుండి యైన నిట్టట్టు వలికినఁ, బ్రాజ్ఞుఁ డైనఁ బొందుఁ బాపచయము.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబులం బలుకు చుండఁ దద్బాహుయుద్ధంబున.

క. ధృతిచెడి లోఁబడె మల్లుం, డతులితభవజలధితరికి హాతరిపురికిం
హితకరికిన్ ధృతగిరికిన్, తతహరిరవభరితశిఖరిదరికిన్ హరికిన్. 1358

క. హరికిని లోఁబడి బెగడక, హరియురము మహోగ్రముష్టినహితుఁడు పొడువన్
హరి కుసుమమాలికాహత, కరిభంగిఁ బరాక్రమించెఁ గలహోద్ధతుఁ డై.

క. శౌరి నెఱిఁ జొచ్చి కరములు, కూర్రగతిన్ బట్టి త్రిప్పి కుంభిని వైచెన్
శూరుం గలహాగభీరున్, వీరుం జాణూరు ఘోరు వితతాకారున్. 1360

క. శోణితము నోర నొలుకఁగఁ, జాణూరుం డట్లు కృష్ణుసంభ్రామణసం
క్షీణుం డై క్షోణిం బడి, ప్రాణంబులు విడిచెఁ గంసుప్రాణము గలఁగన్.

క. బలభద్రుండును లోకులు, బలభద్రుం డనఁగఁ బెనఁగి పటుబాహుగతిన్
బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను, బలవన్ముష్టికునిఁ గంసుబలములు బెగడన్. 1362

ఆ. త్రిప్పి నేల వైవ దిగ్గన రక్తంబు, వదనగహ్వరమున వఱదవాఱ
ముష్టికుండు ఘోరముష్టి సత్త్వము సెడి, కూలె గాలిఁ దరువు గూలినట్లు.

వ. మఱియును.

క. పాటవమునఁ బలుపిడికిట, సూటిం బడఁ బొడిచె బలుఁడు శోభితఘనబా
హాటోపనృపతికీటుం, గూటున్ వాచాటు నధికఘోరలలాటున్. 1365

వ. అంత నద్దనుజాంతకుండు చరణప్రహారణంబుల భిన్నమస్తకులం జేసి వానిచెలు
లం గూటశోసలశలుల నంతకాంతికంబున కనిచిన. 1366

క. వల్లవబాలకు లని మన, మల్లవరులు పెనఁగి నేఁడు మడిసిరి వీరల్
బల్లిదులు తలఁడు తలఁ డని, చెల్లాచెద రైరి పాఱి చిక్కినమల్లుల్. 1367

ఉ. మల్లురఁ జంపి గోపకసమాజములో మృగరాజురేఖ శో
భిల్లఁగఁ బాదపద్మములఁ బెల్లుగ నందెలు మ్రోయ వచ్చునా
వల్లవరాజనందనుల వారక చూచి మహీసురాదు ల

ల్లల నసంస్తుతించిరి ప్రియంబుగఁ గంసుఁడు దక్క నందఱున్. 1368

—శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట.—

వ. అంత సభాజనంబులకలకలంబు నివారించి మంత్రులం జూచి కంసుం డిట్లనియె.

ఉ. వల్లవబాలురన్ నగరివాకిటికిం వెడలంగ ద్రొబ్బుఁడీ
గొల్లల ముట్టికోల్ గొనుఁడు క్రూరుని నందునిఁ గట్టుఁ డుర్వికిం
దెల్లము గాఁగ నేఁడు వసుదేవునిఁ జంపుఁడు తండ్రి గాఁడు వీఁ
డెల్లవిధంబులం బరుల కిష్టుఁడు కాఁకుఁ డుగ్రసేనునిన్. 1370

వ. అని పలుకు సమయంబున. 1371

శా. జంఘాలత్వముతో నగోపరిచరత్సారంగహింసేచ్ఛను
ల్లంఘింపన్ గమకించుసింహముక్రియన్ లక్షించి పౌరప్రజా
సంఘాతంబులు తల్లడిల్ల హరి కంసప్రాణహింసార్థియై
లంఘించెం దమగంబుమీఁదికి రయోల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్. 1372

క. తమగమున కెగురుయదుస, త్తమగణ్యునిఁ జూచి ఖడ్గధరుఁడై యెదిరెం
దమగమివారలు వీరో, త్తమగణవిభుఁ డనఁగఁ గంసధరణీపతియున్. 1373

శా. పక్షీంద్రుం డురగంబుఁ బట్టువిధ మొప్పం గేశబంధంబులో
కక్షోభంబుగఁ బట్టి మౌళిమణులాకల్పాంత వేళాపత
న్నక్షత్రంబులభంగి రాల రణసంరంభంబు డిందించి రం
గక్షోణిం బడద్రొబ్బెఁ గృష్ణుఁడు వెసం గంసున్ నృపోత్తంసునిన్. 1374

శా. మంచాగ్రంబున నూడి రంగధరణీమధ్యంబునం గూలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జను లాశ్చర్యంబునుం బొందఁగాఁ
బంచత్వంబును బొంది యున్నవిమతుం బద్మాక్షుఁ డీడ్చెన్ వడిన్
బంచాస్యంబు గజంబు నీడ్చుగతిన్ బాహాబలోల్లాసియై. 1375

క. రోషప్రమోదనిద్రా, భాషాశనపానగతులఁ బాయక చక్రిన్
దోషరతిఁ జూచి యైనను, శేషరుచిం గంసుఁ డతనిఁ జెందె నరేంద్రా.

వ. ఆసమయంబున. 1377

క. గోపాలుఁ డొక్కఁ డద్దిర, భూపాలకుఁ జంపె నీనిఁ బోదువుం డేత
ద్రూపాలస్యము లేలని, తాపాలఘురోషు లగుచు దర్పోద్ధతులై. 1378

శా. న్యగ్రోధుండును గహ్వుఁడున్ మొదలుగా నానాయుధాసికసా
మగ్రిం గంసుసహోదరుల్ గవియుఁడున్ మాద్యద్గజేంద్రాభుఁడై
యుగ్రుండై పరిఘాయుధోల్లసితుఁడై యొండొండ చెండాడి శా
లాగ్రక్షోణికిఁ బుచ్చె రాముఁడు గరీయస్థేముఁడై వారలన్. 1379

వ. అయ్యవసరంబున. 1380

క. చేతులఁ దాళము లొత్తుచుఁ, జేతోమోదంబుతోడ సిగముడి వీడం

జాతర లాడుచు మింటను, గీతము నారదుఁడు వాడెఁ గృష్ణా యనుచున్.

క. వారిజభవరుద్రాదులు, భూరికుసుమవృష్టిఁ గురిసి పొగడిరి కృష్ణున్
భేరులు మ్రోసెను నిర్జర, నారులు దివి నాడి రధికనటనముల నృపా. 1382

వ. అంతం గంసాదులకాంతలు భర్తృమరణదుఃఖాక్రాంతలై కరంబుల శిరంబులు మోఁదుకొనుచు నశ్రుసలిలధారాపరిషిక్తవదనలై సదనంబులు వెలువడి వచ్చి వీరశయ్యానిద్రితులైనవిభులం గౌఁగిలించుకొని సుస్వరంబుల విలపించి రందుఁ గంసభార్య లిట్లనిరి. 1383

సీ. గోపాలసింహంబు గోపించి వెల్వడి నిను గజేంద్రముభంగి నేఁడు గూల్చె
యాదవేంద్రానిలమాభీలజవమున నిను మహీజము మాడ్కి నేలవ్రాల్చె
వాసుదేవాంభోధివారి యుద్వేలమై నిను దీవికైవడి నేఁడు ముంచె
దేవకీసుతవజ్రి దేవత లలరంగ నినుఁ గొండక్రియ నేఁడు నిహతుఁ జేసె

తే. హా మనోనాథ హా వీర హా మహాత్మ
హా మహారాజ నీ విట్లు హతుఁడ వైన
మనుచు నున్నార మక్కట మమ్ముఁ బోలు
కఠినహృదయలు జగతిపైఁ గలరె యెందు. 1384

క. భూతముల కెగ్గు సేసిన, భూతంబులు నీకు నెగ్గు పుట్టించె నృపా
భూత మగుమనికి యెల్లను, భూతద్రోహికిని శుభము పొంద దధీశా. 1385

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, భూపాలక మున్ను తొడరి పొలిసినవారిన్
నీపాల బుధులు సెప్పరె, కోపాలస్యములు విడిచి కొలువం దగదే. 1386

వ. అని విలపించుచున్న రాజవల్లభల నూరార్చి జగద్వల్లభుండైనహరి కంసాదులకుం బరలోకసంస్కారంబులు సేయం బనిచి దేవకీవసుదేవుల బంధనంబు విడిపించి బలభద్రసహితుండై వారలకుం బ్రణామంబులు సేసిన. 1387

మ. కని లోకేశులు గాని వీరు కొడుకుల్ గారంచుఁ జిత్తంబులన్
జనయిత్రీజనకుల్ విచారపరులై శంకింపఁ గృష్ణుండు దా
జనసమ్మోహిని యైనమాయఁ దదభిజ్ఞానంబు వారించి యి
ట్లనియెన్ సాగ్రజుఁడై మహావినతుఁడై యానందసంధాయియై. 1388

శ్రీకృష్ణుఁడు దేవకీవసుదేవులచెఱ మాన్పి యుగ్రసేనునికిఁ బట్టంబు గట్టుట.

సీ. మముఁ గంటిరి గాని మా బాల్యపౌగండకైశోరవయసులఁ గదిసి మీర
లెత్తుచు దించుచు నెలమి మన్నించుచు నుంచుసౌభాగ్యంబు నొందరైతి
రాకాంక్ష గలిగియు నది దైవయోగంబు తల్లిదండ్రులయొద్దఁ దనయు లుండి
యే యవసరమున నెప్పంగి లాలితు లగుచు వర్ధిల్లుదు రట్టిమహిమ

తే. మాకు నిన్నాళ్లు లేదయ్యె మఱియు వినుఁడు
నిఖిలపురుషార్థహేతువై నెగడు చున్న

మేని కెవ్వార లాఢ్యులు మీర కారె
యాఋణము దీర్ప నూఱేండ్ల కైనఁ జనదు. 1389

క. చెల్లుబడి గలిగి యెవ్వఁడు, తల్లికిఁ దండ్రికిని దేహధనముల వృత్తుల్
చెల్లింపఁ డట్టికష్టుఁడు, ప్రల్లదుఁ డామీఁద నాత్మపలలాశి యగున్. 1390

క. జననీజనకుల వృద్ధులఁ, దనయుల గురువిప్రసాధుదారాదుల నే
జనుఁడు ఘనుఁ డయ్యుఁ బ్రోవక, వనరును జీవన్మృతుండు వాఁడు ధరిత్రిన్.
1392

వ. అదియునుంగాక.

శా. కారాశాలల మానిమిత్తము మిముం గంసుండు గారింపఁగా
వారింపంగ సమర్థతల్ గలిగియున్ వారింపఁగా రాక ని
ష్కారుణ్యాత్ముల మైనక్రూరుల మహాకౌటిల్యసంచారులన్
సారాతిక్షములార మమ్ముఁ గొఱఁతల్ సైరించి రక్షింపరే. 1393

వ. అని యిట్లు మాయామనుష్యుం డైనహరి పలికినపలుకులకు మోహితు లై
వారల నంకపీఠంబుల నిడుకొని కౌఁగిలించుకొని వారివదనంబులు కన్నీటం దడు
పుచుఁ బ్రేమపాశబద్ధు లై దేవకీవసుదేవు లూరకుండి రంత వాసుదేవుండు
మాతామహుం డైనయుగ్రసేనుం జూచి. 1394

చ. అనఘ యయాతిశాపమున యాదవవీరులకున్ నరేశ్వరా
సనమున నుండ రాదు నృపసత్తమ రాజవు గమ్ము భూమి కే
సినుఁ గొలువంగ నిర్జరులు నీ కరిఁ బెట్టుదు రన్యరాజులం
బనిగొను టెంత రమ్ము జనపాలనశీలివి గమ్ము వేడ్కతోన్. 1395

వ. అని పలికి. 1396

క. మన్నించి రాజుఁ జేసెను, వెన్నుఁడు సత్యానఘాను విస్రుతదానున్
సన్నుతమానున్ గదన, చ్ఛిన్నాహితసేను నుగ్రసేనున్ దీనున్. 1397

వ. తదనంతరంబ తొల్లి కంసభీతు లై విదేశంబులం గృశియించుచున్నయదువృ
ష్ణిభోజమరుదశార్హకుకురాంధకప్రముఖు లగుసకలజ్ఞాతిసంబంధులను రావించి
చిత్తంబు లలర విత్తంబు లిచ్చి వారివారినివాసంబుల నుండ నియోగించె నివ్వి
ధంబున. 1398

క. మధుసూదనసత్కరుణా, మధురాలోకనవిముక్తమానసభయు లై
మధురవచనములఁ దారును, మధురానగరంబుప్రజలు మనిరి నరేంద్రా.

వ. అంత నొక్కనాఁడు సంకర్షణసహితుం డై నందునిం జేరి గోవిందుం డి ట్లనియె.

శా. తండ్రిం జూడము తల్లిఁ జూడము యశోదాదేవియున్ నీవు మా
తండ్రిం దల్లియు నంచు నుండుదుము సద్ధర్మంబులం దొల్లి యే
తండ్రుల్ బిడ్డల నిట్లు పెంచిరి భవత్సౌజన్యభావంబులన్
దండ్రీ యింతటివార మైతిమి గదా తత్తద్వయోలీలలన్. 1401

ఉ. ఇక్కడ నున్న బాంధవుల కెల్లను సౌఖ్యము చేసి వత్తు మే
మక్కడికిన్ మదీయులకు నందఱకున్ వినిపింపు మయ్య నే
నెక్కడ నున్న మాకు మది నెన్నఁడుఁ బాయవు మీ వ్రజంబులో
మక్కువఁతోడ మీరు కృప మా కొనరించు క్రియావిశేషముల్. 1402

వ. అని పలికి వస్త్రభూషణాదు లొసంగి సాదరంబుగఁ గౌఁగిలించుకొని గోవిం
దుం డనిచిన నందుండు ప్రణయవిహ్వలుండై బాష్పజలపూరిత లోచనుం
డగుచు వల్లవులుం దానును వ్రేపల్లెకుఁ జనియె నంత. 1403

క. గర్గాదిభూసురోత్తమ, వర్గముచే నుపనయనము వసుదేవుఁడు స
న్మార్గంబునఁ జేయించెను, నిర్గర్వచరిత్రులకును నిజపుత్రులకున్. 1404

క. ద్విజరాజవంశవర్యులు, ద్విజరాజముఖాంబుజోపదిష్టవ్రతులై
ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజాదికజనంబు దీవింపంగన్. 1405

వ. ఉపనయనానంతరంబున వసుదేవుండు బ్రాహ్మణులకు సదక్షిణంబులుగా ననేక
గోహిరణ్యాదిదానంబు లొసంగి తొల్లి రామకృష్ణులజన్మసమయంబులందు నిజ
మనోదత్తలైనగోవుల నుచ్చరించి యిచ్చి కామితార్థంబుల నర్థులకుం బెట్టె
నిట్లు బ్రహ్మచారులై. 1406

శా. ఉర్విన్ మానవు లెవ్వ రైన గురువాక్యోద్యుక్తులై కాని త
త్పూర్వారంభము సేయఁ బోల దనుచున్ బోధించుచందంబునన్
సర్వజ్ఞత్వముతో జగద్గురువులై సంపూర్ణులై యుండియుం
గుర్వంగీకరణంబు సేయఁ జని రాగోవిందుఁడున్ రాముఁడున్. 1407

వ. చని మహావైభవరాశి యైనకాశిం జేరి తత్తీరంబున నవంతీపురనివాసియు సకల
విద్యావిలాసియు నైనసాందీపని యనుబుధవర్యునిం గని యథోచితంబుగ దర్శించి
శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తి చేయుచుండ వారలవలన సంతుష్టుం డై. 1408

శా. వేదశ్రేణియు నంగకంబులు ధనుర్వేదంబుఁ దంత్రంబు మ
న్వాదివ్యాహృతధర్మశాస్త్రములు నుద్యన్న్యాయముం దర్కవి
ద్యాదక్షత్వము రాజనీతియును శుద్ధప్రక్రియం జెప్పె నా
భూదేవాగ్రణి రామకృష్ణులకు సంభూతప్రమోదంబునన్. 1409

క. అఱువదినాలుగువిద్యలు, నఱువదినాలుగుదినంబు లంతన వారల్
నెఱవాదులైనకతమున, నెఱి నొక్కొకనాఁటివినికి నేర్చిరి లేశా. 1410

క. గురువులకు నెల్ల గురులై, గురులఘుభావములు లేక కొమరొందుజగ
ద్గురులు త్రిలోకహితార్థము, గురుశిష్యన్యాయలీలఁ గొలిచిరి వేడ్కన్.

వ. ఇట్లు కృతకృత్యులైనశిష్యులం జూచి వారలమాహాత్మ్యంబునకు వెఱఁగుపడి
సభార్యుం డైనసాందీపని యి ట్లనియె. 1412

శా. అంభోరాశిఁ బ్రభాసతీర్థమున ము న్నస్మత్తనూసంభవుం

డంభోగాహము సేయుచున్ మునిఁగి లేఁ డయ్యెం గృపాంభోధుల్
శుంభద్వీర్యులు మీరు మాగురునికిం జోద్యంబుగా శిష్యతన్
గాంభీర్యంబునఁ బుత్రదక్షిణ యిడం గర్తవ్య మూహింపరే. 1413
క. శిష్యులు బలాఢ్యు లైన వి, శేషస్థితి నొంది గురువు జీవించును ని
ర్దూష్యగుణబలగరిష్ఠులు, శిష్యుల రై గురునికోర్కి సేయం దగదే. 1414
వ. అనిన విని రామకృష్ణులు గుర్వర్థంబుగా దుర్వారరథారూఢు లై రయంబునం
జని రౌద్రంబున సముద్రంబుఁ జేరి యిట్లనిరి. 1415
క. సాగర సుబుద్ధితోడను, మాగురుపుత్రకునిఁ దెమ్ము మా కాఁడిన నీ
వాగడ మవుదువు దుస్సహ, వేగరణాభీలనిశితవిశిఖాగ్నులకున్. 1416
వ. అనిన వారలకు జలరాశి యిట్లనియె. 1417
ఉ. వంచన యింత లేదు యదువల్లభులార ప్రభాసతీర్థమం
దంచితమూర్తి విప్రసుతుఁ డార్యుఁడు తోయము లాడుచుండ ను
త్పంచలితోర్మి యొక్కటి ప్రచండగతిం గొనిపోయెఁ బోవఁగాఁ
బంచజనుండు మ్రింగె నతిభాసురశీలుని విప్రబాలునిన్. 1418
వ. అని వానివసియించుచో టెఱిఁగించిన. 1419
శా. శంఖారావముతోడఁ బంచజనుఁడున్ శంకించి చిత్తంబులో
సంఖిన్నుండు గ వార్ధిఁ జొచ్చి దహనజ్వాలాభహేమోజ్జ్వల
త్పుంఖాస్త్రంబునఁ గూల్చి వానిజఠరంబున్ వ్రచ్చి గోవిందుఁ డ
ప్రేంఖచ్చిత్తుఁడు బాలుఁ గానక గురుప్రేమోదితోద్యోగుఁ డై. 1420
క. దానవునిదేహజం బగు, మానితశంఖంబు గొనుచు మసలక బలుఁడుం
దో నేతేరఁగ రథి యై, దానవరిపుఁ డరిగె దండధరుపురికి నృపా. 1421
వ. చని సంయమనీనామనగరంబుఁ జేరి తద్ద్వారంబునఁ బ్రళయకాలమేఘగంభీర
నినదభీషణం బగుశంఖంబు పూరించిన విని వెఱఁగుపడి. 1422
శా. అస్మద్బాహుబలంబుఁ గైకొనక శంఖారావమున్ మానసా
పస్మారంబుగ నెవ్వఁ డొక్కొ నగరప్రాంతంబునం జేసె మ
ద్విస్మేరావహరోషపావకునిచే విధ్వస్తుఁ డై వాఁడు దా
భస్మం బై చెడు నంచు నంతకుఁడు కోపప్రజ్వలన్మూర్తి యై 1423
వ. వచ్చి రామకృష్ణులం గని వారు లీలామనుష్యు లయినవిష్ణుమూర్తు లని యెఱింగి
భక్తితోడం బూజ చేసి సర్వభూతమయుం డగుకృష్ణునకు నమస్కరించి యేమి
సేయుదు నానతి మ్మనిన నమ్మహాత్ముం డిట్లనియె. 1424
క. చెప్పెద మాగురునందనుఁ, దప్పు గలుగఁ జూచి నీవు దండనమునకున్
దెప్పించినాఁడ వాతని, నొప్పింపుము మాకు వలయు నుత్తమచరితా. 1425
క. అనిన విని వీఁడె వీనిం, గొనిపొం డని భక్తితోడ గురునందను ని

చ్చినఁ గృష్ణుఁడుపీడ్కొనియెను,ఘనదుర్జనదమను మహిమగమనుఁ శమనున్.

వ. ఇట్లు జము నడిగి తెచ్చి రామకృష్ణులు సాందీపనికిం బుత్త్రుని సమర్పించి యింక నేమి సేయ వలయు నానతిం డనిన నతం డిట్లనియె. 1427

క. గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, గరుణన్ మును నెవ్వఁ డిచ్చె ఘనులార భవ ద్గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, దిరముగ నిచ్చితిరి మీరు దీపితయశులై. 1428

క. కాలునిపీటికిఁ జని మృత, బాలకుఁ దే నొరులవశమె భవదీయకృపన్ మేలు దొరకొనియె మాకు వి,శాల మగుం గాత మీయశము లోకములన్.

వ. మహాత్ములారా యేను గృతార్థుండ నైతి నని దీవించిన సాందీపని వీడ్కొని కృతకృత్యులై రామకృష్ణులు రథారోహణంబు చేసి మథురకుం జనుదెంచి పాంచజన్యంబు పూరించినం గని నష్టధనంబులు గనినవారిభంగిం బ్రజలు ప్రమోదించి రంత నొక్కనాఁ డేకాంతంబున. 1430

శ్రీకృష్ణుండు గోపకాంతలచెంతకు నుద్ధవునిఁ బంపుట.

శా. నాపైఁ జిత్తము లెప్పుడున్ నిలుపుచున్ నారాకఁ గాంక్షించుచున్
నాపేరాత్మల నావహించుచు వగన్ నానాప్రకారంబులన్
గోపాలాంగన లెంతజాలిఁ బడిరో కోపించిరో దూఱిరో
వ్రేపల్లెన్ నిజధర్మగేహములలో విభ్రాంతచైతన్యలై.

వ. అని చింతించి. 1432

క. సిద్ధవిచారు గభీరున్, వృద్ధవచోవర్ణనీయు వృష్ణిప్రవరున్
బుద్ధినిధి నమరగురునకు, నుద్ధవునిం జూచి కృష్ణుఁ డొయ్యన పలికెన్. 1433

శా. రమ్మా యుద్ధవ గోపకామినులు నా రాకల్ నిరీక్షించుచున్
సమ్మోహంబున నన్నియున్ మఱచి యేచందంబునం గుందిరో
తమ్మున్ నమ్మినవారి డిగ్గవిడువన్ ధర్మంబు గా దండ్రు వే
పోమ్మా ప్రాణము లేక్రియన్ నిలిపిరో పొ్రద్యద్వియోగాగ్నులన్. 1434

క. లౌకిక మొల్లక నన్నా, లోకించుచు ప్రపన్నులకును లోఁబడి కరుణా
లోకనములఁ బోషింతును, నా కాశ్రితరక్షణములు నైసర్గికముల్. 1435

క. సందేహము మానుం డర, విందాననలార మిమ్ము విడువను వత్తున్
బృందావనమున కని హరి, సందేశము పంపె ననుము సంకేతమునన్. 1436

వ. అని మందహాససుందరవదనారవిందుం డై కరంబు కరంబున నవలంబించి సరస వచనంబు లాడుచు వీడుకొలిపిన నుద్ధవుండును రథారూఢుం డై సూర్యాస్తమయసమయంబునకు నందవ్రజంబు చేరి వనంబులనుండి వచ్చు గోవులచరణరేణువులం బ్రచ్ఛన్నరథుం డై వచ్చి నందమందిరంబు ప్రవేశించిన. 1437

శా. ఆపుణ్యాత్మునిఁ గౌఁగిలించుకొని నందాభీరుఁ డానందియై
మాపాలింటికిఁ గృష్ణుఁ డితఁ డనుచున్ మన్నించి పూజించి వాం

ఛాపూర్ణంబుగ మంజులాన్న మిడి మార్గాయాసముం బాపి స
ల్లాపోత్సాహముతోడ నిట్లనియె సంలక్షించి మోదంబునన్. 1438

క. నామిత్త్రుఁడు వసుదేవుఁడు, సేమంబున నున్నవాఁడె చెలువుగఁ బుత్త్రుల్
నేమంబున సేవింప మ, హామత్తుం డైనకంసుఁ డడఁగినపిదపన్. 1439

శా. అన్నా భద్రమె తల్లిదండ్రుల మముం హర్షించి చింతించునే
తన్నుం బాసినగోపగోపికల మిత్రవ్రాతముం గోగణం
బు న్నిత్యంబుఁ దలంచునే వననదీభూముల్ ప్రసంగించునే
వెన్నుం డెన్నఁడు వచ్చునయ్య యిట మా వ్రేపల్లెకు న్నుద్ధవా. 1440

క. అంకిలి కలుగక మా కక, లంకేందునిపగిదిఁ గాంతిలలితం బగుత
త్పంకజనయనుని నెమ్మొగ, మింక విలోకింపఁ గలదె యీజన్మమునన్. 1441

క. అని హరి ము న్నొనరించిన, పను లెల్లను జెప్పి చెప్పి బాష్పాకులలో
చనుఁడై డగ్గుత్తికతో, వినయంబున నుండె గోపవీరుం డంతన్. 1442

క. పెనిమిటి బిడ్డనిగుణములు, వినుతింప యశోద ప్రేమవిహ్వలమతి యై
చను మొనలఁ బాలు గురియఁగఁ, గనుఁగొనలను జలము లొలుకఁగా వెగ్గలి మెన్.

వ. ఇట్లు గోవిందసందర్శనాభావవిహ్వలలైనయశోదానందులకు నుద్ధవుం డి
ట్లనియె. 1444

క. జననీజనకుల మిమ్ముం, గనుఁగొన శీఘ్రింబె వచ్చుఁ గని భద్రంబుల్
వనజాక్షుం డొనరించును, మనమున వగవకుఁడు ధైర్యమండనులారా. 1445

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు మర్త్యులే వసుమతీభారంబు వారింప వా
రలరూపంబులఁ బుట్టినాఁడు హరి నిర్వాణప్రభుం డెవ్వఁ డు
జ్జ్వలుఁడై ప్రాణవియోగకాలమునఁ దత్సర్వేశుఁ జింతించు వాఁ
డలఘుశ్రేయముఁ బొందు బ్రహ్మమయుఁడై యర్కాభుఁడై నిత్యుఁడై.

సీ. అట్టినారాయణుం డఖిలాత్మభూతుండు కారణమానవాకారుఁ డైనఁ
జిత్తంబు లతనిపైఁ జేర్చి సేవించితి రతికృతార్థుల రైతి రనఘులార
శోభిల్లు నింధనజ్యోతిచందంబున నఖిలభూతములందు నతఁ డతనికి
జననీజనకదారసఖిపుత్రబాంధవశత్రుప్రియాప్రియజనులు లేరు

ఆ. జన్మకర్మములును జన్మంబులును లేవు, శిష్టరక్షణంబు సేయుకొఱకు
గుణవిరహితుఁ డయ్యు గుణి యయి సర్వర, క్షణవినాశకేళి సలుపు చుండు.

వ. అని మఱియుఁ బెక్కువిధంబుల హరిప్రభావంబు లుపన్యసించుచు నా రేయి
గడపి మఱునాఁడు దధిమథనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు లేచి కృతానుష్ఠానుం డై
యుద్ధవుం డొక్కరహస్యప్రదేశంబున నున్నసమయంబున. 1448

శా. రాజీవాక్షుఁడు సుందరాస్యుఁడు మహోరస్కుండు పీతాంబరుం
డాజానుస్థితబాహుఁ డంబురుహమాలాలంకృతుం డుల్లస

ద్రాజత్కుండలుఁ డొక్కవీరుఁ డిచటన్ రాజిల్లుచున్నాఁడు మా
రాజీవాక్షునిభంగి నంచుఁ గని రారాజాన్వయుం గోపికల్. 1449

వ. కని లజ్జాసహితహాసవిలోకనంబులు ముఖంబులకుం జెలు వొసంగ నిట్లనిరి.

—భ్రమరగీతలు.—

చ. ఎఱుఁగుదు మేము నిన్ను వనజేక్షణమిత్త్రుఁడ వీవు కూరిమిన్
మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు మే లెఱిఁగింపఁ బ్రియుండు పంపఁగా
వఱలెడుభక్తి వచ్చితివి వారలనైన మనంబులోపలన్
మఱవఁడు శౌరి మేలు మఱిమాన్యులు రాజున కెవ్వ రిచ్చటన్.

క. మునివరులైనను బంధుల, ఘనసఖ్యము విడువ లేరు గాక విడువరే
ననిమిత్తసఖ్య మాఁకటి, పని దీఱిన నళులు విరులఁ బాయును లేదో. 1452

చ. అని యిటు గోపికల్ వలుక నం దొకగోపిక కృష్ణపాద చిం
తనమునఁ జొక్కి చేరువను దైవవశంబునఁ గాంచె నుజ్జ్వల
త్సునిశితసద్వివేకముఁ బ్రసూనమరందమదాతిరేకమున్
ఘనమృదునాదసంచలితకాముకలోకముఁ జంచరీకమున్. 1453

వ. కని హరి తన్నుం బ్రార్థింపఁ బుత్తెంచినదూత యని కల్పించుకొని యుద్ధవునికి
నన్యాపదేశంబై యెఱుకపడ నయ్యళికిం దొయ్యలి యిట్లనియె. 1454

మ. భ్రమరా దుర్జనమిత్త్ర ముట్టకుము మాపాదాబ్జముల్ నాగర
ప్రమదాళీకుచకుంకుమాంకితలసత్ప్రాణేశదామప్రసూ
నమరందారుణితాననుండ వగుటన్ నాథుండు మన్నించుఁ గా
క మము న్నేఁపుచు ద్వారకాంతలశుభాగారంబులన్ నిత్యమున్. 1455

మ. ఒకపువ్వుం దలితేనె ద్రావి మధుపా యుత్సాహివై నీవు వే
ఱొకటిం బొందెడుభంగి మ మ్మధరపీయూషంబునం దేల్చి మా
యకలంకోజ్జ్వలయౌవనంబు గొని యన్యాసక్తుఁ డయ్యెన్ విభుం
డకటా యాతని కెట్లు దక్కె సిరి మిథ్యాకీర్తి నమ్మెం జుమీ. 1456

శా. భృంగా కృష్ణుఁడు మంచివాఁ డనుచు సంప్రీతిం బ్రశంసించె దీ
సంగీతంబున నేము సొక్కుదుమె తచ్చారిత్రముల్ వింత లే
యంగీకారము గావు మాకుఁ బురకాంతాగ్రప్రదేశంబులన్
సంగీతం బొనరింపు వా రిడుదు రోజ న్నీకు నిష్టార్థముల్. 1457

మ. సమదాళీశ్వర చూడు ముజ్జ్వలితహాసభ్రూవిజృంభంబులన్
రమణీయుం డగుశౌరిచేఁ గరఁగరే రామల్ త్రిలోకంబులం
బ్రమదారత్నము లక్ష్మి యాతనిపదాబ్జాతంబు సేవింప ని
క్కము నే మెవ్వర మాకృపాజలధికిం గారుణ్యముం జేయఁగన్. 1458

శా. రోలంబేశ్వర నీకు దౌత్యము మహారూఢంబు నీనేరుపుల్

చాలుం మచ్చరణాబ్జముల్ విడువు మస్మన్నాథపుత్త్రాదులన్
లీలం బాసి పరంబు డించి తనకున్ లీనత్వముం బొందుమ
మ్మేలా పాసె విభుండు ధార్మికులు మున్నీచందముల్ మెత్తురే. 1459

శా. వాలిం జంపెను వేఁటకానిపగిదిన్ వంచించి దైత్యానుజన్
లోలం బట్టి విరూపఁ జేసెను బలిన్ లోభంబునం గట్టి యా
త్రైలోక్యంబు మొఱంగి పుచ్చుకొనియెన్ ధర్మజ్ఞుఁడే మాధవుం
డేలా షట్పద యెగ్గు మాపలన నీ కెగ్గింపఁగా నేటికిన్. 1460

ఉ. పన్నుగ మింటిపై నెగసి పాఱువిహంగము లైన వీనులం
ద న్నొకమాటు విన్న గృహదారసుతాదులఁ బాసి విత్తసం
పన్నత డించి సంసరణపద్ధతిఁ బాపెడువాఁడు నిత్యకాం
తు న్నెఱి నున్నమా బ్రదుకు సైఁచునె యేల మధువ్రతోత్తమా. 1461

మ. కమనీయం బగు వేఁటకానిపలు కాకర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమచిత్తంబులఁ జేర్చి చేరి హరిణుల్ తద్బాణనిర్భిన్నలై
యమితోగ్రవ్యథ నొందుభంగి హరిమాయాలాపముల్ నమ్మి దుః
ఖములం జెందితి మంగజాస్త్రజనితోగ్రశ్రాంతి నిందిందిరా. 1462

ఉ. బంధుల బిడ్డలన్ మగల భ్రాతలఁ దల్లులఁ దండ్రులన్ మనో
జాంధతఁ జేసి డించి శరణాదినమ్ము వియోగసముద్రశా
సింధువులోనఁ ద్రోచి యిటు సేరక పోవుట పాడి గాదు పు
ష్పంధయ మాయధీశునకుఁ బాదములం బడి యొత్తి చెప్పవే.

సీ. కాంచనరత్నసంఘటితసౌధంబులే మాకుటీరంబులు మాధవునకు
వివిధనరేంద్రసేవితరాజధానియే మాపల్లె యదువంశమండనునకు
సురభిపాదపలతాశోభితారామమే మాయరణ్యము సింహమధ్యమునకుఁ
గమనీయలక్షణగజతురంగంబులే మాధేనువులు కంసమర్దనునకు

తే. రూపవిభ్రమనైపుణరూఢ లైన
మగువలమె మేము మన్మథమన్మథునకు
నేల చింతించు మముఁ గృష్ణుఁ డేల తలఁచుఁ
బృథివి నధిపులు నూతనప్రియులు గారె. 1464

వ. అని మఱియు నిట్లనేకవిధంబులఁ గృష్ణసందర్శనలాలస లయి పలుకుచున్న గోపికలవచనంబులు విని యుద్ధవుండు మధురాలాపంబుల నూరార్చుచు నిట్లనియె.

మ. జపదానవ్రతహోమసంయమతపస్స్వాధ్యాయముఖ్యంబులన్
నిపుణుల్ గోరియు నేవిభున్ మనముల న్నిల్పంగలే రట్టిస
ద్విపులాకారునిపై మహామహిముపై విశ్వేశుపై మీ కజ
స్రపటుధ్యానము లిట్లు నిల్చునె భవచ్చారిత్రముల్ చిత్రముల్. 1466

క. నను మీకడకుం గృష్ణుఁడు, పని పంపెడువేళఁ బిలిచి పలికినపలుకుల్
వినుఁ డన్నియు వివరించెద, వనజేక్షణలార మీరు వగవకుఁ డింకన్. 1467
వ. అని హరివచనంబులు గా నిట్లనియె. 1468
సీ. ఎల్లకార్యములకు నేను బ్రధానకారణము గావున మీకు రమణులార
కలుగదు మద్వియోగము చరాచరరూపములలో మహాభూతములు వసించు
కరణి నుండుదు సర్వగతుఁడ నై నే మనఃప్రాణబుద్ధిగుణేంద్రియాశ్రయుండ
నాత్మయం దాత్మచే నాత్మఁ బుట్టింతు రక్షింతును ద్రుంతు హృషీకభూత
తే. గుణగణాకార మాత్మకుఁ గోమరుమిగులు
నిబిడమాయానుభవమున నిత్యశుద్ధ
మాత్మ విజ్ఞానమయము నై యమరుగుణముఁ
బ్రకృతికార్యమనోవృత్తిఁ బట్టి పొందు. 1469
చ. కలఁ గని లేచి మున్ను గలఁ గన్నసమస్తవిధంబు కల్లగాఁ
దలఁచినభంగి మానసపదార్థముచే నిఖిలేంద్రియార్థముల్
బలమునఁ గట్టి దజ్ఞుఁడు ప్రపంచము లే దనుఁ దన్మనంబుఁ దా
రలయక కట్టుడుక్ బుధుల కవ్వల నొండొకభేద మున్న దే. 1470
ఆ. సాంఖ్యయోగనిగమసత్యతపోదమ, ములు మనోనిరోధమును గడపల
గాఁగ నుండు జలధికడపలగాఁ గల, నదులభంగి నళిననయనలార. 1471
మ. చెలువల్ దవ్వుల నున్నవల్లభులపైఁ జిత్తంబులం గూర్తు రు
త్కలికం జేరువవారికంటె నదియుం గా కెప్పుడు న్నన్ను మీ
రలు చింతించుచు నుండఁ గోరి యిటు దూరస్థత్వముం బొందితిన్
దలఁకం బోలదు నన్నుఁ గూడెదరు నిత్యధ్యానపారీణ లై. 1472
వ. అని మీకుం జెప్ప మని కృష్ణుండు చెప్పె ననవుడు నుద్ధవునికి గోపికలు సం
తసించి యి ట్లనిరి. 1473
ఉ. ఇమ్ముల నున్నవాఁడె హరి యిక్కడి కెన్నఁడు వచ్చు వచ్చి మా
యుమ్మలికంబు వాపునె ప్రియుం డిట వచ్చెద నన్న నైనతు రే
యమ్మధురాపురీరమణు లడ్డము వత్తురు గాక చెల్ల రే
మమ్ము విధాత నిర్దయుఁడు మన్మథవేదనపాలు చేసెనే. 1474
చ. మఱచు నొకో మదిం దలఁచి మాధవుఁ డాయమునాతటంబునం
దఱుచుగ దివ్యసౌరభలతాగృహసీమల నేము డాఁగఁగా
మఱువుల నుండి నీడలకు మమ్మెలయించి కలంచి దేహముల్
మఱచినఁ దేర్చి నూల్కొలిపి మన్మథలీలలఁ దేల్చుచందముల్. 1475
శా. నీతో నర్మగృహంబులం బలుకునే నే మెల్ల వంశోల్లస
ద్గీతభ్రాంతల మై కళిందతనయాతీరంబునం జేరినం

చేతోజాతసుఖంబులం దనిపి మాచిత్తస్థితుల్ చూడ లీ
లాతంత్రజ్ఞత దాఁగి మెల్లన మదాలాపంబు లాలించుటల్. 1476

క. ముచ్చటవేళలఁ జెప్పునె, యచ్చుగ మును నేము నోమునప్పుడు జలముల్
సొచ్చినమాచేలంబులు, మ్రుచ్చిలి యిచ్చినవిధంబు మూలాం బెల్లన్. 1477

శా. ఏకాంతంబున నీడు పై నొరగి తానే మేని భాషించుచో
మాకాంతుండు వచించునే రవిసుతామధ్యప్రదేశంబునన్
రాకాచంద్రమయూఖముల్ మెఱయఁగా రాసంబు మాతోడ సం
గీకారం బొనరించి బంధనియతిం గ్రీడించువిన్నాణముల్. 1478

సీ. తనుఁ బాసి యొక్కింతతడవైన నిటమీఁద నేలపై మేనులు నిలువ వనుము
నేలపై మేనులు నిలువక యటమున్న ధైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగు ననుము
ధైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగినపిమ్మటఁ జిత్తంబు లిక్కడఁ జిక్క ననుము
చిత్తంబు లిక్కడఁ జిక్కక వచ్చినఁ బ్రాణంబు లుండక పాయు ననుము

తే. ప్రాణములుపోవమఱివచ్చిప్రాణవిభుఁడు,ప్రాణరక్షకుఁడగుతన్నుఁ బ్రాణు లెల్లఁ
జేరి దూఱంగ మఱియేమి సేయువాఁడు, వేగ విన్నప మొనరింపవే మహాత్మ.

క. తగులరె మగలను మగువలు, దగులదె తను మున్ను కమల దగవు విడిచియుం
దగిలినమగువల విడుచుట, దగుఁ దగ దని తగవు వలుకఁ దగుదువు హరికిన్.

సీ. విభుఁడు మాప్రేపల్లెవీథుల నేతేరఁ జూతుమే యొకనాఁడు చూడ్కులలరఁ
బ్రభుఁడు మాతో నర్మభాషలు భాషింప, విందుమే యొకనాఁడు వీనులలరఁ
దనువులు పులకింప దయితుండు డాసినఁ గలుగునే యొకనాఁడు కౌఁగిలింపఁ
బ్రాణేశ మమ్మేల పాసితి వని దూఱ దొరకునే యొకనాఁడు తొట్రుపడఁగ

తే. వచ్చునే హరి మేమున్నవనముఁ జూడఁ, దలఁచునే భర్త మాతోడితగులు తేటగాఁ
దెచ్చునే విధి మన్నాథు దిట్టవడక, యెఱుఁగఁ బలుకు మహాత్మ నీ కెఱుఁగవచ్చు.

వ. అని దుఃఖార్ణవమగ్నం బైనగోపకులంబు నుద్ధరింపుము రమానాథ యని గోపి
కలు వగచి తదనంతరంబ మఱియు నుద్ధవనిగదితం బయినకృష్ణసందేశంబు
వలన విరహవేదనలు విడిచి యుద్ధవునిం బూజించి రిట్లు కృష్ణలీలావర్ణనలు సే
యుచు వ్రేపల్లె నుద్ధవుండు గొన్ని నెల లుండి నందాదుల వీడ్కొని మరలి
రథారూఢుం డై చనిచని. 1482

క. సారమతిఁ బ్రణుతి సేయుచు, నారయ నుద్ధవుఁడు గాంచె నఘసంహారిన్
హారిన్ మధురానగరవి, హారిన్ రిపుజనమదాపహారిన్ శౌరిన్. 1483

వ. కని యథోచితంబుగా సంభాషించుచుఁ దనచేత నందాదులు పుత్తెంచిన కాను
కలు బలకృష్ణులకు నుగ్రసేనునికి వేఱువేఱ యిచ్చె నని చెప్పి శుకుండు పరీక్షి
న్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1484

కృష్ణుం డుద్ధవునితోఁ జేరుకొని కుబ్జాగృహంబునకు నరుగుట.

మ. తమ ము న్నంగజకేళిఁ గోరినలతాతన్విన్ రతిక్రీడలన్ .

దనుపం గోరి జనార్దనుం డరిగె రత్నస్వర్ణమాల్యానులే
పనభూషాంబరధూపదీపపరిదీప్తం బై మనోజప్రదీ
పన మై యున్నతదీయగేహమునకుం బంచేషుసంచేషుఁ డై. 1485

వ. ఇట్లరిగి తద్గేహమధ్యంబున. 1486

ఆ. కాముశరము ప్రోలెఁ గమలాదికళ ప్రోలె, మొలఁగి మోడ నేర్చు మెఱుఁగుఁ బోలె
నిఖిలభువనమోహినీదేవతయుఁ బోలెఁ, జెలువు మెఱసి యున్న చెలువఁ గనియె.

మ. హరి యేతెంచిన లేచి సంభ్రమముతో నాళీసమూహంబుచే
సిరి యొప్పన్ విహితోపచారములు తాఁ జేయించి సౌవర్ణసుం
దరతల్పస్థితుఁ జేసి యుద్ధవుని నుద్యత్ప్రీతిఁ బూజించి భా
సురపీఠంబున నుండు మంచు మది నౌత్సుక్యంబు శోభిల్లఁగన్. 1488

క. ఆళీనివహాని వేదిత, మాలామృగనాభిపంకమణిమయభూషా
చేలాలంకృత యగుచును, హేలావతి గోరె వనరుహేక్షణుఁ గవయన్. 1489

క. లీలావతీకృతోల్లస, దేలాకర్పూరమిళితహితమధురమహా
హాలారసపానమద, శ్రీలాలిత యగుచు నబల చేరెన్ గృష్ణున్. 1490

మ. సరసాలోకనవృష్టి పైఁ గురియుచున్ సమ్యగ్వచోవైఖరిన్
గరఁగం జేసి సువర్ణకంకణసమగ్రం బైన సైరంధ్రికేల్
కరపద్మంబునఁ బట్టి తల్పమున కాకర్షించి గంభీరతం
బరిరంభాదుల నాన వుచ్చి మరు సంభావించుచున్ వేడుకన్. 1491

ఉ. జాతియుఁ గాలముం గళయు సత్త్వము దేశము భావచేష్టలున్
ధాతువుఁ బ్రాయముం గుణముఁ దద్దశయున్ హృదయంబుఁ జూడ్కియుం
బ్రీతివిశేషముం దెలిసి పెక్కువిధంబులఁ దొయ్యలిన్ మనో
జాతసుఖంబులం దనిపె శౌరి వధూహృదయాపహారి యై. 1492

క. కరపద్మంబుల మాధవుఁ, గర మొప్పం గౌఁగిలించి కామానలముం
గరభోరువు వర్జించెను, గర మరు దని తోడిశీతకరముఖు లలరన్. 1493

మ. సనకాదుల్ తలపోసి కానసవిభున్ సర్వప్రభున్ దుర్లభున్
మును దా నిచ్చినయంగరాగసుకృతామోదంబునం గూడియున్
ఘననిర్వాణవిభూతి యిమ్మనక యాకంజాక్షి యేఁ బాయఁ జా
ల ననుం గొన్నిదినంబు లంగభవలీలం దేల్పవే నావుడున్. 1494

ఆ. వనిత గోరుకొనినవర మిచ్చి శౌరి యా, యుద్ధవుండుఁ దాను నువిదయిల్లు
వెడలె నవ్వు తియ్యవిలుకాఁడు సురభితో, దీఁగెయిల్లు వెడలు తెఱఁగు మెఱయ.

క. ఏ వేదంబులఁ గానని, దేవోత్తముఁ గాంచి ముక్తితెరువు వడుగక రా
జీవేక్షణ రతి యడిగెను, భావింపఁ దదీయకర్మఫల మెట్టిదియో. 1496

క. కారుణ్యంబునఁ గృష్ణుఁడు, తారుణ్యము మెఱసి మదనతంత్రంబుల లీ

లారణ్యవీథిఁ దేల్చెను, సైరంధ్రిన్ విభవవిజితశక్రపురంధ్రిన్. 1497

వ. తదనంతరంబ కృష్ణుం డుద్ధవరామసహితుం డై హస్తినాపురంబునకు నక్రూరు నింబనుపం దలంచి తద్గృహంబునకుం జనిన నతండు వారలం గని లేచి రామకృష్ణులకు నమస్కరించి యుద్ధవుం గౌఁగిలించుకొని వారి నందఱ యథావిధిం బూజించి హరిపాదంబులు దనతొడలమీఁద నిడుకొని యిట్లనియె. 1498

క. అనుచరులుఁ దానుఁ గంసుఁడు, ననిమొనఁ నీచేత జమునిసదనంబునకున్
ఘనులార మీబలంబున, నొనరఁగ యాదవులవంశ ముద్ధృత మయ్యెన్.

వ. మహాత్ములారా మీరు విశ్వాదిపురుషులరు విశ్వకారణులరు విశ్వమయుల రగు మీకుం గార్యకారణంబులు లే వవధరింపుము పరమేశ్వరా నీవు రజోగుణంబున నఖిలంబును సృజియించి కారణరూపంబునఁ దదనుప్రవిష్టుండ వై శ్రుతదృష్టకార్యరూపప్రపంచాకారంబున దీపించు చుందువు కార్యరూపచరాచరదేహంబులకుం గారణంబు లైనభూప్రముఖంబు లనుగతంబు లై కార్యరూపదేహంబులు నై ప్రకాశించుచందంబున నొక్కండవు కారణరహితుండవు నాత్మతంత్రుండవు నై యుండియు విశ్వాకారంబునఁ బెక్కుగుదువు సృష్టిస్థితిలయంబులం జేయు చుండియు విజ్ఞానమూర్తివగుటం బరిభ్రాంతుం డైన జీవునిభంగి గుణకర్మబద్ధుండవు కావు కావున సిద్ధంబు తన్నిమిత్తంబున బంధహేతువును సిద్ధింపదు. 1500

సీ. పరఁగ జీవునినైన బంధమోక్షము లంట వంటునే పరతత్త్వ మైననిన్ను
నంటునే యీశ దేహాద్యుపాధులు నని ర్వచనీయములు గాన నరుస నీకు
జన్మంబు జన్మసంశ్రయభేదమును లేవు కావున బంధమోక్షములు లేవు
గణుతింప నిన్ను లూఖలబద్ధుఁ డనుటయు నహిముక్తుఁ డనుటయు నస్మదీయ
ఆ. బాలబుద్ధి గాదె పాషండముఖరమా, ర్గములచేత నీజగద్ధితార్థ
మైనవేదమార్గ మడఁగి పో వచ్చిన, నవతరించి నిలుపు దంబుజాక్ష. 1501

క. ఆనీవు ధరణిభారము, మానిచి రక్కసుల నెల్ల మర్దించుటకై
యానకదుందుభియింటను, మానుగ జన్మించితివి సముచితకీర్తిన్. 1502

మ. త్రిజగత్పావనపాదతోయములచే దీపించి వేదామర
ద్విజముఖ్యాకృతి వైననీవు కరుణన్ విచ్చేయుటం జేసి మా
నిజగేహంబులు ధన్యతం దనరెఁ బో నిన్నార్య లర్చింపఁ గా
నజితత్వంబులు వారి కిత్తు వనుకంపాయత్తచిత్తుండ వై. 1503

శా. ఏపుణ్యాతిశయప్రభావముననో యీజన్మమం దిక్కడన్
నీపాదంబులు గంటి నిన్నెఱిఁగితిన్ నీవుం గృపాళుండ వై
నాపై నర్మిలిఁ జేసి మాన్పఁ గదవే నానాధనాగారకాం
తాపుత్రాదులతోడిబంధనము భక్తవ్రాతచింతామణీ. 1504

వ. అని పలికిన నగుచు నక్రూరునికి మాటలవలన సంసారబంధం బగుమోహంబుఁ గీలుకొలుపుచు హరి యిట్లనియె. 1505

—॥ కృష్ణుం డక్రూరుని హస్తినాపురంబునకుఁ బంపుట. ॥—

క. బంధుండవు సద్యోహిత, సంధుండవు వావిఁ జూడ జనకుఁడవు కృపా
సింధుండ వెల్లగుణముల, నంధుండవు గావు ప్రోవ నర్హుఁడ వెందున్.

చ. కొలుతురు మర్త్య లిప్తములు గోరి శిలామయదేవసంఘముల్
జలమయతీర్థసంఘమును సంతత ము న్నటు వారు గొల్వఁగా
వల దన రాదు గాక భగవత్పదభక్తుల రైనమీక్రియన్
సొలయక దేవతీర్థములు చూచినయంత నె కోర్కు లిచ్చునే. 1507

వ. మహాత్మా పరమభాగవతుండ వైననీవు మా కభీష్టంబు లొనరింప నర్హుండవు వినుము పాండురాజు పరలోకగతుం డైనఁ గుంతీసహితు లైనపాండవులు ధృతరాష్ట్రశాసనంబునఁ గరిపురంబున నున్నవా రట నిజపుత్రమోహితుం డగు నయ్యంధనృపతి వారియందు సమత్వంబునం జరింపం డటుగావున. 1508

క. వారలు బంధులు గావున, వారలకును మే లొనర్చి వా రలరంగా
వారింప వలయు దుస్థితిఁ వారిజరిపువంశ పొమ్ము వారిం జూడన్. 1509

వ. అని పలికి సంకర్షణోద్ధవసహితుం డై హరి నిజగృహంబునకుం జనుటయు నక్రూరుండు కౌరవరాజధాని యగుకరిపురి కరిగి యందు ధృతరాష్ట్రభీష్మవిదురబాహ్లికభారద్వాజగౌతము దుర్యోధనకర్ణాశ్వత్థామాదులం గుంతీసహితు లైనపాండవులం దక్కినబంధువులనుం గని యథోచితసత్కారంబుల నంది తద్వర్తనంబు లెఱింగికొనుచు గొన్నిదినంబు లుండ నొక్కనాఁడు విదురుండు విన నేకతంబున నక్రూరునకిం గుంతి యిట్లనియె. 1510

శా. అన్నా తల్లులుఁ దండ్రులున్ భగినులు న్నల్లుండ్రు మద్భ్రాతలున్
నిన్నుం బోమ్మను వేళ నే మనిరి మా నెవ్వల్ విచారింతురే
యున్నారా సుఖయుక్తు లై మృగి వృకవ్యూహంబులో నున్నరే
ఖ న్నే నిక్కడ నున్న దానఁ గుమనఃకౌరవ్యమధ్యంబునన్. 1511

మ. కఱపించెన్ ఫణికోటిచే లతికలం గట్టించి గంగానదిన్
నెఱిఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొసఁగెన్ నిద్రారతిం జెంది యే
మఱి యుండం బొడిపించె నాయుధములన్ మత్పుత్రులం దేమియుం
గొఱగాఁ డీధృతరాష్ట్రసూనుఁడు మహాక్రూరుండు గార్యంబులన్. 1512

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు నెన్నఁ డైనఁ దమలో భాషించి మేనత్తబి
డ్డలకున్ మేలు దలంతురే వగపులన్ డయ్యంగఁ బా లై రయో
జలజాతాక్షుఁడు భక్తవత్సలుఁ డిలాచక్రంబు భాగించి యి
మ్ముల నిప్పించునె నాకుమారకులకున్ ముఖ్యప్రకారంబునన్. 1513

వ. అని పలికి కృష్ణునిఁ జిత్తంబున నిల్పి నమస్కరించి సంకీర్తనంబు చేసి సర్వాత్మక సర్వపాలక పుండరీకాక్ష శరణాగత నైన నన్ను రక్షింపు మని వగచుచున్న కుంతికి నక్రూరుండు విదురసమేతుం డై ప్రియవచనంబుల దుఃఖోపశమనంబు సేసి వీడ్కొని బంధుమిత్రమధ్యంబున సుఖోపవిష్టుం డై యున్న ధృతరాష్ట్రున కిట్లనియె.

ఉ. నీయనుజుండు పాండుధరణీవిభుఁ డీల్గిన నీవు భూమి ధ
ర్మాయతబుద్ధి నేలుచుఁ బ్రజావళిఁ గాచుచు గౌరవంబుతోఁ
బాయక లోకులందు సమభావన చేసితి వేనిఁ గీర్తియుం
శ్రేయముఁ గల్గు వేఱొకటి సేసిన దుర్గతి గల్గు భూవరా.

సీ. అవనీశ పాండవులందు నీనందనులందు సమానుండ వగుట బుద్ధి
యెవ్వనితోడ యోగ మిం దెవ్వనికి నిత్య మంగనాగారపుత్త్రాదికముల
వలన నయ్యెడి దేమి వసుమతి నొకజంతు వుదయింప నొకజంతు వుక్కడంగు
నొకఁడు పుణ్యముఁ జెంద నొకఁడు పాపమునొందు మీనజీవనభూతమిళితజలము

ఆ. తత్తనూజు లెట్లు త్రావుదు రట్లు మూఢాత్మువిత్త మెల్ల నపహరింతు
రహితు లైనకొడుకు లటమీఁద మని యైనఁ, జచ్చి యైనఁ దండ్రి జాడఁ జనరు.

క. కావున మూఢాత్ముఁడ వై, నీ వార్జించినధనంబు నీపుత్త్రులు దు
ర్భావులు పుచ్చుకొనంగాఁ భూవర నిందితుఁడ వగుదు భూనాకములన్.

శా. నిందం బొందకు మయ్య యీతనువు దా నిద్రానిశాదృష్ట మా
సందోహంబువిధంబు నిల్వదు సుమీ జాత్యంధతం బొందియుం
మంద ప్రజ్ఞత లేల చేసెదవు సమ్యగ్జ్ఞానచక్షుండ వై
సందేహింపక యిమ్ము పాండవులకుం సర్వసంహాభాగమున్. 1518

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుం డిట్లనియె. 1519

సీ. నీమాట మంచిది నిశ్చయ మగు నైన నస్థిరం బైన నా యంతరంగ
మందు నిల్వదు సుదామాచలస్ఫటికశిలాతలోద్యతతటిల్లతికభంగి
నమృతంబునొందియు నానందితుఁడు గాని నరుమాడ్కి నేను నానంద మొంద
నీశ్వరాజ్ఞావిధ మెవ్వఁడు దప్పింప నోపు విజ్ఞానమై యుండి యైన

ఆ. విశ్వ మెల్లఁ జేసి విభజించి గుణముల నెవ్వఁ డనుసరించె నెవ్వఁ డవని
భార మెల్లఁ బాయఁ బ్రభవించె దేవకి, కెవ్వఁ డాత్మతంత్రుఁ డీశ్వరుండు.

వ. అట్టికృష్ణునకు నమస్కరించెద నానందనందనుఁ డిదివ్యచిత్తంబునం గలతెఱంగున బ్రదుకం గలవార మని వీడ్కొలిపిన నక్రూరుం డతనితలం పెఱింగి యిట్లనియె నీతలంపుఁ గనుంగొంటి నీ కిష్టం బగునట్లు వర్తింపు మని పలికి మరలి మధురకుం జనుదెంచి తదీయవృత్తాంతంబు రామకృష్ణుల కెఱింగించె నంతఁ గంసభార్య లగు నస్తియుఁ బ్రాప్తియు విధవ లై దుఃఖించుచుం దమతండ్రి

యైనజరాసంధుకడకుం జని. 1521

శా. వాండ్రున్ వీండ్రును రాజులే యనుచు గర్వప్రౌఢితో యాదవుల్
వేండ్రం బైనబలంబుతో మథురకున్ వే వచ్చి నిష్కారణం
బాండ్రున్ బిడ్డలు బంధులున్ వగవఁ గంసాదిక్షమానాథులం
దండ్రీ చంపిరి కృష్ణుచేత నిటు వైధవ్యంబు వచ్చెం జుమీ. 1522

వ. అనిన విని ప్రళయకాలానలంబు తెఱంగున మండిపడి శోకరోషంబులు బంధురంబులుగా జరాసంధుం డి ట్లనియె. 1523

శా. ఏమీ కృష్ణుఁడు కంసునిన్ రణములోఁ హింసించె నో చెల్ల నా
సామర్థ్యంబు దలంపఁ డించుకయు మచ్చండప్రతాపానలో
ద్దామార్చుల్ వడి నేఁడు గాల్చు యదుసంతానాటవీవాటికన్
భూమిం గ్రుంగిన నింగిఁ బ్రాకిన మహాంభోరాశిలోఁ జొచ్చినన్. 1524

క. యాదవవిరహిత యగుఁ బో, మేదిని నాచేత నేఁడు మీఁదుమిగిలి సం
పాదితబలు లై హరిరు, ద్రాదులు నింద్రాను లెవ్వ రడ్డం బైనన్. 1525

జరాసంధుఁడు మథురమీఁద దండెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో యుద్ధము సేయుట.

వ. అని పలికి సమరసన్నాహసంకులం బగుచిత్తంబునఁ గోపంబు దీపింప సంగరభేరి వ్రేయించి కదలి. 1526

క. దక్షుం డై యిరువదిమూఁ, డక్షౌహిణు లైనబలము లనుగతములుగా
నాక్షణమ జరాసంధుఁడు, ప్రక్షోభము నొందఁ మథురపైఁ జనియె నృపా.

క. గంధేభతురగరథభట, బంధురచరణోత్థితోగ్రపాంసుపటలయో
గాంధీభూతము లై దివి, మంథరగతి నడచె నపుడు మార్తాండహరుల్. 1528

వ. ఇట్లు చని నిరంతరకిసలయపత్రకోరకకుసుమఫలభారవినమితవృక్షవిలసితమహోద్యానంబును నుద్యానవనభాగవలమానజలోన్నయనదారుయంత్రలతానిబద్ధకలశవిముక్తసలిలధారాశీకరపరంపరాసంపాదితవర్షాకాలంబును గాలకింకరసదృశవీరభటరథతురగసామజానీకసంకులంబును గులాచారధర్మప్రవీరపౌరజనభాసురంబును సురాభేద్యమానమహోన్నతాట్టాలకయంత్రభయంకరప్రాకారచక్రంబును జక్రసారసహంసాదికలకలారావకలితసరోవరంబును సరోవరసంఫుల్లహల్లకకమలపరిమళమిళితపవనవిరాజితంబును జితానేకమండలేశ్వరభూషణమణిగణరజోనివారితమదగజేంద్రదానజలప్రభూతపంకంబును బంకరహితయాదవేంద్రదత్తసువర్ణాచలకల్పతరుకామధేనుసమర్పితవిద్వజ్జననికేతనంబును కేతనసన్నిబద్ధచామరమయూరచాపశింజినీనినదపరిపూరితాభ్రంబును నభ్రంలిహామహాప్రాసాదసౌధగవాక్షరంధ్రనిర్గతఘనసారధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితజలధరభ్రాంతివిభ్రాంతశిఖండితాండవరుచిరంబును జిరతరానేకదేవాలయజోఘుష్యమాణతూర్యనినదపరిభావితపారావారకల్లోలఘోషంబును ఘోష

కామినీప్రాణవల్లభ బాహుదండపరిరక్షితంబు నై పరులకు నలక్షితం బై నమథు
రానగరంబు చేరి వేలాలంఘనంబు చేసి వెల్లివిరిసినమహార్ణవంబు తెఱంగునఁ బట్ట
ణంబునకు ముట్టణంబుచేసి చుట్టును విడిసిన జరాసంధునివేలంబుఁ గనుంగొని
బలానుజుం డగు హరి దనమనంబున. 1529

మ. ఐదున్నాలుగునాలు రెంటనిరుమూఁ డక్షౌహిణుల్ సుట్టి సం
ఛాదించెం బుర మెల్ల మాగధు నెడన్ సామంబు దానంబు సం
భేదంబుం బని లేదు దండవిధి శోభిల్లం బ్రయోగించి యీ
భూదేవీవరభార మెల్ల నుడుపం బోలున్ జయోద్భాసి నై. 1530

క. ఏనవతరించు టెల్లను, మానుగఁ జతురంతధరణిమండలభరమున్
మానుపుకొఱకుం గాదే, పూనెద నిది మొదలు దగిలి భూభర ముడుపన్.

ఆ. మగధనాథుఁ బోర మడియింపఁ బోలదు
మడియ కున్న వీఁడు మరలి మరలి
బలముఁ గూర్చుకొనుచుఁ బఱతెంచుఁ బఱతేరఁ
ద్రుంప వచ్చు నేలదొసఁగు దొలఁగ. 1532

వ. అని యిట్లు తలపోయు చున్న సమయంబున నభోభాగంబున నుండి మహాప్రభాస
మేతంబులును సపరిచ్ఛదసూతంబులును ననేకబాణబాణాసనచక్రాదివివిధా
యుధోపేతంబులునయినరథంబులు రెండు మనోరథంబులు పల్లవింప దైవయో
గంబునఁ జేర వచ్చినం జూచి హరి సంకర్షణున కిట్లనియె. 1533

శా. కంటే రామ రథంబు లాయుధములున్ గాఢప్రకాశంబు లై
మింటన్ వచ్చెను వీఁకఁ గైకొని సురల్ మెచ్చన్ నృపశ్రేణులన్
బాటింపం బని లేదు చంపుము ధరాభారంబు వాపింపు మీ
వెంటన్ నీయవతారమున్ సఫలమౌ వేవేగ లె మ్మాజికిన్. 1534

వ. అని పలికి. 1535

క. ఖరు లై దృఢకవచధను, శ్శరు లై యధిగతరథానుచరు లై మదన
త్సరు లై ఘనహరు లై బల, హరు లయ్యెడ నాజి కేఁగి రతిభీకరు లై.

వ. ఇట్లు సమరసన్నాహంబునం బురంబు వెడలి. 1537

ఉ. అన్యులు దల్లడిల్ల దనుజాంతకుఁ డొత్తె గభీరఘోషకా
ఠిన్యమహాప్రభావవికటీకృతపద్మభవాండజంతుచై
తన్యము ధన్యమున్ దివిజతాపసమాన్యముఁ బ్రీతభక్తరా
జన్యము భీతదుశ్చరితశాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1538

క. సింధురభంజనపూరిత, బంధురతరశంఖనినదభారమున జరా
సంధునికిం గలసైన్యము, లంధము లై సంచలించె నాహవభూమిన్. 1539

వ. అయ్యవసరంబున మాగధుండు మాధవున కిట్లనియె. 1540

సీ. అదలించి రొప్పంగ నాలమందలు గావు గంధగజేంద్రసంఘములు గాని
పరికించి వినఁగ నంభారవంబులు గావు వాజీంద్రహేషారవములు గాని
పదహతిఁ గూల్పంగఁ బ్రాఁతబాడ్లివి గావు నగసమానస్యందనములు గాని
ప్రియము లాడంగ నాభీరలోకము గాదు కాలాభవైరివర్గంబు గాని
తే. యార్చ వనవహ్ని గాదు బాణాగ్ని గాని
మఱియు బృందావనము గాదు మొనలు గాని
యమున గాదు నటింప ఘోరాజి గాని
పోరు నీ కేల గోపాల పొమ్ము పొమ్ము. 1541
మ. తరుణిం జంపుటయో బకుం గెడపుటో ధాత్రీజముల్ గూల్చుటో
ఖరముం ద్రుంచుటయో ఫణిం బఱపుటో గాలిన్ నిబంధించుటో
గిరి హస్తంబునఁ దాల్చుటో లయమహాగ్ని స్ఫారదుర్వారదు
ర్భరబాణాహతి నెట్లు నిల్చెదవు సప్రాణుండవై గోపకా. 1542
వ. అదియునుం గాక. 1543
సీ. గోపికావల్లకీఘోషణంబులు గావు శింజినీరవములు చెవుడుపఱచు
వల్లవీకరముక్తవారిధారలు గావు శరవృష్టిధారలు చక్కు సేయు
ఘోషాంగనాపాంగకుటిలాహతులు గావు నిశితాసినిహతులు నిగ్రహించు
నాభీరకామినీహస్తాబ్జములు గావు ముష్టిఘాతంబులు మురువు డించు
తే. నల్లవ్రేపల్లె గాదు ఘోరావనీశ, మకరసంఘాతసంపూర్ణ మగధరాజ
వాహినీసాగరం బిది వనజనేత్ర, నెఱసి నిను దీపికైవడి నేఁడు ముంచు. 1544
వ. అనిన శ్రీహరి యి ట్లనియె. 1545
ఉ. పంతము లేల తొల్లి జనపాలురఁ బోరుల గెల్చినాఁడ నం
డ్రంతియ చాలదే బిరుదు లాడుట బంటుతనంబు త్రోవయే
యింతటఁ దీఱెనే మగధ యేటికిఁ బ్రేలెదు నీవ యేల క
ల్పాంతమహోగ్రపావకుని నైన హరింతు వరింతు సంపదన్. 1546
క. గోపాలుఁడ వని పలికితి, భూపాలక దీన నేమి పోరాడంగా
గోపాలమహీపాల, వ్యాపారాంతరము దెలియవచ్చుం బిదపన్. 1547
వ. అనిన రోషబంధురుం డై జరాసంధుం డి ట్లనియె. 1548
ఉ. బాలుఁడ వీవు కృష్ణ బలభద్రునిఁ బంపు రణంబు సేయ గో
పాలకబాలుతోడ జనపాలశిఖామణి యైనమాగధుం
డాలము సేసె నంచు జను లాడెడిమాటకు సిగ్గు పుట్టెడిం
జాలుఁ దొలంగు దివ్యశరజాలుర మమ్ము జయింప వచ్చునే. 1549
వ. అనిన నగధరుం డి ట్లనియె. 1550
క. పొగడుకొనుదురే శూరులు, మగఁటిమిఁ జూపుదురు గాక మాగధ నీకున్

మగతనము గలిగెనేనిం, దగు మెఱయ వికత్థనములు దగ వీపోరన్. 1551

వ. అనిన రోషించి. 1552

చ. పవనుఁడు మేఘరేణువుల భానుకృశానులఁ గప్పుకైవడిన్
వివిధబలౌఘముం బఱచి వేగమ మాగధుఁ డావరించె భూ
మ్యవనచరిష్ణులం గువిమతావనినాథనిరాకరిష్ణులన్
దివిషదలంకరిష్ణుల నతిస్థిరజిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1553

మ. హయహేషల్ గజబృంహితంబులు రథాంగారావముల్ శింజినీ
చయటంకారములున్ వివర్ధితగదాచక్రాస్త్రనాదంబులున్
జయశబ్దంబులు భేరిభాంకృతులు నిస్సాణాదిఘోషంబులున్
భయదప్రక్రియ నొక్కవీఁక నెగసెన్ బ్రహ్మాండభేదంబుగన్. 1554

వ. మఱియు నయ్యెడ మాగధమాధవవాహినులు రెండును నొండొంటిం దాఁకి రౌద్రంబున సంవర్తసమయసముద్రంబులభంగి నింగికిం బొంగి చెలంగి చలంబునం దలపడి పోరునెడ మసరు కవిసి మహారణ్యంబులు వెలువడి మార్కొను మదగజంబులమాడ్కిని మహోత్కంఠంబు లగుకంఠీరవంబులతెఱంగున సగ్లభంబు లగుశరభంబులచాడ్పునం బ్రచండంబు లగుగండభేరుండంబులగమిసొందమతము మొనలకుం దలకడచి వీరరసంబు వివిధరూపంబు లైనవిధంబున బహుగురు నూర్వురు వేవురు గము లై కులకుధరగుహాంతరాళంబులు నిండ సింహనాదంబు లొనర్చుచు నార్చుచు నట్టహాసంబులు సేయుచు నరివీరుల రోయుచుం బటహకాహళభేరీశంఖశబ్దంబులకు నుబ్బుచు గర్వంబునం బ్రబ్బుచు గదల వ్రేయుచుం గాండంబుల నేయుచు ముద్గరంబుల నొత్తుచు ముసలంబుల మొత్తుచుం గుంతంబుల గ్రుచ్చి యెత్తుచుం గరవాలంబులం ద్రెంచుచుం జక్రంబులం ద్రుంచుచు శస్త్రంబులం దఱుగుచుం జిత్రంబుగఁ దిరుగుచుం బరిఘంబులఁ ద్రిప్పికొట్టుచుం బ్రాసంబులం బెట్టుచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు సురియలఁ గ్రుమ్ముచు బహుభంగులఁ బరాక్రమించువీరభటులును నిబిడనీరంధ్రనేమినిర్ఘోషంబుల నాకాశంబు నిరవకాశంబుగ నర్గళచక్రమార్గంబులం బహుపదాతులు చదియ నరదంబులు దోలి వివిధాయుధప్రయోగంబుల వైరుల వ్రచ్చి చిందఱవందఱ లాడురథికులును రథికశరపరంపరలఁ గంపింపక మహామోఘమేఘధారలకుఁ జలింపనిధరణీధరంబులచాడ్పున రథంబులకుం గవిసి కల్పాంతకాలదండిదండప్రచండంబు లగుశుండాదండంబులు సాఁచి పూఁచి కడనొగ లాడిసి తిగిచి కుదిచి విఱిచి కూబరములు నుఱుములుగ జిఱజిఱం ద్రిప్పి వైచియు భటులఁ జటులగతిం బంతులక్రియ నెగుర వైచి దంతంబుల గ్రుచ్చియు ఘోటకంబుల వ్రచ్చియు విచ్చలవిడిం దిరుగుకరులును వజ్రివజ్రధారలకుం దప్పి కకుప్పులకు నెగయుతెక్కలు గలగిరులసిరులం బక్కెరలతోడ హేషారవభీషణంబు లై మనోజవంబులగుతురం

గంబులం బఱపి తురంగపద పాంసుపటలప్రభూతబహుళాంధకారంబులు గరకలి
తకఠోరఖడ్గ మరీచిజాలంబు నివారించుచు నానాప్రకారంబులం బ్రతివ్యూహం
బులం జించిచెండాడు రాహుత్తులుం గలిగి సంగ్రామంబు భీమం బయ్యె నందు.

క. చెదురథములుఁ దెగుహరులును, బడుకసులును మడియుభటులుఁ బఱచురుధిరముల్,
మడియుతల లొఱగుతనువులు, పొడియగుతొడవులును మధుపురిదెసఁ గలిగెన్.

క. భీతం బై హతసుభట, వ్రాతం బై భగ్నతురగవారణరథసం
ఘాతం బై విజయశ్రీ, పీతం బై యదుబలంబు విఱిగె నరేంద్రా. 1557

శా. యోధాగ్రేసరుఁ డీహలాయుధుఁడు లోకోత్కృష్టబాహాబల
శ్రీధారేయుఁడు కృష్ణుఁ డిట్టిఘనులం జిత్రంబు నేఁ డిట్లు సం
రోధించెన్ బలముం దెరల్చె మగధేంద్రుం డంచు నీక్షించుచున్
సౌధాగ్రంబులఁ బౌరకాంతలు మహాసంతప్త లై రంతయున్. 1558

వ. ఇట్లు దనమొనలు విఱిగి పాఱినం గనుంగొని సమరసంరంభంబున హరి విశ్వం
భరాభరణవేదండశుండాభంబు లగుబాహుదండంబులు పెంచి విజృంభించి
బ్రహ్మాండకుహరకుంభ పరిస్ఫోటనం బగుపాంచజన్యనినదంబు నిబిడనిర్ఘాతశబ్దం
బుగా నుదంచితపింఛదామంబు సంక్రందనచాపంబుగాఁ బ్రశస్తహస్త లాఘవం
బున శరాకర్షణ సంధానమోక్షణంబు లేర్పడక నిర్వక్ర చక్రాకారంబుతోడ
మార్తాండమండలప్రభాప్రచండం బగుశార్ఙ్గకోదండంబు క్రొమ్మెఱుంగు గా
దిగ్గజేంద్రకర్ణభీషణంబు లగుగుణఘోషణంబులు ఘుమఘుమారావదుస్స
హంబు లయిన గర్జనంబులుగా రథతురంగమఖురసముద్ధూతపరాగపటల
పరంపరాసంపాదితపుంజీభూతం బగుపెంజీకటి యిరులుగా నసమసమరస
న్నాహచాతురీవిశేషంబులకుం జొక్కి నిక్కి కరంబు లెత్తినర్తనంబులం బ్రవ
ర్తించునారదహస్తవిన్యాసంబులు లీలాతాండవమండితమహోత్కంఠంబు
లగునీలకంఠంబులుగా సుందరస్యందననేమినిర్ఘోషభీతు లయి కుంభికుంభం
బులపై వ్రాలువీరులు మత్తమయూరకేకారవచకితు లై యువతికుచకుం
భములమీఁద వ్రాలెడుకాముకులుగా నానానరేంద్రరక్తపిపాసాపరవశంబు లై
వాచఱచుచున్నభూతవ్రాతంబులు వర్షవర్షేతినిస్వనంబు లొసంగుచాతకం
బులుగా నభంగసంగరప్రేరకుం డగుహలాయుధుండు వృష్టికారణం బగుమంద
సమీరణంబుగా ననల్పకల్పాంతకాలనీలవలాహకంబుభాతిం బరఁగు మేనిచాయ
తోడం దోయజనాభుం డరాతిచతురంగదేహక్షేత్రంబులం బుంఖానుపుం
ఖంబులుగ ననంఖ్యాతబహువిధదివ్యబాణవర్షంబులు గురియు నెడ శస్త్రాస్త్ర
పరంపరాసంఘట్టనజనితంబు లగుమిడుఁగుఱులు వర్షాకాలవిహితవిద్యోతమాన
ఖద్యోతంబులును విశిఖవికీర్ణవీరకోటీరఘటితపద్మరాగశకలంబు లింద్రగోపం
బులును మహితమార్గణవిదళితమత్తమాతంగకుంభమౌక్తికంబులు వడగండ్లును

జటులార్ధచంద్రశరచ్ఛిన్నచరణంబులయి కృష్ణ కృష్ణ నిలు నిలు మని పలుకుచుం గూలెడు మేనులు కృషీవలకర పరశుధారావిదళితమూలవిశాలసాలంబులును భాసురభల్లభగ్నంబు లయినవదనగహ్వరంబులవలన డుల్లెడుదంతపుంజంబులు మాలతీకుసుమమంజరులును నవ్యనారాచభిన్న దేహంబులయి దిగ్గనఁ గ్రొగ్గ్లి వలన వెడలురక్తస్యందసందోహంబులతో సంచరింపక ప్రాణంబులు విడుచు శుండాలంబులు సెలయేఱులతోడికొండలును గఠోరకాండఖండితంబు లయిన భుజాదండంబులతోడఁ గలసి పడినవజ్రమయకంఠికాభరణంబులు భోగిభోగ సమేతకేతకీసుమంబులును బ్రళయార్ణవకల్లోలశబ్దసన్నిభంబు లయిన భేరీరవం బులు భీకరభేకనికరారవంబులును దారుణేషువిలూనవాహవారణమనుజమస్తి ష్కంబు రొంపియు నై సొంపు మెఱయ నాభీలకీలాలప్రవాహంబులు ప్రవహించె నందు భుజంబులు భుజంగంబులుగఁ గపాలంబులు కమఠంబులుగ శిరోజంబులు శైవాలంబులుగఁ గరంబులు మీనంబులుగ హయంబులు నక్రంబులుగ గజంబు లు దీవులుగ ధవళచ్ఛత్రంబులు నురువులుగఁ జామరంబులు కలహంసంబులుగ భూషణరత్నరేణురాసులు పులినంబులుగ నొప్పె నప్పుడు. 1559

లయవిభాతి. హసితహరినీలనిభవసనము విశాలకటి
నసమునయనాద్రిపరిలసిత మగు మేఘో
ల్లసనము వహింపఁ గరకిసలయము హేమమణి
విసరవలయద్యుతులు దెసలతుదలందుం
బసలు గురియంగ సరభసమున బలుండు దర
హసితము ముఖాబ్జమున నెసఁగ ఘనకాలా
యసమయమహోగ్రతరముసలము వడిన్ విసరి
కసిమసఁగి శత్రువుల నసువులకుఁ బాపెన్. 1560

లయవిభాతి. ప్రలయసమయాంతకుని చెలువునఁ గటాక్షముల
నలఘుచటులాగ్నికణములు చెదరఁ గోలా
హలముగ సువర్ణమణివలయనిచయోజ్జ్వలిత
హలము వడిఁ జాఁచి శిరములు నురములు న్ని
ర్దలితములుగన్ శకలములుగ నొనరింపఁ గని
బెలుకుఱి జరాసుతునిబలము రణవీథిం
జలితదనుజావలికి బలికి భయభీతసుర
ఫలికిఁ ద్రిజగచ్ఛులికి హాలికిఁ దలడించెన్. 1561

శా. రోషోద్రేకకళాభయంకరమహారూపంబుతో నొక్కచే
నీషాదండము సాఁచి లాంగలము భూమీశోత్తమగ్రీవలన్
భూషల్ రాలఁ దగిల్చి రాఁ దిగిచి సంపూర్ణోద్ధతిన్ రోఁకటన్

వేషంబుల్ సెడ మొత్తె రాముఁడు రణోర్వీన్ నెత్తురుల్ జొత్తిలన్. 1562
క. హలిహలనిహతకరికుంభ, స్థలముక్తాఫలము లోలిఁ దనరెఁ గృషికలాం
గలమార్గకీర్ణబీజా, వలిక్రైవడి నద్భుతాహవక్షేత్రమునన్. 1563
క. తఱిమి హలి హలము విసరుచు
నెఱిఁ గదిసిన బెగడి విమతనికరము లెడలై
వెఱఁగుపడు నొదుఁగు నడఁగును
మఱుపడుఁ జెడు మడియుఁ బొరలు మరలుం దెరలున్. 1564
క. హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పనాకృతిఁ గడిమిన్
హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పె నతిభీకరుఁడై. 1565
సీ. పదుగు రేగురు దీర్ఘబాణముల్ గాఁడిన గుదులు గ్రుచ్చినభంగిఁ గూలువారుఁ
దలలు ద్రెవ్విన మున్ను దారు వీక్షించిన వారల నొప్పించి వ్రాలువారుఁ
బదములు దెగి పడ్డ బాహులఁ బోరి నిర్మూలితబాహు లై మొగ్గువారు
క్షతముల రుధిరంబు జల్లింప నిర్ఝరయుతశైలములభంగి నుండువారు
ఆ. భ్రాతృపుత్త్రమిత్త్రబంధువుల్ వీఁగిన, నడ్డ మరుగుదెంచి యడఁగువారు
వాహనములు దెగిన వడి నన్యవాహనా, ధిష్ఠు లగుచు నెదిరి త్రెళ్లువారు.
వ. మఱియును. 1267
శా. ఈ కాయంబులఁ బాసినంతటనె మా కగ్గెమి జేతృత్వమున్
నీకుం జెల్లదు కృష్ణ నిర్జరుల మై ని న్నోర్తు మా మీఁదటన్
వైకుంఠంబున నంచుఁ బల్కు క్రియ దుర్వారాస్త్రభిన్నాంగు లై
యాకంపింపక కొంద ఱాడుదురు గర్వాలాపముల్ కృష్ణునిన్. 1568
వ. ఇవ్విధంబున. 1569
క. జగతీశ యేమి చెప్పుదు, నగణితలయవార్ధిభయద మై మూఁగినయ
మ్మగధేశుబలము నెల్లను, దెగఁ జూచిరి హరియు హలియుఁ దీవ్రక్రీడన్.
క భువనభవస్థితివిలయము, లవలీలం జేయుహరికి నరినాశన మెం
తవిషయ మైన మనుజుఁడై, భవ మొందుటఁ జేసి పొగడఁబడియెం గృతులన్.
వ. ఆసమయంబున. 1272
శా. అంహఃకర్తులు దల్లడిల్ల భయదాహంకారుఁడై సీరి దో
రంహం బొప్ప హలాహతిన్ రథధనూరథ్యాంబులం గూల్చి త
త్సంహారస్పృహఁ జొచ్చి పట్టెను జరాసంధున్ మదాంధున్ మహా
సింహంబుం బ్రతిసింహముఖ్యము బలశ్రీఁ బట్టునే ర్పేర్పడన్. 1573
వ. ఇట్లు పట్టుకొని. 1574
ఉ. కుంఠితు లై పరుల్ బెగడ ఘోరబలుండు బలుండు వాని సో
ల్లుంఠము లాడుచున్ దిగిచి లోకభయంకర మైనముష్టిచే

గంతగతాసుఁ జేసి తమకంబున మొత్తఁగ భూభరక్షయో
త్కంఠుఁడు చక్రి మీఁ దెఱిఁగి కార్యము గల్గని మాన్పి యిట్లనున్. 1575

శా. సంక్షింపం బని లేదు పొమ్ము బలసందోహంబులం దెమ్ము చే
తఃఖేదం బెడలంగ రమ్ము రిపులం దండింపు కాదేని భూ
స్వఃఖేలజ్జన మెల్ల మెచ్చ నృప నీశౌర్యోన్నతుల్ సూపి మే
దఃఖండంబులు భూతముల్ దినఁ దనుత్యాగంబు సేయం దగున్. 1576

వ. అని నగుచు విడిపించిన చిడిముడికి నగ్గలం బగుసిగ్గున మ్రగ్గి నెమ్మొగంబు సూపక కోపకపటభావంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ దపంబు చేసియైన వీరలం జయించెద నని పలాయితు లైన రాజులం గూడికొనుచు జరాసంధుండు దిరిగి చనియె సురలు కుసుమవర్షంబులు గురియ హలియు హరియును మథురానగరజనవందిమాగధ జేగీయమానులై వీణావేణుమృదంగశంఖదుందుభినినదంబు లాకర్ణించుచు మృగమదజలసిక్తవిమలవీథికాశతంబును వివిధవిచిత్రకేతనాద్యలంకృతంబును సువర్ణమణిమయజయస్తంభనిబద్ధతోరణసంయుతంబును వేదనాదనినాదితంబును సంతుష్టజనసంకులగోపురంబు నైన పురంబుఁ బ్రవేశించి రంత.

ఉ. వెల్లువ లైన వైరినృపవీరుల నెల్ల జయించి వీటికిన్
బల్లిదు లైన కృష్ణబలభద్రులు వచ్చుచు నున్నవారు రం
డుల్లము లారఁ జూత మని యున్నతసౌధము లెక్కి వారిపైఁ
బల్లవపుష్పలాజములు పౌరపురంధ్రులు చల్లి రెల్లెడన్. 1578

వ. ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి యుద్ధప్రకారం బెల్ల నుగ్రసేనున కెఱింగించి కృష్ణుం డిచ్ఛావిహారంబుల నుండె మఱియు నెక్కువమత్సరంబున నమ్మాగధుండు మహీమండలంబునం గలదుష్టమహీపతుల నెల్లం గూడికొని సప్తదశవారంబులు సప్తదశాక్షౌహిణీబలసమేతుం డై మథురానగరంబుపై విడిసి మాధవభుజాప్రాకారరక్షితు లగుయాదవులతోడ నాలంబు చేసి నిర్మూలితబలుం డై పోయి క్రమ్మఱ నష్టాదశయుద్ధంబునకు వచ్చునెడం గలహవిద్యావిశారదుం డగునారదుండు కాలయవనుకడకుం జని యిట్లనియె. 1579

మ. యవనా నీవు సమస్తభూపతులబాహాఖర్వగర్వోన్నతిం
బవనుం డభ్రములన్ హరించుపగిదిన్ భంజించియు న్నేల యా
దవులన్ గెల్వవు వారలన్ మఱచియో దర్పంబు లేకుండియో
యవివేకస్థితి నొందియో వెఱచియో హైన్యంబునుం జెందియో. 1580

క. యాదవులలోన నొక్కఁడు, మేదినిపై సత్త్వరేఖ మెఱసి జరాసం
ధాదులఁ దూలం దోలెను, దాదృశుఁ డిలఁ లేఁడు వినవె తత్కర్మంబుల్.

వ. అనిన విని కాలయవనుం డిట్లనియె. 1582

శా. ఏమీ నారద నీవు చెప్పిననరుం డేరూపువాఁ డెంతవాఁ

డేమేరఁ జరించు నెవ్వఁడు సఖుం డెం దుండు నేపాటిదో
స్సామర్థ్యంబునఁ గయ్యములఁ గలుపు నస్మద్బాహుశౌర్యంబు సం
గ్రామక్షోణి భరించి నిల్వఁ గలఁడే గర్వాఢ్యుఁడే చెప్పుమా. 1583

వ. అనిన విని దేవముని యిట్లనియె. 1584

సీ. నీలజీమూతసన్నిభశరీరమువాఁడు తామరసాభనేత్రములవాఁడు
పూర్ణేందుబింబంబు బోలెడిమోమువాఁ డున్నతదీర్ఘబాహువులవాఁడు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితమహోరమువాఁడు కౌస్తుభమణిపదకంబువాఁడు
శ్రీకరపీతకౌశేయచేలమువాఁడు మకరకుండలదీప్తిమలయువాఁడు

తే. రాజ యింతంత వాఁ డనరానివాఁడు, మెఱసి దిక్కుల నెల్లను మెఱయువాఁడు
దెలిసి యేవేళలం దైనఁ దిరుగువాఁడు, పట్ట నేర్చినఁ గాని లోఁబడనివాఁడు.

వ. అని మఱియు నతనిలక్షణంబులు చెప్పిన విని సరకు సేయక. 1586

ఉ. యాదవుఁ డెంతవాఁడు ప్రళయాంతకుఁ డైన నెదిర్చె నేనియుం
గా దనఁ బోర మత్కలహకర్కశబాహుధనుర్విముక్తనా
నాదృఢహేమపుంఖకఠినజ్వలదస్త్రపరంపరాసము
త్పాదితవహ్నికీలముల భస్మము సేసెదఁ దాపసోత్తమా. 1587

వ. అని పలికి కాలయవనుండు మూఁడుకోట్లమ్లేచ్ఛవీరులం గూడుకొని శీఘ్రగమనంబున దాడివెడలి మథురాపురంబు మీఁద విడిసినం జూచి బలభద్రసహితుం డై కృష్ణుం డిట్లని వితర్కించె. 1588

సీ. యవనుండు పుర మెల్ల నావరించెను నేఁటిమెల్లింటిలోపల నీసడుమను
మాగధుండును వచ్చి మనమీఁద విడియును యవనమాగధులు మహాప్రబలులు
పురి రెండువంకలఁ బోరుచు రట్టిచో నోపినభంగి నొక్కొక్కచోట
మనము యుద్ధము సేయ మఱి యొక్కఁ డెడసొచ్చి బంధుల నందఱఁ బట్టిచంపు

తే. నొండెఁ గొనిపోయి చెఱఁ బెట్టు నుగ్రకర్ముఁ
డైనమాగధుఁ డదిగాన నరివరులకు
విడియ బోరాఁడఁగా రానివిషమభూమి
నొక్కదుర్గంబు చేసి యందునుప వలయు. 1589

వ. అని వితర్కించి సముద్రు నడిగి సముద్రమధ్యంబునఁ బండ్రెండుయోజనంబుల నిడుపు నంతియ వెడల్పుం గలమార్గప్రదేశంబు సంపాదించి తన్మధ్యంబునం గృష్ణుండు సర్వాశ్చర్యకరంబుగ నొక్కనగరంబు నిర్మింపు మని విశ్వకర్మం బంచిన.

ఆ. వరుణుపురముకంటె వాసవుపురికంటెఁ, ధనదుపీటికంటె దండధరుని
నగరికంటె బ్రహ్మనగరంబుకంటెఁ బ్ర, స్ఫుటముగాఁగ నొక్కపురముఁ జేసె.

వ. అందు. 1592

క. ఆకసముతోడిచూలనఁ, బ్రాకారము పొడవు గలదు పాతాళమహా

లోకముకంటెను లోఁ తెం, తో కల దాపరిఖ యెఱుంగ వొరక దొరకెకిన్.

క. కోటయు మిన్నును దమలోఁ, బాటికి జగడింప నడ్డపడి సిల్చినవా
చాటులరుచిఁ దారకములు, కూటువ లై కోటతుదలఁ గొమరారుఁ బురిన్.

శా. సాధుద్వారకవాటకుడ్యవలభిస్తంభాగ్రశాలాగృహ
వీథీవేదిగవాక్షచత్వరసభావేశ్మప్రఘాణప్రపా
సౌధాట్టాలకసాలహర్మ్యవిశిఖాసోపానసంస్థానముల్
శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పుఁ గాంచనమణిస్నిగ్ధంబు లై యప్పురిన్. 1595

క. కూడి గ్రహంబులు దిరుగఁగ, మేడలతుదినిలువులందు మెలఁగెడిబాలల్
క్రీడింపరు పురుషులతోఁ, వ్రీడం దద్వేళలందు విను మావీటన్. 1596

ఉ. ఆయతవజ్రనీలమణిహాటకనిర్మితహర్మ్యసౌధవా
తాయనరంధ్రనిర్గతసితాభ్రమహాగరుధూపధూమముల్
తోయదపంక్తులో యనుచుఁ దుంగమహీరుహరమ్యశాఖలం
జేయుచు నుండుఁ దాండవవిశేషము లప్పురిఁ గేకిసంఘముల్. 1597

ఆ. సరస నడచు చుండి సౌధాగ్రహేమకుం, భములలోన నినుఁడు ప్రతిఫలింప
నేర్పరింప లేక నినులు పెక్కం డ్రంచుఁ, బ్రజలు చూచి చోద్యపడుదు రందు.

ఉ. శ్రీరమణీయగంధములఁ జెన్ను వహించుఁ బురీవనంబులం
గోరకజాలకస్తబకకుట్మలపుష్పమరందపూరవి
స్ఫారలతాప్రకాండవిటపచ్ఛదపల్లవవల్లరీశిఫా
సారపరాగమూలఫలసంభృతవృక్షలతావిశేషముల్. 1599

క. శ్రీకరములు జనహృదయవ, శీకరములు మందపవనశీర్ణమహాంభ
శ్శీకరములు హంసవిహం, గాకరములు నగరికువలయాబ్జాకరముల్. 1600

క. నవకుసుమామోదభరా, జవనము రతిఖిన్నదేహజస్వేదాంభో
లవనము సమధిగతవనము, పవనము విహరించుఁ బౌరభవనములందున్. 1601

క. బ్రహ్మత్వము లఘు వగు నని, బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి పట్టఁడు గాకా
బ్రహ్మాదికళలఁ దత్పురి, బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మఁ జిక్కు పఱుపరె చర్చన్.

క. నగరీభూసురకృతలస, దగణితమఖధూమపిహిత మై కాక మహా
గగనము నీలం బగునే, మిగులఁగ బెడఁ గగునె గ్రహసమృద్ధం బయ్యున్.

క. తిరుగరు పలు కర్థులకును, మురుఁగరు ధన మిత్తు రితరసుదతిమణులకా
మరుగరు రణమునఁ బిఱిఁదికి, సరుగరు రాజన్యతనయు లానగరమునన్. 1604

క. రత్నాకరమై జలనిధి, రత్నము లీ నేర దేటిరత్నాకరమో
రత్నములఁ గొనుదు రిత్తురు, రత్నాకరజయులు వైశ్యరత్నములు పురిన్.

క. తుంగంబులు కరహతగిరి, శృంగంబులు దానజలవశీకృతభృంగీ
భృంగంబులు పటుశైలస, మాంగంబులు నగరిమత్తమాతంగంబుల్. 1606

క. ప్రియములు జితపవనమనో
రయములు కృతజయము లధికరమణీయగుణా
న్వయములు సవినయములు ని
ర్భయములు హతరిపుచయములు పట్టణహయముల్. 1607

క. పులులపగిదిఁ గంఠీరవ, ములక్రియ శరభములమాడ్కి ముదితమదేభం
బులతెఱఁగున నానావిధ, కలహామోహాఢ్యభటులుభటులు గల రాపీటన్.

క. ఆపీట నుండువారికి, భావింపఁగ లేవు క్షుత్పిపాసాదులు త
ద్గోవిందకృపావశమున, దేవప్రతిమాను లగుచు దీపింతు రిలన్. 1609

సీ. ఆసక్తి కృష్ణముఖావలోకనమందఁ హరిపాదసేవనమంద చింత
వెఱపు నారాయణవిముఖకార్యములంద పారవశ్యము విష్ణుభక్తియంద
బాష్పనిర్గతి చక్రిపద్యసంస్తుతులంద పక్షపాతము శార్ఙ్గిభక్తులంద
లేమి గోవిందాన్యలీలాచరణమంద శ్రమము గోవిందపూజనములంద

తే. బాధ మచ్యుతేతరదుష్టపదములంద, జ్వరము మాధవవిరహితక్షణములంద
మచ్చరము లీశకైంకర్యమతములంద, నరవరోత్తమ వినుము తన్నాగరులకు.

వ. మఱియు నప్పురవరంబున హరికిం బారిజాతమహీజంబును సుధర్మ యనియెడి దేవసభయును దేవేంద్రుం డిచ్చె కర్ణైకదేశంబుల నలుపు గలిగి మనోజవంబులును శుక్లవర్ణంబులు నైన తురంగంబుల వరుణుం డొసంగె మత్స్యకూర్మపద్మమహాపద్మశంఖముకుందకచ్ఛపనీలంబు లను నెనిమిదినిధులఁ గుబేరుండు సమర్పించె నిజాధికారసిద్ధికొఱకుఁ దక్కినలోకపాలకులును దొల్లి తమకు భగవత్కరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల సంభవించినసర్వసంపదల మరల నతిభక్తితో సమర్పించి రివ్విధంబున. 1611

క. దర్పించి చేసి పురము స, మర్పించెను విశ్వకర్మ మంగళగుణసం
తర్పితగహ్వరికిని గురు, దర్పితదుఃఖప్రవాహతరికిఁ హరికిన్. 1612

వ. ఇట్లు విశ్వకర్మనిర్మితంబైనద్వారకానగరంబునకు నిజయోగప్రభావంబున మథురాపురజనుల నందఱం జేర్చి బలభద్రున కెఱింగించి తదనుమతంబున నందనవనంబు నిర్గమించుపూర్వదిగ్గజంబుపెంపున మేరుగిరిగహ్వరంబు వెలువడుకంఠీరవంబు తెఱంగున హరిహయదిగంతరాళంబున నుదయించునంధకారపరిపంథికైవడి మథురానగరంబు వెలువడి నిరాయుధుండై యెదురువచ్చుచున్న హరిం గని.

శ్రీకృష్ణుండు నిరాయుధుండై కాలయవనుఁడు వెంట నంటఁ బరుగెత్తుట.

మ. కరిసంఘంబులు లేవు రావు తురగౌఘంబుల్ రథవ్రాతముల్
పరిసర్పింపవు రారు శూరులు ధనుర్బాణాసిముఖ్యాయుధో
త్కరముం బట్టఁడు శక్రచాపయుతమేఘస్ఫూర్తితో మాలికా

ధరుఁ డొక్కండదె నిర్గమించె నగరద్వారంబునం గంటిరే. 1614

శా. ఎన్నే నయ్యె దినంబు లీనగరిపై నేతెంచి పోరాటకున్
మున్నెవ్వాండును రాఁడు వీఁ డొకఁడు నిర్ముక్తాయుధుం డేఁగుదెం
చె న్నన్నోర్వఁగనో ప్రియోక్తులకునో శ్రీఁ గోరియో చూడుఁ డం
చు న్నాత్మీయజనంబుతోడ యవనేశుం డిట్లు తర్కింపఁగన్. 1615

క. విభు లగు బ్రహ్మప్రముఖుల, కభిముఖుఁడై నడవ కుండు నట్టిగుణాఢ్యున్
డిభరాజగమన మొప్పఁగ, నభిముఖుఁడై నడచెఁ గాలయవనుఁడు కనిపా.

వ. ఆసమయంబున నయ్యాదవేంద్రు నేర్పడం జూచి. 1617

మ. వనజాతాక్షుఁడు సింహమధ్యుఁడు రమావక్షుండు శ్రీవత్సలాం
ఛనుఁ డంభోధరదేహుఁ డిందుముఖుఁ డంచద్దీర్ఘబాహుండు స
ద్వనమాలాంగదహారకంకణసముద్యత్కుండలుం డీతఁ డా
ముని సూచించినవీరుఁ డౌ ననుచు నమ్మ్లేచ్ఛాధముండు గాఢోద్ధతిన్. 1618

సీ. చటులవాలాభీలసైంహికేయునిభంగి లాలితేతరజటాలతిక దూలఁ
బ్రళయమావసరబృహద్భానుహేతిద్యుతిఁ బరుషారుణశ్మశ్రుపటలి వ్రేలఁ
గాదంబినీచ్ఛన్నకాంచనగిరిభాతిఁ గవచసంవృతదీర్ఘకాయ మమర
వల్మీకసుప్తదుర్వారాహికైవడిఁ గోశంబులో వాలు గొమరు మిగుల

ఆ. నార్చి పేర్చి మించి యశ్వంబు గదలించి, కమలసంభవాదిమునుల కైనఁ
బట్టరానిపోఁడిఁ బట్టెద నని జగ, దవనుఁ బట్టఁ గదిసె యవనుఁ డధిప.

క. ఇటు దన్నుఁ బట్ట వచ్చినఁ, బటుతరజవరేఖ మెఱసి పట్టువడక ది
క్తటము లదర హరి వాఱెం, జటులగతిన్ వాఁడుఁ దోడఁ జనుదేరంగన్.

వ. అప్పుడు కాలయవనుం డిట్లనియె. 1621

మ. యదువంశోత్తమ పోకు పోకు రణవీనస్థాంబు గంసాదులన్
గదనక్షోణి జయించి తీవని సమిత్కామంబునన్ వచ్చితిన్
విదితఖ్యాతులు పీటిఁబోవ నరికిన్ వెన్నిచ్చి యిబ్భంగి నేఁ
గుదురే రాజులు రాజమాత్రుఁడవె వైగుణ్యంబు వచ్చుం జుమీ. 1622

మ. బలిమిన్ మాధవ నేఁడు నిన్ను భువనప్రఖ్యాతిగాఁ బట్టుదున్
జలముల్ సొచ్చిన భూమిక్రిందఁ జనినన్ శైలంబుపై నెక్కినన్
బలిదండన్ విలసించినన్ వికృతరూపంబుం బ్రవేశించినన్
జలధిం దాఁటిన నగ్రజన్మహలికాశ్వాటాకృతుల్ దాల్చినన్. 1623

వ. అదియునుం గాక. 1624

మ. శరముల్ దూఱవు మద్ధనుర్గుణలతాశబ్దంబు లేతేర వా
హరిరింఖోద్ధతధూళి గప్ప దకటా హాస్యుండవై పాఱె దు
ర్వారపై నేక్రియఁ బోటితో కదిసి మున్ వాతాశితోఁ గేశితోఁ

గరితో మల్లురతో జరాతనయుతోఁ గంసావనీనాథుతోన్. 1625

వ. అని పలుకుచుఁ గాలయవనుండు వెంట నరుగుదేర సరకుసేయక మందహాసంబు ముఖారవిందంబునకు సౌందర్యంబు నొసంగ వేగిరపడకు రమ్ము రమ్మనుచు హరియును. 1626

సీ. అదె యిదె లోఁబడె నని పట్ట వచ్చినఁ గుప్పించి లంఘించుఁ గొంతదడవు
పట్టరా దితని పరువగ్గలం బని భావింపఁగా సమీపమున నిలుచు
నడరి పార్శ్వంబుల కడ్డంబు వచ్చినఁ గేడించి యిట్టట్టుఁ గికురువెట్టు
వల్లీకతరుసరోవరము లడ్డం బైన సవ్యాపసవ్యసంచరతఁ జూపుఁ
తే. బల్లముల డాఁగు డిబ్బల బయలుపడును, నీడలకుఁ బోవు నెఱుములనిగిడి తాఱు
నన్నుఁబట్టిననీవుమానవుఁడవనుచు, యవనుఁ డెగువంగ బహుజగదవనుఁ డపుడు.

వ. మఱియును. 1628

సీ. సకలభూతవ్రాతసంవాసుఁ డయ్యును వనములు నగములు వరుస దాఁటు
లోకోన్నతుండును లోకచక్షుఁడు నయ్యు మాటిమాటికి నిక్కి మగిడి చూచు
పక్షవిపక్షసంబంధశూన్యుం డయ్యుఁ దను విపక్షుఁడు వెంటఁ దగుల నిగుడు
విజయాపజయభావవిరహితుండయ్యుఁ దా నపజయంబును జెందినట్లు తోఁచు
ఆ. నభయ యభయవిహీనుఁ డయ్యు భీతునిమాడ్కిఁ, గానఁబడును సర్వకాలరూపుఁ
డయ్యుఁ గాలచకితుఁ డైన కైవడి వన, మాలి పఱచు వెఱపు మాలి యధిప.

వ. ఇవ్విధంబున. 1630

క. దారితశాత్రవభవనును న, పారమహావేగవిజితపవనున్ యవనున్
దూరము గొని చని కృష్ణుఁడు, ఘోరంబగునొక్కశైలగుహ వడిఁజొచ్చెన్.

క. అదె లోఁబడె నిదె లోఁబడె, నదె యిదె పట్టెద నటంచు నాశావశుఁ డై
యదుసింహునిపదపద్ధతి, వదలక గిరిగహ్వరంబు వాఁడుం జొచ్చెన్. 1632

వ. ఇట్లు సొచ్చి మూఢహృదయంబునుంబోలెఁ దమఃపూర్ణం బయినగుహాంతరాళంబున దీర్ఘతల్పనిద్రితుం డై గుఱువెట్టుచున్న యొక్కమహాపురుషునిం గని శ్రీహరిగాఁ దలంచి. 1633

ఉ. ఆలము సేయ లేక పురుషాధమ దుర్లభకంటకద్రుమా
భీలమహాశిలాసహితభీకరకుంజరఖడ్గసింహశా
ర్దూలతరక్షుసంకలితదుర్గపథంబునఁ బాఱుతెంచి యీ
శైలగుహన్ సనిద్రుక్రియఁ జాఁగి నటించినఁ బోవ నిత్తునే. 1634

క. ఎక్కడ నెవ్వారలకును జిక్క వనుచు నారదుండు సెప్పెను నాకుం
జిక్కితి వెక్కడఁ బోయెదు, నిక్కముగా నిద్రవుత్తు నిన్నీకొండన్. 1635

ఆ. అనుచు యవనుఁ డట్టహాసంబు గావించి, చటులకఠినకులిశసదృశ మైన
పాద మెత్తి తన్నెఁ బాఱి తద్దేహంబు, నగగుహాం బ్రతిస్వనంబు నిగుడ.

ఉ. తన్నిన లేచి నీల్గి కనుఁదమ్ములు మెల్లన విచ్చి లోపలన్
సన్నపుఁగిన్క వర్ధిల దిశల్ గని దృష్టిసమిద్ధవిగ్రహో
త్పన్నమహాగ్నికీలములభస్మము సేసె నతండు సాయక
చ్ఛిన్నవిరోధికంఠవను శ్రీభవనున్ యవనున్ లఘుక్రియన్. 1637

వ. ఇ ట్లేకక్షణమాత్రంబున యవనుండు నీ ఱయ్యె ననిన విని రా జి ట్లనియె.

ముచికుందునిపూర్వకథాభివర్ణనము.

ఆ. ఎవ్వఁ డాతఁ డతని కెవ్వండు దండ్రి ఘో,రాద్రిగుహకు నేటికతఁడు వచ్చి
నిద్రవోయె యవను నిటుగాల్ప నెట్లోపెఁ, దెలియఁ బలుకు నాకు ధీవరేణ్య.

వ. అనినం బరీక్షిన్న రేంద్రునకు నతికుతూహలంబుతో శుకయోగివర్యుం డి ట్లనియె
ఇక్ష్వాకుకులసంభవుండు మాంధాతకొడుకు ముచికుందుం డను రాజు రాక్షస
భీతులైనవేల్పులం బెద్దకాలంబు సంరక్షించిన మెచ్చి వా రమరలోకరక్షకుం
డైనయా రాజకుమారునికడఁ జేరి యి ట్లనిరి. 1640

మ. జగతి న్నిర్గతకంటకం బయినరాజ్యంబున్ విసర్జించి శూ
రగణాగ్రేసర పెద్దకాలము మమున్ రక్షించి తీలోన నీ
మగువల్ మిత్రులు బంధులున్ సుతులు సంబంధుల్ భువిన్ లేరు కా
లగతిం జెందిరి కాల మెవ్వరికి దుర్లంఘ్యంబు దా నారయన్. 1641

క. కాలము ప్రబలులకును బలి, కాలాత్ముం డీశ్వరుం డగణ్యుఁడు జనులం
గాలపశులఁ గాఁ జేయును, గాలము గడవంగ లేరు ఘను లెవ్వారున్. 1642

క. వరమిచ్చెద మర్థింపుము, ధరణీశ్వర మోక్షపదవి దక్కను మే మె
వ్వరమును విభులము గా మీ,శ్వరుఁ డగుహరి దక్క మోక్షసంగతిఁ జేయన్.

వ. అనిపలికిన దేవతలకు నమస్కరించి ముచికుందుండు నిద్రం గోరి దేవదత్తనిద్రా
వశుండై పర్వతగుహాంతరాళంబున శయనించి యుండె యవనుండు నీ ఱైన
పిమ్మట హరి ముచికుందుని ముందఱ నిల్చిన. 1644

సీ. వనరుహలోచను వైజయంతీదామశోభితు రాకేందుసుందరాస్యు
మకరకుండలకాంతిమహితగండస్థలుఁ గౌస్తుభాలంకృతు ఘనశరీరు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితవక్షు మృగరాజమధ్యుఁ జతుర్బాహు మందహాసుఁ
గాంచనసన్నిభకౌశేయవాసు గాంభీర్యసౌందర్యశోభితుఁ బ్రసన్ను

ఆ. నమ్మహాత్ముఁ జూచి యాశ్చర్యమును బొంది, తన్మనోజ్ఞదీప్తి దనకుఁ జూడ
నలవి గాక చకితుఁ డై మెట్టకేలకుఁ, బలికెఁ బ్రీతి నవనిపాలకుండు. 1645

మ. శశివో యింద్రుఁడవో విభావసుఁడవో చండప్రభారాశివో
శశిచూడామణివో పితామహుఁడవో చక్రాంకహస్తుండవో
దిశలున్ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీతేజంబుఁ జూడంగ దు
ర్వశ మై యెవ్వఁడ వేల వచ్చి తిచటన్ వర్తించె దేకాకి వై. 1646

క. ఈయడవి విషమకంటక, భూయిష్ఠము ఘోరసత్త్వపుంజాలభ్యం
బో యయ్య యెట్లు వచ్చితి, నీయడుగులు కమలపత్త్రనిభములు సూడన్.
వ. మహాత్మా యేను నీశుశ్రూషణంబు సేయం గోరెద నీజన్మగోత్రంబు లే నె
ఱుంగ నర్హుండ నేని నెఱింగింపుము నే నిక్ష్వాకువంశసంభవుండ మాంధాతృ
నందనుండ ముచికుందుండనువాఁడ దేవహితార్థంబు చిరకాలజాగరశ్రాంతుండ
నయి నిద్ర నొంది యింద్రియసంచారంబులు మఱచి. 1648
శా. ఏ నిద్రించుచు నుండ నొక్కమనుజుం డేతెంచి దుష్కర్ముఁ డై
తా నీత్రై చెడె నాత్మకిల్బిషమునన్ దర్పోగ్రుఁ డై యంతటన్
శ్రీనాథాకృతి వైననిన్నుఁ గని వీక్షింప న్నశక్తుండ నై
దీనత్వంబును జెందితిన్ ననుఁ గృపాదృష్టిన్ విలోకింపవే. 1649
వ. అనిన విని మేఘగంభీరభాషణంబుల హరి యి ట్లనియె. 1650
సీ. భూరజంబుల నైన భూనాథ యెన్నంగఁ జనుఁ గాని నాగుణజన్మకర్మ
నామంబు లెల్ల నెన్నంగ నెవ్వరుఁ జాల రది యేల నాకును నలవి గాదు
నేలకు వ్రేఁగై ననిఖిలరాక్షసులను నిర్జించి ధర్మంబు నిలువఁ బెట్ట
బ్రహ్మచే మున్ను నేఁ బ్రార్థింపఁ బడి వసుదేవునింటను వాసుదేవుఁ డనఁగఁ
ఆ. గరుణ నవతరించి కంసాఖ్యుఁ డో నున్న, కాలనేమిఁ జంపి ఖలుల మఱియుఁ
ద్రుంచు చున్నవాఁడఁ దొడరి నీచూడ్కి నీ, త్రైనవాఁడు కాలయవనుఁ డనఘ.
వ. వినుము తొల్లియు నీవు నన్ను సేవించినకతంబున నిన్ననుగ్రహింప నీశైలగు
హకు నేతెంచితి నభీష్టంబు లయినవరంబు లడుగు మిచ్చెద మద్భక్తు లగుజ
నులు గ్రమ్మఱ శోకంబున కర్హులు గా రనిన హరికి ముచికుందుండు నమస్కరిం
చి నారాయణదేవుం డగుట యెఱింగి యిరువదియెనిమిదవమహాయుగంబునందు
నారాయణుం డవతరించు నని మున్ను గర్గుండు చెప్పుటఁ దలంచి. 1652

ముచికుందుఁడు శ్రీకృష్ణుని స్తోత్రము చేయుట.

క. నీమాయఁ జిక్కి పురుష, స్త్రీమూర్తికజనము నిన్ను సేవింపదు వి
త్తామయగృహగత మై సుఖ, తామస మై కామవంచితం బయి యీశా.
ఉ. పూని యనేకజన్మములఁ బొంది తుదిం దనపుణ్యకర్మసం
తానముపేర్మిఁ గర్మవసుధాస్థలిఁ బుట్టి ప్రపూర్ణదేహుఁ డై
మానవుఁ డై గృహేచ్ఛఁ బడు మందుఁ డజంబు తృణాభిలాషి యై
కానక పోయి నూతఁ బడుకైవడి నీపదభక్తిహీనుఁ డై. 1654
క. తరుణీపుత్త్రధనాదుల, మఱిగి మహారాజ్యవిభవమదమత్తుఁడ నై
నరతనులుబ్ధుఁడ నగునా, కరయఁగ బహుకాల మీశ యాఱడివోయెన్.
క. ఘటకుడ్యసన్నిభం బగు, చటులకళేబరముఁ జొచ్చి జనపతి నంచున్
బటుచతురంగంబులతో, నిటు నటుఁ దిరుగుదును నిన్ను నెఱుఁగక యీశా.

ఆ. వివిధకామభోగవిషయలాలసు మత్తు, నప్రమత్తవృత్తి నంతకుండ
వైననీవు వేళ యరసి త్రుంతువు సర్ప, మొదిఁగి మూషికంబు నొడియునట్లు.

క. నరవరసంజ్ఞిత మై రథ, కరిసేవిత మైనయొడలు కాలగతిన్ భీ
కరమృగభక్షిత మై దు, స్తరవిట్క్రిమిభస్మసంజ్ఞితం బగు నీశా. 1658

ఆ. సకలదిశలు గెలిచి సములు వర్ణింపంగఁ, జారుపీఠ మెక్కి సార్వభౌముఁ
డైన సతులగృహములందుఁ గ్రీడాభోగ, వృత్తి నుండు నిన్ను వెదకలేఁడు.

ఆ. మానసంబుఁ గట్టి మహితభోగంబులు, మాని యింద్రియముల మదము లడఁచి
తపము చేసి యింద్రతయ కోరుఁ గాని నీ, యమృతపదము గోరఁ డజ్ఞుఁ డీశ.

సీ. సంసారి యై యున్న జనునకు నీశ్వర నీకృప యెప్పుడు నెఱయఁ గల్గు
నప్పుడు బంధంబు లన్నియుఁ దెగి పోవు బంధమోక్షం బైనఁ బ్రాప్త మగును
సత్సంగమంబు సత్సంగమంబున నీదు భక్తి సిద్ధించు నీభక్తివలన
సన్ముక్తి యగు నాకు సత్సంగమముకంటె మును రాజ్యబంధనిర్మూలనంబు

తే. గలిగినది దేవ నీయనుగ్రహము గాదె
కృష్ణ నీసేవ గాని తక్కినవి వలదు
ముక్తిసంధాయి వగు నిన్ను ముట్టఁ గొలిచి
యాత్మబంధంబు గోరునే యార్యుఁ డెందు. 1661

వ. కావున రజస్తమస్సత్త్వగుణంబుల యనుబంధంబు లగు నైశ్వర్యశత్రుమరణధర్మాదివిశేషంబులు విడిచి యీశ్వరుండును విజ్ఞానఘనుండును నిరంజనుండును నిర్గుణుండును నద్వయుండును నైనపరమపురుషుని నిన్నాశ్రయించెద చిరకాలంబు కర్మఫలంబులచేత నార్తుండ నై క్రమ్మఱం దద్వాసనల సంతప్తుండ నై తృష్ణం బాయక శత్రువు లైనయింద్రియంబు లాఱింటిని గెలువలేని నాకు శాంతి యెక్కడిది విపన్నుండ నైన నన్ను నిర్భయుం జేసి రక్షింపు మనిన ముచికుందునికి హరి యిట్లనియె. 1662

ఉ. మంచిది నీదుబుద్ధి నృపమండన నీవు పరార్థ మెట్లు వ
ర్తించిన నైనఁ గోరికల దిక్కునఁ జిక్కవు మేలు నిర్మలో
దంచితవృత్తి నన్ గొలుచుధన్యులబుద్ధులు నిట్లు నీకు ని
శ్చంచలభక్తి గల్గెడిని సర్వము నేలుము మాన నేటికిన్. 1663

వ. నరేంద్రా నీవు తొల్లి క్షత్త్రధర్మంబున నిలిచి మృగయావినోదంబుల జంతుప్రజల వధియించినాఁడవు తపంబునఁ దత్కర్మవిముక్తుండ వై తర్వాతిజన్మంబున సర్వభూతసఖత్వంబు గలిగి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండ వై నన్నుం జేరెద వని వీడ్కొలిపిన హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి నమస్కరించి గుహ వెడలి సూక్ష్మప్రమాణదేహంబులతో నున్న మనుష్యపశువృక్షలతాదులం గని కలియుగంబు ప్రాప్తం బగు నని తలంచి యుత్తరాభిముఖుం డై తపోనిష్ఠుం డగుచు సంశయంబులు విడిచి

సంగంబులు పరిహరించి విష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి గంధమాదనంబు ప్రవేశించి మఱియు నరనారాయణనివాసం బైనబదరికాశ్రమంబు చేరి శాంతుం డై హరి నారాధించు చుండె నిట్లు ముచికుందుని వీడ్కొని. 1664

శా. అచ్ఛిద్రప్రకటప్రతాపరవిచే నాశాంతరాళంబులన్
బ్రచ్ఛాదించుచుఁ గ్రమ్మఱన్ మథురకున్ బద్ధాత్ముఁ డేతెంచి పీ
డాచ్ఛాదించి మహానిరోధముగఁ జక్రాకార మై యున్న యా
మ్లేచ్ఛవ్రాతము నెల్లఁ ద్రుంచె రణభూమిం బెంపు సొంపారఁగన్. 1665

జరాసంధుండు ప్రవర్షణగిరిని దహించుట.

వ. ఇట్లు మ్లేచ్ఛులం బొరిగొని మఱియు నమ్మథురానగరంబునం గలధనంబు ద్వారకానగరంబునకుం బంచిన మనుష్యులు గొనిపోవు నెడ. 1666

సీ. ఘోటకసంఘాతఖురసముద్ధతధూళి జీమూతసందోహముగను
మహనీయమదకలమాతంగకటదానధారలు కీలాలధారలుగను
నిరుపమస్యందననేమినిర్ఘోషంబు, దారుణగర్జితధ్వానముగను
నిశితశస్త్రాస్త్రమానితదీర్ఘరోచులు లలితసౌదామినీలతికలుగను

తే. శత్రురాజప్రతాపాగ్ని శాంతముగను
వృష్టికాలము వచ్చునవ్విధము దోఁప
నేఁగుదెంచె జరాసంధుఁ డిరువదియును
మూఁడునక్షౌహిణులు దన్ను మొనసి కొలువ. 1667

చ. ఇటు చనుదెంచి యున్నమగధేశ్వరవాహినిఁ జూచి యుద్ధసం
ఘటనము మాని మానవులకై వడి భీరులభంగి నోడి ముం
దటిధన మెల్ల డించి మృదుతామరసాభపదద్వయుల్ క్రియా
పటువులు రామకేశవులు పాఱిరి ఘోరవనాంతరంబులన్. 1668

వ. ఇట్లు పఱచు చున్నకృష్ణబలభద్రులం జూచి వారలప్రభావంబు లెఱుంగక పరిహసించి. 1669

ఉ. ఓయదువీరులార రభసోద్ధతిఁ బాఱకుఁ డిట్లు పాఱినం
బోయెడువాఁడఁ గాను మిము భూమి నడంగిన మిన్ను ప్రాఁకినం
దోయధిఁ జొచ్చినం దగిలి త్రుంచెద నంచు సమస్తసేనతోఁ
బాయక వచ్చె వెంటఁ బడి బాహుబలాఢ్యుఁడు మాగధేశుఁడున్. 1670

వ. మఱియుం బలాయమాను లై బహుయోజనంబులదూరంబు చని విశ్రాంతు లై తమకు డాఁగ నెల వగు నని యింద్రుండు మిక్కిలి వర్షింపఁ బ్రవర్షణాఖ్యం బై పదునొకండుయోజనంబులపొడవును నంతియ వెడలుపును గలగిరి యెక్కి రంత. 1671

శా. ఆశైలేంద్రముఁ జుట్టి రా విడిసి రోషావిష్టుఁ డై మాగధో

ర్వీశుం డా వసుదేవనందనులఁ దా వీక్షింపఁగా లేక త
న్నాశేచ్ఛన్ బిలసానుశృంగములఁ బూర్ణక్రోధుఁ డై కాష్ఠముల్
రాసుల్ గా నిడి చిచ్చు వెట్టఁ బనిచెన్ రౌద్రంబుతో భృత్యులన్.

వ. ఇట్లు జరాసంధపరిజనప్రదీపితం బైనమహానలంబు దరికొనియె నంత. 1673

క. పొగ లెగసెఁ బొగలతుదలను, మిగులుచు మిడుఁగురులు నిగిడె మిడుఁగురులుగ మిను
న్నుగ బ్రహ్మాండము నిండెను, భగభగమని మంటలొదవె భయదము లగుచున్.

వ. మఱియు నమ్మహానలంబు బిలసానుశృంగవృక్షలతాకుంజపుంజంబుల దరికొని శిఖలు కిసలయంబులుగ విస్ఫులింగంబులు విరులుగ సముద్ధూతధూమపటలంబులు బంధురస్కంధశాఖావిసరంబులుగ ననోకహకంబులై వడి నభ్రంకషంబై ప్రవృద్ధికఠోరసమీరణసమున్నతమహాజ్వాలాజాలతిరోహితవియచ్చరవిమానంబును వివిధ విధూమవిస్ఫులింగవిలోకనప్రభూతనూతనతారకాభ్రాంతివిభ్రాంతగగనచరంబును సంతప్యమానసరోవరసలిలంబును విశాలజ్వాలాజాలజాజ్వల్యమానతక్కోలచందనాగరుకర్పూరధూమవాసనావాసిత గగనకుహరంబును గిరాళికీలాజాలదందహ్యమానకీచకనికుంజపుంజసంజనితచిటచిటారావపరిపూరితదిగంతరాళంబును భయంకరబహుళతరశిఖాభిద్యమానపాషాణఘోషణాకర్ణనమూర్ఛితప్రాణిలోకంబును సంతప్యమానశాఖిశాఖాంతరనిబిడనీడనిహితశాబకవియోగదుఃఖడోలాయమానవిహంగకులంబును మహాహేతిసందీప్యమానకటీసూత్రసంఘటితమయూరపింఛకుచకలశయుగళభారాలసశబరకామినీసమాశ్రితకందరంబును దగ్ధానేకమృగమిథునంబు నై యేర్చు నెడ. 1675

క. ఇల నేకాదశయోజన, ములపొడ వగుశైలశిఖరముననుండి వడిన్
బలకృష్ణులు రిపుబలముల, వెలి కుఱికిరి కానఁబడక విలసితలీలన్. 1676

వ. ఇట్లు శత్రువుల వంచించి యాదవేంద్రులు సముద్రపరిఖం బైనద్వారకానగరంబునకుం జనిరి జరాసంధుండును వారలు దగ్ధు లైరని తలంచుచు బలంబులుం దానును మగధదేశంబునకు మరలి చనియె నంత. 1677

+ రుక్మిణీకల్యాణకథాప్రారంభము. +

క. ఆవనజగర్భుపంపున, రైవతుఁ డను రాజు దెచ్చి రామున కిచ్చెన్
రేవతి యనియెడుకన్యను, భూవర మును వింటి కాదె బుద్ధిం దెలియన్. 1678

వ. తదనంతరంబ. 1679

మ. ఖగనాథుం డమరేంద్రు గెల్చి సుధ మున్ గైకొన్నచందంబునన్
జగతీనాథులఁ జైద్యపక్షచరులన్ సాళ్వాదులం గెల్చి భ
ద్రగుఁ డై చక్రి వరించె భీష్మకసుతన్ రాజీవగంధిన్ రమా
భగవత్యంశభవన్ మహాగుణమణిన్ బాలామణిన్ రుక్మిణిన్. 1680

వ. అనిన రా జిట్లనియె మున్ను రాక్షసవివాహంబున స్వయంవరంబునకు వచ్చిన

హరి రుక్మిణిం గొనిపోయె నని పలికితివి కృష్ణుం డొక్కరుం డెవ్విధంబున
సాళ్వాదులం జయించి తనపురంబునకుం జనియె నదియునుం గాక. 1681

శా. కల్యాణాత్మక మైనవిష్ణుకథ లాకర్ణించుచున్ ముక్తవై
కల్యుం డెవ్వఁడు తృప్తుఁడౌ నవి వినంగాఁ గ్రొత్తలౌ చుండు సా
కల్యం బేర్పడ భూసురోత్తమ యెఱుంగం బల్కవే రుక్మిణీ
కల్యాణంబు వినంగ నాకు మదిలోఁ గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 1682

క. భూషణములు సెవులకు బుధ, తోషణము లనేకజన్మదురితౌఘవిని
శ్శోషణములు మంగళతర, ఘోషణములు గరుడగమనుగుణభాషణముల్. 1684

వ. అని రా జడిగిన శుకుం డిట్లనియె.

చ. వినుము విదర్భదేశమున వీరుఁడు కుండినభర్త భీష్మకుం
డను నొకదొడ్డరాజు గలఁ డాతని కేవురు పుత్రు లగ్రజుం
డనఘుఁడు రుక్మినాఁ బరఁగు నందఱకుం గడగొట్టుచెల్లెలై
మనుజవరేణ్య పుట్టె నొకమానిని రుక్మిణి నాఁ బ్రసిద్ధయై.

క. బాలేందురేఖ దోఁచిన, లాలిత యగునపరదిక్కులాగున ధరణీ
పాలునిగేహము మెఱసెను, బాలిక జన్మించి యెదుగ భాసుర మగుచున్. 1687

వ. మఱియు దినదినప్రవర్ధమాన యై.

సీ. పేర్వేర బొమ్మలపెండ్లిండ్లు సేయుచు నబలలతోడ వియ్యంబు లందు
గుజ్జెనగూళ్ళను గొమరొప్ప వండించి చెలులకుఁ బెట్టించుఁ జెలువు మెఱసి
రమణీయమందిరారామదేశంబులఁ బువ్వుఁదీగెలకును బోదిపెట్టు
సదమలమణిమయసౌధభాగంబుల లీలతో భర్మడోలికల నూఁగు
తే. బాలికలతోడఁ జెలరేఁగి బంతు లాడుఁ, శారికాకీరపంక్తికిఁ జదువు సెప్పు
బర్హిసంఘములకు మురిపములు గఱపు, మదమరాళంబులకుఁ జూపు మందగతులు. 1689

వ. అంత.

సీ. దేవకీసుతుకోర్కి తీఁగెలు వీడంగ వెలఁదికి మైదీఁగె వీడఁ దొడఁగెఁ
గమలనాభునిచిత్తకమలంబు వికసింపఁ గాంతి నింతికి ముఖకమల మొప్పె
మధువిరోధికిలోనమదనాగ్ని పొడచూపఁ బొలఁతికిఁ జనుదోయి పొడవుసూపె
శౌరికి ధైర్యంబు సన్నమై డయ్యంగ జలజాక్షిమధ్యంబు సన్నమయ్యె
ఆ. హరికిఁ బ్రేమబంధ మధికంబు గాఁ గేశబంధ మధిక మగుచు బాల కమరెఁ
బద్మనయనువలనఁ బ్రమదంబు నిండార, నెలఁత యౌవనంబు నిండి యుండె.

వ. ఇట్లు రుక్మి రుక్మధర రుక్మబాహు రుక్మకేశ రుక్మనేత్రు లనునేవురకుం జెలియ 1691
లైన రుక్మిణీదేవి తనయెలప్రాయంబున.

క. తనతండ్రిగేహమునకుం, జనుదెంచుచు నున్నయతిథిజనులవలనఁ గృ
ష్ణునిరూపబలగుణాదులు, విని కృష్ణుఁడు దనకుఁ దగినవిభుఁ డని తలఁచెన్.

క. ఆలలనరూపు బుద్ధియు, శీలము లక్షణము గుణముఁ జింతించి తగన్
బాలారత్నముఁ దన కి, ల్లాలుగఁ జేకొందు ననుచు హరియుం దలఁచెన్. 1693

వ. అంత. 1694

ఉ. బంధువు లెల్లఁ గృష్ణునకు బాలిక నిచ్చెద మంచు శేముషీ
సింధువులై విచారములు సేయఁగ వారల నడ్డపెట్టి దు
స్సంధుఁడు రుక్మి కృష్ణునెడఁ జాల విరోధముఁ జేసి మత్తవు
ష్పంధయవేణి నిత్తు శిశుపాలున కంచుఁ దలంచె నంధుఁడై. 1695

ఉ. అన్న తలంపు దా నెఱిఁగి యన్నవనీరజగంధి లోన నా
పన్నత నొంది యాప్తుఁ డగు బ్రాహ్మణు నొక్కనిఁ జీరి గర్వసం
ఛన్నుఁడు రుక్మి నేఁడు ననుఁ జైద్యున కిచ్చెద నంచు నున్నవాఁ
డెన్నివిధంబులం జని బుధేశ్వర చక్రికి విన్నవింపవే. 1696

క. అయ్యా కొడుకువిచారము, లయ్యయు వారింపఁ జాలఁ డటుగా కుండన్
నెయ్యము మెఱిఁగించి చీరుము, చయ్యన నిజసేవకానుసారిన్ శౌరిన్. 1697

వ. అని కొన్ని రహస్యవచనంబులు సెప్పిన విని బ్రాహ్మణుండు ద్వారకానగరంబునకుం జని ప్రతిహారులవలనఁ దనరాక యెఱింగించి యన్నగధరుం డున్ననగరు ప్రవేశించి యందుఁ గనకాసనాసీనుం డయి యున్న పురుషోత్తముం గాంచి పెండ్లికొడుకవు గమ్మని దీవించిన ముసిముసినగవులు నగుచు బ్రహ్మణ్యదేవుం డైన హరి తనగద్దియ దిగ్గన డిగ్గి బ్రాహ్మణుం గూర్చుండ నియోగించి తనకు దేవతలు సేయుచందంబునం బూజలుసేసి సరసపదార్థసంపన్నం బైనయన్నంబుఁ బెట్టించి రెట్టించిన ప్రియంబున నయంబున భాసురుం డైనభూసురుం జేరి లోకరక్షణ ప్రశస్తం బయినహస్తంబున నతని యడుగులు పుడుకుచు మెల్లన నిట్లనియె. 1698

సీ. జగతీసురేశ్వర సంతోషచిత్తుండ వై యున్న నీధర్మ మతిసులభము
వృద్ధసమ్మత మిది విత్త మెయ్యది యైనఁ బ్రాపింప హర్షించు బ్రాహ్మణుండు
దనధర్మమున నుండుఁ దరలఁ డాధర్మంబు గోరిక లతనికిఁ గురియుచుండు
సంతోషి గాఁడేని శక్రుఁ డైన నశించు నిర్ధనుం డైనను నిదురవోవు

ఆ. సంతసించె నేని సర్వభూతసుహృత్త, ములకుఁ బ్రాప్తలాభ ముదితమాన
సులకు శాంతులకును సుజనులకును గర్వ, హీనులకును వినతు లే నొనర్తు.

ఉ. ఎవ్వనిదేశమం దునికి యెవ్వనిచేఁ గుశలంబు గల్గు మీ
కెవ్వనిరాజ్యమందుఁ బ్రజ లెల్ల సుఖింతురు వాఁడు మత్ప్రియుం
డివ్వనరాశిదుర్గమున కెట్లరుదెంచితి వయ్య నీవు నే
నవ్వులు గావు నీతలఁపుసంగల మే లొనరింతు ధీమణీ. 1700

వ. అని యిట్లు లీలాగృహీతశరీరుం డైనయప్పరమేశ్వరుం డడిగిన ధరణీసురవరుం డతనికి సవినయంబుగా నిట్లనియె దేవా విదర్భదేశాధీశ్వరుం డైనభీష్మకుం డను

రాజు గలం డారాజుకూఁతురు రుక్మిణి యనుకన్యకామణి గలదయ్యిందువదన నీకుం గైంకర్యంబు సేయం గోరి వివాహమంగళప్రశస్తం బయినయొక్కసందేశంబు విన్నవింపు మని పుత్తెంచె నవధరింపుము. 1701

సీ. ఏనీగుణములు కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక దేహతాపంబులు దీఱి పోవు
నేనీశుభాకార మీక్షింపఁ గన్నుల కఖిలార్థలాభంబు గలుగు చుండు
నేనీచరణసేవ లేప్రొద్దుఁ జేసిన భువనోన్నతత్వంబుఁ బొందఁ గలుగు
నేనీలసన్నామ మేప్రొద్దు భక్తితోఁ దడవిన బంధసంతతులు వాయు
తే. నట్టి నీయందు నాచిత్త మనవరతము, నచ్చియున్నది నీయాన నాన లేదు
కరుణఁ జూడుము కంసారి ఖలవిదారి, శ్రీయుతాకార మానినీచిత్తచోర.
శా. ధన్యుల్ లోకమనోభిరాముఁ గుల విద్యారూపతారుణ్యసౌ
జన్యశ్రీబలదానశౌర్యకరుణాసంశోభితుల్ నిన్ను నే
కన్యల్ గోరరు కోరదే మును రమాకాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ నావలననే జన్మించెనే మోహముల్. 1703
ఉ. శ్రీయుతమూర్తి యోపురుషసింహమ సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు గోరుచందమున మత్తుఁడు చైద్యుఁడు నీపదాంబుజ
ధ్యాయిని యైననన్ను వడిఁ దాఁ గొనిపోయెద నంచు నున్నవాఁ
డాయధమాధముం డెఱుఁగఁ డద్భుత మైనభవత్ప్రతాపమున్. 1704
మ. వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్మబుధసేవల్ దానధర్మాదులు
గతజన్మంబుల నీశ్వరుల్ హరి జగత్కల్యాణుఁ గాంక్షించి చే
సితినేనిన్ వసుదేవనందనుఁడు నాచిత్తేశుఁ డౌఁ గాక ని
ర్జితులై పోదురు గాక సంగరములోఁ జేదీశముఖ్యాధముల్. 1705
ఉ. అంకిలి సెప్ప లేదు చతురంగబలంబులతోడ నెల్లి యో
పంకజనాభ నీవు శిశుపాలజరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవివాహమునన్ భవదీయశౌర్యమే
యుంకువ చేసి కృష్ణ పురుషోత్తమ చేకొని పొమ్ము వచ్చెదన్. 1706
సీ. లోపలిసౌధంబులోన వర్తింపఁగ దే వచ్చునే నిన్నుఁ దెత్తు నేనిఁ
గావలివారలఁ గలబంధువులఁ జంపి కాని తే రా దని కమలనయన
భావించితేని నుపాయంబు సెప్పెద నాలింపు కులదేవయాత్రఁ జేసి
నగరంబు వెలువడి నగజాతకును మ్రొక్కఁ బెండ్లికి మునుపడఁ బెండ్లికూఁతు
తే. నెలమి మావారు బంపుదు రేను నట్ల,పురము వెలువడి యేతెంచి భూతనాథు
సతికి మ్రొక్కంగ నీవు నాసమయమందు, వచ్చికొనిపొమ్మునన్ను నవార్యచరిత.
మ. ఘను లాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకై గౌరీశుమర్యాద నె
వ్వనిపాదాంబుజతోయమందు మునుఁగన్ వాంఛింతు రే నట్టిసే

యనుకంపన్ విలసింప నేని వ్రతచర్యన్ నూఱుజన్మంబులన్
నినుఁ జింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదన్ నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా. 1708

సీ. ప్రాణేశ నీమంజుభాషలు విన లేనికర్ణరంధ్రంబులకలిమి యేల
పురుషరత్నమ నీవు భోగింపఁగా లేనితనులతవలనిసౌందర్య మేల
భువనమోహన నిన్నుఁ బొడగానఁగా లేనిచక్షురింద్రియములసత్త్వ మేల
దయిత నీయధరామృతం బానఁగా లేనిజిహ్వకు ఫలరససిద్ధి యేల

ఆ. నీరజాతనయన నీవనమాలికా, గంధ మబ్బ లేనిఘ్రాణ మేల
ధన్యచరిత నీకు దాస్యంబు సేయని, జన్మమేల యెన్ని జన్మములకు. 1709

వ. అని యిట్లు రుక్మిణీదేవి పుత్తెంచినసందేశంబును రూపసౌందర్యాదివిశేషంబు
లును బ్రాహ్మణుండు హరికి విన్నవించి కర్తవ్యం బెద్ది సేయ నవధరింపు మని
సవర్ణనంబుగా మఱియు ని ట్లనియె. 1710

సీ. పల్లవవైభవాస్పదములు పదములు కనకరంభాతిరస్కారు లూరు
లరుణప్రభామనోహరములు కరములు కంబుసౌందర్యమంగళము గళము
మహితభావాభావమధ్యంబు మధ్యంబు చక్షురుత్సవదాయి చన్నుదోయి
పరిహసితార్ధేందుపటలంబు నిటలంబు జితమత్తమధుకరశ్రేణి వేణి

ఆ. భావజాశుగములప్రావులు చూపులు, కుసుమశరునివింటికొమలు బొమలు
చిత్తశోభనములు చెలువభాషణములు, జలజనయనముఖము చంద్రసఖము.

ఉ. ఆయెలనాఁగ నీకుఁ దగు నంగనకుం దగు దీవు మాయుపా
ధ్యాయులయాన పెండ్లి యగుఁ దప్పదు జాడ్యము లేల నీవు నీ
తోయమువారిఁ గూడుకొని తోయరుహాననఁ దెత్తు గాని వి
చ్చేయుము శత్రులన్ నుఱుము సేయుము సేయుము శోభనం బిలన్. 1712

—— శ్రీకృష్ణుండు కుండినవగరంబునకు రథారూఢుండై చనుట. ——

వ. అని యిట్లు పలికినబ్రాహ్మణునివలన విదర్భరాజతనయ పుత్తెంచినసందేశంబును
రూపసౌందర్యాదివిశేషంబులును విని నవధరించి నిజకరంబున నతనికరంబు పట్టి
నగుచు నయ్యాదవేంద్రుం డి ట్లనియె. 1713

ఉ. కన్నియమీఁద నాతలఁపు గాఢము కూరుకు రాదు రేయి నా
కెన్నఁడు నావివాహము సహింపక రుక్మి దలంచుకీడు నే
మున్నె యెఱుంగుదుం బరులమూఁక వధించి కుమారిఁ దెత్తు వి
ద్వన్నుత మ్రాను దచ్చి నవవహ్నిశిఖన్ వడిఁ దెచ్చుకైవడిన్. 1714

క. వచ్చెద విదర్భభూమికిఁ, జొచ్చెద భీష్మకునిపురము సురుచిరలీలన్
దెచ్చెద బాలన్ వ్రేల్మిడి, వ్రచ్చెద నడ్డంబు రిపులు వచ్చినఁ బోరన్. 1715

వ. అని పలికి రుక్మిణీదేవిపెండ్లినక్షత్రంబు దెలిసి తనపంపున రథసారథి యైనదారు
కుండు సైన్యశుగ్రీవమేఘపుష్ప వలాహకంబు లనుతురంగంబులం బూన్చి రథ

మాయత్తంబు చేసి తెచ్చిన నమోఘమనోరథుం డై హరి దానును బ్రాహ్మణుం
డును రథారోహణంబు చేసి యేకరాత్రంబున నానర్తకదేశంబులు గడచి విద
ర్భదేశంబునకుం జనియె నందుఁ గుండినపురీశ్వరుం డైనభీష్మకుండు కొడుకునకు
వశుం డై కూఁతు శిశుపాలున కిత్తు నని శోభనోద్యోగంబులు సేయించె నప్పుడు.

సీ. రచ్చలు క్రంతలు రాజమార్గంబులు విపణిదేశంబులు విశదములు గఁ
జేసిరి చందనసిక్తతోయంబులు గలయంగఁ జల్లిరి కలువడములు
రమణీయవివిధతోరణములు గట్టిరి సకలగృహంబులు సక్కఁ జేసి
కర్పూరకుంకుమాగరుధూపములు వెట్టి రతివలుఁ బురుషులు నన్నియెడల

ఆ. వివిధవస్త్రములను వివిధమాల్యాంబరా,భరణలేపనముల నమరి యుండి
రఖిలవాద్యములు మహాప్రీతి మ్రోయించి,రుత్సవమున నగర మొప్పి యుండె.

వ. అంత నాభీష్మకుండు విహితప్రకారంబునం బితృదేవతల నర్చించి బ్రాహ్మణులకు
భోజనంబులు వెట్టించి మంగళాశీర్వచనంబులు సదివించి రుక్మిణీదేవి నభిషిక్తం
జేసి వస్త్రయుగళభూషితం గావించి రత్నభూషణంబు లిడంజేసె ఋగ్యజుస్సా
మాథర్వణమంత్రంబుల మంంళాచారంబు లొనరించి భూసురులు రక్షాకరణం
బు లాచరించిరి పురోహితుండు గ్రహశాంతికొఱకు నిగమనిగదితన్యాయంబున
హోమంబుఁ గావించె మఱియు నారాజు దంపతులమేలుకొఱకుఁ దిలధేనుకల
ధౌతకనకచేలాదిదానంబులు ధరణీదేవతల కొసంగె నయ్యవసరంబున. 1718

మ. భటసంఘంబులతో రథావళులతో భద్రేభయూథంబుతోఁ
బటువేగాన్వితఘోటకవ్రజముతో బంధుప్రియశ్రేణితోఁ
గటుసంరంభముతో విదర్భతనయం గైకొందు నంచున్ విశం
కటవృత్తిం జనుదెంచెఁ జైద్యుఁడు గడున్ గర్వించి యప్పీటికిన్. 1719

ఉ. బంధులఁ గూడి కృష్ణబలభద్రులు వచ్చినఁ జాలఁ దోలి ని
ర్మంథరవృత్తిఁ జైద్యునికి మానినిఁ గూర్చెద మంచు నుల్లస
త్సింధురవీరరథ్యరథసేనలతోఁ జనుదెంచి రాజరా
సంధుఁడు దంతవక్త్రుఁడును సాల్వవిదూరకపౌండ్రకాదులున్.

వ. మఱియు నానాదేశంబులరాజు లనేకు లేతెంచి రందు శిశుపాలు నెదుర్కొని
పూజించి భీష్మకుం డొక్కనివేశంబున నతని విడియించె నంత నావృత్తాం
తంబు విని 1721

చ. హరి యొకఁ డేఁగినాఁడు మగధాదులు చైద్యహితానుసారు లై
నరపతు లెంద ఱేనిఁ జనినారు కుమారికఁ దెచ్చుచోట సం
గర మగుఁ దోడు గా వలయుఁ గంసవిరోధికి నంచు వేగ దా
నరిగె హలాయుధుండు కమలాక్షునిజాడ ననేకసేనతోన్. 1722

క. ఆలోపల నేకతమున, నాలోలవిశాలనయన యగురుక్మిణి త

న్నాలోకలోచనుఁడు హరి, యాలోకము చేసి కడియఁ డని శంకిత యై.

శా. లగ్నం బెల్లి వివాహముం గదిసె నేలా రాఁడు గోవిందుఁ డు
ద్విగ్నం బయ్యెడి మానసంబు వినెనో వృత్తాంతమున్ బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె నాయత్నంబు సిద్ధించునో
భగ్నం బై చనునో విరించికృత మెబ్భంగిన్ బ్రవర్తించునో. 1724

మ. ఘనుఁ డా భూసురుఁ డేఁగెనో నడుమ మార్గశ్రాంతుఁ డై చిక్కెనో
విని కృష్ణుం డిది దప్పుగాఁ దలఁచెనో విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపఁడో యార్యామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుఁగదో నాభాగ్య మెట్లున్నదో. 1725

వ. అని వితర్కించుచు. 1726

ఉ. పోఁ డను బ్రాహ్మణుండు యదుపుంగవుపీటికి వాసుదేవుఁ డున్
రాఁ డను నింకఁ బోయి హరి రమ్మని చీరెడియిష్టబంధుఁ డున్
లేఁ డను రుక్మికిం దగవు లే దిటఁ జైద్యున కిత్తు నంచు ను
న్నాఁ డను గౌరి కీశ్వరికి నావలనం గృప లేదు నేఁ డనున్. 1727

ఉ. చెప్పదు తల్లికిం దలఁపుఁ జిక్కు దిశల్ దరహాసచంద్రికం
గప్పదు వక్త్రతామరసగంధసమాగతభృంగసంగమున్
రొప్పదు నిద్రఁ గైకొన దురోజపరస్పరసక్తహారముల్
విప్పదు కృష్ణమార్గగతవీక్షణపంక్తులు ద్రిప్ప దెప్పుడున్. 1728

చ. తుడువదు కన్నులన్ వెడలుతోయకణంబులు కొప్పుఁ జక్కఁగా
ముడువదు నెచ్చెలిం గదిసి ముచ్చటకుం జన దన్న మేమియుం
గుడువదు నీరముం గొనదు కూరిమిఁ గీరముఁ జేరి పద్యమున్
నొడువదు పల్లకీగుణవినోదము సేయదు డాయ దన్యులన్. 1729

సీ. మృగనాభి యలఁదదు మృగరాజమధ్యమ జలముల నాడదు జలజగంధి
ముకురంబు చూడదు ముకురసన్నిభముఖి పువ్వులు దుఱుమదు పువ్వుఁబోఁడి
వనకేళిఁ గోరదు వనజాతలోచన హంసంబుఁ బెంపదు హంసగమన
లతలఁ బోషింపదు లతికాలలితదేహ తొడవులు తొడువదు తొడవుతొడవు

ఆ. తిలక మిడదు నుదుటఁ దిలకినీతిలకంబు, కమలగృహముఁ జొరదు కమలహస్త
గారవించి తన్నుఁ గరుణఁ గైకొన వనమాలి రాఁడు తగవు మాలి యనుచు.

వ. మఱియును. 1731

మ. మలఁగున్ మెల్లనిగాలికిం బటురటన్మత్తద్విరేఫాలికిం
దలఁగుం గోయిలమ్రోఁతకై యలఁగు నుద్యత్కీరసంభాషలం
గలఁగున్ వెన్నెలవేఁడిమి న్నలఁగు మాకందాంకురచ్ఛాయకుం
దొలఁగుం గొమ్మ మనోభవానలశిఖాదోధూయమానాంగి యై. 1732

వ. ఇట్లు హరిరాక కెదురుచూచుచు సకలప్రయోజనంబులయందును విరక్తయై మనోజానలంబునం బొగిలెడిమగువకు శుభంబుఁ జెప్పువిధంబున వామలోచనభుజంబు లదరె నంతఁ గృష్ణునియోగంబున వేగంబున బ్రాహ్మణుండు సనుదెంచిన నతనిముఖలక్షణం బుపలక్షించి యాకలకంఠి మహోత్కంఠతోడ నకుంఠితయై మొగంబునం జిఱునగవు నిగుడ నెదురు సని నిలువంబడిన బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె. 1733

ఉ. మెచ్చె భవద్గుణోన్నతి కమేయధనావళు లిచ్చె నాకుఁ దా
వచ్చె సుదర్శనాయుధుఁడు వాఁడె సురాసురు లెల్ల నడ్డమై
వచ్చిన నైన రాక్షసవివాహమునం గొనిపోవు నిన్ను నీ
సచ్చరితంబు భాగ్యమును సర్వము నేఁడు ఫలించెఁ గన్యకా. 1734

వ. అనిన వైదర్భి యి ట్లనియె. 1735

మ. జలజాతేక్షణుఁ దోడితెచ్చితివి నాసందేశముం జెప్పి నన్
నిలువం బెట్టితి నీకృపన్ బ్రదికితిన్ నీయంతపుణ్యాత్మకుల్
గలరే దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం గావింప నే నేర నం
జలిఁ గావించెద భూసురాన్వయమణీ సద్బంధుచింతామణీ. 1736

వ. అని నమస్కరించె నంత రామకృష్ణులు దనకూఁతువివాహంబునకు వచ్చుట విని తూర్యఘోషంబులతో నెదుర్కొని విధ్యుక్తప్రకారంబునం బూజించి మధుపర్కంబు లిచ్చి వివిధాంబరాభరణంబులు మొదలైనకానుక లొసంగి భీష్మకుండు బంధుజనసేనాసమేతులైనవారలకుఁ దూర్ణంబున సకలసంపత్పరిపూర్ణంబులైన నివేశంబులు కల్పించి విడియించె నిట్లు గూడినరాజుల కెల్లను వయోవీర్యబలవిత్తంబు లెట్లట్ల కోరినపదార్థంబు లెల్ల నిప్పించి పూజించె నంతవిదర్భపురంబుప్రజలు హరిరాక విని వచ్చి చూచి నేత్రాంజలులం దదీయవదనకమలపానంబు సేయుచు. 1737

మ. తగు నీచక్రి విదర్భరాజసుతకున్ దథ్యంబు వైదర్భియుం
దగు నీచక్రికి నింతమంచి దగునే దాంపత్య మీయిద్దఱిం
దగులం గట్టిన బ్రహ్మ నేర్పరి గదా దర్పాహతారాతియై
మగఁ డౌఁ గావుతఁ జక్రి యీరమణికిన్ మాపుణ్యమూలంబునన్. 1738

వ. అని పలికి రాసమయంబున. 1739

సీ. సన్నద్ధులై బహుశస్త్రసమేతులై బలసి చుట్టును వీరభటులు గొలువ
ముందట నుపహారములుఁ గానికలుఁ గొంచు వర్గంబులై వారవనిత లేఁగఁ
బుష్పగంధాంబరభూషణకలితలై పాడుచు భూసురభార్య లరుగఁ
బణవమర్దళశంఖపటహకాహళవేణుభేరీధ్వనుల మిన్ను పిక్కటిలఁగ

ఆ. దగిలి సఖులు గొలువఁ దల్లులు బాంధవ, సతులుఁ దోడరాఁగ సవినయముగ

నగరు వెడలి నడచె నగజాతకును మ్రొక్క, బాల చికురవిహితఫాల యగుచు.

వ. మఱియు సూతమాగధవందిగాయకపాఠకజను లంతంత నభినందించుచుండ జనుదేర మందగమనంబున ముకుందచరణారవిందంబులు డెందంబునఁ దలంచుచు నిందుధరసుందరీమందిరంబు సేరి సలిలధారాధౌతకరచరణారవింద యై వార్చి శుచి యై గౌరీసమీపంబునకుం జనియె నంత ముత్తైదువ లగుభూసురోత్తములభార్యలు భవసహిత యైనభవానికి మజ్జనంబు గావించి గంధాక్షతంబు లిడి వస్త్రమాల్యభూషణాదుల నలంకరించి ధూపదీపంబు లొసంగి నానావిధోపహారంబులు సమర్పించి కానిక లిచ్చి దీపమాలికల నివాళించి రుక్మిణీదేవిని మ్రొక్కించి రప్పుడు. 1741

ఉ. నమ్మితి నామనంబున సనాతను లైనయుమామహేశులన్
మిమ్ముఁ బురాణదంపతుల మేలు భజింతుఁ గదమ్మ మేటిపె
ద్దమ్మ దయాంబురాశివి గదమ్మ హరిం బతిఁ జేయు మమ్మ నిన్
నమ్మినవారి కెన్నఁడును నాశము లేదు గదమ్మ యీశ్వరీ. 1742

వ. అని గౌరీదేవికి మ్రొక్కి పతులతోఁ గూడినబ్రాహ్మణభార్యలకు లవణాపూపంబులును దాంబూలకంఠసూత్రంబులును నిక్షుదండంబులు నిచ్చి రుక్మిణీదేవి వారలం బూజించిన. 1743

ఆ. వార లుత్సహించి వల నొప్ప దీవించి, సేస లిడిరి యువతిశిరమునందు
సేస లెల్లఁ దాల్చి శివవల్లభకు మ్రొక్కి, మౌననియతి మాని మగువ వెడలె.

వ. ఇట్లు మేఘమధ్యంబు వెలువడి విలసించుక్రొక్కారుమెఱుంగుతెఱంగున మృగధరమండలంబు నిర్గమించి చరించుమృగంబుచందంబునఁ గమలభవననర్తకుం డెత్తినజవనికమఱుఁగు దెరలి పొడసూపినమోహినీదేవతకైవడి దేవదానవసంఘాతకరతలసవ్యాపసవ్యసమాకృష్యమాణపన్నగేంద్రపాశపరివలయితపర్యాయపరిభ్రాంతమంథరాచలమంథానమధ్యమానఘూర్ణితఘుమఘుమాయితమహార్ణవమధ్యంబున నుండి చనుదెంచునిందిరాసుందరీవైభవంబున బహువిధప్రభాభాసమాన యై యిందుధరగేహినీమందిరంబు వెలువడి మానసకాసారహేమకమలకాననవిహారమాణమదమరాళంబుభంగి మందగమనంబునఁ గనకకలశయుగళసంకాశకర్కశపయోధరభారపరికంప్యమానమధ్య యై రత్నముద్రికాలంకృతం బైనకెంగేల నొక్కసఖీలలామంబు కైదండ గొని రత్నవివహాసమంచితకాంచనకర్ణపత్త్రిమయూఖంబులు గండభాగంబుల నర్తనంబులు సలుప నరవిందపరిమళకుతూహలావతీర్ణమత్తమధుకరంబులమాడ్కి నరాళంబు లైనకుంతలజాలంబులు ముఖమండలంబునం గ్రందుకొన సుందరమందహాసరోచులు దిశలందు బాలచంద్రికాసౌందర్యంబు నావహింప నధరబింబఫలారుణమరీచిమాలికలు రదనకుందకుట్మలంబుల కనురాగంబు సంపాదింప మనోజాతకేతన

సన్నిభం బై సపయ్యెదకొంగు దూఁగ సువర్ణమేఖలాఘటితమణికిరణపటలంబు
లకాలశక్రచాపజనకంబు లై మెఱయఁ జెఱకువిలుతుం డోరవెట్టికి వాఁడి యిడి
జళిపించిన ధగద్ధగాయమానంబు లగు బాణంబులపగిది సురుచిరవిలోకననికరం
బులు రాజవీరులహృదయంబులు భేదింప శింజానమంజుమంజీరనినదంబులు
చెవులపండువులు సేయఁ బాదసంచారంబున హరిరాక కెదురుచూచుచు వీర
మోహిని యై చనుదెంచుసమయంబున. 1745

మ. అళినీలాలకఁ బూర్ణచంద్రముఖి నేణాక్షిం బ్రవాళాధరం
గలకంఠిన్ నవపల్లవాంఘ్రియుగళన్ గంధేభకుంభస్తనం
బులినశ్రోణి నిభేంద్రయాన నరుణాంభోజాతహస్తన్ మహో
త్పలగంధిన్ మృగరాజమధ్యఁ గని విభ్రాంతాత్ము లై రందఱున్. 1746

వ. మఱియు నయ్యిందువదనహాసలజ్జావలోకనంబులం జిత్తంబు లేమఱి ధైర్యంబులు
దిగనాడి గాంభీర్యంబులు విడిచి గౌరవంబులు మఱచి చేష్టలు మాని యె
ఱుక లుడిగి యాయుధంబులు దిగవైచి గజతురగరథారోహణంబులు సేయనే
రక రాజు లెల్ల నేలకు వ్రాలి రా యేణీలోచన తనవామకరనఖంబుల నలకంబు
లు దలంగం ద్రోయుచు నుత్తరీయంబు చక్క నొత్తుచుఁ గడగంటిచూపులం
గ్రమంబున నారాజలోకంబు నాలోకింపుచు. 1747

మ. కనియెన్ రుక్మిణి చంద్రమండలముఖుం గంఠీరవేంద్రావల
గ్ను నవాంభోజదళాక్షుఁ జారుతరవక్షున్ మేఘసంకాశదే
హు నగారాతిగజేంద్రహస్తనిభబాహుం జక్రిఁ బీతాంబరున్
ఘనభూషాన్వితుఁ గంబుకంఠు విజయోత్కంఠున్ జగన్మోహనున్. 1748

శ్రీకృష్ణుండు శత్రురాజులు చూచుచుండ రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట.

వ. కని తదీయరూపవయోలావణ్యవైభవగాంభీర్యచాతుర్యతేజోవిశేషంబులకు సం
తసించి మనోభవశరాక్రాంత యై రథారోహణంబు గోరుచున్న వరారో
హం జూచి పరిపంథిరాజలోకంబు సూచు చుండ మందగమనంబున గంధసింధు
రంబులీలం జనుదెంచి ఫేరవంబులనడిమిభాగంబు గొని చనుకంఠీరవంబు కైవ
డి నిఖిలభూపాలగణంబుల గణింపక తృణీకరించి రాజకన్యకం దెచ్చి హరి తన
రథంబుమీఁద నిడికొని భూనభోంతరాళంబులు నిండ శంఖంబు పూరించుచు
బలభద్రుండు తోడ నడవ యాదవవాహినీపరివృతుం డై ద్వారకానగరమా
ర్గంబు వట్టి చనియె నంత జరాసంధవశు లయినరాజు లందఱు హరిపరాక్రమం
బు విని సహింప నోపక. 1749

మ. ఘనసింహంబులకీర్తి నీచమృగముల్ గైకొన్నచందంబునన్
మనకీర్తుల్ గొని బాలుఁ దోడ్కొనుచు నున్మాదంబుతో గోపకుల్
సనుచున్నా రదె శౌర్య మెన్నఁటికి మీశస్త్రాస్త్రముల్ గాల్పనే

తనుమధ్యన్ విడిపింప మేలి నగరే ధాత్రీజనుల్ క్రంతలన్. 1750

వ. అని యొండొరులం దెలుపుకొని కోపంబులు హృదయంబుల నిలుపుకొని సంరంభించి తనుత్రాణంబులు వహించి ధనురాదిసాధనంబులు ధరియించి పంతంబు లాడి తమతమచతురంగబలంబులం గూడికొని జరాసంధాదులు యదువీరుల వెంటనంటి తాఁకి నిలునిలుం డని ధిక్కరించి పలికి యుక్కుమిగిలి మహీధరంబులమీఁద సలిలధారలు గురియుధారాధరంబులచందంబున బాణవర్షంబులు గురిసిన యాదవసేనలం గలదండనాయకులు కోదండంబు లెక్కిడి గుణంబులు మ్రోయించి నిలువంబడి రప్పుడు. 1751

క. అరిబలభటసాయకముల, హరిబలములు గప్పఁబడిన నడరెడుభీతిన్
హరిమధ్య సిగ్గుతోడను, హరివదనముఁ జూచెఁ జకితహరిణేక్షణ యై. 1752

వ. ఇట్లు చూచిన. 1753

క. చొచ్చెద రదె యదువీరులు, వ్రచ్చెద రరిసేన నెల్ల వైరులు పెలుచన్
నొచ్చెదరును విచ్చెదరును, జచ్చెదరును నేఁడు చూడు జలజాతాక్షీ. 1754

వ. అని రుక్మిణీదేవిని హరి యూఱడించె నంత బలభద్రప్రముఖు లైనయదువీరులు ప్రళయవేళల మిన్నునం బన్ని బలుపిడుగు లడరించుపెనుమొగుళులవడువున జరాసంధాదిపరిసంధిరాజచక్రంబుమీఁద నవక్రపరాక్రమంబున శిఖిశిఖాసంకాశనిశితశిలీముఖనారాచభల్లప్రముఖంబు లైనబహువిధబాణపరంపరలు గురియ నదియును విదళితమత్తమాతంగంబును విచ్ఛిన్నతురంగంబును విభిన్నరథవరూథంబును వినిహతపదాతియూథంబును విఖండితవాహవారణరథారోహణమస్తకంబును విశకలితవక్షోమధ్యకర్ణకంఠకపోలహస్తంబును విస్ఫోటితకపాలంబును వికీర్ణకేశజాలంబును విపాటితచరణజానుజంఘంబును విదళితదంతసంఘంబును విఘటితవీరమంజీరకేయూరంబును విభ్రష్టకుండలకిరీటహారంబును విస్మృతవీరాలాపంబును విదార్యమాణగదాకుంతతోమరపరశుపట్టిసప్రాసకరవాలశూలచక్రచాపంబును వినిపాతితకేతనచ్ఛత్రచామరంబును విలూనతనుత్రాణంబును విలీయమానఘోటకసంఘరింఖాసముద్ధూతధరణీపరాగంబును వినష్టరథవేగంబును వినివారితసూతమాగధవందివాదంబును విఖుంఠితహయహేషాపటహభాంకార కరటిఘటాఘీంకార రథనేమిపటపటాత్కార తురగనాభిఘంటాఘణఘణాత్కార వీరహుంకార భూషణఝణఝణాత్కార నిస్సాణధణధణాత్కార మణినూపురక్రేంకారకింకిణీకిణకిణాత్కారశింజినీటంకార భటపరస్పరధిక్కారనాదంబును విన్నిర్భిద్యమానరాజసమూహంబును విద్యమానరక్తప్రవాహంబును విశ్రూయమాణభూతభేతాళకలకలంబును విజృంభమాణఫేరవకాకగృధ్రకంకాదిసంకులంబును బ్రచలితకబంధంబును బ్రభూతపలలగంధంబును బ్రదీపితమేదోమాంసరుధిరఖాదంబును బ్రవర్తితడాకినీప్రమోదం

బును నై యుండె నప్పుడు. 1755

చ. మగిడి చలించి పాఱుచును మాగధముఖ్యులు గూడి యొక్కచో
వగచుచు నాలిఁ గోల్పడినవానిక్రియం గడు వెచ్చ నూర్చుచున్
మొగమునఁ దప్పి దేరఁ దమయుందటఁ బొక్కుచు నున్న చైద్యుతోఁ
బగతురచేతిలో బడక ప్రాణముతోడుత నున్నవాఁడ వే. 1756

వ. అని మఱియును. 1757

ఆ. బ్రిదుకవచ్చు నొడలఁ బ్రాణంబు లుండిన, బ్రదుకు గలిగె నేని భార్య గలదు
బ్రదికి తీవు భార్యపట్టు దయ్యె మెఱుఁగు, వగవ వలదు చైద్య వలదు వలదు.

వ. వినుము దేహధారి స్వతంత్రుండు గాఁడు జంత్రగానిచేతిజంత్రపుబొమ్మకైవడి నీశ్వరతంత్రపరాధీనుండై సుఖదుఃఖంబులందు నర్తనంబులు సలుపు తొల్లి నేను మథురాపురంబుమీఁదఁ బదియేడుమాఱులు పరాక్రమంబున విడిసి చక్రి చేతం బరాజితబలచక్రుండనై కామపాలుచేతం బట్టువడి కృష్ణుండు కరుణచేసి విడిపించిన వచ్చి క్రమ్మఱ నిరువదిమూఁడక్షౌహిణులం గూడికొని పదునెనిమిదవమాఱు దాడిచేసి శత్రులం దోలి విజయంబు చేకొంటి నిట్టిజయాపజయంబులందు హర్షశోకంబుల నెన్నండును జెంద దైవయుక్తం బయినకాలంబునం జేసి లోకంబులు పరిభ్రమించుచుండు నదియునుం గాక. 1759

మ. తమకుం గాలము మంచిదైన మనలం ద్రైలోక్యవిఖ్యాతవి
క్రములన్ గెల్చిరి యాదవుల్ హరిభుజాగర్వంబునన్ నేఁడు కా
లము మేలై చనుదెంచె నేని మనమున్ లక్షించి విద్వేషులన్
సమరక్షోణి జయింత మింతపనికై శంకింప నీ కేటికిన్. 1760

వ. అని యిట్లు జరాసంధుండు నతనియొద్దిరాజులును శిశుపాలునిపరితాపంబు నివారించి తమతమభూములకుఁ జనిరి శిశుపాలుండు ననుచరసేనాసమేతుండై తననగరంబునకుం జనియె నంత రుక్మి యనువాఁడు కృష్ణుండు రాక్షసవివాహంబునం దనచెలియలిం గొనిపోవుటకు సహింపక నేకాక్షౌహిణీబలంబుతోడ సమరసన్నాహంబునం గృష్ణుని వెనుతవిలి పోవుచుఁ దనసారథితో ని ట్లనియె.

ఉ. బల్లిదు నన్ను భీష్మజనపాలకుమారకుఁ బిన్నఁ జేసి నా
చెల్లెలి రుక్మిణిం గొనుచుఁ జిక్కని నిక్కపుబంటపోలె నీ
గొల్లఁడు పోయెడిన్ రథముఁ గూడఁగఁ దోలుము తేజితోల్లస
ద్భల్లపరంపరన్ మదముఁ బాపెదఁ జూపెద నాప్రతాపమున్. 1762

వ. అని యిట్లు రుక్మి యనువాఁడు హరికోలంది యెఱుంగక సారథి నదలించి రథంబుఁ గూడం దోలించి గోపాలక వెన్నముచ్చ నిమిషమాత్రంబు నిలునిలుమని తిరస్కరించి బలువింట నారి యెక్కించి మూఁడువాఁడితూపుల హరి నొప్పించి యి ట్లనియె. 1763

సీ. మాసరివాఁడవా మాపాపఁ గొనిపోవ నేపాటిగలవాఁడ వేది వంశ
మొందు జన్మించితి వెక్కడఁ బెరిఁగితి వెయ్యది నడవడి యెవ్వఁ డెఱుఁగు
మానహీనుఁడ వీవు మర్యాదలును లేవు మాయ గైకొనికాని మలయ రావు
నిజరూపమున శత్రునివహంబుపైఁ బోవు వసుధేశుఁడవు గావు వావి లేదు
ఆ. కొమ్ము నిమ్ము నీవు గుణరహితుండవు, విడువు విడువ వేని విలయకాల
శిఖిశిఖాసమానశితశిలీముఖముల, గర్వ మెల్లఁ గొందుఁ గలహమందు. 1764

వ. అని పలికిన నగధరుండు నగి యొక్కబాణంబున వానికోదండంబు ఖండించి యాఱుశరంబుల శరీరంబు దూఱ నేసి యెనిమిదివిశిఖంబుల రథ్యంబులం గూల్చి రెండమ్ముల సారథిం జంపి మూఁడువాఁడితూఁపులఁ గేతనంబుఁ ద్రుంచి మఱియు నొక్కవి ల్లందినం దునిమి వెండియు నొక్కధనువు పట్టిన విదళించి క్రమంబునం బరిఘపట్టిసశూలచర్మాసిశక్తితోమరంబులు ధరియించినం దునుకలుచేసి క్రమ్మఱ నాయుధంబు లెన్ని యెత్తిన నన్నియు శకలంబులు గావించె నంతటఁ దనివి సనక వాఁడు రథంబు డిగ్గి ఖడ్గహస్తుండై దవానలంబుపయిం బడుమిడుతచందంబునం గదిసిన ఖడ్గకవచంబులు చూర్ణంబులు చేసి మెఱుంగులు చెదర నడిదంబు వెఱికి జళిపించి వానిశిరంబు తెగ వ్రేయ గమకించి నడుచుచున్న నడ్డంబు వచ్చి రుక్మిణీదేవి హరిచరణారవిందంబులు పట్టుకొని యిట్లనియె.

మత్తకోకిలము. నిన్ను నీశ్వర దేవదేవుని నిర్ణయింపఁగ లేక యో
సన్నుతామరకీర్తిశోభిత సర్వలోకశరణ్య మా
యన్న యీతఁడు నేఁడు చేసె మహాపరాధము నీయెడన్
నన్ను మన్ననచేసి కావు మనాథనాథ దయానిధీ. 1766

మత్తకోకిలము. కల్ల లేదని విన్నవించుట గాదు వల్లభ యీతనిన్
బ్రల్లదుం దెగఁ జూచితేనిని భాగ్యవంతుల మైతి మే
మల్లుఁ డయ్యె ముకుందుఁ డీశ్వరుఁ డంచు మోదితులైన మా
తల్లిదండ్రులు పుత్రశోకముఁ దాల్చి చిక్కుదు రీశ్వరా. 1767

మ. అని డగ్గుత్తికతో మహాభయముతో నాకంపితాంగంబుతో
వినతశ్రాంతముఖంబుతో శ్రుతిచలద్వేణీకలాపంబుతోఁ
గనుదోయిం జడిగొన్న బాష్పములతోఁ గన్యాలలామంబు మ్రొ
క్కిన రుక్మిం దెగ వ్రేయఁ బోక మగిడెన్ గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁడై. 1768

వ. ఇట్లు చంపక బావా రమ్మని చిఱునగవు నగుచు వానిం బట్టి బంధించి గడ్డంబును మీసంబును దలయును రేవులువాఱఁ గొఱిగి విరూపిం జేసె నంత యదువీరులు పరసైన్యంబులం బాఱఁ దోలి తత్సమీపంబునకు వచ్చి రప్పుడు హతప్రాణుం డై కట్టువడి యున్న రుక్మిం జూచి కరుణచేసి బలభద్రుండు బంధంబులు విడిచి హరి డగ్గఱి యిట్లనియె. 1769

క. తల మనక భీష్మనందను, తలయును మూతియును గొఱుగఁ దగవే బంధుం
దలయును మూతియు గొఱుగుట, తలఁ దఱుగుటకంటెఁ దుచ్ఛతరము మహాత్మా.
క. కొందఱు రిపు లని కీడును, గొందఱు హితు లనుచు మేలుఁ గూర్పవు నిజ మీ
వందఱియందును సముఁడవు, పొందఁగ నే లయ్య విషమబుద్ధి ననంతా. 1771

సహోదరునిభంగమునకు ఖిన్నయగురుక్మిణీదేవిని బలభద్రుం డూరార్చుట.

వ. అని తర్జించి పలికి రుక్మిణీదేవి నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 1772
శా. తోడంబుట్టినవానిభంగమునకున్ దుఃఖించి మాకృష్ణు నె
గ్గాడం జూడకు మమ్మ పూర్వభవకర్మాధీన మై ప్రాణులం
గీడున్ మేలును జెందు లేఁ డొకఁడు శిక్షింపంగ రక్షింప నీ
తోడంబుట్టువు కర్మశేషపరిభూతుం డయ్యె నేఁ డియ్యెడన్. 1773
క. చంపెడిదోషము గలిగినఁ, జంపఁ జనదు బంధుజనులఁ జను విడువంగాఁ
జంపిన దోషము సిద్ధము, చంపను మఱి యేల మున్న చచ్చినవానిన్. 1774
ఆ. బ్రహ్మచేత భూమిపతుల కీధర్మంబు
కల్పితంబు రాజ్యకాంక్షఁ జేసి
తోడిచూలునయినఁ దోడఁ బుట్టినవాఁడు
చంపు చుండుఁ గ్రూరచరితుఁ డగుచు. 1775
క. భూమికి ధనధాన్యములకు, భామలకును మానములకుఁ బ్రాభవములకుం
గామించి మీఁదు గానక, శ్రీమదమున మానధనులు చెనకుదు రొరులన్.
వ. వినుము దేవమాయం జేసి దేహాభిమాను లైనమానవులకుఁ బగవాఁడు బంధుం డుదాసీనుం డనుమోహంబు సిద్ధం బయి యుండు జలాదులయందుఁ జంద్రసూర్యాదులును ఘటాదులందు గగనంబును బెక్కయి కానంబడుభంగి దేహధారుల కందఱికి నాత్మ యొక్కం డయ్యును బెక్కం డై త్రోఁచు నాద్యంతంబులు గలయీదేహంబు ద్రవ్యప్రాణగుణాత్మకం బయి యాత్మయందు నవిద్యచేతఁ గల్పితం బై దేహిని సంసారంబునం ద్రిప్పు సూర్యుండు తటస్థుం డై యుండఁ బ్రకాశమానంబు లయినదృష్టిరూపంబులుంబోలె నాత్మ తటస్థుం డై యుండ దేహేంద్రియంబులు ప్రకాశమానంబు లగు నాత్మకు వేఱొక్కటితోడ సంయోగవియోగంబులు లేవు వృద్ధిక్షయంబులు చంద్రకళలకుం గాని చంద్రునికి లేనికైవడి జన్మనాశంబులు దేహంబునకుం గాని యాత్మకుఁ గలుగ నేరవు నిద్రవోయినవాఁ డాత్మను విషయఫలానుభోగంబు సేయించుతెఱంగున నెఱుక లేనివాఁడు నిజము గానియర్థంబునందును భవంబు నొందుచుండుఁ గావున.
క. అజ్ఞానజ మగుశోకము, విజ్ఞానవిలోకనమున విడువుము నీకుం
బ్రజ్ఞావతికిం దగునే, యజ్ఞానులభంగి వగవ నంభోజముఖీ. 1778
వ. ఇట్లు బలభద్రునిచేతఁ దెలుపంబడి రుక్మిణీదేవి దుఃఖంబు మాని యుండె నట

రుక్మి యనువాఁడును బ్రాణావశిష్టుం డై విడువంబడి తనవిరూపభావంబునకు నెరియుచు హరిం గెలిచికాని కుండినపురంబు చొర నని ప్రతిజ్ఞ చేసి తత్పుర సమీపంబున నుండె నివ్విధంబున. 1779

—ః శ్రీకృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని బెండ్లియాడుట. ః—

క. రాజీవలోచనుఁడు హరి, రాజసమూహముల గెలిచి రాజస మొప్పన్
రాజిత యగుతనపురికిని, రాజాననఁ దెచ్చె బంధురాజి నుతింపన్.

వ. అంత నయ్యాదవేంద్రునినగరంబు సమారబ్ధవివాహకృత్యంబును బ్రవర్తమాన గీతవాద్యనృత్యంబును బ్రతిగృహాలంకృతవిలసితాశేషనరనారీవర్గంబును బరిణయమహోత్సవసమూహాయమానమహీపాలగజఘటాగండమండలదానసలిలధారాసిక్తమార్గంబును బ్రతిద్వారమంగళాచారసంఘటితక్రముకకదళికాకర్పూరకుంకుమాగరుధూపదీపపరిపూర్ణకుంభంబును విభూషితసకలగృహవేదికాకవాటగేహళీస్తంభంబును విచిత్రకుసుమాంబరరత్నతోరణవిరాజితంబును సముద్ధూతకేతనవిభ్రాజితంబును నై యుండె నయ్యవసరంబున. 1781

మ. ధ్రువకీర్తిన్ హరి పెండ్లియాడె నిజచేతోహారిణిన్ మానవై
భవగాంభీర్యవిహారిణిన్ నిఖిలసంపత్కారిణిన్ సాధుబాం
ధవసత్కారిణిఁ బుణ్యచారిణిఁ మహాదారిద్ర్యసంహారిణిన్
సువిభూషాంబరధారిణిన్ గుణవతీచూడామణిన్ రుక్మిణిన్. 1782

క. సతులుం దారును బౌరులు, హితమతిఁ గానికలు దెచ్చి యిచ్చిరి కరుణో
న్నతవర్ధిష్ణులకును మా,నితరోచిష్ణులకు రుక్మిణీకృష్ణులకున్.

క. హరిపెండ్లికిఁ గై కేయక, కురుసృంజయయదువిదర్భకుంతినరేంద్రుల్
పరమానందముఁ బొందిరి, ధరణీశులలోన గాఢతాత్పర్యములన్. 1784

క. హరి యీ తెఱఁగున రుక్మిణి, నరుదుగఁ గొనివచ్చి పెండ్లియాడుట విని దు
ష్కరకృత్య మనుచు వెఱఁగం,దిరి రాజులు రాజసతులు దిక్కుల నెల్లన్.

ఆ. అనఘ యాదిలక్ష్మి యైనరుక్మిణితోడఁ, గ్రీడ సలుపు చున్నకృష్ణుఁ జూచి
పట్టణంబులోని ప్రజ లుల్లసిల్లిరి, ప్రీతు లగుచు ముక్తభీతు లగుచు. 1786

వ. అని చెప్పి. 1787

క. కువలయరక్షాతత్పర, కువలయదళనీలవర్ణ కోమలదేహా
కువలయనాథశిరోమణి, కువలయజనవినుతవిమలగుణసంఘాతా. 1788

మాలిని. సరసిజనిభహస్తా సర్వలోకప్రశస్తా
నిరుపమశుభమూర్తీ నిర్మలారూఢకీర్తీ
పరహృదయవిదారీ భక్తలోకోపకారీ
గురుబుధజనతోషీ ఘోరదైతేయశోషీ. 1789

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బను పురాణంబునందు దేవకీదేవివివాహంబును గగనవాణీశ్రవణంబును గంసోద్రేకంబును వసుదేవప్రార్థనంబును యోగమాయాప్రభావంబును బలభద్రుజన్మంబును బ్రహ్మాదిసురస్తోత్రంబును గృష్ణావతారంబును ఘోషప్రవేశంబును యోగనిద్రాచరితంబును నందపుత్రోత్సవంబును బూతనాసంహారంబును శకటభంజనంబును తృణావర్తుమరణంబును గర్గాగమనంబును నారాయణాదినామనిర్దేశంబును బాలక్రీడయును మృద్భక్షణంబును వాసుదేవవదనగహ్వరవిలోక్యమానచరాచరసమస్తలోకవిలోకనంబును నవనీతచౌర్యంబును యశోదారోషంబును నులూఖలబంధనంబును నర్జునతరుయుగళనిపాతనంబును నలకూబరమణిగ్రీవుల శాపమోక్షణంబును బృందావనగమనంబును వత్సపాలనంబును వత్సాసురవధయును బకదనుజవిదారణంబును నఘాసురమరణంబును వత్సాపహారణంబును నూతనవత్సబాలకకల్పనంబును బ్రహ్మవినుతియు గోపాలనంబును గార్దభాసురహింసనంబును గాళియఫణిమర్దనంబును గరుడకాళియనాగవిరోధకథనంబును బ్రలంబాసురహింసనంబును దవానలపానంబును వర్షర్తువర్ణనంబును శరత్కాలలక్షణంబును వేణువిలాసంబును హేమంతసమయసమాగంబును గోపకన్యాచరితహవిష్యవ్రతంబును గాత్యాయనీసేవనంబును వల్లవీవస్త్రాపహారణంబును విప్రవనితాదత్తాన్నభోజనంబును నింద్రయాగనివారణంబును నందముకుందసంవాదంబును బర్వతభంజనంబును బాషాణసలిలవర్షంబును గోవర్ధనోద్ధరణంబును వరుణకింకరుండు నందునిం గొనిపోయిన హరి దెచ్చుటయును వేణుపూరణంబును గోపికాజనఘోషనిర్గమనంబును యమునాతీరవనవిహరణంబును గృష్ణాంతర్ధానంబును ఘోషకామినీగణపరిదేవనంబును గోపికాన్వేషణంబును గోపికాగీతలును హరిప్రసన్నతయును రాసక్రీడనంబును జలకేళియును సర్పరూపకుం డయిన సుదర్శనవిద్యాధరుండు హరిచరణతాడనంబున నిజరూపంబు వడయుటయును శంఖచూడుం డనుగుహ్యకుని వధించుటయును వృషభాసురవిదళనంబును నారదవచనంబున హరిజన్మకథ యెఱింగి కంసుండు దేవకీవసుదేవుల బద్ధులం జేయుటయును ఘోటకాసురుం డయిన కేశి యను దనుజుని వధియించుటయును నారదస్తుతియును వ్యోమదానవమరణంబును నక్రూరగమనంబును నక్రూరరామకృష్ణులసల్లాపంబును ఘోషనిర్గమనంబును యమునాజలాంతరాళంబున నక్రూరుండు హరివిశ్వరూపంబు గాంచుటయు నక్రూరస్తవంబును మథురానగరప్రవేశంబును రజకవధయును వాయకమాలాకారసమ్మానంబును గుబ్జాప్రసాదకరణంబు ధనుర్భంగంబును గంసుదుస్స్వప్నంబును గువలయాపీడపీడనంబును రంగస్థలప్రవేశంబును జాణూరముష్టికులవధయును గంస

వధయును వసుదేవదేవకీబంధమోక్షణంబును నుగ్రసేనురాజ్యస్థాపనంబును రామకృష్ణులు సాందీపనివలన విద్యాభ్యసించుటయును సంయమనీనగరగమనంబును గురుపుత్రదానంబును నుద్ధవునిఘోషయాత్రయును భ్రమరగీతలును గుబ్జావాసగమనంబును గరినగరంబునకు నక్రూరుండు సని కుంతీదేవి నూరార్చుటయు కంసభార్యలగు నస్తిప్రాస్తులు జరాసంధునకుం గంసుమరణం బెఱింగించుటయును జరాసంధునిదండయాత్రయును మథురానగరనిరోధనంబును యుద్ధంబున జరాసంధుండు సప్తదశవారంబులు పలాయితుం డగుటయును నారదప్రేరితుం డై కాలయవనుండు మథురపై వాడివెడలుటయును ద్వారకానగరనిర్మాణంబును మథురాపురనివాసులం దనయోగబలంబున హరి ద్వారకానగరంబునకుం దెచ్చుటయును గాలయవనుండు హరివెంటం జని గిరిగుహయందు నిద్రితుం డైన ముచికుందునికోపదృష్టివలన నీఱగుటయును ముచికుందుండు హరిని సంస్తుతి చేసి తపంబునకుం జనుటయును జరాసంధుండు క్రమ్మఱ రామకృష్ణులపై నేతెంచుటయును ప్రవర్షణపర్వతారోహణంబును గిరిదహనంబును గిరి డిగ్గ నుఱికి రామకృష్ణులు ద్వారకానగరంబునకుం జనుటయును రుక్మిణీజననంబును రుక్మిణీసందేశంబును వాసుదేవాగమనంబును రుక్మిణీగ్రహణంబును రాజలోకపలాయనంబును రుక్మియనువానిభంగంబును రుక్మిణీకల్యాణంబును ననుకథలు గల దశమస్కంధంబునందుఁ బూర్వభాగము. 1790

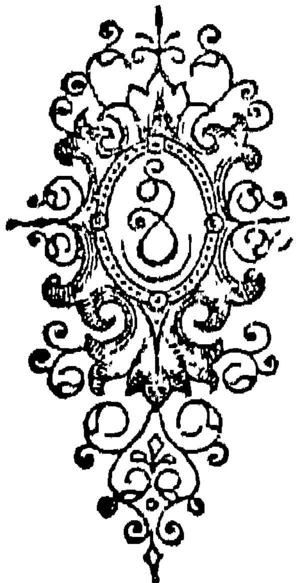

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

దశమస్కంధము, ఉత్తరభాగము.

కర పరితోషిత ర
త్నాకర కమనీయగుణగణాకర కారు
ణ్యాకర భీకరశరధా
రాకంపితదానవేంద్ర రామనరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠులగు నమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమే
తుం డైన సూతుం డి ట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైన పరీక్షిన్నరేంద్రునకు
రుక్మిణీపరిణయానంతరంబున నైన కథావృత్తాంతం బంతయు వినిపింపు మనిన
శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 2

ఉ. తామరసాక్షునంశమున దర్పకుఁ డీశ్వరుకంటిమంటలం
దా మును దగ్ధుఁ డై పిదపఁ దత్పరమేశుని దేహలబ్ధికై
వేమఱు నిష్ఠఁ జేసి హరివీర్యమునం బ్రభవించె రుక్మిణీ
కామినిగర్భమం దసురఖండనుమాఱటమూర్తియో యనన్. 3

వ. అంత నాడింభకుండు ప్రద్యుమ్నుం డనుపేర విఖ్యాతుం డయ్యె నాశిశువు
సూతికాగృహంబునం దల్లిపొదిఁగిట నుండం దనకు శత్రుం డని యెఱింగి శంబ
రుం డను రాక్షసుండు దనమాయాబలంబునం గామరూపి యై వచ్చి కొనిపోయి
సముద్రంబులోన వైచి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నాబాలకుండు జలధి
జలంబునం దిగంబడ నొడిసి యొకమహామీనంబు మ్రింగె నందు. 4

క. జాలిఁ బడి పాఱుజలచర, జాలంబులఁ బోవ నీక చని రోషాగ్ని
జ్వాలలు సిగుడఁగ నూరక, జాలంబులు వైచి పట్టుజాలరు లంతన్. 5

వ. సముద్రంబులోన నామీనంబును దత్సహచరంబు లైనమీనంబులనుం బట్టికొని
తెచ్చి శంబరునకుం గానికఁగా నిచ్చిన నతండు వండి తెం డని మహానసగృ
హంబునకుం బంచిన. 6

క. రాజనగరియెడ బాలలు, రాజీవముకడుపు వ్రచ్చి రాజనిభాస్యున్
రాజశిశువుఁ గని చెప్పిరి, రాజీవదళాక్షి యైనరతికి నరేంద్రా. 7

వ. అంత నారదుండు వచ్చి బాలకునిజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును మీనోదర ప్రవేశంబునుం జెప్పిన విని యారతి మాయావతి యనుపేర శంబరునియింటఁ బాతివ్రత్యంబు నలుపుచు దహనదగ్ధుం డయినతనపెనిమిటి శరీరధారణంబు సేయుట కెదురుచూచుచున్నయది గావున నయ్యర్భకుండు దర్పకుం డని తెలిసి మెల్లనఁ బుత్రార్థిని యైనతెఱంగున శంబరునియనుమతి వడసి సూపకారుల యొద్ద నున్నపాపనిం దెచ్చి పోషించుచుండె నాకుమారుండును శీఘ్రకాలంబున నారూఢయౌవనుం డై. 8

క. సుందర మగుతనరూపము, సుందరులోకములు దేఱిచూచినఁ జాలున్
సౌందర్య మేమి చెప్పను, బొందెద మని డాయుబుద్ధిఁ బుట్టించు నృపా. 9

సీ. చక్కనివారలచక్కఁదనంబున కుపమింప నెవ్వఁడు యోగ్యుఁ డయ్యె
మిక్కిలితపమున నెఱయునంబికకు నై శంకరు నెవ్వఁడు సగము సేసె
బ్రహ్మత్వమును బొంది పరఁగువిధాతను వాణికై యెవ్వఁడు వాఁడి చెఱిచె
వేయిడాఁగులతోడివిబుధలోకేశుని మూర్తికి నెవ్వఁడు మూల మయ్యె

తే. మునులతాలిమి కెవ్వఁడు ముల్లునాఁవు, మగలమగువల నెవ్వండు మరులుకొలుపుఁ
గుసుమధనువున నెవ్వండుకొనువిజయము, చిగురువాలున నెవ్వండుసిక్కుపఱుచు.

వ. అని తన్ను లోకులు వినుతించుప్రభావంబులు గలిగి పద్మదళలోచనుండును బ్రలంబబాహుండును జగన్మోహనాకారుండు నైనపంచబాణుని గని లజ్జాహాసగర్భితంబు లైనచూపులం జూచుచు మాయావతి సురతభ్రాంతిఁ జేసినం జూచి ప్రద్యుమ్నుం డిట్లనియె. 11

మత్తకోకిలము. నాతనూభవుఁ డీతఁ డంచును నాన యించుక లేక యో
మాత నీ విది యేమి నేఁ డిటు మాతృభావము మాని సం
ప్రీతిఁ గామినిభంగిఁ జేసెదు పెక్కువిభ్రమముల్ మహా
ఖ్యాతవృత్తికి నీకు ధర్మము గాదు మోహము సేయఁగాన్. 12

వ. అనిన రతి యి ట్లనియె నీవు నారాయణనందనుండ వైనకందర్పుండవు పూర్వకాలంబున నేను నీకు భార్య నైనరతిని నీవు శిశు వై యుండు నెడ నిర్దయుం డై దొంగిలి తల్లిం బాఱంగఁ జేసి శంబరుండు కొనివచ్చి నిన్ను నీరధిలో వైచిన నొక్కమీనంబుమ్రింగె మీనోదరంబు వెడలి తీవు మీఁదటికార్యమాకర్ణింపుము.

క. మాయావి వీఁడు దుర్మతి, మాయఁడు సంగరములం దమర్త్యులఁ గెలుచున్
మాయికరణమున వీనిన్, మాయింపుము మోహనాదిమాయలచేతన్. 14

మత్తకోకిలము. పాపకర్ముఁడు వీఁడు నిన్నిటఁ బట్టి తెచ్చిన లేచి నా
పాపఁ డెక్కడఁ బోయెనో సుతుఁ బాపితే విధి యంచుఁ దాఁ

గ్రేపుఁ బాసినగోవృభంగిని ఖిన్న యై వడి గాఢసం
తాప యై నిను నోఁచి కాంచినతల్లి కు య్యెడ కుందునే. 15

వ. అని పలికి మాయావతి మహానుభావుం డైనప్రద్యుమ్నునకి సర్వశత్రుమాయా
వినాశిని యయినమహామాయావిద్య నుపదేశించె నివ్విధంబున. 16

మ. గురుమాయారణవేది యై కవచి యై కోదండి యై బాణి యై
హరిజుం డోరినిశాట వై చిటివి నాఁ డంభోనిధిన్ నన్ను ఘో
రరణాంభోనిధి వైతు నిన్ను నిదె వేర మ్మంచుఁ జీరెన్ మనో
హరదివ్యాంబరు నుల్లసద్దనుజసేనాడంబరున్ శంబరున్. 17

చ. అదలిచి యిట్లు కృష్ణసుతుఁ డాడినసిష్ఠురభాషణంబులం
బడహత మై వడిం గవియుపన్నగరాజముఁ బోలి శంబరుం
డదరుచు లేచి వచ్చి గద నచ్యుతనందను వ్రేసె నుజ్జ్వల
ద్బిదురకఠోరఘోషసమభీషణనాదము చేసి యార్చుచున్. 18

క. దనుజేంద్రుఁడు వ్రేసినగదఁ, దనగదచేఁ బాయ నడిచి దనుజులు బెదరన్
దనుజాంతకునికుమారుఁడు, దనుజేశునిమీఁద నార్చి తనగద వై చెన్. 19

వ. అంత నారక్కసుండు వెక్కసం బగురోసంబునఁ దనకుఁ దొల్లి మయుం డెఱిం
గించినదై తేయమాయ నాశ్రయించి మింటికి నెగసి పంచబాణునిపై బాణ
వర్షంబు గురిసిన నమ్మహారథుండు నొచ్చియు సంచలింపక మచ్చరంబున సర్వ
మాయావినాశిని యైనసాత్త్వికమాయం బ్రయోగించి దనుజుని బాణవృష్టినివా
రించె మఱియు వాఁడు భుజగగుహ్యకపిశాచమాయలు పన్ని నొప్పించిన
నన్నియుం దప్పించి. 20

క. దండధరమూర్తిఁ గైకొని, యొండాడక చక్రిసూనుఁ డుగ్రతరాసిన్
ఖండించె శంబరునితలఁ, గుండలకోటీరమణులు కుంభిని రాలన్. 21

క. చిగురాకడిదపుధారను, జగములఁ బరవశము సేయుచలపాదికి దో
డ్డగునుక్కడిదంబునఁ దన, పగతుం దెగ వ్రేయు టెంతపని చింతింపన్. 22

క. తెగడుచు నుండఁగ శంబరుఁ, దెగడుచుఁ బూవింటిజోదుధీరగుణంబుల్
పొగడుచుఁ గురిసిరి మొదమున, నెగడుచుఁ గుసుమములముసురు నిర్జరు లధిపా.

రతీదేవి ప్రద్యుమ్నసహిత యై గగనమార్గంబున ద్వారకకుఁ బోవుట.

వ. ఇట్లు శంబరుని వధియించి విలసిల్లుచున్నయించువిలుకానిం గొంచు నాకాశ
చారిణి యైనయారతీదేవి గగనపథంబుఁ బట్టి ద్వారకానగరోపరిభాగంబునకుం
జనుదెంచిన. 24

ఆ. మెఱుఁగుఁదీఁగెతోడి మేఘంబు కై వడి, యువిదతోడ మింట నుండి కదలి
యరుగుదెంచె మదనుఁ డంగనాజనములు, మెలఁగుచున్నలోనిమేడకడకు.

మ. జలదశ్యాముఁ బ్రలంబబాహుయుగళుం జంద్రాననున్ నీలసం

కులవక్రాలకుఁ బీతవాసు ఘనవక్షున్ సింహమధ్యున్ మహో
త్పలపత్త్రేక్షణు మందహాసలలితుం బంచాయుధున్ నీరజా
క్షులు దా రేమఱుపాటు చూచిహరి యంచుం డాఁగి రయ్యెయెడన్. 26
క. కొందఱు హరియగు నందురు, కొందఱు చిహ్నములు కొన్ని కొన్ని హరికి లే
వందురు మెల్లనె తెలియుద, మందురు మఱుఁ జూచి కొంద అబలలు గుములై.
క. హరి యని వెనుచని పిదపన్, హరిఁ బోలెడువాఁడు గాని హరి గాఁ డనుచున్
హరిమధ్య లల్లనల్లన, హరినందను డాయ వచ్చి రాశ్చర్యమునన్. 28
ఉ. అన్నులు సేర వచ్చి మరునందఱుఁ జూడఁగఁ దాను వచ్చి సం
పన్నగుణాభిరామ హరిపట్టపుదేవి విదర్భపుత్త్రి క్రేఁ
గన్నుల నాకుమారకుని కైవడి నేర్పడఁ జూచి బోటితోఁ
జన్నులు సేఁప నిట్లనియె సంభ్రమదైన్యము లుల్లసిల్లఁగన్. 29
శా. ఈకంజేక్షణుఁ డీకుమారతిలకుం డీయిందుబింబాననుం
డీకంఠీరవమధ్యుఁ డీచ్చటికి నేఁ డెందుండి యేతెంచెనో
యీకల్యాణునిఁ గన్న భాగ్యవతి మున్నే నోములన్ నోఁచెనో
యేకాంతామణియందు వీఁగి కనెనో యేకాంతుఁ డీకాంతునిన్. 30
శా. ఆలీ నాతొలుచూలిపాపనికి బోర్కాడించి నే సూతికా
శాలామధ్యవిశాలతల్పగత నై చన్నిచ్చి నిద్రింప నా
బాలున్ నాచనుఁబాలకుం జెఱిచి యేపాపాత్ము లేత్రోవ ము
న్నేలీలం గొనిపోయిరో శిశువుఁ దా నేతల్లి రక్షించెనో.
క. కొడుకఁడు నాపొదిగిటిలోఁ, జెడి పోయిననాఁటనుండి చెలియా తెలియం
బడ దేవార్తయు నతఁ డే, వడువున నెచ్చోట నిలిచి వర్తించెడినో. 32
క. ఇందాఁక వాఁడు బ్రతికిన, సందేహము లేదు దేహచాతుర్యవయ
స్సౌందర్యంబుల లోకులు, వందింపఁగ నితనియంతవాఁ డగుఁ జుమ్మీ.
మ. అతివా సిద్ధము నాఁటిబాలకున కీయాకార మీవర్ణ మీ
గతి యీహాసవిలోకనస్వరము లీగాంభీర్య మీకాంతి వీఁ
డతఁడే కాఁ దగు నున్నవారలకు నాయాత్మేశుసారూప్యసం
గతి సిద్ధింపదు వీనియందు మిగులం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 34
క. పొదలెడి ముదమునఁ జిత్తము, గదలెడి నాయెడమమూఁపు గన్నులవెంటం
బొదలెడి నానందాశ్రులు, మొదలెడిఁ జాలిండ్లఁ జాలు మే లయ్యెడినో. 35
వ. అని డోలాయమానమానస యై వితర్కించుచు. 36
క. తనయుఁ డని నొడువఁ దలఁచును, దనయుడు గాకున్న మిగులఁ దతిగొనిసవతుల్
దను నగియెద రని తలఁచు న,తనుసంశయ మలమికొనఁగఁ దనుమధ్య మదిన్.
వ. ఇట్లు రుక్మిణీదేవి విచారించుచుండ లోపలినగరికావలివారివలన విని కృష్ణుండు.

దేవకీవసుదేవులం దోడ్కొని చనుదెంచి సర్వజ్ఞుం డయ్యు నేమియు వివరింపక
యూరకుండె నంత నారదుండు చనుదెంచి శంబరుండు కుమారునిం గొనిపో
వుట మొదలైనవార్త లెఱింగించిన. 38

క. చచ్చినబాలుఁడు గ్రమ్మఱ, వచ్చినక్రియ వచ్చెఁ బెక్కువర్షములకు నీ
సచ్చరితు నేఁడు గంటిమి, చెచ్చెర ము న్నెట్టితపము సేయఁబడెనో. 39

వ. అని యంతఃపురకాంతలును దేవకీవసుదేవరామకృష్ణులును యథోచితక్రమం
బున నాదంపతుల దివ్యాంబరాభరణాలంకృతుల సత్కరించి సంతోషించిరి
రుక్మిణీదేవియు నందనుం గౌఁగిలించుకొని. 40

శా. అన్నా నాచనుఁ బాపి నిన్ను దనుజుం డంభోనిధిన్ వైచెనే
యెన్నేవర్షము లయ్యెఁ బాసి సుత నీ వేరీతి జీవించి యే
సన్నాహంబున శత్రుఁ గెల్చితివొ యాశ్చర్యంబు సంధిల్లెడిన్
నిన్నుం గాంచితి నింతకాలమునకున్ నే ధన్యతం జెందితిన్. 41

వ. అని కొడుకుం జూచి సంతోషించి కోడలిగుణంబులు కైవారంబు సేసి వినో
దించు చుండె నంత ద్వారకానగరంబు ప్రజలు విని హర్షించి రందు. 42

క. సిరిపెనిమిటిపుత్రకుఁ డగు, మరుఁ గని హరిఁ జూచినట్ల మాతలు దమలోఁ
గరఁగుదు రఁట పరకాంతలు, మరుఁ గని మోహాంధకారమగ్నలు గారే. 43

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 44

శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాదనివృత్తికొఱకు స్యమంతకమణి దెచ్చుట.

క. సత్రాజిత్తు నిశాచర, శత్రునకుం గీడు సేసి సద్వినయముతోఁ
బుత్రి స్యమంతకమణియును, మైత్రిం గొని తెచ్చి యిచ్చె మనుజాధీశా. 45

వ. అనిన విని రా జిట్లనియె. 46

ఆ. శౌరి కేమితప్పు సత్రాజితుఁడు సేసెఁ, గూఁతు మణిని నేల కోరి యిచ్చె
నతని కెట్లు గలిగె నాస్యమంతకమణి, విప్రముఖ్య నాకు విస్తరింపు. 47

వ. అనిన విని శుకయోగివర్యుం డిట్లనియె సత్రాజిత్తనువాఁడు సూర్యునకు భక్తుం
డై చెలిమి సేయ నతనివలన సంతసించి సూర్యుండు స్యమంతకమణి నిచ్చె నా
మణికంఠంబున ధరియించి సత్రాజిత్తు భాస్కరునిభంగి భాసమానుం డై ద్వార
కానగరంబునకు వచ్చిన దూరంబున నతనిం జూచి జనులు మణిప్రభాపటలతేజో
హృతదృష్టు లయి సూర్యుం డని శంకించి వచ్చి హరి కి ట్లనిరి.

క. నారాయణ దామోదర, నీరజదళనేత్ర చక్రి నిఖిలేశ గదా
ధారణ గోవింద నమ,స్కారము యదుపుత్ర నిత్యకల్యాణనిధీ. 49

మ. దివిజాధీశ్వరు లిచ్చగింతురు గదా దేవేశ నిన్ జూడ యా
దవవంశంబున గూఢమూర్తి వి జగత్త్రాణుండ వై యుండఁగా
భవదీయాకృతిఁ జూడ నేఁ డిదె రుచిప్రచ్ఛన్నదిగ్భాగుఁ డై

రవియో నీరజగర్భుఁడో యొకఁడు సేరన్ వచ్చె మార్గంబునన్. 50

వ. అని యిట్లు పలికిన మూఢజనులం జూచి గోవిందుండు నగి మణిసమేతుం డైన
సత్రాజితుండు గాని సూర్యుండు గాఁ డని పలికె నంత సత్రాజితుండు శ్రీయు
తం బయి మంగళాచారసంచారం బైనతనగృహంబునకుం జని మహీసురులచేత
నిజదేవతామందిరంబున నమ్మణిశ్రేష్ఠంబు ప్రవేశంబు సేయించె నదియును బ్రతి
దినంబు నెనిమిదిబారువులసువర్ణంబు గలిగించుచుండు. 51

క. ఏరా జేలెడువసుమతి, నారత్నము పూజ్యమాన మగు నక్కడ రో
గారిష్టసర్వమాయిక, మారీదుర్భిక్షభయము మాను నరేంద్రా. 52

క. అమ్మణి యాదవవిభునకు, నిమ్మని హరి యడుగ నాతఁ డీక ధనేచ్ఛం
బో మ్మని పలికెను జక్రికి, నిమ్మణి యీ కున్న మీఁద నే మా ననుచున్. 53

వ. అంత. 54

చ. అడరెడువేడ్కఁ గంఠమున నమ్మణిఁ దాల్చి ప్రసేనుఁ డొక్కనాఁ
డడవికి ఘోరవన్యమృగయారతి నేఁగిన వానిఁ జంపి పైఁ
బడి మణిఁ గొంచు నొక్కహరి పాఱఁగ దాని వధించి డాసి యే
ర్పడఁ గనె జాంబవంతుఁడు ప్రభాత్తదిగంతము నాస్యమంతమున్. 55

క. కని జాంబవంతుఁ డామణిఁ, గొనిపోయి సమీపశైలగుహఁ జొచ్చి ముదం
బునఁ దనకూరిమిసుతకును, ఘనకేళీకందుకంబుగాఁ జేసె నృపా. 56

వ. అంత సత్రాజితుండు తనసహోదరుం డైనప్రసేనునిం గానక దుఃఖించుచు.

మ. మణి కంఠంబునఁ దాల్చి నేఁ డడవిలో మావాఁడు వర్తింపఁగా
మణికై పట్టి వధించినాఁడు హరికిన్ మర్యాద లే దంచు దూ
షణముం జేయఁగ వానిదూషణముఁ గంసధ్వంసి యాలించి యే
వ్రణమున్ నాయెడ లేదు నింద గలిగెన్ వారింతు కేరీతియో. 58

వ. అని వితర్కించి.

మ. తనవా రెల్లఁ బ్రసేనుజాడఁ దెలుపం దర్కించుచున్ వచ్చి త
ద్వనవీథిం గనె నేలఁ గూలినమహాశ్వంబుం బ్రసేనుం బ్రసే
నుని హింసించినసింహమున్ మృగపతిన్ నొప్పించి ఖండించి యేఁ
గినభల్లూకము సొచ్చి యున్నగుహయుం గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁ డై. 60

వ. కని తనవెంట వచ్చినప్రజల నెల్ల గుహాముఖంబున నిడిచి సాహసంబున
మహానుభావుం డైనహరి నిరంతరనిబిడాంధకారబంధురం బయి భయంకరం బై
విశాలం బయినగుహాంతరాళంబు సొచ్చి చని యక్కడ నొక్కబాలకున కెదుర
దర్శనీయకేళీకందుకంబుగా వ్రేలం గట్టఁబడినయమ్మణిశ్రేష్ఠంబుఁ గని హరింప
నిశ్చయించి. 61

క. మెల్లనె పదము లిడుచు యను, వల్లభుఁ డాశిశువుకడకు వచ్చినఁ గుండెల్

జల్లనఁగఁ జూచి కంపము, మొల్లంబుగ దానిదాడి మొఱ వెట్టె నృపా. 62

వ. అంత నాధ్వని విని బలవంతుండైన జాంబవంతుండు వచ్చి తనస్వామి యని కృష్ణు నెఱుంగక ప్రాకృతపురుషుం డని తలంచి కృష్ణునితో రణంబు చేసె నందు.

క. పలలమునకుఁ బోరెడు డేగల క్రియ శస్త్రములఁ దరులఁ గరముల విజయే
చ్ఛల నిరువదియెనిమిదిదినములు పోరిరి నగచరేంద్రముఖ్యుఁడు హరియున్.

క. అడిదములుఁ దరులు విఱిగిన, బెడిదము లగుమగతనములఁ బిఱుతివక వడిం
బిడుగులవడువునఁ బడియెడి, పిడికిటిపోటులను గలన బెరసి రిరువురున్. 65

శా. స్పష్టాహంకృతు లుల్లసిల్ల హరియుం భల్లూకలోకేశుఁడున్
ముష్టాముష్టి నహర్నిశంబు జయసమ్మోహంబునం బోరుచోఁ
బుష్టిం బాసి ముకుందముష్టిహతులం బూర్ణశ్రమోపేతుఁడై
పిష్టాంగోరుశరీరుఁడై యతఁడు దా భీతాత్ముఁడై యిట్లనున్. 66

వ. దేవా నిన్నుఁ బురాణపురుషు నధీశ్వరు విష్ణుం బ్రభవిష్ణు నెఱుంగుదు సర్వభూతంబులకుం బ్రాణప్రతాపధైర్యబలంబులు నీవ విశ్వంబునకు సర్గస్థితిలయంబు లెవ్వ రాచరింతురు వారికి సర్గస్థితిలయంబులఁ జేయునీశ్వరుండవు నీవ యాత్మకుం బరమాత్మవు నీవ యని మఱియును. 67

సీ. బాణాగ్ని నెవ్వఁడు పఱపి పయోరాశి నింకించి బంధించి యేపు మాపెఁ
బరఁగ నెవ్వఁడు ప్రతాపప్రభారాశిచే దాసవగర్వాంధతమస మడఁచెఁ
గంజాతములు ద్రెంచుకరిభంగి నెవ్వఁడు దశకంఠుకంఠబృందములు ద్రుంచె
నాచంద్రసూర్యమై యమరులంకారాజ్యమునకు నెవ్వఁడు విభీషణుని నిలిపె

తే. నన్ను నేలినలోకాధినాథుఁ డెవ్వఁ, డంచితోదారకరుణారసాబ్ధి యెవ్వఁ
డాతఁడవు నీవ కావె మహాత్మ నేఁడు, మఱుపడి యెగ్గుసేసితి మఱవ వలయు.

వ. అని యిట్లు పరమభక్తుం డైన జాంబవంతుండు వినుతించిన నతనిశరీరనిగ్రహనివారణంబుగా భక్తవత్సలుం డైన హరి దనకరంబున నతనిమేను నిమిరి మేఘగంభీరభాషణంబుల నిట్లనియె. 69

క. ఈమణి మాచేఁ బడె నని, తామసు లోనరించునింద దప్పెడుకొఱకై
నీమందిర మగుబిలమున, కేమరుదెంచితిమి భల్లుకేశ్వర వింటే. 70

వ. అనిన విని సంతసించి జాంబవంతుఁడు మణియును దనకూఁతు జాంబవతియను కన్యకామణియునుం దెచ్చి హరికిఁ గానికగా సమర్పించె నటమున్న హరివెంట వచ్చినవారలు బిలంబువాకిటం బండ్రెండుదినంబులు హరిరాక కెదురు చూచి వేసరి వగచి పురంబునకుం జని రంత దేవకీవసుదేవులును రుక్మిణియును మిత్రబంధుజ్ఞాతిజనులును గుహ సొచ్చి కృష్ణుఁడు రాక చిక్కె నని శోకించి.

క. దుర్గమ మగుబిలమున హరి, నిర్గతుఁడై చేరవలయు నేఁ డని పౌరుల్
వర్గములై సేవించిరి, దుర్గం గృతకుశలమార్గఁ దోషితభర్గన్. 72

క. డోలాయితమానసు లై, జాలింబడి జనులు గొలువఁ జండిక పలికెఁ
బాలామణితో మణితో, హేలాగతి వచ్చు నంబుజేక్షణుఁ డనుచున్.

క. యత్నము సఫలం బయిన స,పత్నసమూహములు బెగడఁ బద్మాక్షుం డా
రత్నముతోఁ గన్యాజన, రత్నముతోఁ బురికి వచ్చె రయమున నంతన్. 74

క. మృతుఁ డైనవాఁడు పునరా,గతుఁ డైనక్రియం దలంచి కన్యామణిసం
యుతుఁ డై వచ్చినహరిఁ గని, వితతోత్సవకౌతుకముల వెలసిరి పౌరుల్.

వ. ఇట్లు హరి తనపరాక్రమంబున జాంబవతీదేవిం బరిగ్రహించి రాజసభకు సత్రాజిత్తుం బిలిపించి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించి సత్రాజిత్తునకు మణి నిచ్చె నతండును సిగ్గువడి మణిం బుచ్చుకొని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు బలవద్విరోధంబునకు వెఱచుచు నింటికిం జని. 76

క. పాపాత్ములపాపములం, బాపంగా నోపునట్టిపద్మాక్షుని పైఁ
బాపము గల దని నొడివిన, పాపాత్మునిపాపమునకుఁ బారము గలదే. 77

మ. మితభాషిత్వము మాని యేల హరిపై మిథ్యాభియోగంబు చే
సితిఁ బాపాత్ముఁడ నర్థలోభుఁడను దుశ్చిత్తుండ మత్తుండ దు
ర్మతి నీదేహముఁ గాల్పనే దురిత మేమార్గంబునం బాయు నే
గతిఁ గంసారి ప్రసన్నుఁ డై మనుచు నన్ గారుణ్యభావంబునన్. 78

ఆ. మణిని గూఁతు నిచ్చి మాధవుపదములు, పట్టికొంటినేని బ్రదుకు గలదు
సంతసించు నతఁడు సదుపాయ మగునిది, సత్య మితరవృత్తిఁ జక్కఁబడదు.

మ. అని యిబ్భంగి బహుప్రకారముల నేకాంతస్థుఁ డై యింటిలోఁ
దనబుద్ధిం బరికించి నీతి గని సత్రాజిత్తు సంప్రాప్తశో
భనుఁ డై యిచ్చె విపత్పయోధితరికిన్ భామామనోహారికిన్
దనుజాధీశవిదారికిన్ హరికిఁ గాంతారత్నమున్ రత్నమున్. 80

ఉ. తామరసాక్షుఁ డచ్యుతుఁ డుదారయశోనిధి పెండ్లియాడె నా
నామనుజేంద్రనందితగుణస్థితిలక్షణసత్యభామ ను
ద్దామపతివ్రతాత్వనయధర్మవిచక్షణతాదయాయశః
కామను సత్యభామను ముఖద్యుతినిర్జితసోమ నయ్యెడన్. 81

క. మణి యిచ్చినాఁడు వాసర, మణి నీకును మాకుఁ గలవు మణులు కుమారీ
మణి చాలు నంచుఁ గృష్ణుఁడు, మణి సత్రాజిత్తునకును మరలఁగ నిచ్చెన్.

వ. అంత నక్కడఁ గుంతీసహితు లయిన పాండవులు లాక్షాగారంబున దగ్ధు లై రని విని నిఖిలార్థదర్శనుం డయ్యును గృష్ణుండు బలభద్రసహితుం డై కరినగరంబునకుం జని కృపవిదురగాంధారీభీష్మద్రోణులం గని దుఃఖోపశమనాలాపంబు లాడుచుండె నయ్యెడ. 83

శతధన్వుఁడు సత్రాజితుని జంపి మణి నపహరించుట.

సీ. జగతీశ వినవయ్య శతధన్వుఁ బొడగని యక్రూరకృతవర్మ లాప్తవృత్తి

మన కిత్తు ననుచు సమ్మతిఁ జేసి తనకూఁతుఁ బద్మాక్షునకు నిచ్చి పాడి దప్పె
ఖలుఁడు సత్రాజితుఁ డలయ కేక్రియనైన మణి పుచ్చుకొనుము నీమతము మెఱసి
యని తన్నుఁ బ్రేరేప నాశతధన్వుండు పశువుఁ గటికివాఁడు పట్టిచంపు
ఆ. కరణి నిదురవోవఁ గడఁగి సత్రాజిత్తుఁ, బట్టి చంపి వానిభామ లెల్ల
మొఱలువెట్ట లోభమునఁ జేసి మణిఁగొంచుఁ, జనియె నెక్కనాఁడు జనవరేణ్య.

వ. ఇట్లు హతుం డైనతండ్రిం గని శోకించి సత్యభామ యతనిం దైలద్రోణియందుఁ బెట్టించి హస్తిపురంబునకుం జని సర్వజ్ఞుం డైనహరికి సత్రాజిత్తుమరణంబు విన్నవించిన హరియును బలభద్రుండు నీశ్వరు లయ్యును మనుష్యభావంబుల విలపించి రంత బలభద్రసత్యభామాసమేతుం డై హరి ద్వారకానగరంబునకు మరలి వచ్చి శతధన్వుం జంపెద నని తలంచిన నెఱింగి శతధన్వుండు ప్రాణభయంబునఁ గృతవర్మనింటికిం జని తనకు సహాయుండవు గ మ్మని పలికినం గృతవర్మ యి ట్లనియె. 85

ఉ. ఒక్కట రామకృష్ణులు మహాత్ములు వారల కెగ్గు సేయఁగా
నిక్కడ నెవ్వఁ డోపు విను మేర్పడఁ గంసుఁడు బంధుయుక్తుఁ డై
చిక్కఁడె మున్ను మాగధుఁడు సేనలతోఁ బదియేడుతోయముల్
దిక్కులఁ బాఱఁడే మనకు దృష్టము వారలలావు వింతయే. 86

వ. అని యుత్తరంబు చెప్పిన విని శతధన్వుం డక్రూరునియింటికిం జని హరితోడి పగకుం దోడు ర మ్మని చీరిన నక్రూరుండు హరిబలపరాక్రమధైర్యస్థైర్యంబు లుగ్గడించి మఱియు ని ట్లనియె. 87

సీ. ఎవ్వఁడు విశ్వంబు నెల్ల సలీలుఁ డై పుట్టించు రక్షించుఁ బొలియఁ జేయు
నెవ్వనిచేష్టల నెఱుఁగరు బ్రహ్మాదు లెవ్వనిమాయ మోహించు భువన
మేడేండ్లపాపఁ డై యేవిభుఁ డొకచేత గోరక్షణమునకై కొండ నెత్తె
నెవ్వఁడు కూటస్థుఁ డీశ్వరుఁ డద్భుతకర్ముఁ డనంతుండు కర్మసాక్షి
తే. యట్టిఘనునకు శౌరికి ననవరతము, మ్రొక్కెదము గాక విద్వేషమునకు నేము
వెఱతు మొల్లము నీ వొండువెంటఁ బొమ్ము, చాలుఁబడి వేలువచ్చెనీసఖ్యమునను.

వ. అని యి ట్లక్రూరుం డుత్తరంబు వలికిన నమ్మహామణి యక్రూరునియొద్ద నునిచి వెఱచి శతధన్వుండు తురగారూఢుం డై శతయోజనదూరంబు చనియె గరుడకేతనాలంకృతం బైన తేరెక్కి రామకృష్ణులు వెనుచని రంత నతండును మిథిలానగరంబుఁ జేరి తత్సమీపవనంబునందు. 89

చ. తురగము డిగ్గి తల్లడముతోఁ శతధన్వుఁడు పాదచారి యై
పరు విడఁ బోకు పోకు మని పద్మదళాక్షుఁడు గూడఁ బాఱి భీ
కరగతి వానిమస్తకము ఖండిత మై పడ వ్రేసెఁ జక్రముం
బరిహతదైత్యచక్రముఁ బ్రభాచయమోదితదేవశక్రమున్. 90

వ. ఇట్లు హరి శతధన్వుని వధియించి వానివస్త్రంబులందు మణి వెదకి లేకుండుటం దెలిసి బలభద్రునికడకు వచ్చి శతధన్వుం డూరక హతుం డయ్యె మణి లే దనిన బలభద్రుం డిట్లనియె. 91

సీ. ఆమణి శతధన్వుఁ డపహరించుట నిక్క మెవ్వరిచే దాఁప నిచ్చినాఁడొ
వేగమె నీ వేఁగి వెదకుము పురిలోన వైదేహు దర్శింప వాంఛ గలదు
పోయి వచ్చెద నీవు పొమ్మని హీడ్కొని మెల్లన రాముండు మిథిలఁ జొచ్చి
పోయిన జనకుండు పొడగని హర్షించి యెంతయుఁ బ్రియముతో నెదురు వచ్చి
తే. యర్ఘ్యపాద్యాదికృత్యంబు లాచరించి, యిచ్చగించినవస్తువు లెల్ల నిచ్చి
యుండు మని భక్తిచేసిననుండె ముసలి,కువలయేశ్వర మిథిలలోఁ గొన్నియేండ్లు.

వ. అంత దుర్యోధనుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుదెంచి జనకరాజుచేత సమ్మానితుం డై. 93

క. చలమున గాంధారేయుఁడు, లలితగదాయుద్ధకౌశలము నేర్చెఁ దగన్
హలిచే నాశ్రితనిర్జర, ఫలిచేఁ ద్రైలోక్యవీరభటగణబలిచేన్. 94

వ. అటఁ గృష్ణుండును ద్వారకానగరంబునకుం జని శతధన్వునిమరణంబును మణి లేకుండుటయును సత్యభామకుం జెప్పి సత్యభామాప్రియకరుండు గావున సత్రాజిత్తునకుఁ బరలోకక్రియలు సేయించె నక్రూరకృతవర్మలు శతధన్వుమరణంబు విని వెఱచి ద్వారకానగరంబు వెడలి బహుయోజనదూరభూమికిం జని రక్రూరుండు లేమిం జేసి వానలు లేక మహోత్పాతంబులును శరీరమానసతాపంబులును ద్వారకానగరవాసులకు సంభవించిన నందులవృద్ధజనులు బెగడి హరి కిట్లనిరి. 95

సీ. కమలాక్ష వినవయ్య కాశీశుఁ డేలెడికుంభిని వానలు గురియ కున్నఁ
గోరి శ్వఫల్కునిఁ గొనిపోయి యతనికిఁ గాందిని యనియెడు కన్య నిచ్చి
కాశీవిభుండు సత్కారంబు సేసిన వానలు గురిసె నావసుధమీఁద
వాతనిపుత్రకుఁ డైనయకౄరుండు నంతటివాఁడు మహాతపస్వి
ఆ. మరలి వచ్చె నేని మాను నుత్పాతంబు, లెల్ల వాన గురియు నీస్థలమున
దేవ యతనిఁ దోడి తెప్పింపు మన్నింపు, మాన వలయుఁ బీడ మానవులకు. 96

వ. అని పలుకుపెద్దలపలుకు లాకర్ణించి దూతలం బంపి కృష్ణుండకౄరుని రావించి పూజించి ప్రియకథలు కొన్ని చెప్పి సకలలోకజ్ఞుండు గావున మృదుమధురభాషణంబుల నతని కిట్లనియె. 97

సీ. తా నేఁగుచో శతధన్వుండు మణిఁ దెచ్చి నీయింటఁ బెట్టుట నిజము దెలిసి
నాఁడ సత్రాజిత్తునకుఁ బుత్రకులు లేమి నతనికిఁ గార్యంబు లాచరించి
విత్తంబు ఋణమును విభజించుకొనియెద రతనిపుత్రిక లెల్ల నతఁడు పరుల
చేత దుర్మరణంబుఁ జెందినాఁ డతనికై సత్కర్మములు మీఁద జరప వలయు

ఆ. మణిగ్రహింపు మీఁద మాయన్న నను నమ్మఁ, డెలమి బంధుజనుల కెల్లఁ జూపు
మయ్య నీగృహమున హాటకవేదికా, సహితమఖము లమరు సంతతమును.

వ. అని యిట్లు సామవచనంబులు హరి వలికిన నక్రూరుండు వస్త్రచ్ఛన్నం బైన
మణిం దెచ్చి హరి కిచ్చిన. 99

ఉ. సంతస మంది బంధుజనసన్నిధికిన్ హరి దెచ్చి చూపె న
శ్రాంతవిభాసమానఘృణిజాలపలాయితభూనభోంతర
ధ్వాంతము హేమభారచయవర్షణవిస్మితదేవమానవ
స్వాంతముఁ గీర్తిపూరితదిశావలయాంతము నాస్యమంతమున్. 100

క. చక్రాయుధుఁ డీక్రియఁ దన, యక్రూరత్వంబు జనుల కందఱకును ని
ర్వక్రముగఁ దెలిపి క్రమ్మఱ, నక్రూరుని కిచ్చె మణిఁ గృపాకలితుం డై. 101

క. ఘనుఁడు భగవంతుఁ డీశ్వరుఁ, డనఘుఁడు మణి దెచ్చి యిచ్చినట్టికథనముల్
వినినఁ బఠించినఁ దలఁచిన, జనులకు దుర్యశముఁ బాపసంఘముఁ దలఁగున్.

శ్రీకృష్ణుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు పాండవులం జూడ నిశ్చయించి సాత్యకిప్రముఖయాదవులు
గొలువఁ బురుషోత్తముం డింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనినం బ్రాణంబుం గనిన
యింద్రియంబులభంగి వా రఖిలేశ్వరుం డైనహరిం గని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణు
నిదివ్యదేహసంగమంబున నిర్ధూతకల్మషు లై యనురాగహాసవిభాసితం బైనము
కుందముఖారవిందంబున దర్శించి యానందంబు నొందిరి గోవిందుండును యుధి
ష్ఠిరభీమసేనులచరణంబులకు నభివందనంబులు చేసి యర్జును నాలింగంబున స
త్కరించి నకులసహదేవులు మ్రొక్కిన గ్రుచ్చి యెత్తి యుత్తమపీఠంబున నాసీ
నుం డై యుండె నప్పుడు. 103

క. చంచద్ఘనకుచభారా, కుంచిత యై క్రొత్తపెండ్లికూఁతు రగుట నిం
చించుక సిగ్గు జనింపఁగ, బాంచాలతనూజ మ్రొక్కెఁ బద్మాక్షునకున్. 104

వ. అంత సాత్యకి పాండవులచేతం బూజితుం డై యొక్కపీఠంబున నాసీనుం డై
యుండెఁ దక్కినయనుచరులును వారిచేతఁ బూజితు లై కొలిచి యుండిరి హరి
యుం గుంతీదేవికడకుం జని నమస్కరించి యిట్లనియె. 105

క. అత్తా కొడుకులుఁ గోడలుఁ, జిత్తానందముగఁ బనులు సేయఁగ నాత్మా
యత్తానుగవై యాజ్ఞా, సత్తాదులు గలిగి మనుదె సమ్మోదమునన్. 106

చ. అనవుడుఁ బ్రేమవిహ్వలత నందుచు గద్గదభాషణంబులం
గనుఁగవ నశ్రుతోయములు గ్రమ్మఁగఁ గుంతి సుయోధనుండు సే
సినయపకారముం దలఁచి చెందినదుఃఖము లెల్లఁ జెప్పి యా
దనుజవిరోధి కిట్లనియె దద్దయుఁ బెద్దఱికంబు సేయుచున్. 107

సీ. అన్న నీచుట్టాల నరయుదు మఱవవు నీవు వుత్తెంచిన నెమ్మితోడ

మాయన్న యేతెంచి మముఁ జూచి పోయెను నిల్చి యున్నారము నీబలమున
నావిన్నవాండ్రకు నాకు ది క్కెవ్వరు నేఁ డాదిగా నింక నీవె కాక
యఖిలజంతువుల కీ వాత్మవు గావునఁ బరులు నావా రని భ్రాంతి సేయ
తే. వయ్య నాభాగ్య మెట్టిదో యనవరతముఁ, జిత్తముననుండి కరుణమాదిక్కె యెల్లఁ
బాపుచుందువు గాదె యోపరమపుణ్య, యనుకుమారవరేణ్య బుధాగ్రగణ్య.
వ. అనిన యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె. 109

ఉ. పట్టఁగ లేరు నిన్నుఁ దమభావములందు సనందనాదు లే
పట్టున నైన నట్టిగుణభద్రచరిత్రుఁడ వీవు నేఁడు మా
చుట్టమ వంచు వచ్చెదవు చూచెద వల్పుల మైనమమ్ము నే
మెట్టితపంబు చేసితి మధీశ్వర పూర్వశరీరవేళలన్. 110

వ. అని ధర్మజుండు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నింద్రప్రస్థపురంబు వారలకు నయనానందం
బు సేయుచు హరి గొన్నినెలలు వసియించి యుండె నం దొక్కనాఁడు. 111

మ. తురగశ్రేష్ఠము నెక్కి కంకటధనుస్తూణీశరోపేతుఁడై
హరితోడన్ వనభూమి కేఁగి విజయుం డాసక్తుఁడై చంపె శం
బరశార్దూలతరక్షుశల్యచమరీభల్లూకగంధర్వకా
సరకంఠీరవఖడ్గకోలహరిణీసారంగముఖ్యంబులన్. 112

క. అచ్చోటఁ బవిత్రము లై, చచ్చినమృగరాజి నెల్ల జననాథునకుం
దెచ్చి యొసంగిరి మెచ్చుగఁ, జెచ్చెర నరుఁ గొల్చి యున్నసేవకు లధిపా.

వ. అంత నర్జునుండు నీరుపట్టున డస్సిన యమునకుం జని యమ్మహారథు లైననరనా
రాయణు లందు వార్చి జలంబులు ద్రావి యొకపులినప్రదేశంబున నుండి. 114

చ. ఉపగతు లైనయట్టిపురుషోత్తమపార్థులు గాంచి రాపగా
విపులవిలోలనీలతరవీచికలందు శిరోజభారరు
చ్యపహసితాళిమాలిక నుదంచితబాలశశిప్రభాలికం
దపనునిబాలికన్ మదనదర్పణతుల్యకపోలపాలికన్. 115

వ. కని యచ్యుతుండు పంచిన విజయుండు సని యాకన్య కి ట్లనియె. 116

మ. సుదతీ యెవ్వరిదాన వేమికొఱ కిచ్చోటం బ్రవర్తించె దె
య్యది నీనామము గోర్కె యెట్టిది వివాహాకాంక్షతోఁ గూడి యీ
నదికిన్ వచ్చినజాడ గానఁబడె ధన్యం బయ్యె నీరాక నీ
యుదయాదిస్థితి నెల్లఁ జెప్పు మబలా యుద్యత్కురంగేక్షణా. 117

వ. అనిన నర్జునునకుఁ గాళింది యి ట్లనియె. 118

మ. నరవీరోత్తమ యేను సూర్యునిసుతన్ నాపేరు కాళింది భా
స్కరసంకల్పితగేహమందు నదిలోఁ గంజాక్షు విష్ణుం బ్రభున్
వరుఁ గాఁ గోరి తపంబు సేయుదు నొరున్ వాంఛింపఁ గృష్ణుండు వ

న్యరతిఁ వచ్చి వరించు నంచుఁ బలికెఁ నాతండ్రి నాతోడుతన్. 119

వ. అనిన విని ధనంజయుం డానీలవేణిపలుకులు హరికిం జెప్పిన విని సర్వజ్ఞుం డైన హరియు హరిమధ్యను రథంబుమీఁద నిడుకొని ధర్మరాజుకడకుం జని వారలు 120 గోరిన విశ్వకర్మను రావించి వారిపురం బతివిచిత్రంబు సేయించె.

క. దేవేంద్రునిఖాండవ మ, ప్పావకునకు నీఁ దలంచి పార్థుని రథికుం
గావించి సూతుఁ డయ్యెను, గోవిందుఁడు మఱఁదితోడికూరిమి వెలయన్.

వ. ఇట్లు నరనారాయణులు సహాయులుగా దహనుండు ఖాండవవనంబు దహించి సంతసించి విజయునకు నక్షయతూణీరంబులు నభేద్యకవచంబును గాండీవ మనియెడిబాణాసనంబును దివ్యరథంబును ధవళరథ్యంబులు నిచ్చె నందు. 122

ఉ. వాసవసూనుచేఁ దనకు వహ్నిశిఖాజనితోగ్రవేదనల్
వాసినఁ జేసి యొక్కసభ పార్థున కిచ్చె మయుండు ప్రీతుఁ డై
యాసభలోనఁ గాదె గమనాగమనంబులఁ గౌరవేంద్రుఁ డు
ల్లాసముఁ బాసి యుండుట జలస్థలనిర్ణయబుద్ధిహీనుఁ డై. 123

శ్రీకృష్ణుండు కాళింది మిత్రవింద నాగ్నజితి భద్ర లక్షణ యను వారలఁ బరిణయంబగుట.

వ. అంతం గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రముఖుల వీడుకొని సాత్యకిప్రముఖసహచరుండు గొలువ మరలి తనపురంబునకుం జనుదెంచి బంధుజనంబులకుఁ బరమానందంబు సేయుచు నొక్కపుణ్యదినసంబున శుభలగ్నంబునం గాళిందిం బెండ్లియయ్యె మఱియు నవంతిదేశాధీశ్వరు లైనవిందానువిందులు దుర్యోధనునకు వశ్యులై హరికి మేనత్త యైనరాజాధిదేవికూఁతు రైనతముచెలియలి వివాహంబు 124 సేయ నుద్యోగించి స్వయంవరంబుఁ జాటించిన.

క. భూరమణులు సూడఁగ హరి, వీరతఁ జేకొనియె మిత్రవిందను నిత్యా 125
పూరితసుజనానందన్, జారుచికురకాంతివిజితషట్పదబృందన్.

సీ. జననాథ వినుము కోసలదేశ మేలెడి, నగ్నజిత్తనునరనాథుఁ డొకఁడు
సుమతి ధార్మికుఁడు తత్సుత నాగ్నజితి యనుకన్యక గుణవతి గలదు దానిఁ
బెండ్లియాడుటకు నై పృథివీశు లేతెంచి వాఁడికొమ్ములుగలవాని వీర
గంధంబు సోఁకినఁ గాలుఁ ద్రవ్వెడివాని నతిమదమత్తంబు లైనవాని

తే. గోవృషంబుల నేడింటిఁ గూర్చి తిగిచి, బాహుబలమున నెవ్వఁడు పట్టి కట్టు
నతఁడు కన్యకుఁ దగువరుం డనిన వానిఁ, బట్టఁ జాలక పోదురు ప్రజలు బెగడి.

వ. ఇట్లు గోవృషంబుల జయించినవాఁ డక్కన్యకు వరుం డనిన భగవంతుం డైన హరి విని సేనాపరివృతుం డై కోసలపురంబునకుం జనినఁ గోసలాధీశ్వరుండు హరి నెదుర్కొని యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి పీఠంబు సమర్పించి 127 ప్రతివందితుం డై యున్నయెడ.

క. ఆరాజకన్య ప్రియమున, నారాజీవాక్షు మోహనాకారుఁ ద్రిలో

కారాధిపు మాధవుఁ దనఁ గారాధ్యుం డైననాథుఁ డని కోరె నృపా. 128

వ. మఱియు నక్కన్యకారత్నంబు తనమనంబున. 129

ఆ. విష్ణుఁ డవ్యయుండు విభుఁడు గావలె నని, నోఁచినట్టితొంటినోముఫలము
సిద్ధమయ్యె నేనిఁ జేకొనుఁ బో నన్నుఁ, జక్రధరుఁడు వైరిచక్రహరుఁడు. 130

మ. సిరియుం బద్మభవేశదిక్పతులు మున్ సేవించి యెవ్వాని శ్రీ
చరణాంభోజపరాగముల్ శిరముల్ సమ్యగ్గతిం దాల్తు రీ
ధరణీచక్రభరంబు వాపుటకు నుద్యత్కేళిమూర్తుల్ దయా
పరుఁ డై యెవ్వఁడు దాల్చు నట్టిహరి యెబ్భంగిం బ్రవర్తించునో. 131

వ. అని యిట్లు నాగ్నజితి విచారించుచునెడఁ గృష్ణుండా రాజుం జూచి మేఘగంభీ
రనినదంబున ని ట్లనియె. 132

క. అన్యుల యాచింపరు ధా, జన్యులు సౌజన్యకాంక్షఁ జనుదెంచితి మీ
కన్యన్ వేఁడెద నిమ్మా, కన్యాశుల్కాదుల మేము గాము నరేంద్రా. 133

వ. అనిన విని రా జి ట్లనియె. 134

శా. కన్యం జేకొన నిన్ని లోకముల నీకన్నన్ ఘనుం డైన రా
జన్యుం డెవ్వఁడు నీగుణంబులకు నాశ్చర్యంబునుం బొంది తా
నన్యారంభము మాని లక్ష్మి భవదీయాంగంబునన్ నిత్య యై
ధన్యత్వంబునఁ జెంది యున్నది గదా తాత్పర్యసంయుక్త యై. 135

శా. చంచద్గోవృషసప్తకంబుఁ గడిమిన్ సైరించి యెవ్వాఁడు భం
జించున్ వానికిఁ గూఁతు నిత్తు నని యేఁ జీరించినన్ వైభవో
దంచద్గర్వులు వచ్చి రాజతనయుల్ తత్పాదశృంగాహతిం
గించిత్కాలము నోర్వ కేఁగుదు రనిం గేడించి భిన్నాంగు లై. 136

శా. ఉష్ణాంశుండు తమంబుఁ ద్రోలుక్రియ నీ వుగ్రాహవక్షోణిలోఁ
గృష్ణా వైరులఁ దోలినాఁడవు రణక్రీడావిశేషంబులన్
నిష్ణాతుండవు సప్తగోవృషములన్ నేఁ డాజి భంజించి రో
చిష్ణుత్వంబున నేఁడు సేకొనుము మాశీతాంశుబింబాననన్. 137

వ. అని నగ్నజిత్తు దనకూఁతువివాహంబునకుం జేసినసమయంబు సెప్పిన విని. 138

చ. కనియె నఘారి వత్సబకకంసవిదారి ఖలప్రహారి దా
ఘనతరకిల్బిషంబుల నగణ్యభయంకరపౌరుషంబులన్
సునిశితశృంగనిర్దళితశూరసమూహముఖామిషంబులన్
హననగుణోన్మిషంబుల మహాపరుషంబుల గోవృషంబులన్. 139

ఉ. చేలము సక్కఁ గట్టుకొని చిత్రగతిన్ వడి నేడుమూర్తు లై
బాలుఁడు దారురూపములఁ బట్టెడుకై వడిఁ బట్టి వీరశా
ర్దూలుఁడు గ్రుద్ది నేలఁ బడఁ ద్రోచి మహాదృఢతిఁ గట్టి యీడ్చె భూ

పాలకు లెల్ల మెచ్చ వృషభంబులఁ బర్వతసన్నిభంబులన్. 140

వ. ఇట్లు వృషభంబుల నన్నిటినిం గట్టి యీడ్చినం జూచి హరికి నగ్నజిత్తు నాగ్నజితి నిచ్చిన విధివత్ప్రకారంబునం బెండ్లి యయ్యె నారాజసుందరు లానందంబునం బొంది రాసమయంబున బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబులును గీతపటహశంఖకాహళభేరీమృదంగనినదంబులును జెలంగె నంత నాకోసలేంద్రుండు దంపతుల రథారోహణంబు సేయించి పదివేలధేనువులును విచిత్రాంబరాభరణభూషిత లైన యువతులు మూఁడువేలును దొమ్మిదివేలగజంబులును గజంబులకు శతగుణము లైనరథంబులును రథంబులకు శతగుణంబు లైనహయంబులును హయంబులకు శతగుణాధికం బైనభటసమూహంబును నిచ్చి పుత్తెంచిన వచ్చునప్పుడు. 141

ఉ. భూతి యెలర్పఁ గోసలునిపుత్రిక కై చనుదెంచి తొల్లి యీఁ
బోతులచేత నోటువడిపోయినభూపతు లెల్ల మాధవుం
డాతరుణిన్ వరించుట చరావలిచే విని త్రోవ సైన్యసం
ఘాతముతోడఁ దాఁకి రరిగర్వవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 142

ఉ. దండి నరాతు లెల్ల హరిఁ దాఁకిన నడ్డము వచ్చి వీకతో
భండనభూమియందుఁ దనబాంధవు లెల్లను సంతసింపఁగా
గాండివచాపముక్తవిశిఖంబుల వైరుల నెల్లఁ జంపె నా
ఖండలనందనుండు శశకంబుల సింహము చంపు కై వడిన్. 143

వ. ఇట్లు హరి నాగ్నజితిం బెండ్లి యై యరణంబు పుచ్చుకొని ద్వారకానగరంబునకు వచ్చి సత్యభామతోడం గ్రీడించు చుండె మఱియును. 144

మ. జనవంద్యన్ శ్రుతకీర్తి నంస్యఁ దరుణిన్ సందర్శనక్షోణిపా
ద్యనుజన్ మేనమఱందలిన్ విమలలోలాపాంగఁ గైకేయి ని
ద్ధనయోన్నిద్రఁ బ్రపూర్ణ సద్గుణసముద్రన్ భద్ర నక్షుద్ర నా
వనజాతాక్షుఁడు పెండ్లియాడె నహితవ్రాతంబు భీతంబుగన్. 145

వ. మఱియును. 146

చ. అసురులఁ బాఱఁదోలి భుజగాంతకుఁ డైనఖగేశ్వరుండు ము
న్నమృతముఁ దెచ్చు కై వడి మదాంధుల రాజుల నుక్కడంచి యీ
కమలదళాయతేక్షణుఁడు గైకొని తెచ్చెను మద్రకన్యకన్
సమదమృగేక్షణన్ నయవిచక్షణ లక్షణఁ బుణ్యలక్షణన్. 147

వ. ఇట్లు హరికి రుక్మిణియు జాంబవతియు సత్యభామయుఁ గాళిందియు మిత్రవిందయు నాగ్నజితియు భద్రయు మద్రరాజనందన యైనలక్షణయు ననంగా నెనమండ్రు భార్య లైరి మఱియు నరకాసురుని వధియించి తన్నిరుద్ధకన్యలు షోడశసహస్రసంఖ్యలు రోహిణి మొదలైనవారిం బరిగ్రహించె ననిన విని. 148

క. ధరకుం బ్రియనందనుఁ డగు, నరకుని హరి యేల చంపె నరకాసురుఁ డా

వరకుంతల లగుచామీ, కరకుంభస్తనుల జేల కారలఁ బెట్టెన్. 149

వ. అనిన నరేంద్రునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె నరకాసురునిచేత నదితికర్ణకుండలంబులును వరుణచ్ఛత్త్రంబును మణిపర్వత మనియెడు నమరాద్రిస్థానంబును గోలుపడుటయు నింద్రుండు వచ్చి హరికి విన్నవించిన హరి నరకాసురవధార్థంబు గరుడవాహనారూఢుం డై చనుసమయంబున హరికి సత్యభామ యిట్లనియె. 15౦

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామతోఁగూడ నరిగి నరకాసురుని వధించుట.

శా. దేవా నీవు నిశాటసంఘముల నుద్దీపించి చెండాడ నీ
ప్రావీణ్యంబులు సూడఁ గోరుదుఁ గదా ప్రాణేశ మన్నించి న
న్నీ వెంటం గొనిపొమ్ము నేఁడు కరుణన్ నేఁ జూచి యేతెంచి నీ
దేవీసంహతికెల్లఁ జెప్పుదు భవద్దీప్తప్రతాపోన్నతుల్. 151

వ. అనినఁ బ్రాణవల్లభకు వల్లభుం డిట్లనియె. 152

సీ. సమదపుష్పంధయఝంకారములు గావు భీషణకుంభీంద్రబృంహితములు
వాయునిర్గతపద్మవనరేణువులు గావు తురగరింఖాముఖోద్ధూతరజము
లాకీర్ణజలతరంగాసారములు గావు శత్రుధనుర్ముక్తసాయకములు
గలహంససారసకాసారములు గావు దనుజేంద్రసైన్యకదంబకములు
తే. గమలకహ్లారకుసుమసంఘములు గావు, చటులరిపుశూలఖడ్గాది సాధనములు
కన్య నీ వేడ రణరంగగమన మేడ, వత్తు వేగమ నిలుపుము వలదు వలదు.

వ. అనినఁ బ్రియునకుం బ్రియంబు జనియింప డగ్గఱి. 154

ఉ. దానవు లైన నేమి మఱి దైత్యసమూహము లైన నేమి నీ
మానితబాహుదుర్గములమాటున నుండఁగ నేమి శంక నీ
తో నరుదెంతు నంచుఁ గరతోయజముల్ ముకుళించి మ్రొక్కె న
మ్మానిని దన్ను భర్త బహుమానపురస్సరదృష్టిఁ జూడఁగన్. 155

వ. ఇట్లు తనకు మ్రొక్కిన సత్యభామను గరకమలంబుల గ్రుచ్చి యెత్తి తోడ్కొని గరుడారూఢుం డై హరి గగనమార్గంబునం జని గిరిశస్త్రసలిలదహనపవనదుర్గమం బై మురాసురపాశపరివృతం బగు ప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డగ్గఱి. 156

మ. గదచేఁ బర్వతదుర్గముల్ శకలముల్ గావించి సత్తేజిత
ప్రదరశ్రేణుల శస్త్రదుర్గచయమున్ భంజించి చక్రాహతిం
జెదరన్ వాయుజలాగ్నిదుర్గముల నిశ్శేషంబులం జేసి భీ
ప్రదుఁ డై వాలునఁ ద్రుంచెఁ గృష్ణుఁడు మురప్రచ్ఛన్నపాశంబులన్. 157

వ. మఱియును. 158

శా. ప్రాకారంబు గదాప్రహారముల నుత్పాటించి యంత్రంబులన్
నాకారాతులమానసంబులును భిన్నత్వంబు నొందంగ న
స్తోకాకారుఁడు శౌరి యొత్తె జలదోద్ధూతాభ్రనిర్ఘాతకే

ఖాకాఠిన్యముఁ బాంచజన్యము విముక్తప్రాణిచైతన్యమున్. 159

వ. అంత లయకాలకాలాభ్రగర్జనంబుపగిది నొప్పునమ్మహాధ్వని విని పంచశిరుం
డైనమురాసురుండు నిదుర సాలించి యావులించి నీల్గి లేచి జలంబులు వెడలి
వచ్చి హరిం గని ప్రళయకాలకీలియై వడి మండుచు దుర్నిరీక్ష్యుం డై కరాళిం
చుచుం దనపంచముఖంబులం బంచభూతమయం బగుభువనలోకంబుల మ్రింగ నప్ప
ళించుచందంబునం గదిసి యాభీలకీలాజటాలం బగుశూలంబున గరుడుని వైచి
భూనభోంతరంబులు నిండ నార్చుచు. 160

క. దురదురఁ బరు విడి బిరుసున, హరిహరి నిలు నిలువు మనుచునసురయుఁ గదిసెన్
మురమురదివిజులహృదయము, మెర మెఱయిదె యడఁగుననుచు మెఱసెన్ హరియున్.

వ. అప్పుడు. 162

క. గరుడునిపైఁ బడ వచ్చిన, మురశూలము నడుమ నొడిసి ముత్తునియలుగాఁ
గరముల విఱిచి ముకుందుఁడు, మురముఖముల నిశితవిశిఖములు వడిఁ జొనిపెన్.

మ. గద వైచెన్ మురదానవుండు హరిపైఁ గంసారియుం దద్గదన్
గదచేఁ ద్రుంచి సహస్రభాగములుగాఁ గల్పించె నాలోన వాఁ
డెను రై హస్తము లెత్తికొంచు వడి రా నీక్షించి లీలాసమ
గ్రదశన్ వానిశిరంబు లైదును వడిన్ ఖండించెఁ జక్రాహతిన్. 164

వ. ఇట్లు శిరంబులు చక్రిచక్రధారాచ్ఛిన్నంబు లయిన వజ్రివజ్రధారాదళితశిఖరం
బై కూలెడిశిఖరిచందంబున మురాసురుండు జలంబులందుఁ గూలిన వానిసూ
నులు జనకవధజనితశోకాతురు లై జనార్దను మర్దింతు మని రణకుర్దనంబునం
దామ్రుండు నంతరిక్షుండు శ్రవణుండు విభావసుండు వసుండు నభస్వంతుండు
నరుణుండు నన నేడ్వురుయోధులు సక్రోధు లై కాలాంతకచోదితం బైనప్రళ
యపవనసప్తకంబుభంగి నరకాసురప్రేరితు లై రయంబునఁ బీఠుం డనియెడుదం
డనాథుం బురస్కరించికొని పఱతెంచి హరిం దాఁకి శరశక్తిగదాఖడ్గకరవాల
శూలాదిసాధనంబులు ప్రయోగించిన. 165

ఉ. ఆదనుజేంద్రయోధవివిధాయుధసంఘము నెల్ల నుగ్రతన్
మేదినిఁ గూల నేయుచు సమిద్ధనిరర్గళమార్గణాళిఁ గ్ర
వ్యాదకులాంతకుం డసురహస్తభుజాననకంఠజానుజం
ఘాదులఁ ద్రుంచి వైచెఁ దిలలంతలఖండము లై యిలం బడన్. 166

వ. మఱియు హరిశరజాలచక్రనిహతు లయి తనవారలు మడియుటకు వెఱఁగుపడి
రోషించి గరుడగమనుని దూషించి తన్ను భూషించుకొని సరకు సేయక నరకుం
డు వరకుండలప్రముఖాభరణభూషితుం డయి దానసలిలధారాసిక్తగండంబులు
ను మహోద్దండశుండంబులు నైన వేదండదండంబులు నడవ వెడలి భండనంబు
నకుం జని. 167

మ. బలవంతుండు ధరాసుతుండు గనె శుంభద్రాజబింబోపరి
స్థలశంపాన్వితమేఘమో యన ఖగేంద్రస్కంధపీఠంబుపై
లలనారత్నముఁ గూడి సంగరకథాలాపంబులం జేయును
జ్జ్వలనీలాంగుఁ గనన్నిషంగుఁ గుహనాచంగున్ రణాభంగునిన్. 168

వ. కని కలహంబునకు నరకాసురుండు గమకింపం దమకింపక విలోకించి సంభ్రమంబున. 169

శా. వేణిం జొల్లెము వెట్టి సంఘటితనీవీబంధ యై భూషణ
శ్రేణిం దాల్చి ముఖేందుమండలమరీచీజాలముల్ పర్వఁగాఁ
బాణిం బయ్యెదఁ జక్కఁగాఁ దుఱిమి శుంభద్వీరసంరంభ యై
యేణీలోచన లేచి నిల్చెఁ దనప్రాణేశాగ్రభాగంబునన్. 170

సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధంబు చేయుట.

క. జన్యంబున దనుజుల దా, రజన్యము లుడుపంగఁ గోరి చనుదెంచిన సౌ
జన్యవతిఁ జూచి యదురా, జన్యశ్రేష్ఠుండు సరససల్లాపములన్. 171

క. లేమా దనుజుల గెలువఁగ, లేమా నీ వేల కడఁగి లేచితి విటు రా
లే మాను మాన వేనిన్, లే మా విల్లందికొనుము లీలం గేలన్. 172

వ. అని పలికి. 173

క. హరిణాక్షికి హరి యిచ్చెను, సురనికరోల్లాసనమును శూరకఠోరా
సురసైన్యత్రాసనమును, బరగర్వనిరాసనమును బాణాసనమున్.

శా. ఆవిల్లంది బలంబు నొంది తదగణ్యానంతతేజోవిశే
షావిర్భూతమహాప్రతాపమున వీరాలోకదుర్లోక యై
తా వేగన్ సగుణంబుఁ జేసె ధనువుం దన్వంగి దైత్యాంగనా
గ్రీవాసంఘము నిర్గుణంబుగ రణక్రీడామహోత్కంఠతోన్. 175

క. నారి మొరయించె రిపుసే, నారింఖణ హేతు వైన నాదము నిండన్
నారీమణి బలసంపన్నారీభాదికము మూర్ఛనంద నరేంద్రా. 176

సీ. సౌవర్ణకంకణఝణఝణత్సనదంబు శింజినీరవముతోఁ జెలిమి సేయఁ
దాటంకమణిగణధగధగదీప్తులు గండమండలరుచిఁ గప్పికొనఁగ
ధవళతరాపాంగధళధళరోచులు బాణజాలప్రభాపటలి నడఁప
శరపాతఘుమఘుమశబ్దంబు పరిపంథిసైనికకలకలస్వనము నడఁప

తే. వీరశృంగారభయరౌద్రవిస్మయములు
గలసి భామిని యయ్యెనో కాక యనఁగ
నిషువుఁ దొడుగుట దివుచుట యేయు టెల్ల
నెఱుఁగ రాకుండ నని చేసె నిందువదన. 177

మ. పరుఁ జూచున్ వరుఁ జూచు నొంప నలరింపన్ రోషరాగోదయా

విరతభ్రూకుటిమందహాసములతో వీరంబు శృంగారమున్
జరగన్ గన్నులఁ గెంపు సొంపుఁ బరఁగం జండాస్త్రసందోహమున్
సరసాలోకసమూహమున్ నెఱపుచున్ జంద్రాస్య హేలాగతిన్. 178

మ. అలినీలాలక చూడ నొప్పెసఁగెఁ బ్రత్యాలీఢపాదంబుతో
నలికస్వేదవికీర్ణకాలకలతో నాకర్ణకాంతీతస
ల్లలితజ్యానఖపుంఖదీధితులతో లక్ష్యావలోకంబుతో
వలయాకారధనుర్విముక్తవిశిఖవ్రాతాహతారాతి యై. 179

సీ. బొమ్మపెండ్లిండ్లకుఁ బోనొల్ల ననుబాల రణరంగమున కెట్లు రాఁ దలంచె
మగవారిఁ గనినఁ దా మఱుఁగుఁ జేరెడునింతి పగవారి గెల్వ నేపగిదిఁ జూచెఁ
బసిఁడియుయ్యెల లెక్క భయ మందుభీరువు ఖగపతిస్కంధ మేకడిఁది నెక్కె
సఖులకోలాహలస్వనము లోర్వనికన్య పటహభాంకృతుల కెబ్భంగి నోర్చె

ఆ. నీలకంఠములకు నృత్యంబుఁ గఱపుచు, నలసి తలఁగి పోవ నలరుఁబోఁడి
యేవిధమున నుండె నెలమి నాలీఢాది, మానములను రిపులమాన మడఁప.

సీ. వీణెఁ జక్కఁగఁ బట్ట వెరవెఱుంగనికొమ్మ బాణాసనం బెట్లు పట్ట నేర్చె
మ్రాఁకునఁ దీఁగెఁ గూర్పంగ నేరనిలేమ గుణము నేక్రియ ధనుఃకోటిఁ గూర్చె
సరవి ముత్యము గ్రువ్వఁ జాలనియబల యేనిపుణత సంధించె నిశితశరముఁ
జిలుకకుఁ బద్యంబు సెప్ప నేరనితన్వి యస్త్రమంత్రము లెన్నఁ డభ్యసించెఁ

ఆ. బలుకు మనినఁ బెక్కుపలుకనిముగుద యే, గతి నొనర్చె సింహగర్జనములు
ననఁగ మెఱసెఁ ద్రిజగదభిరామగుణధామ, చారుసత్యభామ సత్యభామ.

శా. జ్యావల్లీధ్వని గర్జనంబుగ సురల్ సారంగయూథంబుగా
నావిల్లింద్రశరాసనంబుగ సరోజాక్షుండు మేఘంబుగాఁ
దా విద్యుల్లతభంగి నింతి సురజిద్దావాగ్ని మగ్నంబుగాఁ
బ్రావృట్కాలము సేసె బాణచయ మంభశ్శీకరశ్రేణి గాన్. 182

సీ. రాకేందుబింబ మై రవిబింబ మై యొప్పు నీరజాతేక్షణ నెమ్మొగంబు
కందర్పకేతు వై ఘనధూమకేతు వై యలరుఁ బూఁబోఁడిచేలాంచలంబు
భావజుపరిధి యై ప్రళయార్కపరిధి యై మెఱయు నాకృష్ణ మై మెలఁతచాప
మమృతప్రవాహ మై యనలసందోహ మై తనరారు నింతిసందర్శనంబు

ఆ. హర్షదాయి యై మహారోషదాయి యై, పరఁగు ముద్దరాలి బాణవృష్టి
హరికి నరికిఁ జూడ నందంద శృంగార, వీరరసము లోలి విస్తరిల్ల. 183

వ. ఇవ్విధంబున. 184

క. శంపాలతాభ బెడిదపు, టంపఱచే ఘోరదానవానీకంబుల్
పెంపఱి సన్నాహంబుల, సొంపఱి భూసుతునివెనుకఁ జొచ్చెన్ విచ్చెన్.

వ. అయ్యవసరంబునం గంససంహారి మనోహారిణిం జూచి సంతోషకారియుం గరు

ఙ్గారసావలోకనప్రసారియు మధురవచనసుధారసవిసారియుం దదీయసమరసన్నాహనివారియు నై యిట్లనియె. 186

క. కొమ్మా దానవనాథుని, కొమ్మాహవమునకుఁ దోలఁగ గురువిజయముఁ గై
కొమ్మా మెచ్చితి నిచ్చెదఁ, గొమ్మాభరణములు నీవు గోరిన వెల్లన్. 187

వ. అని పలికి సమ్మానరూపంబులును మోహనదీపంబులును దూరీకృతచిత్తవిక్షేపంబులు నైనసల్లాపంబులం గళావతిం దద్దయుఁ బెద్దఱికంబు సేసి తత్కరకిసలయోల్లసితబాణాసనంబు మరల నందుకొనియె నప్పుడు సురవైరి మురవైరికి ట్లనియె. 188

క. మగువ మగవారిముందఱ, మగతనములు సూప రణము మానుట సీకుఁ
మగతనము గాదు దనుజులు, మగువలదెసఁ జనరు మగల మగ లగుట హరీ.

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 190

క. నరకా ఖండించెద మ, త్కరకాండాసనవిముక్తఘనశరముల భీ
కరకాయు నిన్ను సురకి,న్నరకాంతలు సూచి సేఁడు నందం బొందన్. 191

వ. అని పలికి హరి నరకాసురయోధులమీఁద శతఘ్ని యనుదివ్యాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నొక్కవరుసను వార లందఱు మహావ్యథం జెందిరి. మఱియును. 192

మ. శరవిచ్ఛిన్నతురంగమై పటుగదాసంభిన్నమాతంగమై
యురుచక్రాహతవీరమధ్యపదబాహుస్కంధముఖ్యాంగమై
సురభిత్సైన్యము దైన్యముం బొరయుచుఁ శోషించి హైన్యంబుతో
హరిమ్రోలఁ నిలువంగ లేక పఱచెఁ హాహానినాదంబులన్. 193

వ. అప్పుడు. 194

ఆ. మొనసి దనుజయోధముఖ్యులు నిగిడించు, శస్త్రసముదయముల జనవరేణ్య
మురహరుండు వరుస మూఁడేసికోలల, ఖండితంబు సేసెఁ గదనమందు.

క. వెన్నుని సత్యను మోచుచుఁ, బన్నగఁ బదనఖరచంచుపక్షాహతులన్
భిన్నములు సేసె గరుడుఁడు, పన్నగగజసముదయములఁ బౌరవముఖ్యా. 196

వ. మఱియు విహగరాజపక్షవిక్షేపణసంజాతవాతంబు సైరింపం జాలక హతశేషం బైనసైన్యంబు పురంబు సొచ్చుటం జూచి నరకాసురుండు మున్ను వజ్రాయుధంబుం దిరస్కరించినఁ దనచేతిశక్తిం గొని గరుడుని వైచె నతండును విరులదండవ్రేటునఁ జలింపనిమదోద్దండవేదండంబునుంబోలె విలసిల్లె నయ్యవసరంబున గజారూఢుం డై కలహరంగంబున. 197

మ. సమదేభేంద్రము నెక్కి భూమిసుతుఁ డాచక్రాయుధుఁ వైవ శూ
లము చేఁ బట్టినయంతలోన రుచిమాలాభిన్నఘోరాసురో
త్తమచక్రం బగుచేతిచక్రమున దైత్యధ్వంసి ఖండించె ర
త్నమయోదగ్రవినూత్నకుండలసమేతం బైనతన్మూర్ధమున్. 198

శా. ఇల్లాలం గిటి యైనకాలమున మున్నే నంచు ఘోషింతువో
తల్లీ నిన్నుఁ దలంచి యైన నిచటం దన్నుం గృపం గావఁడే
చెల్లం బో తలఁ ద్రెంచె నంచు నిల నాక్షేపించుచందంబునన్
ద్రెళ్లెం జప్పుడుగాఁగ భూమిసుతుఁ డుద్దీప్తాహవక్షోణిపై. 199

క. కంటిమి నరకుఁడు వడఁగా, మంటిమి నేఁ డనుచు వెస నమర్త్యులు మునులున్
మింటం బువ్వులు గురియుచుఁ, బంటింపక పొగడి రోలిఁ బద్మదళాక్షున్. 200

వ. అంత భూదేవి వాసుదేవుని డగ్గఱ నేతెంచి జాంబూనదరత్నమండితం బైన కుండలంబులును వైజయంతి యనువనమాలయును వరుణదత్తం బైనసితచ్ఛత్త్రంబు నొక్కమహారత్నంబును సమర్పించి మ్రొక్కి భక్తితాత్పర్యంబులతోడం గరకమలంబులు ముకుళించి విబుధవందితుండును విశ్వేశ్వరుండును నైన దేవదేవుని నిట్లని వినుతించె. 201

భూదేవి శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

సీ. అంభోజనాభున కంభోజనేత్రున కంభోజమాలాసమన్వితునకు
నంభోజపదున కనంతశక్తికి వాసుదేవునకును దేవదేవునకును
భక్తులుగోరినభంగి నేరూపైనఁ బొందువానికి నాదిపురుషునకును
నఖిలనిదాన మై యాపూర్ణవిజ్ఞానుఁ డైనవానికిఁ బరమాత్మునకును

ఆ. ధాతఁ గన్న మేటితండ్రికి నజునికి, నీకు వందనంబు నే నొనర్తు
నిఖిలభూతరూప నిరుపమ యీశ ప, రాపరాత్మ మహిత యమితచరిత. 202

వ. దేవా నీవు లోకంబుల సృజియించుటకు రజోగుణంబును రక్షించుటకు సత్త్వగుణంబును సంహరించుటకుఁ దమోగుణంబును ధరియింతువు కాలమూర్తివి ప్రధానపూరుషుండవు పరుండవు నీవ నేనును వారియు వహ్నియు ననిలుండు నాకాశంబుఁ దన్మాత్రలు నింద్రియంబులును దేవతలును మనంబును గర్తయును మహత్తత్త్వంబును జరాచరం బైనవిశ్వంబు నద్వితీయుండ వైననీయందు సంభవింతుము. 203

చ. దయ నిటు చూడుమా నరకదైత్యునిబిడ్డఁడు వీఁడు నీదెసన్
భయమున నున్నవాఁడు గడుబాలుఁ డనన్యశరణ్యుఁ డార్తుఁ డా
శ్రయరహితుండు తండ్రిక్రియ శౌర్యము నేరఁడు నీపదాంబుజ
ద్వయిఁ బొడగాంచె భక్తపరతంత్ర సువీకుణ దీనరక్షణా. 204

వ. అని యిట్లు భూదేవి భక్తిక్రోడహరికిం బ్రణమిల్లి వాక్కుసుమంబులం బూజించిన నర్చితుం డై భక్తవత్సలుం డయినపరమేశ్వరుండు నరకపుత్త్రుం డయిన భగదత్తున కభయం బిచ్చి సర్వసంపదలొసంగి నరకాసురగృహంబు ప్రవేశించి యందు. 205

శ్రీకృష్ణుఁడు పదాఱువేలకన్నియల వరించి దేవలోకమునకుఁ బోయి పారిజాతము దెచ్చుట.

ఉ. రాజకులావతంసుఁడు పరాజితకంసుఁడు సొచ్చి కాంచె ఘో
రాజుల రాజులం బటుశరాహతి నొంచి ధరాతనూజుఁడు
త్తేజితశక్తిఁ దొల్లి చెఱదెచ్చినవారిఁ బదాఱువేలధా
త్రీజనమాన్యలన్ గుణవతీవ్రతధన్యల రాజకన్యలన్. 206

మ. కని రారాజకుమారికల్ పరిమళత్కౌతూహలాక్రాంతలై
దనుజాధీశచమూవిదారు నతమందారున్ శుభాకారు నూ
తనశృంగారు వికారదూరు సుగుణోదారున్ మృగీలోచనా
జనచేతోధనచోరు రత్నమకుటస్ఫారున్ మనోహారునిన్. 207

వ. కని యతనిసౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యాదిగుణంబులకు మోహించి తమకంబులు జనియింప ధైర్యంబులు సాలించి సిగ్గులు వర్జించి పంచశరసంచలితహృదయలై దైవయోగంబునం బరాయత్తంబులైనచిత్తంబుల నమ్మత్తకాశినులు దత్తఱంబున మనోజుం దుత్తలపెట్ట నతండు దమకుఁ బ్రాణవల్లభుం డని వరియించి.

ఉ. పాపపురక్కసుండు చెఱ పట్టె నటంచుఁ దలంతు మెప్పుడుం
బాపుఁడె వానిధర్మమునఁ బద్మదళాక్షునిఁ గంటి మమ్మ ము
న్నీపురుషోత్తముం గదియ నేమివ్రతంబులు చేసినారమో
యాపరమేష్ఠి పుణ్యుఁడు గదమ్మ హరిన్ మముఁ గూర్చె నిచ్చటన్. 209

క. ఉన్నతి నీశుఁడు గాఁగిట, మన్నింపఁగ నింక బ్రదుకు మానిని మనలో
మున్నేమినోము నోఁచెనొ, సన్నుతమార్గముల విపినజలదుర్గములన్. 210

క. విన్నారమె యీచెలువముఁ, గన్నారమె యిట్టిశౌర్యగాంభీర్యంబుల్
మన్నార మింతకాలముఁ, గొన్నారమె యెన్నఁడయినఁ గూరిమి చిక్కన్. 211

సీ. వనజాక్షి నేఁ గన్న వైజయంతిక నైనఁ గదిసి వ్రేలుదుఁ గదా కంఠమందు
బింబోష్ఠి నేఁ గన్నఁ బీతాంబరము నైన మెఱసియుండదుఁ గదా మేనునిండఁ
గన్నియ నేఁ గన్నఁ గౌస్తుభమణి నైన నొప్పుసూపుదుఁ గదా యురమునందు
బాలిక నేఁ గన్న బాంచజన్యము నైన మొనసి చొక్కుదుఁ గదా మోవిఁ గ్రోలి

ఆ. పద్మగంధి నేను బర్హదామము నైనఁ, జిత్రరుచులనుందు శిరమునందు
ననుచుఁ బెక్కుగతుల నాడిరి కన్యలు, గములుగట్టి గరుడగమనుఁ జూచి.

శా. భూనాథోత్తమకన్యకల్ వరుస నంభోజాతనేత్రుండు న
న్నే నవ్వెన్ దగఁ జూచె డగ్గఱియె వర్ణించెన్ వివేకించె స
మ్మానించెం గరుణించెఁ బేరడిగె సన్మార్గంబుతోఁ బెండ్లి యౌ
నేనే చక్రికి దేవి నంచుఁ దమలో నిర్ణీతలై రందఱున్. 213

వ. ఇట్లు బహువిధంబులం దమతమమన్ననలకు నువ్విళ్లూరుకన్నియలం బదాఱువేల ధవళాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబు లొసంగి యందలంబుల నిడి వార

లను నరకాసురభాండాగారంబునం గల నానావిధంబు లైనమహాధనంబులను రథంబులను దురంగంబులను ధవళంబు లై వేగవంతంబు లై యైరావతకుల సంభవంబు లైనచతుర్దంతదంతావళంబులను ద్వారకానగరంబునకుం బనిచి దేవేంద్రునిపురంబునకుం జని యదితిదేవిమందిరంబు సొచ్చి యాపెద్దమ్మకు ముద్దు సూపి మణికిరణపటలపరిభావితభానుమండలంబు లైనకుండలంబు లొసంగి శచీసమేతుం డైనమహేంద్రునిచేత సత్యభామతోడం బూజితుం డై పిదప సత్యభామ కోరిననందనవనంబు సొచ్చి. 214

మ. హరి కేలం బెకలించి తెచ్చి భుజగేంద్రారాతిపైఁ బెట్టె సుం
దరగంధానుగతభ్రమద్భ్రమరనాదవ్రాతముం బల్లవాం
కురశాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికాగుచ్ఛాదికోపేతమున్
గిరిభిత్త్రాతముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలోకీయాచకాఖ్యాతమున్. 215

వ. ఇట్లు పారిజాతంబును హరించి యదువల్లభుండు వల్లభయుం దానును విహగవల్లభారూఢుం డయి చనుచున్న సమయంబున. 216

సీ. నరకాసురునిబాధ నలఁగి గోవిందుని కడ కేఁగి తత్పాదకమలములకుఁ
దనకిరీటము సోఁక దండప్రణామముల్ గావింప నాచక్రి కరుణ చేసి
చనుదెంచి భూసుతు సమయించి తనవారిఁ దన్ను రక్షించుటఁ దలఁప మఱచి
యింద్రుండు బృందారకేంద్రత్వమదమునఁ బద్మలోచన పోకు పారిజాత

ఆ. తరువు విడువు మనుచుఁ దాఁకె నడ్డము వచ్చి, తఱిమి సురలు నట్ల తాఁకి రకట
మొఱక వలదె నిర్జరేంద్రత గాల్పనే, సురలతామసమును జూడ నరిది. 217

వ. ఇట్లు దనకు నొడ్డారించి యడ్డంబువచ్చిన నిర్జరేంద్రాదుల నిర్జించి తనపురంబునకుం జని నిరంతరసురభికుసుమమకరందమాధురీవిశేషంబులకుఁ జొక్కి చిక్కక నాకలోకంబుననుండి వెంట నరుగుదెంచుతుమ్మెదలకు నెమ్మి దలంచుచున్న పారిజాతమ్ము నాశ్రితపారిజాతుం డయినహరి మహాప్రేమాభిరామ యగుసత్యభామతోఁ గ్రీడించుమహోద్యానంబున సంస్థాపించి నరకాసురునియింటం దెచ్చిన రాజకన్యక లెందఱ నందఱకు నన్నినివాసంబులు కల్పించి గృహోపకరణంబులు సమర్పించి. 218

చ. అమితవిహారుఁ డీశ్వరుఁ డనంతుఁడు దా నొకనాఁడు మంచి ల
గ్నమునఁ బదాఱువేలభవనంబులలోనఁ బదాఱువేలరూ
పములఁ బదాఱువేలనృపబాలలఁ బ్రీతిఁ బదాఱువేలచం
దముల విభూతి నొందుచు యథావిధితో వరియించె భూవరా. 219

ఉ. దానములందు సమ్మదవిధానములం దవలోకభాషణా
హ్వానములందు నొక్కక్రియ నాలలితాంగుల కన్ని మూర్తు లై
తా ననిశంబు గానఁబడి తక్కువ యెక్కువ లేక యుత్తమ

జ్ఞానగృహస్థధర్మమునఁ జక్రి రమించెఁ బ్రపూర్ణకాముఁడై. 220

క. తరుణులు పెక్కండ్రయినను, బురుషుఁడు మన వేఁడు సతిపోరాటమునన్
హరి దాఁ బదాఱువేవురు, తరుణులతో సమత మఱియె దక్షత్వమునన్. 221

శా. ఎన్నే భంగులయోగమార్గముల బ్రహ్మేంద్రాదు లీక్షించుచున్
ము న్నే దేవుని జూడఁ గానక తుదిన్ మోహింతు రామేటి కే
విన్నాణంబుననో సతుల్ గృహిణులై విఖ్యాతి సేవించి ర
చ్ఛిన్నాలోకనహాసభాషణరతిశ్లేషానురాగంబులన్.

సీ. ఇంటికిఁ వచ్చిన నెదు రేఁగుదెంచుచు నాసీతవస్తువు లందఁ గొనుచు
సౌవర్ణమణిమయాసనములు వెట్టుచుఁ బదములు గడుగుచు భక్తితోడ
సంవాసితస్నానజలము లం దిచ్చుచు సద్గంధవస్త్రభూషణము లొసఁగి
యిష్టపదార్థంబు లిడుచుఁ దాంబూలాదు లొసఁగుచు విసరుచు నోజమెఱసి

తే. శిరము దువ్వుచు శయ్యపైఁ జెలువుమిగుల, నడుగు లొత్తుచు దాసీసహస్రయుక్త
లయ్యుఁ గొలిచిరి దాసులై హరి నుదారుఁ, దారకాధిపవదనలు దారుదగిలి.

శా. నన్నే పాయఁడు రాత్రులన్ దివములన్ నన్నే కృపం జెందెడిన్
నన్నే దొడ్డుగఁ జూచు వల్లభలలో నాథుండు నాయింటనే
యున్నాఁ డంచుఁ బదాఱువేలు దమలో నూహించి సేవించి రా
యన్నుల్ గాఢపతివ్రతాత్వపరిచర్యాభక్తియోగంబులన్. 224

క. ఆరామలతో నెప్పుడుఁ, బోరాములు సాల నెఱపి పురుషోత్తముఁడున్
గారామునఁ దిరిగెను సౌ, ధారామలతాసరోవిహారముల నృపా. 225

క. ఏదేవుఁడు జగముల ను, త్పాదించును మనుచుఁ జెఱుచుఁ బ్రాభవమున మ
ర్యాదారక్షణమునకై, యా దేవుం డట్లు మెఱసె యాదవులందున్. 226

శ్రీకృష్ణుండు కేళీగృహమునందు రుక్మిణీదేవితో విరసోక్తు లాడుట.

వ. అంత నొక్కనాఁడు రుక్మిణీదేవి లోఁగిట మహేంద్రనీలమరకతాదిమణిస్తంభవలభివిటంకపటలదేహళీకవాటవిరాజమానంబును శాతకుంభకుడ్యగవాక్షవేదికాసోపానంబును విలంబమానముక్తాఫలదామవిచిత్రకౌశేయవితానంబును వివిధమణిదీపికావిసరవిభ్రాజమానంబును మధుకరకులకలితమల్లికాకుసుమమాలికాభిరామంబును జాలకరంధ్రవినిర్గతకర్పూరాగరుధూపధూమంబును వాతాయనవిప్రకీర్ణశిశిరకరకిరణస్తోమంబును బారిజాతవనామోదపరిమిళితపవనసుందరంబు నయినలోపలిమందిరంబున శరచ్చంద్రచంద్రికాధవళపర్యంకమధ్యంబున జగదీశ్వరుం డయినహరి సుఖాసీనుం డై యుండ సఖీజనంబులుం దానును డగ్గఱి కొలిచియుండి. 227

సీ. కుచకుంభములమీఁదికుంకుముతోఁ రాయుహారంబు లరుణంబులగుచు మెఱయఁ
గరపల్లవము సాఁచి కదలింప నంగుళీయకకంకణప్రభ లావరింపఁ

గదలినబహురత్నకలితనూపురముల గంభీరనినదంబు గడలుకొనఁగఁ
గాంచనమణికర్ణికామయూఖంబులు గండపాలికలపై గంతు లిడఁగఁ
తే. గురులు నర్తింపఁ బయ్యెదకొంగు దూఁగ, బోటిచేనున్న చామర పుచ్చుకొనుచు
జీవితేశ్వరు రుక్మిణి సేర నరిగి వేడ్కలిగురొత్త మెల్లన వీవఁ దొడఁగె. 228
వ. అప్పుడు. 229
మ. పతి యేరూపము దాల్చినం దదనురూపం బైనరూపంబుతో
సతి దా నుండెడునట్టిరూపవతి నాచంద్రాస్య నాలక్ష్మి నా
సుతనున్ రుక్మిణి నాయనన్యమతి నాశుద్ధాంతరంగం గళా
చతురత్వంబున శౌరి యి ట్లనియెఁ జంచన్మందహాసంబుతోన్. 230
మ. బలశౌర్యంబుల భోగమూర్తి కులరూపత్యాగసంపద్గుణం
బుల దిక్పాలురకంటెఁ జైద్యముఖరుల్ పూర్ణుల్ ఘనుల్ వారికిన్
నెల తా తల్లియుఁ దండ్రియున్ సహజుఁడున్ నిన్నిచ్చినం బోక యీ
జలధిస్థాయుల వార్ధిలీనుల మముం బాటింప నీ కేటికిన్. 231
సీ. లోకులనడవడిలోనివారము గాము పరులకు మాజాడ బయలు పడదు
బలమదోపేతులు పగగొండ్రు మాతోడ రాజపీఠములకు రాము తలఁచు
శరణంబు మాకు నీజలరాశి సతతంబు నిష్కించనుల మేము నిధులు లేవు
కలవారు చుట్టాలు గారు నిష్కించనజనబంధులము ముక్తసంగ్రహులము
ఆ. గూఢవర్తనులము గుణహీనులము భిక్షులైనవారిఁ గాని నాశ్రయింప
మిందుముఖులు దగుల రిటువంటిమముబోఁటి, వారి నేల దగుల వారిజాక్షి.
క. సిరియును వంశము రూపును, సరియైన వివాహసఖ్యసంబంధంబుల్
జరగును సరిగా కున్నను, జరగవు లోలాక్షి యెట్టిసంసారులకున్. 233
క. తగ దని యెఱుఁగవు మమ్ముం, దగిలితివి మృగాక్షి దీనఁ దప్పగు నీకుం
దగినమనుజేంద్రు నొక్కనిఁ, దగులుము గుణహీనజనులఁ దగునే తగులన్.
సీ. సాల్వజరాసంధచైద్యాదిరాజులు చెలఁగి నన్ వీక్షించి మలయుచుండ
నదిగాక రుక్మి నీయన్నయు గర్వించి వీర్యమదాంధుఁడై వెలయుచున్న
వారిగర్వంబులు వారింపఁగాఁ గోరి చెలువ నిన్నొడిచి తెచ్చితిమి గాని
కాంతాతనూజార్థకాములము గాము కామమోహాదులఁ గ్రందుకొనము
తే. విను ముదాసీనులము క్రియావిరహితులము
పూర్ణులము మేము నిత్యాత్మబుద్ధితోడ
వెలుఁగుచుందుము గృహదీపవిధము మెఱసి
నవలతాతన్వి మాతోడ నవయ వలదు. 235
వ. అని యిట్లు భగవంతుం డైనహరి దన్నుఁ బాయక సేవించుటం బ్రియురాలను
బట్టంపుదేవి నని యెడిరుక్మిణీదర్పంబు నేర్పున నుపసంహరించి యూరకుండిన

సమ్మానవతి యప్రియంబులు నపూర్వంబులు నైనమనోవల్లభుమాటలువిని దురంతం బైనచింతాభరంబున సంతాపంబు నొందుచు. 236

సీ. కాటుక నెఱయంగఁ గన్నీరు వఱదలై కుచకుంభయుగళకుంకుమము దడియ
విడువక వెడలెడువేఁడినిట్టూర్పుల లాలితాధరకిసలయము గందఁ
జెలువంబు నెఱిదప్పి చిన్న వోవుచు నున్న వదనారవిందంబు వాడు దోఁప
మారుతాహతిఁ దూలుమహితకల్పకవల్లి వడువున మేన్ వడ వడ వడఁకఁ

తే. జిత్త మెఱియంగఁ జెక్కిటఁ జెయ్యి సేర్చి
కౌతుకం బేది పదతలాగ్రమున నేల
వ్రాసి పెంపుచు మో మరవాంచి వగలఁ
బొందె మన్వంబు గందిన పువ్వుఁబోలె. 237

చ. అలికులవేణి తన్నుఁ బ్రియుఁ డాడినయప్రియభాష లిమ్మెయిన్
సొలవక కర్ణరంధ్రముల సూదులు చొన్పినరీతిఁ గాఁగ బె
బ్బులిరొద విన్న లేడిక్రియఁ బొల్పఱి చేష్టలు దక్కి నేలపై
వల నఱి వ్రాలెఁ గీ లెడలి వ్రాలినపుత్తడిబొమ్మకైవడిన్. 238

వ. ఇట్లు వ్రాలిన. 239

మ. ప్రణతామ్నాయుఁడు కృష్ణుఁ డంతఁ గదిసెన్ బాష్పావరుద్ధారుణే
క్షణ విస్రస్తవినూత్నభూషణ దురుక్తక్రూరనారాచశో
షణ నాలింగిత ధారుణిన్ నిజకులాచారైకసద్ధర్మచా
రిణి విశ్లేషిణి వీతతోషణిఁ బురంధ్రీగ్రామణిన్ రుక్మిణిన్. 240

సీ. కని సంభ్రమంబునఁ దనువునం దనువుగా ననువునఁ జందనం బల్ల నలఁది
కన్నీరు పన్నీటఁ గడిగి కర్పూరంపుఁబలుకులు చెవులలోఁ బాఱ నూఁది
కరమొప్ప ముత్యాలసరులచిక్కెడలించి యురమునఁ బొందుగా నిరువుకొలిపి
తిలకంబు నునుఫాలఫలకంబుపైఁ దీర్చి వదలినభూషణావలులు దొడిగి

తే. కమలదళచారుతాలవృంతముల విసరి
పొలుచుపయ్యెదఁ గుచములఁ బొందుపఱిచి
చిత్త మిగురొత్త నొయ్యన సేదఁ దేర్చి
బిగియఁ గౌఁగిటఁ జేర్చె నెమ్మొగము నిమిరి. 241

తే. నెరులుగలమరుసిలంపుటురులసిరుల, నరులుగొనఁ జాలి నరులనుమరులుగొలిపి
యిరులుగెలిచినతుమ్మెదగఱులఁ జెగడు
కురుల నలిదీర్చి విరులిడి కొప్పువెట్టి.

క. మురసంహరుఁ డిందిందిర, గరుదనిలచలత్ప్రసూనకలికాంచితసుం
దరశయ్యఁ జేర్చె భీష్మక, వరపుత్త్రిన్ నుతచరిత్ర వారిజనేత్రన్. 242

వ. ఇట్లు సానువునం జేర్చి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించిన. 243

రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణలాలిత యై యతని స్తుతించుట.

క. పురుషోత్తముముఖకోమల, సరసిజ మయ్యిందువదన సవ్రీడాహా
సరుచిస్నిగ్ధాపాంగ, స్ఫురదవలోకనము లోలయఁ జూచి ట్లనియెన్. 245

క. మురహర దివసాగమదళ, దరవిందదళాక్ష తలఁప నది యట్టిద లే
నిరవధికవిమలతేజో, వరమూర్తివి భక్తలోకవత్సల యెందున్. 246

తే. సంచితజ్ఞానసుఖబలైశ్వర్యశక్తు, లాదిగాఁ గలసుగుణంబు లమరు నీకు
నేను దగుదునె సర్వలోకేశ్వరేశ, లీల మై సచ్చిదానందశాలి వనఘ. 247

సీ. రూఢిమైఁ బ్రకృతిపూరుషకాలములకు నీశ్వరుఁడ వై భవదీయచారుదివ్య
లలితకళాకౌశలమున నభిరతుఁ డై కడఁగునీరూప మెక్కడ మహాత్మ
సత్త్వాదిగుణసముచ్చయయుక్తమూఢాత్మ నయిన నే నెక్కడ ననఘచరిత
కోరి నీమంగళగుణభూతి దానంబు సేయంగఁ బడు నని చెందుభీతి

తే. నంబునిధిమధ్యభాగమం దమృతఫేన, పటలపాండురనిభమూర్తి పన్నగేంద్ర
భోగశయ్యను బవ్వళింపుచును దనరు, నట్టియున్నతలీల దివ్యంబు దలఁప. 248

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లనియెడుగుణంబులచేతఁ బరిగ్రహింపఁబడినమంగళ
సుందరవిగ్రహుండ వై యజ్ఞానాంధకారనివారకం బైనరూపంబుఁ గైకొని భవ
దీయు లయినసేవకులకు ననుభావ్యుండ వైతివి భవత్పాదారవిందమకరందరసాస్వా
దలోలాత్ము లైనయోగీంద్రులకైనను భవన్మార్గంబు స్ఫుటంబు గాదట్లగుటం జేసి
యీమనుజపశువులకు దుర్విభావ్యం బగుట యేమిచెప్ప నిట్టి యీశ్వరుండ వైన
నీకు నిచ్ఛ స్వతంత్రంబు గావున నదియును నా కధికంబు గావున నిన్ను నే
ననుసరింతు దేవా నీ వకించనుండ వైతేని బలిభోక్త లయినబ్రహ్మేంద్రాదు
లెవ్వనికొఱకు బలిసమర్పణంబు చేసిరి నీవు సమస్తపురుషార్థమయుండ వనియును
ఫలస్వరూపి వనియును నీయందలిప్రేమాతిశయంబులం జేసి విజ్ఞానదీపాంకురం
బున నిరస్తసమస్తదోషాంధకారు లై యిహసౌఖ్యంబులు విడిచి సుమతులు
భవదీయదాససంగంబు గోరుచుండుదు రట్లు సేయ నేరక నిజాధికారాంధకార
మగ్ను లైనవారు భవత్తత్త్వంబు దెలిసి బలిప్రక్షేపణంబులు సేయం జాలక
మూఢు లై సంసారచక్రంబునం బరిభ్రమింతు రదియునుం గాక. 249

ఆ. వరమునీంద్రయోగివరసురకోటిచే, వర్ణితప్రభావవైభవంబు
గలిగి యఖిలచేతనులకు విజ్ఞానప్ర, దుండ వగుదు వభవ దురితదూర. 250

వ. దేవా భవదీయకుటిలభ్రూవిక్షేపోదీరితకాలవేగంబుచేత విధ్వస్తమంగళు లగు
కమలభవభవపాకశాసనాదులం దిరస్కరించినట్టిమదీయచిత్తంబున. 251

చ. నిను వరియించినం దెలుప నీరజలోచన శార్ఙ్గసాయకా
సనసనదంబులన్ సకలశత్రుధరాపతులన్ జయించి కో
రనఁ బశుకోటిఁ దోలుమృగరాజు నిజాంశము భూరిశక్తిఁ గై

కొనినవిధంబునన్ నను నకుంఠితశూరతఁ దెచ్చి తీశ్వరా. 252

ఉ. అట్టినృపాలకీటముల నాజి నెదుర్పఁగ లేనివానియ
ట్లొట్టినభీతిమై నిటు పయోధిశరణ్యుఁడ వైతి వింతయున్
నెట్టన మాయ గాక యివి నిక్కములే భవదీయభక్తులై
నట్టినరేంద్రమౌళిమణులంచితరాజఋషుల్ ముదంబునన్. 253

ఆ. వితతరాజ్యగరిమ విడిచి కాననముల; నాత్మలందు మీపదాబ్జయుగము
వలఁతి గాఁగ నిలిపి వాతాంబుపర్ణాశ, నోగ్రనియతు లగుచు నుందు రభవ. 254

మ. విమలజ్ఞాననిరూఢులైనజనముల్ వీక్షింప మీపాదకం
జమరందస్ఫుటదివ్యసౌరభము నాస్వాదించి నిర్వాణరూ
పము సత్పూరుషవాగుదీరితము శోభాశ్రీనివాసంబు నా
మిము సేవింపక మానవాధముని దుర్మేధాత్ము సేవింతురే. 255

వ. మఱియును దేవా భూలోకమునందును నిత్యనివాసంబునందును సకలప్రదేశం
బులందును జగదీశ్వరుండ వయిననిన్ను నభిమతంబు లయినకామరూపంబులు
గైకొని వరియింతు భవదీయచరణారవిందమకరందాస్వాదనచాతుర్యధుర్యభృం
గి నైనకామిని యతిహేయంబైనత్వక్శ్మశ్రురోమనఖకేశంబులచేతఁ గప్పంబడి
యంతర్గతంబయినమాంసాస్థిరక్తక్రిమివిట్కఫపిత్తవాతంబు గలజీవచ్ఛవం
బయిననరాధముని మూఢాత్మ నై కామించునే యదియునుం గాక. 256

సీ. నీరదాగమమేఘనిర్యత్పయఃపానచాతకం బేఁగునే చౌటిపడెకుఁ
బరిపక్వమాకందఫలరసంబులు గ్రోలుకీరంబు చనునె దుత్తూరములకు
ఘనరవాకర్ణనోత్కలికమయూరము కోరునే కఠినఝిల్లీరవంబుఁ
గరికుంభపిశితసద్గ్రాసమోదితసింహ మరుగునే శునకమాంసాభిలాషఁ

తే. బ్రవిమలాకార భవదీయపాదపద్మ, యుగసమాశ్రయనైపుణోద్యోగ చిత్త
మన్యుఁ జేరునె తన కుపాస్యంబు గాఁగ, భక్తమందార దుర్భవభవవిదూర.

క. వాసవవందిత భవకమ, లాసనదివ్యప్రభాసభావలి కెపుడున్
నీసమధిక చారిత్రక, భాసురుచిరగాన మవితథం బయి చెల్లున్. 258

క. ధరణీనాథులు దమతమ, వరవనితామందిరముల వసియించుచు గో
ఖరమార్జాలంబులగతి, స్థిరబద్ధు లగుదురు నిన్నుఁ దెలియనికతనన్. 259

ఆ. జలజనాభ సకలజగదంతరాత్ము వై, నట్టిదేవ నీపదారవింద
యుగళి సానురాగయుక్త మై నామదిఁ, గలుగునట్లుగాఁగఁ దలఁపు మనసు.

ఆ. పృథురజోగుణప్రవృద్ధ మైనట్టిని, దృష్టిచేత నన్నుఁ దేరకొనఁగఁ
జూచు జెల్లఁ బద్మలోచన నామీఁది, ఘనదయార్ద్రదృష్టి గాఁ దలంతు. 261

వ. అదియునుంగాక మధుసూదనా నీవాక్యంబులు మిథ్యలు గావు తల్లివచనంబు
కూఁతున కభిమతంబు గాదె యావనారూఢమదంబున స్వైరిణి యగుకామిని

పురుషాంతరాసక్త యగుట విచారించి పరిజ్ఞాని యైనవాఁడు విడుచు నవివేకి యయినపురుషుం డింద్రియలోలుం డై రతిం దగిలి దాని విడువనేరక పరిగ్రహించి యుభయలోకచ్యుతుం డగు నట్లుగావున నీయెఱుంగనియర్థంబు గలదే యని విన్నవించిన రుక్మిణీదేవివచనంబులకుఁ గృష్ణుండు సంతసిల్లి యి ట్లనియె.

—కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవి నూఱడించుట.—

చ. అలికులవేణి నవ్వులకు నాడినమాటల కింత నీమదిం
గలఁగఁగ నేల వేటలను గయ్యములన్ రతులందు నొవ్వఁగాఁ
బలికినమాట లెగ్గు లని పట్టుదురే భవదీయచిత్తముం
దెలియఁగఁ గోరి యేఁ బలికితిన్ మదిలో నిటు గుంద నేటికిన్. 263

వ. అదియునుం గాక. 264

ఉ. కింకలు ముద్దుఁబల్కులును గెంపుఁగనుంగవ తియ్యమోవియున్
జంకెలు తేటచూపు లెకసక్కెములున్ నెలవంకబొమ్మలుం
గొంకక వీడ నాడుటలుఁ గూరిమియుం గలకాంతఁ గూడుటల్
అంకిలిలేక జన్మఫల మబ్బుట గాదె కురంగలోచనా. 265

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 266

ఉ. నీవు పతివ్రతామణివి నిర్మలధర్మవివేకశీలస
ద్భావవు నీమనోగతులఁ బాయక యెప్పుడు నస్మదీయసం
సేవయ కాని యన్యము భజింపవు పుట్టిననాఁటనుండి నీ
భావ మెఱింగి యుండియును బల్కినతప్పు సహింపు మానినీ. 267

వ. అని వెండియు ని ట్లనియె నీవాక్యంబులు శ్రవణసుఖంబులు గావించె నీవు వివిధంబు లైనకామంబులు గోరితివేని నవి యన్నియును నాయంద యుండుటం జేసి యేకాంతసేవాచతుర వైననీకు నవి యన్నియు నిత్యంబు లై యుండు నీపాతివ్రత్యంబును నాయందలిస్నేహంబు నతివిశదంబు లయ్యె నావాక్యంబులచేత భవదీయచిత్తంబు చంచలంబు గాక నాయందులబుద్ధి దృఢం బగుం గావున సకలసంపద్విలసితం బైనద్వారకాదినగరదివ్యమందిరంబులందు నీమహాభాగ్యంబునం జేసి సంసారి కై వడి నీయందు బద్ధానురాగుండ నై వర్తింతుఁ దక్కినప్రాణేంద్రియపరవశత్వంబున వికృతశరీరధారిణి యైనసతి నన్నుం జెందుట దుష్కరం బదియునుంగాక మోక్షప్రదుండ నైననన్నుఁ గామాతుర లైనయల్పమతులు వ్రతతపోమహిమలచేత దాంపత్యయోగంబు కై సేవింతు రదియంతయు నామాయావిజృంభితంబు దానం జేసి వారు మందభాగ్య లై నిరయంబు నొందుదు రట్లు గావున నీసమాన యైనకాంత యేకాంతలం దైనఁ గలదె నీవివాహకాలంబున ననేకరాజన్యవర్యులఁ గైకొనక భవదీయమధురాలాపశ్రవణాత్కుండ నయిననాసన్నిధికి నాశరీరం బితరయోగ్యంబు గాదు నీకు శేషంబ నయి

యున్న దాన నని యేకాంతంబునఁ బ్రాహ్మణుం బుత్తెంచిన నేనును జనుదెంచి నీపరిణయవిషయంబున భవత్స్నేహాదరుం బట్టి విరూపుం గావించిన నది గనుంగొనియును నాయందులవిప్రయోగభయంబున నూరకుండితి వది గావున బహుప్రకారంబులైన వర్తించునీసద్గుణంబులకు సంతసింతు నని యివ్విధంబున దేవకీసుతుండు నరలోకవిడంబనంబుగ గృహస్థునిభంగి నిజగృహకృత్యంబు లాచరించు చుండె నని శుకుండు మఱియు ని ట్లనియె. 268

క. అని యిట్లు కృష్ణుఁ డాడిన, వినయవివేకానులాపవితతామృతసే
చనముదితహృదయ యై యా, వనితామణి వికచవదనవనరుహ యగుచున్.

క. నగ వాముతించుచూపులు, నగధరుమోమునను నిలిపి నయమునఁ గరముల్
మొగిచి వినుతించెఁ గృష్ణుఁ, ఖగవాహుఁ రుచిరదేహుఁ గలితోత్సాహున్.

చ. అతులవిరాజమానముఖుఁ డై వివిధాంబరచారుభూషణ
ప్రతతులతోడఁ గోరినవరంబులు దద్దయు నిచ్చెఁ గృష్ణుఁ డు
న్నతశుభమూర్తి దేవగణనందితకీర్తి దయానువర్తి యై
యతిమృదువాణికిం గిసలయారుణపాణికి నీలవేణికిన్. 271

వ. ఇట్లు సమ్మానించి కృష్ణుండు రుక్మిణియుం దానును దదనంతరంబ. 272

చ. ఎలమి ఘటింపఁగాఁ గలసి యీడెలనీడల మల్లికాలతా
వలిఁ గరవీరజాతి విరవాదులపేఁకులఁ గమ్మదెమ్మెరల్
వొలయునవీనవాసములఁ బొన్నలఁ దిన్నెలఁ బచ్చరచ్చలన్
గొలఁకులఁ లేఁగెలంకులను గోరిక లీరిక లొత్తఁ గ్రొత్తలై. 273

క. ఆరామభూములందు వి, హారామలసౌఖ్యలీల నతిమోదముతో
నారామానుజుఁ డుండెను, నారామామణియుఁ దాను నభిరామముగన్. 274

వ. మఱియు ననేకవిధవిచిత్రమణివితానాభిశోభితప్రాసాదోపరిభాగంబులను లాలిత నీలకంఠకలకంఠకలవింకశుకకలాలాపకలితమకరందపానమదవదిందిందిర ఝుంకారసంకులకమలకహ్లారసుధాసారనీహారపూరితకాసారతీరంబులను ధాతునిర్ఝర రంజితసానుదేశగిరికుంజపుంజంబులను కృతకశైలంబులను క్రీడాగృహంబులనుం జెలంగి నంద నందనుండు విదర్భరాజనందనం దగిలి కందర్పకేళీ లోలాత్ముం డయ్యె ననంతరం బాసుందరీలలామంబువలనఁ బ్రద్యుమ్నుండు చారుదేష్ణుండు సుదేష్ణుండు సుచారువు చారుదేహుండు చారుగుప్తుండు భద్రచారువు చారుచంద్రుండు విచారువు చారువు ననియెడుపదుగురుతనయులం బడసె నట్లు సత్యభామాజాంబవతీనాగ్నజితీకాళిందీమాద్రీమిత్రవిందాభద్రలకు వేఱువేఱ పదుగురేసి భద్రమూర్తు లైనకుమారు లుదయించి రివ్విధంబున మఱియును. 275.

చ. అనఘ పదాఱువేలసతులందు జనించిరి వేఱువేఱ నం

దనదశకంబు తత్సుతవితానము గాంచి రనేకసూనుల
న్ననయఁగ నిట్లు పిల్లచెలికీనినకై వడిఁ బుత్త్రపౌత్త్రవ
ర్ధనమున నొప్పెఁ గృష్ణుఁడు ముదంబునఁ దామరతంపరై భువిన్. 276

తే. అట్లు యాదవ వృష్ణిభోజాంధకాది
నామధేయాంతరముల నెన్నంగ నూట
యొక్కఁటై చాల వర్ధిల్లు నక్కులంబు
నృపకుమారులఁ జదివించు నేర్పు గలుగు. 277

తే. గురుజనంబులు విను మూఁడుకోట్లమీఁద, నెనుబదెనిమిది వేలపై నెసఁగ నూర్వు
రన్నఁ దద్బాలకావలి నెన్నఁ దరమె, శూలికైనను దామర చూలికైన.

వ. అందు గోవిందనందనుం డైన ప్రద్యుమ్ననకు రుక్మికూఁతువలన ననిరుద్ధుండు
సంభవించె ననిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 279

క. బవరమునఁ గృష్ణుచే ము, న్నవమానము నొంది రుక్మి యచ్యుతు గెలువం
దివురుచుఁ దనసుత నసం, భవునకు నెట్లిచ్చె నెఱుఁగఁ బలుకు మునీంద్రా.

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాయకోత్తమ నీవు చెప్పినయట్ల నెమ్మనమునఁ
బద్మాయతాక్షుచేఁ బడినబన్నమునకుఁ గనలుచు నుండియు ననుజతోడి
నెయ్యంబునను భాగినేయున కిచ్చెను గూఁతు నంచితపుష్పకోమలాంగిఁ
దనపూన్కి దప్పినఁ దగ విదర్భేశుఁడు, విను మెఱిఁగింతు నవ్విధము దెలియఁ

తే. బరఁగ రుక్మవతీస్వయంవరమున కొగి, నరుగుదెం డని భీష్మభూవరసుతుండు
వరుస రప్పించె రాజన్యవరకుమార, వరుల ననువార్త కలసి యాహారిసుతుండు.

చ. వరమణిభూషణప్రభలవర్గ మనర్గళభంగిఁ బర్వఁ బ్ర
స్ఫురితరథాధిరోహణవిభూతి దలిర్ప మనోహరైకసు
స్థిరశుభలీల నేఁగె యదుసింహకిశోరము రాజకన్యకా
పరిణయవైభవాగతనృపాలకకోటికి రుక్మిపీటికిన్. 282

చ. చని పురిఁ జొచ్చి వృష్ణికులసత్తముఁ డచ్చట మూఁగి యున్నయ
మ్మనుజవరేణ్యనందనులు మానము దూలి భయాకులాత్ములై
చనఁగ ననేకచండతరసాయకసంపదఁ జూపి రుక్మినం
దనఁ గొనివచ్చి వేడ్కఁ నిజధామము సొచ్చె నవార్యశౌర్యుఁ డై. 283

వ. ఇట్లు తెచ్చి ప్రద్యుమ్నుండు హరిణనయనం బరిణయం బయిన యనంతరంబ.

క. ధీరుఁడు కృతవర్మునిసుతు, మారుఁడు వరియించె రుచిరమండనయుత నం
భోరుహముఖి రుక్మిసుతం, జారుమతీకన్యఁ బ్రకటసజ్జనమాన్యన్. 285

తే. ప్రకటచరితుండు భీష్మభూపాలసుతుఁడు
మనము మోదింపఁ దనకూర్మిమనుమరాలి
రుక్మలోచన నసమానరుక్మకాంతిఁ

జెలిమి ననిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి సేయునపుడు. 286

క. పొలుపుగ రత్నవిభూషో, జ్జ్వలులై శుభవేళ నవ్వివాహార్థము ని
ర్మలబహువైభవశోభన, కలితవిదర్భావనీశకటకంబునకున్. 287

చ. హరియును రుక్మిణీసతియు నాబలభద్రుఁడు శంబరారియున్
నరిమదభేది సాంబుఁడును నాదిగ రాజకుమారకోటి సిం
ధురరథవాజిసద్భటులతోఁ జని యందు సమగ్రవైభవా
చరితవివాహయుక్తదివసంబులు వేడుకఁ బుచ్చి యంతటన్. 288

క. ఒకనాఁడు యదుకుమారకు, లకలంకసమగ్రవైభవాటోపమహా
త్మకులై యుండఁగఁ జూపో, పక యొకసభ్యమున నవనిపాలుఁడు వరుసన్.

ఉ. ఎచ్చరికం గళింగధరణీశుఁడు రుక్మి మొగంబు చూచి నీ
యొచ్చెము దీర్చుకో నిదియ యొప్పగువేళ బలుండు జూదమం
దిచ్చ గలండు గాని పొలు పెక్కిన నేర్పరి గాఁడు గాన నీ
కిచ్చు నవశ్యమున్ జయము నేఁగుము తొల్లిటఁ బడ్డబన్నమున్. 290

క. అని పురికొల్పిన రుక్మియుఁ, దనచేటు దలంప లేక తాలాంకునితోఁ
డను జూదమాడఁ దివిరెను, వనజాసనుకృతము గడచు వా రెవ్వ రిలన్. 291

వ. అంత. 292

క. కోరి విదర్భుఁడు కుటిలవి, హారుండై పిలిచె జూద మాడ జితారిన్
హారిన్ సన్నుతసూరిన్, సీరిన్ రైవతసుతార్ద్రచిత్తవిహారిన్. 293

ఆ. పూని మనము గొంత ప్రొద్దుపోకకు రామ, నెత్త మాడ నీవు నేర్తు వనఁగ
విందు మిపుడు గొంత వెల యొడ్డియాడుద, మనిన బలుఁడు లెస్స యని చెలంగి.

క. మదిలోఁ జలము డింపక, పది యిరువది నూఱు వేయి పదివే లిదె ప
న్నిద మని యొడ్డుచు నాడిరి, మదమున నిద్దఱును దురభిమానము పేర్మిన్.

ఉ. ఆడినయాట లెల్లను హలాయుధుఁ డోడిన రుక్మి గెల్చెడున్
దోడినృపాలకోటి పరితోషముఁ జెందఁ గళింగభూవిభుం
డోడె బలుం డటంచుఁ బ్రహసోక్తుల నెంతయు రాముఁ జుల్కఁగా
నాడెను దంతపంక్తివెలి యై కనుపట్టఁగఁ జాల నవ్వుచున్. 296

తే. బలుఁడు కోపించి యొకలక్షపణము సేసి
యాడెఁ బ్రకటంబుగా జూద మపుడు గెల్చె
గెల్చినను రుక్మి యిది యేను గెల్చి యుండ
గెలుపు నీ దని కికురింప నలవి యగునె. 297

క. అనవుడు హలధరుఁ డచ్చటి, జనపాలకసుతులఁ జూచి సత్యము వలుకుం
డని యడిగిన వారలు రు, క్మునిహితులై పలుక రైరి మొగమోటమునన్.

ఉ. అప్పటియట్ల యొడ్డి ముసలాయుధుఁ డేపున నాడి జూదముం

జొప్పడ గెల్చి యీగెలుపు చూడఁగ నాదియొ వీనిదో జనుల్
దప్పక చెప్పుఁ డన్న విదితధ్వనితో నశరీరవాణి తా
నిప్పటియాట రాముఁడె జయించె విదర్భుఁడె యోడె నావుడున్. 299

వ. విని సకలజనంబులు నద్భుతానందనిమగ్నమానసు లైరి కుటిలస్వభావు లయిన భూవరులు రుక్మిం గైకొల్పిన నతండు దనతొల్లింటిపరాభవంబు దలంచి యెదిరిం దన్ను నెఱుంగక బలాబలవివేకంబు సేయనేరక విధివశానుగతుం డై చలంబున బలునిం గని యిప్పటియాటయు నేన గెల్చి యుండ వృథాజల్పకల్పనుండ వయి నీవు గెల్చితి నని పలికెద వక్షవిద్యానైపుణంబు గలభూపకుమారులతోఁ బసులకాపరు లెత్తువత్తురే యని క్రొవ్వున నవ్వుచుం బలికిన నప్పలుకులు చెవులకు ములుకులక్రియం దాఁకినఁ గోపోద్దీపితమానసుం డై పెటపెటఁబండ్లుగొఱుకుచుం గన్నుల నిప్పు లుప్పతిల్లఁ గినుకం దోఁకద్రొక్కినమహోరగంబునోజ రోఁజుచు దండతాడితం బయినపుండరీకంబులీల హుమ్మని మ్రోయుచుఁ బ్రచండబాహుదండంబులు సాఁచి పరిఘం బందుకొని పరిపంథి యైనరుక్మిని నతని కనుకూలం బయినరాజలోకంబునుం బడలుపడ నడిచె నయ్యవసరంబున. 300

క. మును దంతపంక్తి వెలిగాఁ, దను నవ్వినయక్కళింగుఁ దల వట్టి రయం
బునఁ బడఁ దిగిచి వదన మే, పునఁ బెడచే వ్రేసి దంతములు వెస డులిచెన్.

క. అంతం బోవక రుక్మిని, దంతంబులు ముక్కు డులిచి తను వగలింపన్
అంతకుపురి కేఁగెను వాఁ, డంతయు భయ మంది రాజు లెల్లం గలఁగన్. 302

వ. అట్లు చేసి యయ్యాదవసింహం బసహ్యవిక్రమంబునం జెలంగె నంత. 303

క. భూవర పద్మాక్షుఁడు దన, బావ హతుం డగుట గనియుఁ బలుకక యుండెన్
భావమున రుక్మిణీబల, దేవుల కేమనఁగ నెగ్గు దేరునొ యనుచున్. 304

వ. అంత నావిదర్భనగరంబు నిర్గమించి 305

క. పరమానురాగరససం, భరితాంతఃకరణు లగుచుఁ బాటించి వధూ
వరులను రథమం దిడి హల, ధరహరిరుక్మిణులఁ గొల్చి తగ యదువీరుల్.

ఉ. మంగళతూర్యఘోషము లమందగతిం జెలఁగంగ మత్తమా
తంగతురంగసద్భటకదంబముతోఁ జని కాంచి రంత నా
రంగలవంగలుంగవిచరన్మదభృంగసురంగనాదసం
సంగతరంగిణీకలితసంతతనిర్మల నాకుశస్థలిన్. 307

వ. ఇట్లు పురోపవనోపకంఠంబునకుం జని. 308

క. అందు వసించిరి నందిత, చందనమందారకుందచంద్రలసన్మా
కందములనీడ హృదయా, నందము సంధిల్ల నందనందనముఖ్యుల్. 309

వ. తదనంతరంబ పురప్రవేశంబు సేసి రని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 310

—బాణాసురం డీశ్వరప్రసాదంబు నొందుట.—

తే. అనఘ బలినందనులు నూర్వు రందులోన
నగ్రజాతుండు బాణుఁ డత్యుగ్రమూర్తి
చిరయశోహారి విహితపూజితపురారి
యహితతిమిరోష్ణకరుఁడు సహస్రకరుఁడు. 311
క. బాణుఁడు విక్రమజితగీ, ర్వాణుఁడు సని కాంచె భక్తివశుఁడై సగణ
స్థాణుఁ నిర్దళితాసమ, బాణుఁ దాండవధురీణు భక్తత్రాణున్. 312
క. కని యనురాగవికాసము, దనమనమునఁ గడలుకొనఁగ ధరఁ జాఁగిలి వం
దన మాచరించి మోదముఁ, దనరఁగఁ దాండవము సలుపుతఱి నయ్యభవున్.
ఉ. సంచితభూరిబాహుబలసంపద పెంపున నారజంబు వా
యించి యనేకభంగుల నుమేశుఁ ద్రిలోకశరణ్యు నాత్మ మె
చ్చించి ప్రమోది యై నిజవశీకృతనిశ్చలితాంతరంగుఁ గా
వించి తదాననాంబురుహవీక్షణుఁ డై తగ మ్రొక్కి యిట్లనున్. 314
ఉ. శంకర భక్తమానసవశంకర దుష్టమదాసురేంద్రనా
శంకర పాండునీలరుచిశంకరవర్ణ నిజాంగభోగిరా
ట్కంకణ పార్వతీహృదయకైరవకైరవమిత్ర యోగిహృ
త్పంకజపంకజాప్త నిజతాండవఖేలన భక్తపాలనా. 315
వ. అని వినుతించి. 316
ఉ. దేవ మదీయవాంఛితము తేటపడ న్నిటు విన్నవించెదన్
నీవును నద్రినందనయు నెమ్మిని నాపురికోటవాకిటం
గావలి యుండి నన్నుఁ గృపఁ గావుము భక్తఫలప్రదాత యో
భావభవారి నీచరణపద్మము లెప్పుడు నాశ్రయించెదన్. 317
వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై భక్తవత్సలుం డగుపురాంతకుండు గౌరీసమే
తుం డై తారకాంతకాదిభూతగణంబులతోడ బాణనివాసం బగుశోణపురంబు
వాకిటం గాఁపుండెఁ బదంపడి యొక్కనాఁ డబ్బలినందనుండు. 318
తే. దర్పమునఁబొంగిరుచిరమార్తాండదీప్త,మండలముతోడమార్పడుమహితశోణ
మణికిరీటము త్రిపురసంహరునిపాద,వనజములుసోఁక మ్రొక్కి యిట్లని నుతించె.
సీ. దేవజగన్నాథ దేవేంద్రవందిత వితతచారిత్ర సంతతపవిత్ర
హాలాహలాహార యహిరాజకేయూర బాలేందుభూష సద్భక్తపోష
సర్వలోకాతీత సద్గుణసంఘాత పార్వతీహృదయేశ భవవినాశ
రజతాచలస్థాన గజచర్మపరిధాన సురవైరివిధ్వస్త శూలహస్త
తే. లోకనాయక సద్భక్తలోకవరద, సురచిరాకార మునిజనస్తుతవిహార
భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత, నిన్ను నెవ్వఁడు నుతిసేయ నేర్చు నభవ.

వ. అని స్తుతియించి. 321

మ. అనిలో నన్ను నెదిర్చి బాహుబలశౌర్యస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁ జా
లినవీరుం డొకఁ డైనఁ బొడెమునకున్ లేఁ డయ్యె భూమండలి
న్ననయంబున్ భవదగ్రదత్తకరసాహస్రంబుకండూతి వా
యునుపాయంబును లేద యీభరము నెట్లోర్తు న్నుమానాయకా. 322

సీ. హుంకారకంకణక్రేంకారశింజినీటంకారనిర్ఘోషసంకులంబు
చండదోర్దండభాస్వన్మండలాగ్రప్రకాండఖండితరాజమండలంబు
శూలాహతక్షత్రోద్వేలకీలాలకల్లోలకేళీసమాలోకనంబు
శుంభదున్మదకుంభికుంభస్థలధ్వంససంభూతశౌర్యవిజృంభణంబు
తే. గలుగునుద్దామభీమసంగ్రామకేళి, ఘనపరాక్రమవిక్రమక్రమము గాఁగ
జరపలేనట్టికరములు కరము దుఃఖకరము లగుఁ గాక సంతోషకరము లగునె.

ఉ. కాన మదీయచండభుజగర్వపరాక్రమకేళికిన్ సమం
డీనిఖిలావనిం గలఁడె యిందుకళాధర నీవు దక్కఁ గా
నా నిటలాంబకుండు దనుజాధిపుమాటకుఁ జాల రోసి లో
నూనినరోషవార్ధి గడ లొత్తఁగ నిట్లని పల్కె భూవరా. 324

క. విను మూఢహృదయ నీకే, తన మెప్పు డకారణంబ ధారుణిపైఁ గూ
లును నపుడ నీభుజావలి, దునియఁగ నాయంతవానితో నని గల్గున్. 325

వ. అని పలికిన నట్లు సంప్రాప్తమనోరథుం డై నిజభుజవినాశకార్యధురీణుం డగు బాణుండు సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు నిజనివాసంబునకుం జని తనప్రాణవల్లభలయుల్లంబులు పల్లవింపం జేయుచు నిజధ్వజనిపాతంబు నిరీక్షించు చుండెఁ దదనంతరంబ. 326

సీ. ఆదానవేశ్వరుననుఁగుఁగుమారి యుషాకన్య విమలసౌజన్యధన్య
రూపవిభ్రమకళారుచిరకోమలదేహ యతనునాఱవబాణ మనఁగఁ బరఁగు
సుందరీరత్నంబు నిందునిభానన యలినీలవేణి పద్మాయతాక్షి
యొకనాఁడు రుచిరసౌధోపరివేదికాస్థలమున మృదుశయ్య నెలమిఁ గూర్కి
తే. మున్ను దనచెవుల నెన్నఁడు విన్న యతఁడుఁ
గన్నులారంగఁ దాఁ బొడగన్న యతఁడుఁ
గాని యసమానరూపరేఖావిలాస
కలితు ననిరుద్ధు నర్మిలిఁ గవసినటుల. 327

చ. కల గని యంత మేలుకని కన్నులబాష్పకణంబు లొల్కఁగాఁ
గలవలెఁ గాక నిశ్చయముగాఁ గమనీయవిలాసవిభ్రమా
కలితతదీయరూపము ముఖంబున వ్రేలినయట్లు తోఁచినం
గళవళ మందుచున్ బిగియఁ గౌఁగిటిచే బయ లప్పళించుచున్. 328

వ. మఱియును. 329

చ. సరసమృదూక్తులుం గుసుమసాయకకేళియు శాటికాకచా
కరషణముల్ నఖక్రియలుఁ గమ్రకపోలలలాటమేఖలా
కరకుచబాహుమూలములుఁ గైకొనియుంపుట లాదిగాఁ దలో
దరిమది గాఢమై తగిలె దర్పకుఁ డచ్చున నొత్తినట్లు మై.

సీ. కలికిచేష్టలు భావగర్భంబు లైనను బ్రియుమీఁదికూరిమి బయలుపఱుపఁ
బిదపిదనై లజ్జ మదిఁ బద నిచ్చినఁ జెలిమేనఁ బులకలు చెక్కు లొత్త
మదనాగ్ని సంతప్తమానస యగుటకు గురుకుచహారవల్లరులు గందఁ
జిత్తంబు నాయకాయత్తమై యుంటకు మఱుమాట లాడంగ మఱవు గదుర

తే. నతివమనమున సిగ్గు మోహంబు భయముఁ
బొడమ నునుమంచు నెత్తమ్మిఁ బొదువుమాడ్కిఁ
బ్రథమచింతాభరంబునఁ బద్మనయన
కోరి తలఁచీర వాటింప నేర దయ్యె.

వ. ఇట్లు విరహవేదనాఘూర్ణమానమానసయై యుండె నంత నెచ్చెలులు డాయం జనుదెంచినం దనమనంబునం బొడముమనోజవికారంబు మఱువెట్టుచు నప్పుడు.

చ. పొరిఁ బొరిఁ బుచ్చునూర్పుగమిఁ బుక్కిట నుంచి కుచాగ్రసీమపైఁ
బెరసినసన్న లేఁజెమటబిందువు లొయ్యన నార్చుఁ గన్నులం
దొరఁగెడుబాష్పపూరములు దొంగలిఱెప్పల నాని చుక్కలం
దరుణులు రండు చూత మని తా మొగ మెత్తును గూఢరాగయై. 333

వ. ఇవ్విధంబునం జరియించుచుండె నట్టియెడ. 334

తే. అంతకంతకు సంతాప మతిశయించి
పలుఁదచన్నులు గన్నీటివఱదఁ దడియఁ
జెలులదెసఁ జూడఁ జాల లజ్జించి మొగము
వాంచి పలుకక యుండె నవ్వనరుహాక్షి. 335

వ. అంత. 336

తే. బలితనూభవుమంత్రి కుంభాండుతనయ, తనబహిఃప్రాణ మిది యనఁ దనరునట్టి
కామినీమణి ముఖపద్మకాంతివిజిత, శిశిరకరచారురుచిరేఖ చిత్రరేఖ. 337

వ. కదియవచ్చి యబ్బాల నుపలక్షించి. 338

తే. భామినీమణి సొబగుని బయల వెదకు
విధమునను నాత్మవిభుఁ బాసి విహ్వలించు
వగను జేతికి లోనైనవానిఁ బాసి
భ్రాంతిఁ బొందినభావంబు ప్రకట మయ్యె. 339

తే. వనిత నాకన్న నెన రైనవారు నీకుఁ, గలుగ నేర్తురె నీకోర్కిఁ దెలియఁ జెప్ప

కున్న మీాయన్నతో డన్నఁ గన్నుఁగవను,నలరునునుసిగ్గుతో నగ వామతింప.
వ. ఇవ్విధంబునఁ జిత్రరేఖం గనుంగొని యిట్లనియె. 341
చ. చెలి కలలోన నొక్కసరసీరుహనేత్రుఁడు హారరత్నకుం
డలకటకాంగుళీయకరణన్మణినూపురభూషణుండు ని
ర్మలకనకాంబరుండు సుకుమారతనుండు విసిలదేహుఁ డు
జ్జ్వలరుచినూతనప్రసవసాయకుఁ డున్నతవక్షుఁ డెంతయున్. 342
చ. నను బిగియారఁ గౌఁగిట మనం బలరారఁగఁ జేర్చి మోదముం
దనుకఁగ నంచితాధరసుధారస మిచ్చి మనోజకేళికిం
బనుపడఁ జేసి మంజుమృదుభాషలఁ దేలిచి యంతలోననే
చనియెను దుఃఖవార్ధిఁ బెలుచన్ ననుఁ ద్రోచి సరోరుహాననా. 343
వ. అనుచు నమ్మత్తకాశినిచిత్తంబు చిత్తజాయత్తంబయి తత్తఱంబున విరహానలం బు
త్తలపెట్టఁ గన్నీరు మున్నీరుగా వగచుచు విన్న నయినవదనారవిందంబు వాంచి
యూర కున్నఁ జిత్రరేఖ తనమనంబున నయ్యింతిసంతాపంబు చింతించి యి
ట్లనియె. 344
చ. సరసిజనేత్ర యేటికి విచారము నాకుశలత్వ మేర్పడన్
నరసురయక్షకింపురుషనాగనభశ్చరసిద్ధసాధ్యకి
న్నరవరముఖ్యులం బటమునన్ లిఖియించినఁ జూచి నీమనో
హరుఁ గని వీఁడె పొమ్మనిన నప్పుడె వానిని నీకుఁ దెచ్చెదన్. 345
వ. అని యొడంబఱిచి మిలమిలనిమంచుతోడం బురుడించుధళధళమనుమెఱుంగులు
దుఱుంగలిగొనుపటంబు నావటంబు సేసి వజ్రంబున మేదించి పంచవన్నియలు
వేఱువేఱ కనకరజతపాత్రంబుల నించి కేలం దూలిక ధరించి యొక్కవిజనస్థలం
బునకుం జని ముల్లోకంబులం బేరు గలిగి వయోరూపసంపన్ను లయినపురుష
ముఖ్యుల నన్వయగోత్రనామధేయంబులతోడ వ్రాసి యాయితం బయినయప్ప
టంబు దనముందటఁ దెచ్చిపెట్టి యిప్పటంబునం దగులనివారు లేరు వారిం జె
ప్పెద సావధానంబుగ నాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 346
సీ. కమనీయసంగీతకలితకోవిదులు కింపురుషగంధర్వకిన్నరులు వీరె
సతతయావనయదృచ్ఛావిహారులు సిద్ధసాధ్యచారణనభశ్చరులు వీరె
ప్రవిమలసౌఖ్యసంపద్వైభవులు సుధాశనమరుద్యక్షరాక్షసులు వీరె
నిరుపమరుచికళాన్వితకామరూపులై పొగడొందునట్టి పన్నగులు వీరె
తే. చూడు మని నేర్పు దీపింపఁ జూపుటయును, జిత్తము నిజమనోరథసిద్ధి వడయఁ
జాలకుండిన మధ్యమతన్మాత్రలాధి, పతులఁ జూపుచు వచ్చె నప్పద్మనయన. 347
ఉ. మాళవ కొంకణ ద్రవిడ మత్స్య పుళింద కళింగ భోజ నే
పాళ విదేహ పాండ్య కురు బర్బర సింధు యుగంధ రాంధ్ర బం

గాళ కరూశ కేంకణ త్రిగర్త సుదేష్ణ మరాట లాట పాం
చాల నిషాద ఘూర్జరక సాళ్వ మహీశులు వీరె కోమలీ. 348

ఉ. సింధురవైరివిక్రముఁడు శీతమయూఖమరాళికాపయ
స్సింధుపటీరనిర్మలవిశేషయశోవిభవుండు శౌర్యద
ర్పాంధరిపుక్షితీశనికరాంధతమఃపటలార్కుఁ డీజరా
సంధునిఁ జూడు మాగధుని సద్బృహదశ్వసుతుం గృశోదరీ. 349

మ. సకలోర్వీతలనాథసన్నుతుఁడు శశ్వద్భూరిబాహాబలా
ధికుఁ డుగ్రాహవకోవిదుండు త్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రకుం
డకలంకోజ్జ్వలదివ్యభూషుఁడు విదర్భాధీశ్వరుం డైనభీ
ష్మకభూపాలకుమారుఁ జూడు మితనిన్ మత్తద్విరేఫాలకా. 350

ఉ. సంగరరంగనిర్దళితచండవిరోధివరూథనీశమా
తంగతురంగసద్భటరథప్రకరైకభుజావిజృంభణా
భంగపరాక్రమప్రకటభవ్యయశోమహనీయమూర్తి కా
ళింగుఁడు వీఁడె చూడు తరళీకృతచారుకురంగలోచనా. 351

మ. సుగుణాంభోనిధి ఫాలలోచను నుమేశు న్నాత్మ మెప్పించి శ
క్తిగరిష్ఠం బగుశూలముం బడసె నక్షీణప్రతాపోన్నతిన్
జగతిన్ మిక్కిలి మేటివీరుఁడు రణోత్సాహుండు భూపుత్త్రుఁ డీ
భగదత్తుం గనుఁగొంటె పంకజముఖీ ప్రాగ్జ్యోతిషాధీశ్వరున్. 352

మ. వికచాంభోరుహపత్త్రనేత్రుఁ డగుగోవిందుండు దాఁ బూనునం
దకచక్రాబ్జగదాదిచిహ్నములచేతన్ వాసుదేవాఖ్య ను
త్సుకుఁ డై యెప్పుడు మచ్చరించు మదిఁ గృష్ణుం డన్న నీమేటి పౌం
డ్రకుఁ గాశీశసఖుం గనుంగొనుము వేడ్కం జంద్రబింబాననా. 353

మ. ద్విజశుశ్రూషయు సూనృతవ్రతము సద్వ్యాప్తిన్ భుజాగర్వమున్
విజయాటోపముఁ జాపనైపుణియు ధీవిస్ఫూర్తియుం గల్గునీ
రజనీనాథకులప్రదీపకులఁ బాఱం జూడు పద్మాక్షి ధ
ర్మజభీమార్జునమాద్రినందనుల సంగ్రామైకపారీణులన్. 454

మ. బలిమిన్ సర్వనృపాలుర న్నదిమి కప్పంబుల్ దగం గొంచు ను
జ్జ్వలతేజోవిభవాతిరేకమున భాస్వత్కీర్తి శోభిల్లఁగాఁ
బాలు పొందం దను రాజరాజన మహాభూరిప్రతాపంబులుం
గలదుర్యోధనుఁ జూడు సోదరయుతుం గంజాతపత్త్రేక్షణా. 355

వ. అని యిట్లు సకలదేశాధీశ్వరు లగురాజవరుల నెల్లఁ జూపుచు యదువంశసంభవు
లైనశూరసేనవసుదేవోద్ధవాదులం జూపి మఱియును. 356

ఉ. శారదనీరదాబ్జఘనసారసుధాకరకాశచంద్రికా

సారపటీరవర్ణు యదుసత్తము నుత్తమనాయకుం బ్రము
త్తారినృపాలకాననహుతాశనమూర్తిఁ బ్రలంబదైత్యసం
హారునిఁ గామపాలుని హలాయుధుఁ జూడుము దైత్యనందనా. 357

సీ. కమనీయశుభగాత్రుఁ గంజాతదళనేత్రు వసుధాకళత్రుఁ బావనచరిత్రు
సత్యసంకల్పు నిశాచరోగ్రవికల్పు నతపన్నగాకల్పు నాగతల్పుఁ
గౌస్తుభమణిభూషు గంభీరమృదుభాషు శ్రితజనపోషు నంచితవిశేషు
నీలనీరదకాయు నిర్జితదైతేయు ధృతపీతకౌశేయు నతవిధేయు

తే. నఘమహాగదవైద్యు వేదాంతవేద్యు, దివ్యమునిసన్నుతామోదుఁ దీర్ఘబాహు
జిష్ణు వరసద్గుణాలంకరిష్ణుఁ గృష్ణుఁ, జూడు దైతేయకులబాల సుభగలీల.

చ. స్ఫురదళిశింజినీరవవిభూషితపుష్పధనుర్విముక్తభా
స్వరనవచూతకోరకనిశాతశిలీముఖపాతభీతపం
కరుహభవాదిచేతననికాయు మనోజనిజాంశు రుక్మిణీ
వరసుతు రాజకీరపరివారుని మారునిఁ జూడు కోమలీ. 359

వ. ఇవ్విధంబునం జూపిన. 360

మ. వనితారత్నము కృష్ణనందనునిభావప్రౌఢిఁ దాఁ జూచి గ్ర
ద్దనఁ దన్మూర్తి వరించి చన్నసుగుణోత్తంసంబ కా నాత్మలో
ననుమానించి యనంతరంబ యనిరుద్ధాఖ్యుఁ సరోజాక్షు నూ
తనచేతోభవమూర్తిఁ జూచి మది సంతాపించుచు న్నిట్లనున్. 361

ఉ. ఇంతి మదీయమానధన మెల్ల హరించినమ్రుచ్చు నిమ్మెయిం
బంత మెలర్ప వ్రాసి పటభాగనిరూపితుఁ జేసినట్టిని
యంతటిపుణ్యమూర్తిఁ గొనియాడఁగ నేర్తునె నీచరిత్రముల్
వింతలె నాకు నీమహితవీరకులంబు బలంబుఁ జెప్పుమా. 623

చ. అనవుడుఁ జిత్రరేఖ జలజాక్షికి ని ట్లను నీకుమారకుం
డనఘుఁడు యాదవాన్వయసుధాంబుధిపూర్ణసుధాకరుండు నా
దనరినకృష్ణపౌత్త్రికుఁ డుదారచరిత్రుఁడు భూరిసింహసం
హననుఁ డరాతిసైన్యతిమిరార్కుఁడు పేరనిరుద్ధుఁ డంగనా. 363

వ. అని చెప్పి యేనతిత్వరితగతిం జని యక్కుమారరత్నంబుఁ దోడ్కొని వత్తు నంతకు సంతాపింపకుండు మని యాక్షణంబ వియద్గమనంబునం జని చని ముందట.

క. సరసిజముఖి గనుఁగొనె శుభ, భరితవిలోకనవిఘాతభవవేదనముం
బరసాధనమును సుకృత, స్ఫురణాపాదనముఁ గృష్ణుపుటభేదనమున్. 365

వ. కని డాయం జని తదీయసుషమావిశేషంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుం గామినీచరణరణితమణినూపురఝణంఝణధ్వనితమహాగోపురంబును నతివిభవవిజితగోపురంబును నగుద్వారకాపురంబు నిశాసమయంబునం బ్రచ్ఛన్నవేషం

బునం జొచ్చి కనకకుంభకలితసౌధాగ్రంబున మణిదీపనిచయంబు ప్రకాశింపఁ జంద్రకాంతశిలాభవనంబున సుధాధామరుచినిచయంబు నపహసించు హంసతూలికాతల్పంబున నిజాంగనారతిశ్రమంబున నిద్రాసక్తుం డై యున్న యనిరుద్ధుం జేరి తనయోగవిద్యామహత్త్వంబున నతని నెత్తుకొని మనోవేగంబున శోణపురంబునకుం జని బాణాసురనందన యగునుషాసుందరీతల్పంబునం దునిచి యి ట్లనియె. 366

క. వనజాక్షి చూడు నీవిభు, ననిమిషనగధీరు శూరు నభినవమారున్
వనధిగభీరు నుదారుని, ననిరుద్ధకుమారు విదళితాహితవీరున్. 367

క. అనిన నుషాసతి దనమన, మున ననురాగిల్లి మేనఁ బులకాంకురముల్
మొనయఁగ నానందాశ్రులు, గనుఁగవ జడిగొనఁగ ముఖవికాస మెలర్పన్.

వ. ఇట్లు మనంబున నుత్సహించి చిత్రరేఖం గనుంగొని యయ్యింతి యి ట్లనియె.

సీ. అతివ నీసాంగత్య మనుభానురుచి నాకుఁ గలుగుటఁ గామాంధకార మడఁగెఁ
దరళాక్షి నీసఖిత్వం బనునావచేఁ గడిఁది యోగాబ్ధి గడవఁ గంటి
నబల నీయనుబంధ మనుసుధావృష్టిచే నంగజసంతాప మార్పఁ గంటి
వనిత నీచెలితనం బనురసాంజనముచే నామనోహరనిధానంబుఁ గంటిఁ

తే. గలలఁ దోఁచినరూపు గ్రక్కున లిఖించు
వారు నే నన్నఁ దోడ్తెచ్చువారుఁ గలరె
నీటిలో జాడఁ బుట్టించు నేర్పు నీక
కాక గల్గునె మూఁడులోకములయందు. 370

వ. అని వినుతించి చిత్రరేఖను నిజమందిరంబునకుఁ బోవం బనిచినం జనియె నంత వింతజనుల కెవ్వరికిం బ్రవేశింప రానియంతఃపురసౌధాంతరంబున ననిరుద్ధుండు మేల్కని యయ్యింతిం గనుంగొని యప్పుడు. 371

క. సురుచిరమృదుతల్పంబునఁ, బరిరంభణసరసవచనభావకళాచా
తురి మెఱసి రాకుమారుఁడు, తరుణీమణిఁ బొందె మదనతంత్రజ్ఞుం డై. 372

వ. ఇవ్విధంబున నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు లగుదివ్యాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబులఁ గర్పూరతాంబూలంబుల వివిధాన్నపానంబుల సురుచిరమణిదీపనీరాజనంబుల సుగంధబంధురాగరుధూపంబుల నాటలఁ బాటల వీణావినోదంబులం బరితుష్టిం బొంది కన్యాకుమారకు లానందసాగరాంతర్నిమగ్నమానసు లై యుదయాస్తమయనిరూపణంబు సేయ నేరక ప్రాణంబు లొక్కటి యైనతలంపులం గలసి యిష్టోపభోగంబుల సుఖియించుచుండి రంత. 373

క. ఆలోనన యతిచిర మగు, కాలము సుఖలీల జరగఁగా వరుస నుషా
బాలాలలామ కొయ్యనఁ, జూ లేర్పడి గర్భ మొదవె సురుచిరభంగిన్. 374

క. ఆచిన్నె లంగజాలలు, సూచి భయాకులత నొంది స్రుక్కుచుఁ దమలో

నో చెల్ల యెట్టులో యీ, రాచూలికిఁ జూలు నిలిచెరా యిబ్భంగిన్. 375
క. అని గుజగుజఁ బోవుచు ని, ప్పని దప్పక దనుజలోకపాలునితోడన్
వినిపింప వలయు నని వే, చని బాణునిఁ జేరి మ్రొక్కి సద్వినయమునన్. 376
క. మంతనమున దేవరక, న్యాంతఃపుర మేము గాచి యరయుచు నుండన్
వింతజనములకుఁ జొరఁగ దు, రంతము విను పోతుటీఁగకైన సురారీ. 377
తే. ఇట్టిచోఁ గావలున్న మే మెవ్వరమును, నేమికను మాయయో కాని యెఱుఁగ మధిప
నీకుమారిక గర్భంబు నివ్వటిల్లి, యున్నదన్నను విని రోషయుక్తుఁ డగుచు.
వ. అట్టియెడ దానవేంద్రుండు రోషభీషణాకారుండై కటము లదర బొమలు ముడి
వడం గనుంగవల ననలకణంబు లుప్పతిల్ల సటలు వెఱికినం జటులగతి నెగయుసిం
గంబువిధంబున లంఘించుచు భీకరకరవాలంబు కేలం దాల్చి సముద్దండగతిం
గన్యాసౌధాంతరంబునకుం జని. 379

బాణాసురుం డనిరుద్ధునిఁ నాగపాశబద్ధునిఁ జేయుట.

సీ. కనియె శుభోపేతుఁ గందర్పసంజాతు మానితదేహు నాజానుబాహు
మకరకుండలకర్ణు మహితప్రభాపూర్ణుఁ జిరయశోల్లాసుఁ గౌశేయవాసుఁ
గస్తూరికాలిప్తు ఘనకాంతికుముదాప్తు హారశోభితవక్షు నంబుజాక్షు
యదువంశతిలకు మత్తాలినీలాలకు నవపుష్పచాపుఁ బూర్ణప్రతాపు
తే. నభినవాకారు నక్షవిద్యావిహారు, మహితగుణవృద్ధు మన్మథమంత్రసిద్ధుఁ
గలితపఃబుద్ధు నఖిలలోకప్రసిద్ధుఁ, జతురు ననిరుద్ధు నంగనాజననిరుద్ధు. 380
చ. కని కన లగ్గలింప సురకంటకుఁ డుద్ధతి సద్భటావళిం
గనుఁగొని యీనరాధమునిఁ గట్టుఁడు పట్టుఁడు కొట్టుఁ డన్న వా
రనుపమహేతిదీధితు లహర్పతితేజము మాయఁ జేయ డా
సిన నృపశేఖరుండు మదిఁ జేవయు లావును నేర్పు దర్పమున్. 381
చ. కలిగి మహోగ్రవృత్తిఁ బరిఘంబు గరంబున లీలఁ దాల్చి దో
ర్బలఘనవిక్రమప్రళయభైరవభంగి విజృంభణక్రియా
కలన నెదిర్చి దానవనికాయముతోఁ దలపాటుఁ బోటునుం
జలము బలంబు ధైర్యమును శౌర్యము వ్రేటును వాటుఁ జూపుచున్. 382
చ. పదములు బాహులుం దలలు ప్రక్కలు సెక్కులు జానుయుగ్మముల్
రదములు గర్ణముల్ మెడ లురంబులు మూఁపులు వీపు లూరువుల్
చిదురుపలై ధరం దొరఁగఁ జిందఱవందఱ సేయ సైనికుల్
కదనపరాఙ్ముఖక్రమముఁ గైకొని పాఱిరి కాందిశీకులై. 383
వ. ఇవ్విధంబున సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది వెఱచియుం బెఱచియు విచ్చియుం
జచ్చియుఁ గలంగియు నలంగియు వీఁగియు సురిఁగియుఁ జెదరియుం బెదరియుఁ
జెవ దఱిఁగి నుఱుములై తనమఱుఁగు సొచ్చిన బాణుండు శౌర్యధురీణుండును

గోపోద్దీపితమానసుండు నై కదిసి యేసియు వ్రేసియుఁ బొడిచియు నడచియుఁ బెనంగి. 384

క. క్రుద్ధుం డై యహిపాశని, బద్ధుం గావించె నసురపాలుఁడు రణస
న్నద్ధుఁ శరవిద్ధు న్నని, రుద్ధుఁ మహితప్రబుద్ధు రూపసమృద్ధున్. 385

వ. ఇట్లు కట్టి త్రోచిన నుషాసతి శోకవ్యాకులితచిత్త యై యుండె నంత. 386

క. నీలపటాంచిత మై సువి, శాలం బై వాయునిహతిఁ జండధ్వని నా
భీల మగునతనికేతన, మాలోన నకారణంబ యవనిం గూలెన్. 387

క. అది చూచి దనుజపాలుఁడు, మదనాంతకుఁ డాడినట్టిమాట నిజముగాఁ
గదనంబు గలుగు ననుచును, ఎదురెదురే చూచు చుండె నెంతయుఁ బ్రీతిన్.

వ. అంత నక్కడ. 389

క. ద్వారకలో ననిరుద్ధకు, మారునిపోకకును యదుసమాజము వగలం
గూరుచు నొకవార్తయు విన, నేరక చింతింప నాల్గునెల లరిగె నృపా. 390

వ. అయ్యవసరంబున. 391

నారదునివలన ననిరుద్ధునివృత్తాంతమును విని కృష్ణుఁడు బాణాసురుని పై దండెత్తుట.

క. శారదకోమలనీరద, పారదరుచిదేహుఁ డతులభాగ్యోదయుఁ డా
నారదముని యేతెంచె న, పారదయామతి మురారిభజనప్రీతిన్. 392

వ. అట్లు చనుదెంచినయద్దివ్యమునికి నిర్మలమణివినిర్మితసుధర్మాభ్యంతరంబున యదువృష్ణిభోజాంధకవీరులు గొలువం గొలు వున్నకమలలోచనుండు ప్రత్యుత్థానంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి సముచితకనకాసనాసీనుం జేసిన నత్తాపసోత్తముండు పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం బొగడి యనిరుద్ధువృత్తాంతం బంతయుఁ దేటపడ నెఱింగించి యప్పుండరీకాక్షునిచేత నామంత్రణంబు వడసి యంతర్ధానంబు నొందెఁ దదనంతరంబ కృష్ణుండు శుభముహూర్తంబున దండయాత్రాభిముఖుం డై ప్రయాణభేరి వ్రేయించి బలంబుల వెడలింప బద్దలవారిం బనిచి తాను గట్టాయితం బయ్యె నంత. 393

సీ. హారకిరీటకేయూరకంకణకటకాంగుళీయకనూపురాదివివిధ
భూషణప్రతతిచేఁ బొలుపారి కరముల ఘనగదాశంఖచక్రములు దనర
సురభిచందనలిప్తసురుచిరోరస్స్థలిఁ బ్రవిమలకౌస్తుభప్రభలు నిగుడఁ
జెలువారుపీతకౌశేయచేలము కాసె వలనుగా రింగులు వాఱఁ గట్టి

తే. శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పకవలాహ
కములఁ బూన్చినతే రాయితముగఁ జేసి
దారకుఁడు దేర నెక్కె మోదం బెలర్ప
భానుఁ డుదయాచలం బెక్కుపగిది మెఱయ. 394

వ. ఇట్లు రథారోహణంబు చేసి భూసురాశీర్వచనపూతుండును మహితదూర్వాం

కురాలంకృతుండును లలితపుణ్యాంగనాకరకిసలయకలితశుభాక్షతవిన్యాసభాసురమస్తకుండును మాగధమంజులగానానుమోదితుండును వందిజనసంకీర్తనానందితుండును బాలకపఠనరవవికాసితహృదయుండును నయి వెడలునవసరంబున.

సీ. బలభద్రసాత్యకిప్రద్యుమ్నముఖయదువృష్ణిభోజాంధకవీరవరులు
దుర్వారపరిపంథిగర్వభేదనకళాచతురబాహాబలోత్సాహలీల
వారణస్యందనవాజిసందోహంబు సవరణ సేయించి సంభ్రమమున
సముచితప్రస్థానచటులభేరీభూరిఘోష మంభోనిధిఘోష మడఁప
తే. ద్వాదశాక్షౌహిణీబలోత్కరము లోలి, నడచెఁ గృష్ణునిరథము వెన్నడి చెలంగి
పృథులగతి మున్భగీరథురథము వెనుక, ననుగమించువియన్నది ననుకరించి.

వ. ఇవ్విధంబునం గదలి కతిపయప్రయాణంబుల శోణపురంబు సేరం జని వేలాలంఘనంబు సేసి యదువీరు లంత. 397

మ. సరిదారామసరోవరోపవనయజ్ఞస్థానముల్ మాపి వే
పరిఖల్ పూడిచి యంత్రముల్ దునిమి వప్రవ్రాతముల్ ద్రొబ్బి గో
పురముల్ గూలఁగ ద్రోచి సౌధభవనంబుల్ నూకి ప్రాకారముల్
ధరణిం గూల్చి కవాటముల్ విఱిచి రుద్దండక్రియాలోలు రై. 398

వ. ఇట్లనేకప్రకారంబుల గాసి చేసి పురంబు నిరోధించి పేర్చి యార్చినం జూచి యాగ్రహసమగ్రోగ్రమూర్తియుంబోలె సమరసన్నాహసంరంభవిజృంభమాణుం డై బాణుండు సంగరభేరి వేయించిన. 399

సీ. ఆచక్రవాళాచలాచక్రమంతయు బలసి కుమ్మరసారె పగిదిఁ దిరిగ
ఘనఘోణిఖురకోటిఘట్టితోదకములకరణి నంభోనిధుల్ గలఁగి పొరలెఁ
గాలరుద్రాభీలకరశూలహతి రాలుపిడుగులగతి నుడుబృంద మెడలెఁ
జటులానిలోద్ధూతశాల్మలీతూలంబుచాడ్పున మేఘముల్ సదలఁ దూలె
తే. గిరులు వడఁకాడె దివి పెల్లగిల్లె, సురల గుండె లవిసె రసాతలక్షోభ మొదవె
దిక్కులురిసెవిమానముల్ దెరలి చెదరెఁ, గలఁగి గ్రహరాజచంద్రులగతులుదప్పె.

వ. అట్టిసమరసన్నాహంబునకుఁ గట్టాయితం బై మణిఖచితభర్మవర్మనిర్మలాంశుజాలంబులును శిరస్త్రాణకిరీటకోటిఘటితవినూత్నరత్నప్రభాపటలంబులును గనకకుండలగ్రైవేయహారకంకణతులాకోటివివిధభూషణవ్రాతరుచినిచయంబులును బ్రచండబాహుదండసహస్రంబున వెలుంగుశరశరాసనశక్తిప్రాసతోమరగదాకుంతముసలముద్గరభిందిపాలకరవాలపట్టిసశూలక్షురికాపరశుపరిఘాదినిశాతహేతివ్రాతదీధితులును వియచ్చరకోటినేత్రంబులకు మిఱుమిట్లు గొలుపఁ గనకాచలశృంగసముత్తుంగం బగురథం బెక్కి యరాతివాహినీసందోహంబునకుం దుల్యం బైననిజసేనాసమూహంబు లిరుగడల నడవ బాణుం డక్షీణప్రతాపంబు దీపింప ననికి వెడలె నయ్యవసరంబున. 401

బాణాసురునికి సహాయభూతుం డగుశివునకుఁ గృష్ణునకు యుద్ధ మగుట.

చ. వరదుఁ డుదారభక్తజనవత్సలుఁ డైనహరుండు బాణునిం
గర మనురక్తి నాత్మజులకంటె దయామతిఁ జూచుఁ గాన తా
దుర మొనరించువేడ్కఁ బ్రమథుల్ గుహుఁడున్ నిజభూతకోటియున్
సరస భజింప నుజ్జ్వలనిశాతభయంకరశూలహస్తుఁ డై. 402

సీ. ఖురపుటాహతి రేఁగుధరణీపరాగంబు పంకేరుహాప్తబింబంబుఁ బొదువ
విపులవాలాటోపవిక్షేపజాతవాతాహతి వారివాహములు విరియఁ
గుఱుచతిన్న నివాఁడికొమ్ములఁ జిమ్మిన బ్రహ్మాండభాండకర్పరము వగుల
నలవోకవలె ఖణిల్లని ఱంకె వైచిన రోదసీకుహరంబు భేదిలంగ
తే. గళచలద్ఘర్ఘరఘంటికాఘణఘణప్రఘోషమున దిక్తటంబు లాకులత నొంద
లీల నడతెంచుకలధౌతశైల మనఁగ, నుక్కు మిగిలిన వృషభేంద్రు నెక్కి వెడలె.

వ. ఇట్లు వెడలి సమరసన్నాహసముల్లాసంబు మొగంబులకు వికాసంబు నాపా
దింపం బ్రతిపక్షబలంబులం గోడం దలపడిన ద్వంద్వయుద్ధం బయ్యె నప్పు డప్పు
రాతనయోధులయాయోధనంబుఁ జూచువేడ్కం జనుదెంచినసరసిజసంభవ
ప్రముఖనిఖిలసురమునియక్షరాక్షససిద్ధసాధ్యచారణగంధర్వకిన్నరకింపురుష
గరుడోరగాదులు నిజవిమానారూఢు లై వియత్తలంబున నిలిచి రట్టియెడం
గృష్ణుండును హరుండును మారుండును గుమారుండును గూపకర్ణకుంభాం
డులును గామపాలుండును బాణపుత్త్రుం డగుబలుండును సాంబుండును సాత్య
కియును బాణుండును రథికులు రథికులును నాశ్వికులు నాశ్వికులును గజారో
హకులు గజారోహకులును బదాతులుఁ బదాతులుం దలపడి యితరేతర
హేతిసంఘట్టనంబుల మిడుంగుఱులు సెదరం బరస్పరాహ్వానబిరుదాంకితసిం
హనాదహుంకారశింజినీటంకారవారణఘీంకారవాజిహేషారవంబులను బటహ
కాహళభేరీమృదంగశంఖతూర్యఘోషంబులను బ్రహ్మాండకోటరంబు పరిస్ఫో
టితం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 404

చ. జలరుహనాభుఁ డార్చి నిజశార్ఙ్గశరాసనముక్తసాయకా
వలి నిగిడించి నొంచెఁ బురవైరిపురోగములన్ రణక్రియా
కలితుల గుహ్యకప్రమథకర్బురభూతపిశాచడాకినీ
బలవదరాతియోధులను బమ్మెరపోయి కలంగి పాఱఁగన్. 405

వ. ఇట్లేసి యార్చినకుంభినీధరుభుజావిజృంభణసంరంభంబునకు సహింపక నిటలాం
బకుం డనలకణంబు లుమియునిశితాంబకంబులం బీతాంబరుని నేసిన వాని నన్నిం
టి నడుమన ప్రతిబాణంబు లేసి చూర్ణంబులు సేసినం గనుంగొని మఱియును.

మ. అనలాక్షుండు త్రిలోకపూజ్య మగుబ్రహ్మాస్త్రంబు బరిం బోసి యా
వనజాతేక్షణుమీఁదఁ గ్రోధమహిమవ్యాకీర్ణుఁ డై యేసె నే

సినఁ దద్దివ్యశరంబుచేతనె మరల్చెన్ గృష్ణుఁ డత్యుద్ధతిన్
జనితాశ్చర్యరసాబ్ధిమగ్ను లగుచున్ శక్రాదు లగ్గింపఁగన్. 407

శా. వాయవ్యాస్త్రము పేర్చి పై నలిగి దుర్వారోద్ధతి న్నైయ దై
తేయధ్వంసియుఁ బార్వతాశుగముచేఁ ద్రెంచెం గ్రతుధ్వంసి యా
గ్నేయాస్త్రం బడరించె నుగ్రగతి లక్ష్మీనాథుపై దాని వే
మాయం జేసెను నైంద్ర బాణమునఁ బద్మాక్షుం డు లీలాగతిన్. 408

వ. మఱియును. 409

ఉ. పాయనికిన్క తో హరుఁడు పాశుపతాస్త్రము నారిఁ బోసినన్
దోయరుహాయతాక్షుఁడను దోడన లోకభయంకరోగ్రనా
రాయణబాణరాజము రయంబున నేసి మరల్చె దానిఁ జ
క్రాయుధుఁ డిత్తెఱంగునఁ బురారిశరావలి రూపుమాపినన్. 410

క. ఊహ కలంగియు విగ్రహో, త్సాహుం డగుహరునిమీఁద జలజాక్షుఁడు స
మ్మోహనశిలీముఖం బ, వ్యాహతజయశాలి యగుచు నడరించె నృపా. 411

వ. అ ట్లేసిన. 412

క. జృంభణశరపాతముచే, శంభుఁడు నిజతనువు పరవశం బయి సోలన్
జృంభితుఁ డై ఘననిద్రా, రంభమున వృషేంద్రుమూఁపురముపై వ్రాలెన్.

వ. ఇట్లు వ్రాలినం జక్రపాణి పరబలంబుల నిశితబాణపరంపరలం దునిమియు నొక్క
యెడం గృపాణంబులం గణికలు సేసియు నొక్కచోట గదాహతులం దుత్తు
మురుగా మొత్తియు నివ్విధంబునఁ బీనుంగుఁబెంటలు గావించె నంత. 414

చ. తఱిమి మురాంతకాత్మజుఁ డుదాత్తబలంబున బాహులేయుపైఁ
గరకరిఁ దాఁకి తీవ్రశితకాండపరంపర లేసి నొంపఁగా
నెఱఁకులు గాఁడి పైఁ దొరఁగునెత్తుటఁ జొత్తిలి వైరు లార్వఁ దాఁ
బఱచె మయూరవాహనముఁ బైకొని త్రోలుచు నాజిభీతుఁ డై. 415

ఉ. పంబి రణక్షితిన్ శరవిపాటితశాత్రవవీరుఁ డై నయా
సాంబుఁడు హేమపుంఖశితసాయకజాలము లేర్చి భూరికో
పంబున నేసినన్ బెదరి బాణతనూభవుఁ డోడి పాఱె శౌ
ర్యంబును బీరముం దగవు నాఱడి వ్రావ బలంబు లార్వఁగన్. 416

మ. వరబాహాబలశాలి యాహలి రణావష్టంభసంరంభవి
స్ఫురమగ్రాశనితుల్య మైనముసలంబుం బూన్చి వ్రేసెన్ బొరిం
బోరిఁ గుంభాండకకూపకర్ణులు శిరంబుల్ వ్రస్సి మేదంబు నె
త్తురుఁ గర్ణంబుల వాతనుం దొరఁగ సంధుల్ ప్రీలి వే చావఁగన్. 417

వ. అట్టియెడ సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది యనాథం బయి చెడి విఱిగి పాఱినం గని
బాణుండు సాత్యకిం గెడించి ప్రళయాగ్నియుంబోలె విజృంభించి చెయి వీచి బ

లంబుల మరలం బురికొల్పి తానును ముఁగలి యై నడచె నప్పు డుభయసైన్యం
బులన్యోన్యజయకాంక్షం దలపడుదక్షిణోత్తరసముద్రంబులరౌద్రంబున వీఁకం
దాఁకినం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడం గదల నడిచియుఁ గుంఠారంబులఁ
బొడిచియు సురియలం గ్రుమ్మియు శూలంబులం జిమ్మియు శక్తుల నొంచియుఁ జ
క్రంబులం ద్రుంచియు ముసలంబుల మొత్తియు ముద్గరంబుల నొత్తియుఁ గుంతం
బుల గ్రుచ్చియుఁ బాతంబు లిచ్చియుఁ బరిఘంబుల నొంచియుఁ బట్టిసంబులం
ద్రుంచియు శరంబుల నేసియుఁ గరవాలంబుల వ్రేసియు సత్రాసు లై పాసియు
విత్రాసు లై డాసియుఁ బెనంగినం దునిసినశిరంబులును దునుక లైనకరంబులును
దెగినకాళ్లును ద్రెస్సినవ్రేళ్లును దుమురు లైనయెముకలును బోరివు లైనప్రేవు
లును నులిసినమేనులును నలిసినజానువులును వ్రాగిలినవర్మంబులును బగిలినచ
ర్మంబులును వికలంబు లయినసకలావయవంబులును విశీర్ణంబు లయినకర్ణంబులు
ను విచ్ఛిన్నంబు లయిననయనంబులును వెడలురుధిరంబులును బడలుపడుబలంబు
లును గొండలవడువునం బడుమాంసఖండంబులును వాచఱచుకొఱప్రాణంబులు
ను వ్రాలినతేరులును గూలినకరులును నొఱలినగుఱ్ఱంబులును దెరలినకాలుబలం
లును గలిగి పలలఖాదనకుతూహలజనితమదాంధభూతపిశాచడాకినీ భూతబేతా
ళసమాలోలకోలాహలభయంకరారావబధిరీకృతసకలదిశావకాశం బయి సంగ
రాంగణంబు భీషణం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 418

చ. శరకుముదంబు లుల్లసితచామరఫేనము లాతపత్రభా
సురనవపుండరీకములు శోణితతోయము లస్థిసైకతో
త్కరము భుజాభుజంగమనికాయము కేశకలాపశైవల
స్ఫురణ రణాంగణం బమరెఁ బూరితశోణనదంబుపోలికన్. 419

వ. అట్టియెడ బాణుండు గట్టలుకం గృష్ణునిపైఁ దనరథంబుఁ బఱపించి యఖర్వ
బాహాసహస్రదుర్వారగర్వాటోపప్రదీప్తుం డై కదిసి. 420

మ. ఒకయేనూఱుకరంబులన్ ధనువు లత్యుగ్రాకృతిం దాల్చి త
క్కక యొక్కొక్కట సాయకద్వయము వీఁకం బూన్పునాలోన నం
దకహస్తుండు తదుగ్రచాపచయవిధ్వంసంబుఁ గావించి కొం
జక తత్సారథిఁ గూల నేసి రథముం జక్కాడి శౌర్యోద్ధతిన్. 421

తే. ప్రళయజీమూతసంఘాతభయదభూరిభైరవారావముగ నొత్తెఁ బాంచజన్య
మఖిలజనులు భయభ్రాంతు లై చలింపఁ, గడఁగి నిర్భిన్నరాక్షసీగర్భముగను.

వ. అట్టియవక్రవిక్రమపరాక్రమంబునకు వెగడుపడి బాణుండు లేటమొగంబువడి
సేయునది లేక విన్న నయి యున్న యెడ. 423

సీ. అత్తఱిఁ గోటర యనుబాణజనయిత్రి సుతుఁ గాచుమతము సన్మతిఁ దలంచి
వీడి శిరోజముల్ వ్రేలంగ నిర్ముక్తపరిధాన యై మురాసురవిభేది

యెదుర నిల్చినఁ జూడమదిఁ జాల రోసి పరాఙ్ముఖుఁ డై యున్న నను వు వేచి తల్లడించుచు బాణుఁ డుల్లంబు గలఁగంగఁ దలచీర వీడ యాదవులు నవ్వ

తే. నవ్యకాంచనమణిభూషణములు రాలఁ, బాదహతి నేలఁ గంపింపఁ బాఱి యాత్మ పురము వడిఁ జొచ్చెనప్పుడు భూతగణము, లాకులతతోడ నెక్కడేనరుగుటయును.

క. శిరములు మూఁడును ఘనభీ, కరపదములు మూఁడుఁ గలిగి కనలి మహేశ జ్వర మురుఘోరాకృతితో, నరుదేరఁగఁ జూచి కృష్ణుఁ డల్లన నగుచున్. 425

చ. పరువడి వైష్ణవజ్వరముఁ బంచిన నయ్యుభయజ్వరంబులుం
వెరవును లావుఁ జేవయును వీరము బీరముఁ గల్గి ఘోరసం
గర మొనరింప నందు గరకంఠకృతజ్వర ముగ్రవైష్ణవ
జ్వరమున కోడి పాఱె ననివారణ వైష్ణవి వెంట నంటఁగన్. 426

తే. పాఱి యేదిక్కుఁ గానక ప్రాణభీతి
నెనసి యేడ్చుచు యాహృషీకేశుపాద
కంజములఁ బడి ననుఁ గావు కావు మనుచు
నిటలతటఘటితాంజలిపుటయు నగుచు. 427

వ. ఇట్లు వినుతించె. 428

సీ. అవ్యయు ననఘు ననంతశక్తిని బరులైనట్టి బ్రహ్మరుద్రామరేంద్ర వరుల కీశ్వరుఁ డైనవాని సర్వాత్మకు జ్ఞానస్వరూపు సమానరహితు వరదుని జగదుద్భవస్థితిసంహార హేతుభూతుని హృషీకేశు నభవు బ్రహ్మచిహ్నంబు లై పరఁగుసుజ్ఞానశక్త్యాదుల నొప్పు బ్రహ్మంబు నీశు

ఆ. నజు షడూర్మిరహితు నిజయోగమాయావి, మోహితాఖిలాత్ము ముఖ్యచరితు మహితతేజు నాదిమధ్యాంతహీనునిఁ, జిన్మయాత్ము నిను భజింతుఁ గృష్ణ.

వ. అదియునుంగాక లోకంబున దైవం బనేకప్రకారంబు లై యుండు నది యెట్టి దనినం గలాకాష్ఠాముహూర్తంబు లనం గలకాలంబును సుకృతదుష్కృతాను భవరూపంబు లైనజీవకర్మంబులును స్వభావంబును సత్త్వరజస్తమోగుణా త్మకం బైనప్రకృతియును సుఖదుఃఖాశ్రయం బైనశరీరంబును జగజ్జంతుని ర్వాహకం బైనప్రాణంబును సకలపదార్థపరిజ్ఞానకారణం బైనయంతఃకరణం బును మహదహంకారశబ్దస్పర్శరూపరసగంధతన్మాత్రతత్కార్యభూత గగనపవ నానలసలిలధరాదిపంచభూతంబు లాదిగాఁ గలప్రకృతివికారంబులును నన్నిం టిసంఘాతంబును బీజాంకురన్యాయంబునం గార్యకారణరూప ప్రవాహంబు ను నై జగత్కారణశంకితం బై యుండు నది యంతయు భవదీయమాయావిడం బనంబు గాని యున్నది కాదు తదీయమాయానివర్తకుండ వైననీవు నానావిధ దివ్యావతారాదిలీలలం జేసి దేవగణంబులను సత్పురుషులను లోకనిర్మాణచణు లైన బ్రహ్మాదులను బరిరక్షించుచు లోకహింసాప్రవర్తకు లైనదుష్టమార్గగతు

లం గ్రూరాత్ముల హింసించుచుండుట విశ్వవిశ్వంభరాభారాపహారణంబు
సేయుటకుఁ గదా భవదీయదివ్యావతారప్రయోజనంబు గావున నిన్ను శర
ణంబు వేఁడెద. 430

సీ. శాంతమై మహితతీక్ష్ణదుస్సహంబై యుదారమై వెలుఁగొందు తావకీన
భూరిభాస్వత్తేజమునఁ దాప మొందితిఁ గడుఁ గృశించితి నన్నుఁ గరుణఁ జూడు
మితరదేవోపాస్తిరతి మాని నీపాదకమలముల్ సేవించువిమలబుద్ధి
యెందాఁక మది దోఁపదందాఁక నే కదా ప్రాణులు నిఖిలతాపములఁ బడుట
తే. యవిరళానన్యగతికుల నరసి ప్రోచు, బిరుదు గలనీకు ననుఁ గాచు టరుదె దేవ
ప్రవిమలాకార సంసారభయవిదూర, భక్తజనపోషపరితోష పరమపురుష.

చ. అనినఁ బ్రసన్నుఁడై హరి యనంతుఁడు దైత్యవిభేది దాని కి
ట్లనియె మదీయసాధన మనన్యనివారణ మాట నీవు దిం
గని నను నార్తిఁ జొచ్చితివి గావున మజ్జ్వరతీవ్రదాహ వే
దన నినుఁ బొందదింకఁ బరితాపము దక్కుము నీమనంబునన్. 432

వ. అని మఱియు నప్పుండరీకాక్షుం డిట్లను నెవ్వరేని నీయుభయజ్వరవివాదం
బును నీవు మత్ప్రపత్తిం జొచ్చుటయుఁ జిత్తంబులం దలంతు రట్టిపుణ్యాత్ములు
శీతోష్ణజ్వరాదితాపంబులం బొరయ రని యాన తిచ్చిన నమ్మాహేశ్వరజ్వరంబు
పరమానందభరితహృదయం బయి యారథాంగపాణికి సాష్టాంగదండప్రణామం
బాచరించి నిజేచ్ఛం జనియె నంత బాణాసురుండు నక్కడ. 433

బాణాసురుండు రెండవసారి యుద్ధమునకు వచ్చుట.

సీ. కమనీయకింకిణీఘంటికాసాహస్రఘణఘణధ్వనిచేత గగన మగల
నన్యజనాలోకనాభీలశరభోగ్రకాంచనధ్వజపతాకలు వెలుంగఁ
బృథునేమిఘట్టనఁ బృథివి కంపింపంగ వలనొప్పు బటుజవాశ్వములఁ బూన్చి
నట్టియున్నతరథం బత్యుగ్రగతి నెక్కి కరసహస్రమున భీకరత రాసి
తే. శరశరాసనముఖదివ్యసాధనములు
దనరఁ జలమును బలము నుత్కటము గాఁగ
హర్షమిగురొత్తఁ గయ్యంపుటాయితమునఁ
బురము వెలువడె బలిపుత్త్రుఁ డురుజవమున. 434

క. చని రణభూమిని మధ్యం, దినమార్తాండప్రచండదీప్తాకృతితోఁ
దనరుచుఁ బరిపంథిబలేం, ధనదవశిఖి యైనట్టికృష్ణుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 435

ఉ. తాఁకి భుజాప్రజృంభణము దర్పము నేర్పును నేర్పడంగ నె
క్కాఁకున వేయిచేతుల మహోగ్రశరావళి పింజ పింజతోఁ
దాఁకఁగ నేసినన్ మురవిదారుఁడు త్రోడన తచ్ఛరావళి
న్నాఁక గొనంగఁ ద్రుంచె నిశితార్ధశశాంకశిలీముఖంబులన్. 436

వ. అంత 437

చ. నుతనవపుండరీకనయనుం డన నొప్పు మురారి రోషఘూ
ర్ణితమహితారుణాబ్జదళనేత్రుఁడు దా నటు పంచె దైత్యుపై
దితిసుతకాననప్రకరదీపితశుక్రము రక్షితాంచితా
శ్రితజనచక్రముం సతతసేవితశక్రము దివ్యచక్రమున్. 438

వ. మఱియును బ్రచండమార్తాండమండలప్రభావిడంబితంబును భీషణశతసహస్ర కోటిదంభోళిసంభిదనిశితధారాసహస్రప్రభూతజ్వాలనజ్వాలికాపాస్తసమస్త కుటిల పరిపంథిదుర్వారబాహాఖర్వగర్వాంధకారంబును సకలదిక్పాలదేవతాగణజేగీయమానంబును సమదదానవజనశోకకారణభయంకరదర్శనంబును సముంచితసజ్జనలోకప్రియంకరస్పర్శనంబును నగు సుదర్శనం బసురాంతకప్రేరితంబై చని యారామకారుండు కదళికాకాండంబుల నేర్చుచందంబునం జేర్చి సమదవేదండశుండాదండంబుల విడంబించుచుఁ గనకమణివలయకేయూరకంకణాలంకృతంబు లగు తదీయబాహాసహస్రంబుఁ గరచతుష్టయావశిష్టంబుగాఁ దునుము నవసరంబున. 439

శివుండు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

తే. కాలకంఠుఁడు బాణుపైఁ గరుణ గలఁడు
గాన యఖిలాండపతిఁ గృష్ణుఁ గదియ వచ్చి
పురుషసూక్తంబు సదివి సంపుటకరాబ్జుఁ
డగుచు బద్ధాయతాక్షుని నిట్లని నుతించె. 440

వ. దేవా నీవు బ్రహ్మస్వరూపంబగు జ్యోతిర్మయుండవు నిఖిలవేదవేదాంతనిగూఢుండవు నిర్మలుండవు సమానాధికరహితుండవు సర్వవ్యాపకుండవైన నిన్ను నిర్మలాంతఃకరణులైనవారలాకాశంబుపగిది నవలోకింతురదియునుం గాక పంచోపనిషన్మయంబయిన భవదీయదివ్యమంగళమహావిగ్రహపరిగ్రహంబు సేయునెడ నాభియం దాకాశంబును ముఖంబునం గృశానుండును శిరంబున స్వర్గంబును శ్రోత్రంబుల దిశలును నేత్రంబుల సూర్యుండును మనంబునఁ జంద్రుండును బాదంబుల వసుంధరయు నాత్మయం దహంకారంబును జఠరంబున జలధులును రేతంబున నంబువులును భుజంబుల నింద్రుండును రోమంబుల మేఘమహీరుహౌషధివ్రాతంబులును శిరోజంబుల బ్రహ్మలును జ్ఞానంబున సృష్టియు నవాంతరప్రజాపతులును హృదయంబున ధర్మంబును గలిగి మహాపురుషుండవై లోకకల్పనంబు కొఱకు నీయకుంఠితతేజంబు గుప్తంబు సేసి జగదుద్భవంబు కొఱకుం గైకొన్న భవదీయదివ్యావతారవైభవం బెఱింగి నుతింప నెంతవారము నీవు సకలచేతనాచేతనసంచయంబులకు నాద్యుండవు నద్వితీయుండవు పురాణపురుషుండవు సకలసృష్టిహేతుభూతుఁడవు నీశ్వరుండవు దినకరుఁడు కాదంబినీకదం

బావృతుం డగుచు భిన్నరూపుం డై బహువిధచ్ఛాయలం దోఁచువిధంబున నీయ ఘటితఘటనానిర్వాహకం బైనసంకల్పంబునఁ ద్రిగుణాతీతుండ వయ్యును సత్త్వాదిగుణవిధానంబుల ననేకరూపుండ వై గుణవంతు లైనసత్పురుషులకుఁ దమోనివారకం బైనదీపంబురూపంబునం బ్రకాశించు చుందువు భవదీయమాయావిమోహితు లయినజీవులు పుత్త్రదారగృహక్షేత్రాదిసంసారరూపం బైనపాపపారావారమహావర్తగర్తంబున మునుంగుచుం దేలు చుందురు దేవా భవదీయదివ్యరూపానుభవంబు సేయం జాలక యింద్రియపరతంత్రుం డై భవత్పాదసరసీరుహంబులఁ జేర నెఱుఁగనిమూఢాత్ముం డాత్మవంచకుం డనంబడు విపరీతబుద్ధిం జేసి ప్రియుండ వైననిన్ను నొల్లక యింద్రియార్థానుభవంబు సేయుట యమృతంబు మాని హాలాహలంబు సేవించుట గాదె జగదుదయపాలనలయలీలాహేతు వై శాంతుండ వయి సుహృజ్జనభాగధేయుండ వై సమానాధికవస్తుశూన్యుండ వైననిన్ను నేనును బ్రహ్మయుం బరిణతాంతఃకరణు లైనమునిగణంబులును భజియించు చుందుము మఱియును.

తే. అవ్యయుండ వనంతుండ వచ్యుతుండ
వాదిమధ్యాంతశూన్యుండ వఖిలధృతివి
నిఖిలమం దెల్ల వర్తింతు నీవు దగిలి
నిఖిల మెల్లను నీయంద నెగడుఁ గృష్ణ. 442

సీ. అని సన్నుతించిన హరి యాత్మ మోదించి మొగమునఁ జిఱునవ్వు మొలక లెత్త
లలితబాలేందుకళావతాళి కిట్లను శంకర నీమాట సత్య మరయ
నేది నీ కిష్ట మై యెసఁగెడు దానిన వేఁడుము నీ కిత్తు వీఁ డవధ్యుఁ
డది యెట్టి దనినఁ బ్రహ్లాదుండు మద్భక్తుఁ డతనికి వరము నీయన్వయమున
తే. జనన మందినవారలఁ జంప ననుచుఁ, గడఁక మన్నించితిని యది కారణముగ
విశ్వవిశ్వంభరాభారవిపులభూరి, బలభుజాగర్వ మడఁపంగ వలయుఁ గాన.
క. కరములు నాలుగు చిక్కెం, బరిమార్చితి వీఁడు నీదుభక్తుల కగ్రే
సరుఁ డై పొగ డొంది జరా, మరణాదిభయంబు దక్కి మను నిటమీఁదన్.

వ. అని యాన తిచ్చిన నంబికావరుండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నబ్బలినందనుం డట్లు రణరంగవేదిం గృష్ణదేవతాసన్నిధిం బ్రజ్వలితచక్రకృశానుశిఖాజాలంబులందు నిజబాహాసహస్రశాఖాసమిత్ప్రచయంబును దత్క్షతోద్వేలకీలాలమహితాజ్యధారాశతంబును బరభయంకరవీరహుంకారమంత్రంబులతోడ వేల్చి పరిశుద్ధిం బొంది విజ్ఞానదీపాంకురంబున భుజాఖర్వగర్వాంధకారంబు నివారించి యనవరతపూజితస్థాణుం డగునబ్బాణుండు భుజవనవిచ్ఛేదజనితవిరూపితస్థాణుం డయ్యును దదీయవరదానకలితానందహృదయారవిందుం డగుచు గోవిందచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యనంతరంబ. 445

ఉషానిరుద్ధసహితుండై కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కరుగుట.

క. పురమున కేఁగి యుషానుం, దరికిని ననిరుద్ధునకు ముదంబున భూషాం
బరదాసదాసికాజన, వరవస్తువితాన మొసఁగి వారనిభక్తిన్. 446

క. కనకరథంబున నిడికొని, ఘనవైభవ మొప్పఁ గన్యకాయుక్తముగా
ననిరుద్ధుని గోవిందుం, డనుమోదింపంగఁ దెచ్చి యర్పించె నృపా. 447

ఉ. అంత మురాంతకుండు త్రిపురాంతకు వీడ్కొని బాణు నిల్పి య
త్యంతవిభూతిమై నిజబలావలితోఁ జను దేర నాయుషా
కాంతుఁడు మున్నుగాఁ బటహకాహళతూర్యనినాదపూరితా
శాంతరుఁ డై వెసం జనియె నాత్మపురీముఖుఁ డై ముదంబునన్. 448

మ. కనియెన్ గోపకుమారశేఖరుఁడు రంగత్ఫుల్లరాజీవకో
కనదోత్తుంగతరంగసంగతలసత్కాసారకన్ భూరిశో
భననిత్యోన్నతసౌఖ్యభారకను శుంభద్వైభవోదారకన్
జనసంతాపనివారకన్ సుజనభాస్వత్తారకన్ ద్వారకన్. 449

వ. కని డాయం జని పురలక్ష్మి కృష్ణసందర్శనకుతూహల యై చేసన్నలం జీరుచం
దంబున నందంబు నొందునుద్ధూతతరళవిచిత్రటికేతుపతాకాభిశోభితంబును
మహనీయమరకతతోరణమండితంబును గనకమణివినిర్మితగోపురసౌధప్రాసాదవీథి
కావిలసితంబును మౌక్తికవితానవిరచితమంగళరంగవల్లివిరాజితంబును శోభ
నాకలితవిన్యస్తకదళికాస్తంభసురభికుసుమమాలికాతతాలంకృతంబును గుం
కుమసలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును శంఖదుందుభిభేరీమృదంగపటహకాహళాది
మంగళారావకలితంబును వందిమాగధసంగీతప్రసంగంబును నై యతిమనో
హరవిభవాభిరామం బై నయప్పురవరంబు సచివపురోహితసుహృద్బాంధవ
ముఖ్యు లెదురుకొన భూసురాశీర్వాదంబులను బుణ్యాంగనాకరకలితలలితా
క్షతలను గైకొనుచుం గామినీమణులు గర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింపం
బ్రవేశించి నిజమందిరంబున కేఁగి యప్పుండరీకాక్షుండు పరమానందంబున
సుఖం బుండె నంత. 450

క. శ్రీకృష్ణునివిజయం బగు, నీకథఁ బఠియించువార లెప్పుడు జయముం
గైకొని యిహపరసౌఖ్యము, లాకల్పోన్నతి వహింతు రవనీనాథా. 451

క. అని చెప్పిన శుకయోగికి, జననాయకుఁ డనియెఁ గృష్ణచరితము విన నా
మన మెప్పుడుఁ దనియ దింకను, విన వలతుం గరుణఁ జెప్పవే మునినాథా.

వ. అనిన బరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 453

నృగమహారాజు చరిత్రము.

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు హరితనూజులు రతీశ్వరసాంబగదచారుచారుభాను
లాదిగా యదుకుమారావలి యుద్యానవనమున కతివైభవమున నేఁగి

వల నొప్ప నిచ్ఛానువర్తులై సుఖలీలఁ జరియించి ఘనపిపాసలను జెంది
నెఱి దప్పి సలిల మన్వేషించుచును వేగ వచ్చుచో నొకచోట వారిరహిత
తే. కూపముకు నందులో నొకకొండవోలె, విపుల మగుమేనియూసరవెల్లిఁ గాంచి
చిత్తముల విస్మయం బందితత్తఱమున, దాని వెడలించు వేడుక వగులుటయును.

చ. పరు విడి పోయి తెచ్చి ఘనపాశచయంబుల నంటఁగట్టియ
గ్గురుభుజు లందఱుం గదిసి కో యని యార్చుచు దాని నెమ్మెయిం
దరలఁగఁ దీయ లేక దగ దట్టముగా మది దుట్టగిల్ల నొం
డొరుఁ గడవంగ వేచని పయోరుహనాభున కంతఁ జెప్పినన్. 455

చ. విని సరసీరుహాక్షుఁ డతివిస్మితుఁడై జలశూన్యకూప మ
ల్లన కదియంగ నేఁగి కృకలాసము నొక్కతృణంబుఁబోలె గొ
బ్బున వెడలించె వామకరపద్మమున న్నది యంతలోనఁ గాం
చనరుచి మేనఁ గల్గుపురుషత్వముతోఁ బొడసూపి నిల్చినన్. 456

వ. చూచి కృష్ణుం డతనివృత్తాంతం బంతయు నెఱింగియు నక్కడిజనంబులుం గు
మారవర్గంబును దెలియుకొఱకు నతనిచేతన తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱిఁ
గించువాఁడై యిట్లనియె.

చ. కనదురురత్నభూషణనికాయుఁడవై మహనీయమూర్తివై
యనుపమకీర్తిశోభితుఁడవై విలసిల్లుచు ధాత్రిమీఁదఁ బెం
పొనరిననీకు నేమిగతి నూసరవెల్లితనంబు చొప్పడెన్
విన నిది చోద్య మయ్యె సువివేకచరిత్ర యెఱుంగఁ జెప్పుమా. 458

క. అని యడిగిన మురరిపుపద, వనజంబులఁ దనకిరీటవరమణు లొరయన్
వినయమున మ్రొక్కి యిట్లను, ఘనమోదముతోడ నిటలఘటితాంజలియై.

తే. విశ్వసంవేద్య మహిత యీవిశ్వమందుఁ
బ్రకటముగ నీ వెఱుంగని దొకటి గలదె
యైన నాచేత విన నిష్ట మయ్యె నేని
నవధరింపుము వినిపింతు నంబుజాక్ష. 460

శా. ఏనిక్ష్వాకుతనూజుఁడన్ నృగుఁడు నా నేపారుభూపాలుఁడన్
దీనవ్రాతము నర్థిఁ బ్రోచుచు ధరిత్రీనాయకుల్ గొల్చి స
మ్మానింపన్ జతురంతభూభరణసామర్థ్యుండనై సంతత
శ్రీ నిండారినవాఁడ నుల్లసితకీర్తిస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 461

చ. పలుకులఁ దన్నుఁ దాఁ బొగడఁ బాతక మందు రటుండెఁ దారకా
వలి సికతావ్రజంబు హిమవారికణంబులు లెక్కవెట్టఁగా
నలవడుఁ గాని యేను వసుధామరకోటికి దాన మిచ్చుగో
వుల గణుతింప ధాతయును నోఁపఁడు మాధవ యేమి సెప్పుదున్. 462

వ. అదియునుం గాక. 463

చ. పాలుచు సువర్ణశృంగఖురముల్ దనరన్ దొలుచూలులై సువ
త్సలు గల పాఁడియావుల నుదాత్తతపోవ్రతవేదపాఠముల్
గలిగి కుటుంబులై విహితకర్మములం జయించు పేదవి
ప్రులకు సదక్షిణంబుగ విభూతి దలిర్పఁగ నిత్తు నచ్యుతా. 464

వ. మఱియు న్యాయసముపార్జితవిత్తమ్ముల గోభూహిరణ్యరత్ననివాసహస్తివాజి
కన్యాసరస్వతీవస్త్రతిలకాంచనరజతశయ్యాదిబహువిధదానంబు లనూనంబులు
గా ననేకంబులు సేసితిఁ బంచమహాయజ్ఞంబు లొనరించితి వాపీకూపతటాకవన
నిర్మాణంబులు సేయించితి నివ్విధంబునం జేయుచో నొక్కనాఁడు. 465

క. అనఘా మునుపడఁ గశ్యపుఁ, డనువిప్రున కే నకల్మషాత్ముఁడ నై యి
చ్చినగోవు దప్పి నామం, దను గలసినఁ దెలియ లేక తగ నాగోవున్.

క. ఒండొకభూమీసురకుల, మండనునకు దాన మీయ మసలక యావి
ప్రుం డాగోవుం గొని చను, చుండన్ మును ధార గొన్నయుర్వీసురుఁడున్.

క. మది రోష మొదవ దోవతి, వదలిన బిగియించికొనుచు వడిఁ గది సిది నా
మొదవు నడివీథిఁ దొంగిలి, వదలక కొనిపోయె దిట్టివారుం గలరే. 468

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లనియె నాతనితో నిపు డేను దీని నీ
జనపతిచేత ధారగొని సాధుగతిం జన నీది యంట యె
ట్లనిన నతండు నేనును ధరాధిపుచే మును ధారగొన్నయా
వని వినిపింప నిద్దఱకు నయ్యె నపారవివాద మచ్చటన్. 469

వ. ఇట్లు విప్రు లిద్దఱుం దమలో నంతకంతకు మచ్చరంబు పెచ్చు పెరిఁగి కలహిం
చి నాయున్న యెడకుం జనుదెంచిరి మున్ను నాచేత గోదానంబు గొన్నబ్రా
హ్మణుం డిట్లనియె. 470

సీ. మనుజేంద్ర ప్రజ లధర్మప్రవర్తనముల నడవ కుండఁగ నాజ్ఞ నడపునీవు
మనమున నేధర్మ మని యాచరించితి మును నాకు నిచ్చిన మొదవు దప్పి
వచ్చి నీమందలోఁ జొచ్చిన నిప్పుడీభూసురునకు ధార వోసి యిచ్చి
తగవు మాలితివి దాతవు నపహర్తవు నైన నిన్నే మందు నవనినాథ

తే. యనినమాటలు సెవులు సోఁకినఁ గలంగి, భూసురోత్తమ యజ్ఞానపూర్వకముగ
నిట్టిపాపంబు దొరసె నే నెఱిఁగి సేయఁ, గొనుము నీ కిత్తు నొకలక్షగోధనంబు.

క. అని మఱియును నవ్విప్రుని, సునయోక్తుల ననునయించుచును నిట్లంటిన్
ననుఁ గావు నరకకూపం, బునఁ బడఁగాఁ జాలఁ బురుషపుంగవ యనుచున్.

తే. ఎంత వేఁడిన మచ్చరం బంత పెరిఁగి, మొదల నా కిచ్చినట్టియీ మొదవె కాని
యొనయ నీరాజ్య మంతయు నిచ్చితేని, నొల్ల నని విప్రుఁ డచ్చట నుండ కరిగె.

వ. అట్లతం డరిగిన నారెండవబ్రాహ్మణునిం బ్రార్థించిన నతండును జలంబు డిం

పక పదివే లేఱి కోఁనపాఁడి మొదవుల నిచ్చినవైనను దీనిన కాని యొల్ల నని
నిలువక చనియె నంతఁ గాలపరిపక్వం బైన నన్ను దండధరకింకరులు గొనిపో
యి వైవస్వతుముందటం బెట్టిన నతండు నన్ను నుద్దేశించి యి ట్లనియె. 474

మ. మను జేంద్రోత్తమ వంశపావన జగన్మాన్యక్రియాచార నీ
ఘనదానక్రతుధర్మముల్ త్రిభువనఖ్యాతంబు లై చెల్లెడిఁ
మును దుష్కర్మఫలంబు నొంది పిదపం బుణ్యానుబంధంబు లై
చనుసౌఖ్యంబులఁ బొందు పద్మజుని యాజ్ఞం ద్రోవఁగా వచ్చునే. 475

వ. అని వేగంబున ద్రొబ్బించిన నేను బుడమిం బడునపుడ యీనికృష్టం బయిన
యూసరవెల్లిరూపంబుఁ గైకొంటి నింతకాలంబు తద్దోషనిమిత్తంబున నిద్దురవస్థం
బొందవలసెఁ బ్రాణులకుఁ బుణ్యపాపంబు లనుభావ్యంబులు గాని యూరకపో
నేరవు నేఁడు సమస్తదురితనిస్తారకం బయినభవదీయపాదారవిందసందర్శనంబు
నం జేసి యీఘోరదుర్దశలం బాసి నిర్మలాత్మకుండ నైతి నని పునఃపునఃప్రణా
మంబు లాచరించి మఱియు ని ట్లనియె. 476

ఆ. కృష్ణ వాసుదేవ కేశవ పరమాత్మ, యప్రమేయ వరద హరి ముకుంద
నిన్నుఁ జూడఁ గంటి నీకృపఁ గనుఁగొంటి, నఖిలసౌఖ్యపదవు లందఁ గంటి.

వ. అని యనేకభంగులం గొనియాడి గోవిందునిపాదారవిందంబులు దనకిరీటంబు
సోఁకం బ్రణమిల్లి దేవా భవదీయపాదారవిందంబులు నాహృదయారవిందం
బునం బాయ కుండునట్లుగాఁ బ్రసాదింపవే యని తదనుజ్ఞాతుం డై యచ్చటిజనం
బులు సూచి యద్భుతానందంబులం బొంద నతులతేజోవిరాజితదివ్యవిమానా
రూఢుం డై దివంబున కరిగె నంత నమ్మాధవుండు నచ్చట నున్నపార్థివోత్తము
లకు ధర్మబోధంబు గా ని ట్లనియె. 478

సీ. నరనాథకులకాననము దహించుటకును నవనీసురులవిత్త మగ్నికీల
జననాయకులనిజైశ్వర్యాబ్ధి నింకింప బ్రాహ్మణక్షేత్రంబు బాడబంబు
పార్థివోత్తములసంపచ్చైలములఁ గూల్ప భూసురధనము దంభోళిధార
జగతీవరులకీర్తిచంద్రిక మాప విప్రోత్తముధనము సూర్యోదయంబు

తే. విప్రతతిసొమ్ము కంఠెను విషము మేలు, గరళమునకును బ్రతికృతి గలదుగాని
దాని మాన్పంగ భువి నౌషధములు లేవు, గానబ్రహ్మస్వములు గొంట గాదు పతికి.

క. ఎఱుఁగమి నైనను భూసుర, వరులధనం బపహరింప వలవదు పతికిఁ
మఱుపున ననలము ముట్టిన, దరికొని వెసఁ గాల్ప కున్నె తను వెఱియంగన్.

వ. మఱియును దనధనంబు పరులచేతఁ గోల్పడినవిప్రుండు దుఃఖమున రోదనంబు
సేయ రాలినయశ్రుకణంబుల నవనిరేణువు లెన్ని తడియు నన్నివేలేండ్లు తనుపే
క్షాపరుం డైనపతి దారుణవేదనలు గలకుంభీపాకనరకంబులం బొందు మఱియు
నతనితోడఁ గ్రిందటఁ బదితరంబులవారును ముందటఁ బదితరంబులవారును

బొందుదురు స్వదత్తం బైనఁ బరదత్తం బైన నర్థలోభంబునం జేసి దుశ్శీలుం డై బ్రాహ్మణక్షేత్రసంభూతధాన్యధనాదికంబు భుజించు నప్పాత్ముం డఱువదివేలసంవత్సరంబులు మలకూపంబునం గ్రిమిరూపంబున వర్తించు నట్లగుట యెఱింగి విప్రుం డెంతతప్పుచేసిన నెన్ని కొట్టిన నెన్ని దిట్టిన నతని కెదురు పలుకక వినయంబున వందనం బాచరించుపుణ్యాత్ములు నాదుపాలింటివారదియునుంగాక యేనును బ్రతిదినంబును భూసురుల నతివినయంబునఁ బూజింతు నిట్లు సేయక విపరీతవర్తను లైనతామసుల నేను వెదకి దండింతు నదిగావున మీరలు బ్రాహ్మణజనంబులవలనం బరమభక్తి గలిగి మెలంగుం డని యాన తిచ్చి యాదవప్రకరంబులు సేవింప నఖిలలోకశరణ్యుం డైనయప్పుండరీకాక్షుండు నిజనివాసంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 481

క. ఈకథఁ జదివిన వారలుఁ, గైకొని వినువారు విగతకలుషాత్మకు లై
లౌకికసౌఖ్యము నొందుదు, రాకైవల్యంబుఁ గరతలామలక మగున్. 482

బలరాముండు సుహృద్బంధుజనదర్శనార్థమై వ్రేపల్లెకుఁ బోవుట.

సీ. నరనాథ విను మొకనాఁడు తాలాంకుండు చుట్టాల బంధులఁ జూచువేడ్క
సుందరకాంచనస్యందనారూఢుఁ డై భాసిల్లుచున్న వ్రేపల్లె కరిగి
చిరకాలసంగతస్నేహు లై గోపగోపాంగనానికర మాలింగనములు
సముచితసత్కృతుల్ సలుపఁ గైకొని మహోత్సుకలీల నందయశోదలకును
తే. వందనం బాచరించిన వారు మోద,మంది బిగియారఁ గౌఁగిళ్ల నొందఁ జేర్చి
సమత దీవించి యంకపీఠమునఁ జేర్చి, శిరము మూర్కొని చుబుకంబుఁ గరము పుణికి.

వ. మఱియు నానందబాష్పధారాసిక్తకపోలయుగళంబులతోడం గుశలప్రశ్నంబుగా నిట్లని రన్నా నీవును నీచిన్నితమ్ముం డగువెన్నుండును లెస్స యున్నవారె మ మ్మెప్పుడు నరసి రక్షింప వలయు మాకు నేడుగడయు మీర కాక యొరులు గలరే యని సముచితసంభాషణంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచుండు నంత. 484

క. గోపాలవరులు ప్రమదం, బాపోవనిమది నివర్తితాఖిలగేహ
వ్యాపారు లగుచు హలధరు, శ్రీపాదంబులకు నతులు సేసిరి వరుసన్. 485

క. నీరియు వారికిఁ గరుణో, దారుం డై నడపె సముచితక్రియ లంతం
గోరి తనయోషు గోపకు,మారులఁ జేఁ జఱచి బలుఁడు మందస్మితుఁ డై. 486

క. నిజసుందరదేహద్యుతి, రజతాచలరుచులఁ దెగడ రాముఁడు వారల్
భజియింప నేఁగి యొకచో, విజనస్థలమున వసించి విలసిల్లునెడన్. 487

కవి. చరణములం గనకస్ఫుటనూపురజాలము గల్లనుచుం జెలఁగన్
గరములఁ గంకణముల్ మొరయన్ నలికో నసియాడఁ గుచాగ్రములన్
సరులు నటింపఁ గురుల్ గునియన్ విలసన్మణికుండలకాంతులు వి
స్ఫురితకపోలములన్ బెరయన్ వ్రజసుందరు లంద ఱమందగతిన్. 488

కవి. చని బలభద్రుని శౌర్యసముద్రుని సంచితపుణ్యు నగణ్యునిఁ జం
దనఘనసారపటీరతుషారసుధారుచికాయు విధేయు సుధా
శనరిపుఖండను సన్మణిమండను సారవివేకు సశోకు మహా
త్మునిఁ గని గోపిక లోపిక లేక యదుప్రభు నిట్లని రుత్కలికన్. 489

చ. హలధర నీసహోదరుఁ డుదంచితకంజవిలోచనుండు స
ల్లలితపురాంగనాజనవిలాసవిహారసమగ్రసౌఖ్యముల్
గలిగి సుఖించునే మము నొకానొకవేళనయేని బుద్ధిలోఁ
దలఁచునొ నూతనప్రియులఁ దాఁకొని యేమియుఁ బల్కకుండునో. 490

క. జననీజనకుల ననుజులఁ, దనుజుల బంధువుల మిత్రతతుల విడిచి నె
మ్మనమున నొండు దలంపక, తను నమ్మినవారి విడువఁ దగునే హరికిన్. 491

సీ. సలలితయామునసైకతస్థలముల నుండి మమ్మేమని యాఱడించె
విమలబృందావనవీథి మాచుబుకముల్ పుడుకుచు నేమని బుజ్జగించెఁ
బుష్పవాటికలలోఁ బాలుచుమాకుచయుగ్మ మంటుచు నేమని యాదరించెఁ
గాసారములపొంతఁ గౌఁగిట మముఁ జేర్చి నయ మొప్ప నేమని నమ్మఁ బలికె
తే. నన్నియు మఱచెఁ గాఁబోలు నెన్నఁడాత్మఁ, గోరి తాఁ జాయగాన్నైనవారివిడుచు
నట్టికృష్ణుఁడు దము అట్టువెట్టు ననక, యేల నమ్మిరి పురసతుల్ బేల లగుచు. 492

మ. అని యిబ్భంగి సరోజలోచనుని నర్మాలాపముల్ నవ్వులు
న్ననుబంధుల్ పరిరంభణంబులు రతివ్యాసంగముల్ భావముల్
వినయంబుల్ సరసోక్తులుం దలఁచి యువ్విళ్లూరుచిత్తంబులన్
జనితానంగశరాగ్నిచేత దురవస్థం బొంది శోకించినన్. 493

వ. అంత బలభద్రుండు వారలమనంబులసంతాపంబులు వాయ నుపాయంబు లగు సరసచతురవచనంబులఁ గృష్ణునిసందేశంబులు సెప్పి విగతఖేదలం జేసి యచ్చట మాసద్వయంబు నిలిచి వసంతవాసరంబులు గడపుచుఁ గాళిందీతీరంబున.

సీ. మాకందజంబీరమందారఖర్జూర ఘనసారశోభితవనములందు
నేలాలతాలోలమాలతీమల్లికావల్లీమతల్లికావాటికలను
దరళతరంగశీకరసాధుశీతల సైకతవేదికాస్థలములందు
మకరందరసపానమదవదిందిందిరపుంజరంజితమంజుకుంజములను
తే. విమలరుచి గల్గుసానుదేశములయందు, లలితశశికాంతఘనశిలాతలములందు
లీల నిచ్ఛావిహారవిలోలుఁ డగుచు, సుందరీజనములు గొల్వఁ జూడ నొప్పె.

తే. అట్లు విహరింప వరుణునియాజ్ఞఁ జేసి, వారుణీదేవి మద్యభావంబు నొంది
నిఖిలతరుకోటరములందు నిర్గమించి, మించువాసనచేత వాసించె వనము. 496

వ. అట్టియెడ.

మ. కర మొప్పారునవీనవాసనల నాఘ్రాణించి గోపాలసుం

దరులం దానును డాయ నేఁగి యతిమోదం బొప్ప సేవించి యా
తరళాక్షుల్ మణిహేమకంకణఝణత్కారానుకారంబు లై
కరతాళంబులు మ్రోయఁ బాడుచును వేడ్కన్నాడుచుఁ సోలుచున్. 498

సీ. తనమీఁదిబిరుదాంకితము లైనగీతముల్ పాడుచు రా బలభద్రుఁ డంత
మహితకాదంబరీమధుపానమదవిహ్వలాక్షుండు లలితనీలాలకుండు
నాలోలనవపుష్పమాలికోరస్థలుఁ డనుపమమణికుండలాంచితుండు
ప్రాలేయసంయుక్తపద్మంబుగతి నొప్పు సలలితాననఘర్మజలకణుండు

తే. నగుచు వనమధ్యమున సలిలావగాహ, శీలుఁ డై జలకేళికిఁ జేరి యమున
నిందు రమ్మని పిలువఁ గాళింది యతని, మత్తుఁ డని సడ్డసేయక మసలుటయును.

చ. ఘనకుపితాత్ముఁ డై యమునఁ గన్గొని రాముఁడు వల్కె డాయఁ జీ
రినఁ జనుదేక తక్కితి వురే నిందఱుఁ జూడ మద్భుజా
సునిశితలాంగలాగ్రమున నొంపఱ నిప్పుడు నూఱుత్రోవ లై
చన వెసఁ జించి వైతు నని చండపరాక్రమ మొప్ప నుగ్రుఁ డై. 500

వ. అట్లు కట్టలుక రాముం డుద్దామం బగుబాహుబలంబున హలంబు సాఁచి య
మ్మహావాహినిం దగిల్చి పెకలి రాఁ దిగిచిన నన్నది భయభ్రాంత యై సుందరీ
రూపంబు గైకొని యతిరయంబునం జనుదెంచి యయ్యదువంశతిలకుం డగు
హలధరునిపాదారవిందంబులకు వందనం బాచరించి యిట్లనియె 501

మ. బలరామా ఘనబాహా నీయతులశుంభద్విక్రమం బంగనల్
దెలియం జాలెడివారె యీయఖిలధాత్రీభారధౌరేయని
శ్చలసత్త్వాం డగుకుండలీశ్వరుఁ డనుం జర్చింప నీసత్కళా
కలితాంశప్రభవుండు నీగురుభుజాగర్వంబు సామాన్యమే. 502

చ. అని వినుతించి యేను భవదంఘ్రిసరోజము లాశ్రయించెదన్
నను గరుణింపు మన్న యమునందనుఁ డన్నదిఁ బూర్వమార్గ వై
చను మని కామినీనికరసంగతుఁ డై జలకేళి సల్పె నిం
పెనయఁ గరేణుకాయుతమదేభముచాడ్పున నమ్మహానదిన్. 503

తే. అంత జలకేళి సాలించి సంతసంబు, నందుచుండ వినీలవస్త్రాదిరత్న
మండనంబులుఁ గాంచనమాలికయును, దెచ్చి హలి కిచ్చి చనె నానదీలలామ.

క. అవి యెల్లఁ దాల్చి హలధరుఁ, డవిరళగతి నొప్పి వల్లవాంగనలును దా
దివిజేంద్రుఁ బోలి మహితో, త్సవమున వర్తించుచుండె సౌఖ్యోన్నతుఁ డై.

క. అవనీశ యిట్లు హలమునఁ, దివిచిన కాళింది వ్రయ్యె దెలు పై నేఁడున్
భువి నుతి కెక్కెను రామునిఁ, బ్రవిమలతర మైనబాహుబలసూచక మై.

వ. అంత బలభద్రుండు వ్రజసుందరీసమేతుం డై నందఘోషంబునం బరితోషం
బు నొందు చుండె నంత నక్కడఁ గరూశాధిపతి యైనపౌండ్రకుండు తనదూతం

బిలిచి యి ట్లనియె. 507

శ్రీకృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవునిమీఁద దండెత్తిపోయి వానిఁ జంపుట.

సీ. మనుజేశ బలగర్వమున మదోన్మత్తుఁడై యవనిపై వాసుదేవాఖ్యుఁ డనఁగ
నే నొక్కరుఁడఁ గాక యితరులకీనామ మలవడునే యని యదటు మిగిలి
తెగి హరి దా వాసుదేవుఁడ ననుకొను నఁట పోయి వల దనుమనుచు దూతఁ
బద్మాయతాక్షునిపాలికిఁ బో మన్న నరిగి వాఁ డంబుజోదరుఁడు పెద్ద
తే. కొలువుఁ గైకొని యుండ సంకోచపడక, వినుము మా రాజు మాటగా వనజనాభ
యవని రక్షింప వాసుదేవాఖ్య నొంది, నట్టియే నుండ సిగ్గు వోఁ దట్టి నీవు.
క. నాపేరును నాచిహ్నము, లేపున ధరియించి తిరిగె దిది పంతమె యిం
తే పో మదిఁ బరికించిన, నేపంత మొఱంగు గొల్లఁ జేమిట నైనన్. 509
ఆ. ఇంతనుండియైన నెదిరిఁ ద న్నెఱిఁగి నా
చిన్నె లెల్ల విడిచి చేరి కొలిచి
బ్రదుకు మనుము కాక పంతంబు లాడెనా
యెదురు మనుము ఘోరకదనమునకు. 510
క. అనుదుర్భాషలు సభ్యులు, విని యొండొరుమొగము సూచి విస్మితు లగుచున్
జనులార యెట్టికొత్తలు, వినఁబడియెడు నిచట లెస్స వింటిరె యనఁగన్. 511
వ. అట్టియెడఁ గృష్ణుండు వాని కి ట్లనియె. 512
మ. వినరా మీనృపుఁ డన్న చిహ్నములు నే వే వచ్చి ఘోరాజిలోఁ
దనమీఁదన్ వెస వైవఁ గంకముఖగృధ్రవ్రాతముల్ మూఁగఁగా
ననిలో దర్పము దూలి కూలి వికలంబై సారమేయాలికి
న్ననయంబున్ శరణంబ వయ్యె దను మే నన్నట్లుగా వానితోన్. 513
క. అని యుద్రేకముగా నా, డినమాటల కులికి వాఁడు డెందము గలఁగం
జని తన యేలిక కంతయు, వినిపించెను నతనిమదికి విరసము గదురన్. 514
వ. అంతఁ గృష్ణుండు దండయాత్రోత్సుకుండై వివిధాయుధకలితంబును విచి
త్రకాంచనపతాకాకేతువిలసితంబును నగుసుందరస్యందనంబుఁ బటుజవతురం
గంబులం బూన్చి దారుకుండు దెచ్చిన నెక్కి యతిత్వరితగతిం గాశికానగరంబున
కరిగినం బౌండ్రకుండును రణోత్సాహంబు దీపింప నక్షౌహిణీద్వితయంబుతో
డం బురంబు వెడలె నప్పు డతనిమిత్రుండైన కాశీపతియును మూఁడక్షౌహి
ణులతోడం దోడుపడువాఁడై వెడలె ని ట్లాప్తయుతుండై వచ్చువాని. 515
సీ. చక్రగదాశంఖశార్ఙ్గాదిసాధనుఁ గృత్రిమకౌస్తుభశ్రీవిలాసు
మకరకుండలహారమంజీరకంకణమణిముద్రికావనమాలికాంకుఁ
దరళవిచిత్రపతంగపుంగవకేతుఁ జెలు వొందుపీతకౌశేయవాసు

జవనాశ్వకలితకాంచనరథారూఢుని రణకుతూహలు లసన్మణికిరీటు
తే. నాత్మసమవేషు రంగవిహారకలిత
నటసమానునిఁ బౌండ్రభూనాథుఁ గాంచి
హర్ష మిగురొత్త నవ్వేఁ బద్మాయతాక్షుఁ
డంత వాఁడును నుద్వృత్తుఁ డగుచు నడరి. 516
క. పరిఘశరాసనపట్టిస, శరముద్గరముసలకుంతచక్రగదాతో
మరభిండివాలశక్తి, క్షురికాసిప్రాసపరశుశూలముల వెసన్. 517
చ. పరువడి వైచినన్ దనుజభంజనుఁ డంత యుగాంతకాలభీ
కరమహితోగ్రపావకునికై వడి నేచి విరోధిసాధనో
త్కరముల నొక్కటన్ శరనికాయములన్ నిగిడించి త్రుంచి భా
స్వరగతి నొత్తె సంచలితశాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 518
ఉ. వారనియుల్కతోఁ గినిసి వారిజనాభుఁడు వారిసైన్యముల్
మారిమసంగినట్లు నుఱుమాడినఁ బీనుఁగుఁబెంట లై వెసం
దేరులు వ్రాలె నశ్వములు ద్రెళ్లెఁ గజంబులు మ్రొగ్గె నద్భటుల్
ధారుణిఁ గూలి రిట్లు నెఱ దప్పి చనన్ హతశేషసైన్యముల్. 519
వ. అట్టియెడ రుధిరప్రవాహంబులును మేదోమాంసపంకంబును నై సంగరాంగణంబు ఘోరభంగి యయ్యె నయ్యవసరంబునం గయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వు నప్పౌండ్రకునిం గనుంగొని హరి సంబోధించి యి ట్లనియె. 520
మ. మనుజేంద్రాధమ పౌండ్రభూపసుత నీమానంబు బీరంబు నేఁ
డనిలో మాపుదు నెద్దు క్రొవ్వి పెలుచ న్నాఁబోతుపై నంకె వై
చినచందంబున దూతచేత నను నాక్షేపించి వల్దన్న పే
రును జిహ్వాంబులు నీపయిన్ విడుతు నర్చుల్ పర్వ నేఁ డాజిలోన్. 521
క. అది గాక నీదుశరణము, పదపడి యేఁ జొత్తు నీవు బలవిక్రమసం
పద గలపోటరి వేనిం, గదలక నిలు మనుచు నిశితకాండము లంతన్. 522
మ. చల మొప్పన్ నిగిడించి వానిరథముం జక్కాడి తత్సారథిం
దల వే త్రుంచి హయంబులన్ నఱకి యుద్దండప్రతాపక్రియం
బ్రళయార్కప్రతిమానచక్రమున నప్పౌండ్రున్ వెసం ద్రుంప వాఁ
డిలఁ గూలెం గులిశాహతి న్నొరగుశైలేంద్రాకృతిన్ భూవరా. 523
చ. మడవక కాశికావిభునిమస్తక ముద్ధతిఁ ద్రుంచి బంతికై
వడి నది పింజ పింజ గఱవన్ విశిఖాళి నిగిడ్చి వాని యే
లెడిపురిలోన వైచె నవలీల మురాంతకుఁ డిట్లు వైరులం
గడఁగి జయించి చిత్తమునఁ గౌతుకముం జిగురొత్త నత్తఱిన్. 524
క. సురగంధర్వనభశ్చర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగణము నుతింపన్

మరలి చనుదెంచి హరి నిజ, పురమున సుఖముండె నతివిభూతి దలిర్పన్. 525
క. వనజోదరుచిహ్నంబులు, గొనకొని ధరియించి పౌండ్రకుఁడు మచ్చరి యై
యనవరతము హరి దనతలఁ, పునఁ గలుగుటఁ జేసి ముక్తిఁ బొందె నరేంద్రా.
సీ. అక్కడఁ గాశిలో నారాజుమందిరాంగణమునఁ గుండలకలిత మగుచుఁ
బడి యున్నతలఁ జూచి పౌరజనంబులు దమరాజుతలయ కాఁ దగ నెఱింగి
చెప్పిన నాన్నృపుజీవితేశ్వరులును సుతులు బంధువులును హితులుఁ గూడి
మొనసి హాహాకారమున నేడ్చి రత్తఱిఁ దత్తనూభవుఁడు సుదక్షిణుండు
తే. వెలయఁ దండ్రికిఁ బరలోకవిధు లొనర్చి
జనకు ననిలో వధించినచక్రపాణి
నడరి మర్దింపఁ దగునుపాయంబు దలఁచి
చతురుఁ డగునట్టితనపురోహితునిఁ బిలిచి. 527
క. అతఁడుం దానును జని పశు, పతిపదసరసిజములకును బ్రమదముతో నా
నతుఁ డై యద్దేవుని బహు, గతులం బూజింప నతఁడు కరుణాన్వితుఁ డై. 528
క. మెచ్చితి నేవర మైనను, నిచ్చెద నను వేఁడు మనిన నీశ్వర నిన్నుం
నచ్చిన రక్షింతువు హర, పొచ్చెము సేయక మహేశ పురహర యభవా. 529
క. దేవా మజ్జనకుని వసు, దేవాత్మజుఁ డాజిలో వధించెను నే నా
గోవిందుని ననిలోపల, నేవిధమున గెలుతు నానతీవె పురారీ. 530
తే. అనిన శంకరుఁ డతనికి ననియె ననఘ, నీవు ఋత్విజులును భూసురావళియును
బ్రీతి నభిచార మొనరింప భూతయుక్తుఁ, డగుచు ననలుండుదీర్చునీయభిమతంబు.
తే. అనిన నాచంద్రమౌళివాక్యములభంగి, భూరినియమముతో నభిచారహోమ
మొనరఁ గావింప నగ్ని యథోచితముగఁ, జెలఁగి దక్షిణానలమానశిఖల వెలిఁగె.
వ. అందుఁ దామ్రశ్మశ్రుకేశకలాపంబులును నశనిసంకాశంబు లైననిడుదకోఱలును నిప్పు లుప్పతిల్లుచూడ్కులును ముడివడినబొమలును జేవుఱించినమొగంబును గలిగి కృత్య యతిరౌద్రాకారంబునఁ బ్రజ్వరిల్లుచుఁ గుండంబు వెలువడి యనుదినని హన్యమానప్రాణిరక్తారుణమృత్యుకరవాలంబులీలం జూపట్టునాలుకను సెలవుల నాకికొనుచు నగ్నికీలాభీలం బగుశూలంబు కేలం దాల్చి భువనకోలాహలంబుగా నార్చుచు నుత్తాలతాలప్రమాణపాదద్వయహతులం దూలు పెందూళి నింగి మ్రింగ భూతంబులు సేవింప నగ్నవేష యై నిజవిలోచనసంజాతసముద్ధూతనిఖిల భయంకరజ్వాలికాజాలంబుల దిశాజాలంబు నోలిం బ్రేల్చుచు నుద్వేగగమనంబున నగధరునగరంబున కరుగుదేరఁ బౌరజనంబులు భయాకులమానసు లై దావదహనునిం గని పఱచువనమృగంబులచాడ్పునం బఱచి సుధర్మాభ్యంతరంబున జూదం బాడుదామోదరుం గని రక్షరక్షేతిరవంబుల నార్తులయి కృష్ణ కృష్ణ పెనుమంటలం బురంబు గాల్పం బ్రళయాగ్ని సనుదెంచె నన వారిం జూచి

మోడ కోడకుఁ డని భయంబు నివారించి సర్వరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుండు జగదంతరాత్ముండు గావునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయుఁ దనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి కాశీరాజపుత్త్రప్రేరిత యైనయమ్మహాకృత్యను నిగ్రహింపం దలంచి నిజ పార్శ్వవర్తి యైయున్నయద్దివ్యసాధనంబు గనుంగొని యప్పుడు. 533

సీ. భీమమై బహుతీవ్రధామమై హతరిపుస్తోమమై సుమహితోద్దామ మగుచుఁ
జండమై విజితమార్తాండమై పాలితాజాండమై విజయప్రకాండ మగుచు
దివ్యమై నిఖిలగంతవ్యమై సుజనసంభావ్యమై సద్భక్తసేవ్య మగుచు
నిత్యమై నిగమసంస్తుత్యమై వినమితాదిత్యమై నిర్జితదైత్య మగుచు
తే. విలయసమయసముద్భూతవిపులభాస్వ
దళికలోచనలోచనానలసహస్ర
ఘటితపటుసటాజ్వాలికాజటిలసర్వ
భయదచక్రంబు కృత్యపైఁ బంపె శౌరి. 534

వ. అదియును బ్రళయవేళాసంభూతజీమూతసంఘాతప్రభూతఘుమఘుమాటోప నినదాధరీకృత మహాదుస్సహకహకహాసబిడనిస్వననిర్ఘోషపరిపూరితబ్రహ్మాండకుహరంబును నభ్రంలిహకీలాసముత్కటపటుచిటచిట స్ఫుటస్ఫుటద్విస్ఫులింగవిసరంబును సకలదేవతాగణజయజయశబ్దకలితంబును ననంతతేజోవిరాజితంబును నగుచుం గదిసినం బంటింపక కంటగించుకృత్తిని గెంటి వెంటనంటిన నది తన తొంటిరాద్రంబు విడిచి మగిడి కాశీపురంబు సొచ్చి పౌరలోకంబు భయాకులతం బొంది హాహోవ రోషభీషణాకారంబుతో నప్పుడు ఋత్విజ్నికాయయుతంబుగా సుదక్షిణుని దహించె నత్తఱిఁ జక్రంబును దన్నగరంబు సౌధప్రాకారగోపురాట్టాలకాదివివిధవస్తువాహననికరంబులతో భస్మంబు గావించి మరలి యమరులు వెఱఁ గందఁ గమలలోచనపార్శ్వవర్తి యై నిజప్రభాపుంజంబు వెలుఁగొందఁ గొల్చి యుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 535

క. మురరిపువిజయాంకిత మగు, చరితము సద్భక్తిఁ దగిలి చదివిన వినినన్
దురితములఁ బాసి జను లిహ, పరసౌఖ్యము లతనిచేతఁ బడయుదు రధిపా.

వ. అనిన శుకయోగికి రాజయోగి యిట్లనియె. 537

—॥ బలరాముండు ద్వివిదుఁ డనువానరుని సంహరించుట. ॥—

క. బలభద్రుఁ డప్రమేయుం, డలఘుఁ డనంతుండు నతనియద్భుతకర్మం
బులు వినియుఁ దనియ దింకను, దెలియఁగ నా కాన తిమ్ము దివ్యమునీంద్రా.

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 539

క. జననాయక విను సుగ్రీవ, పుసచివుఁడు మైందునకు సహోదరుఁ డనఁగా
వినుతికి నెక్కినద్వివిదుం, డనుప్లవగుఁడు నరకసఖ్యుఁ డతిదర్పితుఁ డై. 540

సీ. చెలికానిపగఁ దీర్పఁ దలఁచి కృష్ణుం డేలుపురములు జనపదంబులు దహించి

సరిదుపవనసరోవరములు గోరాడి మందలఁ గొందలమందఁ జేసి
ప్రాసాదములు ద్రొబ్బి పరిఖలు మాయించి చతురంగబలముల సమయఁ జేసి
పురుషుల సతులను భూధరగుహాలలోఁ బెట్టి వాకిలి గట్టి బిట్టు నొంచి
తే. ఫలితతరువులఁ ద్రుంచి సాధుల నలంచి
కోట లగలించి పసుచుల నీట ముంచి
ధరణి నిబ్బంగిఁ బెక్కు బాధలఁ జలంబు
పరఁగఁ జేయుచు నొకనాఁడు ప్లవగవరుఁడు. 541

క. చతురమృదుగీతరవము, న్నతి వీతెంచినఁ జెలంగి నగచరుఁ డారై
వతగిరికందరమున కా,యతగతిఁ జని యందు నర్తమాడెడువానిన్. 542

చ. లలితవినీలవస్త్రుని విలాసవతీయుతుఁ జంద్రచంద్రికా
కలితమహోన్నతాంగు మణికాంచనదివ్యవిభూషణోన్నతున్
విలసితవారుణీసమదవిహ్వలలోచనుఁ గాంచె సీరని
ర్దళితరిపుక్షితీశనిజధాముని రాముని గామపాలునిన్. 543

సీ. కనుఁగొని తత్పురోగమభూమిరుహశాఖ లెక్కి యూఁచుచుఁ జాల వెక్కిరించుఁ
గికురించుచును బండ్లిగిల్చి చూపుచు వెసఁ గొమ్మకొమ్మకు నుఱుకుచు నదల్చుఁ
దోఁక నూరక మేనుసోఁకఁగ నులివెట్టు వెడవెడ నాలుక వెడలఁ బెట్టుఁ
బరుల నఖంబుల గిరగిర గోఁకుచుఁ బోరిఁ బోరి ఫలములు గఱచి వైచు
తే. గోళ్లు తెగఁ గొర్కు యుమియును గుదము సూపు
బలసి మర్కటజాతి యిప్పగిదిఁ జూపఁ
గోపమున హాలధరుఁ డొకగుండు వైవ
[illegible]నిఁ దప్పించుకొని ప్రల్లదమున నతని. 544

క. నగి యాసవకలశముఁ గొని, జగతీరుహశాఖ యెక్కి చాపలమున న
జ్జగతిపయి వైచె దధ్ధట, మగలఁగ నది చూచి కోప మగ్గల మొదవన్.

వ. మఱియును. 546

క. సీరిని దనమనమున నొక, చీరికిఁ గైకొనక కదిసి చీరలు చింపన్
వారక దా భువిజనములఁ, గారించుట మాన్పఁ దలచి ఘనకుపితుం డై. 547

వ. ఇట్లు కోపోద్దీపితమానసుం డై కనుంగొని హాలాయుధుం డప్పుడు. 548

చ. ముసలముఁ దీవ్రశాతహలమున్ ధరియించి సమస్తచేతన
గ్రసనమునాఁడు పొంగులయకాలునిభంగి నదల్చి నిల్వ వాఁ
డసదృశవిక్రమక్రమవిహార మెలర్ప సమీపభూజమున్
వెసఁ బెకలించి మస్తకము వ్రేసెఁ జలంబు బలంబు చొప్పడన్. 549

వ. ఇట్లు వ్రేసియ బలుం డప్పుడు. 550

చ. ఉరవడి దండతాడితమహోరగుభంగిఁ గడంగి వీరసా

గరమున నేచి హేమకటకంబుల నొప్పుసునందనామభీ
కరముసలంబునన్ ద్వివిదుకంధరము వ్రేసినఁ బొల్చె వాఁడు జే
గుఱు గలకొండచందమునఁ గో యని యార్చి సురల్ నుతింపఁగన్. 551

మత్తకోకిలము. అంత వాఁ డొకయింత మూర్ఛిలి యంతలోఁ దెలివొంది దు
ర్దాంతభూరిభుజావిజృంభణుఁ డై మహీజము పూన్చి దై
త్యాంతకాగ్రజు వ్రేసె వ్రేసిన నాగ్రహంబున దాని నిం
తింత లై ధర రాలఁ జేసె నహీనవిక్రమశాలి యై. 552

క. మఱియును జల ముడుగక వెసఁ, దఱుచరుఁ డొకతరువు వ్రేయఁ దాలాంకుం డా
తరువును దునిమిన వెండియుఁ, దొరఁగించెఁ గుజంబు లతఁడు దోడ్తోఁ దునుమన్.

క. ఆచందంబున వనచరుఁ, డేచి మహీరుహచయంబు లెల్లను హలిపై
వైచి యవి శూన్య మగుటయుఁ, జూచి శిలావృష్టిఁ గురిసె సుర లగ్గింపన్. 554

క. బలుఁ డప్పుడు ఱాలు దుము లై, యిల రాలఁగఁ జేసి యార్వ నే వుడుగక యా
వలిముఖుఁడు తాలసన్నిభ, ము లయిననిజబాహుదండముల నుగ్రుం డై. 555

క. వడిఁ బిడుగుఁబోనిపిడికిటఁ, బొడిచిన వడి సెడక బలుఁడు ముసలము హలమున్
విడిచి ప్లవంగునిమెడఁ గడు, వెడ వెడ బిగియించె గ్రుడ్లు వెలి కుఱుకంగన్.

క. వదనములఁ జెవుల రుధిరము, మొదవును దొరఁగంగ వాఁడు మేదినిమీఁదం
జదికిలఁ బడి యొకయింతయు, మెదలక మిడుకంగ లేక మృతిఁ బొందె నృపా.

తే. వానిపాటున కప్పుడు వనసమేత
మగుచు నాశైలరాజ మల్లల నాడె
సురగణంబులు రాముపై సురభికుసుమ
వృష్టి గురియించి రతులసంతుష్టి మెఱసి. 558

వ. ఇవ్విధంబున భువనకంటకుం డైనదుష్టశాఖామృగేంద్రుని వసుంధరకుం బలిచేసి సకలజనంబులుఁ బరమానందకందళితహృదయారవిందు లై తన్ను నందింప నయ్యదునందనుండు నిజనగరంబున కరుగుదెంచె నని శుకుండు వెండియు నమ్మనుజపతి కిట్లనియె. 559

బలరాముండు హస్తినాపురమును గంగలోఁ ద్రోయఁ బూనుట.

సీ. కోరి సుయోధనుకూఁతురు సర్వలక్షణములు గల్గి లక్షణ యనంగ
మహి నొప్పుకన్యకామణి వివాహంబున జక్రహస్తునితనూజాతుఁ డైన
సాంబుఁడు బలసాహసమున నెత్తుకపోవఁ గౌరవుల్ వీక్షించి కడఁగి క్రొవ్వి
పడుచువాఁ డొకఁ డదె బాలికఁ గొనిపోవుచున్నాఁడు గైకొన కుఱ్ఱమిగిలి

తే. యిట్టిదుర్మదుఁ గయిముట్టి పట్టి తెచ్చి
జనులు వెఱఁగందఁ జెఱపట్టి యుంచితేని
యదువులు మనల నేమి సేయంగఁ గలరొ

యనుచుఁ గురువృద్ధజనములు యనుమతమున. 560

వ. ఇట్లు గడంగి యుద్ధసన్నద్ధు లై బలశౌర్యోపేతు లగుకర్ణశల్యభూరిశ్రవోయజ్ఞకేతుసుయోధనాదులు సమున్నతరథారూఢు లై కూడ నఱిగిన వారలం గనుంగొని జాంబవతీనందనుండు మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు సింగంబుభంగి గర్జించుచు మణిదీప్తం బైనచాపంబుఁ బూని నిల్చిన వారును సాంబు నదల్చి నిలు నిలు మని. 561

తే. చండకోదండముక్తనిశాతవిశిఖ, జాల మందంద పఱపి యాభీలముగను
నాదనందననందనస్యందనంబు, ముంచి రచలేంద్రమును ముంచు మాచుపగిది.

వ. మఱియును. 563

శా. శౌర్యాటోపవిజృంభణంబుల సరోజాతాక్షుసూనుండు సురా
హార్యస్థైర్యుని మీఱ నేయ నతఁ డుద్యద్భూరిబాహాబలా
వార్యుం డై శితసాయకాలి నవి మాయం జేసినం దేవతా
తూర్యంబుల్ దివి మ్రోసె నంత నతఁ డస్తోకప్రతాపోన్నతిన్. 564

వ. ఇట్లు గడంగి బాణజాలంబులు వరఁగించి యందఱ కన్ని రూపు లై రథరథ్యసూతధ్వజపతాకాతపత్త్రంబులు చూర్ణంబులు గావించి విరథులం జేసి వారల మెయిమఱువు లఱువ్రళ్లు గావించి యొక్కొక్కనిఁ బెక్కుబాణంబుల నుచ్చిపో నేసిన వారలు శోణితదిగ్ధాంగు లై కుసుమితకింశుకంబులుం బోలె నుండి రంత.

ఉ. వార లనేకు లయ్యు బలవంతులు నయ్యు మహోగ్రసంగరో
దారపరాక్రమప్రకటదక్షులు నయ్యుఁ గుమారకుం జగ
ద్వీరుని నొక్కనిం జెనకి వ్రేలును వంపఁగలేక సిగ్గునం
గూరినచింత నొండొరులఁ గూడుచు విచ్చుచు వెచ్చ నూర్చుచున్. 566

వ. మగిడి సమరసన్నద్ధు లై సంరంభించి. 567

ఉ. అందఱు నొక్కపెట్ట దనుజాంతకనందనుఁ జుట్టుముట్టి యం
దంద నిశాతసాయకచయంబుల ముంచి రథంబు నుగ్రలీ
లం దునుమాడి చాపము చలంబునఁ ద్రుంచి హయాలిఁ జంపి సూ
తుం దెగటార్చి యంత విరథుం డగుడుం వెసఁ జొచ్చి పట్టినన్. 568

తే. బాలకుఁడు చేయునది లేక పట్టువడియెఁ
గౌరవులు తమమనములఁ గౌతుకంబు
లోలయ సాంబునిఁ గన్యకాయుక్తముగను
బురమునకుఁ దెచ్చి రతులవిభూతి మెఱసి. 569

వ. అంత ద్వారకానగరంబున. 570

ఉ. జాంబవతేయువార్త యదుజాతులు నారదయోగిచే సమ
స్తంబును విన్నవా రగుచు సంగరకౌతుక ముప్పతిల్లఁ జి

త్త్రంబులఁ గౌరవాన్వయకదంబము నొక్కట నుక్కడంచుకో
పంబున నుగ్రసేనజనపాలుననుజ్ఞ ననూనసైన్యముల్.

తే. కూడి నడవంగఁ గని వారితోడ బలుఁడు
ధార్తరాష్ట్రులు మనకు నెంతయును డాసి
నట్టిబంధులు వారిపై నిట్టియలుక
నెత్తి చనుచుంట యిది నీతియే తలంప. 572

వ. అని వారల వారించి తత్క్షణంబ బంధుప్రియుం డైనబలరాముం డనలార్కసం
కాశం బగుకాంచనరథం బెక్కి యనురక్తు లైనభూసురులు నుద్ధవాదికుల
వృద్ధులును సేవింపం గరిపురంబునకుం జని తత్పురోపకంఠవనంబున సురభికుసు
మఫలభరితతరుచ్ఛాయావిరచితచంద్రకాంతశిలాతలంబునందు వసియించి మ
హితగ్రహమధ్యగతుం డైనపూర్ణచంద్రు ననుకరించి యుండె నంతఁ గార్యబోధ
నంబు సేయుటకై కౌరవులకడకుఁ బ్రబుద్ధుం డైనయుద్ధవునిం బనిచినం జని
యతం డాంబికేయధనురాచార్యాపగాతనూభవసుయోధనులకుం బ్రణమిల్లి
వారిచేత నభినందితుం డై యి ట్లనియె 573

సీ. భూరియశోధనులార తాలాంకుండు సనుదెంచి నగరోపవనమునందు
నున్నవాఁ డనిన వా రుత్సాహమున బలుఁ బొడగను వేడుక బుద్ధిఁ దోఁపఁ
దనరారుకానికల్ గొని చని యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కృతులు నెయ్యమునఁ జేసి
ధేనువు నిచ్చి సమ్మానించి యందఱు నందంద వందనం బాచరించి

తే. యుచితభంగిని నచటఁ గూర్చున్నయెడను
కుశలమే మీకు మాకును గుశల మనుచుఁ
బలికి రాముఁడు కురునరపాలుఁ జూచి
యచటిజనములు వినఁగ ని ట్లనియెఁ దెలియ. 574

ఉ. మానరనాథు నాజ్ఞ నిజమస్తములన్ ధరియించి కౌరవుల్
మానుగఁ జేయుటొప్పగుఁ గుమారకు నొక్కనిఁ బెక్కుయూథపుల్
పూనినలావుమై నెదిరి పోర జయించుట మీఁది తప్పు త
ప్పైనను గాచె బాంధవహితాత్మకుఁ డై మనుజాధినాథుఁడున్. 575

క. అనుమాటలు విని కౌరవ, జననాయకుఁ డాత్మ నలిగి చాలుఁ బురే యే
మనఁ గలదు కాలగతి చ,క్కన గాలం ద్రొక్కుగుపాదుకలు దల కెక్కెన్. 576

ఆ. మనము బంధువరుస మన్నించుమన్ననఁ, గాదె రాజ్యభోగగరిమఁ బొదలి
వసుధఁ బేరు గలిగి వాసికి నెక్కుట, దమకు ననుభవింపఁ దగనియట్టి. 577

వ. సితచ్ఛత్త్రచామరశంఖకిరీటచిత్రశయ్యాసౌధసింహాసనంబులు గైకొంట మన
మందెమేలంబునం గాదె యిట్టిచో సరివారునుం బోలె నూరక గర్వించుచుయదు
కులులతోడిసంబంధసఖ్యంబులు సాలుఁ బాములకుఁ బాలు వోసి పెంచిన

విషంబు దప్పునే మమ్ముం దమపంపు సేయ మనుట సిగ్గు లేకుంటఁ గాదె యదియు
నుం గాక దివ్యాస్త్రకోవిదు లైనగంగానందనగురుగురుకుమారకర్ణాది యోధు
లకు లోఁబడ్డవానిని మహేంద్రునకైనను విడిపింప వచ్చునే యహహా వృథాజ
ల్పంబులు కేమిపని యని దుర్భాష లాడుచు దిగ్గన లేచి నిజమందిరంబునకుం
జనియె నప్పుడు హలాయుధుం డమ్మాటల కదిరిపడి. 578

ఉ. కౌరవుఁ డాడి పోయినయగౌరవభాషల కాత్మఁ గిన్కఁ దై
వాఱఁగ నుల్లసత్ప్రళయభానునికైవడి మండి చండరో
షారుణితాంబకుం డగుచు యాదవవృద్ధులఁ జూచి పల్కెఁ బెం
పారినరాజ్యవైభవమదాంధులమాటలు మీరు వింటిరే. 579

తే. శ్రీమదాంధులు సామంబుచేతఁ జక్కఁ
బడుదు రే యెందు బోయఁడు పసులఁ దోలు
పగిది నుగ్రభుజావిజృంభణసమగ్ర
సుమహితాటోప మనిలోనఁ జూపకున్న.

క. కౌరవుల సమయఁ జేయు ను, దారత యదువీరవరులు దామోదరుఁ డ౯
రా రావల దని యచ్చట, వారించితిఁ గాదె బంధువత్సలయుక్తిన్. 581

వ. అదియునుం గాక. 582

సీ. ఏదేవుభృత్యులై యింద్రాదిదిక్పాలవరులు భజింతురు వరుసతోడ
నేదేవుమందిరం బేపారు దేవతాతరుసభావిభవసుందరతఁ జెంది
యేదేవుపదయుగం బేప్రొద్దు సేవించు నఖిలజగన్మాత యైనలక్ష్మి
యేదేవుచారుసమిద్ధకళాంశసంభవులము పద్మజభవులు నేను

తే. నట్టిదేవుండు దుష్టసంహారకుండు, హరి ముకుందుఁడు పంపుసేయంగ నొప్పు
నుగ్రసేనునిరాజ్యసమగ్రగరిమ, యంతయును దార యిచ్చినదఁట తలంప.

చ. అదియునుం గాక యెవ్వనిపదాంబుజచారురజోవితాన మా
త్రిదివవరాదిదిక్పతికిరీటములందు నలంకరించు భూ
విదితపుఁదీర్థముం గడుఁ బవిత్రము సేయును నట్టికృష్ణుచేఁ
బొదలినరాజ్యచిహ్నములఁ బొందఁగ రాదఁట యేమిచోద్యమో. 584

క. తా మఁట తలఁపం దల లఁట, యే మఁట పాదుకల మఁట గణింపఁగ రాజ్య
శ్రీమదమున ని ట్లాడిన, యీమనుజాధములమాట కే మన వచ్చున్. 585

వ. అని సక్రోధమానసుండై యప్పుడు. 586

క. ధారుణి నిటమీఁదట ని, ష్కౌరవముగఁ జేయకున్నఁ గా దని యుగ్రా
కారుండై బలభద్రుఁడు, సీరము వెసఁ బూన్చి లావుఁ జేవయు నెసఁగన్.

వ. ఇట్లు పూన్చి కౌరవరాజధాని యైనకరినగరంబుకడతల హలాగ్రంబును జొ
నిపి యప్పుటభేదనవిస్తారం బగుగడ్డ భుజాగర్వదుర్వారుండై పెకలించి తిగిచి

గంగాప్రవాహంబునం బడఁ దోఁచియ గమకించిన నప్పుడు మహాజల మధ్యవిలోలం బగునావచందంబున నన్నగరంబు వడవడ వడంకుచు గోపురవప్రప్రాకారసౌధాట్టాలకతోరణధ్వజద్వారకవాటకుడ్యవీథీయుతంబుగా నొడ్డగెడవైనఁ బౌరజనంబులు పుడమి నడుగు లిడంగ రాక తడంబడుచు నార్తులై కుయ్యిడుచుండి రట్టియెడ నమ్మహోత్పాతంబులు గనుంగొని తాలాంకుండు కినుకవొడమి కావించినయుపద్రవంబుగా నెఱింగి దానికిఁ బ్రతీకారంబు లేమిని గళవళంబున భయాకులమానసులై పుత్త్రమిత్త్రకళత్త్రబంధుభృత్యపౌరజనసమేతంబుగా భీష్మదుర్యోధనాదికౌరవులు వేగంబున నతనిచరణంబుల శరణంబుగాఁ దలంచి సాంబునిం గన్యకాయుక్తంబుగా ననేకమణిమయభూషణాంబరజాలంబులతోఁ గొనివచ్చి దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిడ్చి యిట్లనిరి.

క. రామ సముంచితముక్తా, దామ యశఃకామ ఘనసుధాధామ రుచి
స్తోమ జయసీమ జగదభి, రామ గుణోద్దామ నిఖిలరాజలలామా. 589

క. నీమహిమ యెఱిఁగి పొగడఁగ, నే మంతటివార మఖిలనేతవు త్రిజగ
త్త్రేమంకరుఁడవు సుమతివి, తామసులము మమ్ముఁ గావఁ దగు హలపాణీ. 590

క. భూచక్ర మెల్లఁ దాల్చిన, యాచక్రీశ్వరుఁడు దావకాంశుఁడు బలదే
వా చక్రికి నగ్రజుఁడవు, నీచక్రియ లుడుపఁ జెల్లు నీకు జితారీ. 591

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము,పేక్షింపక నమితనిఖిలబృందారక ఘో
రక్షణదాచరవిపనిట, లాక్షు భయాతురుల మమ్ము నరయు మనంతా. 592

వ. మఱియును దేవా యీసచరాచరంబు లయినజగంబుల నీలీలావినోదంబులం జేసి దుష్టజనమర్దనంబును శిష్టజనరక్షణంబునుం జేయుచు జగదుత్పత్తిస్థితిలయహేతువైననీకు నమస్కరింతు మని వెండియు నిట్లనిరి. 593

తే. అవ్యయుండవు సర్వభూతాత్మకుఁడవు, సర్వశక్తిధరుండవు శాశ్వతుఁడవు
విశ్వకరుఁడవు గురుఁడవు విమలమూర్తి,వయిననిన్ను నుతింప బ్రహ్మకును దరమె.

చ. అని వినుతించినం బ్రముదితాత్మకుఁడై హలపాణి వారలం
గనుఁగొని యోడకోడకుఁడు కార్యగతిం దగి లిట్లు మీరు సే
సినయవినీతిచేత నిటుచేసితి నింక భయంబు దక్కి పొం
డనిన సుయోధనుండు వినయంబున నల్లునిఁ గూఁతునుం దగన్. 595

క. అనుపుచు నరణము దాసీ, జనముల వేయింటి లక్షసైంధవములఁ దా
నినుమడియేనుంగులఁ గాం, చనరథములు నాఱువేల సమ్మతి నిచ్చెన్. 596

వ. ఇట్లిచ్చి యనిచిన బలభద్రుండు కొడుకునుం గోడలిం దోడ్కొనుచుఁ బరమానందంబు నొందుచు నక్కడక్కడిజనంబులు పదివేలవిధంబులం బొగడ నిజపురంబున కరిగి యచ్చట యాదవులతోడఁ దాఁ గరిపురంబునకుం బోయినవిధంబును వార లాడినదురాలాపంబులును దా నందులకై యొనర్చినప్రతీకారంబును నె

టింగించి సుఖం బుండె వారణపురంబు నేఁడును దక్షిణం బెగసి యుత్తరభాగం బొక్కించుక గంగకై క్రుంగి బలభద్రునిమాహాత్మ్యంబుఁ దెలుపు చున్న దని యమ్మహాత్మునిభుజవీర్యం బవార్యం బని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 597

షోడశసహస్రస్త్రీసంగతుండైనశ్రీకృష్ణునిమహిమ నారదుం డరయుట.

చ. నరవర యొక్కనాఁడు విను నారదసంయమి మాధవుండు దా
నరకునిఁ ద్రుంచి వానిభవనంబున నున్నపదారువేలసుం
దరులను నొక్కమాటు ప్రమదంబున నందఱఁ గన్నిరూపులై
పరిణయ మయ్యె నా విని శుభస్థితిఁ దద్విభవంబుఁ జూడఁగన్. 598

వ. ఇట్లు దలంచి కృష్ణపరిపాలితం బయినద్వారకానగరంబు డాయం జని ముందట.

సీ. శుకశారికాశిఖిపికకూజితప్రసవాంచితోద్యానవనౌఘములను
గలహంససారసకైరవకమలకహ్లారశోభితకమలాకరములఁ
గలమాదిసస్యసంకులవరేక్షుక్షేత్రభూరిలసన్నదీతీరములను
గిరిసానుపతితనిర్ఝరకణసందోహసంతతహేమంతసమయములను

తే. గమలసంభవకాంచనకారరచిత, చిరతరైశ్వర్యనగరలక్ష్మీకరాబ్జ
ఘటితనవరత్నమయహేమకటక మనఁగ, సొబగు మీఱినకోటయుఁ జూచె మౌని.

వ. మఱియును సముత్తుంగమణిసౌధగవాక్షరంధ్రనిర్గతసీరంధ్రఘనసారచందనాగరుధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితపయోధరాభిశంకాంగీకృతతాండవకేళీవిలోలపురకామినీజనోపలాలితనీలకంఠసముదయంబును జంద్రకాంతమణిస్ఫటికస్తంభసంభృతమరకతపద్మరాగఘటితనవరత్నకాంచనప్రాసాదశిఖరాగ్రవిన్యస్తబహుసూర్యవిభ్రమకృదంచితశాతకుంభకుంభనిచయంబును సమస్తవస్తువిస్తారసమర్పితవైశ్యాగారవీథీవేదికాకలితంబును మహితాతపనివారణతరళవిచిత్రకేతనాబద్ధమయూరశింజినీనినదపూరితాశాంతరిక్షంబును సరోజనాభపూతనాచేతనాపహారాదినూతనవిజయసందేశలిఖితస్వర్ణవర్ణావళీవిభాసితగోపురమణివిటంకప్రదేశంబును యాదవేంద్రదర్శనోత్సవాహూయమానసమాగతనానాదేశాధీశభూరివారణదానజలప్రభూతపంకనిరసనైకగతాగతజనసమ్మర్దకరకంకణకషణవికీర్యమాణరజఃపుంజంబును వినూత్నరత్నమయమంగళరంగవల్లీవిరాజితప్రతిగృహప్రాంగణంబును గుంకుమసలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును వందిమాగధసంగీతమంగళారావవిలసితంబును భేరీమృదంగకాహళశంఖతూర్యరవాధరీకృతసాగరఘోషంబును నై యమరావతీపురంబునుంబోలె వసుదేవనందననివాసం బై యనలపుటభేదనంబునుంబోలెఁ గృష్ణమార్గసంచారపూతం బై సంయమనీనామనగరంబునుంబోలె హరితనూభవాభిరామంబయి నైరృతినిలయంబునుంబోలెఁ బుణ్యజనాకీర్ణం బయి వరుణనివాసంబునుంబోలె గోత్రరక్షణభువనప్రశస్తం బై

ప్రభంజనపట్టణంబునుంబోలె మహాబలసమృద్ధం బై యలకాపురంబునుంబోలె ముకుంద వరశంఖమకరాంకకలితం బయి రజతాచలంబునుంబోలె నుగ్రసేనాధిష్ఠితం బయి నిగమంబునుంబోలె వివిధవర్ణక్రమవిధ్యుక్తసంచారం బయి గ్రహమండలంబునుం బోలె గురుబుధకవిరాజమిత్రవిరాజితం బయి సంతతకల్యాణవేదియుంబోలె వైవాహికోపేతం బై బలిదానవకరతలంబునుం బోలె సంతతదానవారియుక్తం బై యొప్పునప్పురంబు ప్రవేశించి యందు విశ్వకర్మనిర్మితం బైనయంతఃపురంబున నుండుషోడశసహస్రహర్మ్యంబులందు. 601

సీ. పటికంపుఁగంబముల్ పడవడంపుఁబట్టెలు మరకతరచితముల్ మదిర లమర
వైడూర్యమణిగణవలభులఁ బద్మరాగంబుల మొగడులకాంతు లొలయ
సజ్జాతివజ్రలసజ్జాలరుచులశోభాసిల్లు నీలసోపానములును
గరుడపచ్చలవిటంకములును ఘనరుచి వెలసినశశికాంత వేదికలును

తే. వలులు మౌక్తికఘటితకవాటములును, బవిమలస్వర్ణమయసాలభంజికలును
మించుకలరవ మెసఁగఁ గ్రీడించుమిథున, లీల నొప్పకపోతపాలికలుఁ గలిగి.

తే. చేటికానీకపదతులాకోటిమధుర, నినదభరిత మై రుచిరమాణిక్యదీప
మాలికయుఁ గల్గి చూపట్టఁ గ్రాలు నొక్క, జలజలోచననిజసౌధతలమునందు.

తే. కనకకంకణఝుణఝుణత్కారకలిత, చంద్రబింబాననాహస్తజలజఘటిత
చామరోద్ధూతమారుతచలితచికుర, పల్లవునిఁ గృష్ణు వల్లవీపల్లవునిని. 604

వ. మఱియు హాటకనిష్కంబు లఱ్ఱులందు వెలుంగొందఁ గంచుకంబులు శిరోవేష్టనంబులుఁ గనకకుండలంబులును ధరియించి సంచరించుకంచుకులును సమానవయోరూపగుణవిలాసవిభ్రమకలిత లయిన విలాసినీసహస్రంబులును గొలువం గొలు వున్నయత్పద్మలోచనుం గాంచన సింహాసనాసీనుం గాంచెనప్పుండరీకాక్షుండును నారదుం జూచి ప్రత్యుత్థానంబు సేసి యప్పుడు. 605

క. మునివరుపాదాంబుజములు, దనచారుకిరీటమణివితానము సోఁకన్
వినమితుఁడై నిజసింహా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టె సద్వినయమునన్. 606

క. తనపాదకమలతీర్థం, బున లోకములం బవిత్రముగఁ జేయుపురా
తనమౌని లోకగురుఁ డ, మ్మునిపదతీర్థంబు మస్తమున ధరియించెన్. 607

వ. ఇట్లు బ్రహ్మణ్యదేవుండును నరసఖుండును నైననారాయణుం డశేషతీర్థోపమానం బయినమునీంద్రపాదతీర్థంబు ధరియించినవాఁ డయి సుధాసారంబులైనమితభాషణంబుల నారదున కి ట్లనియె. 608

క. ఏపని పంచినఁ జేయుదుఁ, దాపసవర యనుడు నతఁడు దామోదర చి
ద్రూపక భవదవతార, వ్యాపారము దుష్టనిగ్రహార్థము గాదే. 609

తే. అఖిలలోకైకపతివి దయార్ద్రమతివి, విశ్వసంరక్షకుండవు శాశ్వతుఁడవు
వెలయ నేపనియైనఁ గావింతు ననుట, యార్తబంధుండ విది నీకు నద్భుతంబె.

తే. అబ్జసంభవహరదేవతార్చనీయ, భూరిసంసారసాగరోత్తారణంబు
నవ్యయానందమోక్షదాయకము నైన, నీపదధ్యానమాత్మలో నిలువ నీవె.

వ. అని యభ్యర్థించి యద్దేవునివలనం బ్రసన్నత వడసి తన్మందిరంబు వెడలి ముని
వరుం డమ్మహాత్ముని యోగమాయాప్రభావంబు దెలియం గోరి వేఱొకచంద్ర
బింబాననాగేహంబునకుం జని యందు నెత్త మాడుచున్న పురుషోత్తము నుద్ధ
వయుతుం గని యద్భుతంబు నొందుచు నతనిచేత సత్కృతుం డై యచ్చోటు
వాసి చని. 612

క. మునివరుఁడు గాంచె నొండొక, వనజాయతనేత్రనిజనివాసంబున నం
దనయుతు జిష్ణు సహిష్ణుని, వినుతగుణాలంకరిష్ణు విష్ణుం గృష్ణున్. 613

క. నారదుఁ డట చని కనె నొక, వారిజముఖియింట నున్నవాని మురారిన్
హారిన్ దానవకులసం, హారిన్ గమలామనోవిహారిన్ శౌరిన్. 614

వ. ఇట్లు కనుంగొనుచుం జనుచుండ నొక్కయెడ నమ్మునీంద్రునకు ముకుందుండు ప్ర
త్యుత్థానంబుచేసి మునీంద్రా సంపూర్ణకాము లయిన మిమ్ము నపూర్ణకాముల మైన
మే మేమిటఁ బరితృప్తి నొందఁ జేయం గలవారము భవదీయదర్శనంబున నిఖిల
శోభనంబుల నందెద మని ప్రియపూర్వకంబుగాఁ బలికిన నానందనందను మాట
లకు నానందకందళితహృదయారవిందుండును మందస్మితసుందరవదనారవిం
దుండును నగుచు నారదుండు వెండియుం జని చని. 615

క. అనఘాత్ముఁడు గనుఁగొనె నొక, వనితామణిమందిరమున వనకేళీసం
జనితానందుని ననిమిష, వినమితచరణారుణారవిందు ముకుందున్. 616

క. పరమేష్ఠిసుతుఁడు గనె నొక, తరుణీభవనంబునందుఁ దనుఁ దాన మనోం
బురుహమునఁ దలఁచుచుండెడి, నరకాసురదమనశూరు నందకుమారున్.

వ. మఱియునుం జని చని. 618

సీ. ఒకచోట నుచితసంధ్యోపాసనాసక్తు నొకచోటఁ బౌరాణికోక్తికలితు
నొకచోటఁ బంచయజ్ఞోచితకర్ముని నొకచోట నమృతోపయోగలోలు
నొకచోట మజ్జనోద్యోగానుషక్తుని నొకచోట దివ్యభూషోజ్జ్వలాంగు
నొకచోట ధేనుదానోత్కలితాత్ముని నొకచోట నిజసుతప్రకరయుక్తు

తే. నొక్కచోటను సంగీతయుక్తచిత్తు, నొక్కచోటను జలకేళియుతవిహారు
నొక్కచోటను సస్మంచకోపయుక్తు, నొక్కచోటను బలభద్రయుక్తచరితు. 620

వ. మఱియును.

సీ. సకలార్థసంవేది యొకయింటిలోపలఁ జెలితోడ ముచ్చటల్ సెప్పుచుండు
విపులయశోనిధి వేఱొక్కయింటిలో సరసిజాననఁ గూడి సరస మాడుఁ
బుండరీకదళాక్షుఁ డొండొకయింటిలోఁ దరుణికి హారవల్లరులు గ్రుచ్చుఁ
గరుణాపయోనిధి మఱియొకయింటిలోఁ జెలిఁగూడి విడియము సేయుచుండు

ఆ. వికచకమలనయనుఁ డొకయింటలో నవ్వుఁ
బ్రవిమలాత్ముఁ డొకటఁ బాడుచుండు
యోగిజనవిధేయుఁ డొకయింటఁ సుఖగోష్ఠి
సలుపు ననఘుఁ డొకటఁ జెలఁగుచుండు. 621
వ. ఇట్లు చూచుచుం జని చని. 622
క. చతురాననునందనుఁ డం,చితమతిఁ జని కాంచె నొక్కచెలిగేహమునన్
గ్రతుకర్తాచరణుని నా,శ్రితభయహరణున్ సురేంద్రసేవితచరణున్. 623
క. వృత్రారినుతునిఁ బరమప,విత్రుని నారదుఁడు గాంచె వేఱొకయింటం
బుత్రకపౌత్రకదుహితృక,ళత్రసమేతుని ననంతు లక్షణవంతున్. 624
క. సుందర మగునొకసుందరి, మందిరమునఁ బద్మభవకుమారుఁడు గాంచెన్
నందితనందున్ సుజనా, నందున్ గోవిందు నతసనందు ముకుందున్. 625
క. జలజభవసుతుఁడు గనె నొక, నలినాక్షీనివాసమందు నతభద్రేభున్
జలదాభున్ గతలోభు, న్నలకాళిజితద్విరేభు నంబుజనాభున్. 626
మ. ఒకయింటం గజవాజిరోహకుఁడు నై యొక్కింట భుంజానుఁ డై
సకలాత్ముండు పరుండు షోడశసహస్రస్త్రీనివాసంబులం
దొకపోటింటను దప్ప కుండ నిజమాయోత్సాహుఁ డై యుండ న,
య్యకలంకున్ వరదున్ మహాపురుషు బ్రహ్మణ్యున్ నతాబ్జాసనున్. 627
క. అస్తోకచరితు నమితస, మస్తసుధాహారు వేదమస్తకతలవి
న్యస్తపదాంబుజయుగళు న, పాస్తశ్రితనిఖిలపాపుఁ బరము ననంతున్. 628
ఆ. పరమభాగవతుఁడు పరమేష్ఠితనయుండు, మనుజలీలఁ జెంది మహితసౌఖ్య
చిత్తుఁ డైనయాహృషీకేశుయోగమా,యాప్రభావమునకు నాత్మ సలరి.
క. మాయురె హరి హరి వరద య, మేయగుణా యనుచు నాత్మ మెచ్చి మునీంద్రుం
డాయదునాయకు సుజనవిధేయుని నిట్లనియె దేవ త్రిజగములందున్. 630
క. నీమాయఁ దెలియువారలె, తామరసాసనసురేంద్రతాపసు లైనన్
ధీమంతులు నీభక్తిసు, ధామాధుర్యమునఁ బొదలుధన్యులు దక్కన్. 631
క. అని ప్రార్థించుచు నిక నేఁ, బనివినియెద నిఖిలలోకపావనమును స
జ్జనహితము నైననీకీ, ర్తన మఖిలజగంబులందుఁ దగ నెఱిఁగింతున్. 632
క. అని తద్వచనసుధాసే, చనమున ముదితాత్ముఁ డగుచు సంయమి చిత్తం
బునఁ దన్మూర్తిం దగ నిడు,కొని చనియెను హరినుతైకకోవిదుఁ డగుచున్.
క. ఈపగిది లోకహితమతి, నాపరమేశ్వరుఁడు మానవాకృతిఁ ద్రిజగ
ద్దీపితచారిత్రుఁడు బహు, రూపములం బొందె సుందరుల నరనాథా. 634
చ. అని హరి యిట్లుషోడశసహస్రవధూమణులం బ్రియంబునన్
మనసిజకేళిఁ దేల్చినయమానుషలీల సమగ్రభక్తితో

వినినఁ బఠించినం గలుగు విష్ణుపదాంబుజభక్తియున్ మహా
ధనపశుపుత్రమిత్రవనితాముఖసౌఖ్యములున్ నరేశ్వరా. 635

వ. అని చెప్పి యప్పారాశర్యనందనుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె నాని శావసానంబునఁ బద్మబాంధవాగమనంబును గమలినీలోకంబునకు మునుకలుగ నెఱింగించు చందంబునం గలహంససారసరథాంగముఖజలవిహంగంబులరవం బులు సెలంగ నరుణోదయంబున మంగళపాఠకసంగీతమృదుమధురగానవిన దంబును లలితమృదంగవీణావేణునినాదంబును వీతేర మేలుకని తన చిత్తంబు నఁ జిదానందమయుం బరమాత్ము నవ్యయు నవికారు నద్వితీయు నజితు ననంతు నచ్యుతు నమేయు నాఘ్యు నాద్యంతవిహీనుఁ బరమబ్రహ్మంబు నైనతన్నుం దా నొక్కింత చింతించి యనంతరంబ విరోధిరాజన్యనయనకహ్లారంబులు ముకు ళింప భక్తజననయనకమలంబులు వికసింప నిరస్తనిఖిలదోషాంధకారుం డైన గోవిందుండు మొగిచినలోచనసరోజంబులు వికసింపం జేయుచుఁ దల్పంబు డిగ్గి చనుదెంచి యంత. 636

సీ. మలయజకర్పూరమహితవాసితహేమకలశోదకంబుల జలక మాడి
నవ్యలసన్మృదుదివ్యవస్త్రంబులు వల నొప్ప రింగులు వాఱఁ గట్టి
మకరకుండలహారమంజీరకేయూరవలయాదిభూషణావళులు దాల్చి
ఘనసారకస్తూరికాహరిచందనమిళితపంకము మేన నలర నలఁది

తే. మహితసౌరభనవకుసుమములు దుఱిమి
పొసఁగ రూపైనశృంగారరస మనంగ
మూర్తిఁ గైకొన్నకరుణాసముద్ర మనఁగ
రమణ నొప్పుచు లలితదర్పణము చూచి. 637

తే. కడఁగి సారథి దెచ్చినకనకరథము, సత్యకసుతప్రియోద్ధవసహితుఁ డగుచు
నెక్కి నిజకాంతి దిక్కులఁ బిక్కటిల్లఁ, బూర్వగిరిఁ దోఁచు భానునిఁబోలి వెలిఁగె.

సీ. అభినవనిజమూర్తి యంతఃపురాంగనానయనాబ్జములకు నానంద మొసఁగ
సలలితముఖచంద్రచంద్రికాతతి పౌరజనచకోరముల కుత్సవము సేయ
మహనీయకాంచనమణిమయభూషణదీప్తులు దిక్కులఁ దేజరిల్ల
నల్లనల్లన వచ్చి యరదంబు వెస డిగ్గి హలకులిశాంకుశజలజకలశ

తే. లలితరేఖలు ధరణి నలంకరింప, నుద్ధవునికరతల మూని యొయ్య నడచి
మహితగతి దేవతాసభామధ్యమునను, రుచిరసింహాసనమునఁ గూర్చుండె నెలమి.

చ. అతివిభవంబునం దనరి యాత్మతనుద్యుతి తేజరిల్లఁగా
హితులు పురోహితుల్ వసుమతీశులు మిత్రులు బాంధవుల్ బుధుల్
సుతులును మాగధుల్ కవులు సూతులు మంత్రులు భృత్యులున్ శుభ
స్థితిఁ గొలువంగ నొప్పె నుడుసేవితుఁ డైనసుధాంశుఁడో యనన్. 640

క. కరుణార్ద్రదృష్టిఁ బ్రజలం, బరిరక్షించుచు వివేకభావకళాచా
 తురి మెఱసి యిష్టగోష్ఠిం, బరమానందమున రాజ్యభారకుఁ డగుచున్. 641

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతిదివసంబును నుండునవసరంబున నొక్కనాఁ డపూర్వదర్శనుం డైనభూసురుం డొక్కరుండు సనుదెంచి సభామధ్యంబునం గొలు వున్న ముకుందునిం బొడగని దండప్రణామం బాచరించి వినయంబునఁ గరంబులు మొగిచి యి ట్లనియె. 642

క. కంజవిలోచన దానవ, భంజనయోగీంద్రవిమలభావలసద్బో
 ధాంజన దీప్తినిదర్శన, రంజితశుభమూర్తి కృష్ణ రాజీవాక్షా. 643

తే. అవధరింపు జరాసంధుఁ డతులబలుఁడు, దనకు మ్రొక్కనిధారుణీధవుల నెల్ల
 వెదకి తెప్పించి యిరువదివేల నాఁకఁ, బెట్టినాఁడు గిరివ్రజపట్టణమున. 644

తే. వారు పుత్తేరవచ్చినవాఁడ నేను, నరవరోత్తమ నృపులవిన్నపము గాఁగ
 విన్నవించెద నామాట వినిన మీఁద, ననఘ నీదయ వారిభాగ్యంబుకొలఁది.

వ. అని ధరాధిపులవిన్నపంబుగా ని ట్లనియె. 646

ఉ. వాఁజనాభ భక్తజనవత్సల దుష్టమదాసురేంద్రసం
 హార సరోరుహాసనపురారిముఖామరవంద్యపాదపం
 కేరుహ సర్వలోకపరికీర్తితదివ్యమహాప్రభావ సం
 సారవిదూర నందతనుజాత రమాహృదయేశ మాధవా. 647

ఆ. ఆర్తజనుల మమ్ము నరసి రక్షింపు మ, హాత్మ భక్తజనభయాపహరణ
 నిన్ను మది నుతించి నీకు మ్రొక్కెదము నీ,చరణయుగము మాకుశరణ మనఘ.

క. బలియుర దండింపఁగ దుర్బలులను రక్షింప జగతిపై నిజలీలా
 కలితుఁడ వై యుగయుగమున, నలవడ నుదయింతు కాచె యభవ యనంతా.

క. నీమదిఁ దోఁపనియర్థం, బీమేదినియందుఁ గలదె యీశ్వర భక్త
 స్తోమసురభూజ త్రిజగ, త్క్షేమంకర దీనరక్షసేయు మురారీ. 650

క. నీపంపు సేయ కుండఁగ, నాపద్మభవాదిసురుల కైనను వశమే
 శ్రీపతిశరణాగతులం, జేపట్టి నిరోధ ముడుగఁ జేయుము కృష్ణా. 651

క. అభవుఁడ వయ్యును జగతిం, బ్రభవించుట లీల గాక భవ మందుటయే
 ప్రభువులకుం బ్రభుఁడవు మము, సభయాత్ముల నరసి కావఁ జను నార్తిహరా.

క. కదనమున నీభుజావలి, కెదిరింపఁగ లేక పాఱఁడే విక్రమసం
 పద సెడఁగ జరాసంధుఁడు, పదునెనిమిదిమార్లు ధరణిపాలురు నవ్వన్.

వ. ఇట్లు తనపడినబన్నములం దలంపక సింహంబు సమదదంతావళంబుల నరికట్టి కాఁ్రించుచందంబున మమ్ముం జెఱపట్టి బాధించు చున్నయప్పాపాత్ముని మర్దించి కారాగృహబద్ధుల మగుమాసిర్బంధంబులు వాసి సుతదారమిత్రవర్గంబులం గూర్చి యనన్యశరణ్యుల మైనమమ్ము రక్షింపు మని విన్నవించి రని బ్రాహ్మణుండు

విన్నపంబు సేయునవసరంబున. 654

—॥ నారదుండు శ్రీకృష్ణునితో ధర్మజురాజసూయము నెఱవేర్పుమని చెప్పుట. ॥—

సీ. శారదచంద్రికాసారంగరుచితోడ జడముడికెంపు చేఁ జఱచి నవ్వ
శరదంబుదావృతసౌదామనీలతాశోభఁ గాంచనకటిసూత్రిమలర
లలితపూర్ణేందుమండలకలంకముగతి మృదుమృగాజినరుచి మించుఁ జూపఁ
గల్పశాఖాగ్రసంగతపుష్పగుచ్ఛంబులీలఁ గేలను నక్షమాల యమర
తే. భూరిపుణ్యనదీతోయపూరణమునఁ, దగుకమండలు వొక్కహస్తమునఁ దనర
వెల్లజన్నిద మఱుత శోభిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవిశారదుండు. 655
క. చనుదెంచె నట్లు ముని నిజ, తనుకాంతుల నఖిలదిగ్వితానము వెలుఁగన్
వనజాప్తుఁ బోలి యయ్యెడు, జనములుఁ గృష్ణుండు లేచి సంప్రీతిమెయిన్.
క. వినయమున మ్రొక్కి కనకా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి సముచితవివిధా
ర్చనములఁ దనిపి మురాంతకుఁ, డనియెన్ వినయంబు దోఁప నమ్మునితోడన్.
తే. ఇప్పు డెందుండి వచ్చితి విందులకును, నఖిలలోకైకసంచారి వగుటఁ జేసి
నీయెఱుంగనియర్థంబునిఖిలమందు, నరయ లేదండ్రుమి మ్మొకఁ డడుగవలయు.
తే. పాండునందను లిప్పు డేపగిది నెచట
నున్నవారలో యెఱిగింపు మన్న మౌని
కరసరోజాతములు మోడ్చి కడఁకతోడఁ
బలికెఁ గమలాక్షుఁ జూచి సద్భక్తి మెఱసి. 659
వ. దేవా విశ్వనిర్మాణకర్తవై మాయివై సకలకార్యోత్పాదనాదిశక్తియుక్తుం
డవై పావకుండు దారువులందు నంతర్హితప్రకాశుం డై యున్నచందంబున
వర్తించుచున్ననీదురత్యయం బయినమాయాశతంబులఁ బెక్కుమాఱులు
పొడగంటి నదియు నాకు నద్భుతంబుగా దదియునుం గాక నీసంకల్పంబున జగం
బుద్భవం బై భవత్పరతంత్రంబు నగు నట్టినీకిష్టంబైనవస్తువు సాధుతరంబుగాఁ
దెలియ నెవ్వండు సమర్థుం డేపదార్థంబు ప్రమాణమూలంబునం దోఁచు నద్దియు
ను లోకవిచక్షణుండ వైననీదురూపంబు మఱియును ముక్తిమార్గంబు నెఱుంగక
సంసారపరవశు లైనజీవులమాయాంధకారంబు నివర్తింపఁ జేయ సమర్థం బగు
నీదివ్యలీలావతారంబులం గలుగుకీర్తి యనుప్రదీపంబుఁ బ్రజ్వలింపఁ జేసి కృపసే
యు దట్టినీకు నమస్కరించెద నదిగావున నీప్రపంచంబున నీ యెఱుంగనియర్థం
బును గలదే యని కృష్ణునకు నారదుం డి ట్లనియె. 660
సీ. అయినను వినిపింతు నవధరింపుము దేవ పాండుతనూజుండు పారమేష్ఠ్య
కామానుమోది యై కావింప నున్నాఁడు రాజసూయమహాధ్వరంబు నిష్ఠ
రవణింప లోకవిడంబనార్థము గాక పరికింపఁ దన కాత్మబాంధవుఁడవు
భక్తవత్సలుఁడవు పరమపూరుషుఁడవు యజ్ఞరక్షకుఁడవు యజ్ఞభోక్త

తే. వగుభవత్సేవ. చాలదే సుగతి వడయ, నైన నీమేనబావ ధర్మాత్మజుండు
అతనియజ్ఞంబు రక్షింప నంబుజాక్ష, వలయు విచ్చేయు మచటికి వలను కొలుపి.

క. నీపేరు వినిన నుడినినఁ, బాపంబులు దూలి పోవు పద్మాక్ష జగ
ద్దీపక నీదర్శనమున, నే పార వె భక్తజనుల కిహపరసుఖముల్. 662

మ. భవదీయోజ్జ్వలకీర్తి దిగ్వితతులం భాసిల్లు యుష్మత్పదో
ద్భవనైర్మల్యజలంబు లుత్కలికఁ బాతాళంబునం బాఋభో
గవతీనామమునం దనర్చి ధరణిం గంగానదీరూప మై
దివి మందాకిని యై జగత్త్రియమునం దీపించుఁ గాదే హరీ. 663

క. ఆమఖవేళ సమస్తధ, రామండలి గల్గుమేటిరాజులు మౌని
స్తోమంబును భవదీయమ, హామహిమముఁ జూచి సత్కృతార్థతఁ బొందన్.

క. కల రని చెప్పిన నమ్మునిఁ, బలుకులకు ముదంబు నొంది పంకజనాభుం
డెలనవ్వు మొగమునకుఁ జెలు, వొలయఁగఁ బాటించి యుద్ధవున కిట్లనియెన్.

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవునియాలోచనచొప్పున ధర్మరాజుపాలికిఁ బోవుట.

క. ఉద్ధవ మహితవివేకస, మిద్ధవచోవిభవ కార్య మేగతి నడచున్
వృద్ధవరానుమతంబుగ, బోద్ధవ్యము గాఁగఁ జెప్పు పురుషనిధానా. 666

తే. అనఘచారిత్ర నీవు మాయక్షియుగము, వంటివాఁడవు మనకు నవశ్యమగుచుఁ
జేయఁ దగినట్టికార్యంబుఁ జెప్పు నీవు, ఏమి పంచినఁ గావింతు నిద్ధచరిత.

వ. అని సర్వజ్ఞుం డైనహరి యజ్ఞుండపోలెఁ దన్ను నడిగినఁ బురుషోత్తమునిభాషణంబులకు మనంబున సంతసిల్లి యతనిపాదాంబుజంబులు దనమనంబున నిడికొని వృద్ధానుమతంబుగా నాయెఱింగిన తెఱంగు విన్నవించెద నవధరింపుము దేవా దేవముని సెప్పినట్లు భవదీయభక్తుం డైనయుధిష్ఠిరుయాగపాలనంబు సేయం గైకొనుట కార్యం బదియునుం గాక నిఖిలదిగ్విజయమూలం బగురాజసూయకృత్యంబునందు జరాసంధమర్దనంబును నతనిచేత బద్ధులైనరాజులం గారాగృహావిముక్తులం గావించుటయుం జేకూరు నదియునుం గాక నాగాయుతసత్త్వుండును శతాక్షౌహిణీబలాన్వితుండును నగుమాగధుని వధియింప మనపవనభంజననందనుండుగాని యొండొరులు సమర్థులు గా రట్లగుట నతండు భూసురు లేమి గోరిన నయ్యర్థంబు వృథ సేయక యిచ్చుం గావునఁ గపటవిప్రవేషంబునం జని యాజరాసంధుని నాహవభిక్ష వేఁడి భవత్సన్నిధానంబున నప్పవమానతనయుం డతని వధియించునట్టికార్యంబు సేత బహులార్థసాధనం బగు నని పలికిన విని నారదుండును యాదవకజంబులును సభ్యులునుం బొగడి రంత. 668

సీ. తరలవిచిత్రకనత్కగితపత్రిభావలిఁ దనరారుగరుడకేతనము వెలుఁగఁ
గాంచనచక్రసంఘటితఘంటాఘణఘణనినాదముల దిక్కరులు బెదర
సలలితమేఘపుష్పకవలాహకశైబ్యసుగ్రీవతురగవిస్ఫురణ దనర

బాలసూర్యప్రభాభాసమానద్యుతి దిగ్వితానంబుల దీటుకొనఁగఁ
తే. ప్రకటరుచి నొప్పు తేరు దారుకుఁడు దేర
నెక్కి వెడలెడునపుడు పెం పెనయఁ జెలఁగె
శంఖకాహళపటహనిస్సాణడిండి
మాదిరవములు భరితదిగంతములుగ. 669

క. మనుజేశ్వరునకుఁ దాలాం, కునకును గురువృద్ధజనులకును జెప్పి ప్రియం
బున ననుపఁ గాంచనస్యం, దనసామజవాజిభటకదంబము గొలువన్. 670

తే. వందిమాగధసూతకైవారరవము, వసుమతీసురకోటిదీవనలమోత్రి(?)త
లనుగమింపంగ సతులు సౌధాగ్రశిఖర, సీమలందుండి ముత్యాల సేసలొలుక.

క. లీలం జని కృష్ణుఁడు వా, హ్యాళిన్ నవకుసుమఫలభరానతశాఖా
లోలఘనసారసాలర, సాలవనస్థలములందుఁ జతురత విడిసెన్. 672

వ. అట్టియెడ సరోజనాభుశుద్ధాంతంబున. 673

సీ. వికచమరందనవీనసౌరభరసన్మందారకుసుమదామములు ముడిచి
చారుసుగంధకస్తూరికాఘనసారమిళితచందనపంక మెలమి నలఁది
కనకకుండలరణత్కంకణనూపురముద్రికాభూషణములు ధరించి
యంచితముక్తాఫలాంచలమృదులదివ్యాంబరములు సెలువారఁ గట్టి
తే. యర్ధచంద్రుని నెకసక్కె మాడునట్టి, యలికఫలకలఁ దిలకము లలరఁ దీర్చి
పెంపుదీపింప నుడురాజబింబముఖులు, నవచతుర్విధశృంగార మవధరించి.

తే. జలజలోచనుకడకు నుత్కలికతోడఁ, దనరుశిబికల నెక్కి నాదనులఁ దామఁ
గడఁగ నే తేరఁ బ్రతిహారజనులు వేత్ర, కలితులై పౌరులను నెడగలుగఁజడియ.

క. అసమాస్త్రుఁడు పులు గడిగిన, కుసుమాస్త్రములన్ హసించుకోమలతనువుల్
మిసమిస మెఱవఁగ వేశ్యా, విసరము దాసీజనంబు విభవ మెలర్పన్. 676

ఆ. హరుల వేసడములఁ గరులను నెక్కి తో, నరుగుదేర బహువిధాయుధములు
దాల్చి సుభటకోటి దగిలి రా నంతఃపు, రాంగనలు సితాంబుజాక్షుకడకు.

వ. వచ్చి రంత. 678

క. నారదుని మాధవుఁడు స, త్కారంబున వీడుకొలుప నతఁడును హృదయాం
భోరుహమునఁ గృష్ణునకును, వారక మ్రొక్కుచును వెస దివంబున కరిగెన్.

క. నరవరులదూతయును ముర,హరుచే నభయప్రదాన మంది ధరిత్రీ
వరులకడ కేఁగి పద్మా, దరువచనము సెప్పి సమ్మదంబునఁ దేల్చెన్. 680

వ. అంతఁ గృష్ణుండు నిజకాంతాతనయబంధుసుహృజ్జనసమేతుండై కదలి చ
ను నెడ. 681

చ. కటకటరత్నకంబళనికాయకుటీరము లుల్లసిల్ల ను
త్కటపటుచామరధ్వజపతాకకిరీటసితాతపత్రవి

స్ఫుటఘనహేతిదీధితి నభోమణిఁ గప్పఁగఁ దూర్యఘోషముల్
చటులతిమింగిలోర్మిరవసాగరఘోషము నాక్రమింపఁగన్. 682

క. కరిహరిరథసుభటసము, త్కరములు సేవింప మురవిదారుఁడు గడచెన్
సరిదుపవనదుర్గసరో, వరజనపదపురపుళిందవనగోష్ఠములన్. 683

వ. ఇట్లు గడచి చనుచు నానర్తకసౌవీరమరుదేశంబులు దాఁటి యిందుమతిని దర్శించి దృషద్వతి నుత్తరించి సరస్వతీనది దాఁటి పాంచాలమత్స్యవిషయంబులలోనుగాఁ గడచి యింద్రప్రస్థనగరంబు డాయం జని తత్పురోపకంఠవనంబున విడిసిన. 684

పాండవులు శ్రీకృష్ణు నెదుర్కొని తోడ్కొని పోవుట.

క. హరిరాక యెఱిఁగి ధర్మజుఁ, డెఱ లేనిముదంబుతోడ ననుజులు బంధుల్
గురుజనసచివపురోహిత, పరిచారకకరిరథాశ్వభటయుతుఁ డగుచున్. 685

క. చిందములు మొరయ గాయక, బృందంబులనుతులు సెవుల బెరయఁగ భక్తిన్
డెందము దగులఁగఁ బరమా, నందంబున హరి నెదుర్కొనం జనుదెంచెన్.

వ. అట్లు చనుదెంచి ధర్మనందనుండు సమాగతుం డైనసరోజనాభునిం బెద్దతడవు గాఢాలింగనంబు చేసి రోమాంచకంచుకితశరీరుం డై యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుం డై నిర్భరానందకందళితహృదయుం డై బాహ్యంబు మఱచి యుండె నప్పుడు వారిని వాయునందనవాసవతనూభవులు కౌఁగిటం జేర్చి సమ్మదంబు నొందిరి మాద్రేయులు దండప్రణామంబు లాచరించి రంతఁ బుండరీకాక్షుండు విప్రవృద్ధజనంబులకు నమస్కారంబులు చేసి వారలు గావించువివిధార్చనలం బరితుష్టుం డై కేకయసృంజయాదిభూవిభుల మన్నించి సూతమాగధాదుల కనేకపదార్థంబు లొసంగి చతురంగబలసమేతుం డై వివిధమణితోరణాదివిచిత్రాలంకృతంబు నతివైభవోపేతంబు నైనపురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జను చుండఁ బౌరకామిను లట్టియెడ. 687

సీ. కొఱనెలపైఁ దోఁచునిరులనాఁ జెలువొంది
నొసలిపైఁ గురులు తుంపెసలు గునియ
హాటకమణిమయ తాటంకరోచులు
గండభాగంబుల గంతులిడఁగ
స్ఫురితవిద్రుమనిభాధరబింబరుచితోడ
దరహాసచంద్రిక సరసమాడ
నొండొంటితోఁ ద్రాయునుత్తుంగకుచకుంభ
ములు మొగంబులకును బుటము లెగయ

తే. బడుగునడుములు వడఁకంగ నడుగు లిడఁగ
రవళిమట్టెలు మణినూపురములు మొరయఁ

బాలుచుకచబంధములు భుజంబుల నటింపఁ
బయ్యెదలు వీడి యాడ సంభ్రమముతోడ. 688

వ. ఇట్లు కృష్ణసందర్శనకుతూహలపరస్పరాహూయమానలై గురుపతి సుతబంధు
జనంబులు వారింప నతిక్రమించి సమున్నతభర్మహర్మ్యశిఖరాగ్రంబు లెక్కి
కృష్ణుం జూచి తమలో ని ట్లనిరి. 689

సీ. విశ్వగర్భుం డనా వెలయువే ల్పిల యశోదానందులకుఁ బ్రియసూనుఁ డయ్యె
బ్రహ్మాదిసురులకు భావింపగా రానిబ్రహ్మంబు గోపాలబాలుఁ డయ్యె
వేదశాస్త్రంబులు వెదకి కానఁగ లేనిగట్టి వ్రేతలఱోలఁ గట్టువడియె
దివిజుల కమృతంబు దవిలి యిచ్చినభక్తసులభుండు నవనీతచోరుఁ డయ్యె
తే. నెనయఁ గమలాసతికిఁ జిత్తమిానివేల్పు, గొల్లయిల్లాండ్రయుల్లముల్ పల్లవింపఁ
జేసె నని కామినులు సౌధశిఖరములను, గూడి తమలోనముచ్చటలాడి రధిప.

వ. మఱియును. 691

సీ. గోపాలబాలురఁ గూడి యాడెడినాఁడు వ్రేపల్లెలోపల నేవు రేఁగి
చల్ల లమ్మఁగఁ బోవుసతుల కొంగులు వట్టి మెఱుఁగుఁజెక్కిళ్లను మీటి మీటి
కలికి యై ముద్దాడఁ గౌఁగిటఁ జేర్చినపూఁబోడికుచములు పుణికి పుణికి
పాయనియనురక్తి డాయఁ జీరినయింతియధరసుధారసం బాని యాని
తే. యురుసమాధిపరాష్టాంగయోగయుక్తు, లైనయోగీశ్వరులు గాన నట్టిజెట్టి
వల్లవీజననవకల్పవల్లి యయ్యె, ననుచుఁ బొగడిరి కృష్ణు నయ్యబ్జముఖులు.

మ. అని యిబ్భంగి సరోజలోచనలు సౌధాగ్రంబులందుండి య
వ్వనజాతాక్షునిదివ్యమూర్తిఁ దమభావం బందు గీలించి సం
జనితానందరసాబ్ధిమగ్న లగుచున్ సంప్రీతిఁ దద్భవ్యకీ
ర్తన లై చల్లిరి నవ్యలాజములు మందారప్రసూనావలుల్. 693

వ. తదనంతరంబ శోభనపదార్థంబులు గొనివచ్చి ధరామరధరావరవణిక్పుంగవులు
దామోదరునకు కానిక లిచ్చిరి పుణ్యాంగనాజనంబులు పసిండిపళ్లెరంబులఁ గ
ర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింప నంతఃపురంబు సొత్తెంచె నంతం గుంతిభోజనం
దనయుం గృష్ణునిం గని పర్యంకంబు డిగ్గి కౌఁగిలింప నాయదువల్లభుండు మే
నత్తకుం బ్రణామం బాచరించెఁ బాంచాలియు ముకుందునకు నభివందనం బొన
రించి కుంతిపంపున గోవిందుభామినులగురుక్మిణి మొదలగువారికి గంధాక్షత
కుసుమతాంబూలంబు లిడి లలితదుకూలమణిభూషణంబులం బూజించె యుధి
ష్ఠిరుండును గమలనయనునివధూజనుల ననుగతబంధుమిత్రపుత్రసచివపురో
హితపరిచారకసముదయంబుల నుచితంబు లగుస్థలంబుల విడియింప నియమిం
చి దినదినంబు నభినవంబు లగువివిధోపచారంబులం గావించు చుండె. 694

క. హరియు యుధిష్ఠిరుసముచిత, పరిచర్యల కాత్మ నలరి పార్థుఁడు దానున్

సరసవిహారక్రియలను, సురుచిరగతిఁ గొన్ని నెలలు సుఖ ముండె నృపా. 695

వ. అంత. 696

—⊰ ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణునసుమతంబున భీమాదుల దిగ్విజయంబునకుఁ బంపుట. ⊱—

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు ధర్మతనూజుండు ప్రవిమలసజ్జనసభాభవనమందు
హితులుమంత్రులుపురోహితులునుసుతులునుమిత్రులుబంధువుల్ క్షత్రవరులుఁ
బరిచారకులు సూతపాఠకకవిబుధవరులును మునులును వరుసఁ గొలువఁ
జిరలీల నవరత్నసింహాసనస్థుఁ డై కొలు వుండి వినతుఁ డై నలిననాభు

తే. భువనరక్షణదక్షు నద్భుతచరిత్రు, యదుకులేశ్వరు మురదైత్యమదవిభేది
నాప్తు నయవేదిఁ జతురుపాయప్రవీణుఁ, జూచి యి ట్లని పలికె నస్తోకచరిత.

తే. అనఘచారిత్ర రాజసూయాధ్వరంబు, నెమ్మిఁ గావించు వేడుక నెమ్మనమున
నెనయుచున్నది యది నిర్వహింపఁ నీవ, కాక నా కాత్మబంధువుల్ గలరె యొరులు.

ఉ. ఎవ్వరు నీపదాంబుజము లెప్పుడుఁ గొల్తురు భక్తినిష్ఠు లై
యెవ్వరు నిన్నుఁ బ్రేమ నుతియింతురు భూరివివేకశాలు రై
యవ్విమలాత్ము లందుదు రుదంచితశోభననిత్యసౌఖ్యముల్
నివ్వటిలంగఁ గృష్ణ నిను నేర్చి భజించిన రిత్త వోవునే. 699

వ. అనినఁ గృష్ణుండు ధర్మనందనున కి ట్లనియె. 700

చ. నయగుణశాలి పాండునృపనందన నీతలఁ బొప్పు నీక్రతు
క్రియ మునిదేవతాపితృసుకృత్యము నై నిఖిలోగ్రశాత్రవ
క్షయమును బాంధవప్రియము సంచితపుణ్యము నిత్యకీర్తియుఁ
జయము నొసంగు దీనిఁ గురుసత్తమ వేగ యుపక్రమింపవే. 701

క. మనుచరిత నీసహోదరు, లనుపమదివ్యాస్త్రవేదు లాహవభూమిం
జెనకినవైరినృపాలురఁ, దునుమఁగఁ జాలుదురు శౌర్యదుర్దమభంగిన్. 702

క. గెలువుము విమతనృపాలుర, వెలయుము బుధవినుత మైనవిశ్రుతకీర్తిన్
నిలువుము నిఖిలధరామం, డలిని భవచ్ఛాసనము దృఢంబుగఁ జెల్లన్ 703

క. నీపంచుకార్య మొరులం, జూపక యేఁ జేయ నిన్ను జుట్టనవ్రేలం
జూపగ వచ్చునె సకలధ, రాపతులకు నీకుఁ జేయరానిది గలదే. 704

వ. కావున. 705

క. విమలమతి నిట్టిమఖరా, జమునకుఁ దెప్పింప వలయు సంభారంబుల్
సమకూర్పుము నీయనుజుల, సమదగతిం బంపు నిఖిలశత్రుల గెల్వన్. 706

క. అనుమాటలు విని కుంతీ, తనయుఁడు మోదమునఁ బొంది తామరసాక్షున్
వినుతించి శౌర్యకలితుల, ననుజులదెసఁ జూచి పలికె హర్షముతోడన్. 707

క. సృంజయభూపాలకులును, గుంజరరథవాజిసుభటకోటులు నినుఁ గొ
ల్వం జను మని సహదేవుని, నంజక పొమ్మనియె దక్షిణాశ జయింపన్. 708

క. ప్రకటచతుర్విధసేనా, ప్రకరంబులు గొలువఁ బంచెఁ బడమటిదిశకున్
నకులున్ విదళితరిపుభూ, పకులున్ శౌర్యంబు మెఱసి పార్థివముఖ్యా. 709

క. దుర్జనభంజను శౌర్యో, పార్జితవిజయప్రకాండు నావహనిపుణు
న్నర్జునమహితయశోనిధి, నర్జును నుత్తరపుదిశకు ననిచె నరేంద్రా. 710

ఆ. మహితశౌర్యనిధులు మత్స్యకేకయమద్ర, భూతలేంద్రబలసమేతముగను
దర్పమొప్పఁ బంచెఁ దూర్పుదిక్కునకును, ద్దామనిహతవైరిధాము భీము.

చ. పనిచిన వార లేఁగి ఘనబాహుపరాక్రమవిక్రమంబుల
న్ననుపమశౌర్యులైనచతురంతమహీశుల నోర్చి కప్పముల్
కనకవినూత్నరత్నతురగప్రముఖాఖిలవస్తుజాతముల్
గొని చనుదెంచి ధర్మజునకుం బ్రణమిల్లి యుదాత్తచిత్తులై. 712

చ. తమతమపోయివచ్చినవిధంబులు భూపతులన్ జయించుటల్
క్రమమునఁ జెప్ప నందుల జరాతనయుం డొకఁ డెట్టఁ డయ్యె నం
చమరవరేణ్యనందనుఁ డహంకృతి దక్కఁగ విన్నవించినన్
యమసుతుఁ డూరకుండె వికలాత్ముఁడై విని యంతఁ గృష్ణుఁడున్. 713

తే. ధర్మనందనుఁ జూచి యుత్కలికతోడఁ
బలికె మాగధుఁ బోరఁ జంపఁగ నుపాయ
మొకటి గల దది సెప్పెద నుద్ధవుండు
నాకుఁ జెప్పినచందంబు నయచరిత్ర. 714

చ. విను మగధేశ్వరుం డెపుడు విప్రజనావళియందు భక్తియున్
వినయముఁ గల్గి యెద్దియును వేఁడినచో వృథ సేయ కిచ్చుఁ గా
వున విజయుండునుం బవనపుత్త్రుఁడు నేనును బ్రాహ్మణాకృతిం
జని రణభిక్ష వేఁడిన వశంవదుఁడై యతఁ డిచ్చుఁ గోరికల్. 715

వ. అట్టియెడ. 716

శ్రీకృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని వధింపఁ బోవుట.

తే. తవిలి యప్పాఁడు మల్లయుద్ధమున వానిఁ, బిలుకుమార్పింప వచ్చును భీముచేత
ననిన ధర్మజుఁ డిది లెస్స యనిన విప్ర, వేషములు దాల్చి యరిగిరి విశదయశులు.

వ. అట్లు కృష్ణభీమార్జునులు బ్రాహ్మణవేషంబులు దాల్చి త్రేతాగ్నులుంబోలెఁ దమ శరీరతేజోవిశేషంబులు వెలుంగ నతిత్వరితగతిం జని గిరివ్రజంబు సొచ్చి యందు నతిథిపూజలు శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుండై కావించుచున్న జరాసంధునిం గనుంగొని యి ట్లనిరి. 718

క. ధరణీశ యతిథిపూజా, పరుఁడవు నీ వనుచు దిశలఁ బలుకఁగ విని మే
మరుదెంచితిమి మదీప్సిత, మఱ సేయక యిమ్ము సువ్రతాచారనిధీ. 719

క. అతిథిజనంబుల భక్తిన్, సతతముఁ బూజించి యుచితసత్కారము లు

న్నతి నడపుసజ్జనులు శా, శ్వతకీర్తులు ధరణిఁ బడయఁ జాలుదు రనఘా. 720

క. పరికింపఁగ దేహం బ, స్థిర మని నిజబుద్ధిఁ దలఁచి చిరతరకీర్తి
స్ఫురణాం బ్రస్తుతి కెక్కని, పురుషుఁడు జీవన్మృతుండు భూరివివేకా. 721

క. ధారుణిలోన వదాన్యుల, కీ రానిపదార్థ మొక్కటేనిం గలదే
కోరినఁ దనమేనెముకలు, ధీరుం డై యిచ్చె నని దధీచిని వినమే. 722

క. అడిగిన వృథ సేయక తన, యొడ లాఁకలిగొన్న యెఱుకు కోఁగిరముగ నే
ర్పడ నిచ్చి కీర్తిఁ గనె నని, పుడమిన్ ఘను వినమె యలకపోతము ననఘా.

క. ఆయింద్రాగ్నులు శ్యేనక, వాయసరూపములఁ దన్ను వలఁతిగ వేఁడన్
ధీయుతుఁ డై మును శిబి తన, కాయము గో సిచ్చె నన జగంబుల వినమే. 724

ఆ. ధీరమతులు రంతిదేవహరిశ్చంద్ర, బలుల నుంఛవృత్తి బ్రాహ్మణుని
మున్ను సెప్ప వినమె సన్నుతచరితులు, సన్న నైన నేఁడు నున్నవారు. 725

వ. అనిన విని జరాసంధుండు వారలరూపంబులును మేఘగంభీరభాషణంబులును గు
ణకిణాంకంబులును మహాప్రభావంబులును జూచి తనమనంబున వీరలు బ్రాహ్మణ
వేషధారు లైన రాజేంద్రులు గా నోపుదు రని తలంచి యిమ్మహాత్ములు గోరిన
పదార్థంబ కాదు ప్రాణంబు లేనియు నిత్తు నదియునుం గాక తొల్లి బలీంద్రుండు
విప్రవ్యాజంబున నడిగినవిష్ణుదేవునకు నాత్మపదభ్రష్టత్వం బెఱింగియు విచారింపక
జగత్త్రయంబు నిచ్చి కీర్తిపరుం డయ్యెఁ క్షత్త్రబంధుం డనువాఁడు బ్రాహ్మణార్థంబు
నిజప్రాణపరిత్యాగంబు సేసి నిర్మలంబగుయశంబు వడసె నది గావున ననిత్యం
బైనకాయంబు విచారణీయంబు గాదు కీర్తి వడయుట లెస్స యని తలంచి
యుదారుం డై కృష్ణార్జునభీములం గని యిట్లనియె. 726

క. భూరిగుణులార మీమది, కోరిక యెఱిఁగింపుఁ డేమి కోరిన నైనన్
ధీరత నొసఁగుటయే కా, దారయ నాశిరము ద్రుంచి యైనను నిత్తున్. 727

ఉ. నావుఁడుఁ గృష్ణుఁ డమ్మగధనాథున కిట్లను భూవరేణ్య నీ
భావము సూనృతవ్రతశుభస్థితిఁ జెందు టెఱుంగ వచ్చె మా
కీవలె నాజిభిక్ష యితఁ డింద్రతనూభవుఁ డే నుపేంద్రుఁడం
బావని యీతఁ డిం దొకనిఁ బైకొని యొక్కటి పోరఁగాఁ దగున్. 728

చ. అన విని వాఁడు నవ్వి యహహా విన వింతలు పుట్టె మున్ను న
న్నని మొన నోర్వఁ జాలక భయంబునఁ బాఱితి పెక్కుమార్లు వం
చన మధురాపురిన్ విడిచి సాగరమధ్యమునందుఁ డాఁగవే
వనరుహనాభ నీబిరుదు వాఁడితనంబును నాకు వింతయే. 729

క. ఇన్నేల సెప్ప మాయలఁ, బన్నినఁ బో విడువ గోపబాలక బలసం
పన్నుని మాగధభూవరు, నన్నెఱుఁగవె తొల్లి నంద నందన పోరన్. 730

ఉ. కాన రణోర్వి నన్నెదురఁ గష్టము గాన తలంగు గోత్రభి

త్ముసుఁడు భూరిబాహుబలదుర్దముఁ డయ్యును బిన్న యీమరు
త్సుతుఁడు మామకప్రకటదోర్బలశక్తికిఁ జూడఁ దుల్యుఁడే
వీని నెదుర్తు నంచుఁ జెయివీచె జరాసుతుఁ డుగ్రమూర్తి యై. 731
క. కరువలిసుతునకు నొకభీ, కరగద నిప్పించి యొక్కగదఁ దన కేలన్
ధరియించి నలువురును గ్ర, చ్చఱఁ బురివెలి కేఁగి యచట సమతలభూమిన్.

శ్రీకృష్ణసహాయుం డగుభీముండు జరాసంధునితో యుద్ధము సేయుట.

సీ. పర్వతద్వంద్వంబు పాథోధియుగళంబు మృగపతిద్వితయంబు వృషభయుగము
పావకద్వయము దంతావళయుగళంబు దలపడువీఁక నుద్దండలీలఁ
గదిసి యన్యోన్యభీకరగదాహతుల నుగ్రంబుగ విస్ఫులింగములు సెదరఁ
గెరలుచు సవ్యదక్షిణమండలభ్రమణములను సింహచంక్రమణములను
తే. గదిసి పాయుచుఁ బాసి డగ్గఱుచుమింటి
కెగసి క్రుంగుచుఁ గ్రుంగి వేమెగసిభూమి
పగుల నార్చి ఛటచ్ఛటోద్భటనుహోగ్ర
ఘనగదాఘట్టనధ్వని గగన మగల. 733
వ. పోరునంత. 734
మ. గద సారించి జరాతనూభవుఁడు హుంకారప్రఘోషంబులం
జద లల్లాడఁగ బాదఘట్టనములన్ సర్వంసహాభాగముం
గదలన్ వాయుజు వ్రేసె వ్రేయ నతఁ డుగ్రక్రోధదీప్తాస్యుఁ డై
యది తప్పించి విరోధిమస్తకము వ్రేయన్ వాఁడు వ్రోఁ దట్టుచున్. 735
చ. మడవక భీమసేనుఁడును మాగధరాజుఁ గడంగి బెబ్బులుల్
విడివడులీల నొండొరులవీఁపులు మూఁపులునుం బ్రకోష్ఠముల్
నడితల లూరజానుజఘనప్రకరంబులు బిట్టు వ్రయ్యఁగాఁ
బిడుగులఁ బోలుపెన్గదల బిట్టుగ వ్రేయుచుఁ బాయుచున్ వెసన్. 736

లయవిభాతి.

బెడ గడరుపెన్గదలు పొడిపొడిగఁ దాఁకఁ బెను
పిడుగు లవనిం దొరఁగ నుడుగణము రాలన్
మిడుఁగురులు పొడిఁ జదల నడర హరిదంతములు
వడఁక జడధుల్ గలఁగఁ బుడమి చలియింపన్
వెడచఱువ మొత్తియును దడఁబడఁగ నొత్తియును
నెడమగుడు లాఁచి తిరుగుడు వడఁగ వ్రేయన్
వడవడవడంకుచును సుడివడక డాసి చల
ముడుగ కపు డొండొరులు వడి చెడక పోరన్. 737
వ. ఇవ్విధంబునం బోరు చుండ నొండొరులగదాదండంబులు దుమురు లైనన్

బెండు వడక సమదదిగ్వేదండశుండాదండమండితప్రచండంబు లగు బాహుదండం
బు లప్పళించి ముష్టియుద్ధంబునకు డగ్గఱి. 738

లయగ్రాహి.

కాల వెస డాఁచియును గీ లెడలఁ ద్రోచియును
దాలుములు దూలఁ బెడకేల వడి వ్రేయన్
ఫాలములుఁ గక్షములుఁ దాలువులు వక్షములు
ప్రీల నెముకల్ మెదడు నేలఁ దుముురై వే
రాల విపులక్షతవిలోల మగు నెత్తురులు
జాలుగొని యోలిఁ బెనుఁగాలువలుగం బే
తాలమదభూతములు ఖేలనలఁ జేతులను
దాళములు తట్టుచు సలీలగతి నాడన్. 739

ఉ. ప్రక్కలుఁ జెక్కులున్ మెడలుఁ బాఁతలంబులచేఁ బగుల్చుచున్
ముక్కులు నక్కులుం జెవులు ముష్టిహతిన్ నలియంగ గ్రుద్దుచున్
డొక్కలుఁ బిక్కలున్ ఘనకఠోరపదాహతి నొంచుచున్ నెఱుల్
దక్కక స్రుక్క కొండొరులఁ దార్కొని పేర్కొని పోరి రుగ్రతన్. 740

ఉ. హు మ్మని మోఱఁగుచుం బెలుచ హుంకృతు లిచ్చుచుఁ బాసి డాసి కో
కొ మ్మనుచు న్నొడళ్ళగల గుల్లలతిత్తులుగాఁ బదంబులం
గ్రుమ్ముచు ముష్టిఘట్టనల స్రుక్కుచు నూర్పులు సందడింపఁగా
సొమ్మలు వోవుచుం దెలియుచున్ మదిఁ జేవయు లావుఁ జూపుచున్.

వ. ఇవ్విధంబున వజ్రివజ్రసన్నిభంబు లగు నితరేతరముష్టిఘట్టనంబుల భిన్నాం
గు లై రక్తసిక్తశరీరంబులతోడం బుష్పితాశోకంబులవీఁకను జేగుఱుఁగొండల
చందంబునను జూపట్టి పోరుచుండఁ గృష్ణుండు జరాసంధునిజన్మమరణప్రకారం
బు లాత్మ నెఱుంగుటం జేసి వాయుతనూభవున కలయిక లేక లావును జేవయుఁ గ
లుగునట్లుగాఁ దద్గాత్రంబునందుఁ దనదివ్యతేజంబు నిలిపి యరినిరసనోపాయం
బూహించి సమీరనందనుండు సూచుచుండ నొక్కశాఖాగ్రంబు రెండు
గాఁ జీరి వైచి వాని నట్ల చీరి చంపు మని సంజ్ఞగాఁ జూపిన నతండు నాకీలు దెలి
సి యవక్రపరాక్రముం డై మాగధుం బడఁ ద్రోచి వానిపదంబు పదంబునఁ
ద్రొక్కి బాహుయుగళంబున రెండవపదంబుఁ గదలకుండం బట్టి మస్తకపర్యం
తంబుఁ బెళపెళ యనుచప్పుడు ఘల్లుపుత్తిల్ల మత్తదంతావళంబు దాళవృక్షంబు సీరు
చందంబునఁ బాదజానుజంఘోరుకటిమధ్యోదరాంసకర్ణనయనంబులు వేఱువే
ఱుభాగంబులుగా వ్రయ్యలు వాపి యార్చినఁ బౌరజనంబులు గనుంగొని భ
యాకులు లై హాహాకారంబులు సేసి రంత. 742

కారాగృహ విముక్తులగు రాజులు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట.

క. అనిలజుని దేవపతినం, దనుఁడును బద్మాక్షుఁడును నుదారత నాలిం
గనములు సేసి పరాక్రమ, మున కద్భుత మంది మోదమునఁ బొగడి రొగిన్.

క. వనజాక్షుఁ డంతఁ గరుణా, వననిధియును భక్తలోకవత్సలుఁడును గా
వున మాగధసుతు సహదే, వునిఁ బట్టము గట్టెఁ దన్నవోన్నతపదవిన్. 744

క. మగధాధినాథునకు ము, న్నగపడి చెఱసాలలను మహాదుఃఖములన్
నొగులుచుఁ దనపాదాంబుజ, యుగళము చింతించు చున్న యుర్వీశ్వరులన్.

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున మఱవ నవధరింపక చెఱలు విడి
పించిన వారలు పెద్దకాలంబు కారాగృహంబులఁ బెక్కు బాధలం బడి కృశీభూత
శరీరు లగుటం జేసి రక్తమాంసశూన్యంబు లై త్వగస్థిమాత్రావశిష్టంబులును
ధూళిధూసరంబులు నైన దేహంబులు గలిగి కేశపాశంబులు మాసి జటా
బంధంబులైనశిరంబులతో మలినవస్త్రు లై చనుదెంచి యప్పుడు. 746

సీ. నవపద్మలోచను భవబంధమోచను భరితశుభాకారు దురితదూరుఁ
గంకణకేయూరుఁ గాంచనమంజీరు వివిధశోభితభూషు విగతదోషుఁ
బన్నగాంతకవాహు భక్తమహోత్సాహు నతచంద్రజూటు నున్నతకిరీటు
హరినీలనిభకాయు వరపీతకౌశేయుఁ గటిసూత్రధారు జగద్విహారు

తే. హారవనమాలికామహితోరువక్షు, శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గహస్తు
లలితశ్రీవత్సశోభితలక్షణాంగు, సుభగచారిత్రు దేవకీసుతునిఁ గాంచి. 747

చ. భరితముదాత్ము లై విగతబంధను లై నిజమస్తముల్ మురా
సురరిపుపాదపద్మములు సోఁకఁగఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి నమ్రు లై
కరములు మోడ్చి యోపరమకారుణికోత్తమ సజ్జనార్తిసం
హరణ వివేకశీల మహితాశ్రితపోషణ పాపశోషణా. 748

ఆ. వరద పద్మనాభ హరి కృష్ణ గోవింద, దాసదుఃఖనాశ వాసుదేవ
యవ్యయాప్రమేయ యనిశంబుఁ గావింతు, మిందిరేశ నీకు వందనములు. 749

ఉ. ధీరవిచార మమ్ము భవదీయపదాశ్రయులన్ జరాసుతో
దారనిబంధనోగ్రపరితాపము నీకరుణావలోకనా
సారముచేత నార్చితివి సజ్జనరక్షయు దుష్టశిక్షయు
న్నారయ నీకుఁ గార్యములు యాదవవంశపయోధిచంద్రమా. 750

సీ. అవధరింపుము మాగధాధీశ్వరుఁడు మాకుఁ బరమబంధుఁడుగాని పగయ కాఁడు
ప్రకటితరాజ్యవైభవమదాంధీభూతచేతస్కులము మమ్ముఁ జెప్ప నేల
కమనీయజలతరంగములకైవడి దీపశిఖవోలెఁ జూడ నస్థిరము లైన
గురుసంపదలు నమ్మి పరసాధనక్రియాగమ మేది తద్బాధకంబు లగుచుఁ

తే. బరఁగునన్యోన్యవైరానుబంధములను

బ్రజలఁ గారించుచును దుష్టభావచిత్తు
లగుచు నాసన్నమృత్యుభయంబు దక్కి
మత్తులై తిరుగుదురు దుర్మనుజు లంత. 751

చ. కడపటిచేత నైహికసుఖంబులఁ గోల్పడి రిత్తకోర్కెవెం
బడిఁ బడి యొడమాపులనుఁ బాలిశులై సలిలాశ డాయుచుం
జెడుమనుజుల్ భవాబ్ధిదరిఁ జేరఁగ లేక నశింతు రట్టియా
యిడుమలఁ బొందఁ జాలము రమేశ త్రిలోకశరణ్య మాధవా. 752

ఉ. వేదవధూశిరోమహితవీథులఁ జాల నలంకరించుమీ
పాదసరోజయుగ్మము శుభస్థితి మాహృదయంబులందు ని
త్యోదితభక్తిమైఁ దగిలి యుండునుపాయ మెఱుంగఁ బల్కు దా
మోదర భక్తదుర్భవపయోనిధితారణ సృష్టికారణా. 753

క. అని తను శరణము వేఁడిన, జననాథులవలను జూచి సదమలభక్తా
వనచరితుఁడు పంకజలో, చనుఁ డిట్లను వారితోడ సదయామతియై. 754

చ. జనపతులార మీపలుకు సత్యము రాజ్యమదాంధచిత్తులై
ఘనముగ విప్రులం బ్రజలఁ గాఱియఁ బెట్టుటఁ జేసి కాదె వే
న నహుష రావణార్జునులు నాశము నొందిరి కాన ధర్మపా
లనమునఁ గాక నిల్చునె కులంబు బలంబుఁ జిరాయురున్నతుల్. 755

వ. అదిగావున మీమనంబుల దేహం బనిత్యంబుగాఁ దెలిసి. 756

ఉ. మీరలు ధర్మముం దగవు మేరయుఁ దప్పక భూజనాళిఁ బెం
పారుచు సౌఖ్యసంపదల నందఁగఁ బ్రోచుచు భూరియజ్ఞముల్
గౌరవవృత్తి మత్పరము గా నొనరించుచు మామకాంఘ్రిపం
కేరుహముల్ భజించుచు నకిల్బిషులై చరియింపుఁ డిమ్ములన్. 757

వ. అట్లయిన మీరలు బ్రహ్మసాయుజ్యప్రాప్తు లయ్యెదరు మదీయపాదారవిందంబు లందుఁ జలింపనిభక్తియుఁ గలుగు నని యాన తిచ్చి యారాజవరుల మంగళస్నానంబులు సేయించి వివిధమణిభూషణమృదులాంబరమాల్యానులేపనంబు లొసంగి భోజనతాంబూలంబులం బరితృప్తులం జేసి యున్నతరథాశ్వసామజాధిరూఢులం గావించి నిజరాజ్యంబులకుఁ బూజ్యులం జేసి యనిచిన. 758

క. నరవరు లీచందంబున, మురసంహారుచేత బంధమోక్షణులై సు
స్థిరహర్షంబులతో నిజ, పురములకుం జనిరి శుభవిభూతి దలిర్పన్. 759

క. హరిమంగళగుణకీర్తన, నిరతముఁ గావించుచును వినిర్మలమతులై
గురుబంధుపుత్రజాయా, పరిజన మలరంగఁ గృష్ణుఁ బద్మదళాక్షున్. 760

వ. బహుప్రకారంబులం బొగడుచుఁ దమతమదేశంబులకుం జని.

క. నళినదళలోచనుఁడు దముఁ, దెలిపినసద్ధర్మపద్ధతిని దగవరులై

యిలఁ బరిపాలించుచు సుఖ, ముల నుండిరి మహితనిజవిభుత్వము లలరన్.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు జరాసంధవధంబును రాజలోకంబునకు బంధమోక్షణంబును గావించి వాయునందనవాసవతనయులుం దానును జరాసంధతనయుం డగుసహదేవుండు సేయువివిధంబు లగుపూజలు గైకొని యతని నుండ నియమించి యచ్చోటు గదలి కతిపయప్రయాణంబుల నింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనుదెంచి తద్ద్వారప్రదేశంబున విజయశంఖంబులు పూరించినఁ బ్రతిపక్షభయదంబును బాంధవప్రమోదంబును నగునమ్మహాఘోషంబు విని పౌరజనంబులు జరాతనయుమరణంబు నిశ్చయించి సంతసిల్లిరి వారిజాక్షుండును భీమసేనపార్థులతోఁ బురంబు ప్రవేశించి ధర్మనందనునకు వందనం బాచరించి తమపోయిన తెఱంగును నచ్చట జరాసంధుని వధియించినప్రకారంబును సవిస్తరంబుగా నెఱింగించిన నతండు విస్మయవికచలోచనంబుల నానందబాష్పంబులు గురియ నమ్మాధవుమాహాత్మ్యంబునకుం దమయందలిభక్తిస్నేహదయాదిగుణంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుఁ గృష్ణునిం జూచి యి ట్లనియె. 763

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములకు గురుఁడ వై తేజరిల్లెడుభవదీయమూర్తి
యంశాంశసంభవు లగులోకపాలురు నీయాజ్ఞఁ దలమోచి నిఖిలభువన
పరిపాలనిపుణు లై భాసిల్లుచున్న వా రట్టినీ కొకనృపు నాజ్ఞ సేయు
టరయ నీమాయ గా కది నిక్కమే యేక మై యద్వితీయ మై యవ్యయంబు

తే. నై ననీతేజమున కొకహాని గలదె, చిన్మయాకార నీపాదసేవకులకు
నాత్మపరభేదబుద్ధి యెం దైనఁ గలదె, పుండరీకాక్ష గోవింద భువనరక్ష. 764

ధర్మరాజు చేసెడురాజసూయంబునందు శ్రీకృష్ణుండు శిశుపాలుని వధించుట.

వ. అని గోవిందునిం బొగడి యద్దేవుననుమతంబునం గుంతీసుతాగ్రజుండు పరతత్త్వవిజ్ఞాను లైనధరణీసురులను ఋత్విజులం గా వరియించి. 765

సీ. సాత్యవతేయకశ్యపభరద్వాజోపహూతివిశ్వామిత్రవీతిహోత్ర
మైత్రేయపైలసుమంతుమధుచ్ఛందగౌతమసుమతిభార్గవవసిష్ఠ
వామదేవాకృతవ్రణకణ్వజైమినిధౌమ్యపరాశరాథర్వకవషు
లసితవైశంపాయనాసురిభార్గవ క్రతువీరసేనగర్గత్రికవ్య

ఆ. ముఖ్యు లైనపరమమునులను గృపుని గాంగేయకుంభజాంబికేయవిదుర
కురుకుమారబంధుకులవృద్ధధారుణీ, సురనరేంద్రవైశ్యశూద్రవరుల.

క. రప్పింప వారు హర్షము, లుప్పతిలఁగ నేఁగుదెంచి యుచితక్రియలం
దప్పక కనుఁగొను చుండఁగ, నప్పుడు విధ్యుక్తనియతు లై భూమిసురుల్.

ఆ. కడఁగి సవనభూమిఁ గనకలాంగలముల, నర్థి దున్ని పాండవాగ్రజునకు
నచట దీక్ష చేసి యంచితస్వర్ణము, యోపకరణముల నలోపముగను. 768

వ. ఇట్లు నియమంబున సముచితక్రియాకలాపంబులు నడపు చుండి రప్పుడు. 769

క. సకలావనీశు లిచ్చిన, యకలంకసువర్ణరత్నహయధనవస్త్ర
ప్రకరంబులు మొద లగుకా,నుక లందుకొనఁ సుయోధనుని నియమించెన్.

సీ. అర్థిజాతము గోరినట్టివస్తువు లెల్లఁ దగఁ బంచి యిడఁగ రాధాతనూజు
సరసాన్నపానాదిసకలపదార్థముల్ పాకముల్ సేయింపఁ బవనతనయుఁ
బంకజోదరునొద్దఁ బాయక పరిచర్య దవిలి కావింప వాసవతనూజు
సవననిమిత్తంబు సంచితద్రవ్యంబు పెంపుతో వేగ తెప్పింప నకులు

తే. దేవగురువృద్ధధాత్రీసురావలులను
నరసి పూజింప సహదేవు నఖిలజనులఁ
బాలుమమృష్టాన్నతతులఁ దృప్తులను జేయ
ద్రౌపదిని నియోగించెను ధర్మసుతుఁడు. 771

వ. అయ్యవసరంబున. 772

చ. హరి శిఖి దండపాణి నికషాత్మజ పాశి సమీర గుహ్యకే
శ్వర శశిమౌళి పంకరుహసంభవ చారణ సిద్ధ సాధ్య కి
న్నర గరుడోరగామరగణంబులు వచ్చి మఖంబుఁ జూచి య
చ్చెరువడి తొల్లి యెవ్వరును జేయుసుఖంబులు నింత యొప్పునే. 773

క. అది గాక యిందిరావిభు, పదములు సేవించునట్టిభాగ్యము గలుగం
దుదిఁ బడయ రానిబహుసం,పద లెవ్వియుఁ గలవె యనుచుఁ బ్రస్తుతిసేయన్.

వ. అప్పుడు. 775

చ. అమరసమానులై తనరుయాజకవర్గము లోలి రాజసూ
యమఖవిధానమంత్రముల నగ్నిముఖంబుగఁ జేసి ధర్మజుం
గ్రమమున వేలిపింపఁ గ్రతురాజసమాప్తిదినంబునఁ నృపో
త్తముఁడు గడంగి యాజకసదస్యగురుద్విజకోటిఁ బెంపునన్. 776

వ. పూజించునప్పు డం దగ్రపూజార్హు లెవ్వ రని యడిగిన సదస్యులు దమకుఁ దోఁ
చినవిధంబులం బలుక వారిభాషణంబులు వారించి వివేకశీలుండును జతురవచ
నకోవిదుండును నగుసహదేవుండు భగవంతుండును యదుకులసంభవుండును
నైన శ్రీకృష్ణునిం జూపి యిమ్మహాత్ముని సంతుష్టుం జేసిన భువనంబు లన్నియుం
బరితుష్టిం బొందు నని చెప్పి ధర్మజుం జూచి యి ట్లనియె. 777

ఉ. కాలము దేశముం గ్రతువుఁ గర్మముఁ గర్తయు భోక్తయుం జగ
జ్జాలము దైవముం గురువు సాంఖ్యము మంత్రము నగ్ని యాహుతుల్
వేళలు విప్రులుం జననవృద్ధిలయంబులహేతుభూతముల్
లీలలఁ దాన యై తగ వెలింగెడు నెక్కటితేజ మీశుఁడున్. 778

చ. ఇతఁడె యితండు గన్ను లొకయించుక మోడ్చిన నీచరాచర
స్థితభువనంబు లన్నియు నశించు నితం డవి విచ్చి చూచినం

వితతము లై జనించుఁ బ్రభవిష్ణుఁడు విష్ణుఁడు నైనయట్టియీ
క్రతుఫలదుండు గా కొరుఁ డొకం డెటు లర్హుఁడు శిష్టపూజకున్. 779

ఉ. ఈపురుషోత్తముం జగదధీశు ననంతుని సర్వశక్తుఁ జి
ద్రూపకు నగ్రపూజఁ బరితోషితుఁ జేయ సమస్తలోకముల్
వే పరితుష్టిఁ బొందుఁ బృథివీవర కావున నీవు కృష్ణునిన్
శ్రీపతిఁ బూజసేయు మెడసేయక మాటలు వేయు నేటికిన్. 780

క. అని సహదేవుఁడు వలికిన, విని యచ్చటిజనులు మనుజవిభులును ఋషులున్
మునుకొని మనముల మోదము, దనుకఁగ నిది లెస్స యనిరి ధర్మజుఁ డంతన్.

క. మునిజనమానసమధుకర, వనజాతము లైనయట్టివారిజదళలో
చనుపదయుగళప్రక్షా,ళన మొగిఁ గావించి తజ్జలంబులు భక్తిన్. 782

క. తానును గుంతియు ననుజులు, మానుగ ద్రుపదాత్మజయును మస్తకములఁ బెం
పూనినయతి ధరించి మ,హానందముఁ బొంది రతిశయప్రీతిమెయిన్. 783

క. చంచత్కాంచనరుచిరో, దంచితవస్త్రముల నూతనార్కప్రభలన్
మించినరత్నములం బూ,జించెన్ ధర్మజుఁడు కృష్ణు జిష్ణుసహిష్ణున్. 784

వ. ఇట్లు పూజించి యానందబాష్పజలబిందుకందళితనయనారవిందంబులం గోవిం
దునిసుందరాకారంబు దర్శింపఁ జాలకుండె నట్లు పూజితుం డై తేజరిల్లుపుం
డరీకాక్షు నిరీక్షించి హస్తంబులు నిజమస్తకంబుల ధరించి వినుతులు సేయుచు
నఖిలజనంబులు జయజయశబ్దంబు లిచ్చిరి దేవతలు వివిధతూర్యఘోషంబుల
తోడం బుష్పవర్షంబులు గురియించి రయ్యవసరంబున. 785

క. దమఘోషసుతుఁడు దద్విభ, వము చూచి సహింప కలుక వట్రిలఁగాఁ బీ
ఠము డిగ్గి నిలిచి నిజహ, స్తము లెత్తి మనోభయంబు దక్కినవాఁ డై. 786

వ. అప్పుండరీకాక్షుండు విను చుండ సభాసదులం జూచి యి ట్లనియె. 787

క. చాలుఁ బురే యహహా యీ, కాలము గడపంగ దురవగాహం బగు నీ
తేలా తప్పెను నేఁ డీ, బాలకువచనములచేతఁ బ్రాజ్ఞులబుద్ధుల్. 788

వ. ఇట్లు దప్పిన తెఱం గె ట్లనిన బాత్రాపాత్రవివేకంబు సేయ నేర్చినవిజ్ఞాననిపుణులు
నున్నతసత్త్వగరిష్ఠులు బహువిధతపోవ్రతనియమశీలురు ననల్పతేజులు మ
హైశ్వర్యశక్తిధరులుఁ బరతత్త్వవేదులు నఖిలలోకపాలపూజితులు విగతపాపు
లుఁ బరమయోగీంద్రులు నుండ వీరిం గైకొనక వివేకరహితు లై గోపాలబాలు
నిం బూజ సేయుటకు నెట్లు సమ్మతించిరి పురోడాశంబు సృగాలంబున కర్హం
బగునే యదియునుం గాక. 789

సీ. గురుదేవశూన్యుండు కులగోత్రరహితుండు దలిదండ్రు లెవ్వరో తడవఁ గాన
మప్పులఁ బొరలెడు నాదిమధ్యావసానంబులం దరయ మానంబు లేదు
బహురూపి యై పెక్కుభంగుల వర్తించు వావివర్తనములు వరుస లేవు

పఱికింప విగతసంబంధుండు దలపోయ మానిమిత్తంబున మాని సమ్యోఁ
తే. బరఁగ మున్ను యయాతిశాపమునఁ జేసి, వాసి కెక్కఁద యీయదువంశ మెల్ల
బ్రహ్మతేజంబు నెల్లఁ గోల్పడినయితఁడు, బ్రహ్మఋషిసేవ్యుఁ డగునె గోపాలకుండు.
క. జారుఁడు జన్మావధియును, జోరుఁడు ముప్పోకలాఁడు సుమహితపూజా
చారక్రియలకు నర్హుఁడె, వారక యితఁ డనుచు నశుభవాక్యస్ఫూర్తిన్. 791
చ. అని తను దూఱ నాడిన మురాంతకుఁ డాశిశుపాలువాక్యముల్
విని మదిఁ జీఁకిఁ గొనఁడు విశ్రుతఫేరవరావ మాత్మఁ గై
కొననిమృగేంద్రురీతి మునికోటియు రాజులుఁ బద్మనాభు నా
డినయవినీతభాషలకు డెందమునం గడు వంత నొందుచున్. 792
ఉ. వీనులు మూసికొంచు విన విస్మయ మంచు ముకుంద మాధవ
శ్రీనిధి వీని నేగతికిఁ జేర్చెదొ యంచు దురాత్ముఁ దిట్టుచు
న్నానరనాథులున్ మునులు నచ్చట నిల్వక పోవఁ బాండుసం
తానము లప్రమేయబలదర్పమహోద్ధతరోషచిత్తులై. 793
వ. అప్పుడు కేకయసృంజయభూపతులుం దామును వివిధాయుధపాణు లై యదల్చి నిల్చిన వాఁడునుం బిఱుతివక యదల్చి పలుకయు వాలునుం గైకొని భుజాగర్వదుర్వారుం డై గోవిందునిఁ దదనువర్తు లైనవారలం గుపితుం డై నిందింప నమ్ముకుందుం డాగ్రహంబున లేచి తనకట్టెదుర నెదిర్చి యున్న శిశుపాలుని రూక్షేక్షణంబుల నీక్షించుచు నాక్షణంబ తన్మస్తకంబు నిశితధారాకరాళం బైనచక్రంబున నవక్రపరాక్రముం డై రుధిరంబు దొరఁగం దునుమ నమ్మహాకలకలం బాకర్ణించి చైద్యబలంబులు దదీయపక్షచరు లైనభూపతులును గనుకనిం బఱచి రయ్యవసరంబున. 794
క. మునివరులును జనపతులును, గనుఁగొని వెఱఁ గందఁ జైద్యు గాత్రమునందుం
డనుపమతేజము వెలువడి, వనజోదరుదేహమందు వడిఁ జొచ్చె నృపా. 795
వ. అనిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 796
క. కమలాక్షుని నిందించిన, దమఘోషతనూభవుండు దారుణమలకూ
పమునం బొందక యేక్రియ, సుమహితమతిఁ గృష్ణునందుఁ జొచ్చె మునీంద్రా.
వ. అనిన శుకయోగి రాజయోగి కిట్లనియె. 798
మ. మధుదైత్యాంతకుమీఁదిమత్సరమునన్ మత్తిల్లి జన్మత్రయా
వధి యేప్రొద్దుఁ దదీయరూపగుణదివ్యధ్యానపారీణధీ
నిధి యౌటన్ శిశుపాలభూవిభుఁడు దా నిర్ధూతసర్వాఘుఁ డై
విధిరుద్రాదుల కందరానిపదవిన్ వే పొందె నుర్వీశ్వరా. 799
వ. అంత ధర్మనందనుండు ఋత్విగ్గణంబులను సదస్యులను బహుదక్షిణలం దనిపి వివిధార్చనలం బూజించి యవభృథస్నానక్రియాపరితోషంబున. 800

సీ. మురజమృదంగగోముఖశంఖడిండిమపణవాదిరవము లంబరము నిండఁ
గవిసూతమాగధగాయకవందివైతాళికవినుతు లందంద బెరయ
వితతమర్దళవేణువీణారవంబులగతులకు నర్తకీగతులు సెలఁగఁ
దరళవిచిత్రకధ్వజపతాకాంకితస్యందనగజవాజిచయము లెక్క
తే. సుతసహోదరహితపురోహితజనంబు, గటక కేయూరహారకంకణకిరీట
వస్త్రమాల్యానులేపనవాసితములను, విభవ మొప్పారఁ గైసేసి వెడల నంత.

వ. మఱియు యదు సృంజయ కాంభోజ కురు కేకయ కోసలభూపాలముఖ్యులు చతు
ర్విధసేనాసమేతులై ధరణి గంపింప వెన్నడి నడతేర ఋత్విఙ్నికాయంబును
సదస్యులను బ్రహ్మఘోషంబు లొలయ మున్నిడికొని శోభమానానూనప్రభా
భాసమానసువర్ణమయమాలికాదివ్యమణిహారంబులు గంఠంబునం దేజరిల్ల ను
న్నతజవాశ్వంబులం బూన్చినపుష్పరథంబు గళత్రసమేతుండై యెక్కి యతి
మనోహరవిభవాభిరాముండై చనుదెంచుచుండె నప్పుడు వారాంగనాజనం
బులు దమతమవారలం గూడికొని. 802

సీ. కనకాద్రిసానుసంగతకేకినులభాతిఁ గ్రొమ్ముళ్లు వీపుల గునిసి యాడఁ
దరళతాటంకముక్తాఫలాంశుద్యుతుల్ చెక్కుటద్దములతోఁ జెలిమిసేయఁ
బొలసి యదృశ్యమై పోనిక్రొమ్మెఱుంగుల గతులఁ గటాక్షదీధితులు దనర
మంచుపై నెగయ నూఁకించుజక్కవ లనఁ జన్నులు జిలుఁగుకంచెలల నఱుము
తే. మహితకుచభారకంపితమధ్య లగుచు
నర్థి మొలనూళ్లుమొఱయఁ బయ్యెదలు జీరఁ
గరసరోజాతకంకణక్వణనములును
జరణనూపురఘోషముల్ సందడింప. 803

వ. మఱియు నయ్యిందువదన లందంద మందగమనంబునం జెందుఘర్మజలబిందు
సందోహకందళితమందహాసచంద్రికాసుందరవదనారవిందంబుల నిందిందిరరుచి
రచికురబృందంబులు చిందఱవందఱలై సందడిగొన నమందానందహృదయలై
సువర్ణశృంగసంగతంబులైన సంకుమదమలయజముఖసురభితోయంబులు సము
దాయంబులై తమతోయంబులవారిపయిం జల్లుచుఁ జెందొవలఁ గెందలిరుల
రచియించినచిమ్మనఁగ్రోవులం దావులు గలపూఁదేనియలు నించి వావులు దెలిపి
శేవలు మీఱఁ గ్రేవల నుండి యిమ్ములం గని చిమ్ముచు మృగమదకుంకుమపంకం
బును గొంకక బింకంబుల జాఁకె లొలయం బంకజసన్నిభంబు లగు మొగంబుల
నేమఱించి చఱుముచు నుల్లంబులు పల్లవింపం బెల్లడరి యందియలు గల్లుగ
ల్లని మొరయఁ గ్రేళ్లు దాఁటుచుం జారుచంద్రికాసారఘనసారధూళిమిళితరజనీప
రాగంబు రాగంబు రంజిల్లం గరంబులం బుచ్చికొని శిరంబులం జల్లుచుఁ జిత్తం
బుల నమ్మత్తకాశినులవృత్తంబు లగుకుచంబుల కెత్తు నత్తు మని బిత్తరించుపు

వ్వఁగుత్తులం దత్తఱంబున వ్రేయుచుఁ బరిహసించుచు నన్యోన్యకరకిసలయకన
కకరండభరితం బగుపన్నీటం జెంగావిజిలుఁగుఁబుట్టంబులు దట్టంబుగాఁ దోఁగి మ
ర్మంబులు బయలు పడిన నగ్గలంబు లగుసిగ్గులకు నొప్పిదంబు లగుతమకనుఱెప్ప
లడ్డంబు సేయుచుఁ బురుషులుం దాము నారామ లభిరామలీలారసోక్తు లెనయ
నంతరంగంబుల సంతసంబునం బంతంబు లిచ్చుచు వసంతంబు లాడి రవ్వేళ
నతులవిమానారూఢు లైనయింద్రపురంధ్రీజనంబులుంబోలె హాటకశిబిక లెక్కి
నిజచేటికాజనంబులు సేవింపం జనుదెంచుభూకాంతకాంతాజనంబులుం దమసర
సంబులకు నర్హంబు లైనధరణీపాలవధూలలామంబు లాదరించు చెలులపైఁ దమ
సఖీజనంబులం బురికొల్పి చల్లించుచు భావగర్భితంబు లగువారిచతురసర
సోక్తుల మందహాసచంద్రికలు ముఖకమలలీలావిలాసలక్ష్మిం బ్రోది సేయం జని
రివ్విధంబున నిజసామ్రాజ్యవిభవంబు పూజ్యంబుగా నజాతశత్రుండు గంగా
ప్రవాహంబున కరిగి యందు నిజవధూయుక్తుం డై శాస్త్రోక్తప్రకారంబున నవ
భృథస్నానం బాచరించె నాసమయంబున. 804

క. అనిమిషదుందుభిఘనని, స్వనములు వీతెంచెఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్
మునిదేవపితృమహీసుర, వినుతులరవ మెసఁగె నవుడు విమలచరిత్రా. 805

క. నరు లెట్టిపాపు లైనను, గర మర్థిని నెద్ది సేసి గతకల్మషు లై
చరియింతు రట్టియవభృథ, మరుదుగఁ గావించి రెలమి నఖిలజనంబుల్. 806

ఆ. అంత ధర్మతనయుఁ డభినవమృదులదు, కూలసురభికుసుమమాలికాను
లేపనములు రత్నదీపితభూషణా, వళులు దాల్చి వైభవమున నొప్పె. 807

వ. అంత నవభృథస్నానానంతరంబున మరలి చనుదెంచి. 808

ఉ. పాండుతనూభవాగ్రజుఁడు పాండుయశోనిధి భాసమానమా
ర్తాండనిభుండు యాజకసదస్యమహీసురమిత్రబంధురా
ణ్మండలిఁ బూజ చేసి బుధమాన్యచరిత్రుఁడు వారి కిచ్చె నెం
డొండ దుకూలరత్నకనకోజ్జ్వలభూషణముఖ్యవస్తువుల్. 809

వ. అట్లు నారాయణపరాయణు లై దేవసమానప్రకాశప్రభావంబుల సకలనరనారీ
లోకంబు లనర్ఘ్యరత్నమయభూషణమాల్యానులేపనంబులు ధరియించి పరమా
నందభరితాత్ము లై యొప్పి యుండి రంత. 810

చ. సునిశితభక్తిఁ దన్ముఖముఁ జూడఁగ వచ్చినయట్టిదేవతా
మునిధరణీసురప్రకరభూవరవిడ్జనశూద్రకోటి య
జ్జనవరచంద్రుచే నుచితసత్కృతులం బరితోషచిత్తు లై
వినయముతోడ ధర్మజుని వీడ్కొని పోవుచుఁ బెక్కుభంగులన్. 811

చ. హరిచరణాంబుజాతయుగళార్చకుఁ డై పెనుపొందుపాండుభూ
వరసుతు రాజసూయమఖవైభవముల్ నుతియించుచున్ సమా

దరమున నాత్మభూముల కుదారత నేఁగిరి ధర్మసూనుఁడుం
సరసిజనేత్రుఁ దా ననుపఁజాలక యుండు మటంచు వేఁడినన్. 812

వ. అట్లు పాండవాగ్రజప్రార్థనం గైకొని దామోదరుండు సమస్తయాదవులను గుశస్థలికిఁ బోవం బనిచి కతిపయపరిజనంబులుం దానును నతనికిం బ్రియంబుగాఁ దన్నగరంబునఁ బ్రమోదంబున నుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 813

చ. జనవర పాండుభూపతనుజాతుఁడు దుస్తర మహామనోరథా
బ్ధిని సరసీరుహాక్షుఁ డను తెప్పకతంబున దాఁటి భూరిశో
భనయుతుఁ డై మనోరుజయుఁ బాసి ముదాత్మకుఁ డై వెలింగె న
వ్వనరుహనాభు దాసజనవర్యులకుం గలవే యసాధ్యముల్. 814

వ. అట్టియెడ. 815

ఆ. రాజసూయమఖవరప్రభావమునకు
నఖిలజనులు మోదమంది రపుడు
కలుషమానసుండు కులపాంసనుఁడు సుయో
ధనుఁ డొకండు దక్క ధరణినాథ. 816

వ. అనిన విని శుకయోగీంద్రునకుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 817

ఆ. అఖిలజనుల కెల్ల నానందజనక మై, యెనయుమఖము కురుకులేశ్వరునకుఁ
గర మసహ్య మైనకారణ మెయ్యది, యెఱుఁగఁ బలుకు నాకు సిద్ధచరిత.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డిట్లను ధరాధిపుతోఁ గురురాజు పాండునం
దనులదెస న్ననేకదురితంబులు నిచ్చలుఁ జేయు చుండు నై
నను నొకనాఁడు పంకరుహనాభదయాపరిలబ్ధభూరిశో
భనజితదేవదైత్యనరపాలకరాజ్యరమామహత్త్వ మై. 819

చ. వెలయుననూనసంపదల విశ్రుతకీర్తులు మిన్ను ముట్టఁ బెం
పలరినపాండుభూవరసుతాగ్రజుఁ డంతిపురంబులోన ను
జ్జ్వలమణిభూషణాంశురుచిజాలము వర్వఁ బయోజనాభు ను
త్కలిక భజించుచుం ఘనసుఖస్థితి భూరిమనోహరాకృతిన్. 820

వ. ఉండం గనుంగొని యదియునుంగాక యొక్కనాఁడు లలితాష్టమీశశాంకబింబంబుల విడంబించుచు నింద్రనీలరుచినిచయంబు నపహసించుకుటిలకుంతలంబులు నటనంబు సలుపం దనరునిటలఫలకంబులును బుష్పచాపుచాపంబురూపు నేపు మాపుభ్రూయుగోపాంతంబు లై సౌదామనీదామరుచిస్తోమంబు లై కర్ణాంతసీమంబు లై యంజనంబులతోడ రంజిల్లునేత్రకంజంబులును నవమల్లికాముకుళవిభాసితదంతమరీచికానిచయోద్దీపితమందహాసచంద్రికాధవళితంబులును ముకురోపమితంబులు నై కర్ణకుండలమణిమరీచిజాలంబులు బెరసి బహుప్రకారంబులఁ బర్వం బొలుచుకపోలపాలికలును విలసితగ్రైవేయకముక్తాఫలహారనిచ

యంబుల కిమ్ముమూపక మిసమిసనిపస గలమెఱుంగులు గిఱికొన మీటినం బగులు నసం బొగడం దగి మొగంబులకుం బుటంబు లెగయు నుత్తుంగపీనకుచభారం బుల వ్రేఁగులాఁగ లేక తూఁగాడుచుం గరతలపరిమేయంబు లగుమధ్యభాగంబు లునుఘనజఘనమండలావతీర్ణకాంచనకాంచీకలాపకింకిణీకలకలనినాదోల్లసితంబు లగుకటిప్రదేశంబులును సల్లలితహల్లకపల్లవకాంతుల మొల్లంబులఁ గొల్లలు గొని యభిరామంబులై శోభిల్లుపదపాణితలంబులును నలసగతులం బదంబు లం దనరుమణినూపురంబులు గోపురంబులం బ్రతిస్వనంబు లొలయ మొరయ నలరుచరణారవిందంబులును రత్నవలయకంకణాంగుళీయకాదివివిధభూషణ ద్యుతినిచయంబు లుష్ణమరీచికరనిచయంబుల ధిక్కరింప వెలుంగుకరకంజంబు లును మృగమదఘనసారహరిచందనాగరుకుంకుమపంకంబులభాసురంబు లగు వాసనలు నాసారంధ్రంబులకు వెక్కసంబులై పొలయుసౌభాగ్యంబులు గలిగి చైతన్యంబు నొందినమాణిక్యపుబొమ్మలవిధంబున గగనమండలంబు నిర్గమించి వసుధాతలంబున సంచరించుచంద్రరేఖలచెలువున శృంగారరసంబు మూర్తిభ వించి జగంబుల మోహపఱచుమోహినీదేవతలచందంబున విలసించుమాధవ వధూసహస్రంబులసంగతిని సౌదామనీలతయునుం బోలె నొప్పుచుండెడు ద్రుపదరాజనందనవిభవంబును రాజసూయమహాధ్వరోత్సవంబునం జూచి చిత్తం బుత్తలపడ సుయోధనుండు సంతాపానలంబునం గ్రాఁగుచుండె నంత నొక్కనాఁడు ధర్మనందనుండు నిర్మలం బగుసభాభవనంబునకుం జని.

సీ. సుతసహోదరపురోహితబాంధవామాత్యపరిచారభటకోటి బలసికొలువఁ
గలితమాగధమంజుగానంబుఁ బాఠకపఠనరవంబును బ్రమద మొసఁగఁ
గంకణఝణఝణత్కారంబు శోభిల్ల సరసిజాననలు చామరము లిడఁగ
మయవినిర్మితసభామధ్యంబునను భాసమానసింహాసనాసీనుఁ డగుచు
తే. నమరగణములు గొలువఁ బెంపారుననిమి
షేంద్రుకైవడి మెఱసి యుపేంద్రుఁ డలర
వరుసఁ గొలువున్న యత్తఱి దురభిమాని
క్రోధమాత్సర్యధనుఁడు సుయోధనుండు. 822

ఉ. కాంచనరత్నభూషణనికాయముఁ దాల్చి సముజ్జ్వలప్రభో
దంచితమూర్తి నొప్పి పణిహారులు ముందటఁ గ్రందు వాయ వా
రింప సహోదరుల్ నృపవరేణ్యులు పార్శ్వములన్ భజింప నే
తెంచెను రాజసంబున యుధిష్ఠిరుపాలికి వైభవోన్నతిన్. 823

వ. అట్లు సనుదెంచి మయమాయామోహితం బైనసభాస్థలంబునందు. 824

క. సలిలములు లేనితావున, వలువలు వెస నెగయఁ దిగిచి వారక తోయం
బులు గలచోటను జేలం, బులు దడియఁగఁ బడియె నిజవిభుత్వము దఱఁగన్.

క. ఆవిధ మంతయుఁ గనుఁగొని, పావని నవ్వుటయు నచటిపార్థివులును గాం
తావలియును యమతనయుఁడు, వావిరిఁ జేసన్నఁ దమ్ము వారింపంగన్. 826

వ. దామోదరానుమోదితు లయి మహారవంబుగాఁ బరిహాసంబులు సేసిన సు
యోధనుండు లజ్జావనతవదనుం డై కుపితమానసుండగుచు నయ్యెడ నిలువక
వెలువడి నిజపురంబున కరిగె నయ్యవసరంబున ధీవిశాలు రైనసభాసదు లగు
నచ్చటిజనంబులకోలాహలంబు సంకులం బైన నజాతశత్రుండు చిత్తంబున విన్న
నై యుండె నప్పుండరీకాక్షుండు భూభారనివారణకారణుం డగుటంజేసి
దుర్యోధనునపహాసంబునకుం గా దనం డయ్యె నంత. 827

క. హరి ధర్మసుతుని వీడ్కొని, తరుణీహితబంధుజనకదంబము గొలువం
బరితోషమునఁ గుశస్థల, పురమునకుం జనియె మోదమున నరనాథా. 828

చ. జనవరబంధమోక్షణముఁ జైద్యవధంబును బాండురాజనం
దనమఖరక్షణంబును నుదారతఁ జేసినయట్టిదేవకీ
తనయుచరిత్రభాసురకథాపఠనాత్ములు గాంతు రిష్టశో
భనబహుపుత్రకీర్తులును భవ్యవివేకము విష్ణులోకమున్. 829

క. అని శుకయోగీంద్రుం డ, మ్మనుజేంద్రునిఁ జూచి పలికె మఱియును శ్రీకృ
ష్ణునియద్భుతకర్మంబులు, వినిపింతుఁ జిత్తగింపు విమలచరిత్రా. 830

సాల్వుండు శివప్రసాదంబున సౌభకవిమానంబు వడసి ద్వారకాపురిపై దండెత్తుట.

సీ. వసుధేశ విను మును వైదర్భిపరిణయవేళ దుర్మదశిశుపాలభూమి
వరునకుఁ దోడ్పడ నరుదెంచి సైనికావలితోడఁ దొడరి దోర్బలము దూలి
హరిచేత నిర్జితు లైనరాజులలోనఁ జైద్యునిచెలికాఁడు సాల్వభూమి
పతి జరాసంధాదిపార్థివప్రకరంబు విన మత్సరానలవిపులశిఖల
తే. ధాత్రి నిటమీఁద వీతయాదవముగాఁగఁ
గడఁగి సేయుదు నని దురాగ్రహముతోడఁ
బంతములు వల్కి యటఁ జని భరితనిష్ఠఁ
దపము గావింపఁ బూని సుస్థలమునందు. 831

క. ధృతి వదలక యుగ్రస్థితిఁ, బ్రతిదినమును బిడికెఁ డవనిరజ మశనము గా
నతినియమముతో నాపశు, పతి శంకరు ఫాలనయను భర్గు నుమేశున్.

క. చెదరనినిజభక్తిని ద, త్పదపద్మము లాత్మ నిలిపి పాయక యొకయేఁ
డుదితక్రియ భజియించిన, మదనారియు వానిభక్తిమహిమకు వశుఁ డై. 833

క. బోరనఁ బ్రత్యక్షుం బై, కోరినవర మేమి యైనఁ గొసరక యిత్తుఁ
వారక వేఁడు మ టన్నను, నారాజతపోధనుండు హరునకుఁ బ్రీతిన్. 834

తే. వందనం బాచరించి యానందవికచ, వదనుఁ డై నొస లంజలిఁ గదియఁ జేర్చి
శ్రితదయాకార నన్ను రక్షించెదేని, నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము మదీప్సితంబు.

తే. గరుడగంధర్వయక్షరాక్షససురేంద్ర, వరులచే సాధ్యపడక నావలయు నెడల
నభ్రపథమునఁ దిరిగెడునట్టిమహిత, వాహనము నాకు దయచేయు వరద యీశ.

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై హరుండు వానికోర్కి కనురూపం బైనపు
రంబు నిర్మింప మయుని నియోగించిన నతండును నట్ల చేసెద నని కామగమ
నంబును నతివిస్తృతంబునుగా లోహంబున నిర్మించి సౌభకం బనునామం బిడి
సాల్వున కిచ్చిన వాఁడును బరమానందంబునం బొంది తద్విమానారూఢుం డై
యాదవులవలనిపూర్వవైరంబుఁ దలంచి దర్పాంధచేతస్కుం డై ద్వారకానగ
రంబుపైఁ జని నిజసేనాసమేతంబుగాఁ దత్పురంబు నిరోధించి. 837

సీ. సరిదుపవనసరోవరములు మాయించి బావులు గలఁచి కూపములు సెఱిచి
కోటలు వెస వీటతోటముల్ గావించి పరిఖలు పూడ్చి వప్రములు దొబ్బి
యట్టళ్లు ధరఁ గూల్చి యంత్రముల్ దునుమాడి కాంచనధ్వజపతాకములు నఱకి
భాసురగోపురప్రాసాదహర్మ్యేందుశాలాంగణములు భస్మములు చేసి

తే. విమలకాంచనరత్నాదివివిధవస్తు
కోటి సెల్లను నందంద గొల్ల పుచ్చి
ప్రజలఁ జెఱపట్టి దొరలనుభంగపెట్టి
తత్పురి యిబ్బంగిఁ బెక్కుబాధల నలంచి. 838

చ. మదమున నంతఁ బోవక విమానయుతంబుగ నభ్రవీథికిన్
గొదకొని యేపుమై నెగసి కొంకక శక్తిశిలామహీరుహ
ప్రదరము లోలిమైఁ గురిసి బంధురభూమిపరాగశర్కరల్
వదలక చల్లుచున్ వలయవాయువుచే దిశ లావరించుచున్. 839

వ. అట్టియెడ. 840

క. చటులపురత్రయదనుజో, త్కటదుస్తరబాధ్యమానధారుణిగతి న
ప్పటభేదన మెంతయు వి, స్ఫుటపీడం జెంది వగల సుడివడు చుండన్. 841

చ. కని భగవంతుఁడున్ రథిశిఖామణియు న్నగురాక్మిణేయుఁ డ
జ్జనముల నోడకుండుఁ డని సంగరకౌతుక మొప్ప దివ్యసా
ధనములఁ బూని సైనికకదంబము గొల్వ ననూనమీనకే
తనరుచి గ్రాల నున్నతరథస్థితుఁ డై వెడలెన్ రణోర్వికిన్. 842

వ. అయ్యవసరంబున. 843

చ. సమధికబాహుశౌర్యజితచండవిరోధులు వెల్లి రున్నత
క్షమ గదభానువిందశుకసాత్యకిసారణచారుదేష్ణసాం
బమకరకేతనాత్మజశ్వఫల్కతనూభవతత్సహోదర
ప్రముఖయదూత్తముల్ విమతభంజను లై కృతవర్మమున్నుగన్. 844

క. వారణవాజిస్యందన, వీరభటావలులు సనిరి విశ్వము వడఁకన్

ఘోరాకృతి వివిధాయుధ, భూరిద్యుతు లర్కబింబముం గబళింపన్. 845

వ. చని యాగోవిందనందనస్యందనంబున్ బలసందోహంబును దలకడచి యదు
సైన్యంబులు సాల్వబలంబులతోడం దార్కొని బెరయునప్పుడు దేవదానవసం
కులసమరవిధంబునం దుములం బయ్యె నయ్యెడ. 846

మ. వితతజ్యాచయటంకృతుల్ మదజలావిర్భూతశుండాలఘీం
కృతు లుద్యద్భటహుంకృతుల్ మహితభేరీభాంకృతుల్ భీషణో
ద్ధతనిస్సాణధణంకృతుల్ ప్రకటయోధవ్రాతసాహంకృతుల్
కుతలంబున్ దివి నిండ మ్రోసె రిపుసంక్షోభంబుగా భూవరా. 847

మ. హరిరింఖారథనేమిసద్భటపదవ్యాఘట్టనోద్ధూతదు
స్తరధూళీపటలప్రభూతనిబిడధ్వాంతప్రవిధ్వంసకృ
త్కరశాతాసిగదాదిహేతిరుచు లాకాశంబు నిండన్ వియ
చ్చరదృక్కుల్ మిఱుమిట్లు గొల్ప సమరోత్సాహంబు సంధిల్లఁగన్. 848

చ. తలకొని సైనికుల్ గవిసి తార్కొని పేర్కొని పాసి డాసి యం
కిలి గొన కెమ్ము లమ్ములఁ బగిల్చి నొగిల్చితరేతరుల్ తలల్
నలియఁగ మొత్తి యొత్తి నయనంబుల నిప్పులు రాల లీల నోఁ
దలలు లలాటముల్ ఘనగదాహతి నొంచి కలంచి పోరఁగన్. 849

వ. అయ్యవసరంబునఁ బ్రద్యుమ్నుండు గనుంగొని. 850

మ. అనయంబుం గలుషించి సౌభపతి మాయాకోట్లు చంచచ్ఛరా
సననిర్ముక్తనిశాతదివ్యమహితాస్త్రశ్రేణిచేఁ దత్క్షణం
బున లీలాగతి నభ్రగుల్ మనములన్ భూషింప మాయించె న
వ్వనజాతాప్తుఁడు భూరిసంతమసమున్ వారించుచందంబునన్. 851

వ. మఱియును. 852

చ. అతిరథకోత్తముం డన నుదంచితకాంచనపుంఖపంచవిం
శతివిశిఖంబుల న్నతససైనికపాలుని నొంచి యుగ్రుఁడై
శతశతకోటికోటినిభసాయకముల్ వరఁగించి సాల్వభూ
పతికకుదంబు నొంచి లయభైరవుఁడై వడిఁ బేర్చి వెండియున్. 853

చ. పదిపదియమ్ములన్ మనుజపాలవరేణ్యుల నొంచి రోషముం
గదురఁగ మూఁడుమూఁడుశితకాండములన్ రథదంతివాజులం
జదియఁగ సేసి యొక్కొకనిశాతశరంబున సైనికావలిన్
మదము లడంచి యిట్లతఁ డమానుషలీలఁ బరాక్రమించినన్. 854

క. దుర్మానవహరునద్భుత, కర్మమునకు నుభయసైనికప్రకరంబుల్
నిర్మలమతి నుతియించిరి, భర్మాచలధైర్యు విగతభయుఁ బ్రద్యుమ్నున్. 855

వ. అయ్యవసరంబున. 856

ఉ. సాంబుని సాల్వభూవిభుఁడు సాయకజాలము లేసి నొంచినన్
జాంబవతీతనూభవుఁడు చాపము సజ్యము చేసి డాసి సా
ల్వుం బదియేనుతూపుల నవోన్నతవక్షము గాఁడ నేసి శా
తాంబకవింశతి న్నతనిసౌభక మల్లలనాడ నేసినన్. 857

చ. గదుఁడు మహోగ్రవృత్తి నిజకార్ముకనిర్గతవిస్ఫురద్విధుం
తుదవదనాభబాణవితతుల్ వరఁగించి విరోధిమస్తముల్
గుదులుగ గ్రుచ్చి యెత్తుచు నకుంఠితవిక్రమకేళిలోలుఁడై
చదల సురల్ నుతింప రథిసత్తముఁ డొప్పె నరేంద్రచంద్రమా. 858

ఉ. సాత్యకి చండరోషమున సాల్వమహీవరుభూరిసౌభసాం
గత్యచతుర్విధోగ్రబలగాఢతమఃపటలంబు భాసురా
దిత్యమయూఖపుంజరుచితీవ్రశరంబుల మాపి సైనిక
స్తుత్యపరాక్రమప్రకటదోర్బలుఁడై విలసిల్లె భూవరా. 859

ఉత్సాహము. భానువిందుఁ డుద్ధతిన్ విపక్షపక్షసైన్యదు
ర్వానకాననానలోపమానచండకాండసం
తాన మూన నేసి చూర్ణితంబు చేసెఁ జాపవి
ద్యానిరూఢి దేవతావితాన మిచ్చ మెచ్చఁగాన్. 860

ఉత్సాహము. చారుదేష్ణుఁ డాగ్రహించి శత్రుభీషణోగ్రదో
స్సారదర్ప మేర్పడన్ నిశాతబాణకోటిచే
దారుణప్రతాపసాల్వదండనాథమండలిన్
మారి రేఁగినట్లు పిల్కుమార్చి పేర్చి యార్చినన్. 861

క. శుకుఁ డాయోధనవిజయో, త్సుకమతి బాహాబలంబు చొప్పడ విశిఖ
ప్రకరంబులఁ దను శౌర్యా, ధికుఁ డన విద్వేషిబలతతిం బరిమార్చెన్. 862

ఉ. సారణుఁ డేపుమైఁ గదిసి శాత్రవవీరులు సంచలింప దో
స్సార మెలర్పఁ గుంతశరశక్తిగదాక్షురికాదిహేతులన్
వారక వాజిదంతిరథవర్గములం దునుమాడి కాల్వురన్
వీరముతోడఁ బంపె జముపీటికిఁ గాఁపుర ముగ్రమూర్తియై. 863

క. అక్రూరుఁడుఁ దదనుజులు న, వక్రపరాక్రమము మెఱసి వైరుల బాహా
విక్రమమున వధియించిరి, చక్రప్రాసాదివివిధసాధనములచేన్. 864

మ. కృతవర్మక్షితినాయకుండు విశిఖశ్రేణిం బ్రమత్తార్యధి
శ్రితవర్మంబులఁ జించి మేనుల శతచ్ఛిద్రంబులం జేయ న
ద్భుతకర్మం బని సైనికుల్ పొగడ శత్రుల్ దూలుచో సంగర
క్షితిధర్మంబుఁ దలంచి కాచె రథికశ్రేష్ఠుండు భూమీశ్వరా. 865

వ. అయ్యవసరంబున సాల్వుండు గోపోద్దీపితమానసుం డై యుండ మాయావిడం

బకం బైనసౌభకం బప్పుడు. 866

సీ. ఒకమాటునభమునఁ బ్రకటంబుగాఁ దోఁచు నొకమాటుధరణిపైనొయ్యనిలుచు
నొకమాటు శైలమస్తకమున వర్తించు నొకపరి చరియించు నుదధినడుమ
నొక్కతోయంబున నొక్కటియై యుండు నొక్కెడఁ గనుఁగొనఁ బెక్కు లగును
నొకమాటుసాల్వసంయుక్తమై పొడసూపు నొకతోయ మన్నియు నుడిగి తోఁచు

ఆ. నొక్కతేప కొఱవి యుడుగక త్రిప్పిన, గతి మహోగ్రవృత్తిఁ గాన వచ్చు
మఱియుఁ బెక్కుగతుల నరివరుల్ గలఁగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు ధీవరేణ్య.

వ. ఇవ్విధంబున సౌభకంబు వర్తించుటంజేసి యదుసైన్యంబులచే దైన్యంబు నొం
దిననిజసైన్యంబుల మరలం బురికొల్పి సాల్వుం డప్పుడు. 868

క. స్ఫురదనలాభశరంబులు, పొరిఁ బొరిఁ బుంఖానుపుంఖములుగా సేయం
దెరలియు మరలియు మురిసియు,విఱిసియుఁ బిఱుతివక పోరె వెసయదుబలముల్.

క. అయ్యెడ మానము వదలక, డయ్యక మగపాడితో దృఢంబుగఁ బోరన్
దయ్యె మెఱుంగును నెక్కటి, కయ్యం బపు డయ్యెఁ బేరుగలయోధులకున్.

క. మును ప్రద్యుమ్నకుమారుని, ఘననిశితాస్త్రములచేతఁ గడు నొచ్చినసా
ల్వనిమంత్రి ద్యుమనాముఁడు, సునిశితగద చే నమర్చి సుమహితశక్తిన్. 871

చ. వెరవును లావుఁ జేవయును వీరము బీరముఁ గల్గి డాసి యా
సరసిజనాభనందనువిశాలభుజాంతరమున్ బగిల్చినన్
విరవిరవోయి మేను నిడువెంద్రుక వెట్టఁగఁ జేతిసాధనో
త్కరములు దేరిపై వదలి కన్నులు మూయుచు మూర్ఛ నొందినన్. 872

ఆ. సమరధర్మవేది సమధికనయవాది, దారుకునిసుతుండు ధైర్యయుతుఁడు
రథము దోలికొనుచు రణభూమి వెడలి వే,చనియె మూర్ఛ దేఱి శంబరారి.

ఉ. సారథిఁ జూచి యి ట్లనియె శాత్రవవీరులు నూచి నవ్వఁగాఁ
దేరు రణక్షితిన్ వెడలఁ దెచ్చితి తెచ్చితి దుర్యశంబు పం
కేరుహనాభుఁడున్ హలియు గేలి గొనన్ యదువంశసంభవుల్
బీరము దప్పి యిప్పగిదిఁ బెల్కుఱి పోవుదురే రణంబునన్. 874

వ. అనిన నతం డతని కి ట్లనియె. 875

క. రథి రిపుచే నొచ్చిన సా, రథియును సారథియు నొవ్వ రథియును గావం
బృథుసమరధర్మ మింక న,వ్యథచిత్తుఁడ వగుచుఁ గడఁగు వైరుల గెలువన్.

వ. అనిన విని. 877

ఉ. సంచితభూరిబాహుబలశౌర్యుఁడు సారథిమాట కాత్మ మో
దించి రవిప్రకాండరుచిదీపితచాపముఁ దాల్చి పూర్వ సా
రించి గుణధ్వనిన్ బృహదరిప్రకరంబుల భీతి ముంచి తో
లించె రథంబు మేదిని చలింపఁగ నాద్యుముమీఁద నేర్పునన్. 878

వ. అట్లు డగ్గఱి. 879

చ. అరితను వప్టబాణముల నాగ్రహవృత్తిఁ బగిల్చి నాల్గిటం
దురగములన్ వధించి యొకతూపున సారథిఁ ద్రుంచి రెంట ని
ష్ఠురతరకేతుచాపములు చూర్ణము చేసి యొకమ్మునన్ భయం
కరముగఁ ద్రుంచె నాద్యమునికంఠ మకుంఠితవిక్రమోద్ధతిన్. 880

మ. కని సాంబప్రముఖాదియోధవరు లుత్కంఠాత్ములై మీనకే
తను నగ్గించి సువర్ణపుంఖనిశితాస్త్రశ్రేణి సంధించి సా
ల్వునిసైన్యావలిమస్తముల్ వెరవు లావున్ మీఱఁగా నొక్కయె
త్తున వే త్రుంచిరి తాటిపండ్లు ధరఁ దోడ్తో రాల్చుచందంబునన్. 881

వ. అట్టియెడ. 882

స్రగ్ధర. కూలున్ గుఱ్ఱంబు లేనుఁగులు ధరఁ గెడయున్ గుప్పలై నుగ్గునూచై
వ్రాలున్ దేరుల్ హతం బై వడిఁ బడు సుభటవ్రాతముల్ శోణితంబుల్
గ్రోలున్ మాంసంబు నంజుం గొఱకు నెముకలన్ గుంపులై సోలుచున్ బే
తాళక్రవ్యాదభూతోత్కరములు జతలై తాళముల్ దట్టి యాడున్. 883

వ. మఱియు నొక్కయెడ. 884

సీ. ఖండితశుండాలగండముల్ నక్రముల్ భూరితుండంబులు భుజగసమితి
పదతలంబులు కచ్ఛపంబులు దంతముల్ శుక్తులు కుంభనిర్ముక్తమౌక్తి
కములు రత్నములు వాలములు జలూకముల్ మెదలు భేకంబులు మొదడు రొంపి
ప్రేవులు పవడంపుఁదీవెలు నరములు నాఁచు మజ్జంబు ఫేనంబు లస్థి

ఆ. సైకతములు రక్తచయము తోయంబులు, నొరగు నెడల నొరలు మొఱలు ఘనత
రంగరవముగా మతంగజాయోధన, స్థలము జలధిఁ బోల్పఁ దగె నరేంద్రా.

వ. ఇవ్విధంబున యదుసాల్వబలంబులు సలంబునఁ బరస్పరజయకాంక్షలం దలపడి
పోరుపూర్వపశ్చిమసముద్రంబులవడువున నిరువదియేడుదినంబు లతిఘోరంబు
గాఁ బోరు నెడ నింద్రప్రస్థపురంబున నుండి ద్వారకానగరంబునకు నగధరుండు
చనుదేర ముందటం గాన వచ్చుదుర్నిమిత్తంబులం గనుంగొని కృష్ణుండు దారు
కునిం జూచి యి ట్లనియె. 886

శా. కంటే దారుక దుర్నిమిత్తము లనేకంబుల్ మహాభీలముల్
మింటన్ మేదినిఁ దోఁచు చున్నయవి నెమ్మిన్ ఖాండవప్రస్థ మే
నుంటం జైద్యహితక్షితీశ్వరులు మాయోపాయు లై మత్పురి
న్గెంటింపం జనుదేరఁ బోలుదురు పోనీ తేరు వేగంబునన్. 887

వ. అని యతిత్వరితగతిం జనుదెంచి తత్పురంబు డగ్గఱి మహాబలపరాక్రమంబులం
బ్రతిపక్షబలంబుతోడం దలపడి పోరుయదుబలంబులను నభోవీథి నభేద్యమా
యావిడంబనంబునఁ బ్రతివీరు లెంతకాలంబునకు నేయుపాయంబునను సాధింప

నలవి గానిసౌభకవిమానంబునం దున్నసాల్వునిం గని తద్విమానంబు డాయం
దన తేరు దోల సారథిని నియమించి కదియం జనుమురాంతకుని వీక్షించి యదు
సైనికప్రకరంబులు పరమానందంబునం బొందిరి మృతప్రాయంబు లై యున్న
సైన్యంబులఁ గనుంగొని సౌభకపతి విక్రమక్రియాకలాపుం డగుచు నురవడించి.

చ. మిడుఁగుఱు లెల్లెడం జెదర మింటను మంటలు వర్వ ఘంటికా
ఘణఘణభూరినిస్వననికాయమునన్ హరిదంతరాళముల్
వణఁక మహోగ్రశక్తిఁ గొని వారక దారుకుమీఁద వైవ దా
రుణగతి నింగినుండి నిజరోచులతోఁ బడుచుక్కకైవడిన్. 889

క. వడిఁ జను దేరఁగఁ గని య,ప్పుడు నగధరుఁ డలఁతిలీలవ్రాలెన్ దానిం
బొడిపొడి యై ధరఁ దొరఁగఁగ,నడుమన వెసఁ ద్రుంచె నొక్కనారాచమునన్.

చ. గురుభుజుఁ డంతఁ బోవక యకుంఠితశూరత శత్రుసైన్యముల్
దెరలఁగ నుగ్రతం గొఱవిఁ ద్రిప్పినకైవడి మింట దిద్దిరం
దిరుగుచు దుర్నిరీక్ష్య మగుదీపితసౌభము సాల్వుఁ డండభా
స్కరకిరణాభషోడశనిశాతశరంబుల గాఁడ నేసినన్. 891

చ. కడు వడి నల్గి వాఁడు నిజకార్ముకమున్ జలదస్వనంబుకై
వడి మొరయించుచున్ వెడఁదవాతిశరంబులఁ బద్మలోచను
న్నెడమభుజంబు గాఁడ వడి నేసినఁ దెం పఱి చేతిశార్ఙ్గమున్
విడిచె రథంబుపై గగనవీథి సురల్ భయమంది చూడఁగన్. 892

క. హాహా యని భూతావలు, లాహాకారములు సేయ నంతట దేఱ
న్నాహరిఁ గనుఁగొని యతఁ డు,త్సాహంబునఁ బలికె బాహుశౌర్యస్ఫూర్తిన్.

చ. నలినదళాక్ష మత్సఖుఁడు నాఁ దగుచైద్యుఁడు గోరినట్టికో
మలి నవినీతిమైఁ దగవుమాలి వరించితి వంతఁ బోక దో
ర్బలమున ధర్మనందనుసభాస్థలి నేమఱి యున్నవాని న
చ్చలమునఁ జంపి తట్టికలుషంబున నేఁడు రణాంగణంబునన్. 894

క. తల చెడి పాఱక బాహా, బల మొప్పఁగ నాదుదృష్టిపథమున ధృతితో
నిలిచిన నిష్ఠురవిశిఖా, ర్చుల ముంచి మదీయసఖుని నూ డిటు దీర్తున్. 895

చ. అనిన మురాంతకుండు దరహాసము మోమునఁ దొంగలింప సా
ల్వునిఁ గని యోరి లావు బలువుం గలపోటరివోలెఁ బ్రేలె దే
మనినను బాటు సన్నిహితమౌట యెఱుంగవు మూఢచిత్త వై
ష్మని గదఁ గేలఁ ద్రిప్పి యభియాతిని శత్రుని వ్రేసె నుద్ధతిన్. 896

వ. అట్లు వ్రేసిన. 897

క. పెనుమూర్ఛ నొంది వెస ము,క్కున వాతను నెత్తు రొల్కఁ గొంతవడికి నె
య్యునఁ దెలిసి నిలువరింపక, చనె వాఁడు సదృశ్యుఁ డగుచు సౌభముఁ దానున్.

వ. అయ్యవసరంబున. 899

తే. గగనమందుండి యొకఁ డార్తుఁ డగుచువచ్చి, నందనందనుపాదారవిందములకు
వందనము చేసియానకదుందుభిని మహోగ్రుఁ డై పట్టితెచ్చె సాల్వుండు గడఁగి.

తే. దేవ మీ కెఱింగింపఁగాఁ దివిరి యిటకు, దేవకీదేవి నన్నుఁ బుత్తెంచె ననఁగ
విని సరోరుహనాభుండు ఘనవిషాద, మగ్నుఁ డయ్యెను గురుమీఁదిమమతఁ జేసి.

క. నరగంధర్వసురాసుర, వరులకు నిర్జింపరానివాఁడు బలుం డే
మఱ కరయ హీనబలుచేఁ, బరికింపఁగ నెట్లు పట్టువడెనో కో యనుచున్.

వ. మఱియును. 903

క. భావంబు గలఁగ నాహా, దైవకృతం బెవ్వరికిని దప్పింపఁగ రా
దేవిధి నైనను నని శో, కావిలమతిఁ బలుకుచున్న నత్తఱి వాఁడున్. 904

వ. తనమాయాబలంబునఁ గ్రమ్మఱం దోఁచి కృతకవసుదేవునిం గల్పించి యతనిం బంధించి కొనితెచ్చి పుండరీకాక్షు నిరీక్షింపు భవజ్జనకుండు వీఁడె యిప్పుడు నీవు గనుంగొన వీనితలఁ ద్రుంతు నింక నెవ్వనికిం గా మనియెదు కావంగలశక్తి గల దేనిం గావు మని దురాలాపంబు లాడుచు మృత్యుజిహ్వాకరాళం బైనకరవాలంబు గేలం బూని జపిళించుచు నమ్మాయావసుదేవునిశిరంబు దునిమి తన్మస్తకంబు గొని వియద్వర్తి యై చరియించుసౌభకవిమానంబు సొచ్చె నంత గోవిందుండు గొంతదడవు మనంబున ఘనం బగుశోకంబున గుందు చుండి యాత్మసైనికులు దెలుపం దెలివొంది యుది మయోదితం బైనసాల్వునిమాయోపాయం బని యెఱింగె నంతం దనకు వసుదేవుండు పట్టువడెనని చెప్పినదూతయు నమ్మాయాకళేబరంబును నాక్షణంబ విచిత్రంబుగా మాయం బై పోయె ననంతరంబ.

క. మును లపుడు గొంద ఱచటికిఁ, జనుదెంచి విమోహి యైనజలజదళాక్షుం
గనుఁగొని సమధికభక్తిన్, వినయంబునఁ బలికి రంత విష్ణుఁ జిష్ణున్. 906

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములందు సర్వమానవులు సంసారనానావిధైక
దుఃఖాబ్ధిమగ్ను లై తుదిఁ జేర నేరక వికలత్వమునఁ బొందువేళ నిన్నుఁ
దలఁచి దుఃఖంబులఁ దరియింతు రట్టిసద్గుణనిధి వై దేవకోటి కెల్లఁ
బట్టుఁగొమ్మై పరబ్రహ్మాఖ్యఁ బొగ డొంది పరమయోగీశ్వరప్రకరగూఢ

తే. పరచిదానందదివ్యరూపమున వెలుఁగు, దనఘ నీ వేడ నీచజన్మాత్మజనిత
ఘనభయస్నేహమోహశోకంబు లేడ, ననుచు సంస్తుతి చేసి వా రరిగి రంత.

చ. హరి దనమీఁద ఘోరనిశితాశుగజాలము లేయుసాల్వభూ
వరు వధియింపఁ గోరి బహువారిదనిర్గదభూరివృష్టివి
స్ఫురణ ననూనతీవ్రశరపుంజములన్ గగనంబుఁ గప్పి క్ర
చ్చఱ రిపువకాళిరత్నమును జాపము వర్మముఁ ద్రుంచి వెండియున్. 908

మ. వితతక్రోధముతోడఁ గృష్ణుఁడు జగద్విఖ్యాతశౌర్యక్రియో

ద్ధతశక్తిఁ వడిఁ ద్రిప్పి మింట మెఱుఁగుల్ దట్టంబుగాఁ బర్వ ను
గ్రతఁ జంచద్గద వైచి త్రుంచె వెసఁ జూర్ణంబై ధరన్ రాల నా
యతభూరిత్రిపురాభమున్ మహితమాయాశోభమున్ సౌభమున్. 909

వ. అట్లు కృష్ణుండు మయనిర్మితమాయావిమానంబు నిజగదాహతి నింతింతలు తునియలై సముద్రమధ్యంబునం దొరంగం జేసిన సాల్వుండు గోటిలు వెఱికిన భుజంగంబుభంగి గండడంగి విన్ననై విగతమాయాబలుం డయ్యును బాలి వోవనిబీరంబున వసుధాతలంబునకు డిగ్గి యాగ్రహంబున. 910

క. కరమునఁ బవినిభ మగుభీ, కరగద ధరియించి కదియఁగాఁ జనుదేరన్
మురహరుఁ డుద్ధతి సాల్వుని,కరము గదాయుక్తముగను ఖండించె నృపా. 911

క. అంతం బోవక కినుక న, నంతుఁడు విలయార్కమండలాయతరుచిదు
ర్దాంతం బగుచక్రంబు ని, తాంతంబుగఁ బూన్చి సాల్వధరణిపుమీఁదన్. 912

క. గురుశక్తి వైచి వెస భా, సురకుండలమకుటరత్నశోభిత మగుత
చ్ఛిరము వడిఁ ద్రుంచె నింద్రుఁడు, వరకులిశముచేత వృత్రు వధియించుక్రియన్.

శ్రీకృష్ణుండు దంతవక్త్రుని సంహరించుట.

వ. ఇట్లు మాయావి యైనసాల్వుండును సౌభకంబును గృష్ణుచేతం బొలియుటఁ గనుంగొని నిజసఖు లగుసాల్వపౌండ్రకశిశుపాలురకుఁ బారలౌకికక్రియలు మైత్రిం గావించి దంతవక్త్రుం డతిభీషణాకారంబుతో నప్పుడు. 914

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీఁటుచును బెట్టుగ మ్రోయుచుఁ గన్నుఁ గ్రేవలం
జిటచిట విస్ఫులింగములు చింద మహోద్ధతపాదఘట్టనన్
నట నిట నై ధరిత్రి వడఁకాడ వడిన్ గద కేలఁ ద్రిప్పుచున్
మిటమిట మండువేసవిని మించుదివాకరుఁ బోలి యుగ్రతన్. 915

చ. వడిఁ జనుదేరఁ జూచి యదువల్లభుఁ డుల్లము పల్లవింప న
ప్పుడు గదఁ గేలఁ బూని రథమున్ రయ మొప్పఁగ డిగ్గి యుగ్రతం
గడఁగి విరోధికి న్నెదురుగాఁ జన వాఁ డతిసీచవర్తి యై
యడరుచు నట్టహాసముఖుఁ డై వలచే గదఁ ద్రిప్పుచున్ హరిన్. 916

వ. కనుంగొని పరిహాసోక్తులుగా ని ట్లనియె నీవు మదీయభాగ్యంబునం జేసి నేఁడు నాదృష్టిపథంబునకు గోచరుండ వైతివి మిత్రద్రోహి వైననిన్ను మాతులేయుండ వని మన్నింపక దేహంబునందు వర్తించునుగ్రవ్యాధి నౌషధాదిక్రియల నివర్తింపం జేయుచికిత్సకునిచందంబున బంధురూపశాత్రవుండవు గావున నిన్ను దంభోళిసంరంభగంభీరం బైనమదీయగదాదండహతిం బరేతనివాసంబున కనిచి మున్ను నీచేత నిహతు లైననాదుసఖులఋణంబుఁ దీర్తు నని దుర్భాష లాడుచు డగ్గఱి. 917

చ. పెనుగదఁ బూన్చి కృష్ణుతలబెట్టుగ మొత్తిన నంకుశాహతిన్

గనలేడిగంధసింధురముకై వడి సింధురభంజనుండు పెం
పున పవిభాసమానగదఁ బూని మహోగ్రతఁ ద్రిప్పి దంతవ
క్త్రునియురముం బగిల్చినఁ బగుల్కొనుచుం రుధిరంబు గ్రక్కుచున్. 918

వ. తత్క్షణంబ పర్వతాకారం బగుదేహంబుతో నొఱలుచు నేలం గూలి కేశపాశం బులు చిక్కువడ దన్నుకొనుచుఁ బ్రాణంబులు విడిచె నప్పుడు నిఖిలభూతం బులు నాశ్చర్యంబు నొందఁ దద్గాత్రంబుననుండి యొక్కసూక్ష్మతేజంబు వెలు వడి గోవిందునిదేహంబుఁ బ్రవేశించె నయ్యవసరంబున నగ్రజమరణంబు గనుం గొని కుపితుండై కనుంగవల నిప్పు లుప్పతిల్ల విదూరథుండు గాలానలజ్వాలా భీలకరాళం బైనకరవాలంబును బలుకయుం గేలం దాల్చి దామోదరు దెసకుఁ గవయుటయుం గనుంగొని 919

చ. జలరుహలోచనుండు నిజసాధన మై తనరారుచక్రముం
వలనుగఁ బూన్చి వైవ నది వారక వానిశిరంబు ద్రుంచె న
బ్బలియుఁడు సౌభసాల్వశిశుపాలసహోదరతత్సహోదరా
వలుల వధించి తత్కులమువారి ననేకులఁ ద్రుంచె నీగతిన్. 920

వ. అయ్యవసరంబున. 921

క. నరమునియోగిసురాసుర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్య గంధర్వనభ
శ్చరకిన్నరకింపురుషులు, హరిమహిమ నుతించి రద్భుతానందములన్. 922

వ. మఱియు నప్సరోజనంబులు నృత్యంబులు సలుప వేల్పులు కుసుమవర్షంబులు గురియ దేవతూర్యంబు లవార్యంబులై మొరయ యదువృష్ణిప్రవరులు సేవింపఁ బరమానందంబునుం బొంది నిజవిజయాంకితంబు లైనగీతంబుల వందిజనంబులు సంకీర్తనంబులు సేయ నతిమనోహరవిభవాభిరామంబును నూతనాలంకా రంబును నైనద్వారకానగరంబు శుభముహూర్తంబునం బ్రవేశింప జనునెడ.

క. పురసతులు విరులు లాజలు, గురుసౌధాగ్రములనుండి కురియఁగ వికచాం
బురుహాక్షుండు డంతఃపుర, వర మర్థిం జొచ్చివైభవం బలరారన్. 924

వ. అట్లు యోగీశ్వరేశ్వరుండును షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండును నిఖిలజగదీశ్వ రుండును నైనపురుషోత్తముండు సుఖం బుండె నంత. 925

క. కౌరవపాండవప్రధనము, రారంభ మెఱింగి తీర్థయాత్ర నెపముగా
సీరాంకుఁ డుభయకులులకు,నారయ సముఁ డగుటఁ జేసి యరిగె నరేంద్రా. 926

బలరాముండు తీర్థయాత్రకుఁ జనుట

వ. అట్లు సని మొదలం బ్రభాసతీర్థంబున నవగాహంబు సేసి యందు దేవర్షిపితృ తర్పణంబులు సంప్రీతిం గావించి విమలతేజోధను లగు భూసురప్రవరులు దనతో నరుగుదేరం గదలి చని క్రమంబున సరస్వతియు బిందుసరోవరంబును వజ్ర తీర్థంబును విశాలానదియు సరయువును యమునయు జాహ్నవీతీర్థంబునుం

గనుంగొనుచు నచట నచట నవగాహన దేవర్షిపితృతర్పణ బ్రాహ్మణసంతర్ప
ణంబులను భూసురయుక్తుం డై నడపుచుం జని సకలలోకస్తుత్యంబును
నిఖిలమునిశరణ్యంబు నగు నైమిశారణ్యంబు సొచ్చి యందు దీర్ఘసత్త్రంబు నడపు
చున్న మునిజనంబులం గనుంగొనిన వారును బ్రత్యుత్థానంబు చేసి రామునకు
వినతు లై యాసనపూజావిధానంబులు గావించిన నతండును బ్రముదితమాన
సుం డగుచు సపరివారంబుగాఁ గూర్చున్న యెడ. 927

క. ఆనెఱిఁ దనుఁ గని ప్రత్యు, త్థాననమస్కారవిధులు దగ నడపక పెం
పూనినపీఠముపై నా, సీనుం డగుసూతు శేముషీవిఖ్యాతున్. 928

వ. కనుంగొని యతని సమీపంబున నున్న విప్రవరులం జూచి రాముండు రోషించి
వీఁడు నన్నుఁ గని లేవ కుండుటకు హేతు వెయ్యదియొకో యీ ప్రతిలోమజా
తుండు మునిగణసభాస్థలంబునఁ దా నొక్కముఖ్యుండపోలె దురభిమానంబున
శక్తిమనుమనివలనం గొన్ని కథలు గాథలు గఱచి విద్వద్గణ్యునివిధంబున పెఱ్ఱ
వీఁగెడును నీచాత్ముం డభ్యసించువిద్యలెల్లను మనంబున విచారించి చూచిన మద
కారణంబులు గాని సత్త్వగుణగరిష్ఠంబులు గావు ధర్మసంరక్షణంబు సేయ
నవతరించినమాకు నిట్టిదుష్టమర్దనం బవశ్యకర్తవ్యం బని తలంచి హస్తంబున ధ
రించిన కుశాగ్రంబున నాసూతుని వధించిన నక్కడిమునీంద్రు లెల్ల హాహాకారం
బులతోడం దాలాంకునిం జూచి యి ట్లనిరి. 929

క. అనఘా యితనికి బ్రహ్మా, సన మే మిచ్చుటను నీవు సనుదే నితఁ డా
సనముఁ దిగఁ డయ్యె నింతయు, మును నీమది నెఱుఁగనర్థముం గలదె హలీ.

క. ఎఱిఁగెఱిఁగి బ్రహ్మహత్యా, దురితంబున నీమనంబు దూఁకొనెఁ బాపో
త్తరణప్రాయశ్చిత్తము, దొరఁకొని కావింపు మయ్య దుర్జనహరణా. 931

వ. అదియునుం గాక పరమపావనుండ వైననీవు ధర్మంబు దప్పిన నెవ్వరు మాన్పం గ
లరు కావునఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గైకొని నడప కున్న ధర్మంబు నిలువదు అట్లు
గావున దీనికిం బ్రతీకారంబు పుట్టింపు మనిన నతండు వారలం గనుంగొని తా
మసంబున నిట్టిపాపంబు సేయంబడియె దీనికి ముఖ్యపక్షంబునఁ బ్రతికృతి యె
ఱింగింపుఁడు వీనికి నాయువును బహుసత్త్వంబును నొసంగిన మీ కిష్టం బగునే
నట్లు నా యోగమాయచేఁ గావింతు నన మునులు నీయస్త్రమాహాత్మ్యంబు
నకు మృత్యువునకు మాకు నెవ్విధంబున వైకల్యంబు నొందకుండ నట్లు
గావింపు మనిన నతం డందఱం జూచి యప్పుడు. 932

క. ధాత్రీవరసమధికచా, రిత్రుఁడు హలపాణి వలికె ధృతి నాత్మా వై
పుత్త్రక నామాసి యనుప, విత్రశ్రుతివాక్యసరణి విశదం బగుటన్. 933

క. ఈసూతసూనుఁ డిపుడు మ, హాసత్త్వము నాయువు ననామయమును వి
ద్యాసామర్థ్యము గలిగి సు, ధీసత్తములార యీక్షితిఁ విలసిల్లున్. 934

వ. అని సూతుం బునర్జీవితుం గాఁ జేసి మునులం జూచి యి ట్లనియె. 935

తే. ఏ నెఱుంగక చేసినయీయవజ్ఞ, శాంతి వొందఁ జేయది యభీష్టంబు మీకు
దానిఁ గావింతు ననిన మోదంబు నొంది,పలికి రత్తాపసులు హలపాణిఁ జూచి.

చ. హలధర యిల్వలుం డనుసురారితనూజుఁడు పల్వలుండు నాఁ
గలఁ డొక దానవుండు బలగర్వమునం బ్రతిపర్వమందు న
చ్చలమున వచ్చి మాసవనశాలల మూత్రసురాస్రపూయవి
ట్పలలము లోలిమైఁ గురిసి పాడఱఁ జేయును యజ్ఞవాటముల్. 937

వ. కావున నాదుష్టదానవుం ద్రుంచుటయ మాకుం గరంబు సంతసం బగు నంత
మీఁద నీవు విమలచిత్తుండ వై భారతవర్షంబునం గలతీర్థంబులు ద్వాదశమా
సంబు లవగాహనంబు సేయు మ ట్లయిన సర్వపాపనిష్కృతి యగు నని పలుకు
నంతం బర్వసమాగమం బైన. 938

సీ. మునులు యజ్ఞక్రియోన్ముఖు లౌటఁ గనుఁగొని
పఱతెంచి యసుర తద్భవనములను
రక్తవిణ్మూత్రసురామాంసజాలంబు
నించి హేయంబు గావించి పెలుచ
బెండూఁగి ఱాలును బెల్లలు నురలెడు
చక్రానిలము వీచి చదల నవుడు
గాటుకకొండసంగతిఁ బొల్చు మేను తా, మ్రశ్మశ్రుకేశసమాజములును
తే. నవ్యచర్మాంబరము భూరినాసికయును
గఱకుమిడిగ్రుడ్లు నిప్పులుగ్రక్కుదృష్టి
వ్రేలుపెదవులు దీర్ఘకరాళజిహ్వ
కయును ముడివడ్డబొమలును గలుగువాని. 939

మహాస్రగ్ధర. కనియెం దాలాంకుఁ డుద్యత్కటచటులనటత్కాలదండాభశూలున్
జనరక్తాసిక్తతాలున్ సమధికసముదోత్సాహలోలుం గఠోరా
శనితుల్యోదగ్రదంష్ట్రాజ్వలితశిఖికణాచ్ఛాదితాశాంతరాళున్
హననవ్యాపారశీలు న్నతిదృఢఘనమస్తాస్థిమాలుం గరాళున్. 940

ఉ. వెండియుఁ గ్రొమ్మెఱుంగు లుడువీథి వెలుంగఁగ నుల్లసద్గదా
దండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు నుదారత రా బలభద్రుఁ డాసురో
ద్దండవిఘాతు లౌ ముసలదారుణలాంగలముల్ దలంప మా
ర్తాండనిభంబు లై యెదురఁ దత్క్షణమాత్రన తోఁచినన్ వెసన్. 941

వ. అట్లు సన్నిహితంబు లైనతనకార్యసాధనంబు లగునిజసాధనంబులు ధరియించి
యప్పుడు. 942

చ. గగనమునం జరించుసురకంటకుకంఠము చేతినాఁగటం

దగిలిచి రోఁక లెత్తి బెడిదం బడరన్ నడునెత్తి మొత్తినన్
బుగబుగ నెత్తు రొల్క నిల బోరగిలం బడె వజ్రధారచేఁ
దెగి ధరఁ గూలుభూరిజగతీధరముం బురుడింప బెట్టుగాన్. 943

వ. అట్లు పల్వలుండు మడిసిన. 944

క. మునివరులు గామపాలుని, వినుతించిరి వేయువేలవిధముల వృత్రుం
దునిమినయింద్రుని నమరులు, వినుతించినరీతి నపుడు విమలచరిత్రా. 945

తే. అంత నభిషిక్తుఁ జేసి యత్యంతసురభి, మంజులామ్లానకంజాతమాలికయును
నంచితాభరణములు దివ్యాంబరములు, నర్థి నిచ్చినఁ దాల్చి యాహాలధరుండు.

క. దేవేంద్రుఁ బోలి యొప్పెను,ధీవిలసితుఁ డగుచు మునితతిన్ వీడ్కొని తన్
సేవించుచుఁ గతిపయవి,ప్రావలి చనుదేరఁ గౌశికాఖ్యంబునకున్. 947

వ. చని యమ్మహానదిం గృతస్నానుం డై యచ్చోటువాసి సరయువునందుఁ గ్రుంకు
లిడి ప్రయాగ నవగాహనంబు సేసి దేవర్షిపితృతర్పణంబు లాచరించి పులస్త్యా
శ్రమంబు సొచ్చి గోమతిం దర్శించి గండకినది నుత్తరించి విదళితభవపాశ యగు
విపాశయందుఁ దోఁగి శోణనదంబున నాప్లావితుం డై గయ నాడి గంగాసాగ
రసంగమంబు దర్శించి మహేంద్రనగంబున కరిగి. 948

క. రాముఁడు గనుఁగొనె భార్గవ, రామున్ రజనీశకులధరావరనగసు
త్రామున్ సన్నుతసుగుణ, స్తోముం గారుణ్యసీము సుజనలలామున్. 949

ఆ. కని నమస్కరించి కౌతుకం బలరార, నతని వీడుకొని హలాయుధుండు
గోమరు మిగిలి సప్తగోదావరికి నేఁగి, యందుఁ దీర్థమాడి యచటు గదలి.

వ. వేణీపంపాసరస్సులం జూచి భీమనది కేఁగి యందుఁ గుమారస్వామిని దర్శించి
శ్రీశైలంబునకుం జని వేంకటాచలంబు దర్శించి కామకోటిశక్తి సరీక్షించి కాంచీ
పురంబుఁ గాంచి కావేరికిం జని యమ్మహావాహిని నవగాహనంబుచేసి. 951

స్రగ్ధర. సేవించెన్ రంగధామున్ శ్రితనివహపయస్సింధుసంపూర్ణ సోముం
గావేరీమధ్యసీమున్ ఘనకలుషమహాకాలకూటోగ్రభీమున్
దేవారిశ్రీవిరామున్ దివిజవినుతసందీపితానంతనామున్
ధీవిజ్ఞానాభిరాముం ద్రిభువనవిలసద్దేవతాసార్వభౌమున్. 952

వ. అచ్చోటు వాసి వృషభాద్రి నెక్కి హరిక్షేత్రంబు దొక్కి మథురాపురంబున
కరిగి సేతుబంధనంబు మెట్టి యచటం బదివేలపాఁడి మొదవుల భూసురుల కిచ్చి
రామేశ్వరుం దర్శించి తామ్రపర్ణికిం జని మలయాచలం బెక్కి యగస్త్యునిం
గని నమస్కరించి దక్షిణసముద్రంబు దర్శించి కన్యాఖ్యదుర్గాదేవి నుపాసించి
పంచాప్సరసం బనుతీర్థంబున నాప్లవనం బాచరించి గోకర్ణంబున నిందుమౌళిని
దర్శించి ద్వీపవతి యైనకామదేవిని వీక్షించి తాపిం బయోష్ణిని దర్శించి నిర్విం
ధ్యంబు గడచి దండకావనంబున కరిగి మాహిష్మతీపురంబున వసియించి మను

తీర్థం బాడి క్రమ్మఱం బ్రభాసతీర్థంబునకు వచ్చి యచ్చటిబ్రాహ్మణజనంబుల వలనం బాండవధార్తరాష్ట్రులభండనంబునందు సకలరాజలోకంబు పరలోకగతు లగుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధులై యుండుటయు నెఱింగి వారల వారించుతలంపున నచ్చటికిం జని. 953

తే. ధర్మనందనుఁ దనకువం దనము సేయ
కృష్ణు నరు మాద్రిసుతుల వీక్షించి యేమి
వలుక కుగ్రగదాదండపాణు లగుచుఁ
గ్రోధమునఁ బోరుభీమదుర్యోధనులను. 954

వ. చూచి వారల డాయం జని యి ట్లనియె. 755

సీ. వీరపుంగవులార వినుఁడు మీలోపల భూరిభుజాసత్త్వమున నొకండు
ప్రకటితాభ్యాససంపద్విశేషంబున నొక్కండు నధికుఁడై యుంటఁ జేసి
సమబలు లటు గాన చర్చింపఁగా నిందు జయ మొక్కనికి లేదు సమరమందుఁ
గాన యూరక పోరఁగా నేల మీ కని వారింప నన్యోన్యవైరములను

తే. నడరి తొల్లింటిదుర్భాష లాత్మలందుఁ
దలఁచి తద్భాషణము లపథ్యములు గాఁగ
మొక్కలంబునఁ బోర నామృష్టికాసు
రారి వీక్షించి వీరిశుభాశుభములు. 956

వ. ఎట్లుగావలయు నట్ల యయ్యెడుం గాక యని యచ్చోట నిలువక యుగ్రసేనాదిబంధుప్రకరంబులు పరితోషంబున నెదుర్కొన ద్వారకాపురంబు సొచ్చి యందుండి మగిడి నైమిశారణ్యంబునకుం జని యందులమునిపుంగవు లనుమతింప నచ్చట నొక్కమఖంబు గావించి బహుదక్షిణ లొసంగి యంచితజ్ఞానపరిపూర్ణు లగునట్లుగా వరం బిచ్చి రేవతియునుం దానును బంధుజ్ఞాతియుతంబుగా నవభృథస్నానం బాచరించి యనంతరంబ.

చ. విలసితమాల్యచందననవీనవిభూషణరత్నవస్త్రముల్
వొలుపుగఁ దాల్చి యంచితవిభూతిఁ దలిర్చెను బూర్ణచంద్రికా
కలితసుధాంశురేఖ నెసకం బెసఁగన్ నిజబంధులోచనో
త్పలచయ ముల్లసిల్లఁ బరిపాండురచారుయశోవిలాసుఁడై. 958

వ. ఇవ్విధంబున ననంతుండు నప్రమేయుండును మాయామానుషవిగ్రహుండు నసంఖ్యబలశాలియు నైనబలదేవుం డతివైభవంబున నిజపురంబు ప్రవేశించి సుఖం బుండె నని చెప్పి యి ట్లనియె. 959

కుచేలోపాఖ్యానము.

క. హలధరుఁ డమర్త్యచరితుం, డలఘుభుజాబలుఁ డొనర్చునద్భుతకర్మంబులు పెక్కు నాల్గుమోములు, గలమేటియు లెక్క వెట్టఁ గలఁడె నరేంద్రా.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ గన్గొని ధరాధిపుఁ డిట్లనుఁ బద్మపత్త్రలో
చనునియనంతవీర్యగుణసంపద వేమఱు విన్న నైననుం
దనియదు చిత్త మచ్యుతకథావిభవం బొకమాటు వీనులన్
వినిన మనోజపుష్పశరవిద్ధుఁడు నైన విరామ మొందునే. 961

వ. అదియునుం గాక. 962

చ. హరి భజియించుహస్తములు హస్తము లచ్యుతుఁ గోరి మ్రొక్కుత
చ్ఛిరము శిరంబు చక్రధరుఁ జేరినచిత్తము చిత్త మిందిరా
వరుఁ గనుదృష్టి దృష్టి మురవైరి నుతించినవాణి వాణి య
క్షరుకథ లానుకర్ణములు కర్ణము లై విలసిల్లుఁ బో భువిన్. 963

క. హరిపాదతీర్థసేవా, పరుఁడై విలసిల్లునట్టిభాగవతునివి
స్ఫురితాంగము లంగము లా, పరమేశ్వరు నెఱుఁగ నాకుఁ బలుకు మునీంద్రా.

సీ. అనుడు వేదవ్యాసతనయుఁ డాయభిమన్యు తనయునిఁ జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి
జనవర గోవిందసఖుఁడు కుచేలుండు, నా నొప్పువిప్రుండు మానధనుఁడు
విజ్ఞానరాగాదివిరహితస్వాంతుండు శాంతుండు ధర్మవత్సలుఁడు ఘనుఁడు
విజితేంద్రియుఁడు బ్రహ్మవేత్త దారిద్ర్యంబు బాధింప నొరులఁ గార్పణ్యవృత్తి

తే. నడుగఁ బోవక తనకుఁ దా నబ్బినట్టి, కాసు పదివేలనిష్కముల్ గాఁ దలంచి
యాత్మ మోదించి పుత్త్రదారాభిరక్ష, యొకవిధంబున నడపుచు నుండునంత. 965

సీ. లలితపతివ్రతాతిలకంబు వంశాభి
జాత్య తద్భార్య దుస్సహదరిద్ర
పీడచేఁ గడు నొచ్చి పెదవులు దడుపుచు
శిశువు లాఁకటిచిచ్చుచేఁ గృశించి
మలమల మాఁడుచు మానసం బెరియంగఁ
బట్టెఁడో రెము మాకుఁ బెట్టు మనుచుఁ
బత్త్రిభాజనధృతపాణు లై తనుఁ జేరి
వేఁడిన వీనులు సూఁడినట్లు

తే. యైన నొకనాఁడు వగచి నిజాధినాథుఁ, జేరి యిట్లని పలికె నోజీవితేశ
తట్టుము ట్టాడునిట్టిపేదఱిక మిట్లు, నెంప దీని కుపాయ మూహింప వైతి.

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 967

తే. బాలసఖుఁ డైనయప్పద్మపత్త్రనేత్రుఁ, గాన నేఁగి దారిద్ర్యాంధకారమగ్న
లైనమము నుద్ధరింపుము హరికృపాక, టాక్షరవిదీప్తి వడసి మహాత్మ నీవు.

వ. మఱియును. 969

చ. వరదుఁడు సాధుభక్తజనవత్సలుఁ డార్తశరణ్యుఁ డిందిరా
వరుఁడు దయాపయోధి భగవంతుఁడు కృష్ణుఁడు దాఁ గుశస్థలీ

పురమున యాదవప్రకరముల్ భజియింపఁగ నున్నవాఁడు నీ
వఱిగిన నిన్నుఁ జూచి విభుఁ డప్పుడ యిచ్చు నమానసంపదల్. 970

మ. కలలోనం దను ము న్నెఱుంగనిమహాకష్టాత్ముఁ డైనట్టిదు
ర్బలుఁ డాపత్సమయంబునన్ నిజపదాబ్జాతంబు లుల్లంబులోఁ
దలఁప న్నంతన మెచ్చి యార్తిహరుఁ డై తన్నైన నిచ్చున్ సుని
శ్చలభక్తిన్ భజియించువారి కిడఁడే సంపద్విశేషోన్నతుల్. 971

క. అని చెప్పిన నమ్మానిని, సునయోక్తుల కలరి భూమిసురుఁ డాకృష్ణుం
గన నేఁగుట యిహపరసా, ధన మగు నని మదిఁ దలంచి తనసతితోడన్. 972

తే. నీవు సెప్పినయట్ల రాజీవనేత్రు, పాదపద్మంబు లాశ్రయింపంగఁ జనుట
పరమశోభన మాచక్రపాణి కిపుడు,గాని కేమైనఁ గొంపోవఁ గలదె మనకు.973

తే. అనిన నయ్యింతి యూఁగాక యనుచు విభుని
శిథిలవస్త్రంబుకొంగునఁ బృథుకతండు
లముల నొకకొన్ని ముడిచి నెయ్యమున ననుపఁ
జనియె గోవిందదర్శనోత్సాహి యగుచు. 974

వ. అట్లు సనుచుం దనమనంబున. 975

సీ. ద్వారకానగరంబు నేరీతిఁ జొత్తును భాసురాంతఃపురవాసి యైన
యప్పుండరీకాక్షు నఖిలేశు నెబ్భంగిఁ దర్శింపఁగలనొ తద్ద్వారపాలు
రెక్కడివిప్రుండ విం దేల వచ్చెద వని యడ్డపెట్టిరే నపుడు వారి
కేమైనఁ బరిదాన మిచ్చి చొచ్చెద నన్న నూహింప నర్థశూన్యుండ నేను

తే. ఐన నాభాగ్య మతనిదయార్ద్రదృష్టి
గాక తలపోయఁగా నొండు గలదె యాతఁ
డేల నన్ను నుపేక్షించు నేటిమాట
లనుచు నాద్వారకాపుర మతఁడు సొచ్చి. 976

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జని చని కక్ష్యాంతరంబులు గడచి చని
ముందట. 977

సీ. విశద మై యొప్పుషోడశసహస్రాంగనాకలితవిలాససంగతిఁ దనర్చి
మహనీయతపనీయమణిమయగోపురప్రాసాదసౌధహర్మ్యములు సూచి
మనము బ్రహ్మానందమునుబొందఁగడునుబ్బి సంతోషబాష్పముల్ జడిగొనంగఁ
బ్రకట మై విలసిల్లునొకవధూమణిమందిరమున నింతులు చామరములు వీవఁ

తే. దనరుమృదుహంసతూలికాతల్పమందుఁ
దానుఁ బ్రియయును బహువినోదములఁ దనరి
మహితలావణ్యమన్మథమన్మథుండు
ననఁగఁ జూపట్టుపుండరీకాయతాక్షు. 978

సీ. ఇందీవరశ్యాము వందితసుత్రాముఁ గరుణాలవాలు భాసురకపోలుఁ
గౌస్తుభాలంకారుఁ గామితమందారు సురుచిరలావణ్యు సురశరణ్యు
హర్యక్షనిభమధ్యు నఖిలలోకారాధ్యు ఘనచక్రహస్తు జగత్ప్రశస్తు
ఖగకులాధిపయానుఁ గౌశేయపరిధానుఁ బన్నగశయను నబ్జాతనయను

తే. మకరకుండలసద్భాషు మంజుభాషు
నిరుపమాకారు దుగ్ధసాగరవిహారు
భూరిగుణసాంద్రు యదుకులాంభోధిచంద్రు
విష్ణు రోచిష్ణు జిష్ణు సహిష్ణుఁ గృష్ణు. 979

మ. కని డాయం జనునంతఁ గృష్ణుఁడు దళత్కంజాక్షుఁ డప్పేదవి
ప్రుని నశ్రాంతదరిద్రపీడితుఁ గృశీభూతాంగు జీర్ణాంబరున్
ఘనతృష్ణాతురచిత్తు హాస్యనిలయున్ ఖండోత్తరీయుం గుచే
లుని నల్లంతనె చూచి సభ్రమవిలోలుం డై దిగెం దల్పమున్. 980

క. కర మర్థి నెదురుగాఁ జని, పరిరంభణ మాచరించి బంధుస్నేహ
స్ఫురణం దోడ్తెచ్చి సమా, దరమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టెఁ దనతల్పమునన్.

తే. అట్లు గూర్చుండఁ బెట్టి నెయ్యమునఁ గనక,కలశసలిలంబుచేఁ గాళ్లు గడిగి భక్తిఁ
దజ్జలంబులు తనదుమస్తమునఁ దాల్చి, లలితమృగమదఘనసారమిళిత మైన.

తే. మలయజము మేన జొబ్బిల్లనలఁది యంత
శ్రమము వాయంగఁ దాళవృంతమున విసరి
బంధురామోదకలితధూపంబు లొసఁగి
మించుమణిదీపముల నివాళించి మఱియు. 983

వ. సురభికుసుమమాలికలు సిగముడిం దుఱిమి కర్పూరమిళితతాంబూలంబు నిడి
ధేనువు నొసంగి సాదరంబుగా స్వాగతం బడిగిన నప్పుడవ్విప్రుండు మేనం బుల
కాంకురంబు లంకురింప నానంద బాష్పజలబిందుసందోహంబు డయ్యె నట్టియెడం
బద్మలోచనుండు మన్నించునంగనామణి యగురుక్మిణి కరకంకణరవంబు లోల
యం జామరలు వీవఁ దజ్జాతవాతంబున ఘర్మసలిలంబు నివారించు చుండఁ
జూచి శుద్ధాంతకాంతానివహంబులు దమమనంబుల నద్భుతం బంది యి ట్లనిరి.

ఉ. ఏమితపంబు చేసె నొకో యీధరణీదివిజోత్తముండు తొల్
బాముమన యోగివిస్ఫురదుపాస్యకుఁ డై తనరారునీజగ
త్స్వామి రమాధినాథునిజతల్పమునన్ వసియించి యున్నవాఁ
డీమహనీయమూర్తి కెనయే మునిపుంగవు లెంతవారలున్. 985

వ. అదియునుం గాక. 986

చ. తనమృదుతల్పమందు వనితామణి యైనరమాలలామహాం
దును నెడఁగాఁ దలంపక యదుప్రవరుం డెదు రేఁగి మోదముం

దనుకఁగఁ గౌఁగిలించి యుచితక్రియలం బరితుష్టుఁ జేయుచున్
వినయమునన్ భజించె ధరణీసురుఁ డెంతటిభాగ్యవంతుఁడో. 987
వ. అనునయ్యవసరంబున. 988
క. మురసంహారుఁడు కుచేలుని, కరము గరంబునఁ దెమల్చి కడఁకన్ మన మా
గురుగృహమున వర్తించిన,చరితము లని కొన్ని నుడివి చతురత మఱియున్.
సీ. బ్రాహ్మణోత్తమ వేదపాఠనలబ్ధదక్షిణ గలచారువంశంబువలనఁ
బరిణయం బైనట్టిభార్య సుశీలవర్తనములఁ దగ భవత్సదృశ యగునె
తలఁప గృహక్షేత్రధనధారపుత్రాదులందు నీచిత్తంబు చెందకుంట
తోఁచుచున్నది యేను దుది లోకసంగ్రహార్థంబు కర్మాచరణంబు సేయు
తే. గతి మనంబులఁ గామమోహితులు గాక, యర్థిమై యుక్తకర్మంబు లాచరించి
ప్రకృతిసంబంధములు వాసి భవ్యనిష్ఠ,దవిలియుందురు కొంద ఱుత్తములుభువిని.
వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 991
క. ఎఱుఁగుదువె మనము గురుమం,దిరమునవసియించి యతఁడు దెలుపఁగ వరుసన్
ఎఱుఁగఁగ వలసినయర్థము, లెఱిఁగి పరిజ్ఞానమహిమ లెఱుఁగుట లెల్లన్. 992
వ. అని మఱియు గురుప్రశంస సేయం దలంచి యి ట్లనియె. 993
తే. తివిరి యజ్ఞానతిమిరప్రదీప మగుచు
నవ్యయం బైన బ్రహ్మంబు ననుభవించు
భరితసత్త్వైందు సత్కర్మనిరతుఁ డతుల
భూసురశ్రేష్ఠుఁ డనఘుండు బుధనుతుండు. 994
వ. అమహాత్మునివలన సకలవర్ణాశ్రమంబులవారికి నేను విజ్ఞానప్రదుండ నగుగురుం
డ నై యుండియు గురుభజనంబు పరమధర్మం బని యాచరించితి నది గావున.
క. భూసురుల కెల్ల ముఖ్యుఁడ, నై సకలకులాశ్రమంబులందును నెపుడున్
ధీసుజ్ఞానప్రదుఁ డన, దేశికుఁ డన నొప్పు చుందు ధృతి నెల్లెడలన్. 996
తే. అట్టివర్ణాశ్రమంబులయందు నర్థ
కుశలు లగువారు నిఖిలైకగురుఁడ నైన
నాదువాక్యంబుచే భవార్ణవము పెలుచ
దాఁటుదురు మత్పదాంబుజధ్యానపరులు. 997
వ. అదియునుం గాక సకలభూతాత్మకుండ నైన యేను దపోవ్రతయజ్ఞదానశమద
మాదులచేత సంతసింపను గురుజనంబులఁ బరమభక్తి సేవించువారలం బరిణ
మింతు నని చెప్పి మఱియు మనము గురుమందిరంబున నున్నయెడ నొక్కనాఁడు
గురుపత్నినియుక్తుల మై యింధనార్థం బడవికిం జనిన నయ్యవసరంబున. 998
సీ. ఘుమఘుమారావసంకులఘోరజీమూతపటలసంఛన్నాభ్రభాగ మగుచుఁ
జటులఝంఝానిలోత్కటసముద్ధూతనానావిధజంతుసంతాన మగుచుఁ

జండదిగ్వేదండతుండనిభాఖండవారిధారాపూర్ణ వసుధ యగుచు
విద్యోతమానోగ్రఖద్యోతకిరణజిద్విద్యుద్ద్యుతిచ్ఛటావిభవ మగుచు
తే. నవరి జడి గురియఁగ నినుఁ డస్తమింప, భూరినీరంధ్రనిబిడాంధకార మేచి
సూచికాభేద్య మై వస్తుగోచరంబు, కానియట్లుండ మనము నవ్వానఁ దడసి.
తే. బయలు గొందియుఁ బెనుమిఱ్ఱుపల్ల మంబు
రహితసహితస్థలంబు లేర్పఱుప రాక
యున్న యత్తఱి మనము నొండొరులచేతు
లూఁతగాఁ గొని నడచుచు నుండునంత. 1000
క. బిసబిస నెప్పుడు నుడుగక, విసరెడివలిచేత వడఁకు విడువక మనముం
బస చెడి మార్గముఁ గానక మసలితి మంతటను నంశుమంతుఁడు పొడిచెన్.
క. తెలతెలవారెడివేళం, గలకల మని పలికెఁ బక్షిగణ మెల్లెడలన్
మిలమి లని ప్రొద్దుపొడుపున, ధళధళ మనుమెఱుఁగు దిగ్వితానము నిండెన్.
క. అప్పుడు సాందీపని మన, చొప్పరయుచు వచ్చి వానసోఁకునను వలిం
దెప్పిఱిలుటఁ గని ఖేదం, బుప్పతిలం బలికె నకట యోవటులారా. 1003
చ. కటకట యిట్లు మాకొఱకుఁగాఁ జనుదెంచి మహాటవిన్ సము
త్కటపరిపీడ నొందితిరి గావున శిష్యులు మాఋణంబు నీఁ
గుట కిది కారణంబు నమకూరెడిఁ బో యిటమీఁద మీకు వి
స్ఫుటధనబంధుదారబహుపుత్రవిభూతిజయాయురున్నతుల్. 1004
క. అని గారవించి యాయన, మనలం దోడ్కొనుచు నాత్మమందిరమునకుం
జనుదెంచుట లెల్లను నీ, మనమునఁ దలఁతే యటంచు మఱియుం బలికెన్.
వ. అనఘా మన మధ్యయనంబు సేయుచు నన్యోన్యస్నేహవాత్సల్యంబులం జేయు
కృత్యంబులు మఱవవు గదా యని యవి యెల్లం దలంచి యాడుమాధవుమధు
రాలాపంబులు విని యతనిఁ గనుంగొని కుచేలుం డిట్లనియె. 1006
క. వనజోదర గురుమందిర, మున మనము వసించునాఁడు ముదమునఁ గావిం
పనిపను లెవ్వియుఁ గలవే, విను మవి యట్లుండ నిమ్ము విమలచరిత్రా. 1007
క. గురుమతిఁ దలఁపఁగ ద్విజగ, ద్గురుఁడ వనం దగిననీకు గురుఁ డనఁగా నొం
డొరుఁ డెవ్వఁ డింతయును నీ, కరయంగ విడంబనంబ యగుఁ గాదె హరీ. 1008
వ. అని సాభిప్రాయంబుగాఁ బలికినపలుకులు విని సమస్తభావాభిజ్ఞుం డైనపుండరీ
కాక్షుండు మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు నతనిం జూచి నీ విచ్చటికి
వచ్చునప్పుడు నాయందులభక్తిం జేసి నాకు నుపాయనంబుగా నేమిపదార్థంబు
దెచ్చితి వప్పదార్థంబు లేశమాత్రం బైనఁ బదివేలుగా నంగీకరింతు నట్లు గాక
నీచవర్తనుం డై మద్భక్తిం దగులనిదుష్టాత్ముండు హేమాచలతుల్యం బైన
పదార్థంబు నొసంగిన నది నామనంబునకు సమ్మతంబు గాదు కావున. 1009

క. దళమైనఁ బుష్పమైనను, ఫలమైనను సలిలమైనఁ బాయనిభక్తిం
గొలిచినజను లర్పించిన, నెలమిన్ రుచిరాన్నముగ నె యేను భుజింతున్.
క. అని పద్మోదరుఁ డాడిన, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి విప్రుఁడు దాఁ దె
చ్చినయటుకులు దగ నర్పిం, పను నేరక మోము వాంచి పలుకక యున్నన్.
వ. అవ్విప్రుండు సనుదెంచినకార్యంబు కృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యి
తండు పూర్వభవంబున నైశ్వర్యకాముండై నన్ను సేవింపండైన నిక్కుచేలుం
డు నిజకాంతాముఖోల్లాసంబుకొఱకు నాయొద్దకుఁ జనుదెంచినవాఁ డితనికి నిం
ద్రాదులకుం బడయ రానిబహువిధంబులైనసంపద్విశేషంబు లిచ్చి యిం
డఁ గూర్ప వలయు నని తలంచి యతండు జీర్ణవస్త్రంబుకొంగున ముడిచి తెచ్చిన
యటుకులముడియ గని యిది యేమి యని యెయ్యన యమ్ముడియఁ దనకర
కమలంబుల విడిచి యయ్యటుకులు కొన్ని పుచ్చికొని యివియ సకలలోకంబు
లను నన్నును బరితృప్తిం బొందింపఁ జాలు నని యప్పుడు. 1012
క. మురహరుఁడు పిడికెఁడటుకులు, గర మొప్పఁగ నారగించి కౌతూహలియై
మఱియును బిడికెఁడు గొనఁ, దత్కర మప్పుడు పట్టెఁ గమల కరకమలములన్.
క. సొంపారఁగ నతనికి బహు, సంపద లందింప నివియ చాలును నిఁక భ
క్షింపఁగ వలవదు త్రిజగ, త్సంపత్కర దేవదేవ సర్వాత్మ హరీ. 1014
వ. అని యిట్లు వారించె నక్కుచేలుండును నారాత్రి గోవిందుమందిరంబునఁ దనకు
హృదయానందకరంబు లగువివిధపదార్థంబు లనుభవించి మృదులశయ్యాతలం
బున నిద్రించి తనమనంబునం దన్ను సమధికస్వర్గభోగానుభవుం గాఁ దలంచు
చు మఱునాఁ డరుణోదయంబున మేల్కని కాలోచితకృత్యంబులు దీర్చి యిం
దిరారమణుండు దన్నుఁ గొంతద వ్వనిపి యామంత్రితుం జేయఁ జనుచు నం
దనందనసందర్శనానందలోలాత్ముండై తనమనంబున నిట్లనియె. 1015
క. నాపుణ్య మరయ నెట్టిదొ, యాపుణ్యనిధిం బ్రశాంతు నచ్యుతు నఖిల
వ్యాపకు బ్రహ్మణ్యునిఁ జి, ద్రూపకుఁ బురుషోత్తమునిఁ బరుం గనుఁగొంటిన్.
సీ. పరికింపఁ గృపణస్వభావుండనైనట్టియే నెడ నిఖిలావనీశ్వరియగు
నిందిరాదేవికి నెనయంగ నిత్యనివాసుఁడై యొప్పునవ్వాసుదేవుఁ
డేడ నన్నర్థిమైఁ దోడఁబుట్టినవానికైవడిఁ గౌఁగిటఁ గదియఁ జేర్చి
దైవంబుఁగా నన్ను భావించి నిజతల్పమున నుంచి సత్క్రియల్ పూని నడపి
తే. చారునిజవధూకరసరోజాతకలిత, చామరానిలమున గతశ్రమునిఁ జేసి
శ్రీకుచాలిప్తచందనాంచితకరాబ్జ, తలములను నడ్గు లొత్తె వత్సలత మెఱసి.
వ. కావున. 1018
ఉ. శ్రీనిధి యిట్లు నన్నుఁ బచరించి ఘనంబుగ విత్త మేమియున్
స్నని తెఱంగు గానఁబడె నెన్న దరిద్రుఁడు సంపదంధుఁడై

కానక తన్నుఁ జేరఁ డని కాక శ్రితార్తిహరుండు సత్కృపాం
భోనిధి సర్వవస్తుపరిపూర్ణునిఁగా ననుఁ జేయ కుండునే. 1019

వ. అని తనమనంబున వితర్కించుచు నిజపురంబునకుం జని చని ముందట. 1020

సీ. భానుచంద్రప్రభాభాసమానస్వర్ణ చంద్రకాంతోపలసౌధములును
గలకంఠశుకనీలకంఠసముత్కంఠ మానితకూజితోద్యానములును
ఫుల్లసితాంభోజహల్లకకహ్లార కైరవప్రొల్లసితకాసారములును
మణిమయకనకకంకణముఖాభరణవిభ్రాజితదాసదాసీజనములుఁ

తే. గలిగి చెలువొందుసదనంబు గాంచి విస్మ
యమును బొందుచు నెట్టిపుణ్యాత్ముఁ డుండు
నిలయ మొక్కొ యపూర్వమై నెగడె మహిత
వైభవోన్నతలక్ష్మీనివాస మగుచు. 1021

వ. అని తలపోయు చున్నయవసరంబున. 1022

తే. దివిజవనితలఁ బోలెడుతెఱవ లపుడు, ఛాయ నేతెంచి యిందువిచ్చేయుఁడనుచు
విమలసంగీతనృత్యవాద్యములు సెలఁగ, గరిమఁదోడ్కొనిచనిరంతిపురమునకును.

వ. ఇట్లు సనుదేర నతనిభార్య యైనసతీలలామంబు దనమనంబున నానందరసమగ్న
యగుచు నప్పుడు. 1024

సీ. తనవిభురాక ముందటఁ గని మనమున హర్షించి వైభవం బలర మనుజ
కామినీరూపంబు గైకొన్న యిందిరావనితచందంబునఁ దనరు చున్న
కలకంఠి తనవాలుఁగన్నుల క్రేవల నానందబాష్పంబు లంకురింప
నతనిపాదంబుల కాత్మలో మ్రొక్కి భావంబున నాలింగనంబు సేసె

తే. నాథరాదేవుఁ డతులదివ్యాంబరాభ,రణవిభూషితలై రతిరాజుసాయ
కములగతి నొప్పుపరిచారికలు భజింప, లలితసౌభాగ్య యగునిజలలనఁ జూచి.

క. ఆనారీరత్నంబును, దానును ననురాగరసము దళుకొత్తఁగ ని
త్యానందము నొందు చుఁ బెం, పూనినహరిలబ్ధవైభవోన్నతి మెఱయన్.

సీ. కమనీయపద్మరాగస్తంభకంబులుఁ గోమరారుపటికంపుఁగుడ్యములును
మరకతనవరత్నమయకవాటంబులుఁ గీలితహరినీలజాలకములు
దీపితచంద్రకాంతోపలవేదులు నంచితవివిధపదార్థములును
దగుహంసతూలికాతల్పంబులును హేమలాలితశయనస్థలములుఁ దనరు

తే. సమధికోత్తుంగభద్రపీఠములసిరులు, మానితోన్నతచతురఃతయానములును
వలయుసద్వస్తుపరిపూర్ణవాటికలును,గలిగి చెలువొందుమందిరం బెలమిఁ జొచ్చి.

వ. సుఖంబున నుండునట్టియెడం దనకు మనోవికారంబులు వొడమ కుండ వర్తించు
చు నిర్మలం బగుతనమనంబున ని ట్లను నింతకాలం బత్యంతదురంతం బగుదారి
ద్ర్యదుఃఖావర్జంబున మునింగియున్న నాకుం గడపటఁ గలిగినవిధంబున నిప్పుడు.

ఆ. ఎన్నఁ గ్రొత్తలైనయిట్టిసంపదలు నా, కబ్బు టెల్ల హరిదయావలోక
నమునఁ జేసి కాదె నళినాక్షుసన్నిధి,కర్థి నగుచు నేను నరుగుటయును.
క. నను నావృత్తాంతంబును, దనమనమునఁ గనియు నేమి దడవక నను భూ
మ్మని యీసంపద లెల్లను, నొనరఁగ నొడఁగూర్చి నన్ను నొడయనిఁ జేసెన్.
వ. అట్టిపురుషోత్తమునకు భక్తినిష్ఠులైనసజ్జనులు లేశమాత్రం బగుపదార్థంబైన
భక్తిపూర్వకంబుగా సమర్పించిన నది కోటిగుణితంబుగాఁ గైకొని మన్నించు
టకు నిదియ దృష్టాంతంబు గాదె మలినదేహుండును జీర్ణాంబరుండు నని చిత్తం
బున హేయంబుగాఁ బాటింపక నాచే నున్నయదుకు లాదరంబున నారగించి
నన్నుం గృతార్థునిం జేయుట యతనినిర్హేతుకదయయ గాదె యట్టికారుణ్యసాగ
రుం డైనగోవిందునిచరణారవిందంబులయందులభక్తి ప్రతిభవంబును గలుగుం
గాక యని యప్పుండరీకాక్షునియందులతాత్పర్యంబునం దగిలి బత్నీసమేతుండై
నిఖిలభోగంబులయందు నాసక్తిం బొరయక రాగాదివిరహితుండును నిర్వికారుం
డును నై యఖిలక్రియలందు ననంతునియనంతధ్యానసుధారసంబునం జొక్కు
చు విగతబంధనుం డై యపవర్గప్రాప్తి నొందె మఱియును. 1031
ఆ. దేవదేవుఁ డఖిలభావజ్ఞుఁ డాశ్రిత,వరదుఁ డైనహరికి ధరణిసురులు
దైవతములు గాన ధారుణీదివిజుల, కంటె దైవ మొకఁడు గలదె భువిని.
క. మురహరుఁ డిట్లు కుచేలునిఁ, జరితార్థునిఁ జేసినట్టిచరితము విను స
త్పురుషుల కిహపరసుఖములు, హరిభక్తియు యశముఁ గలుగు నవనీనాథా.

శ్రీకృష్ణుఁడు సకుటుంబముగా గ్రహణస్నానమునకుఁ బోవుట.

వ. అని మఱియుఁ బరాశరపౌత్రున కర్జునపౌత్రుం డిట్లనియె. 1034
ఆ. దుష్టశిక్షణంబు దురితసంహరణంబు, శిష్టరక్షణంబుఁ జేయఁ దలఁచి
భువిని మనుజుఁ డగుచుఁ బుట్టినశ్రీకృష్ణు, విమలచరిత మెల్ల విస్తరింపు.
వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 1036
సీ. ధరణీశ బలుఁడును సరసిజోదరుఁడు నవోన్నతసుఖలీల నుండునంతఁ
జటులోగ్రకల్పాంతసమయమందునుబోలె దృగసహ్యమై సముద్దీప్తమగుచు
రాజిల్లుసూర్యోపరాగంబు సనుదెంచు టెఱిఁగి భూజను లెల్ల వరుసఁ గదలి
మును జమదగ్నిరాముఁడు పూని ముయ్యేడుమాఱులుఘనబలోదారుఁడగుచు
తే. నిజభుజాదండమండితనిబిడనిశిత, చటులదంభోళిరుచిరభాస్వత్కుఠార
మహితధారావిసిర్భిన్నమనుజపాల, దేహనిర్ముక్తరుధిరప్రవాహములను.
తే. ఏనుమడుగులు గావించె నచటనేని,నట్టిపావనసుక్షేత్ర మగుస్యమంత
పంచకంబున కపుడు సంభ్రమముతోడ,జనిరి బలకృష్ణులును సంతసం బెలర్ప.
వ. ఇట్లు నిష్కర్ముకలైనరామకృష్ణులు లోకధర్మానుపాలనప్రవర్తనులై ద్వారకానగర రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నగదసాంబసుచంద్రశుకసారణానిరుద్ధకృతవర్మాది

యోధవరుల నియమించి తాము నక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదిసకలయాదవులుం
గాంతాసమేతు లై స్రక్చందనాభరణవస్త్రాదులు ధరియించి శోభనాకారంబుల
తోడం బుష్పకవిమానంబు లనం బొలుచునరదంబులను మేఘంబుల ననుకరించు
గజంబులను మనోవేగంబు లైనతురంగంబుల నెక్కి వియచ్చరులం బురుడించు
పురుషులు దమ్ము సేవింపం జని యప్పుణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేసి యుప
వసించి యనంతరంబ. 1039

క. భూసురవరులకు ననుపమ, వాసోలంకారధేనువసురత్నధరి
త్రీసుహిమతవస్తువు లుల్లాసంబున దాన మిచ్చి లాలితు లగుచున్. 1040

క. పునరవగాహనములు పెం, పొనరం గావించి బంధుయుక్తులుగా భో
జనకృత్యంబులు దీర్చి స, దనురాగము లుల్లసిల్ల నచ్చోటం దగన్. 1041

క. ఘనశాఖాకీర్ణము లై, యినరశ్ములు దూఱ నీక యెసకం బెసఁగన్
ననిచినపొన్నలనీడల, ననిచినవేడుకల నందనందనముఖ్యుల్. 1042

క. తనరినపల్లవరుచిరా, ననముల నాసీను లగుచు సత్సుఖగోష్ఠిం
బెనుపొందఁగ నట వసియిం, చినచోఁ దత్పుణ్యతీర్థసేవారతు లై. 1043

వ. మున్న చనుదెంచి యున్న మత్స్యోశీనరకోసలవిదర్భకురుసృంజయకాంభోజ
కేకయమద్రకుంత్యారట్టకేరళాదిభూపతులును మఱియుం దక్కినరాజవరులును
హితులును నందగోపాదిగోపాలురును గోపికాజనంబులును ధర్మరాజాను
గతు లై వచ్చినభీష్మద్రోణధృతరాష్ట్రగాంధారీకుంతీపాండవతద్దారనివహసంజయ
విదురకృప కుంతిభోజ విరాట భీష్మకనగ్నజిద్ద్రుపదశైబ్యధృష్టకేతు కాశిరాజ
దమఘోష విశాలాక్షమైథిలయుధామన్యుసుశర్మలును సపుత్త్రకుం డైనబాహ్లి
కుండును మొదలుగా ననేకులు నుగ్రసేనాదియాదవప్రకరంబులం బూజలం
దృప్తులం జేసిన వారునుం బ్రముదితాత్ము లై రయ్యెడ. 1044

క. ఆరాజులు గాంచిరి నిజ, నారీయుతు లగుచు నంగనాపరివారున్
ధీరున్ దానవకులసం, హారున్ గోపీమనోవిహారు నుదారున్. 1045

వ. కని యమ్మాధవబలదేవులు సేయుసముచితపూజావిధానంబులం బరితృప్తు లై య
మ్ముకుందుసాన్నిధ్యంబు గలిగి తదీయసంపద్విభవాభిరాము లై విలసిల్లు చున్న
యుగ్రసేనాదియదువృష్ణిపుంగవులం జూచి వారలతోడ నారాజవరులు మా
ధవుండు విన నిట్లనిరి. 1046

మ. మనశాస్త్రంబులు వాక్కులున్ మనములున్ మాంగల్యముం బొంది పా
వన మై యెప్పుడి నేరమావిభునిభాస్వత్పాదపంకేజసే
చనతోయంబుల నేమహాత్మునిపదాబ్జాతంబు లెందేని సోఁ
కినచోఁ బెల్లను ముక్తిహేతు వగు నీకృష్ణుండె పో చూడఁగన్. 1047

చ. సనకసనందనాదిమునిసత్తము లంచితయోగదృష్టిచేఁ

బనివడి యాత్మలఁ వెదకి పట్ట నగోచర మైనమూర్తి యి
ట్లనవరతంబు మాంసనయనాంచలగోచరుఁ డయ్యె నట్టి యే
మన నగు నీరిపుణ్యమున కాదట నెట్టితపంబు చేసిరో. 1048

మ. నిరయస్వర్గము లాత్మఁ గైకొనక తా నిర్వాణమూర్తైనయా
హరిఁ జూడన్ హరితోడఁ బల్క హరిమేనంటన్ హరిం బాడఁగాఁ
హరితో నేఁగ సహాసనాస్తరణశయ్యావాసు లై యుండఁగన్
హరిబంధుత్వసఖిత్వముల్ గలుగుభాగ్యం బెట్లు సిద్ధించెనో. 1049

తే. అనుచు యాదవవృష్ణిభోజాంధకులును
హరిదయాలబ్ధనిఖిలార్థు లగుచు నున్న
మనికిఁ దమచిత్తములఁ బలుమాఱు వొగడి
పరిణమించిరి యంత నప్పాండుమహిషి. 1050

వ. అప్పుడు. 1051

క. తనసుతులకు గాంధారీ,తనయులు గావించు నపకృతంబుల కాత్మన్
ఘనముగ నెరియుచు నచ్చటఁ, గనుఁగొనె వసుదేవు విగతకల్మషభావున్. 1052

వ. అట్లు గనుంగొని యతనితో ని ట్లనియె. 1053

క. ఓయన్న పాండుతనయులు, నీయల్లు రడవులయందు నెఱి మృగములలోఁ
బాయనియిడుములఁ బడఁ గరు,ణాయత్తుల రగుచు మీర లరయఁగ వలదే.

వ. అని బహుప్రకారంబుల సంతాపించుచు మఱియు ని ట్లనియె. 1055

క. అతిబలవంతపువిధి దాఁ, బ్రతికూలం బైనఁ గలరె బంధువు లనుచున్
ధృతి గలఁగ బాష్పజలపూ,ర్ణితలోచన యగుసహోదరిం జూచి యనెన్.

సీ. తల్లి నీ కేల సంతాపింప మనమునఁ దలఁపక విధి నేల సొలసె దింత
యఖిలనియామకుండగునీశ్వరుఁడు మాయయువనికాంతరుఁ డైనయట్టిసూత్ర
ధారునికై వడిఁ దగిలి నటింపఁగ మనుజులు కీలుబొమ్మలు దలంపఁ
గావున విధి నేతఁ గడచి వర్తింపంగ దేవతలకు నైనఁ దీఱ దట్లు

తే. క్రోధచిత్తుఁడు కంసుండు బాధ పఱుపఁ నిలయములు దప్పి నే మడవులఁ జరింప
ఘనకృపానిధి యీహరి గలుగఁబట్టి, కోరి మా కిండ్లు గ్రమ్మఱఁ జేరఁ గలిగె.

వ. అని యూఱడిలం బలుకునవసరంబున. 1058

క. నందయశోదలు గోపక, బృందంబులు గోపికలును బిరిగొని పరమా
నందంబునఁ జనుదెంచిరి, మందరధరుఁ జూచు వేడ్క మనములఁ బొడమన్.

వ. ఇట్లు సనుదెంచి. 1060

క. అతిచిరకాలసమాగతు, నతని నిరీక్షించి వృష్ణియాదవభోజ
ప్రతతులు నెదు రేఁగి నను, న్నతితో నాలింగనములు నడపిరి వరుసన్. 1061

క. వసుదేవుఁడు వారికి సం,తసమునఁ గావించె నముచితక్రియ లంతన్

ముసలియు హరియును మ్రొక్కిరి, వెస నందయశోదలకును వినయం బెసఁగన్.

వ. అట్లు నమస్కృతులు సేసి యాలింగనంబులు గావించి నయనారవిందంబుల నానందబాష్పంబులు దొరఁగ నలుతేనిస్నేహంబులు చిత్తంబుల నత్తమిల్లనేమియుం బలుక కుండి రంత నయ్యశోదాదేవి రామకృష్ణుల నిజాంకపీఠంబుల నునిచి యక్కునం గదియం దిగిచి చెక్కులు ముద్దుగొని శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుడుకుచుఁ బునఃపునరాలింగనంబులు గావించి పరమానందంబునం బొందుచు నున్నంతఁ బదంపడి. 1063

చ. స్థిరమతితోడ రోహిణియు దేవకియుం దగ నందగోపసుం
దరిఁ గని కౌఁగిలించికొని తత్కృతు లెల్లఁ దలంచి యింతి నీ
వరుఁడును నీవు బంధుజనవత్సలతన్ మును చేయుసత్కృతుల్
మఱవఁగ వచ్చునే తలఁప మా కిఁక నెన్నఁటికిం దలోదరీ. 1064

క. జననం బందుట మొదలుగ, ఘనమోహముతోడఁ బెంచుకతమునఁ దమకున్
జననీజనకులు మీ రని, మనములఁ దలపోయ రేరు మము నీతనయుల్. 1065

క. అంటినప్రేమను మీరిన్, గంటికి ఱెప్పడ్డ మైనగతిఁ బెంపఁగ మా
కంటెన్ నెన రౌటను మీ, యింటన్ వసియించి యుండి రిన్నిదినంబుల్. 1066

వ. అని యిట్లు ప్రియాలాపంబులు వలుకు చుండునవసరంబున గోపాలసుందరులమందానందకందళితహృదయ లయి హృదయేశ్వరుం డైనగోవిందుండు చిరకాలసమాగతుం డగుటం జేసి యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి.

చ. నళినదళాక్షుఁ జూచి నయనంబులు మోడ్వఁగఁ జాల కార్తలన్
వలచి తదీయమూర్తివిభవంబు దలంచుచుఁ గౌఁగిలించుచుం
బులకలు మేన జాదుకొనఁ బొల్తులు చొక్కిరి బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁ గని చొక్కు యోగిజనముం బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా. 1068

చ. పొలఁతులభావ మాత్మఁ గని ఫుల్లసరోరుహలోచనుండు వా
రల నవు డేకతంబునకు ర మ్మని తోకొనిపోయి యందు న
ర్మిలిఁ బరిరంభణంబు లొనరించి లసద్దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలుఁ డై పలికెఁ గాంతల భక్తినితాంతచిత్తలన్.

చ. వనజదళాక్షులార బలవద్రిపువర్గములన్ జయింపఁగాఁ
జని తడ వయ్యె దీనికి భృశంబుగ మీమది నల్గ కుండుఁడీ
యనయము దైవ మిట్లు సచరాచరజాలము నొక్కవేళఁ గూ
ర్చును నొకవేళఁ బాపుచు మరుద్ధతతూలతృణంబులుంబలెన్. 1070

సీ. తరలాక్షులార మద్భక్తి చేతనులకుఁ దనరుమోక్షానందదాయకంబు
జపతపోవ్రతదానసత్కర్మముల ముక్తి కలుగంగ నేరదు కాన తలఁప
విధిశివసనకాదివిమలచిత్తంబులఁ బొడమనిభక్తి మీబుద్ధులందు

జనియించె మీపూర్వసంచితసౌభాగ్య మెట్టిదో యది తుదముట్టె నింక
తే. నటమటము గాదు మీకు నెన్నఁటికి నైనఁ, గలుగ నేరవు నిరయసంగతములైన
జన్మకర్మము లిటమీఁద మన్మనీష, సుమహితధ్యానలార యోరమణులార.
సీ. అఖిలభూతములకు ననయంబు నాదిమధ్యాంతకాంతర్బహిర్వ్యాప్తి నేన
ఘటపటాదికభూతకార్యంబులకు నుపాదానకారణము లై తనరునట్టి
గగనానిలానలకక్షోణులను భూతపంచకం బైక్యత వడయుఁ గాదె
లోకంబులందుఁ బంచీకరణవ్యవస్థలచేత నట్టిభూతములరీతి
తే. గగనముఖభూతతత్కార్యకారణములఁ, దగిలి యాధారహేతుభూతంబ నైన
నాకుఁ బర మన్య మొక్కఁడెన్నంగ లేదు,విమలమతులార మాటలు వేయునేల.
తే. అనినఁ దెలివొంది వారు దేహాభిమాన,ములు సమస్తంబు విడిచియోనలిననాభ
నిఖిలజగదంతరాత్మ మాశ్రితచరిత్ర, భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత. 1073
తే. ఘోరసంసారసాగరోత్తారణంబు,ధీయుతజ్ఞానయోగిహృద్ధ్యేయవస్తు
వగుచుఁ జెలువొందునీచరణాంబుజాత,యుగళమునుమామనంబులఁదగులనీవె.
క. అని వేఁడినఁ గృష్ణుఁడు మును, వినుతుఁడు కరుణించి వల్లవీజనములు గో
రినయట్ల యిచ్చెఁ గరుణా, వననిధి సద్భక్తలోకవత్సలుఁ డంతన్. 1075
చ. ధర్మతనూభవుం గని పదంబులకున్ నతుఁ డై సపర్యలన్
నిర్మలభక్తిమై నడపి నీవును దమ్ములు బంధుకోటి స
త్కర్మచరిత్రు లై తగుసుఖంబుల నొప్పుచు నున్నవారె నా
నర్మిలిఁ బాండవాగ్రజుఁడు నమ్మధుసూదనుతోడ ని ట్లనున్. 1076
క. సరసిజనాభ భవత్పద, సరసీరుహ మాశ్రయించుజను లతిసౌఖ్య
స్ఫురణం బొలుపారుచు భువిఁ, జరియింపరె భక్తపారిజాత మురారీ. 1077
వ. అదియునుం గాక. 1078
సీ. సుమహితస్వప్నసుషుప్తిజాగరములన్ మూఁడవస్థలఁ బాసి వాఁడి మిగిలి
వెలి నుందు లో నుందు విశ్వమైయుందువువిశ్వంబునీయందువెలుఁగుచుండు
భవదీయమహిమచేఁ బాటిల్లుభువనంబులుదయించునొక వేళనుడిగి మఱుఁగు
సంచితాఖండితజ్ఞాని వై యొప్పుచు నవిహతయోగమాయాత్మఁ దనరి
తే. దురితదూరులు నిత్యముక్తులకుఁ జెంద, నలవి యై పెంపు దీపింతువంబుజాక్ష
ఘనకృపాకర నిఖిలవికారదూర, నీకు మ్రొక్కెద సర్వలోకైకనాథ. 1079
క. అని వినుతించిన నచ్చట, జనపాలకబంధుమిత్రసకలజనములున్
విని యనురాగిల్లిరి నె, మ్మనముల నానందజలధిమగ్నులు నగుచున్. 1080
తే. అట్టియొప్పగు వేళ నెయ్యంబు మెఱసి, యొక్కచోటనుసంతోషయుక్తులగుచు
దానవాంతకసతులును ద్రౌపదియును గూడితమలోన ముచ్చట లాడు చుండి.

⟶ లక్షణ యను శ్రీకృష్ణుని యష్టమభార్య ద్రౌపదీదేవికి దనవివాహవృత్తాంతంబు దెలుపుట. ⟵

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణకథావిశేషంబులు పరితోషంబున నుగ్గడించుచుఁ బ్రసంగవశంబున నారుక్మిణీదేవి మొదలగు శ్రీకృష్ణుభార్యలం గనుంగొని పాంచాలి యిట్లనియె మిమ్ముఁ బుండరీకాక్షుండు వివాహం బయిన తెఱంగులు వినిపింపుం డనిన వారును దమపరిణయంబుల తెఱంగులు మున్ను నే నీకుం జెప్పినవిధంబున వినిపించి రందు సవిస్తరంబుగాఁ దెలియం బలుకనిమద్రరాజకన్యకావృత్తాంతం బామానిని పాంచాలికిం జెప్పినవిధంబు విను మని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1082

సీ. పాంచాలితో మద్రపతిసుత యిట్లను సంగీతవిద్యావిశారదుండు
నారదుచేతివీణాస్వనకలిత మైనట్టిగోవిందకథామృతంబు
దవిలి యేఁ గ్రోలి చిత్తము దన్మయత్వంబునొంది మోదించుచునుండునంత
దుహితృవత్సలుఁడు మద్గురుఁడు దా నది విని సదుపాయ మొక్కటి మదిఁ దలంచి
తే. చదల నెబ్బంగి నైన గోచరము గాక, వారిమధ్యములో నభివ్యాప్తిఁ దోఁచు
మత్స్యయంత్రంబు కల్పించి మనుజులెంత, వారికైనను దివ్వ మోవంగరాని.
తే. ధనువుఁ బవిచండనిష్ఠురాస్త్రంబు నచట, నంచితంబైనగంధపుష్పాక్షతలను
బూజ గావించి యునిచి యేపురుషుఁ డేని, నిద్ధబలమున నీచాప మెక్కువెట్టి.
క. ఈసాయకంబు నారిం, బోసి వెసన్ మత్స్యయంత్రముల్ ధరఁ గూలన్
వేసినశౌర్యధురీణుఁడు, నాసుత వరియించు నని జనంబులు వినఁగన్. 1085
క. చాటించిన నవ్వార్తకుఁ, బాటించినసంభ్రమముల బాణాసనమా
ర్వోటంకారమహారవ, పాటితశాత్రవులు బాహుబలసంపన్నుల్. 1086
క. సుందరతనులు తదుత్సవ, సందర్శనకుతుకు లమితసైన్యులు భూభృ
న్నందను లేతెంచిరి జన, నందితయశు లగుచు మద్రనగరంబునకున్. 1087
క. చనుదెంచిన వారికి మ, జ్జనకుఁడు వివిధార్చనములు సమ్మతిఁ గావిం
చిన నాబాహుబలాఢ్యులు, ధనువుం జేరంగ నరిగి ధైర్యస్ఫూర్తిన్. 1088
వ. ఇట్లు డగ్గఱి యద్ధనువుం గనుంగొని. 1089
ఉ. కొందఱు పూనలేక చనఁ గొందఱు పూని కదల్పలేక పోఁ
గొంద ఱొకింత యెత్తి నొకకొందఱు మోపిడలేక దక్కఁగాఁ
గొంద ఱొకింత యెక్కిడుచుఁ గోపి నృపాలకు లిట్లు సిగ్గునుం
జెంది తలంగి పోవుచును సీ యిటు కేఁగుట సీతిత ప్పనన్. 1090
వ. అట్టియెడ. 1091
క. భీముఁడు రాధేయుఁడు ను, ద్దామగతి న్నెక్కు ద్రోచి తగ నమ్మీనం
బేమఱక దిరుగు చుంటయుఁ, దా మేమియు నెఱుఁగ లేక తలఁగినపిదపన్.
క. అమరేంద్రతనయుఁ డమ్మత్స్యము సేయ నుపాయ మెఱిఁగి తగ నేసియు వీా

నము ద్రుంప లేక సిగ్గున, విముఖుం డై చనియె నంత వికలుం డగుచున్.

వ. ఇట్లు సకలరాజకుమారులుం దమతమప్రయత్నంబులు విఫలంబు లైనముఖార విందంబులు ముకుళించి దైన్యంబున విన్ను నై చూచుచున్నయెడ. 1094

చ. సరసిజపత్రలోచనుఁడు చాపము సజ్యము చేసి యుల్లస
చ్ఛర మరిఁ బోసి కార్ముకవిశారదుఁ డై యలవోకపోలె ఖే
చర మగుమీనముం దునిమె సత్వరతన్ సురసిద్ధసాధ్యఖే
చరజయశబ్ద మొప్పఁ జెలుచన్ గురిసెం దివిఁ బుష్పవర్షముల్. 1095

వ. అయ్యవసరంబున నేను బరితుష్టాంతరంగ నై పరమానందవికచవదనారవింద నగుచు నిందిందిరసన్నిభంబు లగుచికురబృందంబులు విలసదలికఫలకంబునం దళుకు లొలుకుఘర్మజలకణంబులం గరంగుమృగమదతిలకంపుటసలున మసలు కొనినం గరకిసలయంబున నోసరించుచు మిసమిస మనుమెఱుంగుగములు గిఱి కొనునెఱిగొను వడవడ వడంక నప్పుడు మందగమనంబున. 1096

చ లలితపదాబ్జనూపురకలధ్వనితో దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలపాలికలఁ గప్పుసువర్ణవినూత్నరత్నకుం
డలరుచు లొప్పఁ గంకణఝణంకృతు లింపెస లార రంగభూ
తలమున కేఁగుదెంచి ముఖతామరసం బపు డెత్తి చూచుచున్. 1097

చ. నరపతులం గనుంగొని మనంబున వారిఁ దృణీకరించి మ
త్కరజలజాతదివ్యమణికాంచనమాలిక నమ్మురారికం
ధరమున లీలమై నిడి పదంపడి నవ్యమఘూకదామ మా
హరికబరిం దగిల్చితి నయంబునఁ గన్నుల లజ్జ దేరఁగన్. 1098

వ. అప్పుడు. 1099

చ. కొలఁదిక మీఱఁగా డమరుగోముఖడిండిమమడ్డుశంఖకా
హళమురళీమృదంగపణవానకదుందుభిఢక్కకాంస్యమ
ర్దళమురజారజాదివివిధధ్వను లేపున భూనభోంతరం
బులఁ జెలఁగెన్ నటీనటనముల్ దనరారె మనోహరాకృతిన్. 1100

వ. అంత. 1101

చ. అమరగణంబుఁ దోలి యురగారి సుధాకలశంబుఁ గొన్నచం
దమున సమస్తశత్రువసుధావరకోటిఁ దృణీకరించి య
క్కమలవిలోచనుండు ననుఁ గేలఁగట నొప్పఁగఁ జేర్చి సింహచం
క్రమణ నెలర్పఁ గొంచుఁ జనెఁ గాంచనచారురథంబుమీఁదికిన్. 1102

వ. అట్లు రథారోహణంబు చేసిన. 1103

చ. తురగచతుష్కముల్ విమతదుర్దమశూరతఁ బూన్చి దారకుం
డరదము ఁ బొప్ప శత్రునికరాంధతమఃపటలప్రచండభా

స్ఫారరుచి నొప్పునట్టినిజకార్ముకయుక్తగుణప్రఘోషసం
భరితదిగంతరుం డగుచుఁ బద్మదళాక్షుఁడు ప్రోవు చుండఁగన్. 1104
వ. అట్టియెడ సకలరాజలోకంబును గృష్ణునివిభవంబునకుఁ జూపోపక యసంఖ్యాం
బు లగుమూఁకలు గట్టి యమ్మహాత్మునిమాహాత్మ్యంబు దెలియక దర్పాంధు
లై కడంగి. 1105
ఉ. భావభవప్రసూనశరబాధితమానసులై సమస్తధా
త్రీవరనందనుల్ బలువుఁ దెంపును బెంపును సొంపు నేర్పడన్
దేవకిరీటరత్నరుచిదీపితపాదసరోజుఁ డైనరా
జీవదళాక్షుఁ దాఁకిరి విశృంఖలవృత్తి నతిప్రయత్నులై. 1106
వ. అంత. 1107
చ. సరసిజలోచనుండు నిజశార్ఙ్గశరాసనముక్తహేమపుం
ఖరుచిరశాతసాయకనికాయములన్ రిపుకోటి నేసి సిం
ధురరిపువిక్రమప్రకటదోర్బలుఁడై విలసిల్లి యొత్తె దు
స్తరచలితాన్యసైన్యమును సజ్జనమాన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1108
ఉ. ఆతత భూరిబాహుబలులైనవిరోధినరేశ్వరుల్ మృగ
వ్రాతము లొక్కపెట్ట మృగరాజకిశోరముపై నెదిర్చిన
ట్లాతురులై చతుర్విధసమిద్ధబలంబులతోడఁ గూడి ని
ర్ధూతకళంకుఁ డైననవతోయజనేత్రునిఁ జుట్టు ముట్టినన్. 1109
చ. అలిగి మురాంతకుండు కులిశాభశరంబుల నూత్నరత్నకుం
డలములతో శిరంబులు రణన్మణినూపురరాజితోఁ బదం
బులుఁ గటకాంగుళీయకవిభూషణచాపశరాళితోడఁ జే
తులు నిలఁ గూలఁగా విజయదోహలియై తునుమాడె వెండియున్. 1110
క. హతశేషులు సొక్కాకుల, గతిఁ దూల నిశాతపవనకాండముల సము
ద్ధతి నేసి తోలి విజయోన్నతుఁ డై నిజనగరి కేఁగె నగధరుఁ డంతన్. 1111
వ. అట్లుమహితమంగళాలంకృతంబును నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు నగుద్వా
రకానగరంబున కరుగుదెంచిన మజ్జనకుండును బ్రియంబునఁ దోడన చనుదెంచి.
చ. రణితవినూత్నరత్నరుచిరస్ఫుటనూపురహారకర్ణభూ
షణకటకాంగుళీయకలసత్పరిధానకిరీటతల్పవా
రణరథవాజిహేతినికరంబులనుం బరిచారికాతతిన్
బ్రణుతగుణోత్తరుం డయినపద్మదళాక్షున కిచ్చె నెమ్మితోన్. 1113
వ. ఇట్లు మహనీయతేజోనిధి యైనమాధవుదయాపరిలబ్ధనిఖిలవస్తువిస్తారుం డయ్యు
ను నిజాధికారశుద్ధికొఱకు మరలం గన్యారత్నంబును వినూత్నరత్నవ్రాతంబు
ను సమర్పించె నని భూసురవిసరంబులు వినుతింప మాతండ్రి యైనబృహత్సేనుం

డు నన్నును సమస్తవస్తువులను గృష్ణునకు సమర్పించి క్రమంబున సకలయాదవులనుం బూజించి మరలి నిజపురంబునకుం జనియె నని చెప్పినఁ గుంతియు గాంధారియుఁ గృష్ణయు నఖిలనృపాలకాంతాజనంబును గోపికలుం దమతమమనంబుల సర్వభూతాంతర్యామియు లీలామానుషవిగ్రహుండును నైనపుండరీకాక్షుచరణారవిందస్మరణానందపరవశ లై కృష్ణుం బ్రశంసించి రంత. 1114

నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబు చేసికొని వసుదేవునిచేఁ గ్రతువు చేయించుట.

చ. బలవదరాతిమర్దనులఁ బాండురనీలనిభప్రభాంగులం
గలితనిజాననాంబుజవికాసజితాంచితపూర్ణచంద్రమం
డలులఁ బరేశులన్ నరవిడంబనులన్ గరుణాపయోధులన్
విలసదలంకరిష్ణుల నవీనసహిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1115

వ. సందర్శించుతలంపులఁ దమహృదయారవిందంబులఁ బ్రేమంబు సందడిగొన నప్పుడు. 1116

ఉ. ధీరమతిన్ ద్వితత్రితకదేవలసాత్యవతేయకణ్వులున్
నారదగౌతమచ్యవననాకుజగార్గ్యవసిష్ఠగాలవాం
గీరసకశ్యపాసితసుకీర్తిమృకండుజకుంభసంభవాం
గీరులు యాజ్ఞవల్క్యమృగశృంగముఖాఖిలతాపసోత్తముల్. 1117

వ. చనుదెంచినం గృష్ణుండు వారలకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి వందనంబు లాచరించి వివిధార్చనలు గావించి యి ట్లనియె. 1118

సీ. సన్మునీశ్వరులార జన్మభాక్కుల మైనమాకు నిచ్చోట సమ్మతిని దేవ
నికరదుష్ప్రాపులు నిరుపమయోగీంద్రు లైనమీదర్శనం బబ్బెఁ గాదె
ధృతిమందభాగ్యు లింద్రియపరతంత్రులు నైనమూఢాత్ముల కనఘులార
భవదీయదర్శనస్పర్శనచింతనపాదార్చనలు దుర్లభంబు లయ్యు
తే. నేఁడు మాకిట సులభ మై నెగడెఁ గాదె, జగతిపైఁ దీర్థభూతులు సాధుమతులు
మిమ్ము దర్శించుటయ చాలు నెమ్మితోడ, వేఱ తీర్థంబు లవనిపై వెదక నేల.

వ. అదియునుం గాక యుదకమయంబు లైనతీర్థంబులును మృచ్ఛిలామయంబు లైనదేవగణంబులును దీర్ఘదేవతారూపంబులు గాకుండుట లే దయిన నవి చిరకాలసేవనార్చనలం గాని పావనంబులు సేయవు సత్పురుషులు దర్శనమాత్రంబునం బావనంబు సేయుదు రని వెండియు. 1120

సీ. ఆదిత్యచంద్రాగ్నిమేదినీతారాంబుమారుతాకాశవాఙ్మనము లోలిఁ
బరికింపఁ దత్తదుపాసనంబులఁ బవిత్రములు చేయఁగ సమర్థములు గావు
సకలార్థగోచరజ్ఞానంబు గలమహాత్ములు దాచు ముహూర్తమాత్రసేవఁ
జేసి పావనములు సేయుదు రదియు నట్లుండె ధాతుత్రయయుక్త మైన
తే. కాయమం దాత్మబుద్ధియుఁ గామి నీకు

మారులందు స్వకీయాభిమానములును
దివిరి జలమునఁ దీర్థబుద్ధియును జేయు
నట్టిమూఢుండు పశుమార్గుఁ డనఁగఁ బరఁగు. 1121

వ. అని యివ్విధంబునం గృష్ణుం డాడినసాభిప్రాయంబు లగువాక్యంబులు విని యమ్మునీంద్రులు విభ్రాంతహృదయు లై యూర కుండి ముహూర్తమాత్రంబున కమ్మహాత్మునను గ్రహంబు వడసి మందస్మితముఖు లై యప్పుండరీకాక్షున కిట్లనిరి దేవా నేమును దత్త్వవిదుత్తము లయినబ్రహ్మరుద్రాదులును భవదీయమాయావిమోహితుల మై యుందుము నిగూఢం బయిననీయిచ్ఛచేత మమ్ము నను గ్రహించితివి భవదీయచరిత్రంబులు విచిత్రంబు లిమ్మేదిని యొక్కటియయ్యును బహురూపంబులఁ గానంబడువిధంబున నీవు మొదలఁ గారణరూపంబున నేకంబయ్యును ననేకరూపంబులు గైకొని జగదుత్పత్తిస్థితిలయంబులకు హేతుభూతంబు నా నద్భుతకర్మంబులం దగిలి లీలావతారంబులు గైకొని దుష్టజననిగ్రహంబును శిష్టజనరక్షణంబును గావించు చుందు వదియునుం గాక వర్ణాశ్రమధర్మంబు లంగీకరించిపురుషరూపంబున వేదమార్గంబువిదితంబు సేసినబ్రహ్మగోవిందరూపివి తపస్స్వాధ్యాయనియమంబులచేత నీహృదయంబు పరిశుద్ధంబు గావున బ్రహ్మస్వరూపం బైనవేదంబునందు వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపంబు లేర్పడఁగా నుందువు కావున బ్రాహ్మణకులంబు నెల్ల బ్రహ్మకులాగ్రణి వై రక్షించినమహానుభావుండవు మాయాజవనికాంతరితుండ వైననిన్ను నీభూపాలవర్గంబును నేమును దర్శింపం గంటిమి మాజన్మవిద్యాతపోమహిమలు సఫలంబు లయ్యె నీకు నమస్కరించెద మని బహువిధంబులఁ గృష్ణు నభినందించి యమ్మురాంతకుచేత నామంత్రణంబు వడసి తమతమనివాసంబులకుఁ బోవం దలంచునవసరంబున.

సీ. అమ్మునీశ్వరులకు నానకదుందుభి యతిభక్తివందనం బాచరించి
తాపసోత్తములార ధర్మతత్త్వజ్ఞులు మన్నించి వినుఁడు నావిన్నపంబు
సత్కర్మవితతిచే సంచితకర్మచయంబు వాపెడునుపాయంబు నాకు
ఘనదయామతిఁ జెప్పుఁ డనిన నమ్మునివరుల్ భూవరుల్ విన వసుదేవుఁ జూచి
తే. యొలమిఁ బలికిరి నిఖిలయజ్ఞేశుఁ డైన
కమలలోచనుఁ గూర్చి యాగంబు సేయు
కర్మమునఁ బాయు నెట్టిదుష్కర్మ మైన
నిదియె ధర్మంబు గాఁగ నీమదిఁ దలంపు. 1123

వ. అదియునుంగాక. 1124

క. దేవర్షి పితృఋణంబులఁ భూవర మఖ వేదపాఠ పుత్రులచేతన్
వావిరి నీఁగనిపురుషుఁడు, పోవు నధోలోకమునకుఁ బుణ్యచ్యుతుఁ డై.

వ. అట్లగుటం జేసి నీవును. 1126

క. వరతనయాధ్యయనంబులఁ, దరియించితి ఋణయుగంబు దడయక ధరణీ
వరదేవఋణము సవనా, చరణుఁడ నై యీఁగు టొప్పు సమ్మతితోడన్.
క. అనవుడు నవ్వసుదేవుఁడు, మునివరులకు నని యె వినయమున మీరలు సె
ప్పినయట్ల మఖము సేసెద, దినకరనిభులార మీరు దీర్పఁగ వలయున్. 1128
వ. అని యభ్యర్థించి యమ్మునీంద్రుల యాజకులఁ గా వరించి యప్పుణ్యతీర్థోపాంతంబున మహేంద్రామితవై భవంబున నష్టాదశభార్యాసమేతుం డై దీక్షఁ గైకొని యమ్మహాధ్వరంబు వేదోపదిష్టవిధిం బరిసమాప్తించి ఋత్విఙ్నికాయంబుల బహుదక్షిణలఁ దనిపి భార్యాసమేతుం డై యవభృథస్నానం బాచరించి వివిధ మణివిభూషణవిచిత్రాంబరసురభికుసుమానులేపనంబులు ధరించి నిఖిలభూదేవ మునిబంధురాజలోకంబులఁ నుచితసత్కారంబులఁ బ్రీతులం గావించిన వారును గృష్ణానుమతి నాత్మనివాసంబులకుం జని రందు. 1129
ఉ. ఆతఁడె నుగ్రసేనవసుధాధిపపంకజనాభముష్టికా
రాతులు దమ్ము నర్థి మధురప్రియభాషల నిల్వ వేఁడినం
గౌతుకమాత్మ నివ్వటిలఁగా వసియించిరి గోపగోపికా
వ్రాతముతోడ నచ్చట ధరావర నందయశోద లిమ్ములన్ 1130
క. హరినయముల హరిప్రియముల, హరిమధురాలాపములను హరికథల మనో
హరలీలఁ దగిలి నందుఁడు, నిరుపమగతి నచట మూఁడునెల లుండె నృపా.
చ. జలరుహలోచనాదియదుసత్తము లందఱు నన్నిభంగులం
గలితవిభూషణాంబరనికాయము లిచ్చి బహూకరించి వీ
డ్కొలిపిన నందముఖ్యులు ముకుందపదాబ్జమరందపానస
ల్లలితనిజాత్మషట్పదములన్ మరలించుచు నెట్టకేలకున్. 1132
వ. చని చని. 1133
ఆ. మరలి మరలి కృష్ణ మాధవ గోవింద, పద్మనాభ భక్తపారిజాత
దేవదేవ యనుచుఁ దివిరి చూచుచు మథు, రాభిముఖులు నగుచు నరిగి రంత.
క. క్రమమున నచ్చటఁ బ్రావృ, ట్సమయం బగుటయును బంధుజనయాదవవ
ర్గము లోలిఁ గొలువ సురగణ, నమితులు బలకృష్ణు లాత్మనగరంబునకున్.
వ. వచ్చి సుఖంబుండునంత. 1136

శ్రీకృష్ణబలభద్రులు మృతు లై నతమసహోదరులఁ దెచ్చి దేవకీదేవికిఁ గనఁబఱచుట.

సీ. అవనీశ యొక్కనాఁ డానకదుందుభిభార్య పద్మాక్షుఁడు బలుఁడుఁ దొల్లి
శరధిలోఁ జొచ్చినగురుతనూభవునిని మరలంగఁ దెచ్చినమహిమ లెల్ల
జనములు దమలోన సన్నుతుల్ సేయంగ విని తనసుతులు దుర్వృత్తుఁడైన
కంసుచే నిహతు లై కాలునిపురి నున్నవారి నందఱఁ జూడఁ గోరి కృష్ణ
తే. బలులకడ కేఁగి కన్నుల బాష్పకణము

లోలుక నోరామ రామ నిత్యోన్నతాత్మ
పరమపావనమూర్తి యోమురవిభేది
యిందిరానాథ యోగీశ్వరేశ కృష్ణ. 1137

క. మురకంసచైద్యపౌండ్రక, నరకజరాతనయయవనరనాయకులం
దురితాత్ములఁ బొరిగొని భూ,భర ముడిపినయట్టిమేటిబలులు దలంపన్. 1138

ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతి నిఖిలంబుఁ, బొందఁ జేయుపరమపురుషులార
మీకు లీల లౌట మీ రని నమ్మిన, దాన నేను వినుఁ డుదారులార. 1139

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించుచు ని ట్లనియె మీరలు మహానుభావులరు మీరు
దొల్లి యనేకకాలంబు సనినక్రిందట మృతుం డై దండధరుమందిరంబున ను
న్న గురుకుమారుని మీమహాప్రభావంబులు లోకంబులఁ బరిపూర్ణంబు లై ప్ర
కాశింప నక్కాలునిచెంతనుండి మగుడం దెచ్చి గురుదక్షిణ గా నొసంగితి రివ్వి
ధంబునం గంసునిచేత హతు లైనమత్పుత్రుల నందఱ మరలం దెచ్చి నామనం
బున నున్నదుఃఖంబు నివారింప వలయు నని దేవకీదేవి ప్రార్థించినం దమతల్లి
యాడినమృదుమధురవాక్యంబు లత్యాదరంబున నాదరించి యప్పుడు బలకృష్ణు
లు దమయోగమాయామహత్త్వంబున సుతలంబునకుం జని రట్టియెడ. 1140

మ. కని యొక్ దానవుఁ డింద్రసేనుఁడు దళత్కంజాక్షులన్ దక్షులన్
ఘనసారాంబుదవర్ణులన్ నిఖిలలోకైకప్రభాపూర్ణులం
దనరారన్ హలచక్రపాణులను భక్తత్రాణులన్ నిత్యశో
భనవర్ధిష్ణుల రామకృష్ణుల జయభ్రాజిష్ణులన్ జిష్ణులన్. 1141

చ. కని హితకోటితో నెదురుగాఁ జనుదెంచి మనోనురాగసం
జనితకుతూహలుం డగుచుఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి సమగ్రకాంచనా
సనముల నుంచి తచ్చరణసారససేచనసర్వలోకపా
వనసలిలంబు లౌఁదల ధ్రువంబుగఁ దాల్చి సుభక్తియుక్తుఁ డై. 1142

సీ. సురభికాలాగరుహరిచందనాలాదిధూపంబు లావిశ్వరూపకులకుఁ
గాంచనపాత్రసంగతరత్నకర్పూరదీపంబు లాజగద్దీపకులకుఁ
బాయసాపూపాన్న పక్వఫలాదినైవేద్యంబు లావేదవేద్యులకును
దనరువినూత్నరత్నప్రభాభాసితాభరణంబు లాదైత్యహారణులకును

తే. మిలమిలనిమంచుతోఁ బొలుపలరుబహువి
ధాంబరంబులు నీలపీతాంబరులకు
సలలితకుసుమమాలికామలయజాను
లేపనంబులు భూరివిక్షేపులకును. 1143

వ. సమర్పించి యప్పుండరీకాక్షునిచరణారవిందంబు లొత్తుచు నానందబాష్పపూ
రంబు తోరంబుగా రోమాంచకంచుకితశరీరుం డగుచుం గరకమలంబులు ఫాల

భాగంబునం గదియుంచి. 1144

ఉ. ధీయుతుఁడై నమో భగవతే హరయే పరమాత్మనే ముకుం
దాయ సమస్తభక్తవరదాయ నమః పురుషోత్తమాయ కృ
ష్ణాయ మునీంద్రవంద్యచరణాయ సురారిహరాయ సాంఖ్యయో
గాయ వినీలభాస్వదలకాయ రథాంగధరాయ వేధసే. 1145

వ. అని యభివందించి యిట్లనియె. 1146

ఉ. రాజసతామసాత్ములకు రాదు గదా నినుఁ గాన నవ్యయం
కేజదళాయతాక్ష మునిగేయపవిత్రచరిత్ర విస్ఫుర
ద్రాజకళాధరాజసురరాజముఖామరమౌళిరత్నవి
భ్రాజితపాదపీఠ భవబంధవిమోచన పద్మలోచనా. 1147

మ. మది నూహింపఁగ యోగివర్యులు భవన్మాయాలతాబద్ధులై
యిద మిత్థమ్మన లేరు తామసుల మై యేపారుమాబోఁటిదు
ర్మదు లేరీతి నెఱుంగఁ జాలుదురు సమ్యగ్జ్ఞానధీయుక్తి నీ
పదముల్ సేరెడిత్రోవఁ జూపి భవకూపంబుం దరింపవే. 1148

ఉ. వైరముచేతఁ జేదినృపవర్గముఁ గామముచేత గోపికల్
మీఱినభక్తి నాశ్రితులు మిమ్ము నహర్నిశమున్ మనంబులం
దారఁగ నీకరూపగుణతత్పరులై మిముఁ బొందు కైవడిన్
భూరివివేకసత్త్వగుణముల్ గలదేవత లంద నేర్తురే. 1149

క. కాన భవత్పదపద్మ, ధ్యానంబునఁగాని శాస్త్రతత్త్వంబులచేఁ
గానరు శ్రుతిసంవేద్యం, బైనభవత్పదముఁ జిన్మయాకార హరీ. 1150

వ. దేవా యేనరుండైన నేమి శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుండై నిన్ను సేవించు నట్టిమహా
త్ముండు విధిచోదితం బయినప్రమాణంబువలన విముక్తుండై వర్తించునట్లు గా
వున యోగీశ్వరేశ్వరుండ వైననీ వీశితవ్యుల మైనమమ్ము నిష్పాపులం జేయుమని
నుతించి మఱియు నిట్లనియె. 1151

మత్తకోకిలము. కంటిఁ గంటి భవాబ్ధి దాఁటఁగఁ గంటి ముక్తినిధానముం
గంటి నీకరుణావలోకముఁ గంటిఁ బాపము వీడ ము
క్కంటి తామరచూలియుం బొడఁ గాననట్టిమహాత్మ నా
యింటికిం జనుదెంచి తీశ్వర యేఁ గృతార్థతఁ బొందితిన్. 1152

వ. దేవా యేను భవద్దాసుండ నేది పంచినం జేయుదు నిచ్చటికి మీరలు విజయం
బు చేసినకార్యం బాన తీయ వలయు నని కరంబులు మొగిచి విన్నవించినం బుం
డరీకాక్షుం డతనివాక్యంబులకు సంతసిల్లి యిట్లనియె. 1153

సీ. బలిదైత్య విను మున్ను ప్రథమయుగంబున నామరీచికి భార్య యైనవర్ష
యనునింతివలన నందను లార్వు రుద్భవ మైరి వా రొక్కనాఁ డబ్జభవుండు

దనపుత్రిపై మోహమునఁ గూడి రతికేళి యొనరింప మీఱి నవ్వుటయుఁ గ్రోధ
మంది యాసురయోనియందుఁ బుట్టుం డని ఘనశాప మిచ్చె నవ్వనజజుండు
తే. తన్నిమిత్తమునను వారు దగిలి హేమ, కశిపునకుఁ బుట్టి రంత నాకౌకసులకు
నోదవ వీరలఁ దెచ్చి యయ్యోగమాయ, యడరి దేవకిగర్భంబునందుఁ జొనుప.
క. దొరఁకొని కంసుఁడు దోడ్తోఁ, బొరిగొనెఁ దత్పుత్రశోకమునఁ దనచిత్తం
జెరియఁగ దేవకి వారల, దరిసింపఁగఁ గోరి పనుపఁ దగ నసురేంద్రా. 1155
క. వచ్చితిమి వారిఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చెద మని తల్లికోర్కెఁ దీర్పఁగ నిపు డే
మిచ్చటికిని నీకడఁ బోర, పొచ్చెము లే కున్నవారె పో వీ రనఘా. 1156
క. వీరలఁ దోకొని యిపుడే, ధారుణికి న్నేఁగి జననితాపము వాపన్
వీరలు నంతట శాపము, దీఱి మదీయప్రసాదధీయుతు లగుచున్. 1157
క. పోలుపుగ సుగతిం బొందఁగఁ, గల రని హరి యాన తిచ్చి కరుణాన్వితుఁ డై
బలిచే ననుమతిఁ గొని వా, రలఁ దోకొని వచ్చె నిద్ధామండలికిన్. 1158
వ. అట్లు వారలం దోడితెచ్చి తల్లి కిట్లనియె. 1159
క. కనుఁగొనుము వీరె నీనం, దను లని జనయిత్రికడ ముదంబున వారి
న్నునిచిన నద్దేవకియును, ఘనపుత్రస్నేహమోహకలితాత్మక యై. 1160
క. చన్నులు దిగ్గనఁ జేఁపఁగఁ, గన్నుల నానందబాష్పకణములు దొరఁగం
గ్రన్నన కౌఁగిట నిడి ననుఁ, గన్నన్నలు వచ్చి రనుచుఁ గౌతుక మొప్పన్. 1161
వ. అట్లు కౌఁగిటం జేర్చి నిజాంకపీఠంబున నునిచి శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబు
లు పుణుకుచుం బ్రేమాతిశయంబున మేనఁ బులకలొలయం జన్నిచ్చిన వారును
వైష్ణవమాయామోహితు లై స్తన్యపానంబు సేయుచు భగవంతుం డగు నర
థాంగపాణియంగసంగంబున విగతకల్మషు లై విధిశాపసాగరంబు హరిద
యాకటాక్షం బను నావచేతం దరించి స్వరూపంబులు ధరించి కృష్ణునకుఁ దల్లి
దండ్రులకు వందనం బాచరించి గగనపథంబున నిజస్థానంబున కరిగి రంత.
క. వచ్చిన బాలురఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చుట గడుఁ జిత్ర మనుచు దేవకి మదిలో
నచ్చెరువడి యిది యంతయు, నచ్చపుహరిమాయ గాక యని తలఁచె నృపా.
క. పరమాత్ముఁ డఖిలజగదీ, శ్వరుఁ డగుకృష్ణుండు సేయుసత్కృత్యంబుల్
పరికింప నెన్నఁ బెక్కులు, ధరణీవర యనిన రాజు దా ముని కనియెన్. 1164

సుభద్రాపరిణయము.

సీ. మునినాథ పార్థుండు వనజనాభునిసహోదరి సుభద్రను నేవిధమునఁ బెండ్లి
యయ్యెను నావిధం బంతయు నాకును దెలియంగ నెఱిఁగింపు ధీవిశాల
యనవుడు నావ్యాసతనయుఁ డాతనిఁ జూచి వినవయ్య నృప దేవవిభునిసుతుఁడు
మును తీర్థయాత్రాసముత్సుకుం డై చని రమణఁ బ్రభాసతీర్థమున నుండి
తే. యాతలోదరితోడి నెయ్యంబుకలిమిఁ

జూడఁ గోరుచు రాముండు సుందరాంగిఁ
గౌరవేంద్రున కీ సమకట్టె ననుచుఁ
దనకు నెఱుఁగ రా నాపురందరసుతుండు. 1165

వ. అట్లు సుభద్రాదర్శనోత్సాహంబు దనమనంబున సందడిగొనం ద్రిదండివేషంబు ధరియించి ద్వారకాపురంబునకుం జనుదెంచి యప్పౌరజనంబులు భక్తిస్నేహంబుల ననిశంబుఁ బూజింప దనమనోరథసిద్ధి యగునంతకుం గనిపెట్టుకొని వానకాలంబు సనునంతకు నప్పట్టణంబున నుండుసమయంబున. 1166

క. రాముఁడు తత్కపటాకృతిఁ, దా మదిఁ దెలియంగ లేక దగ నొకనాఁ డా
భూమీవరతాపసుఁ బో, రామిం గని యాత్మమందిరమునకుఁ దెచ్చెన్. 1167

ఆ. తెచ్చి భిక్ష సేయ దేవేంద్రతనయుండు, గుడుచుచుండి యచటఁ గోరి మెలఁగు
ననుబాణమోహనాస్త్రంబుకైవడి, వీరమోహనాంగన విహారలీల. 1168

వ. అట్లు సుభద్ర విహరించుచున్నసమయంబున. 1169

చ. జలరుహపత్రనేత్రననుసంభవచారువధూలలామ స
ల్లలితవిహారవిభ్రమవిలాసము లాత్మకు విందు సేయ న
బ్బలరిపునందనుండు గని భావజసాయకబాధ్యమానవి
హ్వలహృదయుండునై నిలిపె నత్తరుణీమణియందుఁ జిత్తమున్. 1170

ఉ. ఆతరుణీశిరోమణియు నర్జును నర్జునచారుకీర్తివి
ఖ్యాతుని నింద్రనందను నకల్మషమానసుఁ గామినీమనో
జాతునిఁ జూచి పుష్పశరసాయకజర్జరితాంతరంగ యై
భీతిలి యుండె సిగ్గు మురిపెంబును మోహముఁ దేఱుచూపులన్. 1171

వ. అట్లానృపసత్తమమత్తకాశిను లొండొరులచిత్తంబులు చిత్తజాయత్తంబులై కోర్కులు దత్తఱింపం దాల్ములు వీడ సిగ్గునం జిట్టుముట్టాడుచున్నయంత నొకనాఁడు దేవతామహోత్సవనిమిత్తం బత్తలోదరి పురంబువెలుపలికి నరుగుదెంచిన నర్జునుండు కృష్ణదేవకీవసుదేవులయనుమతంబు వడసి తానును దోడన చని యప్పుడు. 1172

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికాస్ఫూర్తిచే రాజిల్లుపూర్ణిమారజనివోలెఁ
బూర్ణేందుబింబంబుఁ బాసి విచ్ఛిన్నమై యిలమీఁద భాసిల్లుహరిణడింభంబుఁబోలె
సులలితమేఘమండలమును నెడఁ బాసి వసుధఁ గ్రుమ్మరుతటిద్వల్లి వోలె
మాణిక్యరచితసన్నహితచైతన్యంబు వొందినపుత్తడిబొమ్మవోలె

తే. లలితవిభ్రమరుచికళాలక్షణములఁ, బొసఁగ రూపైనశృంగారరసముఁబోలె
నర్థిఁ జరియించుచున్నపద్మాయతాక్షిఁ, బ్రకటసద్గుణభద్ర సుభద్రఁ జూచి.

వ. అప్పుడు డాయం జని యరదంబుపై నిడికొని పోవుచుండఁ గనుంగొని యదుబలంబులు మదంబున నంటం దాఁకిన నప్పు డయ్యాఖండలనందనుండు ప్రచండ

గాండీవకోదండనిర్ముక్తకాండంబులం దూలించి యఖండబాహుదండవిజయ
ప్రకాండుం డై ఖాండవప్రస్థపురంబున కరిగె నట బలభద్రుం డవ్వార్త విని
విలయసమయసమీరసఖునికైవడిం బటురోషభీషణాకారుం డై క్రోధించినం
గని కృష్ణుం డాదిగాఁ గలబంధుజనంబు లతనిచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి మృదు
మధురభాషణంబుల ననునయించి యొడంబడునట్లుగా నాడిన నతండును సంతు
ష్టుం డయి మనంబున గలంక దేఱె యప్పుడు. 1174

క. కరులం దేరుల నుత్తమ, హరులన్ మణిహేమభూషణాంబరభృత్యో
త్కరదాసికాజనంబుల, నరణంబుగ నిచ్చి పంపె ననుజకుఁ బ్రీతిన్. 1175

వ. ఇట్లు కృష్ణున కభిమతంబుగా నర్జునసుభద్రల కరణం బిచ్చి పంపె నని శుక
యోగీంద్రుండు మఱియు ని ట్లనియె. 1176

శ్రీకృష్ణుఁడు ఋషిసమేతుం డయి మిథిలానగరమునకుఁ బోవుట.

సీ. నరనాథ విను భువనప్రసిద్ధంబుగ దీపించునట్టివిదేహదేశ
మందు భూకాంతకు నాననదర్పణం బనఁ దనర్చునమిథి లనుపురమునఁ
గలఁడు శ్రీహరిపాదకంజాతభక్తుండు గళితరాగాదివికారుఁ డమల
చరితుఁ డక్రోధుండు శాంతుండు నిగమార్థకోవిదుం డగుశ్రుతదేవుఁ డనెడి
తే. భూసురోత్తముఁ డొకఁ డనిచ్ఛాసమాగ,తంబుతుష మైనహేమశైలంబుగాఁగఁ
దలఁచిపరితోష మందుచుఁదనగృహస్థ,ధర్మమున నుండెసముచితకర్ముఁ డగుచు.

ఉ. ఆపురి నేలువాఁడు బహుళాశ్వుఁడు నా నుతి కెక్కినట్టిధా
త్రీపతి యాధరాసురునిరీతిని నిష్కలుషాంతరంగుఁ డై
యేపనులందు ధర్మగతి నేమఱ కర్థిఁ జరించు చుండె ల
క్ష్మీపతి వారిపైఁ గరుణ సేసి ప్రసన్నముఖాంబుజాతుఁ డై. 1178

వ. అట్లు కృష్ణుండు వారలం జూచువేడ్క నిజస్యందనారూఢుం డయి నారద
వామదేవాత్రికృష్ణరామాసితారుణదివిజగురుకణ్వమైత్రేయచ్యవనులును నేను
ను మొద లైనమునును లనుగమింపం జనుచుఁ దత్తద్దేశనివాసు లగునానర్త
ధన్వకురుజాంగలవంగమత్స్యపాంచాలకుంతిమధుకేకయకోసలాదిభూవరులువివి
ధవస్తుప్రచయంబులు గానిక లిచ్చి సేవింప గ్రహమధ్యగతుం డై దీపించు
సూర్యునిం బోలి యప్పుండరీకాక్షుండు మందస్మిత సుందర వదనారవిందుం
డగుచు వారలం గరుణార్ద్రదృష్టిం జూచి యోగక్షేమంబు లరసి సాదరభా
షణంబుల నాదరించుచుఁ గతిపయప్రయాణంబులం జని చని విదేహనగరంబు
డాయం జనుటయు నాబహుళాశ్వుండు నమ్మాధవు రాక విని మనంబున హర్షిం
చుచు వివిధపదార్థంబులు గానికలుగాఁ గొని తానును శ్రుతదేవుండును నెదు
రుగాఁ జనుదెంచి యప్పుడు. 1179

ఉ. ఆమునికోటికిన్ వినయ మారఁగ వందన మాచరించి యా

తామరసాభలోచనుఁ డుదారచరిత్రుఁడు పాపగోత్రసు
త్రాముఁడు భక్తలోకశుభదాయకుఁ డైనరమేశు సద్గుణ
స్తోముని పాదపద్మములు సోఁకఁగ మ్రొక్కి వినమ్రులై తగన్. 1180

చ. కరములు మోడ్చి యోపరమకారుణికోత్తమ నీవు నీమునీ
శ్వరులును మద్గృహంబునకు వచ్చి మముం గృప సేసి యిచ్చటన్
గర మనురక్తిఁ బూజనలు గైకొనుఁ డంచు నుతించి వేఁడ నా
హరి మనమందు వారివినయంబుల కెంతఁ బ్రమోద మందుచున్. 1181

చ. తిరముగ వారియిష్టములు దీర్పఁ దలంచి మురాసురారి యొం
డొరుల నెఱుఁగ కుండ మునియూథముఁ దానును నేఁగె వారిమం
దిరముల కేకకాలమున ధీరత నాధరణీవరుండు వా
రిరుహదళాయతాక్షు మునిబృందములం గన కాసనంబులన్. 1182

సీ. కూర్చుండ నియమించి కొమరారు కాంచనకలధౌతకలశోదకములచేతఁ
బాదముల్ గడిగి తత్పావనజలములు దానును సతియు బాంధవజనంబుఁ
గర మర్థి నిజమస్తకంబుల ధరియించి వివిధార్చనములు సద్విధి నొనర్చి
మణిభూషణాంబరమాల్యానులేపన రాజితధూపనీరాజనములు
తే. భక్తిఁ గావించి పరిమృష్టబహువిధాన్న, పాయసాపూపరిపక్వఫలము లోలి
నారగింపఁగఁ జేసి కర్పూరమిళిత,లలితతాంబూలములు నెయ్యమలర నొసఁగె.

వ. ఇట్లు సమర్పించినయనంతరంబ యమ్మిథిలేశ్వరుం డైనజనకుండు పరమానందం
బును బొంది. 1184

చ. హరిపదపద్మయుగ్మము నిజాంకతలంబునఁ జేర్చి యొత్తుచుం
బురుషవరేణ్య యీనిఖిలభూతగణావలియాత్మలందు సు
స్థిరమతిఁ గర్మసాక్షివి సుధీవర నీపదభక్తకోటితో
నరయ నుమాధినాథచతురాస్యులుఁ బోల రటంచు వెప్పుడున్. 1185

వ. అట్టిలోకవిదితం బయినభవద్వాక్యంబు నిక్కంబుగా భవదీయపాదారవిందంబు
లందు నొకానొకవేళ లేశమాత్రధ్యానంబు గలనాగృహంబున కకించనుం డని
చిత్తంబునం దలంపక భక్తవత్సలుండ వగుటం జేసి విజయంచేసితివి భవ
త్పాదపంకేరుహసేవారతిం దగిలినమహాత్ములు త్వద్ధ్యానంబు వదలం జాలు
దురే నిరంతరంబును శాంతచిత్తులై నిష్కించను లైనయోగీంద్రులకు నీవ
లనం గోరిక గలవారలకు నిన్నైన నిత్తువు గదా యని వెండియు ని ట్లనియె.

తే. కృష్ణ పరమాత్మ యదుకులక్షీరవార్ధి, పూర్ణచంద్రమ దేవకీపుత్ర సుజన
వినుత నారాయణాచ్యుత వేదవేద్య, భక్తజనపోషపరితోష పరమపురుష.

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాఖ్య యదుసింహకిశోరక భక్తలోకర
క్షాపరతంత్ర నీవు మునిసంఘముఁ గొన్ని దినంబు లుండ రే

నీపదపద్మరేణువులు నెమ్మి మదీయగృహంబు సోఁకినం
దాపసవంద్య యే నిపుడ ధన్యుఁడ నయ్యెదఁ గాదె మాధవా. 1188

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై యప్పుండరీకాక్షుండు నిమికులప్రదీపకుం డైనజనకచక్రవర్తిం గరుణించి యమ్మిథిలానగరంబునఁ బౌరజనంబులకు నున్నతశోభనంబులు గావించుచుం గొన్నిదినంబు లుండె నంత. 1189

మ. శ్రుతదేవుండును మోదియై మునిజనస్తోమంబుతో నిందిరా
పతిఁ దోకొంచు నిజాలయంబునకు నొప్పన్నేఁగి యచ్చోట స
మ్మతి దర్భాస్తరణంబుల న్ననిచి సమ్యగ్జ్ఞానపారీణుఁ డై
సతియుం దానుఁ బదాబ్జముల్ గడిగి చంచద్భక్తిఁ దత్తోయముల్. 1190

చ. శిరములఁ దాల్చి నవ్యతులసీదళదామకుశప్రసూనవి
స్ఫురదరవిందమాలికలఁ బూజ లొనర్చి గృహాంధకూపసం
చరణుఁడ నైననాకడకుఁ జక్రి తనంతనె వచ్చునట్టి సు
స్థిరమతి నేతపంబు మును సేసితినో యని సంతసించుచున్. 1191

తే. మఱియుఁ దత్పాదతీర్థంబు మందిరమునఁ, గలయఁ జిలికించి సంప్రీతి గడలుకొనఁగఁ
బత్త్రిఫలపుష్పతోయముల్ భక్తి నొసఁగి, హరిమురాంతకుమూర్తి నిజాత్మ నిలిపి.

తే. మానితంబుగ విశ్వనిదానమూర్తి, యైనకృష్ణుండు దనయింట నారగించెఁ
దనమనోరథసిద్ధియుఁ దనకు నబ్బె,ననుచుఁ బైపుట్ట మల్లార్చి యాడుచుండె.

చ. తరుణియుఁ దానుఁ బుత్త్రులుఁ బదంపడి కృష్ణు భజించుచుండి త
చ్చరణము లంకపీఠమునఁ జాఁచిన మెల్లన యొత్తుచుం రమా
వరుఁ గని పల్కె భక్తజనవత్సల మామకభాగ్య మెట్టిదో
హరచతురాస్యులు న్నెఱుఁగనట్టినినుం గనుఁగొంటి నెమ్మితోన్. 1194

క. మునియోగిమానసస్ఫుట, వనజంబుల నెల్లప్రొద్దు వర్తించుభవ
ద్ఘనదివ్యమూర్తి నాలో, చనగోచర మయ్యెఁ గాదె సర్వాత్మ హరీ. 1195

వ. దేవా నీసచ్చరిత్రంబులు కర్ణరసాయనంబులుగా నాకర్ణించుచు నీకుం బూజ లొనర్చుచు నీచరణారవిందంబులకు వందనంబులు సేయుచు నీదివ్యనామసంకీర్తనంబులు సేయుచుం దమశరీరంబులు భవదధీనంబులుగా మెలంగునిర్మలబోధాత్ము లగువారిచిత్తంబు లనుదర్పణంబులం గానంబడుచుందువు కర్మవిక్షిప్తచిత్తులైనవారిహృదయంబుల నుండియు దూరగుండ వగుదు వని మఱియు ని ట్లనియె. 1196

సీ. నీకు మ్రొక్కెదఁ గృష్ణ నిగమాంతసంవేద్య లోకరక్షక భక్తలోకవరద
నీపాదసేవనిరతుని నన్ను సేపనిఁ బంపె దాన తి మ్మనినఁ గృష్ణుఁ
డెలనవ్వు మోమునఁ జెలువొంద నావిప్రుకర మాత్మకరమునఁ గదియఁ జేర్చి
పాటించి యతనితోఁ బలికెఁ దపశ్శక్తివఱలినయమ్మునివర్యు లెపుడుఁ

తే. దమపదాంబుజరేణువితానములను, దవిలి లోకంబులను బవిత్రంబు సేయు
వారు ననుఁ గూడి యెప్పుడువలయునెడల, కరుగుదెంతురు నీభాగ్యగరిమ నిటకు.

వ. చనుదెంచిరి పుణ్యస్థలంబులును విప్రులును దేవతలును సంస్పర్శనదర్శనార్చనంబులం బ్రాణులను సమస్తకిల్బిషంబులం బాయం జేయుదు రదియునుం గాక బ్రాహ్మణుండు జననమాత్రంబున జీవకోటియందు ఘనుం డై యుండు జపతపోధ్యానాధ్యయనాధ్యాత్మలం జతురుం డై మత్కళాశ్రయుం డయ్యేనేని నతం డుత్తముం డై వెలుంగు నతనిం జెప్పనేల యని వెండియు నిట్లనియె. 1198

క. నామది విప్రులపైఁ గల, ప్రేమము నాతనువునందుఁ బెట్టనికతనన్
భూమీసురు లస్మలు నీ, వీమునులం బూజ సేయు మిద్ధచరిత్రా. 1199

క. ఇదియే నాకిష్టము ననుఁ, బదివేలవిధంబు లోలయ భజియించుటగా
మది కింపగు నటు గావున, వదలనిభక్తిన్ భజింపు వసుధామరులన్. 1200

క. అని సర్వలోకవిభుఁ డగు, వనజోదరుఁ డానతిచ్చువాక్యంబులజా
డన భూమీసురుఁ డమ్ముని, జనులకు సద్భక్తిఁ బూజసలిపెన్ వరుసన్. 1201

చ. ఎనయఁగఁ గృష్ణుఁ డంత మిథిలేశ్వరభూసురులం గృపావలో
కన మొలయ స్వమానసుభగస్థితిఁ బొందఁగఁ జేసి వారి వీ
డ్కొని రథ మెక్కి దివ్యమునికోటియుఁ దానును వచ్చెఁ గ్రమ్మఱన్
జనవర మోక్షదం బగుకుశస్థలికిం బ్రముదాంతరంగుఁ డై. 1202

శ్రుతిగీతలు.

వ. అని చెప్పిన బాదరాయణికి నభిమన్యునందనుం డిట్లనియె మునీంద్రా ఘటపటాదివస్తుజాతంబుభంగి నిర్దేశింప నర్హంబు గాక సత్త్వాదిగుణశూన్యం బైన బ్రహ్మంబునందు సత్త్వాదిగుణగోచరంబు లైనవేదంబు లేక్రమంబున వర్తించు నట్టిచందంబు నా కెఱింగింపు మనిన భూవరునకు మునివరుం డిట్లనియె సకలచేతనాచేతనాంతర్యామి యైనసర్వేశ్వరుండు సర్వశబ్దవాచ్యుండు గావున సకలజంతుసమూహంబులకు బుద్ధీంద్రియమనఃప్రాణశరీరంబులను సృజియించి చేతనవర్గంబునకు జ్ఞానప్రదుం డగుం గావున సకలనిగమసమూహంబులును దత్స్వరూపగుణవైభవప్రతిపాదకంబులు గావున ముఖ్యం బై ప్రవర్తించు శ్రుతిస్తోత్రం బుపనిషత్తుల్యంబు ననేకపూర్వఋషిపరంపరాయాతంబును నైన దీనిని శ్రద్ధాయుక్తుం డై యెవ్వం డనుసంధించు నతనికి మోక్షంబు సులభంబు దీనికి నారాయణాఖ్యాతం బగునొక్కయుపాఖ్యానంబు గలదు వినిపింతు వినుము భగవత్ప్రియుం డైననారదుం డొక్కనాఁడు నారాయణాశ్రమంబునకుం జని ఋషిగణసమేతుం డైననారాయణఋషిం గనుంగొని నీవు నన్నడిగినట్ల యమ్మహాత్ముని నడిగిన నతండు మున్నీయర్థంబు శ్వేతద్వీపవాసు లైన సనకసనందనాది దివ్యయోగీంద్రులు ప్రశ్నసలిపిన వారలకు సనందనుండు చెప్పిన

ప్రకారంబు నీ కెఱింగించెద నని చెప్పం దొడంగె శయానుం డైన రాజశ్రేష్ఠునిం
దత్పరాక్రమదక్షతాదిచిహ్నంబులను నుతియించువందిజనంబుల చందంబున
జగదవసానసమయంబున ననేకశక్తియుతుం డై యోగనిద్రావశుం డైనసర్వేశ్వ
రుని వేదంబులు స్తోత్రంబు సేయువిధంబు నారాయణుండు నారదునకుం జెప్పిన
తెఱంగున విను మని యిట్లనియె. 1203

సీ. జయజయ హరి దేవ సకలజంతువులకు జ్ఞానప్రదుండవు గాన వారి
వలన దోషంబులు గలిగిన సుగుణసంతానంబు గాఁ గొని జ్ఞానశక్తి
ముఖ్యషడ్గుణపరిపూర్ణతఁ జేసి మా యాత్మవిశిష్టుండ వగుదుఁ గార్య
కారణాత్మకుండ వై కడఁగి చరించుచు నున్న నీయందుఁ బయోరుహాక్ష
తే. తివిరి యామ్నాయములు ప్రవర్తించుఁ గాన
ప్రకటత్రిగుణాత్మకం బైనప్రకృతితోడి
యోగ మింతయు మాన్పవే యోగిమాన
సాంబుజాతమధువ్రత యని నుతించి. 1204

వ. అదియునుంగాక. 1205

సీ. పరమవిజ్ఞానసంపన్ను లైనట్టియోగీంద్రులు మహితని స్తంద్రలీలఁ
బరిదృశ్యమాన మై భాసిల్లునిమ్మహీపర్వతముఖరప్రపంచ మెల్లఁ
బరఁగ బ్రహ్మస్వరూపము గాఁగఁ దెలియుదు రెలమి నీవును జగద్విలయవేళ
నవశిష్టుఁడవు గాన యనఘ నీయందు నీ విపులవిశ్వోదయవిలయము లగు
తే. ఘటశరావాదు లగుమృద్వికారములు మృదాత్మకం బైనయట్లుపద్మాయతాక్ష
తవిలి కారణరూపంబుఁ దాల్చి లీలఁ, గడఁగునీయందు బుద్ధివాక్కర్మములను.

క. అలవడఁ జేయుచు నందఱు, బలకొని యిలఁ బెట్టఁ బడిన పదవిన్యాసం
బులు పతనకారణము గా, నలవున సేవించుచును గృతార్థులు నగుచున్ 1207

క. లీలం బ్రాకృతపూరుష, కాలాదికనిఖిల మగుజగంబుల కెల్లన్
మాలిన్యనివారక మగు, నీలలితకథాసుధాబ్ధినిం గ్రుంకి తగన్. 1208

చ. భరితనిదాఘతప్తుఁ డగుపాంథుఁడు శీతలవారిఁ గ్రుంకి దు
ష్కర మగుతాపముం దొరఁగుకైవడి సంసరణోగ్రతాపముల్
వెరవునఁ బాయు చుండుదురు నిన్ను భజించుమహాత్మకుల్ జరా
మరణమనోగుణంబులఁ గ్రమంబునఁ బాయుట సెప్ప నేటికిన్. 1209

వ. అదియునుం గాక. 1210

సీ. అనయంబు దేహి నిత్యానిత్యసద్విలక్షణమునఁ బంచకోశవ్యవస్థ
నభివృద్ధిఁ బొరయుచు నందులోపల నున్న ప్రాణాన్నబుద్ధివిజ్ఞానమయము
లనుచతుష్కోశంబు లవ్వల వెలుఁగొందు నానందమయుఁడవు గాన దేవ
సురుచిరస్వప్రకాశుండవు నీపరిగ్రహము గల్గుటఁ జేసి కాదె ప్రకృతి

తే. మహదహంకారపంచతన్మాత్రగగన, పవనతేజోంబుభూభూతపంచకాది
కలితతత్త్వముల్ బ్రహ్మాండకార్యకరణ,మందు నెపుడు సమర్థంబులగుటఁజూడ.
క. కోరి శరీరులు భవదను, సారంబున నిహపరైకసౌఖ్యంబులఁ బెం
పారఁగ నందుచు నుందురు, ధీరజనోత్తము లనంగ దివిజారిహరా. 1212
ఆ. నిన్ను ననుసరింప నేరనికుజనులు, పవనపూర్ణచర్మభస్త్రిసమితి
యోజఁ జేయు చుందు రుచ్ఛ్వసనంబులు,బలసి యాత్మదేహభజను లగుచు.
సీ. దేవ కొందఱు సూక్ష్మదృక్కులై నట్టిమహాత్మకు లుదరస్థుఁ డైనవహ్ని
గా మదిఁ దలఁతురు కైకొని మఱికొంద ఱారుణు లనుపేర నమరుబుషులు
లీల సుషున్నానాడీమార్గగతుఁడవై హృత్ప్రదేశమునఁ జరించు చున్న
రుచిదహరాకాశరూపిఁగా భావింతు రట్టి హృత్పద్మంబునందు వెడలి
తే. వితతమూర్ధన్యనాడికాగతుల నోలి
బ్రహ్మరంధ్రంబుఁ బ్రాపించి పరమపురుష
సుమహితానందమయపరంజ్యోతిరూపి
వైననినుఁ బొంది మఱి పుట్ట రవనియందు. 1214
వ. మఱియు వివిధకాష్ఠాంతర్గతుం డయినవాయుసఖుండు తద్గతదోషంబునం బొరయక నిత్యశుద్ధుం డై తరతమభావంబున వర్తించుచందంబున స్వసంకల్పకృతంబు లయినవిచిత్రశరీరంబులందు నంతర్యామి వై ప్రవేశించి తత్తద్వైచిత్ర్యోనిగతం బైనహేయంబులం బొరయక సకలాత్మసముం బై యేకరసం బై బ్రహ్మంబయిననిన్ను నైహికాముష్మికఫలసంగమంబు లేక విగతరజోగుణంబులు గలిగి కొందఱు భజియించు చుందురు రదియునుం గాక దేవా భవదీయసంకల్పాధీనంబు లయినశరీరంబులం బ్రవేశించి యున్నజీవసమూహంబు నీకు శేషభూతం బని తెలిసి కొందఱు భవనివారకం బయినశ్రీమత్త్వచ్చరణారవిందంబులు సేవించి కృతార్థు లగుదురు మఱియును. 1215
సీ. అనఘ దుర్గమ మైనయాత్మతత్త్వంబుఁ బ్రవర్తించుకొఱకు దివ్యంబు లైన
యంచితరామకృష్ణాద్యవతారముల్ భజియించి యున్నసీభవ్యచరిత
మనుసుధాంభోనిధి నవగాహనము సేసి విశ్రాంతచిత్తు లై వెలయుచుండి
మోక్షంబు బుద్ధి నపేక్షింప నొల్లరు మఱియుఁ గొందఱు భవచ్చరణపంక
ఆ. జములఁ దగిలి పుణ్యతములైనహంసల, వడువు నొంది భాగవతజనముల
నొనరువారు ప్రకటయోగిజనప్రాప్య, మైనముక్తిఁ గోర రాత్మలందు. 1216
ఉ. కొందఱు నీశరీరము లకుంఠితభక్తి భవద్వశంబు లై
చెందఁగ నీపదాబ్జములు సేరి భజించుచుఁ దత్సుఖాత్ము లై
యుందురు కొంద ఱీతనువు లోలి ధరించి భవత్పదాబ్జముల్
పొందుగఁ గొల్వ లేక నిలఁ బుట్టుచు జచ్చుచు నుందు రవ్యయా. 1217

చ. యమనియమాదియోగమహితాత్మకు లైనమునీంద్రులున్ విరో
ధమునఁ దలంచుచైద్యవసుధావరముఖ్యనృపుల్ ఫణీంద్రభో
గము లన నొప్పుబాహువులు గల్గిననిన్ను భజించుగోపికల్
క్రమమున నేమునున్ సరియ కామె భవత్కృప కంబుజోదరా. 1218

మ. అరవిందాక్ష భవత్స్వరూప మిలఁ బ్రత్యక్షంబునం గాన నె
వ్వరికిం బోలదు శాస్త్రగోచరుఁడ వై వర్తింతు వీసృష్టిముం
దర సద్రూపుఁడ వై ననీవలననే ధాత్రాద్యమర్త్యుల్ జనిం
చిరి ని న్నంతకుము న్నెఱుంగఁ గలమే చింతింప నే మచ్యుతా. 1219

వ. అట్టి నిన్నుఁ బరమాణుకారణవాదు లైనకణ్వాగౌతమాదులును బ్రకృతికారణవాదు లయినసాంఖ్యులును దేహాత్మవాదు లయినబౌద్ధులును వివిధంబు లైనకుతర్కంబులచేతం బరస్పరవ్యాహతంబు లైనమతంబులు దమతమతర్కవాదంబుల సమర్థించుచు నిన్నుం దెలియలేరు మహాభాగ్యవంతు లయినయోగీంద్రులకు నీవు ప్రత్యక్షం బైన నివి యన్నియు నసత్యంబు లని కానవచ్చు వెండియుఁ గొందఱు సచరాచరవస్తుజాతంబులకు నంతర్యామి వై సర్వంబును నీవ యగుటం దెలియలేక నిత్యం బనియు ననిత్యం బనియును విపరీతబుద్ధిం దెలియుదురు గాని భవదీయదివ్యతత్త్వంబు నిక్కంబుగఁ దెలియఁ జాలరు కొందఱు జగచ్ఛరీరుండవు గాన జగద్రూపకుండ వైననిన్నుఁ గటకమకుటకర్ణికాదివివిధభూషణభేదంబులం గనకంబు నిజస్వరూపంబు విడువక వర్తించుచందంబున జగద్వికారానుగతుండ వయ్యును నిఖిలహేయప్రత్యనీకకల్యాణగుణాత్మకుండ వై యుందు వని యాత్మవిదు లయినవారు దెలియుదు రదియునుం గాక. 1220

మ. వనజాతాక్ష భవత్పదాబ్జయుగసేవాసక్తు లైనట్టియ
జ్జనముల్ మృత్యుశిరంబుఁ దన్ని ఘనసంసారాంబుధిన్ దాఁటి పా
వను లై లోకములుం బవిత్రములు గా వర్తించుచున్ నిత్యశో
భన మై యొప్పెడిముక్తిఁ బొందుదురు శుంభద్వైభవోపేతు లై. 1221

మ. నిను సద్భక్తి భజింప నొల్ల కిల దుర్మేధన్ బ్రవర్తించునీ
చమతివ్రాతము నేర్పునం బసులఁ బాశశ్రేణి బంధించు చం
దమునన్ బెక్కగునామరూపములచేతన్ వారి బంధించి దు
ర్గమసంసారపయోధిఁ ద్రోతువు దళత్కంజాతపత్త్రేక్షణా. 1222

వ. దేవా కర్మమూలంబు లయినపాణిపాదంబులు లేనివాఁడ వయ్యును స్వతంత్రుఁడవు గావున బ్రహ్మాదులు భవత్పరతంత్రు లై యుండుదురు స్థిరచరరూపంబులు గలచేతనకోటికి నీవు సర్వవిధనియంతవు గావున నీకృపావలోకనంబు గలవారికి మోక్షంబు కరస్థితం బయి యుండు భవత్కృపావలోకనంబు లేనికష్టాత్ములుదుర్గతిం గూలుదు రట్టిజీవులు దేవతిర్యఙ్మనుష్యస్థావరాదిశరీరంబులు సొచ్చి యుఱు

రూపులై యుండు రందును నీవుండు వంతరాత్మ వగుచు మఱియును. 1223

క. మదిఁ దలపోయఁగ జలబు, ద్బుదములు ధరఁ బుట్టి పొలియుపోలిక గలయా
త్రిదశాదిదేహములలో, వదలక వర్తించునాత్మవర్గము నోలిన్. 1224

ఆ. ప్రళయవేళ నీవు భరియింతు వంతకుఁ, గారణంబ వగుటఁ గమలనాభ
భక్తపారిజాత భవభూరితిమిరది, నేశ దుష్టదైత్యనాశ కృష్ణ. 1225

చ. అనఘ జితేంద్రియస్ఫురణు లయ్యును జంచలమైనమానసం
బనుతురగంబు బోధమహితాత్మవివేకపురూలిత్రాట న
ల్లనఁ గుదియంగఁ బట్టను దలంచుచు ముక్తి కుపాయలాభ మే
యనువున లేమి కెగ్గ వగల నందెదు రాత్మలుబ్రో తలంపఁగన్. 1226

చ. గురుపదపంకజాతములు గొల్వనివారలుబ్రో మహాబ్ధివి
స్తరణకుఁ గర్ణధారరహితం బగునావను సంగ్రహించు చే
హరిగతి భూరిదుస్తరభవాంబుధిలోన మునుంగు చుందు రం
బురుహదళాక్ష నీవు పరిపూర్ణుఁడవై తనరారఁగా నొగిన్. 1227

తే. పుత్రదారగృహక్షేత్రభూరివిషయ, ఘనసుఖాసక్తుఁ డగుచు నేమనుజుఁ డేప
నర్థిఁ జరియించు వాఁడు భవాబ్ధిలోనఁ, జెంది యెన్నాళ్లకును దరిఁ జేర లేఁడు.

సీ. జగతిపై బహుతీర్థసదనంబు లనఁ గల్గి బుణ్యానువర్తనస్ఫురితు లగుచుఁ
బాటించి నీయందు బద్ధమత్సరములు లేక భక్తామరానోకహంబ
వగుభవత్పాదాబ్జయుగళంబు సేవించి భవపాశములనెల్లఁ బాఱఁ ద్రోలి
సమమతులై యదృచ్ఛాలాభతుష మేరు సమముగాఁ గైకొని సాధు లగుచుఁ

తే. బాదతీర్థంబు గలమహాభాగవతజ
నోత్తమోత్తము లైనట్టియోగివరుల
వార కెప్పుడు సేవించువాఁడు వొందుఁ
బ్రవిమలానందమయమోక్షపదము మఱియు. 1229

వ. సత్తైనప్రకృతివలన నుత్పన్నంబైనయీజగత్తు సత్తు గావలయు నది యెట్లనినం గనకోత్పన్నంబు లైనభూషణంబులు కనకమయంబు లయి కానంబడుచందంబున నని సాంఖ్యుండు వలికిన వని యద్వైతవాది యిట్లను నెయ్యది యుత్పన్నంబు గా దది సత్తునుగా దనువ్యతిరేకవ్యాప్తినియమంబు నిత్యసత్యంబైనబ్రహ్మంబునందుఁ దర్కమాత్రం బగుఁ గావునం బ్రపంచంబు మిథ్య యని నిరూపించిన నాప్రపంచంబు బ్రహ్మావిశేషణంబై కార్యకారణావస్థలు గలిగి యున్న యంతిమాత్రంబున మిథ్యగా నేర దాప్రపంచంబునకుఁ గార్యకారణావస్థలు నిత్యంబులు గావున నవస్థాద్వయయుక్తం బయినప్రపంచంబు నిత్యం బనిన వెండియు నద్వైతి యిట్లను బహుగ్రంథప్రతిపాదితం బయినజగన్మిథ్యాత్వంబు లేమి యెట్లనిన నదియునుం గర్మవశులైనజడుల నవిద్యాప్రతిపాదకం

బై కుతర్కసమేతం బైనభారతి యంధపరంపరావ్యవహారంబునం జేసి భ్రమి యించుఁ గారణావస్థయందును బ్రహ్మవిశేషణం బైనసూక్ష్మరూపంబునం బ్రపంచంబు సత్తై యుండు సత్యంబు బాధాయోగ్యంబు గావున నీకు శేషం బయి యుండుఁ గావున నీవు దేహగతుం డైనదేహియందు నంతర్యామి వయ్యుం గర్మఫలంబులం బొరయక కర్మఫలభోక్తయైనజీవునకు సాక్షిభూతంబ వై యుండు వట్టినిన్ను నజ్ఞు లైనమానవులు నిజకంఠలగ్నం బయినకంఠికామణి నిత్యసన్నిహితం బై వెలుఁగుచుండినను గానక వర్తించు తెఱంగున హృదయపద్మమధ్యంబున ననంత తేజోవిరాజమానుండ వై ప్రకాశించునిన్నుం దెలియ లేరు సకలబ్రహ్మాండనాయకుండ వైననీయందు శ్రుతులు ముఖ్యవృత్తిం బ్రవర్తించు నని శ్రుత్యధిదేవతలు నారాయణు నభినందించినతెఱంగున సనందనుండు మహర్షుల కెఱింగించినప్రకారం బని నారాయణర్షి నారదునకుం జెప్పిన నమ్మహాత్ముండు మజ్జనకుం డైనవేదవ్యాసమునీంద్రునకు నుపన్యసించె నయ్యర్థంబు నతండు నాకుం జెప్పినవిధంబున నీకుం జెప్పితి నీయుపాఖ్యానంబు సకలవేదశాస్త్రపురాణేతిహాససారం బుపనిషత్తుల్యంబు దీనిఁ బఠించువారును వినువారును విగతకల్మషు లై యిహపరసౌఖ్యంబుల నొంది వర్తింతు రని చెప్పిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియె. 1230

పరీక్షిత్తునకు శుకయోగి విష్ణుసేవాప్రాశస్త్యంబు చెప్పుట.

మ. మునినాథోత్తమ దేవమానవులలో ముక్కంటి సేవించువా
రనయంబున్ బహువస్తుసంపదల సౌఖ్యానందు లై యుండ స
వ్వనజాతాక్షు రమామనోవిభుని శశ్వద్భక్తి సేవించుస
న్మునివర్యుల్ గడుఁ బేద లౌటకుఁ గతంబున్ నా కెఱింగింపవే. 1231

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాథుఁ గనుఁగొని విను మెఱింగింతుఁ దద్విధము దెలియ
ఘనశక్తిసహితుండు కాలకంధరుఁడు బా వినుతగుణత్రయాన్వితుఁడు గాన
రాగాదియుక్త మై రాజిల్లుసంపద లాతనిఁ గొలుచువారందు చుందు
రచ్యుతుఁ బరము ననంతు గుణాతీతుఁ బురుషోత్తముని నాదిపురుషు ననఘు
తే. నర్థి భజియించువారు రాగాదిరహితు, లగుచు దీపింతు రెంతయు ననఘచరిత
ధర్మనందనుఁ డశ్వమేధంబు సేసి, పిదప సాత్త్వికకథనముల్ ప్రీతితోడ. 1232

ఉ. నారదసంయమీంద్రువలనన్ వినుచుండి యనంతరంబ పం
కేరుహనాభుఁ జూచి యడిగెన్ దగ నిప్పుడు నీవు నన్ను నిం
డారినభక్తి మైనడిగినట్ల యతండును మందహాసవి
స్ఫారకపోలుఁ డై పలికెఁ బాండుతనూభవుతోడఁ జెచ్చెరన్. 1233

సీ. వసుమతీనాథ యెవ్వనిమీఁద నా కనుగ్రహబుద్ధి పొడము నాఘనునివిత్త
మంతయుఁ గ్రమమున నపహరించిన వాఁడు ధనహీనుఁ డగుచు సంతాప మంద

విడుతురు బంధు లవ్విధమున నొందిలి రై చేయునది లేక యఖిలకార్య
భారంబు లుడిగి మద్భక్తులతో మైత్రి నెఱపుచు విజ్ఞాననిరతుఁ డగుచుఁ
తే. బిదప వాఁ డవ్యయానందపదమయాత్మఁ, బరఁగ శ్రీవిష్ణులోకసంప్రాప్తి నొందుఁ
గాన మత్సేవమిగులదుష్కరమటంచు, వదలి భజియింతురితరదేవతల నెపుడు.
క. సేవింప వారు దమకుం, గావించినశోభనములు గని నిజములు గా
భావించి వారి మఱతురు, భావములఁ గృతఘ్నవృత్తిపని తమపనిగన్. 1235
క. మెలఁగుచు నుందురు దీనికిఁ, గల దొకయితిహాస మిపుడు గైకొని నీకుం
దెలియఁగఁ జెప్పెద దానన, యలవడు నీ వడుగుప్రశ్న కగునుత్తరమున్.

శివద్రోహంబు సేయం బూనినవృకాసురుండు విష్ణుమాయచే మడియుట.

క. శకుఁ డను దైత్యునితనయుఁడు, వృకుఁ డనువాఁ డొకఁడు దుర్వివేకుఁడు సుజన
ప్రకరముల నలఁపఁ దెరువున, నొకనాఁ డొది గుండి దివ్య యోగిం గడఁకన్.
వ. కనుంగొని. 1238
క. కరములు ముకుళించి మునీ, శ్వర నారద లలితధీవిశారద నన్నుం
గరుణించి యాన తీ శుభ, కరు లగుహరిహరహిరణ్యగర్భులలోనన్. 1239
ఆ. కడఁగి కొలువ శీఘ్రకాలంబులోనన, యిష్టమైనవరము లిచ్చునట్టి
దైవ మెవ్వఁ డనిన దానవుఁ గనుఁగొని, మునివరుండు పలికె ముదముతోడ.
వ. వినుము దుర్గుణసుగుణంబులలో నొక్కటి యెచ్చటం గలుగు నచ్చట నాక్షణంబ కోపప్రసాదఫలంబులు చూపువాఁ డమ్మహేశ్వరయందు ఫాలలోచనుం డివ్విధంబుఁ దెలిసినవారై బాణాసురదశకంధరులు సమగ్రభక్తియుక్తులై సేవించి యసమానసామ్రాజ్యవైభవంబుల నొంది ప్రసిద్ధులైరట్లు గావున నీవు నమ్మహాత్ముని సేవింపు మతనివలన నభిమతఫలంబులు వేగంబ ప్రాప్తం బయ్యెడి నని చెప్పిన నతం డాక్షణంబ. 1241
సీ. దీపించు కేదారతీర్థంబునకు నేఁగి యతిసాహసాత్మకుం డగుచు నియతి
లోకముల్ వెఱఁగంద నాకాలకంధరు వరముని నంబికావరునిఁ గూర్చి
తనమేనికండ లుద్దండుఁడై ఖండించి యగ్ని కాహుతులుగా నలర వేల్చి
దర్పకారాతి ప్రత్యక్షంబు గాకున్న జడియక సప్తవాసరమునందుఁ
తే. బూని తత్తీర్థమునఁ గృతస్నానుఁ డగుచు, వెడలి మృత్యువుకోఱనా వెలయునట్టి
గండ్రగొడ్డంటఁ దనమస్తకంబుదునుము, కొనఁగఁ బూనినయయ్యగ్నికుండమునను.
క. అరుదుగ వెలువడి రుద్రుఁడు, గరుణ దలిర్పంగ వానికరమాత్మకరాం
బురుహామునఁ బట్టి తెగువకుఁ, జొర వలవదు మెచ్చు వచ్చె సుమహితచరితా.
క. నీమదిఁ బొడమినకోరిక, లేమైనను వేఁడు మిపుడ యిచ్చెద ననినం
దా మానమున సంతసపడి, యామనుజాశనుఁడు హరుపదాంబుజములకున్.
తే. వందనం బాచరించి యోయిందుమకుట, ఫాలలోచన వరద మత్పాణితలము

నేను నెవ్వనితలమీఁద నిడిన వాఁడు, మస్తకము నూఱువ్రయ్యలై మడియ నీవె.
క. అని వేఁడిన నమ్మాటలు, విని మదనారాతి నవ్వి విబుధాహితుకో
రినవరముఁ దడయ కిచ్చిన, దనుజుఁడు తద్వరపరీక్షఁ దాఁ జేయుటకున్.
వ. ఆక్షణంబ వరదానగర్వంబున నుద్వృత్తుండై కడంగి. 1247
క. ఆహరుమస్తకమునఁ గడు, సాహసమునఁ జేయి వెట్ట జడియక కదియ
న్నోహో తనమెచ్చులు దన, కాహా పై వచ్చె ననుచు నభవుఁడు భీతిన్.
క. దనుజుఁడు దనవెనువెంటం, జనుదే ముల్లోకములును సంత్రాసముఁ గై
కొని పాఱ సురలు మనములఁ, దలఁకిరి దానికిని బ్రతివిధానము లేమిన్.
వ. అట్లు చని చని. 1250
సీ. నిరుపమానందమై నిఖిలలోకములకు నవలదై యమృతపదాఖ్యఁ దనరి
దినకరచంద్రదీధితులకుఁ జొరరాక సలలితసహజతేజమున వెలుఁగు
సమధికం బగుశుద్ధసత్త్వగరిష్ఠమై కరమొప్ప యోగీంద్రగమ్య మగుచు
హరిపదధ్యానపరాయణులైనతద్దాసుల కలరునివాస మగుచుఁ
తే. బ్రవిమలానంతతేజోవిరాజమాన, దివ్యమణిహేమకలితసందీప్తభవ్య
సౌధమండపతోరణస్తంభవిపుల, గోపురాదిభాసురము వైకుంఠపురము.
వ. కనుంగొని యమ్మహాస్థానంబు డాయం జనుటయు నప్పుండరీకాక్షుం డఖండవైభవంబునం గుండలీశ్వరభోగతల్పంబునం బరమానందకందళితహృదయారవిందుండై యిందిరానయనచకోరకంబుల నిజమందహాససాంద్రచంద్రికావితతిం దేల్చుచు నార్తభక్తజనరక్షణంబు పనిగా మెలంగుచు వివిధవినోదంబులం దగిలి యుండియు ఫాలలోచనుం డద్దనుజపాలునకుం దలంపక యిచ్చినవరంబు దనతలమీఁద వచ్చినం గలంగి చనుదెంచుట తనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యక్కాలకంధరునియవస్థ నివారింపం దలంచి యయ్యిందిరాదేవితోడివినోదంబు చాలించి యప్పుడు. 1252
సీ. తాపింఛరుచితోడఁ బ్రస్తరించెడుమేనుఁ బసిఁడిముంజియుఁ దగుపట్టుగొడుగు
ధవళాంశురుచిజన్నిదంబును దిన్ననిదండంబుఁ జేతఁ గమండలువును
బసుపుగోఁచియుఁ జిన్నిపట్టెవర్ధనమును రాజితంబైనమృగాజినంబుఁ
దూఱాడుసిగయును వ్రేలు మాఱటగోఁచి వేలిమిబొట్టును వ్రేళ్ల దర్భ
తే. దనర సందీప్తహవ్యవాహనసమాన, కాంతిఁ జెలువొంది యద్భుతక్రమమెలర్పఁ
జతురగతి నప్డు వటుకవేషంబు దాల్చి, వచ్చి యానీచదానవవరునిఁ జేరి.
వ. కైతవంబున నతనికి నమస్కరించి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించుచు నయ్యసురవరున కిట్లను నివ్విధంబున మార్గపరిశ్రాంతుండవై యింతదూరం బేల చనుదెంచితి సకలసౌఖ్యకారణం బైనయీశరీరంబు నిరర్థకంబు సేసి వృథాయాసంబున దుఃఖపఱుపం దగునే యెయ్యెడం గొంతదడవు విశ్రమింపు

మీ ప్రయాసంబునకుఁ గతం బెయ్యది కపటహృదయుండవు గాక నీయధ్యవసా
యం బెఱింగింపం దగునేని నెఱింగింపు మని మృదుమధురంబుగాఁ బలికిన
నమ్మహాత్మునిసుధారసతుల్యంబు లయినవాక్యంబులు విని సంతసిల్లి యప్పిశితాశ
నుండు దనపూనినకార్యం బతని కెఱింగించిన. 1254

చ. హరి దరహాస మొప్పఁ బిశితాశనుఁ గన్గొని పల్కె దానవే
శ్వర మును దక్షుశాపమునఁ జాలఁ బిశాచప తౌట సూనృత
స్ఫురణము మాలి సంతతము బొంకుచు నుండుపురారిమాట నీ
వరయక వెంట నేఁగఁ దగ దాతని చేఁతలు మాకు వింతలే. 1255

ఆ. నిజము పలికెనేని నెఱిఁ దనతలమీఁద, నీకరంబు మోపనీక తలఁగి
వచ్చునోటు నితనివలనఁ బ్రత్యయమునఁ, దగుల నేమి గలదు దనుజవర్య.

ఆ. అశుచి యగుచు నతని నంటఁగఁ బని గాదు, కాలుఁ జేయిఁ గడిగి కడఁక వార్చి
యతనివెంట వేడ్క నరుగుదు వే నీవు, నవల నంటఁ దగును నసురనాథ.

మ. అతిదుశ్శంకలు మాని పో మ్మనిన దైత్యారాతి మాయావిమో
హితుఁడై విస్మృతి నొంది తామసముచే నేపారి వాఁడాత్మపా
ణితలంబుల్ దనమ త్తిమోపికొని తా నేలన్ వెసం గూలె వి
శ్రుతదంభోళిహతిన్ వడిం బడుమహాక్షోణీధరంబో యనన్. 1258

వ. అట్లు దనతల నూఱువ్రయ్యలై నేలం గూలినయసురం గని యప్పుడు. 1259

క. సుర లసురాంతకుమీఁదన్, వరమందారప్రసూనవర్షము లోలిం
గురిసిరి తుములంబై దివి, మొరసెన్ సురదుందుభిప్రముఖతూర్యంబుల్.

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి దివి నప్సరసలు నన్యోన్యములై
గూడిరి గ్రహములు భయముల, వీడిరి మునికోటు లంత విమలచరిత్రా.

క. మురహరుఁ డెలన వ్వోలయఁగఁ, బురహరుఁ దగఁ జూచి పలికె భూతేశ్వర యీ
నరభోజనుండు నీకి, త్తఱి నగ్గోనరింపఁ దలఁచి తానే పోలిసెన్. 1262

వ. అది యట్టిద కాదె యిజ్జగంబున నధికుం డయినవానికి నపకారంబు గావించిన
మానవునకు శుభంబు గలుగునే యదియునుం గాక జగద్గురుండ వగునీ కవజ్ఞ
దలంచు కష్టాత్ముండు వోలియుటం జెప్పనేల యిట్టిదుష్టచిత్తుల కిట్టివరంబు లిచ్చుట
గర్జంబు గా దని యప్పురాంతకు వీడ్కొలిపిన నతండు మురాంతకుని ననేకవిధం
బుల నభినందించి నిజమందిరంబునకుం జనియె నని చెప్పి యి ట్లనియె. 1263

క. మానవనాయక యీయా, ఖ్యానంబుం జదువ వినిన ఘనపుణ్యులు ని
త్యానందసౌఖ్యములు పెం, పూనుదు రటమీఁద ముక్తి నొందుదు రెలమిన్.

వ. అని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కి ట్లనియె. 1265

క. జననాయక యింకఁ బురా, తనవృత్తం బొకటి నీకుఁ దగ నెఱిఁగింతున్
వినుము తపోమహిమలఁ జెం, దినమునిజనములు సరస్వతీనదిపొంతన్. 1266

భృగుమహర్షి త్రిమూర్తులప్రాశస్త్యంబు శోధించుటకుఁ బోవుట.

క. వితతక్రియ లొప్పఁగ స, త్క్రతువుల నొనరించు చచటఁ గైకొని లక్ష్మీ
పతిభవపితామహులలో, నతులితముగ నెవ్వ రధికు లని తమలోనన్. 1267

వ. ఇట్లు తలపోసి తన్మహత్త్వం బంతయుం దెలిసి ర మ్మని భృగుమహాముని నమ్ము
వ్వురు వేల్పులకడకుం బంపిన నత్తాపసోత్తముండు సని చని ముందట. 1268

క. జలరుహసంజాతసభా, స్థలమున కొగి నేఁగి యతనిసత్త్వగుణంబుం
దెలియుట కై నుతివందన,ములు సేయక యున్న నజుఁడుమునమున యనుచున్.

క. మనమునఁ గలఁగుచుఁ భృగుఁ దన,తనుజాతుం డనుచు బుద్ధిఁ దలచినవాఁ డై
ఘనరోషస్ఫురితాగ్ని, న్ననయము శాంతోదకముల నల్లనయార్చెన్. 1270

చ. మహితతపోధనుండు మునిమండనుఁ డయ్యెడఁ బాసి వెండియు
న్మహిపతిభూషుఁ గాన రజతాద్రికి నేఁగిన నగ్గిరీంద్రుపైఁ
దుహినమయూఖశేఖరుఁడు దుర్గయుఁ దానును విశ్రమించుచుఁ
ద్రుహిణతనూభవుండు చనుదెంచుట కాత్మఁ బ్రమోద మందుచున్. 1271

క. కనుఁగొని భ్రాతృస్నేహం,బునఁ గౌఁగిటఁ జేర్చు ననుచు ముక్కంటి రయం
బున నెదురేఁగిన ముని రు, ద్రునియందులసత్త్వగుణ మెఱుంగుటకొఱకై.

వ. అతనిం గైకొనక యూర కుండిన. 1273

ఉ. ఆనిటలాంబకుండు గమలాసననందనుఁ జూచి భూరికా
లానలరోషవేగభయదాకృతిఁ దాల్చి పటుస్ఫులింగసం
తానము లొల్క శూలమునఁ దాపసముఖ్యునురంబు వ్రేయఁగాఁ
బూనినఁ బార్వతీరమణి బోరన నడ్డము వచ్చి చెచ్చెరన్. 1274

క. తనవిభుపాదములకు వం, దనముం గావించి సముచితప్రియముల న
య్యనలాక్షునికోపముమా, న్చిన నమ్మునినాథుఁ డచట నిలువక చనియెన్.

సీ. పొలుపొందువైకుంఠపురమున కర్థిఁ బోఁ జని యందు సమధికైశ్వర్య మొప్పఁ
గమలాంకపర్యంకగతుఁ డై సుఖించుసత్కౌస్తుభభూషువక్షస్స్థలంబుఁ
దనపాదమున బిట్టు దన్నెఁ దన్నినఁ బాన్పు డిగి వచ్చి మునిఁ జూచి నగధరుండు
పదముల కెరఁగి యోపరమతపోధన యీగతి నీవచ్చు టెఱుఁగ లేక

తే. యున్న నాతప్పు మన్నించి నన్నుఁ గరుణఁ
జూచి యీదివ్యమణిమయస్ఫూర్తిఁ దనరు
రుచిరసింహాసనమునఁ గూర్చుండు దివ్య
తాపసోత్తమ యభయప్రదాననిపుణ. 1276

క. అలఘుపవిత్ర భవత్పద, జలములు నను నస్మదీయజఠరస్థజగం
బుల లోకపాలురను బా,లు, పలరఁగఁ బుణ్యులను జేయు ననఘచరిత్రా.

వ. మునీంద్రా భవదీయపాదాబ్జహతి మద్భుజాంతరంబునకు భూషణం బయ్యె భవ

దాగమనంబు మాఁబోటివారికి శుభావహం బగుం గాదె యేను ధన్యుండ నైతి నని మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించిన నమ్మునివరుండు లక్ష్మీనాథుసంభాషణంబులకుఁ జిత్తంబునం బరమానందంబు నొంది యమ్ముకుందు ననంతకల్యాణగుణనిధి నభినందించి యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుం డగుచుఁ దద్భక్తిపారవశ్యంబున నొండు వలుక నేరక యతనిచేత నామంత్రణంబు వడసి మరలి సరస్వతీతీరంబున నున్నమునులసన్నిధికిం జనుదెంచి వారలం గనుంగొని. 1278

సీ. మునినాయకులతోడఁ దనపోయివచ్చినతెఱఁగును దనమదిదృష్టమైన
మూఁడుమూర్తులవిధంబును నెఱిఁగించిన, విని వారు మనముల విస్మయంబు
నంది చిత్తంబుల సందేహమును బాసి చిన్మయాకారుఁడు శ్రీసతీశుఁ
డనుపముఁ డనవద్యుఁ డఖిలకల్యాణగుణాకరుఁ డాదిమధ్యాంతరహితుఁ
తే. డై తనర్చినపుండరీకాక్షుఁ డొకఁడ
కాక గణుతింప దైవ మొక్కరుఁడు వేఱ
కలఁడె యనుబుద్ధి విజ్ఞానకలితు లగుచు
హరిపదాబ్జాతయుగళంబు నర్థిఁ గొలిచి. 1279

వ. అట్లు సేవించి యవ్యయానందం బయినవైకుంఠధామంబు నొంది రని చెప్పి వెండియు ని ట్లనియె. 1280

శ్రీకృష్ణుండు మృతు లయినవిప్రసుతులఁ దెచ్చుట.

సీ. నరనాథ యొకనాఁడు నలినాయతాక్షుండు పోలుచుకుశస్థలీపురమునందు
సుఖ ముండ నొక్కభూసురవర్యుభార్యకుఁ బుత్రుండు జన్మించి పుట్టినపుడ
మృతుఁ డైన ఘనశోకవితతిచేఁ గ్రాఁగుచు నాడింభకునిఁ గొంచు నవనిసురుఁడు
ననుదెంచి పెలుచ రాజద్వారమునఁ బెట్టి కన్నులబాష్పాంబుకణము లొలుక
తే. బాపురే విధి నను దుఃఖపఱుపఁ దగునె
యనుచు దూఱుచుఁ దనుఁ దిట్టికొనుచు వగల
డెంద మందంద యెరియ నాక్రందనంబు
సేయుచును వచ్చి యావిప్రశేఖరుండు. 1281

సీ. అధికశోకంబున నలమటఁ బొందుచు నచ్చటిజనులతో ననియెఁ బెలుచ
బ్రాహ్మణవిద్వేషపరుఁ డయి తగ శాస్త్రపద్ధతి నడపక పాపవర్తి
యై క్షత్త్రబంధువు నగువానిదురితంబుచేత మత్పుత్త్రుండు జాత మైన
యప్పుడ మృతుఁ డయ్యె నక్కట హింసకు రోయక యెప్పు డన్యాయకారి
తే. యగుచు విషయానుగతచిత్తుఁ డైనయట్టి
రాజుదేశంబుప్రజలు నిరాశు లగుచు
దుఃఖములఁ జాల వనటఁ బొందెద రటంచు
నేడ్చుచును నట నిల్వక యేఁగె నపుడు. 1282

వ. ఇవ్విధంబున మఱియును దనసుతులు మృతు లయిన వారలం గొనివచ్చి యవ్వి
ప్రుండు రాజుమొగసాలం బెట్టి రోదనంబుసేయుచు నెప్పటియట్ల కొన్ని గాథలు
సదివి పోవుచుండె నివ్విధంబున నెనమండ్రుసుతులు మృతు లైనపిదపం దొ
మ్మిదవసుతుండును మృతుం డైన వాని నెత్తికొనివచ్చి యెప్పటివిధంబునం బల
వరించుచున్న యాబ్రాహ్మణునిం గని యర్జునుం డిట్లనియె. 1283

క. ఈపగిది నీవు వగలక, వాపోవఁగఁ జూచి యకట వారింపంగా
నోపినవిలుకాఁ డొక్కఁ,డీపురి లేఁ డయ్యె నయ్య యిది పాప మగున్. 1284

సీ. పుత్రులఁ గోల్పోయి భూరిశోకంబున వనటఁ బొందుచు విప్రవరులు సాల
నేరాజురాజ్యమం దేని వసింతురు నారాజుఁ దలపోయ నవనిమీఁద
నటునిగా నాత్మ నెన్నం దగు నీపుత్రు నే బ్రదికించెద నిపుడు పూని
యటు సేయనైతి నే ననలంబు సొచ్చెద నని భూసురుఁడు వెఱఁగందఁ బలుక
తే. నతఁడు విని యీవెడగుమాట లాడఁ దగునె
భూరివిక్రమశాలి రాముండు మేటి
బలుఁడు హరియును శౌర్యసంపన్ను లనఁగఁ
దనరు ప్రద్యుమ్నుఁ డతనినందనుఁడు మఱియు. 1285

తే. వినుతబలు లైనయాదవవీరవరులుఁ, గలుగ వారలచేఁ గానికార్య మీవు
చక్కఁబెట్టుట యెట్లు నీచనెడిత్రోవఁ, బొమ్ము నావుడు నయ్యింద్రపుత్త్రుఁ డపుడు.

క. మనమున దురహంకారము, ఘనముగఁ బొడమటయు నపుడు కవ్వడి విప్రుం
గనుఁగొని యచ్చటిజనములు, వినఁగా నిట్లనియె రోషవిహ్వలమతి యై. 1287

మ. బలుఁడం గాను మురాసురాంతకుఁడఁ గాఁ బ్రద్యుమ్నుడం గాను నేఁ
దెలియం దత్తనయుండఁ గా నని విరోధివ్రాతముల్ భీషణో
జ్జ్వలగాండీవధనుర్విముక్తనిశితాస్త్రశ్రేణిచేఁ బీనుఁగుపెం
టలు గావించుపరాక్రమప్రకటచండస్ఫూర్తి నేఁ బార్థుఁడన్. 1288

వ. అదియునుం గాక. 1289

చ. బలిమి పురాంతకుం దొడరి బాహువిజృంభణ మొప్ప నెక్కటిం
దలపడి పోరినట్టిరణధైర్యుని నన్ను నెఱుంగ వక్కటా
పెలుకుఱ మృత్యుదేవతను బింక మడంచి భవత్తనూజుల
న్నలవుఁ జలంబుఁ జూపి కొనియాడఁగ నిప్పుడ తెచ్చి యిచ్చెదన్. 1290

వ. అని నమ్మం బలికినయర్జునుప్రతిజ్ఞకు భూసురుండు మనంబున నూఱడిల్లి యతని
నభినందించుచు నిజమందిరంబునకుం జని కొన్నిదినంబు లుండునంత భార్యకుం
బ్రసూతివేదనాసమయం బయినం జనుదెంచి వివ్వచ్చుం గని తద్విధం బెఱిం
గించిన నయ్యింద్రనందనుం డప్పుడు. 1291

చ. లలితవిశిష్టసంచితజలంబుల నాచమనంబు చేసి సు

స్థలమున నిల్చి రుద్రునకు సమ్మతి మ్రొక్కి మహాస్త్రవేది ని
ర్మలశుభమంత్రదేవతల మానసమందుఁ దలంచి గాండివం
బలవడ నెక్కు ద్రోచి బిగియం గదియించి నిషంగయుగ్మమున్. 1292

సీ. భూసురువెంట నిమ్ముల నేఁగి సూతికాభవనంబుచుట్టును బాణవితతి
నరికట్టి దిక్కులునాకాశపథము ధరాతలంబెల్ల నీరంధ్రముగను
శరపంజరముఁ గట్టి శౌర్యంబు దీపింపఁ గడు నప్రమత్తుఁడై కాచియున్న
యెడ నమ్మహీసురునింతికిఁ బుత్త్రుండు జనియించె నప్పు డచ్చటిజనంబు

తే. పోయెఁ బోయెఁ గదే యని బొబ్బ లిడఁగ
బొందితోడన యాకాశమునకు మాయ
జెందె నప్పుడ దుఃఖంబు నొంది భూమి
సురుఁడు విలపించుచును మురహరునికడకు. 1293

వ. అప్పుడు చని. 1294

క. ముందఱ నిల్చి ముకుంద స,నందనమునివినుత నందనందన పరమా
నంద శరదిందుచందన, కుందయశస్సాంద్ర కృష్ణ గోవింద హరీ. 1295

వ. అవధరింపుము దేవా యర్జునుం డనెడిపౌరుషవిహీనుం డాడినవృథాజల్పంబులు నమ్మి పుత్త్రుఁ గోలుపడి చేల నైననన్ను నేమందు నిఖిలవిశ్వోత్పత్తిస్థితిలయంబులకుఁ బ్రధానహేతుభూతుండ వయిననీవు సమర్థుండ వయ్యు వారింపం జాలక చూచు చుండ నొక్కమనుష్యమాత్త్రుండు దీర్పం జాలెడువాఁడు గలఁడే యని వెండియు. 1296

క. ఎక్కడిపాండుతనూభవుఁ, డెక్కడివిలుకాఁడు వీని కెక్కడిసత్యం
బెక్కడిగాండీవము దన, కెక్కడిదివ్యాస్త్రసమితి యే మనవచ్చున్. 1297

క. అని తను నోడక నిందిం, చిన విని యయ్యర్జునుండు చిడిముడిపడుచుం
దనవిద్యమహిమ పెంపునఁ, జనియెన్ వెస దండపాణిసదనంబునకున్. 1298

క. చని యందు ధారుణీసుర, తనయులు లేకుంటఁ దెలిసి తడయక నింద్రా
గ్నినిరృతివరుణసమీరణ, ధనదేశానాలయములు దగఁ బరికించెన్. 1299

వ. వెండియు. 1300

చ. నరసురయక్షకింపురుషనాగనిశాచరసిద్ధసాధ్యఖే
చరవిహగేంద్రగుహ్యకపిశాచనివాసములందు రోసి భూ
సురసుతు లేఁగినట్టిగతి సొప్పడ కుండుటఁ జూచి క్రమ్మఱన్
ధరణికి నేఁగుదెంచి బెడిదంబుగ నగ్ని సొరంగఁ బూనినన్. 1301

వ. అవ్విధం బంతయు నెఱింగి యమ్మురాంతకుండు విప్రనందనుల నీకుం జూపెద నని యనలంబు సొర కుండ నివారించి యప్పుడు. 1302

ఉ. సుందరదివ్యరత్నరుచి శోభితమై తనరారుకాంచన

స్యందన మంబుజాప్తుఁ డుదయాచల మెక్కువిధంబు దోఁపఁ బౌ
రందరి దాను నెక్కి తనురశ్ములు దిగ్వితతిన్ వెలుంగ గో
విందుఁ డుదారలీలఁ జనె విప్రతనూజగవేషణార్థి యై. 1303

చ. చని పురగోష్ఠదుర్గవనజానపదాచలపక్కణప్రభా
తనదనదీసరోవరయుతక్షితి నంతయు దాఁటి సప్తవా
రినిధుల దీవులం గులగిరిప్రకరంబుల నుత్తరించి మే
రునగము నాక్రమించుచు మరుద్గతితో రథ మేఁగె నత్తఱిన్. 1304

చ. మసలక భూరిసంతమసమండలముం దగియంగఁ జొచ్చి సా
హసమునఁ బోవఁ బోవఁగ భయంకర మై మది గోచరింపమిన్
వస మఱి మోఁకరిల్లి రథవాజులు మార్గము దప్పి నిల్చినన్
బిసరుహపత్త్రలోచనుఁ డభేద్యతమఃపటలంబు వాపఁగన్. 1305

సీ. బాలభానుప్రభాభాసమానద్యుతిఁ గర మొప్పునిజరథాంగంబుఁ బనుప
నమ్మహాస్త్రం బేఁగి చిమ్మచీఁకటి నెల్ల నఱిముఱి నందంద నఱకి వైచి
యగ్రభాగంబున నతులితగతి నేఁగ నామార్గమున నిజస్యందనంబు
గడువడిఁ దోలి యాకడిఁదితమోభూమిఁ గడవ ముందఱికడఁ గాన రాక

తే. మిక్కుటంబుగ దృష్టి మిఱుమిట్లు గొనఁగఁ
జదల వెలుఁగొందుదివ్యతేజంబు చూచి
మొనసి గాండీవి కన్నులు మూసికొనుచు
నాత్మ భయ మంది కొంతద వ్వరిగి యరిగి. 1306

తే. కడఁగి దుర్వారమారుతోత్కటవిఘూత, చటులసర్వంకషోర్మిభీషణగభీర
వారిపూరంబు సొచ్చి తన్నీరమధ్య, భాగమునఁ గోటిసూర్యప్రభలు వెలుంగ.

వ. మఱియుం జారుదివ్యమణిసహస్రస్తంభాభిరామంబును నాలంబితకమనీయ
నూత్నరత్నమాలికాలంకృతంబును భానుశశిమయూఖాగమ్యంబును ననంత
తేజోవిరాజితంబును బునరావృత్తిరహితమార్గంబును నిత్యైశ్వర్యదాయకంబు
ను నవ్యయంబును నత్యున్నతంబును ననూనవిభవంబును బరమయోగీంద్ర
గమ్యంబును బరమభాగవతనివాసంబును నై యొప్పుదివ్యధామంబునందు.

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికాకర్పూరనీహారహారాభదేహ మమర
నిందిందిరేందీవరేంద్రనీలద్యుతిఁ గర మొప్పుమేచక కంఠసమితి
యరుణాంశుబింబభాసురపద్మరాగవిన్యస్తసహస్రోరుమస్తకములు
వివృతాననోద్గతవిషధూమరేఖల లీలఁ జూపట్టినాలుకలును

తే. గలితసాయంతనజ్వలజ్జ్వలనకుండ, ముల విడంబించు వేఁడిచూపులును గలిగి
భూరికలధౌతగిరినిభాకార మమరఁ, బరఁగుభోగీంద్రభోగతల్పంబునందు. 1309

వ. సుఖాసీనుం డై యున్నవాని డాయం జని యప్పుడు. 1310

సీ. సజలనీలాంబుదశ్యామాయమానాంగు నాశ్రితావనముదితాంతరంగు
సనకాదియోగిహృద్వనజమదాళీంద్రు ముఖపద్మరుచిజితపూర్ణచంద్రు
గమనీయనిఖిలజగద్ధితచారిత్రుఁ బ్రత్యూషసంఫుల్లపద్మనేత్రు
నిందిరాహృదయారవిందారుణోల్లాసు శ్రీకరపీతకౌశేయవాసు
తే. హారకుండలకటకకేయూరమకుట, కంకణాంగదమణిముద్రికావినూత్న
రత్ననూపురకాంచీవిరాజమాను, భవమహార్ణవశోషు సద్భక్తపోషు. 1311

వ. మఱియు సునందాదిపరిజనసంతతసేవితు నానందకందళితహృదయారవిందు నరవిందవాసినీవసుంధరాసుందరీసమేతు నారదయోగీంద్రసంకీర్తనానందితు నవ్యయు ననఘు ననంతు నప్రమేయు నజితు నవికారు నాదిమధ్యాంతరహితు భవవిలయాతీతుఁ గరుణాసుధాసముద్రు నచ్యుతు మహానుభావుఁ బరమపురుషుఁ బురుషోత్తము నిఖిలజగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుఁ జిదచిదీశ్వరు నష్టభుజుఁ గౌస్తుభశ్రీవత్సవక్షు శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గాదిదివ్యసాధను సర్వశక్తిసేవితుఁ బరమేష్ఠిజనకు నారాయణుం గనుంగొని దండప్రణామంబులు సేసి కరకమలంబులు మొగిచి భక్తిపూర్వకంబుగా నభినందించిన నయ్యాదిదేవుండును వారలం గరుణావలోకనంబు సిగుడ నవలోకించి దరహాసపూరంబు దోరంబుగా సాదరంబుగ నిట్లనియె. 1312

క. ధరణికి వ్రేఁగగు దైత్యులఁ, బోరిఁబోరి వధియించి ధర్మముఁ నిలుపుటకై
ధర జనియించితి రిరువురు, నరనారాయణు లనంగ నాయంశమునన్. 1313

క. ఆయూథనియతిఁ బోఁ బెం, పారినమిము నిమ్మునీంద్రు లర్థిం జూడం
గోరిన మీవచ్చుటకై, ధారుణిసురసుతుల నిటకుఁ దగఁ దే వలసెన్. 1314

క. అని యాడింభకులను దో, కొని పొం డని యిచ్చి వీడుకొలిపిన వారల్
వినతు లయి పెక్కువిధముల, వినుతించుచు నచటువాసి విప్రునిసుతులన్.

వ. తోడ్కొని సంప్రాప్తమనోరథు లయి యబ్బాలకులఁ దత్తద్వయోరూపంబుల తోడఁ దెచ్చి యాబ్రాహ్మణునకు సమర్పించిన నతండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 1315

చ. అనిమిషనాథనందనుఁ డహర్పతితేజుఁడు కృష్ణుతోడఁ దాఁ
జని యచటం గనుంగొనిన సర్వశరణ్యునిఁ బుండరీకనే
త్రుని నిజధామవైభవసమృద్ధికిఁ దన్మహనీయమూర్తికిన్
మనమున మోద మంది పలుమాఱును సన్నుతిఁ జేసె భూవరా. 1316

తే. వారిజాక్షుని భక్తమందారు ననఘుఁ, గృష్ణు నిఖిలేశుఁ గేశవు జిష్ణుఁ బరము
వినుతి సేయుచుఁ దత్పాదవనజములకు, వందనములాచరించియానంద మొందె.

వ. అంత. 1318

మ. హరి సర్వేశుఁ డనంతుఁ డాద్యుఁ డభవుం డామ్నాయసంవేది భూ

సురముఖ్యప్రజలకు సమస్తధనవస్తుశ్రేణి నొప్పారఁగాఁ
బరిరక్షించుచు ధర్మముల్ నిలుపుచుం బాపాత్ములం ద్రుంచుచుం
బరమోత్సాహ మెలర్ప భూరిశుభవిభ్రాజిష్ణుఁడై ద్వారకన్. 1319

క. జనవినుతముగాఁ బెక్కుస, వనములు దనుఁదాన కూర్చి వైదికయుక్తిం
బొనరించుచు ననురాగము, మనమునఁ దళుకొత్త దైత్యమర్దనుఁ డెలమిన్.

వ. అట్లు కృష్ణుండు ద్వారకానగరంబునఁ బూజ్యం బగురాజ్యంబు సేయుచుఁ బురందరవిభవంబున నిరవొంది కనకమణిమయవిమానమండపగోపురప్రాసాదసౌధచంద్రశాలాంగణాదివివిధభవనంబులందును రంగదుత్తుంగతరంగడోలావిలోలకలహంసచక్రవాకకారండవసారసక్రౌంచముఖజలవిహంగవిలసదుచ్చలితగరుదనిలదరదమలకమలకుముదకల్హారసందోహనిష్యందమకరందరసపానమదవదిందిందిరకులగాయకఝుంకారసనదంబులును నిరంతరవసంతసమయసముచితపల్లవితకోరకితబాలరసాలజాలలాలితకిసలయవిసరఖాదనజాతకుతూహలాయమానకషాయకంఠకలకంఠకలరవమృదంగఘోషంబులును నిశితనిజచంచూపుటనిర్దళితసకలజననయనానందసుందరనందితమాకందపరిపక్వఫలరంధ్రవిగళితమధురరసాస్వాదనముదితరాజకీరశారికానికరమృదుమధురవచనరచనావంశకృత్యంబులును నమరఁ బురపురంధ్రీజనపీనపయోధరమండలవిలిప్తలలితకుంకుమపంకసంకులసౌగంధ్యానుబంధబంధురగంధానుమోదితుండును జందనాచలసానుదేశసంజాతమంజులమాధవీలతానికుంజపుంజమంజులకింజల్కరంజితనివాసవిసరవిహరమాణశబరికాకబరికాపరిపూర్ణసురభికుసుమమాలికాపరిమళవహుండును గళిందకన్యాకల్లోలసందోహపరిస్పందకందళితమందగమనుండును నగుమందానిలవిదూపకుసచే బోషితాభ్యాసితలాలిత లగునేలాలతా నటీవితాననటనంబులచే విరాజితంబు లగు కాసారతీరభాసురోద్యానంబులందును జారుఘనసారపటీరబాలరసాలసాలనీపతాపింఛజంబూజంబీరనింబకదంబప్రముఖ ముఖ్యశాఖిశాఖాకీర్ణశీతలచ్ఛాయావిరచిత విమలచంద్రకాంతోపలవేదికాస్థలంబులందును నుదంచితపింఛవిభాసితబాలనీలకంఠకేకారవాకలితకృతకమహీధరంబులందును లలితమణివాలుకానేకపులినతలంబులందును గప్పురంపుఁదిప్పలను గురువేరుచప్పరంబులను విరచితదారుయంత్రనిబద్ధకలశనిర్యత్పయోధారాశీకరపరంపరాసంపాదితనిరంతరహేమంతసమయప్రదేశంబులందును నిందిరారమణుండు షోడశసహస్రవధూయుక్తుండై యందఱ కన్నిరూపులై లలితసౌదామినీలతాసమేతనీలనీరదంబుల విడంబించుచుఁ గరేణుకాకలితదిగ్గజంబునోజ రాజిల్లుచు సలిలకేళీవిహారంబులు మొదలుగా ననేకలీలావినోదంబులు సలుపుచు నంతఃపురంబునఁ గొలువున్న యవసరంబున వివిధవేణువీణాదివాద్యంబులను మంజులగానంబులను గవిగాయకసూతవందిమాగధజనసంకీర్తనంబులను నటనటీజననాట్యంబు

ను విదూషకపరిహాసోక్తులను సరససల్లాపమృదుమధురభాషణంబులను బ్రొద్దు పుచ్చుచు నానందరసాబ్ధి నోలలాడుచుండె నంత. 1322

మ. అరవిందాక్షుపదాంబుజాతయుగళధ్యానానురాగక్రియా
సరసాలాపవిలోకనానుగతచంచత్సౌఖ్యకేళీరతిం
దరుణుల్ సూఱుంబదాఱువేలు మహితోత్సాహంబునం జొక్కి త
త్పర లై గొమ్ముండు దలాప కుండిరి సవిభ్రాంతాత్మ లై భూవరా. 1323

వ. అదియునుం గాక. 1324

మ. హరినామాంకితగానగీత మొకమాటాలించి మూఢాత్ములున్
విరతిం బొందఁగఁ జాలి యుందు రట యావిశ్వాత్ము నీక్షించుచుం
బరిరంభించుచు నాటుచున్ నగుచు సంభాషించుచు న్నుండుసుం
దరు లానందనిమగ్న లౌట కిలఁ జోద్యం బేమి భూవల్లభా. 1325

వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 1326

ఉ. వారక కృష్ణుఁ డిప్పగిది వైదికయుక్తి గృహస్థధర్మ మే
పారఁగ బూని ధర్మమును నర్థముఁ గామము నందుఁ జూపుచుం
గోరిక మీఱ సజ్జనులకుం గతి దాన యనంగ నొప్పి సం
సారగతిన్ మెలంగె నృపసత్తమ లోకవిడంబనార్థ మై. 1327

సీ. హరి యిట్లు గృహమేధి యగుచు శతోత్తరషోడశసాహస్రసుందరులను
మును నీకు నెఱుఁగఁ జెప్పినరీతి నందఱ కన్నిరూపములు దా నర్థిఁ దాల్చి
కై కొని గొమ్కొక్కకామినీమణియందు రమణ నమోఘవీర్యమునఁ జేసి
పదుగేసి కొడుకులఁ బడసె రుక్మిణ్యాదిపట్టమహిషులకు సంభవము లైన

తే. నందనులలోన ధరణి నెన్నంగ బాహు
బలపరాక్రమవిజయసంపద్విశేష
మానితాత్ములు పదునెనమండ్రు వారి
నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము రాజేంద్రచంద్ర. 1328

వ. అని మఱియు ని ట్లను వారలు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ దీప్తిమ ద్భాను సాంబబృహ ద్భాను మిత్రవింద వృకారుణ పుష్కర దేవబాహు శ్రుతదేవ సునందన చిత్రబాహు వరూథ కవిన్యగ్రోధ నామంబులం బ్రసిద్ధు లైరి వెండియుఁ ద్రివక్రయందు సంభవించినయుపశ్లోకుం డనువాఁడు దనజనకుం డైనకృష్ణుపాదారవిందసేవా రతుం డగుచు నారదయోగీంద్రునకు శిష్యుం డై యఖండితదివ్యజ్ఞానబోధాత్మకుం డగుచు స్త్రీశూద్రదాసజనసంస్కారకం బై స్మరణమాత్రంబున ముక్తి సంభవించునట్టిసాత్వతతంత్రం బనువైష్ణవస్మృతిఁ గల్పించె నిట్లు మధుసూదననందనులు బహుప్రజులును నధికాయురున్నతులును ననల్పవీర్యవంతులును బ్రహ్మణ్యులు నై విఖ్యాతిం బొందిరి వారిని లెక్కవెట్టఁ బదివేలవత్సరంబుల

కైనం దీక్షుడు మున్ను నీ కెఱింగించినట్లు తత్కుమారులకు విద్యావిశేషంబుల నియమించు గురుజనంబులు మూఁడుకోట్లు నెనుబదెనిమిది వేలనూర్గు రనం గలిగి యుండునక్కుమారుల లెక్కింప నెవ్వరికి శక్యం బదియునుం గాక యొక్క విశేషంబు సెప్పెద విను మని యి ట్లనియె. 1329

క. నరవర దేవాసురసం, గరమున మును నిహతు లైనక్రవ్యాదసము
త్కరము నరేశ్వరులై ద్వా, పరమున జనియించి ప్రజల బాధలఁ బఱుపన్.

క. హరి తద్వధార్థ మైని, ర్జరులను యదుకులమునందు జనియింపింపం
ధర నూటొక్కకులం బై, పరఁగిరి వారిని గణింప బ్రహ్మకు వశమే. 1331

వ. అట్టియన్వయంబునందు మాధవునకు రుక్మిణీదేవియందుఁ బిత్రుసముండును సమగ్రభుజావిజృంభణుండును నై ప్రద్యుమ్నుఁడు జనియించె నతనికి రుక్మికూఁతురు శుభాంగివలన ననిరుద్ధుం డుదయించె నతనికి మౌసలావశిష్టుం డైనవజ్రుఁడు సంభవించె నతనికిఁ బ్రతిబాహుండు పుట్టె వానికి సుబాహుండు జన్మించె నతనికి సుగ్రసేనుఁడు ప్రభవించె నతనికి శ్రుతసేనుఁడు గలిగె నిట్లు యదువృష్ణిభోజాంధకవంశంబులు పరమపవిత్రంబు లై పుండరీకాక్షునిరీక్షణశయ్యాసనానుగతసరసాలాపస్నానాశనక్రీడావినోదంబుల ననిశంబుం జెందుచు సర్వదేవతార్థంబు సమస్తం బైనక్రతువు లొనరించుచుఁ బరమానందకందళితచిత్తు లై యుండిరని చెప్పి వెండియు. 1332

మ. పరమోత్సాహముతోడ మాధవుఁడు శుంభల్లీలఁ బూరించున
మ్మురళీగానము వీనులం జిలికినన్ మోదించి గోపాలసుం
దరు లేతెంతు రరణ్యభూములకుఁ దద్దాస్యంబు గావించి య
క్కరుణావార్ధి భజింప రుందురె బుధుల్ కౌరవ్యవంశాగ్రణీ. 1333

మ. మతి నెవ్వానియమంగళఘ్న మగునామం బర్థిఁ జింతించి స
న్నుతి గావించిన విన్నమానవులు ధన్యుల్ భూరిసంసారదు
ష్కృతులం ద్రోతురు కాలచక్రమహితాస్త్రిం డట్టియాకృష్ణుఁ డీ
క్షితిభారం బుడుగంగఁ జేయు టిది యేచిత్రంబు భూవల్లభా. 1334

వ. ఇవ్విధంబున గోపికాజనమనోజాతుం డైనకృష్ణుండు లీలామానుషవిగ్రహుం డై నిజరాజధాని యైనద్వారకాపురంబున నమానుషవిభవంబు లగుసౌఖ్యంబులం బొదలు చుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 1335

మ. మనుజేంద్రోత్తమ యేను నీకుఁ ద్రిజగన్మాంగల్య మై యొప్పఁ జె
ప్పినయీకృష్ణకథాసుధారసము సంప్రీతాత్ము లై భక్తిఁ గ్రో
లినపుణ్యాత్ములు గాంతు రిందు సుఖముల్ నిర్ధూతసర్వాఘు లై
యనయంబుం దుదిఁ గాంతు రచ్యుతపదం బైనట్టికైవల్యమున్. 1334

క. అని యిట్లు బాదరాయణి, మనమున రాగిల్ల నాభిమన్యునకుం జె

ప్పినవిధమున సూతుఁడుముని, జనుల కెఱిఁగింప వారు సమ్మతితోడన్.

క. సూతుని బహువిధముల సం,ప్రీతునిఁ గావించి మహిమఁ బెంపారుచు వి
ఖ్యాతికి నెక్కినకృష్ణక,థాతత్పరు లైరి బుద్ధి దఱుఁగనిభక్తిన్. 1338

చ. సరసిజపత్త్రనేత్ర రఘుసత్తమ దుష్టమదాసురేంద్రసం
హరణ దయాపయోధి జనకాత్మభవాననపద్మమిత్ర భా
స్కరకులవార్ధిచంద్ర మిహికావసుధాధరనూతిసన్నుత
స్ఫురితచరిత్ర భక్తజనపోషణభూషణ పాపశోషణా. 1339

క. మారీచభూరిమాయా, నీరంధ్రమహాంధకార నీరేజహితా
ఘోరమణవినుతపాదాం, భోరుహ మహితావతార పుణ్యవిచారా. 1340

మాలి. శరధిమదవిరామా సర్వలోకాభిరామా
సురరిపువిషభీమా సుందరీలోకకామా
ధరణివరలలామా తాపసస్తోత్రసీమా
సురుచిరగుణధామా సూర్యవంశాబ్ధిసోమా. 1341

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాం
డిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బైనశ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబు
నందుఁ బ్రద్యుమ్నజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును సత్రాజిత్తునకు సూర్యుం
డు స్యమంతకమణి నిచ్చుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునం బ్రసేనుని సింహంబు వధి
యించుటయు దాని జాంబవంతుండు దునిమి మాణిక్యంబు గొనిపోవుటయు
గోవిందుండు ప్రసేనుని దునిమి మణిఁ గొనిపోయె నని సత్రాజిత్తు గృష్ణునం
దు నింద నారోపించుటయుఁ గృష్ణుండు దన్నిమిత్తంబున జాంబవంతునిం
దొడరి మణియుక్తంబుగా జాంబవతిం గొనివచ్చి వివాహం బగుటయు సత్రా
జిత్తునకు మణి నిచ్చుటయు సత్యభామాపరిణయంబును బాండవులు లాక్షాగృ
హంబున దగ్ధు లైరని విని వాసుదేవుండు బలభద్రసహితుం డయి హస్తినాపు
రంబున కరుగుటయు నక్రూరకృతవర్మలయనుమతంబున శతధన్వుండు సత్రా
జిత్తుం జంపి మణిఁ గొనిపోవుటయుఁ దదర్థం బాసత్యభామ కరినగరంబున కేఁగి
కృష్ణునకు విన్నవించిన నతండు మరలి చనుదెంచి శతధన్వుం ద్రుంచుటయు
బలభద్రుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుటయు నందు దుర్యోధనుండు రాము
నివలన గదావిద్య నభ్యసించుటయుఁ గృష్ణుండు సత్రాజిత్తునకుం బరలోక
క్రియలు నడపుటయు స్యమంతకమణిం దాఁచినవాఁ డయి యక్రూరుండు భయం
బున ద్వారకానగరంబు విడిచి పోయిన నతనిలేమి ననావృష్టి యైనం గృష్ణుఁ డ
క్రూరుని మరల రప్పించుటయు దామోదరుం డింద్రప్రస్థపురంబునకరుగుటయు
నం దర్జునసమేతుం డయి మృగయావినోదార్థం బరణ్యంబునకుం జని కాళిందిం
గొనివచ్చుటయు ఖాండవదహనంబును నగ్నిపురుషుం డర్జునునకు నక్షయతూణీర

గాండీవకవచరథరథ్యంబుల నిచ్చుటయు మయుండు ధర్మరాజునకు సభ గావించి యిచ్చుటయు నగధరుండు మరలి నిజనగరంబున కరుగుదెంచి కాళిందిని వివాహం బగుటయు మిత్రవిందానాగ్నజితీభద్రామద్రరాజకన్యలం గ్రమంబునం గరగ్రహణం బగుటయు నరకాసురయుద్ధంబును దద్గృహంబున నున్న రాజకన్యకలం బదాఱువేలం దెచ్చుటయు స్వర్గగమనంబు నదితికిం గుండలంబు లిచ్చుటయు బారిజాతాపహరణంబును బదాఱువేలరాజకన్యలం బరిణయం బగుటయు రుక్మిణీదేవివిప్రలంభంబును రుక్మిణీస్తోత్రంబును గృష్ణకుమారోత్పత్తియుఁ దద్గురుజనసంఖ్యయుఁ బ్రద్యుమ్నవివాహంబు ననిరుద్ధజన్మంబును దద్వివాహార్థంబు కుండిననగరంబునకుం జనుటయు రుక్మిబలభద్రులజూదంబును రుక్మివధయు నుషాకన్య యనిరుద్ధుని స్వప్నంబునం గని మోహించుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునఁ జిత్రరేఖ సకలదేశరాజులఁ బటంబున లిఖించి చూపి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుటయు బాణాసురయుద్ధంబును నృగోపాఖ్యానంబును బలభద్రునిఘోషయాత్రయుఁ గాళిందీభేదనంబును గృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవకాశీరాజుల వధియించుటయుఁ గాశీరాజపుత్రుం డయినసుదక్షిణుం డభిచారహోమంబు గావించి కృత్యం బడసి కృష్ణుపాలికిం బుత్తెంచిన సుదర్శనంబుచేతఁ గృత్యను సుదక్షిణసహితంబుగాఁ గాశీపురంబును భస్మంబు సేయుటయు బలరాముండు రైవతనగంబునందు ద్వివిదుం డనువనచరుని వధియించుటయు సాంబుండు దుర్యోధనుకూఁతు రగులక్షణ నెత్తికొనివచ్చినఁ గౌరవు లతనిం గొనిపోయి చెఱఁబెట్టుటయుఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నారదువలన విని బలుండు నాగనగరంబునకుఁ జనుటయుఁ గౌరవు లాడినయగౌరవవచనంబులకు బలరాముండు కోపించి హస్తినాపురంబును గంగం బడఁ ద్రోయ గమకించుటయుఁ గౌరవులు భయంబున నంగనాయుక్తంబుగా సాంబునిం దెచ్చి యిచ్చుటయు బలరాముండు ద్వారకానగరంబునకు వచ్చుటయు నారదుండు హరి పదాఱువేలకన్యల నొకముహూర్తంబున నందఱ కన్నిరూపులై వివాహం బయ్యె నని విని తత్ప్రభావంబు దెలియం గోరి యరుగుదెంచుటయుఁ దన్మాహాత్మ్యంబు సూచి మరలి చనుటయు జరాసంధునిచేత బద్ధులైనరాజులు కృష్ణుపాలికి దూతం బుత్తెంచుటయు నారదాగమనంబును ధర్మరాజురాజసూయారంభంబును దిగ్విజయంబును జరాసంధవధయును రాజబంధమోక్షణంబును రాజసూయంబు నెఱవేర్చుటయును శిశుపాలవధయు నవభృథంబును రాజసూయవైభవదర్శనాసహమానమానసుం డయి సుయోధనుండు మయనిర్మితసభామధ్యంబునఁ గట్టినపుట్టంబులు దడియం ద్రెళ్లుటయుఁ దన్నిమిత్తపరిభవంబు నొంది రారాజు నిజపురి కరుగుటయుఁ గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రార్థితుం డయి యాదవుల నిలిపి కొన్నినెలలు ఖాండవప్రస్థంబున వసియించుటయు సాల్వుండు దపంబుచేసి హరుని

మెప్పించి సౌభకాఖ్యం బగువిమానంబు వడసి నిజసైన్యసమేతుం డై ద్వారకా నగరంబు నిరోధించుటయు యాదవసాల్వయుద్ధంబును గృష్ణుండు మరలి చను దెంచి సాల్వుం బరిమార్చుటయును దంతవక్త్రవధయును విదూరథమరణంబును గృష్ణుండు యాదవబలసమేతుం డై క్రమ్మఱ నిజపురంబునకుం జనుటయుం గౌరవపాండవులకు యుద్ధం బగు నని బలదేవుండు తీర్థయాత్ర చనుటయు నందు జాహ్నవీప్రముఖనదులం గృతస్నానుం డయి నైమిశారణ్యంబునకుం జనుటయు నచ్చటిమునులు పూజింపం బూజితుం డయి తత్సమీపంబున నున్న తాసనంబున నుండి సూతుండు దన్నుం గని లేవ కున్న నలిగి రాముండు కుశాగ్రంబున నతని వధించుటయు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు గలిగె నని మునులు పలికిన సూతుం బునర్జీవితుం జేయుటయు నమ్మునులకుం బ్రియంబుగాం గామపాలుం డిల్వలసుతుం డగుపల్వలుం బరిమార్చుటయు వారిచేత ననుమతుం డయి హాలధరుండు తత్సమీపతీర్థంబుల స్నాతుం డయి గంగాసాగరసంగమంబునకుం జనుటయు మహేంద్రనగప్రవేశంబును బరశురామదర్శనంబును సప్తగోదావరిం గ్రుంకుటయు మఱియు మధ్యదేశంబునం గలతీర్థంబు లాడి శ్రీశైలవేంకటాచలంబులు దర్శించుటయు సముద్రికన్యాదుర్గాదేవుల నుపాసించుటయు నందు బ్రాహ్మణజనంబులవలనం బాండవధార్తరాష్ట్రభండనంబున సకలరాజలోకంబును మృతి నొందె నని వినుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధులగుట విని వారిని వారించుట కై రౌహిణేయుం డందుల కరుగుటయు నచట వారిచేం బూజితుం డయి వారి వివాదింప లేక మగిడి ద్వారక కరుగుటయుం గొన్ని వాసరంబులకు మరల నైమిశారణ్యంబునకుం బోయి యచట యజ్ఞంబు చేసి రేవతియుం దానును నవభృథం బాడి నిజపురంబున కేతెంచుటయుం గుచేలోపాఖ్యానంబును సూర్యోపరాగంబునం గృష్ణుండు రామునితోం జేరి పురరక్షణంబునకుం బ్రద్యుమ్నాదికుమారుల నిలిపి షోడశసహస్రాంగనాపరివృతుం డయి యక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదియాదవవీరులు దోడ రా స్యమంతపంచకతీర్థంబున కరిగి కృతస్నానుం డయి వసియించి యుండుటయుం బాండవకౌరవాది సకలరాజలోకంబును దత్తీర్థంబునకు వచ్చుటయుం గుంతీదేవిదుఃఖంబును నందయశోదాసహితు లైనగోపగోపికాజనంబులు చనుదెంచుటయుం గుశలప్రశ్నాదిసంభాషణంబులును మద్రకన్యాద్రౌపదీసంభాషణంబును సకలరాజలోకంబును స్యమంతపంచకతీర్థంబున స్నాతు లై రామకృష్ణాదియాదవవీరుల నామంత్రణంబు చేసి నిజనగరంబులకుం బోవుటయుం గృష్ణునిదర్శించుటకు మునీంద్రు లేతెంచుటయు వారియనుమతిని వసుదేవుండు యాగంబు నెఱవేర్చుటయు నందయశోదాదిగోపికానివహంబుల నిజపురంబున కనిచి యుగ్రసేనాదియాదవవీరులుం దానును మాధవుండు పురప్రవేశంబు సేయుటయుం దొల్లి కంసుని

చేత హతులై బలిపురంబున నున్న దేవకీదేవిసుతుల రామకృష్ణులు యోగ మాయాబలంబునఁ దెచ్చి యామె కిచ్చుటయు నర్జునుండు సుభద్రను వివాహం బగుటయుఁ గృష్ణుండు మిథిలానగరంబున కరుగుటయు శ్రుతదేవజనకుల చరిత్రంబును వారలతో బ్రాహ్మణప్రశంస సేయుటయుఁ గృష్ణుండు మరలి తనపురంబున కరుగుదెంచుటయు శ్రుతిగీతలును హరిహరబ్రహ్మలతారతమ్యచరిత్రంబున గుశస్థలి నుండుబ్రాహ్మణునిచరిత్రంబును నతనితనయులు పరలోకంబునకుం బోయినఁ గృష్ణార్జునులు దమయోగబలంబున వారిం దెచ్చి యవ్విప్రున కిచ్చుటయుఁ గృష్ణుం డర్జునుని వీడ్కొని ద్వారక కరుగుటయు నందు మాధవుం డమ్మెయ్యప్రదేశంబుల సకలభార్యాపరివృతుం డయి విహరించుటయు యాదవవృష్ణిభోజాంధకవంశచరిత్రంబును ననుకథలు గలదశమస్కంధంబునందు నుత్తరభాగము. 1342

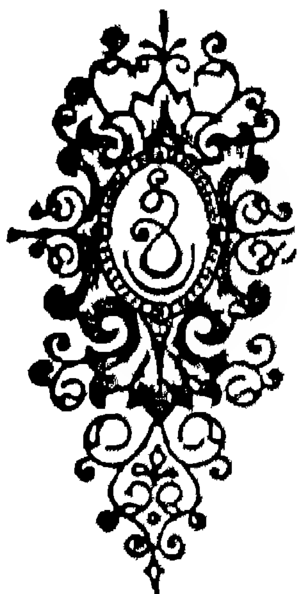

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

ఏ కా ద శ స్కం ధ ము.

శ్రీ సీతాపతి లంకే
శాసురసంహారచతుర శాశ్వతనుతవా
ణీసత్యధిభూభవవృ
త్రాసురరిపుదేవజాల రామనృపాలా.

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేంద్రుం గని శుకయోగీంద్రుం డయ్యా జన్మకర్మవ్యాధివిమోచనంబునకుం గారణం బగుదివ్యౌషధంబు గావున శ్రీమన్నారాయణకథామృతంబు గ్రోలు మని యిట్లనియె. 2

మ. బలవద్దైత్యములతోడఁ గృష్ణుఁడు మహాబాహాబలోపేతుఁడై
కలనన్ రాక్షసవీరవర్యుల వడిన్ ఖండించి భూభార ము
జ్జ్వల మై యుండఁగ ద్యూతకేళికతనం జావంగఁ గౌరవ్యస
ద్బలముం బాండవసైన్యము న్నడఁచె భూభాగంబు గంపింపఁగన్. 3

వ. అంత. 4

క. మునివరులు సంతసిల్లిరి, యనయము నందాదులకును హర్షం బయ్యెం
దననిజభక్తులు యాదవ, ఘనవీరసమూహ మపుడు గడు నొప్పెసఁగెన్. 5

మ. విదితుం డై సకలామరుల్ గొలువ నుర్వీభారముల్ మాన్ప దు
ర్మదసంయుక్తవసుంధరాధిపతులన్ మర్దించి కంసాదులం
దుదిముట్టన్ వధియించి కృష్ణుఁ డతిసంతుష్టాత్ముఁ డై యున్నచో
యదుసైన్యంబులు భూమి మోవఁగ నసహ్యం బయ్యె నత్యుగ్రమై. 6

సీ. ఈరీతి శ్రీకృష్ణుఁ డేపారఁ బూతనాశకటతృణావర్తసాల్వవత్స
చాణూరముష్టికధేనుప్రలంబకదైత్యాఘశిశుపాలదంతవక్ర

కంసపౌండ్రాదికఖండనం బొనరించి యటమీఁదఁ గురుబలం బణఁచి మఱియు
ధర్మజు నభిషిక్తుఁ దనరఁగాఁ జేసిన నతఁడు భూపాలనం బమరఁ జేసె

తే. భక్తు లగుయాదవేంద్రులఁ బరఁగఁ జూచి
యన్యపరిభవ మెఱుఁగ రీయదువు లనుచు
వీరిఁ బరిమార్ప నేఁ దక్క వే ఱొకండు
దైవ మింక లేదు త్రిభువనాంతరమునందు. 7

వ. అని వితర్కించి జగదీశ్వరుం డత్యున్నతవేణుకాననంబు వాయువశంబున నొరసి
కొన ననలం బుద్భవం బయి దహించుచందంబున యదుబలంబుల కన్యోన్య
వైరానుబంధంబులు గల్పించి హతం బొనర్చెద నని విప్రశాపంబు మూలకార
ణంబుగాఁ దలంచి యదుబలంబుల నడంచె నని పలికిన మునివరునకు రాజేం
ద్రుం డి ట్లనియె. 8

క. హరిపాదకమలసేవా, పరు లగుయాదవుల కెట్లు బ్రాహ్మణశాప
స్ఫురణంబు సంభవించెనో, యరయఁగ సంయమివరేణ్య యానతి యీవే. 9

క. అనిన జనపాలునకు ని, ట్లని సంయమికులవరేణ్యుఁ డతిమోదముతో
విను మని చెప్పఁగఁ దొడఁగెను, ఘనతరగంభీరవాక్ప్రకాశస్ఫురణన్. 10

విశ్వామిత్రవసిష్ఠనారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబునకు వచ్చుట.

వ. నిరుపమసుందరం బయినశరీరంబు ధరియించి సమస్తకర్తత్పరుం డై పరమేశ్వ
రుండు యదువుల నడంగింపఁ దలంచుసమయంబున జటావల్కలకమండలుధారు
లును రుద్రాక్షభూతిభూషణముద్రాముద్రితులును గృష్ణాజినాంబరులును నగు
విశ్వామిత్రాసితదుర్వాసోభృగ్వంగిరఃకశ్యపవామదేవవాలఖిల్యాత్రివసిష్ఠ నార
దాదిమునివరులు స్వేచ్ఛావిహారంబునద్వారకానగరంబున కరుగుదెంచి యందు.

సీ. ఘనుని శ్రీకృష్ణునిఁ గౌస్తుభాభరణునిఁ గర్ణకుండలయుగ్మఘనకపోలుఁ
బుండరీకాక్షు నంభోధరశ్యామునిఁ గలితనానారత్నఘనకిరీటు
నాజానుబాహు నిరర్గళాయుధహస్తు శ్రీకరపీతకౌశేయవాసు
రుక్మిణీనయనసరోజదివాకరు బ్రహ్మాదిసురసేవ్యపాదపద్ము

తే. దుష్టనిగ్రహశిష్టసంతోషకరణుఁ, గోటిమన్మథలావణ్యకోమలాంగు
నార్తజనరక్షణైకవిఖ్యాతచరితుఁ, గనిరి కరుణాసముద్రుని ఘనులు మునులు.

క. వచ్చినమునిసంఘములకు, విచ్చలవిడి నర్ఘ్యపాద్యవిధు లొనరింపఁ
మెచ్చుగుకనకాసనముల, నచ్చుగఁ గూర్చుండి వనరుహాక్షునితోడన్. 13

క. జనములు నిను సేవింపని, దినములు వ్యర్థంబు లగుచుఁ దిరుగుచు నుండుం
దనువులు నిలుకడ గావఁట, వనములలో నున్న నైన వనరుహనాభా. 14

క. తరణంబులు భవజలధికి, హరణంబులు దురితలతల కాగమముల కా
భరణంబు లార్తజనులకు, శరణంబులు నీదుదివ్యచరణంబు లిలన్. 15

మ త్తకోకిలము. ఒక్కవేళను సూక్ష్మరూపము నొందు దీ వణుమాత్ర మై
యొక్కవేళను స్థూలరూపము నెందు దంతయు నీవ యై
పెక్కురూపులు దాల్తు నీదగుపెంపు మాకు నుతింపఁగా
నక్కజం బగు చున్న దే మన నంబుజాక్ష రమాపతీ. 16

క. శ్రీనాయక నీనామము, నానాభవరోగకర్మనాశమునకు వి
న్నాణం బగునౌషధ మిది, కానరు దుష్టాత్ము లకట కంజదళాక్షా. 17

వ. అని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించిన మునివరులం గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల ని
రీక్షించి పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె మదీయధ్యాననామస్మరణంబులు భవరోగ
హరణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదికశరణంబులును మంగళకరణంబులును నగు నని
యును నారూపంబు లైనమేదినీసురులపరితాపంబులఁ బరిహరించుపురుషుల
నైశ్వర్యసమేతులంగాఁ జేయుదు ననియును యోగీశ్వరేశ్వరుం డయినయాశ్వ
రుం డానతిచ్చి యనంతరంబ మీర లిచ్చటికి వచ్చినప్రయోజనం బేమి యనిన
వారలు భవదీయపాదారవిందసందర్శనార్థంబుకంటె మిక్కిలివిశేషం బొం
డెద్ది యని వాసుదేవవదనచంద్రామృతంబు నిజనేత్రచకోరంబులం గ్రోలి యథే
చ్ఛావిహారు లై ద్వారకానగరంబున కనతిదూరంబున నుండుపిండారకం బను
నొక్కపుణ్యతీర్థంబున కరగి రంత. 18

క. దర్పించి యాదవులు తమ, నేర్పునఁ గొమరారుసాంబు నెలఁతుకరూపం
బేర్పడ శృంగారించియుఁ, గర్పూరసుగంధిపోల్కిఁ గావించి యొగిన్. 19

ఉ. మూఁకలు గూడి యాదవులు ముందటఁ బెట్టుక యార్చి నవ్వుచుం
బోకలఁ బోవుచుండి మునిసమూహము కొయ్యన సాఁగి మ్రొక్కుచుం
బ్రాకట మైనయీసుదతి భారపుగర్భమునందుఁ బుత్రుఁడో
యేకతమందు బాలికయొ యేర్పడఁ జెప్పుఁ డటన్న నుగ్రు లై. 20

క. యదుసింధకులను గనుఁగొని, మదయుతు లై వచ్చి రనుచు మదిలో రోషం
బొదవఁగ గనుఁగొనల నిప్పులు, పెదరఁగ హాస్యంబు సనునె చేయఁగ ననుచున్.

క. నాలాయము యదుకులని, ర్మూలకరం బైనయట్టిముసలం బొక టీ
బాలిక కుదయించును బొం, డాలస్యము లే దటంచు నటఁ బల్కుటయున్.

వ. మహోద్రేకు లైనయాదవబాలకులు మునిశాపభీతు లై వడవడ వడంకుచు సాం
బకుక్షినిబద్ధచేలగ్రంథివిమోచనంబు సేయుసమయంబున ముసలం బొక్కటి
భూతలపతితం బయిన విస్మయంబు నొంది దానిం గొని చని దేవకీనందను
సన్నిధానంబున నం బెట్టి యెఱింగించిన నతం డాత్మకల్పితమాయారూపం బగుట
యెఱింగియు నెఱుంగనితెఱంగున వారలం జూచి యి ట్లనియె. 23

క. మది చెడి కన్నులు గానక, మదయుతు లై మునులఁ గల్లమాటలఁ జెనయం
గదిసి కులక్షయకారణ, విదితం బగుశాప మొందువెఱ్ఱులు గలరే. 24

క. ధరణీసురశాపమునకు, హరిహరబ్రహ్మాదు లైన నడ్డము గలరే
నరు లనఁగ నెంత వారలు, గర మరుదుగఁ బూర్వజన్మకర్మముఁ ద్రోవన్. 25

వ. అది గావున యతినిందాపరత్వంబున యదువంశనాశం బగు సందియంబు లే దని పరమేశ్వరుండు వారలం జూచి సముద్రతీరంబున నెక్కమహాపర్వతం బున్నది యందు నుండునత్యుచ్ఛ్రియవిశాలభీషణం బగుపాషాణంబున మీభుజాబలంబుచేత నీముసలంబు దివిచి దీనిచూర్ణంబు సింధుకబంధంబులఁ గలపి రండు పొం డని జగద్విభుం డైనకృష్ణుం డాన తిచ్చిన వారు నట్ల చేసి తత్కీలితం బయినలోహఖండంబును నరకుఁగొనక సాగరంబునఁ బడవైచిన నెక్కఝషంబు గ్రసించిన దాని నొక్కలుబ్ధకుండు జాలమార్గంబునఁ బట్టికొని తదుదరగతం బయినలోహఖండంబు దెచ్చి బాణాగ్రంబున ముల్కిగా నొనర్చె నని తత్కథావృత్తాంతంబు సెప్పిన బాదరాయణిఁ గనుంగొని రాజేంద్రుం డిట్లనియె. 26

క. చిత్తం బేక్రియ నిలుచుం, జిత్తజగురుపాదపద్మసేవ సదా య
త్యుత్తమ మని వసుదేవుఁడు, చిత్తముఁ దగ నిల్పి యెట్లు సెందె మునీంద్రా.

వ. అని యడిగిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 28

—వసుదేవునకు నారదుండు పురాతనం బగువిదేహర్షభసంవాదంబుఁ దెలుపుట.—

క. వినుము నృపాలక సెప్పెద, ఘన మై విలసిల్లుపూర్వకథ గల దదియుఁ
మును ద్వారక కేతెంచియు, నొనరఁగ నారదుఁడు కృష్ణు నొయ్యనఁ గాంచెన్.

వ. అట్లు దేవముని కృష్ణసందర్శనార్థం బరుగుదెంచి తద్గృహాభ్యంతరంబున కఱిగిన వసుదేవుం డమ్మునీంద్రుని నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి కనకాసనాసీనుం గావించి యుచితకథావినోదంబులం బొద్దు పుచ్చుచు ని ట్లనియె యేనరుండు నారాయణచరణసరసీరుహభజనపరాయణత్వంబు నిరంతరంబు నొందం డట్టివానికి మృత్యువు సన్నిహితం బై యుండు నీదర్శనంబునం గృతార్థుండ నైతి నచ్యుతానంతగోవిందాదినామస్మరణైకాగ్రచిత్తు లైనమీవంటిపుణ్యపురుషుల సమాగమంబున లోకులు సుఖాశ్రయు లయి యుండుదురు దేవతాభజనంబు సేయువారిని గీర్వాణులు ననుగ్రహింతు రట్లు సజ్జనులును దీనవత్సలులు నగువారలు పూజనాదిక్రియలచే నాదేవతలను భక్తిసేయుదురు కావున శ్రీమహాభాగవతకథాసమూహంబులఁ గలధర్మంబు లడిగెద నేయేధర్మంబులు శ్రవణసుఖంబులుగా వినిన దండధరకింకరతాడనంబులం బడక ముకుందచరణారవిందవందనాభిలాషు లయి పరమపదప్రాప్తు లగుదు రాధర్మంబు లానతిమ్ము తొల్లి గోవిందునిం బుత్త్రుఁగాఁ గోరి ముక్తిమార్గం బెఱుంగలేక దేవతామాయం జేసి చిక్కి చిత్తవ్యసనాంధకారం బగుసంసారంబునం దగులువడి యున్న వాఁడ హరికథామృతంబు వెల్లిగొల్పు మ ట్లయిన సుఖంబు గలుగు ననిన వసుదేవ

కృతప్రశ్నుం డైననారదుండు వాసుదేవకథాప్రసంగసల్లాపహర్షసమేతుం డై సంతసం బంద నిట్లనియె. 30

క. నను నీవు సేయుప్రశ్నము, జనసన్నుత వేదశాస్త్రసారాంశం బై
ఘన మగు హరిగుణకథనము, విను మని వినిపింపఁ దొడఁగె వేడ్కఁ దలిర్పన్.

క. అతిపాపకర్ము లైనను, సతతము నారాయణాఖ్యశబ్దము మదిలో
వితతంబుగ వరియించిన, చతురులఁ గొనియాడఁ గమలసంభవువశమే. 32

వ. అట్లు గావునఁ బరమేశ్వరభక్తిజనకం బై కైవల్యపదప్రాప్తికరం బయి యొప్పు చున్నవిదేహార్షభసంవాదంబు నాఁ బరఁగునొక్కపురాతనపుణ్యకథావిశేషం బెఱింగించెద సావధానమనస్కుండ వై యాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 33

తే. వినుము స్వాయంభువుం డనుమనువునకును
రమణ నుదయించెనట ప్రియవ్రతుఁ డనంగఁ
దనయుఁ డాతని కాగ్నీధ్రుఁ డనఁగ సుతుఁడు
జాతుఁ డయ్యెను భువనవిఖ్యాతుఁ డగుచు. 34

వ. ఆయాగ్నీధ్రునకు నాభి యనుప్రాజ్ఞుం డగుతనూభవుం డుదయించి బలిచక్రవర్తితో మైత్రిం జేసి ధారుణీభారంబు పూని యాజ్ఞాపరిపాలనంబున నహితరాజన్యరాజ్యంబులు స్వవశంబులు గావించుకొని యుండె నంతట నాభికి సత్పుత్రుం డయినఋషభుండు పుట్టె నతండు హరిదాసుం డై సుతశతకంబుఁ బడసె నందగ్రజుం డయినభరతుం డనుమహానుభావుండు నారాయణపరాయణుం డై యిహలోకసుఖంబులం బరిహరించి ఘోరతపం బాచరించి జన్మత్రితయంబున నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబున సకలబంధవిముక్తుం డై వాసుదేవపదంబు నొందె నాతనిపేర నతం డేలినభూఖండంబు భారతవర్షం బనువ్యవహారంబున నెగడి జగంబుల బ్రసిద్ధం బయ్యె మఱియు నందుఁ దొమ్మండ్రుకుమారులు బలపరాక్రమప్రభావరూపసంపన్ను లయి నవఖండంబులకు నధిష్ఠాత లైరి వెండియు వారలలో నెనుబదియొక్కండ్రుకుమారులు నిత్యకర్మానుష్ఠానపరతంత్రు లై విప్రత్వం బంగీకరించి రందుఁ గొందఱు శేషించినవారలు కవిహర్యంతరిక్షప్రబుద్ధపిప్పలాయనావిర్హోత్రద్రమిళచమసకరభాజను లనం బరఁగుతొమ్మం డూర్ధ్వరేతస్కు లయి బ్రహ్మవిద్యావిశారదు లగుచు జగత్త్రయంబును బరమాత్మస్వరూపంబుగాఁ దెలియుచు ముక్తు లై యవ్యాహతగమను లగుచు సురసిద్ధసాధ్యయక్షగంధర్వకిన్నరకింపురుషనాగలోకంబులందు స్వేచ్ఛావిహారంబు సేయుచు నుండిరి. 35

క. జగదేకనాథుగుణములు, మిగులఁగ సంస్మరణతోడ మీఱినభక్తిం
బగలును రాత్రియు సంధ్యలుఁ, దగిలి జితేంద్రియులు నైనతపసులు ధాత్రిన్.

క. ఊహింపఁ బుణ్యుఁ డైనవి, దేహునియజ్ఞాంతమందు నేతెంచినచో

గేహము వెడలి యెదుర్కొని, మోహవివర్జితులఁ బుణ్యమునిసంఘములన్.

తే. అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులను నర్థితోడఁ
బూజ గావించి వారలఁ బొలుపు మిగుల
నుచితపీఠంబులందుల నునిచి యెలమి
నవమునిశ్రేష్ఠులను భూమినాయకుండు. 38

క. వారల కిట్లను మీరలు, గారవమున విష్ణుమూర్తిఁ గైకొనినమహా
భూరితపోధనవర్యులు, సారవిహీనంబు లైనసంసారములన్. 39

క. ఏరీతిఁ గడవ నేర్తురు, కూరిరులు బహుదుఃఖరోగకుత్సితబుద్ధుల్
నీరసులు నరులు గావున, నారయ సుజ్ఞానబుద్ధి నానతి యీరే. 40

వ. మఱియు సకలజంతుసంతానంబుకంటె మానుషాకారంబు నొందుట దుర్లభం
బంతకంటె నారాయణచరణయుగళస్మరణపరాయణు లగుట దుష్కరంబు
గావున నాత్యంతికం బగుక్షేమం బడుగ వలసెఁ బరమేశ్వరుండు ప్రపత్తి
నిష్ఠులకు సాహాయ్యం బెట్లొసంగు నత్తెఱం గానతిం డనిన విని విదేహభూపా
లునకు హరికథామృతపానాతిపరవశు లైనమునిసమాజంబునందుఁ గవి యను
మహానుభావుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె నరిషడ్వర్గంబునందు నేషణత్రయంబు
చేతం దగులువడి మాత్సర్యయుక్తచిత్తుం డగునట్టివాని కెవ్విధంబున నచ్యుత
పాదారవిందభజనంబు సంభవించు విశ్వంబును నాత్మయు వేఱుగా భావించు
వానికి ధీరత్వం బెట్లు లే దవిద్యాంధకారమగ్నులకు హరిచింతనం బెట్లు
సిద్ధించు నట్టినరుండు దొంటికళేబరంబు విడిచి పరతత్త్వం బెబ్భంగిం జేరు
ముకుళీకృతనేత్రుం డయిననరుండు మార్గభ్రమణంబునఁ దొట్రుపాటు వడి చను
చందంబున విజ్ఞానవిమలహృదయభక్తిభావనావశంబు లేకున్నఁ బరమపదంబు
వీరి కెవ్విధంబునం గలుగు నని యడిగితివి గావునఁ జెప్పెద సావధానుండ
వై యాకర్ణింపుము. 41

క. కరణత్రయంబుచేతను, నరుఁ డేకర్మంబు సేయు నయ్యై వేళ
హరి కర్పణ మని పలుకుట, పరువడి సుజ్ఞానమండ్రు పరమమునీంద్రుల్. 42

వ. జ్ఞానాజ్ఞానంబులందు సంకలితుం డైన స్మృతివిపర్యయంబు నొందు నట్లు గావున
గురుదేవతాత్మకుం డయి బుద్ధిమంతుం డైనమర్త్యుండు శ్రీవల్లభు నుత్తమోత్త
మునిఁగాఁ జిత్తంబునఁ జేర్చి సేవింప వలయు స్వప్నమనోరథేచ్ఛాద్యవస్థలయం
దు సర్వసంకల్పనాశం బగుటం జేసి వానిఁ గుదియం బట్టి నిరంతరహరిధ్యాన
పరుం డైనవానికిఁ గైవల్యంబు సులభంబుగఁ గరతలామలకం బై యుండు. 43

సీ. సంతతంబును గృష్ణసంకీర్తనంబులు వీనుల కింపుగా వినఁగ వలయు
హర్షంబుతోడుత హరినామకథనంబు, పాటల నాటలఁ బరఁగ వలయు
నారాయణునిదివ్యనామాక్షరంబులు హృద్వీథి సతతంబు నిలుప వలయుఁ

గంజాక్షులీలలు కాంతారముల నైన భక్తియుక్తంబుగాఁ బాడవలయు
తే. వెఱ్ఱిమాడ్కి నిలీలఁ గోవిశ్వమయుని, మెఱసి చునులోకబాహ్యత నొందవలయు
నింతయునువిష్ణుమయమని యెఱుఁగవలయు, భేద మొనరింపవలవదు మేదినీశ.

వ. అనిన విదేహభూపాలుండు భాగవతధర్మం బెద్ది యేప్రకారంబునం బ్రవర్తించువారలచిహ్నంబు లెవ్వి యంతయు నెఱింగింప నీవ యర్హుండ వనిన నందు హరి యనుమహాత్ముం డిట్లనియె. 45

తే. సర్వభూతమయుండైన సరసిజాక్షుఁ
డతఁడె తనయాత్మయం దుండు ననెడువాఁడు
శంఖచక్రధరుం డంచుఁ జనెడువాఁడు
భక్తిభావాభిరతుఁడు వో భాగవతుఁడు. 46

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబుల, నిర్ణయకర్మములఁ జెడక నిఖిలజగత్సం
పూర్ణుఁడు హరి యనువాఁడై, వర్ణింపఁగ భాగవతుఁడు వసుధాధీశా. 47

వ. ఇట్లు సర్వసంగపరిత్యక్తుండై నిఖిలాంతరాత్ముండైనపరమేశ్వరుం డరుణగభస్తికిరణసహస్రంబుల లోకత్రయంబుం బావనంబు సేయుచందంబునం దనచరణారవిందరజఃపుంజంబుచేతం బవిత్రంబు సేయుచు సురాసురజేగీయమానసేవ్యం బైనజనార్దనపాదారవిందంబునకు నందనాభిలాషుండై భక్తియు లవమాత్రంబునుం జలింపనీక సుధాకరోదయంబున దివాకరజనితతాపనివారణం బగునభంగి నారాయణాంఘ్రినఖమణిచంద్రికానిరస్తహృదయతాపుండై యాత్మీయభక్తిరశనానుబంధబంధురం బైనవాసుదేవచరణసరోరుహధ్యానానందపరవశుం డగునతండు భాగవతప్రధానుం డని యెఱింగించిన విని విదేహుం డిట్లనియె. 48

క. గజరాజవరదగుణములు, త్రిజగత్పావనము లగుటఁ దేటపడంగా
సుజనమనోరంజకముగ, విజితేంద్రియ వినఁగ నాకు వేడుక పుట్టెన్. 49

వ. అనిన విని యంతరిక్షుం డనుఋషిశ్రేష్ఠుం డిట్లనియె. 50

క. పరమబ్రహ్మ మనఁగాఁ, బరతత్త్వ మనంగఁ బరమపద మనఁగను నీ
శ్వరుఁ డనఁ గృష్ణుఁ డన జగ,ద్భరితుఁడు నారాయణుండు దా వెలుఁగొందున్.

వ. అవ్యక్తనిర్గుణపరబ్రహ్మంబునందుఁ దనకు విపర్యయంబుగా జననం బగునజ్ఞానం బై విష్ణుమాయ యనంబడుఁ బరమేశ్వరుం డట్టిమాయచేత జగంబు నిర్మించి సచ్చింతుండై యుండు నింద్రియార్థభ్రమణంబు సేసెడుదుర్మతులను సుషుప్త్యాద్యవస్థలు వరుసన కలుగుటం జేసి పరమేశ్వరునిం బొంద రామి యను నాలుగవయవస్థయుఁ గలుగు స్వప్నంబునందు గ్రాహ్యగ్రాహకగ్రహణంబు లను త్రివిధభేదంబులుం గలిగి యుండు నీచందంబున నవిద్యాంధకారసంవృతం బై మూఁడువిధంబులఁ బర్యవసించుమనోరథంబు స్వప్నావస్థయం దణంగినక్రియఁ ద్రివిధం బగుమాయయు నాత్మయందు లీనం బగుఁ బరమేశ్వరుండు మొదలం

పృథివ్యాదిమహాభూతమయం బయినసృష్టిని గలుగఁజేసి యందుఁ బంచభూతాత్మకం బయినయాత్మ కేకాదశేంద్రియంబులచేత భేదంబు వుట్టించుచు గుణంబులచేత గుణంబు లంగీకరించుచు నాత్మయందుఁ బ్రద్యోతితగుణంబుల వలన గుణానుభవంబుఁ జేయుచు నున్నవాఁ డై సృష్టి నాత్మీయంబుగా భావించు దేహి కర్మమూలంబున నైమిత్తికకర్మంబుల నాచరించుచుఁ దత్ఫలం బంగీకరించి దుఃఖైకవశుం డై వర్తించుఁ బెక్కుదుఃఖంబులం బడినయాదేహి కర్మఫలప్రాప్తుం డగుచు భూతసంప్లవపర్యంతంబు పరవశుం డై జన్మమరణంబులం బొరలు చుండు నంత్యకాలం బాసన్నం బయిన ద్రవ్యగుణస్వరూపం బగు జగంబు ననాదినిధనం బగుకాలంబు ప్రకృతిం బొందించు నటమీఁద శతవర్షంబులు వర్షంబు లేమిచేత నత్యుగ్రలోకలోచనుతేజంబున సకలలోకంబులు దహింపఁబడు నంత నధోలోకంబున నుండి సంకర్షణముఖజనితానలం బూర్ధ్వశిఖాజాలంబుల వాయుసహాయం బై దిక్కులయం దెల్లఁ బ్రవర్తించు నటమీఁద సంవర్తకవలాహకగణంబులు నూఱుహాయనంబులు సలిలధారాపాతంబుగా వర్షంబు గురియు నందు విరాడ్రూపంబు లీనం బగు నంత నీశ్వరుం డింధనాగ్నిచందంబున నవ్యక్తంబుఁ బ్రవేశించుఁ దదనంతరంబ ధరణీమండలంబు వాయుహృతగంధం బై కబంధరూపంబుఁ దాల్చు నాజలంబు హృతరసం బై తేజోరూపంబు నొందు నాతేజంబు తమోనిరస్తం బై వాయువం దడంగు నాగంధవహుండు స్పర్శవిరహితుం డై యాకాశంబునందు సంక్రమించు నావిష్ణుపదంబును విగతశబ్దగుణంబు గలది యై యాత్మయం దడంగు నింద్రియంబులును మనంబును బుద్ధియు వికారంబులతోడ సహంకారంబుఁ బ్రవేశించు నాయహంకారంబును స్వగుణయుక్తం బై పరమాత్మునిం జేరు నిట్లు త్రివర్ణాత్మక యై సర్గస్థితిలయకారిణి యగుమాయ యిట్టిది యని తత్స్వరూపమాహాత్మ్యంబులు వివరించిన నరపాలుం డిట్లనియె. 52

ఉ. జ్ఞానవిహీను లైననరసంఘముఁ గానఁగ రానిమాయఁ దా
లోన నడంచి యెట్లు హరిలోకముఁ జెందుదు రంతయుం దగన్
భూనుత సత్యవాక్యగుణభూషణ యిక్కథ వేడ్కతోడుతన్
బూనికఁ జెప్పు మన్నను బ్రబుద్ధుఁడు నిట్లను గారవంబునన్. 53

వ. సూర్యోదయాస్తమయంబులం బ్రతిదినంబు నాయువు క్షీణంబు నొంద దేహకళత్రమిత్రభ్రాతృమమత్వపాశబద్ధు లై విడివడునుపాయంబు గానక సంసారాంధకారమగ్ను లయి గతాగతకాలంబుల నెఱుంగక దివాంధంబు లగుజంతుజాలంబులభంగి జన్మజరారోగవిపత్తిమరణంబు లందియు శరీరంబ మే లనుచుఁ బ్రమోదమోహమదిరాపానమత్తు లై విషయాసక్తతం జిక్కి తమ్ముఁ దా రెఱుంగక యుండి విరక్తిమార్గంబు దెలియక వర్తించుమూఢులగుజనంబుల

పొంతలం బోవక కేవలన్నారాయణభక్తిభావంబు గలసద్గురుం బ్రతిదినంబును భజియించి సాత్త్వికంబు భూతదయయును హరికథామృతపానంబును బ్రహ్మచర్యవ్రతంబును విషయంబుల మనంబు సేర కుండుటయు సాధుసంగమంబును సజ్జనమైత్రియు వినయసంపత్తియు శుచిత్వంబును క్షమయు మౌనవ్రతంబును వేదశాస్త్రాధ్యయనతదర్థానుష్ఠానంబులును నహింసయు సుఖదుఃఖాదిద్వంద్వసహిష్ణుతయు నీశ్వరుని సర్వగతునిం గా భావించుటయు ముముక్షుత్వంబును జనసంగవర్జనంబును వల్కలాదిధారణంబును యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టియు వేదాంతశాస్త్రార్థజిజ్ఞాసయును దేవతాంతరనిందావర్జనంబును గరణత్రయశిక్షణంబును సత్యవాక్యతయు శమదమాదిగుణవిశిష్టత్వంబును గృహారామక్షేత్రకళత్రపుత్రవిత్తాదుల హరి కర్పణంబు సేయుటయు నితరదర్శనవర్జనంబు సేయుటయును భాగవతోత్తమధర్మంబు లని చెప్పి యి ట్లనియె. 54

క. హరిదాసులమిత్రత్వము, మురరిపుకథ లెన్ని కొనుచు మోదముతోడన్
భరితాశ్రుపులకితుం డై, పురుషుఁడు హరిమాయ గెల్చు భూపవరేణ్యా. 55

వ. అనిన రాజేంద్రుండు వారల కి ట్లనియె భాగవతులారా సకలలోకనాయకుం డగునారాయణుం డనం బరఁగినపరమాత్ముని ప్రభావంబు విన వలతు నాన తిం డనినఁ బిప్పలాయనుం డి ట్లనియె. 56

సీ. నరవర విను జగన్నాథునిచారిత్ర మెఱిఁగింతు నీమది కింపు మిగుల
లసదుద్భవస్థితిలయకారణం బైనదేహేంద్రియాదులఁ దిరముగాఁగ
జొనుపు నెవ్వఁడు పరంజ్యోతిస్వరూపంబు జ్వాలల ననలుండుఁ జననిపగిది
నింద్రియంబులు నాత్మ నెనయవు శబ్దంబు వొరయక సుషిరంబు బొందు సత్య

తే. మనఁగ సత్త్వరజస్తమోమయగుణంబు
మహదహంకారరూప మై మహిమ వెలయు
చేతనత్వంబు గలదేని జీవ మందు
రిదియ సదసత్స్వరూప మై యెన్నఁబడును. 57

వ. దీనికిం బె క్కైనది పరమాత్మగా నెఱింగి కమలసంభవాదులు నుతియింతు రిట్టిపరమాత్మ స్థావరజంగమంబుల నధిష్ఠించి వృద్ధిక్షయంబులం బొందక నిమిత్తమాత్రంబునం దరులతాదులందు జీవంబు లేక తదంతరస్థుం డై వర్తించు నంత సర్వేంద్రియావృతం బైనయాకారంబు నష్టం బైన మనంబునుం బాసి శ్రుతివిరహితుం డై తిరుగు చుండు నిర్మలజ్ఞానదృష్టి గలవానికి భానుప్రభాజాలంబు దోఁచినక్రియను సుజ్ఞానవంతుండు హరిభక్తిచేత గుణకర్మార్థంబు లైన చిత్తదోషంబులు భంజించి భగవత్పదనంబు సేరు ననిన విని రాజి ట్లనియె.

క. పురుషుం డేయేకర్మము, పరువడిఁ గావించి పుణ్యపరుఁ డై మనుఁ దా
దురితములఁ దొరఁగి మురరిపు, చరణయుగం బెట్లు చేరు సన్మునివర్యా. 59

వ. అనిన విని యం దావిర్హోత్రుం డి ట్లనియెఁ గర్మాకర్మ వికర్మ ప్రతిపాదకంబు లగు శ్రుతివాదంబులు లౌకికవర్జితంబు లట్టియామ్నాయంబులు సర్వేశ్వరస్వరూపంబులు గాన విద్వాంసులు నెఱుంగ లే రవి కర్మాచారంబు లనంబడు మోక్షంబుకొఱకు నారాయణభజనంబు పరమపావనంబు వేదోక్తంబుల నాచరింపక ఫలంబులకు వాంఛ సేయువార లనేకజన్మాంతరంబులం బడయుదురు మోక్షంబు నపేక్షించువాఁడు విధిచోదితమార్గంబున హరిం బూజింప వలయు నట్టిపూజాప్రకారం బె ట్లనినఁ బవిత్రగాత్రుం డయి జనార్దనుసన్నిధిం బూతచిత్తుం డై షోడశోపచారంబులఁ జక్రధరు నారాధించి గంధపుష్పధూపదీపనైవేద్యంబులు సమర్పించి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి భక్తిభావనావిశేషుం డగు నతండు హరిం జేరు నని చెప్పిన విని విదేహుం డి ట్లనియె నీశ్వరుం డేయేకర్మంబుల నాచరించె నంతయు నెఱింగింపు మనిన ద్రమిళుం డి ట్లనియె. 60

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్కపెట్టఁ బోలును ధాత్రిన్
నారాయణగుణకథనము, లారయ వర్ణింప లేరు హరబ్రహ్మాదుల్.

వ. అట్లు గావున నాత్మసృష్టం బైనపంచభూతనికరంబును బురం బొనరించి యందు నిజాంశంబునం బ్రవేశించి సగుణనిష్ఠుం డై నారాయణాభిధానంబు గలఋషీశ్వరుం డగుపరమేశ్వరుండు వెలుఁగొందె నతనిదశేంద్రియంబులచేఁ బాలితంబు లైనదేహంబులు ధరించి జగద్రక్షకత్వసంహారకత్వాదిగుణంబులు గలుగుటం జేసి గుణనిష్ఠుం డయి రజస్సత్త్వతమోగుణంబుల బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమూర్తు లనం బరఁగి త్రిగుణాత్మకుం డనంబడునారాయణాఖ్యునిచరిత్రం బెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 62

క. ధర్ముండు దక్షపుత్రిక, నిర్మలమతిఁ బెండ్లియాడి నెఱిఁ బుత్రుని స
త్కర్ముని నారాయణఋషి, నర్మిలిఁ గనె నమలు బదరికాశ్రమమందున్. 63

తే. అట్టినారాయణాహ్వయుం డైనమౌని, బదరికాశ్రమమందు నపారనిష్ఠఁ
దపముఁ గావింప బలభేది దలఁకి మదిని, మీనకేతను దివిజకామినులఁ బనిచె.

వ. వారు నారాయణాశ్రమంబునకు నతనితపోవిఘ్నంబు సేయ వచ్చునప్పు డవ్వనంబు సాలరసాలబిల్వకదళీఖర్జూరజంబూజంబీరచందనపున్నాగమందారాది వివిధవృక్షనిబిడంబును బుష్పఫలభరితశాఖావనమ్రతరులతాబృందంబును మాధవీకుంజమంజరీపుంజమకరందపానమత్తమధుకరనికరఝంకారరవముఖరితహరిదంతరంబును గనకకమలకహ్లారవిలసత్సరోవిహరమాణచక్రవాకబకక్రౌంచమరాళదంపతిమండలమండితంబును మృణాళభోజనాసక్తసారసచయచంచూపుటవిపాటితకమలముకుళకేసరపిసరవితతప్రశస్తసరోవరంబును నై వెలయునవ్వనంబున నిందువదన లందంద మందగమనంబులం జెందు ఘర్మజలబిందుబృందంబులు నఖాంతంబుల నోసరించుచు డాయం జనునప్పుడు. 65

చ. మదనుని బాణజాలముల మగ్నతఁ బొందక ధైర్యవంతుఁడై
ముదితలవాఁడిచూపులకు మోహము నొందక నిశ్చలాత్ముఁడై
హృదయమునందు నచ్యుతు రమేశు ననంతు జగన్నివాసునిన్
వదలక భక్తి నిల్పికొని వారికి నిట్లను మాని పెంపునన్. 66

క. జంభాదిపంపునను మీ, రంభోరుహవదనలార యరుదెంచితి రా
శుంభద్విహారవాంఛా, రంభంబునఁ దిరుగుఁ డనిన లజ్జించి వెసన్. 67

సీ. దేవమునీంద్ర నీదివ్యచారిత్రంబు నెఱిఁగి సన్నుతిసేయ నెవ్వఁ డోపుఁ
బుత్రమిత్రకళత్రభోగాదులను మాని తపము గావించుసద్ధర్ములకును
విఘ్నముల్ సెందునే విశ్వేశుఁ గొల్చిన యతనికి నంతరాయంబు గలదె
కామంబుఁ గ్రోధంబుఁ గలతపస్వితపంబు పల్వలోదకముల భంగిఁ గాదె

తే. నిన్ను వర్ణింప నలవియే నిర్మలాత్మ
రమణ లోఁగొను మాయపరాధ మనుచు
సన్నుతించిన నతఁడు ప్రసన్నుఁ డగుచుఁ
దనదుసామర్థ్య మెఱిఁగింపఁ దలఁచి యపుడు. 68

వ. అమ్మునీశ్వరుండు పరమాశ్చర్యనిధానంబుగా నిజతనూరుహంబులవలనం ద్రికో
టిసంఖ్యాకాంతాసమూహంబుల నుద్భవింపం జేసిన గంధర్వవిబుధకామినీసముదయంబులు
పరమాద్భుతభయంబులు మనంబులం బొడమ సన్నుతించి యవ్విలాసినీసమూ
హంబులో నూర్వశి యనుదానిం గొని చని పాకశాసనుసభాసదనంబునం బెట్టి
తద్వృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన నాశ్చర్యయుక్తహృదయుం డయి సునా
సీరుండు మిన్నకుండె నట్టినారాయణమునీశ్వరుచరిత్రంబు వినువారలు పరమ
కల్యాణగుణవంతు లగుదు రని చెప్పిన. 69

తే. ఋషభుసుతుఁ డాత్మయోగ మీరీతిఁ జెప్పి
యచ్యుతుఁడు భూమిభారము నడఁప నంత
సారిది యవతారములు దాల్చి సొంపు మీఱ
రాత్రిచరులను జంపె నీరసముతోడ. 70

వ. అట్టిపరమేశ్వరునిలీలాగృహీతంబు లగుమత్స్యకూర్మవరాహనారసింహవామన
రామరఘురామరామబుద్ధకల్క్యాద్యవతారంబు లనేకంబులు గలవు వాని
నెఱింగి నుతియింప శేషభాషాపతుల కైన నలవి గాదు మఱియును. 71

సర్వలఘుసీసము.

నవవికచసరసిరుహనయనయుగ నిజచరణగగనచరనదిజనిత నిగమవినుత
జలధిసుతకుచకలశలలితమృగమదరుచిరపరిమళితనిజహృదయ ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికరవిహితనుతికలితగుణ కటిఘటితరుచిరతరకనకవసన
భుజగరిపువరగమన రజతగిరిపతివినుత సతతజపరత నియమసరణిచరిత

తే. త్రివిక్రమ క్రకిటినృహరి ముదితబలినిహి, తపదపరశుధరదశవదనవిదళన
మురదమనకలికలుషసుముదపహరణ, కరివరదమునినరసురగరుడవినుత.

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రవర్తిల్లిన శ్రీమన్నారాయణమూర్తి లీలావిలాసంబు లనంతంబు లు గలవు మనోవాక్కాయకర్మంబుల హరిపూజనంబు సేయక విపరీతగతులం దిరుగుచుండు జనుల కెవ్విధంబున గతి గలుగు ననిన నప్పు డప్పుడమిఱేఁ డప్పర మపురుషునిం జూచి యట్టిజనులు ముక్తి నొందునుపాయం బెట్టు లంతయు నెఱింగింపు డనినఁ జమసుం డిట్లనియె. 73

సీ. హరిముఖ బాహూరువరపదాబ్జములందు వరుసఁ జతుర్వర్ణవర్గసమితి
జనియించె నందులో సతులును శూద్రులు హరిఁ దలంతురు కలిహాయనముల
వేదశాస్త్రపురాణవిఖ్యాతులై కర్మకర్తలై విప్రులు గర్వ మెసఁగి
హరిభక్తిపరులను హాస్యంబు సేయుచు నిరయంబు నొందుట నిజముగాదె
తే. మృదులపక్వాన్నభోజనములను మాని
జీవహింసకుఁ జనువానిఁ జెందు నఘము
హరి నుతింపక స్త్రీలోలుఁ డైనవాఁడు
నరకవాసుండు నగుచుండు ననవరతము. 74

వ. అట్లు గావున గృహక్షేత్రపుత్రకళత్రధనధాన్యాదులందు మోహితుం డయి ముక్తిమార్గంబు లప్రత్యక్షంబు లని నిందించువాఁడును హరిభక్తివిరహితుండును దుర్గతిం గూలుదు రని మునివరుం డాన తిచ్చిన విదేహుం డిట్లనియె. 75

ఆ. ఏయుగంబునందు నేరీతి వర్తించు, నెట్టిరూపువాఁడు నెవ్విధమున
మును నుతింపఁబడెను మునిదేవగణముచే, విష్ణుఁ డవ్యయుండు విశ్వవిభుఁడు.

వ. అనిన విని యందుఁ గరభాజనుం డిట్లనియె ననేకావతారంబులు నానారూపంబులును బహువిధవర్ణంబులునుం గలిగి రాక్షసులను సంహరించి దుష్టజన నిగ్రహంబును శిష్టజనపరిపాలనంబునుం జేయుచుఁ గృతయుగంబున శుక్లవర్ణుం డై చతుర్బాహుం డై జటావల్కలకృష్ణాజినోత్తరీయజపమాలికాదండకమండలుధరుం డయి హరి నిర్మలతపోధ్యానానుష్ఠానగరిష్ఠు లైనపురుషశ్రేష్ఠులచేత హంసుండు సువర్ణుండు వైకుంఠుండు ధర్ముం డమలుండు యోగేశ్వరుం డీశ్వరుండు పురుషుం డవ్యక్తుండు పరమాత్ముం డనుదివ్యనామంబులం బ్రసిద్ధి వహించి గణుతింపంబడుఁద్రేతాయుగంబున రక్తవర్ణుం డయి బాహుచతుష్కమేఖలాత్రయవిశిష్టుం డయి హిరణ్యకేశుండును వేదత్రయస్వరూపుండును స్రుక్స్రువాద్యుపలక్షణశోభితుండు నయి విష్ణుయజ్ఞపృశ్నిగర్భసర్వదేవోరుక్రమ వృషాకపిజయంతోరుగాయాఖ్యల బ్రహ్మవాదులచేత నుతియింపఁబడు ద్వాపరంబున శ్యామలదేహుండును పీతాంబరధరుండును బాహుద్వయోపశోభితుండును దివ్యాయుధధరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికావిరాజమానుండును

మహారాజోపలక్షణుండును నై జనార్దనవాసుదేవసంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ
నారాయణవిశ్వరూపసర్వభూతాత్మకాదినామంబుల వెలసి మూర్ధాభిషిక్తు
లచేత సన్నుతింపంబడుఁ గలియుగంబునఁ గృష్ణవర్ణుండును గృష్ణనామకుండును
నై భక్తసంరక్షణార్థంబు పుండరీకాక్షుండు యజ్ఞసంకీర్తనంబులచేతం బ్రస్తుతిం
పంబడు హరిరామనారాయణనృసింహకంసారినలినోదరాదిబహువిధనామంబు
లచే బ్రహ్మాదు లైనమునీంద్రులు నుతియింపుదురు మఱియును. 77

తే. ద్రవిడదేశంబునందులఁ దామ్రపర్ణి
సహ్యజాకృతమాలాదిసకలనదుల
కెవ్వఁ డేనియు భక్తితో నేఁగి యచటఁ
బొదలి తర్పణ మొగిఁ జేయఁ బుణ్య మొదవు. 78

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రశంసింపం దగినకావేర్యాదిమహానదీపావనజలస్నానపానదానం
బులను విష్ణుధ్యానకథాసుధారసానుభవంబుల నిరూఢు లగుభాగవతోత్త
ములు గలిగి రేని జెడనిపదంబునుం బొందుదు రని ఋషభకుమారులు
భగవత్ప్రతిబింబంబు లయినపరమపురుషులుం బోలె విదేహజనపాలునకు నిశ్శ్రే
యసపదప్రాప్తికరంబు లైనభగవద్భక్తిధర్మంబు లుపదేశించి యంతర్ధానంబు
నొందిరి మిథిలేశ్వరుండును జ్ఞానయోగం బంగీకరించి నిర్వాణపదంబు నొందె
నీయుపాఖ్యానంబు వ్రాసినఁ బఠించిన వినిన నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు
గలిగి పుత్రపౌత్రవంతు లై సకలకలికల్మషరహితు లై విష్ణులోకనివాసు లగు
దు రని నారదుండు వసుదేవునకుం జెప్పి మఱియును. 79

సీ. కమలాక్షుపదభక్తికథనముల్ వసుదేవ విని యఘంబులఁ బాసి వెలసి తీవు
భువనప్రసిద్ధిగాఁ బొలుపొందు సత్కీర్తి కైవల్యలక్ష్మియుఁ గలుగు మీఁద
నారాయణుండు నీనందనుం డనుమోహ మెడలించి విష్ణుగా నెఱిఁగికొలువు
మతఁడు నీతనయుఁ డై యవతరించుటఁ జేసి సిద్ధించె దేహసంశుద్ధి నీకు
తే. సరససల్లాపసౌహార్దసౌష్ఠవమునఁ, బావనం బైతి శిశుపాలపౌండ్రనరక
మురజరాసంధయవనులు ముదముతోడ, వాసుదేవునిఁ జెందిరి వైరు లయ్యు.

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబు సేయఁగ హరి దా
సృష్టి నవతార మొందెను, స్రష్టృముఖానేకదివిజసంఘము వొగడన్. 80

వ. అట్లు గావున లోకరక్షణార్థంబు గృష్ణుం డవతారంబు నొందె నని హరిభక్తి
పరంబు లగునుపాఖ్యానంబులు నారదుం డుపన్యసించిన విని విస్మితచిత్తు లై దే
వకీవసుదేవులు కృష్ణునిం బరమాత్మునిఁగా విచారించి రని శుకుండు రాజునకుం
జెప్పిన నతండు మునీంద్రా యదువుల నేప్రకారంబున హరి హరియించె సపరి
వారు లగుబ్రహ్మరుద్రేంద్రదిక్పాలకమునీంద్రులు ద్వారకానగరప్రవేశం బెట్లు
చేసిరి యే మయ్యె మఱియుం బరమేశ్వరకథామృతంబు వీను లలరం జవిగొనియు

నింకం దనివి సనదు భక్తరక్షకుం డగుహరిచారిత్రం బేరితిం జాగెం దర్వాతివృ
త్తాంతం బంతయు నెఱింగింపు మనిన శుకుం డి ట్లనియె. 81

బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకుఁ బిలువ వచ్చుట.

క. సురగరుడఖచరవిద్యా, ధరహరపరమేష్ఠిముఖసుధాశనులు మునుల్
సరసిజనయనునిఁ గనుఁగొన, నరుదెంచిరి ద్వారవతికి నతిమోదమునన్. 82

క. కని పరమేశుని యాదవ, వనశోభితపారిజాతు వనరుహనేత్రున్
జనకామితఫలదాయకు, వినుతించిరి దివిజు లపుడు వేదోక్తములన్. 83

తే. అఖిలలోకేశ సర్వేశ యభవ నీవు, నుదయ మందుట భూభార ముడుపుకొఱకుఁ
బంచవింశోత్తరశతాబ్దపరిమితంబు, నయ్యె విచ్చేయు వైకుంఠహర్మ్యమునకు.

వ. అనినఁ గమలభవభవముఖనిఖిలసురగణంబుల వచనంబు లియ్యకొని కృష్ణుండు
వారలతోడ యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబులు కల్పించి వారలహతంబు
గావించి భూభారం బడంచి యిదె వచ్చెదం బొం డని చెప్పి వీడ్కొలిపినఁ గమ
లాసనాదిబృందారకులు నిజస్థానంబులకుఁ జని రంత. 85

కృష్ణుండు దుర్నిమిత్తంబులం గని యాదవులనెల్ల ద్వారకనుండి ప్రభాసతీర్థమునకుఁ బంపుట.

సీ. కాకఘూకంబులు కనకసౌధములలోఁ బగలు వాపోయెడి బహువిధముల
నశ్వవాలములందు ననల ముద్భవ మయ్యె సన్నంబు మొలిచె మహాద్భుతముగ
శుకశారికలు రాత్రి సొగసె విస్వరముల జంతువు వేఱొక్కజంతువుఁ గనె
నొగిఁ బౌరగృహముల నుత్పల లుదయించెఁ బెరసెఁ గావిరి రవిబింబ మపుడు

తే. గాన యుత్పాతములు చాలఁ గానఁబడియె
నరయ నిం దుండ వలవదు యదువులార
తడయ కిపుడ ప్రభాసతీర్థమున కరుగుఁ
డనుచు శ్రీకృష్ణుఁ డెంతయు నాన తిచ్చె. 86

క. నారాయణువచనముల క, పారం బగుసమ్మదమున బలములతోడన్
దారసుతమిత్రయుతు లై, వారణహయసమితితోడ వడి నేఁగి రొగిన్. 87

వ. అంత. 88

క. జ్ఞానమున నుద్ధవుఁడు దన, మానసమున నెఱిఁగి శ్రీరమాధిప హరి యో
దీనజనకల్పభూజ ను, ధీనాయక మాకు నీవె దిక్కని పొగడెన్. 89

కృష్ణుం డుద్ధవునకుఁ బరమార్థోపదేశము చేయుట.

వ. ఇట్లు నుతియించి దేవా నీవు యదుక్షయంబు గావించి చనిన నే మేవిధంబున
నిర్వహింతుము నీసహచరుల మై జరపినమజ్జనభోజనశయనాసనాదికృత్యంబులు
మఱవ వచ్చునే యని యుద్ధవుం డాడిన వాసుదేవుం డి ట్లనియె బ్రహ్మాదిదేవతా
ప్రార్థనంబునం జేసి ధాత్రీభారంబు నివారించితి నింక ద్వారకానగరంబు నేఁటికి

సప్తమదివసంబున సముద్రుండు ముంపం గలవాఁడు యదుక్షయంబునుం గాఁగల
యది యంతటం గలియుగంబునుం బ్రాప్తంబయ్యెడి నందుమానవులు ధర్మవిరహి
తులు నాచారహీనులు నన్యాయపరులును నతిరోషులు మందమతులు నల్పత
రాయుష్కులు బహురోగపీడితులు నిష్ఫలారంభులు నాస్తికులు నై యొండొరుల
మెచ్చక యుండురు గావున నీవు సుహృద్బాంధవస్నేహంబు వర్జించి యింద్రి
యసౌఖ్యంబులు గోరక క్షోణీతలంబునం గలపుణ్యతీర్థంబుల నవగాహ
నంబు సేయుచు మానసవాగక్షిశ్రోత్రఘ్రాణేంద్రియగ్రాహ్యమాణం బగువస్తు
జాతం బెల్ల నశ్వరంబుగా నెఱుంగుము పురుషుండు నానార్థకామంబుల నంగీ
కరించి నిజగుణదోషంబుల మోహితుం డై యుండుం గావున హస్తిపకుండు
గంధనాగంబుల బంధించుచందంబున నింద్రియంబులను మనోవికారంబులను
నిగ్రహించి యేషణత్రయంబును వర్జించి మోదఖేదంబుల సముండవుగా
వర్తించుచు నీజగం బంతయు నాత్మాధిష్ఠితంబుగా నెఱింగి మాయాదు లాత్మ
తత్త్వాధీనంబులుగాఁ దెలియుచు జ్ఞానవిజ్ఞానయుక్తుండ వై యాత్మానుభవ సంతు
ష్టుండ వై విశ్వంబును నన్నుఁగా భావించి వర్తింప వలయు నని వాసుదేవుం
డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు భక్తిభయవినయంబులం గరంబులు మొగిడ్చి మహాత్మా
సన్న్యస్తలక్షణంబు దుష్కరంబు పామరు లగువార లాచరింపలేరు నీమాయ
చేత భ్రాంతు లైనసాంసారికులు భవాబ్ధిం గడచి యెట్లు ముక్తి వడయుదురు
భృత్యుండ నైన నామీఁదియనుగ్రహంబునం జేసి యాన తిమ్ము బ్రహ్మాదిదేవతాస
ముదయంబును బాహ్యవస్తువుల భ్రాంతు లై పర్యటనంబు సేయుదురు నీభక్తు
లైనపరమభాగవతు లమ్మాయానిరసనంబు సేయుదురు గృహిణీగృహస్థులకైన
యతులకైన నిత్యంబును నీనామస్మరణంబు మోక్షసామ్రాజ్యప్రదంబుగావునఁ
బరమేశ్వరా నీదుచరణంబుల శరణంబు నొందెదఁ గృపారసంబు నాపై నిగి
డింపు మని ప్రియసేవకుం డైనయుద్ధవుండు వలికిన నతనికిఁ గంసమర్దనుం డిట్లని
యెఁ బురుషున కాత్మకు నాత్మయె గురు వని యెఱుంగుము కుపథంబులం జనక
సన్మార్గవర్తివై పరమం బయినమన్నివాసంబునకుం జనుము సర్వమూలశక్తి సంప
న్నుండ నై ననన్ను సాంఖ్యయోగపరులు పరంతరభావంబులందుఁ బురుషభా
వంబుగా భావించి తలంచు చుందురు మఱియు నేకద్విత్రిచతుష్పాదబహుపా
దాపాదంబులు నై యుండుజీవజాలంబులలోన ద్విపాదంబులు గలమనుష్యులు
మేలు వారలలోన నిరంతరధ్యానగరిష్ఠులయిన యోగీంద్రు లుత్తములు వారలలో
సందేహపరులచే నగ్రాహ్యుం డగునన్ను సత్త్వగుణగ్రాహ్యునిఁగా నెఱింగి నిజ
చేతఃపంకజంబునందు జీవాత్మపరమాత్మల నేకంబుగాఁ జేసి శంఖచక్రగదాఖడ్గ
శార్ఙ్గకౌమోదకీకౌస్తుభాభరణయుక్తుంగా నెఱుంగుచు నుండువారలు పరమ
యోగీంద్రు లనియును బరమజ్ఞాను లనియునుం జెప్పి మఱియు నవధూతయదు

సంవాదం బనుపురాతనేతిహాసంబు గలదు సెప్పెద నాకర్ణింపుము. 90

అవధూతయదుసంవాదము.

ఉ. పంకజనాభుఁ డుద్ధవునిపైఁ గలకూర్మిని జెప్పె నొప్ప నెం
దంకిలిలేక యన్నిదిశలందుఁ జరించుచు నిత్యతృప్తుఁడై
శంకరవేషధారి యొకసంయమి యాయదురాజుఁ జేర నే
వంకను నుండి వచ్చి తన వానికి నిట్లనె నర్థి నేర్పడన్. 91

క. అవధూతుం డనె నంతటఁ, బ్రవిమలవిజ్ఞాననిపుణభవ్యులు గురువుల్
తవిలిన యిరువదినలువురు, నవనిన్ విజ్ఞాని నైతి నని పల్కుటయున్. 92

వ. అంత యదుప్రవరుండు దేహి లోభమోహాదుల వర్జించి జనార్దనుని నేవిధంబు
నం జేర వచ్చు నెఱింగింపు మనిన నతం డిట్లనియె. 93

సీ. పరధనపరదారపరదూషణాదులఁ బరవస్తుచింత దాఁ బరిహరించి
ముదిమిచే రోగము లుదయింపకటమున్న తనువు చంచలతను దగుల కుండ
బుద్ధిసంచలతచేఁ బొదలక యటమున్న శ్లేష్మంబు గళమునఁ జేరకుండ
శక్తియుక్తుల మది సన్నగిల్లకమున్న భక్తిభావనచేతఁ బ్రౌఢుఁ డగుచు

తే. దైత్యభంజనుదివ్యపాదారవింద
భజన నిజభక్తిభావన ప్రాజ్ఞుఁ డగుచు
నవ్యయానందమును బొందు ననుదినంబు
నతఁడు కర్మవిముక్తుఁ డౌ ననఘచరిత. 94

ఉ. దారలయందుఁ బుత్త్రధనధాన్యములందు ననేకభంగులం
గూరిమి సేయుమర్త్యుఁ డతిఘోరవియోగజదుఃఖమగ్నుఁడై
నేరుపు దక్కి చిక్కువడి నీతివివేకవిహీనుఁడై మనో
భారముతోఁ గపోతపతిభంగి నిజంబుగఁ బోవు నష్టమై. 95

వ. ఇందుల కొక్కయితిహాసంబు గలదు మహారణ్యంబున నొక్కకపోతంబు దార
సమేతంబుగా నొక్కనికేతనంబు నిర్మించి యన్యోన్యమోహాతిరేకంబునఁ గొంత
కాలంబునకు సంతానసమృద్ధిగలదియై యపరిమితంబు లయినపిల్లలు దిరుగాడు
చుండఁ గొన్నిమాసంబులు భోగానుభవంబునం బొరలు చుండఁ గాలవశంబున
నొక్కలుబ్ధకుం డురులొడ్డిన నందు దారాపత్యంబులు దగులువడిన ధైర్యంబు
వదలి మోహాతిరేకంబునం గపోతంబు కళత్రపుత్త్రస్నేహంబునం దాను నందుఁ
జొచ్చి యధికచింతాభరంబునం గృశీభూతం బయ్యెఁ గావున నతితీవ్రం బయిన
మోహంబు గొఱగా దట్లుగాన నిరంతరహరిధ్యానపరుం డై భూగగనానిలజల
కృపీటభవసోమసూర్యకపోతతిలిప్సశలభమధుమక్షికాజగరద్విరేఫహరిణపాఠీన
పింగళాకురరడింభకకుమారికాశరకృత్సర్పలూతాసుపేశకృత్సముదయంబులు
మొదలుగాఁ గలవానిగుణంబు లెఱింగికొని యోగీంద్రులు మెలంగుదు రనిన.

క. ఇవి తెలియవలయు నాకును, బ్రవిమలమతి వీనిఁ దెలియఁ బలుకు మనంగాఁ
గ్రమమున విను మని కృష్ణుఁడు, సవినయుఁ డగునుద్ధవునికిఁ జయ్యనఁ జెప్పెన్.

వ. ఇవ్విధంబున భూమివలన సైరణయు గంధవహునివలన బంధురం బగుపరోపకారంబును విష్ణుపదంబువలనఁ గాలస్పృష్టగుణసాంగత్యంబు లేమియు నుదకంబువలన నిత్యశుచిత్వంబును నసితపథునివలన నిర్మలత్వంబును నిశాకరప్రభాకరులవలన నధికాల్పసమత్వజీవగ్రహణమోక్షణంబులును గపోతంబువలనఁ గళత్రపుత్రస్నేహంబును నజగరంబువలన స్వేచ్ఛావిహారసమాగతాహారంబును వననిధివలననుత్సాహరోషంబులును శలభంబువలన శక్త్యనుకూలకర్మాచరణంబును భృంగంబువలన సారమాత్రగ్రహణవిశేషంబును స్తంబేరమంబువలనం గాంతాపైముఖ్యంబును సరఘువలన సంగ్రహగుణంబును హరిణంబువలనం జింతాపరత్వంబును జలచరంబువలన జిహ్వాచాపల్యంబును బింగళవలన యథాలాభసంతుష్టియుఁ గురరంబువలన మోహపరిత్యాగంబును డింభకువలన విచారపరిత్యాగంబును గుమారికవలన సంగత్యాగంబును శరకారునివలనం దదేకనిష్ఠయు దందశూకంబువలనం బరగృహవాసంబును నూర్ణనాభివలన సంసారపరిత్యాగంబును గణుందురువలన లక్ష్యగతజ్ఞానం బై విడువ కుండుటయు ననం గలవీని గుణంబు లెఱింగి మఱియుఁ గామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబు లను నరిషడ్వర్గంబుల జయించి జరామరణవిరహితంబుగా వాయువశంబు సేసి గాత్రపవిత్రత్వంబుకొఱకు షట్కర్మనిరతుం డయి పురనగరగ్రామంబులు పరిత్యజించి పర్వతారణ్యంబుల సంచరించుచు శరీరధారణార్థంబు నియతస్వల్పభోజనుం డై ఖేదమోదంబులు సరియకా భావించి లోభమోహంబులు వర్జించి నిర్జితేంద్రియుం డయి నన్నుఁ గాని యొండెఱుంగక యాత్మనిష్ఠచేఁ బవిత్రాంతఃకరణుం డైన యోగి నాయందుఁ గలయుం గావున. 97

క. మోహితుఁ డై వసుకాంక్షా, వాహినిలోఁ జిక్కి క్రూరవశుఁ డౌమనుజుం
డూహాపోహ లెఱుంగక, దేహము నలఁగంగఁ జేయు దీనత నెపుడున్. 90

వ. ఇందులకుఁ బురాతనవృత్తాంతంబు గలదు సావధానచిత్తుండ వై వినుము మిథిలానగరంబునఁ బింగళ యనుగణికారత్నంబు గలదు దానివలనం గొంత పరిజ్ఞానంబుఁ గంటి న దెట్లనిన నమ్మానిని ధనకాంక్షం జేసి యాత్మసఖుని మొఱంగి ధనం బిచ్చువానిం జేకొని నిజనికేతనాభ్యంతరంబునకుం గొని చని రాత్రి నిద్ర లేకుండుచుఁ బుటభేదనవిపణిమార్గంబులం బర్యటనంబు సలుపుచు నిద్రాలస్యభావంబున జడనువడి యర్థాపేక్షం దగిలి తిరిగి యలసి యాత్మసుఖంబు సేయునతం డెభర్త యని చింతించి నారాయణు నిట్లు చింతింప నతని కైవల్యంబు సేరవచ్చునని విచారించి నిజశయనస్థానాదికంబు వర్జించి వేగిరంబ వాసుదేవచరణారవిందవందనాభిలాషిణి యై దేహంబు విద్యుత్ప్రకారం బని చింతించి పరమతత్త్వం

బునందుఁ జిత్తంబుఁ గీలుకొలిపి ముక్తురా లయ్యె నని యెఱింగించి. 100

క. దేహము నిత్యము గా దని, మోహముఁ దెగఁ గోసి సిద్ధమునివర్తనుఁ డై
గేహము వెలువడి నరుఁ డు,త్సాహమునం జెందు ముక్తిసంపద ననఘా. 101

వ. మఱియు నొక్క విశేషం బయినపురాతనపుణ్యకథ వినుము కనకావతీపురంబున నొక్క ధరామరునికన్యకారత్నంబు గల దవ్వధూతిలకంబు రత్నసమేతంబు లగుకంకణంబులు ధరియించి బంధుజనంబులకుఁ బరమాహ్లాదంబుగా నన్నంబు గావించుటకొఱకు శాలితండులంబులు దంచునప్పుడు ముసలగ్రహణభారంబునఁ గంకణంబు లతిరావంబుగా మ్రోయుచుండ నప్పరమపతివ్రత యందు లకు నసహ్యపడి యన్నియు డులిచి యొక్కటి నిలిపె నట్లుగావునఁ దత్తఱపడక భగవదాయత్తం బైనయేకచిత్తంబునం బ్రసన్నచిత్తు లై నరులు ముక్తు లగుదురు గావున నవిద్యావిద్యలు నామాయగా విచారించి కేవలపశుమార్గులు గాక షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్ను లైనయోగీశ్వరులపగిది సుఖంబు గోరక యుండు వారలు ముక్తు లగుదురు సర్వంబును విష్ణుమాయగాఁ దెలియు మని యుద్ధవునికిం జెప్పిన నతండు దేవా నీరూపం బేలాగునం గానవచ్చు ననిన నతం డి ట్లనియె భక్తిభావనపరాయణుం డై కృపారసతత్పరుం డై మితభాషణుం డై బొంకక కర్మంబులు మదర్పణంబుగాఁ జేసి యతండు భాగవతుం డనం బరఁగు మత్కథలును మజ్జనకర్మంబులును వినుచు మత్సేవకు లైనభాగవతులం జూచి తనగృహంబునకుం గొనిపోయి మజ్జనపూజనభోజనశయనాసనాదికంబులఁ బరితుష్టులం జేసినయతం డైనను భాగవతుం డనఁబడు ని ట్లింతకాలంబు జీవించు నంతకాలంబును నడపునతండు మదూపంబున వైకుంఠనిలయంబు నొందు నదియునుం గాక గంధపుష్పధూపదీపనైవేద్యలక్ష్మీసమేతుండ నై శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గాదియుక్తుండ నై నన్ను శుకసనకాదియోగీంద్రులును నంబరీషవిభీషణరుక్మాంగదులు మొదలుగాఁగలభాగవతులును శాస్త్రాచారచోదితులుగాక భక్తిభావనావిశేషంబున నేమఱక నిత్యంబును జింతనాయత్తు లై యెఱింగిరి మథురాపురంబునకు హలాయుధసమేతుండ నై యే నరుగుచో గోపికలు లోపికలు లేక భక్తియోగంబునఁ జింతించి ముక్త లై రిది భక్తియోగప్రకారం బని యుద్ధవునికిం జెప్పిన. 102

క. ధ్యానం బేక్రియ నిలుచును, ధ్యానం బేరీతిఁ దగు నుదాత్తచరిత్రా
ధ్యానప్రకార మంత యు, నూనంబుగఁ జెప్పుమయ్య యుర్వీరమణా. 103

వ. అని యడిగిన నయ్యాదవేంద్రుం డి ట్లని పలుకం దొడంగె దారుమధ్యభాగంబున ననలంబు సూక్ష్మరూపంబున వర్తించుచందంబున నందం బై సకలశరీరులయందు నచ్ఛేద్యుండు నదాహ్యుండు నశోష్యుండు నై నజీవుండు వసించి యుండు నని న వారికి నుద్ధవుం డి ట్లనియె సనకసనందనాదియోగీంద్రులకు యోగమార్గం బేరీతి నాన తిచ్చితి వది యేవిధం బానతీయవే యని యభ్యర్థించిన నతం డి ట్లనియె

వారలు చతుర్ముఖు నడిగిన నతండు నేనును దెలియనేర ననిన వారలు విస్మయంబందు చుండ నే నాసమయంబున హంసస్వరూపుండ నై వారల కెఱింగించిన తెఱంగు వినుము పంచేంద్రియంబులకు దృష్టం బయినపదార్థం బనిత్యంబు నిత్యదృష్టి బ్రహ్మం బని తెలియవలయు దేహి కర్మార్జితదేహుం డై సంసారమమతలు నిరసించి నిశ్చలజ్ఞానయుక్తుం డై మత్పదప్రాప్తుం డగు స్వప్నలబ్ధపదార్థంబు నిజంబు గాని క్రియఁ గర్మానుభవపర్యంతంబు కళేబరంబు వర్తించు నని సాంఖ్యయోగంబున సనకాదుల కెఱింగించిన విని బ్రహ్మమొదలయినదేవత లెఱింగిరి వారివలన భూలోకంబునఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె నది గావున నీవు నెఱింగికొని పుణ్యాశ్రమంబులకుం జను మస్మదీయభక్తియుక్తుండును హరిపరాయణుండు నై నయతనిచరణరజఃపుంజంబు దనశరీరంబు సోఁకఁ జేయునతండును ముద్రాధారణపరులకును హరిదివ్యనామంబులు ధరియించువారలకు నన్నోదకంబుల నిడునతండును వాసుదేవభక్తులం గని హర్షించునతఁడును భాగవతు లని చెప్పి మఱియు సర్వసంగపరిత్యాగంబు సేసి యొండెఱుంగక నన్నే తలంచుమానవునకు భుక్తిముక్తిప్రదాయకుండ నై యుండుదు నని యాన తిచ్చిన నుద్ధవుండు ధ్యానమార్గం బేరీతి యాన తీయవలయు ననిన హరి యి ట్లనియె నేకాంతమానసులై హస్తాబ్జంబు లూరుద్వయంబున సంధించి నాసాగ్రంబున వీక్షణంబు నిలిపి ప్రాణాయామంబున నన్ను హృదయగతుంగాఁ దలంచి యష్టాదశధారణాయోగసిద్ధు లెఱింగి యం దణిమాదులు ప్రధానసిద్ధులుగాఁ దెలిసి యింద్రియంబుల బంధించి మనం బాత్మయందుం జేర్చి యాత్మ నాత్మతోఁ గీలించిన బ్రహ్మపదంబుఁ బొందుభాగవతశ్రేష్ఠు లితరధర్మంబులు మాని నన్నుం గాంతురు తొల్లి పాండునందనుఁ డగునర్జునుండు యుద్ధరంగంబున విషాదంబు నొంది యిట్ల యడిగిన నతనికి నేఁ జెప్పినతెఱం గెఱింగించెదఁ జరాచరభూతం బయినజగం బంతయు మదాకారంబుగా భావించి భూతంబులందు నాధారభూతంబును సూక్ష్మంబులందు జీవుండును దుర్జయంబులందు మనంబును దేవతలందుఁ బద్మగర్భుండును వసువులందు హవ్యవాహుండును నాదిత్యులందు విష్ణువును రుద్రులందు నీలలోహితుండును బ్రహ్మలందు భృగువును ఋషులందు నారదుండును ధేనువులందుఁ గామధేనువును సిద్ధులయందుఁ గపిలుండును దైత్యులయందుఁ బ్రహ్లాదుండును గ్రహంబులందుఁ గళానిధియును గజంబులయం దైరావతంబును హయంబులయం దుచ్చైశ్శ్రవంబును నాగంబులందు వాసుకియును మృగంబులందుఁ గేసరియు నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబును వర్ణంబులయం దోంకారంబును నదులందు గంగయు సాగరంబులయందు దుగ్ధసాగరంబును నాయుధంబులందుఁ గార్ముకంబును గిరులందు మేరువును వృక్షంబులయం దశ్వత్థంబును నోషధులయందు యవలును యజ్ఞంబులయందు బ్రహ్మయజ్ఞంబును

వ్రతంబులం దహింసయు యోగంబులం దాత్మయోగంబును స్త్రీలయందు
శతరూపయు భాషణంబులయందు సత్యభాషణంబును ఋతువులందు వసంతా
గమంబును మాసంబులలో మార్గశీర్షంబును నక్షత్రంబులలో నభిజిత్తును యు
గంబులందుఁ గృతయుగంబును భగవదాకారంబులందు వాసుదేవుండును య
క్షులలోఁ గుబేరుండును వానరులం దాంజనేయుండును రత్నంబులందుఁ బద్మ
రాగంబును దానంబులలో నన్నదానంబును దిథులయం దేకాదశియు నరుల
యందు వైష్ణవుం డై భాగవతప్రవర్తనం బ్రవర్తించువాఁడును నివి యన్నియు
మద్విభూతులుగా నెఱుంగు మని కృష్ణుం డుద్ధవునకు నుపన్యసించిన వెండియు
నతం డి ట్లనియె. 104

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబులు, నిర్ణయముగ నాన తిమ్ము నీరజనాభా
కర్ణరసాయనముగ నవి, వర్ణింపుము వినెద నేఁడు వనరుహనేత్రా. 105

వ. అనినఁ గృష్ణుండు నాలుగువర్ణంబులయుత్పత్తియు నాలుగాశ్రమంబుల కిట్టిట్టి
వర్తనంబు లనియును నాలుగువేదంబులం జెప్పినధర్మంబులును బ్రవృత్తినివృత్తి
హేతువు లగుపురాణేతిహాసశాస్త్రంబులును వైరాగ్యవిజ్ఞానంబులును నివి మొ
దలుగాఁ గలవన్నియు నెఱింగించి, "శ్లో. సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం
వ్రజ" యనునుపనిషత్తుల్యం బగుగీతావచనప్రకారంబున నెవ్వఁడేని నాయం
దు మతి గలిగి వర్తించు వాఁడు నే నని పలుకంబడుఁ బెక్కువిధంబుల వాదంబు
లేల యని యెందునుం దగులువడక నామీఁదఁ దలంపు గలిగి వర్తింపు మనిన
నుద్ధవుం డి ట్లనియె. 106

క. తెలియనివి కొన్ని సెప్పితి, తెలియంగలవెల్ల నింకఁ దెలుపుము కృష్ణా
వల నెఱిఁగి మెలఁగ వలయును, నలినాసనజనక భక్తనతపదయుగళా. 107

వ. అని యుద్ధవుం డడిగినం బ్రబుద్ధమనస్కుం డయినపుండరీకాక్షుండు నీప్రశ్నం
బులు దుర్లభంబు లయినను వినుము నియమశమదమాదులు దపంబును సుఖ
దుఃఖంబులు స్వర్గనరకంబులు ననం బరఁగినవి యెవ్వి దరిద్రుం డెట్టివాఁ డీశ్వరుం
డెవ్వం డని నీవు న న్నడిగినయర్థంబు లెల్ల వేఱువేఱ వివరించెద మౌనవ్రతబ్రహ్మ
చర్యక్షమాజపతపంబులును నతిథిసత్కారంబును బరహితంబును జౌర్యాదిర
హితత్వంబును నను నివి మొదలైనవి నియమంబు లనం దగు నింద్రియనిగ్రహం
బును శత్రుమిత్రసమత్వంబును శమం బనం బరఁగు మూఢజనులకు జ్ఞానోపదే
శంబును గామ్యత్యాగంబును సమదర్శనంబును వైష్ణవసమూహంబులతోడి
భక్తియుఁ బ్రాణాయామంబును జిత్తశుద్ధియు నను నివి కలిమి విద్య యనంబడు శమ
దమాదిగుణరహితుండును మద్భక్తివిరహితుండును నగుట యవిద్య యనం ద
గుఁ జిత్తశుద్ధి గలిగి నిత్యతృప్తుండౌట దమం బిట్టినియమాదిగుణసహితత్వంబును
మద్భక్తియుక్తియు నను నదియె సుఖంబు నన్నెఱుంగ లేక తమోగుణంబునం

బరఁగుటయె దుఃఖం బనంబడు బంధుగురుజనంబులయెడ భేదబుద్ధి నొంది శరీరంబు నిజగృహంబుగా భావించినవాఁడె దరిద్రుం డింద్రియనిరసనుండును గుణసంగవిరక్తుండు నైనవాఁడె యీశ్వరుండు నాయందుఁ దలంపు నిలిపి కర్మయోగంబునందును భక్తియోగంబునందును వాత్సల్యంబు గలిగి జనకాదులు కైవల్యంబుఁ జెందిరి భక్తియోగంబునం జేసి బలిప్రహ్లాదముచికుందాదులు పరమపదప్రాప్తులై రది గావున నిది యెఱింగి నిరంతరభక్తియోగం బధికంబుగా నీ మనంబుననిలుపుము మృణ్మయం బైనఘటంబున జలంబులు జాలుగొను తెఱంగున దినదినంబునకు నాయువుక్షయం బై మృత్యువు సన్నిహితం బై వచ్చుఁగావున నిది యెఱింగి నిరంతరంబును న న్నేమఱక తలంచుచుండునతండు నాకుం బ్రియుండు.

క. గర్భమునఁ బరిజ్ఞానము, నిర్భరమై యుండు జీవునికిఁ దుది నతఁ డా
విర్భూతుఁ డైనఁ జెడు నం, తర్భావం బైనబోధ మంతయు ననఘా. 109

వ. అట్లు గావున జనుండు బాల్యకైశోరకౌమారవయోవిశేషంబులవెనుకనైనను బెద్ద యైనవెనుకనైనను న న్నెఱింగెనేనిఁ గృతకృత్యుం డగు సంపద్గర్వాంధుం డైన నంధకారకూపంబునం బడు వానిం దరిద్రునింగాఁ జేసిన జ్ఞాని యై యస్మత్పాదారవిందవందనాభిలాషియై ముక్తుం డగు నట్లు గావున దేహాభిమానంబు వర్జించి యైహికాముష్మికసుఖంబులఁ గోరక మనంబు గుదియించి యేప్రొద్దు నన్నుఁ దలంచువాఁడు వైకుంఠపదప్రాప్తుం డగు నేను నతని విడువంజాలక వెనువెంట నరుగుదు నారదాదిమునులు భక్తిభావంబునం జేసి నారూపం బై రని యుద్ధవునకుం జెప్పిన నతండు మఱియు ని ట్లనియె. 110

క. అయ్యా దేవ జనార్దన, నెయ్యంబున సృష్టికర్త నేర్పరి యై తా
నొయ్యన నడపుచు నెవ్వఁడు, సయ్యన నెఱిఁగింపవయ్య సర్వజ్ఞ నిధీ. 111

వ. అనుటయు హరి యుద్ధవునకుం జెప్పె నట్లు మత్ప్రేరితంబులై మహదాదిగుణంబులు గూడి యండం బై యుద్భవించె నాయండంబువలన నే నుద్భవించితి నంత నానాభివివరంబున బ్రహ్మ యుదయించె సాగరారణ్యనదీనదసంఘంబులు మొదలుగాఁ గలజగన్నిర్మాణంబు లతనివలనం గల్పించితి నంత శతానందునకు శతాబ్దంబులు పరిపూర్ణం బైన ధాత్రి గంధంబునం దడంగు నాగంధం బుదకంబునం గలయు నాయుదకంబు రసంబున లీనం బగు నారసంబు తేజోరూపం బగు నాతేజంబు రూపంబున సంక్రమించు నారూపంబు వాయువందుం గలయు వాయువు స్పర్శగుణసంగ్రాహ్యం బైన నాస్పర్శగుణం బాకాశంబున లయం బగు నాయాకాశంబు శబ్దతన్మాత్రచే గ్రసియింపఁబడిన నింద్రియంబులు మనోవైకారికగుణంబులం గూడి యీశ్వరునిం బొంది యీశ్వరరూపంబు దాల్చు నేను రజస్సత్త్వతమోగుణసమేతుండ నై త్రిమూర్తులు వహించి జగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండ నై వర్తిల్లుదుఁ గావున నీరహస్యంబు నీకు నుప

దేశించితిఁ బరమపావనుండవును బరమభక్తియుక్తుండవునుఁ గ మ్మని చెప్పె నంత.

ఆ. రూపు లేనినీకు రూఢిగా యోగులు, రూపు నిల్పి నిన్ను రుచిరభక్తిఁ
గొల్చి యుండ్రు వారికోర్కుల నిచ్చెద, వేమిలాగు నాకు నెఱుఁగఁ బలుకు.

వ. అని యుద్ధవుం డడిగిన నారాయణుం డి ట్లనియె నేను సర్వవర్ణంబులకు సమం బైనపూజాప్రకారం బెఱింగించెద నాచారంబునం జేసి యొకటిఁ బాషాణమృణ్మయదారువులం గల్పించి నారూపంబుగా నిల్పికొని కొందఱు పూజింతురు కాంస్యత్రపురజతకాంచనప్రతిమావిశేషంబు లుత్తమంబు లిట్లు నాప్రతిమారూపంబులందు మద్భావం బుంచి కొల్చినవారికి నేఁ బ్రసన్నుండ నగుదు నీలోకంబున మనుష్యులకు ధ్యానంబు నిలువ నేరదు గావునం బ్రతిమావిశేషంబు లనేకంబులు గలవు వానియందు సౌందర్యసారంబులు మనోహరంబులు నైనరూపంబుల మనఃప్రసన్నుండ నై నే నుండుదుఁ గావున దుగ్ధార్ణవశాయిఁగా భావించి ధౌతాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబులను దివ్యాన్నపానంబులను షోడశోక్తప్రకారంబుల రాజోపచారంబుల బాహ్యపూజావిధానంబుల నాచరించి మనస్సంకల్పితంబు లైనపదార్థంబులు సమర్పించి నిత్యంబును నాభ్యంతరపూజావిధానంబులం బరితుష్టునిం జేసి దివ్యాంబరాభరణమాల్యశోభితుండును శంఖచక్రకిరీటాద్యలంకారభూషితుండును దివ్యమంగళవిగ్రహుండును గాఁ దలఁచి ధ్యానపరవశుం డై నయతండు నాయందుఁ గలయు నుద్ధవా నీ వీప్రకారంబు గరిష్ఠనిష్ఠాతిశయంబున యోగనిష్ఠుండ వై బదరికాశ్రమంబు చేరి మత్కథితం బైనసాంఖ్యయోగం బంతరంగంబున నిలుపుకొని కలియుగావసానపర్యంతంబు వర్తింపుమని యప్పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు నానందభరితాంతరంగుం డై తత్పాదారవిందంబులు హృదయంబునం జేర్చుకొని పావనం బైనబదరికాశ్రమంబునకు నరిగె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పుటయు. 114

క. చెప్పిన విని రాజేంద్రుఁడు, చొప్పడ శ్రీకృష్ణుకథలు చోద్యము గాఁగం
జెప్పినఁ దనియదు చిత్తం, బొప్పఁగ మునిచంద్ర నాకు యోగులు మెచ్చన్.

తే. అంతటను గృష్ణుఁ డేమయ్యె నరసిచూడ, యదువు లెట్టులు వర్తించి రేర్పడంగ
ద్వారకాపట్టణం బెవ్విధమున నుండె, మునివరశ్రేష్ఠ యూన తీ ముదముతోడ.

శ్రీకృష్ణబలరాములు వైకుంఠమున కరుగుట.

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె నట్లు వాసుదేవుం డన్యాయప్రవర్తకు లగుదుష్టుల సంహరించి న్యాయప్రవర్తకు లగుశిష్టులఁ బరిపాలనంబు సేసి బలరామసమేతంబుగా ద్వారకానగరంబు వెడలినం గని యాదవులు దమలోఁ దాము మదిరాపానమత్తు లై మత్సరంబున నుత్సాహకలహంబునకుఁ గమకించి కరితురగరథపదాతిబలంబులతో ననర్గళంబుగా యుద్ధసన్నద్ధు లై యుద్ధంబునకుం

జొచ్చి మునిశాపకారణంబున నుత్తుంగంబు లయినతురంగసమూహంబుల
బడలుపడంగఁ బొడుచుచు వ్రేయుచుం దాఁకునప్పుడు వజ్రాయుధసమానంబు
లైనయాయుధంబుల నొండొరులం దాఁకి ఖండనంబునం బడి ఖండంబులై
యొఱలుకబంధంబులును వికలంబు లైనశరీరంబులును విభ్రష్టంబు లైనరథం
బులును వికటంబు లైనశకటంబులును వ్రాలెడునశ్వంబులును మ్రొగ్గెడిగజం
బులు నై యయ్యాయోధనంబున నందఱుం బొలియుటకు నగి నగధరుండును
రాముండునుం జని చని యంత నీలాంబరుం డొక్కత్రోవంబోయి యోగమా
ర్గంబున ననంతునిం గలసె నప్పరమేశ్వరుండు మఱియొకమార్గంబునం జని యొ
క్కనికుంజపుంజంబుచాటున విశ్రమించుటం జేసి చరణంబు వేఱొకచరణంబు
మీఁద సంఘటించి చంచలంబుగా వినోదంబు సలుపుసమయంబున నొక్కలు
బ్ధకుండు మృగయార్థంబుగా వచ్చి దిక్కులు నిక్కి నిరీక్షించు చుండ వృక్షం
బుచాటున నప్పరమపురుషునిచరణకమలంబు హరికర్ణంబు గాఁబోలు నని దా
నిం గని శరంబు శరాసనంబునందు సంధానంబుచేసి యేసిన నతం డాహారవం
బునం గదలు చుండ నప్పరమేశ్వరుని సన్నిధానంబునకు వచ్చి జగన్నాథుం గాఁ
దెలిసి భయంబున మహాపరాధుండను బాపచిత్తుండను గుటిలప్రచారుండ నని
యనేకవిధదీనాలాపంబులం బలుకుచు బాష్పజలధారాసిక్తవదనుం డైన సరో
జనేత్రుండు వానిం గరుణించి యిట్లనియె నీవేల జాలింబడెదు పూర్వజన్మ
కర్మంబు లెంతవారి కైన ననుభావ్యంబు లగుం గాని యూరక పోవ నేరవు నీవు
నిమిత్తమాత్రుండ వింతియె కాని యని వానికిం దెలిపిన వాఁడును మహాపరాధు
లైనవా రూరక పోవరు దేవగురువైష్ణవద్రోహులకు నిలువ నెట్లగు నని పవి
త్రాంతఃకరణుం డై ప్రాయోపవేశంబునం బ్రాణంబులు వర్జించి వైకుంఠపదప్రా
ప్తుం డయ్యె నప్పుడు. 117

క. దారుకుఁడు గనియె నంతటఁ, జారునిరూఢావధాను సర్వజ్ఞు హరిన్
మేరునగధీరు దనుజవి, దారుని నేకాంతవరునిఁ దద్దయు నెమ్మిన్. 118

వ. కని యత్యంతభయభక్తితాత్పర్యంబుల ముకుళితకరకమలుం డై యిట్లనియె. 119

తే. నిన్నుఁ జూడనికన్నులు నిష్ఫలములు, నిన్ను నొడువనిజిహ్వ దా నీరసంబు
నిన్నుఁ గాననిదినములు నింద్యము లగుఁ, గన్నులను జూచి మన్ననుగారవింపు.

వ. అనుచు నాదారుకుండు నిర్వేదనపరుం డై యిట్లని విన్నవించె యాదవసము
ద్రం బడంగె బంధుగురుమిత్రజనంబు లక్కడక్కడం బోయిరి ద్వారకకుం బో
యి సుహృజ్జనంబులతోడ నేమందు నని పలుకునవసరంబున దివ్యాయుధంబు
లును దివ్యరథరథ్యంబులును నంతర్ధానంబు నొందె నారాయణుండు వానితో
నక్రూరవిదురులకు నీవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పుము సవ్యసాచిం గని స్త్రీబా
లగురువృద్ధజనంబులఁ గరిపురంబునకుం గొని చను మనుము పొమ్మనిన వాఁ

డును మరలి చని కృష్ణునివాక్యంబులు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పె నట్లుచేయునా లోన ద్వారకానగరంబు పరిపూర్ణజలం బై మునింగె నంత నెవ్వరికిం జన రాక యుండె నప్పరమేశ్వరుండును శతకోటిసూర్యదివ్యతేజోవిభాసితుం డై వెడలి నారదాదిమునిగణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలును జయజయశబ్దంబులతోడం గదలి రా నిజపదంబున కరిగె నన్నారాయణవిగ్రహంబు జలధిప్రాంతంబున జగన్నాథస్వరూపం బై యుండె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పె నని చెప్పి. 121

క. ఈకథ విన్నను వ్రాసినఁ బ్రాకటముగ లక్ష్మి యశము భాగ్యము గలుగుం
జేకొని యాయువు ఘనుఁడై, లోకములో నుండు నరుఁడు లోకులు పొగడన్.

చ. నగుమొగముం సుమధ్యమును నల్లనిమేనును లచ్చి కాటప
ట్టగునురముం మహాభుజము లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృపారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపుఁగాతఁ గనుమూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్. 123

క. రాజీవసదృశనయనవి, రాజితసుగుణా విదేహరాజవినుత వి
భ్రాజితకీర్తిసుధావృత, రాజీవభవాండభాండ రఘుకులతిలకా. 124

మాలిని. ధరణిదుహితృరంతా ధర్మమార్గానుగంతా
నిరుపమనయవంతా నిర్జరారాతిహంతా
గురుబుధసుఖకర్తా కోసలక్ష్మోణిభర్తా
సురభయపరిహర్తా సూరిచేతోవిహర్తా. 125

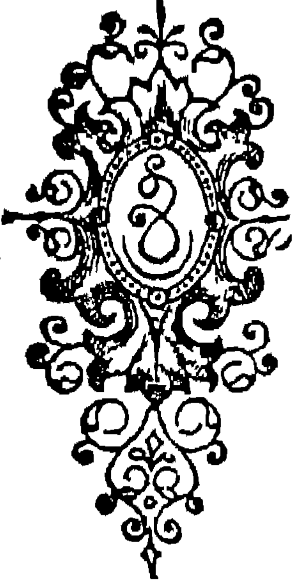
గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్రసహజపాండిత్యపోతనామాత్యప్రియశిష్యవెలిగందలనారయనామధేయప్రణీతం బైన శ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబునందుఁ గృష్ణుండు భూభారంబు వాపి యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబు గల్పించి వారల హతంబు గావించుటయు విదేహార్షభసంవాదంబును నారాయణమునిచారిత్రంబును నాలుగు యుగంబుల హరి నాలుగువర్ణంబు లై వర్తించుటయు బ్రహ్మాదిదేవతలు ద్వారకానగరంబునకుం జని కృష్ణుం బ్రార్థించి నిజపదంబునకు రమ్మనుటయు నవధూతయదుసంవాదంబును నుద్ధవునకుఁ గృష్ణుం డనేకవిధంబు లైనయుపాఖ్యానంబు లెఱింగించుటయు నారాయణప్రకారం బంతయు దారుకుండెఱింగి వచ్చి ద్వారకానివాసులకుం జెప్పుటయుఁ గృష్ణుండు దనదివ్యతేజంబుతోఁ బరమాత్మం గూడుటయు ననుకథలు గలయేకాదశస్కంధము. 126

శ్రీరస్తు.
శ్రీరామచన్ద్రాయ నమః.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము

ద్వాదశస్కంధము.

మరుదశనపతిశయన
కామితమునిరాజయోగికల్పద్రుమ యు
ద్దామ ఘనజనకవరనృప
జామాతృవరేశ రామచంద్రమహీశా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండు వాసుదేవనిర్యాణపర్యంతంబుఁ దజ్జన్మకర్మంబులు సెప్పిన విని సంతసంబంది యన్నరపాలపుంగవుండు మహాత్మా నారాయణకథాప్రపంచంబును దద్గుణంబులును నాచారవిధియును జీవాత్మభేదంబును హరిపూజావిధానంబును జ్ఞానయోగప్రకారంబు ననునివి మొదలైనవి యెఱింగించి విజ్ఞానవంతుంగాఁ జేసి మన్నించితి వింక భావికార్యంబు లన్నియు నెఱింగింపు మనిన శుకుండు రాజున కిట్లనియె. 2

శుకయోగి పరీక్షిత్తునకు భావికాలగతులఁ జెప్పుట.

క. నరవర యీప్రశ్నమునకు, సరి చెప్పఁగ రాదు నేను సామర్థ్యముచేఁ
బరికించి నీకుఁ జెప్పెదఁ, గర మొప్పఁగ భావికాలగతులన్ వరుసన్. 3

వ. అందు రాజులప్రకారం బెఱింగించెద బృహద్రథునకుం బురంజయుండు పుట్టు వానికి శునకుం డనెడివాఁడు మంత్రి యై పురంజయునిం జంపి తా రాజ్యం బేలుచుండు నంతఁ గొంతకాలంబున కతనికిం గుమారుం డుదయించిన వానికిఁ బ్రద్యోతననామం బిడి పట్టంబు గట్టు నాభూభుజునకు విశాఖరూపుం డుదయింపంగలం డాతనికి నందివర్ధనుండు జన్మించు నీయేవురు నూటముప్పదియెనిమిదిసంవత్సరములు వసుంధరాపరిపాలనంబునం బెంపు వడయుదురు తదనంతరంబ శిశునాగుం డనుపార్థివుం డుదయించు నామూర్ధాభిషిక్తునకుఁ గాకవర్ణుండు జనియించు నారాజన్యునకు క్షేమవర్ముఁ డుదయింపఁగలం

డాపృథ్వీపతికి క్షేత్రజ్ఞుం డతనికి విధిసారుండును విధిసారున కజాతశత్రుండు నా
భూపాలునకు దర్భకుండును దర్భకునికి నజయుండు నతనికి నందివర్ధనుండు నత
నికి మహానందియు ననంగల శైశునాగులు పదుండ్రు నరపాలకు లుద్భవించి ష
ష్ట్యుత్తరత్రిశతహాయనంబులు కలికాలంబున ధరాతలం బేలెద రంతట మహా
నందికి శూద్రస్త్రీగర్భంబున నతిబలశాలి యయినమహాపద్మపతి యనునందనుం
డుదయించు నతనితోఁ క్షత్రియవంశం బడంగి పోఁగల దాసమయంబున నరపతు
లు శూద్రప్రాయులై ధర్మవిహీనులై తిరుగుచుండ మహాపద్మునకు సుమా
ల్యుం డాదిగాఁ గలయెనమండ్రు కుమారు లుదయించెదరు వారు నూఱుసంవత్స
రంబులు క్షోణితలం బేలెద రంతటఁ గార్ముకుండు మొదలుగా రాజనవకంబు
నందాఖ్యలం జనియించు నానవనందుల నొకభూసురోత్తముం డున్మూలనంబు
సేయు నప్పుడు వారు లేమిని మౌర్యులు గొంతకాలం బీజగతీతలంబు నేలుదు
రత్తఱి నాభూదేవుండు చంద్రగుప్తుం డనువానిం దనరాజ్యంబందు నభిషి
క్తుంగాఁ జేయంగలం డంత నాచంద్రగుప్తునకు వారిసారుండును వానికి నశోక
వర్ధనుండు నతనికి సుయశస్సును వానికి సంయతుఁ డమ్మహానీయునకు శాలిశూ
కుం డతనికి సోమశర్ముండు వానికి శతధన్వుండు నవ్వీరునకు బృహద్రథుండు ను
దయించెదరు మౌర్యులతోఁ జేరినయీపదుగురును సప్తత్రింశదుత్తరశతాబ్దం
బులు నిష్కంటకంబుగా భూపరిపాలనంబు సేసెద రాసమయంబున బృహద్ర
థునిసేనాపతి యగు శుంగుం డతని వధించి రాజ్యంబు గైకొను నతనికి నగ్ని
మిత్రుం డనునరపతి బుట్టఁ గలవాఁ డాతనికి సుజ్యేష్ఠుండు సుజ్యేష్ఠునకు వసు
మిత్రుండు నతనికి భద్రకుండును భద్రకునకుఁ బుళిందుండును నాశూరునకు
ఘోషుండును వానికి వజ్రమిత్రుండును నతనికి భాగవతుండును వానికి దేవ
భూతియు నుద్భవించెద రీశుంగులు పదుండ్రును ద్వాదశోత్తరశతహాయనంబు
లుర్వీపతు లయ్యెద రంతమీఁదట శుంగకులసంజాతుం డైనదేవభూతిని గణ్వా
మాత్యుం డగువసుదేవుం డనువాఁడు వధియించి రాజ్యం బేలు వానికి భూ
మిత్రుండు నమ్మహానుభావునకు నారాయణుండును గలిగెదరు కణ్వవంశజులైన
వీరలు మున్నూటనలువదేనబ్దంబులు మేదినీతలం బేలుదురు మఱియును. 4

క. చతురత నీక్షితి నేలియు, మతిమోహము విడువలేక మానవనాథుల్
సతతముఁ దమ కీకాలం, బతిచంచల మగుట నెఱుఁగరయ్య మహాత్మా. 5

క. నరపతులమహిమ నంతయు, సురగాధిపుఁ డైన నొడువ నోపఁడు ధాత్రిం
జిరకాల మేలి యుండే, పరువడి నడఁగుదురు వారు భ్రాంతులు నగుచున్. 6

క. గజతురగాదిశ్రీలను, నిజ మని నమ్మంగ రాదు నిత్యమును హరిన్
గజిబిజి లేక తలంచిన, సుజనులకును నతనియందుఁ జొరఁగా వచ్చున్. 7

వ. మఱియుఁ గణ్వవంశజుం డగుసుశర్ముం డనురా జుదయించిన వాని హింసించి

తద్భృత్యుం డంధ్రజాతీయుం డగుచు వృషలుం డధర్మమార్గవర్తి యై వసుమతీ
చక్రం బపహరించి తా నేలు నంత వాని యనుజుండు కృష్ణుం డనువాఁడు
రాజై నిలుచు నామహామూర్తికి శాతకర్ణుండును వానికిఁ బౌర్ణమాసుండును
వానికి లంబోదరుండును వానికిఁ జిబిలకుండు నతనికి మేఘస్వాతియు వానికి
దండమానుండును వానికి హాలేయుం డగు నరిష్టకర్మయు నతనికిఁ దిలకుండు
నతనికిఁ బురీషసేతుండును వానికి సునందనుండును నారాజశేఖరునకు వృకుం
డును వృకునకు జటాపుండును జటాపునకు శివస్వాతియు వానికి నరిందముండు
నాభూమీశునకు గోమతియును వానికిఁ బురీమంతుం డతనికి దేవశీర్షుండును
వానికి శివస్కందుండును నతనికి యజ్ఞశీలుండు నాభవ్యునకు శ్రుతస్కంధుండు
వానికి యజ్ఞశత్రుండు వానికి విజయుం డవ్విజయునికిఁ జంద్రబీజుం డతనికి సులో
మధియు నిట్లు పెక్కండ్రుదయించి నన్నూటయేఁబదియాఱుహాయనంబులు
ధాత్రిం బాలించెద రంత నాభీరు లేడ్వురు గర్దభులు పదుండ్రుఁ గంకవంశజు
లు పదాఱుగురు మేదినీభరంబు దాల్చి యుండెద రటమీఁద యవను లెనమం
డ్రు బర్బరులు పదునాల్గురు దేశాధీశు లై యేలెదరు మఱియుఁ బదుమువ్వురు
గురుండులును బదునొకండ్రు మౌనులును వేయుందొమ్మన్నూటతొమ్మిదిహాయ
నంబులు గర్వాంధులయి యేలెద రటమీఁద నామౌనవంశజు లగు పదునొకండ్రు
త్రిశతయుతం బైన వత్సరంబులు మత్సరంబున నేలెద రాసమయంబునఁ గిలికి
లానగరభూపతులందు భూతనందుండు వంగిరుండు శిశునందుండుఁ దద్భ్రాత
యగుయశోనందనుండుఁ బ్రవీరకుండు వీరలు వీరు లై షడుత్తరశతహాయనంబు
లేలెద రంత నారాజులకుఁ బదుమువ్వురుకుమారు లుదయించి యందు నార్గురు
బాహ్లికదేశాధిపతు లయ్యెదరు కడమ యేడ్వురును గోసలాధిపతు లయ్యెద
రంత వైడూర్యపతులు నిషధాధిపతు లై యుండెదరు పురంజయుండు మగధ
దేశాధిపతి యై పుట్టి పుళిందయదుమద్రదేశవాసు లగుహీనజాతిజనులు బ్రహ్మ
జ్ఞానహీను లై హరిభక్తివిరహితు లై యుండ వారికి ధర్మోపదేశంబు సేసి నారా
యణభక్తి నిత్యంబు నుండునట్లుగాఁ జేసి బలపరాక్రమవంతు లైనక్షత్త్రియవం
శంబు నడంచి పద్మావతీనగరపరిపాలకుం డై యాగంగాప్రయాగపర్యంతం బగు
భూమి నేలఁ గలండు శూద్రప్రాయు లగురాజులును వ్రాత్యులును బాషండు
లు నగువిప్రులును గలిగి సౌరాష్ట్రావంత్యాభీరార్బుదమాళవదేశాధిపతు ల
య్యెదరు సింధుతీరంబులఁ జంద్రభాగాప్రాంతంబులఁ గాశ్మీరమండలంబునను మే
ధాహీను లై మ్లేచ్ఛాకారు లగురాజులు భూభాగం బేలుచు ధర్మసత్యదయాహీ
ను లై క్రోధమాత్సర్యంబుల స్త్రీబాలగోద్విజాతుల వధియింప రోయక పరధన
పరస్త్రీపరు లై రజస్తమోగుణరతు లై యల్పజీవు లై యల్పబలు లై హరిచరణా
రవిందమకరందరసాస్వాదులు గాక తమలో నన్యోన్యవైరానుబంధు లై సంగ్రా

మరంగంబుల హతు లయ్యెద రాసమయంబునం బ్రజలు తచ్ఛీలవేషభాషాదు
ల ననుసరించి యుండెదరు కావున. 8

క. దినదినమును ధర్మంబులు, ననయము ధర నడఁగి పోవు నాశ్చర్యముగా
విను వర్ణచతుష్కములో, నెనయఁగ ధనవంతుఁ డైన నేలు ధరిత్రిన్. 9

క. బలవంతుఁ డైనవాఁడే, కులహీనుం డైన దొడ్డగుణవంతుఁ డగుం
గలిమియు బలిమియుఁ గలిగిన, నిలలోపల రా జతండె యే మన వచ్చున్. 10

వ. అట్లు గాన జనంబులు లోభు లై జారత్వచోరత్వాదులచేత ద్రవ్యహీను లై వన్య
శాకమూలఫలంబుల భుజించుచు వనగిరిదుర్గంబులం గృశీభూతు లై దుర్భిక్ష
శీతవాతాతపక్షుధాతాపంబులచేత భయంపడి ధనహీను లై యల్పాయు
ష్కులు నల్పతరశరీరులు నై యుండ రాజులు చోరు లై సంచరించుచు నధర్మ
ప్రవర్తను లై వర్ణాశ్రమధర్మంబులు విడనాడి శూద్రప్రాయు లై యుండెద రంత
నోషధు లల్పఫలదంబులు మేఘంబులు జలశూన్యంబులు సస్యంబులు నిస్సా
రంబులు నగు నిట్లు ధర్మమార్గంబు దక్కి యున్నయెడ ముకుందుండు దుష్ట
నిగ్రహశిష్టపరిపాలనంబులకొఱకు శంబలగ్రామంబునవిష్ణుయశుం డనువిప్రునకుఁ
గల్క్యవతారుం డై దేవతాబృందంబులు నిరీక్షింప దేవదత్తఘోటకారూఢుం
డై దుష్టమ్లేచ్ఛజనంబులం దనమండలాగ్రంబున ఖండీభూతులం జేయు నప్పుడు
ధాత్రీమండలంబు విగతక్రూరజనమండలం బై తేజరిల్లు నంత నరులు విష్ణుధ్యాన
వందనపూజాదివిధానాసక్తు లై నారాయణపరాయణు లయి వర్తిల్లెద రిట్లు
కల్క్యవతారంబున నిఖిలజనులు ధన్యు లయ్యెద రంతటఁ గృతయుగధర్మం
బయి నడుచు చుండు జంద్రభాస్కరశుక్రగురువు లేకరాశిగతు లయినం గృత
యుగం బయి తోఁచు రాజేంద్రా గతవర్తమానభావికాలంబులు భవజ్జన్మంబు
మొదలు నందాభిషేకపర్యంతంబుఁ బంచదశాధికశతోత్తరసహస్రహాయనంబు
లయి యుండు నంతట నారాయణుం డఖిలదుష్టరాజధ్వంసంబు గావించి ధ
ర్మంబు నిలిపి వైకుంఠనిలయుం డగు నని చెప్పిన. 11

క. మునినాథ యేవిధంబున, ఘనతరముగఁ జంద్రసూర్యగ్రహములజాడల్
సనుఁ గాలవర్తనక్రమ,మొనరఁగ నెఱిగింపవయ్య ముదము దలిర్పన్. 12.

వ. అనిన నట్ల కాక యని చెప్పఁదొడంగె వినుము సప్తర్షి మండలాంతర్గతంబులగుచు
పూర్వంబుతుద్వయసమమధ్యంబునందు నిశాసమయంబున నొక్కనక్షత్రంబు
గానిపించినకాలంబు మనుష్యమానంబున శతవత్సరపరిమితం బయ్యెనే నాన
మయంబున జనార్దనుండు నిజపదంబునం బొదలె నావేళనె ధాత్రీమండలం
బు కలిసమాక్రాంతం బయ్యెఁ గృష్ణుం డెంతకాలంబు భూమియందుఁ బ్రవ
ర్తించె నంత కాలంబును గలి సమాక్రాంతంబు గాదు మఘానక్షత్రంబందు
సప్తర్షులు నేఘస్రంబునఁ జరియింతు రాఘస్రంబునఁ గలి ప్రవేశించి వేయు

సిన్నూఱువర్షంబు లయి యుండు నాఋషిసంఘంబు పూర్వాషాఢ కరిగినం గలి ప్రవృద్ధంబు నొందు నేదివసంబున హరి పరమపదప్రాప్తుం డయ్యె నాదివసంబునందు కలి ప్రవేశించి దివ్యాబ్దసహస్రంబులు సనినయనంతరంబ నాలవపాదంబునఁ గృతయుగధర్మంబు ప్రాప్తం బగు. 13

చ. నరవర తొంటిభూపతుల నామగుణంబులు వృత్తచిహ్నముల్
సిరియును రూపసంపదలు చెన్నగురాజ్యము లాత్మవిత్తముల్
పరుస నడంగెఁ గాని యటవారలకీర్తులు నిర్మలంబులై
యురవడి భూమిలో నిలిచి యున్నవి నేఁడును రాజశేఖరా. 14

వ. శంతనునియనుజుం డగుదేవాపియు నిక్ష్వాకువంశజుం డగుమరుత్తును యోగయుక్తులై కలాపగ్రామనిలయులై కలియుగాంతంబున వాసుదేవప్రేరితులై ప్రజల నాశ్రమాచారంబులు దప్పకుండ నడపుచు నారాయణస్మరణంబు నిత్యంబొనర్చి కైవల్యపదప్రాప్తు లగుదు రిక్కరణి నాలుగుయుగంబుల రాజులును నే నెఱింగించినపూర్వరాజన్యులును వీరందఱును సమస్తవస్తుసందోహంబుల యందు మమత నొంది యుత్సాహవంతులై యుండి పిదప నీభూతలంబు వదలి నిధనంబు నొందిరి కావునఁ గాలంబుజాడ యెవ్వరికిం గాన రాదు మహాపూర్వులు హరిధ్యానపరవశులై దయాసత్యశౌచశమదమాదిప్రశస్తగుణంబులం బ్రసిద్ధులై నడచి రట్లు గావున. 15

క. ధర్మము సత్యముఁ గీర్తియు, నిర్మలదయ విష్ణుభక్తి నిరుపమఘనస
త్కర్మ మహింసావ్రతమును, నర్మిలి గలవారె పుణ్యులవనీనాథా. 16

తే. ఈజగం బేలుతొల్లిటి రాజవరులు, కాలవశమున నాయువుల్ గోలుపోయి
నామమాత్రావశిష్టులైనారు గాన, చెప్పవలవదు మమత నెచ్చట నృపాల.

వ. గర్వాంధు లయిననరపతులం జూచి భూదేవి హాస్యంబు సేయు శత్రుక్షయంబు సేసి యెవ్వరికి నీక తామ యేలుచుండెద మనియెడిమోహంబునం బితృపుత్రభ్రాతలకు భ్రాంతి గల్పించి యన్యోన్యవైరానుబంధంబులం గలహంబు చేసి రణరంగంబులఁ దృణప్రాయంబులుగా దేహాదులు వర్జించి నిర్జరలోకప్రాప్తులైన పృథుయయాతిగాధినహుషభరతార్జునమాంధాతృసగరరామఖట్వాంగధుంధుమారరఘుతృణబిందుపురూరవశ్శంతనుగయభగీరథకువలయాశ్వకకుత్థ్సనిషధహిరణ్యకశిపువృత్రరావణనముచిశంబరభౌమహిరణ్యాక్షతారకాదులైనరాజులును దైత్యులును ధరణికి మమత్వంబుఁ జేసి కదా కాలవశంబున నాశంబు నొందిరది యంతయు మిథ్య గాన సర్వంబునుం బరిత్యజించి జనార్దన వైకుంఠ వాసుదేవ నృసింహ యని నిరంతరహరికథామృతపానంబు సేసి జరారోగవికృతులం బాసి హరిపదంబు నొందు మని చెప్పి. 18

తే. ఉత్తమశ్లోకుఁ డన నెవ్వఁ డున్నవాఁడు, సన్నుతుం డగు నెవ్వఁడు సకలదిశల

నట్టిపరమేశ్వరునిఁ జిత్తమందు నిలిపి, తద్గుణంబులు వర్ణింపు ధరణీనాథ. 19

యుగధర్మప్రాకృతాదిప్రళయచతుష్టయవివేచనము.

వ. అనిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియెఁ గలియుగం బతిపాపసమ్మిళితంబు గాన దురితంబు లేలాగున నరులు రాకుండఁ జేయుదురు కాలం బేక్రమంబున నడచుఁ గాలస్వరూపకుం డైనహరిప్రభావం బేలాగునం గానంబడు నీజగజ్జాలం బెవ్విధంబున నిలుచు నని యడిగిన రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియెఁ గృతత్రేతాద్వాపరకలియుగంబు లనుయుగచతుష్టయంబును గ్రమంబుగాఁ బ్రవర్తించు ధర్మంబునకు సత్యదయాతపోదానంబులు నాలుగుపాదంబు లై నడచు శాంతిదాంత్యాత్మజ్ఞానవర్ణాశ్రమాచారంబులు మొదలగునవి గలిగి ధర్మంబు మొదటియుగంబున నాలుగుపాదంబులం బరిపూర్ణం బై ప్రవర్తిల్లు శాంతిదాంతికర్మాచరణాదిరూపం బగుధర్మంబు మూఁడు పాదంబుల రెండవయుగంబునం బ్రవర్తిల్లు విప్రార్చనాహింసావ్రతజపానుష్ఠానాదిలక్షణంబులు గలిగి ధర్మంబు రెండుపాదంబుల మూఁడవయుగంబునం దేజరిల్లు మఱియు జనులు గలియుగంబున ధర్మరహితులు నన్యాయకారులు క్రోధమాత్సర్యలోభమోహాదిదుర్గుణవిశిష్టులు వర్ణాశ్రమాచారరహితులు దురాచారులు దురన్నభక్షకులు శూద్రసేవారతులు నిర్దయులు నిష్కారణవైరులు దయాసత్యశౌచాదివిహీనులు నస్మృతివాదులు మాయోపాయులు ధనవిహీనులు దోషైకదృక్కులు నై పాపచరితు లగురాజుల సేవించి జననీజనకసుతసోదరబంధుదాయాదసుహృజ్జనులం బరిత్యజించి సురతాపేక్షు లై కులంబులం జెఱచు చుండెదరు మఱియు శూద్రదానుదారంబులం బ్రజాక్షయం బగు బ్రాహ్మణులు దుష్ప్రతిగ్రహావిహితు లై యజ్ఞాదికర్మంబులు పరార్థపరు లై చేయుచు హీను లై నశించెద రట్లుగాన యీకలియుగంబున నొక్కముహూర్తమాత్రంబుననైన నారాయణస్మరణపరాయణు లై మనంబున శ్రీనృసింహవాసుదేవసంకర్షణాదినామంబుల నచంచలభక్తిం దలంచువారలకుఁ గ్రతుశతఫలంబు గలుగు నట్లు గావున రాజశేఖరా నీ విది యనవరతంబు హరిం దలంపుము కలి యనేకదురితాలయంబు గాన యొక్కనిమిషమాత్రంబు ధ్యానంబు సేసినం బరమపావనత్వంబు నొంది కృతార్థుండ వగుదు వని పలికి మఱియును. 20

క. మూఁడవయుగమున నెంతయు, వేడుక హరికీర్తనంబు వెలయఁగ ధృతిచేఁ
బాడుచుఁ గృష్ణా యనుచుం, గ్రీడింతురు కలిని దలఁచి కృతమతు లగుచున్.

వ. అనినఁ గల్పప్రళయప్రకారం బెట్లనిన నతం డిట్లనియెఁ జతుర్యుగసహస్రంబులు సనిన నది బ్రహ్మకు నొక్కపగ లగు నాక్రమంబున రాత్రియు వర్థిల్లు నంత బ్రహ్మకు నొక్కదినం బగుటవలన నది నైమిత్తికప్రళయం బనంబడు నందు విధాత సమస్తలోకంబులం దనయాత్మయందు నిలిపి శయనింపం బ్రకృతి వినష్టం

బయిన నది ప్రాకృతప్రళయం బని చెప్పంబడు నాప్రళయప్రకారంబు వినుమిట్లు పవలు నైమిత్తికప్రళయంబును రాత్రి ప్రాకృతప్రళయంబు నగుట గలిగిన నది యజునకు దినప్రమాణం బిట్టిదినపరిమాణంబున మున్నూటయఱువదిదినంబు లయిన నలువకు నొక్కసంవత్సరంబు పరిపూర్ణం బగుఁ దద్వత్సరంబులు శతపరిమితంబు లయిన. 22

సీ. అంత లోకేశున కవసానకాలంబు వచ్చిన నూఱేండ్లు వసుధలోన
వర్షంబు లుడిగిన వడిఁ దప్పి మానవుల్ దప్పి నాఁకటఁ జిక్కి నొప్పి నొంది
యన్యోన్యభక్షకు లై యాకాలవశమున నాశ మొందెద రంత నలినసఖుఁడు
సాముద్రదైహికభౌమజాతరసములఁ జాతుఁడై గిరణాళిచేతఁ గాల్చ

తే. నంతఁ గాలాగ్నిసంకర్షణాఖ్య మగుచు, నఖిలదిక్కులు గలయంగ నాక్రమించు
నట్టియెడ నూఱువర్షంబులాదుకొనఁగ, వీఁకతోఁ దుత వాయువుల్ వీచు నపుడు.

వ. శతహాయనంబులు ధారాధరంబులు మహాఘోషంబుతోడం గరికరోపమానంబు లయిననీరధారల నిఖిలజగంబును శంబరమయంబు చేసిన బ్రహ్మాండం బెల్ల జలమయం బగుటం జేసి భూమి హృతగంధగుణం బయి కబంధంబున లీనం బగు నన్నీరంబు జీర్ణరసగుణం బై తేజంబున నడంగు నాతేజంబు వాయువందు నష్టరూపం బయి కలయు నాపవనుండు గతస్పర్శగుణుం డై నభంబున సంక్రమించు నాయాకాశంబు విగతశబ్దం బయి భూతాదిం బ్రవేశించుఁ దైజసం బైనమహద్రూపం బనహంకారం బై వైకారికగుణసమేతం బై యింద్రియంబుల లయించు నహంకారంబును సత్త్వాదిగుణంబులు గ్రసియించు నవి కాలచోదితం బైనప్రకృతియం దడంగు నాప్రకృతి యనాదియు నిత్యంబు నవ్యయంబు నవాఙ్మానసగోచరంబు నై సత్త్వరజస్తమోగుణరహితం బయి మహదాదిసన్నివేశంబు లేక స్వప్నాద్యవస్థారహితం బయి పృథివ్యాదిహీనం బై యప్రతర్క్యం బగు దానిని మూలభూతం బయినపదం బని చెప్పుచుందురు కాలవిపర్యయం బయి పురుషావ్యక్తులు విలీనం బగు నది ప్రాకృతప్రళయం బనంబడు నని చెప్పి మఱియు నొకవిశేషంబు వినుము బుద్ధీంద్రియార్థరూపంబులచే జ్ఞానంబు తదాశ్రయం బయి వెలుంగు దృశ్యత్వావ్యతిరేకంబులచే నది యాద్యంతంబులు గల దై యుండుఁ దేజంబునకు దీపచక్షూరూపంబులు వేఱు గాని యట్లు బుద్ధీంద్రియార్థంబులు పరార్థమూర్తికి నన్యంబులు గా నేరవు బుద్ధిసంభవంబు ప్రధానంబు జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాభేదం బాత్మమయం బై బుద్ధియుక్తం బైనయోగంబునం బరిణమించుఁ బ్రాణిజాతం బీశ్వరునందు లయోదయంబులు వొందు చుండు సర్వంబు నన్యోన్యాపాశ్రయం బయి యాద్యంతవంతం బగుట నవస్తు వై వర్తించు నొక్క తేజంబు బహురంధ్రంబులం గానంబడువడువున నొక్కపరమాత్మ పెక్కువిధంబుల భావింపంబడు హాటకంబు పెక్కురూపంబులం గలదైన నేకం బయిన

తెఱంగునఁ బరమాత్మ నేకంబుగా భావింప వలయు! నేత్రంబులకు మేఘావరణంబు దలంగినప్పుడు భాస్కరమండలంబు గనిపించు కరణిబంధహేతు వైనయహంకారం బాత్మజ్ఞానంబునం దిరస్కృతం బైనయప్పుడె పరమాత్మ నిర్మలం బయి తోఁచు నా పరమాత్మను నిరంతరంబును దలంచుచు యోగులు తదేకాయత్తచిత్తు లై యుందురు కాలవేగంబున సర్వప్రపంచంబునకు నవస్థాంతరంబులు గల్గుచుండుఁ బరమేశ్వరమూర్తి యైనకాలంబున నభంబునం బగలు తారకంబులు గానరాని కరణిం గానంబడక కల్పావస్థలు చరించు నిత్యనైమిత్తికప్రాకృతికాత్యంతికంబు లని ప్రళయంబులు చతుర్విధంబు లై పరఁగు నందులం గలుగునారాయణునిలీలావతారంబులఁ గమలభవభవాదు లయిన వచింప నోపరు నే నెఱింగినంత యుం జెప్పితి సంసారసాగరంబు దాఁట హరికథ యనెడునావయ సహాయంబు గాని వేఱొకటి లే దని చెప్పి. 24

ఉ. ఏను మృతుండ నౌదు నని యింత భయంబు మనంబులోపలన్
మానుము సంభవంబు గల మానవకోట్లకుఁ జావు నిత్యమా
గాన హరిం దలంపు మిఁకఁ గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రిపై
మానవనాథ పొందెదవు మాధవలోకనివాససౌఖ్యముల్. 25

పరీక్షిత్తు తక్షకునిచే దష్టుం డై మృతినొంద నతనిపుత్త్రుఁడు సర్పయాగము సేయుట.

వ. రాజేంద్రా జరామరణహేతుకం బయినశరీరంబున నుండుజీవుండు ఘటంబులోఁ గనంబడునాకాశంబు ఘటనాశం బయిన మహాకాశంబునం జేరు తెఱంగున శరీరపతనం బగుడు నీశ్వరుం గలయుఁ దైలనాశపర్యంతంబు వర్తి తేజంబుతోడ వర్తించుకరణి దేహకృతం బగుభవంబు రజస్సత్త్వతమోగుణంబులచేతం బ్రవర్తించు నాత్మ నభంబుమాడ్కి ధ్రువం బై యనంతం బై వ్యక్తావ్యక్తంబులకుఁ బరం బై యుండు నిట్లాత్మ నాత్మస్థునిఁగా జేసి హరినిజాకారంబు భావించు చుండుట విశేషంబు నిన్నుఁ దక్షకుండు గఱవ సమర్థుండు గాఁడు హరిం దలంపుము ధనగృహదారాపత్యక్షేత్రపశుప్రకరంబుల వర్జించి సమస్తంబును నారాయణార్పణంబు సేసి విగతశోకుండ వై నిత్యంబును హరిధ్యానంబు సేయు మని వినిపించిన రాజేంద్రుండును గుశాసనాసీనుం డై జనార్దనుం జింతించు చుండె నంత శుకుండును యథేచ్ఛావిహారుం డై చనియె నిటఁ గ్రుద్ధుం డైనబ్రాహ్మణోత్తమునిచేఁ బ్రేరితుం డై నతక్షకుండు ద్విజరూపంబుఁ దాల్చి పరీక్షిద్వధార్థంబుగా నేతెంచు చుండి మార్గమధ్యంబునఁ గాశ్యపుం డనుసర్పవిషహరణసమర్థుం డగునొక్కవిప్రునిం గని యతని నపరిమితధనప్రదానంబునఁ దృప్తుం గావించి పరీక్షిన్నికటంబునకు రా కుండు నట్లొనర్చి యంతటఁ బరీక్షిన్మహారాజు చెంతనున్నవారలచేతి కొక్కఫలం బిచ్చి చనినవా రాఫలంబు రాజున కిచ్చిన నతం డాఫలంబు నాస్వాదించినం గ్రిమిరూపంబున నందుండి వెడలి మహాభయం

కరరూపంబునం గాకోదరం బై రాజుం గఱచిన నతండు నాక్షణంబ విషాగ్నిచే భస్మీభూతుండయ్యె నట్టియవసరంబున భూమ్యంతరిక్షంబుల నుండునిఖలప్రాణు లాశ్చర్యకరం బగుతన్మరణంబు గని హాహారవంబులు సేసి రంత నీయర్థంబు నతని తనయుం డైనజనమేజయుండు విని క్రోధావేశంబున సర్పప్రళయం బగునట్లు యజ్ఞంబు సేయు చుండ సహస్రసంఖ్యలు గలసర్పంబులు హతంబు లయ్యె నా సమయంబునఁ దక్షకుండు రాక వాసవాలయంబున నుండుట యెఱింగి "సహేంద్రతక్షకాయానుబ్రూహి" అను ప్రేషవాక్యంబు నొడువు నంతఁ దక్షక సహితుం డయి విమానమ్ముతో నింద్రుండు స్థానభ్రంశంబు నొంది పడు చుండ నత్తఱి నాంగిరసుం డేతెంచి పరీక్షిత్తనయుని బహువిధంబులం గీర్తించి. 26

చ. మృతియును జీవనంబు నివి మేదినిలోపల జీవకోటికిన్
సతతము సంభవించు సహజం బిది చోరహుతాశసర్పసం
హతులను దప్పి నాఁకటను బంచత నొందెడునట్టిజీవుఁ డా
పదలను గుంది పూర్వ మగుపాపఫలంబు భుజించు నెప్పుడున్. 27

వ. అట్లు గావున నసంఖ్యంబు లైనదందశూకంబులు హతంబు లయ్యె శాంతమానసుండ వై క్రోధంబు వర్జింపు మనిన గురూపదిష్టప్రకారంబున సర్పయాగంబు మాని యుండె నంత దేవతలు కుసుమవృష్టి గురియించి రారాజన్యుండు మంత్రిసమేతుం డై నగరప్రవేశంబు సేసె బాధ్యబాధకలక్షణంబులు గలవిష్ణుమాయాచోదితగుణవ్యాపారంబుల నాత్మ మోహపడుం గావున నట్టిమాయావికారంబులం బరిత్యజించి తదాశ్రయీకృతమానసుం డై వర్తించుచు పరనింద సేయక వైరంబు వర్జించి భగవత్పదాంభోజభక్తిసంయుక్తుం డై తిరుగునతండు హరిపదంబుఁ జేరు నని చెప్పి వెండియు సూతుండు పరమహర్షసమేతుం డై శౌనకున కి ట్లనియె. 28

శ్రీవేదవ్యాసుండు వేదములను బురాణములను లోకమందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయుట.

క. ధారుణిఁ బారాశర్యున, కార్యులు పైలుఁడు సుమంతుజైమినిమునులున్
ధీరుఁడు వైశంపాయనుఁ, డారయ నలువురును శిష్యు లై యుండి రొగిన్. 29

వ. వారలు ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లనియెడునాలుగువేదంబుల వ్యాసోపదిష్టక్రమంబున లోకంబులం బ్రవర్తింపఁ జేసి రని చెప్పిన నాక్రమం బె ట్లని శౌనకుం డడిగిన సూతుండు సెప్పం దొడంగె నాదియందుఁ జతుర్ముఖునిహృదయంబున నొకనాదం బుద్భవించె నది వృత్తినిరోధంబువలన మూర్తీభవించి వ్యక్తంబుగాఁ గనుపట్టె నట్టినాదోపాసనవలన యోగిజనంబులు నిష్పాపు లై ముక్తి నొందుదు రందు నోంకారంబు జనియించె నదియె సర్వమంత్రోపనిషన్మూలభూత యగువేదమాత యని చెప్పంబడు నాయోంకారంబు త్రిగుణాత్మకం బై యకారోకారమకారంబు లనెడుత్రివర్ణరూపం బై ప్రకాశించు చుండె నంత

భగవంతుం డగునజుం డాప్రణవంబువలన స్వరస్పర్శాంతస్థోష్మాదిలక్షణలక్షితం బగునక్షరసమామ్నాయంబు గల్పించి తత్సాహాయ్యంబునం దనవదనచతుష్టయంబువలన వేదచతుష్టయంబు గలుగంజేసె నంత నతనిపుత్త్రు లగుబ్రహ్మవాదులా వేదంబులం దదుపదిష్టప్రకారంబుగా నభ్యసించి యాక్రమంబున వారలు దమశిష్యపరంపరలకు నుపదేశించి రిట్లు వేదంబులు సమగ్రంబులుగాఁ బ్రతియుగంబున మహర్షులచే నభ్యసింపంబడియె నట్టివేదంబులు సమగ్రంబుగఁ బఠియింప నశక్తు లగువారలకు సాహాయ్యంబు సేయుటకై ద్వాపరయుగాదియందు భగవంతుండు సత్యవతీదేవియందుఁ బరాశరమహర్షికి సుతుండై యవతరించి యావేదరాశిం గ్రమమ్మున ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లన నాలుగువిధంబులుగ విభజించి పైలవైశంపాయనజైమినిసుమంతు లనియెడుశిష్యవరులకుఁ గ్రమంబుగ నావేదంబుల నుపదేశించె నందుఁ బైలమహర్షి చేకొన్నఋగ్వేదం బనంతంబు లగుఋక్కులతోఁ జేరియుండుటం జేసి బహ్వృచశాఖయని చెప్పంబడు నంత నాపైలుం డింద్రప్రమితికి బాష్కలునకు నుపదేశించె బాష్కలుం డా సంహితం జతుర్విధంబులు గావించి శిష్యు లగుబోధ్యుండు యాజ్ఞవల్క్యుండు పరాశరుండు నగ్నిమిత్త్రుం డనువారికి నుపదేశించె నింద్రప్రమితి దనసంహిత మాండూకేయున కుపదేశించె మాండూకేయుండు దేవమిత్త్రుం డనువానికిం జెప్పె నతనికి సౌభర్యాదిశిష్యు లనేకులై ప్రవర్తిల్లి రంత సౌభరిసుతుండు శాకల్యుండు దా నభ్యసించినశాఖ నైదువిధంబులుగ విభజించి వాత్స్యుండు మాద్గల్యుండు శాలీయుఁడు గోముఖుండు శిశిరుం డనెడుశిష్యుల కుపదేశించె నంత జాతుకర్ణి యనువానికి వారుపదేశింప నతండు బలాకుండు పైంగుఁడు వైతాళుఁడు విరజుం డనువారి కుపదేశించె నదియునుంగాక మున్ను వినిపించిన బాష్కలుని కుమారుం డైనబాష్కలి వాలఖిల్యాఖ్యసంహితను బాలాయని గార్గ్యుండు కాసారుం డనువారలకుఁ జెప్పె నిత్తెఱంగున బహ్వృచసంహిత లనేకప్రకారంబులం బూర్వోక్తబ్రహ్మర్షులచే ధరియింపంబడె యజుర్వేదధరుం డగువైశంపాయనునిశిష్యసంఘంబు నిఖిలక్రతువుల నాధ్వర్యవకృత్యంబుచేఁ దేజరిల్లిరి మఱియు నతనిశిష్యుఁ డగుయాజ్ఞవల్క్యుండు గుర్వపరాధంబు సేసిన నాగురువు కుపితుండై యధీతవేదంబుల మరలం దన కిచ్చి పొమ్మనిన నతండు దాను జదివిన యజుర్గణంబును దదుక్తక్రమంబునఁ గ్రక్కినవి రుధిరాక్తం బగురూపంబుఁ దాల్చిన యజుర్గణాధిష్ఠితశాఖాధిదేవతలు తిత్తిరిపక్షులై వానిని భుజియించిరి దానం జేసి యాశాఖలు తైత్తిరీయంబు లయ్యె నంత నిర్వేది యగునాయాజ్ఞవల్క్యుం డపరిమితనిర్వేదంబు నొంది యుగ్రతపంబున సూర్యుని సంతుష్టుం గావింప నతండు సంతసిల్లి హయరూపంబుఁ దాల్చి యజుర్గణంబు నతని కుపదేశించెఁ గావున నది వాజసనేయశాఖ యని వాక్రువ్వం బడె నంత నాయజుర్గణం

బు కాణ్వామాధ్యందినాదులచే నభ్యసింపంబడె నిట్లు యజుర్వేదంబు లోకంబు నం బ్రవర్తిల్లె సామవేదాధ్యేత యగు జైమినిమహర్షి దనసుతుం డగుసుమంతు నికి నుపదేశించె నతఁడు సుకర్ముం డనుతనసుతునకుఁ దెలిపె నతం డావేదము ను సహస్రశాఖలుగా విభజించి కోసలునికుమారుం డైనహిరణ్యనాభునికిని దనకుమారుం డగుపౌష్పంజి యనువానికి నుపదేశించె నంత వారిరువురు బ్ర హ్మవేత్త లగునావంత్యులు నుదీచ్యు లనునేనూర్గురికి నుపదేశించి వారిని సామ వేదపారగులంగాఁ జేసి రిట్లు సామవేదంబు లోకంబున వినుతి నొందె మఱియు నథర్వవేత్త యగుసుమంతుమహర్షి దానిం దనశిష్యున కుపదేశింప నతండు వేద దర్శుండు పథ్యుం డనుశిష్యుల కుపదేశించె నందు వేదదర్శుం డనువాఁడు శౌ ల్కాయని బ్రహ్మబలి నిర్ఘోషుండు పిప్పలాయనుం డనువారలకును బభ్యుం డను వాఁడు కుముదుండు శునకుండు జాబాలి బభ్రు వంగిరసుండు సైంధవాయనుం డనువారలకు నుపదేశించి ప్రకాశంబు నొందించె నిత్తెఱంగున నథర్వవేదంబు వృద్ధి నొందె ని ట్లఖిలవేదంబులయుత్పత్తిప్రచారక్రమం బెఱింగించితి నింకం బురాణక్రమం బెట్టి లనిన వినిపింతు వినుము లోకంబునఁ బురాణప్రవర్తకు లనం బ్రసిద్ధు లగుత్రైయ్యారుణి కశ్యపుండు సావర్ణి యకృతవ్రణుండు వైశం పాయనుండు హారీతుం డనునార్గురు వానిని మజ్జనకుండును వ్యాసశిష్యుండు నగురోమహర్షణునివలన గ్రహించి రట్టిపురాణంబు సర్గాదిలక్షణలక్షితంబుగా నుండు మఱియుం గొంద ఱాపురాణంబు పంచలక్షణలక్షితం బనియుఁ బలుకు దురట్టిపురాణనామానుక్రమంబుఁ బురావిదు లగుబుధులు సెప్పెదు తెఱంగున నెఱింగింతు వినుము బ్రాహ్మంబు పాద్మంబు వైష్ణవంబు శైవంబు భాగవతం బు భవిష్యోత్తరంబు నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబు బ్రహ్మకై వర్తంబు లైంగంబు వారాహంబు స్కాందంబు వామనంబు కౌర్మంబు మాత్స్యంబు బ్రహ్మాండంబు గారుడంబు నని పదునెనిమిదిమహాపురాణంబులు మఱియు నుపపురాణంబులుం గలవు వీని లిఖించినం జదివిన వినిన దురితంబు లడంగు నని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన వారు నారాయణగుణవర్ణనం బును దత్కథలను జెప్పితి వింక దోషకారులుఁ బాపమతులు నెవ్విధంబున భ వాబ్ధిం దరింతు రాక్రమంబు వక్కాణింపవే యని యడిగిన నెఱింగింపం దలం చి యి ట్లనియె. 30

మార్కండేయోపాఖ్యానము.

తొల్లిటియుగమునఁ దపముల,బల్లిదు లగుబుధులమహిమ భాషింపఁగ రం
జిల్లెడుమార్కండేయుం, డుల్లంబున హరిని నిలిపి యుడుగక బ్రదికెన్. 31

లోకంబులు గల్పాంతసమయంబునం గబంధమయంబు లయి యంధకారబంధు రంబు లయి యున్న యెడ నేకాకి యయి చరించుచుఁ బాలార్కకోటితేజుం డయిన

బాలునిహృదయంబునం బ్రవేశించి యనేకసహస్రవత్సరంబులు దిరిగి వట పత్త్రశాయి యయినయబ్బాలునిఁ గ్రమ్మఱం గనియె నని చెప్పిన శౌనకాదులు సూతునిఁ గనుంగొని యామునీంద్రునకు నీప్రభావం బెట్లు గలిగె నని యడిగిన నతం డిట్లనియె. 32

క. భూవినుత బ్రహ్మచర్యము, దా వదలక నిష్ఠచేతఁ దక్ష్యము గాఁగన్
భావించి హరిఁ దలంచుచుఁ, గోవిదనుతుఁ డైమృకండు గుణముల వెలసెన్.

వ. ఇట్లు తపంబు సేయ నతనికి హరిహరులు ప్రత్యక్షం బయి వరం బడుగు మనిన గుణగణాఢ్యుం డయినకుమారు నడిగిన నట్ల కాక యని యతండు గోరినవరం బిచ్చి యంతర్ధానంబు నొంది రనంతరంబ యమ్మునికి మార్కండేయుం డుద యించి నియమనిష్ఠాగరిష్ఠుం డయి యుండ మృత్యువు వానిం బాశబద్ధుం జేసిన నెదిర్చి యమ్మిత్తిని ధిక్కరించి పదివేలహాయనంబులు తపంబు సలుప నింద్రుండు భయంపడి యమ్మునివరునియుగ్రతపంబు భంగపఱచుటకు దేవతాంగనలం బంప వా రేతెంచునెడఁ బుష్పఫలభరితంబును మత్తమధుకరశుకపికాదిశకుంతాళవ నిరంతరదిగంతరంబును జాతివైరరహితమృగపక్షికులసంకులంబునుసారసచక్ర వాకబకక్రౌంచకారండవకోయష్టికాదిజలవిహంగమాకులితసరోవరసహస్రసం దర్శనీయంబును నగునాతపోవనంబున జటావల్కలధారి యై హవ్యవాహ నుండునుంబోలెఁ దపంబు సేయుమునీంద్రునిం గని యయ్యంగనలు వీణావేణు వినోదగానంబుల నలవరింప మెచ్చక ధీరోదాత్తుం డగునమ్మునీంద్రుని గెల్వ నోపక యింద్రునికడకుం జని రంత హరి యతనితపంబునకుఁ బ్రసన్నుం డై యా విర్భవించినం గనుంగొని దేవా నీదివ్యనామస్మరణంబునంజేసి యీశరీరంబు తోడన యనేకయుగంబులు బ్రదుకునట్లుగా జేయవే యనినం గరుణించి యి చ్చుటయును. 34

తే. జగము రక్షింప జీవులఁ జంప మఱుపఁ, గర్త వై సర్వమయుఁడ వై కానిపింతు
వెచట నీమాయఁ దెలియంగ నెవ్వఁ డోపు, విశ్వసన్నుత విశ్వేశ వేదరూప.

మ. బలభిన్ముఖ్యదిశాధినాథవరులున్ ఫాలాక్షు బ్రహ్మాదులున్
జలజాతాక్షుపురందరాదిసురులుం జర్చించి నీమాయలం
దెలియన్ లే రఁట నావశంబె తెలియన్ దీనార్తినిర్మూల యు
జ్జ్వలపంకేరుహపత్త్రలోచన గదాచక్రాంబుజాద్యంకితా. 36

వ. అని వినుతించి దేవా నీమాయంజేసి జగంబు భ్రాంతం బై యున్నయది యిది దెలియ నానతీయ వలయు నని యడిగిన నతండు నెఱింగించి చనియె మునియును శివపూజ సేయుచు హరిస్మరణంబు సేయ మఱచి శతవర్షంబులు ధారాధ రంబులు ధారావర్షంబుచే ధరాతలంబు నింప జలమయం బై యంధకారబం ధురం బైన నంత నాతిమిరంబునం గనుగానక భయంపడి యున్నయెడ నాజల

మధ్యంబున నొకవటపత్త్రంబునం బద్మరాగకిరణపుంజంబుల రంజిల్లుపాదపద్మం
బులు గలబాలునిం గని మ్రొక్కి యతనిశరీరంబు ప్రవేశించి యనేక కాలం
బనంతం బగుజఠరాంతరంబునం దిరిగి యతని చరణారవిందసంస్మరణంబు జేసి
నెలువడి కౌఁగిలింపం బోయిన మాయఁ గైకొని యంతర్ధానంబు నొంద ముని
యు నెప్పటియట్ల స్వాశ్రమంబు సేరి తపంబు సేయు చున్నసమయంబున. 37

చ. నిలిచినశంకరుం గనియు నిత్యసుఖంబుల నిచ్చుగౌరి యి
మ్ముల హార భూతిభూషణసముజ్జ్వలగాత్రునిఁ గంటె యెంతయున్
వలనుగ వానితోడ నొకవాటపుమాటను బల్కఁగాఁ దగున్
సలలిత మైనయీతపసిజాడ వినం గను వేడ్క యయ్యెడిన్. 38

వ. అనిన శంకరుండును శాంకరీసమేతుం డయి నభంబున నుండి ధరణీతలంబునకు
నేతెంచి యితరంబు గానక యేకాగ్రచిత్తుం డగునమ్మునిం గని తనదివ్యయోగమా
యాప్రభావంబుచే నతని హృదయంబునం బ్రవేశించి చతుర్బాహుండును విభూ
తిరుద్రాక్షమాలికాధరుండును ద్రిశూలడమరుకాదిదివ్యసాధనసమేతుండును వృ
షభవాహనారూఢుండును నుమాసమేతుండు నై తనస్వరూపంబు గనఁ
బఱచిన విస్మయంబు నొంది యమ్ముని యాపరమేశ్వరుని ననేకప్రకారంబుల
స్తుతియించిన నప్పు డమ్మునితపఃప్రభావంబునకు మెచ్చి మహాత్మా పరమశైవుండ
వని పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన మార్కండేయుండును శంకరు నిరీక్షించి దేవా
హరిమాయాప్రభావంబు దుర్లభం బయ్యాది భవత్సందర్శనంబునం గంటి నిం
తియ చాలు నైన నొక్కవరంబు గోరెద నారాయణ చరణాంబుజధ్యానంబును
మృత్యుంజయంబునుం గలుగునట్లుగాఁ గృప సేయవే యని ప్రార్థించినఁ గృపా
సముద్రుం డై యట్ల కాక యని జరారోగవికృతులు లేక కల్పకోటిపర్యంతంబు
నాయువుం బురుషోత్తమునియనుగ్రహంబు గలుగు నని యానతిచ్చి యమ్మ
హాదేవుం డంతర్ధానంబు నొందె నని చెప్పి యీమార్కండేయోపాఖ్యానంబు
వ్రాసిన వినినం జదివినను మృత్యువు దొలంగు నని మఱియు నిట్లనియె హరిపరా
యణుం డగుభాగవతుండు దేవతాంతరమంత్రాంతరసాధనాంతరంబులు వర్జిం
చి దుర్జనులం గూడక నిరంతరంబు నారాయణగోవిందాదినామస్మరణంబు
సేయుచు నుండె నేని నట్టిపుణ్యపురుషుండు వైకుంఠంబున వసియించు మఱియు
హరివిశ్వరూపంబును జతుర్విధవ్యూహభేదంబులును జతుర్మూర్తులును లీలావతా
రంబులును జెప్పనగోచరంబు లనిన శౌనకుం డి ట్లనియె. 39

క. హరికథలు హరిచరిత్రము, హరిలీలావర్తనములు నంచితరీతిం
బరువడి నెఱిఁగితి మంతయు, సురనుత యనుమాన మొకటి చొప్పడెడి మదిన్.

చైత్రాదిమాసంబుల సంచరించెడు ద్వాదశాదిత్యుల క్రమంబును దెలుపుట.

వ. అది యెయ్యది యనిన లోకచక్షువు చైత్రమాసంబు మొదలుగా నేయేమాసం

బున నేయేనామంబునం బ్రవర్తించుం జెప్పవే యనియడిగినఁ జైత్రంబుననుండి చైత్రాదిద్వాదశమాసంబుల సౌరగణసప్తకం బీశ్వరనియుక్తం బై నానాప్రకారంబుల సంచరించు నాక్రమంబు దొల్లి శుకుండు విష్ణురాతునికిఁ దెలిపినచందంబునం జెప్పెద నని సూతుం డిట్లనియె శ్రీమన్నారాయణస్వరూపుం డగుమార్తాండుం డేకస్వరూపుం డైన నతనిం గాలదేశక్రియాదిభేదంబులంబట్టి ఋషులనేకక్రమంబుల నభివర్ణించి భావించుచున్నవారాప్రకారం బెట్లనినఁ జైత్రంబున సూర్యుండు ధాత యనునామంబు దాల్చి కృతస్థలిహేతి వాసుకి రథకృత్తు పులస్త్యుండు తుంబురుండు ననెడుపరిజనులతోఁ జేరికొని సంచరించు వైశాఖంబున నర్యముం డనుపేరు వహించి పులహుం డోజుండు ప్రతిహేతి పుంజికస్థల నారదుండు కంజనీరుం డనునను చరసహితుం డై కాలంబు గడుపుచుండు జ్యేష్ఠంబున మిత్రాభిధానంబున నత్రి పౌరుషేయుండు తక్షకుండు మేనక హాహా రథస్వనుం డనుపరిజనులతోడం జేరి వర్తించుచుండు నాషాఢంబున వరుణుం డనునాహ్వాయంబు నొంది వసిష్ఠుండు రంభ సహజన్యుండు హూహూవు శుక్రుండు చిత్రస్వనుం డనుసహచరసహితుం డై కాలక్షేపణంబు సేయుచుండు శ్రావణంబున నింద్రుం డనునామంబుచే వ్యవహృతుం డై విశ్వావసువు శ్రోత యేలాపుత్రుం డంగిరసుఁడు ప్రమ్లోచ చర్యుం డనుసభ్యులతోఁ జేరి కాలంబు గడుపుచుండు భాద్రపదంబున వివస్వంతుం డను నామంబు దాల్చి యుగ్రసేనుండు వ్యాఘ్రుం డాసారణుండు భృగు వనుమ్లోచ శంఖపాలుండు లోనుగాఁ గలపరిజనులచే నావృతుం డై కాలయాపనంబు సేయుచు నుండు. 41

క. ధరలోఁ ద్వష్టాహ్వాయమును, నిరవుగ ధరియించి ధాత్రి కింపు దలిర్పం
జరియించుచు నభమందుఁ, సరసిజహితుఁ డాశ్వయుజము చయ్యనఁ గడపున్.

వ. ఈమాసంబున ఋచీకతనయుండు కంబళాశ్వుండు తిలోత్తమ బ్రహ్మోపేతుండు శతజిత్తు ధృతరాష్ట్రుం డిషంభరు లనుసభ్యులతోడం గూడి కాలంబు గడపుచుండుఁ గార్తికమాసంబున విష్ణు వని వ్యవహరింపఁబడి యశ్వతరుండు రంభసూర్యవర్చసుఁడుసత్యజిత్తు విశ్వామిత్రుండు మఖాపేతుఁ డనుపరిజనవర్గంబుతోఁ గూడి కాలంబు నడపుచుండు మార్గశిరంబునం దర్యమనామవ్యవహృతుం డై కశ్యపుండు తార్క్ష్యుండు ఋతసేనుం డూర్వశి విద్యుచ్ఛత్రువు మహాశంఖుం డనెడుననుచరులం గూడి చరించుచుండుఁ బుష్యమాసంబున భగుం డనునామంబు దాల్చి స్ఫూర్జుం డరిష్టనేమి యూర్ణుం డాయువు కర్కోటకుండు పూర్వచిత్తియనెడుసభ్యజనపరివృతుం డై కాలక్షేపంబు చేయుచు నుండు మాఘమాసంబునఁ బూషాహ్వాయంబు వహించి ధనంజయుండు వాతుండు సుషే

ణుండు సురుచి ఘృతాచి గౌతముం డనుపరిజనపరివృతుం డై చరియించుచునుండు. 43

క. క్రతునామంబు ధరించియుఁ, జతురతఁ బాలించు చుండుఁ జాతుర్యకళా
రతుఁ డై సహస్రకిరణుఁడు, మతియుతు లౌ నసఁ దపస్యమాసము లీలన్. 44

వ. అందు వర్చసుఁడు భరద్వాజుండు పర్జన్యుండు సేనజిత్తు విశ్వుం డైరావతుం డనువారలతో నెనసి కాలయాపనంబు సేయుచుండు నిట్లు ద్వాదశమాసంబుల నపరిమేయవిభూతులచేఁ దేజరిల్లుచు నుభయసంధ్యల నుపాసించు జనులపాపసంఘంబుల నున్మూలనంబు సేయుచుఁ బ్రతిమాసంబును బూర్వోక్తపరిజనషట్కంబు వెంటనంట నుభయలోకనివాసు లగుజనంబుల కైహికాముష్మికఫలంబుల నొసంగుచు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణమంత్రంబులఁ బఠియించుచు ఋషిసంఘంబులు స్తుతియింపఁ బురోభాగంబున నప్సరస లాడ గంధర్వులు పాడ బ్రహ్మవేత్త లగునఱువదివేవురు వాలఖిల్యమహర్షు లభిముఖు లై నుతించుచు నరుగ నధికబలవేగవిరాజమానంబు లగునాగరాజంబులు రథోన్నయనంబు సలుప బాహాబలప్రతిష్ఠాగరిష్ఠు లగునైర్ఋతశ్రేష్ఠులు రథపృష్ఠభాగంబు మోచి త్రోయుచుండ ననాదినిధనుం డగునాదిత్యుండు ప్రతికల్పంబును నిట్లు కాలయాపనంబు సేయుచుఁ దేజరిల్లు చుండు నట్లు గావున నివి యన్నియు వాసుదేవమయంబులుగాఁ దెలియు మని పౌరాణికోత్తముం డగుసూతుండు శుకయోగీంద్రుండు ప్రాయోపవిష్టుం డగుపరీక్షిన్నరపాలున కుపదేశించినతెఱంగున నైమిశారణ్యవాసు లగుశౌనకాదిఋషిశ్రేష్ఠులకుఁ దెలిపె మఱియు నిట్టిపురాణరత్నం బగుభాగవతంబు వినువారును బఠియించువారును నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి విష్ణుపదంబు నొందుదు రదియునుం గాక.

తే. పుష్కరంబందు ద్వారకాపురమునందు, మథురయందును రవిదినమందు నెవఁడు
పఠన సేయును రమణతో భాగవతము, వాఁడు దరియించు సంసారవార్ధి నపుడు.

క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తునకును బఠికిఁ బరీక్షి
ద్భూరమణున కెఱిఁగించెను, సారమతిన్ శుకుఁడు ద్వాదశస్కంధములన్. 47

వ. మఱియు నష్టాదశపురాణంబు లందలిగ్రంథసంఖ్య యె ట్లనిన బ్రాహ్మపురాణంబు దశసహస్రగ్రంథంబు పాద్మం బేఁబదియైదువేలు విష్ణుపురాణం బిరువదిమూఁడుసహస్రంబులు శైవంబు చతుర్వింశతిసహస్రంబులు శ్రీభాగవతం బష్టాదశసహస్రంబులు నారదంబు పంచవింశతిసహస్రంబులు మార్కండేయంబు నవసహస్రంబు లాగ్నేయంబు పదియేనువేలనన్నూఱు భవిష్యోత్తరంబు పంచశతాధికచతుర్దశసహస్రంబులు బ్రహ్మకైవర్తం బష్టాదశసహస్రంబులు లైంగం బేకాదశసహస్రంబులు వారాహంబు చతుర్వింశతిసహస్రంబులు స్కాందం బెనుబదివేలనూఱు వామనంబు దశసహస్రంబులు కౌర్మం

బు దశసహస్రంబులు మాత్స్యంబు చతుర్దశసహస్రంబులు గారుడంబు పం
దొమ్మిదిసహస్రంబులు బ్రహ్మాండంబు ద్వాదశసహస్రంబు లిట్లు పురాణ
గ్రంథసంఖ్యాప్రమాణంబులు ప్రవర్తిల్లు నీ పదునెనిమిదిపురాణంబులమధ్యం
బున నదులయందు భాగీరథివిధంబున దేవతలయందుఁ బద్మగర్భునిమాడ్కిఁ
దారకలందుఁ గళానిధిగరిమ సాగరంబులందు దుగ్ధార్ణవంబుచందంబున నగం
బులను హేమనగంబుభాతి గ్రహంబుల విభావసుకరణిఁ దైత్యులందుఁ బ్రహ్లాదు
నిభంగి మణులయందుఁ బద్మరాగంబురేఖ వృక్షంబులందు హరిచందనతరువు
రీతి ఋషులందు నారదుమాడ్కి ధేనువులందుఁ గామధేనువుపోల్కి సూక్ష్మం
బులందు జీవుని తెఱంగున దుర్జయంబులందు మనంబుచొప్పున వసువులందు
హవ్యవాహనునిపోడిమి నాదిత్యులందు విష్ణుకరణి రుద్రులయందు నీలలో
హితునిరీతిని బ్రహ్మలయందు భృగువుసొబగున సిద్ధులయందుఁ గపిలునిలీల
నశ్వంబులందు నుచ్చైశ్శ్రవంబులాగున దర్వీకరంబులందు వాసుకిరూపున
మృగములందుఁ గేసరిచెలువున నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబు క్రియ
వర్ణంబులలో నోంకారంబునిరవున నాయుధంబులఁ గార్ముకంబుసోయగంబున
యజ్ఞంబుల జపయజ్ఞంబుచాడ్పున వ్రతంబులం దహింసకరణి యోగంబులం
దాత్మయోగంబురమణ నోషధులయందు యవలసొబగున భాషణంబులందు
సత్యంబు తేవ ఋతువులందు వసంతంబుప్రౌఢి మాసంబులందు మార్గశీర్షంబు
మహిమ యుగంబులందుఁ గృతయుగంబునోజఁ దేజరిల్లు నిట్టిభాగవతపురా
ణంబు పఠియించి విష్ణుసాయుజ్యంబుఁ జెందుదు రని మఱియు ని ట్లనియె. 48

క. సకలాగమార్థపారగుఁ, డకలంకగుణాభిరాముఁ డంచితబృందా
రకవంద్యపాదయుగుఁ డగు, శుకయోగికి వందనంబు సారిది నొనర్తున్. 49

సీ. సకలగుణాతీతు సర్వజ్ఞు సర్వేశు నఖిలలోకాధారు నాదిదేవుఁ
బరమదయారసోద్భాసితుఁ ద్రిదశాభివందితపాదాబ్జు వనధిశయను
నాశ్రితమందారు నాద్యంతశూన్యుని వేదాంతవేద్యుని విశ్వమయునిఁ
గౌస్తుభశ్రీవత్సకమనీయవక్షుని శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గధరుని

తే. శోభనాకారుఁ బీతాంబరాభిరాము
రత్నరాజితమకుటవిభ్రాజమానుఁ
బుండరీకాక్షు మహనీయపుణ్యదేహుఁ
దలఁతు నుతియింతు దేవకీతనయు నెపుడు. 50

మ. అని యీరీతి నుతించి భాగవత మాద్యంతంబు సూతుండు సె
ప్పిన సంతుష్టమనస్కులై విని మునుల్ ప్రేమంబునం బద్మనా
భునిఁ జిత్తంబున నిల్పి తద్గుణముల్ భూషించుచుం ధన్యులై
సని రాత్మీయనికేతనంబులకు నుత్సాహంబు వర్ధిల్లఁగన్. 51

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపినశైలవిహారా
జనకామితమందారా, జననాదికనిత్యదుఃఖచయసంహారా. 52

మాలిని. జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవర్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 53

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్రకేసనమంత్రిపుత్రసహజపాండిత్యపోతనామాత్యప్రియశిష్యవెలిగందలనారాయణనామధేయప్రణీతంబైనశ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబునందు రాజులయుత్పత్తియు వాసుదేవలీలావతారప్రకారంబును గలియుగధర్మప్రకారంబును బ్రహ్మప్రళయప్రకారంబును బ్రళయవిశేషంబులును దక్షకునిచే దష్టుండై పరీక్షిన్మహారాజు మృతి నొందుటయు సర్పయాగంబును వేదవిభాగక్రమంబును బురాణానుక్రమణికయు మార్కండేయోపాఖ్యానంబును సూర్యుండు ప్రతిమాసంబును వేర్వేఱునామంబుల వేర్వేఱుపరిజనులతోఁ జేరుకొని సంచరించుక్రమంబును దత్తత్పురాణగ్రంథసంఖ్యలు ననుకథలు గలద్వాదశస్కంధము. 54

ఓం తత్సత్.

శ్రీ గోపాలకృష్ణార్పణమస్తు.

